

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་བོད་ཡུལ་ རི་ལྟར་ཆགས་ཚུལ།

དང་པོ། སྤྱི་ལོ་གནས་བབ།

ཁོ་བོ་ལ་བབ་པའི་བཤད་བྱ་དངོས་ནི་མདོ་སྨད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རང་ཡིན་
པས་བོད་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུས་སྤྱོད་ཆེ་བླགས་ན་སྐབས་དོན་བསྐྱེད་པའི་
སྤྱི་ལོ་འབྱུང་བར་འགྱུར་མོད་ཀྱི། ཐོག་མར་བོད་ཡུལ་སྤྱི་ལོ་བཟོན་པ་སྤྱོད་ཀྱི་
འདིག་རྟེན་འདི་ཆགས་ལྷགས་ཚུང་ཟད་ཅིག་མ་བཤད་ན། དེར་བརྟེན་ནས་
འཇོ་ཞིང་རྒྱ་བའི་གཡོ་བ་བརྒྱད་ཀྱི་སེམས་ཅན་ནམས་འཆད་པའི་གཞི་རྟེན་

སྒྲོན་དུ་བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་འདི་ས་བབ་མཐོ་ཞིང་གྲང་ངར་ཆེ་བ། ཁ་བ་འབབ་
 ཅིང་སྐྱམ་སྤྱང་ལྡང་བ་འདི་འདྲ་ལས་སྒྲོག་སྟེ། ས་བབ་དམའ་ཞིང་གནམ་
 གཤིས་ལ་བརྒན་གཤེར་ཆེ་བ་དང་། ཚུ་སྟེས་སྒྲོན་གིང་དང་གིང་ཏལ་སོགས་
 ཚ་ཁུལ་གྱི་ལོ་འདབ་པང་ཕྱང་དུ་འཕྱར་བའི་སྟེ་དངོས་དང་། ཟིག་པ་གསུམ་
 ཅན་གྱི་རྟ། རི་དྲགས་བསེ་རུ། ཤ་བ་སྟེ་རིང་། འབྲུག་གམ་ཏཱ་ལྷ་སོ་སི་
 (Diagnoses)སོགས་བརྒན་གཤེར་དང་ཚུ་ལ་བརྟེན་པའི་སྟོག་ཆགས་མང་བོ་
 འཆོ་གནས་བྱེད་པའི་ཡུལ་ཁམས་ཤིག་ཡིན།

གལ་སྲིད་ཆེས་གདོད་མ་ནས་བོད་ཡུལ་གྱི་ས་བབ་དང་གནམ་གཤིས་
 དེང་སང་ངེ་བཞིན་ཡོད་ཆེ། འགྲོ་བ་མའི་རིགས་ཐོག་མར་འབྱུང་སའི་ཁོར་
 ཡུག་གི་ཆ་རྒྱུན་མི་ཆང་བར་འཁྱར་སྟབས། རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་སྲུགས་ལ་བའི་
 བྲག་སྲིན་དང་སྤྱུ་འདྲུས་པ་ལས་བོད་རིགས་ཀྱི་མེས་པོ་བྱུང་བར་བཤད་
 པའང་ཁྲུངས་ལུང་མེད་པ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་སྲིད་པ་ཡིན།

ད་དུང་ས་བབ་ཀྱི་འཁྱར་སྟོག་དང་གནམ་གཤིས་ཀྱི་གནས་བབ། འགྲོ་
 བ་མའི་བྱུང་འཕེལ་གྱི་ཆོས་ཉིད་འཆད་སྐབས་འཕགས་པ་སྦྱན་རས་གཟིགས་
 དང་རྩེ་བཅུན་སྒྲོལ་མ་སོགས་སངས་རྒྱུས་བྱང་སེམས་དག་གི་བྱིན་རྒྱལ་སྦྱ་
 འཕྱུལ་དང་ཉ་ཉུང་མཉམ་བསྐྱེས་བྱ་རུང་བ་ཡང་མ་ཡིན་པར། རང་ཅག་གི་
 གནའ་བོའི་ཡིག་རྒྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཁག་ལས་བྱུང་བའི་ཆད་ལྡན་ཁྲུངས་པེར་གྱི་
 བཤད་སྟོན་ལ་གཞི་བཅོལ། དེང་རབས་ཆན་རིག་གི་ལམ་ནས་གདོད་མའི་
 མི་དང་སྟོག་ཆགས་ཀྱི་འཁྱར་རྩོད་གནའ་རྣམས་ལ་བརྟག་དཔྱད་ཡང་ཡང་བྱས་
 པའི་བྱུང་དོན་ནམས་སྟོག་ཏུ་འཛིན་དགོས་པ་ཏེ་ཅང་གལ་ཆེན་ཡིན།

འོ་ན་ཆེས་གནའ་དུས་ཀྱི་བོད་ཡུལ་འདིའི་གནས་སྟངས་ངེ་འདྲ་ཞིག་
 ཡིན་ནམ་སྟེ་ན། ལུ་མཐའ་བྲལ་བའི་རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོའི་བྱིངས་ན་གནས་པའི་

(Meter) ༡༠༠༠ ཡས་མས་ཡིན་ཞིང་། ས་གཤིས་དུས་རིམ་གསུམ་པའི་མཛུགས་
 ཏུ་ཉི་མ་ལ་ཡའི་ཁུལ་གྱི་ཆ་སྟོམས་མཐོ་ཆད་རྒྱ་མཚོའི་ངོས་ལས་མའི་༧ར་
 (Meter) ༡༠༠༠ ཅམ་ཡིན། ཡིན་ནའང་ལོ་མང་རིམ་བསྐྱད་གྱིས་ཉི་མ་ལ་ཡའི་
 རི་རྒྱ་དེ་མཐོར་སོང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་ད་ལྟའི་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱ་སྤྱིའི་མཐོ་
 ཆད་མཚོ་ངོས་ལས་(Meter) ༤༡༠༠ ཡན་ཆད་དུ་སླེབས་ཡོད་ཅིང་། དེང་རབས་
 རྒྱའི་ས་གཤིས་རིག་པ་བ་དང་ལོ་རྒྱུས་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་པ་མང་བོ་ཞིག་
 གིས་ཀྱང་གདོད་མའི་བོད་ཀྱི་ས་བབ་གནམ་གཤིས་ཀྱི་ཆ་རྒྱུན་ལ་དཔགས་ན།
 བོད་ཡུལ་འདི་འཛམ་གླིང་གི་འགྲོ་བ་མའི་རིགས་འབྱུང་སའི་ཉེ་གནས་གལ་
 ཆེན་ཞིག་དུ་ཆོད་དཔག་བྱེད་གྱིན་ཡོད་པར་མ་ཟད། དེང་རབས་རྒྱ་རིགས་
 ལོ་རྒྱུས་སློབ་འཁོར་དུ་འདུང་“བོད་ས་མཐོ་ནི་སྤྱི་རིགས་གནས་ཡུལ་ཞིག་ཡིན་
 པར་སོམ་ནི་མ་མཆིས་”ཞེས་ཆོག་ཐག་ཆོད་པོས་སྟོམ་ཆོག་འདོག་མཁན་³ཡང་
 འབྱུང་བཞིན་ཡོད།

གོང་སྟོས་རྒྱ་མཚན་དེ་དག་ལ་གཞིགས་ན། རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་པལ་
 མོ་ཆེར་“སྟོད་མངའ་རིས་སྟོར་གསུམ་རྫིང་དང་འབྲ། བར་དབུས་གཙང་རུ་
 བཞི་ཡུར་བ་དང་འབྲ། སྤྱད་མདོ་ཁམས་སྤང་དུག་ཞིང་ས་དང་འབྲ།” ཞེས་
 གདོད་མའི་བོད་ཀྱི་ས་བབ་ཀྱི་གནས་སྤངས་འབྲ་དཔེ་གསུམ་གྱིས་བཤད་
 འདུག་པའང་ཆན་རིག་དང་མཐུན་པའི་ཁ་ཆོན་བཅད་པའམ། ཆེས་གནའ་
 དུས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ས་བབ་འཕོ་འགྱུར་དང་འབྲེལ་བ་གལ་ཆེན་ཡོད་པའི་བཤད་
 སྟོས་རྒྱ་མཚན་ལྟར་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། དེ་རིང་གི་བོད་ཀྱི་ས་བབ་འདིའི་དབང་
 དུ་བྱས་ནས་བཤད་ན་འབྲེལ་བ་སྤྱི་ཉག་ཅམ་ཡང་མེད་དེ། དབྱར་དུས་ཀྱང་
 ཁ་བ་བུ་ཡུག་འཛུབ་བཞིན་པའི་སྟོད་མངའ་རིས་ཡུལ་དེ་རྫིང་དང་འབྲ་བའི་
 ཆ་རྒྱུན་ཅི་ཡང་མེད་པ་འདི་ཤེས་དགོས་པའི་དོན་གནད་ཅིག་དུ་སེམས།

6 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ད་དྲུང་གནའ་པོའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་མང་བོ་ཞིག་ན་བོད་ཡུལ་
 ཆགས་ཚུལ་ཐད་ཆོན་རིག་དང་མཐུན་པའི་འགྲེལ་བཤད་གལ་ཆེན་གནང་
 ཡོད་པ་ནི། བོད་ཀྱི་ཡུལ་འདིར་མིའི་འགོ་བ་མ་བྱུང་བའི་ཡར་སྡོན་དུ་ལུང་
 མཐེལ་ཐམས་ཅད་རྒྱས་བཀའ་ཞིང་། ལོགས་ནམས་ནགས་ཚལ་གྱིས་ཁེབས་
 པ་ལ་རི་སྒྲིམ་དང་རྒྱུར་གནས་སྟོག་ཆགས་ཤ་སྟག་གིས་བཀའ་ནས་ཡོད་ཅིང་།
 བཅ་ཞིག་གོང་ཡུལ་གྱི་རྒྱ་བརྒྱུག་གམ་གཤིན་རྗེའི་རྩ་གདོང་དུ་གྲགས་པའི་ཁ་
 བྱེ་སྟབས་རིམ་གྱིས་བོད་ཡུལ་གྱི་རྒྱ་ནམས་བྱི་སྟེ་ཡུལ་སྡོངས་ཀྱི་ནམ་པར་མངོན་
 པར་བཤད་⁴འདུག་པ་དེ་རེད།

འདི་ནི་དེང་རབས་ཆོན་རིག་པས་ལོ་ངོ་ས་ཡ་དུ་མའི་ཡར་སྡོན་དུ་བོད་
 ཡུལ་རྒྱས་བཀའ་བར་བཤད་པ་དང་གཉིས་སུ་མ་མཆིས་པའི་བཤད་པ་ཞིག་
 ཡིན་པར་མ་ཟད། སྤྲོ་སོགས་སྟོག་ཆགས་ནས་མིའི་འགོ་བ་སྟོག་མར་འབྱུང་
 བའི་ཁོར་ཡུག་གི་གནས་བབ་ཆུན་ཅི་ལྟར་ཡིན་པ་ལ་འགྲེལ་བཤད་བྲས་པ་
 ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

དེར་བརྟེན། ང་ནི་འདས་ནས་ལོ་བརྒྱ་ན། །

ཁ་བ་ཅན་དུ་མཆོ་བྱི་ནས། །

སྤྲུལ་འཛིན་གས་ནི་འབྱུང་བར་འགྱུར། ། ཞེས་པའི་
 སངས་རྒྱུས་ཀྱི་ལུང་བསྟན་དུ་གྲགས་པ་དེ་ལོ་ཆོགས་རྒྱུང་འདེད་བྲས་ཆོ་ཁྱུངས་
 བཅོལ་བྱ་མི་ཐུབ་ཀྱང་། གནའ་དུས་བོད་ཡུལ་མཆོ་འོག་དུ་གནས་ཤིང་རིམ་
 གྱིས་མཆོ་རྒྱ་བྱི་ནས་སྐམ་སར་གྱུར་པའི་བརྒྱུད་རིམ་གྱི་ཐད་ནས་བལྟས་ན་ཆེས་
 དངོས་ཡོད་དང་རིན་ཐང་ལྡན་པའི་སྟོམ་ཆོག་ཅིག་ཡིན་ནམ་སྟམ། (ལྟེ་སྟེད་
 སངས་རྒྱུས་པས་མངོན་པའི་རབ་གསལ་གསེར་གྱི་སྟེ་མ་ལྟ་ས་དཔར་མའི་ཤོག་
 ངོས་^༥ པར། ང་ཡི་དུས་ནས་ལོ་བརྒྱ་ན་ཟེར་བ་དེ་རྒྱུད་ན་དངོས་སུ་མ་

བཞུགས་ཀྱང་།)གོང་དུ་བྲངས་མ་ཐག་པའི་ལུང་ཆོག་དེ་དང་། ཡང་ལ་ལས།
ང་ཡི་དུས་ནས་ལོ་བརྒྱ་ན། ། ཞེས་དང་། ལ་ལས། ལོ་ནི་བརྒྱ་ཙམ་ལོན་པ་
ན། ། ཞེས་ཆོག་ཟིན་མི་འདྲ་བ་མང་ཞིག་སྟོན་རབས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཚོམ་མཁན་
པལ་ཆེར་གྱིས་ལུང་འདྲིན་བྱས་འདུག་པ་རྒྱུད་ན་མི་བཞུགས་པར་བཤད་དེ།
སྟེ་སྤྱི་དང་གིས་བྲངས་པ་ནི། འཇམ་དཔལ་རྩ་རྒྱུད་ལེའུ་རབ་འབྱམས་སོ་
དུག་པ་ལས། ང་ནི་ས་སྟོང་མུ་འན་འདས། ཁ་བ་ཙན་གྱི་ནང་དག་དུ། །སྐ་
ལའི་ནགས་ནི་ཡང་དག་འབྱུང་། ། ཞེས་པ་འདི་ཡིན།

དེ་ཡང་སྟོན་མར་རྒྱ་གར་སྤྱི་དང་ཕུན་དེ་ཨ་མྲི་རི་ཀའི་སྤྱི་དང་འགམ་ནས་
ཁ་གྱུས་ནས་ལོ་མང་རིམ་བཞུད་གྱིས་བྱང་དུ་རྒྱར་ཏེ་ཨེ་ཤ་ཡའི་སྤྱི་དང་ཆེན་དང་
བརྟམ་པའི་བཙུན་ཤུགས་གྱིས། སྤྱི་དེ་གཞིས་གྱི་བར་མཆོམས་གྱི་གཤེར་བག་
ཆེ་བའི་ས་འདམ་དང་མཉམ་དུ་བྲག་རྩོམ་པོ་འབྱར་དུ་བཏོད་པ་ནི་དེ་མ་ལ་
ཡའི་རི་རྒྱུད་ཡིན་ལ། བརྟམ་ཤུགས་དེའི་དབང་གིས་དེ་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་ཙམ་
མ་ཡིན་པར་དེ་རིང་གི་རྒྱ་གར་གྱི་གཟུགས་དབྱིབས་མང་འ་བའི་བོད་ཀྱི་ས་ཁྱོན་
ཡོངས་རྫོགས་འབྱར་གཟུགས་སུ་བྱས་ཁར། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྱོགས་ནས་ཤར་དུ་
བསྐྱངས་པའི་གངས་ཏི་མའི་རི་རྒྱུད་དང་། གདང་ལ་རི་རྒྱུད། ལུ་རྒྱ་རི་རྒྱུད།
བ་ཡན་ཏ་རིའི་རི་རྒྱུད་སོགས་ཀྱང་ཉེ་བ་གཞིར་གྱི་ཚུལ་དུ་འབྱར་སྟོན་བྱང་བ་
ཡིན།

ང་ཚོས་མེ་རྒྱུ་རྒྱུ་བསྐྱངས་ཀྱི་ལྷ་སྤངས་སྤྱད་དེ་བོད་གངས་ཙན་གྱི་
སྤྱོདས་ལ་བཞུས་ཆོ། བྱང་མཐའི་ལུ་རྒྱ་རི་རྒྱུད་དང་། ལྷོ་མཐའི་དེ་མ་ལ་ཡའི་
རི་རྒྱུད། རྒྱལ་ནས་ཤར་དུ་བསྐྱངས་པའི་གངས་ཏི་མའི་རི་རྒྱུད་དང་གདང་
ལ་རི་རྒྱུད་སོགས་བོད་ཡུལ་རྒྱལ་བྱང་ལུ་དུ་སྤྱངས་གསོག་གི་རྣམ་པར་གྲུབ་
པ་ནི་སྟོབའི་ཁ་མདུད་པ་ཞིག་དང་འདྲ་ལ། རི་མདུད་སྤྱངས་གསོག་དུ་ཡོད་

8 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ས་དེ། མངའ་རིས་རྒྱལ་བྱང་དང་། རེ་རྩེད་གི་སི་ཐན་གྱི་ཤར་འདབས་སུ་ཡོད་
པ་ཡིན་ལ། དེང་རབས་རྒྱའི་ས་གཤིས་དང་ལོ་རྒྱུས་སྒྲི་བ་ཆོས་“པན་མེར་རི་
མདུད་”ཅེས་པའི་ཐ་སྐྱད་སྒྱུར་བར་གྲགས།

གང་ལྟར་བོད་ཀྱི་ཤར་རྒྱལ་བར་བསྐྱེད་ས་པའི་རི་རྒྱུད་དེ་དག་སྐྱེད་
རྒྱལ་རི་རྒྱུད་དམ་སྐྱེད་བཅད་རི་རྒྱུད་དུ་གྲགས་གིང་། མིན་རང་གཙང་བོ་དང་།
རྒྱལ་མོ་རྩལ་ཁྱ། རྒྱལ་རོང་རྒྱལ་མོ་རྩལ་ཁྱ། རྩ་ཁྱ། འབྲི་རྒྱུ་བཅས་ཀྱིས་རི་སྒྲི་
བཅད་ཡོད་སྟབས་སྐྱེད་བཅད་རི་རྒྱུད་ཀྱི་ཐ་སྐྱད་བྱས་ཡོད། རྒྱ་མཚན་ནི་རྩ་
རྒྱུ་ཡུང་པའི་མདོ་སྐྱེད་སྐྱེད་ཀྱི་རྒྱུ་ཡུང་པལ་ཆེར་བྱང་ནས་སྐྱེར་འབབ་ཀྱིན་ཡོད་
སྟབས་རྒྱལ་ནས་ཤར་དུ་བསྐྱེད་ས་པའི་རི་རྒྱུད་དེ་དག་གིས་རི་སྒྲི་བཅད་ཡོད།

ད་དུང་ང་ཆོས་རི་བོའི་འབྲུར་གཟུགས་མདོན་མི་སྤུབ་པའི་མཁའ་
དབྱིངས་མཐོན་པོ་ནས་བོད་ཡུལ་ལ་བལྟས་པའི་དབང་དུ་བྱས་ཆོ་འཛད་མེད་
ཀྱི་གཙང་བོ་དེ་དག་རས་གྱུར་ལ་པ་ཏ་འབྱུང་པ་དང་མཚུངས་ལ། རི་བོའི་རྩ་
མོ་ནས་བལྟས་པའི་དབང་དུ་བྱས་ཆོ་རི་རྒྱུད་གཉིས་རེའི་བར་དུ་རྒྱུ་ཡུང་རི་
བཙོར་ཅིང་། རྒྱུ་ཡུང་གཉིས་རེའི་འབྲུ་སྟབས་ཀྱིས་རི་རྒྱུད་རེར་འབྱུང་པ་མཐོང་
རྒྱས་པ་ཡིན། རི་རྩ་པལ་ཆེར་ལ་གངས་ཀྱིས་གཡོགས་པས་ཡུལ་ཡུང་པལ་ཆེར་
ལ་རྒྱུ་ཡུང་བསྐྱེད་ཅིང་། ངལ་དུ་བ་བྲལ་བའི་རྒྱུ་ཡུང་དེ་དག་གི་རྒྱུ་ཡུགས་ཀྱིས་
མཐོ་བའི་རི་བོ་དང་དམའ་བའི་བྲོག་རོང་མཐའ་ཡས་པ་བསྐྱེད་པས། བོད་
ཤར་ཁྲལ་གྱི་རི་ཆོམ་ཞེས་པའི་ཐ་སྐྱད་བྱུང་ཡོད།

བོད་ཡུལ་སྒྲིའི་དབང་དུ་བྱས་ཆོ་ནི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་དང་། གངས་
དཀར་ཉི་མའི་རི་རྒྱུད། ཁུ་རྒྱ་རི་རྒྱུད། ཡ་ཆེན་གངས་ཀྱི་རི་རྒྱུད། བདོ་ལ་རིང་
མོའི་རི་རྒྱུད་དེ་སྤྱི་དུ་རིང་བའི་རི་རྒྱུད་དེ་དག་གི་ཁར། རྒྱུ་ཡུང་ནས་དུག་གི་
འབྲུ་ཁྲག་ན་ཆོགས་པའི་ཤར་གྱི་རི་ཆོམ་བཅས་མ་བཙོས་རང་བྱུང་གི་ལྷགས་

རི་མཐོན་པོས་ཤར་སྟོན་བྱ་བ་བྱང་གི་སྟོ་སྟེགས་བཅད་པ་ནི་བོད་ཡུལ་གྱི་ཆགས་
དབྱིབས་རགས་པ་ཅམ་ཡིན་ནོ།

གནམ་གཤིས་ཀྱི་དབང་དུ་བཏང་ན། གངས་དཀར་དེ་སེ་དང་གཉན་
ཆེན་ཐང་ལྷའི་རི་རྒྱུད་ཀྱིས་བྱ་བ་བྱང་གི་གྲང་རྒྱང་འགོག་གིན་ཡོད་ལ། དེ་མ་
ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་ཤར་སྟོན་ས་བབ་དམའ་བའི་རོང་ཁུལ་ནས་ཡར་སྐྱང་གཙང་
བོ་པར་རྒྱ་གར་དུ་འབབ་པ་བརྒྱད་ནས། དེ་དུ་རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོའི་རྫོང་རྒྱང་ས་
རྒྱུ་འདྲེན་གྱིན་ཡོད་པས་ཡར་སྐྱང་གཙང་བོ་འབབ་རྒྱུ་ཀྱི་གནམ་གཤིས་
བོད་ཡུལ་བྱིངས་ལས་རྩོ་བ་ཡིན།

རང་ཅག་བོད་གངས་ཅན་གྱི་ལྗོངས་སུ་རྒྱ་སྐྱང་གིན་དུ་ནས་མང་ཡང་
བྱི་འབབ་དང་ནང་འབབ་གཉིས་སུ་མ་འདུས་པ་མེད་ཅིང་། གངས་དཀར་
དེ་སེའི་སྟོ་རོས་ནས་བྱང་ཞིང་མངའ་རིས་འབྲོང་པ་བརྒྱད་ནས་འབབ་པའི་
མགོ་སྟོད་ཀྱི་ཆ་ལ་རྟ་མཚོག་ཁ་འབབ་དང་། དེ་ཞིད་གཙང་གཞུང་ནས་མར་
བརྒྱད་སྐབས་ཡར་སྐྱང་གཙང་བོ་ཟེར་ཞིང་དབུས་ཀྱི་སྦྱིད་རྒྱུད་འདྲེས་ནས་
དཀའ་གོང་དང་སྟོ་ཡུལ། རྒྱ་གར་ཨ་སམ། ལྷང་ལ་ཁྱེ་ཤི་བརྒྱད་ནས་རྒྱ་མཚོར་
འབབ་པ་འདི་བྱི་འབབ་རྒྱ་བོ་ཡིན་ལ། རྒྱ་གར་བ་རྒྱལ་ས་ཀྱིས་འདི་ལ་
(Bharmapuratra) ལྷར་མ་སུཏ་ར་ཞེས་འབོད་པ་དེ་ཡིན།

དེ་བཞིན་དེ་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རོས་ནས་བྱང་ཞིང་། སྤྱི་མེད་
རྫོང་གི་བྱ་བ་རོལ་དང་། བལ་ཡུལ་བརྒྱད་དེ་རྒྱ་གར་བྱང་ཤར་དུ་གརྒྱ་དང་
འདྲེས་གིང་། བོད་རྒྱལ་ས་ཀྱིས་མ་བྱ་ཁ་འབབ་དུ་འབོད་པའི་གཙང་བོ་དེ་ཡང་
བྱི་འབབ་རྒྱ་བོ་ཡིན། ཡང་མངའ་རིས་རྩ་མདའ་ནས་བྱང་ཞིང་མཐོ་ལིང་དང་
ཁུ་བརྒྱད་དེ་རྒྱ་གར་བརྒྱད་སྐབས་གརྒྱར་འབོད་པ་སྟེ་སྐང་ཆེན་ཁ་འབབ་
འདི་ཡང་བྱི་འབབ་རྒྱ་བོ། དེ་བཞིན་མངའ་རིས་སྤྱི་མེད་དང་སྐར་རྫོང་ནས་

10 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

བྱུང་བའི་སེ་རྒྱེ་ཁ་འབབ་ཀྱང་ལ་དྭགས་དང་ཀ་ཤི་སྒྲིའི་སོགས་བརྒྱད་དེ་པ་གི་
སེ་ཐན་དུ་འབབ་པ་བཅས་ཁ་འབབ་ནས་བཞིར་གྲགས་པ་ནས་སྐྱེ་འབབ་
ཚུ་བོ་ཡིན་ནོ།།

ཡང་གདང་ལ་རི་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱབ་ངོས་ནས་བྱུང་ཞིང་སྟོང་ཀྱི་ནག་ཚུ་དང་།
ཤག་ཚུ། སོག་ཚུ་གསུམ་འབྲི་རུ་རྫོང་ནས་མཉམ་འབྲེས་སུ་གྱུར་པ་ལ་རྒྱལ་མོ་
རུལ་ཚུ་ཟེར་ཞིང་། བདེ་སྐྱོད་ཀྱི་སོག་དང་དཔལ་འབར། རྟེང་ཆེན། རྟོ་རྫོང་།
དཔལ་ཤོད། བརྫོ་སྒང་། ཆ་བ་རོང་སོགས་བརྒྱད་དེ་འབར་མ་ནས་ཉིན་རུ་
རྒྱ་མཚོར་འབབ་པ་འདི་ཡང་ཕྱི་འབབ་ཚུ་བོ་དང་། དེ་བཞིན་གདང་ལའི་གཞི་
བདག་དགེ་ལ་བསྟན་རྒྱུ་ཞེས་པའི་རི་ངོས་ནས་བྱུང་སྟེ་ཁམས་ཁུལ་དང་། རྒྱ་
ནག་སེ་ཁོན་སོགས་མངའ་སྡེ་དུ་མ་བརྒྱད་མཐར་ཉལ་དེ་གོང་ཁྲིར་དུ་ཤར་གྱི་
རྒྱ་མཚོར་འབབ་པ་གངས་ཅན་གྱི་རྒྱ་ཡུང་ཆེ་ཤོས་འབྲི་རྒྱ་ཡང་ཕྱི་འབབ་ཚུ་བོ།

ཡང་རྫ་སྟོང་ཀྱི་རྒྱབ་སྐྱོགས་ནས་བྱུང་བའི་རྫ་ཚུ་དང་། གདང་ལའི་རི་
རྒྱུད་ནས་བྱུང་བའི་ངོ་མ་རྒྱ་རྟེ་ཁམས་ཀྱི་ནང་ཆེན་དང་རི་བོ་ཆེ་སོགས་བརྒྱད་
དེ་ཆབ་མདོར་འབྲེས་ཤིང་། སྒྲར་ཁམས་དང་འབའ་ཐང་སོགས་བརྒྱད་དེ་
ཀམ་པོ་ག་རྒྱལ་ཁབ་དུ་འབབ་པའང་ཕྱི་འབབ་ཚུ་བོ་ཡིན།

བ་ཡན་ཏ་རིའི་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་རི་ཞོལ་ནས་བྱུང་སྟེ། བདེ་སྐྱོད་མགོ་ལོག་
དང་རུ་རྒྱ། ཁོ་ཁོ། དུལ་རུ། ཁྲི་ག་ རྫོ་མེ། གཅན་ཆ། ཡ་རྫི་སོགས་དང་། རྒྱ་
ནག་གི་ཀན་སུའུ་དང་ཉིང་ཞ་སོགས་མངའ་སྡེ་ལྷ་རྒྱལ་བརྒྱད་མཐར་ཉལ་དུང་
ནས་རྒྱ་མཚོར་འབབ་པའི་རྫ་ཚུ་འང་ཕྱི་འབབ་ཚུ་བོ་ཡིན།

འབྲུ་ལག་གི་རྒྱུ་དང་། ཙོང་རྒྱ། རོང་བོ་དགུ་རྒྱ། ལྷ་བྱང་བསང་རྒྱ།
ལྷ་རྒྱ་སྟེ་རྒྱ་བོ་འབྲིང་གས་འདི་རིགས་སྟོང་སྟོང་བར་གསུམ་ཅི་རིགས་ནས་རྫ་
རྒྱུར་འབྲེས་དེ་འབབ་ཀྱིན་ཡོད་པ་ནས་ལ་རྫ་རྒྱུའི་རྒྱ་ལག་དུ་འབོད་དགོས་

ཤིང་། ཕྱི་འབབ་དང་ནང་འབབ་གང་ཡིན་ལ་ཚོད་གཞི་ཅམ་ཡོད་པར་སྤང་།
 ད་དྲུང་ཟངས་དཀར་གྱི་སྤྲད་ལྟ་རྒྱུ་སྤྲོད་ནས་མགོ་ཚུགས་ཏེ་འཛམ་
 ཐང་དང་། ཁྲོ་སྐྱབས། ཚུ་ཆེན། བཅན་ལྟ། རོང་བྲག་སོགས་རྒྱལ་མོ་ཆ་བ་
 རོང་གི་ཡུལ་ཁམས་བརྒྱད་དེ། རྒྱ་ནག་སི་ཁྲོན་གྱི་ལུའོ་ཁུན་བྱམས་ཆེན་མདུན་
 རྒྱལ་མིན་ཅང་གཅིང་བོ་དང་འབྲེས་པའི་མདོ་སྤྲད་གྱི་རྒྱལ་རོང་རྒྱལ་མོ་རྩལ་
 ཚུ་དང་། རྩ་བ་དང་ཆ་ཁོའི་ཕྱོགས་གྱི་ཚུ་ཆེན་པལ་ཆེར་རྒྱལ་མོ་རྩལ་ཚུ་སོགས་
 ཅི་རིགས་དང་འབྲེས་ནས་འབབ་གྱིན་ཡོད་པ་རྣམས་དང་། དམུ་དགེ་དང་
 ཟུང་ཚུའི་ཚུ་རྣམས་ལྷན་རྒྱའི་མཁར་གྱི་གོང་ནས་འབྲེས་ཏེ་རྒྱ་ནག་ཁྲིན་ཏུར་
 འབབ་པའང་ཕྱི་འབབ་ཏུ་བགྱང་དགོས་པ་ཡིན་ནམ་སྟུག་།

ཡོངས་བྲགས་གྱི་བཤད་སྟངས་ལ་ཡུལ་ལུང་གང་ཞིག་ནས་འབབ་མགོ་
 ཚུགས་ཏེ་ཡུལ་ཁམས་གང་ཞིག་ནས་རྒྱ་མཚོར་འབབ་པ་ལ་ཕྱི་འབབ་ཚུ་བོ་
 དང་། དེ་ལས་ཕྱོག་པ་ལ་ནང་འབབ་གྱི་ཐ་སྤྲད་སྦྱོད་གྱིན་ཡོད་པ་འབྲེལ་དང་།
 ས་གཤིས་རིག་པ་བཞུགས་ཅི་ཟེར་ཁོ་ན་ལ་མ་སྟོན་པར་དོགས་སྤོང་བྱེད་དགོས་
 པ་ཞིག་ནི་ཕྱི་འབབ་དང་། རང་འབབ་ཞེས་པའི་ཕྱི་ནང་གི་གོ་དོན་གཏན་ཁེལ་
 བྱེད་དགོས་པ་དེ་ཡིན།

ཁོ་བོའི་རྣམ་རྟོག་ལ་འཆར་ཡོང་བ་ནི། རྒྱལ་ཁབ་གང་ཞིག་ནས་འབབ་
 མགོ་ཚུགས་ཏེ་རྒྱལ་ཁབ་དེའི་ས་མཆོམས་བཀལ་ནས་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་ཞིག་གི་
 རང་དུ་འབབ་པ་ལ་ཕྱི་འབབ་ཚུ་བོ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་གང་ཞིག་ནས་འབབ་མགོ་
 ཚུགས་ཤིང་སྤྲར་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ས་ཕྱོག་ནས་མཚོ་ནང་དང་བྱེ་གསེང་དུ་
 ཐིམ་ནས་ཚུ་མཐུག་ཆད་འགོ་བ་ལ་ནང་འབབ་སྟེ། འདིའི་ཕྱི་ནང་ཟེར་བ་དེ་
 རྒྱལ་ཁབ་གྱི་རྒྱལ་མཆོམས་བཀལ་མ་བཀལ་ལ་གཞིགས་ན་ཕྱི་ནང་གི་ཐ་སྤྲད་
 འཐུག་ཤིན་ཏུ་ནས་འོས་ཀྱང་། རྒྱ་མཚོར་འབབ་མིན་གྱི་ཆ་ནས་ཕྱི་ནང་གི་ཐ་

12 བདོ་སྒྲུབ་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སྒྲུབ་བཞག་ན་འབྱོར་ཏེ་ཅང་དཀའ་བར་སྒྲུམ་པས་དབྱུང་བྱ་སྒྲུང་བ་བཅས།
གང་ལྟར་གོང་སྒྲོས་རྒྱུ་ལོ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ནི་པོད་ཀྱི་སྒྲིའབ་བ་རྒྱུ་ལོ་ཆེ་ལག་
དང་འབྲིང་ལག་གང་ངེས་དག་ཡིན་ནོ།

ཕུག་པོའི་བསགས་པའི་ཟས་ལ་མ་རྩམ་ཞིང་། །
འཛོན་པོའི་བང་རྩལ་མཐོང་ལ་མ་འགྲན་པར། །
ལྟད་མེད་སེམས་ཀྱིས་བྱས་པའི་ཆོ་ག་འདིས། །
བྱང་ཆེན་ཞི་བའི་ལམ་བཟང་རྟེན་པར་ཤོག །

གཞིས་པ། མདོ་སྨད་ཀྱི་རི་དང་རི་རྒྱུད་ གཙོ་གྲས་ཁག

ཐོག་མར་མདོ་སྨད་དམ་ཨ་མདོའི་ས་མཆམས་རགས་པ་ཙམ་ནི། མདོ་
 སྨད་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་དབུས་གཙང་གི་བྱང་ཤར་དང་འབྲེལ་བའི་གདང་ལ་རི་རྒྱུད་
 ཡིན་ལ། གདང་ལ་རི་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་དུ་ཆགས་པའི་ཨ་མདོ་སྨད་མར་གྲགས་
 པ་དག་སྐོར་ཞུགས་པའི་གསུམ་སོགས་མདོ་སྨད་ཕྱོགས་ནས་ཡར་མཆེད་ཚུལ་ཁོང་
 རྣམ་པའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་གསལ་ཞིང་། ཆགས་ཡུལ་དེར་དུས་ཀྱི་བོད་རང་སྤྱོད་
 རྒྱུངས་ཨ་མདོ་རྫོང་དུ་འབོད་པའི་ས་ཁུལ་སྤར་ཨ་མདོའི་མངའ་ཁོངས་ཡིན་
 བཤམས་སྟེ། རྒྱལ་དབང་བསྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་རྩེ་ཙམ་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩
 ལོའི་བར་བོད་སྡེ་བ་གཞུང་གི་ནང་འཇུག་ཞུགས་ཆོག་མཆན་གནང་སའི་
 འགག་སྒོ་ནག་ཚུལ་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་ཡིན། དཔེར་ན་དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་
 རྒྱ་མཚོ་རྒྱ་ནག་ནས་ཡར་ཐེབས་སྐབས་ནག་ཚུའི་ནང་འཇུག་ཞུགས་བྱེད་མ་
 བརྩལ་པ་ལྟ་བུ་དང་། དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་དབྱིན་ཡིག་དུ་བྲིས་པའི་ཚོམ་
 ཡིག་ཅིག་དུ་འང་ཁོང་དང་འབྲལ་རོགས་རྣམས་ནག་ཚུ་ནས་བོད་སྡེ་བ་གཞུང་
 གི་ནང་འཇུག་ཞུགས་ཆོག་མཆན་ཞུས་ཚུལ་གསལ་བོར་བཞག་པ་

14 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གི་ང་།

སོགས་ལ་གཞིགས་ན། ཉག་རྒྱུ་འགག་སྒྲིམ་མཁ་ཆད་ཨ་མདོའི་ཁོངས་ཡིན་
དགོས་པ་ལྟ་བུར་སྒྲུབ་བས་དཔྱད།

མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་སྒྲིམ་རྒྱུ་དང་ཁམས་དང་ཨ་མདོའི་བར་འབྲེད་བྱེད་ཀྱི་
རྒྱུ་ནི། ཁྲ་ལ་རི་བོ་ཟེར་བ་དེ་ཡིན་ལ། ཁྲ་ལ་རི་བོའི་རི་རྒྱུད་དེ་མདོ་ལ་རིང་
མོའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་རི་ལག་ཅིག་ཡིན། དེར་དུས་རྒྱ་ཆུ་ཆུ་མས་ཀྱིས་ཁྲ་ལ་རི་རྒྱུད་འདི་
ལ། ཕུ་ཡུ་ཁོའུ་ལཱ་རི་བོ་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ། རི་རྒྱུད་འདིའི་མཐོ་ཆད་
མཆོ་རིས་ལས་སྤྱི་ཏར་༥༠༠༠ ལྷག་ཡོད་ཅིང་། མདོ་ལའི་རི་རྒྱུད་ནས་སྒྲིམ་སྒྲུགས་
སེ་ཁོན་ཁོན་དུ་དང་ཉེ་སར་ཡོད་པར་བཤད།

ཨ་མདོའི་བྱང་མཆུ་མས་ནི། སོག་སྐྱོད་དུ་ཐུ་སའོ་རི་རྒྱུད་དུ་འབོད་པ་
དེ་ཡིན་ལ། དེར་དུས་རྒྱ་ཆུ་ཆུ་མས་ཀྱིས་ཆེས་ལེན་རི་བོར་འབོད། རི་རྒྱུད་འདི་
མདོ་སྐྱོད་དང་། སྐར་ཀྱི་ལི་ཡུལ་ལམ་ཡང་ན་དེར་དུས་ཀྱི་ཤར་དུ་རྒྱུ་སེ་ཐན་
(ཤིན་ཅང་།)ཀྱི་བར་མཆུ་མས་འབྲེད་བྱེད་ཀྱི་རི་རྒྱུད་དེ་ཡིན།

རི་རྒྱུད་འདི་སྒྲིམ་མངའ་རིས་ནས་བྱང་ཐང་། ཤིན་ཅང་། མེ་ཉག་རྒྱུ་
ཡུལ་དུ་བསྐྱེད་ས་པའི་རི་རྒྱུད་ཤིན་དུ་རིང་བོ་ཞིག་ཡིན་ལ། བོད་དང་ཤིན་ཅང་།
མདོ་སྐྱོད་དང་སོག་ཡུལ་བར་མཆུ་མས་འབྲེད་པའི་རི་རྒྱུད་གཙོ་བོ་དེ་ཡིན། རི་
རྒྱུད་འདིའི་རི་བོ་མཐོ་ཤོས་ལ་དེར་དུས་རྒྱུ་ཡི་གེ་ཆུ་ཆུ་མས་སུ་ཆེས་ལེན་ཉན་གྲོའུ་
སྐྱོན་ཟེར་ཞིང་། བོད་མིར་དུ་གངས་དཀར་སྒྲུགས་ལས་རྒྱུ་ཡུལ་དུ་འབོད་
ཅེས་མཁས་པ་དཔལ་རིས་དཀོན་མཆོག་ཆེ་བཙན་ཀྱིས་བཤད།

མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་ཤར་རྒྱུ་ཞི་རྒྱ་ཆུ་ཆུ་མས་ཀྱིས་(དོར་ཐུའུ་གའོ་ཡོན་)ས་སེར་
མཐོ་སྐྱོད་དུ་འབོད་པ་དེ་ཡིན་ལ། ས་སེར་མཐོ་སྐྱོད་དུ་གྲགས་པ་དེ་ཆར་རྒྱ་
དཀོན་ཅིང་ས་ཤུན་མེད་པ་སོགས་ཁོར་ཡུག་གི་ཆ་རྒྱུན་ཤིན་དུ་ཉན་པའི་ས་ཁུལ་
ཞིག་ཡིན།

མདོ་སྐད་ཀྱི་རི་རྒྱུད་དང་རྒྱ་རྒྱུད་རགས་རིམ་ཙམ་ནི། སྐྱ་བྲང་བཟླ་
 ཤིས་འབྲེལ་གྱི་གདན་རབས་ཞེ་དགུ་བ། མཁས་པའི་དབང་པོ་བྲག་དགོན་
 ཞབས་བྲུང་དགོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་ལོ་ངོ་སུམ་ཅུ་ལྷག་གི་རིང་
 ཞིབ་འཇུག་མཛད་པའི་མཇུག་སྟེམ་དུ། བོད་ཀྱི་གཙང་ཆེན་ཨང་གཉིས་པ་མ་
 རྒྱུའི་བཞུགས་འགྲོལ་ལ་གཞིགས་ཏེ། བྲང་རྒྱུད་དང་སྟོ་རྒྱུད་ཀྱི་ཐ་སྐད་སྐྱུར་བ་
 ཡིན་ལ། དེའི་སྐབས་ཀྱིས་མདོ་སྐད་སྟོ་བྲང་གི་ཡུལ་ཞེས་པ་འདིའི་ཁོངས་སུ་
 མདོ་སྐད་པ་པལ་ཆེར་རྒྱུད་ཀྱིན་ཡོད་པའི་འདུ་ཤེས་འདྲིན་སྐངས་ཤིག་རང་
 བཞིན་གྱིས་ཆགས་ཡོད།

མདོ་སྐད་ཀྱི་ཆོས་དང་རིག་གནས་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཉེ་གནས་གལ་
 ཆེན་སྐྱ་བྲང་ལྟ་བུ་ལ་མཆོན་ན། མཆོ་སྟོན་སྟོགས་ལ་སྟོས་ཏེ་མདོ་སྐད་ཀྱི་སྟོ་
 རྒྱུད་དུ་གཏོགས་སྐབས། རྩེ་བསྟན་པའི་སྟོན་མེས་ཀ་ཡེ་སྟོ་རྒྱུད་ཅེས་གསུངས་
 པ་ཡིན་ལ། ཡང་ཆ་ཁོ་དང་ཤར་ཁོག་ཐེ་བོ་རོང་། མཛོད་དག་སོགས་ལ་སྟོས་
 ཏེ་བྲང་རྒྱུད་དུ་གཏོགས་པས། བྲང་ཉི་མ་སྐྱ་བྲང་ཞེས་འབོད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

དེས་ན་མདོ་སྐད་ཡོངས་རྫོགས་མ་རྒྱུའི་སྟོ་བྲང་གཉིས་སུ་འདུས་མ་
 འདུས་སོགས་ཆོས་གྲུའི་རྟགས་གསལ་གྱི་ལུགས་སུ་བྱས་ན་བྲུབ་མ་བྲུབ་ཅི་
 རིགས་འབྲུང་གི་ཀྱང་། ས་ཁམས་རགས་བཤད་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ན་སྟོ་བྲང་
 གཉིས་སུ་མ་འདུས་པ་མེད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

མདོ་སྐད་སྒྱུའི་རི་རྒྱུད་གཙོ་ཤོས་དག་གི་ཆགས་དབྱིབས་ནི། ཨར་ཅིན་
 རི་བོ་དང་། ཆེ་ལེན་རི་བོར་འབོད་པའི་རི་རྒྱུད་གཉིས་མདོ་སྐད་ཀྱི་བྲང་ནས་
 མར་ཤར་མཐའ་ལ་བསྐྱངས་ཤིང་། རི་རྒྱུད་དེ་གཉིས་ཀ་ཆགས་རིམ་ལུ་གཅིག་
 དུ་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱུའི་ཐ་སྐད་འདོགས་སྐངས་ནི་སྟོང་ཆེན་ཉག་གའི་རྒྱབ་རྒྱུད་
 ལ་ཨར་ཅིན་རི་བོ་དང་། ཤར་རྒྱུད་ལ་ཆེ་ལེན་རི་བོ་ཞེས་དབྱེ་འདུག་པའི་རྒྱ་

16 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ངོ་

མཆན་ཅི་ཡིན་མ་གཤིས།

འདི་ལ་བོད་རང་གི་སྐད་དུ་ཨ་ཆེན་གངས་ཀྱི་རི་རྒྱུད་ཅེས་བོས་ན་ཤིན་
དུ་འཆམ་པ་ཡིན་པས་ཁོ་བོས་དེ་ལྟར་འབོད་ཀྱིན་ཡོད། (གསལ་བཤད། ད་
ལྟོ་ཡུལ་ཤུལ་གྱི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་ཨ་ཆེན་གངས་རྒྱལ་དུ་འབོད་པ་དང་།
འདིར་བཤད་པའི་ཨ་ཆེན་གངས་ཀྱི་རི་རྒྱུད་གཉིས་མི་འདྲ་བ་ཤེས་དགོས།) ཨ་
ཆེན་གངས་ཀྱི་རི་རྒྱུད་འདི་འདྲི་ཆེན་ལ་སྤྱི་ལོ་༥༠༠ ཅམ་ཡོད་ཅིང་། ཞང་
ཆེན་ལ་སྤྱི་ལོ་༡༠ ནས་༥༠ ཅམ་ཡོད། རི་རྒྱུད་འདི་འདྲི་རྒྱལ་མཐོ་ཞིང་ཤར་དམའ་
ལ། རི་ཆེ་མཐོ་ཤོས་ལ་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཏུ་ར་༤༡༤༡ ཡོད་པར་བཤད།

མདོ་ལ་རིང་མོའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་རིང་ཆེན་ལ་སྤྱི་ལོ་༡༡༠༠ ཅམ་དང་། ཞང་
ཆེན་ལ་སྤྱི་ལོ་༡༥༠ ཡོད་ཅིང་། རི་ཆེ་མཐོ་ཤོས་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཏུ་ར་༤༡༤༦
ཡོད། རི་རྒྱུད་དེ་གཉིས་ཀ་ཆ་སྟོམས་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཏུ་ར་༤༠༠༠ ལྷག་ཟིན་
ཡོད།

ས་གཤིས་རིག་པ་བ་དང་། ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་ཁག་ཅིག་གིས་གོང་གི་རི་རྒྱུད་
དེ་གཉིས་མདོ་སྐྱད་ཀྱི་བྱང་མཐའི་ས་མཆམས་སུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་
ཆོད་ཀྱང་། མདོ་ལ་རིང་མོའི་བྱང་རྒྱུད་དང་ཤར་རྒྱུད་དུ། སྐར་བཙན་པོ་ཁྱི་
སྤོང་ལྟེ་བཙན་སྐབས་བོད་དམག་གིས་བཙོམ་ནས་པེ་ཏར་བསམ་ཡས་ཀྱི་སྤྱང་
མར་ཁྱིད་ཡོང་ས་ལྟན་ཏེ་ཏོར་གྱི་སྟོན་གྲར་གྲགས་པའི་ཡུལ་དང་། དཔའ་རིས་
དཀར་བོའི་ཡུལ་གྱི་ཆ་ཤས་ཏེ། དེང་སང་རྒྱ་གཞུང་གིས་མདུང་ནག་ཁག་གསུམ་
ཕྱོགས་ལ་སྤུ་ནན་དང་། སྤུ་པའི་ཞེས་བཏགས་པའི་རྫོང་ཁག་དང་། མཆོད་
རྟེན་ཐང་ཕྱོགས་ལ་ཐེན་ཀྱོའུ་རྫོང་། དེ་བཞིན་འབྲོང་ལམ་དང་། སྟོ་ལམ་དུ་
གྲགས་པ་ཞོགས་ཀྱི་རྫོང་ཁག་དེ་དག་དུ་ད་ལྟོ་འབོད་རིགས་གངས་འབོར་
མི་ཉུང་བ་གནས་སྟོན་བྱེད་པ་ཡིན་པས། གོང་གི་རི་རྒྱུད་དེ་གཉིས་མདོ་སྐྱད་

ཀྱི་བྱང་མཐའི་ས་མཆམས་ལ་བྱས་ན་འགྲིག་མིན་དབྱུང་གཞི་ཆེ།

བོད་ཀྱི་རི་རྒྱུད་རིང་ཤོས་ཀྱི་གསལ་ཁུ་རྒྱ་རི་རྒྱུད་ནི། མངའ་རིས་རྒྱུ་
རྒྱུད་དེ་དང་དྲུས་རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་པན་མིར་འབོད་པའི་མཐོ་སྐང་ནས་ཤར་རྒྱུད་
དུ་བརྒྱུངས་ཏེ། ཤར་དྲུར་གི་སི་ཐན་དང་བོད་དབུས་ཁུལ་གྱི་བར་ཐད་དུ་ས་
མཆམས་འབྱེད་བྱེད་ཀྱི་རྒྱལ་དུ་ཡོད་ལ། མདོ་སྐད་ཆ་འདམ་གཞོང་སའི་ལྷོ་
མཐའ་ནས་ཤར་ལྷོར་དཀྱིགས་ཤིང་། ཨ་ཁྱེས་མ་ཆེན་རི་རྒྱུད་དང་། བ་ཡན་
ད་རིའི་རི་རྒྱུད་དང་སྤེལ་ཏེ་བསྐངས་པས། མདོ་སྐད་ཤར་མཐའི་རྒྱལ་རོང་ཁྱུང་
ལེ་རི་རྒྱུད་(ཆེན་ཅང་གཅང་པོའམ་ཆེ་རྒྱུད་རྒྱལ་རོང་རྒྱལ་མོ་རྩལ་རྒྱའི་བར་
དུ་ཡོད་ལ། རྒྱ་ནག་སི་ཁྲོན་གཞོང་ས་དང་མདོ་དབུས་མཐོ་སྐང་གི་དབྱེ་
མཆམས་འབྱེད་བྱེད་ཀྱི་རི་རྒྱུད་དེ་ཡིན།)དང་། ཆེན་ཆུ་རྒྱུ་རྒྱུད་བར་དུ་
བསྐངས་ཡོད་ཅིང་། རི་རྒྱུད་སྤྱིའི་རིང་ཆད་ལ་སྤྱི་ལེ་༣༥༠༠ ཅམ་དང་། རི་
ཆེ་མཐོ་ཤོས་མཆོ་རོས་ལས་སྤྱི་ཁྱེར་༦༦༠༠ ལྷག་ཡོད། ད་དྲུང་རི་རྒྱུད་འདི་
ལ་མཆོ་རོས་ལས་སྤྱི་ཁྱེར་༤༥༠༠ ཡན་ཟིན་པའི་རི་ཆེ་བཅུ་གངས་ཤིག་ཡོད་
པར་བཤད།

བ་ཡན་ད་རིའི་རི་རྒྱུད་ནི། ཁུ་རྒྱ་རི་བོའི་ལྷོ་རྒྱུད་དུ་བརྒྱུངས་པའི་རི་
ལག་ཅིག་ཡིན་ལ། རྒྱུ་རྟོ་ཞེས་རི་རྒྱུད་དང་འདྲེས་ཤིང་། ཤར་མདོ་སྐད་རྒྱལ་
རོང་གི་ཆེ་རི་དང་ཁྱུང་ལེ་རི་རྒྱུད་དང་འབྲེལ། བོད་ཀྱི་སྤྱང་ཆེན་མ་རྒྱུད་དང་
འབྲི་རྒྱ་གཉིས་འབབ་ཡུལ་གྱི་ཁ་ཕྱོགས་སྤྱར་བྱེད་ཀྱི་རི་རྒྱུད་ཁྱང་འདི་ཡིན། རི་
རྒྱུད་འདིའི་རི་ཆེ་མཐོ་ཤོས་གཡག་རྩ་སྤྱག་ཆེ་ཞེས་འབོད་པ་དེ་མཆོ་རོས་ལས་
སྤྱི་ཁྱེར་༥༤༩༩ ཟིན་ཡོད།

བ་ཡན་ད་རིའི་རི་རྒྱུད་དུ་གཏོགས་པ་མགོ་ལོག་གི་གཉན་པོ་གཡུ་རྩའི་
རི་རྒྱུད་ནི། མགོ་ལོག་གི་རྒྱུ་བྱང་མཐའ་མཆམས་ནས་ཤར་ལྷོའི་ཕྱོགས་ར་

18 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

བ་རྫོང་ཁོངས་སུ་བརྒྱུད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་ན་ཅ་རོ་ལ་གཟུང་དང་། བཅ་འབྱོར་། བྲག་
དཀར་རྩེ་འདྲོམ། ཟུང་མེའི་ལ། ལུང་དཀར་ལ་ལ་སོགས་པའི་རི་བོ་དང་གཅིག་
དུ་སྒྲིལ་ནས། བྱང་ཤར་གྱི་མ་རྒྱུད་ལྷ་རྒྱུད་དང་སྟོ་རྒྱུ་གྱི་འབྲི་རྒྱུད་ལྷ་རྒྱུད་
གཉིས་པོའི་རྒྱ་མཚམས་བྱས་ཡོད།

ཁྲ་ལ་རི་བོ་ནི་དབྱུང་རྩོམ་ཞིག་དུ་ཨ་ཆེན་གངས་རྒྱལ་དང་འདབས་
འབྲེལ་བའི་རི་རྒྱུད་ཏུ་ཅང་རིང་མོ་ཞིག་སྟེ། སྟོང་ཨ་ཆེན་གངས་རྒྱལ་ནས་སྐད་
དར་རྩེ་མདོ་ལ་ཐུག་གི་བར་དུ་བསྐྱེད་པའོ་ཡོད་ལ། རི་རྒྱུད་དེ་མདོ་དབྱས་ཁམས་
གསུམ་དུ་བྱེ་བའི་ནང་ཆེན་ཨ་མདོའི་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་མཐའ་ལ་གཏོགས་པ་དང་།
མདོ་ཁམས་སྐད་དབྱག་གི་དབང་དུ་བྱས་ན། འབྲི་རྩ་ཟུང་མོ་སྐད་ཞེས་བརྗོད་
ཀྱང་རུང་།

རི་རྒྱུད་དེའི་རྒྱལ་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་གཏོགས་པ་དང་ཤར་རོས་ཨ་
མདོའི་ཡུལ་ཁམས་སུ་གཏོགས། ལྷག་པར་དུ་རི་རྒྱུད་དེའི་སྐད་ཕྱོགས་སུ་གྱུར་
པའི་ཁམས་དང་ཨ་མདོ་གཉིས་ཀྱི་དབྱེ་མཚམས་སྒྲོར་གསལ་བོར་འཁོད་པ་ནི།
འཛམ་གླིང་སྤྱི་བཤད་ལས། དེ་ལས་རྩེ་དགོན་པ་དང་། བྲག་དགོན་དགོན་པ།
རྟ་བོ་ཉ་ཆོ་དགོན་པ། རྩ་དགོན་གསར་སོགས་དགེ་ལུགས་པའི་གྲ་ཚང་ཆེན་
པོ་མང་བོ་ཡོད། དེ་དག་ནས་ཤར་དུ་སྟོང་སྒྲོར་ཟེར་བའི་སྟེ་ཡོད་པ་དེ་འདས་
པ་ན། མདོ་སྐད་ཨ་མདོའི་ཆར་སྐབས་ཡོད། ཅེས་པའི་དབྱེ་མཚམས་ཀྱང་
མཛད་ཡོད་ལ། དབྱེ་མཚམས་དེ་ལ་བརྟེན་པའི་པལ་སྐད་དམ་ཡུལ་སྐད་ཀྱི་
ཁྱད་པར་ཡང་མདོན་གསལ་ཡིན། ཞེས་སོགས་བཤད་འདུག

ཨ་ཁྲུས་མ་ཆེན་གྱི་རི་རྒྱུད་ནི། ཁྲ་རྒྱ་རི་བོའི་དབྱས་སུ་བརྒྱུད་པའི་
རི་ལག་ཅིག་སྟེ། རི་རྒྱུད་འདིའི་ཤར་སྟོང་འབྲམ་རྒྱུད་དུ་མ་རྒྱུ་འབབ་ཅིང་། ཤར་
དུ་སྐྱ་བྱང་བཀྲ་ཤིས་འབྲེལ་གྱི་མཚོ་དགཉིས་དངུལ་རྩ་ལྷ་སྟེའི་བར་དུ་གདུགས།

རི་ཅེ་མཐོ་ཤོས་མ་རྒྱལ་སྒྲིམ་ར་ནི་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཏར་༧༡༡༡ ཟེན་ཡོད། བོད་
མིའི་བཤད་རྒྱུ་དུ་འདི་ཉིད་གངས་ཀྱི་རི་ཕུན་སུམ་བརྒྱས་བསྐྱོར་ཡོད་ཟེར་
ཡང་། དེ་དག་དངོས་སུ་ཅི་རྒྱུ་ཡོད་ཅེད་མ་ཤེས།

མདོ་སྐད་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་ཙོང་ལ་རིང་མོའི་རི་རྒྱུད་ནི། མ་ཆེན་གངས་རིའི་
འདབས་རོལ་ནས་མ་རྒྱུ་དང་ཙོང་རྒྱ། སྤྱ་རྒྱ་གསུམ་འབྲེས་པའི་འདུས་མདོ་
མཆོད་རྟེན་དཀར་བོའི་བར་དུ་ཡོད་ལ། འདིའི་རིང་ཆད་སྤྱི་ལེ་དུ་ཡོད་སོགས་
མ་དེས་ཀྱང་། སྤར་གྱི་ཡིག་ཆ་རྙིང་བ་ཁག་ཅིག་དུ། མཆོད་རྟེན་དཀར་བོ་ནས་
རྒྱབ་ཕྱོགས་ཉིན་ལམ་མང་བོས་ཆོད་པའི་རི་རྒྱུད་ཆེན་པོ་མ་ཆེན་གངས་རི་ལ་
སྤྱག་གི་བར་ཙོང་ལ་རིང་མོ་ཞེས་འབོད་ཅེས་གསུངས་ཡོད།

རི་གིན་རི་རྒྱུད། (རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་ཞིས་ཆེན་ཉན་ཟེར།)འདི་ལ་བོད་
རང་གི་སྐད་དུ་རིས་ཀན་དང་། རི་ཆན། ལུ་གང་། ཅི་གིན། རི་གིན་སོགས་
འབྲི་སྲོལ་སྣ་ཆོགས་ལས། རི་གིན་ཞེས་པ་བྱབ་ཆེ་བར་སྤང་།

རི་གིན་རི་རྒྱུད་འདི་ཁྲ་རུ་རི་བོའི་རི་ལག་དུ་གཏོགས་ཤིང་། ཅེ་གཞུང་
སོག་ཡུལ་ནས་བརྒྱུད་ས་ཏེ་སྤྱ་རྒྱ་དང་འབྲུག་རྒྱའི་རྒྱ་མཆོམས་འབྲེད་པའི་རི་
རྒྱུད་དེ་ཡིན་ལ། སྤྱ་རྒྱའི་མགོ་ཁྲུང་ས་ལྷ་མོའི་དངུལ་ཁང་རྫོང་དུ་གྲགས་པ་རི་
གིན་གྱི་རི་བོའི་ཤར་འདབས་ནས་ཐོན་ཏེ། རྫ་རྫོང་དང་། ཉ་རྫོང་། ཆབ་རྫོང་།
ལུར་རྫོང་། ཤ་རྫོང་སོགས་སྤྱ་འགག་གི་རྫོང་ལྷ་བརྒྱུགས་མ་གྱི་སྤྱང་རྒྱུད་དང་
འབྲེལ་ནས་འབབ་པས་སྤྱ་རྒྱ་ཐོགས་ཞེས་ཤིང་བཟའ་སྐལ་བཟང་གིས་
གསུངས། དེས་ན་སྤྱ་རྒྱའི་མགོ་ཁྲུང་ས་ཀྱང་རི་གིན་རི་རྒྱུད་འདི་ཡིན་དགོས་
པ་ལྟ་བུར་སྤང་།

རི་རྒྱུད་འདིའི་ཆ་སྒྲིམས་མཐོ་ཆད་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཏར་༡༧༤༧ ཡིན་
ལ། རི་ཅེ་མཐོ་ཤོས་ལ་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཏར་༤༧༡༠ ཡོད། རྒྱ་སྐད་དུ་འདི་

20 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་།

ལ་ཞིས་ཆེན་ཉན་ཞེས་འབོད་པ་ནི་དི་གི་ཉན་གྱི་སྒྲ་པར་བསྐྱར་བ་ཡིན་འདུག
 དི་གི་ཉན་རྩ་ཆེན་ལ་རུ་ལག་ཆེན་པོ་གསུམ་ཡོད་པ་ལས། བྱང་ཕྱོགས་
 གྱི་རི་རྒྱུད་ནི་པལ་ཆེན་རེབ་གོང་དང་སྒྲ་བྱང་ཕྱོགས་གཞིས་མདུན་རྒྱབ་གཞིས་
 ལུ་དགར་བྱེད་གྱི་རི་རྒྱུད་དེ་ཡིན་ལ། དེའི་རུ་ལག་བྱང་མའི་རྒྱུད་དུ་དར་རྒྱལ་
 རི་བོ་དང་། དེའི་མཐའ་སྒྲེ་ཀ་ཚུའི་བྱང་རྒྱུད་གྱི་མ་ཚུའི་འབྲམ་རྒྱུད་དུ་བྱུག་ཡོད་
 པ་འདྲ།

བྱང་གི་རུ་ལག་དངོས་གཞི་ནི་སྤྱ་རྒྱ་དང་ཁོ་ཆོ། ཨ་མཆོག་དང་བསང་
 ཁོག་སྒྲ་བྱང་དང་ཅ་ཡུས། ལ་གྱ་དང་གཙོས། ཉོར་གཙང་དང་ཤོ་བ་ཕྱོགས་
 བཅས་གྱི་བར་རྒྱུད་བཅད་ཅིང་། དེའི་རྒྱུད་དུ་ཨ་ཕྱེས་གཉན་ཆེན་གྱི་རི་རྒྱུད་
 ཡོད། འདིའི་རི་རྒྱུད་ལྷོ་མའི་སྤྱོད་དུ་འཇམ་དབྱངས་གྱི་གནས་རི་གྲགས་ཆེན་
 རི་བོ་པ་སྒྲ་ཅན་དུ་གྲགས་པའང་ཡོད།

དཀྱིལ་དབུས་གྱི་རྒྱུད་རུ་ལག་ནི། ཁོ་ཆོ་དང་། སྤྱ་བའི་ལ། ཨ་ཕྱེས་
 གོང་ལྷོན། ཅ་ཞེའི་མཆོ་རི། བ་ཅེའི་ཏ་ཉི་ཉན་རི་བོ། ཅ་ཞེ་ཡ་རུ་བཅས་སུ་
 བརྒྱངས་ནས་ཡོད་ཅིང་། སྤྱི་བམ་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ན། ཀ་ཚུའི་ལྷོ་མཐའ་དང་།
 ཉིན་ཞིས། ཐེན་ཕྱོས་སོགས་རྒྱ་སྤེ་དང་བོད་སྤེའི་ས་མཆམས་འབྱེད་བྱེད་གྱི་
 རི་རྒྱུད་ཀྱང་འདི་ཡིན།

དེང་དུས་གྱི་རྩ་བ་ཁུལ་དུ་འབོད་པ་འདིའི་ས་ཁྱོན་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་། བརྗོད་
 དགེ་དང་། རྩ་བ། འཇམ་ཐང་། སྐུ་ཁོག་བྱང་ཆུ། རྒྱལ་མོ་རོང་གི་ཡུལ་ཁམས་
 ཡོངས་རྫོགས་བཅས་འདུ་ཞིང་རི་དང་རི་རྒྱུད་ཤིན་ཏུ་མང་།

རྩ་བ་ཁུལ་འདི་མདོ་དབུས་མཐོ་སྒང་དུ་འབོད་པའི་སྤྱོད་ཤར་དང་། ཐེན་
 རྒྱུག་རི་རྒྱུད་གྱི་བྱང་འདབས། རྒྱ་ནག་སི་ཁྱོན་གཤོངས་ས་དང་མདོ་དབུས་
 མཐོ་སྒང་གི་དབྱེ་མཆམས་འབྱེད་བྱེད་ལྷ་བྱར་ཡོད་ལ། ཁུལ་འདིའི་བྱང་ཤར་

ནི་མེན་ཉན་རི་རྒྱུད་ཀྱི་ལྷོ་རྒྱུད་ཡིན་པ་དང་། དེའི་རི་ཙེ་མཐོ་ཤོས་ཙེ་དགུ་རི་
ལ་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཏར་༥༡༧༠ ཡོད། ལྷོ་ཕྱོགས་ནི་བྱང་ལེ་རི་རྒྱུད་ཡིན་ཅིང་།
དེར་རི་ཆོགས་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་དཀྱིགས་པ་ལས་སྐད་གྲགས་ཆེ་ཤོས་ནི། སྤོ་ས་
དཀར་ལ་དང་། ཏུང་ཆེ་ཉན་རི་བོ། འབུམ་བྲེ་ལ། གྲུ་གྲུ་རི། སྤོན་ལ་རི། ལྷུ་
སྤྱོ་སོགས་ཡིན་ཅིང་། ལྷུ་སྤྱོ་རི་ཙེ་མཐོ་ཤོས་ལ་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཏར་༦༡༥༠
ཡོད།

བྱང་རྒྱུ་རྫོང་དང་། ཁོ་རྒྱ། འབར་ཁམས། ཐུགས་ཆེན། འཛམ་ཐང་
བཅས་ལ་སི་ཁོན་རྒྱབ་བྱང་མཐོ་སྒང་དུ་འབོད་ཅིང་། མཛོད་དགེའི་ཨེར་ལང་
རི་བོའི་ལྷོ་རྒྱུད་དང་། བན་ཡུའི་རྒྱབ་རྒྱུད་ནས་སྐ་ཁོག་རྫོང་གི་ཆལ་ཕན་ཉག་
ཁ་ནས་འཛམ་ཐང་བྱང་རྒྱུད་བར་གྱི་ར་བ་རྫོང་དང་། སྐ་ཁོག་རྫོང་། མཛོད་
དགེ་རྫོང་། འཛམ་ཐང་རྒྱབ་བྱང་ཕྱོགས་དང་། བྱང་རྒྱུའི་རྒྱབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་
ཆ་ནམས་ལ་རི་མ་ཐང་གི་ཐ་སྐད་བྱེད། ས་ཁུལ་འདི་དག་བྱང་ནས་སྤོར་གསེག་
པ་དང་། ས་ཁོད་ཡངས་ཤིང་བདེ་ཐང་མང་བས་རི་མ་ཐང་གི་བྱང་ཆོས་ལྡན་
ཡོད།

མཛོད་དགེའི་ཤར་ཕྱོགས་དང་སྐ་རྒྱུ་དང་མེ་རྒྱུ་འབབ་རྒྱུད་ཀྱི་ས་ཆ་
ནམས་ཀྱང་ཁོད་ཡངས་ཤིང་བདེ་ཐང་ཤས་ཆེ། ས་ཁུལ་འདི་དག་སྤྱིའི་མཐོ་
ཆ་དང་མཆོ་ངོས་སྤྱི་ཏར་༡༥༠༠༡༤༠༠༠ ཡོད་པ་ཡིན།

བྱང་རྒྱུའི་རྒྱབ་ཕྱོགས་དང་། བྱང་རྒྱ། ཁོ་རྒྱ། འབར་ཁམས། རྒྱ་ཆེན་
བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་ཁུལ་འདིས་འབྲི་རྒྱ་དང་མ་རྒྱ་གཉིས་སྟོ་བྱང་དུ་འབབ་པའི་
རྒྱ་མཆམས་བྱེ་ཡོད།

གོང་དུ་བཤད་པ་དག་ནི་མདོ་སྐད་ཀྱི་རི་རྒྱུད་ཆེ་ཤོས་ཁག་གི་ཆགས་
དབྱིབས་རོབ་ཙམ་བཤད་པའི་ཁུལ་ཡིན་ལ། ཡུལ་ལུང་སོ་སོར་ཡོད་པའི་རི་

22 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

དང་རི་སྐྱོན་དག་གི་ཆགས་དབྱིབས་ཞིབ་ཅིང་སྐྱ་བ་འཆད་དགོས་ན། དེ་གཅིག་རང་ལའང་ལེ་ཆན་འདི་ཙམ་མ་ཟད་སྒྲིགས་བཅའི་ནུ་ཆེན་པོ་འབྱུང་རྒྱུ་ཡིན་ལ། དེ་དག་ཞིབ་འབྲི་བྱེད་པ་ལ་མིའི་རྣམས་པ་དང་། དཔལ་འབྱོར་གྱི་རྣམས་པ། རྣམ་ཆོད་འདད་མིན་གྱི་དཀའ་ངལ་གྱི་ནུ་ཆེན་པོ་འབྲུག་རིས་ཡིན་ཞིང་། དཀའ་ངལ་ལ་གཞིགས་པའི་དགོས་པ་སྒྲག་པོའང་མ་མཐོང་བ་བཅས་ཀྱིས་རེ་ཞིག་འདི་ཙམ་གྱིས་འཐུས་པར་བྱའོ།།

ད་དྲུང་ཡུལ་མདོ་སྐྱད་གྱི་སྒྲོང་ས་སུ་རི་རྒྱུད་ཡིན་མིན་ལ་མ་སྟོས་པར་རི་དང་རི་བོའི་ཆོགས་ནི་གྱིན་ཏུ་མང་བོ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། དཔལ་ཤུལ་གསེར་རྟའི་ཁོངས་སུ་གསེར་འབྲོང་རུ་སྒྲུག་པོ་སོགས་རི་བོ་མང་ཞིང་། བཀོ་ལོག་གི་གཡུང་རྒྱུད་ལྷགས་ཅེ་དང་། བྲག་དཀར་ལྷ་ཅེ། ཨ་བྱེས་གེ་ཤོ། རྩོམ་རལ་བ། རྒྱ་སྒྲིང་རལ་བ། སྒྲུག་གི་རི་ཕྱོར། གཉན་མོ་ཀ་ཀར། ཁྲོ་ཆེན་ཤོ་ལྷ་སྒྲིང་། བཛོ་མོའི་རི་ཅེ། གཡག་ར་སྒྲག་ཅེ། མ་ལ་མཆར་ཅེ། ལྷ་ནག་མདུང་ཅེ། བོང་ཆང་གཡུ་ཅེ། བཛོ་བར་དཀར་ཅེ། དཀར་ལ་ལྷ་ཅེ། རྩུ་ལ་སྒྲག་ཅེ། རྩོ་ནག་མདུང་ཅེ། བྲག་དཀར་ལྷ་ཅེ། བྱེ་མ་སྒྲག་ཅེ། སྐལ་སྒྲག་ཅེ། བྱུ་རི་སྒྲག་ཅེ་སོགས་མ་སྟོད་གྱི་ཅེ་སྟོ་བརྒྱུ་གསུམ་དུ་བྲགས་པ་དང་།

ཁྲ་ལ་ཀ་ཀ། མ་རྒྱལ་སྟོམ་ར། ཨ་ཆེན་གངས་ལ་རི། གཉན་པོ་གཡུ་ཅེའི་རི་རྒྱུད། བཀར་གོང་ལྷག་སྐྱ་རིང་མོ། རྩེ་མ་མོ། གཟིགས་མའི་ཁྲ་རིང་རི་རྒྱུད། བདོ་ལ་རིང་མོ། ཨ་ཆེན་ཀྱ་རའི་རྩེ་སྒྲུ། བཛོ་ཆན་ར་བར། རྩེ་ལུང་ཁ་པོ། དར་གྱི་སྒྲན་མོ་རི་སོགས་མང་བོ་ཡོད་ཅིང་།

བྲག་རིའི་མར་སྐམ་མཐོན་པོ། ཁོ་ཉིའི་ཤེལ་སྒྲིང་མཐོན་པོ། ཆ་ཡི་དང་རི་མཐོན་པོ། དཀར་བོའི་ཆོས་ལུང་མཐོན་པོ། སྒྲག་འཛོང་རི་འབྱོར་མཐོན་པོ། ཉིང་གི་ཉི་རི་མཐོན་པོ། སྐྱང་གི་སྐྱ་རི་མཐོན་པོ། རྒྱུ་དཀར་གསའ་རི་མཐོན་པོ།

པོ་སོགས་མ་སྤྲད་ཀྱི་མཐོན་པོ་དགུ་སྒྲིལ་དུ་བྲགས་པ་སོགས་ཡོད།

མཆོ་སྟོ་ཁྲལ་གྱི་ཁོངས་སུ་བྲག་དཀར་སྒྲིལ་རྫོང་དང་། བྱི་ཀའི་སྒྲིན་
པོ་སྒྲིན་པོ་གཡུ་རྫོག་ ཏང་ངེ་ཨ་ཁྱེས་བྲག་དཀར། སྒོ་མའི་ཨ་མ་ཟོ་དགུ། ཨ་
ཁྱེས་ཆོད་ཅེ། སྒོང་སྒོར་གྱི་རི་བོ་ཉི་ཟླ། ཆབ་ཆའི་སྒོན་པོ་གསེར་ཆེན། དུང་
རི་དཀར་པོ། ཏ་ཐོ་དཔའ་རྒྱལ་ལྷགས་རི་ནག་པོའམ་ཏ་ཐོའི་རྩ་རྒྱན་སོགས་
ཡོད།

མཆོ་རུབ་ཐེམ་ཆེན་གྱི་ཁོངས་གཏོགས་གངས་དཀར་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་
རྒྱལ། གངས་དཀར་ཞོ་སྒྲགས། འབྲུག་བྱང་གི་བཀྲ་ཤིས་འབྲུང་གནས་རི་བོ།
ཨོ་ཁྲུག་གངས་རི་སོགས་རི་ཆེན་མང་། ཕྱི་མ་འདི་གངས་དཀར་ཕྱོགས་ལས་
རྣམ་རྒྱལ་ལ་ངོས་འཛིན་པའང་སྤང་།

སྒྲུ་འབྲུམ་ཕྱོགས་སུ་ཙོང་ཁའི་རྒྱུས་རི་དང་། ཨ་ཁྱེས་དགེ་བསྟོན་སོགས།
དཔའ་རིས་དཀར་པོའི་ཡུལ་དུ། མི་རི་གངས་དཀར་དང་། མགོན་པོ་གདོང་
དམར། གནས་སྐལ། བྱ་དུར། ཁྲ་ལེབ། ར་ཆོད། རྟག་ཅེ། ཕྱོར་འཛོང་།
དམར་མཐོ། སྒྲུ་ཀ་རི། ལྷན་པོ་ཅེ། རབ་བཟང་བཅས་འདྲེ་ལག་གི་མཐོན་
པོ་བརྒྱ་གསུམ་དུ་བྲགས་པ་དང་། ཀ་ཐོད་བྲག་དཀར། དོན་བྱབ་རྩ་རྒྱུད་
སོགས་རི་ཆོགས་ཤིན་དུ་མངས།

བ་ཡན་ཕྱོགས་སུ་དན་ཏིག་དང་། ཡང་ཏིག་གི་རི་རྒྱུད་དང་། བྱ་བྱང་
རི་རྒྱུད་སོགས་ཡོད་ལ། བྱི་ཀ་དང་གཅན་ཆའི་བར་ན་སྒྲིན་པོའི་རྩ་རྒྱུད། ལྷོ་
རྒྱུད་དུ་ཀོའི་མོའི་རྩ་རྒྱུད། སྤང་མཐའ་ན་གནམ་མཆོང་ཤ་བོ་བཅས་ཡོད། ཡ་
རྩའི་ཁོངས་སུ་རྩོ་སྒྲིས་གྱི་སྒོང་རི་སོགས།

ཅེ་ཁོག་རྫོང་ཁོངས་གྱི་ཤ་བོ་རི་ཅེ་དང་། མརྩོ་མོ་རུ་ཅེ། བྱ་དུར་ཆོད་
ཅེ། སྤར་རྟག་ཅེ། རྒྱ་དམར་མཐོང་ཅེ། མརྩོད་སྲུང་བྱང་ཅེ་སྟེ་ཅེ་དུག་དང་།

24 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཚུ་ནག་སྒྲོ་སྒྲིང་། གད་པ་གཡག་སྒྲིང་། མ་མོ་མཁྱིས་སྒྲིང་། པཎ་ཆེན་ཤོད་སྒྲིང་།
མོ་བ་མྲང་སྒྲིང་། ལ་མོ་འུག་སྒྲིང་ངམ་གད་པ་འུག་སྒྲིང་། གཞེར་སྒྲིང་སྟེ་ཆེ་
དྲུག་སྒྲིང་བདུན་དྲུ་བྲགས་ཤིང་། ཅི་ཚུལ་གཞན་པའང་ཡོད།

ད་དྲུང་ཅེ་འདུས་རི་དང་། རྒྱལ་བོ་གོ་ཆེན། རྒྱལ་པོ་ལྷ་བྲག། སྒྲིས་
ལུང་རྩོ་རྩེ། ཉིན་ཤིག་བྲག་དཀར། ངང་ཆང་གཡུ་ཆོང་། ཟི་མི་གྲགས་ཆེད།
བ་ཡན་གཡུ་ཐོང་། དགེ་བ་སྟེན་རབ་བརྩེད། ཁེ་རིབ་དཔག་ཆེན། ཝར་བུ་
རི་རྒྱལ། རོ་མོ་ལྷ་ལྷམ། ལ་ལུང་རྩོ་དམར། བིས་དྲུར་རབ་བརྩེན་སྟགས་མཐོན་
པོ་བཅུ་གསུམ་དུ་འཕོད་པའི་རི་བོ་མང་བོ་ཡོད།

རིབ་གོང་གི་ཨ་ཁྱེས་བྲ་བྲུང་དང་། སྟག་ལུང་རི་བོ་སྟགས་བྲུབ་གནས་
བརྒྱད་པལ་ཆེར་ཆགས་ཡུལ་གྱི་རི་ཆོགས་མང་།

ཉོར་གཙང་གི་གཞན་ཆེན་སྟོ་ལྷ་གཡུ་ཅེ། གཡའ་རི་སྤང་རི། དྲུང་རི་
སྟགས་རི་ཆོགས་མང་། ཆན་བྲའི་ཨ་ཁྱེས་དར་རྒྱལ། གཞན་དམར།

མ་སྟོ་སྟག་རྩོང་དུ་རི་ཆན་རི་བོ་སྟགས། སྟག་རྩོང་དང་ལྷ་ཆུ། ཁོ་ཆོ་
སྟགས་གྱི་བར་དཀྱིལ་དུ་ལྷའི་ཆབ་བྲག་དྲུ་བྲགས་པའི་རྩོ་རྒྱུད་ཆེན་པོ། དདུལ་
རུའི་བཟ་རི་དིང་རི་སྟགས། ཐེ་བོའི་ཁོག་དུ་རི་ཆོགས་ཤིན་དུ་མང་།

མརྩོད་དགེ་རྩོང་གི་ཤར་རྒྱུད་དུ་རི་བོ་གོ་ཆང་ལྷགས་ཅེ། རྩོ་རྒྱུད་དུ་
ཞུ་ཆེན་རི་བོ། བྲང་རྒྱུད་དུ་པོ་ཆན་མཆོ་རི་སྟགས། འབྲིང་བའི་བྲག་དཀར་
བྲ་ཆོད་ཅེ། ཟི་ན། གཞེར་སྒྲོ། འཛམ་རི། རྒྱང་ཆའི་རྒྱ་ཆན་གནས་རི་སྟགས་
རི་ཆེན་མང་།

ཤིང་ཀུན་དང་ཙོ་མེའི་བར་དུ་རི་བོ་པར་ཅན་སྟགས་རི་དང་རི་རྒྱུད་
མང་། ཙོ་མེ་བྲ་དགའི་ཁོངས་སྟོང་ཁྲོམ་ཞེས་པའི་རི་བོ་འདི་དུན་ཉོར་གཉེར་
ཡིག་དུ་གསལ།

མེན་ཞན་གྱི་ཁོངས་སུ་གྱུར་གྱི་ཆེ་རུར་གྲགས་ཆེ་བའི་རི་བོ་དེར་དུས་
མེན་ཅན་དུ་འབོད་པ་ཐེ་བོ་དང་འབྲུག་ཆུའི་ཕྱོགས་སུ་བརྒྱུད་པ་ཤིང་། ཀེས་
ཀྱང་གི་གཡི་དཀར་སྒང་ཞེས་པའི་རི་རྒྱུད་དང་མཐུད། ད་དུང་འདི་ཕྱོགས་
སུ་ཆེན་ཅན་སྒང་དང་། འབྲུག་རུས་ལ། ལྷ་དཀར་སྒང་། དཔལ་ལྷན་བཀ་
ཤིས། ཙུ་མེ་དང་ཐེ་བོའི་བར་དུ་ལྷ་དུ་འབྱེད་བའི་རྒྱ་རྒྱུད། ལྷག་ཡོད་ལ།
གངས་མགོ་ལ་སོགས་རི་དང་རི་རྒྱུད་འདི་དག་གི་རི་རྩེ་མཐོ་ཤོས་ལ་མཆོ་རོས་
སྤྱི་ཏར་༤༩༡༠ ལྷག་བེན་ཡོད།

བྱང་ཆུའི་ཤར་རྒྱུད་དུ་ཤར་དུང་རི་དང་། ལུབ་ཏུ་ཆེ་སྤོ་ལ། བྱང་དུ་
ཀྱན་དགའ་ལ། འདི་ལ་ཁིས་འགག་ཁིས་བེས་པའང་སྤྲང་། བོན་གྱི་གནས་
རི་རྩེ་ཆེན་བྱ་དུར་རི་བོའི་རྒྱུད་དུ་སྐྱབ་སྲུག་ཆེ་བདུན་དུ་གྲགས་པ་སོགས་སྐྱབ་
གནས་མང་། ཡང་དེར་ལུག་གདོང་ལྷར་གྲགས་པའི་གནས་རི་སོགས་ཡོད།

དམར་ཐང་ངམ་སྐ་ཁོག་རྫོང་ཁོངས་སུ་སྐ་བྱར་ལྷག་ཆེ་སོགས་རི་བོ་
མང་། རྩེ་ཆེན་རྫོང་ཁོངས་སུ་སྲུགས་རྫོང་ཆེན་པོའི་གནས་རི་དང་། དེའི་མཐའ་
སྐོར་དུ་དཔལ་ཆེན་དཔལ་རི་སོགས་རི་ལྷན་དགུས་བསྐོར་ནས་ཡོད།

འབར་ཁམས་རྫོང་ནི་བྱང་ལའམ་བྱང་ལེ་རི་རྒྱུད་དུ་ཆགས་ཤིང་། ཤར་
ཕྱོགས་སུ་ལུང་མོན་རི་བོ། བྱང་ཕྱོགས་སུ་ཆིང་ལིང་རི་བོ་སོགས་གྱི་རི་རྩེ་མཐོ་
ཤོས་ལ་མཆོ་རོས་ལས་སྤྱི་ཏར་༥༠༠༠ ཡན་བེན་ཡོད།

ལུན་ཁོན་རྫོང་དང་འབར་ཁམས་གྱི་བར་དུ་ལྷ་དུ་ལུང་མོན་ནམ་
ལུང་མེན་རི་བོ་ཡོད་ཅིང་། རྫོང་སྤྱོད་ལུང་ལ་རི་རྒྱུད་ཡོད། རི་བོ་མཐོ་
ཤོས་རྩེ་ལེའང་རི་བོ་ལ་མཆོ་རོས་ལས་སྤྱི་ཏར་༥༦༦༦ ཡོད་ཅིང་། ལུབ་ཕྱོགས་
གྱི་རི་རྒྱུད་མཐོ་ཤོས་དག་ལ་མཆོ་རོས་ལས་སྤྱི་ཏར་༥༠༠༠ བཟུང་ཡོད།

ཁོ་རྒྱུ་རྫོང་ནི་མེན་ཅན་རི་བོ་དང་། ལུང་ལེ་རི་རྒྱུད་སྤོལ་མཆོམས་སུ་

26 བདོ་སྤྲོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཆགས་གིང་། འདིའི་ཁོངས་སུ་ཨ་བུ་ཐབ་གིས་རི་བོའི་མཐོ་ཆད་མཆོ་ངོས་སྤྱི་
ཏར་༥༡༥༧ དང་། ཨ་བུ་ཐ་མའི་མཐོ་ཆད་ལ་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཏར་༥༡༥༧ དང་།
ཨ་བུ་རའི་མཐོ་ཆད་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཏར་༥༡༩༠ ཡོད། འདི་གསུམ་ནི་ཕ་མ་
དང་བུ་གསུམ་ཡིན་ཞེས་ཡུལ་མིའི་ངག་རྒྱན་དུ་གྲགས། གང་ལྟར་འདི་ཁུལ་
དུ་སྤྱི་ཏར་༥༠༠༠ ཡན་བེན་པའི་རི་བོ་བརྒྱད་ཡོད་པར་བཤད།

ད་དུང་འདིའི་རྩལ་ཕྱོགས་སུ་ཐན་ཉན་ཞུའི་རི་བོའི་མཐོ་ཆད་མཆོ་ངོས་
ལས་སྤྱི་ཏར་༥༡༩༠ དང་། ཤར་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡུང་མོན་རི་རྒྱད་ཀྱི་ལྷོ་དབུས་
སུ་རི་དྲགས་རྒྱལ་བོའི་རི་ཞེས་པའི་མཆོ་ཆད་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཏར་༤༩༩ ཡོད།

ཁམ་པས་བས་སྒྲ་བསྒྲིགས་པའི་སྟོན་མོ་དང་། །
འཕྱོན་མས་སྒྲ་ཐབས་གཉེར་བའི་བྱར་མིག་སྟེ། །
མ་དབྱེད་ཉོལ་གྱིས་བྱས་པའི་ཆོད་མ་སོགས། །
བདག་གི་སྤྱིང་འདིས་དང་དུ་ལེན་པ་མིན། །

གསུམ་པ། བདེ་སྐྱོད་ཀྱི་ཚུ་དང་ཚུ་སྐྱང་ ཆེ་བྱས་ཁག

གོང་ལོག་བར་གསུམ་དུ་ཡང་ཡང་བཤད་པ་སྟེ། བོད་ཡུལ་སྤྱི་ལོ་ཚུ་
སྐྱང་དང་གཙང་བོ་སལ་ཆེར་སྟོ་སྟོགས་སུ་འབབ་ཀྱིན་ཡོད་ཀྱང་། བདེ་སྐྱོད་
ཀྱི་དབལ་ཤུལ་གསེར་ཏྲ་དང་། རྒྱལ་རོང་། རྩ་བ། ལུང་ཚུ། འབྲུག་ཚུ་བཅས་
ཀྱི་ཚུ་ནམས་སྟོ་ཚུ་དུ་འབབ་པ་ལུད། དེ་བྱིངས་ཀྱི་ཚུ་བོ་སལ་ཆེར་བྱང་ཤར་
ཀྱི་ཚུ་དུ་འབབ་ཀྱིན་ཡོད།

མ་ཚུའི་མགོ་ཁྲུངས་ནི་དེང་གི་ཚུ་དམར་ལེབ་རྫོང་བ་ཡན་ཏ་རིའི་བྱང་
ཚུ་དཀྱི་རི་ཞོལ་ནས་བྱང་སྟེ། ཚུ་དམར་ལེབ་དང་། མགོ་ལོག་མ་སྟོད། དར་
ལག་ཆེག་སྒྲིལ། བཛོད་དགོ་ལ་ཐུག་གི་བར་སྟོ་ཤར་དུ་འབབ་ཅིང་། དེ་ནས་
བྱང་ཏུ་བ་དུ་དཀྱིགས་ཏེ་མ་ཚུ་རྫོང་ཁོངས་དང་། ཅེ་གཞུང་སོག་པོ་ཡུལ་ཆན།
གད་པ་སུམ་མདོ། ཅེ་གོར་ཐང་ནས་བྱང་དུ་ཁ་དགུས་ཏེ་མང་ར་དང་། ཆབ་
ཆ། ཁྲི་ཀ་གཅན་ཆ། བ་ཡན། ཡ་རྩེ། བཀའ་མ་ལོག་བཅས་ཀྱི་ས་གནས་
ཁག་བརྒྱད་དེ། རྒྱ་ནག་གི་ཀན་སུའུ་དང་ཉིང་ཞ་སོགས་ས་སྟེ་མང་བོར་

28 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

འབྲུག་ལ་ནས་ཉལ་དྲུང་ནས་པོ་ཉེ་རྒྱ་མཚོར་འབབ་པ་ཡིན།

འདི་ཉིད་མཐའ་ཡི་རྒྱ་མཚོར་འབབ་རག་བར་དུ་ཁྲུག་པ་དགུ་ཡོད་
སྟབས་མ་རྒྱུ་ཁྲུག་པ་དགུ་ལྟ་དུ་འབོད་ཅིང་། དེ་དག་ལས་ཁྲུག་པ་དང་བོ་
ནི་མགོ་ལོག་ཆིག་སྒྲིལ་དང་། བཛོད་དགེ་མ་རྒྱུ་རྫོང་གསུམ་གྱི་འདུས་མདོ་
སྟེ་མ་རྒྱུ་དང་། སྐུ་རྒྱུ་དཔེ་རྒྱུ་གསུམ་འབྲེས་མདོ་ནས་རྒྱབ་དྲུང་བོར་བསྐྱོད་
པའི་དཀྲོགས་མཆམས་གཅིག་དང་། དེ་ནས་གཤི་མདོ་དང་ཅེ་མདོར་གཤི་རྒྱུ་
དང་ཅེ་རྒྱུ་འབྲེས་གིང་། རྒྱ་རྒྱ་ནས་སྒྲར་ཡང་བྱང་དུ་འཁྲུག་པའི་དཀྲོགས་
མཆམས་འདི་གཉིས་ཀྱི་དབང་གིས་མདོ་སྐྱོད་པ་དག་གིས་མ་རྒྱུ་ལོར་བྱུང་གཤམ་
འབྲེས་དུ་འབོད་ཅིང་། དེ་ལྟར་འདོགས་དོན་ཡང་དཀྲོགས་མཆམས་དེ་གཉིས་
ཀྱིས་བཞུར་འགྲོས་ལ་བལྟས་ནས་བཏགས་པ་ཞིག་ཡིན།

དེར་སང་གི་མཚོ་སྒྲོན་ཞིང་ཆེན་དུ་འབོད་པའི་མངའ་ཁོངས་སུ་རྒྱའི་
གསོག་ཆད་སྒྲིལ་གྱུ་བཞེ་མ་༥༠༠ ཡན་ཟིན་པའི་མ་རྒྱུའི་རྒྱུ་ལག་༡༩ ཡོད་པ་
ལས་ཆེ་ཤོས་དག་ནི། ཙོང་རྒྱུ་དང་། འདུ་ལག་གི་རྒྱུ་གཉིས་ཡིན་ལ། རྫོང་བོ་
དགུ་རྒྱུ་ཡང་མ་རྒྱུའི་རྒྱུ་ལག་རྒྱུང་ཆེ་གས་ཤིག་ཡིན།

ཟི་ལིང་ཙོང་རྒྱུ་ནི། མཚོ་སྒྲོན་པོའི་ཉེ་འདབས་དང་དཔའ་རིས་འབྲེས་
མཆམས་ཨ་རིག་མདའ་བཞིའི་ཁོངས་ནས་ཐོན་ཏེ་སྟོང་སྟོར་དང་། སྐུ་འབྲུམ་
ཆོ་དྲུག་ཁོངས། ཟི་ལིང་། དཔོན་ལུང་། བདེ་ཁམས། སྟོ་ཆང་། བཀའ་མ་
ལོག་བཅས་བརྒྱད་མཐར་ཤར་སྟོའི་ཕྱོགས་སུ་དཀྲོགས་ཏེ། དེར་གི་ཀན་སུའུ་
ཞིང་ཆེན་ཁོངས་ཏེ་ཁོན་སོགས་བརྒྱད་ནས་མ་རྒྱུར་འབབ། ཙོང་རྒྱུའི་རིང་ཆད་
ལ་སྒྲིལ་༡༧༩ ལྷག་ཡོད། ཙོང་རྒྱུ་འབབ་རྒྱུ་ཀྱི་ས་ཆ་གསལ་ཆེ་ཤོས་དེ་ཟི་ལིང་
ཡིན་སྟབས། ཟི་ལིང་གི་མིང་ཙོང་རྒྱུ་ལ་སྐུར་ཏེ་མདོ་སྐྱོད་ཡོངས་གསལ་ལ་ཟི་
ལིང་ཙོང་རྒྱུ་ཞེས་འབོད་པ་ཡིན།

འདྲུ་ལག་ཆུ་པོ། འདི་ནི་མདོ་སྐྱོད་དཔའ་རིས་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆུ་པོ་ཆེ་ཤོས་
 དེ་ཡིན་ལ། ཆུ་རི་གངས་དཀར་ཞེས་པའི་རི་ཆུ་དུ་ནས་མགོ་བཅུགས་ཏེ། གསེར་
 ཁོག་དང་། དཔོན་ལུང་རྫོང་གི་ལྷོ་རྒྱུ་བ་མཆམས་ནས་མཆོད་ཉེན་ཐང་གི་
 མདུན་རོལ་སོགས་ཡུལ་ལུང་དུ་མར་བརྒྱད་མཐར་ཚོང་ཆུ་དང་འབྲེས་པ་ཡིན།
 འདི་ལ་འདྲུ་ལག་རི་ལྷོ་ཐོགས་ཆུ་ལ་སོགས་སྐབས་དོན་མིན་པས་མ་བྲིས་ཤིང་།
 ཆུ་འདིའི་སྟོད་ཆུ་དུ་ལ་སྐྱུ་ཆུ་དང་། སྐད་ཆུ་དུ་ལ་འདྲུ་ལག་དུ་འབོད་པར་སྣང་།

རོང་བོ་དག་ཆུ་ནི། རེབ་གོང་སྟོད་ཕྱོགས་ཆེ་གཞུང་ནས་ཐོན་ཅིང་།
 རེབ་གོང་ལུང་གཞུང་བརྒྱད་དེ། ཆུ་ནག་དང་། བཅན་ཆུ། རྫོང་ཆུ། སྐང་ཆུ།
 ཤ་ཆུ། ཁྱོ་ཆུ། རོ་འུ་ཆུ། སྐང་ཆུ་སོགས་ཆུ་དང་ཆུ་ཕན་དུ་མ་ཞིག་ཡོད་པ་ནམས་
 དག་ཆུར་འབྲེས་ཤིང་། དག་རོང་མདོ་ནས་མ་ཆུར་འབབ་ཀྱིན་ཡོད།
 དག་ཆུའི་འབབ་རྒྱུན་གྱི་རིང་ཆད་ལ་སྤྱི་ལེ་༡༤༤།༩ ཡོད།

སྐང་བྱང་བསང་ཆུ་ནི། བསང་གཞུང་གི་རྒྱུ་བ་རྒྱུད་དང་། ཞ་མཆོག་
 གི་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་རི་ཆུ་དུ་ལ་བསང་གི་ཁྱེས་མོའི་གོང་བར་འབོད་པ་དེ་ནས་
 ཐོན་ཏེ་བསང་གཞུང་བརྒྱད། སྐང་བྱང་དང་། གནམ་སྒྲ། ཉོར་གཙང་། དེ་
 ནས་ཀ་ཆུའི་ཡུལ་ཁོངས་ཆུ་སྟེ་མང་བོ་བརྒྱད་མཐར་རྒྱ་སྐད་དུ་སྤོ་ཅ་དུན་ཞེས་
 པའི་ས་ནས་མ་ཆུར་འབབ།

བསང་ཆུ་ནི་ཆུ་སྐྱུང་ཆེན་པོ་དེ་འབྲུ་མ་ཡིན་ཀྱང་། འདིའི་མགོ་ཁྲུངས་
 དང་ཉེ་བར་སྐང་བྱང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་ཆགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས། སྐང་བྱང་བཀྲ་
 ཤིས་འབྲིལ་དང་བསང་ཆུ་གཉིས་སྟོན་གྲགས་མཉམ་རྒྱས་ལྟ་བུར་གྱུར་པ་ཡིན་
 བམ་སྟེ།

སྐྱུ་ཆུ་ནི། སོག་པོའི་རི་གིན་རྫ་ཆུ་དུ་ནས་ཐོན་ཏེ་སྐྱུ་འགག་གི་རྫོང་ལྷ་
 བཅུགས་ཤིང་གྲགས་པ་དག་བརྒྱད་དེང་སང་གི་སྐྱུ་ཆུ་རྫོང་དང་། ཅོ་ནེ། ཤིང་།

30 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་།

ཀུན་(ལིན་ཐོ་ལོ།)། སྐྱེ་ག་མཁར་(ཀུང་ཏོ་)སོགས་བརྒྱུད་མ་རྒྱུར་འབབ་པ་ཡིན།
 རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་དུ་མ་ཞིག་དུ་སྐྱེ་རྒྱུ་ཆུང་མགོ་ཁྲུང་ས་སྐྱེ་ཆབ་བྲག་ལ་བཤད་པ་དེ་
 ལ་ཁྲུང་ས་ལྟར་གིས་མི་འདྲར་བ་ཡིན་ཞེས་སོག་ཡུལ་དར་སྐྱ་མོ་ཞིན་སྤྱི་བ་ལ་
 རྒྱས་མངའ་ཤིན་དུ་ཆེ་བའི་མཁས་པ་ཤིང་བཟའ་སྐྱལ་བཟའ་རིན་པོ་ཆེས་
 གསུངས། བཤད་མ་ཐག་པའི་རྒྱ་བོ་དེ་དག་ནི། དེར་དུས་ཀྱི་མཆོ་སྤོན་དང་
 ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ཁོངས་འབབ་པའི་མ་རྒྱུའི་རྒྱ་ལག་ཆེ་གས་ཁག་ཡིན།

བོད་ཀྱི་གཙང་བོ་ཆེ་ཤོས་འབྲི་རྒྱུ་ནི། གདང་ལའི་གཞི་བདག་དགེ་ལ་
 བརྟན་སྒྲིང་(འདི་ལ་དར་མདུང་གིས་པའང་སྤང་།)ཞེས་པའི་རི་ངོས་ནས་བྱང་
 རྟེ་ཁམས་ཁུལ་དང་། རྒྱ་ནག་སེ་ཁོན་སོགས་མངའ་སྡེ་དུ་མ་བརྒྱུད་མཐར་ཉར་
 ཏེ་གོང་ཁྲུང་ནས་ཤར་གྱི་རྒྱ་མཆོར་འབབ། བདོ་སྐྱད་ཀྱི་ཁོངས་སུ་འབྲི་རྒྱུའི་
 རྒྱ་ལག་དུ་གཏོགས་པ་མང་བོ་ཡོད་པ་ལས་རྒྱ་སྐྱུང་ཆེ་གས་ཁག་ནི།

འབྲུག་དཀར་གཙང་བོ། འདི་ནི་ཁུ་རུ་རི་བོའི་སྤོ་རྒྱུད་དེ་ད་ལྟའི་ཀན་
 སུའུ་ཞིང་ཆེན་དང་སེ་ཁོན་ཞིང་ཆེན་གཞིས་ཀྱི་མཐའ་མཆོམས། རྒྱ་རྒྱ་རྫོང་
 རྟེན་ཆར་སྐྱ་མོ་ཞང་ཁོངས་ཐེ་བོའི་རྩ་རྒྱུད་(རྒྱའི་ཡིག་ཆ་ཁག་དུ་རི་རྒྱུད་འདི་
 ལ་མེན་ཉན་ཟེར་ཞིང་། བོད་ཡིག་འགའ་ཞིག་དུ་ཆེ་རི་གིས།)ཀྱི་བྱང་ཕྱོགས་
 བས་ཐོན་ཏེ། རུབ་ནས་ཤར་དུ་བཞུར་ཏེ་ཐེ་བོའི་བབ་ཐོའི་རྒྱ་དང་འདྲེས།
 བརྩོད་དགེ་རྫོང་འབྲེད་བརྒྱལ་གྱིས་ཤར་བྱང་གི་རྒྱ་རྒྱུད་དང་། འབྲུག་རྒྱ། ཐེ་
 བོ་བཅས་བརྒྱུད་མཐར་ཀོང་ཡོན་གོང་ཁྲུང་(གྲོ་དཔའ་)ཞེས་བའི་ས་ཁུལ་དུ་
 རྒྱ་ལེན་གཙང་བོ་དང་འདྲེས། དེ་ནས་འབྲི་རྒྱུར་འབབ་པ་ཡིན།

ཟུང་རྒྱ། འདི་ལ་སྤར་རྒྱ་རྒྱམས་ཀྱིས་དན་གཙང་བོ་སོགས་མིང་གི་རྣམ་
 གྲངས་མང་ཙམ་བཏགས་འདུག་པས་འབྲུག་གཞི་ཆེ་ཞིང་། ད་ལྟ་པལ་ཆེར་
 གྱིས་མེན་ཙང་གཙང་བོ་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ། མེན་ཙང་ཐོགས་དོན་

ནི་མེ་རིའམ་མིན་ཉན་རི་བོ་བརྒྱད་ནས་འབབ་ཀྱིན་ཡོད་པས་དེ་ལྟར་བཏགས་
པར་སྤང་།

འདི་ནི་ད་ཀྱང་དགའ་ལ་བྱ་བའི་རི་རྒྱུད་ནས་འབབ་པའི་རྒྱུ་བོ་དང་། ཀ་
རིང་ལ་ཞེས་པའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱུ་བོ་གཞིས་བར་རུ་ཞེས་པའི་སར་འདྲེས་པ་ལ་
བྱང་རྒྱུ་ཐོགས་ཞེས་རྩེ་དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་པས་གསུངས་ཤིང་། རྒྱའི་ཡིག་
ཆ་ན། མེན་ཅང་གཅང་བོ་(རྒྱལ་མོ་རྒྱལ་རྒྱུ་)ནི་བཀྲ་ཤིས་ལ་འདབས་སུ་ཤར་
བྱབ་གཞིས་སུ་དབྱེ་སྟེ། ཤར་གྱི་བཞུར་ཁོངས་ནི་མཆོ་ངོས་ལས་སྟེ་༣ར་༡༥༡༥
ཡོད་པའི་ཀོང་ཀླང་རི་ནས་ཀྱང་མིན་རྒྱུ་བོའི་ནང་འདྲེས་ཤིང་། དབྱི་པིན་ནས་
འབྲི་རྒྱུར་འབབ། དེའི་རིང་ཆད་ལ་སྟེ་ལེ་༡༧ དང་། རྒྱབ་གྱི་བཞུར་ཁོངས་
ནི་མཆོ་ངོས་ལས་སྟེ་༣ར་༤༦༡༠ ཡོད་པའི་ལྷང་རྒྱ་རི་ནས་དྲུང་མིན་གོན་གྱི་
ལྷང་ཐུང་རྒྱུ་བོའི་ནང་དུ་བཞུར་གྱིན་ཡོད་ཅིང་། རིང་ཆད་ལ་སྟེ་ལེ་༥༥ ཡོད།

རྒྱུ་བོ་འདི་གཞིས་བྱང་རྒྱའི་ལྷན་པ་ཞང་གི་ཟམ་ཁར་འདྲེས་ཤིང་མིན་
ཉན་རི་རྒྱུད་བརྒྱུད་བྱང་ནས་སྟོ་རུ་བྱང་རྒྱུ་རྫོང་དང་། རིམ་བཞིན་འགག་ཆེན་
བཞི་ལྷག་བརྟོན་ནས་མོ་རྫོང་དུ་ཁྲོ་རྒྱུ་དང་འདྲེས། རྒྱན་ཁོན་(ཁྲི་ཆང་ངམ་
ལུང་དགུ་རྫོང་དུ་འབོད)རྫོང་ནས་བཀྲ་ཤིས་སྤིང་རྒྱུ་བོ་དང་འདྲེས། དེ་བཞིན་
ཡུ་ཅི་རྒྱུ་བོ་དང་། རྩོུ་རྒྱུ་བཅས་འདྲེས་དེ་ཤར་ཐོགས་སུ་ཁ་དཀྱུགས་ནས་དྲུུ་
ཅང་གཅང་བོའི་རྒྱུ་མཛོད་བརྒྱུད་ཁྲིན་དྲུུ་གཤོང་སར་འབབ། འདིའི་རྒྱུ་ལག་
དུ་གཏོགས་པ་༡༤༥ ཡོད་པ་ལས།

ཁྲོ་རྒྱུ་འདི་འང་རྒྱུ་ལག་སྤོ་མོ་ཤིན་དུ་མང་བོ་འདུས་པ་ལས་གྲུབ་པ་ཞིག་
ཡིན་ལ། མིན་ཅང་གཅང་བོའི་སྟོད་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱུ་ལག་གཙོ་དེའང་ཡིན། དེའི་
མགོ་ཁྲུངས་གཡག་ཆད་པའི་ལའི་ཤར་ངོས་ཀྱི་ཞི་ལའང་རི་བོར་ཐུག དམུ་
དགེའི་རྒྱུ་དང་རྒྱུ་ནག་གི་རྒྱུ་སོགས་དེའི་རྒྱུ་ལག་ཆེ་གས་ཁག་ཡིན། འབབ་རྒྱུད་

32 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

སྤྱི་ལོ་རིང་ཚད་ལ་སྤྱི་ལོ་༧༠ ལྟག་ཡོད།

བཀྲ་ཤིས་སྤྱི་ལོ་རྒྱུ་ལོ། འདི་ལ་རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་ཐོ་རྒྱུ་ཡང་ཟེར། བཞུར་
རྒྱུ་དག་ཅི་ཐོ་ནི་མཆོ་རིས་ལས་སྤྱི་ལོ་༧༣་༩༠༠ ཡོད་པའི་སྤྱི་ལོ་དཀར་ལ་རི་ཐོ་
བྱུང་བྱང་ནས་ཤར་སྤོའི་ཕྱོགས་སུ་ཉག་ལོ་དང་། བཀྲ་ཤིས་སྤྱི་ལོ། འབྲུག་རྒྱུ་
ཡུལ་སོགས་བརྒྱུད་ནས། པའི་གྲོ་ཁྱུ་ཞེས་པའི་ས་ནས་མིན་ཅང་གཅང་ཐོ་དང་
འདྲེས། རིང་ཚད་ལ་སྤྱི་ལོ་༡༥༤ ཡོད། འདི་ལོ་སྤྱི་ལོ་རྒྱུ་ལ་མཆོ་རྒྱུ་ཡང་ཟེར་
བར་སྤྱང་།

ཡུལ་ཅི་རྒྱུ་ལོ། འདི་ལོ་ཐོ་དང་མིང་མ་ཤེས། ལྷན་ཁོན་རྫོང་པུ་ལིང་རི་ཐོ་
ཤར་རིས་ནས་ཤར་བྱང་དང་། དེ་ནས་ཤར་ཕྱོགས་སུ་བཞུར་གྱིན་ཡོད་ལ།
གཡང་ལྷུག་གྲོང་ཐན་པོ་ཞེས་པའི་ས་ནས་མིན་ཅང་གཅང་ཐོ་དང་འདྲེས།
རིང་ཚད་ལ་སྤྱི་ལོ་༤༥༥ ཡོད། འདི་ལ་རྒྱུ་ལག་༡༩༡ ཅམ་ཡོད་པར་བཤད།

རྒྱལ་རྩོང་རྒྱལ་མོ་རྩལ་རྒྱུ། འདི་ནི་དབལ་ཤུལ་གསེར་རྟའི་ཡུལ་གྱི་རྒྱུ་
ཐོ་ཆེ་གསེར་དག་གིས་རྩ་རྟ་བྱས་ནས་བྱུང་པའི་གཅང་ཐོ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། སྤྱི་ལོ་
གཡས་ཕྱོགས་སུ་རྫོ་རྒྱུ་འབབ་ཅིང་། དེའི་གཡས་སུ་གསེར་ཁོག་གི་གསེར་རྒྱུ་
འབབ་པ་རྫོ་རྒྱུ་དང་འདྲེས། སྤྱི་ལོ་ཁོག་གི་རྒྱུ་ཡང་རྫོ་རྒྱུ་འདྲེས། རྩོང་རྩོང་
གི་རྒྱུ་ཡང་རྫོ་རྒྱུ་འདྲེས། གཡུ་ཁོག་གི་རྒྱུ་ཡང་རྫོ་རྒྱུ་འདྲེས། སྤྱི་ལོ་གཡོན་
རྒྱུ་དྲུ་འཛི་རྒྱུ་འབབ་པ་སྤྱི་ལོ་རྒྱུ་དང་འདྲེས། དེ་ནས་རྩོང་ཁོག་གི་རྒྱུ་ཡང་སྤྱི་
རྒྱུ་དང་འདྲེས། ཟངས་དཀར་གྱི་རྒྱུ་ཡང་སྤྱི་ལོ་རྒྱུ་དང་འདྲེས་ཏེ། རྒྱལ་རྩོང་
ཁོ་སྤྱི་བས་ཐུགས་རྩེ་ཆེན་པོའི་མདུན་ནས་རྫོ་རྒྱུ་དང་སྤྱི་ལོ་གཉིས་མཉམ་
འདྲེས་སུ་བྱུར་པ་ཡིན་ལ། དེ་ལ་སྤྱི་ལོ་གསེར་ལྷན་པའི་རྒྱལ་རྩོང་རྒྱལ་མོ་རྩལ་
རྒྱུ་ཞེས་འབོད་པ་ཡིན་ནོ།

དེང་སང་གི་དབང་དྲུ་བྱས་ན། མགོ་ལོག་ཆེག་སྤྱི་ལོ་དང་པད་མ། རྒྱལ་

རོང་ཚུ་ཆེན་དང་བཅན་ལྷ། བསྟན་པ། དར་ཆེ་མདོ་བཅས་རྫོང་ཁག་དང་
ས་ཁུལ་དེ་དག་བརྒྱད་དེ་ལོ་ཉམས་ནས་ཟུང་ཚུ་ལ་འདྲེས་ཤིང་སི་ཁོན་གྱི་དབྱི་
མིན་ཞེས་པའི་ས་ནས་འབྲི་ཚུ་དང་འདྲེས་པ་ཡིན།

རྒྱལ་རོང་རྒྱལ་ལོ་རྒྱལ་ཚུ་འདིའི་སྒོར་མདོ་སྤྲད་ཆོས་འབྱུང་དུ་གསལ་
བ་ནི། རྫོང་ཆུའི་མགོ་གཡུ་ཆེའི་མདུན་ནས་ཐོན་པས་དེ་དང་། མགོ་ལོག་ཆ་ཚུ།
སྤྲད་རོས་ཀྱི་ར་ཚུ་དང་ཆ་བ་ཁག་གསུམ་གྱི་ཚུ་བཅས་ཐམས་ཅད་དདུལ་ཚུར་
གཤམ་པ་ཚུ་ཆེན་དང་འདྲེས་ཏེ་རྒྱལ་རོང་རོས་བྱས་ཆེན་དུ་སྤྱར་འགོ་བས།
ཞེས་གསུངས་ཡོད།

ཐོད་གངས་དཀར་གྱི་རི་ཆོགས་འཁྲིགས་པའི་འཛིག་ཏེན་དུ་ཚུ་དང་
ཚུ་ལྷང་། རྒྱལ་ཚུ་དང་ཕོག་ཚུ་སོགས་ཤིན་དུ་མང་བས་དེ་དག་རེ་རེ་ཞིབ་དུ་
འཆད་པའི་རྫོང་ཐོག་ཐོགས་ཤིང་། ཚུ་སྤན་རེ་རེའི་གནས་སྤངས་ཞིབ་ཆགས་བྲིས་
ན་ལས་ཆོགས་ཆེ་ཞིང་དགོས་པ་དམིགས་བསལ་བ་མེད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས།
ཡོངས་གཤམ་གྱི་ཚུ་ཐོ་ཆེ་གས་ཁག་གི་ཚུ་ཕྱོགས་རོབ་ཅམ་བཤད་ཟིན་པའི་ཁུལ་
ཡིན།

བཞི་བ། མདོ་སྨད་ཀྱི་མཆོ་དང་མཆོའུ་ དག་གི་གནས་བབ།

མདོ་སྨད་དུ་མཆོ་དང་མཆོའུ་ཤིན་དུ་མང་བོ་ཡོད་པ་རེ་རེ་ཞིབ་དུ་
འཆད་པའི་རེ་བ་བྲལ་ཡང་མཆོ་མོ་གྲགས་ཆེན་ཁག་ཅིག་ནི། མཆོ་ཁྱི་ཤོར་རྒྱལ་
མོ། འདི་ལ་ཡོངས་གྲགས་མཆོ་སྡོན་པོར་འབོད་ཅིང་། སྤར་སོག་པོས་དབང་
བསྐྱར་སྐབས་ཁོ་ཁོ་ནོར་བཏགས་པའི་ཤན་གྲགས་ལྟ་བུས། དེང་སང་གི་རྒྱལ་
སྤྱིའི་སྤྲོད་གི་བོད་རིག་པའི་མཁས་པ་པལ་ཆེར་གྱིས་ཁོ་ཁོ་ནོར་དུ་འབོད་པ་ཡིན།
མཆོ་ཆེན་འདི་ནི་བོད་གངས་ཅན་གྱི་མཆོ་མོ་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན་ལ། བཅན་པོ་
སྲོང་བཅན་སྐམ་པོས་མཆོ་འདི་ལ་བསྐྱགས་བརྗོད་གནང་ཞིང་། སློབ་དཔོན་
པལ་མཛད་པར་གྲགས་པའི་བཀའ་ཐང་སྡེ་ལྷ་སོགས་སུ་འང་མཆོ་སྡོན་པོ་ལ་
བསྐྱགས་པའི་སྟོན་ངག་མཐོང་རྒྱ་ཡོད།

དེ་ལྟ་བུའི་གྲགས་པ་ཤིན་དུ་ཆེ་སྐབས། རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་པས་ས་ཁུལ་
འདི་ཚུད་པའི་ཡུལ་ལུང་ཁག་ལ་ཞིང་ཆེན་བཟོས་སྐབས་མཆོ་སྡོན་ཞིང་ཆེན་

དུ་བཏགས། ངག་རྒྱལ་དུ་སྐར་ཚུ་མིག་ཅིག་བརྗོད་པ་ལས་མཚོ་ཆུ་འཕྱར་བས་
ཉེ་འཁོར་གྱི་དུད་ཁྱིམ་སྤྱི་མཐུན་མཚོ་ནང་དུ་ཤོར་བ་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་ཤོར་རྒྱལ་
མོ་ཐོགས་ཟེར་ཞིང་། གཞན་ཡང་སྤྱི་གཤོག་དང་། སྤྱི་བཤོས། སྤྱི་བཤོར་བཅས་
སྤྱི་ཚོགས་བྱིས་པ་སྤྲང་བས་སྤྱི་བཤད་དེ་དག་ལ་ཁུངས་ཡོད་མེད་ཤེས་དགའ།

མཚོ་སྤྱོད་པོའི་རྒྱ་ཁྱོན་ལ་སྤྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་༤༤༥༡ ཡོད་ཅིང་། ཤར་ནས་
རྒྱབ་དུ་སྤྱི་ལེ་༡༤༠ དང་། རྫོ་བྱང་གི་ཞིང་ལ་སྤྱི་ལེ་༤༡ ཡོད། མཐའ་སྒོར་དུ་
སྤྱི་ལེ་༡༤༠ ཡོད་ཅིང་། བཤད་ཚུལ་དུ་འདི་ལ་མཚོ་སྒོར་གཅིག་རྒྱག་དགོས་
ན་རྟ་པོའི་ཉེན་ལམ་བཅོ་བརྒྱད་དགོས་པར་གྲགས།

མཚོ་སྤྱོད་པོ་ཆགས་ཡུལ་ནི་རྒྱ་མཚོའི་ངོས་ལས་སྤྱི་ཤར་༡༡༤༤ ཡིན།
སྤྱི་ལེ་༡༤༤༠ ལོ་ནས་ལོ་རེར་མཚོ་ཆུ་མར་བྱི་ཆད་(0.10-0.15)མཚོ་ནང་གསེར་
ཉ་སོགས་ཉ་རིགས་ཤིན་དུ་འབེལ་བོ་ཡོད་པས་རྒྱ་ནག་གཞུང་དམངས་གཉིས་
རྒྱབ་ཀྱིས་མཚོ་ནང་ལ་གྲུ་གཟིངས་བཏང་ནས་དབྱར་དགུན་སྤྱོད་དབྱིད་མེད་
པར་ཉ་གསེད་མཚོ་དགྲུག་གི་ལས་བྱས་པས། ཁོར་ཡུག་ཉམས་ཆག་ཤིན་དུ་
ཆེན་པོ་གཏོང་གིན་ཡོད། ངག་རྒྱལ་དུ་མཚོ་འདིའི་ནང་དུ་མཚོ་རྟ་ཆུ་ལག་༡༠༩
འབབ་ཟེར་སྤོལ་ཡོད་ཀྱང་། དོན་དངོས་སུ་སྤྱོད་པས་མཐའི་ཆུ་ལག་༡༡༩ ཙམ་
ཆུ་བོ་༤༠ དྲིལ་ཏེ་འབབ་པ་ཡིན།

མཚོ་སྤྱོད་པོའི་མཚོ་དཀྱིལ་དུ་མཚོ་སྤྱིང་མ་ཏེ་བ་ཡོད་ཅིང་། སྤྱིའི་
རྒྱ་ཁྱོན་ལ་སྤྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་༡༡༤ ཡོད། མཚོ་ངོས་ལས་མཐོ་ཆད་སྤྱི་ཤར་༥༩
འཕགས་ཡོད། མཚོ་སྤྱིང་འདིའི་སྤྱིང་དུ་སྤྱི་ཁང་དང་མཚོ་དཀྱིལ་དུ་མ་ཡོད་
ཅིང་། སྐར་གྲུབ་ཆེན་སྐང་དགར་བ་དང་། ཤར་སྐལ་ལྡན་རྒྱ་མཚོ། ཞབས་
དགར་ཚོགས་དྲུག་རང་གྲོལ་སོགས་རྟོགས་ལྡན་སྤྱིས་ཆེན་མང་པོ་བཞུགས་
ནས་ཉམས་རྟོགས་འབེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་མང་།

36 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

མཆོ་བྱི་ཤོར་རྒྱལ་མོ་དང་། བོད་ཀྱི་སློན་ཆེན་མགར་སྟོང་བཙན་གཉིས་
དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དག་རྒྱུན་སྟོན་པོ་མང་ཡང་སྐྱབས་སུ་མ་བབ་པས་
འདིར་འཆད་རྒྱ་མིན།

མཆོར་བ་རིར་གྲགས་པའང་མཆོ་སྟོན་པོའི་ནང་དུ་ཡོད་ཅིང་། དེ་ནི་ད་
སྟོན་སྐབས་བྱེད་སའི་སྐབས་གནས་ལྟ་བུ་མིན་ཡང་། དབྱར་དུས་བྱ་རིགས་སྣ་
ཆོག་སྤྲོད་པས་ཀྱང་སྤྱིར་སྟོན་གྲགས་ཆེ།

བྱེ་མ་རྩུང་དུ་འབོད་པ་ནི་སྤྱིར་དགོན་ཤུལ་ཞིག་མཆོ་རྒྱས་འདིག་
པའི་ཤུལ་ཡིན་ཟེར། ལྷ་བ་རེའི་ཡར་ངོའི་ཆེས་པ་ དང་ཀྱང་སྟོན་སུ་རྩ་སྣ་ལྟ་
བུ་གྲགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱེ་མ་རྩུང་དུ་གྲགས།

ད་དུང་འདི་མོའི་བྲག་དཀར་དང་། སྤང་ཆེན་མཆོ་བ་ཞེས་པའི་རི་
བྲག་གཉིས་ཀྱང་མཆོ་ནང་དུ་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་ལའང་དག་རྒྱུན་གྱི་གཏམ་
རྒྱུད་རོ་མཚར་བ་བཤད་དུ་ཡོད་པ་ཡིན།

གཞན་ཡང་མཆོ་སྟོན་པོ་དང་མི་རིང་བར་ཨ་ལག་ནོར་དང་། ཐོ་སུ་
མཆོ་གཉིས་ནི་ཆོ་འདམ་གཤོངས་སའི་ནང་འབབ་མཆོ་ཡིན་ལ། བདེ་ལ་རིང་
མོའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་ལྟོ་འདབས་སུ་ཡོད་པའི་དུ་ལ་མཆོ་འཕྲ། བྲག་མཆོར་གྲགས་
པའི་རྒྱ་ཁྲོན་ལ་སྤྱི་ལེ་བྲུ་བཞི་མ་༡༠༠ ལྷག་ཡོད་པ་དང་། མཆོ་རྟའི་རྒྱུ་རྒྱ་ལྔ་
ཙམ་མཆོ་འདིའི་ནང་འབབ་ཀྱིན་ཡོད།

མགོ་ལོག་གི་མཆོ་སྐྱེ་རེངས་དང་སྐྱེ་རེངས་གཉིས་ནི་མ་རྒྱུ་བཞུར་རྒྱུན་
གྱི་བྱེ་འབབ་མཆོ་ཡིན་ལ། མཆོ་སྐྱེ་རེངས་ཀྱི་རྒྱ་ཁྲོན་ལ་སྤྱི་ལེ་བྲུ་བཞི་མ་༢༡༠༧
དང་། ཟབ་ཆད་སྤྱི་ཤར་༡༧༡༦ ཡོད། མཆོ་སྐྱེ་རེངས་ཀྱི་རྒྱ་ཁྲོན་ལ་སྤྱི་ལེ་བྲུ་
བཞི་མ་༤༡༦ དང་། ཟབ་ཆད་ལ་སྤྱི་ཤར་༡༧ ཡིན། འདི་གཉིས་ནི། མཆོ་
སྟོན་པོ་ཡུད་པའི་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་མཆོ་མོ་ཆེ་ཤོས་དག་ཡིན་པར་སྤྲང་། འདི་ལྟ་ལ་

བྱང་གི་མཚོ་སྐྱེད་ཕྱག་མོ་ལྷ་ཞེས་འབོད་པ་འང་སྣང་། ད་དྲུང་མགོ་ལོག་
དུ་སྟོང་རི་མཚོ་ནག་དང་། བེ་རུ་དུག་མཚོ་སོགས་ཡོད་ཅིང་། གཞན་པོ་གཡུ་
ཅེའི་རྩ་རྒྱུད་དུ་སྟོང་མཚོ་དང་། བྱིས་མཚོ། རག་ཁའི་མཚོ། ལུང་ཁའི་མཚོ་ལ་
སོགས་པའི་མཚོ་དང་མཚོ་ལྷོ་ཕྱན་སུམ་བརྒྱ་དུག་ཅུ་ཡོད་པར་བཤད།

རྩོམ་གྱི་སྟོང་རི་གཡུ་མཚོ་(འདི་སྟོང་རིའི་མཚོ་ནག་དུ་འབོད་མཁན་
ཡང་འདུག)དང་། ཆན་གུའི་དར་རྒྱལ་ལྷན་གྱི་དར་རྒྱལ་མཚོ། རྟོར་གཙང་
མཚོ་ཁའི་མཚོ། རྟ་རྩེ་མཚོ། ཅོ་ནེ་ཤོ་བའི་ཨ་མ་འབྲུག་མཚོ། ལྷ་རྩེའི་གང་
ཐོ་མཚོ་ཆན། ཐེ་བའི་ཀྱ་མ་མཚོ། སོག་པོའི་ལྷ་མོའི་སྐ་མཚོ་སོགས་ལ་དམངས་
ཁྲོད་དུ་དག་རྒྱུ་བྱིས་པའི་སྟོ་ཡིད་མགུ་བ་མང་བོ་བཤད་དུ་ཡོད་པ་ལས། རྒྱ་
ཁྲོན་སོགས་གང་ཅིའི་ཆ་ནས་འཆད་རིན་དེ་ཅུ་མ་མེད་པར་སྟུམ།

རྩོམ་པོ་འདི་གས་རང་སྟོང་ཁུལ་དུ་འབོད་པའི་ཁོངས་སུ། མཚོ་དང་
མཚོ་ལྷོ་༥༤༩ ཡོད་པ་ལས། མངོས་ལྗོངས་གྲགས་ཆེན་གཟི་ཚ་སྡེ་དགུའི་རྒྱུད་
དུ་མཚོ་ལྷོ་༡༠༩ ཡོད། གཟི་ཚ་སྡེ་དགུ་ནི། དེང་གི་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་རྩོམ་པོ་ལས།
ནུ་མ་འཕེལ་རྩོང་ཁོངས་རྒྱུ་ཕྱགས་སུ་ཡོད་ལ། རིང་ཆད་སྟེ་ལེ་༣༠ ཡོད་པའི་
ལུང་ཁོག་དུ་ཡོད་དུ་འོང་བའི་ཤིང་རིགས་སྣ་ཆོགས་ཀྱིས་བྱུ་བ་པའི་ནགས་ཆལ་
དང་། ཁ་དོག་དང་ཆགས་དབྱིབས་ངོ་མཚར་ལྡན་པའི་མཚོ་དང་མཚོ་ལྷོ། ཐབ་
ཁྲུ། མཐའི་རི་རྒྱུད་དུ་གངས་རི་ལྡན་པ་བཅས་མངོས་ལྗོངས་གཞན་གྱིས་དོ་
མི་མེར་བ་ཞིག་ཡིན་སྟབས། སྟེ་ལེ་༡༩༩༠ ནང་ཅུ་མ་ནས། རྒྱ་གཞུང་གིས་ལྗོངས་
རྒྱུའི་སྟོ་མོ་བྱས་ཏེ་ཡུལ་སྟོར་བ་ཤིན་དུ་མང་།

འོན་ཀྱང་རྩོམ་པོ་ལས་ཀྱི་མཚོ་དང་མཚོ་ལྷོ་༥༤༩ བོ་བསྟོན་པའི་རྒྱ་ཁྲོན་
ལ་སྟེ་ལེ་གྲུ་བཞེ་མ་༣༠ ཅུ་ལས་ཟིན་མེད་པས་རྒྱ་འབྲིལ་ལ་མཚོ་རུ་བྱེད་གས་
པ་ཅུ་མ་ཡིན་པས་སྟེང་རིན་ཡོད་པར་མ་མཐོང་།

38 བདོ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

མཆོ་སྒྲོན་ཞིང་ཆེན་ཡོངས་སུ་ཆ་མཆོ་༡༠ ལྷག་ཡོད་ཅིང་། དེའི་སྐོད་
 གྱི་ཆ་མཆོ་༡༥ བེ་ཆ་འདམ་གཤོངས་ས་རང་དུ་ཡོད། ཆ་གཏེར་འདི་གཅིག་
 སུའི་ཡོང་འབབ་གྱིས་མཆོ་སྒྲོན་ཞིང་ཆེན་གསེ་སྤུབ་ཅེས་རྒྱུས་མཉམ་ཅན་མང་
 བོས་སྐྱེང་ཡང་། རྒྱ་གཞུང་གིས་ཆེད་དམིགས་མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་བཟོས་
 ཏེ། ཉིན་མཆན་སྟོས་མེད་གྱི་ཆ་གཏེར་རྒྱ་ཁོག་དུ་དཔོར་འབྲེན་བྱེད་གྱིན་ཡོད་
 པ་ལས། ས་གནས་ཡུལ་མི་རྣམས་མཆོ་འབྲམ་གྱི་ཡི་དྲགས་བཞེན་སྟོད་པ་ལས་
 བན་ཐོགས་ཅི་ཡང་མེད།

དཔའ་རིས་གནས་རི་བྲགས་ཆེན་ཀ་རྩོད་རྩ་རིའི་རྩ་རྒྱུད་ལུང་ལག་
 ཤར་ཁུལ་དུ། བཞོན་པོའི་སྒྲ་མཆོ་དང་། ཆོས་རྒྱལ་སྒྲ་མཆོ་སོགས་མཆོ་དང་
 མཆོའུ་ཆེ་ཆུང་༡༠༩ ཡོད་པར་བྲགས་ཀྱང་དོན་གྱིས་མཆོ་ཡི་མིང་ཐོགས་རིན་
 ཡོད་པ་ཉུང་ཚམ་ལས་མེད་པར་སྣང་།

ཐོས་ཚད་མཐུད་སྒྱུར་བྱས་པའི་སྒྲེགས་བཅ་དང་། །
 འབྲེལ་མེད་རྩོ་ཆག་བསྐྱེགས་པའི་སྒྲེ་རྒྱན་སོགས། །
 དོན་དུ་མ་གཏེར་ཆོག་ཉུང་གོ་སྐའི་ངག །
 རྒྱལ་མཉམ་གཞོན་ཀུ་དཀྱེས་པའི་སྒྲེས་སུ་བཏོགས། །

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་བོད་དུ་ འགོ་བ་མི་བྱང་ཚུལ།

བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་ཐོག་མར་བྱང་སྐངས་ཐད་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སློབ་ནམས་
ལ་འདོད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་མང་པོ་བྱང་ཚུང་ཡང་། དེ་དག་བསྐྱེམས་ནས་དབྱད་
ན་ནང་བའི་ཆོས་ལུགས་པ་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སློབ་མང་དག་
གིས། ལྷ་ལས་སུལ་བྱང་གི་བསྟོད་འགྲེལ་སོགས་ལ་ཁྲུངས་བཅོལ་ཏེ་བོད་ཀྱི་
རྒྱལ་རྒྱུད་རྒྱ་གར་ནས་མཆེད་པར་འདོད་པ་དང་། རྒྱ་ནག་ཏན་ཕྱི་མའི་དེབ་
ཐེར་ལས་རྒྱབ་ཆང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པ་དང་། ཐང་ཡིག་གསར་རྒྱུ་སོགས་ལ་
བརྟེན་ནས་བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་རྒྱ་ནག་གི་“ཡན་དོང་ཅི་སོན་”དུ་བྲགས་པ་རྒྱ་
ནམས་ཀྱི་མེས་པོར་འདོད་པ་དེ་དག་ལས་རྒྱུ་རྒྱུ་འབབ་ཡུལ་བརྒྱུད་ནས་
ཡར་མཆེད་ཅིང་བྱིས་ཆང་རིགས་སུ་འབོད་པ་དེ་ཡིན་པར་རྒྱ་རིགས་ལོ་རྒྱུས་

40 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སྒྲུབ་པ་ལ་ཆེར་གྱིས་འདོད་པ་ཡིན། (མདོར་བསྟུན་ན། བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་
པས་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་ཁྲུངས་རྒྱ་གར་ལ་གཏུགས་པ་ལས། མི་ཁྲུངས་གཏུགས་མེད།
རྒྱ་ནག་པ་ཆོས་མི་ཁྲུངས་རྒྱལ་གཏུགས་ཀྱི་ན་ཡོད་པའི་བྱུང་པར་ཡོད།)

འདོད་ཚུལ་སྒྲུབ་པ་འདྲིན་མཁན་པ་ལ་ཆེར་བོད་ཀྱི་ནང་བའི་ཆོས་
ལུགས་པ་ཡིན་སྟབས། རྒྱ་མགོ་གངས་དང་ཆོས་མགོ་སངས་རྒྱལ་ལ་གཏུགས་
དགོས་པའི་ཤུགས་རྒྱུན་ལྟར། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་མི་རྒྱུད་ཀྱང་རྒྱ་གར་ལ་
གཏུགས་ཐུབ་ན་གཟི་བརླིང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་བཅི་བཞིན་ཡོད་འདུག་སྟེ། རྒྱལ་
དབང་ལྡན་པ་ཆེན་མོས་ཀྱང་རང་ནམ་དུ་ཀླུ་ལའི་གོས་བཟང་དུ་གང་ཉིད་རྒྱ་
གར་ནང་ག་ལའི་རུས་རྒྱུད་ཡིན་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་མང་དུ་བཀོད་འདུག་པ་དང་།
ཁོང་གི་བཅའ་སྟེན་ཆོས་མང་དག་གི་མཛད་བྱ་དུ་འདྲེང་“ཟ་ཉོར་གྱི་བན་དེ་ངག་
དབང་སྟོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་”ཞེས་རང་གི་རིགས་རྒྱུད་རྒྱ་གར་ཟ་ཉོར་བ་ཡིན་པའི་
དགོངས་ཚུལ་འདྲིན་མུང་བ་ལྟ་བུ་ཡིན།

ང་ཆོས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལྟ་བུ་འདྲིན་སྟབས་རང་གི་རིགས་རྒྱུད་མཆེད་
ཁྲུངས་དེ་ད་ལྟ་དག་གཞིན་གང་ཡིན་ལ་བྱུང་པར་ཡི་ནས་མེད་པར། རོན་
དངོས་ཐོག་གང་ཞིག་ནས་བྱུང་མིན་ཁྲུངས་སྒྲེལ་རྒྱུ་མཆན་ཡོད་ན་དེ་ག་རང་
གཞི་ལ་འདྲིན་དགོས་པ་ལས། གནས་སྟབས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དགོས་མཁོ་དང་
བཅན་གཞིམ་གཅིག་ཕུ་དཔང་བོར་བཞག་སྟེ་ལོ་རྒྱུས་བྲིས་ན་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཁེ་
སན་ཅམ་ལས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རིན་ཐང་ཅི་ཡང་མེད་པ་ཡིན།

དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་སྤྱད་ཅམ་ནས་དེང་རབས་ཆན་རིག་གི་ལམ་
ནས་གནའ་དུས་ཀྱི་ས་བབ་གནམ་གཤིས་དང་། མི་དང་སྟོན་ཆགས་ཀྱི་འགྱུར་
རྟོ། བང་སོ་དང་གནའ་རྒྱས་སོགས་ལ་བརྟག་དཔྱད་གང་འཆམ་བརྒྱུད་
མཐར་མོང་གི་བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་བྱུང་སྐངས་འདོད་ཚུལ་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

བཞིན་གྱིས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རིན་ཐང་ཡལ་ཏེ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སློབ་འདི་དབང་པོ་
འགོས་ལོ་སོགས་གྱིས།

བོད་ཀྱི་ཡུལ་འདི་ཡང་རྒྱ་གར་དང་འབྲེལ་བར། ཡུལ་དང་མི་ལ་སོགས་
པ་གནས་པའི་བསྐྱལ་བ་ནས་བྱུང་བར་བྱས་ན་ཡང་ལུང་དང་
རིགས་པས་གཞོན་པ་མེད་ཅིང་།²

ཞེས་ཆོད་བསྟོམས་གནང་བ་ལ་སྤར་ལས་སྟག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རིན་
ཐང་ཆེ་རུ་བྱིན་པར་མ་ཟད། མ་ཁི་བཀའ་འབྲུམ་དང་བཀའ་ཆེན་སྐུ་ཁོ་ལ་
མ་གཉིས་གཞིར་བཟུང་སྟེ། བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་སློབ་འདི་ལས་མཆོད་པར་
བཤད་པ་དེར་དེར་རབས་ཆན་རིག་གི་རིན་ཐང་ཆེས་ཆེར་སྟན་པར་གྱུར་ཏེ།
བོད་མི་རིགས་འདི་ཉིད་བོད་ཡུལ་རང་ནས་བྱུང་བ་ལས་རྒྱ་གར་ནག་གང་གི་
རྒྱུད་པའང་མ་ཡིན་པར་ར་སྟོན་བྱུང་བ་ཡིན།

བོད་ཀྱི་ཐོག་མའི་འགྲོ་བཅི་བྱང་ཚུལ་བཀའ་ཆེན་སྐུ་བཀོད་པ་ལྟར་
ན། ཡུལ་ཡར་ལུང་གི་བྲག་གསེབ་དུ་གནས་པའི་སྲིན་མོའམ་སླ་མོ་ཞིག་དང་
དེའི་ཉེ་འཁོར་དུ་ཡོད་པའི་སྟེ་ལྷོ་གཉིས་འདུས་པ་ལས་སྤྱ་གྲུ་ཞིག་བྱུང་། སྤྱ་གྲུ་
དེ་པ་སྟེ་ལྷོ་དང་མི་འབྲེལ་ཞིང་མ་སླ་མོ་དང་ཡང་མི་འབྲེལ་བའི་སྤང་སྤུམ་པ་ཞིག་
སྟེ། ལུས་ལ་སྤྱད་མཚུག་མ་མེད་ཅིང་ངོ་གདོང་དམར་བ། ཟས་སྤྱ་ཤ་ཟ་ཞིང་
སྟོམ་དུ་ཁྲག་འཐུང་བ་ཞིག་བྱུང་། ནམ་ཞིག་སླ་མོ་ལྟོགས་སྤྱག་གིས་ཉེན་ཏེ་བྱ་
ཟ་བར་ཚྭ་པ་ན་པ་སྟེ་ལྷོ་ཁྲུང་ཁྲུང་ནས་ནགས་ཁོད་བྱ་ཆོགས་ཀྱི་ནང་དུ་བཞག་
རིམ་གྱིས་སྤྱ་གྲུ་དེ་འཆར་ཡོངས་བྱུང་ཞིང་སྟེ་ལྷོ་མོ་ནམས་ལ་ཆགས་པ་སྤྱད་པས་
པ་མ་གཉིས་ཆ་དང་མི་འབྲེལ་བའི་སྤྱ་གྲུ་བཞི་བརྒྱ་ཙམ་སྟེས། དེ་དག་གི་གནས་
སྤངས་ནི་སྤྱད་མཚུག་མ་མེད་ཅིང་གིང་ཆེ་ལའང་འཛེགས་མི་སྤུབ་པ་དང་།
ཁ་དམར་ཏིང་ངེ་བ་ཞིག་འདུག་པར་བཤད།

42 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་གིང་།

བརྒྱད་རིམ་ཐུང་དུ་འདིར་བལྟས་ན་འགོ་བ་མིའི་རིགས་སྐོག་མར་སྐོག་
 ཆགས་ནས་མིར་གྱུར་པའི་བརྒྱད་རིམ་དེང་རབས་ཆུང་རིག་པའི་བཤད་ཚུལ་
 དང་འབྲེལ་མཚུངས་ཡིན། ཡིན་ནའང་གནའ་དཔེ་ཁག་ཏུ་བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་འདི་
 བཤད་སྐབས་ཆེས་ཀྱག་ཀྱོག་དཀའ་ངལ་ཅན་ཞིག་སྟེ། ཐོག་མར་བྲག་སྤྱོད་
 མོར་ཆགས་པ་ལངས་ནས་སྤྱུ་ལ་འདོད་པ་སྤྱོད་པའི་རྣམ་འགྱུར་འདོམས་
 བལྟན་པ་སོགས་བྱས་ཀྱང་། སྤྱུ་ལ་ཆོས་ཀྱི་སྒྲིལ་བྱེད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་སེམས་
 མ་གཤམ་པ་དང་། སྤྱོད་མོས་འདོད་པ་མ་སྤྱོད་ན་རང་སྐོག་འདོར་རྒྱ་ཡིན་ཚུལ་
 བཤད་པས་སྤྱུ་སྟེང་རྩིས་ཚུལ། དེ་ནས་སྤྱུ་རྒྱ་འབྲུལ་གྱིས་པོ་ཏུ་ལའི་གནས་
 སུ་སོང་ནས་འཕགས་པ་སྤྱུ་རས་གཟེགས་ལ་བཀའ་འཁྲོལ་ཞུས་ཏེ་གནང་བ་
 ཐོབ་ནས་ད་གཟོད་ཆགས་པ་སྤྱོད་པར་བཤད་པ་དེ་དག་རེད།

འདིག་ཉེན་གྱི་སྐོག་ཆགས་ཡོད་ཆད་གྱིས་འཁྲིག་པ་སྤྱོད་པ་དེ་ཆོས་
 ཉིད་གྱིས་གནང་བའི་ཐོབ་ཐང་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། སྤྱུ་དང་བྲག་སྤྱོད་གཉིས་
 གྱིས་འཁྲིག་པ་སྤྱོད་རྒྱ་དེ་དེ་འབྲེལ་དཀའ་ངལ་ཅན་ཞིག་ཡིན་ག་ལ་སྤྱོད་དེ། ལོ་
 རོ་ས་ཡ་དུ་མའི་ངག་རྒྱན་ལོ་རྒྱུས་གསོན་པོ་དེ་དག་ངག་ནས་ངག་དང་། མི་
 རབས་ནས་མི་རབས་བརྒྱད་ནས་ཡོང་ཞིང་། བོད་ལ་ཡིག་བྱང་བ་ནས་ཡིག་
 ཐོག་དུ་འབབས་སྐབས་ནང་བའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱང་གདན་དྲངས་ཟིན་སྐབས།
 མོ་མོའི་དབང་བོ་སྤྱུར་བ་མ་རུངས་པར་ཆི་བའི་འདུ་ཤེས་འདོན་སྤྲོད་པ་
 སྤྱུ་བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའ་དང་། མ་རྩེ་བཙུན་སྒྲོལ་མའི་རྣམ་སྤྱུལ་བྲག་སྤྱོད་
 མོ་ཞེས་ལྟག་པའི་ལྟ་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ཀྱི་སྤྱུ་པ་སྤྱུར་ཅིང་། སྤྱུ་པོ་ཏུ་ལའི་
 གནས་སུ་རྒྱ་འབྲུལ་གྱིས་སོང་བ་སོགས་རང་བྱུང་ལ་བཙོས་མའི་ཆོན་མདོག་
 བྱུགས་པ་འདྲ།

ད་དུང་ཕྱ་གུ་ཤིན་ཏུ་མང་བོ་འཕེལ་ནས་གསོ་མ་ཐུབ་སྐབས་སྤྱུ་ཡང་

བསྐྱར་སྒྱུན་རས་གཟིགས་ཀྱི་ཞིང་ཁམས་སུ་སོང་ནས། བས་དང་གྲོ། སོ་བ།
སྒྲུ་མ་བཅས་ཀྱི་ས་བོན་ཁྱེར་ཡོང་བའི་སྐྱེང་བྱང་སྒྲུན་པོ་ཞིག་ཀྱང་བསེས་
འདྲུག་མོད། སྐྱུན་རས་གཟིགས་ཀྱི་ཞིང་ཁམས་པོ་དྲུལ་ན་ཞིང་ལས་བྱེད་ཀྱིན་
ཡོད་མེད་ནི་སུས་ཤེས།

སྤྱ་གྲུ་ནམས་ཀྱི་སྦྱོད་ལམ་དང་གཤིས་ཀ་བཤད་སྐབས། སའི་རིགས་
སུ་ཡུར་པ་ནམས་ལ་དད་པ་དང་མོས་གུས། ཤེས་རབ། བཙུན་འགྲུས། བཟོད་
པ་སོགས་ཆེ་ཞིང་། མའི་རིགས་སུ་ཡུར་པ་ནམས་སྤྲུལ་ལས་སྒྲོག་སྒྲེ་སྦྱོན་ཉག་
ཅིག་གིས་གོས་པ་སྟེ། བྱང་བསྐྱུན་ཀྱི་ཙུ་བའི་ལྷ་གྲུབ་ལས་བྱུང་བའི་སྦྱོ་ཆོགས་
ཀྱི་བསམ་མོ་དང་ལྷ་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་ཕྱོགས་གཉིས་སྟེལ་ཕྱག་དག་ལ་སྦྱུད་པའང་
ཤེས་ཀྱས་པ་ཡིན།

འོན་ཀྱང་དངོས་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཁ་ཆར་ན་ལོང་བཏགས་པ་དེ་དགོས་
པ་མེད་པ་ཞིག་མ་ཡིན་ཏེ། སྦྱི་ལོའི་དུས་རབས་བདུན་པ་ནས་ནང་ཆོས་དར་
སྟེལ་བྱེད་སྐབས། དེའི་ཡར་སྔོན་ནས་བོད་རང་དུ་ས་དར་རྒྱུ་དར་ཡིན་པའི་
བོན་པོའི་ཆོས་ལུགས་དར་ནས་ཡོད་སྐབས། ཆོས་ལུགས་གསར་བ་དེ་རང་
གིས་སྦྱོད་བཞིན་པའི་བོན་ཆོས་ལས་ལྷག་པའི་བྱུང་བ་བསྐྱུགས་ཤུགས་ཆེན་མ་
བྱས་ན་མི་ཡོང་བས་ན། བོད་ཡུལ་འདི་འཕགས་པ་སྐྱུན་རས་གཟིགས་ཀྱི་
གདུལ་ཞིང་ཡིན་པ་དང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་སྐྱུན་རས་གཟིགས་ཀྱི་སྦྱུལ་བ་ཡིན་
ཚུལ། བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་ཀྱི་ཐོག་མའི་མེས་པོ་སྟེ་དེ་སྐྱུན་རས་གཟིགས་ཀྱིས་
བཏང་བའི་སོ་ཉ་ཡིན་པར་བཤད་ན་ནང་ཆོས་མི་དམངས་ཀྱིས་དོས་ལེན་བྱེད་
པ་ལ་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པ་གདོན་མི་བྱ་བ་ཡིན།

བཀའ་ཆེན་སུ་ཐོག་མའི་མི་མ་སྦྱ་དེ་དག་གིས་འཆོ་བ་ཇི་ལྟར་བསྐྱུལ་
བའི་བརྒྱུད་རིམ་ཞིག་གསལ་བ་ནི། “ཟས་སུ་ཤ་དམར་བོ་བྱ་བ། རྫོམ་དུ་བྱག་

44 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

རྫོན་མོ་འཐུང་བ།”ཞེས་འབྱུང་ཞིང་། འདི་ནི་སྲོག་ཆགས་གཞན་བསད་དེ་
ཤ་བཟ་བྲག་འཐུང་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ཙམ་ཡིན་ལ། “ཤིང་རྟོག་བདུས་ཀྱིན་
གསོས་བས་མ་ཤི་ཙམ་བྱུང་།”ཞེས་པས་ཤ་བྲག་མ་འབྱོར་བའི་སྐབས་སུ་རང་
བྱུང་ཁོར་ཕུག་ཏུ་རྟེན་སྤངས་པའི་ཤིང་རྟོག་སོགས་བོས་པ་ཤེས་ཤིང་། དེ་ནས་“ནས་
དང་། སྒྲ། སོ་བ། སྒན་མ། སྒན་རྒྱུང་ངོ་།”ཞེས་པས་ཤ་བྲག་དང་ཤིང་རྟོག་
སོགས་བོས་དེ་རྒྱུན་རིང་གི་འཆོ་བའི་ཉམས་ཚུང་ལས། ནས་སོགས་འབྱུ་རིགས་
ཀྱི་ས་བོན་རྟེན་པའི་བརྒྱུད་རིམ་དེ་གསལ་བོར་མཐོང་བྱབ་པ་ཡིན།

ད་དུང་སྤྱི་ལོ་ནམས་ཆེད་མོ་ཆེས་ས་ལ་ཡར་ལུང་ཆེད་ཐང་དང་། ནས་
སོགས་བདུབ་ནས་འབྱུ་རི་སྟེ་མ་བཟངས་པས། སྟེ་མ་རེར་འབྱུ་རྟོག་ཁྲི་རེ་མཆིས་
པས་ཡར་ལུང་ཁྲི་ཐང་དུ་བྲགས་པར་བཤད་པ་སོགས་སྟོན་མའི་མི་རྒྱུད་བྱུང་
ས་བཤད་པ་དེ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་གནས་དེ་དག་ཡིན་མིན་གང་ལྟར། གཞི་གང་
ཞིག་ཏུ་སྐྱར་ནས་བཤད་པ་དེ་སྐབས་བདེ་བས་དགོས་པ་མེད་པ་ཞིག་མིན།

གང་ལྟར་ངག་རྒྱུན་དེའི་སྟེང་ནས་སྟོན་མའི་བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་དག་གིས་
སྟོ་བའི་གནད་དོན་ཐག་ཆོད་ནས་དགའ་སྟོའི་ཆེད་མོ་ཆེས་པའི་རྣམ་པ་སྟེ།
ཆེས་གདོད་མའི་བོད་ཀྱི་མིས་པོ་རྣམས་བྱུང་ལུགས་དང་། འཆོ་བ་ཅི་ཞིག་
བསྟེན་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ཆེས་བསྐྱས་པ་ཞིག་ཤེས་བྱབ་པ་ཡིན་ནོ། །

བཀའ་ཆེན་སོགས་ལོ་རྒྱུས་དེ་བཅེར་ཁག་ཏུ་བརྒྱུད་རིམ་འདི་ལོ་སྤུ་
སྤུ་ལ་བྱུང་བ་ལྟ་བུ་ཞིག་བཤད་འདུག་ཀྱང་། དོན་དངོས་སུ་ལོ་ངོ་ཁྲི་འབུམ་རིང་
གི་འཕེལ་རིམ་ཉམས་ཚུང་ད་ལྟས་གཅིག་ཏུ་བཤད་པར་སྟམ། སྐབས་དེའི་མིའི་
བསམ་སྟོའི་གནས་སྟངས་ཀྱི་དབང་གིས་བདག་འཛིན་གསོག་འཛིན་སོགས་
བྱེད་མི་ཤེས་སྐབས་སྟོ་བ་རྒྱགས་པ་ཙམ་བྱུང་ན་འགྲིག་གིན་ཡོད་ཅིང་། རྒྱ་བཟ་
འཕྲོག་རེས་སོགས་ཀྱི་རྟོག་ང་མེད་པའི་གནས་སྐབས་དེ་ལ་རྒྱ་གར་ནང་བའི་

ལོ་རྒྱུས་སུ་“རྫོགས་ལྡན་གྱི་དུས་”ཟེར་ཞིང་། ཕྱི་མིང་བ་དང་རྒྱ་ནག་དམར་
ཕྱོགས་པ་ཚོས་“བསྐལ་བ་ཡ་ཐོག་གི་སྤྱི་ཚོགས་”ཟེར་བ་དེ་དག་དང་ཆ་འདྲ་
བར་སྦྲང་།

ཡིན་ནའང་རིམ་གྱིས་གདོད་མའི་མི་དེ་དག་གི་ནམ་དཔྱད་ཡར་རྒྱས་
སུ་མོང་སྟེ་“བདག་གཞན་”ཀྱི་དབྱེ་བ་བྱུང་ནས་བདག་ལ་དབང་བའི་རྒྱུང་མ་
བྱ་ཕྱག་དང་ཟས་གོས་གནས་མལ་སོགས་གཞན་ལ་མི་གདོགས་པའི་འདུ་ཤེས་
སྤྱི་ཏེ་པན་རྒྱུན་བར་འབྲུག་པ་དང་འཁོན་འཛིང་གི་མགོ་རྒྱུགས་སྒྲོར་བཀའ་
ཆེམས་སུ་རོབ་ཅམ་འབྱུང་བ་ནི། “དེ་ནས་སྤུ་ཕྱག་ནམས་འཛིངས་འཐབ་
ནས་མ་འཆམ་སྟེ། གཅིག་ལ་གཅིག་མི་འཛིགས་ཏེ་ཆོན་པ་བཞིར་ཆད་དེ་གྲེས་
སོ།།”ཞེས་པ་འདི་ཡིན། འདི་ནི་བོད་ཀྱི་ཐོག་མའི་རུས་ཆེན་བཞི་དེ་ལྟར་གྲེས་
པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱུང་འཛིན་ས་ཉག་ཅིག་ཡིན། ཡིན་ནའང་དུམ་བུ་བཞིར་གྲེས་
པའི་རྒྱུད་པ་དེ་དག་ལ་དང་ཐོག་རུས་མིང་མེད་ལ། ཕྱིས་སུ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བརྒྱུད་
རིམ་དང་འཛོལ་བའི་ཆ་རྒྱུན། གནས་ཡུལ་གྱི་ས་བབ་གནམ་གཤིས་སོགས་ཀྱི་
དབང་གིས། རྟེན་ཆོན་བཞི་བོའི་ཁ་དོག་དང་ཆ་བྱད་རུང་ཟད་མི་འདྲ་བར་གྱུར་
སྐབས་གཞི་ནས་རུས་མིང་ཐོགས་པར་སྦྲམ་སྟེ། བཀའ་ཆེམས་སུ་“དེར་མེས་
པོ་སྤུ་སྒྲོམ་གྱིས་བྱ་ཆ་བོ་ཡང་ཆ་ནམས་ལ་བརྟག་གཞི་བྱས་པས། ཆོན་པ་
གཅིག་ནི་སྤྲ་ལྟོང་དེ་བྱས་པ་ཞིག་བྱུང་ནས། མིང་རུས་སྟོང་བྱ་བར་བཏགས་
ཏེ་”ཞེས་དང་། “དེའི་འོག་མ་ནི་འགམ་པ་སྟོང་དེ་བྱས་པ་ཞིག་བྱུང་ནས་མིང་
རུས་སྟོང་བྱ་བར་བཏགས་ཏེ་”ཞེས་དང་། “དེའི་འོག་མ་ནི་མགོ་སེ་ཡང་དེ་བྱས་
པ་ཞིག་བྱུང་ནས། མིང་རུས་སེ་བྱ་བར་བཏགས་ཏེ་”ཞེས་དང་། “དེའི་འོག་
མ་ནི་འཆུལ་བ་སྤྱི་སྟོར་དེ་བྱས་པ་ཞིག་བྱུང་ནས། མིང་རུས་སྤྱི་བྱ་བར་བཏགས་
ཏེ་”ཞེས་ཅུ་བའི་རུས་བཞིར་གྲེས་ཤིང་འདུས་སྟོན་འཛོལ་ཆགས་པའི་སྐབས་

ཐོག་མའི་རུས་ཆེན་དེ་བཞི་ལས་རུས་ལག་གྲུས་ཚུལ་དང་དེ་དག་གི་
མིང་བྱང་སྟངས་ཐོགས་སྟག་ཚང་རྫོང་དཔལ་བས་³བཤད་པ་ལ་འབྲུ་འགྲེལ་
དང་དཔྱུས་གཅིག་ཏུ་བཀོད་ན། འཛམ་བུའི་སྤྱི་ལོ་རིགས་ཀྱི་ཕྱི་མོ་བཅུ་གཉིས་
གསུངས་ཏེ། རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་རིགས་དང་། རྩི་རིགས། བམ་ཟེ། དམངས་
རིགས་བཞི་ལ་ཕྱིའི་རིགས་བཞི་དང་། རྒྱ་གར་དང་། རྒྱ་ནག འོར་། བོད་
བཅས་ཀྱི་མི་རིགས་ལ་བར་གྱི་རིགས་བཞི། རང་ཅག་བོད་ལ་གཤམས་པའི་སྟོང་
དང་། རྫོང་དང་། སེ་དང་། ལྷུ་བཅས་ལ་ནང་གི་རིགས་བཞི་སྟེ། རིགས་ཀྱི་
ཕྱི་མོ་བཅུ་གཉིས་སུ་ཕྱེ། བོད་མི་པལ་ཆེ་བ་ནང་གི་རིགས་འདི་བཞི་ལས་གྲུས་
པར་བཤད།

ཡང་སྐག་ཚང་བས་རུས་རྒྱད་ལ་ཕྱི་ནང་གི་དབྱེ་བ་དགར་ལྷགས་
གཞན་(འདི་བོན་ལྷགས་ཀྱི་བཤད་ཚུལ་ཞིག་ཡིན་འདུག)ཞིག་གསུངས་པ་ནི།
ཕྱི་བ་དང་། སྤལ་བ། སྤ། སྤེའུ་བཅས་ལ་ཕྱི་ཡི་མིའུ་རིགས་བཞི་དང་། གི་
ཤིང་རྒ། གྱིམ་ཤིང་རྟོར། ཁ་ལེ་མོན། སྤྱ་རྒྱལ་བོད་བཞི་ལ་ནང་གི་མིའུ་རིགས་
བཞི་ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་བཏགས་འདུག

བྱི་བ་དང་སྤལ་བ་མེགས་ལ་བྱི་མི་རིགས་ཀྱི་བ་སྤྲད་བཏགས་པ་དོན་
 ལ་གནས་མིན་དབྱུང་དགོས་ཤིང་། ཉར་གི་མིའུ་རིགས་བཞི་བཤད་པ་འདི་
 ཏ་ཅང་གལ་ཆེན་ཡིན། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུ་བ་རྒྱ་བཙོན་མེད་ལྟ་བུ་རྒྱ་ཞེས་པའི་རུས་
 རྒྱུད་ཅན་གྱི་བོད་མི་མང་ཞིང་། ད་ལྟོར་མདོ་རྫོང་གི་ཡུལ་ལྲང་མང་བོར་རྒྱ་
 ཞེས་པའི་རུས་རྒྱུད་ཅན་ཡོད་པ་ལ། མང་བོ་ཞིག་གིས་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱུད་པ་ཡིན་
 བཤག་ལྟ་བུར་འདོན་གྱིན་ཡོད་པ་འདྲ་ཡང་། དོན་གྱིས་རྒྱ་བོད་གཉིས་སུ་བྱི་བའི་
 རྒྱའི་དོན་མ་ཡིན་པར་བོད་ཀྱི་རུས་རྒྱུད་འབྲུལ་མེད་གི་ཤར་རྒྱ་ཞེས་པའི་རུས་
 རྒྱུད་ཡིན་པ་འདི་འདྲའང་ཤེས་གལ་ཆེ་བ་ཡིན།

48 བདེ་བཞིན་པོ་དེ་གི་ཡུལ་ལུང་མང་པོར་དོར་ཞེས་པའི་རུས་རྒྱུད་ཅན་

མང་པོ་ཡོད་པ་དེ་དག་གྲང་མཐའ་གཅིག་ཏུ་དོར་སོག་གི་རྒྱུད་པ་ཡིན་པའི་ངེས་
པ་མེད་པར། རྫོང་རྫོང་ཉི་མའི་འོད་ཟེར་མཛད་པ་བོ་དོར་སྟོན་ནམ་མཁའ་
དཔལ་བ་(༡༩༥༩༡༩༥༩)ལྟ་བུ་དོར་སོག་གི་རྒྱུད་པ་མིན་ཡང་། འདིར་བཤད་
པའི་གྱིམ་ཞང་དོར་གྱི་རུས་རྒྱུད་དུ་གཏོགས་པ་ལ་དོར་དུ་བཏགས་པ་མང་།
རྒྱངས་གྱི་པོ་ཉི་བཅེ་རུ་བོད་སྒྲིངས་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༥༡༦ འོ་དེ་གྲུང་རྒྱལ་
ལམ་གཉའ་ཁྲི་བཅན་པོས། མཐིང་མོ་ཁབ་ཏུ་བཞེས་པ་ལ། མཐིང་ཕྱག་དོར་
སྤྱོད། དོར་ལ་ཨོ་བོའི་དོར་རབས་མཆེད་གསུམ་གྱིས་པར་བཤད་པའི་ནང་གི་
དོར་འདི་ཡང་དོར་སོག་གི་དོར་ནི་མིན་པར་སྣང་།

དེ་བཞིན་མོན་ལའང་མོན་རང་རྒྱུད་པ་དང་། མི་ཉག་ ཀོང་པོ་བཅས་
ལ་མོན་གྱི་ཐ་སྐད་འཇུག་གྲང་བོད་རྒྱུད་འཁྲུལ་མེད་ཡིན་པ་ལྟ་བུའི་ཞིབ་ཆ་
དགོས་པ་ཡིན།

གོང་གི་རུས་ཆེན་དག་ལས་དབང་དང་སྤྱོད་ཀྱི་བྱ་བ་རྣམས་སེལ་ས་
མཆེད་པ་དང་། ཡང་སྤྲོད་དང་། སྤྱོད་སེལ་ས་རུས་ཀྱི་བྱེ་བྱག་གཅིག་ཏུ་བགྱང་
སྟོལ་ཡང་འདུག དེ་བཞིན་འབྲི་དང་། རྫོང་ཞེས་པ་རྣམས་ཀྱང་རུས་ཀྱི་བྱེ་
བྱག་གཅིག་ཏུ་བགྱང་སྟོལ་འདུག་པ་བཅས་ལ་དབྱེད་རྒྱུ་མང་།

རུས་ཆེན་དེ་བཞི་ལས་སེལ་ནང་གི་རིགས་བཟང་པོ་རྣམས་ལ་བསེ་
ཁྲུང་སྤྲོད་དང་། སྤྱོད་པ་ནང་གི་རིགས་བཟང་པོ་རྣམས་ལ་དཔྱ་ཆ་སྤྲོད་ཀྱི་
ནང་གི་རིགས་བཟང་པོ་རྣམས་ཨ་སྟོན་ལྟར་། རྫོང་གི་ནང་གི་རིགས་བཟང་པོ་
རྣམས་ལ་ཨ་སྤྱུགས་འབྲི་ཞེས་ཟེར་ཞིང་། དེ་དག་ལས་ཆོས་སེལ་ས་ཆེ་ཞིང་ལས་
བཟང་པོ་སྤྱོད་མཁན་དག་ལ་ཞང་པོ་ལྟ་རིགས་སྟོན་ཟེར་ཞིང་། དེ་བཞུས་ནས་
ལྟ་སྟོན་ཡང་ཟེར། རུས་ཆེན་བཞི་དང་ཞང་པོ་ལྟ་སྟོན་དང་ལྟ་ལ་རུས་ཆེན་ལྟའི་

ཐ་སྐད་བྱས་འདུག

འདི་དག་གི་མིང་འབྲི་ཚུལ་གིན་དུ་ནས་མི་མཐུན་པ་དཔེར་ན་སྤོང་ལ་
གདོང་དང་། གདུང་། སྤོང་སོགས་བྲིས་པ་དང་། སྐལ་ཤ་དང་། སྐལ་དགའ་
སོགས། སྐལ་ཤ་དང་། དཔུ་སོགས། དེ་བཞིན་འབྲུ་དང་། འབྲི། འབྲུ། དེ་
བཞིན་དབྲ་དང་། སྐལ་ སེ་དང་བསེ་སོགས་ཡི་གེ་འབྲི་ཚུལ་རེ་རེར་རྒྱ་མ་ཕུ་
འདི་དྲུག་གིས་ཞིབ་འཇུག་གནད་དུ་སྒྲིན་པ་ཞིག་བྱ་བྱབ་ན་བཟང་བ་ཡིན་མོད།
དུས་ཚོད་སོགས་ཀྱི་དབང་གིས་རེ་ཞིག་མ་སྟོགས་སོ།།

འདི་ནས་ང་ཚོས་དོ་སྣང་དམིགས་བསལ་བྱ་དགོས་པ་ཞིག་ནི། བཀའ་
ཆེན་སྐུ་བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་ཐོག་མར་བྱང་སྐད་ས་དང་། དེ་དག་རུས་ཆེན་བཞིར་
བྱས་སྐད་ས། རི་ལྟར་བོད་ཡུལ་དུ་བཀའ་སྐུ་ཚུལ་རོབ་ཅམ་གསལ་བ་ཡིན་ལ།
བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་མིའི་མཆེད་ཁྲུང་ས་སྤྱང་དང་སྤྱུ་ལ་བཅོལ་བའི་གཞི་འཛིན་
སའི་ཡིག་ཆ་ཨ་མ་དེ་ཡང་འདི་ཉིད་ཡིན།⁴ ད་དུང་སྤོང་བཅན་སྐམ་པོས་མཛད་
པར་གྲགས་པའི་མ་ཉི་བཀའ་འབྲུམ་དུ་འབྱུང་བའི་སྤོང་དང་། སྤོང་། སེ། སྐལ་
བཅས་བཞི་ནི། འཚོ་བའི་བཟང་ངན་གྱིས་ཕྱུ་གུ་དག་གི་ལུས་ཀྱི་ཆ་བྱད་ཐ་དད་
དུ་རྒྱུར་པ་ལ་གཞིགས་ནས་བཏགས་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག

མདོ་དོན་ཆེས་ཐོག་མའི་རྩ་བའི་རུས་ཆེན་བཞི་བྱང་ནས་འཕེལ་ས་
དབྱས་ཀྱི་ཡར་ལུང་ཕྱོགས་ཡིན་ཞིང་། རིམ་གྱིས་མི་འབོར་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་
ནས་གིང་འབྲས་སོགས་བཟང་ཆས་ཀྱིས་མ་འདང་སྟབས། རྒྱ་བོད་གི་འབབ་
རྒྱུད་བརྒྱུད་ནས་རང་བྱུང་གི་འཚོ་ཆས་འཚོལ་གྱིན་ས་ཕྱོགས་རེས་མེད་དུ་
བཀའ་སྐུ་པ་ཡིན།

གཞན་ཡང་བཀའ་ཆེན་སྐུ་རྩ་བའི་རུས་བཞིར་གྲགས་པའི་སྤྱི་ཚན་
བཞི་ལ་ས་བཞོས་བྱས་ཚུལ་སྐོར་གསལ་བ་ནི། དེ་དག་བཟང་ཆས་སོགས་ལ་

50 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

མ་འཆམ་ནས་འཐབ་འཁྲུག་བྱུང་བས། རྩོད་ལ་གཡོ་རུ་བྱིན་པ་དང་། རྩོད་
ལ་གཙང་གཡས་རུ། སེ་ལ་གཙང་གཡོན་རུ། སྤྱུ་ལ་དབུ་རུ་བཅས་བྱིན་པས་
དབུས་གཙང་རུ་བཞི་བྱུང་བར་བཤད། རུས་ཚན་དེ་དག་ཏུ་མ་འདྲས་པའི་རུས་
ཚན་ལྟག་མ་དག་ལ་རུས་ངན་ཁེངས་པོ་བདུན་གྱི་ཐ་སྟངས་ཀྱང་བྱས་འདུག

རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་⁶དང་། རུས་མཛོད་མེ་ཏོག་སྐྱེད་ཆལ་⁷དུ་སྤྲིད་
པའི་མི་བོ་ལེམ་ལེམ་དང་། ཡུམ་རྩའི་རྒྱལ་མོ་འབུམ་གཉིས་ཀྱི་རྒྱུད་པར། ལྷ་
དཔྱ་གཙུག་བསྐྱོས་ཞེས་པ་ཞིག་བྱུང་ཞིང་། དེའི་རྒྱུད་དུ་སྤྲིད་པའི་རྒྱལ་བུ་ཐིང་
གི་བྱུང་། དེ་དག་གིས་ཡུལ་དམའ་ཁ་ཤུག་ཡག་ཞུར་གྱི་གོང་ཁ་ཞེས་པ་ཞིག་ཏུ་
གནས་བཅས་ནས་ཡོད་སྐབས། སྤྲིད་པའི་རྒྱལ་བུ་ཐིང་གི་ལ་བུ་གསུམ་བྱུང་
བ་རྒྱ་བོད་ཏོར་⁸གསུམ་དུ་བྱེས་ཤིང་། བོད་མི་ཁྲི་དོ་ཆེན་པོ་བྱ་བ་དེ་ལ། དབའ་
དང་། འབྲུ། རྩོད་། ལྷ་ཞེས་པའི་སྐུན་བཞི་བྱུང་ཞིང་། དེ་དག་ལ་དབས་དང་།
བརྟའ་ཞེས་པའི་རྩ་བོ་གཉིས་བྱུང་བ་བཅས་དུག་ལ་བོད་ཀྱི་མིའུ་རྒྱུད་དུག་ཏུ་
གྲགས་པར་བཤད་ཅིང་། འདིའི་རིགས་ཀྱི་ནང་ཆེན་གྱི་རྒྱ་བོད་ཏོར་གསུམ་
ཀྱི་ཐ་སྟངས་བྱས་པ་དག་ཀྱང་བོད་ཀྱི་རུས་རྒྱུད་འཁྲུལ་མེད་ཡིན། ཡང་བོད་
མི་ཁྲི་དོ་ཆེན་པོ་བྱ་བ་ལ། དབའ་དང་། འབྲུ། རྩོད་། ལྷ། དབས། བརྟའ་
བཅས་སུ་དུག་བྱུང་བ་དག་ལ་བོད་མིའུ་གདུང་དུག་ཏུ་འབོད་པར་བཤད་པ་
འདི་དང་། བཀའ་ཆེན་ལས་རྩོད་དང་སྟོང་། སེ་དང་སྐྱུ་བཞི་བྱིའི་ཆ་ལུགས་
ཀྱི་ཆ་ནས་བཏགས་པ་གཉིས་ཆོག་ཙམ་མ་ཡིན་པར་དོན་གཏིང་ནས་ཤིན་ཏུ་མི་
འདྲ་བ་ཡིན་པས་ལོ་རྒྱུས་སྒྲི་བ་དག་གིས་ཞིབ་ཏུ་དཔྱད་གལ་ཆེ།

ད་ནི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲི་བ་ནམས་ལ་གྲོས་སུ་འདེབས་པའི་གནད་རྒྱབས་པོ་ཆེ་
ཞིག་ནི། བོད་ཀྱི་རུས་མཛོད་དང་གདུང་རབས་ཡིག་ཚང་པལ་ཆེར་དུ་རུས་
ཀྱི་བྱི་མོ་བཞིའི་གནས་བབ་བཤད་སྐབས།

མི་ནི་མི་ཉག་སྟོང་། མི་ནི་སོ་སྟོང་སུམ་ལྷ། མི་ནི་སྤྱི་ཚུལ་ཞང་ཞུང་།
 མི་ནི་སེང་ཆ་འཁྱུ་ ... སེང་ཚུལ་འཁྱུ་བྱུང་གྲུ་གྲོལ། ... དེ་བཞིན་
 སུམ་ལྷ་ནས་འབྲེ་རིགས། ཞང་ཞུང་ནས་སྤྱི་ཚུལ་འཁྱུ་བྱུང་སྟེ།

ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་དག་ལ་གཞིགས་ནས་དབྱེད་ན། རུས་ཀྱི་ཕྱི་མོ་
 བཞིའམ་དེ་དག་ཅི་རིགས་ལས་ཀྱིས་པའི་མིའུ་གཏུང་རྒྱག་སོགས་ཀྱི་རུས་རྒྱུད་
 བཤད་པ་དག་ནི། བོད་སྤྱི་ཡོངས་ལ་བཤད་པ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། བཅོན་པོའི་
 ཚུལ་རབས་སྐབས་མངའ་འོག་ཏུ་བརྒྱུག་པའི་ཚུལ་ཕྱན་བྱེ་བྲག་པ་འཁྱུང་དང་།
 སུམ་ལྷ། མི་ཉག་ ཞང་ཞུང་བཅས་ཀྱི་རུས་རྒྱུད་བཤད་པ་ཤ་སྟག་ཡིན།

དེས་ན་རུས་རྒྱུད་དེ་བཞིས་བོད་ཁམས་ཡོངས་ལ་བྱབ་མིན་དང་།
 སྐབས་དེའི་ཚུལ་ཕྱན་བྱེ་བྲག་པ་དེ་དག་གི་རུས་རྒྱུད་བཤད་པས་བོད་ཀྱི་རུས་
 རྒྱུད་བཤད་པའི་གོ་ཚེད་མི་ཚེད་སོགས་དབྱེད་བྱ་ཤིན་ཏུ་གཤམ་ཆེན་མང་།

མདོ་དོན་ཅ་བའི་རུས་ཆེན་འདི་བཞི་ལས་རུས་ལག་མང་དུ་གྱུས་ཤིང་།
 དེ་དག་ལོ་མང་རིམ་བརྒྱུད་ཀྱིས་བོད་ཡུལ་གླིང་དགྲུ་ཅམ་པར་ཟད། བོད་ཀྱི་
 གཙང་པོ་དག་ཕྱིའི་ཚུལ་ཁག་དུ་མའི་ནང་འབབ་བཞིན་པའི་རྒྱ་རྒྱུད་དང་
 བསྐྱེད་ས་ནས་ས་ཁྱོན་ཤིན་ཏུ་རྒྱ་ཆེན་པོ་ལ་བྱབ་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ་ལ། གནའ་
 དུས་བོད་དང་ས་འདབས་འབྲེལ་ཐའི་ལན་ཏེ་(Thailand)དང་། འབར་
 མ་(Burma)། ལའོ་ས་(Laos)། ལྷང་ལ་རྒྱུ་ཤིས་(Bangladesh)། བལ་ཡུལ་(Nepal)པ་
 ཀི་སི་ཐའན་(Pakistan)། རྒྱ་གར་(India)། དེ་བཞིན་རྒྱུ་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁ་ཆེའི་
 ཚུལ་ཁབ་དུ་མར་སོང་སྟེ་བོད་ཀྱི་མི་དང་རིག་གཞུང་གི་ཤན་ཤུགས་ལུས་པ་
 ཁག་གཞི་ལ་བཞག་ནས་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱ་གཤམ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་སྟབས། ཕྱིས་
 དོན་འདི་ལ་དམིགས་ཀྱིས་འབད་བཅོན་བྱ་རྒྱུའི་ཀྱན་སྦྲེང་འཆང་ནས་ཡོད།
 ཁོང་གི་བཤད་ཚུལ་ཕྱི་མ་ལྟར་ཀྱི་རུས་ཀྱི་ཕྱི་མོ་བཞི་ལས་མཆེད་པའི་རུས་ཚན་

52 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

དག་གིས་བོད་ཡུལ་སྟོད་སྐྱོད་བར་གསུམ་བཟུང་ཚུལ་ནི། དམའ་ཁ་ཤུ་རས་
འདེབས་སྐྱེད་པ་ཞེས་པའི་ས་དེར་སྤྱན་མཆེད་དེ་བྱུག་ལ་ས་ཆ་བགོ་བཤའ་
བཟུབ་སྐྱབས། པ་མ་ལེ་པང་ཞེས་པའི་ས་དེ་སྟོང་ལ་ཐོབ་ཅིང་། དབུ་མོ་རབ་
བཀྲ་ཞེས་པ་དབུ་ལ་ཐོབ། འབྲུ་མོ་ཕྱོམ་ཕྱོམ་ཞེས་པ་འབྲུ་ལ་ཐོབ། ལྷར་མ་མེ་
པོ་ཞེས་པ་དེ་སྐྱེད་ལ་ཐོབ། དབས་དང་བརྒྱུད་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ས་
མཆམས་སུ། མཆམས་ཀྱི་མདའ་དར་གོང་མ་ཞེས་པའི་ས་ཆ་དེ་བདག་བཟུང་
བྱས་ནས་མི་རྒྱུད་འཕེལ་བར་བཤད། རྒྱུད་པ་དེ་དག་གི་བྱེད་ཆོས་གཙོ་བོ་ཁག་
ཅིག་གསལ་བ་ནི།

ཆེ་རྒྱུད་གོང་ནས་མ་ཤོར་བ། །

ཕོ་བོ་སྟོང་གི་བྱ་རྒྱུད་ཡིན། །¹⁰ ཞེས་འབྲུང་བ་དཔོན་ས་དང་
སྤེམ་གོ་གཞོན་པའི་དོན་ཡིན་ནམ་སྐྱེལ་ལ།

མཐུ་ཆེན་དམ་ཆོག་མ་ཉམས་པ། །

སེ་བྱུང་དབུ་ཡི་བྱ་རྒྱུད་ཡིན། ། ཞེས་པ་འདིའི་གོ་དོན་ནི་མདོ་
སྐྱེད་ཀྱི་ཆོས་དང་དམ་ཆོག་ལ་གནས་པ་ཤས་ཆེ་བ་ཡིན་པར་སྣང་།

དཔའ་རྒྱ་སྐྱེད་མཆེ་སྤེར་མ་ཉམས་པ། །

ཨ་ལྷགས་འབྲུའི་བྱ་རྒྱུད་ཡིན། ། ཞེས་པ་ནི་རྒྱུད་པ་འདིར་
དཔའ་བོ་མང་བོ་འབྲུང་བའི་དོན་ཡིན།

ཕུགས་གཡང་མོའི་འཁལ་ཆེལ་མ་ཞུ་བ། །

ཟུ་ཆ་སྐྱེད་ཡི་བྱ་རྒྱུད་ཡིན། ། ཞེས་པ་ནི་ཕུགས་ཕྱོག་ལ་ཤ་ཤེད་
རྒྱས་པ་སོགས་འབྱོར་ཕུག་ཆེ་བའི་དོན་ཡིན་པར་འདུག

རུས་མཛོད་མེ་དོག་སྐྱེད་ཆལ་¹¹ རུས་ཆེན་དག་གི་དམིགས་བསལ་
ཀྱི་བྱེད་ཆོས་ཁག་བཤད་པ་ནི། སྟོང་ཆེ་གཉན་ཅན་ཞེས་རྒྱལ་བོ་དང་མི་ཆེན་

མི་རིགས་འབྱུང་ཞིང་། འབྱུངས་པ་ཅན་དེ་དག་ལ་ཚོད་ཅེས་དཔའ་སྟོབས་
 ཆེ་བ། སྒྲིལ་ཆང་ཅན་དེ་སྟོབ་གཞིར་ལ་མཁས། སྤྲིང་ན་ཅན་ཞེས་ཕྱག་
 དང་འབྱོར་བ་བཟང་བར་བཤད།

དབའ་ཡི་ཚན་དང་། སྒྲིལ་ཆན་བྱ་བ་གཞིས་གོང་གི་རིགས་བཟང་བོ་
 བཞིའི་ལྷག་མའི་རིགས་ངན་དག་ལ་ཟེར་ཞིང་། དེ་དྲུག་གི་སྟེང་དྲུ་ཞང་བོ་སྟོ་
 བསྟན་པས་བོད་མིའུ་རུས་དྲུག་ཞང་བོ་སྟོ་དང་བདུན་གྱི་ཐ་སྟོད་ཀྱང་བྱུང་བ་
 ཡིན།

ཆུ་བོད་ཡིག་ཆང་དྲུ་རུས་ཆན་དག་གིས་བཟུང་བའི་ས་མིང་བཤད་པ་
 རྣམས་དེར་སང་ངོ་འཕྲོད་ཆུ་དཀའ་ཡང་། དེ་དག་གི་ནང་ཆན་སྟོང་ཆུ་དྲུ་གིས་
 བཟུང་བའི་ཡུལ་ཁམས་ཁྱེ་བྲག་པ་དག་དང་རུས་ཆན་ཁག་དཀྱུས་གཅིག་དྲུ་
 བཤད་པ་ལས་དང་བོ་སྟོང་གི་ཆེ་བ་དྲུག་ནི།

ད་ཕོ་བོ་སྟོང་ལ་ཆེ་དྲུག་ཡོད། །

སྟོད་ན་སྒྲིལ་ཆན་འབྲིང་ཡས་གཞིས། །

བར་ན་རོ་འཛོ་རག་ཤི་གཞིས། །

སྤྲིང་ན་མི་ཉག་གྱི་ཐན་གཞིས། ། ཞེས་དང་།

ཆེ་དྲུག་མཚན་ན་བཙུན་དྲུག་དེ་(སྟོ)། །

སི་རི་འ་མདོ་དང་སྤྲིང་བ་གཞིས། །

རོ་འཛོ་ལ་སྤུ་བ་དང་མདའ་བ་གཞིས། །

གྱི་ཐན་ལ་རྒྱས་བསྐྱས་ཆེ་ཆུང་གཞིས། །

དེ་ཆེ་བཙུན་སྟེལ་མ་བཙུག་གཞིས་ཡིན། །¹² ཞེས་འབྱུང་། ས་

མིང་དེ་དག་ལས་མང་བོ་ཞིག་ངོ་མི་འཕྲོད་ཀྱང་། ངོ་འཕྲོད་རུས་པའང་དྲུ་མ་
 འདུག་སྟེ། བཙུན་དྲུག་གིས་བཟུང་བའི་ཡུལ་ཆན་མི་ཉག་ཅེས་པ་མི་ཉག་གྱ་

54 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིམ་གཞུང་གིང་།

དང་། ཁམས་མི་ཉག་སོགས་མི་ཉག་གི་རྒྱུད་པ་དག་ལ་གོ་དགོས་ཤིང་། གྱི་ཐན་
ཞེས་པ་ད་ལྟའི་མདོ་སྐྱོད་ཟེ་ཡིང་ལྟེ་བར་བྱས་པའི་ཡུལ་ཆ་ལ་ཡིག་རྟིང་ཁག་ཏུ་
གྱི་ཐན་དང་གྱི་ཐང་ཟེར། དེ་ལ་ཆེ་ཆུང་གི་ནམ་དབྱེའང་གསལ་བ་ཡིན། བི་
རི་ཞེས་པ་དེང་སང་གི་ཁམས་བེ་རི་ཕྱོགས་ཡིན་ནམ་དཔུང་།

སྤིང་བ་ཞེས་པ་དེང་སང་ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་སྤིང་ཆང་དང་། བདེ་སྐྱོད་
ཀྱི་མདོད་དགེ་སྤིང་བ་ཞེས་པའི་མིང་མ་ཉམས་པར་ཡོད་པ་དག་ལ་གོ་བ་ཡིན་
ནམ་སྟམ་ལ། མཐའ་གཅིག་ཏུ་དེ་གཉིས་གཅིག་པུའང་མ་ཡིན་པར་མདོ་སྐྱོད་
སྐྱོད་ཀྱི་སྤེ་ཆོ་དག་ཏུ་སྤིང་རྒྱུད་མང་ཞིང་། སྤར་སྤིང་གེ་སར་གྱིས་དབང་བསྐྱུར་
བའི་ཡུལ་ཁམས་ཀྱི་ནང་གསེས་ཁག་ལ་བྱས་ན་མི་རུང་བ་མེད།

ད་དུང་ལྟོང་གི་རྒྱུད་པ་འདི་ལ། དཀར་པོ་ལྟོང་། བཀ་པོ་ལྟོང་། ལྷག་
པོ་ལྟོང་། ལྷ་པོ་ལྟོང་སོགས་ཡོད་པར་མ་ཟད། གནམ་ལྟོང་དཀར་པོ་དང་། ཉི་
ལྟོང་མེར་པོ། ས་ལྟོང་གྲོ་པོ་སོགས་ཀྱི་ཐ་སྐྱོད་ཀྱང་ཡིག་ཆང་ཁག་ཏུ་གསལ་བ་
ཡིན་ནོ།།

ལྟོང་རུས་ཀྱི་ནང་ཆན་དུ་གྱུར་པ་ཆ་ཆེན་བཅོ་བརྒྱད་དང་། ཡུལ་ཆེན་
བཅོ་བརྒྱད། ང་ཆེན་བཅོ་བརྒྱད་སོགས་བཅི་ཚུལ་སྣ་ཆོགས་ཡོད་པ་དག་གི་
གངས་འབྲེན་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་རྒྱས་པ་ཁག་ཏུ་ཡང་ཡང་གིས་འདུག་པས་
འདིར་བཀོད་མེད།

མདོ་དོན་དེང་སང་མདོ་ཁམས་གཉིས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་ལྟོང་རྒྱུད་འདི་གིན་
ཏུ་དར་ཆེན་པོ་ཡིན་ལ། སྤེགས་བམ་གཉིས་པའི་སྤེ་ཆོ་བཤད་སྐབས་སྐབས་
སུ་གང་བབ་ལ་གཞིགས་ནས་བཤད་ཡོད།

རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་དུ་གསལ་བའི་སེ་བྱུང་སྐྱུ་བཟུང་བའི་ཡུལ་ནི། ལྟོང་
ན་ཞང་བྱུང་དང་བྱུང་བོ་གཉིས། བར་ན་མར་བ་དང་སྐུ་རང་གཉིས། ལྟོང་

ན་ཁེ་རེ་དང་ཉག་ལེ་གཉིས། མེ་ཤ་དང་མེ་ཚན་གཉིས། བྱ་བྱ་དང་རྩོམ་ཉེ་གཉིས་
 ཞེས་སོགས་གསལ་བ་ལས། བྱ་བྱ་ནི་སྤར་གྱི་མངའ་རིས་བྱང་རྒྱ་དྲུ་གནས་
 པའི་རྒྱལ་ཕྱན་ཞིག་གི་མིང་ཡིན་ལ། ཞང་ཞུང་དང་། ལྷུང་བོ། མར་བ། ལྷ་
 རང་བཅས་གྱི་ས་མིང་མ་འགྱུར་བར་ཡོད་ལ། མདོ་སྤྱད་རྒྱལ་མོ་ཆ་བ་རོང་གི་
 མི་རྒྱུད་དག་ལ་བསེ་ལྷུང་སྤྱི་རིགས་ཤུགས་ཆེ་བ་མདོ་སྤྱད་ཆོས་འབྱུང་དང་།
 རུས་མདོད་མེ་ཏོག་རྒྱུད་ཆལ་སོགས་སུ་གསུངས་ཤིང་། གནའ་སྤྱིང་ལས།

འགག་དོག་མོ་གསུམ་དེ་སྤྱེ་ལ་ཐོབ། །

སྤྱད་པའ་ཆལ་ཆེ་བ་དེ་དོན་ཡིན། ། ཞེས་པའང་རྒྱལ་རོང་

ཕྱོགས་ལ་བཤད་པ་ཡིན།

གོང་གི་ས་ཆ་ཡུལ་ཁམས་ལྷག་མ་དག་རེ་ཞིག་ངོ་མ་འཕྲོད་ཀྱང་། ས་
 གནས་ཁག་དྲུ་སོང་ནས་ཞིབ་དཔྱད་བྱས་ན་དེ་ཙམ་ཁག་སོ་མིན་པར་སྒྲམ།

ཨ་ལྷགས་འབྲིའི་རུས་རྒྱུད་ཀྱིས་བབྱང་བའི་ཡུལ་ཁམས་རྒྱ་བོད་ཡིག་
 ཆང་དྲུ་གསལ་བ་ནི། གྱི་དང་རོང་སོ་གཉིས། རྟེ་དང་རི་སོ་གཉིས། འབྲོམ་
 དང་རོ་ཁྲོ་གཉིས། སྤས་དང་སྤོས། ཆ་སྤོམ། ལྷག་པ། སྤྱང་ཉ། ཉེ་སྤྱ་བཅས་
 ཡིན་ལ། གྱི་ཞེས་པ་རྒྱུ་དང་འབྲུ་བའམ། ཡང་ན་མདོ་སྤྱད་སྤྱོད་ཨ་མཆོག་
 སོགས་སུ་གྱི་ལིང་ཞེས་པའི་སྤེམ་མིང་ཡོད་པ་དེ་འབྲུ་ཡིན་ནམ་དཔྱད། རོང་སོ་
 ནི་རེབ་གོང་ཁོག་ལ་བཟུང་བར་སྤང་། སྤྱིར་བོད་གངས་ཅན་གྱི་རོང་ཆེན་བཞི་
 དང་། མདོ་སྤྱད་གྱི་རོང་ཆེན་བཞི་སོགས་རོང་ཡིག་འདྲུག་པའི་ས་ཆ་མང་ཙམ་
 ཡོད་ཀྱང་། ད་ལྟའང་རོང་སོར་འབོད་པ་རེབ་གོང་ཤུགས་ཆེ་བ་ལྷ་བྱ་ཡིན།

སྤས་ཞེས་པ་མདོ་སྤྱད་ཙོ་ཞེའི་སྤས་ལེ་ཞེས་པའི་ཡུལ་ཆ་དེ་ཡིན་ནམ་
 སྤམ་ལ། ཡུལ་དེའི་ཁྲོན་ཆས་དང་ཡུལ་སྤྱད་ཙོ་ཞེའི་ནང་ཁུལ་དང་ཡང་མི་
 བཟོངས་པའི་བྱན་མིན་བྱད་ཆོས་ལྷན་པ་ཞིག་ཡིན།

56 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

གཞན་པ་ནམས་ལ་གནས་སྐབས་མཛུབ་མོ་འདྲུགས་མ་ཐུབ་ཀྱང་། ཨ་
ལྷགས་འབྲིའི་རྒྱུ་པ་ཤུགས་ཆེ་ཤོས་གནས་པའི་ཡུལ་ནི་མགོ་ལོག་ཕྱོགས་འདི་
ཡིན་ལ། དེའི་རྒྱ་མཆན་གྱིས་ད་ལྟོང་ལྷགས་མོ་མགོ་ལོག་གི་ཡུལ་ཞེས་འབོད་
ཀྱིན་ཡོད་ཅིང་། གནའ་སྐྱུང་ལས།

རི་རྩ་བ་གསུམ་དེ་འབྲུལ་ཐོབ། །

འབྲུ་རྒྱ་ས་གཞོན་པ་དེ་དོན་ཡིན། ། ཞེས་འབྲུང་བ་ལོ་རྒྱུས་
ཡིག་ཆ་རྙིང་བ་ཁག་ཏུ་ལྷགས་མོ་མགོ་ལོག་གི་རུས་རྒྱུད་མཆོན་བྱེད་དུ་བཀོད་
ཡོད།

དམུ་ཆ་སྒྲིའི་རུས་རྒྱུད་ཀྱིས་བཟུང་བའི་ཡུལ་ཁམས་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་
དུ་གསལ་བ་ནི། ཐོས་རུས་དང་། རྟག་རུས། བྱ་ཅན་དང་ཁབ་ཅན། བྱ་རྩེ་
དང་སྒྲེན་ཐོག་གཉིས། བྱེས་པ་དང་ཡུལ་བ་གཉིས། ཡུལ་རྟག་དང་འབྲོག་རྟག་
གཉིས། ཆེ་སྐྱོར་དང་རྒྱུང་སྐྱོར་སོགས་ཡོད་འདུག་ཅིང་། འདི་དག་ལས་མང་
བོ་ཞིག་མི་མང་ལས་ས་མིང་ཞེ་ཡིན་སྟེ་པ་འཆར་ཡང་། ཐོས་རུས་དང་རྟག་
རུས་གཉིས་ནི། བཛོད་དགེ་དང་ཙོ་མེའི་ཕྱོགས་ཡིན་ནམ་སྟེ་དེ་དག་
གི་དཔོན་རྒྱུད་ཐོག་མ་ལ་སྐྱ་རྟག་ཐུལ་ཅན་དང་། རྟག་རུས་ཅན། སྐྱུང་ཐུལ་
ཅན་སོགས་སུ་འབོད་པ་དག་གིས་བཟུང་བའི་ཡུལ་ལ་དེ་ལྟར་ཐོགས་པ་ཡིན་
ཤས་ཆེ།

རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་གི་གསུང་ཟུར་དུ། ཐོས་རུས་རྟག་རུས་སྟོད་ན་ཡོད།།
ཅེས་གསུངས་ཡོད་སྟབས་ཡུལ་དེ་བོད་ཀྱི་སྟོད་ཕྱོགས་ནིག་ཡིན་དགོས་པ་ལྟ་
བུ་ཡིན་མོད། དེའི་འོག་ཏུ་དགའ་ལ་བྱེས་པ་དང་ཡུལ་བ་གཉིས་ཡོད་པར་མ་
ཟད། རྟག་རུས་ལའང་ཡུལ་རྟག་དང་འབྲོག་རྟག་གི་བྱེད་པར་ཡོད་པ་སོགས་
ལ་ཞིབ་དུ་བསམས་ན། མངའ་བདག་ཁྱིམ་ལ་གྱིས་སྟོན་པོ་དགའ་ཡེ་ཤེས་དར་

རྒྱལ་བྱ་བ་བོད་ཀྱི་ས་སྤྱང་དང་། རྒྱའི་མགོ་གཞོན་དུ་མངགས་ནས་མཛོད་དགེ་
དང་ཙོ་མེའི་དཔོན་རྒྱུད་བྱང་ཚུལ་བསྟན་འཇུག་དཀར་ཆག་ནོར་བུའི་ཕྱིང་བ་
སོགས་སུ་གསལ་བ་དང་བསྟུར་ནས་དཔུང་རྒྱུ་མང་བར་སྤང་། ལྷག་པར་
འདིར་གསལ་བའི་དགའི་རུས་རྒྱུད་དེ་དག་ནི་སྤྲོད་མི་འདྲ་བའི་ཞིབ་ཆ་ཤེས་
དགོས།

གོང་སྒྲོས་དེ་དག་ལས་ཀྱང་བོར་གདོགས་པ་དབས་དང་བརྟག་ཞེས་ཀྱི་
རྒྱུད་པས་བཟུང་བའི་ཡུལ་ནི། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ས་མཚམས་སུ་མཚམས་ཀྱི་མདའ་
དར་གོང་མ་ཞེས་པའི་ཡུལ་ཡིན་འདུག་ཅིང་། དབས་ཀྱི་རྒྱུད་པ་ལ་ཆེ་རྒྱུད་དང་
ཆུང་རྒྱུད་གཞིས་བྱང་བ་སོགས་གསལ་བ་ཡིན་ནོ།

འོན་ཀྱང་ང་ཚོས་ད་ལྟ་དབས་བརྟག་ཞེས་ཀྱིས་བཟུང་བའི་ཡུལ་དེ་རྒྱ་
བོད་ཀྱི་ས་མཚམས་གང་དུ་ཡོད་ཅེད་ཆེས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བོར་ཤེས་མི་ཐུབ་ཀྱང་།
མི་ལོ་ཆེག་སྟོང་ལྷག་གི་ཡར་སྡོད་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གནས་བབ་ལ་གཞིགས་ན།
ད་ལྟའི་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་ཡོངས་རྫོགས་དང་། མཚོ་སྡོད་
བྱང་ཤར་ས་ཁུལ་ཁག་ཅིག་ ཞིན་ཞུའམ་སྤར་ཀྱི་མི་ཉག་སྟེའི་ཡུལ་ཁམས། རྒྱ་
ནག་ཅུན་ཤིའི་ཞིང་ཆེན་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་མང་བོ་བཅས་འདུས་པའི་ཡུལ་
ཁམས་ལ་ཟེར་བ་ཡིན་ནམ་སྟུམ་ལ། དེ་བཞིན་རྩོམ་ཁམས་ཀྱི་(བོད་ལྗོངས་
ཞིབ་འཇུག)དཔུང་ཚོམ་ཞིག་དུ་འདི་འབྲེལ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གནས་ཚུལ་རིན་ཐང་
ཅན་དུ་མ་བུ་ཞིག་གསུངས་འདུག་ཀྱང་། དེའི་ཁྲུངས་སྒྲེལ་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཨ་མ་
མཐོང་གལ་ཆེ་ཞིང་། ཡིག་ཆ་དེར་གསལ་བའི་ས་གནས་ཁག་དུ་བཅད་ཞིབ་
བྱས་ན་ད་དུང་ཡང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྗེས་ཤུལ་རུང་བུ་དེ་ཡོད་པའི་ནམ་སྟུམ།
དེ་ལྟར་ལོ་ངོ་བྲི་སྟོང་དུ་མའི་རིང་མི་རྒྱུད་འཕེལ་རྒྱས་སུ་བྱིན་ཅིང་།
རུས་ཆན་བྱེ་བྲག་པ་མང་བོར་ཁྱུར། ལོ་ངོ་སྟོང་སྟག་དུ་མའི་གོང་ནས་འདུས་

58 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

སྒོད་ཀྱི་རྩལ་རྒྱུད་ཆོ་ཁག་ལ་དཔོན་འབངས་སོགས་ཀྱི་ཐ་སྐྱོད་བྱུང་བ་དེ་ནི།
བསྐྱལ་བ་ཡ་ཐོག་གི་སྤྱི་ཚོགས་སམ་གདོད་མའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མཛུགས་སྐྱོང་གས་ནས་
གཤམ་རིམ་ཡོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་སླེབས་པ་ཡིན་ལ། དེར་དྲུས་བྲིས་པའི་ཐོད་
ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁག་ཅིག་ཏུ་དྲུས་སྐབས་དེ་བྲན་གཡོག་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མགོ་ཚུགས་དྲུས་
ཡིན་པར་བཤད་ཀྱང་བརྟག་དགོས་ཏེ། འཛམ་གླིང་གི་དམར་ཤོག་པ་དག་
གིས་འདོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཕེལ་རིམ་དེ་བཞོས་བྱེད་སྐྱོད་སྤངས་དང་། བཤད་
རྒྱལ་དེ་ཆད་མར་འཛིན་པའི་རྒྱ་མིས་བྲིས་ཆད་ཐམས་ཅད་ལ་བརྟག་དཔྱད་
མེད་པར་རྩིས་སུ་འབྲང་རྒྱུ་བྱེད་མི་འོས་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

ཁོ་ཐོས་གཞན་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་བོད་ལ་བྲན་གཡོག་སྤྱི་ཚོགས་
དངོས་གནས་པ་དར་རྒྱུང་ཡོད་མེད་དང་། ལྷག་པར་དུ་མདོ་སྐྱོད་སྐྱོད་གཉིས་
སུ་བྲན་གཡོག་དང་བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་དར་རྒྱུང་ཡོད་མེད་
བཅས་ལ་སུ་མཐུད་ཞིབ་འཇུག་བྱ་གཤམ་ཆེ་བ་ཡིན་ནམ་སྟེ། ད་ལྟ་རྒྱ་མི་
དག་གིས་འདོད་པའི་བྲན་གཡོག་དང་བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་
མཆན་ཉིད་འཛོགས་སྤངས་ལྟར་བྱས་ན། མིང་ཆོག་དེ་དག་ཐོག་མར་འབྱུང་ཡུལ་
ནུབ་ཡུ་རོབ་ཡིན་མོད། ནུབ་ཡུ་རོབ་ནས་བྱུང་བའི་མིང་ཆོག་དེས་སྐབས་དེའི་
ངར་མ་ནི་སོགས་ཡུ་རོབ་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ལའང་བྱུང་བཤད་ན། ཐོད་རྒྱུད་
པའི་འཛིན་ཉིན་སྤྱི་ཡོངས་ལ་བྱུང་བཤད་མིན་བརྟག་དཔྱད་བྱ་གཤམ་གིན་དུ་ཆེ་
བར་སྟེང་།

ད་ནི་རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ཁག་ཅིག་ཏུ་གསལ་བའི་ཐོད་ཀྱི་
རྒྱལ་རབས་ཐོག་མ་གཞུང་གི་མ་གྱོད་ཡར་སྤོང་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྱན་ཁག་ཅིག་གི་གནས་
བབ་གསལ་བ་གིན་དུ་བསྟུས་པའི་ལུགས་སུ་འཆད་པའི་དབང་དུ་བྱས་ན།

༡། གཞོད་སྦྱོན་ནག་པོ།

དང་པོ་གཞོད་སྦྱོན་ནག་པོས་དབང་བྱས་ཏེ། །

ཡུལ་གྱི་མིང་ཡང་བཟང་ཡུལ་རྒྱན་མེད་ཟེར། །

མཚོན་ཆ་མདའ་གཞུ་དེ་ཡི་དྲུས་ནས་བྱང་། ། ཞེས་འབྱུང་།

འདི་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་མངའ་མཛད་བཅུ་འཕ་དབང་སྐུར་བྱེད་
མཁན་བཅུ་བྱང་བའི་དང་པོ་ཡིན་ལ། ཆིག་ཤང་འདི་དག་ལ་བརྟེན་ནས་
སྐབས་དེའི་བོད་སྦྱོང་ཆོག་གི་རོ་བོ་རོ་བོ་ཅམ་ཞིག་ཤེས་ནུས་ཏེ། རང་བྱང་གི་
ཐོན་ཁུངས་འདྲིམས་པས་ཡུལ་གྱི་ཆ་རྒྱུན་བཟང་ཡང་། འཁྲོ་བ་མིའི་སློ་རིག་
ཡར་རྒྱས་སུ་མ་སོང་བས་འཚོ་བ་དང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཆ་རྒྱུན་ཏེ་ཅང་ཞན་
པས། མི་རྒྱལ་སྦྱོང་གི་རི་དྲགས་ལ་ཐོན་རྒྱུ་རྒྱ་ཤེས་ཤིང་། ཐོན་རྒྱུ་དགོས་
ན་ཐོག་མར་རི་དྲགས་གསོད་བྱེད་ཀྱི་མཚོན་ཆ་ངེས་པར་དགོས་པ་ཤེས་ཏེ་རྩོ་
དང་ཤིང་། རྩ་དང་རུས་པ་སོགས་སྦྱད་དེ་མདའ་གཞུ་གསར་བཏོད་བྱས་པ་
དེ་རེད།

རང་ཅག་རྒྱལ་སྦྱོང་གིས་“གཞོད་སྦྱོན་”ཞེས་ཐོས་དྲུས་རྒྱུ་རྟོག་དང་
འཇིགས་སྤང་རང་བཞིན་གྱིས་སྦྱོང་ངེས་ཡིན་མོད། ཞེད་སྤང་དེ་ཅམ་སྦྱོང་མི་
དགོས་པར་སྤྲུལ་སྟེ། ཡིག་དོན་ལ་བསམ་ན་“གཞོད་སྦྱོན་”ཞེས་པ་ནི་ཡུལ་གང་
ཞིག་ལ་པན་གཞོད་ཀྱི་ལས་བྱས་ཆོ་རྒྱས་པ་ཤུགས་ཆོན་སྦྱོན་རྒྱས་པའི་དོན་ཡིན་
ཞིང་། སྐབས་དེའི་ས་རོལ་ཚོ་ཁག་གཞན་དང་འཐབ་སྐབས་དག་ཕྱོགས་ལ་
གཞོད་པ་ཆོན་པོ་སྦྱོན་རྒྱས་པའི་ཆ་ནས་གཞོད་སྦྱོན་དུ་བཏགས་པ་ཅམ་ཡིན་
པར་སྤང་ལ། ལྷག་པར་རྒྱ་དངོས་དང་འབྲེལ་བ་ཤུགས་ཆོན་ཡོད་དེ། ཉ་བདག་
ཀྱ་བེ་ར་དང་། ཅུ་དམར། རྒྱལ་ཐོས་སྤྲུལ། རྩམ་ལྷ་ལ་སོགས་ནོར་བདག་
པལ་ཆེ་བ་གཞོད་སྦྱོན་གྱི་རིགས་སུ་གཏོགས་པ་ཡིན་ནོ།

དེས་ན་གནོད་སྐྱོན་ཞེས་པ་ནི་དཔལ་འབྱོར་ལ་མངའ་དབང་སྐྱོར་
བའི་རྣམ་པའི་ཆ་ནས་བདག་ས་པར་བཤད་ཀྱང་མི་རུང་བ་མེད་པར་སྣང་།
པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་པར་རྒྱ་ར་གའི་སྡེ་མིག་སོགས་དེང་རབས་པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་
འདུག་པ་ཁག་ཅིག་གིས་བྲིས་པའི་ལོ་རྒྱུས་སུ། གནོད་སྐྱོན་ནག་པོ་ནི་སྐྱོ་ལོ་མ་
ཚུགས་ཡར་སྡོན་གྱི་ལོ་ངོ་༡༠༠༠ ལྷག་གི་གོང་རོལ་དུ་བྱུང་བར་བཤད་འདུག་
ལ། དེ་མིན་གྱི་བཤད་ཚུལ་གཞན་ཡང་ཡོད་པ་འདྲ།

༡། མགོ་གཡག་བདུད།

དེ་ནས་རས་ཏེ་མགོ་གཡག་བདུད་གྱིས་བྱས། །

མིང་ཡང་བདུད་ལྷལ་ཁ་རག་རིང་དགྲུང་བཏགས། །

སྒྲེ་དག་སྒྲེ་ཡི་དུས་སུ་བྱང་། ། འདི་ཡང་སྒྲེ་མ་དང་འབྲ་བར་
གདོད་མའི་མེས་པོ་ཚོས་འཚོ་བའི་ཉམས་ཚུང་རིམ་བསགས་ཀྱིས་རྒྱ་རྒྱུ་པ་
དང་མིང་གཙོད་པ་ཐོགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་དག་སྒྲེ་དང་སྒྲེ་ཐོགས་གསར་བཏོད་
བྱས་པ་དེ་ཡིན། ད་དུང་ལུ་མཐུད་ནས་བསམ་གཞིགས་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་
ནི། དེ་སྐབས་གསར་བཏོད་བྱས་པའི་སྒྲེ་དང་དག་སྒྲེ་ནམས་རྒྱུ་དང་ལྷགས་
རིགས་གང་ཞིག་གིས་བཟོས་པ་དེ་ཡིན། གལ་སྲིད་ལག་ཆ་དེ་དག་རྒྱུ་ལས་
བཟོས་པ་ཡིན་ན། ལོ་རྒྱུས་འདི་དག་རྒྱུ་སྒྲེ་ཐོགས་ཚུང་དུས་རབས་ཡིན་པེས་
ཀྱང་། ལྷགས་ཡིན་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་དགུ་བ་སྟེ་
དེ་གྲང་རྒྱལ་ཀྱི་རིང་ལ་རྒྱུ་སྒྲེ་ཐོགས་ལྷགས་འདོན་ཤེས་པར་བཤད་པ་
ལ་ཚུང་བཤད་གཞི་དེ་དུས་སྟེང་།

འདིའི་ནང་གི་“བདུད་”ཅེས་པ་ལ་འང་འཛིགས་སྒྲུབ་སྐྱེ་ལོ་ཤོས་ཏེ།
བདུད་ཅེས་པ་ཡུལ་གང་ཞིག་འཛོམས་པའི་རྒྱས་པ་ལ་ཟེར་བས། སྐབས་དེའི་

འཆོ་དཔོན་སྟོབས་ཤུགས་དཔའ་རྩལ་ཅན་གཞན་ལ་ཆོལ་ནས་འཛོམས་ཀྱས་
 ཤིང་ནང་གི་ཆོག་ལ་མི་བཅི་མཁན་གཞོན་ཀྱས་པ་ལ་“བདུད་”དུ་བཏགས་
 པར་སྤང་སྟེ། ང་ཆོས་དཔའ་ཆོད་ཆོར་གྲོགས་གཏམ་གྱིས་“བདུད་ཆན་”ཞེས་
 འབོད་པའི་སྐབས་ཡོད་ཅིང་། བྱིས་པ་ཕྲ་ཆགས་ཆོར་བཀའ་བཀྲོན་གཏོང་
 སྐབས་“བདུད་སྤྱག་”ཟེར་སྟོལ་ཡང་ཡོད་པ་ཡིན།

༡། སྲིན་པོ་གཞུང་རིངས།

དེ་ནས་སྲིན་པོ་གཞུང་རིངས་ཁྲག་མིག་བྱས། །

ཡུལ་མིང་སྲིན་པོ་ནག་པོ་ཡུལ་དགུ་ཟེར། །

སྲིན་པོ་རྒྱང་དང་སྟོགས་གཞིས་ལག་ཆར་བྱང་། ། ཞེས་
 འབྱུང་། སྲིན་པོ་ནི་བོད་མི་རྣམས་འཇིགས་སྤང་སྟེ་བཞིན་པ་དེ་འདྲ་ཞིག་མ་
 ཡིན་ཏེ། ལྷ་རྒྱལ་གར་བས་སྲིན་པོའི་ཡུལ་དུ་འབོད་པ་ནི་དེང་སང་གི་སྐད་ལའི་
 སྤིང་ངམ་(Sri Lank)ཡིན་ལ། སྲིན་ཞེས་པ་སྤྱིར་བཏང་སྟོག་ཆགས་རིགས་ཤིག་
 ལ་གོ་སྟེ། རྒྱུ་གནས་སྟོག་ཆགས་ཤིག་ཟེན་གྱི་རིགས་ལ་རྒྱ་སྲིན་ཟེར་བ་དང་།
 དར་སྤྱད་གཏོང་བའི་འབྲུལ་དར་སྲིན། ལྷོ་པ་ར་ཙ་ལ་ལྷོ་པ་སྲིན་ཟེར་བ་ལྟར་
 ཡིན། ད་དུང་རྒྱལ་བོའི་རིགས་ལ་དམོད་མོ་བྱེད་སྐབས་“རྒྱལ་སྲིན་”ཟེར་སྟོལ་
 ཡང་ཡོད་སྟབས། སྲིན་པོ་ནི་ཟས་སུ་ཤིང་གཞན་སྟོག་ལ་ཆོལ་བའི་ཀྱས་
 པ་དམིགས་བསལ་བ་ཡོད་པའི་འགྲོ་བ་སྤྱི་ལ་གོ་དགོས་པ་ཡིན།

ཁྱད་པར་རང་ཅག་གི་ཆོས་རྒྱལ་བཅན་པོ་ཆོའི་སྐབས་ཀྱི་དམག་
 དཔུང་དག་རྒྱུ་ཅན་ལ་“སྲིན་པོ་”ཞེས་པའི་ཐ་སྟོན་བྱང་འདུག་སྟེ། བཀའ་
 ཐང་དུ། “སྲིན་པོ་གདོང་དམར་བོད་ཀྱི་དམག་གཡོས་ཏེ།” ཞེས་འབྱུང་བས་
 གྲུང་ཤེས་ཀྱས་པ་སྟེ། མདོ་དོན་སྐབས་དེའི་མགོ་དཔོན་དབང་ཤུགས་དག་རྒྱུ་

62 བདོ་སྟོང་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཅན་གྱི་མིང་དུ་སྟངས་ཞིང་། ཡང་སྟེང་སྐབས་དེར་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་སྤྱོད་གས་
རྟོ་འཕེན་པའི་ལག་རྩལ་བྱུང་བ་དེ་ཡིན།

༡། དམར་འཇམ་ལྷ།

བཞི་བ་དམར་འཇམ་ལྷ་ཡིས་དབང་བྱས་ཏེ། །

ལྷ་ཡུལ་གྲང་ཐང་ལས་ཆར་རྒྱ་གྱི་བྱུང་། ། ཞེས་འབྱུང་། ལྷ་
ཞེས་པ་རི་ལྷར་བཏགས་པ་ཡིན་ནམ་སྟུམ་ན། གཙོ་བོ་ནང་གི་གཤིས་ཀ་དང་
ཕྱི་ལྷོ་གཟུགས་ལང་ཆོའི་ཐོག་ནས་འདོགས་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ་སྟེ། གཤིས་ཀ་
སྟོང་ཅིང་བཟང་བ་ལ་ལྷ་ཟེར་ཏེ། ལ་གཞས་སུ།

ངའི་དྲིན་ཆེན་པ་མ་ལྷ་ཡིན། །

ལྷ་རྩོ་བོར་མི་བལྟ་བྱོད་བལྟ། ། ཞེས་རང་གི་བྱམས་བརྩེ་ཅན་
གྱི་ས་མར་ལྷར་འབོད་ཅིང་། ལང་ཆོ་མཛེས་པ་ལ་“ལྷའི་”ཐ་སྟོང་འདོགས་ཏེ།
མཛེས་མ་ལྷ་མོ་འདྲ་བོ། རུ་རྒྱུང་ལྷ་རིགས་འདྲ་བོ། ཞེས་སོགས་ཟེར་བ་ནི་
མཛེས་སྟུག་ལང་ཆོའི་ཆ་ནས་བཏགས་པ་ཡིན།

དེས་ན་འདིའི་སྐབས་ཀྱི་ལྷ་ཡིས་དབང་བསྐྱུར་བྱས་པར་བཤད་པའང་
མགོ་དཔོན་གཤིས་ཀ་རྒྱུང་འཇམ་པས་འཁོར་འབངས་ལ་བྱམས་པ་རྒྱ་མཚན་
དུ་བྱས་ནས་ལྷར་བཏགས་པ་ཤེས་ཏེ། “དམར་འཇམ་”ཞེས་འབྱུང་བའི་གོ་
དོན་ནི། དམར་ཞེས་པ་གཅེས་སུ་འོས་པའམ་པངས་པོའི་དོན་ལའང་འདྲུག་
ཅིང་། འཇམ་ནི་གཤིས་ཀ་དང་ཁྲིམས་ལྷགས་སོགས་འཇམ་པ་ལ་གོ་རུང་བས།
གཅེས་པའམ་གྲུས་པར་འོས་ཤིང་གཤིས་ཀ་དང་ཁྲིམས་ལྷགས་འཇམ་པའི་
མགོ་དཔོན་ལྷ་ལྷ་བུ་ཞེས་བཏགས་པར་སྟུམ། བདོ་དོན་སྐབས་དེར་མཚོན་
ཆའི་བྱེ་བྲག་རྒྱ་གསར་བཏོད་བྱས་པ་ཡིན། གོང་གི་སྟེ་དང་འདིའི་རྒྱ་གྱི་

གསར་བཏོད་བྱས་པ་ལ་བལྟས་ན། རྫོགས་པ་འབྱུང་པའི་དྲུང་རབས་
 གྱི་གནས་ཚུལ་དྲུང་རྫོང་། །

ལ། དམ་མུ་ཁྱུ་ཁྱེ།

ལ་བ་མུ་ཁྱུ་ཁྱེ་ཞེས་བྱ་བྱང་ནས་བཟུང་། །

ད་འཕྲང་ཅིང་འཕྲང་ལག་ཆར་ཞགས་པ་འཕེན། ། ཞེས་
 བྱང་། འདིའི་ནང་དྲུག་ནད་འགག་ཅན་གྱི་ཆོག་རེ་བྱང་བ་ནི་“མུ་ཁྱུ་
 ཁྱེ་”ཞེས་པ་འདི་ཡིན། མུ་ལ་ནི་གོ་དོན་གཉིས་ཏེ། གཅིག་ནི་ཆེས་གདོད་
 མའི་དྲུང་གི་ས་རྫོང་རི་བྲག་ལ་དད་པ་བྱེད་པའི་ཆོས་ལུགས་པ་དང་། “མུ་ཁྱུ་”ནི་
 མུ་ཁྱུ་པོའི་ཐ་སྐད་བྱང་བར་མ་ཟད། “ཁྱེ་”ཞེས་ཆེ་ཡི་ཐ་སྐད་ཀྱང་བྱང་
 འདུག་པ་དེ་རེད།

སྐབས་འདིར་“འཕྲང་ཅིང་”ཞེས་པའི་རྫོང་ཆ་ཞིག་བྱང་བར་སྤང་
 ཞིང་། རི་དྲགས་བཟུང་ནས་སྒོ་ཕྱགས་སུ་འབེབས་པ་ལ་མཁོ་གལ་ཆེ་བའི་ལག་
 ཆ་ཞགས་ཐག་གསར་བཏོད་བྱས་པ་དེ་ཡིན། དེའི་འཆོ་བའི་གནས་ཆད་དང་
 མའི་ཤེས་རིག་ཡར་རྒྱས་གང་འཆམ་སོང་ཡོད་པ་ཤེས་ཏེ། ཐག་པ་འགྲུབ་བྱེད་
 འཁྱོང་གཡག་གི་ཆེད་པའམ་ལུག་བལ་སོགས་འབྲེག་ཤེས་པར་མ་ཟད། དེ་ནི་ད་
 རྒྱ་བསྐྱེམས་ཏེ་ཐག་པ་བཟོ་བ། ཐག་པ་བཟུང་ནས་རི་སྒྲིམ་སྒོག་ཆགས་ལ་
 ཞགས་པ་འདེབས་ཚུལ་ཤེས་པ་སོགས་གྱིས་མཆོད་ནུས།

འཕྲང་ཅིང་ཞེས་པ་དེ་རྫོང་འདི་བྱེད་དཀའ་ཡང་། བམ་རྒྱུན་སྤེལ་
 ཕྱག་མཆོད་གྱི་ཁོད་དྲུལ་པའི་ཅང་ཏེ་འཕྲང་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་ན། དཔང་མཐོ་ཞིང་
 གཞི་ཁྱོད་ཚུང་བའི་ཏ་མ་རུའི་བྱེ་བྲག་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན་ནོ།

64 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

༦། རྟོག་རྟོག་འདྲེ།

རྟོག་པར་རྟོག་རྟོག་འདྲེ་ཡིས་དབང་བྱས་ཏེ། །

ལང་དང་ལང་དང་དབར་ཁར་ཁུར་རྩར་རྩར་ལྟོ་ལྟོ། ། ཞེས་བྱུང་།
ཆོག་འདི་མཐོང་ཆོག་དམོ་འཆོར་བ་ཞིག་སྟེ་རང་རེའི་རུ་སྟེ་ཆོ་བའི་ནང་རྟོག་
རྟོག་བྱེད་མཁན་ལ་རྒྱུང་རྟོ་ཡོད་མི་སྲིད་སྟབས། སྐབས་དེའི་མགོ་དཔོན་གྱིས་
ནམ་རྒྱུན་རྟོག་རྟོག་བྱས་ཏེ་གཟི་བརྒྱུད་བཀོལ་བ་མི་དམངས་ཀྱི་སྒོ་ལ་མ་བབ་
པར་“རྟོག་རྟོག་འདྲེ་”ཞེས་མཆང་མིང་བཏགས་པར་ཤེས་རྒྱས་པ་དེ་རེད།

སྐབས་དེར་གསར་བཏོད་ཅིག་ཀྱང་བྱུང་བ་ནི་རི་དྲགས་ལ་རྩོན་རྒྱག་
པ་དང་། རི་དྲགས་སྒོ་ཕྱགས་སུ་ཕབ་ཟེན་པ་དག་འཆོ་སྐྱོང་ལ་ཕན་པའི་ལག་
ཆ་གལ་ཆེན་“ཁུར་ཐག”གསར་བཏོད་བྱས་པ་དེ་རེད། “ལང་དང་ལང་དང་
”ཞེས་པ་ནི་ཁུར་རྩར་ལྟོ་ལྟོ་སྐབས་གྲགས་པའི་སྒྲིའི་འགྲོས་ཤུགས་སམ། ཡང་
ན་ཁུར་རྩར་གྲག་གསེབ་ལྟ་བུ་ལ་སོག་ཆོ་ཁྲོག་སྒྲིའི་དང་བཅས་འགྲིལ་བ་ལ་བཤད་
ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ།

༧། མ་སངས་རུ་དགྲ།

བདུན་པ་མ་སངས་རུ་དགྲས་དབང་བྱས་ཏེ། །

ཡུལ་གྱི་མི་ནི་བོད་ཁ་ཉ་རྟོག་ཟེར། །

ལག་ཆར་དོང་རལ་གོ་ཆ་ཐུབ་རྒྱུང་བྱུང་། ། ཞེས་བྱུང་། མ་
སངས་ཞེས་པ་འདིའི་“སངས་”སྐྱུང་གི་དོན་དུ་འགྲེལ་མཁན་གྱི་མཁས་པ་བྱུང་
ཆུང་ཞིང་། དེ་ལྟར་ན་བོད་ཀྱི་མི་ལ་ཁམས་ཀྱི་སྒོ་ནས་རིགས་བཞིར་དབྱེ་བའི་
སྐྱུང་ཕྱག་ཡི་ཤེས་ལྟའི་སྒོ་ནས་མེ་དང་འདྲ་བ་ཞེས་འབྱུང་བའི་དངོས་བསྟན་གྱི་
ཡིན་དགོས་པ་འདྲ། བོད་ཀྱི་ཆ་བའི་རུས་རྒྱུད་ལ་“སྐྱུང་”ཞེས་པའི་རུས་རྒྱུད་

ཡོད་པ་སྤྱིར་སྤྱད་དུ་“མི་སྤྱད་རིན་ཆེན་དར་ལེར་”འབོད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན། དེར་
དུས་ཀྱི་མཁས་པ་དོར་ཞིས་ཀྱང་“སངས་”ནི་སྤྱད་དུ་བཀལ་འདུག་པ་སྟེ།
དཔལ་རིས་ཡུལ་སྐད་དུ་“རི་སྤྱད་སྟོན་མོ་”ལ་“རི་བསང་སྟོན་མོ་”ཟེར་བ་
དང་། བོན་ཆོས་དང་སྤྱད་དཔེ་རྟོང་བ་ཁག་དུ་མ་སངས་སྟེ་ལྟ་དང་མ་སྤྱད་སྟེ་
ལྟ་གང་རུང་གིས་པ་སོགས་ཀྱིས་བསྒྱུབས་འདུག།

ཡང་ན་“མ་སངས་རུས་དགུ་”ཞེས་པ་སྤྱད་མ་སྤྱེད་ལ་གོ་རྒྱ་སྟེ། མདོ་
སྤྱད་ཡུལ་སྐད་རྟོང་བའི་ནང་དང་སྟོ་ལ་“སྟོ” དང་། སྤྱད་བོ་ལ་“སྤྱད་བོ།”
སྤྱད་ལ་“སྤྱད།” སྤྱེ་ལ་“སྤྱེ།” སྤྱད་སྟོངས་ལ་“སྤྱད་སྟོངས་”སོགས་ཟེར་སྟོལ་
ཡོད་སྟབས། “མ་སངས་”ཞེས་པ་“མ་སྤྱད་”སྟེ་སྤྱད་དང་སྤྱེད་གཉིས་བསྒྱུས་ཏེ་
“སྤྱད་” ཞེས་བོས་ཤིང་། དེ་ཁ་སྐད་དུ་འབོད་སྐབས་སྤྱད་ཞེས་བྱང་བ་ཡིན་
ཟིན།

ཡང་སྤྱིར་སྐབས་དེ་དུས་བོད་གངས་ཅན་གྱི་སྟོངས་ལ་“བོད་ཁ་ཉ་
བྱག་”ཟེར་བ་དང་། “དོང་”སྟེ་མདའ་ལྷུབས་གཞུ་ལྷུབས་དང་རལ་གྱི་བྱང་
ཞིང་། མདའ་གྱི་འཕོག་བྱེད་ཀྱི་སྤྱབ་ཀྱང་གསར་བཏོད་བྱས་པ་ཞེས་བྱས། བོད་
ཁ་ཉ་བྱག་ཅེས་པའི་ཐ་སྐད་གལ་ཆེན་བྱང་བ་འདིས་བོད་ཅེས་པའི་ཆོག་གི་
འབྱུང་ཁུངས་ལ་ཚོད་པ་བྱེད་མི་དགོས་པར། གདོད་མའི་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་གནས་
སྐབས་ནས་རང་རེའི་ཡུལ་འདི་ལ་བོད་ཀྱི་ཐ་སྐད་ཐོགས་འདུག་པ་དེ་རེད།

༡། ལྷུ།

བརྒྱད་པ་ལྷུས་བཟུང་བོད་ཁམས་སྤྱིར་དགུར་བཏགས། ། ཞེས་བྱང་།
ལྷུ་ཞེས་པ་ང་ཚོའི་སེམས་ནང་ན་ཡོད་པའི་ལྷ་ལྷུ་གཉིས་སུ་བྱེ་བའི་ལྷ་ཡིན་པའི་
ངེས་པ་མེད་དེ། གནའ་དུས་ལྷ་ནི་རང་ཅག་གིས་འབྱོར་བ་མཐོ་བ་ལ་སྤྱར་ཞིང་།

66 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

སྐབས་རེར་ཞེ་འཁོན་དམ་པོར་འཛིན་མཁན་ལའང་སྤྱི་ཐ་སྟོད་འདོགས།
བྱད་པར་རྒྱ་གར་དུ་སྤྱི་མི་རིགས་ཞེས་པ་མཆིས་ཏེ། བ་སྟ་ལན་ཞེས་པ་“སྤྱི་
ཡུལ་”དང་། བ་སྟ་ལིས་ཞེས་པ་“སྤྱི་རིགས་”སོགས་རྒྱ་གར་གར་ཕྱོགས་འབར་
མ་དང་མཆམས་འབྲེས་ས་ན་གིན་དུ་མང་ཡང་། ང་ཆོས་འདོད་པའི་སྤྱི་རིགས་
ཏེ་རོ་སྟོད་མི་དང་རོ་སྟོད་སྤྱུལ་ཅན་དེ་འབྲ་ནི་མིན་ནོ།།

དེར་བཏེན་སྐབས་དེར་བོད་ཀྱི་མངའ་མཛད་བྱས་པའི་སྤྱི་དེ་ཡང་རྒྱ་
མཆན་ཅི་ཞིག་གི་ཆ་ནས་སྤྱི་ར་བདགས་པ་ཅམ་ལས་ལྟ་སྤྱི་གཉིས་ཀྱི་ནང་ཆན་
དུ་གྱུར་པའི་སྤྱི་དེ་ནི་མིན་པར་སྟངས་།

༧། རྒྱལ་བོ།

དགུ་བ་རྒྱལ་བོས་དབང་བྱས་ངམ་པོ་ཆེ། ། ཞེས་བྱང་། འདིའི་སྐབས་
ཀྱི་རྒྱལ་བོ་དེ་ཡང་བོད་ཡོངས་གྲགས་ལྟར་ན་“རྒྱལ་བོར་”འབོད་པ་འདི་
བཅན་དང་རྒྱལ་བོ་ལྟ་བུའི་གཟུགས་མེད་ཅིག་ལ་འཆད་ངེས་ཡིན་ཀྱང་། ཁོ་
བོས་བལྟས་ན་མིའི་རྒྱལ་ཕྱན་དེའི་བདག་པོ་རང་ཡིན་པར་སྟམ། རྒྱལ་བོ་ཞེས་
པའི་ཐ་སྟོད་བྱང་དུས་ཀྱང་ཏ་ཅང་སྤྲ་བས་རྒྱ་གར་ནག་སོགས་ལ་དཔེ་བཀལ་
ལད་ལྷོས་ཀྱིས་ཐ་སྟོད་འདི་བྱང་བ་མ་ཡིན་པའང་གེས་ཀུས།

༡༠། འགོང་བོ།

བཙུ་བ་འགོང་བོ་སྤྱན་དགྲས་དབང་བྱས་ཏེ། །

ཡུལ་ཀྱི་མིང་ཡང་སྟོང་སྟེ་བཙོ་བརྒྱད་ཟེར། ། ཞེས་བྱང་། བོད་
ནམས་ཀྱི་ལྟར་ན་འགོང་བོ་ནི་ལས་གང་ཞིག་ལམ་འགོ་འོང་མི་སྟེར་བའི་
གཟུགས་མེད་ཅིག་ལ་འདོད་ཀྱང་། འགོང་བོའི་གོ་དོན་ལ་བསམ་ཆོའདས་

པའམ་བཀལ་བ་ལ་འདྲུག་པས། ལྷོ་བས་ཤུགས་དང་རྒྱས་པ་སོགས་མི་དམངས་
བྱིངས་ལས་བཀལ་བའམ་འདས་པའི་དབང་རྒྱུར་མཁན་ལ་བཤད་པར་སྒྲུལ།
འདིའི་ཆོག་ཟིན་དྲུང་གོང་བོ་ཞེས་པ་ཡོད་སྟབས་སྤར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་མང་བོ་
ཞིག་གིས་བཟླ་དཔྱད་མ་གནང་བར་གཉའ་ཁྲི་བཅན་པོ་སྟོ་བོའི་ཡུལ་ནས་
ཐེའུ་རེང་གི་རྒྱུད་དྲུང་བར་བཤད་འདྲུག་ཅིང་། བསམསྟོག་གོང་གེས་ན་
འདི་འདྲུང་ལས་སྟག་པའི་མེས་པོ་ཆོར་བརྟམ་བཅོས་བྱེད་སྟོལ་གཞན་དཀའ་
ཞིང་། བདག་ཉིད་བརྟམ་པ་ལའང་འདི་འདྲུང་སྟག་པའི་དཔེ་མཆོན་གཞན་རྟེན་
པ་མིན་ནོ།།

ད་དྲུང་ངོ་མཚར་བའི་དོན་དག་ཅིག་གིས་བསྟོམས་བརྒྱབ་པ་ནི་“ཡུལ་
གྱི་མིང་ཡང་སྟོང་སྟེ་བཅོ་བརྒྱད་ཟེར་”ཞེས་པ་འདི་ཡིན་ཏེ། འདིས་ནི་སྐབས་
དེར་བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་ལ་གོང་འཕེལ་ཆེན་པོ་བྱུང་ནས་རུས་རྒྱུད་ཆོ་ཁག་སྟོང་
ཕྲག་བཅོ་བརྒྱད་ཡོད་པར་བསྟན་པ་དེ་རེད།

མངའ་མཛད་བརྩའི་སྟོར་ནི་མཁས་པའི་དཀའ་སྟོན་སོགས་སུ་ངངས་
པའི་ཁྱེད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོའི་ཆོག་ཟིན་ཡིན་ལ། རྒྱལ་པོ་བཀའ་ཐང་ཡིག་
ལས།

བོད་ཡུལ་གངས་རི་ཅེ་དགའི་ལྗོངས་འདི་རུ། །

སྤྱ་རྒྱལ་གོང་དྲུང་མངའ་མཛད་དྲུག་དྲུང་། ། ཞེས་མངའ་མཛད་དྲུག་
དྲུང་ཆད་ཚུལ་དང་། ཡང་ལོ་རྒྱུས་འགའ་ཞིག་དྲུང་མངའ་མཛད་བརྩ་གཉིས་ཀྱི་
ཐ་སྟད་ཀྱང་གསལ་ཡོད། ཆོག་རིས་ཅམ་ལས་དོན་གཏིང་ནས་མི་འདྲ་བ་ཆེར་
མེད་པར་བོད་དྲུང་འགྲོ་བ་མི་བྱུང་བ་ནས་གཉའ་ཁྲིའི་ཡན་གྱི་སྤྱི་ཆོགས་འཕེལ་
རིམ་གནད་བསྟུན་གྱི་བསྟན་པ་འདྲུང་མཚུངས་ཡིན།

ཐེའུ་ངོ་སྟག་གི་ཆོས་འབྱུང་དྲུང་མངའ་མཛད་བརྩ་བཤད་པའི་གངས་

68 བདོ་སྟོན་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཅམ་ནི་ཁྲ་སྟོན་དང་མཚུངས་ཀྱང་། དུས་སྐབས་རེ་རེར་བྱུང་པའི་ལག་ཆ་
སོགས་ལ་མི་འདྲ་བའི་བྱད་པར་ཕྲན་བྱ་ཡོད་ལ། མངའ་མཛད་དགུ་བ་དང་
བརྩ་བ་གཉིས་ཁྲ་སྟོན་དང་གཏན་ནས་མི་མཚུངས།

འདི་དག་བོད་རང་ལ་མཚོན་ན་དོགས་གཅོད་བྱེད་དགོས་པའི་གནས་
གལ་ཆེན་ཡིན་ཏེ། རང་ཅག་གི་སློང་ར་“མི་མ་ཡིན་”ནི་བདུད་དམ་གདོན་
འདྲེ་ལྟ་བུའི་སྒྲིམ་སྒྲིལ་ཞིག་ལས་གཞན་ཅི་ཡང་འཆར་མི་སྟབ་ཀྱང་། མི་མ་ཡིན་ན་
གདོན་འདྲེ་ཡིན་པས་ངེས་པ་ག་ལ་ཡོད་ཅིང་། ཐོག་མའི་སྒྲིལ་ལས་མི་རང་
མཚན་པའི་བར་དུ་ལོ་རྒྱུ་ལ་དུ་མ་བརྒྱད་མྱོང་ཞིང་། དེའི་བར་གྱི་སྒྲིལ་
སོགས་ལ་མི་དངོས་གནས་པའི་མཚན་ཉིད་ཆང་བའི་ངེས་པ་མེད་སྟབས། དེ་
དག་ལ་མི་མ་ཡིན་པའི་ཐ་སྟོན་བཏགས་ན་ཆེས་འོས་འཆར་ཡིན་ནམ་སྟེ།

མདོ་དོན་རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་གྲགས་ཆེན་བཀའ་ཆེམས་ཀ་
ཁོལ་མ་དང་། མ་ཁི་བཀའ་འབུམ། ཉང་ཉི་མ་འོད་ཟེར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་མེ་ཏོག་
སྟོང་པོ་སྟེང་ཆེད་བརྩུད། སྟོང་ཆེན་རབ་འབྱམས་པའི་ཆོས་འབྱུང་། འགོས་
ལོའི་དེབ་སྟོན། ཆལ་བ་ཀུན་རྫོང་གི་དེབ་དམར། དཔའ་པོ་གཙུག་མེད་གི་
ཆོས་འབྱུང་། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་དེབ་ཐེར་དཔེ་དེ་གི་རྒྱལ་མོའི་སྟེང་དབྱངས།
ས་སྒྲུབ་པའོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་གྱི་རྒྱལ་རབས་གསལ་མེ་སོགས་མགིན་གཅིག་
དབྱངས་གཅིག་གིས་བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་སྒྲིལ་དང་བྲག་སྟོན་ལས་མཆེད་པར་
བཞེད་དོ།

རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་པོ་ལི་ཙ་ཕྱིན་གྱི་རྒྱུད་པ་བོད་དུ་སྟེབས་པར་འདོད་
མཁན་གྱི་མཁས་པ་ཐོག་མ་ནི་མཁས་པ་ལྷེ་ལྷ་ཡིན། ཁོང་གི་ཆོས་འབྱུང་
བཅའམས་ནས་ད་བར་ལོ་རྒྱུ་ ༧༠༠ ལྷག་འགྲོ་བཞིན་ཡོད།

ལར་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་མོས་“ལྷ་ལས་སུལ་བུང་གི་བསྟོན་འགྲེལ་

ལས་བཤད་པའི་རྒྱལ་པོ་རུ་པ་ཏེ་འཁོར་དང་བཅས། རི་ཁ་བ་ཅན་གྱི་ཁྲོད་ན་
བཞུགས་པ་ལས་འཕེལ་བའི་རིགས་ཀྱང་ཡོད་སྟེ། ཅེས་ཆེད་དུ་གསལ་
བཤད་གནང་བ་ནི་གནད་འགངས་ཅན་གྱི་གསུང་ཡིན་ཏེ། འདི་ག་ཉིན་དུ་
གཞན་གྱི་རིགས་རྒྱུད་སྣ་གཅིག་གྱང་མ་འདྲེས་པའི་མི་རིགས་རྟོག་རྟོག་ཅིག་
ཡོད་དཀའ་ཞིང་། རང་ཅག་གྱང་མེས་དཔོན་རྣམ་གསུམ་གྱི་སྐབས་མཐའ་
བཞི་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱས་པས། རྒྱལ་ཕྱན་མང་པོ་བོད་རིགས་སུ་ཐིམ་པ་དང་།
དམག་འབྲུག་སོགས་འཕོ་འགྱུར་དར་རྒྱུད་གྱི་ཁྲོད་དུ་སྟོན་སྒྲུབ་ཀྱི་གར་དང་བལ་
པོ། རྒྱབ་དང་བྱང་ནས་ཁ་ཆེ་དང་ཡུ་གུར། ལྷ་རུ་སུ་དང་སོག་པོ། སྤང་ནས་
རྒྱ་ནག་སོགས་གྱི་རིགས་རྒྱུད་མཉམ་འདྲེས་སུ་གྱུར་པའང་ཡོད་ཅེས་སུ་སྣང་
ཡང་། ཚ་བའི་མི་རིགས་གྱི་བྱབ་ཆ་གཙོ་བོ་སྤྱེད་དང་བྲག་སྤོང་ལས་མཆེད་པའི་
གདོང་དམར་བོད་རང་ཡིན་པ་འདི་འདྲ་ཡང་ཤེས་གཤམ་ཆེ་བར་སྣང་།

མདོ་སྤྱོད་གྱི་མི་རྒྱུད་བྱང་སྤངས་ཐད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་པ་ཆོར་སྟོན་པའི་
པའི་ལྟ་ཚུལ་དང་སྟོན་པའི་ལྟ་ཚུལ་གཉིས་ཆ་ཡོད་དེ། རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་
སྒྲིབ་འགའ་པའི་མདོ་སྤྱོད་ཅམ་མ་ཡིན་པར་བོད་མི་སྤྱི་འབྱུང་ཁྱེད་ཁྱེད་འཇང་
རིགས་ལ་འདོད་པ་དང་། རྒྱ་རིགས་ལས་གྱེས་པར་འདོད་མཁན་ཡང་ཡོད་
པ་འདྲ། ཡིན་ནའང་བོད་རང་གི་གནད་བོད་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་རྣམས་ཞལ་
མཐུན་པར་བོད་ཁམས་ཡོངས་གྱི་མི་རྒྱུད་ལ་དབྱེ་བྱད་མེད་པར་སྤྱོད་དང་སྤྱེད་
ལས་མཆེད་སྐབས། དེང་སང་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཁྲོད་ན་རུ་སྤྱོད་དང་མི་ཆང་
མང་པོ་ཞིག་ལ། སྤྱོད་དང་སྤྱོད་། སེ་དང་སྤྱོད་སྤྱོད་ཆ་བའི་རུས་ཆེན་བཞི་དང་
དེ་དག་ལས་གྱེས་པའི་རུས་ལག་གི་འབོད་སྤངས་མ་ཉམས་པར་ཡོད་པར་
འདོད་པ་གཅིག་མཐུན་ཡིན།

མདོ་སྤྱོད་སྤྱོད་གཉིས་དང་བྱད་པར་མདོ་སྤྱོད་དུ་རུས་མིང་མ་ཉམས་

པའི་རུ་ཞེ་དང་མི་ཚང་མར་རྟེན་པ་དེ། དབལ་ཤུལ། རག་ཤུལ། རྩེ་ཤུལ། དམེ་
ཤུལ། བན་ཤུལ་སོགས་ལྟར་ཤུལ་ཆེན་བཅོ་བརྒྱད་རྟེན་གཏོགས་པ་དང་། ཚར་
ཚ། ཀར་ཚ། རོང་ཚ། རེབ་ཚ། བྲ་ཚ། རྩེང་ཚ། འཕོ་ཚ། གཅན་ཚ་སོགས་
ལྟར་ཆ་ཆེན་བཅོ་བརྒྱད་རྟེན་གཏོགས་པའི་མི་ཚང་དང་ཆོ་བ་མང་པོ་ཡོད།

ཡང་རྒྱལ་མོ་ཆོ་བ་རོང་མེགས་སུ་དབུ་སྟེན་གྱི་དཔལ་པོ་དང་གོང་པོ་
མེགས་དང་མི་རྒྱུད་གཅིག་པ་དང་། ཅོ་མོ་དང་མཛོད་དགེ་སྟོན་རྣམས་མེགས་
སུ་མངའ་བདག་ཁྱིམ་ལ་སྐྱོན་པོ་དགའ་ཡོ་ཤེས་དར་རྒྱས་ཀྱི་རྒྱུད་པ་དང་།
ཁོང་བཙན་སྐྱམ་པོའི་གདུང་རྒྱུད་དུ་འདོད་མཁན་ཡང་ཡོད།

ཐ་བས་ཉེ་འཁོར་གྱི་ཁ་གྲུ་ཆོ་དྲུག་དུ་གྲགས་པ་འདི་དག་མངའ་བདག་
ཁི་རལ་གྱི་དཔག་དཔོན་གཡི་ཙ་དམག་དཔོན་གྱི་རྒྱུད་པ་ཡིན་པར་མདོ་སྨད་
ཆོས་འབྱུང་དུ་བཤད།

[illegible]

འོ་ན་རྒྱལ་པ་དེ་དག་དུས་ནས་ཞིག་གང་ནས་གང་དུ་མཆེད་ཅིས་ངི་
ན། འདི་དང་འདི་འོ་ཞེས་གཅིག་གཅིག་གཉིས་གཉིས་ཀྱིས་སྐྱས་ཀྱང་འཆད་

མི་ཐུབ་མོད། གོང་སྒྲིལ་རུས་ཚོ་ཁག་དང་གདུང་རྒྱུད་མི་རྒྱུད་དེ་དག་སྟོད་ནས་
སྤང་དྲུ་མཆེད་པ་དང་སྤང་ནས་སྟོད་དྲུ་མཆེད་པའི་གསང་བའི་བརྒྱུད་རིམ་
ཞིག་ནི་ཡོད་ངེས་པ་ཡིན་ནོ།

ལེ་ཚན་གཞན་དྲུ་ལྔ་པ་ཚམ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར། བོད་ཀྱི་ཐོག་མའི་འཆོ་
བ་འབྲོག་ལས་ཡིན་པ་དེ་ཅང་གསལ་ཞིང་། གནག་ཕྱགས་ཀྱི་རྩ་ཆུག་དང་བཟང་
བཞེན་དེ་སྟོད་ཡུལ་ངེས་མེད་དྲུ་ཕྱིན་ནས་ད་ལྟའི་བོད་ཆོལ་ཁག་སུམ་ཀྱི་རྒྱ་ཁྱོན་
ལས་ལྷག་པའི་ཡུལ་ཁམས་དེ་ཅང་རྒྱ་ཆེན་པོར་བཀྲམས་པར་སྒྲམ་སྟེ། དེང་
སང་འབར་མའི་སྐད་ཆ་དང་ས་མིང་སོགས་བོད་སྐད་མང་ཞིང་། འཛམ་གླིང་
གི་སྐད་རིགས་ཉམས་ཞིབ་པ་ཆོས་འབར་སྐད་བོད་ཀྱི་སྐད་ཁོངས་སུ་འཆད་
པ་དང་། ཐའི་ལན་ཁྲའི་བྱང་རྒྱུད། ཁམ་རྩོ་རྟེ་ཡ། ལྷང་ག་རྟེ་ཤི་སོགས་བོད་
ཡུལ་སྟོ་ཤར་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་དྲུ་བོད་རྒྱུད་མི་ཉུང་བ་ཡོད་པ་དང་ལྷ་ཁོང་རྣམས་
ཀྱིས་ཁས་ལེན་ཡང་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་སོགས་ཆེས་གནའ་དུས་ཀྱི་བོད་མི་གནས་
ཡུལ་ས་རྒྱ་ཤིན་དྲུ་ཆེ་བ་ཡིན་འདུག

ཆན་རིག་བརྟག་དབྱེད་པ་ཆོས་སོག་པོ་དང་བོད་གཉིས་ལ་མི་རྒྱུད་ཀྱི་
འབྲེལ་བ་ཡོད་པར་བཤད་པའང་རང་ཅག་འཛིགས་སྤང་སྟེ་མི་དགོས་དེ། གལ་
སྤྲོད་དེ་གཉིས་ལ་འབྲེལ་བ་ཡོད་ན་རང་ཅག་གི་རྒྱུད་པ་སོག་རིགས་ལས་ཚུར་
ཡོང་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་ཅི་ཡང་མེད་པ་འདི་འདྲའི་ཐོག་ནས་བསམ་ཆོ།
བོད་ཀྱི་མེས་པོ་རྣམས་བཀྲམས་ཡུལ་ཀྱི་ས་ཁྱོན་རྒྱ་དེ་ཅང་ཆེ་བ་ཤེས་ནུས།

ལྷག་པར་དྲུ་དབྱེད་དགུན་ཀྱི་དབྱེ་བ་མེད་པར་དུས་བཞིར་ཁ་བ་བྱ་
ཡུག་གིས་བརྒམ་པའི་མདོ་སྟོད་སྤང་ཀྱི་བར་མཚམས་གདང་ལ་རི་རྒྱུད་སོགས་
དེང་སང་མའི་འགོ་བ་གནས་དཀའ་བའི་ས་གནས་མང་བོར། ཆེས་གནའ་དུས་
ཀྱི་བང་སོ་སོགས་མའི་འགོ་བ་འཆོ་གནས་བྱས་པའི་རྗེས་སྤུལ་མང་བོ་རྟེན་པ་

72 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

དེའི་ཐོག་ནས། བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་ལ་འགྲུལ་ཤུགས་ད་ཅང་མཐོ་བའི་ས་ཡོམ་
 ལྟ་བུས་འགྱུར་ལོག་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱུང་བར་སྒྲུལ་ལ། ཁོ་བོས་ལེ་ཆོན་གཞན་དུ་
 བཀོད་པའི་གནའ་རྩིས་ཀྱི་གནས་སྤངས་ལ་གཞིགས་ན། བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་སྐད་
 ནས་ཡར་མཆེད་པ་དང་སྟོད་ནས་མར་མཆེད་པའི་སྒྲོར་ལ་ས་འོག་ནས་ཐོན་
 པའི་གནའ་རྩིས་དང་འབྲེལ་ནས་ཐུ་མཐུད་ཞིབ་འཇུག་བྱ་དགོས་པ་ལས་འདི་
 ཉིད་ཁོ་ན་བདེན་གྱི། གཞན་ནི་གཏི་མུག་གོ་ཞེས་པའི་ལྟ་ཚུལ་གྱིས་ཡོང་བ་ཞིག་
 ནི་མིན་ངེས་སྒྲུལ།

དེས་ན་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་བྲགས་པའི་མི་རྒྱུད་དག་སྟོང་ཆུན་
 གཅིག་ལས་མཆེད་པའི་སིལ་ཐོག་དང་། ཚ་བ་གཅིག་ལས་གྱེས་པའི་ཡལ་ག་
 ཡིན་པ་ཤེས་གཤམ་ཆེ་བར་སྒྲུང་།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་གནང་ཚུལ་ ཀྱི་ཐོག་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཕུ་འདེད།

གཅིག རྫོ་ཆས་རྙིང་བའི་དུས་སྐབས།

དབུས་གཙང་ཁུལ་དིང་རི་རྫོང་སུ་ར་ཞེས་པའི་ས་ཆ་དང་། ཤུན་ཅ་
རྫོང་གྲུ་ལེ་ལེ། མངའ་རིས་རུ་ཐོག་རྫོང་གྲ་ཞེས་པའི་ས་ཆ་དང་། བྱང་རྒྱུད་
མདོ་དགེ་ཅ། ཀ་ཏིང་བཅས་གནང་བུལ་ཁག་ལྟ་ཡོད་ཅིང་། ས་གནས་དེ་དག་
ནས་ཐོན་པའི་རིག་དངོས་ཁག་མཐོ་ཆད་རྒྱ་མཚོའི་ངོས་ལས་སྤེལ་
(༡༠༠༠།༩༥༡༠)ཟེན་པའི་གདང་ལའི་རི་རྒྱུད་བྱང་ངོས་ཀྱི་བོད་དབུས་དཀྱིལ་
དང་། རྒྱབ་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱ་ཆེ་བའི་ས་ཁུལ་དུ་བཀྲམས་ནས་ཡོད།

74 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

དེ་རིང་གི་དབང་དུ་བྱས་ཆོག་པ་ལྟར་ཤུལ་དེ་དག་ཐོན་ཡུལ་པལ་ཆེར་
དུས་བཞི་བྱད་མེད་དུ་ཁ་ཆར་འབབ་རྒྱུ་མི་ཆད་པས་གནས་གཤེས་གང་ངར་
ཆེ་བར་མ་ཟད། ཤན་ཙ་ཚོང་གི་ས་གནས་པལ་ཆེར་ཐ་ན་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་
འཆོག་ནས་བྱེད་པའི་ཆ་རྒྱུན་གང་ཡང་འདར་གིན་མེད། དེས་ན་ཆེས་གནས་
དུས་སུ་ས་གནས་དེ་དག་དུ་འགྲོ་བ་མི་འཆོག་ནས་རི་ལྗར་བྱས་པའི་རྗེས་ཤུལ་
ཀྱི་གནས་རྒྱུ་ཁག་ལ་སློབ་སློང་བྱེད་རྒྱུ་དེ་ད་ཅང་གལ་ཆེན་ཡིན།

༡། སུ་ར་ཞེས་པའི་ས་ནས་རྫོ་ཆས་རྣམ་གངས་༤༠ ཅམ་བཅའ་རྟེན་
བྱུང་བ་དག་ལ་རིགས་གཅིག་རྒྱུ་འདྲིན་མཁས་པས་བརྟག་དཔྱད་བྱས་པ་
ལྟར་ན། རྫོ་ཆས་སྒྱུད་པའི་དུས་རབས་རྟེན་བའི་དུས་དཀྱིལ་ལམ་དུས་མཇུག་
དུ་བྱུང་བས་ད་པན་ལོ་རྩ་བཞི་(༥༠༠༠༠)ལོ་རྒྱུས་ལྟར་ཅིང་། རྫོ་ཆས་འདི་
རྒྱ་ནག་ནང་ཁུལ་དུ་ཐོན་པའི་རྫོ་ཆས་དང་རྒྱུད་གཅིག་དུ་འདོད་མཁན་གྱི་རྒྱ་
རིགས་གནས་རྒྱུ་རྟོག་ཞིབ་པ་ཡོད་སྐད།

༢། གུའུ་ལ་ལེ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་རྟེན་པའི་རྫོ་ཆས་རྣམ་གངས་༡༤ ཡོད་
པ་དག་སུ་རའི་རྫོ་ཆས་ལས་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་རྣམ་པ་ལྟར་སྟབས། ཆེད་ལས་མཁས་
པས་སུ་ར་རྫོ་ཆས་རྟེན་བའི་ལག་ཙལ་གྱི་བྱུང་རྒྱུན་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་བར་ཆ་
འདོག་བྱས་འདུག དེ་དག་ནི་དེང་གི་ཉིན་ཞུ་(སུར་གྱི་མདོ་སྐྱོད་མི་ཉག་རྒྱལ་
ཁབ།)ཁ་ཆེ་རང་སྒྱུར་ལྗོངས་ཀྱི་ཁྲུའེ་དུང་གོ་འུ་ཞེས་པའི་རིག་གནས་དང་འབྲ་
ཤས་ཆེ་སྟབས་ཉམས་ཞིབ་པས། རྒྱ་གར་གྱི་ཕ་སི་རིག་གནས་སམ་པ་གི་སི་ཐན་
གྱི་སོ་ཨན་རིག་གནས་དང་དབྱེ་བྱད་ཆེ་བར་བཤད། སུ་རའི་རྫོ་ཆས་དང་འདི་
གཉིས་གཞོག་བྱེད་དང་འབྲིག་བྱེད་ཀྱི་གཟུགས་དབྱིབས་ཅན་ཡིན་འདུག

༣། དགེ་རྒྱའི་ཡུལ་ནས་རྟེན་པའི་རྫོ་ཆས་༡༦ ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་རྫོ་
གཡམ་དང་རྫོ་རིལ། དེ་མིན་གྱི་རྫོ་ཆས་ཁག་གི་དབྱིབས་གཟུགས་གཞོག་བྱེད་

དང་འབིག་བྱེད། གཙོད་བྱེད། བརྒྱད་བྱེད་སོགས་སུ་བཤད།

༩། ག་སྤུའི་རྫོ་ཆས་ནུ ལས་རྫོ་རིལ་དང་རྫོ་གཡམ་སྤུད་པའི་སྟག་མ་
དག་གཞོག་བྱེད་རིང་སྤང་དང་འཕྱག་བྱེད་གྱི་དབྱིབས་ཅན་ཡིན་ལ། དག་
ཅ་དང་ག་སྤུའི་རྫོ་ཆས་གཉིས་ལ་ལོ་ངོ་ཆིག་ཁྲི་(༡༠༠༠༠)ཙམ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་
མེད་པར་བཤད།

རྫོང་ཆས་སྒྲིང་བའི་དངོས་ལུང་འདི་དག་གི་བྱང་ཚུལ་འགའ་མེ་ལ་
གཞིགས་ན་ཨེ་ཤ་ཡའི་རྫོང་ཆས་སྒྲིང་བའི་རིག་གནས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པར་
ཚོད་དཔག་བྱེད་མཁན་གྱི་རྒྱ་རིགས་མཁས་པ་ཡོད་འདུག

གཞིས། རྩོམ་གསར་མའི་དུས་སྐབས།

དབུས་གཙང་ཤཀ་ཅ་རྩོམ་ཁོངས་དང་མཆོག་གཞིས་ཁོངས། བཀ་ཆུའི་དཔལ་མགོན་རྩོམ་ཁོངས་ཀྱི་ཚུ་སྟོད་ལ། དེའི་རངས་བུམ་མཆོ། ཡག་ཅུ་ཡ་ཐོད། མཆོ་སྟེ། སྤྱི་ཤིང་རྩོམ་མ་པམ་གཡུ་མཆོའི་བྱང་ཤར་གྱི་འགམ་རོགས། ཅུ་ཐོག་རྩོམ་གི་པ་ཡེ་གེན་ལུང་ཤུར་གྱི་བྱང་འདབས། སྟན་རོང་རྩོམ་ཁོངས་ཀྱི་ཡང་ཆོན་ཡར་སྟེབས་བཅས་སུ་རྩོམ་གསར་མའི་སྐབས་ཀྱི་གནའ་ཤུལ་ཁག་༤༥ རྟེན་པ་འདིས་ཐོད་རང་སྐྱོངས་སྟོངས་ཀྱི་བྱུ་ཆུད་དང་། བྱང་ཆུད། རྟོད་ཆུད་ཀྱུ་བྱུ་བྱུ་བྱུ་ལོད་པ་དང་། རྩོམ་རྟེན་མས་བྱུ་ཡུལ་དང་ཏ་ལམ་གཅིག་མཆོངས་སུ་སྤྱང་།

ཆུ་བཀ་གི་རྟོག་ཞིབ་པ་ལ་ལས་རྩོམ་རྟེན་ཡུལ་མང་ཆེ་ཤོས་ནས་འཇམ་རིགས་རྩོམ་དང་། ཉུང་ཤས་ནས་རྟུང་བཟོས་རྩོམ་ཆེ་གས་དང་འཇམ་རིགས་རྩོམ་གང་འཆམ་ཡང་རྟེན་སྟབས་རྩོམ་གསར་མའི་རིག་གནས་ལ་གཏན་ཁེལ་བྱས་འདུག་ཀྱང་། རྟོག་ཞིབ་པ་ལ་ལས་གནས་ཡུལ་དེ་དག་དུ་བཅར་བཟོས་རྩོམ་དང་རྩོམ་ཅིག་ཅར་དུ་མེད་སྟབས་རྩོམ་དུས་རབས་བར་མ་ལ་ངོས་འདོན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་འདུག་།

ད་དུང་ཆུ་བཀ་གི་རྟོག་ཞིབ་པ་ཆོའི་འདོད་པ་ལྟར་ན། རྩོམ་འདི་དག་ཆུ་བཀ་ནི་ལེ་ཞིང་ཆེན་ཉེ་གནས་སུ་འདོན་པའི་ལངས་གཟུགས་མ་ཡིན་

པའི་འཇམ་རིགས་རྫོང་ཆས་དང་རིགས་རྒྱུད་གཅིག་ཏུ་འཛིན་ཅིང་། རྫོང་ཆས་
འདི་རིགས་ནི་ཨེ་ཤ་ཡའི་སྤིང་གི་སྟོང་གྲིལ་གཉིས་སུ་འང་བཅལ་རྟེན་བྱུང་ཡོད།
འོ་ན་ཨེ་ཤ་ཡའི་སྟོང་གྲིལ་གཉིས་དང་བོད་ལྗོངས་ས་མཐོའི་འཇམ་རིགས་རྫོང་
ཆས་བར་འབྲེལ་བ་ཡོད་དམ་ཅེད་ཅན། དེ་སྐོར་ལ་དཔྱད་ལྟ་འགའ་ཞིག་
གིས་བོད་ལྗོངས་ས་མཐོའི་འཇམ་རིགས་རྫོང་ཆས་ཀྱིས་ཨེ་ཤ་ཡའི་སྟོང་མའི་སྐམ་ས་
ཆེན་པོར་ཤུགས་རྒྱུན་ངེས་ཅན་ཞིག་ཐེབས་ཡོད་པར་བཤད།

ད་དུང་ཁམས་ཁུལ་གྱི་ཆབ་མདོ་མཁར་རོའི་གནའ་ཤུལ་དང་། དབྱེན་
འདུམ་གནའ་ཤུལ། ཞའོ་ཨེན་དེའི་གནའ་ཤུལ་ཁག་གསུམ་པོ་དེས། ཆབ་མདོ་
ས་ཁུལ་དང་རྩ་རྒྱུ་འབབ་ཡུལ་དུ་བྱལ་ནས་ཡོད་ཅིང་། གནའ་ཤུལ་གྱི་རྒྱ་ཁྱོན་
སྤྱི་ལེ་བྲུ་བཞི་མ་བརྒྱད་སྟོང་ནས་ཆེ་ཁྲི་ལྷག་བེན་ལ། མཁར་རོའི་རིག་གནས་
དང་རིགས་རྒྱུད་གཅིག་ཏུ་གཏོགས་པ་དེར་ལོ་ངོ་བཞི་སྟོང་(༤༠༠༠)ལྷག་གི་
ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པར་བཤད།

མཁར་རོའི་རིག་གནས་དང་མ་རྒྱུའི་སྟོང་རྒྱུད་ཀྱི་རིག་གནས། རྒྱ་ནག་
གི་སྟོང་ཕྱགས་ཁུལ། སྟོ་རུབ་ཁུལ། རྩ་རྒྱུའི་སྟོང་རྒྱུད་བཅས་ཀྱི་གདོད་མའི་རིག་
གནས་བར་འབྲེལ་འབྲེས་བྱུང་ཕྱིན་ཡོད་ཅིང་། རྩ་རྒྱུ་འབབ་ཡུལ་གྱི་གདོད་
མའི་རིག་གནས་ཀྱི་བག་ཆགས་ནམས་པལ་ཆེར་བོད་ལྗོངས་མཁར་རོ་བརྒྱུད་
དེ། ཨེ་ཤ་ཡའི་སྤིང་དྲིལ་ཤར་མར་བྱལ་ཡོད་ཤས་ཆེ་སྟབས། རྟོག་ཞིབ་པ་
ལ་ལས། མཁར་རོའི་རིག་གནས་འདི་དང་། དེའི་ཡར་སྡོན་གྱི་བོད་ཀྱི་གདོད་
མའི་རིག་གནས་ཁག་ཨེ་ཤ་ཡའི་སྟོང་གྲིལ་གཉིས་ལ་འབྲེལ་བ་ཡོད་པར་མ་ཟད།
ཡུ་རོབ་དང་ཨ་ཁྲི་རི་ཀའི་སྤིང་བྱང་མའི་རིག་གནས་དང་ཡང་འབྲེལ་བ་བྱུང་
བར་ཆོད་དཔག་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་འདུག²

མཁར་རོའི་རིག་གནས་ལ་ལོ་ངོ་བཞི་སྟོང་ལྷག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་ཅིང་།

78 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

རྫོ་ཡི་ཡུར་སྐྱམ་བང་སོ་དེ་དག་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་བྱང་གི་ཅི་ཆ་སི་རིག་གནས་དང་
ཡུར་རྒྱལ་གྱི་རིག་གནས་བར་ཞིབ་འདུག་བྱེད་པའི་ཁྲུང་ས་སྡེ་བྲངས་པར་
བཤད།

དེ་བཞིན་རྫོ་མོ་དང་ལྷགས་ལ་མོ་སོགས་ཀྱི་གནའ་རྫས་དག་རྫོ་ཆས་
གསར་བའི་དུས་མཚུག་ལ་འཁེལ་ཞིང་། མ་ཁི་གོང་དང་ཁ་བོ་གོང་ཚོ། འབད་
འབྱངས་གོང་ཚོ། མེ་རྟོག་གོང་ཚོ། དགའ་སྤིང་གོང་ཚོ་སོགས་ཀྱི་རིག་གནས་
ཁག་ཀྱང་སྤྲ་མའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་དང་། དེ་བཞིན་གོང་པོ་ཉིང་ཁྲི་དང་
མེ་རྟོག་རྫོང་། གུ་གེ་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གནའ་ཤུལ་ནས་རྟེན་པའི་གནའ་རྫས་ཁག་
ཀྱང་རྫོ་ཆས་གསར་མའི་དུས་སྐབས་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་འདུག

གསུམ། སུར་རྒྱལ་དང་། སུར་རྒྱལ་བཙན་ པོའི་དུས་རབས།

སུར་རྒྱལ་གྱི་གནའ་ཤུལ་ནི་བོད་ཡུལ་སྟོད་མཆོད་བར་གསུམ་དུ་བྱལ་
ནས་ཡོད་ཅིང་། བོད་རང་རྒྱུང་ལྗོངས་ཁོངས་ཁམས་གོ་འདྲོ་རྒྱུ་གི་ཤ(རྒྱ)
འབེལ་བར་སོ་དང་། ཀོང་པོ་ཉིང་ཁྱི་རྒྱུང་གི་རྩོ་བུ་བར་སོ། ལྷ་ས་དང་ལྷོ་ཁ་
འཕྱངས་རྒྱུས་ནས་རྟེན་པའི་རྒྱ་ཁྲད་བར་སོ། སུ་བྱ་ལྱང་ཤུར་ནས་རྟེན་པའི་
བར་སོ་སོགས་ཡིན་ཞིང་། བར་སོ་དེ་དག་དང་རྒྱུད་གཅིག་པའི་བར་སོ་བཙན་
རྟེན་བྱུང་བ་དག་ནི། དེང་སང་གི་སི་ཁོན་རྒྱལ་རྒྱུད་དང་། ཡུན་ནན་རྒྱལ་བྱང་
རྒྱུད་གྱི་རྩོ་ལས་བྱུང་བའི་བར་སོའི་རིགས་དང་། མཆོ་སྟོན་ཁོངས་གྱི་སུར་རྒྱལ་
བར་སོ་རྣམས་རིག་གནས་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་སྟབས་སུར་རྒྱལ་བར་སོར་
འབོད་ཀྱིན་ཡོད། དེ་རིང་གི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཞེས་འབོད་པའི་བྱུང་ཆ་གཙོ་
བོ་ནི་སུར་རྒྱལ་རིག་གནས་ལས་འབེལ་རྒྱུས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། དུས་ཡུན་
རིང་བོའི་ནང་བོད་དང་བོད་ཀྱི་ཕྱི་རྒྱལ་ཏུ་འང་བྱལ་ཡོད་དེ། ཡུ་རོ་བ་ཀྱི་བྲག་
རྩོའི་བཟོ་བཀོད་དང་། རྒྱ་ནག་གི་ལྷོ་རྒྱལ་གྱི་ཏན་ཤིའི་ལི་ཆས། ཕུ་ཁྲུ་རིག་
གནས། ཏན་རྒྱལ་མའི་རིག་གནས་ལ་འབྲེལ་བ་ཡོད་ཀྱང་། དེ་དག་ལས་ཀྱང་
འབྲེལ་ལམ་དམ་ཤོས་སུ་གྱུར་པ་ནི། དེང་སང་གི་གནས་ཁུངས་དང་མཆོ་སྟོན་ཁྲུལ་
གྱི་གདོད་མའི་རིག་གནས་ཡིན་ལ། རྒྱ་རིགས་ཆོས་འཇུག་བ་རིག་གནས་སུ་

80 བདོ་སྤྲུང་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

འབོད་པ་དེ་ཡིན།³

ཨི་ཏ་ལིས་ཀྱི་སྐྱེ་ཞབས་ཡུ་བ་སེ་ཞེས་པས་བོད་དབུས་ཁུལ་གྱི་རྡོ་ཆས་
 རིག་གནས་པལ་ཆེར་ལ་རྡོ་ཆེན་རིག་གནས་ཟེར་ཞིང་། རྡོ་ཆེན་རིག་གནས་
 ཀྱི་འབྲུང་ཁུངས་གཙོ་བོ་ནི་བདོ་སྤྲུང་མཆོ་སྡོན་པོའི་ཉེ་འཁོར་ཡིན་ཞིང་། རིག་
 གནས་དེ་རིམ་གྱིས་བོད་དབུས་གཙང་ཁུལ་དུ་འབྱམས་གདལ་དུ་བྱལ་བ་དང་།
 རྒྱུད་ལམ་ཅིག་ཤོས་ནི་ཀ་ཤི་སྤྱིར་སོགས་སུ་བྱལ་བར་བཤད་པ་འདིའི་ཐོག་ནས་
 བདོ་སྤྲུང་མཆོ་སྡོན་གནའ་རྫས་ཀྱི་རྗེས་ཤུལ་ལ་གདེང་འཛིག་བྱེད་པའི་སློ་མོ་
 ཆེ་ཙམ་བྱེ་ཡོད་པར་སྣང་།

བཞི། བཛོ་སྤྲད་ཀྱི་གནའ་རྒྱལ་ལས་ ལོ་རྒྱུས་ལ་བལྟ་བ།

སྤྱི་ལོ་ ༡༩༧༧ ཟླ་ ༦ ཚེས་ ༡ ཉིན་གྱི་ཨ་རིའི་ནེ་ཏུ་ཡོ་ཀ་ (New York) ཏུ་
འདོན་སྤྲོད་བྱེད་བཞིན་པའི་ཐའེ་ཐན་གྱི་འཛམ་སྐྱིད་ཉིན་རེའི་གསར་ཤོག་ཏུ།
མདོ་ལ་རིང་མོའི་སྤྲོད་སྤྲོད་འགྱུར་རྩིས་ཀྱི་ཐུགས་ཀྱི་སྤྲོད་སྤྲོད་སྤྲོད་
པ། ཞེས་པའི་ཚུལ་ཡིག་ཅིག་ཐོན་པ་དེར། ལན་གྱི་ཏུ་སྤྲོད་པའི་ཞིན་ཏུ་གསར་
འགྱུར་ཁང་གི་ཉིན་རེའི་ཏར་ཕྱིན་ཏུ། ཀན་སྤྲོད་ཞིང་ཆེན་གྱི་ས་གཤིས་ཞིབ་
འཇུག་ཏུ་ཁག་གི་ལས་བྱེད་པ་ཞིག་གིས། མདོ་ལའི་ལྷུ་ཏུ་གནའ་པོའི་རྒྱང་
གཟུགས་སྤྲོད་སྤྲོད་ཀྱི་འགྱུར་རྩིས་སྤྲོད་(༡༠༠༠)ལྟ་བུ་ལྷུ་ཏུ་བྱས་ཡོད་
ཚུལ་དང་། འགྱུར་རྩིས་དེ་དག་གི་གཟུགས་དབྱིབས་ཆ་ཆང་ཞིང་། ལྷུ་ཏུ་
གྱི་བྱེད་ཆོས་ཁག་མ་ཉམས་པར་ཡོད་ཚུལ། དེ་དག་ནི་ས་ལྷུ་ཏུ་འདི་ནས་སྤྲོད་
པའི་གནའ་པོའི་སྤྲོད་སྤྲོད་ཀྱི་འགྱུར་རྩིས་མང་ཤོས་དེ་ཡིན་ལ། ས་གཤིས་
ཆེད་ལས་པ་དང་གནའ་པོའི་སྤྲོད་སྤྲོད་ཞིབ་འཇུག་ཆེད་ལས་པ་དག་གིས་ཐོག་
མར་ཞིབ་བཤེར་བྱས་པ་ལྟར་ན། གནའ་པོའི་སྤྲོད་སྤྲོད་ཀྱི་དག་ནི་ཏུ་སྤྲོད་

82 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞི་ལྟར་གྲིང་།

སྒོག་ཆགས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པའི་སྒོ་འགོ་(Gastropoda)སྒོག་ཆགས་དང་།
 ཉེ་འབྲམ་འབྲ་བའི་རིགས་(Lamellibranchiata)ཡིན་ཞིང་། འགྱུར་རྩོད་དུག་
 བེ་དུ་སྐབས་དང་ལོ་རྩོད་དུག་ཕྱི་ལོ་གཞི་ལྟར་ཐག་ཡོད་ལ། ཉེ་འབྲམ་ས་གཤིས་
 ལོ་ཚད་འདྲིན་སྐབས་ཀྱི་(Cretaceous Period)ལྷ་རོལ་ཡིན་པར་བཤད་འདུག་
 སྤྱི་ལོ་༡༩༩༤ ལོའི་ཟླ་༥ ཚེས་༡༠ ཉིན་གྱི་རྒྱ་ནག་བཅའ་སྲོལ་དམག་
 གི་ཆགས་པར་འདྲིན་ཐེངས་༤ བར། ཚུ་འདམ་གཤོངས་སུ་ལོ་རྩོད་སྒོང་ཕྱག་
 སྒོན་དུ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྱན་ཞིག་གནས་འདུག་ཅེས་པའི་ཆེད་ཚོམ་ཞིག་བཀོད་
 འདུག་པར་བཤད་དོན། རྒྱལ་ཕྱང་ས་ཆེག་སྒོང་ལ་ཉེ་བའི་གནའ་བོའི་བང་སོ་
 དེ་དག་ནི། བཙུ་སྒོན་ཚུ་འདམ་གཤོངས་སའི་དུའུ་ལན་རྩོད་གི་བྲག་རི་གཟར་
 བོ་དང་རི་ཆོགས་ཀྱི་དབུས་སུ་གྲགས་འབྱུང་མེད་པར་ལོ་རྩོད་༡༠༠༠ ལྷག་ལ་
 གནས། སྒོག་ཞིབ་བརྒྱུད་གནའ་རྒྱུ་ལོག་ཞིབ་ཆེད་གཉེར་བས། དེ་ནི་བོད་
 བཙུ་སྒོན་པོའི་དབང་བརྒྱུར་ལོག་གི་(ཡུལ་སྤེར་རང་བཞིན་གྱི་རྒྱལ་ཕྱན་ཞིག)འ་
 ཞ་ཞེས་པའི་གལ་ཆེའི་ཤུལ་ལྷག་ཡིན་པར་བརྗོད་ཡོད། ཆེད་གཉེར་བས་འདྲིན་
 ཕྱོགས་ནི་རྒྱལ་ཁབ་འཕོར་ཞིག་དུ་ཕྱིན་པའི་འ་ཞ་དེ་བོད་ཀྱི་ཡུལ་སྤེའི་རྒྱལ་ཕྱན་
 གྱི་རྒྱལ་པར་གནས་ཤིང་། ལས་དོན་སྤེལ་བའི་བྱུ་ཁོངས་གཙོ་བོ་ཚུ་འདམ་
 གཤོངས་ས་ཡིན་ལ། དེའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཉེ་གནས་དུའུ་ལན་རྩོད་དུ་ཡོད་དགོས་
 པ་ཞིག་རེད་ཅེས་བཀོད་འདུག་

གཞན་ཡང་ཉེ་ཆར་ཐོན་པའི་རྒྱ་ནག་གི་ཡིག་ཆ་ཞིག་དུ། རྒྱ་ནག་གི་
 ཆོན་རིག་པས་ཉེ་ལམ་མ་རྒྱུའི་བཞུར་རྒྱུད་དང་སོག་པོའི་མཐོ་སྐང་དུ་སྒོག་
 འདྲིན་བྱུང་བའི་མིའི་རིགས་ཀྱི་ལྷན་རིས་འགྱུར་རྩོད་སོགས་ཆེད་པའི་དཔང་
 དངོས་ལ་ དང་སོག་ལོ་རྩོད་ཀྱི་བརྒྱུད་སུམ་རྒྱ་ནག་ཀྱི་བརྒྱུད་རྒྱུའི་ཡར་
 སྒོན་དུ་ས་འདྲིན་གེར་ལངས་མི་སྟེ་རྒྱུང་བ་གཉིས་ལ་བཞེན་ནས་འགོ་བའི་མིའི་

འགོ་བ་གནས་ཡོད་པ་འདི་ནི། རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་དང་ཡོངས་གྲགས་ངོས་ལེན་བྱེད་
བཞིན་པའི་གསར་རྟེན་བྱུང་བ་ཆེས་སྤྲོས་ཀྱི་“ཨ་སྤྱི་རི་ཀའི་ཀེར་ལངས་མི་
”དང་བསྟུན་ན་(དེ་ནི་ལོ་ངོ་ཁྱིམ་བདུན་ཅུ་ཡིན།)དེ་ལས་ཀྱང་སྤྲོས་མོར་ཆགས་
ཡོད། དེ་མིན་རྒྱལ་ཕྱོགས་པས་ཡོངས་གྲགས་ངོས་ལེན་བྱེད་བཞིན་པའི་མིའི་
རིགས་ཀྱི་འབྱུང་ཁུངས་ཨ་སྤྱི་རི་ཀ་ནས་རིམ་བཞིན་འཛམ་གླིང་དུ་འཕེལ་བའི་
བརྗོད་སྒྲུངས་འཛུགས་ཀྱི་ཁྱད་ཉིང་ལུས་ཡོད། ཅེས་བཀོད་འདུག

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༥ ལོའི་དེ་ཆེས་ཀྱི་ཐའེ་མན་དབུས་ཞིན་པའི་ཆགས་
པར་དུ། མདོ་དབུས་མཐོ་སྒང་དུ་གནའ་བོའི་མིའི་རིགས་ཀྱི་རྒྱུས་ལྟོན་ཡོད་
པ་ཞེས་པའི་ཆེད་ཚོམ་བཀོད་པར། བོད་ཀྱི་མཐོ་སྒང་ཆུ་འདམ་གཤོངས་སུ་
གནའ་ཇུས་རྟོག་ཞིབ་པས་རྟོག་ཞིབ་བསྟུ་ལེན་བྱས་ཏེ། དེང་སྐབས་དང་བར་
ཁུངས་ལོ་ངོ་ཁྱིམ་གསུམ་ཡས་མས་ཀྱི་མིའི་རིགས་འཛོལ་གནས་བྱས་ཤུལ་གསར་རྟེན་
བྱུང་བ་དེ་ནི། དེང་སྐབས་བོད་མཐོ་སྒང་གི་ཆེས་སྤྲོས་ཀྱི་གནའ་བོའི་མིའི་
རིགས་ཀྱི་གནས་སྡངས་ཟིན་ཐོ་ཡིན་པར་བཤད།

ཡང་མཚོ་སྔན་ཞིང་ཆེན་གནའ་ཇུས་ཞིབ་འདུག་པ་མང་ཀའི་ཏའོ་ཞེས་
པས། ཆུ་འདམ་གཤོངས་སའི་བྱང་ཕྱོགས་མཚོ་ངོས་ལས་མཐོ་ཆད་སྤྱི་ཤར་སུམ་
སྟོང་ཞེས་བརྒྱུའི་(༡༡༠༠)ས་ཁུལ་དུ། ལོ་ངོ་སུམ་ཁྲི་ཡས་མས་ཀྱི་སྔན་ཀྱི་རྩོམས་
རྟེན་བའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་རྩོམས་མ་དཔེ་བདུན་བརྒྱ་(༧༠༠)ལྟག་བསྟུ་བྱས་
ཡོད་པ་དང་། དེ་དག་གི་ཁོངས་སུ་སྒྲིམ་བྱེད་དེ་བྱིབས་ཀྱི་འགོག་གཞོག་རྩོམས་
དང་། གཞུགས་དེ་བྱིབས་སྒྲུ་ཆོགས་ཀྱི་ཤོ་བྱེད་རྩོམས། རྩོམ་པ་སྤྱི་དང་། རྩོམ་
ཐོ་བ། རྩོག་དན། རྩོ་ལེབ། རྩོའི་རྩྱུང་ཆས། རྩོ་འབྲིག་ཕོགས་རིགས་བརྒྱད་
བསྟུས་ཡོད་འདུག ཆེད་ལས་མཁས་པ་དེས་བརྗོད་དོན་ལྟར་ན། རྩོམས་དེ་
དག་བཅོས་པའི་ལག་རྩལ་དང་སྒྲ་མང་བའི་གཞུགས་དེ་བྱིབས་ལ་དཔུང་ན།

84 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

སྐབས་དེར་བོད་མཐོ་སྒང་དུ་གནས་པའི་གནའ་བོའི་མིའི་རིགས་ཀྱི་ཤེས་རིག་
རྒྱུ་ཡར་ཐོན་ཡིན་པ་རྟོགས་སྟབས་ཅེས་བཀོད་འདུག

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༧ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཆེས་༡༩ ཉིན་གྱི་ཉོང་ཀོང་གི་ཤིན་ལྷ་ཉིན་
ཆོགས་སུ། མཆོ་སྡོན་ཞིང་ཆེན་གནའ་རྫས་ཞིབ་འདུག་ཆེད་ལས་པས་གད་
པ་སུམ་མདོ་(ཐུན་ཏེ)རྫོང་གི་ཚོང་རིའི་ཤུལ་དུ། རྒྱ་ཁྱོན་སྤྱི་ཁར་གྱུ་བཞི་མ་ཆིག་
སྟོང་ལ་ཉེ་བཞིག་སྟེག་འདོན་བྱས་ཏེ། རྫོང་ཆས་གསར་བའི་དུས་མཚུགས་གི་བང་
སོ་སུམ་བརྒྱ་ལྷག་གསར་རྒྱུང་བྱུང་ཞིང་། གནའ་རྫས་དེ་དག་ལས་གཙོ་བོ་
མདེས་སྟུག་ལྷན་པའི་རྫ་ཆས་རིགས་སུམ་ཁྲི་ལྷག་ཡོད་པའི་ཁྲོད་དུ། མི་གཉིས་
ཀྱིས་རྫོག་ཁྲིས་ཁྲུང་བ་སོགས་ཀྱང་ཡོད་འདུག དེ་དག་རྒྱ་གཞུང་གིས་གནའ་
རྫས་ཅ་ཆེན་གྱི་ཁོངས་གཏོགས་སུ་བཞག་ཅིང་། རུས་གྲུབ་ཅེ་གསུམ་སོགས་
རྒྱུང་པ་ནི་རྒྱ་ནག་ནང་ཁུལ་ལ་མཆོན་ན་ཆེས་ཐོག་མར་གསར་རྒྱུང་བ་
ཞིག་ཡིན་པར་བཤད།

འབྲེལ་ཡོད་ཆེད་ལས་པའི་འདོད་ཚུལ་ལྟར་ན། གནའ་ཤུལ་དེ་དག་
གསར་རྒྱུང་བུ་ལས། མཆོ་སྡོན་དང་ཀན་སུའུ་ས་ཁུལ་དུ་རྫོང་ཆས་གསར་
བའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་གནའ་རྫས་ཞིབ་འདུག་ཐད་ནང་དོན་སུན་སུམ་ཆོགས་པ་
ཞིག་ཏུ་གྱུར་སྟབས་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཁུལ་དེའི་ལོ་རྒྱུས་དང་རིག་གནས་ལ་
གནའ་བོའི་རང་བཞིན་དང་སུན་སུམ་ཆོགས་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་པ་བདེན་
དཔང་བྱེད་སྟབས་ཅེས་བཀོད་འདུག

སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་རྟུ་རྫོང་གི་རྫ་ཆས་དང་། བ་ཡན་(དཔའ་
ལུང་)རྫོང་གི་པཎ་གྲུབ་ཅེས་པའི་ས་ཆ་དང་ཟི་ལིང་གི་སྐང་སྒྲ་ཆེའི་རྩ་རིག་
གནས་ཀྱི་ཆོ་བ་མཉམ་གནས་བྱས་པའི་ཁང་ཤུལ་དང་ས་ཁུང་འཕོར་ཆེན་མྱིར་
འདོན་བྱས་ཤིང་། གནའ་ཤུལ་དེ་དག་ཏུ་རྒྱ་ནག་ཏུ་ཤིན་ཏུ་མཐོང་དཀོན་པའི་

ཟངས་མ་ལས་གྲུབ་པའི་མདུང་སོགས་སྟོན་འདུག་པ་སྐྱེ་གཞུང་གིས་སྐུ་ལ་ཁབ་
རིམ་པའི་གནའ་ཇས་ཨང་དང་པོའི་གས་སུ་བཞག་ཡོད་འདུག

ད་དུང་མདོ་སྐྱོད་སྒྲུ་འབུམ་ཉི་འདབས་ཀྱི་ཁ་རུབ་ཅེས་པའི་ས་ཆར་
སྒྲིག་འདོན་བྱས་ཏེ་གནའ་ཇས་ནམ་གངས་¹⁰⁰ ལྷག་རྒྱུད་པ་དང་། དེ་བཞིན་
གསེར་ཁོག་(ཏ་ཐོན)གི་ཆང་སོན་གྱ་ཙེ་ཞེས་པ་དང་། བྱི་ཀའི་ཆུ་ཐེན་ཐ། ཡ་
རྩེའི་(ཞོན་དུ)པན་བླ་སྟོད་སྐྱོད་སོགས་དང་། བཀའ་མ་ལོག་(མེན་རྟོ)རྟོ་རྟེ་
ཐོ་གྲོང་། ཆབ་ཆའི་རྟེ་ལོ་དགོན། མང་ར་རྫོང་(ཀོས་ནན)སྐྱེ་གས་སུ་
གནའ་ལུ་སྒྲིག་འདོན་བྱས་ཏེ་ཟངས་ཆས་དུས་རབས་ཀྱི་གནའ་ཇས་འཕོར་
ཆེན་རྒྱུད།

སྒྲུ་འབུམ་ཁ་རུབ་ཀྱི་གནའ་ཇས་དེས་བྱབ་ཁོངས་ནི། ཟེ་ལིང་ལྷོ་བར་
བྱས་ཏེ་ཕྱོགས་བཞིར་གྱུས་པ་དཔེར་ན། བྱང་དུ་མདོ་ལ་རི་རྒྱུད་བར་དང་། ལྷོ་
མ་ཆེན་གངས་འདབས། ཤར་ཀན་སུའུ་རུབ་མཆོ་སྟོན་པོའི་རྒྱ་ཆ་སོགས་
སུ་བྱབ་ནས་ཡོད་པར་མ་ཟད། མགོ་ལོག་དང་སྐྱོད་དགུ་མདོ་སོགས་ཀྱི་རྩ་བུམ་
རྒྱུད་པ་དག་གྱང་སྒྲུ་འབུམ་ཁ་རུབ་རིག་གནས་ཀྱི་ཁོངས་གཏོགས་ཡིན་པའི་
ཆོད་དཔག་བྱས་འདུག

རིག་གནས་གནའ་ཇས་དེ་དག་ལ་(C14)ཞེས་པའི་འབྲུལ་ཆས་སྤྱད་
ནས་བཟླ་དབྱེད་བྱས་འབྲས་སུ། ལོ་ངོ་(168013444)བར་མཆོ་སྟོན་བྲུལ་
དུ་དར་བའི་བྲུན་ཐག་བཅད། ཡ་རྩེ་ཨ་རྟེ་ཐེ་ལ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་སྒྲིག་འདོན་
བྱས་ཏེ། ཟངས་ཆས་དུས་རབས་ཀྱི་གནའ་ཇས་ནམ་གངས་¹⁰¹ རྒྱུད་ཅིང་།
གནའ་ཇས་དེས་སྟོད་དུ་མགོ་ལོག་དང་། སྐྱོད་དུ་ཀན་སུའུ་ཡན་གྱི་མ་རྒྱུ་འབབ་
རྒྱུད་དུ་བྱབ་ནས་ཡོད་ཚུལ་དང་། ཁ་རུབ་རིག་གནས་འདིས་ཏ་ལམ་མདོ་སྐྱོད་
ཀྱི་ས་བྱོན་ཡོངས་ལ་བྱབ་ནས་ཡོད་ཚུལ་སོགས་བཤད་འདུག³

86 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་པོ་།

ང་ཚོས་བཀོད་མ་ཐག་པའི་མདོ་སྐྱོད་ལྟོ་བྱང་གི་གནའ་རྒྱུ་གི་གནས་
སྤངས་ལ་བརྟེན་ན། དབུས་གཙང་ཁུལ་དང་ཁམས་ཆབ་མདོའི་གནའ་རྒྱུ་
སོགས་ལས་ཆེས་སྒྲ་བ་མཐོང་བྱས་ཤིང་། རྒྱུ་མཆན་འདིས་བོད་ཀྱི་འགྲོ་བ་ཐོག་
མར་འབྱུང་ས་ཡར་སྐྱུང་ཡིན་མིན་ལ་ངེ་རྟགས་ཆེན་པོ་ཞིག་བཀོད་པར་སྒྲུལ།
ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཕྱག་མང་བོའི་སྒོན་ནས་བོད་ཞིང་འབྲོག་ས་ཁུལ་གང་སར་
གནམ་ལྷགས་སུ་བྱགས་པ་དང་། གཟེ། དེ་བཞིན་ཟངས་ལྷགས་ཀྱི་ཡོ་བྱང་
འདྲ་མིན་རྟོག་གི་ཡོད་ཀྱང་། སྐབས་དེ་དག་དུ་གནའ་རྒྱུ་རྟོག་ཞིབ་ཀྱི་
རིགས་ལས་འདིག་རྟོག་ལ་བྱུང་བ་དུང་མེད་སྐབས། རག་དང་ལྷ། ཟངས་
སོགས་ཨ་ལོང་དང་། སྐྱེ་འདྲའི་དབྱིབས་ཅན། བྱ་དང་བྱེའུའི་དབྱིབས་ཅན་
སོགས་རྟོག་པ་ནམས་གཞི་བདག་གིས་འཕངས་པའི་ཐོག་མདེལ་ཙམ་ལ་ཆེས་
ནས་ཅ་ཆེན་དུ་འདྲིན་པ་ལས། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནའ་རྒྱུ་ལ་བརྟེན་སྤྱོད་མེད་ཅིང་།
ལྷག་པར་དངོས་རྒྱུ་དེ་དག་གི་ཐོག་ནས་གདོད་མའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་འདྲེད་བྱེད་
པའི་ཐབས་ཤེས་ནི་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ཤེས་ཀྱིན་མེད།

ཡིན་ན་ཡང་སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་བརྒྱ་དག་དང་། ཉི་ཤུ་ཙམ་ནས་སྤྱི་
ལོ་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་གནའ་རྒྱུ་ཞིབ་འདུག་པ་སོགས་བོད་དུ་སྤྱི་བས་ནས་
གནའ་རྒྱུ་ལ་བརྟེན་ཞིབ་ཐོག་མར་བྱས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོར་བོད་རྒྱལ་གྱི་
དུ་ཤོར་བ་ནས་ལོ་རྒྱུས་གནའ་ལྟུང་སྤྱི་ལོ་འདྲིན་དང་འཆོལ་ཞིབ་ཀྱི་གཞི་རྒྱ་ཆེ་
རུ་སོང་སྟེ། དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་དུས་སྐབས་དུ་བོད་ཁྱོད་ཡོངས་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་
འདྲ་མིན་ནས་རྩོམས་དུས་སྐབས་སྤྱི་བར་གསུམ་ཀྱི་རྩོམས་སྤྱི་ཆོགས་དང་།
མི་དང་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་རུས་པའི་འགྱུར་རྩོམ་། ཐུག་ཕྱག་གི་རི་མོ་སོགས་འཕོར་
ཆེན་འཐོན་བཞིན་ཡོད་ཅིང་། རྩོམ་རིམ་ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བྲག་
ཤེས་གཡང་བུམ་དུ་ཨ་མདོ་ཁུལ་གི་གནའ་ལྟུང་དང་གནའ་རྒྱུ་གི་གནས་

སྤངས་བཀོད་པ་ལྟར་ན།

༡། འབྲི་ཚུའི་མགོ་ཁྲུངས་ཐོག་ཐོན་(ཐའོ་ཐའོ་)ཚུ་བོ་དང་ནོ་ཞི་ལ་(ཁྲ་
ཁྲ་ཞི་ལི) སུམ་མདོ་འགག་སོགས་སུ་རྫོང་བཟོས་ཡོ་ཆས་བཅུ་ཕྲག་རྟེན་པ་དང་།
དེང་སང་གི་རྒྱབ་ཁྲུལ་ཆ་འདམ་ཆེ་བའི་གོང་བཟལ་གྱི་ཆ་འདམ་ཚུང་བའི་
མཆོའུའི་ལྷ་སྟེ་དང་། ཆབ་ཆའི་ལུང་ཡངས་འགག་བཅས་སུ་རྫོང་ཆས་རྟེན་མའི་
དུས་རབས་གྱི་གནའ་ལུལ་རྟེན་ཡོད།

༢། ལྷུ་ལོ་༡༩༤༠ ལོར་དེང་གི་མཆོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་མཆོ་སྟོན་ཁྲུལ་གྲུང་
ནོ་རྫོང་དུ་ཡག་ཞང་ཁོངས་སུ་རྫོང་ཆས་བར་མའི་སྐབས་གྱི་གནའ་ལུལ་དུག་
གསར་རྟེན་བྱུང་ཁོངས་སུ། རིག་དངོས་ནུམ་གངས་༡༠༠༠ ལྷག་ཡོད་འདུག

༣། དུ་ནན་མེན་ཁྲི་རྫོང་ཡུང་ཁྲོའི་གོང་ཆོ་ནས་རྟེན་པའི་གནའ་ལུལ་
ལས་ཆོན་ཁ་ཅན་གྱི་རྫ་ཆས་སོགས་ཡུང་ཁྲོའི་རིག་གནས་སུ་འབོད་པ་དང་།
ཀན་སུའུ་ཤིང་ཀུན་(ལིན་ཐའོ་)རྫོང་གི་མུ་ཅ་ཅའོ་ནས་རྟེན་པའི་གནའ་ལུལ་
མུ་ཅ་ཅའོ་རིག་གནས་སུ་འབོད་པ། མཆོ་སྟོན་མེན་ནོ་(བཀའ་མ་ལོག)རྫོང་
རྟ་ར་ཁར་རྟེན་པའི་རྟ་རའི་རིག་གནས་སོགས་ལ་ཀན་སུའུ་དབྱང་ཁྲོའི་རིག་
གནས་སམ་མུ་ཅ་ཅའོ་རིག་གནས་སུ་འབོད།

རིག་གནས་འདིའི་བྱུང་ཁོངས་ཚུང་རྒྱ་ཆེ་བ་སྟེ། ཤར་ཕྱོགས་སུ་ཐའོ་
དུ་ཚུ་རྒྱུད་དང་པེ་དུ་ཚུ་རྒྱུད། རྒྱབ་ཕྱོགས་སུ་མ་ཚུའི་དཀྱིལ་སྟོད་ས་ཁྲུལ། བྱང་
དུ་ཉིན་ལྷ་(མི་ཉག་ལྷའི་ཡུལ་)ཆེན་ཉོས་དུ་བཞུར་རྒྱུད། ལྷ་རུ་སི་ཁྲོན་མེན་རྫོང་
བཞུར་རྒྱུད་བཟའི་ས་སྐྱིང་(དེང་ར་བ་ལུན་ཁྲོན་དང་། ལིས་ཞན་)བཅས་སུ་
བྱུང་ཡོད་ཅིང་། མི་ལོ་དུག་སྟོང་(༦༠༠༠)ཀོང་གི་རྫོང་ཆས་གསར་མའི་དུས་གྱི་
རྒྱུད་གཅིག་རིག་གནས་འདིའི་གནའ་ལུལ་༡༠༠༠ ལྷག་བཅལ་རྟེན་བྱུང་འདུག

༤། དེང་གི་ཀན་སུའུ་ཀོང་ནོ་རྫོང་(སྐྱུ་ག་མཁར་)ཆེ་ཆ་མེན་ནས་རྟེན་

88 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

པའི་ཆེ་ཅ་རིག་གནས་དང་། ཀན་སུའུ་ཐའོ་དེ་རྫོང་ཞིན་ཏེན་ནས་རྟེན་པའི་
 ཞིན་ཏེན་རིག་གནས། ཀན་སུའུ་གིང་ཀུན་(ལིན་ཐའོ་)རྫོང་ཟེ་བུ་སྐྱང་ནས་
 རྟེན་པའི་ཟེ་བུ་རིག་གནས། བཙུག་སྐྱེ་འབྲུམ་རྫོང་(དོང་ཀྱང་)ཁ་རུབ་གྲོང་
 ཆོ་ནས་རྟེན་པའི་ཁ་རུབ་རིག་གནས། བཙུག་ཏུ་ལན་རྫོང་ནའོ་སུའུ་དོང་
 བཙུག་ཏུ་ལན་རྫོང་ནའོ་སུའུ་རིག་གནས་བཅས་ལ་ཟངས་སྐྱེན་ནམ་ལིའི་དུས་
 རབས་ཀྱི་རིག་གནས་ཟེར་ཞིང་། རིག་གནས་གནའ་ཤུལ་འདི་དག་ལ་
 (C14)བཙུག་ནས་བརྟག་དབྱད་བྱས་འབྲས་སུ། སྤྱི་ལོའི་སྐྱེན་གྱི་ལོ་(༤༠༠༠་
 ༣༠༠༠)ལས་མས་སུ་ཁེལ་བའི་རིག་གནས་གནའ་ཤུལ་འདིས་པལ་ཆེར་མདོ་
 སྐྱོད་ཀྱི་ལོ་ཐོར་བྱུང་ནས་ཡོད་པར་བཤད་འདུག

༥། བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་(B.C. 825 -923)ཀྱི་རིག་གནས་གནའ་
 ཤུལ་གྱི་ཉེ་གནས་ཀན་སུའུ་དང་མཚོ་སྐྱོན། སི་ཁྲོན་ཁོངས་ཀྱི་བྱང་ཚུ་(སུང་
 བན་)སོགས་ཏེ། སྐབས་དེའི་རིག་དངོས་གཙོ་བོ་མཁར་ཤུལ་དང་དགོན་པ།
 རྡོ་བཞོན། བྲག་ཕུག་ལྷ་སྐྱ། རི་མོ། བང་སོ། རྒྱུ་ཆས་དང་དམག་དོན་
 བཅས་ཀྱི་རྗེས་ཤུལ་ཡིན།

ལྷ། རྡོ་ཆས་སོགས་ལས་མདོ་སྦྱང་ གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟོན་པ།

མདོ་སྦྱང་སྤྱངས་གྱི་གནའ་པོའི་འདུགས་སྦྱོན་གྱི་བྱ་བ་ཁོངས་གཙོ་བོ་
ཙོང་ཆུའི་བཞུར་རྒྱུ་དང་མཆོ་སྦྱོན་པོའི་མཐའ་འཁོར་ཡིན། ཙོང་ཆུའི་བཞུར་
རྒྱུ་ནས་ཡན་ལག་གི་རྒྱ་སྦྱོན་དག་གི་བཞུར་རྒྱུ་ལའང་བྱ་བ་ཡོད། རོབ་ཅིས་
ལྟར་ན། མདོ་སྦྱང་དུ་གནའ་མཁར་གྱི་ཡུལ་༥༠༠ ལྷག་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་
གིས་བྱ་བ་ཡུལ་ནི་དེང་སང་གི་མཆོ་སྦྱོན་དང་། ཀན་སུའུ། འིན་ལྷ། ཉན་ཞིས།
རྩ་བ། བུ་ལོག་གི་ཞིན་ཅང་བཅས་ཡིན།

གནའ་མཁར་དེ་དག་ས་རྡོ་ལས་གྱུ་བ་ཅིང་རྒྱ་བྱོན་དེ་ཙམ་ཆེན་པོ་མིན།
ལོ་ཆོགས་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ན་སྤྱི་ལོའི་སྦྱོན་གྱི་ལོ་༣༠༠ ནས་སྤྱི་ལོའི་རྗེས་གྱི་དུས་
རབས་དགུ་བ་བར་གྱི་ཡིན། གནའ་མཁར་དེ་དག་པལ་ཆེར་ལ་གཏོར་བཤིག་
ཐེབས་ཤིང་། བྱེ་བྱེགས་གྱིས་མནན་ཡོད་ཅུང་། ད་དུང་མཁར་ཆག་དེ་དག་
གི་ཆགས་དབྱིབས་མཐོང་ཐུབ་ཅིང་། ལ་ཤས་གྱི་གྲང་རོ་ཡང་མཐོང་ལམ་དུ་
མདོན་ཐུབ།

སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་བདུན་པའི་རྗེས་སུ་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་གྱིས་

90 བདོ་སྤྲད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

གཅིག་ཀྱི་རྒྱུ་ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་དང་། ཚོང་ཁ་ཆེ་ཆུང་དུ་མཁར་དང་དགོན་པ་སོགས་མང་
བོ་བཅིགས། དུས་རབས་བརྒྱུ་པ་ནས་བཅུ་གཉིས་བར་རྒྱ་ནག་ཐང་དང་
སུང་རྒྱལ་རབས། ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་རྒྱལ་རྒྱུ་དང་། མི་ཉག་རྒྱལ་རྒྱུ་དང་། ལང་
རྒྱ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁྲོང་བ་ལུང་རྒྱག་བཅས་ཀྱིས་ཕན་ཚུན་གྱི་ཁེ་ཕན་ལ་དམིགས་
ནས། བདོ་སྤྲད་དུས་ཟིང་བསྐྱངས་སྐབས། ཚོང་རྒྱ་དང་མ་ཆུང་འབྲམ་རྒྱུ་
དུ་དམག་དོན་རང་བཞིན་གྱི་སོ་མཁར་མང་བོ་བཅིགས་པ་དང་། བོད་རྒྱུ་
ལོ་རྒྱུས་ཟིན་བྲིས་ཁག་དུ་སོ་མཁར་འདི་དག་གི་མིང་མང་བོ་མཆིས།

བདོ་སྤྲད་ཀྱི་གནའ་བོའི་འཕྲུགས་སྐྱོན་དེ་དག་ལས་གཙོ་བོ་བྲག་ཕུག་
དང་སོ་མཁར་ཡིན་ལ། སོ་མཁར་ཕལ་ཆེར་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་
ལ་བསྐྱོན་པ་དང་། ད་ལྟོ་མཐོང་དུ་ཡོད་པ་ནི་ཀན་སུའུ་ཀྲང་ཞན་གྱི་ཆུ་དོང་
གནའ་མཁར་ཡིན། བསང་རྒྱ་རྫོང་རྒྱན་གྱི་ཟུར་བརྒྱུ་མཁར་དང་། ཐོ་ལུ་
རྒྱ་རྫོང་(བ་ཅེ་འཕ་ལིན་ཐན་)རྫོང་ཁོངས་ཀྱི་ཐོ་རུ་མཁར། ཐེ་བོ་ཁོང་མའི་ས་
བདག་མནན་པའི་མཁར། ཀ་རྒྱ་(ལིན་ཞ་)ཨ་ནའོ་ཕུའུ་ཆང་མཁར། ཐུ་པའི་
མཁར་སོགས་ཀྱི་ཤུལ་ཡིན།

མཆོ་སྤྲོན་གྱི་ཁོངས་སུ་དེ་ཡོད་གནའ་མཁར་གྱི་ཤུལ་༡༧༥ ཡོད་ཅིང་།
གནའ་བོའི་འཕྲུགས་སྐྱོན་ཁག་༡༩༩ ལྟ་དང་དེའི་ནང་དགོན་པ་༥༩ འཕྲུག་
གནའ་མཁར་དང་དགོན་པ་མང་ཆེ་བ་ཚོང་རྒྱུ་རྒྱུ་དང་འགྲིམ་འབྲལ་
འགག་སྒོ་ཁག་དུ་ཡོད། བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་འཕྲུགས་སྐྱོན་ལ་
གཏོགས་པ་ཁག་༡༠༠ ལྟ་དང་། དེའི་ནང་རྒྱུང་མ་བ་མེན་ཏོ་(བཀའ་མ་ལོག་
གི་མཛོ་མོ་མཁར་)གནའ་མཁར། བཀའ་མ་ལོག་ལྷ་དུ་འགག་གནའ་མཁར།
གྲོ་ཆང་གནའ་མཁར། ཀོ་ལུ་རྒྱན་གནའ་མཁར། གྲོ་ཆང་(ལོ་ཡ་མཁར་)གནའ་
མཁར། གྱི་ཐང་མཁར། བན་ཀུའུ་(སྒོ་ལུང་)གནའ་མཁར། ཉི་ལྷ་རི་བོའི་གནའ་

མཁའ་། ཆེ་ལིན་རྫོང་ཁོངས་ཀྱི་རྒྱལ་པོན་མཁའ་། ཏང་ང་རྫོང་ཁོངས་ཀྱི་ཏ་
སྤ་མཁའ་། (སུམ་པའི་རྒྱལ་མཁའ་)སོགས་ཏེ། ད་ལྟའི་རྒྱ་བའི་ཁོངས་སུ་བཅན་
པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་མཁའ་གྲོང་མང་པོ་བཅེགས་ཡོད་ཅིང་། དེའི་ནང་
རྒྱུང་གྲགས་ཆེ་བ་རྒྱུང་རྒྱལ་མཁའ་། བཟ་ཤིས་སྤིང་(ལིས་ཞན་)ཀྱི་རྒྱུང་མཁའ་
སོགས་རེད།⁴

སྤྱི་ལོ་༡༧༤༠ ཟླ་བྲངས་སུ་མ་རྒྱུའི་འབྲམ་གྱི་མང་རའི་བྱེ་མའི་ནང་ནས་
འབྲུག་རྒྱལ་རེད་ཟེར་བའི་སློག་ཆགས་ཤིག་གི་རྒྱལ་པ་ཆ་ཆང་རྟེན་ཅིང་།
ཕྱི་བས་རྒྱལ་རེ་ལ་མི་དར་མའི་རིང་ཆད་ཡོད། ཡན་ལག་རེའི་རིང་ཆད་མའི་
གཟུགས་ཆད་ལས་བཟུལ་ཅིང་། རྒྱ་གཞུང་གིས་བཟླ་དཔུང་སྤྲད་ཁྱེད་བར་
བཤད། ས་གནས་དེར་དེང་སྐབས་འབབ་རྒྱུ་མེད་ཀྱང་སྤར་མ་རྒྱུ་ལྟ་བུའི་རྒྱ་
ཆེན་ཞིག་བཟུར་བུལ་ལྟ་བུར་ཡོད་པར་བཤད།

སྤྱི་ལོ་༡༧༥༠ ཟླ་བྲངས་ཤིག་ལ་རེབ་གོང་འཕྲང་མར་ནང་གི་རྒྱ་རྒྱ་བཟོ་
སྐབས་འབྲུག་རྒྱལ་རེད་ཟེར་བའི་རྒྱལ་སློམ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ལ་རིང་བ་ཞིག་སོན་པ་
དང་། མཆོ་སློན་ཆ་རྒྱ་འགག་ནས་འབྲུག་རྒྱལ་རྟེན་པ་མི་དམངས་ཀྱིས་སྤོན་
རྒྱས་ཆོང་ཁང་དུ་བཅོང་གིན་ཡོད་ཚུལ་བཤད་⁵ལ།

ཉེ་ཆར་མདོ་སྤྲད་གཅན་ཆ་རྫོང་ལ་མོ་བདེ་ཆེན་གྱི་ཉེ་འཁོར་དུ་འབྲུག་
རྒྱལ་ཆེས་མང་པོ་སོན་ཏེ་མི་དམངས་ཀྱིས་ས་ཏྲགས་འདེབས་བཞིན་བདག་
སོབ་བཞོ་སློག་བྱེད་གྱིན་ཡོད་པ་དང་། མཆོ་སློན་ས་གྲུ་བཞིན་ས་ཀྱང་སྤང་ཆེན་
གྱི་རྒྱལ་པ་ཆ་ཆང་རྟེན་པ་བཅས། གནས་རྒྱལ་འདི་རིགས་ཀྱི་སོག་ནས་མདོ་
སྤྲད་འདི་ཆེས་གདོད་མའི་དུས་ཀྱི་སྤྱི་དངོས་དང་སློག་ཆགས་ཀྱི་འབྲུང་ཁྲུངས་
ཤིག་ཡིན་པར་བདེན་དཔང་བྱས་པ་ཡིན།

ཁྲུང་པར་མདོ་སྤྲད་འདིར་ཆེས་གནའ་དུས་ཀྱི་སློག་ཆགས་འབྲུག་གམ་

(Dinosaurs)འབོད་པ་དང་། སྒང་ཆེན་གྱི་གནས་ཡུལ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པ་
འདིའི་སྐོར་ནས། གླུ་བས་དེའི་གནས་གཤེས་ཆ་གྲང་གི་གནས་བབ་ཀྱང་ཤེས་
རྒྱས་ལ། དེ་རིང་གི་ས་ཁྱོན་སྤྱིའི་མཐོ་ཚད་མཆོ་རིས་ལས་སྤྱི་ཏུ་འཕེལ་བའི་ཡན་
བཟུལ་བ་འདི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་མིན་གྱི་གནས་བབ་ཀྱང་ར་སྤོང་བྱུང་བ་ཡིན།
དེས་ན་ཆེས་གདོད་མའི་དུས་སུ་བདེ་སྐྱོད་ཀྱི་ཕྱོངས་འདི་ལ་འགོ་བཙའི་འབྱུང་
འཁལ་གྱི་ཆ་རྒྱུན་ཚད་བཤེས་སྟབས། བོད་ཀྱི་སྐོར་མའི་འགོ་བཙའི་འབྱུང་ས་
གང་ཡིན་ལ་ཕུ་མཐུད་བརྟག་དཔྱད་བྱ་གལ་ཆེ་བར་སྟུག།

རྒྱུ་ལོ་ལྔ་ཆ་ཞིག་ཏུ། ས་འོག་ནས་སྐོར་པའི་རྩོམས་སྤྱོད་པའི་དུས་
རབས་རྒྱུང་བའི་གནའ་རྫས་ལ་དཔྱད་ཆོ། བདེ་དབུས་མཐོ་སྒང་དུ་ལོ་རྩེས་
ཁྲི་སུམ་ལྔ་ཆ་གི་སྤོང་ནས་བཟུང་། མིའི་རིགས་འཆོ་གནས་སྤྱི་འཕེལ་བྱུང་ཡོད་
པ་གསལ་བོར་ཤེས་ཐུབ། ཅིས་བཀོད་འདུག་པ་དང་། མཆོ་སྤོང་པའི་ཉེ་
འདབས་དུའུ་ལན་རྫོང་ར་སྤོང་ཞང་ངམ་རྒྱ་ཁོལ་ཞང་དང་། རྩེ་ཕུའུ་དུང་
ཞང་སོགས་ཀྱི་ས་འོག་ནས་སྐོར་པའི་མིའི་ཁང་ཤུལ་དང་ཕྱགས་སྐོག་གི་ར་བ་
དང་རུས་པ། རྩོམས། རྫོམས་སོགས་སྐོར་པ་ལ་དཔྱད་འབྲས་སུ། རྩོམས་
སྤྱོད་པའི་དུས་རབས་གསར་མའི་གླུ་བས་སུ་གནའ་མི་རྣམས་གནས་དེར་འཆོ་
གནས་བྱས་པ་གསལ་བོར་ཤེས་ཐུབ། ཅིས་བཀོད་འདུག

སྤྱི་ལོ་༡༩༤༧ ལོར་རྒྱ་ནག་གི་གནའ་རྫས་སྤྱོད་འདོན་རིག་པ་བ་ཁག་
ཅིག་གིས། མཆོ་ཁྲི་ཤོར་རྒྱལ་མོའི་འགམ་རྒྱུ་རྩེ་ནག་མའི་ས་འོག་ནས་
རྩོམས་རྒྱུང་བ་བཅུ་ལྷག་དང་། སོལ་བ། བཞོ་སོགས་སྐོར་རྒྱུང་བར་ཆ་
རིག་གི་ལམ་ནས་དཔྱད་པ་ལྟར་ན། ཡུལ་འདིར་ལོ་རྩེ་ཆེན་ཁྲི་ལྷག་གི་སྤྱོད་པ་
ནས་འགོ་བཙའི་གནས་སྤོང་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པར་བཤད་འདུག

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་འཁོད་དང་ བྱ་བུ་རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་སྐོར།

དང་བོ། འཁོལ་རིགས་རྒྱལ་ལ་དབྱེད་པ།

རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་མང་བོ་ཞིག་ཏུ་འཁོལ་རིགས་ཆེས་ཉུང་བུ་
རེ་འཁོད་པ་ཡོད་མོད། ཧ་ཅང་གསལ་ཁ་ཅན་དང་ཆོག་ཐག་ཆོད་པའི་ངོས་
འཛིན་གཙང་མ་བྱས་པ་དེ་འབྲ་ཡང་མི་འདུག བོད་རང་གི་ཡིག་ཐོག་ལོ་རྒྱུས་
ལྷ་ཤོས་སུ་བབས་པའི་དུན་དོང་ཡིག་རྒྱུ་དུ་སྤོང་བཅན་ལས་མས་ཀྱི་བཅན་
པོ་ཆོལ་སྐབས་འཁོལ་ལ་དམག་བྲངས་ཚུལ་དང་། སློན་པོ་མགར་འཁོལ་ཡུལ་

94 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ནས་ལོ་ངོ་བྱུག་རིང་བསྐྱད་དེ་རྒྱ་ནག་ཐང་ལ་དམག་འཁྲུག་བརྒྱབ་པའི་ལོ་རྒྱུས་
ཙམ་ནི་གསལ་བ་ཡིན།

དེ་རིང་ང་ཚོས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཆད་སྐབས་དེས་པར་དུ་ཤེས་
དགོས་ཤིང་མི་ཤེས་མཐུ་མེད་ཀྱི་དོན་གནད་གཞིས་ལྷག་པ་ནི། འ་ཞ་ཞེས་པ་
དེ་གང་ཞིག་གི་རིགས་སུ་གཏོགས་པའམ་མི་རིགས་གང་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། དེ་
གནས་ལྷལ་གང་ཡིན་པ་འདི་གཞིས་ཡིན། དང་པོར་འ་ཞའི་མི་རྒྱུད་ཐད་རྒྱ་
བོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་བཙོན་ཁྲིའི་མཐུན་པ་གཞིས་བྱང་ཡོད། རྒྱ་རིགས་ལོ་རྒྱུས་
སྒྲིའི་བཙོན་ཁྲིའི་གཅིག་གྲག་གིས་འ་ཞ་དེ་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༥།༡༡ཡ སྐབས་དེར་གི་རྒྱ་ནག་
ལའོ་ཞེན་རྒྱབ་བྱང་གི་རྒྱུད་དུ་འབྲེག་ལས་གཞིར་མཁན་ཞན་པེས་རིགས་ཀྱི་
འཚོ་སྐྱོར་ཞིག་ལྟེ་རྒྱ་སྐད་དུ་ཐུག་ཡོད་ཅིན་ཟེར་ཞིང་། སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་བཞི་
བའི་སྟོད་དུ་འཁྲུག་སྐྱོར་གི་རྒྱུན་གྱིས་མི་གངས་༡༧༠༠ ཙམ་རྒྱབ་སྤྱོད་སུ་ལྷལ་
གུར་ཏེ་མདོ་སྨད་ཀ་རྒྱ་ཁུལ་དུ་སླེབས་ཤིང་། རིམ་གྱིས་མཚོ་སྔོན་སྟོན་ཤར་ཁུལ་
ཀྱི་མདོ་སྨད་བོད་རིགས་མི་སྣ་གལ་ཆེན་དང་གཞིན་འབྲེལ་བཟུང་བ་བརྒྱུད་
ནས་ནུས་པ་རྒྱས་ཏེ་ལྷལ་དེ་ཁུལ་དུ་སླིད་དབང་བཅུགས་པར་བཤད།

དེ་ལས་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་སྒྲུབ་ཤི། སྐྱུག་ལྷ་སྤུན་ཚོགས་
བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་བོད་བརྒྱུར་བྱས་པ་ལས་མཚོ་སྔོན་པོའི་འབྲམ་རྒྱལ་
ས་བྱས་ནས་རྒྱལ་རབས་༡༩ (ཞི་ཤུ་ཙམ་གངས་ཟེར་མཁན་ཡང་འདུག) དང་། ལོ་
གངས་༡༧༠ རིང་དབང་བརྒྱུར་བྱས་པར་བཤད་པ་དང་། དུང་དཀར་སྟོ་
བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་ཚལ་བའི་དེབ་དམར་མཆན་འབྲེལ་དུ་འདིའི་སྐོར་སྔ་ཕྱི་
གཞིས་བཤད་པའི་དང་པོ་ནི། ལུང་ཤིས་ས་ཁུལ་དུ་སྟོད་པའི་ཞན་པེས་མི་རིགས་
ཀྱི་འགོ་བ་རྒྱ་ཆེས་གོ་རེན་ཞེས་པས་དེར་སང་གི་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ཀྱི་བྱང་
རྒྱུད་དུ་ཡོད་པའི་ཡུའི་གྲང་རྫོང་ཟེར་བ་དེར་རྒྱལ་ས་བྱས་ཏེ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མིང་

ལ་ཆེན་རྒྱལ་མ་ཟེར་ཞིང་། གྱི་ལོ་༡༥ ན་མ་༤༡ བར་རྒྱལ་བོ་བཞི་བྱང་ནས་
ལོ་ངོ་༤༧ རིང་གི་དབང་བཟུང་མཐར་། གྱི་ལོ་༤༡ ལོར་དམག་པམ་ནས་
གྱིད་དབང་ཐོར་བར་བཤད།

གཞིས་པ་ནི། འོས་ཤིས་ས་ཁུལ་དུ་སྡོད་པའི་ཞན་པེས་མི་རིགས་ཀྱི་འགོ་
བ་མུའུ་སྤྱི་ལུ་གྱུ་ཟེར་བས་དེང་སང་གི་ཀན་སུའུ་ཀའོ་ལན་རྫོང་སྤེར་བཅན་
བྱས་ནས་རྒྱལ་ཁབ་བཙུགས་པའི་རྒྱལ་ས་ནི་དེང་གི་མཆོ་སྡོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ལོས་
དུའུ་ཡིན་ཞིང་། གྱི་ལོ་༡༤༧ ན་མ་༤༡༤ བར་རྒྱལ་བོ་གསུམ་བྱང་ནས་ལོ་ངོ་
བཙོ་བརྒྱད་རིང་གི་དབང་བཟུང་མཐར་། གྱི་ལོ་༤༡༤ ལོར་ཆེན་རྒྱལ་མའི་
རྒྱལ་བོ་ཆེས་སྤྱི་ཟེར་བས་གཏོར་པམ་བཏང་བར་བཤད་པ་བཅས། འདི་ལ་
ཞན་པེས་མི་རིགས་ཟེར་བ་ཅམ་ལས་མི་རིགས་དེ་རྒྱ་བོད་གང་ལ་གཏོགས་མིན་
གྱི་གསལ་ཁ་དོད་མི་འདུག་ཀྱང་། འོན་ཀྱང་བོད་རིགས་མ་ཡིན་པར་འདོད་
གྱིན་ཡོད་པར་སྤང་། བོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དུ་མ་ན་ཆོག་ཐག་ཆོད་པོའི་ངང་
འཇ་བོད་རིགས་སུ་བཤད་དེ།

མི་ནི་མི་ཉག་སྟོང་། མི་ནི་སོ་སྟོང་སུམ་ལྷ། མི་ནི་སྤྱི་རྒྱལ་ཞང་ཞུང་།

མི་ནི་སེང་ཁྱེད་ལྟེན་། ... སེང་རྒྱལ་འཇ་བྱུ་དགྱུ་ཤོལ། ... དེ་བཞིན་

སུམ་ལྷ་ནས་འབྲི་རིགས། ཞང་ཞུང་ནས་སྤྱི་ལོ་འཇ་ནས་སྤྱི་ལོ་ལྷོ་

ཞེས་ཆེས་གནའ་དུས་ཀྱི་དཔེ་རྒྱུ་ལ་ཁུངས་བཅོལ་ཏེ་འཇ་འདི་བོད་
ཀྱི་རྒྱུ་རྒྱུ་འཁུལ་མེད་སྤེའི་རྒྱུ་ལས་ཤོལ་བར་བཤད་འདུག

དེ་དང་ཆ་འདྲ་བར་དག་ཡིག་གསར་བསྐྱེགས་སུ་འདྲ། “འཇ། 1.
བོད་ཀྱི་རྒྱུ་ཤིག་ 2. ས་མིང་ཞིག”² ཅེས་འཇ་ཞེས་པའི་མིང་དེར་གོ་དོན་
གཞིས་བཤད་པ་བདེན་ཏེ། འཇ་ཞེས་པ་སྐབས་འགར་བོད་རིགས་ཆོ་ཁག་ཅིག་
ལ་གོ་བ་དང་། སྐབས་རེར་འཇའི་ཡུལ་ལ་གོ་བའི་སྐབས་ཀྱང་ཡོད་པ་ཡིན།

96 མདོ་སྨད་ཡོ་རྒྱུ་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཁྱི་སྤོང་ལྷེ་བཙན་གྱིས་བོད་དྲུ་དམ་པའི་ཆོས་མི་བཤེག་པའི་དབུ་སྒྲུང་
བཞེས་པའི་བཀའ་གཙུགས་ཀྱི་རྩི་རིང་དང་བོར་གསལ་བའི་འཁྲུ་རྩེའི་གནས་
བབ་ནི།

སྒོ་སྒྲུལ་ད་པ་ལ། དཔོན་འཁྲུ་རྩེ། ཞང་སྒོན་ཆེན་པོ་བཀའ་ལ་
གཏོགས་པ་ལ། སྒོན་ཆེན་པོ་ཞང་རྒྱལ་གཟིགས་ཤུ་ཐང་། སྒོན་སྒྲག་
སྒྲ་སྒྲ་གོང་། ... ཉང་སྒོན་ལ། སྒོན་གྲ་འདྲི་ཞང་རམས་ཤག ... ཕྱི་
སྒོན་ལ། ཞང་བལ་བུ་སྒྲུང་།³

ཞེས་འབྱུང་བ་འདིའི་ཐོག་ནས་ང་ཆོས་ཤེས་བྱུང་བ་ནི། འཁྲུ་རྩེ་འདི་
ཞང་རྒྱལ་གཟིགས་ཤུ་ཐང་སོགས་ཞང་སྒོན་ཆེན་པོ་བཀའ་ལ་གཏོགས་པ་དགྲུ་
དང་། སྒོན་གྲ་འདྲི་ཞང་རམས་ཤག་སོགས་ནང་སྒོན་བཅུ། ཞང་བལ་བུ་སྒྲུང་།
སོགས་ཕྱི་སྒོན་བཅུ་གསུམ། གཞན་ཡང་སྒོན་སྒྲེས་བཟང་སྒྲག་སྒྲུང་སོགས་
སྒྲིང་སྒྲིང་གི་དམག་དཔོན་བཙོ་བརྒྱད་བཙས་གྱི་ནང་ནས། རྩེ་རིགས་གཙོ་
ཤོས་ལ་བཞག་འདུག་པ་དང་། བཀའ་གཙུགས་གཞིས་པའི་ནང་དྲུའང་།
“འབངས་སུ་མངའ་བ་འཁྲུ་རྩེ་ལ་སོགས་པ་དང་། ཕྱི་ནང་གི་སྒོན་པོ་རྣམས་
ལ་བཀའ་སྒྲུ་མངའ་བ་ཞུ་མཛད་ནས།”⁴ ཞེས་འཁྲུ་རྩེ་འདི་དང་བོ་དང་
གཙོ་བོར་བཞག་ནས་མཆོན་དངོས་སུ་སྒྲུས་འདུག་པ་དང་དེ་བྱིངས་རྣམས་
སོགས་སྒྲུས་ཁོངས་སུ་བསྒྲུས་ཏེ་པལ་བའི་ཚུལ་གྱིས་བཤད་འདུག་པ་འདི་དག་
འཁྲུ་བ་རྣམས་བོད་རིགས་ཡིན་མིན་ཤེས་བྱེད་ཏེ་ཅང་གལ་ཆེན་ཡིན་པར་སྒྲུམ་
ཞིང་། རྒྱལ་དབང་གཞིས་པ་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཚོའི་རང་རྣམ་དུ།

འདི་བའི་རིགས་ནི་སྒོན་ཆོས་རྒྱལ་ཁྱི་སྤོང་ལྷེ་བཙན་གྱི་སྐབས་རྩེ་
སྒྲག་པོ་ཁྲུང་བཞི་ལྷ་རོ་བོད་ལྷམ་དང་ལྷ། འབངས་རྩོག་ཅན་དང་
དུག སེ་འཁྲུ་གཞིས་དང་བཙས་པ་རྣམས། ཆད་པ་མདོ་ཁམས་

སྒྲིང་ནས་ཆད། ཆགས་པ་གཡས་རུ་ཤངས་ནས་ཆགས།⁵

ཞེས་གསུངས་པ་ལ་དཔགས་ན། འཇ་ནམས་མདོ་སྒྲིང་ནས་བྱུང་ཞིང་
 རིམ་གྱིས་ཆོ་ཁག་མང་པོ་བོད་ཡུལ་དབུས་སུ་མཆེད་ཅིང་ཆགས་ནས། བོད་
 གྱི་རུ་ཆེན་ལྷ་ལས་གཡས་རུ་འོངས་སུ་ཐིམ་པའང་གསལ་ཞིང་། དེའི་རྒྱུ་
 ཏུ་རྒྱལ་དབང་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཆོའི་འཁྲུངས་པ་ཡིན་ལ། བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་
 མགོ་ཙམ་ལ་འཇ་མགོ་བོ་ཆེའི་བྱ་འཇ་ཡེ་ཤེས་གཡུང་རྒྱུང་ཞེས་པ་དབུས་གཙང་
 བས་མདོ་སྒྲིང་དུ་སྟོན་རྒྱུ་ལེན་དུ་ཡོང་ཚུལ་ལོ་རྒྱུས་པལ་ཆེར་དུ་གསལ་བ་
 འདིའི་ཐོག་ནས་གོང་གི་རྒྱལ་དབང་གཞིས་པ་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཆོའི་ནམ་ཐར་
 ཏུ་གསལ་བ་ལྟར། དབུས་གཙང་དུ་འང་འཇའི་རུས་རྒྱུད་ཅན་མང་པོ་ཡོད་
 པ་ར་འཕྲོད་བྱུང་ཁར། ཡང་རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་ཟུར་མཁར་སློ་གྲོས་
 རྒྱལ་བོས་གྱི་གྲུམ་གྱིས་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་དུ་དམག་བྲངས་སྐབས་དེ་ཕྱོགས་གྱི་མུ་
 རྟེགས་བྱེད་འཇ་ཞེས་པ་ཕྱགས་གྱིས་མཆོད་རྒྱུན་བྱེད་པ་ཞིག་བོད་དུ་སླེབས་
 པར་བཞེད་པ་དང་། དཔལ་བོ་གཙུག་ལག་ཐེང་བའི་ཆོས་འབྱུང་དུ་གྱུར་ཁ་
 རྩ་ཞེས་པའི་ཡུལ་ནས་མུ་རྟེགས་བོན་པོ་འཇ་ཞེས་པ་བྱུང་བར་བཤད་པ། ཡང་
 ལ་ལས་འཇ་ཞེས་རྒྱ་གར་ཕྱོགས་ནས་ཡོང་བའི་གང་ཟག་རང་མཆོན་པ་ཞིག་
 ཏུ་འདོད་པ་སོགས་བཀག་ནས།

རྒྱལ་སྤན་སིལ་མའི་ཁྲོད་གྱི་རྒྱལ་བོར་གྱུར་པ་རྩེ་གཉའ་ཁྲི་བཙན་
 པོས་བོད་སྤྱི་ལ་དབང་བསྐྱར་བ་ནས་མངའ་འོག་དུ་བཅུད་ཅིང་རྩེ་
 དང་གཉེན་བསེས་པས་དཔོན་དུ་སོང་། ལྷ་བཙན་པོས་བསྟན་པ་
 རིན་པོ་ཆེའི་ཆེད་དུ་ཆོས་ཀྱི་བཅའ་ཁྲིམས་མཛད་པའི་ཆོ་རྩེར་
 གཏོགས་པས་རྩོད་ཀྱི་ཡི་གེར་ཡང་དཔོན་འཇ་ཞེས་རྒྱལ་རིགས་
 ཁྲུངས་བཅུན་ངི་མ་མེད་པ་དེ་ལས་རིམ་པར་བརྒྱད་དེ་སྒྲིང་དར་

98 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

གྱིས་བསྟན་པ་བསྟུབས་རྗེས་སོ་ཐར་གྱི་བསྟན་པའི་མེ་རི་སྐྱོད་ནས་
 བསྐྱང་བའི་ཆེ་འཁོ་མགོ་བོ་ཆེའི་སྐས་འཁོ་ཡེ་ཤེས་གཡུང་དྲུང་གིས་
 ཁམས་སུ་སྟོན་པ་ལེན་པར་འབྱོན་ ... དེ་ནས་འཁོ་ལྟའི་སྟོ་གྲོས་
 གྱིས་ལྟ་ལྟན་གཙུག་ལག་ཁང་ལ་ཞིག་གསེས་དང་རྫོགས་བཟུ་ཤིས་
 འོད་འབར་ལུལ། ... དཔལ་ལྟན་ས་སྐྱ་བའི་མངའ་ཐང་སྐྱང་ལ་རྒྱག་
 པའི་དུས་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་འཕགས་པ་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཉི་མེ་ཀུན་སྟོ་
 སོགས་ཀྱི་ཞབས་ལ། རྣམ་མཁའ་རྒྱལ་མཆོན། རྣམ་མཁའ་བཟང་
 བོ། ཤུག་སེང་གེ་ཅན་གྱིས་གདུགས་པར་ཉང་གཞུང་མཐའ་དག་
 ཤེས་སུ་བཅུག་པའི་འངའ་ས་ལ་གསེར་གྱི་ཐམ་ཀ། ཤེས་ཀྱི་ཉིན་ཤུག་
 དངུལ་གྱི་སྟོར་མོ་ལུང་དང་བཅས་ལས་ཀ་གནང་བས་གནས་
 གསར་སྟོང་དཔོན་དུ་གྲགས། རྒྱལ་བོ། སྐྱེས་འཆང་། གེ་སར་
 གྱི་ཡོན་ཏན་ཆང་བའི་མི་བདག་རིམ་བྱོན་ལས།⁶

ཞེས་སོགས་འཁོའི་རུས་རྒྱུད་འཛིན་པ་བཀའ་འགྱུར་བ་མགོན་པོ་
 བསོད་ནམས་མཆོག་ལྟན་གྱི་ཡབ་མེས་གོང་མ་དག་བོད་འཁོའི་རུས་རྒྱུད་
 འཁྲུལ་མེད་ལ་བསོད་ནམས་དང་དབང་ཐང་གིས་ལྷུག་པའི་མི་རྗེ་སྐྱེས་
 བཅུན་གྱུ་ཐོབ་བསྟན་གྱི་ལ་བྱས་པ་ཅན་མང་དུ་བྱོན་པའི་སྟོར་གསལ་ཞིང་
 གསལ་བར་གསུངས་པ་ཡིན་ལ། དེ་དག་གི་རིགས་རུས་ཆོ་འབྲང་དང་མཐུ་
 སྟོབས་རུས་པ། དཔའ་ཅལ་འཛིན་ཐང་སོགས་སྐར་ཡང་སྐྱི་སྟོན་གྱི་ཚུལ་དུ་
 གསུངས་པ་ནི།

ཞེ་མ་གངས་ཅན་དཔལ་མོའི་མངལ་ཡངས་པོར། །

བསོད་ནམས་འབྲས་བུའི་ཁུར་གྱིས་ཡོངས་སྡེ་བ། །

རིགས་གསུམ་སྐྱུ་དྲའི་གར་མཁན་མི་ཡི་བདག །

ཆད་མེད་མཐོ་རིས་ཚུ་པོའི་སྐྱུ་ལྷ་བཞིན། །
 དེ་དཔོན་འོད་གསལ་ལྷ་བབས་འཁའི་གདུང་། །
 ཆེ་གཉན་བཙན་གསུམ་འཛོམས་པ་རྒྱལ་པོའི་བརྒྱད། །
 མཐུ་སྟོབས་རྒྱས་པར་ལྷན་པ་རིགས་སྐྱགས་འཆང་། །

དཔའ་རྩལ་གདོང་ངར་ཆེ་བ་གེ་སར་རིགས།⁷ ཞེས་འཁྱབ་ནམས་
 གྱི་རྒྱད་པ་བོད་གྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་ལས་མཆེད་པས་རིགས་རྒྱས་གྱི་ཆེ་བ་དང་། མཐུ་
 སྟོབས་རྒྱས་པ་ལྷན་པའི་གསང་སྐྱགས་དང་རིག་སྐྱགས་འཛིན་པ་མང་བོ་བྱོན་
 པས་མཐུ་རྒྱས་གཉན་པའི་ཆེ་བ། མདོ་ཁམས་སྟོང་རིགས་གྱི་རྒྱད་པ་སྤིང་རྩེ་
 གེ་སར་སོགས་དཔལ་རྩལ་འབྲན་ལྷ་བའི་དཔལ་རྒྱལ་མང་བོ་བྱོན་པས་
 དབྱེ་ལ་བཙན་པའི་ཆེ་བ་སྟེ། འཇ་བོད་གྱི་རྒྱས་རྒྱུད་ཡིན་པར་མ་ཟད་རྒྱལ་རྒྱུད་
 སོགས་ཆེ་བཙན་གཉན་གསུམ་འཛོམས་པའི་ཆེ་བ་གསུམ་གྱིས་སྐྱག་པའི་
 བསྐྱགས་བརྗོད་ཡེ་མཆན་པ་གནང་འདུག་པ་འདི་འདྲ་ལས་ལྷག་པའི་འཇ་
 བོད་རིགས་ཡིན་མིན་གྱི་དོགས་གཅོད་མི་དགོས་པར་སེམས།

དུང་དཀར་ཆོག་མཛོད་དུ། བཀའ་འཁྱར་བ་མགོན་པོ་བསོད་ནམས་
 མཆོག་ལྷན། རྩོམ་འཆང་དབང་སྐྱུ་རབ་བརྟན་གྱི་གཙུང་འཇ་ནམ་མཁའ་
 མགོན་པོའི་སྐྱུ་སྐུ་འཁྱུངས།⁸ ཞེས་ཀྱང་གསལ་བ་དང་།

ཞེའུའི་ཆོས་འབྱུང་དུ། མང་སྟོང་གྱི་གཙུང་བོ་འཇ་ཆ་མེར་སྟེ་བྱ་
 བ་ ... གཅིག་ཅེས་འབྱུང་བ་ཡིན་ལ། དེང་དུས་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་
 བའི་དབང་བོ་རྩོད་ཐུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས། འཇ་ནི་བོད་ཡིན།
 བོད་ལ་རྒྱས་ཆེན་བཞི་ཡོད་པའི་ནང་གི་སྐྱེ་ཆ་ཆ་ཡིན་ཏེ།¹⁰ ཞེས་
 གསུངས་ཡོད།

ད་དུང་མཁས་པ་ཞེའུའི་ཆོས་འབྱུང་ན་སྐར་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་

100 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སྐབས་ཡང་འདུལ་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས་སྐབས་ཀྱི་འཁའི་གནས་བབ་
བཞོན་པ་ནི།

ཡང་འདུལ་བརྒྱུད་ལ། རྒྱ་གོ་ར་ཀྱ་ཚུ་(བཀའ་ཤོད་)ཐོགས་མེད། བདེ་
ཁམས་སྒྲོང་ཐང་དཔལ་འབྱུང་། འཁྱུ་ཀེ་རུ་དཔལ་འབྱུང་། ལི་ཡུལ་
དུ་གཞིན་བྲ། མང་ཡུལ་དུ་དབང་ཆེན་བཅེགས་པ། ཀོང་པོར་བུ་
ཚུ་གཡུང་རྒྱུང་བཅེགས་པ། སྤྲ་ཤོར་སྒྲེར་ཚུ་དཔལ་བོ་རྒྱས་པ་
བཞེངས།¹¹

ཞེས་ཡང་འདུལ་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་གཅིག་འཁའི་ཡུལ་དུ་བཞེངས་
པར་བཤད་པ་དང་། ཡང་ཆོས་འབྱུང་དེར་བོད་ཀྱི་ཆོང་བའི་རྣམ་གྲངས་
བཤད་པ་ནི།

ཆོང་ལྷ་ནི། རྒྱ་བྱེ་ཆོང་། བྲུ་གུ་གཡུ་ཆོང་། འཁྱུ་གི་ཆོང་། ལྷན་མ་
དར་ཆོང་། སྤུ་རྩ་ཆོང་ངོ་།། དེ་ལྷར་སོ་སོར་རྒྱལ་བོ་བྱེད་ཀྱང་།
བཅའ་(དབྱེད་)བསྐྱུས་ནས་བོད་ཀྱི་རྩེ་ལ་བས། འབངས་སུ་
གཏོགས་སོ།¹²

ཞེས་གསལ་ལ། ལུང་ཆོག་འདི་དེ་ཅང་གལ་ཆེན་ཡིན་ཏེ། བཅན་པོའི་
དུས་ཀྱི་འཁའི་གནས་སྐབས་བཞོན་པའི་ཡིག་ཆ་ཁག་དུ། འཁྱུ་ལ་ཐུ་མཐུན་
ནས་རྒྱལ་བོ་ཡོད་པས་བོད་འབངས་མ་ཡིན་པར་བཤད་མཁན་ཡོད་ཀྱང་།
གོང་གི་ཆོས་འབྱུང་དེར། “སོ་སོར་རྒྱལ་བོ་བྱེད་ཀྱང་། ... འབངས་སུ་གཏོགས་
སོ།།”ཞེས་གསལ་བ་འདིའི་ཐོག་ནས་འཁྱུ་སོགས་བོད་འོག་གི་རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་རྣམ་
པར་གནས་པ་དེ་དག་ལ་རང་རང་གི་ས་གནས་རྒྱལ་བོ་ཡོད་པ་གང་ཞིག་ལ།
བོད་ཀྱི་འབངས་སུ་གཏོགས་པར་བསྐྱུ་པ་དེ་ཡིན། ད་དུང་རྩེ་དམུ་དག་
བསམ་གཏན་པས་ཀྱང་།

འཇ་ཡང་། རྩོད་ལ་རུས་ཆེན་བཙེ་བརྒྱད་གྲོལ། སེང་རྒྱལ་འཇ་བྱ་
དགྲ་གྲོལ། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་འཇ་ཡང་བོད་ཡིན་མོད། བོད་
ཀྱི་རྒྱལ་སྐོན་འདི་ཆོ་སྐབས་འགར། བཙན་པོའི་མངའ་འོག་དུ་མི་
སྐྱར་བས་དམག་སོང་ནས་འདུལ་དགོས་བྱུང་བ་རེད།¹³

ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་དག་འཇ་བོད་རིགས་སུ་འདོད་པའི་ཁྲུངས་ཡིན།
རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་འཇ་བ་ནམས་ཤན་པིས་ཞེས་པའི་རྒྱུད་པར་འདོད་པ་དང་།
བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དུ་འཇ་བོད་རིགས་ཡིན་པར་བཤད་པ་གཉིས་ཆ་ལ་
རང་རང་གི་ཁྲུངས་བཙེ་ལ་སའི་ཡིག་ཆ་རེ་ཡོད་པེས་ཡིན་ཀྱང་། ད་ལྟའི་
གནས་སྐབས་འདིའི་དབང་དུ་བྱས་ཆོ་རྒྱ་ནག་ལ་དབང་ཤུགས་ཆེ་ཞིང་། བོད་
པ་དྭ་ཅང་ཉམ་ཐག་གི་གནས་སུ་ཡོད་མོད། སྐར་བྱང་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དེ་དག་
ལ་དབང་ཤུགས་ཁ་སྐབས་ཆེ་རྒྱུ་དང་བཙན་གཞིམ་གྱི་དབྱེ་བ་འབྱེད་དུ་མེད་
པར་སེམས་སོ།།

དེས་ན་གནས་སྐབས་ཆབ་སྲིད་དང་དམག་དོན་གྱི་སྒྲོ་བས་ཤུགས་སུ་
ཆེད་པར་བོར་མ་བཞག་པར། སྐར་བྱང་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་མང་དག་ཁྲུངས་ལུང་
དུ་བྲངས་ཟིན་པ་ལྟར་ལགས་ཤིང་། ཡང་སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་བཞི་བའི་ནང་
རྒྱ་ནག་བྱང་ཤར་གྱི་མཐའ་ལྷ་བྱར་གྱུར་པའི་ལའོ་ཉིན་ཚྭ་གས་སུ་འབྲུག་སློང་
བྱང་ནས་ཤན་པིས་ཆོ་ཁག་གི་མི་གྲངས་༡༥༠༠ ཅམ་ཡུལ་འབྲུར་ནས་བོད་ཡུལ་
དུ་ཡོང་བེར་བ་ལ་དོན་གྱིས་གཞོད་པ་མང་བོ་འབབ་སྟེ། གལ་སྲིད་དེ་ཚྭ་གས་
སུ་འབྲུག་སློག་གི་རྒྱུན་གྱིས་ཆོ་ཁག་རེ་བྱང་ཡུལ་གྱུར་དགོས་པའི་གནས་ཚུལ་
བྱུང་དུ་རྒྱགས་ཀྱང་། ལའོ་ཉིན་ནས་སྤྱི་ལོ་སྟོང་ཕྱག་དུ་མ་ཡོད་པའི་རུབ་ཚྭ་གས་
ཀྱི་དེང་སང་གི་རྒྱའི་མངའ་སྟེ། ཉི་པའེ། ཁུན་ཞི། ཁུའན་ཞི། ཉིན་ཞ། ཀན་
སུའུ་བཙས་གྱི་ཡུལ་ཁམས་ཆེན་པོ་གཅིག་ལའང་མ་ཐོགས་པར་ཐད་ཀར་ཤར་

ཡོད་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བའི་གནས་ཡིན་པར་སྒྲུལ།

སྤྱི་ལོ་༡༩༤༩ ནས་༡༩༥༥ བར་དེང་རབས་ཅན་གྱི་གོ་མཚོན་བྲག་ཆས་
ལྷན་པའི་རྒྱ་དམར་གྱི་དམག་དཔུང་གྲངས་མི་བེན་པ་སླེབས་ནས། བཅན་
འདྲེལ་ཐོག་མར་བྱས་སྐབས་མདོ་སྨད་བོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱིས་ཁྲག་གི་
འགོ་གྲོན་ཅི་ཙམ་བཏང་ཡོད་པ་དང་ཆོ་ཆང་མས་ཤེས་གསལ་ལྟར་ཡིན་སྟབས།
བོད་མདོ་སྨད་ཀྱི་ལྗོངས་སུ་རྒྱ་གཉིང་གི་མི་འབྱར་ལྟོ་མ་པོ་ནམས་གང་འདོད་
དུ་ཡོང་ཆོག་ཆོག་དང་། གནས་གཞིས་བཟུང་ཆོག་ཆོག་ མགོ་དཔོན་དུ་གྱུར་
ཆོག་ཆོག་ དབང་སྐྱར་བྱེད་ཆོག་ཆོག་ཡོད་ཅེད་ལ་འབྲེལ་བཤད་མང་བོ་རྒྱག་
དགོས་དོན་མི་འདུག་སྒྲུལ། ད་དུང་བཀའ་ཐང་སྡེ་ལུ་ལས།

རྒྱལ་པོ་གི་གུམ་བཅན་པོའི་སྐུ་རིང་ལ། །

ད་ཟླ་ལ་ཞའི་བོན་པོ་གདན་དྲངས་ནས། །¹⁶ ཞེས་འབྱུང་
ཞིང་། ལུང་ཆོག་འདིས་འཇ་སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་བཞི་བར་རྒྱ་ཁོག་ནས་ཡོང་
བེར་བ་ལ་དཀའ་ངལ་ཅི་ཞིག་སྤོང་གིན་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་
བརྒྱད་པ་གི་གུམ་བཅན་པོ་ནི་སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་དང་བོའི་ནང་འཁྲུངས་ནས་
རྒྱལ་སྤྱི་བརྒྱུད་པ་ཡིན་སྟབས། གལ་སྤྱི་ལོའི་ནམས་དུས་རབས་བཞི་
བར་ཡོང་བ་ཡིན་ན་རགས་ཚིས་ཀྱིས་དེ་ནས་ལོ་ངོ་སྟམ་བརྒྱའི་རྗེས་ལ་མདོ་
སྨད་དུ་སླེབས་པ་ཡིན་པས། གི་གུམ་གྱིས་འཇ་ནས་གདན་དྲངས་ཡོང་བའི་
བོན་པོ་ཞིག་ཡོང་ཐབས་ཅེད་ལ། གལ་སྤྱི་ལོའི་གི་གུམ་གྱིས་བོན་པོ་དེ་རྒྱ་ནག་ལའོ་
ཉིན་ནས་གདན་དྲངས་པ་ཡིན་ན། ལའོ་ཉིན་དུ་སྤོང་བའི་ཞན་པས་བ་དག་
གིས་བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་ཆོས་ལུགས་བོན་ཆོས་ཤེས་པ་དེ་ཡ་མཚན་པའི་གནས་
མ་ཡིན་ནམ།

ལར་ལོ་རྒྱུས་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཡིན་པས་བདེན་པའི་ར་སྤོང་ཡོད་ཆོ་ཡུལ་ལུང་

104 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

གང་ཞིག་ལ་རྒྱ་བོད་ཉེ་མོག་སྐྱུ་དབང་བསྐྱར་བྱས་ཀྱང་ཉང་སང་བ་མེད་
ལ། ཁོ་བོས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་འཁོ་བོད་རིགས་ཡིན་པའི་སྐྱབ་བྱེད་གཏོང་འདོད་
པའང་མིན་མོད། གོང་སློས་ཁུངས་ལུང་དང་གནས་ལུགས་རྒྱ་མཚན་དེ་དག་
གི་ངོས་ནས་བསམས་ན་རྒྱའི་ཡིག་ཚང་ཁག་གི་བཤད་ཚུལ་དེ་དག་དོན་དངོས་
དང་འབྲེལ་དཀའ་བ་ཡིན།

གཉིས་པ། འཇ་དང་རྒྱུ་གཉིས་གཅིག་ཡིན་ནམ།

འདི་ནས་རྒྱུ་ཟད་ཅིག་བསམ་དགོས་པའི་དོན་གནད་གཞན་ཞིག་
 ལྷག་པ་ནི། རྒྱུ་ཡུ་རྒྱུ་ཟེར་བ་དང་། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ་འཇ་ཞེས་འབོད་
 པ་འདི་གཉིས་དོན་གྱི་གནད་འགག་གཅིག་ཏུ་འབབ་ཀྱིན་ཡོད་ཅིང་ལ་དོགས་
 པ་ཤིན་ཏུ་ཟེ་རྒྱུ་ལས་ཕྱོགས་འདྲ་མིན་ནས་བསམ་སྒྲོ་བ་ཏང་སྐབས། སྤང་བཅན་
 གྱིས་ཀོང་ཏོ་བསྐྱབས་སྐབས་“རྒྱ་ཏ་རྒྱུ་རྒྱུ་ལོ་”ཞེས་པ་ཞིག་བྱུང་འདུག་
 པ་དེ་རྒྱུ་བཏགས་བྱས་པ་མིན་ན་རྒྱུ་ཡུ་རྒྱུ་ཏོང་མིན་ནམ་སྒྲུ་པའི་དོགས་
 པ་ཞིག་རང་བཞིན་གྱིས་འབྱུང་སྟེ། བཏོ་སྒྲུ་དཔའ་རིས་དང་ས་འདབས་
 འབྲེལ་བའི་རང་ཅག་གི་གནས་རྒྱུ་ཆོས་རྒྱལ་གདན་འདྲེན་ལྷ་ཡུལ་དེར་“རྒྱ་
 ཏ་རྒྱུ་གྱི་སྒྲིལ་གྱ”ཟེར་ཞིང་། སོག་པོ་སྒྲོ་བ་བཟང་ཏ་དབྱངས་གྱིས།

ཡང་མཆོ་སྒྲིལ་གྱི་བྱང་ཕྱོགས་ཉིན་ཞག་བདུན་བརྒྱད་འགྲོ་བའི་ས་
 བ་རྒྱ་ཐོན་གྱར་མེར་གྱི་རིགས་རྒྱུ་ཡོད་ཅིང་། དེ་ལ་ཤ་ར་ཡུ་གྱར་
 ཞེས་བྱུང་བེད། འདིའི་ཡུལ་ན་འབན་རྒྱ་རྒྱུ་གྱི་སྒྲིལ་གྱའི་ཤུལ་ཡང་
 ཡོད།¹⁷

ཅེས་བཤད་འདུག་ཅིང་། དེང་སང་ཡང་ལྷ་མེས་ཀྱི་དཔའ་རིས་མདུང་
 བྱ་ཁག་གསུམ་གྱི་ཡུལ་དུ་ཡོད་པའི་མི་རིགས་ཤིག་ལ་ཡུ་གྱར་དུ་འབོད་ཅིང་།
 དེ་ཕྱོགས་ལ་རྒྱུ་ནན་ཡུ་གྱར་རིགས་རང་སྤྱོད་རྒྱུ་ལས་འདུག་པའི་མི་

མེད་མོད། དེ་དག་འཇ་ལ་བསྐྱར་ཆེ་སྐྱབ་བྱེད་ལས་གཞོད་བྱེད་མང་ཞིང་།
 དངོས་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཁོག་སྒྲིག་མི་ནུས་སྟབས། རྒྱ་རིགས་ཆེན་པོ་རིང་ལུགས་
 ཀྱི་ང་རྒྱལ་ཁོ་ནས་བཅན་གཞོན་སྤྱ་མཐུད་བྱས་ན། བོད་མི་ལོ་རྒྱུས་ལ་དཔུང་
 མཁན་ཉམ་ཐག་དག་ལ་བདེན་ཁ་ནམ་ཡང་མི་རག་པ་ཤེས་ཀྱིན་ཡོད་མོད།
 རོན་དངོས་ཐོག་རྒྱས་སྤུ་ཡུ་འོན་དུ་འབོད་པ་དེ་དང་བོད་ཀྱི་འཇ་ཟེར་བ་
 གཉིས་དོན་གཅིག་ལ་མི་འབབ་པ་ཤིན་དུ་གསལ་བོ་ཡིན་ནོ།

གཞན་དུ་ན་ཐང་བོད་གཉིས་རྒྱལ་པམ་རེས་མོས་སྐབས། སུས་ཐོབ་
 ན་རྒྱལ་མཆམས་སུ་དམག་དང་མི་དམངས་སྒྲོས་པ་ལྟ་བུའི་ཉེར་ལེན་ལས་མདོ་
 སྤྱད་ཤར་བྱང་གི་མཐར་སྐྱོར་དུ་ཞན་པིས་ཡིན་ནམ་རྒྱ་ཏྱར་གྱི་མི་རིགས་ཉུང་
 ཤས་གནས་སྤྱད་བྱས་པའི་དངོས་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རུ་ཅི་བྱས་ཏེ། ཞན་པིས་བ་
 མི་བྱངས་༡༩༠༠ ཅམ་མདོ་སྤྱད་དུ་སྤེབས་ནས་མདོ་སྤྱད་ཡོངས་རྫོགས་ལ་
 དབང་བསྐྱར་བྱས་ཚུལ་སོགས་རྒྱ་རིགས་ཀྱི་རང་གཉིས་ལ་ལྟན་སྤྱོད་སུ་ཡོད་
 པའི་སྤྱད་དོན་ཉམ་བཤད་ཀྱི་བཅོས་སྐྱང་སྟན་པོ་བཏགས་པ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་
 སྤྱད་དོ།

དེང་སང་བོད་མི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱད་པའི་གྲགས་པ་ཅན་འགའ་རེས་བྲིས་པའི་
 ལོ་རྒྱུས་སུ་འདྲ་“ཡོངས་གྲགས་ལྟར་ན་”ཞེས་པའི་ཆོག་སྤྱད་དེ་འཇ་རྒྱ་ནག་
 ནས་མཆེད་པར་བཤད་པ་དེ་འཐད་ཕྱོགས་སུ་བབྱང་བ་འདྲ་ཡང་། དེའི་
 ཡོངས་གྲགས་ཞེས་པ་རྒྱ་རིགས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཐེ་རུས་བྱེད་མཁན་ནམས་
 ལ་ཡོངས་གྲགས་ཡིན་པ་ཅམ་ལ་གོ་དགོས་པ་ལས། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་
 ཁག་དུ་དེ་ཉིད་ཡོངས་གྲགས་ཤིག་ཙམ་ནས་མ་ཡིན་པ་གོང་དུ་ཁོ་བོས་དངས་པའི་
 ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དེ་དག་ལ་གཟིགས་ན་གསལ་བོ་ཡིན།

གསུམ་པ། འཁྱེད་གནས་ཡུལ་ངོས་བཟུང་བ།

འོ་ན་འཁྱེད་ཀྱིས་པ་གནས་ཡུལ་གང་ཞིག་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། ཆོས་འབྱུང་
མཁའ་སྐུ་པའི་དགའ་སྟོན་ལས།

སྐྱོད་ཀྱི་དཔལ་ལྷན་ནི་མ་ཐོམ་ར་མན་ཆད་ཀ་ཐང་སྤྱུ་ཆོས་ཡན་ཆད་
ན་མཐོང་བྱལ་སྤྱོད་ལྷན་དགུ་དང་འཁྱེད་ལྷན་དྲུག་གནས་པ་ལ།¹⁸

ཞེས་གསལ་བས་མདོ་སྐྱོད་བྱང་འདབས་ལི་ཡུལ་དང་འདྲེས་པའི་
མཆམས་ཀྱི་མཐོང་བྱལ་སྤྱོད་ལྷན་དགུ་དང་འཁྱེད་གནས་གནས་ཡུལ་མ་རྒྱལ་སྤྱོད་
ར་མན་ཆད་དང་། ཀ་ཐང་སྤྱུ་ཆོས་(འདི་ཀ་རྒྱ་ཕྱོགས་ཡིན་ནམ་སྟེ་མ་ཡན་ཆད་
དེ་ཏེ་ལམ་མ་ཐོ་སྐྱོད་རྒྱལ་མཐོང་ནས་ཤར་བྱང་གི་མཐོང་བར་སྤྱི་ཡོངས་ལ་ངོས་
འདྲིན་བྱས་པ་གསལ་ལ། དཀོན་མཆོག་རིན་ཆེན་གྱིས།

དེའི་ཡུལ་གྱི་དངོས་གཞི་ཡང་མཆོ་སྟོན་གྱི་ཡུལ་གྱུ་པལ་མོ་ཆེ་དང་།

ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་རྒྱ་བོད་ས་མཆམས་པལ་ཆེར་དེར་གཏོགས།¹⁹

ཞེས་ཏེ་ཅང་གསལ་བོར་བཤད་འདུག་པ་ལྟར་ཡིན། འོ་ན་ཁྱང་དེ་བ་
དཀར་དུ། ལི་ཡུལ་ནས་ཐོན་པའི་ཤོག་རིལ་འདྲེན་སྐབས། “རྒྱ་དང་འཁྱེད་
དཔལ་བཅད་དོ། ཐོག་མ་དེ་ནས་བཟུང་ཨ་ཞུ་འབངས་སུ་མངའ་ལོ།²⁰” ཞེས་
པའི་ཆོག་རྒྱུང་གཞིས་ཀྱི་བར་དུ་གྲགས་ཏེ་མཆོག་རྒྱལ་ཡིག་རྒྱུང་དུ་
“ཨ་ཞུ་དེ་སོགས་དིང་སང་ལྷ་རུ་སེའི་ཁོངས་སུ་ཡོད།” ཞེས་འདི་འདྲེན་གྱི་
བཀོད་འདུག་པ་དགེ་ཆོས་རང་གི་ཆོག་ཡིན་ན་མཁའ་སྐུ་འབྱུགས་ན་འདོམ་
གང་གི་དཔེ་ལས་མི་འདའ་ཡང་། དགེ་ཆོས་ཀྱི་གསུང་རྩོམ་དེ་བ་དང་བོའི་མགོ་

བརྗོད་ཤིང་ཁང་བསྐྱོད་དཔལ་གྱིས་བྲིས་པ་ན། “ད་ལྟ་རྒྱ་ལྷོ་ཕྱི་མིང་ཆོག་
མ་ཡིན་པའི་རིགས་སོགས་ལ་སྒྲིག་པ་པོའི་གསལ་བཤད་()གྲག་རྟགས་འདི་
ལྟ་བུའི་ནང་བརྒྱབ་ཡོད།²¹”

ཅེས་བཀོད་ཡོད་སྟབས་མཆན་འགྲེལ་དེ་དག་ཆོས་རང་གི་ཆོག་མ་
ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ་ཅིང་། དེང་སང་ཟེར་རྒྱུ་ལ་དེང་སང་བྲིས་པའང་བརྗོད་
གི་གཞུང་ལུགས་ལ་འདྲིས་ཆ་གཏིང་ཟབ་པོ་མེད་པའི་ཉམས་སྒྲུབ་པ་བཅས་
གྱིས་དག་ཆོས་རང་གི་ཡིན་མི་བྲིད་སྟུང་།

བཞི་བ། འཁྱེད་དང་བྱ་གཞིས་ཐ་དད་དུ་བསྐྱབས་པ།

བྱ་གཞིས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐ་སྟོད་འདི་ལ་སྐྱ་གཅིག་ཀྱང་ཡི་གེ་མི་འདྲ་
བ་“བྱ་གཞི”དང་“བྱ་གཞི”གཞིས་བྱུང་འདུག་ཀྱང་། རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་
ཆ་དང་སྐོར་སྐྱོད་ཀྱི་གསལ་བཤད་ཀྱི་ནང་གཏིང་ཡིག་དུ་བྱ་གཞི་ཉིད་འབྱུང་ཞིང་།
བྱིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་པལ་ཆེར་ན་བྱ་གཞི་འདི་བྲིས་པ་ཤས་ཆེ།

གནའ་དེང་གི་ལོ་རྒྱུས་སྐྱབ་པལ་ཆེར་གྱིས་མ་མཐར་ཡང་བྱ་གཞིས་
པའི་མིང་ཚམ་རེ་མ་སྐྱོངས་པ་མེད་པ་ལྟ་བུར་འདུག་ཀྱང་གསལ་ཁ་ཅན་བཤད་
མཁན་སྤྱད་པ་ལྟར་བཤད་པ་འདྲ། དེང་རབས་བྱི་ཚོམ་གྱི་གསལ་བཤད་ཆོག་ཆེ་རིང་
གི་དེབ་ཐེར་ཀུན་གསལ་མེ་ལོང་ཞེས་པར་བྱ་གཞི་དར་རྒྱུ་གནས་གསུམ་རུང་
རྒྱུ་ཚམ་བཀོད་འདུག་ཀྱང་། བརྗོད་ཡུལ་དུ་གྱུར་པའི་བྱ་གཞི་ཡུལ་གང་ཞིག་
དུ་ཡོད་པའི་བྱར་ཚམ་བཤད་མི་འདུག་

ཁོ་པོས་ད་སྔ་མཐོང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ཁག་ལས་བྱ་བ་དང་འཁྱེད་གཅིག་ཏུ་འདོད་མཁན་ནི་དགེ་འདུན་ཚོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་ཚཱ་དེ་བ་གསུམ་པར་བཀོད་པའི་རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་ལས་བྱང་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་སྐོར་ཞེས་པ་དང་། (འདི་དགེ་ཚོས་ཀྱི་རིང་ལུགས་མིན་པར་སྐྱེས་སྤེལ་གི་རང་ཚཱ་དེ་བ་ཐེར་དཀར་བོ་ན་བྱ་བ་དང་འཁྱེད་ཐ་སྐྱོད་མང་ཚཱ་བཤད་འདུག་པ་དག་དོན་གཅིག་ཏུ་བཤད་པའི་སྒྲིམ་གསལ་བོ་མི་སྣ་དང་།) རྟག་ལྟ་སྤྱོད་ཚོགས་བཟླ་ཤིས་ཀྱི་(རྒྱའི་ཡིག་ཚང་ལས་བྱང་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ཀྱན་གསལ་མེ་ལོང་)སོགས་རེད། དགེ་འདུན་ཚོས་འཕེལ་གྱིས།

དེ་ཡང་གོང་མའི་སྐས་མོ་ཞིག་བྱ་བའི་རྒྱལ་བོ་ལ་བྱིན་པ་སྤོང་བཅན་གྱིས་ཐོས་ནས་ཕོ་ཉ་ཞིག་སྐྱེས་དང་བཅས་པ་བཏང་ནས་སྐས་མོ་བག་མར་བསྐྱངས་པ་གོང་མས་མ་གནང་། དེས་སྤོང་བཅན་སྤོང་ནས་དམག་ཁྲིད་དེ་བྱ་བ་བཅོམ། བྱ་བ་རྣམས་བྲོས་ནས་མཆོ་སྤོང་བྱང་དུ་སྤོས།²² ཞེས་བཤད་འདུག་པ་འདི་དང་། རྒྱའི་ཐང་ཡིག་ལས།

བཅན་པོས་བྱ་བ་དང་འཁྱེད་ལ་གོང་མོ་རེ་ཐོབ་པའི་གཏམ་གསན་ཏེ་ཕོ་ཉ་བ་མངགས་པ་ལ། དེ་ཡང་སྤོང་ཏེ་ཞ་དང་ལྷན་དུ་གསེར་སོགས་རིན་པོ་ཆེ་བསྐྱམས་ནས་ཐང་གི་ཁབ་དུ་འོངས་ཏེ་གཉེན་བསྐྱངས་ཀྱང་གོང་མས་གསན་དུ་མ་བཞེད། ཕོ་ཉ་བ་བྱིར་ལོག་རྗེས། སྤོང་བཅན་ལ། དང་ཐོག་གོང་མའི་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོར་འབྱོར་བ་ན་དེད་ལ་སྤེལ་བཅུང་བོ་བྱས། གོང་མོ་ཞིག་ཀྱང་གནང་རྒྱུ་ཡིན་མོད། དེ་དུས་འཁྱེད་རྒྱལ་བོ་ཐང་གི་ཁབ་དུ་སྤོང་བས་ཏེ་སྤེལ་བཅུག་སྐབས། སྤེལ་ན་ཡང་བཅུང་བོ་མི་བྱེད་ཅིང་། གོང་མོ་ཡང་གནང་།

དུ་མ་བཞེད། ཅེས་ཞུས། དེ་ནས་སྤོང་བཅན་གྱིས་ཞང་ཞང་དཔུང་
དང་བཅས་ཏེ་འཇར་དམག་དངས་པ་ལ། འཇས་མ་ཚུགས་པར་
སྟོད་དམག་ལ་གཡོལ་ཕྱིར་མཆོ་སྟོན་ཕྱོགས་སུ་བྲོས།²³

ཞེས་འབྱུང་བ་སྔ་ཕྱི་འདི་གཉིས་ཀྱི་བརྗོད་དོན་གཙོ་བོ་སྤོང་བཅན་གྱིས་
འཇ་ལ་དམག་བརྒྱབ་པའི་རྒྱ་མཚན་ནི། རྒྱའི་གོང་མས་སྤྲས་མོ་ཞིག་འཇ་རྒྱལ་
སྤན་ལ་སྤྲད་ཅིང་བོད་ལ་མ་སྤྲད་པས་སྤོང་བཅན་ཁྲོས་ཏེ་བོད་དམག་ཡུལ་དེར་
དངས་ནས་དཔུང་འདུག་བྱས་པ་དང་། མདུག་འབྲས་རྒྱལ་སྤན་དེས་བོད་
དམག་གི་སྒྲ་མ་བརྟན་པར་མཆོ་སྟོན་བྱང་ཕྱོགས་སུ་བྲོས་པ་བད་དེ་གཅིག་
མཚུངས་ཡིན་པ་དེ་རེད། དེར་བརྟེན་ལོ་རྒྱུས་སྤྲུལ་བ་དེ་དག་གིས་བྱ་བྱ་དང་འ་
ཇ་གཉིས་ཀྱི་གནས་སྤངས་མཉམ་བསྐྱེས་བྱས་འདུག་པ་ཏ་ཅང་གསལ་བོ་རེད།
མདོ་སྤྲད་ཆོས་འབྱུང་དུ།

ནོར་ཡུལ་ནི་ཀན་གཏུ་དང་ཉེ་བའི་ཡུ་གུར་སར་ངོས་འཛིན་ཅིང་།
བྱང་གུ་གཏུ་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་དམག་དངས་པར་བཤད་པའང་སྟོར་རྒྱུད་
གུ་གཏུ་ཡུལ་ཁམས་ལ་བྱེད་དོ།²⁴

ཞེས་བཤད་པ་འདིའི་ཆོག་ཟིན་གྱི་ཀན་གཏུ་ནི། དེར་སང་གི་ཀན་སུའུ་
ཞིང་ཆེན་གང་ཡེ་ས་ཁུལ་དུ་འབོད་པ་དེ་ཡིན་ལ། ཡུལ་འདི་ཆེས་གནའ་དུས་
ནས་བོད་མི་གནས་ཡུལ་ཡིན་ཞིང་། སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་བདུན་པའི་རྩིས་ནས་
བོད་བཅན་བོས་གཅིག་གུར་དབང་བསྐྱར་བྱས།

སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་བརྒྱ་གཅིག་ཙམ་ལ་མི་ཉག་གིས་དབང་བསྐྱར་བྱས་
པའི་ས་ཁུལ་ཞིག་ཡིན། འདིའི་ངོས་འཛིན་བྱེད་སྟོལ་ལ་བལྟས་ན་གུ་གཏུ་དང་
འཇ་གཉིས་སོ་སོར་བྱེ་མ་ཐུབ་པར་རྒྱ་འབྲུག་ནས་བཤད་མཁན་དག་དང་
མཚུངས་སོ། ། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་དང་ཆེན་མོར་ཡང་།

112 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཐང་གི་བྱ་མོ་སྤོངས་པ་ལ། དེ་རྒྱལ་བོ་སྤོང་བཅན་སྐམ་པོས། གསེར་
ཁྱིའབ་བསྐྱར་བཏང་བ་ལ་མ་བྱིན་པས། བོད་དམག་འབུམ་ཕྱག་
གཉིས་འཁྱེར་ནས། སྤུ་ལུ་རྟུན་བཅོམ་སྟེ་བཟུང་།²⁵

ཞེས་གསལ་བ་དང་། ཡར་ལུང་རྩོམ་འབྱུང་དུ།
དོར་དང་སྤུ་ལུ་རྟུན་ཞེས་བྱ་བའི་མི་རིགས་རྣམས་ཀྱིས་གསེར་ཡིག་
པ་མངངས་(མངགས)ཏེ། རྒྱལ་བོ་ལ་བྱ་མོ་སྤོང་དུ་བཏང་བ་ལ།
ཁོང་རང་གི་སྤྱི་མོ་དངོས་མ་ཡིན་རྒྱལ་རིགས་ཀྱི་བྱ་མོ་རེ་རེ་བྱིན་
པོ། དེའི་སྐད་ཐོས་པ་དང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོས་བྱ་མོ་སྤོང་བའི་གསེར་
ཡིག་པ་བཏང་བ་དང་། ཐའི་རྩྱང་མ་ཉན་པའི་སྟོབས་ཀྱིས། གསེར་
ཡིག་པ་བྱིར་ལོག་ནས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་ལ་བརྟུན་འདི་སྐད་བྱས་ཏེ། རྒྱ་
ནག་གི་རྒྱལ་བོ་རང་རེ་ལ་ཤིན་ཏུ་དགའ་ནས། སྤུ་མོའང་རང་རེ་ལ་
སྟེར་བར་ཡོད་པ་ཡིན་པ་ལ། སྤུ་ལུ་རྟུན་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་བོའི་རྩེ་མོང་
ནས་དབྱེན་བྱས་པ་འདྲ་བྱས་པ་དང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་ཞེ་སྤང་སྟེས།
གཡའ་ཐུང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་དམག་བསྐྱར་ནས། སྤུ་ལུ་རྟུན་ལ་རྒྱག་ཏུ་
བཏང་བས། སྤུ་ལུ་རྟུན་བཅོང་ཁའི་མཆོ་སྟོན་པན་ཆད་དུ་བྱོས།²⁶

ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་བ་འདི་དག་གིས་ཅི་ཞིག་སྟོན་བཞིན་ཡོད་དམ་ཞེ་ན།
བོད་རྒྱལ་སྤོང་བཅན་གྱིས་སྟེས་བསྐྱར་ཏེ་རྒྱའི་སྤྱི་མོ་བསྐྱངས་ནས་མ་བྱིན་
སྟབས། སྤུ་ལུ་རྟུན་ཞེས་པར་དམག་བརྒྱབ་པ་དེ་ཡིན།

ཡིག་ཆ་འདི་དག་གི་གོ་དོན་གཙོ་བོ་ནི། རྒྱའི་གོང་མ་ཐེ་རྩྱང་གིས་མི་
རིགས་གཞན་ཞིག་ལ་བཙུན་མོ་སྤྲད་ཅིང་། བོད་ལ་མ་སྤྲད་སྟབས་སྤོང་བཅན་
ཁྲོས་ནས་སྤུ་ལུ་རྟུན་ཞེས་པའི་མི་རིགས་ཤིག་ལ་དམག་བརྒྱབ་པ་དེ་ཡིན། འོན་
ཀྱང་དམག་རྒྱག་ཡུལ་བཤད་སྐབས་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་ཤིན་ཏུ་ནས་མི་མཚུངས་པ་

ཡིན་ཏེ། མང་ཤོས་ཀྱིས་སྤྱ་ལུ་རྟུན་དང་། ལ་ཤས་ཀྱིས་བྱ་གྲུ། ལ་ལས་འཇ་ཞེས་
བྲིས་ཡོད་སྟབས། ཕྱིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་པ་ལ་མོ་ཆེས་བརྟག་གཞིགས་མ་མཛད་
པར་ལག་དུ་གང་ཟེན་བྲིས་པས་ལོ་རྒྱུས་ལ་རྟོག་གཞི་ཆེན་པོ་བྱུང་བར་སྣང་།

དགེ་ཆོས་དང་སྟག་ལྷ་སྤྱན་བཀའ་བྱ་གྲུ་དང་། ཐང་ཡིག་ལས་འཇ།
རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་དང་ཡར་ལུང་རྫོ་བོའི་ཆོས་འབྱུང་གཞིས་སུ་སྤྱ་ལུ་རྟུན་བཅས་
མིང་ཆོག་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་འབྱུང་བ་དེ་དག་གི་བསྐྱར་གཞི་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་“སྤུ་ཡུ་
རྟོན་” ཞེས་པའི་མིང་གི་ཐ་སྐད་དེ་རྒྱ་ཡིག་ནས་ཚུར་བསྐྱར་སྐབས་སྒྲ་དོན་
མི་འདྲ་བར་བསྐྱར་ནས་ནོར་རྩོན་བྱུང་འདུག་སྟེ། སྟག་ལྷ་སྤྱན་ཆོགས་བཀ་
ཤིས་ཀྱིས་ཐང་ཡིག་གསར་རྫིང་སོགས་རྒྱའི་ཡིག་ཆང་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་
ལོ་རྒྱུས་རྒྱུ་སྤྱུ་རྒྱ་མི་རྒྱུ་སྤྱུ་རྟོན་དུ་འབོད་པ་བྱ་གྲུ་ཉིད་ལ་
བསྐྱར་ཏེ། ཁོང་གི་སྐྱར་ཡིག་དེར་འཇ་ཞེས་པའི་མིང་གི་བྱུར་ཅམ་ཡང་མཐོང་
རྒྱ་མེད་པ་དེ་རེད། འདིར་དཔེ་མཆོན་ཞིག་དངས་ན།

སྤུ་ཡུ་རྟུན་ཞེས་པ་བྱ་གྲུ་ལ་ཟེར། ཐ་སྐད་ཐོག་མར་རྒྱལ་མིང་ནས་
གྲགས། མི་རྒྱུད་དེ་དང་སང་ནང་སོགས་ཤར་བྱང་མཆོམས་སྤུ་ཞེ་
ཀིང་གཙང་བོའི་འགྲམ་དུ་གནའ་དུས་ཤན་སྤེའི་མི་རིགས་ཀྱི་རྒྱལ་
སྐས་ཤིག་ཡིན། རྒྱ་ནག་པ་ཆོས་དེའི་མིང་ལ་སྤུ་ཡུ་རྟུན་ཡང་
འབོད།²⁷

ཅེས་བཀོད་འདུག་པ་ཡིན། ད་དུང་བོད་ཀྱི་དུས་དེབ་ཅིག་དུ།
ཕྱིས་ཀྱི་མཁས་པ་མང་པོས་ཐང་ཡིག་གི་བཅན་པོའི་དུས་ཀྱི་འབྲེལ་
ཡོད་ཀྱི་དོན་རྒྱུ་སྤྱུ་རྟུན་དེབ་ཐེར་དུ་འགོད་སྐབས་འཇ་དང་བྱ་
གྲུ། རྟོན་མེར་ལ་སོགས་པའི་འགྱུར་མི་འདྲ་བ་འགའ་བྱུང་བ་ལ།²⁸
ཞེས་བཤད་འདུག་པ་འདིས་ཀྱང་འཇ་དང་བྱ་གྲུ། རྟོན་མེར་གསུམ་

114 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

གཅིག་ཏུ་འདོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ། རྩ་གྲུ་དང་འཁྱག་གཅིག་ཏུ་འདོད་པ་ནི་མ་
བརྟགས་པའི་གཏམ་ཡིན་ཀྱང་། རྩ་གྲུ་དང་ཉོར་སེར་གཅིག་ཏུ་འདོད་པ་ལ་
རྩུང་ཟད་ཅིག་བསམ་དགོས་པར་སྣང་སྟེ། འོག་ནས་འབྱུང་བའི་ཐང་ཡིག་
ལས།

བྱང་ཕྱོགས་གེ་སར་གྲུ་གྲུ་བཞུགས་པ་ཡང་།། ཞེས་དང་།

གྲུ་གྲུ་གེ་སར་བོད་ཀྱི་བཅན་དུ་བྱས། ། ཞེས་སྔ་ཕྱི་གཉིས་འབྱུང་བ་འདིའི་
ཆོག་འགྲོས་ལ་གཞིགས་ན་རྩ་གྲུ་དང་གེ་སར་གཉིས་གཅིག་ཏུ་བཤད་འདུག་པ་
འདྲ་ཞིང་། བོད་གི་ཐང་ཡིག་ཏུ་རྩ་གྲུ་རྒྱལ་བོས་ཀྱང་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་བོ་ལ་སྤྲས་
མོ་ཞིག་བསྐྱངས་པར་གསལ་བ་དང་། རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་སོགས་
ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ཁག་ཅིག་ཏུ་འདྲ་བེ་སར་དམག་གི་རྒྱལ་བོ་ཞེས་པ་ཞིག་གིས་
ཐང་རྒྱལ་ལ་སྤྲས་མོ་བསྐྱངས་སྟོར་གསལ་བ་དེ་ལ་བརྟག་ཆོ་རྩ་གྲུ་རང་ཡིན་
པར་སྣང་། སོག་པོ་སྟོ་བཟང་རྟ་དབྱངས་ཀྱིས་གེ་སར་དམག་གི་རྒྱལ་བོ་ཞེས་
པ་དེ་སོག་རིགས་སུ་གཏོགས་པའི་ལི་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་བོ་ཞིག་ཏུ་བཤད་པའང་དོན་
གྲིས་རྩ་གྲུ་ལ་གོ་དགོས་པར་སྣང་།

མདོ་དོན་གོང་དུ་བྱངས་པའི་ཐང་ཡིག་ཏུ་“བཅན་པོས་གྲུ་གྲུ་དང་འ་
ཞལ་གོང་རྩེ་རེ་ཐོབ་པའི་གཏམ་གསན་ནས་ཕོ་ཉ་བ་མངགས་པ་ལ།”²⁹ ཞེས་
འབྱུང་བ་ལ་བལྟས་པས་ཀྱང་རྩ་གྲུ་དང་འཁྱག་གཉིས་སོ་སོར་བཤད་པ་གསལ་
ཞིང་། ཏུན་ཉོང་ཡིག་རྒྱུང་དུ་འདྲ།

སྐང་གྱི་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། བཅན་པོ་ཉེན་ཀར་གྱི་ཐང་བྱ་ར་ན་བཞུགས་
ཤིང་། བཅན་མོ་ཁྱི་བངས། འཁྱེ་ལེ་བག་མར་གཤེགས།། རྩོན་
ཆེ་ཁྱི་འབྲིང་རྩ་གྲུ་ལི་ཡུལ་ནས་སྤར་འཁོར།³⁰

ཞེས་གསལ་བའི་བཅན་མོ་ཁྱི་བངས་འཁྱེ་ལེ་བག་མར་སོང་བ་དང་།

སྒོན་ཆེན་ཁྱིམ་འབྲིང་དྲུག་ནས་སྐར་འཁོར་བར་བཤད་པ་འདིས་འཇ་དང་གྲུ་
གྲུ་གཉིས་ཡུལ་ཐ་དད་དྲུབ་སྒྲོན་འདུག
ད་དྲུང་དྲུན་ཏོང་ཡིག་རྩིང་དུ།

ཕག་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། བཅན་པོ་དབྱིད་ཞེ་ཤིང་དྲུག་ཤེགས་སྟེ། བཅན་
མོ་ཁྱིམ་ལ་འཇ་གྱིས། སྒོན་མོ་ཆེན་པོ་གསོལ་ད། འབོན་ད་རྒྱལ་ཁྱི་
ཟུང་གྱིས། གསེར་ཟངས་ཆེན་པོ་གསོལ་པ་ན། དབྱར་དུ་བལ་པོ་
ན་བཞུགས་ཤིང་། སྒོན་བཅན་སྟེས། བྱིས་མེས་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་འདྲུང་འདྲུང་
གྱི་མཁོས་བཞུ་སྟེ། དྲུག་ཡུལ་ལྟངས་ཡོར་མཆིས།³¹

ཞེས་འབྲུང་བའི་ཕག་གི་ལོ་དེ་ནི་སྟེ་ལོ་༢༡༥ ལ་ཁེལ་ཞིང་། གླུ་བས་
དེར་གྲུ་གྲུའི་ཡུལ་དུ་“ལྟངས་ཡོར་”དེ་མི་ཕྱགས་ཀྱི་ནད་ཡམས་སམ་ནང་འཁྲུག་
ལྟ་བུ་འབྲུང་གིན་ཡོད་པ་ཙམ་ལས་བོད་ཀྱི་དབང་འོག་དྲུག་ཏོགས་མིན་གྱི་
གསལ་ཁ་མི་འདུག་ཀྱང་།

བྱི་བའི་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། དབྱར་དུ་བཅན་པོ་སྟེས་ཀྱི་ཤ་ར་ན་
བཞུགས་ཤིང་། དགུན་ཚང་བང་སྒྲན་ནས། ཁྱི་མང་སྒོན་དགྲུང་དྲུ་
གཤེགས། བཅན་པོ་སྟེས་ཁྱིམ་འབྲིང་སྟེས་སྟེ། སྟེས་ཀྱི་སྒྲུང་དྲུ་
བལྟས། སྒོན་བཅན་སྟེས་དྲུག་ཡུལ་དུ་བྲངས་སྟེ། ལྟམ་བུ་ཁྱི་
བཤོས་ཁྱོམ་འཚལ་དུ་པོ་ལོ་ཆིག་³²

ཞེས་འབྲུང་བ་ནི་སྟེ་ལོ་༢༡༦ ལོར་འབབ་ཅིང་། ལོ་དེར་བོད་ཀྱི་སྒོན་
བཅན་སྟེས་གྲུ་གྲུ་ལ་དམག་བྲངས་པར་གསལ་བ་དེའི་ཐོག་ནས་བལྟས་ཆོ། འ་
ཇ་ནི་སྟེང་བཅན་གླུ་བས་ནས་མགར་གྱིས་བོད་འོག་དྲུབ་སྒྲོན་པ་ལོ་རྒྱུས་པལ་
ཆེར་དྲུགས་པ་ལྟར་དང་། གྲུ་གྲུ་འདི་སྟེང་བཅན་གྱི་སྒྲུ་རིང་ལ་དབང་འོག་
དྲུབ་སྒྲོན་པ་ཡིན་མིན་སྟོར་ཚོད་གཞི་ཆེ་ཞིང་། དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱིས་སྟེང་བཅན་

116 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

འདས་རྗེས་སུ་མེས་ཨག་ཆོམ་གྱི་རིང་ལ་རྩ་གྲུ་འབངས་སུ་བཀུག་པ་དུན་ཉོང་
ཡིག་རྟེང་ཞིབ་བསྟར་བྱས་ནས་བཤད་འདུག་³³ པ་བཅས་གོང་དུ་བཀོད་པ་དེ་
ནམས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་འཁྱེད་དང་བྱ་གཞིས་གཅིག་ཡིན་མིན་ཐད་ཀྱི་ཚ་བའི་
རྒྱབ་ལྗོངས་ཆེ་ལག་དཔེ་མཆོན་དུ་བཀོད་པ་ཡིན།

ད་ནི་འཁྱེད་དང་བྱ་གཞིས་ཀྱི་གནས་ཡུལ་ངོས་འཛིན་གྱི་ལམ་ནས་
དེ་གཞིས་གཅིག་ཡིན་མིན་ལ་དབྱད་ན། རྒྱལ་པོ་བཀའ་ཐང་ཡིག་ལས།

བྱང་ཕྱོགས་གེ་སར་བྱ་གྲུ་བཞུགས་པ་ཡང་། །

བར་དུ་བཀའ་འཁོན་བྱང་ནས་བདོ་བ་ལ། །

སྤྱི་པོ་གདོང་དམར་བོད་ཀྱི་དམག་གཡོས་ནས། །

བྱ་གྲུ་ཡུལ་གྱི་ཨོང་དུ་མན་ཆད་དུ། །

བོད་ཀྱི་དམག་དཔུང་སྤྱོད་ནས་ཐབ་ནས་ནི། །

ཡུལ་བརྒྱུག་མི་ནམས་མོན་གྱི་ས་ལ་བསྐྱལ། །

ཁྱིམ་མཁར་མོན་གྱི་ས་ལ་བཏོད་ནས་ཀྱང་། །

ཡུལ་དུ་མི་ངན་བཞེན་པ་སུན་བྱང་སྟེ། །

སྤྱི་པོ་དེད་དཔོན་ཡུལ་མཁར་འཆོ་བར་བཞག །

བྱ་གྲུ་གེ་སར་བོད་ཀྱི་བཅན་དུ་བྱས། ³⁴ ཞེས་འབྱུང་། བཀའ་
ཐང་འདིའི་ལུགས་ལ་རྩ་གྲུ་ནི་ཉོར་གེ་སར་དམག་གི་རྒྱལ་པོའི་ཡུལ་དུ་ངོས་
འཛིན་གནང་འདུག་པ་འདྲ་ཞིང་། རྩ་གྲུ་བོད་ཀྱིས་དབང་བསྐྱར་བྱས་རྗེས་
མོན་ཡུལ་དུ་གནས་སྟོན་བརྒྱུག་པའང་གསལ། དགེ་ཆོས་ཀྱིས་དེབ་དཀར་
དུའང་གོང་གི་ཐང་ཡིག་ལ་གཞུགས་ཏེ་འདི་ཉིད་ཆད་མར་བཟུང་འདུག།

བོད་རྒྱལ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་ན། “བྱ་གྲུ། (2) གནའ་རབས་མངའ་
རིས་ཀྱི་བྱང་དང་ལི་ཡུལ་གྱི་ལྷོ་བར་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཕྱན་ཞིག་གི་མིང་།”³⁵ ཞེས་

བཤད་པ་དང་། བཟུང་བཀའ་ཐང་དུ། སློབ་དཔོན་པལ་ཤམ་པོ་ལུང་དུ་ཐེབས་
སྐབས་ཡར་ལྷ་ཤམ་པོས་ཆོ་འབྲུལ་བསྟན་པས་ཤམ་པོ་དམ་ལ་བཏགས་པ་དང་།
དེ་ནས་གཉན་ཆེན་ཐང་ལྷས་འཕྱོ་བ་ལྷས་བསྟན་པ་དང་འབྲེལ་ནས་བྱ་གྲུའི་
གནས་སྤངས་ཤིག་སླེབས་པ་ནི།

མགོ་བོ་བྱ་གྲུའི་ཡུལ་དུ་སླེབས་པ་ལམ་

གཞུག་མ་ཁམས་ཀྱི་སོག་ཚུ་གཤེར་ཐང་བརྒྱུད་པའི་³⁶ ཞེས་
འབྱུང་བས་ཀྱང་དུ་གྱུ་གནས་ཡུལ་སྟོད་མངའ་རིས་ཀྱི་བྱང་རོལ་ཡིན་པ་ཤེས་
ནུས། རྒྱ་བོད་སྐད་གཉིས་སྒྲ་བ་ཆོས་མཉུ་ཅུའི་ཞེས་པ་བོད་སྐད་དུ་ཅི་ཞིག་ལ་
བསྒྱུར་འདུག་པ་བཏགས་སྐབས། བོད་རྒྱ་ཆོས་མཛོད་ཆེན་མོར་རང་ཅག་གི་
བྱ་གྲུའི་ཐ་སྟོད་དེ་མཉུ་ཅུའི་ལ་ཐར་བསྒྱུར་བ་དང་། སྐག་ལྷ་ཐུན་ཆོགས་བཟ་
ཤིས་ཀྱིས་མཉུ་ཅུའི་ཡུ་གྱར་དུ་ཚུར་བསྒྱུར་བ་གཉིས་ལ་བལྟས་ཆོད་ཀྱིས་དོན་
དག་ཐ་དད་པ་གཉིས་སྟོན་པའི་སྤང་བ་སྟེར་ཡང་། དོན་དངོས་ལ་བསམ་ཞིབ་
ཡང་ཡང་བྱས་ཆོ་འགལ་བར་མི་འཇུག་ཏེ། དུ་གྱུ་ནི་ཡུ་གྱར་གྱི་རིགས་ལས་ཀྱིས་
པའི་རྒྱལ་ཕྱན་ཞིག་གི་མིང་དང་། ཡུ་གྱར་ནི་སྐབས་དེའི་ལི་ཡུལ་ཕྱོགས་ཀྱི་མི་
རིགས་སྤྱིའི་མིང་ཡིན་པས་དུ་གྱུ་ནམས་དོན་ཀྱིས་ཡུ་གྱར་གྱི་རིགས་རྒྱུད་ལས་
མ་འདས་པས་བྱུང་བ་ཆེ་ཆུང་ཅོམ་མ་གཏོགས་འགལ་བ་མེད་པར་སྟེ། སོག་
པོ་སློ་བཟང་རྟ་དབྱངས་ཀྱིས།

དུ་རྩ་ཁྲ་དང་། ཡུ་གྱར། ཏར་ལོག་ རྟེན་མལ། ལྷ་ཡད་སོགས་
ནི་ཆང་མ་རིགས་རུས་གཅིག་ལ་སྐད་རིགས་མཐུན་ཅིང་ཚུལ་
བྱད་འབྲ་བ་དག་ཡིན་ནོ།³⁷

ཞེས་ཤིན་དུ་གསལ་བོར་བཤད་འདུག་གོ། གང་ལྟར་བྱ་གྲུའདི་མངའ་
རིས་བྱང་འདབས་དང་འབྲེལ་ནས་ཡོད་པ་བདེན་འདུག་སྟེ། རྒྱལ་བོ་བཀའ་

118 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཐང་གི་“བྱ་གུ་ཡུལ་གྱི་ཨོང་དུ་མན་ཆད་”ཅེས་འབྱུང་བ་འདིར། ཡིག་དོན་ལྟར་
བསམས་ན་“ཨོང་དོ”ཞེས་པ་སྐད་དང་རྒྱུ་མཉམས་ལ་འདྲུག་པས། སྐད་ཀྱི་
དཔལ་སྡེ་མངའ་རིས་གྲག་གི་མཉམས་ཀྱིས་ཉེ་འདབས་ཁྱིམ་མཆོས་བྱ་གུ་རྒྱལ་
ཐན་པམ་སྟེ། བྱ་གུ་ཨོང་དོ་འམ་མན་འདབས་ནས་སྐྱ་ནག་ཐུབ་སྟེ་དམག་
སྐར་རྒྱག་གིན་རྒྱག་གིན་འགྲོ་བཞིན་པ་ཤེས་ཏེ། ཐོང་དུ་“བྱ་གུ་གི་སར་བོད་
ཀྱི་བན་དུ་བྱས། ༡”ཞེས་པའི་མཛུགས་ཐོག་དེར། “བོད་ཀྱི་དམག་དཔུང་མི་ཡི་
ཡུལ་དུ་པབ། །མི་ཡི་ལྷང་ར་སྐྱག་པོ་བན་དུ་སྐྱད། ༡”ཅེས་ཀྱང་འབྱུང་སྟབས་
བོད་དམག་གིས་ཐོག་མར་དུ་གྱུ་བཅོམ། དེ་ནས་སྐྱ་ནག་ཐུབ་ནས་དམག་སྐར་
འདེབས་བཞིན་དེའི་མན་འདབས་ཀྱི་མི་ཡུལ་ཡང་དཀྱུས་གཅིག་ལ་དབང་དུ་
བསྐྱས་པ་གསལ་བོར་ཤེས་ནུས་པ་དེ་ཡིན། འོ་ན་བཀའ་ཐང་དུ་“ཨོང་དུ”ཞེས་
འབྱུང་བ་ཁྱོད་ཀྱིས་“ཨོང་དོ”ལ་ངེ་ལྟར་འགྲེལ་ལམ་ཞེ་ན། བོད་དམག་སྐད་
ལ་ཞབས་ཀྱི་ཅན་དང་ན་རོ་ཅན་པལ་ཆེར་སྟོག་སྐབས་སྐྱ་གདངས་ཤིན་དུ་ཉེ་
བས་ཡིག་ནོར་ཐེབས་པར་སྟམ་མོ། ད་དུང་ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་བྱ་གུ་འདི་
ཡུ་གུར་ལ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པའི་སྟོབ་སྟེད་ཅིག་བྱུང་བ་ནི། དེ་བ་སྟོན་
ལས། བྱ་དཔར་མང་སྟོང་རྒྱལ་སར་བསྐོས་ནས་ལོ་ཉི་ཤུ་ཙུ་གཅིག་པ་ལྷགས་
པོ་རྟའི་ལོ་ལ་བོད་དམག་གིས་ཐང་གི་རྒྱལ་ཁམས་ལ་བརྒྱབ། ཡུ་གུར་གྱི་ཡུལ་
ཐམས་ཅད་སྤངས།³⁸

ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་ཡིན། འདིས་ཡུ་གུར་ཞེས་པ་དུ་གུ་ལ་བཤད་པ་མིན་
ན་འགྲིག་པ་དཀའ་བར་སྤང་། དེ་བ་སྟོན་གྱི་བསྟན་དོན་ཡུ་གུར་དུ་གུ་ལ་གོ་
དགོས་ཆེ་བོད་འབངས་སུ་འགྲུག་དུས་མང་སྟོང་གི་སྐབས་ཡིན་པ་གསལ་ཡང་།
ཆལ་བའི་དེ་བ་དམར་དང་རྒྱལ་རབས་གསལ་མེ། ལྷག་ལུང་ཆོས་འབྱུང་།
བདུད་འཛོམས་ཆོས་འབྱུང་སོགས་སུ་གནམ་རུ་སྟོང་བཅོན་གྱི་སྐབས་ལ་དུ་གུ་

བདུལ་བར་བཤད་འདུག་པ་ལ་བརྟག་དགོས།

ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སོགས་སུ་སྤྱོད་བཅོན་སྐབས་དུ་
གྱུ་དབང་ལོག་དུ་བསྐྱས་པར་བཤད་འདུག་པ་ལ་བརྟག་མ་ཐག་སློ་རོར་ཅུང་
མི་བདེ་ནའང་། རྒྱལ་སྤྱི་དུ་དར་རྒྱས་དང་དམག་དཔུང་གི་སྟོབས་ཤུགས་
འཕེལ་འགྲིབ་སོགས་ཀྱི་དབང་གིས། དམག་སྟོབས་ཆེ་སྐབས་རྒྱལ་ཁོངས་སུ་
བཙུད་པའི་རྒྱལ་ཕྱན་འགའ་རེ་དམག་ཤུགས་ཉམས་ཞན་གྱི་སྐབས་རོ་ལོག་པ་
དང་། ཡང་བསྐྱར་དུ་དཔུང་དར་སྐབས་སྤར་འབངས་སུ་བཀྲུག་པ་ལྟ་བུ་
ཡང་ཡང་བྱུང་སྟངས་ཤི། དང་ཐོག་གནམ་ཅུ་སྤྱོད་བཅོན་གྱིས་ཁང་ཁུང་དང་
སུམ་པ། དྲགས་པོ་དང་གོང་པོ་སོགས་འབངས་སུ་བཀྲུག་ཀྱང་། མཐའ་མཚུག་
སྟོབས་ཤུགས་ཉམས་ནས་དེ་ནམས་རོ་ལོག་པ་བྱིས་སྤྱོད་བཅོན་གྱིས་འབངས་
ནལ་མར་བཀྲུག་པ་ལྟ་བུའི་བརྒྱུད་རིམ་ཀྱག་ཀྱིག་ཡོད་སྟབས། ལོ་རྒྱུས་སྐོར་
ཆོས་ཞིབ་འཇུག་གནད་སློན་མ་བྱས་པའམ་ཡང་ན་སྤར་འབངས་སུ་བཀྲུག་
ཟིན་པ་ཤོར་ནས་ཡང་བསྐྱར་མངའ་འབངས་སུ་བསྐྱར་འགྲུག་བྱས་པ་དང་།
ཐོག་མར་འབངས་སུ་བཀྲུག་པ་སོགས་དབྱེ་གསལ་མ་བྱས་པར་དཀྲུག་གཅིག་
དུ་བཤད་པ་འབྲེལ་སྟོན་མེད་པར་སྟུམ།

སུམ་པའི་ཆོས་འབྱུང་དུ།

ཞེ་ལོད་ཕྱོགས་ལ་གོང་སྟོན་ལྟར་ཆོ་ཆེན་ལུང་བཞི་ལ་བརྒྱད་དང་ཤོ་
མོ་ཞེས་པའི་ཆོ་གཅིག་སྟོད་དུ་བྲོས་སང་བ་ད་ལྟ་མངའ་རིས་དང་ཉེ་
སར་གྱུར་སྟོན་པོ་ཅན་སྟངས་སྟེ།³⁹

ཅེས་འབྱུང་བའི་ཆོག་དུམ་འདི་ལས་ང་ཆོས་དོན་གནད་གསར་བ་
ཞིག་རྟོད་པ་ནི། དུ་གྱུར་ཞེས་པ་ཡིན་རྒྱུ་ནི་“གཡུ་མདོག་གི་གྱུར་སྟོན་པོ་”“སུབ་
པ་ལ་བརྟེན་ནས་”གཡུ་གྱུར་“ཐོགས་པ་བྱིས་བརྟེན་ལུང་ཅུང་ཉམས་ནས་ཡུ་

120 བདོ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

གྲུ་རྒྱུ་པའམ། ཡང་ན་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་ང་ཆེན་མོར།

གྲུ་གྲུ་བཏུལ། ཉང་སྤལ་སྒོན་དང་གསུམ་མང་འཛོག་ཏུ་བསྐྱུས། གྲུ་
གྲུའི་གཡུ་རྩིང་དེལ་ཁལ་བཙོ་བརྒྱད་བོད་དུ་སྒྲིབས་པའང་དེ་དུས་
ཡིན་པར་འདུག⁴⁰

ཅས་ཀྱང་འབྱུང་བས། ཡུལ་དེ་ཁུལ་དུ་གཡུ་རྩིང་ཉ་ཅང་གིས་འབེལ་
བ་ཤེས་ཤིང་། གཡུ་འབོར་ཆེན་གྲུར་གྱི་བོངས་ཆོད་ལྔ་པ་པ་སྒྲིགས་གཅིག་
དུ་སྦྱངས་པས་གཡུ་གྲུར་ཐོགས་པའང་སྤྱི་པ་སྟེ་མདོ་དོན། དེང་སང་གིན་
ཅང་གི་གྲུ་བ་ཆའི་མི་རིགས་གཙོ་བོ་ལ་ཡུ་གྲུར་རིགས་ཟེར་བ་འདི་གནའ་བོའི་
བོད་ཀྱི་མིང་བརྟམ་མ་ཉམས་པར་ཡོད་པ་དེ་རེད།

གཞན་ཡང་བོད་ཀྱིས་ཐོག་མར་གོང་ཚོ་བསྐྱངས་སྐབས། གེ་སར་
དམག་གི་རྒྱལ་བོ་དང་ལྷ་ཏྲ་ཏྲོར་གྱི་རྒྱལ་བོ་བྱ་བ་གཉིས་བྱུང་བ་རང་ཅག་གི་
ལོ་རྒྱུས་འགའ་ཞིག་ན་གསལ་ཡང་། ཐང་རྒྱལ་རབས་སོགས་རྒྱ་ནག་རང་གི་
ཡིག་ཆ་དུ་བོད་ལས་གཞན་པའི་འཁྱེད་དང་གྲུ་གྲུ་གཉིས་ལས་གཞན་མ་བྱུང་
སྟབས། སྐབས་དེའི་གེ་སར་དམག་གི་རྒྱལ་བོ་ཞེས་པ་དུ་གྲུ་དང་། ལྷ་ཏྲ་ཏྲོར་
གྱི་རྒྱལ་བོ་ཞེས་པ་དཔལ་རིས་དང་མཚམས་འབྲེལ་གྱི་ཏྲོར་རིགས་སམ་མུའུ་
རིགས་ལ་བཤད་ཅིང་། ཕྱིས་དེའི་གནས་སྤངས་དང་འཁྱེད་གནས་སྤངས་
གཉིས་མཉམ་བསྐྱེས་བྱས་ནས་ལོ་རྒྱུས་འབྲུག་ཚུལ་ལྟ་བུར་བསྐྱེད་བྱེད།

ཁོ་བོས་ད་དུང་མུ་མཐུད་ནས་བརྟམ་ཤ་གཙོད་ཆེད་དཔུང་སྐབས།
རྒྱའི་ཆོག་མཛོད་ཅིག་ན། Tujue (Turk), a nationality in ancient China.⁴¹ ཞེས་
འབྱུང་བ་བོད་རྒྱུར་བྱས་ན། “མུའུ་ཅུའེ་(ཐིར་ཁི)རྒྱ་ནག་གི་གདོད་མའི་མི་
རིགས་ཤིག” ཅས་པ་ཙམ་ལས་གསལ་ཁ་མི་འདུག་ཀྱང་། གྲུ་ཉགས་ནང་
གི་ཐིར་ཁི་ཞེས་པ་དེང་སང་གི་ཡུ་ཤོ་བ་ཤར་མའི་རྒྱལ་ཁབ་ཐིར་ཁིས་སི་ཐཱ་དུ་

ཡགས་པ་དེར་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་ཆོ། སྤྱི་ལོ་མ་ཚུགས་གོང་རྒྱ་ནག་དོན་རྒྱལ་
རབས་ལ་དམག་བརྒྱབ་སྟེ་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་བཟོ་མཁན་ཤོང་མོ་ལྷོ་ཟེར་བའི་
རིགས་རྒྱུད་མི་ཚང་ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་དེང་སང་གི་ཞིན་ཅང་ཨ་ཏན་རི་བོའི་ཕྱོགས་
སུ་གནས་ཆགས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱུག་དྲུག་པ་ནས་སྟོབས་ཤུགས་རྒྱས་ཤིང་
ནང་ཁུལ་མ་འཆམ་པས་དུམ་བུ་གཉིས་སུ་བྱེས་པ་ལ་ཡུ་གུར་ཤར་བྱུང་གཉིས་
ཟེར་ཞིང་། སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱུག་བརྒྱ་གསུམ་པའི་སྐབས་དེའི་མི་རྒྱུད་ལྷ་སི་མན་དུར་
ཀེ་ཞེས་པས་རའོ་མན་ཤར་མ་རྒྱལ་ཁབ་ལ་བཅན་འདྲེལ་གྱིས་ཚ་གཏོར་བྱས་
ཏེ་རྒྱལ་ཁབ་གསར་བ་ཞིག་བཙུགས་པ་དེང་སང་གི་ཕྱི་ཁོང་ཁྲི་ཞེས་པའི་རྒྱལ་ཁབ་
འདི་ཡིན་ཞིང་། དེའི་ཞོར་ནས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནང་གི་དྲུ་གྲུ་དང་སྐབས་རེར་
དུ་རུ་ཁྲ་ཞེས་འབྱུང་བའི་རྒྱལ་ཕྱན་དེ་ཡུ་གུར་རིགས་ཀྱིས་འཛོལ་པའི་རྒྱལ་ཕྱན་
ཞིག་ཡིན་པ་སྐར་ཡང་ར་འཕྲོད་བྱུང་བ་ཡིན་ལ། གནད་འདིས་རང་ཅག་གིས་
དྲུ་གྲུ་དང་དུ་རུ་ཁྲ་ཞེས་པའི་མིང་ཆོག་འདི་གཉིས་ཀྱི་འབྱུང་ཁུངས་ཀྱང་ཐིར་
ཁིས་ཡིན་པ་ཤེས་ནུས།

རྒྱ་ལོག་ནས་ཐང་ཡིག་གསར་རྟེན་བོད་རྒྱུར་བྱེད་མཁན་དོན་གྲུབ་
རྒྱལ་དང་ཁྲིན་ཆེན་དེ་བྱིན་གཉིས་ཀྱིས་ཐང་ཡིག་གསར་རྟེན་ལས་བྱུང་བའི་
རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་མིང་ཆོག་རྒྱ་བོད་ཤན་རྒྱུར་མར་བུ་ལུ་ཅུའེ་ཞེས་པའི་མིང་ཆོག་འདི་
བཀོད་མི་འདུག་ཅིང་། ཡུ་གུར་ལ་དུས་དྲི་ཞེས་བྲིས་འདུག དག་ཡིག་གསར་
བསྐྱེགས་སུ། “གྲུ་གྲུ་(2) གནད་དུས་ཀྱི་མི་རིགས་ཤིག་གམ་ཆོ་བ་ཞིག་གི་མིང་།”⁴²
ཞེས་ཐེ་ཆོམ་གྱི་ངང་གདམ་ངར་བཞག་པའང་། བཤད་ཟིན་ལྟར་རང་ཅག་
གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ཁག་དུ་དྲུ་གྲུ་ལ་སོ་དེ་ཙམ་མ་ཐེབས་འདུག་པས་ཆོག་
མཛོད་རྒྱིག་མཁན་གྱིས་ཐག་གཅོད་མི་ནུས་པར་ཁག་མེད།

བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོར་དྲུ་གྲུ་མངའ་རིས་བྱང་དང་ལི་ཡུལ་གྱི་

སྒྲོར་གནས་པར་བཤད་པས་རྒྱ་གྲུ་གནས་ཡུལ་རོབ་ཙམ་ངེས་ཐུབ་ལ། དགེ་
ཆོས་ཀྱིས་“བྱང་ཁྱུ་གྲུ་ནམས་པམ་ཆེ་”ཞེས་བཤད་པས་རྒྱ་གྲུ་དེ་བོད་མངའ་
རིས་ལ་སྒྲོས་ཏེ་བྱང་སྤྱུགས་སུ་ཡོད་པ་ཙམ་ངེས། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་
སྒྲོན་དུ། བོད་དང་རྒྱ་གྲུའི་མཆོམས་ན་འོ་ཙམ་མ་གཞིས། གཞེ་མ་ཙམ་གཞིས།
བ་ག་སྒྲོང་བུ་རྒྱུང་སྤེ་ཞང་ཞུང་སྒྲོད་ཀྱི་སྒྲོང་སྤེ་ལྷ།⁴³

ཞེས་པའི་ཞོར་ནས་རྒྱ་མཆོན་ཞེས་ཆེད་པ་ནི་རྒྱ་གྲུ་དེ་མངའ་རིས་ཞང་
ཞུང་དང་འདབས་འབྲེལ་ཡིན་པ་ཤེས་སྟབས་རྒྱ་གྲུ་གནས་ཡུལ་གང་ཡིན་ལ་
དོགས་པ་རུང་ཟད་ཀྱང་མི་དགོས་པར་ངོ་འཕྲོད་བྱུང་བ་ཡིན།

ད་དུང་ཤེས་བྱེད་གལ་ཆེན་གཞན་ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་བ་ནི། བོད་ཀྱི་
དཔའ་སྤེ་གསུམ་ལས་སྒྲོད་ཀྱི་དཔའ་སྤེ་བཤད་སྐབས།

རྒྱ་གྲུ་གསེར་མིག་ཅན་ཀྱི་རྒྱུང་མ་དོར་མོ་བང་མདུང་ཅན་རྒྱ་མ་
གཡས་པ་མེ་ལ་བཙས་བསྐྱེད་ནས་མདུང་བར་གསུམ་སྤེའུ་ཁྱི་མགོ་
ཙམ་རྫོ་ལེབ་ལ་རུར་འབྱིན་པ་འཕེན་པ་ལ་ཁ་བཏྲས་ནས། དཔའ་
མཆོན་དུ་སྟག་གི་སྒྲི་བོ་ཕུབ། འོག་ན་གཡུལ་དུ་བསང། གདོང་ཁྲག་
གིས་བྱུགས་ཏེ་སྒྲར་མི་སྟོག་པའི་ཕྱིས་བྱས་ནས་ཆོལ་བས་རྒྱ་གྲུ་
བདུལ་བའོ།⁴⁴

ཞེས་བཤད་པ་འདིའི་ཤུགས་ལས་རྒྱ་གྲུ་འདི་སྒྲོད་ཀྱི་དཔའ་སྤེ་མངའ་
རིས་ཞང་ཞུང་དང་ཞེ་བཤེས་རྒྱས་ཏེ། བར་ཀྱིས་དཔའ་སྤེས་ཡུལ་དེ་དང་ཁད་
ཞེ་བའི་སྒྲོ་རྒྱུད་ཀྱི་འངང་བདུལ་བ་དང་། སྒྲོད་ཀྱི་དཔའ་སྤེས་ཀྱང་ཞེ་འཁོར་
ཀྱི་རྒྱ་བདུལ་བ་ཡིན་སྟབས། སྒྲོད་ཀྱི་དཔའ་སྤེས་འདུལ་བའི་དག་དེའང་ཡུལ་
ལུང་གཞན་ཀྱིས་བར་ཆོད་པའི་རྒྱུང་རིང་གི་གནས་ཤིག་མ་ཡིན་པར་སྒྲོད་ཀྱི་
དཔའ་སྤེ་མངའ་རིས་དང་འདབས་འབྲེལ་དུ་ཡོད་པའི་རྒྱ་གྲུ་རང་ཡིན་པ་

གདོན་མི་བ་ཡིན།

ད་ནི་ང་ཚོར་བྱ་གྲུ་བ་ཚོའི་རིགས་རྒྱུད་ཡུ་གུར་རམ་གནའ་བོའི་རྒྱ་མི་
 ཚོས་ཤོང་ནོའུ་ཞེས་འབོད་པ་སྟེ་ཉོར་སོག་གི་རིགས་ཅན་ཡིན་པ་དང་། གནས་
 ཡུལ་སྟོང་མངའ་རིས་དང་འདབས་འབྲེལ་གྱི་བྱང་རྒྱུད་ན་གནས་པ་གསལ་
 བོར་གྱུར་ཅིང་། བྱང་པར་ཐང་ཡིག་གསར་མ་ལས།

ཁྱིའབྱིང་ན་རེ། བྱང་གྱིས་ས་ཆ་དེ་དག་སྟོང་ལ་ཤོར་ན་ཐང་ལ་ཉེན་
 ཁ་ཡོད་བསམ་པ་ཞེ་ཡིན། གལ་ཏེ་དེད་ཅག་ས་ཆ་དང་རྒྱ་ལོར་འབའ་
 ཞིག་ལ་སྟེད་པར་འདོད་ན་ནི། མཚོ་སྟོན་དང་ཙོང་རྒྱའི་རྒྱུད་དང་
 ཉེ་བས། དེ་བསྐྱར་ནས་མི་ཚོད་པ་ཅི་ཡིན་ནམ། བྱ་གྲུའི་ས་ཆ་ནི་
 ཟུང་མ་ཐང་ཆེན་ཡིན་ལ། བྱང་གོར་འགྲོ་ཆོལ་མ་ཐག་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་
 རིང་བས་ལེ་དབར་ཁྱི་ཡི་བྱེ་རོལ་ཏུ་མཆིས་པའི་ས་དེ་ཚོད་དོན་ཅི་
 ཡིན།⁴⁵

ཞེས་འབྱུང་བ་དེས་བྱ་གྲུའི་ཡུལ་རྩ་མེད་རྒྱ་མེད་ཀྱི་བྱེ་ཐང་དུ་གདོགས་
 པ་དང་། རྒྱ་ནག་ལ་སྟོན་ཏེ་མདོ་སྟོན་མཚོ་སྟོན་ཕྱོགས་ལས་ཀྱང་ལམ་ཐག་ཤིན་
 ཏུ་རིང་བའི་ས་ཆ་ཡིན་པར་བཤད་པས་ཀྱང་བྱ་གྲུ་དེ་དེང་སང་གི་ཤིན་ཅང་གི་
 རྩ་བ་ཕྱོགས་སུ་གདོགས་པ་ཤེས་ནུས་པ་བཅས། མི་རིགས་དང་གནས་ཡུལ།
 ཅི་བྱས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སོགས་ཕྱོགས་གང་ནས་བལྟས་ཀྱང་འཇ་དང་བྱ་གྲུ་གཉིས་
 གཅིག་ཏུ་འདོད་པའི་ལྟ་བ་དེ་ཡང་དག་མ་ཡིན་པ་ལྟར་ལ་བྱུང་པ་ཡིན། འདིར་
 ཞིབ་ཆ་ཐུན་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ནི། གོང་དུ་མདོ་སྟོན་ཚོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་
 ༡༦ པར་འབྱུང་བའི་བྱ་གྲུའི་ཡུལ་ངོས་འདྲིན་གནང་སྟངས་ལ་ལྟ་རྒྱུ་ལ་བཤད་
 ཟེན་པ་ལྟར་ཡིན་ལ། ཡང་ཚོས་འབྱུང་དེར་འབྱུང་བའི་གསུང་རྒྱུས་དེ་མཚུངས་
 ཤིག་གསལ་བ་སྟེ།

གོང་སྒྲོས་ཤོ་བའི་དགོན་པའི་བྱང་ཤར་ངོས་སུ་ཤོ་ཨ་མ་འབྲུག་མཆོར་
གཤམ་པའི་མཆོ་གཞན། ... དེའི་འབྲམ་ཐོན་ན་སྒྲོན་ཆོས་རྒྱལ་
ཁྱི་སྒོང་ལྷེ་བཙན་གྱིས་བྱ་གྱའི་ཡུལ་དུ་དམག་རྒྱངས་པར་བཤད་པའི་
བྱང་བྱ་གྱའི་རྒྱལ་ཁབ། དེར་སེ་རའི་ཐོབ་ཁུངས་སུ་གཏོགས་པའི་
དགོན་དགུ་དང་། འབྲས་སྐྱུངས་ཐོབ་ཁུངས་སུ་གཏོགས་པའི་
དགོན་བཙུན་བརྒྱུད་དུ་གཤམ་པ་ཡོད།⁴⁶

ཅེས་དང་། ཡང་། གོང་སྒྲོས་བྱ་གྱའི་རྒྱ་རྒྱལ་ཤིང་ཀུན་གྱི་གོང་
འོག་ཅི་རིགས་ནས་སྐྱེ་རྒྱུ་འབབ།⁴⁷

ཅེས་འདི་བས་བྱང་དུ་གྱའི་ཡུལ་ངོས་འཛིན་གནང་བ་ནི་དེང་སང་གི་
དབང་དུ་བྱས་ཆོ། བདེ་དགེ་སྐྱོད་ཀྱི་ཤར་ཕྱོགས་དང་། བ་ཙོ་དང་ཙོ་ནེའི་
བྱང་ཕྱོགས། ཀ་རྒྱ་ནས་ཅེས་པའི་ལྷོ་རུབ། ཤིང་ཀུན་(ལིན་ཐའོ)ཀྱི་རུབ་རྒྱུད།
ཤོ་བ་རྟ་མགིན་རང་བྱོན་དང་། རི་བོ་བད་མ་ཙན་(ལེན་ཏུ་མན)། འཁང་ལའོ་
རྫོང་བཙས་ཀྱི་དཀྱིལ་དབུས་ཀྱི་ཡུལ་ཆ་དེར་བཤད་འདུག་པ་འདྲ་ཡང་། བདེ་
སྐྱོད་ཆོས་འབྱུང་འདི་ལས་གཞན་པའི་ཁུངས་འདི་འདྲ་ཡང་མ་མཐོང་ལ། འདི་
བས་ཁུངས་དང་རྒྱ་མཚན་ཅི་ཞིག་ལ་བརྟེན་ནས་དུ་གྱའི་ཡུལ་འདིར་ངོས་
འཛིན་གནང་བ་མ་ཤེས་ཀྱང་། དེང་སང་ཡང་བདེ་སྐྱོད་ཐེ་བོ་དང་། བདེ་ད་
དགེ། ཨ་མཆོག་མཚན་ཉིད་ཕྱོགས་སུ་འཁའི་རྒྱུད་པ་ཆོ་སྐོར་འགའ་རེ་ཡོད་
ལ། ཆེས་གནའ་དུས་ཀྱི་ལོ་ངོ་བརྒྱ་པ་མང་བོའི་གཡུལ་འཁྲུག་གི་གསེང་ནས་
འཁའི་ཆོ་སྐོར་འགའ་རེ་ཡུལ་དེ་ཕྱོགས་སུ་མཆེད་པའི་གནས་རྒྱུལ་དག དུ་གྱའི་
གནས་སྐྱུངས་དང་འདྲེས་པའམ། འཁ་དང་དུ་གྱ་གཉིས་དབྱེ་མ་སྐབ་པར་
མཉམ་བསྐྱེས་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་སྐྱེ་བ་ཞིག་གི་རྗེས་སུ་འབྱངས་པས་ལན་པ་ཡིན་
ནམ་སྐྱེས་པས་བརྟག་པར་མཛོད།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་སུམ་པ་ རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་སྐོར།

སུམ་པ་འདི་རིགས་རུས་དང་གནས་ཡུལ་གང་ཅིའི་ཆ་ནས་རྫོག་བྱ་
ཅང་ཆེ་བའི་རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་གས་མིན་ནའང་། སུམ་པའི་ལོ་རྒྱུས་གསལ་བོ་ཁོལ་
བྱུང་དུ་བྲིས་པ་ཞིག་མ་མཐོང་ཞིང་། མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཕྱོད་འགྲོར་མི་འཆད་
རང་འཆད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་སྟབས་མདོར་བསྟུན་ཤིག་འཆད་
པ་སྐབས་སུ་བབ་པ་ཡིན།

སུམ་པ་ཞེས་པའི་ཐ་སྟངས་འདི་བོད་ཀྱི་རུས་རྒྱུད་ཆོ་ཁག་སུམ་པ་རང་།

126 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ལ་གོ་དགོས་པ་ཡིན་མོད། ཡང་སྐབས་རེར་གནའ་དུས་ཀྱི་ཆོ་ཁག་དེ་གནས་
 ཡུལ་ལ་གོ་བའང་ཡོད། སུམ་པ་རྒྱལ་ཁབ་འདི་གཞུང་གི་ཡར་སྡོན་ནས་ཡོད་
 པའི་བོད་ཀྱི་རུས་རྒྱུད་ཆོ་ཁག་ཆེན་པོ་གཅིག་གས་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་ལ། སྤྱིར་
 བཏང་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ཁག་དུ་སུམ་པ་འདི་དང་ཐོག་དབང་
 འོག་དུ་བསྐྱུ་མཁན་ནི་གནའ་རི་སྤོང་བཅན་ཡིན་པར་བཤད་ཀྱང་། ལྷུ་འཁོར་ཆོས་
 འབྱུང་དུ་གཞུང་གི་བཅན་པོའི་བྱང་རབས་དང་འབྲེལ་ནས་དེ་ནས་སྐྱུ་མཁན་
 ཡུམ་བུ་སྐྱ་སྐྱང་བཅིགས་ཏེ། སུམ་པ་ཤང་གི་རྒྱལ་བོ་བདུལ་ཏེ་རྩ་འབྲུལ་
 ཆེ། ཞེས་བཤད་པ་དང་། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་དུ།

སྐྱུ་མཁན་ཐོག་མ་ཡུམ་བུ་སྐྱ་སྐྱང་མཛད། །

སུམ་པའི་བོན་པོ་ཨ་ཡོང་རྒྱལ་བ་བདུལ། །¹ ཞེས་སོགས་ལོ་

རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་མང་བོ་ཞིག་ན་གཞུང་གི་བཅན་པོས་སུམ་པའི་བོན་པོ་ཨ་ཡོང་
 རྒྱལ་བ་ཟེར་བ་ཞིག་བདུལ་སྟོར་ནན་བཤད་བྱས་འདུག་པ་ལ་བལྟས་ན།
 གཞུང་གིས་ཐོག་མར་དབུས་ཀྱི་ཡར་ལུང་ཅམ་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱེད་སྐབས་ནས་
 སུམ་པ་དང་ཁ་མཆུར་བྲལ་གིན་ཡོད་པ་གསལ་ཞིང་། གཞུང་གི་རང་ཉིད་
 ལའང་བོན་ཀྱི་སྟོན་པོ་ཡོད་འདུག་པས། གཞུང་གི་དང་སུམ་པའི་བར་གྱི་
 འབྲུག་ཁྱེན་བྱང་དོན་སྟོར་མི་གསལ་མོད། དེ་སྐབས་ཀྱི་སུམ་པའི་བོན་པོ་དང་
 གཞུང་གི་འཁོར་སྐྱུ་འཁོར་གྱི་བོན་པོ་དག་ལ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འདོད་ཚུལ་མི་མཐུན་
 པ་བྱུང་ནས་ཚོད་པ་བྱུང་བའམ། ཡང་ན་གཞུང་གི་དང་སུམ་པའི་རྒྱལ་བོ་
 གཉིས་ཀྱི་སྤྱི་དབང་གི་འཐབ་ཚོད་ཡིན་ནམ་གང་ལྟར་ཁོང་ཆོའི་བར་ཚོད་
 པ་བྱུང་ནས་མཐའ་མཇུག་སུམ་པའི་བོན་པོ་ཨ་ཡོང་རྒྱལ་བ་མས་པའི་བྱུང་ཅམ་
 གསལ་བོ་རེད།

ཡང་གོང་གི་སུམ་པ་ཤང་གི་རྒྱལ་བོ་ཞེས་པ་དེ་དང་བོན་པོ་ཨ་ཡོང་

གཉིས་གང་ཟག་གཅིག་ཡིན་ཤས་ཆེ་ཞིང་། གལ་སྲིད་དེ་གཉིས་གང་ཟག་གཅིག་ཡིན་ཆེ་ཨ་ཡོང་དེ་རྒྱལ་པོ་འང་ཡིན་ལ་བོན་པོ་འང་ཡིན་སྲིད་པའི་གནས་ཚུལ་འདི་ཆོ་ལ་བལྟས་ན། གི་གུམ་གྱི་སྐབས་ནས་བོན་གསར་དུ་བྱུང་ཞེས་པ་ཅི་ཞིག་ལ་དམིགས་ནས་བཤད་པར་བརྟག་དགོས་ཤིང་། ང་ཆོས་འདི་ནས་ཤེས་པ་ནི། གཉའ་ཁྲིའི་ཡར་སྡོན་ནས་སུམ་པའི་ཡུལ་དུ་བོན་དང་འབྲེལ་བའི་ཆོས་ལུགས་རིག་གནས་དར་བྱབ་བྱུང་འདུག་པ་དེ་རེད་ལ། རང་རེའི་མཁས་པ་སྤྱི་མང་བོས་བོད་ཡུལ་ཕུན་པའི་སྤྱིང་ཞེས་རང་གིས་རང་ལ་བརྟན་པའི་སྤྱིང་ག་བགང་བ་ཙམ་ལས། དོན་གྱིས་སྤྱི་ལོ་མ་ཚུགས་པའི་ལོ་བརྒྱ་པ་གི་ཡར་སྡོན་ནས་བོན་ཆོས་དར་ཡོད་པ་གསལ་སྐབས་རིག་གནས་ཀྱི་འོད་སྤང་ཙན་མེད་པའི་ཕུན་པའི་སྤྱིང་ཞིག་ནི་ཡིན་ཆོད་མི་འདུག་ཅིང་། གཉའ་ཁྲི་གདན་འདྲེན་ཞུ་མཁན་བོན་ཤེས་པ་ཙན་བཅུ་གཉིས་སུ་གྲགས་པ་རྣམས་ཀྱང་། དབང་ཤེས་དང་ཡིད་ཤེས་ཙམ་ཡོད་པ་ཞིག་ལ་བཤད་པ་མ་ཡིན་པར་རིག་པའི་གནས་གང་ཞིག་ཤེས་པའི་ཤེས་པ་འཕམ་ཤེས་རབ་ཡོད་པ་ལ་གོ་དགོས།

ཡང་སྤྱིང་ང་ཆོས་གཉའ་ཁྲི་མ་བྱོན་ཡར་སྡོན་ནས་སུམ་པ་རྒྱལ་ཁབ་གནས་ཡོད་པ་ཤེས་ཤིང་། ཆེས་གནའ་དུས་ནས་བརྒྱད་ཡོང་བའི་སུམ་པ་རྒྱལ་ཁབ་དེ་བྱིས་ཀྱི་བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་འོག་དུ་མཛད་མཁན་ཐོག་མ་ནི་གནམ་རི་སྤོང་བཙན་ཡིན། གནམ་རི་སྤོང་བཙན་གྱི་རིང་ལ་བྱུང་བོ་སྤངས་སའད་ཅེ་སོགས་རྒྱལ་བོ་དང་སྡོན་ཆེན་བར་མནའ་འཛིག་པའི་བྱེད་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་དགས་པོ་དང་། ཀོང་པོ། འཕན་ཡུལ། གཙང་། སུམ་པ་འདི་དག་ལ་དམག་བྲངས་ནས་དབང་འོག་དུ་བསྐྱས་ཀྱང་། མཐའ་མཇུག་སྡོན་ཆེན་ཁག་ཅིག་གིས་རྒྱལ་བོར་ངོ་ལོག་བྱས་པ་སོགས་སྲིད་དབང་ཉམས་ཏེ་སྤར་འབངས་སུ་བཀུག་པ་རྣམས་པར་ཤོར་བས། བྱིས་སྤོང་བཙན་སྐམ་པོས་

128 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

རྒྱལ་སྤྱི་དུ་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱེད་སྐབས། དེ་དག་སྤྱི་འབངས་ན་ལ་མར་བཀུག་
སྟེ། དབུས་གཙང་གི་རུ་ཆེན་བཞིའི་སྟེང་དུ་སུམ་པའི་རུ་བསྐྱབ་ཏེ་རུ་ཆེན་ལྷར་
བྱེ་བ་ཡིན།

ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་མང་པོ་ཞིག་ན་སྤྱོད་བཅན་སྐབས་ཀྱི་སུམ་པའི་རུ་
དམག་དཔོན་ནགས་ཤོད་ཀྱིས་བྱས་པར་བཤད་ཀྱང་། ནགས་ཤོད་(དེང་གི་
འབྲི་རུ་རྫོང་དུ་འབོད།)ནི་མི་ཞིག་གི་མིང་ཡིན་མིན་ལ་དོགས་པ་ཡོད་དེ། སུམ་
པ་སྟོང་སྟེ་བཅུ་གཅིག་གི་ཐ་མ་ལ་ནགས་ཤོད་ཟེར་བས། གཅིག་བྱས་ན་ནགས་
ཤོད་ཀྱི་ཁོངས་ནས་ཡོང་བའི་དཔའ་པོ་ཞིག་སུམ་པའི་དམག་དཔོན་དུ་བསྐྱོས་
པས་ཁོང་གི་དངོས་མིང་གིས་མ་བརྒྱུང་བར་སྟེ་མིང་བེད་སྟོན་བྱས་པ་དཔེར་
ན། ཨ་མ་དོན་མ་ཡིན་པའི་བཀྲ་ཤིས་ཟེར་བ་ལ་དངོས་མིང་བཀྲ་ཤིས་ཞེས་མི་
འབོད་པར་ཨ་མ་དོན་འབོད་སྟོལ་ཡོད་པ་དང་མཚུངས་པར་སྟང་།

སྐབས་དེའི་སུམ་པའི་རྒྱ་ཁྱོན་གྱི་ཆད་ནི། ཤར་གཉེ་ཡུལ་བུམ་ནག་ནས་
རྒྱལ་ཡེལ་ཞབས་སྟེང་བོ་ཆེའི་བར་དང་། རྩོ་སྤྱི་ཏི་ཚུ་ནག་ནས་བྱང་ནགས་ཤོད་
གཟི་འཕང་བར། རྒྱ་ཤོད་སྟག་པ་ཆལ་ཞེས་པ་སྟེ་གནས་སུ་བྱས་པར་བཤད།
བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོར། སུམ་པའི་རུ། སྤྱོད་བཅན་སྐབས་པོའི་སྐབས་བོད་
དབུས་གཙང་གིས་ཐོག་དྲངས་པའི་ཡན་ལག་གསུམ་པའི་རུ་འཕ། དབུས་
གཙང་རུ་བཞིར་བྱེ་བའི་ཐོག་དུ་བཅུ་གས་པའི་རུ་ཆེན་ལྷ་བ་སྟེ། བྱང་ཕྱོགས་
འཕན་ཡུལ་མཆོ་སྟོན་དང་ས་འབྲེལ་ཡུལ་འདིའི་སྟེ་བ་རྒྱ་ཤོད་སྟག་པ་ཆལ་ལ་
བཞག་ནས་ཤར་གཉེ་ཡུལ་བུམ་ནག་ རྩོ་སྤྱི་ཏི་ཚུ་ནག་ རྒྱལ་ཡེལ་ཞབས་སྟེང་
བོ་ཆེ། བྱང་ནགས་ཤོད་གཟི་འཕང་བཅས་སོ་སོའི་བར་དུ་སོང་བའི་ས་ཁུལ་
ཀྱི་མིང་རྟེང་། ཞེས་བཤད་འདུག་པ་འདི་འོག་ནས་འབྱུང་བའི་རྒྱའི་ཡིག་ཚང་
གི་སུམ་པའི་རྒྱ་ཁྱོན་བཤད་པ་དང་བསྐྱུར་ན་ཆུང་སྟོན་ཡོད་པར་སྟངས།

དགེ་འདུན་ཚོས་འཕེལ་གྱིས་སུམ་ལྟ་དེ་སྤར་བོད་ཁོངས་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྱོད་
 ཞིག་གི་ས་ཡིན་པ་ལ། ཁོང་ཚོའི་རིགས་དེ་དང་སངས་ཨ་མ་དོའི་ནང་དུ་འདྲེས་
 བས་ཡོད།³ ཅེས་གསུངས་པ་བདེན་པར་འདུག་ཟླ། དེང་སང་ཡང་མདོ་སྨད་
 དུ་སུམ་པའི་རུས་མིང་ཅན་གྱི་རྒྱུད་པ་ནི། ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་མཁས་པ་སྟན་འགས་
 ཅན་སུམ་པ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར་སོགས་བྱུང་འདུག་ལ། མདོ་སྨད་དང་ང་
 རྫོང་ཁོངས་སུ་སུམ་པ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་བསྐྱུན་པར་འགས་པའི་སུམ་པའི་རྒྱུ་
 མཁར་ཞེས་པའི་མཁར་རྫོང་གི་ཤུལ་ཡོད་ཅིང་། མདོ་སྨད་གཅན་ཚའི་ཁོངས་
 ཀྱི་སུམ་པ་འགག་སོགས་ས་མིང་མ་ཉམས་པའང་ཡོད་པ་སོགས་བདེན་དཔང་
 གྲུངས་སྒྲིལ་མང་བོ་ཡོད་སྟབས། གནའ་བོའི་སུམ་པ་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ཆབ་མདོ་
 དང་རྫ་རྒྱལ། ཉག་རྒྱུད་དང་། ཨ་མདོ་སྨད་མའི་ཕྱོགས་ཅན་ལ་བཤད་པ་དེར་
 རྒྱུད་སྒྲིལ་ཡོད་ཅིང་། མདོ་སྨད་རྒྱལ་བྱུང་གི་སྨོད་རྒྱུད་ཀྱི་ཡུལ་ཆ་དང་། དེ་
 དག་དང་ས་འདབས་འབྲེལ་བའི་ཁམས་ཁུལ་གཉིས་འདུས་པའི་ས་ཁྱོན་གཞི་
 རྒྱ་ཏ་ཅང་ཆེ་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་འདུག།

དགེ་འདུན་ཚོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་ཚོམ་དེ་བ་གསུམ་པར་བཀོད་པའི་
 རྒྱའི་ཐང་ཡིག་ལེའུ་བརྒྱ་དང་ཉེར་གཉིས་པ་དང་། ཟུའི་གྲར་གྱི་རྒྱལ་རབས་
 ལེའུ་གྲགས་པའི་ནང་འཁོད་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པ་འདི་གཉིས་ལས་
 སུམ་པའི་སྒྲོར་རུང་བཤད་ཅིག་མཐོང་བྱུང་ཅིང་། དགེ་ཚོས་ཀྱིས་བསྐྱུས་པའི་
 ལོ་རྒྱུས་དུམ་བུ་འདི་མ་ཚོམ་གྱི་ཆོག་རིས་རི་བཞིན་ཡིན་ཆོད་མི་འདུག་ཅིང་།
 གོང་འཁོད་རྒྱའི་དེ་བ་ཐེར་དེ་གཉིས་ཀྱི་ནང་དོན་སྒྲིང་བསྐྱུས་སུ་བཀོད་པ་ཞིག་
 རེད།

སྐབས་དེའི་སུམ་པའི་རྒྱ་ཁྱོན་བཤད་སྐབས་རྒྱ་མི་དག་གིས་བོད་ཀྱི་ས་
 མིང་བེན་བྲིས་བྱས་པ་ཡིན་པས་སྒྲ་གདངས་མ་དག་པའམ། རྒྱའི་གནའ་དེང་

130 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

གི་སྐད་གདངས་ལ་འགྱུར་ཆ་བས་ཆེ་བའི་དབང་གིས་དེང་སང་ངོ་འཕྲོད་
དཀའ་ཡང་། རྒྱལ་ཁབ་ས་དེ་ཤར་དུ་དུ་ཕན་དང་། ཉང་སང་། (འདི་དེང་སང་
རྒྱའི་ཉང་ཞང་ཟེར་ཏེ་མི་ཉག་ཡིན་)མོ་ཙའི་ཡུལ་ལ་ཐུག་ཅིང་། རྒྱབ་དུ་གཙང་
བོ་དོ་དང་། བྱང་དུ་ལི་ཡུལ་། ཤར་སྒོར་ཕ་རོ་དང་ལོ་ན་མན་ཚུ། སེ་ལང་གི་
ལྷ་སྒོའི་ཡུལ་དང་ཐུག་ ཤར་ནས་རྒྱབ་དུ་ཡུལ་གྱུ་དགྲ་དང་། བྱང་ནས་སྒོར་
ཡུལ་གྱུ་ཉི་ཤ། སྤང་ཁྱེར་བརྒྱད་ཚུ། དུད་ཁྱིམ་ཁྱི་བརྒྱ་ཙམ་ཡོད་པར་བཤད།
རྒྱལ་ཁབ་དེའི་སྤྱི་དུ་སྤྱོད་བ་ནི་རྒྱལ་མོ་ཞིག་ཡིན་སྟབས། རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་དོན་
ཉེས་གོ་སྟེ་ཤར་ཕྱོགས་བྱད་མེད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་དུ་འཕོད། རྒྱལ་མོའི་ཕོ་བྲང་ཡོད་
སར་འདྲུ་བྱ་བའི་རྒྱ་བོ་སྟོ་ཕྱོགས་སུ་འབབ་ཅིང་། ཕོ་བྲང་ཡོད་སའི་ཡུལ་དེ་
གཅིག་རང་ལའང་དུད་ཁྱིམ་བཞི་ཁྱི་ཙམ་ཡོད་པར་བཤད་པས་འཁོར་
འབངས་ཀྱི་རྒྱ་ཅི་ཙམ་ཆེ་བའང་ཤེས་ནུས།

ཁ་སྐར་བཀྲ་ཤིས་ཆེ་རིང་གིས་དུན་དོང་ཡིག་རྟེན་དུ་ཡུལ་སུམ་ཡུལ་གྱི་
ཡ་སུམ་ནལ། རྗེ་འབལ་ལྷེ་མང་རུ་ཏེ། སྟོན་པོ་རྒྱང་དང་ཀམ་གཉིས་ཞེས་པའི་
ཆོག་འདི་བྲངས་ཏེ། འདི་ཉིད་སྤོང་བཙན་མ་ཕྱོན་ཡར་སྟོན་གྱི་སུམ་པའི་གནས་
རྒྱལ་དང་། སུམ་པ་ནི་ཐོག་མར་ལི་ཡུལ་ནས་བྱང་ཞིང་ཕྱིས་རིམ་གྱིས་བོད་ཡུལ་
དུ་མཆེད་པའི་ལྷ་བ་བཟུང་འདུག

ཆེས་སྒྲིག་གྱུར་གྱི་གནས་འདི་འདྲ་ལ་ཁ་ཆོན་ཆད་དེ་གཙོད་པའི་
གདེང་སྟོབས་ག་ལ་མངའ་ཡང་། སྐྱེ་ཞབས་ཁ་སྐར་བཀྲ་ཤིས་ཆེ་རིང་ལགས་
ཀྱི་ལྷ་རྒྱལ་འདིར་བསམ་སྟོངས་པར་གཏོང་དགོས་ཏེ། དགོ་ཆོས་གཙོས་པས་
ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་མང་ཤོས་ཀྱིས་རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དང་ལས་བྱང་བའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ་དུང་
ཉུ་ཀའོ་སྟེ་ཤར་ཕྱོགས་རྒྱལ་མོའི་རྒྱལ་ཁབ་བྱ་བ་ཞིག་བྱང་བ་དེ་སུམ་པའི་
ཁོངས་ཡིན་པར་བཤད་རྒྱུ་ཡོད་ནའང་། ཤར་གཉེ་ཡུལ་སུམ་ནག་ ལྷོ་

སྒྲིའི་རྒྱ་ནག་ བྱང་ནག་སྐོད་གཟི་འཕྲང་། རྟེ་བ་རྒྱ་ཤོད་སྐྱལ་པ་ཆལ་བྱས་
པར་བཤད་པའི་སུམ་པ་ནི། དེང་དུས་ཀྱི་མགོ་ལོག་དང་མཆོ་སྟོན་ནུབ་བྱང་
གི་རྒྱུད། ཡུ་མདོ་སྟོད་མ། ནག་རྒྱ་དང་དེའི་བྱང་རྒྱུད། ལམས་སྟོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་
སྒྲོར་ཞིག་འདུག་པ་ལ་ཟེར་བས། འདིའི་ཁོངས་སུ་ཤར་ཕྱོགས་རྒྱལ་མོའི་རྒྱལ་
ཁབ་ཅིག་བྱང་བར་བཤད་ན་འོས་དེ་ཙམ་མེད་ལ། ཡིན་ལུགས་ཀྱི་སྐབ་བྱེད་
ཆད་ལྟན་གྱང་ཡོད་དཀའ།

སོག་པོ་སྒོ་བཟང་རྟ་དབྱངས་ཀྱི་དེབ་ཐེར་སོགས་ཡིག་ཆ་དང་རེ་བྱུང་དུ་
ལི་ཡུལ་དང་ཨོར་སོག་གི་བར་གྱི་ཡུལ་ཆ་ཞིག་དུ། སུར་རྒྱལ་མོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་
བྱང་རབས་བཤད་འདུག་པ་ལ་སྤྱི་མཐུན་ནས་ཞིབ་འདུག་བྱེད་ཐུབ་ན་དོན་
གནད་ཅིག་ལྟངས་ལ་འབྱུང་རྒྱ་ཡོད་པར་སྤང་བས་མཁྱེན་ཡངས་དག་གིས་
དབྱད་པར་མཛོད།

མདོ་སྐད་ཆོས་འབྱུང་དུ། སུམ་པ་ནི་སྤྱིར་བོད་ཀྱི་རུས་ཆེན་བཙུན་
ཀྱི་ནང་ཆན་དུ་གྲགས་ལ།⁴ ཞེས་འབྱུང་བ་ལ་གཞིགས་ན་ལི་ཡུལ་ནས་མཆེད་
པ་ཡིན་དཀའ་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། ད་དུང་བསམ་དགོས་པ་ཞིག་ནི། གལ་སྲིད་
སུམ་པའི་རིགས་འདི་ལི་ཡུལ་ཕྱོགས་ནས་རྒྱུར་བོད་དུ་སྒྲེབས་པ་ཡིན་ན། ལི་
ཡུལ་སྒྲོར་སྟོན་པའི་གནའ་དཔེ་ལུང་བཞུན་དུ་གྲགས་པ་དེ་དག་དང་ཡང་
མཐུན་དཀའ་ལ། རང་ཅག་གིས་སུམ་པ་འདི་མིའུ་རིགས་དྲུག་གི་ཁོངས་ནས་
འབྲིའི་རིགས་སུ་གཏོགས་པར་བཤད་པའང་ཁུངས་མེད་དུ་ཐལ་བར་སྟམ་མོ།

ལི་རྒྱལ་འགའ་ཞིག་དུ་འདིའི་རིགས་ཀྱི་མིང་ལ་སྤྱི་པེ་ཟེར་ཞེས་འབྱུང་
བ་ནི་རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་ཆེས་གནའ་དུས་སུམ་པ་ལ་པེ་ལན་ཟེར་ཞིང་། དེའི་ཕྱིས་
ཤིག་ནས་བོད་ཀྱི་སྐྱ་གདངས་པར་བྲིས་པ་ནི་སུམ་པ་སྐྱ་རྒྱུར་བྱས་ཏེ་སྤྱི་པེར་
སྐབས་སུམ་པའི་རུས་རྒྱུད་ཡིན་པ་འདྲ་ཡང་། སྐྱ་ཞབས་རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པའི་

132 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

དེ་བཅེར་དུ། ས་སྐྱའི་འགྲོ་མགོན་ཕྱག་ན་ལ་དོར་སེ་ཆེན་གྱིས་ཤེ་ལན་ལང་
 ཞེས་པའི་ཐོབ་དང་ཐམ་ག་གནང་ནས་པོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཁྲིམས་བདག་
 ཏུ་བསྐྱོས་ཚུལ་ལས་འཕྲོས་ཏེ། དེར་རབས་རྒྱ་རིགས་པོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཉམས་ཞིབ་
 པ་པལ་ཆེར་དང་པོད་མི་སྐོར་ཞིག་གིས་ཤེ་ལན་ཞེས་པ་པོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་
 རབས་མ་ཚུགས་གོང་དུ་མཆོ་སྡོན་ལྷོ་རུ་བ་དང་། སི་ཁྲོན་བྱང་ཕྱོགས། ཀན་
 སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་སྡོ་རྒྱུད་མཆོམས་སུ་སྡོད་པའི་གནའ་པོའི་ཆུང་གི་ཁོངས་
 གཏོགས་གྱི་རུས་རྒྱུད་ཆོ་ཁག་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་ཚུལ་དང་། ཡང་ལ་ལས་ཤེ་ལན་
 ཞེས་པ་དཀར་པོ་དང་སྤིང་གི་སྐྱ་སྐྱར་བྱས་པར་འདོད་པའི་ལྷ་ཚུལ་གཉིས་
 བཀོད་ནས་ཕྱི་མ་འཐད་ཕྱོགས་སུ་བབྱང་འདུག དབང་རྒྱལ་གྱི་ཙོ་ཞེའི་ལོ་རྒྱུས་
 སུ་འབྱམ་སྤིང་ཞེས་ལན་ཁ་ཡར་བྲིས་འདུག་པའང་རྒྱས་ཤེ་ལན་ཟེར་བ་པོད་
 གྱི་འབྱམ་སྤིང་སྐྱ་སྐྱར་བྱས་པར་འདོད་པའི་ཕྱོགས་ཡིན་པ་འདྲ་བ་བཅས་
 མཁས་པའི་བཞེད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་སྤང་བས་སྡོ་ལྷན་ནམས་གྱིས་བརྟག་
 པར་བྱའོ། །

ཁོང་ནམས་གྱིས་མི་ཉག་དང་འཐབ་མོ་ལན་ཁ་ཡར་ལ་བྱས་འདུག ཨ་
 བདོ་བ་པལ་ཆེར་གྱི་སྡོན་གྱི་རྒྱུད་པ་ཡིན་པར་གྲགས་ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་བ་བཅས་
 གང་ལ་བསམས་ཀྱང་སུམ་པ་རྒྱལ་ཁབ་ནི་སྡོ་སྡོ་དབུས་གྱི་འཕན་ཡུལ་སོགས་
 དང་འདྲེས་ཤིང་། ཤར་མི་ཉག་དང་འབྲེལ། བྱང་དུ་ལི་ཡུལ། བྱང་ཤར་མདོ་
 སྐད་སྡོ་བྱང་གི་ཡུལ་གྱ་པལ་ཆེར་དང་འདྲེས་སམ་སྐྱམ་སྒྲེ། དེ་སྐབས་གྱི་སུམ་
 ལྷ་ཞེས་པའི་རྒྱ་ཁྲོན་ནི། ཤར་མཆོམས་མདོ་སྐད་དང་། སྡོ་མཆོམས་པོད། རུབ་
 མཆོམས་རྒྱ་གར། བྱང་མཆོམས་ལི་ཡུལ་བར་གྱི་ཡུལ་གྱ་རྒྱ་ཆེ་ནམས་
 ཡིན། ཞེས་ཀྱང་བཀོད་འདུག་པ་བཅས་སུམ་སྐྱ་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ས་ཁྲོན་རྒྱ་ཤིན་
 ཏུ་ཆེན་པོ་མངའ་ཞིང་སྡོ་བས་འབྱོར་ཡང་དར་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་རེད།

འོན་ཀྱང་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱིས། སུམ་པའི་རྩ་འདི་དང་ཐོག་རྒྱུ་ཆེན་པོ་
 མེད་པར་སྤང་ཡང་། རིམ་གྱིས་རྒྱུ་ཆེ་རུ་སོང་སྟེ། ད་ལྟའི་ནག་ཏུ་ས་ཁྲལ་དང་
 ཆབ་མདོ་ས་ཁྲལ། མདོ་ཁམས་ཀྱི་ས་ཆ་ཁག་གཅིག་ཀྱང་སུམ་པ་རྩའི་ཁོངས་
 སུ་འདུས་པར་སྤང་།⁷ ཞེས་བཤད་པ་འདི་སུམ་པའི་རྒྱ་ཁྱོན་ཆོས་འབྱུང་མཁས་
 པའི་དགའ་སྟོན་སོགས་ལས་བཤད་པ་ལྟར་ཡིན་ལ། ཡང་དེ་ཉིད་གྱིས། སུམ་
 པའི་རྩ་འདི་དང་ཐོག་ས་རྒྱུ་ཆེན་པོ་ནི་མེད་པར་འདུག་ཀྱང་ཕྱིས་རིམ་གྱིས་ཏང་
 ཞང་དང་པེ་ལན་འངང་འཁོལ་སོགས་དབང་དུ་བསྐྱུས་པས། ད་ལྟའི་ནག་ཏུ་
 ས་ཁྲལ་དང་། ཆབ་མདོ་ས་ཁྲལ། མདོ་ཁམས་ཀྱི་ས་ཆ་ཁག་གཅིག་ཀྱང་སུམ་
 པའི་རྩ་ལ་གཏོགས་པར་སྤང་།⁸ ཞེས་སུམ་པའི་རྒྱ་ཁྱོན་ཆེན་པོར་གྱུར་པའི་རྒྱ་
 མཚན་ནི། རྒྱའི་སྐད་ཀྱི་ཏང་ཞང་སྟེ་མི་ཉག་དང་། རྒྱའི་ཐ་སྐད་པེ་ལན་ཞེས་
 པ་འདི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འདུག་བྱེད་མཁན་རྣམས་ཁ་མི་མཐུན་ཏེ། ཁ་ཤས་
 གྱིས་པེ་ལན་ཞེས་པ་སུམ་པ་རྒྱལ་ཕྱག་གི་ཐ་སྐད་ཅིག་དུ་གྲགས་ཞེས་སུམ་པ་
 རང་ལ་འབྲེལ་བ་དང་། ཡང་འགའ་རེས་གང་ཡིན་འདི་ཡིན་གྱི་སྐོར་མ་བཤད་
 པར་འབྲུམ་སྤྱིང་ཞེས་བྲིས་པ་སོགས་ཁྱུན་ཐག་གང་ཡང་མ་ཆོད་པར་ལུས་པ་
 ཞིག་དུ་སྤང་ཡང་། བོད་ཀྱི་ཆོ་ཁག་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་གདོན་མི་བྱ་བ་ཡིན།
 བོད་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་འཁོད་དབང་དུ་བསྐྱུས་པས་སུམ་པའི་རྒྱལ་
 ཁབ་ཆེན་པོར་གྱུར་པར་བཤད་འདུག་པ་ལ་དོགས་པ་མཆིས་ཏེ། འཁོར་ནི་
 མགར་གྱིས་བཙན་པོའི་རྒྱལ་ཁོངས་སུ་མ་བསྐྱུས་པའི་ཡར་ཕྱོན་སུམ་པའི་
 ཁོངས་སུ་བསྐྱུས་པའི་བྱུར་ཙམ་ཡང་བོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་དང་ཁག་དུ་མི་སྤང་ལ། དུན་
 ཉིད་ཡིག་རྒྱུད་དུ། ལྷི་ལོ་༡༠༡ ལོར་ཁུ་མང་པོ་རྩི་ལྷ་བྱུང་དང་སྟོན་མང་ཆུན་
 ལྷོད་གཞིས་གྱིས་མདོ་སྐད་ཀྱི་ལྷོད་ཕྱོམ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་ཆོགས་ཆེན་བསྐྱུས་
 ཏེ་སུམ་པ་ལ་ཁྲལ་བསྐྱུས་ཞེས་སོགས་མདོ་སྐད་དུ་དབྱར་དགུན་གྱི་ཆོགས་འདུ་

འཆོགས་ནས་སུམ་པ་ལ་ཁལ་བསྐྱས་སྒྲིབ་ལན་དུ་མར་གསལ། དེའི་སྤང་ཁྲོམ་
ནི་མདོ་སྨད་ཅི་ནི་སྟོགས་ཀྱི་ཡུལ་ཆ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཡུལ་དེར་སྤང་ཁྲོམ་ཞེས་པའི་
རི་བོ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་འདུག དེར་ཆོགས་འདུ་འཆོགས་ཏེ་སུམ་པ་ལ་ཁལ་བསྐྱས་
ཚུལ་ལ་བལྟས་ན། དགེ་ཆོས་ཀྱིས་སུམ་པ་ནི་མདོ་སྨད་དག་གི་མེས་པོ་ཡིན་པར་
བཤད་པ་ལ་རྒྱ་མཚན་ཆེ་ཞིང་། ཆོས་འབྱུང་མཁས་དག་འཕྲོགས་ཀྱི་སུམ་པའི་
རྒྱ་ཁྲོན་བཤད་པ་ལ་ཆུང་སྒྲོན་ཡོད་པའམ། ཡང་ན་སུམ་པ་ཐམས་ཅད་སྐབས་
དེའི་སུམ་པ་རྒྱལ་སྤན་གྱི་ཁོངས་སུ་ཆུད་མེད་པ་གང་ཡིན་ལ་གོམ་གང་མདུན་
སྤོས་ཀྱི་སྒྲོ་ནས་དབྱུང་དགོས་པ་ཡིན། བོད་མིའུ་གཤོང་དུ་ག་གི་རུས་མཛོད་
སོགས་ལས།

སྐུམ་པ་འབྲི་ཡི་རྒྱལ་བོ་ཡང་། །

རྒྱལ་སྤྱན་དབྱངས་ཀྱིས་རྒྱུད་དུ་ཤོལ། ། ཞེས་ཀྱང་འབྲུང་སྐབས་
 རྒྱལ་པ་འདི་འབྲིའི་རིགས་སུ་བཤད་པས་པོད་ཀྱི་རྩས་ཆེན་བཞི་ལས་སྟོང་གི་
 རིགས་སུ་གཏོགས་པའི་ཨ་ལྷགས་འབྲིའི་རིགས་ཡིན། །

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ལྗོང་མི་ཉག་ རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་སྒྲོར།

ཐོག་མའི་མི་ཉག་གི་རྒྱུད་པ་ནི་བོད་ཀྱི་རུས་ཆེན་བཞིའི་ནང་གི་ལྗོང་
རིགས་སུ་གཏོགས་ཚུལ་“མི་ནི་མི་ཉག་ལྗོང་།” ཞེས་བཤད་པ་ལྟར་མི་ཉག་གི་
རྒྱུད་པ་འདི་བོད་རིགས་འབྲུལ་མེད་ཡིན་འདུག་མོད། ཕྱིས་ཀྱི་མི་ཉག་རྒྱལ་
རབས་སྐབས་ཀྱི་འབངས་མི་ནམས་བོད་དང་རྒྱ། ཏོར་སོག་གི་རིགས་ཀྱང་
འདུས་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པ་ངོས་ལེན་བྱེད་དགོས།

འོན་ཀྱང་བྱང་རབས་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་དང་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་པ་སྒྲོར་
ཞིག་གིས་མི་ཉག་ཅེས་སྐད་དུ་སྐད་ཀར་ཕྱིས་ཀྱི་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་སྐབས་
ལ་གོ་བ་ལེན་རྒྱུ་བྱེད་པ་དེ་རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་བསྟན་ཆེས་པའམ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་

136 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཡིག་ཚང་ཁག་ལ་ཞིབ་འདུག་ནན་ཏན་མ་བྱས་པའི་སྐོན་ཞིག་ཡིན་ནམ་སྐྱམ་
སྟེ། རང་ཅག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ཁག་ཏུ་ཆེས་སྔ་དུས་ཀྱི་མི་ཉག་གི་སྐོར་
བར་བསྐྱེགས་ནས་བྲིས་པའི་གསལ་ཁ་ཅན་མཐོང་རྒྱ་དཀར་ཡང་། ལོ་རྒྱུས་
ཀྱི་བར་གསེང་ན་མི་ཉག་གི་སྐོར་དམ་དུ་མ་རེ་རྟེན་རྒྱ་འདུག་པ་དག་ལ་སྤང་
ཚུང་མི་བྱ་བར་བསམ་གཞིགས་ཡང་ཡང་བྱེད་དགོས་པར་མཐོང་སྟེ། དཔེར་
ན། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་དུ།² སྤོང་བཅན་སྐམ་པོས་བཙུན་
མོ་ལྷ་ཁབ་ཏུ་བཞེས་པའི་ནང་གི་རུ་ཡོངས་བཟའ་རྒྱལ་མོ་བཙུན་བྱ་བ་མི་ཉག་
གི་རྒྱལ་བོའི་བུ་མོ་ཡིན་ཚུལ་གསལ་བ་ལ་གཞིགས་ན། སྐབས་དེའི་མི་ཉག་རྒྱལ་
བོ་ནི་དང་སང་གི་དབྱེད་གཏམ་པ་དང་ལོ་རྒྱུས་སྤྲོ་བ་རྣམས་ཀྱིས་འདོད་པའི་
ཉིན་ཞུ་ཞེ་གནས་བྱས་པའི་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་ཡིན་ཚུལ་མེད་དེ།
རྒྱལ་རབས་དེ་ནི་སྤྱི་ལོ་༡༠༩༡།༡༡༡༧ བར་བྱུང་བའི་རྒྱལ་རབས་ཞིག་ཡིན་པ་
དང་། སྔ་མ་ནི་སྤྱི་ལོ་༩༡༧།༩༤༠ བར་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཡིན་པས་དེ་གཉིས་གཅིག་
ཡིན་ཐབས་མེད།

སྟག་ལྟ་ཕུན་བཟས།

ཐང་གི་དུས་རབས་འགོ་ཙམ་ལ་མི་ཉག་པ་རྣམས་གནས་ཡུལ་མདོ་
སྨད་མ་ཚུའི་ཁུལ་དུ་ཡིན། དེང་སང་གི་མཆོ་སྟོན་མ་ཆེན་སྟོན་རའི་
ཁུལ་དང་། ཁྲི་ཁ། ཟླ་མིང་བཅས་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཡིན། དེ་རྣམས་ལ་
ཐང་ཀུའུ་ཐད་ཅེས་གྲང་བྱགས། སྤྱི་ལོ་༩༩༡ ལོར་ཆོས་རྒྱལ་སྤོང་
བཅན་སྐམ་པོས་མདོ་སྨད་ཁུལ་དུ་དམག་བྲངས་པའི་སྐབས་སུ་མི་
ཉག་པ་ཆོ་ཁག་ཅིག་གི་འགོ་བ་ཐེའི་པ་བྱ་བ་དེས་བོད་དམག་ལ་
འཛིགས་ནས་རང་གི་མངའ་ཞབས་རྣམས་འབྲིད་དེ་རྒྱ་ནག་མངའ་
ཁུལ་ནང་སྟོན་ཏེ་རྒྱལ་མཐོ་བཏགས།³

ཞེས་བཤད་འདུག་པ་ལ་བརྟག་དགོས།

རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོར་“ལག་མཐེལ་གཡས་པ་ལ། བྱང་འཆ་ལ་
 གྱི་རྒྱུང་གཞོན། གཡོན་པ་ལ། ཁམས་སུ་སྐྱོང་ཐང་སྐྱོལ་མེ།”⁴ཞེས་ལྟ་ཁང་དེ་
 སྤྱི་མོའི་གཡོན་ལག་གཞོན་བྱེད་དུ་བཞེངས་པར་བཤད་པ་དང་། ཀམ་ཐོག་
 ཚེད་བང་ནོར་བུས་ཀྱང་། “ལག་མཐེལ་གཡས་པ་བྱང་འཆ་ལ་གྱི་རྒྱུང་གཞོན།
 གཡོན་པ་ལ་ཁམས་ཀྱི་འདན་སྐྱོང་ཐང་སྐྱོན་མེ།”⁵ཞེས་འབྱུང་ལ། ཡང་ཆོས་
 འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་དུ། “ལག་མཐེལ་གཡས་པ་གཞོན་པ་ལ་མི་ཉག་
 གིས་ལག་དཔོན་བྱས་ཏེ་ཁམས་སྐྱོང་ཐང་སྐྱོལ་མ།”⁶ཞེས་སྡེ་མ་དག་དང་མི་
 འབྱུང་བར་སྤྱི་མོའི་གཡས་ལག་གཞོན་བྱེད་དུ་བཞེངས་པར་བཤད་སྟབས། ང་
 ཆོས་སྐྱོང་ཐང་ལྟ་ཁང་དེ་སྤྱི་མོའི་ལག་མཐེལ་གཡས་པ་གཡོན་གང་གི་སྟེང་དུ་
 བཞེངས་མིན་གསལ་བོར་བཤད་མི་ཐུབ་ཀྱང་། སྐབས་དེའི་བོད་ཡུལ་སྤྱི་
 མོ་གན་རྒྱལ་གྱི་ཁ་གཞོན་མཐའ་འདུལ་ཡང་འདུལ་གྱི་ལྟ་ཁང་བཞེངས་པའི་
 ནང་གི་ལག་མཐེལ་གཞོན་བྱེད་ཀྱི་ལྟ་ཁང་ཞིག་ཁམས་ཀྱི་སྐྱོང་ཐང་ཞེས་པའི་
 སར་བཞེངས་པ་དེ་ཅང་གསལ་བོ་ཡིན་ཀྱང་། འདི་ནས་སྤྱི་མོའི་ཞིབ་འཇུག་
 བྱ་དགོས་པའི་དོན་གནད་ཅིག་ལྟག་པ་ནི། གནའ་བོའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆོས་
 འབྱུང་མང་ཤོས་ཀྱིས་མདོ་སྨད་ལ་ཁམས་སུ་འབོད་ཅིང་། དེང་སང་ཁམས་
 ཞེས་པ་མདོ་སྨད་ལ་གོ་རྒྱུ་བྱེད་སྟབས་འདིའི་ནང་གི་ཁམས་དེ་དང་སང་གི་
 དབང་དུ་བྱས་པའི་མདོ་ཁམས་གཉིས་གང་དུ་ཡོད་མེད་ཐད་དེ་ཐག་གཅོད་
 གཅང་མ་བྱེད་མི་ཐུབ་ཅུང་། རྒྱ་མཆོན་ལྷན་པའི་དོགས་གནས་ཤིག་སྟེ་བས་
 པ་ནི། འབྲུག་པ་པད་དཀར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་དུ།

ལྟ་ལུང་དཔལ་གྱི་རྩི་རྩི་སྐྱོང་ཐང་དུ་འདུག་བཞེས་ཐོས་ནས་སྤྱི་
 སྡེ་མཉེན་ཏེ་ཞུས་པས། ངས་རྒྱལ་བོ་བསད་པས་ལས་ཀྱི་ཁ་སྐྱོང་མི་

138 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

འོས། ངས་བཅའ་རྒྱུ་གསུངས་ནས་རྒྱ་ནག་དུ་ཤར་གྱི་བུ་
དང་། གྱི་བུ་བྱ་བ་གཉིས་ཆེད་དེ། སྤར་གྱི་མཁན་སྒོ་བ་དང་།
དམར་གྱི་གསང་སྒོ་ན། རྒྱའི་དགེ་སྒོར་གཉིས་ཀྱིས་ཁ་སྐོར་བྱས་ཏེ་
ལྷ་ཆོགས་ཀྱི་དབུས་སུ་བསྐྱོད་པར་རྒྱུ་སྤྱོད་ཀྱི་ཞེས་དང་། རོར་ཆོས་
འབྱུང་དུ།

ལྷ་ལུང་དཔལ་གྱི་རྒྱ་རྒྱུ་དང་། དགེ་སྒོར་གསུམ་སྤར་ཐང་ན་འདུག་
པ་མཐོང་བ་བཅའ་ཏེ་དཔལ་གྱི་རྒྱ་རྒྱུ་དང་མཐོང་ནས་ཞུས་པས།
ངས་རྒྱལ་པོ་བསད་པས་ཁ་སྐོར་མི་འོང་གི་ ངས་བཅའ་གྱི་གསུངས་
ཏེ། རྒྱའི་དུ་ཤར་གྱི་མཁན་བྱ་བ་གཉིས་བཅའ་ཏེ་བཏང་
རྒྱུ་ལྟེ།⁸

ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་བ་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་བསམ་ཆོ། ལམས་ཀྱི་སྒོར་
ཐང་ཞེས་པ་དེ་མདོ་སྐྱོད་བྱང་རོལ་གྱི་ཡུལ་ཆ་ཞིག་དུ་ཡོད་དགོས་པ་ལྟ་བུ་
མཐོང་སྟེ། གལ་སྲིད་གོང་གི་ལྷ་ཁང་བཞེངས་ཡུལ་མདོ་སྐྱོད་འདན་ཡུལ་ཡིན་
ན། དེའི་ཉེ་འཁོར་དུ་རྒྱའི་དགེ་སྒོར་འཆོལ་བ་དེ་ཐོ་ཡོད་མེད་ལ་བསམ་དགོས་
ལ། གླུ་བས་དེར་ཐོད་ཡུལ་སྐྱོད་སྐྱོད་བར་གསུམ་དུ་ཐོད་རང་གི་དགེ་སྒོར་མེད་
པར་གྱུར་པ་ལས་རྒྱའི་དགེ་སྒོར་འབེལ་ཐོ་ཡོད་པ་ལས་ལེན་བྱེད་དགོས་པར་
འགྱུར་བ་ཡིན། བདེ་སྐྱོད་བྱང་མཐོང་འདི་གནའ་ནས་ད་ལྟའི་བར་རྒྱ་དང་
ས་འབྲེལ་ཡིན་སྟབས་ཁ་སྐོར་གི་རྒྱའི་དགེ་སྒོར་བཅའ་བར་བཤད་ན་སྤྱིར་
བཏང་གི་གནས་ལུགས་དང་མཐུན་ཆབས་ཆོ། དུང་དཀར་སྒོ་བཟང་འཕྲིན་
ལས་ཀྱི་དེབ་དམར་མཆན་འབྲེལ་དུ།

ཡིང་འདྲ། འདན་ཆོས་འཁོར་དགོན། སྒོར་ཐང་སྒོལ་མ་ལྷ་ཁང་
ཡོད་པའི་ས་ཁུལ་ཡིན་པར་པཎ་ཌི་ཏ་སྤྱི་ཉིའི་རྣམ་ཐར་ནང་བཤད་

པ་དེ་ཡིན་ནམ་སྒྲུལ་།

ཞེས་ཡིང་འདྲུ་ཞེས་པའི་ཡུལ་མདོ་སྟོང་དུ་རྩོམ་བཟུང་བ་ནི་ནོར་ཆབས་ཆེ་སྟེ།
 འདི་བས་མཆན་འགྲེལ་རྒྱག་ས་ནི། ཆལ་བའི་དེབ་དམར་དུ་ཀླུ་པའི་སྟེ་སྟེ་
 ཡུལ་དུ་ཐེབས་ནས་“ཡིང་འདྲུ་དང་ཀམ་རྩ་སྟེགས་སུ་འགྲོ་དོན་མཛད།”ཞེས་
 པ་འདི་ཡིན་མོད། གཅིག་ནས་ཀླུ་པའི་དོར་གྱིས་གདན་འདྲེན་ཞུ་ས་མདོ་
 སྟོང་བྱང་རྒྱུད་ཡིང་རྩ་སྟེ་བཞིའི་ཁྲུལ་ཡིན་པ་ལས་ཁམས་འདན་ཁྲུལ་མ་ཡིན་
 པ་དང་། གཞིས་ནས་ཡིང་རྩ་སྟེ་ས་པའི་དོར་གོ་དན་དང་མཛལ་ས་དེ་ཡིན་པས་
 མདོ་སྟོང་ཁྲུལ་ཡིན་ཐབས་མེད་པ། གསུམ་ནས་འབྲུག་པའི་ཆོས་འབྱུང་དེར་
 “དེའི་རིང་ལ་མཁན་སྟོབ་དང་གོ་རིང་སེང་གེ་གྲགས་ལ་འདུལ་བ་ལེགས་པར་
 བསྐྱབས་”ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་སྟབས། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་མང་བོ་ན་སྟེ་ཆེན་གྱིས་
 ལུ་མཐུད་ནས་འདུལ་བ་གསན་ས་ནི། སྐབས་དེའི་མི་ཉག་ལྟའི་ཡུལ་གྱི་གོ་རིང་
 སེང་གེ་གྲགས་ཡིན་པར་བཤད་པས་མདོ་སྟོང་ཁྲུལ་ཡིན་ཐབས་མེད་པ། བཞི་
 ནས་ཡིང་རྩའི་ཁྲུལ་ནི་དོར་གྱིས་མ་བཅོམ་སྟོན་མི་ཉག་གི་ཡུལ་ཁོངས་ཡིན་པའི་
 རྒྱ་མཆན་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་བལྟས་ཆེ། ཡིང་རྩ་དེང་སང་གི་ཁམས་ཁྲུལ་
 དུ་རྩོམ་བཟུང་བ་ནི་ཐད་དེ་ནོར་བ་ཤེས་སྟེ། ཡིན་ནམ་འདྲུག་པའི་ཆོས་
 འབྱུང་དང་རྩོམ་ཆོས་འབྱུང་གཞིས་ཆར་ལྟ་ལུང་དཔལ་རྩོར་གྱིས་སྟེ་ཆེན་རབ་
 བྱུང་གི་ཁ་སྐྱོང་རྒྱའི་དགེ་སྟོང་བཅའ་ས་དེ་སྟོང་ཐང་ཡིན་པར་བཤད་པ་དང་།
 དུང་དཀར་བས་ཡིང་འདྲུ་སྟོང་ཐང་ཁྲུལ་དུ་རྩོམ་བཟུང་བ་གཞིས་གྱི་ཁར་ནས།
 ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་སྟོང་ཐང་སྟོལ་མ་ལྟ་ཁང་ཡོད་ས་དེ་མདོ་སྟོང་ཡིང་རྩའི་ཁྲུལ་
 ཡིན་ཤས་ཏེ་ཅང་ཆེ། རྒྱ་མཆན་དེའི་རྒྱལ་ལེགས་ནས། ཆོས་འབྱུང་མཁས་
 དགར་“ལག་མཐེལ་གཡས་གཞོན་པ་ལ་མི་ཉག་གིས་ལག་དཔོན་བྱས་ཏེ་
 ཁམས་སྟོང་ཐང་སྟོལ་མ་”ཞེས་འབྱུང་བ་མ་དག་པར་འདོད་ཅིང་། མདོ་དོན་

140 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

བོད་ཡུལ་སྤྱི་མོ་གན་རྒྱལ་དུ་ཉལ་བའི་གཡས་ལག་མདོ་སྐྱོད་ལིང་རྒྱའི་ཁུལ་
ཡིན་པ་འདི་ལྟར་ལ་བྱད་པ་ཡིན། དེས་ན་སྐྱུག་ཆང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་དང་
ཀུ་ཐོག་རིག་འདི་ཆོ་དབང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱིས་ལག་མཐེལ་གཡོན་པ་གཞོན་
ཆེད་ཁམས་སུ་སྒྲོང་ཐང་སྒྲོལ་མ་ལྟ་ཁང་བཞེངས་པར་བཤད་པ་དག་པར་སྐྱེ།

སྤྱི་མོ་འདི་དག་ལས་ང་ཆོས་མཐོང་བྱུང་པ་ནི། གནའ་བོའི་ལོ་རྒྱུས་མང་
བོ་ན་སྤང་མི་ཉག་ཅེས་བཤད་འདུག་པ་དང་། སྤང་རིགས་ཀྱི་གནས་ཡུལ་གཙོ་
བོ་མདོ་སྐྱོད་སྐྱོད་གནས་ཡིན་སྐབས་དེར་སངས་ཡང་མདོ་སྐྱོད་སྐྱོད་ཀྱི་ཡུལ་དུ་
སྤང་རྒྱུད་མང་ཞིང་། བྱད་པར་མདོ་སྐྱོད་ཁུལ་དུ་སྤང་བྱུང་ཆེན་བཙེ་བརྒྱད་
དང་སྤང་ཆ་ཆེན་བཙེ་བརྒྱད་ཀྱི་རྒྱུད་པ་མ་ཉམས་པ་ཏེ་ལམ་ཆ་ཆང་བར་བཙེ་
རྒྱས་པ་ལྟ་བུར་སྤང་། གནས་ལུགས་འདིའི་ཐོག་ནས་ང་ཆོས་སྤྱོད་ཅིག་
ཆེད་པ་ནི། སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་དྲུག་པ་བདུན་པའི་སྐབས་ནས་མདོ་སྐྱོད་སྐྱོད་
ཀྱི་ཡུལ་དུ་གནས་པའི་སྤང་མི་ཉག་ནི། སུམ་པ་དང་འཁྱུ་བྱའི་བོད་ཁོངས་
ཀྱི་རྒྱལ་ཤན་ཀྱི་གངས་སུ་བཙེ་མིན་ལ་མ་སྟོས་པར་དེ་ལ་རྒྱལ་བོ་ཞིག་ཡོད་པ་
དང་། རྒྱལ་བོ་ཞིག་ཡོད་དུས་དེས་མངའ་དབང་བསྐྱུར་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་
ཀྱང་ཡོད་དེས་པ་རང་བཞིན་གྱི་ཆོས་ཉིད་ཅིག་ཡིན་པ་དེ་རེད། ཡང་མི་ཉག་
གི་རུས་རྒྱུད་གཞན་དུ་འདོད་མཁན་ཡང་འདུག་སྟེ།

མི་ཉག་ཅེས་པ་ནི་བོད་ཀྱི་རུས་ཤིག་ཡིན་ཞིང་ད་ལྟ་འགའ་ཞིག་གིས་
ཞིས་ཞ་ཟེར་བར་ངོས་འདིན་པ་སྤང་མོད། འོན་ཀྱང་དེ་ཡང་
སྤོན་བོད་ཀྱི་བཙན་བོའི་སྐབས་ཀྱི་བྱ་རྒྱུད་བཞིན་ནག་པོ་ཅན་ཞིག་
གི་རྒྱུད་ལས་འཕེལ་ཞིང་། མི་ཉག་ཅེས་པ་ཟུར་ཆག་ནས་མི་ཉག་དུ་
གྲགས་པར་མདོན་ནོ།། མི་ཉག་དང་འབྲུག་པ་རྒྱལ་བོ་གཉིས་བོད་
རྒྱལ་གྱི་སྤྱུག་གཉིས་སོ་སོར་ཁམས་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་བྱས་ཞེས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ན་

དགའ་མེ་ཡོང་དུ་གསུངས།¹⁰

རྒྱ་མཚན་འདི་འབྲེལ་ཐོག་ནས་བསམ་སྒྲིལ་དུ་བཏང་ཆོ། མི་ཉག་གི་
ཀླུ་པོ་ཞེས་བཤད་དུས་ཕྱིས་ཀྱི་མི་ཉག་སྒྲིལ་བས་ཀྱི་ཀླུ་པོར་གོ་བ་ལེན་རྒྱུ་
དང་། མི་ཉག་ཅེས་སྒྲིལ་དུས་ཉིན་ཞུ་ཕྱོགས་གཅིག་རང་ལ་བསམ་སྒྲིལ་གྲོང་
བའི་ལྷ་ཚུལ་དེ་རིགས་བོད་རང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ལ་བཞག་དབྱེད་དེ་ཕྱིས་
ཕྱིན་པ་མ་བཏང་བའི་ཞན་སྒྲིལ་ཡིན་པ་མཐོང་ཐུབ་སྟེ། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་
མོར་“མོན་པ་རིགས་གསུམ་བྱུང་བ་ནི། མོན་རང་རྒྱུད་པ་དང་། རྒྱ་བོད་
མཚམས་ཀྱི་མི་ཉག་ རྒྱུ་པོ་དང་གསུམ་མོ།”¹¹ ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་ལས་ཀྱང་
སྒྲིལ་ཀྱི་མི་ཉག་གི་ཡུལ་མདོ་སྤྲད་རང་ཡིན་པ་ཤེས་ནུས།

རྒྱུ་པོ་བཤད་སྒྲིལ་སུ་ཐོག་མར་མི་ཉག་པ་རྣམས་དེང་སང་གི་མདོ་སྤྲད་
ཅོ་ནེ་དང་འབྲུག་རྒྱུ་པོ་འབབ་རྒྱུ་དུ་གནས་ཤིང་། རིམ་གྱིས་འཐབ་འབྲུག་གི་
རྒྱུ་པོས་དུམ་བུ་གཉིས་སུ་ཁྱེད་ཀྱི་ཐོག་ཁག་གཅིག་ཀླུ་པོར་སོགས་སུ་མཆེད་
དེ་དང་གི་ཁམས་མི་ཉག་ཕྱོགས་སུ་ཆགས་པ་དང་། ཐོག་ཁག་གཞན་པ་དེ་བྱང་
ཕྱོགས་སུ་མཆེད་དེ་ཉིན་ཞུ་ཕྱོགས་སུ་གཉིས་ཆགས་ནས་མི་ཉག་ཀླུ་པོ་རབས་
བཅུགས་ཚུལ་གསལ་འདུག་པ་དེ་རྒྱ་མཚན་ལུན་པའི་བཤད་ཚུལ་དུ་མཐོང་སྟེ།
དེང་སང་ཡང་མདོ་སྤྲད་ཅོ་ནེ་ཕྱོགས་སུ་མི་ཉག་གི་རྒྱུ་པོ་ཡོད་པར་སྤང་ཞིང་།
སྤྲུ་འབྲུམ་དང་ཁྱི་ཀ་སོགས་སུ་འང་མི་ཉག་ཅེས་པའི་རུ་སྟེ་ཡོད་ལ། མཁས་
དབང་མི་ཉག་རིན་པོ་ཆེ་དང་དེའི་སྒྲིལ་བ་སོགས་ད་ལྟ་འང་ཡོད་དོ།

ཡིན་ནའང་རྒྱུ་པོ་ཡིག་ཚང་དག་གིས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་ཡོངས་ལ་
དཀའ་རྒྱུ་བཟོ་བཞིན་ཡོད་པ་ལྟར་མི་ཉག་གི་སྒྲིལ་ལའང་རྒྱུ་པོ་མང་པོ་
བཟོས་འདུག་སྟེ། གནའ་བོའི་བོད་མིར་རྒྱུ་པོ་གདངས་ལྟར་བྲིས་པས་སྟོང་
གི་རྒྱུ་པོ་ལ་ཏང་ཞང་ཟེར་བས། དེང་རབས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་བཟོས་སྟོང་

རི་ཞེས་པ་བྱུང་སྟེ་རྩ་ལྟོ་ལམ་ཆེར་གྱི་བདག་པོ་བྱས།¹² ཞེས་བཤད་འདུག
ཡིན་ནའང་དོན་དངོས་ཐོག་སྐབས་དེའི་མི་ཉག་ཀྱལ་རབས་དེ་ཡང་ཐང་ཀྱལ་
རབས་ཐོར་ཞིག་དུ་སོང་ནས་གཅིག་གྱུར་མེད་པའི་སྐབས་ཡིན་སྟབས། སུང་
ཀྱལ་ཁབ་དང་། ལེའོ་ཀྱལ་ཁབ། ཅིན་ཀྱལ་ཁབ་སོགས་ཕྱོགས་བཞི་ཀྱན་དུ་
ཀྱལ་ཕྱན་མང་བོས་བསྐྱོར་ཅིང་། བདོ་སྟོང་ཅོང་ཁ་ཀྱལ་བོའི་ཀྱལ་ཁབ་དང་
ཡང་བྱིམ་མཆོའི་ཡིན་སྟབས། བྱིམ་མཆོའི་ཀྱལ་ཁབ་དེ་དག་དང་འགལ་འབྲེལ་
སྒྲ་ཆོགས་གྱི་བརྒྱད་རིམ་ཡང་ཡོད་པ་ཡིན།

འདིའི་མངའ་ཁོངས་སྐྱོར་མདོ་སྟོང་ཆོས་འབྱུང་ལས། “ཤར་ན་རྩ་ནག་
ལྟོ་ན་འཇང་། རུབ་ན་བོད། བྱང་ལོར་གྱིས་བཅད་པའི་དབུས་ན་མི་ཉག་གི་
ཀྱལ་ཁམས་ཏེ་གོ་ཏན་གྱིས་བཟུང་བའི་ལྷ་དང་བྱང་དོས་སོགས་ནི་ཡུལ་གྱི་
དངོས་གཞི་ཡིན་ལ། རབ་སྟོང་ཆར་སྐང་གི་ས་ནམས་ཀྱང་མི་ཉག་ལ་གཏོགས་
ཞེས་བཤད།¹³ ཞེས་གསུངས་འདུག་པ་དང་། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་
སྟོན་དུའང་འདི་དང་གཅིག་མཚུངས་འབྱུང་།

མི་ཉག་ཀྱལ་ཁབ་འདིའི་རིང་ལ་ཀྱལ་རབས་དྲུག་(ལོ་རྒྱུས་མང་པོ་ན་
ཀྱལ་རབས་དགུ་བྱུང་བར་བཤད)བྱུང་ནས་ལོ་ངོ་༡༩༠ ཡས་མས་ལ་དེ་ལྟལ་
དབང་བསྐྱར་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་ཅིང་། ཀྱལ་རབས་དྲུག་པ་མི་ཉག་ཀྱལ་
མོད་དུ་གྲགས་པའི་རིང་སྤྱི་ལོ་༡༣༡༥ ལོར་ལོ་ངོ་རིང་གིར་གྱིས་ཀྱལ་སྲིད་
འཕྲོགས་ཏེ་ཀྱལ་ཁབ་རྩ་ཐོར་དུ་བྱིན། ལོར་གྱིས་མི་ཉག་སྐངས་པའི་དགའ་སྟོན་
གྱི་ལྷ་བ་ལ་ལོར་ལྷར་གྲགས་པ་འདི་བྱུང་ཞིང་། ད་ལྟོའང་མདོ་སྟོང་ལྟལ་དང་
ཁམས་ལྟལ་མང་པོ་ཞིག་ན་ལི་ཐོ་ཆེ་ལྷགས་ཀྱང་འདི་དང་བསྐྱུན་ནས་ལོ་སར་
གྱིས་ལྷ་ཆོས་དབུས་གཙང་དུ་དར་བའི་ཆེས་ལྷགས་དང་མི་མཐུན་པ་བྱུང་
འདུག་པ་མཐོང་ཆོས་ཡིན།

144 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

མི་ཉག་གི་སྐོར་བོད་ཀྱི་སྤྱི་རབས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ཚན་ཡན་གར་བར་
འཁོད་སྤྱོད་མི་ཚལ་བའི་དེབ་དམར་ཡིན་ལ། དེབ་དམར་ནི་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩
ལོར་བཅམས་བྱས་ཅིང་། དེ་ནས་ལོ་ངོ་༡༡ རྗེས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་༡༩༧༤ ལོར་བཅམས་
པའི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་དང་། དེ་ནས་ལོ་༡༩༨༠ རྗེས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་༡༩༨༤ ལོར་
བཅམས་པའི་ཆོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་དྲུང་མི་ཉག་གི་སྐོར་རུང་
རྒྱས་ཚམ་འཁོད་འདུག་ཟུང་། ཕྱི་མ་འདི་གཉིས་ཀྱིས་དེབ་དམར་ཁྲུངས་སྤྱི་
བྱས་པ་ཤེས་ནུས་ཤིང་། སློ་སྦྱོར་ཅན་གྱི་བཤད་སློབ་གསར་བ་མི་སྣ་དང་།

ཅོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་དང་མི་ཉག་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་རྒྱན་རིང་འཐབ་ཅིང་།
མཐའ་མཐུག་ཅོང་ཁ་རྒྱལ་རབས་ཙུག་ཏོར་བྱེད་མཁན་ཡང་མི་ཉག་ཡིན་ལ།
མི་ཉག་རྒྱལ་གློད་ཀྱི་རིང་ལ་མདོ་སྐྱོད་སྟོ་བྱང་གི་ཡུལ་དུ་བཅན་འདྲེལ་དང་
འབྲུག་སློང་མང་བོ་བྱས་པའི་དག་རྒྱན་མང་ཚམ་དོར་གཙང་གི་རྒྱན་ཆོན་ཆོའི་
ཁ་ན་ཡོད་ཅིང་། དོར་གཙང་དང་རྒྱན་གྱི་བསང་ཁོག་སོགས་སྤྱི་བྱང་གི་
འཁོར་གྱི་རི་ལུང་ཐམས་ཅད་དུ་གནའ་དུས་ཞིང་ཁ་བཟོས་པའི་རྗེས་ཤུལ་ད་
ལྟར་དངོས་སྤྱི་མཆིས་ཤིང་། ཁོ་བོ་ཆུང་དུས་ལྷག་རྗེ་ལ་འགོ་སྐབས་ཙུ་ཐང་
དུ་ཁང་ཤུལ་དང་། རྩ་ཆག་དུམ་བུ་མང་བོ་གང་སར་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་པ་དེ་དག་
མི་རྒྱན་ཆོས་མི་ཉག་རྒྱལ་གློད་ཀྱི་ཤུལ་རེད་ཟེར་བ་ཡང་ཡང་ཐོས་ཐྱོང་། དོར་
གཙང་དུང་རིའི་མདུན་ངོས་ཀྱི་ཐེམ་ཐོག་ཆེན་པོ་ཞིག་དུ་མཁར་ཤུལ་ཆེན་པོ་
གཉིས་ད་ལྟར་མ་ཉམས་པར་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་པ་ལ་དོར་གཙང་བ་ཆོས་“རྒྱལ་
བོ་སྤྱན་གཅིག་གི་མཁར་”ཟེར་ཞིང་། དཀྱིལ་དུ་བར་གྱུང་གིས་ཆོད་པའི་
མཁར་ཆེན་པོ་གཉིས་ལ་རྒྱལ་བོ་དང་བཙུན་མོ་གཉིས་ཀྱི་མཁར་ཤུལ་རེད་ཟེར་
སྟོལ་ཡང་འདུག ད་དུང་རྒྱན་གྱའི་མཁར་ནང་ཟེར་བའི་མཁར་ཤུལ་དེ་ཙམ་
མ་ཉམས་པར་ཡོད་ཅིང་། རྒྱན་གྱའི་སྤྱི་རུག་གི་རྒྱབ་ངོས་དང་། རུང་ན་གྱི་ཉེ་

འགྲམ་དུའང་མཁར་ཤུལ་ཡོད་ལ། དེ་བཞིན་བསང་ཁོག་དུའང་དེ་མཚུངས་
 གྱི་མཁར་ཆག་ད་ལྟ་དངོས་སུ་མཐོང་རྒྱུ་ཡོད་པ་དེ་དག་ཚང་མ་མི་ཉག་རྒྱལ་
 རྟོག་གྱི་མཁར་ཡིན་པར་ཡུལ་དེ་ཁྲུལ་གྱི་བོད་མི་རྣམས་འདོད་དོ།

ད་དུང་གལ་ཆེ་ཤོས་གྱི་དག་རྒྱན་རྒྱན་འབྲམས་པ་ཞིག་མདོ་སྤྲད་པ་
 དག་ལ་བཤད་རྒྱུ་ཡོད་པ་ནི། མི་ཉག་རྒྱལ་རྟོག་ལ་སྲས་མོ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ས་
 དབྱད་ཏེ་ཅང་མཁས་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས། བོད་གྱི་ས་དབྱད་ལེགས་གས་ཚང་
 མ་མེད་པར་བཟོས་ཤིང་། རྟོར་གཙང་ཅག་ཅག་དགོན་པའི་རྒྱབ་རིའི་ཤང་དུ་
 “རྒྱལ་མོ་ཕུངས་”ཟེར་བ་གཞོང་བའི་དབྱིབས་ཅན་གྱི་ས་ཁྲག་ཅིག་ཡོད་པ་དེ་
 གསེར་གྱི་གཞོང་བ་ཞིག་ཡིན་གཤིས། ས་དབྱད་ལེགས་པས་ཚྱུགས་གཉིས་སུ་
 ས་ཕུངས་བརྒྱབ་ནས་ཁ་ཤོ་བཟོས་ཤུལ་མ་ཉམས་པ་ད་ལྟ་དངོས་སུ་མཐོང་རྒྱུ་
 ཡོད། ཡང་ཆུ་གདོང་ཕུངས་རྒྱན་ཤང་དུའང་སྤྲོ་མོར་མཆོ་ཞིག་འབྲིལ་ཡོད་
 པར་ས་ཕུངས་བརྒྱབ་ནས་མེད་པར་བཟོས་ཤིང་། མཆོ་ཆུ་ཕུངས་ནས་བཞུར་
 སའི་ཤུལ་དེར་“ཕུངས་ཁྲག་”ཟེར། དེ་བཞིན་རྟོར་གཙང་ཆུ་གདོང་ཞལ་བཀྱར་
 གྱི་མདུན་ངོས་ནགས་ཁོད་དུ་“མཆོ་ཕུངས་”ཟེར་བའི་ས་ཆ་ཞིག་ཡོད་ཅིང་།
 དེར་ཡང་མཆོ་ཕུངས་ནས་ཁ་ཤོ་བཟོས་པའི་ཤུལ་དངོས་སུ་མཐོང་ཐུབ། དག་
 རྒྱན་དང་དངོས་ཤུལ་བྱུང་འབྲེལ་གྱིས་བལྟས་ན་མི་ཉག་རྒྱལ་རྟོག་གྱིས་མདོ་
 སྤྲད་ཁྲུལ་གྱི་ས་བྲག་ལེགས་པའི་རིགས་མེད་པར་བཟོས་པ་བདེན་པ་རེད།

ད་དུང་མཁར་ནང་གི་མཁར་བཅེགས་ཟིན་ནས། སྲས་མོ་ལ་ཅི་འདྲ་
 འདུག་ངེས་སྐབས་“དང་པོ་རྒྱལ་པོ་སྟོན་པའི་མཁར། །མཐའ་མར་བྱ་ཚང་བྱེའུ་
 ཚང་མཁར།” ཞེས་འདི་ནས་ས་མི་ཟིན་ཞེས་བཤད་སྐད་དང་། ཡུལ་མི་རྣམས་
 གྱིས་བྱ་ཚང་བྱེའུ་ཚང་ནི་བྱ་དང་བྱེའུ་དངོས་ལ་གོ་རྒྱུ་མ་ཡིན་པར་དེང་སང་གི་
 མཁར་ནང་དུ་བོད་དང་རྒྱ། ཟ་ལར་དང་ཁ་ཆེ་སོགས་མི་རིགས་མི་འདྲ་བ་མང་

༡༩༣༥ ལོར་ཁྲིའུ་འཁོད། རབ་བྱུང་བཞི་བའི་མེ་པག་སྤྱི་ལོ་༡༩༣༧ ལོར་མི་
ཉག་རྒྱལ་རབས་མཐུག་རྫོགས། དྲུང་དཀར་སློབ་འཁྱོད་ཀྱིས།¹⁴ ལི་སི་ཀོང་ཟེར་
བཞིག་གིས་སྤོང་མི་ཉག་གི་རིགས་རྒྱུད་ཚོ་བཞག་གཅིག་གྱུར་བྱས་ཤིང་། རྗེས་
སྤྱི་ཐང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སློན་པོའི་གོ་གནས་རག་སྟེ་བྱས་རྗེས་ལ་བཞེན་ནས།
རྒྱལ་ཕྱོགས་སློང་བའི་དཔོན་པོར་བསྐྱོས་ཤིང་། ཐང་རྒྱལ་གྱིས་རུས་མིང་ལི་
ཞེས་པ་སྤྲད་དེ་གོང་མའི་རུས་ཁོངས་སྤྱི་གསར་བཅུག་བྱས། ཐང་རྒྱལ་རབས་
ཉམས་རྗེས་སྤྱི་ལི་སི་ཀོང་གི་ཡང་ཆ་ལི་ཅེས་ཅན་དང་། ལི་ཏེ་མིང་གཞིས་ཀྱིས་
སྤྲ་རྗེས་སྤྱི་ཐང་རྒྱལ་རབས་དང་། ལའོ་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སློན་ཆེན་བྱས། གླུ་བས་
དེར་སྤོང་མི་ཉག་གི་དཔལ་འབྱོར་དང་རིག་གནས་གང་ཅིར་ཡར་རྒྱས་ཆེན་
པོ་བྱུང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༣༩ ལོར་སློན་ཏེ་མིང་གི་ཆ་བོ། སློན་པོ་ལི་ཡོན་ཏེ་བྱ་བས་
སྤྱི་ཐང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ངོ་ལོག་གིས་རང་ཉིད་རྒྱལ་པོ་བྱས་པའི་རྒྱལ་རབས་མིང་ལ།
ཆེན་པོ་ཞུ་རྒྱལ་རབས་ཟེར་ཞིང་། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་ཟེར།
རྒྱལ་ས་ནི་དང་གི་ཉིན་ཞུ་ཁ་ཆེ་རིགས་རང་སློང་སྤྲོང་ས་དེ་བྱེད་ཁོན་ཡིན། རྒྱལ་
རབས་དེར་རྒྱལ་པོ་དགྲ་བྱུང་ཞིང་། རུས་མིང་ནི་ཐང་རྒྱལ་གྱི་རུས་མིང་ལི་ཞེས་
པ་བཅུད་སྤྱོད་བྱས། སྤྱི་ལོ་༡༩༣༩།༡༩༣༧ བར་གྱི་ལོ་ངོ་༡༩༤༠ རིང་སྤྱོད་དབང་
བཟུང་བར་བཤད།

མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་དབང་སྐྱུར་ཡུལ་ས་ཁོན་ནི། དེང་གི་རྒྱ་ནག་
མུན་པེ་དང་། ཀན་སུའུ། ཉིང་ཞུ་བཅས་ཀྱི་རྒྱལ་བྱང་དང་། མཚོ་སྒོན་གྱི་ཤར་
བྱང་། ལྷང་སོག་གི་ས་ཁུལ་དུམ་བུ་ཞིག་བཅད་པའི་ས་ཁུལ་ལ་ཟེར།

ཁོ་བོས་དེ་སྤྱི་ཐང་བའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ལག་ལས་སྤོང་མི་
ཉག་གི་སློར་འཁོད་སྤྱི་ཐོས་ནི། རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་མེ་ཁྱི་སྤྱི་ལོ་
(༡༩༤༤།༡༩༤༩)ལྟེ་རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་ཆུ་ཡོས་བར་བཅུམས་པའི་ཆལ་ཀུན་

རྟེན་གྱི་དེ་བ་དམར་ཡིན་ལ། དེ་བ་ཐེར་དེར་མི་ཉག་གི་ཡུལ་དེ་ཐོག་མར་རྒྱུ་
འོག་ན་ཡོད་པ་ནས། བྱང་ཤོར་སོག་དང་མི་ཉག་སྒྲུབ་པར་ན་སྟོན་གི་ཞེས་པའི་
རིར་གཞི་བདག་ཅིག་གནས་པ་བྱང་ངོས་ཀྱི་མཁར་ནང་གི་བྱང་མེད་ཅིག་གི་
སར་སོང་ནས་ཉལ་བ་དང་། དེ་ནས་ལོ་གཅིག་ན་ཕྱ་གུ་སྟེ་སྐབས་སྐར་མེད་
པའི་སྐར་མ་ཤར་བས། རྒྱའི་ཆེས་མཁན་ནམས་ཀྱིས་ཆེས་བྱས། མིད་དབང་
འསྟོག་མཁན་གྱི་བྱིས་པ་ཞིག་མཁར་དེར་སྟེས་ཚུལ་བབ་སྟེ། རྒྱལ་བོས་བཀའ་
པལ་ནས་ལོ་གཞིས་ཡན་གྱི་བྱིས་པ་མཐོང་ཆོད་བསད་ཀྱང་། འུ་དེ་ཆུན་མོ་ཞིག་
གིས་སྐས་སྐོང་བྱས་ནས་འཆར་ཡོངས་བྱང་ཚུལ་སོགས་བྱིས་སྐྱུང་གི་གཡའ་
ཡོད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་གིས་ཡོད་སྟབས། བོད་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ཤིང་
སྟག་སྟེ་ལོ་༡༧༩༧ ལོར་སྟག་ཆང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་བཅམས་པའི་རྒྱ་
བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ་མཁས་པ་དགའ་བྱེད་དང་། རབ་བྱུང་དགུ་བའི་ཤིང་
འབྲུག་སྟེ་སྟེ་ལོ་(༡༧༩༩།༡༧༩༩)རབ་བྱུང་དགུ་བའི་ཤིང་གི་ལོ་བར་བཅམས་
པའི་ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་གཞིས་ཀྱིས་ཆལ་བའི་དེ་བ་དམར་ལ་
གཏུགས་ནས་བྱིས་སྐྱུང་དེ་བསྐྱར་སྒྲོས་བྱས་འདུག་ལ། རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་བའི་
ཆུ་སྟུལ་སྟེ་ལོ་(༡༨༩༩།༡༨༩༩)སྟེ་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་ཤིང་སྐང་བར་མཛད་པའི་
བྲག་དཔོན་པའི་དེ་བ་ཐེར་རྒྱ་མཆོར་མི་ཉག་གི་སྟོར་དང་སྟག་པར་ས་ཁྱོན་ཆོས་
འབྱུང་མཁས་དགའ་རི་བཞིན་ཅེད།

ཁོང་ནམ་པས་སྤོང་མི་ཉག་གི་སྐྱོར་ས་བཅད་མ་སྤོང་ཙམ་ཞིག་བསྟན་
 པ་ཡི་རང་གི་གནས་ཡིན་ཀྱང་། གཅིག་ནས་རྒྱལ་རབས་དྲུག་དང་། བདུན་
 དགུ། ཕྱི་ཚེས་རེ་འགའ་ན་བརྒྱ་བཤད་པ་དང་། རྒྱལ་ཐོག་དང་པོ་དང་མི་ཉག་
 རྒྱལ་མོད་ཀྱི་བྱུང་རབས་ཙམ་ལས་མ་བཤད་པས་དོན་གྱིས་རྒྱལ་རབས་དྲུ་ཡིན་
 དང་གྲངས་ངེས་མི་ཐུབ་པའི་སྐྱོན་སོ་ན་གནས། དུང་དཀར་བས་རྒྱའི་ཡིག་

ཆང་ལ་བསྐྱུན་ནས་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་བཤད་པ་དག་ལས་རེ་བྱུང་བོད་ཀྱི་
བཤད་སྒྲོས་དང་མི་མཐུན་ལ། མིང་འདོགས་སྟངས་ཚུན་ཆད་རྒྱུ་ལད་སྒྲོས་
བྱས་ཀྱངས་པའི་སྐྱོན་ཞིག་ནི་མཆིས་སོ།།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་འཇང་ རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་སྒོར།

འཇང་ཞེས་པའི་མི་རིགས་དང་ས་མིང་མི་མིང་སོགས་གནའ་བོའི་བོད་
གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་དུ་འབྱུང་བའི་“སྨྱང་”དང་། རྒྱའི་འདོད་པ་ལྟར་གྱི་
(Qang)ཆུང་དང་ནམ་ཡང་བསྐྱེད་མི་རུང་བ་འདི་ཐོག་མར་ངེས་དགོས་པའི་
གནད་དམ་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་གཞིས་གྱི་བརྗོད་གཞིའི་ཡུལ་ལུང་དང་། དེར་གནས་
པའི་མི་རིགས། རྫོང་བྱེད་གྱི་ལུང་ཆོག་གང་གི་ཐད་ནས་ཀྱང་མི་འདྲ་བའི་བྱེད་
པར་ཆེན་པོ་ཡོད་དེ། ཆུང་ནི་རྒྱུས་སྐབས་རེར་བོད་པ་སྤྱི་དང་སྐབས་རེར་དེའི་
བྱེད་བྱུག་ལ་འབོད་པའི་འདོད་རྒྱལ་གྱི་ཐ་སྲུང་ཅིག་ཡིན་ལ། འཇང་ནི་བོད་
བཙན་པོ་ཆོའི་སྐབས་ནས་བོད་དང་འབྲེལ་བ་ཤུགས་ཆེན་བྱུང་བའི་སྟེ་ཤར་

ཁུལ་དུ་གནས་པའི་མི་རིགས་ཤིག་སྟེ། བོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་དང་དེ་ལ་མུ་དཀར་
ནག་ཟེར་ཞིང་། ལ་ལས་སྟོ་རིགས་སུ་བཤད་ནས་སྟོ་དཀར་སྟོ་ནག་གི་ཐ་སྟངས་
བཏགས་པ་འདྲ་སྟངས་། སྟོ་བར་འབོད་པ་ནི་རིགས་རྒྱུད་ཀྱི་ཆ་ནས་བཏགས་པ་
ཞིག་མ་ཡིན་པར་རིག་གནས་དེ་ཙམ་མ་དར་བའི་ཆ་ནས་དང་སྟོད་ཡུལ་ནགས་
གསེང་ཤས་ཆེར་བྱེད་པ་དང་། གསང་གནས་འགའ་བྱེད་ཀྱི་རས་སྟེ་བ་ཙམ་
དང་གིང་ལོ་སྟོན་པ་སོགས་ཆ་ལྷགས་འཛོལ་གནས་ཀྱི་ཆ་ནས་བཏགས་པ་ནི། ཅ་
རི་སོགས་ནགས་གསེང་ན་ཤས་ཆེར་གནས་པའི་བོད་པ་ལའང་སྟོ་བའི་ཐ་སྟངས་
འདོགས་པ་དང་གཅིག་མཚུངས་ཡིན།

འཇང་རིགས་སུ་བྲགས་པའི་ཆོ་ཁག་གི་ནང་དུ་དེང་སང་རྒྱས་ན་ཞིས་
རིགས་(Na xi zu)ཟེར་བ་ལྟ་བུ་བོད་དང་རུས་རྒྱུད་གཅིག་པའང་ཡོད་འདུག་
ལ། ཁོང་ནམས་ཆང་མའི་དང་ཐོག་གི་མི་རྒྱུད་བོད་རིགས་ཡིན་མིན་བཤད་
དཀའ་ཡང་། ཕྱིས་བོད་ཀྱི་ནང་དུ་མཉམ་འབྲེས་མང་ཙམ་བྱུང་བར་སྟངས་།

དེང་སང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་སྲིད་དོན་དང་འབྲེལ་བའི་ལྟ་བར་
གཅིགས་འདོན་བྱེད་མཁན་མཁས་པ་ཆོའི་ལྟ་སྟངས་ལ་འཇང་བ་ནམས་བོད་
རིགས་ལས་ལོགས་སུ་དཀར་གྱིན་ཡོད་ཅིང་། ཁོང་ནམ་པའི་སྐད་ཡིག་རིག་
གནས་ལ་སྟོན་པ་རིག་གནས་(Dung ba wen hua)ཟེར་གྱིན་འདུག་ ཡིན་ན་
ཡང་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༧ ལོའི་རྒྱ་ཡིག་གི་བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག་འདོན་ཐེངས་གསུམ་
པར་བཀོད་པའི་ཆེད་ཚུལ་ཞིག་དུ། “སྟོན་པ་རིག་གནས་ལ་བྱང་མཁས་པ་ནི་
ཀྱི་མུའུ་ཡིས། འཇང་རིགས་ཀྱི་ཡི་གེ་ལ་ཆོག་དང་བོར་བཅད་དཔྱད་ཞིབ་འཇུག་
བྱས་པའི་འབྲས་བུར། དེང་སང་འཇང་རིགས་ཀྱིས་སྟོད་བཞིན་པའི་ཡི་གེ་ནི་
སྟོང་བཙན་སྐམ་པའི་སྐབས་བསྐྱར་བཙོས་མ་བྱས་གོང་གི་བོད་ཡིག་ཡིན་པ་
དང་། སྐད་ཡིག་གཞིས་(བོད་སྐད་དང་འཇང་སྐད)ཀྱི་འབྱུང་ཁུངས་གཅིག་

152 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་པོ་།

ཅིང་ལོ་རྒྱུས་ཤིན་ཏུ་རིང་། ཞེས་བཤད་འདུག

གཅིག་ནས་ཁོང་ནི་འཇང་ཡིག་ལ་དམིགས་བསལ་བྱ་བ་མཁས་པ་
ཡིན་པ་དང་། གཉིས་ནས་ཁོང་གིས་མི་ཆོག་པ་འཇང་ཡིག་གཅིག་སྤུ་ལ་
ཞིབ་འཇུག་བྱས་པས་དུས་ཡུན་ཏུ་ཅང་རིང་བའི་རྒྱ་མཚན་གལ་ཆེན་འདི་
གཉིས་གཞི་རྩ་བ་བཟུང་ན། ཁོང་གི་ཞིབ་འཇུག་དེ་གནད་དུ་སློན་པ་ཞིག་ཡིན་
ངས་ཤིང་། དེ་འདྲའི་དབྱིས་ཕྱིན་པའི་ཞིབ་འཇུག་གི་གྲུབ་དོན་ནི་འཇང་ཡིག་
དེ་གདོད་མའི་བོད་ཡིག་ཡིན་པ་དང་། འཇང་བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་གཉིས་ཀྱི་འབྱུང་
ཁུངས་གཅིག་པར་བསྟན་པ་འདི་དོན་དག་གལ་ཆེན་ཡིན་ལ། རྒྱ་མཚན་འདིའི་
ཐོག་ནས་བལྟས་ཆོ། བཅན་པོ་ཆོས་སུམ་པའི་དམག་དཔུང་བསྐྱེད་ནས་འཇང་
ཡུལ་ཐབ་པར་བཤད་པ་དེ་མི་རིགས་མི་གཅིག་པའི་ཡུལ་ལུང་གཞན་ལ་བཅན་
འཇུག་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན་པར། བོད་རང་གི་གདོད་མའི་རྩ་སྐད་ཆོ་ཁག་དེ་
ཆོ་གཅིག་གྱུར་བྱས་པ་ཅམ་ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ།

འདི་ལ་ལྷང་ཞེས་ལ་མགོ་ཅན་འདི་འབྲི་མཁན་ཡང་ཡོད་མོད། འཇང་
འདི་ཉིད་གིས་པ་བྱབ་ཆེ་ཞིང་། ཏུན་ཏོང་གཏེར་ཡིག་ཏུ་འང་ཕྱི་མ་འདི་ཉིད་
འབྱུང་།

སྤྱི་ལོ་༡༦༥༩ ལོར་སློན་ཆེན་མགར་གྱི་སྲས་ཆེ་བ་བཅན་སྒྲ་ལྟོ་མ་བུས་
འཇང་ཡུལ་དུ་དམག་བྱངས་ཤིང་། ཞིའི་ཨའེ་དུ་ཞེས་པའི་གཙང་བོའི་རྒྱུད་དུ་
གནས་པའི་འཇང་རིགས་ནམས་དབང་ལོག་དུ་བསྐྱེད་སྐྱབས། རྒྱ་ནག་ཐང་
གིས་མའོ་ཀུའུ་(དང་གི་སི་ཁོན་མའོ་ཞན)སྟོན་ཏུ་ཨན་རོང་མཁར་ཞེས་པ་
བཙུགས་ཏེ་བོད་དམག་འཇང་ཡུལ་དུ་འབྲེན་པ་ལ་འགོག་ཆོལ་བྱས་ཀྱང་།
བོད་དམག་གིས་དཔུང་འཇུག་བྱས་ཏེ་མཁར་རྫོང་སྤངས་ཤིང་ས་སྐྱུང་དམག་
དཔུང་འབོར་ཆེན་དེ་ཁྲུལ་དུ་བཞག་སྐབས། འཇང་བ་ཆོ་ཁག་གཞན་ནམས་

ཀྱིས་བོད་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུས་པ་དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་བོད་བཙན་པོའི་ཆུལ་
རབས་དང་འཇང་རིགས་གཞིས་ལ་འབྲེལ་ལམ་ཐོག་མར་བྱང་བ་ཡིན།

ཡིག་ཆ་འགའ་ཞིག་དུ་སྦྱི་ལོ་༡༠༩ ལོར་མང་སྤང་མང་བཙན་གྱིས་
འཇང་ཡུལ་དུ་དམག་རྒྱངས་པར་བཤད་ཀྱང་། དུན་དོང་གཏེར་ཡིག་དུ་བཙན་
པོ་ཁྱི་འདུས་སྤང་གི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་སྐབས། “ཁྱ་གི་འོག་དུ་འཇང་ལ་ཆབ་སྲིད་
མཛད་དེ་མུ་དཀར་བོ་དབྱེ་པ་བ། མུ་ནག་པོ་འབངས་སུ་བཀྱག་པ་ལ་
སྦྱོག་སྒྲེ”ཞེས་གསལ་བ་ལ་གཞིགས་ན་འཇང་ཡུལ་དུ་ཐོག་མར་དམག་འདེན་
མཁན་གྱི་བཙན་པོ་ནི་ཁྱི་འདུས་སྤང་བཙན་ཡིན་པར་ངེས་ཤིང་། བཙན་པོ་
སྦྱ་ཉིད་ཀྱིས་འཇང་ཡུལ་དུ་དམག་རྒྱངས་ནས་མུ་དཀར་ནག་དུ་གྲགས་པའི་
འཇང་བ་ནམས་ལ་དབང་བསྐྱར་བྱས་ཤིང་། སྦྱི་ལོ་༡༠༩ ལོར་བཙན་པོ་ཁོང་
ཡང་དམག་ཐོག་དུ་བཀོངས་པར་བཤད། ད་དུང་ཁྱི་ལྷོ་གཙུགས་བཙན་གྱི་སྦྱ་
རིང་ལ་མུ་མཐུད་འཇང་པ་བ་པའི་ལོ་རྒྱུས་དུན་དོང་ཡིག་རྒྱུ་དུ་འབྱུང་བ་ནི།

སྦྱ་ཕྱོགས་ཀྱི་སྦྱ་ད་ན་འཇང་དུ་མ་མུ་དཀར་བོ་ཞེས་བྱ་བའི་ཆུལ་པོ་
སྦྱ་ཕྱི་རུང་བ་ཞིག་འདུག་པ། ཆུལ་པོ་ཐུགས་སྐྱམ་པོའི་རྒྱབས་དང་
ཐབས་ཀྱིས་བཀའ་སྦྱལ་དེ། མུ་འི་ཆུལ་པོ་ཀག་ལ་བོང་ཞེས་བྱ་བ།
འབངས་སུ་བྱག་འཆལ་ནས། ཐབས་གཙུང་སྦྱལ་དེ། ཕྱི་མང་གི་
སྦྱོན་བཏབ། ཡུལ་ཆེ་འི་ནི་འདབ་བསྐྱེད་དོ། འཇང་གི་ཆུལ་པོ་བོད་
ཀྱི་བངས་སུ་བཞེས་པས། ཆུ་འི་ཆབ་སྲིད་ལ་ཡང་ཤིན་དུ་དམའ་
ཞིང་། ཕྱི་བདེ་བ་བྱས་སྒྲ། འཇང་མུ་འི་ཆུལ་པོ་ལྷ་ཞིག་ཆུ་ལ་ལྷ་ལྷ་
བ་ལས། ཆུ་རྗེས་དཀར་ཐང་སྒྲེ། ... གཡུལ་སྤྲད་ཀྱིས་ནི། ཆུ་བཙོན་
ལུགས་ལྷར་བསྐྱངས་སོའོ། ཁྱང་ཁྱི་ལྷོ་གཙུག་བཙན་གྱི་ཞ་སྤར།
པང་དང་གི་ཁང་མོ་ཆེར། ཀག་ལ་བོང་གི་སྦོན་པོ། དུན་རུང་ཀོག་

154 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

བྱག་འཆལ་བ་འི་ཆོ།³

ཞེས་འབྱུང་བའི་དུམ་བུ་འདི་ལ་བལྟས་ན་མུ་དཀར་ནག་སོགས་འདྲར་
རིགས་འབངས་ནལ་མར་འགྲུག་མཁན་ནི་སྤྲི་ལྷོ་གཙུག་བཙན་ཡིན་འདུག་
ཅིང་། རྒྱལ་བོ་འདིའི་རིང་ལ་འདྲར་རྒྱལ་ཀག་ལ་བོང་ཞེས་པས་བོད་ལ་མགོ་
བཏགས་གིང་། དེའི་སློན་པོ་དུན་ཅུང་ཀོག་བྱ་བ་བོད་དབུས་སུ་སླེབས་ཏེ་ཐང་
ཐང་གི་ཁང་མོ་ཆེར་བོད་རྒྱལ་ལ་མཇལ་འཕྲད་བྱས་སྐབས། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་སློན་
ནམས་ཐུགས་འདོད་ཆེམས་ནས་སྤྱ་སྒྲངས་པའི་སྒྲོར་ཡང་ཡིག་ཆ་འདིར་ད་
ཅང་གསལ་བོར་འཁོད་འདུག

སྐབས་དེར་བོད་ཀྱིས་འདྲར་རྒྱལ་འབངས་སུ་བཀྲུག་པ་དེས་རྒྱས་པ་
ཅི་ཞིག་ཐོན་ནམ་སྐྱམ་ན། བོད་དམག་འདྲར་ཡུལ་དུ་བསྐྱད་དེ་རྒྱ་ནག་ཐང་
ལ་དབུང་འདུག་ཡང་ཡང་བྱས་པས་ཐང་ལ་པམ་ཉེས་ཆེན་པོ་ཕོག་ཅིང་། ཐང་
འོག་གི་རྒྱ་མི་བོད་ལ་ཤོར་བ་ཆོ་བཙོན་པ་ནང་བཞིན་གྱིས་བྲན་དུ་བཀོལ་།
བོད་དམག་གིས་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་ས་འདབས་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱས་པ་དེ་ཡིན།

ཡིན་ན་ཡང་སྤྲི་ལྷོ་བཙན་གྱི་སྤྱི་ཆེ་སྤྱད་ཙམ་ནས་སློན་ཆེན་ཆོའི་
ནང་ཁུལ་དུ་ཆོས་ལུགས་དང་སྤྱི་དབང་གི་འཐབ་ཚོད་ཀྱི་མུ་གུ་འབྱས་གིང་།
མངའ་བདག་སྤྲི་ལ་གྱིས་སྤྱི་དབང་འདི་ན་པའི་སྤྱ་གཞུག་དུ་སློན་ཆེན་ནང་
ཁུལ་གྱི་འགལ་ལྗང་ཅེ་མོར་སོན་། བན་ཚུན་མ་ཉེས་ཁག་གཡོག་དང་གཡོ་སྤྱོད་
རྒྱན་སྒྲིག་གིས་གསོད་རེས་འཕྲོག་རེས་བྱས་པའི་ཉེར་ལེན་གྱིས་རིམ་པར་བན་
དེ་བྲན་ཀ་དཔལ་ཡོན་སོགས་དམར་གསོད་དང་། མཐའ་མཐུག་བཙན་པོ་
རང་ཉིད་ཀྱང་མཛིངས་པ་གཙུག་ཏེ་བཀོངས། དེ་འདྲའི་ཉེར་ལེན་ལ་བཞིན་
ནས་སྤར་མཐའ་བཞི་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱས་པ་ནམས་ལ་སྤྱ་མཐུད་དབང་སྤྱོད་བྱེད་
པའི་རྒྱས་པ་ལྷ་ཞོག་རྒྱལ་སྤྱི་ཀྱི་ལྷོ་བ་ཡང་འགྲུལ་ལ་ཉེ་བ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་བཙན་པོ་སྐྱེད་དེ་མཁའ་བསྐྱོངས་ཤིང་བོད་བཙན་
པོའི་རྒྱལ་རབས་ཐོར་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པ་ལ་བརྟེན་ནས་མཐའ་དབུས་གང་སར་
འབངས་གྱུན་ལོག་དང་། ཆོ་ཁག་པན་ཚུན་བར་དམག་འབྲུག་འཕྲོག་ཅོད་ཀྱི་
རྒྱུ་ཡན་ལྔ་ཡིང་། བོད་ཡུལ་སྟོད་སྨད་བར་གསུམ་ཏུ་འཛོན་རྒྱུ་ཁ་སྐྱབས་
དྲག་པའི་མི་མང་བོས་རང་བདག་རང་དབང་གི་རྒྱལ་ཕྱན་དང་ཆོ་ཁག་
འཇུགས་ཀྱིན་ཡོད། དེར་བརྟེན། སྤྱི་ལོ་༢༠༠༡ ལོར་འདྲུང་ཡུལ་གྱི་སྤྱི་དྲག་
ཀྱིན་ཅན་ཞེས་པ་ཞིག་གིས་འདྲུང་རྒྱལ་ཁབ་གཏོར་ཅིང་། སྤྱི་ལོ་༢༠༡༢ ལོར་
སྟོན་པོ་ཞིག་གིས་རྒྱ་ནག་སྲུང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་འབྲེལ་ལམ་བཅུགས་ནས། ཉ་ལེས་
རྒྱལ་ཁབ་ཞེས་པ་བཅུགས་ནས་སྤར་བོད་འོག་ཡིན་པའི་ས་ཁུལ་མང་ཅམ་ལ་
དབང་བསྐྱར་བྱས། ཕྱིས་སྤྱི་ལོ་༢༠༡༥ ལོར་ཧོར་རིང་གིར་གྱིས་འདྲུང་ཡུལ་
ལ་དམག་དངས་ཏེ་འདྲུང་གི་རྒྱལ་སྲིད་ཚ་མེད་བཟོས་པར་བྱགས།

འདྲུང་གི་སྐྱོར་འདི་རྒྱའི་ཡིག་ཆ་ཁག་ཏུ་གསལ་བར་བཤད་ཅིང་།
མཁས་དབང་དཔུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱི་དབྱུད་ཚོམ་ཕྱོགས་བསྐྱེགས་ལས་
ལུན་སེལ་སྟོན་མེ་སོགས་དང་། རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིང་བའི་
གཏམ། སོག་པོ་སྟོ་བཟང་ཏེ་དབྱངས་ཀྱི་གསུང་འབུམ་ལས་ཆེན་པོ་ཧོར་གྱི་
རྒྱལ་རབས་ངོ་མཚར་གསེར་གྱི་དེབ་ཐེར་སོགས་སུ་གསལ་བས་རྒྱས་པར་
འདོད་པ་ནམས་ཀྱིས་དེ་དག་ཏུ་གཟིགས་པར་བྱ་དགོས་ཏེ། ཁོ་བོའི་འཆད་བྱ་
གཙོ་བོ་ནི་མདོ་སྨད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིན་སྐབས་འདི་དག་ལ་རྒྱས་སྟོན་བྱེད་འགབ་
མི་ཆེ་ཡང་། མཐའ་བཞིའི་རྒྱལ་ཕྱན་ཁག་གི་གནས་སྐབས་རྒྱུང་ཅམ་གསལ་
བོར་མ་བཟོས་ཆེ། མདོ་སྨད་ཀྱི་སྐྱོར་གཙང་མ་ཞིག་འཆད་ཐབས་མེད་པར་
མཐོང་ནས་འདི་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་བསྐྱེད་པ་རེ་འབད་བཙོན་བྱས་པ་ཡིན་ནོ།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ཀླང་གི་ སྒྲོར་ལ་བལྟ་སྟངས།

ཁྱེད་ཀྱིས་ཀྱིས་ཀླང་དུ་འབོད་པའི་མི་རིགས་དེ་སུ་ཡིན་གང་ཡིན་གྱི་ལྟ་
སྟངས་ནི། གཤམ་དུ་འབྱུང་བ་ལྟར་ཡིན་ལ། ཐོག་མར་བོད་ནང་གི་ལོ་རྒྱུས་
ཞིབ་འཇུག་པ་ཞིག་གིས་འདིའི་སྒྲོར་བཤད་པ་བྲངས་ན།

ཁ་ཅིག་གིས་བོད་རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་མ་བྱས་གོང་ལ་མཚོ་བོད་མཐོ་
སྒང་གི་སྟོད་མི་ལ་བྱང་ཟེར་བར་བཤད་པ་དང་། སྟོང་བཅན་སྐམ་
པོས་མཚོ་བོད་མཐོ་སྒང་གཅིག་གྱུར་བྱས་རྗེས་བྱང་ལ་སོགས་པ་
ཡུལ་གཞན་དུ་སྟོར་དགོས་བྱུང་། མ་ཕྱིན་པ་རྒྱལ་ས་བོད་ལ་མགོ་
འཇུག་ཏེ་བོད་དུ་གྱུར་ཟེར། བཤད་སྟེལ་འདི་རིགས་ལ་ཞིབ་དཔྱད་
ནན་དུ་བཏང་ན་ངེ་བ་འདི་འདྲ་འབབ་སྟེ། དུས་ཡུལ་སྤུང་དུ་ཞིག་
གི་ནང་དུ་མཚོ་བོད་མཐོ་སྒང་ཆེན་པོ་གཅིག་གྱུར་འབྱུང་བུ་པའི་

རྒྱ་མཚན་ཅི། གཅིག་གྱུར་བྱས་རྗེས་རིགས་རྒྱས་འདྲ་མིན་ནམས་
 གྱིས་རིགས་མིང་བོད་ཡིན་ཟེར་དོན་ཅི། བྱང་ཞེས་པའི་མིང་ཆོག་
 འདི་བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་དང་ཐ་ན་ངག་རྒྱན་དུ་ཡང་ཙམ་བ་ནས་མེད་
 པའི་དོན་ཅི།

ཞེས་སོགས་རྒྱའི་འདོད་པ་ལྟར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མི་བདེན་པ་འབྲམས་
 བརྒྱུ་བྱས་པ་ཁག་གི་བཤད་སྒྲོས་དང་བདེན་མ་ཡིན་པ་ལ་མདུང་ཅེ་གཏད་
 ཡོད་ལ། ཇི་བའདི་དག་ལ་རྒྱ་མཚན་ལྟར་པའི་ལན་འདེབས་རྒྱ་རིགས་ལོ་རྒྱུས་
 སློབ་སྲས་ཀྱང་བྱ་བྱས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། སྤྱིང་བཙན་སྐམ་པོས་དུས་ཡུན་སྤྱིང་བྱའི་
 ནང་བོད་རྒྱལ་ཁབ་བཙུགས་སྐབ་པ་ནི། མི་རིགས་གཞན་ཞིག་ལ་བཙན་
 འཇུག་བྱས་པ་མ་ཡིན་པར། རང་གི་ཤ་རུས་ཁག་རྒྱད་དང་། རྒྱ་དང་ཆ་
 ལུགས་ཡུལ་གོ་མས་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པའི་མི་རིགས་གཅིག་ཡུལ་ཁམས་རྒྱ་
 ཆེན་པོར་ཐོར་གནས་བྱས་པ་གཅིག་གྱུར་བྱས་པ་ཡིན་སྟབས། གཅིག་གྱུར་
 བྱེད་པ་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་དཀའ་ངལ་མ་བྱུང་བ་དང་། གཅིག་གྱུར་བྱས་
 ནས་ཀྱང་འདོད་པ་མ་ཆོམས་ནས། བོད་ཡོངས་རྫོགས་བོད་ཀྱི་ཡིག་ཐོག་ལོ་
 རྒྱུས་ནམས་སུ་ཆང་དང་སྤུ་ཡུལ་དོར་སོགས་ཀྱི་གནས་རྒྱལ་ན་ཡིག་གཅིག་
 ཀྱང་མཐོང་རྒྱ་མེད་པར་མ་ཟད། ཡུལ་མིའི་ངག་རྒྱན་ཆོག་སྒྲིབ་གཅིག་ཀྱང་
 ཐོས་ཡུལ་དུ་མེད་པས་ན་ནམ་ཡང་ལན་འདེབས་བྱ་མི་སྐབ་པའི་ཇི་བའི་ན།
 འདི་ནི་སྒྲིབ་ཐབས་རྒྱ་རྩ་སྒྲོམ་པ་ཆེ་རིང་གི་ཇི་བའ་དམིགས་བསལ་བཟུང་
 བཏོན་པས་ལན་མ་ཐེབས་པའང་མིན་ལ། རྒྱའི་བཤད་སྒྲོས་ལ་ཁྲུངས་ལུང་རྒྱ་
 མཚན་མེད་པའི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་དབང་གིས་ལན་འདེབས་བྱ་མ་སྐབ་པ་ཡིན།
 ཡང་ཁོང་གིས་རྒྱ་ནག་ལོ་རྒྱུས་སློབ་ཆོས། བཙན་པོ་དོར་གྱིས་བོད་ལ་དབང་
 རྒྱུར་ཡུན་རིང་བྱས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་རིགས་རྒྱས་སོག་མགོར་ལོག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཐོས་

158 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ཡི་གེ།

མ་ཕྱིང་བ་དེ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བདེན་དོན་ཡིན། བོད་ནི་སྐད་དང་ཡི་གེ་མ་དར་བའི་
མི་རིགས་ཤིག་མིན་ལ། རང་གི་ས་མེས་ནས་བརྒྱད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་གིས་
དབུལ་བ་ཞིག་ཀྱང་མིན། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ནས་བྱུང་བའི་མི་རྒྱུད་མཆོད་
སྐྱབས་དང་དར་བྱས་བྱུང་བའི་བརྒྱད་རིམ་ནམས་དེང་རབས་ཚན་རིག་གི་
འགྲོས་དང་མཐུན་ཆ་བས་ཆེ་ཞིང་། བོད་ཡུལ་སྟོན་སྨད་བར་གསུམ་ནས་ཐོན་
པའི་གནའ་རྫས་དང་དུར་སྐྱམ་སོགས་ལ་བརྟག་དཔྱད་ཅི་ཙམ་བྱས་པ་དེ་ཙམ་
ཀྱིས་གནའ་བོའི་ཡིག་ཆ་དང་ཁག་གི་བཤད་སྟོན་ནམས་གནས་ལུགས་རྗེ་ཟབ་
དང་རིན་ཐང་རྗེ་ཆེར་འགྲོ་བཞིན་ཡོད།

ཡིན་ནའང་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་དུས་དཀྱིལ་ཙམ་ལ་བོད་རྒྱུ་ལོག་དུ་
བརྩུད་རྗེས་ནས་བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐད་ལའང་དཀའ་སྟོག་
བསྐྱར་མ་ཞིག་ལངས་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་པ་མང་བོར་བྱི་བ་དང་ཐེ་ཆོས་
མི་ཆོད་པའི་དཀའ་སྟོག་ཅིག་འཕྲད་བཞིན་པ་ནི། བོད་བྱང་ཤར་ས་ཁུལ་དུ་
གནས་པའི་བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་མང་བོ་ཞིག་བོད་དང་ཐ་དད་པའི་ཆུང་རིགས་ཡིན་
པའི་ལྷ་ཚུལ་འཛིན་མཁན་འབྱུང་བཞིན་ཡོད་ཅིང་། རྒྱུ་ཡིག་ཆ་དང་ལས་བྱུང་
བའི་ཆུང་ཡིག་འདིའི་གཞི་ནས་བྱུགས་ཀྱིས་བཅོར་ཏེ། རང་རིགས་ལོ་རྒྱུས་དཔྱད་
བརྗོད་པའི་ཁྲོད་དུ་དགེ་ཆོས་ཀྱིས་སེམས་བསྐྱར་གནང་བ་ཁག་དུ་འཇང་ཞེས་
བསྐྱར་ཡོད་ལ། དབང་རྒྱལ་གྱི་ཅོ་ནེ་ལོ་རྒྱུས་སོགས་སུ་ཁྲོམ་དུ་བསྐྱར། ཡང་
དེང་རབས་དཔྱད་བརྗོད་པ་ལ་ལས་བྱུང་དུ་བསྐྱར་ཅིང་། མཁས་དབང་དཔུ་
དགེ་བསམ་གཏན་དང་། རོར་ཞི་གདོང་དུག་སྟེམས་སྟོ་ནམ་གཉིས་ཀྱི་སྤྱང་
དུ་བཀལ་ཡོད། ཡིན་ནའང་ཕྱི་མ་ནམ་པ་གཉིས་ཀྱིས་སྐྱབས་སྐྱངས་མི་འདྲ་སྟེ།
དཔུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས་བོད་ཀྱི་གནའ་བོའི་ཡིག་ཆ་དང་ཁག་ཅིག་དུ་བོད་མི་
ལ་ཁམས་ཀྱི་སྟོན་ནས་དབྱེ་བའི་ནང་གི་སྤྱང་སྤྱག་ཡེ་ཤེས་ལྟའི་སྟོན་མེ་དང་འདྲ་

བ་ལ་ཁྲུངས་བཅོལ་ཏེ་སྤྱང་དུ་བཀྲལ་བ་ཡིན་ལ། འོ་ར་ཞི་སྤྱུལ་སྤྱུལ་དཔའ་རིས་
 ཡུལ་སྐད་དུ་སྤྱང་གི་འེ་པགས་པ་ལ་བསང་པགས་ཟེར་བ་དང་། རི་སྤྱང་སྟོན་
 མོ་ལ་རི་བསང་སྟོན་མོ། སྤང་རི་ལ་བསང་རི། སྟོས་ལ་བསེས་ཟེར་བ་ལྟར། ས་
 པ་བཏགས་པལ་ཆེར་ས་རུ་མྲོག་ཅིང་། བོན་ཆོས་དང་མྱུད་དཔེ་རྟེང་བར། མ་
 སྤྱང་སྟེ་ལྷ་ལ་མ་སངས་སྟེ་ལྷ་དང་། མ་སྤྱང་སྟོན་པ་ལ་མ་སྤངས་སྟོན་པ། སྤྱི་
 སྐབས་སུ་སྤྱང་ཨ་ལོང་ལ་མོ་ཟེར་རྒྱུ་ཆབ་དུ་སངས་ཨ་ལོང་ལ་མོ་ཟེར་བ་
 སོགས་དོན་གྱིས་སྤྱང་ཡིག་འདི་ཡིན་སྟབས། སྤྱང་ནི་ཡིག་སྐད་དང་། སངས་
 ལ་སྐད་ཡིན་པས། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་མ་ཚུགས་ཡར་སྟོན་གྱི་མངའ་མཛད་
 བརྩའི་ནང་གི་བདུན་པ་མ་སངས་རུ་དགུ་ཟེར་བའང་དོན་གྱིས་མ་སྤྱང་རུ་དགུ་
 ཡིན་པར་བསྒྲུབས་ཏེ། རྒྱས་གནའ་དུས་ཆུང་རིགས་སུ་འབོད་པ་དེ་བོད་ལས་
 ཐ་དད་པའི་མི་རིགས་ཡན་གར་བ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། མ་སངས་ཀྱི་རྒྱུད་པ་ལ་
 རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་ཆུང་བྱིས་པར་གསུངས་འདུག

དབང་རྒྱལ་གྱིས་ཆུང་ཞེས་པ་གནའ་བོའི་ཁྱོམ་གྱི་སྤྱོད་གདངས་སྐབས་
 དེའི་རྒྱ་རིགས་ཆོས་ཆུང་དུ་བྱིས་ཤིང་། ཁྱོམ་ཞེས་པའང་ཁྱོམ་གྱི་བརྟེན་རྟེན།
 བོད་ཀྱི་མིའུ་གཤོང་དུག་སོགས་ལ་རང་རང་གི་སྤྱོད་གྲུང་སྟབས། སྤྱོད་
 ལུག་ཅན་གྱི་རུས་རྒྱུད་ལ་ཁྱོམ་ཟེར་བའི་དོན་དུ་འཆད་པ་དང་། ཡང་ལ་ལས་
 བྱང་འབྲོག་གི་ཡུལ་དུ་གནས་སྟོན་བྱེད་པའི་མི་རིགས་ལ་བྱང་བར་འབོད་པ་
 རྒྱ་ནམས་ཀྱི་ཆུང་བྱིས་པར་ཡང་བཤད་ལ། དེང་བོད་ནང་གི་གཞོན་སྟེས་ལ་
 རྒྱས་དབྱེད་བརྟོད་པ་པལ་ཆེར་ཁ་གཅིག་མཐུན་ལྟ་བུར། རྒྱ་ནག་གིས་བྱིས་
 པའི་ཆུང་ཡིག་གི་ཡིག་གཟུགས་རང་ལ་འབྲེལ་བཤད་བརྒྱབ་སྟེ། ར་ལུག་འཆོ་
 མཁན་གྱི་རྩི་བོ་སྟེ་འབྲོག་ལས་གཞིར་མཁན་གྱི་གོ་དོན་ཡོད་པར་འཆད་པ་སྟེ།
 རང་རང་གི་ནམ་དཔྱོད་ལ་དཔག་སྟེ་རྒྱ་མཆན་ཆང་མིན་ཅི་རིགས་ཀྱི་སྤྱོད་

160 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་ཤིང་།

བྱེད་འགོད་ཐབས་ལ་འདྲུག་བཞིན་ཡོད་ཅིང་། དེང་རབས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
སློབ་ཀྱིན་གྱིས་འབད་བཅོན་བྱེད་བཞིན་པ་ནི་རྒྱུ་ལྡན་སློབ་དེ་དག་གང་
རུང་ཞིག་དུ་བཟོད་ཐུབ་པའི་ལམ་བུ་ཞིག་འཛོལ་བཞིན་པ་ལས་དེ་མིན་གྱི་
བསམ་སློབ་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཕྱོགས་ལ་སློབ་མ་ཐུབ་པར་སྤང་།

ཁོ་བོས་ནི་རྒྱུ་ཡིག་ཆང་དེ་དག་ལ་ཐོས་བསམ་དབྱིས་བྱིན་པ་བྱེད་
མ་ཐོང་བས་ཁ་ཆོད་གཅོད་ག་ལ་སློབས་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གཞི་འཛིན་
ས་དང་རྒྱབ་ཁུངས་བཅོལ་ས་གཙོ་བོ་བོད་རང་གི་ཡིག་ཆང་ཁག་ལ་བྱེད་
དགོས་པ་ལས་རྒྱུ་ལྡན་སློབ་ཡོད་ཆང་ལ་བདག་པོ་བརྒྱབ་སྟེ་དེའི་རྗེས་སུ་
འབྲངས་ན་རྒྱ་ཆེ་བའི་དྲགས་བདས་པ་ལྟར་ངལ་བ་འབྲས་མེད་དུ་འགྱུར་
རྒྱུ་ལས་དོན་གནད་གསལ་བོར་བཟོ་བ་ལ་ཕན་ཐོགས་ཅི་ཡང་མ་མཐོང་
སྟབས། རང་བཞིན་ཆོས་ཉིད་ཀྱིས་བསྐྱེད་པའི་ནམ་ཉིད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཆར་འོང་
བ་དབྱུང་གཞིའི་ཚུལ་དུ་སྟུལ་ན། རྒྱུ་ལྡན་རིགས་སུ་བཤད་པ་དེར་ང་ཚོ་བོད་
རིགས་ལས་ལོགས་སུ་ཐུད་པའི་རྒྱུ་ལྡན་པ་ཡོད་དམ་ཞེས་པའི་དྲི་བ་འདི་ནས་མགོ་
འདྲུགས་དགོས་པར་སྟུལ།

རྒྱུ་ལྡན་ཡིག་ཆང་འགའ་ཞིག་དུ་རྒྱ་ཡུལ་ལ་སྟོན་ཏེ་རྒྱབ་ཕྱོགས་སུ་གནས་
པའི་མི་རིགས་སྤྱི་ལ་ཆུང་རིགས་སུ་འབོད་པ་ལ་ང་ཚོ་ད་ལས་དགོས་དོན་མེད་
པར་སྟུལ་སྟེ། མི་རིགས་གཞན་ཞིག་གིས་མི་རིགས་གཞན་ཞིག་ལ་འབོད་
སྟངས་ཀྱི་ཐ་སྟོང་འདྲ་མིན་འབྱུང་བ་འཛིན་ཏེ་རྒྱུ་ལྡན་ཆོས་ཉིད་ལྟ་བུ་ཡིན་ཏེ།
རང་ཅག་གིས་ཅི་ན་བ་ནམས་ལ་རྒྱ་ནག་པོ་ཟེར་ཡང་། རྒྱ་ནག་པོ་ཁོང་ཚོས་
ཁོང་ཚོར་རྒྱ་ནག་མི་ཟེར། རང་ཅག་གིས་དེ་དུ་བ་ནམས་ལ་རྒྱ་གར་བ་ཟེར་
ཡང་ཁོང་ནམས་ཀྱིས་རང་ཉིད་ལ་རྒྱ་གར་དུ་འབོད་པའི་ཐ་སྟོང་ནམས་ཡང་བྱུང་
མེད་སྟབས། གནའ་བོའི་རྒྱ་རིགས་དག་གིས་རང་ཅག་ལ་རྒྱབ་ཀྱི་ཆུང་དུ་

བཏགས་པ་ནི་སྐབས་དེར་རྒྱ་མི་ཚོས་རང་ཅག་བོད་པ་ལ་འབོད་སྐད་སྤངས་ཀྱི་ཐ་
སྐད་ཅེས་དུ་བཞག་ན་གཞོད་བྱེད་ཅི་ཡང་མེད་ཁར། རོན་གྱི་གནད་ལའང་
འབབ་སྟོབས་ཆེ་བར་སྟུམ།

ད་དུང་ལོ་རྒྱུས་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་སྐབས་དོ་སྣང་བྱེད་དགོས་པའི་རོན་
དག་གཞན་པ་ཞིག་ནི་རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དེ་དག་ཡང་དག་པ་ཡིན་མིན་ནས་བལྟ་
དགོས་པར་སྟུམ་སྟེ། དེར་རབས་ཆབ་སྲིད་དང་མ་འབྲེལ་བའི་རྒྱ་རིགས་
མཁས་པའི་ཁོད་སྲུང་གྲུང་ཅན་ཚུན་ཆད་ཀྱི་རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ལ་ཁྲུངས་ལུང་
བཅོལ་མི་རུང་བའི་ལྟ་བུ་འཛིན་མཁན་ཡོད་ལ། དེར་སང་རྒྱ་གཞུང་གིས་
བཀའ་སྤྱོད་པའི་ཆེན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཟིན་བྲིས་པོ་ཏེ་བརྒྱ་ཕྲག་ལྷག་ཡོད་
པ་ལས་བོད་ཀྱི་སྐོར་ཁོལ་དུ་སྐྱུངས་པའི་དེབ་གྲངས་བརྒྱ་ཡོད་པ་དང་། མིང་
རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ལས་བོད་ཀྱི་སྐོར་བྱུང་བའི་དེབ་གྲངས་
གསུམ་ཡོད་པ་དག་ཀྱང་། རྒྱ་གཞུང་གི་ལྟ་བུ་དང་མཐུན་པར་བཟོ་བཅོས་ཀྱིས་
ལྟ་བུ་པ་ཞིག་ལས། དང་བདེན་གྱིས་དག་བསྐྱེགས་བྱས་པ་ཞིག་ཡོང་མི་སྲིད་
དེ། བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བདག་དབང་རྒྱལ་གཏོགས་ཚུལ་ལུང་སྟོག་ཏུ་མ་བཤད་
བྱེད་ཆེད། ཐ་ན་སྐབས་ཐོག་དེ་དག་གི་བོད་ཀྱི་ལྷ་མ་ཚོའི་ནུས་ཐར་དུ་རྒྱ་སྟོག་
གི་རྒྱལ་བོ་ཚོས་ལེགས་སྦྱོར་ཤིག་སྤྲད་པ་ཅེས་མཐོང་ཡང་། བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་
ལ་གཙུག་ཆེ་བའི་སློང་བཙོན་རྒྱུན་མ་རེ་བྲིས་ཏེ་འགྲོ་གྲོན་པངས་མེད་ཀྱིས་དཔར་
སྐྱབ་བྱེད་བཞིན་ཡོད་ན། རྒྱ་གཞུང་རང་གིས་བཟོ་བཅོས་བརྒྱབ་ཟིན་པའི་
ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཁག་ལ་ཡིད་ཏོན་རུང་བའི་གནས་ལུགས་ནུས་ཡང་མེད་པ་
ཡིན།

བོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་འདི་ཤིན་ཏུ་ངོ་རྒྱུན་ཡིན་སྟབས་རྒྱ་གཞུང་གིས་
ཆེས་དང་བདེན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཤིག་སྤྲིད་གིན་ཡོད་མེད་གསལ་བོ་ཡིན་ཞིང་། རྒྱ་

162 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དཔྱད་གཞི།

གཞུང་གིས་ཉན་དང་ཐང་། མིན་སོགས་གནའ་ཡིག་ཡིན་པར་བཤད་པ་ཙམ་
 གྱིས་གནའ་ཡིག་ཡིན་མིན་ཤེས་དཀའ་ལ། ལྷང་གི་སྐོར་ལ་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་
 མཁན་ཆོས་ཀྱང་ཉ་ཅང་གཟབ་ནན་བྱེད་གལ་ཆེ་བ་ལས། རྒྱས་དཔར་དུ་
 བསྐྱུན་ཆད་གནའ་ཡིག་དངོས་གནས་པ་ཡིན་པར་ཐག་བཅད་དེ། ཡིག་དོན་
 གྱི་གོ་བ་ལེན་ཐབས་ལ་འབད་བཅོལ་བྱས་པ་ཡིན་ན་ནོར་འཁྲུལ་ཆབས་ཆེན་
 དུ་སྤྱང་སྤྱི་དཔེ་ཡིན།

འོན་ཀྱང་རྒྱ་རིགས་དང་བྱི་སྤྱི་བ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་
 མཁན་ཉུང་ཤོས་ཤིག་ལ་ཨ་མཛར་དང་ལྷོག་ཕྱོགས་ཀྱི་མིང་དང་དདུལ་དངོས་
 རེ་རག་ཆོ། དྲང་བདེན་དང་ཤ་ཆ། ཡང་དང་སྤྱིང་རྩིས་གསལ་ཅི་ལའང་མི་བརྩི་
 སྐབས་ཉམ་ཐག་པའི་བོད་མི་དམངས་ལ་མཐོང་ཆུང་བྱུང་གསོད་ཆེད་ལོ་རྒྱུས་
 ཀྱི་གནད་འགག་ལ་འབྲེལ་བཤད་བྱུང་མཛར་རྒྱག་པ་དག་ལ་ནི་མ་ངེས་སོ། །

ལྷང་ཡིག་གི་མགོ་ན་ར་ལུག་མཆོན་བྱེད་ཀྱི་ཉལ་ས་དང་། འོག་ན་མི་
 མཆོན་བྱེད་ཀྱི་ཉལ་ས་བཞེད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་རང་ཅག་ལ་བྱུང་བ་ཕྱོགས་ཀྱི་ར་
 ལུག་འཆོ་སྤྱོད་བྱེད་མཁན་དུ་འབྲེལ་བ་དེ་རྒྱ་མཆོན་ལྷན་པའི་གནད་ཆེགས་
 ཤིག་ཡིན་ནམ། གལ་སྤྱི་ར་ལུག་འཆོ་སྤྱོད་བྱེད་མཁན་གྱི་འབྲོག་རིགས་ལ་
 སྐབས་དེའི་རྒྱ་ནག་པས་ལྷང་དུ་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་ན། སྐབས་དེར་རྒྱ་ནག་
 དུ་འང་འབྲོག་ལས་གཉེར་མཁན་གྱི་ཆོ་སྐོར་མང་བས་དེ་ཆོར་ལྷང་མ་བཏགས་
 པའི་རྒྱ་མཆོན་ཅི་ཡིན་ནམ།

རྒྱ་ནག་པས་རང་ཅག་ལ་སྤྱོད་ལྷང་དང་། རོང་ལྷང་། ཉིས་ལྷང་། ཉང་
 ཞང་ལྷང་། ཡང་ཐོན་ལྷང་ཟེར་བ་དག་ནི་རུས་རྒྱུད་དང་། གནས་ཡུལ་ས་བབ།
 བོད་སྐད་ཀྱི་གདངས་སོགས་གཞི་འཛིན་ས་མི་འདྲ་བའི་ཐོག་ནས་དེ་དག་རུས་
 རྒྱུད་མི་འདྲ་བའི་ཆོ་ཁག་ཐ་དད་པར་འདོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་ཙམ་ལས་རྒྱ་མཆོན་

གཞན་མེད་ལ། ཁོང་ཚོས་གང་འདོད་དུ་བཀར་བའི་ཚོ་ཁག་དེ་དག་རིགས་
ཐ་དད་པ་ཡིན་པའི་གནས་ལུགས་རྒྱ་མཚན་དང་གཏན་ཚིགས་ཡང་དག་ཡོད་
དམ་ཞིན། གསལ་ཁ་ཅན་དང་གནས་ལུགས་ཚད་ལྡན་བཤད་སྟབས་མཁན་
ཀྱི་རྒྱ་རིགས་མཁས་པ་སུ་ཡང་ད་སྔ་བྱུང་མེད་ཅིང་། རྒྱ་མཚན་ལྡན་པའི་ལུང་
ཚིག་གང་ཡང་འདྲེན་རྒྱ་རྒྱེད་མེད།

དེ་བཞིན་དུ་མདོ་སྨད་རྩ་བ་ཁུལ་ཟེར་བའི་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་ས་ཁྱོན་རྒྱ་
མི་རྒྱུད་བཞིག་ལ་མཚམས་དང་ཚིགས་བཟུང་སྟེ་“ཆུང་རིགས་”རང་སྤྱོད་དུ་
བཅད་ཡོད་མོད། གནས་སྐབས་ཀྱི་བཅན་གཤམ་འོག་ནས་རྒྱ་གུ་འཛིན་པའི་
བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སློབ་ཤིང་མས་མི་པམ་རང་པམ་ཡིན་ཀྱང་། དངོས་ཡོད་རྒྱ་མཚན་
ཀྱི་ལམ་ནས་སྡོན་ཆད་ཀྱང་པམ་མེད་ལ་འབྱུང་འགྱུར་ཡང་པམ་མི་སྲིད་དེ།
མདོ་སྨད་སྨད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་པལ་ཆེར་ཆང་རིགས་ཀྱི་རྒྱུད་པ་རེད་ཟེར་མཁན་ཀྱི་
རྒྱུ་དེ་བ་ཐེར་ཚོམ་མཁན་དེ་དག་སྐབས་ཐོག་དེར་བོད་ཡུལ་དུ་ཡོང་ནས།
རུས་རྒྱུད་ཚོ་ཁག་མི་འདྲ་བ་དེ་ནམས་ཀྱི་ཚོ་བ་དང་བྱུང་རབས་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་
འདུག་རྒྱུས་ལོན་གཏིང་ཟབ་བྱས་ཐོག་ བོད་ཀྱི་གདུང་རབས་རུས་མཛོད་
སོགས་བྱུང་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ལ་ཞིབ་འདུག་བྱས་ཏེ་ཐག་གཅོད་བྱས་
པ་ཡིན་ནམ། དེ་མིན་ཁོ་ཚོ་རྒྱ་ནག་གོང་མའི་ཕོ་བྲང་དུ་བསྐྱུད་ནས་བོད་ཀྱི་
ཚོ་ཁག་རེ་རེ་རྒྱུད་པ་ཆུང་ཡིན་མིན་ཐག་གཅོད་བྱེད་པའི་ནམ་དུས་དེ་ལྟར་
རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱ་མཚན་ལྡན་པའི་ལན་འདེབས་བྱེད་གལ་ཆེ།

རྒྱུ་ལོ་རྒྱུས་སུ་ཡང་ཡང་མཐོང་སྟབས་པ་ཞིག་ནི། བོད་ལ་གཏན་ནས་
མ་གྲགས་ཤིང་། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དུ་ས་བོན་ཅམ་ཡང་མེད་པའི་སྤྱི་
གཏམ་མང་བོ་ཁོ་ཚོའི་རང་འདོད་ལྟར་བྲིས་ཤིང་། དེ་ཡང་མིག་གིས་མཐོང་
ཚད་དང་ན་བས་ཐོས་ཚད་ང་ཚོའི་ཡིན། ང་ཚོའི་མངའ་འོག་ཡིན་ཟེར་བ་དེ་

164 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་ཤིང་།

རེད། གལ་ཏེ་ཐང་ཡིག་སོགས་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་ཆོ་ཁག་དེ་དག་བོད་
རིགས་མ་ཡིན་པར་རྒྱུ་རིགས་ཡིན་ཆོ། བོད་ཀྱི་ཡིག་སོགས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་
དོང་གཏེར་ཡིག་སོགས་སུ་མ་མཐར་ཆོག་གཅིག་ཙམ་ཡང་འབྱུང་དགོས་རྒྱུ་
མ་བྱུང་སྟབས། དེང་རབས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་པ་ནམས་ཀྱིས་རྒྱས་
བཤད་ཆད་ཆད་མར་བཟུང་ནས་རང་གི་ཡིག་ཆང་དུ་མ་གྲགས་པའི་མཆར་
གཏམ་དེ་རིགས་ལ་དོ་སྣང་དང་ཞེས་སྤྱི་ལོ་ཆེན་པོ་དེ་འདྲ་བཞིན་པ་དེ་
འོས་བབ་མི་ཆེ་སྟེ།

གལ་སྲིད་བོད་ཀྱི་ཡིག་ཆང་དུ་མ་བྱུང་བྱུང་། རྒྱུ་རིགས་ནས་བཤད་
པ་ལ་གནས་ལུགས་རྒྱ་མཚན་ཡོད་ན་ཁས་ལེན་ལོས་ཀྱང་བྱེད་དེ། གནའ་དེང་
གི་རྒྱ་རིགས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་ལའང་རྒྱ་མཚན་དང་ཁྱེད་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་
རྒྱ་མཚན་པར་མཐོང་སྟེ་སྤྱི་ལོ་ལྟར་གནས་པའི་བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་མི་
རིགས་དེ་ནམས་“ཆང་རིགས་”རེད་ཟེར་བ་ཙམ་གྱིས་ང་ཆོས་དེ་དག་ཆང་
རིགས་སུ་འདོད་གལ་ཐུབ། ཁྱེད་པར་རྒྱུ་རིགས་བཤད་སྟེ་གཅིག་ལ་འདོད་ཀྱིས་
བོད་རང་གི་གནའ་བོའི་ཡིག་ཆང་ཁག་ལས་འབྱུང་བའི་བཤད་སྟེ་ནམས་ལ་
སྤྱི་ལོ་ཁྱེད་ཁྱེད་གསོད་བྱས་མཐར། རྒྱུ་རིགས་ཆང་དུ་དེ་ལས་ལྷག་པའི་གསལ་
ཁ་ཅན་གྱི་གནས་ལུགས་བཤད་རྒྱུ་མེད་ཆོ་ཁས་ལེན་བྱེད་ཐུབ་པའི་གནས་མ་
ཡིན་པར་སྤང་དོ། །

མཐའ་སྟོན་ང་ཆོས་འདི་ནས་བསམ་དགོས་པའི་དོན་གནད་གཞིས་
མཆིས་ཏེ། གཅིག་ནི་རྒྱ་ནག་པས་ཆང་དུ་འབོད་པ་དེ་གནའ་བོའི་བོད་ཀྱི་རྒྱས་
རྒྱུ་དམ་ཆོ་ཁག་གང་ཞིག་གི་མིང་སྤྱི་ལོ་ལྟར་སྤྱི་ལོ་ལྟར་པ་ཡིན་ཆོ། རྒྱ་བོད་
ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ་དང་བོན་གཞུང་འགའ་ཞིག་དུ། བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་མི་རྒྱུ་
ལ་ཁམས་ཀྱི་སྟོན་སྟེ་ཡེ་སངས་དཀར་བོ་གནམ་གྱི་འདྲུ་ཐག་ཅན་དང་

གཅིག ཡེ་ཚོན་ནག་པོ་ཁོ་ཚུའི་ས་བོང་འདྲ་བ་དང་གཉིས། སྤང་ཕྱག་(ཁྱིག་
འདི་བྱིས་པའང་ཡོད)ཡེ་ཤེས་ལྟའི་ཚོན་མེ་དང་གསུམ། མོན་རྩ་ནག་པོ་ཁྱིའི་
ར་ལྡང་ཅན་དང་བཞི་བཤད་པ་ལས་“སྤང་”འདི་ཉིད་ཀྱི་སྒྲ་གདངས་རྒྱ་ཡིག་
ཏུ་བྱིས་པ་ཡིན་སྲིད་དེ། རང་ཅག་གི་ཡེ་ཚུས་ཐོག་སྤང་གི་རུས་རྒྱུད་ཅན་ཡོད་
པ་ལེ་ཆོན་གཞན་དུ་བཤད་བྱིན་པ་ལྟར་ཁས་ལེན་བྱེད་དགོས་པའམ། རོན་
གནད་གཞན་པ་ཞིག་ནི་གནད་དུས་རྒྱ་ནག་པ་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱ་མཆོན་ཅི་ཡང་
མེད་པར་འདོད་རྒྱལ་གྱི་ལམ་ནས་བོད་པ་ལ་“ཆང་”དུ་བཏགས་ཅིམ་དུ་
འཛོག་རྒྱ་དེ་རེད།

གནས་ལུགས་རྒྱ་མཆོན་ཅི་ཡང་བཟང་རྒྱ་མེད་པར། རྒྱའི་སྒྲུལ་རྒྱན་
རིག་གཞུང་དུ་“རྩན་པ་ཐེངས་བརྒྱལ་སྤྲས་ཆེ་བདེན་པར་འགྱུར་”ཟེར་བའི་
བྱེད་ཐབས་ལག་ལེན་དུ་བསྐྱར་ནས། བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་ལ་འདི་ཆང་རིགས་
རེད། འདི་ག་གེ་མོ་གཞན་གྱི་རིགས་ཤིག་རེད་ཅེས་བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་ཡེ་ཚུས་
ཀྱི་གནས་སྤངས་ལ་གཏོར་བཞིག་བྱས་པ་དེ་དག་ནི་དོན་དངོས་ཀྱི་རིན་ཐང་
ཡོད་པའི་ཡེ་ཚུས་མ་ཡིན་སྟབས། བཅའ་ཞིག་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་པའི་དབང་
ཤུགས་ཉམས་རྒྱུད་དུ་བྱིན་ཏེ། བོད་རང་གི་ཡེ་ཚུས་སྤྲ་བ་བོ་རྣམས་ལ་རང་
དབང་གི་ཡེ་ཚུས་འབྲི་སྤྲེལ་ཆོག་པའི་ཐོབ་ཐང་ཤར་ཉིན་ནས་ཆང་གི་ཚོད་རྒྱུ་
རྣམས་མ་བཞིག་རང་ཡལ་དུ་འགྲོ་ངེས་ཡིན་ཏེ། མཁས་དབང་དཔུ་དགེ་བསམ་
གཏན་མཆོག་གིས།

འགའ་ཞིག་གིས་སྤང་ཞེས་པའི་མིང་དེ་འདོགས་ཡུལ་དང་། རེས་
ཆོག་རིགས་སོགས་མཛུབ་མོ་འཛུགས་ས་ཞིག་མ་རྟེན་པར། རང་
རང་གི་སྤང་བར་གང་ཤར་བྱིས་པ་ཤིན་ཏུ་གསལ། དེས་ན་མོང་ལུན་
ཀྱི་རྟ་དམག་ལ་བཅིངས་འགོལ་(༡༩༥༩ ཡར་སྤོན་ལ་གོ་དགོས)ཐོན་

166 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ལོ་

དུ། ཉ་དམག་ཟེར་ཞིང་ཁོ་ཕྱི་དང་ཕྱི་ནག་གི་མི་དང་འབྲ་བར་བོད་
རིགས་སུ་བརྩེ་བ་ལས། སྤྱང་ཞེས་པའི་མི་རིགས་གཞན་པ་ཡིན་པའི་
སྐྱ་ཚམ་ཡང་ཐོས་ཕྱི་མེད།²

ཅེས་ཆོག་ཐག་ཆོད་པོས་རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་འདོད་པའི་ཆང་གི་སྐོར་ལ་
སྐོམ་ཆོག་བཅན་མྱིད་ཅན་གནང་འདུག་པ་ལྟར་ལགས་པས་རྒྱས་བཤད་ཀྱི་དོ་
གལ་མི་ཆེ་སྟེ།

དམ་པའི་ནང་རོལ་སྐྱུགས་པ་རྒྱ་ཡི་རབས། །
ཁེངས་བསྐྱུང་དབང་ཙྰ་གྲུམ་པ་བོད་ཀྱི་རབས། །
མེ་ཕྱེད་འགལ་བ་འཐབ་པའི་བྱང་རབས་མཛོད། །
ཡང་ཡང་དབྱུང་པའི་ངལ་བ་དང་དུ་སྐྱེས། །

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ལི་ཡུལ་ རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་སྒྲོར།

དང་པོ། སྤྱི་ལོ་གནས་བབ།

དེ་ལྟར་བཅོམ་པ་དག་འདུན་འཕེལ་གྱི་སྤངས་ཅུ་ལུང་བསྟན་ནམ། ལྷ་མོ་
འི་མ་མེད་པའི་འོད་ལུང་བསྟན་པའི་མདོ་སྨད་སྐྱེས་ལས་བ་ཇི་བཞིན། སྤྱི་
ལོ་བརྒྱ་ཕྱུག་དང་པོ་ཡས་མས་ནས་ལི་ཡུལ་དུ་སངས་རྒྱུས་གྱི་བསྟན་པ་དར་
མགོ་ཚུགས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱུག་བདུན་པ་དང་བརྒྱད་པར་སླེབས་སྐབས།
པོད་དང་ཆོས་ལུགས་དང་ཆབ་སྲིད་གཉིས་ཐད་ནས་འབྲེལ་བ་བྱུང་འདུག
སོག་པོ་སློབ་མཐུན་ཏེ་དབྱངས་གྱིས་པོད་དང་རྒྱ་ནག་སོགས་ལས་ཏོར་སོག་གི་
ཡུལ་དུ་བསྟན་པ་དར་ཏེ་ཅང་སྤྱོད་བཅས་པའང་དོན་གྱིས་ཏོར་ཡུལ་དང་
ས་འདབས་འབྲུར་བའི་ལི་ཡུལ་དུ་བསྟན་པ་དར་བ་ལ་བཤད་པ་ལས། ཏོར་

168 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

སོག་གི་ཡུལ་རང་དུ་དེ་འདྲའི་དུས་སྡེ་མོ་ཞིག་ནས་རྒྱལ་བསྟན་དར་བའི་སྐབ་
བྱེད་ཁུངས་སྒྲེལ་ཚད་ལྡན་མི་འདུག།

ལར་ནས་ཡི་ཡུལ་དུ་བསྟན་པ་ཏ་ཅང་དར་རྒྱས་བྱུང་བ་དངོས་བདེན་
ཡིན་སྟབས། ཡི་ཡུལ་དང་ས་འདབས་འདྲེས་པའི་དོར་གྱི་ཡུལ་ལྟང་འགའ་རེར་
བསྟན་པ་ཅུང་ཟད་རེ་དར་བར་ཚོད་དཔག་བྱེད་མི་རུང་བ་མེད་པར་སྟམ། རྒྱ་
མཚན་འདིའི་དབང་གིས་བོད་དབུས་ལས་མདོ་སྐྱོད་དུ་རྒྱལ་བསྟན་དར་སྡེ་
བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལྷ་ཚུལ་འདྲིན་མཁན་ཡང་བྱུང་འདུག་པ་དེ། རྒྱ་མཚན་འགའ་
ཞིག་གི་སོག་ནས་བསྟན་ན་བདེན་ཤས་ཆེ་བའི་གཏམ་དུ་སྒྲུབ་བ་ཡིན།

བོད་དང་ཡི་ཡུལ་བར་འབྲེལ་ལམ་སོག་མར་བྱུང་དུས་ལ་དོས་འདྲིན་
ལ་མི་འདྲ་བ་འགའ་རེ་ཡོད་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ཉེར་བརྒྱད་པ་ཐོ་ཐོ་རི་
གཉན་བཅན་གྱི་རིང་ལ། ཡི་ཡུལ་ནས་པཎ་ཁྱིེ་ཏ་སྟོ་སེམས་འཆོ་དང་། ལོ་ཙྰ་
བ་ལི་ཐེ་སེ་གཉིས་ཀྱིས་ཅིན་ཏ་མ་ཁྱིེ་གཟུངས་དང་དཔང་སྐོང་ཕྱག་རྒྱ་བ་
སོགས་ཁྱེར་ཡོང་ནས་ཆོས་སྒྲེལ་ཅིས་བྱས་ཡོད། རྒྱལ་བོས་ཡི་གེ་མི་ཤེས་ཤིང་
ནང་དོན་ཡང་མི་གོ་སྟབས་ཁོང་གཉིས་ཕྱིར་ལོག་ཀྱང་། གསུང་རྟེན་དག་བོད་
དུ་བཞག་ཅིང་གཉན་པོ་གསང་བ་བཏགས་ནས་དཀོར་མཛོད་དུ་བཞག་པ་ལ་
དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་དབུ་བརྟེས་པར་བཤད་ཅིས་རང་རེའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་
འགའ་རེ་ན་སྒྲུབ་ཡང་། སྟོན་བྱོན་མཁས་པ་མང་ཤོས་ཀྱིས་སྟེགས་བཅ་དེ་
གནམ་ནས་བབ་པར་བཤད་ཡོད། སྟེགས་བཅ་དེ་ཙམ་མ་གཏོགས་བོད་ཀྱི་
སྟེགས་བཅ་ཡོངས་རྫོགས་གནམ་ནས་བབ་པར་བཤད་ཀྱང་ཁོ་བོ་ཕྱག་ཅུང་
ཟད་ཀྱང་མི་དོག་ཡོད། ཡི་ཡུལ་གྱི་ནང་བའི་པཎ་ཁྱིེ་ཏ་གཉིས་ཀྱིས་གདན་
ངངས་པ་དེ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལུགས་སུ་བྱས་ན་ཏ་ཅང་བདེ་སྐྱོད་ལྟེན།

མཁས་པ་ལྷེ་འུའི་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་དོས་༡༥༡༣༡༥༡ ལས། སྟོང་བཅན་

སྐམ་པོ་སྐྱུན་རས་གཟིགས་ཀྱི་སྐྱུལ་བ་ཡིན་ཚུལ་དང་། ལི་ཡུལ་གྱི་བན་རྟེན་གཉིས་
 ཀྱིས་སྐྱུན་རས་གཟིགས་བསྐྱབས་པས་བོད་ན་རྒྱལ་པོའི་ཚུལ་དུ་ཡོད་ཚུལ་
 ཉོགས་ནས། བོད་དུ་སྔོང་བཅན་ལ་མངའ་དུ་ཡོད་ཚུལ། ཁྲ་འབྲུག་དང་ལྷ་
 ས་སོགས་སུ་སྔོང་བཅན་གྱིས་མི་མང་བོའི་མིག་འབྱིན་པ་དང་། སྐྱིད་པ་འབྲེག་
 པ། བསད་པའི་རོག་སར་གཡུགས་པ་སོགས་མཐོང་ནས་བན་རྟེན་གཉིས་མ་
 དད་པས། སྔོང་བཅན་གྱིས་མགོ་ཡི་འོད་དཔག་མེད་ཀྱི་དབུ་བསྟན་ཚུལ་དང་།
 མིག་ཕྱེ་བཅུམ་གཅིག་ལ་སྒྱུར་ལི་ཡུལ་དུ་བསྐྱུལ་བའི་གྲུབ་ཉག་ས་བསྟན་ཚུལ།
 ལྷ་ས་ནས་ལག་ནང་དུ་བྱེ་མ་སྒྲགས་པ་ལི་ཡུལ་དུ་སླེབས་སྐབས་གསེར་དུ་གྱུར་
 ཚུལ་སོགས་བཤད་པའི་བྱིས་སྐྱུང་གི་ནམ་པ་ཅན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཐུང་ཅུ་དེ་
 བདེན་རྒྱུན་གང་ཡིན་གྱི་ཁྱུན་ཐག་གཅོད་འདོད་མེད་ཀྱང་། ང་ཚོས་གཏམ་
 རྒྱུད་དེའི་རྒྱབ་ལོགས་ནས། སྔོང་བཅན་སྐབས་ལི་ཡུལ་གྱི་གྲུ་བ་གཉིས་བོད་
 ཀྱི་ཆབ་སྲིད་རིག་གནས་ཀྱི་ཉེ་གནས་སུ་གྱུར་པའི་ཁྲ་འབྲུག་དང་ལྷ་སར་སླེབས་
 པར་མ་ཟད། རྒྱལ་པོ་སྔོང་བཅན་སྐམ་པོ་དང་ཡང་མངའ་འཕྲད་བྱས་འདུག་
 པ་དེ་རང་བཞིན་གྱི་འགྲུལ་བཞུད་དུས་མའི་ཞར་ལ་སྟེས་དབང་གིས་བྱང་
 བ་ཞིག་མིན་པར། སྐབས་དེ་གི་ཅིག་ནས་ལི་ཡུལ་དུ་ནང་བའི་བསྟན་པ་
 འཇིག་པའི་སྤྲུལ་འཆར་གྱིན་ཡོད་སྐབས་ལི་ཡུལ་གྱི་ནང་བའི་དགེ་འདུན་
 པ་ཚོས། ནང་བ་ལ་མི་འཆོ་བའི་གནས་ཡུལ་གཞན་པ་འཆོལ་བཞིན་ཡོད་
 སྐབས། ཁོང་ཚོ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་སར་སླེབས་ཤིང་རྒྱལ་པོ་ལ་མངའ་འཕྲད་ཀྱང་
 བྱས་པ་ནི་ཚོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་དོན་སྦྱོང་ཡོད་པའི་མངའ་འཕྲད་ཅིག་ཡིན་པར་
 ལྟངས་།

གནའ་བོའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་པལ་ཆེར་ཞིག་ན་འདིའི་སྐོར་
 འབྲུང་ཡང་། མི་མཐུན་ས་རྒྱུང་ཞིག་ནི། “ལི་ཡུལ་གྱི་བན་རྟེན་གཉིས།”² ཞེས་

170 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

འབྱུང་བ་ལྟར་ལོ་རྒྱུས་མང་བོ་ཞིག་དུ་དེ་སྐབས་ལི་ཡུལ་ནས་བོད་དུ་ཡོང་མཁན་
གྲུ་བ་གཞིས་ཡོད་པར་བཤད་མོད། ལཱ་བ་ཆེན་པོས། “ལི་ཡུལ་གྱི་དགེ་ཚུལ་
གཅིག་དང་། ཁྱ་འབྲུག་གི་སྤང་བན།”³ཞེས་འབྱུང་། འདི་ནི་ཁེ་ཉེན་ཅན་གྱི་
གནད་འགག་ནི་མིན་མོད་ལི་ཡུལ་ནས་སླེབས་མཁན་གྲུ་བ་གཅིག་ལས་མེད་
པར་བཞེད་མཁན་གྱི་མཁས་པ་མི་ཉུང་བ་བྱུང་འདུག་པའང་ཤེས་པར་བྱའོ།

ཡང་ལི་ཡུལ་ལུང་བསྟན་གྱི་མདོར་“མ་འོངས་པ་ན་འདིར་བོད་དང་
སུམ་པ་དང་རྒྱ་ནམས་ཀྱང་འབྱུང་།”⁴ཞེས་དང་།

ཡང་གང་ཆེ་ཡུལ་གྱི་སྤྲིང་བོ་འདིར། །

སུམ་པ་མང་བོ་འོང་བ་དང་། །

གང་ཆེ་ཡུལ་འདིར་རྒྱ་དང་ནི། །

འཁྱེད་དང་ནི་སུམ་པ་ནམས། །

འཕགས་སྒྲེས་པོ་ཡི་དམག་བཞིན་དུ། །

ཡུལ་དེར་འོང་བར་གྱུར་པ་ན། ⁵ ཞེས་པའི་ལུང་ཆོག་དང་
བསྟན་ནས་བོད་ལི་འབྲེལ་བ་ཐོག་མར་བྱུང་དུས་སྔོང་བཅན་གྱི་ཡར་སྔོན་ཡིན་
པར་བཤད་འདུག ཡིན་ནའང་དེའི་སློ་ཆེ་གཏད་ས་མཐར་ཐུག་ནི་སྐབས་དེའི་
མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སུམ་པ་ལྟ་དང་འཁྱེད་གཞིས་ཀྱིས་ལི་ཡུལ་གྱི་ས་ཁུལ་འགའ་
ཞིག་བཅན་བཟུང་བྱས་པ་དེ་ཅུ་ཡིན།

ལི་ཡུལ་གྱི་ཆགས་རིམ་སྐབས། སྔོན་སངས་རྒྱལ་འོད་སྤྲུང་གི་རིང་ལ་
ལི་ཡུལ་འདི་སྐམ་སའི་ངོ་བོར་ཡོད་ཅིང་། འོད་སྤྲུང་མུ་ངན་ལས་འདས་ནས་
སངས་རྒྱལ་འོད་སྤྲུང་གི་མཆོད་རྟེན་ཡང་ལི་ཡུལ་དུ་བཞེགས། ཕྱིས་སུ་མི་
འགའ་རེས་ངར་སྔོང་ཞིག་ལ་གནོད་པ་བྱས་པས་ངར་སྔོང་གི་དམོད་པས་སྤྱ་
ཁྲོས་ཏེ་མཆོ་ཆེན་པོ་གྱུར། སྔོན་པ་ཤུ་གྲུ་བ་པ་ལི་ཡུལ་དུ་བྱོན་ཏེ་མཆོ་ལས་པམ་

བྱུང་བའི་སྤྱི་དུ་བཞུགས་ནས་ལི་ཡུལ་ལྟར་བསྟན་གྱི་མདོ་གསུངས། སྐབས་
དེར་འཁོར་འགའ་ཞིག་གིས། ཡུལ་འདི་ད་ལྟ་མཆོ་འག་ཏུ་ཡོད་པས་དུས་ནམ་
ཞིག་སྐམ་སར་འགྱུར་ཞེས་སྟོན་པར་བྱས་པས། སྟོན་པས་མྱོ་སྐལ་གྱི་བྱ་དང་
རྒྱལ་ཆེན་རྣམ་ཐོས་སྤྲུལ་གཉིས་ལ་བྱེད་གཉིས་ཀྱིས་ཚུ་རྩོལ་ཞིག་གསུངས་པས།
རྣམ་སྤྲུལ་གྱི་བེ་ཚོན་གྱིས་སྤྱུ་བྱུང་བལ་ཅིང་། མྱོ་སྐལ་གྱི་བྱས་གསེག་ཤིང་གིས་
ཚུ་དཀྱུགས་ཏེ་འཕོ་བས་ཡུལ་གྱི་རྣམ་པར་བཏོད་ཅེས་འབྱུང་། འདི་ནི་དེང་
རབས་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དངོས་ཀྱི་གསུང་ལྟ་བུར་ཡང་། བཀའ་འགྱུར་
དང་ཐོད་གྱི་ཡིག་ཆ་ལ་ཁག་ཏུ་ལི་ཡུལ་གྱི་སྟོར་གསལ་བ་ནི་འདི་འདྲ་ཙམ་ཡིན།

གཉིས་པ། ལི་ཡུལ་ངོས་འཛིན།

ལི་ཡུལ་གང་དུ་ཡོད་མིན་ལ་སྤྱི་རབས་ཀྱི་མཁས་པ་དག་ཞལ་ཤིན་ཏུ་
ནས་མི་མཚུངས་ཏེ།

༡། རྟག་ཆ་དང་རྩིང་བ་དཔལ་འབྱོར་བཟང་བོས། “ལི་འེ་ཡུལ་བལ་བོར་
གཤམ་པ་འདིར། །”ཞེས་འབྱུང་བ་ལྟར་ལི་ཡུལ་དང་བལ་བོ་གཅིག་ཏུ་འདོད་
མཁན་གྱི་མཁས་པ་མང་།

༢། ཡང་ལ་ལས་ལི་ཡུལ་ནི་འཇང་ས་ཐམ་གྱི་ཡུལ་ལ་ངོས་འཛིན་མཁན་
ཡང་འདུག

༣། རོང་སྟོན་ཤྲ་གྱ་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས། དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་དུ་བལ་
བོ་ལི་ཡུལ་ཡིན་བཞིན་ཏུ་གྲོ་ལྟར་བས་ཐ་དད་དུ་བཤད་པ་ལ་སྟོན་བརྗོད་བྱས་
འདུག

༤། དཔལ་བོ་གཙུག་སྤངས་གིས་ལི་ཡུལ་མི་འདྲ་བ་གཉིས་སུ་བྱེ་སྟེ། དང་

172 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

བོར་ལི་ཡུལ་ལུང་བསྟན་གྱི་དོན་པལ་ཆེར་བལ་ཡུལ་དང་སྐྱར་དུ་ཡོད་པ་སྟེ།
 བལ་ཡུལ་བ་ནམས་ནམས་སྐྱར་དང་མོ་སྐལ་གྱི་བྱས་ཆུང་ལ་བའི་ས་
 བལ་བོ་པམ་ཐང་ཡིན་པ་དང་། གོ་མ་ས་ལ་སྐྱེ་ལའི་མཆོད་ཉེན་
 འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན་ཡིན་པར་འདོད་ཅིང་།⁸ཞེས་དང་། བལ་ཡུལ་
 ན་ཆུ་བོའི་པར་འགྲམ་གྱི་ངོས་ལ་བལ་ཡུལ་དང་། ཚུར་ཕྱོགས་ལ་ལི་
 ཡུལ་ཞེས་པར་བྱེད་དོ།⁹

ཞེས་སོགས་རྒྱ་མཆན་དུ་མ་བཞོད་དེ། སྐྱར་བཏང་གི་ལི་ཡུལ་བལ་བོར་
 ངོས་འཛིན་བྱས་ཤིང་། གཞིས་པ་དུས་འཁོར་གྱི་གཞུང་སོགས་ལས་འཛམ་བུ་
 མིང་གི་ཡུལ་དུ་མ་བཤད་པའི་ནང་གི་ལི་ཡུལ་བལ་བོར་ངོས་འཛིན་གནང་གིན་
 མི་འདུག་སྟེ། “ཕྱི་ནང་གི་ཡུལ་བདུན་ཡུལ་དུག་གི་དུས་སྒྱུར་གྱི་ལི་ཡུལ་ནི་བལ་
 བོར་མི་རུང་སྟེ། དེ་བོད་ཀྱི་བྱང་དུ་དགོས་ལ་བལ་བོ་ནི་ལ་སྟོད་དང་མངའ་
 རིས་ཀྱི་བར་གྱི་སྟོན་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ།¹⁰”ཞེས་གསུངས་གསལ་བོར་བཤད་
 འདུག་པ་ལས་རྟོགས་སྟབས་སོ།

༥། འབྲེས་མའི་བཤད་ཆུལ་ལ་དོགས་གཅོད་དགོས་པ་རེ་བྱུང་ནི།
 དེས་ན་ལོ་ཙྰ་བ་ཤམ་ལྟ་ལ་བའི་ཞལ་ནས། དིང་སང་བོད་ན་ལི་
 ཡུལ་ངོས་ཟིན་མཁན་རེད་མདའ་བ་དང་ངེད་གཞིས་ལས་མེད་
 ཅེས་གསུངས་པར་གྲགས་པ་ཡང་པལ་ཆེར་དོན་ལ་གནས་པ་
 ཡིན་ལ།¹¹

ཞེས་བདེན་པར་ངོས་ལེན་གནང་འདུག་ཀྱང་། སོག་པོ་སྟོབ་བཟང་རྟ་དབྱངས་
 ཀྱིས།

རྩེ་མན་ལུང་བ་དང་སྐྱ་མ་རེད་མདའ་བས་རྒྱ་ཡུལ་གན་བྱའི་ས་ཆ་
 ཉིང་ཤ་མཁར་དང་ཉེ་སར་ཉུའུ་ཤན་ ... ལི་ཡུལ་དུ་ངོས་འཛིན་

དགོས་ཞེས་འཆད་དོ། འོན་ཀྱང་ ... མདོའི་དོན་དང་གཏན་ནས་
མི་འབྱོར་དེ།¹²

ཞེས་སོགས་སྒྲ་མ་རེད་མདའ་བས་ལི་ཡུལ་ངོས་བཟུང་བ་ཐོག་དུ་མ་
འཁེལ་བའི་སྒྲ་ཀ་བྱས་འདུག་པ་དང་།

ཡང་“ཤམ་སྒྲ་ལ་བས་བོད་དུ་ཡུལ་འདི་ངོ་ཤེས་པ་རེད་མདའ་བ་དང་
ང་ལས་མ་བྱུང་།”¹³ཞེས་གྱང་འབྱུང་ཡོད། གལ་སྲིད་སྒྲ་མ་དེ་གཉིས་ཀྱིས་
ལི་ཡུལ་ཉིང་ཁ་དང་ཀན་སུཅུ་ས་ཁུལ་དུ་ངོས་བཟུང་ཡོད་པ་བདེན་ན། ཁོང་
གཉིས་ཀྱིས་ཤེས་པ་དེ་ཡང་ལི་ཡུལ་དངོས་མ་ཡིན་གྱང་། ལི་ཡུལ་གྱི་ཤར་
འདབས་དང་ཁད་ཤིན་དུ་མི་རིང་བའི་མཆམས་ཡིན་པས་ནོར་ཆབས་ཆེན་པོ་
ནི་མེད་པར་སྒྲུང་ངོ་།

སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་སྟོད་ཅམ་ནས་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་འགའ་
རེ་ལོ་རྒྱུས་ལ་དོ་སྣང་གསར་བ་ཞིག་སྒྲེབས་ཤིང་། དེ་སྐབས་བོད་ཕྱི་ལོགས་ན་
ཕྱི་སྤྱིང་གི་ཉམས་ཞིབ་པ་རེ་བྱུང་གིས་དུན་ཉོང་ཡིག་རྒྱུང་ངོ་མ་སྒྲིག་བྱེད་བཞིན་
པའི་བསྐྱལ་ཤུགས་ལྟ་བུས། སོག་པོ་སྒོ་བཟང་ན་དབྱངས་དང་དགེ་འདུན་
ཆོས་འཕེལ་གཉིས་གྱང་། གཙུག་ལག་ཕྱིང་བའི་རྒྱུ་ལྷན་འབྲུངས་ནས། རྒྱ་གར་
ཤར་རྒྱལ་ལི་དང་བལ་པོའི་ཡུལ། ཞེས་པའི་དགེ་བཤེས་གྲོ་ལུང་བའི་ཆོག་རྒྱང་
དེ་དང་། ས་རྒྱས་བཟུང་བའི་ལི་ཡུལ་ནི། རྒྱ་བོད་མཆམས་ཀྱི་བལ་པོ་མིན།
ཞེས་བཅོམ་ལྡན་རིག་རལ་གྱིས་བཤད་པ་དེ་ཡང་བསྐྱར་བྱངས་དེ། ལོ་རྒྱུས་
ཡིག་ཆ་མང་པོ་ལ་བརྟེན་ཤིང་གཙོ་བོ་མཉམ་སྦྲེལ་བའི་བོད་མི་རྣམས་ལ་གསར་སྒྲུང་
ཅན་གྱི་བཤད་ཚུལ་བརྒྱད་སྟོད་གནང་ཡོད། དགེ་ཆོས་ཀྱིས།

ལི་ཡུལ་ནི་བོད་ཀྱི་བྱང་རྒྱལ་དང་། ལུ་རུ་སུའི་ལྷོ་མཐར་ཆགས་པའི་

ཡུལ། རྒྱ་གར་རྒྱ་དུ་གི་ས་དེ་ཤ ཡུལ་གཞན་དུ་ཀྱི་སྒྲུབ་དང་།

174 བདེ་སྒྲོན་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཆུ་ནག་པས་མེན་ངང་དུ་འབོད་པ་འདི་ཡིན་ཏེ། འདིའི་ཤར་མཐའ་
མཆོ་སྟོན་པོའི་བྱང་ཆུབ་དང་འབྲེལ་ཞིང་། ལུབ་ཀྱི་མཐའ་ནི་མངའ་
རིས་སྒྲ་དྲགས་ཕྱོགས་དང་ཆོང་འབྲུལ་ཡོད་པའི་ཡར་ཀན་བྱ་བ་དེ་
ཡིན་ལ།¹⁴

ཞེས་ཏེ་ཅང་གསལ་བོར་བསྟན་ཅིང་། སོག་པོ་སྟོ་བཟང་རྟ་དབྱངས་

ཀྱིས།

བོད་ཀྱི་ལུབ་བྱང་གི་མངའ་རིས་ལ་དྲགས་ནས་བྱང་ཕྱོགས་སུ་མི་
རིང་སར་གངས་ཅན་གྱི་རི་རྒྱུད་ཆེན་པོ་དང་མུ་ངམ་གྱི་ཐང་ཆེན་
པོ་བཀལ་བ་ན། གོ་ས་ཐུན་ཏེ་ལི་ཡུལ་དགེ་བ་ཅན་ནམ་དེང་སང་
ཏེ་ཐང་ཟེར་བ་ཡོད། ཡུལ་དེ་ལི་ཡུལ་ཁོ་ནར་འདུག ཅེས་དང་།
དེས་ན་གོང་སྟོས་ཐོ་དཀར་རྒྱུང་བའམ་ཏེ་ཐང་ཟེར་བའི་ཡུལ་དེ་ནི་
སྐང་རུ་ལུང་བསྟན་པའི་མདོ་ནས་གསུངས་པའི་ལི་ཡུལ་ཡིན་པར་
ངས་ཏེ། དེ་ནི་བོད་ཀྱི་བྱང་ན་ཡོད་པ་དང་། ཆུ་གར་ནག་དང་།
ཏུ་རུ་ཁྲ་དང་། འོར་དང་། བོད་སོགས་ཀྱིས་ལན་མང་བོར་བཅོམ་
པ་དང་། ཏུ་ཤང་ཕན་ཡིན་དང་ཐག་ཟིང་གི་ལམ་ཡིག་དང་། ཅན་
དན་རྫོ་བོའི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ཡུ་གུར་གྱི་ཡིག་ཆ་རྒྱུ་ས་སུ་ལི་ཡུལ་
རྒྱལ་གསལ་བར་བྱང་འདུག་པས་སོ།¹⁵

ཞེས་བཤད་པ་དང་། བོད་རྒྱ་ཆོག་མདོད་ཆེན་མོར།

ལི་ཡུལ། ཤིན་ཅང་སྟོ་རྒྱུད་རི་བོ་ཁུ་བུའི་བྱང་ཕྱོགས་དང་། ཐག་མ་
ལ་གན་ཞེས་པའི་བྱེ་ཐང་ཆེན་པོའི་སྟོ་ཕྱོགས་བར་མཆོམས་ཀྱི་རྟོ་
ཐེན་དང་། ཆེ་མོ། ཟེན་སྤེང་ནས་རུའོ་ཆང་གཏུགས་པའི་བར་བཅས་
ཀྱི་ས་ཆ་སྤྱི་དང་། སྟོས་སུ་དེའི་ནང་གསེས་ཀྱི་རྟོ་ཐེན་དང་ཡུས་ཐེན་

ཡུལ་གྱི་གཉིས་ཀྱི་མིང་རྟེན་།¹⁶

ཞེས་བཤད་པའི་ནང་དོན་མདོར་བྲིས་ན། ལི་ཡུལ་ནི་སྐབས་སྐབས་རེར་དང་
སང་ཞིན་འང་དུ་འབོད་པའི་ཡུལ་ཆ་པལ་ཆེར་ལ་གོ་བ་འདྲ་ཞིང་། ཏ་ཅང་
ཞིབ་ཆགས་པོའི་ལུགས་སུ་བྱས་ན་ཞིན་ཅང་ལྟོ་རྒྱུད་ཀྱི་ཏོ་ཐེན་དང་ཡུས་ཐེན་
ཞེས་པའི་ས་ཆ་འདི་གཉིས་ཡིན་པ་གསལ་ལ། ཞིན་ཅང་ལྟོ་རྒྱུད་ཀྱི་ཡུལ་ཆ་དེ་
དག་མངའ་རིས་བྱང་རྒྱུད་དང་། མདོ་སྨད་རྒྱལ་བྱང་གི་ཡུལ་དང་ས་འབྲེལ་
ཡིན་པས། ཁོང་རྣམས་ལོ་རྒྱུས་སོག་བོད་དང་འབྲེལ་ལམ་བྱང་བར་བཤད་
པ་དེ་འོས་པའི་གཏམ་མོ།

དེ་བཤད་ཀྱི་དུ་“ཡུལ་འདི་ལ་མདོ་སྨད་པ་རྣམས་ཡུལ་ལི་ཞེས་འབོད་
པ་ཡང་། དོན་ལ་ལི་ཡུལ་བྱ་བའི་ཆོག་མགོ་མཐུག་ལྟོག་པའམ། ཡང་ན་རྒྱ་གར་
ཡུལ་བྱ་བ་ལ་སྐབས་འགར་ཡུལ་རྒྱ་གར་ཞེས་བརྗོད་པ་དང་འདྲ།¹⁷”གསུངས་
པ་འདི་ཡང་དག་ཆོས་ཀྱི་གསུང་འགྲེམ་སྦྱི་དང་འདྲ་བར་མཁས་པའི་རྣམ་
དཔྱད་ཀྱི་འཁྲུག་ཤེད་སྦྱེན་ཡང་། དོན་གྱིས་ལི་ཡུལ་དང་ཡི་ལི་གཉིས་ཡུལ་
གཅིག་གི་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ནི་ཡིན་ཆོད་མི་འདུག་སྟེ། ཏ་དབྱངས་ཀྱིས།

དེའི་ཤར་ལྟོ་གངས་ཅན་དང་ཉེ་སའི་ཤར་དུ་ཀ་སི་ཀླ་ར་སྟེ་དེར་
སང་ཏ་ཤ་ཏར་བེར་བའི་བྱང་ཤར་ཡི་ལི་དང་མི་རིང་བའི་སར་ལི་
ཡུལ་ཁྲ་སེན་ནམ་དེང་སང་ཀྱ་ཆེན་བེར་བ་ཡོད་ཅིང་། ཞེས་དང་།
ཏོར་ཡུལ་ཡི་ལི་དང་།¹⁸

ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་སྐབས་ལི་ཡུལ་དང་ཡི་ལི་གཉིས་ཡུལ་གཅིག་ཏུ་བཤད་པ་མ་
དག་སྟམ་སྟེ། ཏ་དབྱངས་ནི་གཅིག་ནས་སོག་ཡུལ་ནས་སྟོན་པས་རང་གི་ཡུལ་
ལུང་ལ་རྒྱས་མངའ་ཆེ་བ་དང་། ཁོང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔྱད་གཞིར་རྒྱ་བོད་ཏོར་
སོག་གི་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་རིགས་དང་། ཡུ་གུར་གྱི་ཡིག་ཆ་ལའང་ཉམས་ཞིབ་

བྱས་ཚུལ་དེ་བ་ཐེར་དེ་རང་དུ་གསལ་སྟབས་འདི་ལས་སྟག་པའི་རྒྱ་མཆན་
དཔོས་པར་བདག་གིས་མ་མཐོང་ངོ། །

མདོ་དོན་ལི་ཡུལ་འདིར་སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་དང་ཐོ་ཡས་མས་ནས་
སངས་རྒྱལ་གྱི་བསྟན་པ་ཆེས་ཆེར་དར་ཞིང་། རྒྱལ་རབས་རེ་རེས་དགེ་འདུན་
པ་དང་ནང་བའི་པཎ་ཏི་ཏ་མང་པོ་སྤྱན་དངས་ནས། མཆོད་རྟེན་དང་གཙུག་
ལག་ཁང་དུ་ཅང་མང་པོ་བཞེགས་པའི་སྐོར་འདིའི་གསལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་
བརྒྱུ་ཁ་གཅིག་གྲགས་རེད། ཡིན་ནའང་གང་དར་བའི་མཐའ་མར་རྒྱད་པ་
ཟེར་བ་ནང་བཞིན། རོབ་ཆོད་བྱས་ན་སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་བདུན་པའི་སྐབས་ཙམ་
ནས་མདོ་སྤྱོད་གྱི་རྒྱལ་ཕྱན་འཁོར་དང་སུམ་པ་གཉིས་གྱིས་ལི་ཡུལ་གྱི་ས་ཆ་རེས་
ཅན་ཞིག་བཙན་བཟུང་བྱས་པ་དང་། ཕྱིས་སྤང་བཙན་གྱིས་མཐའ་བཞི་རྒྱ་
བསྐྱེད་བྱེད་སྐབས་ཐོད་དམག་ལི་ཡུལ་དུ་དངས་ཚུལ་རྒྱལ་པོ་བཀའི་ཐང་ཡིག་
དུའང་འབྱུང་།

གྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་དྲུག་པའི་ནང་ནས་ལི་ཡུལ་དུ་སྐྱེ་བྱིར་དཔག་འཇུག་
 བཅོམས་མི་ཆད་པར་བྱང་བ་དང་། ཆོས་བྱེད་དགོ་འདུན་པ་ནམས་ཆོང་ཁེ་
 སོགས་འདིག་རྟེན་བྱིས་པའི་བྱ་བ་ལ་གཡེངས་པས། ཡུལ་མི་ནམས་དད་པ་
 ལོག་པ་སོགས་ཀྱི་འབྲས་བུ་དྲུས་སྒྲིན་ལྟ་བུས་གྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་བརྒྱད་པའི་མགོ་
 ལྟོད་ཅམ་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བརྟན་པ་ཉམས་ཉགས་འཆར་གྱིན་ཡོད་ཁར།
 རྒྱབ་སྟོགས་ཨ་རབ་ཀྱི་དཔག་དབང་ལྷགས་ཆེན་བླངས་ཏེ། བང་བ་ཡིན་པའི་
 ལི་ཡུལ་འཁྱེན་པ་ནམས་ཀྱིས་མི་ལོ་ཉེར་ལྗེད་རིང་ཁ་གཏད་བཅལ་གྲང་མཐའ་
 བརྒྱག་དགོན་སྡེ་དང་གཙུག་ལག་ཁང་ཡོད་ཆད་ཆེག་མེད་དུ་གཏོར་བཞིག་
 བཏང་བས་སྡོད་ཡུལ་མེད་པར་གྱུར་པ་དང་། དགོ་འདུན་པ་ནམས་ལ་འཆོ་
 བའི་མཐུན་སྟེན་སྦྱོར་མཁན་ཡང་མེད་པར་གྱུར་པས་རྒྱ་གར་དང་བོད་ཡུལ་

དུ་ཐོས་བྱོལ་བྱེད་མགོ་ཚུགས་ཀྱང་། རྒྱ་གར་དུ་འགྲོ་བའི་ལམ་ཁ་ཡང་བཀག་
སྟབས། ལི་ཡུལ་གྱི་དགེ་འདུན་པ་ནམས་ནང་བསྟན་དར་ནས་ཡུན་རིང་མ་
སོང་བའི་བོད་ཡུལ་དུ་སྐྱབས་བཅོལ་ལ་སླེབས་སོ། །

དེས་ན་དེ་ལམ་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཕྱག་བདུན་བརྒྱད་རིང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་
བསྟན་པ་ས་དར་རྒྱུ་དང་བྱུང་བའི་ཡུལ་ཁམས་ཏེ། ཆོས་གོས་དུར་སླིག་གི་ཁ་
དོག་དམར་མེར་གྱིས་ས་གཞི་གཏིབས་པའི་ཞི་བདེའི་ཞིང་ཁམས་དེ་ཉིད།
གསལ་གཏུབ་ལྷ་ཆོས་སུ་སྤྲེལ་བའི་སྤྲོད་ཡུལ་ཁམས་ཡང་བཞིག་དུ་གྱུར་པ་ཡིན།

གསུམ་པ། ལི་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་རབས།

སྟོན་པ་མུ་ངན་ལས་འདས་ནས་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་འདས་པ་ན་རྒྱ་གར་གྱི་
རྩམ་ཨ་ཤོ་བྱ་བའི་རྒྱལ་བོ་ཞིག་གིས་(ཆོས་རྒྱལ་མུ་ངན་མེད་ཡིན་ནམ་སྟམ་)སྤར་
བྱས་སྤིག་བཤགས་སུ་མཆོད་རྟེན་དང་གཙུག་ལག་ཁང་མང་བོ་བཞེངས་
སྐབས་ལི་ཡུལ་དུ་སླེབས་ནས་ཁྱ་ཐེན་གྱི་མཁར་ཡོད་སར་སྟོད་སྐབས། བཙུན་
མོས་ཁྱས་བྱེད་པ་ནམ་སྤྲེལ་གྱིས་ནམ་མཁའ་ནས་མཐོང་སྟེ་པན་ཚུན་ཡིད་
ཆགས་པས་འབྲེལ་བས་བྱ་ཞིག་བཅས། མཆོན་ལྷས་མཁན་གྱིས་བྱ་འདི་མཐུ་
དཔལ་ཆེ་བས་རྒྱལ་བོ་བཞུགས་བཞིན་དུ་རྒྱལ་སྤིད་བྱེད་པར་འགྱུར་བེར་བས།
རྩམ་ཨ་ཤོ་ཁྱོས་ཏེ་ཁོ་ལ་དེ་ཅམ་གྱིས་དབང་ཐང་ཆེན་ཁོ་རང་སྟོབས་གྱིས་འཆོ་
འོས་ཞེས་དོར། དེའི་ཆེ་ས་ལས་རྒྱ་མ་ཞིག་བྱུང་བ་རྒྱས་པས་ས་ལས་རྒྱ་མ་རྒྱ་
ཞེས་མིང་དུ་ཆགས། བཤད་སྟོན་འདི་སོར་བཞག་གིས་བལྟས་ན་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་
རིན་ཐང་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་མིན་གང་ལྟར། རང་བཞིན་གྱིས་ང་ཆོ་དོགས་པ་

178 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

ཟ་བ་ཞིག་ནི་ཨ་ཤོ་ལི་ཡུལ་དུ་སྡོད་སྐབས། བཅུ་ལྔ་ལོ་གསང་བའི་དགའ་རོགས་
ཤིག་དང་འགྲོགས་པ་ལས་ཀྱི་ཕུག་སྤྱོད་པ་རྒྱལ་བོས་ཕྲག་དོག་གིས་མ་འདོད་
ནས་དོར་བའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ནུས་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱོད་པ་རྒྱུང་བའི་བསྐྱེད་པའི་དམ་
སྒྲུལ་པ་འདི་ཡིན་ལ། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བཤད་སྤྱོད་དེ་སོར་བཞག་བྱས་ཆེ་ལི་ཡུལ་
འདི་ནི་མཁའ་གྱི་རྒྱལ་བོ་ཐོག་མ་ནི་**རྒྱལ་ཨ་ཤོ་ལི་ན་པ་ལྟ་བུར་སྤང་ཡང་།** རྒྱལ་
བོ་སྤྱོད་པའི་གངས་ལ་གཞིགས་ན་འགྲིག་པར་མི་སྤང་།

གང་ལྟར་སྐབས་དེའི་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་བོ་ཞིག་བྱ་སྟོང་ལོན་པ་ལ་གཅིག་
ཆད་པས། རྒྱལ་སྤྱོད་ཀྱིས་ས་ཁུ་བྱིན་ཅིང་། དེ་ནས་ལོ་བཅུ་གཞིས་ཀྱི་རྒྱུ་སྤྱོད་
རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་བོས་ས་ཁུ་ལ་རྒྱལ་ཐབས་དང་དམག་ཁྲི་གཅིག་བྱིན་ནས་ཁུ་བ་
ཕྱོགས་སུ་ཡུལ་འཛོལ་དུ་བཏང་། ས་ཁུ་ལོ་བཅུ་དགུ་ལོན་ཆེ་ལི་ཡུལ་མེ་སྐར་ཞེས་
པའི་ས་ཆར། **རྒྱལ་ཨ་ཤོ་ལི་ན་པ་ལྟ་བུར་སྤང་བའི་ལྟ་བུར་སྤང་བའི་**(ལོ་རྒྱུས་ལ་
ལ་ན་བདུན་བརྒྱ)སྤྱོད་པ་དང་ཕྱག་ནས་གོས་མོལ་གྱིས། ས་ཆ་བཞོས་ཤིང་
མཁར་བཞེགས་ནས་ལི་ཡུལ་བཟུང་།

ས་ཁུ་ལོ་བཅུ་ལྟ་བུར་ཞེས་པས་གོང་མངར་ལྟ་བུ་བ་བཞེགས། ལི་
ཡུལ་རྒྱལ་ཐབས་བཅུ་གས་ནས་ལོ་བཅུ་དང་རེ་ལྟར་སྐབས་རྒྱལ་བོ་ལྟ་བུར་ལི་
བྱ་ལི་ཇ་ལས་བྱ་བ་དང་། ཕྱགས་རྒྱུ་འདོན་དང་ལྟ་ལི་ལ་བྱ་བས་ལི་ཡིག་
བཅུམས། དེ་དུས་ཤིག་ནས་ལི་ཡུལ་དུ་ལྟ་ལང་བཞེགས་པའི་འགྲན་བསྐྱེད་ཆེ་
ཞིང་། སངས་རྒྱལ་གྱི་རིང་བསྐྱེད་པའི་མཆོད་རྟེན་མང་བོ་དང་། གུམ་
ཉིར་གྱི་ལྟ་ལང་དང་། འོད་སྤང་གི་མཆོད་རྟེན། རི་སྤང་མགོ་ལྟོད་དུ་བེའུ་
རྟོ་ཤན་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་སོགས་གཙུག་ལག་ཁང་དང་མཆོད་རྟེན་ངོ་མཆར་
བ་མང་བོ་བཞེགས།

རྒྱལ་ཐབས་གསུམ་པ་**རྒྱལ་བོ་བི་ཇ་ལ་**བྱ་བས་རྒྱ་རྒྱུ་ལོ་བཅུ་ལྟ་བུར་སྤང་བའི་

སྒྲུབ་པ། མོས་དར་སྤྱོད་གསེས་སྤྱོད་བྱས་པ་ལ་སྤྱོད་པོས་སྤྱོད་པ་བཅུག་པས་དར་
 སྤྱོད་ཀྱི་ཁང་བ་མེར་བསྐྱེད་པ། དེའི་སྤྱོད་སྤྱོད་དུ་དབྱ་བཅོམ་པ་སངས་ལྷ་གོ་ཤ་
 སྤྱོད་དངས་ནས་སྤྱོད་དང་མ་ཞེས་མཆོད་ཉེན་དང་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས།
 ཀླུ་པོ་དེ་ལ་བུ་སྤྱོད་གསུམ་ཡོད་པའི་ཐ་ཆུང་བེ་ཇོ་མ་ལི་ཡུལ་གྱི་ཀླུ་པོ་བྱས་
 ཤིང་། ལྷ་ཏེ་ཤོ་ཀར་འཛོ་ཉིར་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས།

དེའི་བྱ་ཆེ་བ་འདོད་འགྲོས་ཞེས་པས་ཀླུ་པ་གྱི་སྤྱོད་པོ་གསེད་པ་ཞིག་
 གི་ཆ་བ་རང་གིས་བྱས་པས་ཁྲག་འོ་མར་བབ་ནས་གསེད་མ་བྱས་པས་ཀླུ་
 པོས་ལོར་མང་བོ་བྱིན་པ་ལས། སང་ཉིར་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས། ལྷ་
 རྣམས་ཀྱི་སྤྱོད་རབས་སྤྱོད་གར་དུ་བྱས་པ་དེང་སང་གི་བར་དུ་དར་ཞེས་
 དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྱེང་བས་གསུངས།

བེ་ཇོ་མ་ལི་སྤྱོད་བེ་ཇོ་མ་ལི་ལྷ་པོ་ཞེས་པས་སོམ་ཉིའི་གཙུག་ལག་ཁང་
 བཞེངས། བེ་ཇོ་མ་ལི་ལྷ་པོ་ཞེས་བྱ་བ་བཅུགས། བེ་ཇོ་མ་ལི་སྤྱོད་མས་སྤྱོད་
 ཉིར་བཅུགས། བེ་ཇོ་མ་ལི་སྤྱོད་ཞེས་པ་བཅུགས་ཏེ་བྱམས་པའི་དུས་སྤྱོད་
 བྱ་བ་བཅུགས། ཀླུ་པོ་བེ་ཇོ་མ་ལི་སྤྱོད་བྱ་བས། བོད་མཁར་ཞེས་པའི་ས་ཆར་
 བྱམས་པ་བཞེངས་པའི་རྗེས་ནས་ལི་ཡུལ་བོད་འོག་དུ་ཆུད་པར་བཤད་དོ། །

བཞེ་བ། ལི་ཡུལ་བའི་རིགས་ཀྱི་དུང་།

སྤྱོད་བཅུང་ཏེ་དབྱངས་ཀྱིས། གནའ་བོའི་ལི་ཡུལ་ལུང་བསྐྱེད་ཀྱི་མདོ་
 སོགས་ལ་གཏུགས་ཏེ་ལི་ཡུལ་གྱི་ཆེས་གནའ་དུས་ཀྱི་མི་རིགས་གང་ལ་གཏོགས་
 ཆུལ་བཤད་པ་ནི།

དེས་ན་མདོ་དེ་ལས་གསུངས་པའི་གསེར་གྱི་རིགས་ཀྱི་རི་ཞེས་པ་

180 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གི་ང་།

ནི་ལི་ཡུལ་གྱི་བྱང་གི་གངས་རི་དང་འབྲེལ་བའི་ཨ་ལ་ཐའི་རི་རྒྱད་
བརྩ་གསུམ་དང་། གསེར་གྱི་མིང་ཅན་གྱི་མིའི་རིགས་རྒྱད་ནི་གནའ་
དུས་ནས་ལི་ཡུལ་ས་ཆར་འཁོད་པའི་ཏོར་སོག་གི་སྐྱེ་བོ་འདི་རྣམས་
སུ་ངེས་ཏེ། སྡོན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་དག་ལས་ཏོར་སོག་གི་ཡུལ་འདི་
གནོད་སྐྱོན་དང་ལྷ་མིན་རིགས་ཅན་དུ་བཤད་པར་སྤང་བ་དང་།
ཏོར་ཡུལ་དབུས་དང་སྤྲད་གྱི་ཆར་གནས་པའི་སྐྱེ་བོ་རྣམས་ཀྱང་
སྡོན་དུས་རྒྱ་གར་གྱི་མོང་གོལ་ཞེས་པའི་རིགས་ལས་ཆད་ནས་རྩ་མོ་
འགེལ་ཞིང་རྟ་ཕྱགས་དེད་པའི་རྩལ་གངས་རིའི་གཡས་རོས་ནས་
ཐོན་ཏེ་ས་ཡུལ་འཛོལ་བཞིན་ཕྱོགས་འདིར་འོངས་རྩལ་ཡིག་ཆང་
དུ་གསལ་བར་འདུག་པས་སོ།།¹⁹

ཞེས་བཤད་འདུག ང་ཚོས་སྡོན་ཏེ་འདི་བས་ཅི་ཞིག་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་མེད་གསལ་
བོར་གོ་མི་ནུས་ཀྱང་། ཁོ་བོའི་གོ་ཚོད་ཅམ་ནི་ལི་ཡུལ་གྱི་ཆེས་ཐོག་མའི་མི་རྒྱུད་
དེ་དག་ཏོར་སོག་གི་རྒྱུད་པ་ཡིན་ཞིང་། ཏོར་སོག་གི་རིགས་ཅན་དེ་དག་གི་ཐོག་
མའི་འབྱུང་ཁུངས་རྒྱ་གར་ཡིན་པར་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ།

ཡིན་ན་ཡང་གོང་དུ་རོབ་ཅམ་བཞོད་པ་ལྟར་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆང་སྐོར་
རེ་ན་སྡོན་པ་ཕྱང་བ་ལས་འདས་ནས་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་འདས་པ་ན་རྒྱ་གར་གྱི་རྣམ་
ཨ་ཤོ་བྱ་བའི་རྒྱལ་བོ་ཞིག་གིས་ལི་ཡུལ་དུ་སླེབས་ནས་ཡུལ་བབྱང་རྩལ་དང་།
དེ་སྐབས་རྣམ་ཨ་ཤོའི་བརྩམ་མོར་སྐྱེས་པས་བུ་བདག་མེད་དུ་གཡུགས་པ་བྱས་
ས་རྒྱར་གྲགས་པ་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་བོས་བདག་ཉར་བསྐྱེད་བསྐྱིང་བྱས་ཤིང་།
ནམ་ཞིག་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་བོས་ས་རྒྱལ་རྒྱལ་ཐབས་དང་དམག་གངས་ཆེག་ཁྲི་
གཅིག་བྱིན་ནས་རྒྱབ་ཕྱོགས་སུ་ཡུལ་འཛོལ་དུ་བཏང་བས། ས་རྒྱལ་བརྩུ་དགུ་
ལོན་ཆེ་ལི་ཡུལ་མེ་སྐར་ཞེས་པའི་ས་ཆར། རྣམ་ཨ་ཤོས་རང་གི་སྡོན་པོ་ཡལ་

འཁོར་བདུན་སྟོང་སྟུགས་པ་ལི་ཡུལ་དུ་འོངས་པ་དང་ཐུག་ནས་སྤོང་མོལ་
བརྒྱད། ཁོ་རང་གཞིས་སྤར་གྱི་དཔོན་སྟོན་གཞིས་གྱི་རྒྱུད་པ་ཡིན་པར་ར་
འཕྲོད་ནས་ཞི་བྱས་ཀྱིས། ས་ཆ་བཞོས་ཤིང་མཁར་རྫོང་བཅེགས་ནས་ལི་ཡུལ་
བཟུང་བར་བཤད་ཡོད།

རྟ་དབྱངས་ཀྱིས་བཤད་པའི་རྒྱ་གར་མོང་གོལ་དུ་ཤུགས་པ་རྣམས་ལི་
ཡུལ་དུ་སྤེལས་དུས་ངོས་འདྲིན་གསལ་བོར་བྱེད་དཀའ་ཡང་། སརྒྱུ་ཨ་ཤོ་
དང་ས་རྟ་སོགས་ཀྱིས་ལི་ཡུལ་འདྲིན་དུས་ནི་སྟོན་པ་མུ་ངན་ལས་འདས་ནས་
ལོ་བརྒྱ་ལྷག་གི་སྐབས་ཡིན་པ་ཡིག་ཆ་འགའ་ལས་ཤེས་ནས་པར་མ་བཟད། ལི་
ཡུལ་འདྲིན་མཁན་གྱི་རྒྱལ་བོའི་རྒྱུད་པ་ནི་རྒྱ་གར་བ་ཡིན་པ་ཚུད་པ་མེད་ཅིང་།
འཁོར་འབངས་ནི་རྒྱ་གར་ནས་འོངས་པའི་སྟོན་ཡུལ་སོགས་འཁོར་འབངས་
བདུན་སྟོང་དང་། ས་རྟ་སྐྱེས་རྒྱ་ནག་ནས་ཁྲིད་ཡོང་བའི་དམག་མི་ཆེན་ཁྲི་སྟེ་རྒྱ་
གར་ནག་གཞིས་གྱི་རྒྱུད་པ་བསྟོན་པས་ཆེན་ཁྲི་བདུན་སྟོང་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ་
ཅིང་། སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་ལྷ་བའི་ནང་མདོ་སྤྲོད་ཀྱི་འཁོར་དང་སུམ་པ་རྒྱལ་ཁབ་
གཞིས་ཀྱིས་ལི་ཡུལ་གྱི་ས་ཁྲུལ་སྟོར་ཞིག་བཅན་བཟུང་དབང་བརྒྱར་བྱས་པ་
དེའི་ཐོག་ནས། ལི་ཡུལ་བ་རྣམས་ཀྱི་རིགས་རྒྱུད་ཁྲོད་བོད་ཀྱི་ས་བོན་གང་
འཆོམ་ཞིག་བཏབ་པར་ཐག་བཅད་ཆོག་པ་དང་། སྟོང་བཅན་སྐམ་པོའི་
སྐབས་སྟོན་ཆེན་མགར་གྱིས་འཁོར་གཙོས་པའི་མདོ་སྤྲོད་ལྟོ་བྱང་དང་ལི་ཡུལ་
སོགས་སུ་ལོ་མང་བརྒྱལ་ཏེ་དབང་བརྒྱར་བྱས་ཤིང་། སྐབས་དེ་དག་དུ་བོད་
དམག་གིས་ལི་མོ་འཕྲོག་བཅོམ་གཡོག་ཉར་དང་བཅན་གཡེམ་བྱས་པའི་
གནས་ཚུལ་རྒྱལ་བོ་ལ་ཞུས་ཏེ། རྒྱལ་བོས་བྱེད་བབ་དེ་རིགས་མི་ཆོག་པའི་
བཀའ་ཁྲིམས་པབ་སྟོར་དུ་ཉོང་གཏེར་ཡིག་དུ་གསལ་བ་འདིའི་ཐོག་ནས་ཀྱང་
ལི་ཁྲག་གི་ནང་དུ་བོད་ཁྲག་གང་འཆོམ་བསྐྱེས་ཡོད་མེད་ལ་འབྲེལ་བཤད་མི་

182 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་པོ་།

དགོས་སྒྲུབ་སྒྲུབ་ལེ་ཡུལ་གྱི་མི་རྒྱུད་དེ་རྒྱ་གར་ནག་དང་བོད་པ་བཅས་མི་རིགས་
སུམ་འདྲེས་སུ་གྱུར་པར་སྒྲུབ་མོད། ཉ་དབྱངས་ཀྱིས་དེང་སང་གི་ལེ་ཡུལ་གྱི་
ཁ་ཆེ་དེ་དག་གི་རིགས་རྒྱུད་གོང་དུ་བཤད་པའི་རྒྱ་གར་ནག་གཞིས་ཀྱི་རྒྱུད་པ་
ལས་འཕེལ་བར་བཤད་པ་(གསེར་དེབ་༡༥)དེ་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་དང་
འབྱོར་དཀའ་བར་སེམས་ཏེ། དེང་སང་ཞིན་འཇུག་གི་ཁ་ཆེ་རག་སེར་བ་དེ་
ནམས་ཀྱི་རྒྱུད་པ་ནི་སྟོད་ཨོར་རམ་ཡུལ་རྒྱབ་རོལ་གྱི་འདབས་འབྲེལ་གྱི་ཨ་རབ་
ཁ་ཆེའི་རིགས་རྒྱུད་ཡིན་པ་གདོང་བ་མཐོང་ཅམ་གྱིས་ཤེས་ནུས་སོ།།

དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་སྤྱོད་བཅན་གྱི་སྐྱེད་ཀྱིས་ཅམ་ནས་ལེ་ཡུལ་
གྱི་ནང་ཆོས་བསྐྱབས་ཏེ། དགེ་སྤྱོད་ནམས་བོད་དང་རྒྱ་གར་དུ་སྒོས། དེ་ནས་
བཟུང་མ་སྤྱོད་ཀྱིས་ཁམས་ཀྱི་ཞེ་བ་ལྟ་བུར་གྱུར་ནས་ཡོད།²⁰ཅམ་སྤྱོད་བཅན་
གྱི་སྐྱབས་ནས་ལེ་ཡུལ་དུ་ཁ་ཆེའི་ཆོས་ལུགས་དར་མགོ་ཚུགས་པར་བཤད་
འདུག་ཀྱང་། དེང་རབས་ཉམས་ཞིབ་པ་ལ་ལས་ཏུན་ཨོང་ཡིག་རྟོག་དང་བསྟུན་
ཏེ་སྤྱོད་ཞེ་བཅན་གྱི་སྐྱབས་ཅམ་ནས་ལེ་ཡུལ་དུ་རྒྱབ་སྐྱོགས་ཀྱི་ཁ་ཆེའི་དམག་
དཔུང་སྤེལ་ཏེ། ཞི་བ་དེ་ཡིས་འཆོ་བའི་ལེ་ཡུལ་མི་དམངས་སྤྱི་དང་ལྷག་པར་
ཆོས་བྱེད་དགེ་འདུན་ནམས་རྒྱ་གར་དང་བོད་དུ་སྒོས་བྱོལ་བྱས་པར་བཤད།

འོན་ཀྱང་ང་ཆོས་ལུ་མཐུན་ནས་ཉམས་ཞིབ་བྱས་ཆེ་བྱེད་ཀྱི་ལུགས་ལྟེ་
བཅན་ནས་ཡོངས་གྲགས་མངའ་བདག་ཁྱི་རལ་གྱིས་ལྟ་ཁང་ཆད་ལྟན་ཞིག་
བཞེངས་ཕྱིར་རྒྱ་གར་ནག་དང་། བལ་པོ། ཁ་ཆེ། ལེ་ཡུལ། བོད་ཡུལ་གྱི་བརྩོ་
བོ་མཁས་པ་ཐམས་ཅད་བཀྲུག་ཞེ་ཆད་གཅོད་བཏང་སྐབས། འོན་ཅང་དོ་ཡི་
བརྩོ་བོ་མཁས་པ་ཞིག་ལེ་ཡུལ་ལྷང་ར་སྐྱུག་པོ་ན་ཡོད་པ་ཐོས་ཤིང་། སྐབས་
གཅིག་ལྷགས་ཀྱི་ང་བར་བཅུགས་ནས་འདི་བོད་ཀྱི་བཅན་པོའི་སྤོངས་ཀྱི་སྐང་
བོ་ཡིན་པས་འདི་བཞེས་ལ། ལེ་སྟོད་པའི་རྒྱལ་བོ་ཞེས་པ་བརྩོ་བོ་མཁས་པ་ཞིག་

ཡོད་ཟེར་བ་དེ་བོད་ཀྱི་བཅན་པོའི་ཐུགས་དམ་གྱི་ལྷ་ཁང་གི་བཟོ་བྱེད་པ་ལ་
གནང་བར་ཞུ་བ་དང་། དེ་མ་གནང་ན་བཅན་པོའི་ཐུགས་ཁྲོས་ནས་དམག་
འབྲེན་ནི་བྱ་བའི་སྒྲུབ་བྱ་བསྐྱར་ནས་པོ་ཉ་བཏང་ཞིང་། ལི་སྟོན་པའི་རྒྱལ་བོས་
བོད་རྒྱལ་གྱི་བཀའ་སྒྲོམ་གཟིགས་ནས། སྟོས་ཀྱི་སྤང་བའི་རྒྱ་དང་རུལ་མ་ཚུན་
ཆད་སྟོས་སུ་བྱུང་བས་ཞུ་རྟེན་ལའང་མཉེས་ཤིང་། བཅན་པོའི་བཀའ་ལ་མ་
ཉན་ན་དམག་ལའང་འཇིགས་ནས་བཀའ་སྒྲོམ་ནས་བྱུང་བ་ལྟར་རྫོང་བར་
ཆད་ནས། ལི་སྟོན་པའི་རྒྱལ་བོ་བོད་ཡུལ་དུ་མཆིས་འཆལ་བར་སྟོ་བས། ང་
ཀས་ངའི་བྱ་གསུམ་བཅན་པོའི་ཐུག་དུ་འབུལ་ལོ་མཆིས་པས། ལི་རྩེ་ན་རེ་ཁྱེད་
རང་བཅན་པོ་དང་དབྱར་མ་མཇལ་ན་ལི་ཡུལ་དུ་བཅན་པོའི་དམག་འོང་།
སྟོན་ཀྱང་བོད་ཀྱི་བཅན་པོས་རྒྱ་དམག་ངངས་ནས་ལི་ཆམ་ལ་པབ་ཅེས་ཟེར་
ནས་ཁོ་དེ། ལི་སྟོན་པའི་རྒྱལ་བོ་ལམ་དུ་གྲུམ་ཀྱང་མགོ་བཅན་པོའི་ལག་ཐུག་
དུ་ཐུལ་གཅིག་ཅེས། ཐུ་ལི་གསེར་གཟུང་། ལི་གསེར་ལོད། ལི་གསེར་རྟོག་
གསུམ་བོད་དུ་བཟོ་བྱེད་དུ་རྫངས་ ... ལི་སྟོན་པའི་རྒྱལ་བོ་མ་ཤི་བར་བཅན་
པོ་དང་མཇལ་ཞི། བཟོ་བོ་རྣམས་ཀྱིས་བལ་བོའི་རྩི་བཟོ་དང་བསྐྱེབས་ནས་
ར་སའི་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་ཐེས་ཀྱིས་ཆོས་ཀྱི་སྟོལ་བཏོད་པས་བཀའ་བྲིན་བཟོ་
ལ། རྩི་རིང་རྩི་རྩི་རྩི་རྩི་དུ་ཐུལ། རི་མའི་རྩི་དུ་དར་གྱི་བེ་བུམ་བཟུ་ཅ་བཟུད་
ཐུལ། ལྷེར་ཆོའི་ཐུད་དུ་ཆངས་པ་དང་། རྒྱལ་ཆེན་གཉིས་བཞེངས་སུ་གསོལ།
ལུག་མའི་ཐུད་ཅང་ཆེན་པོ་དེལ་བུའི་རྩི་དུ་ཐུལ།²¹ ཞེས་སོགས་མངའ་བདག་
ཁྱི་རལ་གྱི་སྐུ་རིང་ལ་ལི་བོད་བར་འབྲེལ་བ་བྱུང་རྒྱལ་ལ་བལྟས་ན། སྟོ་ལོ་བཟུ་
པོག་དགུ་བའི་ནང་དུ་འང་ལི་བོད་བར་འབྲེལ་ལམ་ཡོད་པ་ཤེས་ནས་པར་མ་
ཟད། ལྷ་བས་དེའི་ལི་སྟོན་པའི་རྒྱལ་བོ་བྱ་བ་དང་། ལྷ་ཁང་བཞེངས་མཁན་
ཀྱི་ལྷ་བཟོ་སོགས་ཀྱང་རྩལ་སྟོགས་ནས་ཡོང་བའི་ཁ་ཆེའི་རིགས་ཅན་ཡིན་པའི་

184 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ལོ་

ཟུང་ཅམ་ཡང་མཐོང་དུ་མེད་པས་ན། དེ་བ་དཀར་དུ་སྤྱོད་བཅན་སྐབས་ནས་
ལི་ཡུལ་ཁ་ཆེས་བཟུང་བར་བཤད་པ་དང་། གཞན་གྱིས་སྤྱོད་ལྡོ་བཅན་གྱི་
སྐབས་སུ་བཤད་པ་དག་ལ་ཞིབ་ཆ་དགོས་པར་སྒྲུང་ཡང་། སྤྱོད་ལྡོ་བཅན་
གྱི་སྐབས་སུ་ལི་ཡུལ་ཁ་ཆེས་བཟུང་ནས་དགེ་འདུན་པ་ནམས་བོད་དུ་སྤྱོད་པས་
སྐབས་ཀྱི་བཟུང་བྱི་མ་ཞུན་ཤང་ཀོང་རྩོས་ལི་ཡུལ་ནས་བོད་དུ་སྤྱོད་པས་བཅོལ་
དུ་སྤྱོད་པས་པའི་གྲ་བ་དག་ལ་འཆོ་བའི་མཐུན་ཆེན་སྤྱོད་ཀྱི་བསྐྱེད་བཀྱར་བྱས་
ཚུལ་བཤད་པ་དེ་དང་། སྤྱོད་པས་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་གཉིས་ཀྱི་དགེ་བ་དུ་
བཤད་ཀྱང་པལ་ཆེར་མི་རུང་བ་མེད་དོ། །

ལྷ་བ། ལི་ཡུལ་དང་འབྲེལ་ནས་མཐོང་བྱུང་ བཤད་པ།

མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཆད་སྐབས་ངེས་པར་གསལ་དགོས་པའི་དོན་
གནད་གཅིག་ནི་མཐོང་བྱུང་གི་སྐོར་ཡིན། བཅན་བོད་ཀྱི་རབས་སྐབས་
མཐོང་བྱུང་གི་སྤྱོད་ལྡོ་བོད་ཀྱི་སྤྱོད་ཀྱི་ཅང་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་ལ། དུན་དུང་
གཏེར་ཡིག་དང་། ལི་ཡུལ་ནས་རྟེན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་སྐོར་ཞིག་དུ་མཐོང་
བྱུང་གི་སྐོར་མང་ཅམ་འབྱུང་། ལྷ་བ་གཞུང་འབྱུང་སོགས་ཡིག་ཆ་མང་པོ་
ཞིག་ན་བོད་ཀྱི་དཔལ་ལྷན་གསུམ་བཤད་སྐབས་མཐོང་བྱུང་སྤྱོད་ལྡོ་བོད་²²བཤད་
འདུག་ཅིང་། ལོ་རྒྱུས་འགྲེལ་བཤད་དུ་མཐོང་བྱུང་སྤྱོད་ལྡོ་བོད་འཁྱོད་སྤྱོད་དུ་ག་
བསྐྱེད་པའང་སྤྱོད་དོ། །

སྤྱོད་བཅན་སྐབས་བོད་ལུལ་ཡོངས་རྫོགས་སྤྱོད་ལྡོ་བོད་ལྷ་བ་བཅུ་ལྷ་བ་

ཅུར་ཕྱེ་སྐབས་མཐོང་བྱལ་གྱི་སྡེ་འདི་ནི་ད་བཙོ་བརྒྱད་པར་བཟང་འདུག་མོད།
ང་ཚོས་ཞིབ་ཆགས་པོས་བལྟས་ན་རིམ་གྱིས་མི་འཕོར་འཕེལ་རྒྱས་གྱི་དབང་
གིས་ཡིན་ནམ། ཡང་སྲིད་དོན་དང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་དགོས་མཁོ་གཞན་ཞིག་
ལ་དམིགས་པ་ཡིན་ནམ། བཙན་པོ་ཁྱི་སྲོང་གི་བཙན་གྱི་དུས་སུ་ཤ་རུར་མཐོང་
བྱལ་ཆོད་གསར་གྱི་སྡེ་གསར་དུ་བཅུགས་སྟོར། ལི་ཡུལ་ནས་རྟེན་པའི་ལོ་རྒྱུས་
ཡིག་ཆ་ང་ཅ་༡༠༧༩ རྟགས་ཅན་དུ། “སྟོང་སར་གྱི་སྡེ་ ... མཐོང་བྱལ་མེ་
རྟོང་པའི་སྡེ་”ཞེས་དང་། ང་ཅ་༡༠༧༩ རྟགས་ཅན་དུའང་། “སྟོང་སར་གྱི་
སྟོང་དཔོན་ལྷ་བཟང་། ཞེས་སོགས་ཤ་རུའི་སྟོང་སྡེ་ལ་མཐོང་བྱལ་གྱི་སྟོང་སྡེ་
གསར་བའི་མིང་བཏགས་འདུག་པ་དང་དེ་སྟོང་དཔོན་ཡང་བསྟོ་བཞག་བྱས་
པ་མཐོང་བྱལ་པ་ཡིན་ནོ། །

ད་དུང་ང་ཅ་༡༠༧༥ ཤ་རུའི་འབངས་གྱིས་ཡར་ཁུས་བཞིན། བཙན་
པོས་སོ་བྲང་ལྷན་དཀར་ནས་གནང་བའི་བཀའ་ཡིག་དུ། རྒྱ་ཤ་རུ་བའི་ལུ་
ར་འཕྲོག་མི་ཆོག་པའི་སྟོར་གསལ་ཞིང་། དགེ་འདུན་ཚོས་འཕེལ་གྱིས་ཤ་རུ་
ནི་ལི་ཡུལ་མཐོང་བྱལ་གྱི་སྡེ་ཞིག་གི་མིང་དུ་བཤད། ཡང་སུམ་པའི་བོད་དང་།
ཞང་སྟོན་ཡ་ཡ་ཞེས་པས་རྒྱ་ཤ་རུ་བའི་བུ་མོ་རྒྱུང་མར་ལེན་པའི་བོལ་གྱིས་
གཡོག་མོར་བཙན་ཉར་བྱས་པ་འགོག་པའི་སྟོན་གསན་ཞུས་དོན་བཞིན། ཕྱིས་
འབྲུང་ལི་ཡུལ་མཐོང་བྱལ་གྱི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པའི་བུ་མོ་རྣམས་ལ་དེ་ལྟགས་
མི་ཆོག་པའི་ཁྲིམས་བཅས་པའི་སྟོར་དང་། ང་ཅ་༡༠༧༧ རྟགས་ཅན་དུའང་
ཤ་རུར་གནས་འཁོད་འཁ་བའི་སྟོར་མང་ཅམ་བྱུང་འདུག འོ་ན་དེ་ལྟ་བུའི་
མཐོང་བྱལ་གྱི་སྡེ་དེ་དག་ཡུལ་གང་དུ་ཡོད་དམ་ཞེ་ན།

ལོ་མ་ཤི་རྒྱ་མཁར་ལ་སོ་མཆམས་གཏད་པའི་ཡུལ་དེ་ན། གནས་པའི་

མཐོང་བྱལ་སྲིད་སྡེ་དགའི་སྟོང་དུ་བཞི་ཞ་སྡེ་དུག་(འདི་རྒྱ་སྐད་

དུ་ཐོན་པའོ་ལོ་རྒྱུ་ཀུན་ལུ་ཟེར་བ་དེ་ཡིན་པ་འདྲ་ཡང་། གཅིག་བྱས་
ན་བཞི་ཞེ་ཞེས་པ་འཇུག་པར་སྐྱེས་སྤྱོད། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་མང་པོ་
ན་པོ་ད་ཀྱི་དཔལ་ལྷན་གསུམ་བཤད་སྐབས་འཇུག་སྟོང་སྟེ་དུག་བཤད་
པས་སོ)བསྐྱེད་པ་ལ། རྒྱུ་མེ་མཁའ་འཇུག་གི་བར་ལ་རྟ་བ་དགུ་སྟེ་ལ་
རྒྱལ་དུ་བདུབ་པའི་ནང་ན། མི་སྤྱོད་ཐུང་ཚུ་པས་དགུ་སྟེ་ལ་ཁྲི་གང་
རེ་ཚུ་ཐོགས་ནས། འཐབ་པའི་ཆོ། རྟོང་སྟོང་བུ་དོར་དེ་ཕུགས་
མཆེས་ཀྱིས་དཔོན་བྱས་ནས། དཔལ་རྟགས་སུ་རལ་གྱི་འུ་བས་
བཅག ལ་ཆེས་མེ་ལ་བཞག ལུ་སྨད་གྲོང་བ་ལ་བཅོ་ལ་
ནས་**ཕྱིར་ལོ་(མི)སྟེན་པའི་བསམ་པ་དང་བཅས་**ནས། དཔལ་
པོ་ཡི་མདུང་ལ་བྱེད་པས་ན་དཔལ་བའོ།²³”ཞེས་དང་།

ཡང་རྟུན་ཏོང་གཏེར་ཡིག་ང་ཅ་༡༡༡༩ རྟགས་ཅན་དུ་“འདུན་ས་ལོང་
ཅུ་ནས་བཞེ་བའི་བཀའ་ཡིག་” ཅེས་འབྱུང་བའི་སྟེ་ཕྱི་འདི་གཉིས་སུ་ལོ་མ་གྱི་
ཞེས་ལུང་གིས་དང་། ལོང་ཅུ་ཞེས་པ་ལོང་གྲོ་ལྷ་མདོ་སྨད་དཔལ་རིས་དང་
རྟུན་ཏོང་ས་ལུ་སྤྱི་ལོ་མིང་དུ་སྟངས་།

ད་དུང་པོ་ད་ཀྱི་ཁོད་ཅི་སྐབས་ཀྱང་“ཁོད་དུག་ལ་པོ་ད་ཀྱི་ཁོད་དང་
གཅིག་ཞེ་ཞེ་གི་ཁོད་དང་གཉིས་ མོན་ཀྱི་ཁོད་དང་གསུམ་ ཆེབས་དཔོན་
ཀྱི་ཁོད་དང་བཞི། ལུ་བ་ ... མཐོང་བྱས་ཀྱི་ཁོད་དང་དུག་²⁴”ཅེས་འབྱུང་
བའི་པོ་ད་ཀྱི་ཁོད་དུག་གི་ཡ་གྲུ་ཡང་མཐོང་བྱས་འདི་ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ།

ལ་སྐྱང་བཀྱ་གིས་ཆོ་རིང་གིས་རྒྱུ་ཡིག་ཆང་ལ་གཏུགས་དེ། འཇུག་
མགོ་བ་མོ་ལེ་ཡན་ཟེར་བ་ཞིག་གིས་སྤྱི་ལོ་༤༤ ལོར་དམག་ཁྲིད་ནས་ལི་ཡུ་ལ་
ལ་གཏུགས་ཤིང་། རོབ་རྒྱུང་སོགས་བཟུང་བར་བཤད་ལ། ཡང་རྟུན་ཏོང་ཡིག་
རྟོང་དུ་“ཡུ་ལ་སུམ་ཡུ་ལ་ཀྱི་ཡ་སུམ་ནས། རྟོང་ལུ་ལྷོ་མང་རུ་དེ། མོན་པོ་རྒྱང་

དང་ཀམ་གཉིས།”ཞེས་པའི་ཆོག་འདི་བྲངས་ཏེ་གནས་ཚུལ་འདི་སྔོང་བཙན་
མ་བྱོན་ཡར་སྔོན་གྱི་སུམ་པའི་གནས་ཚུལ་དང་། སུམ་པ་བ་རྣམས་ཐོག་མར་
ལི་ཡུལ་ནས་བྱང་ཁིང་ཕྱིས་རིམ་གྱིས་བོད་ཡུལ་དུ་མཆེད་པའི་ལྷ་བ་བཟུང་
འདུག

ཆེས་སྒྲིག་གུར་གྱི་གནས་འདི་འབྲེལ་ཁ་ཆོན་ཅད་དེ་གཙོད་པའི་
གདེང་སློབས་གལ་མངའ་ཡང་། སྐྱེའབས་ཁ་སྐྱང་བཟུ་གིས་ཆོ་རིང་ལགས་
གྱི་ལྷ་ཚུལ་འདིར་བསམ་སློང་ས་པར་གདོང་དགོས་ཏེ། དགོ་ཆོས་གཙོས་པས་
ལོ་རྒྱུས་སྐྱབ་མངའ་ཤོས་གྱིས་རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དང་ལས་བྱང་བའི་བོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ་
ཉུང་ལཱ་འོ་འམ་ཤར་ཕྱོགས་རྒྱལ་མོའི་རྒྱལ་ཁབ་བྱ་བ་ཞིག་བྱང་བ་དེ་སུམ་པའི་
ཁོངས་ཡིན་པར་བཤད་རྒྱུ་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། ཤར་གཉེ་ཡུལ་བུམ་ནག རྩོ་སྤྱི་
ཏི་ཚུ་ནག བྱང་ནགས་ཤོད་གཟེ་འཕྲང་། རྩོ་བ་རྒྱ་ཤོད་སྐག་པ་ཆལ་བྱས་པར་
བཤད་པའི་སུམ་པ་ནི། དེང་དུས་གྱི་མཆོ་སྔོན་སྔོན་ལྷ་ས་མདོ་སྐྱོད་སྔོན་ལྷ་
གྱི་ཡུལ་ཆ་པལ་ཆེར་དང་། ཨ་མདོ་སྔོན་མ་དང་ནག་རྒྱ་དང་ཁམས་སྔོན་གྱི་
ས་ཁུལ་སྒྲོར་ཞིག་འདུས་པ་ལ་ཟེར་བའི་སུམ་པ་འདིའི་ཁོངས་སུ། ཤར་ཕྱོགས་
རྒྱལ་མོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་བྱང་བར་བཤད་ན་འོས་དེ་ཅུ་མེད་ལ། ཡིན་ལུགས་
གྱི་སྐྱབ་བྱེད་ཆོད་ལྷན་ཀྱང་ཡོད་དཀའ། སོག་པོ་སློབ་བཟང་རྟ་དབྱངས་གྱི་དེབ་
ཐེར་སོགས་ཡིག་ཆ་དེ་བྱང་དུ་ལི་ཡུལ་དང་ཏོར་སོག་གི་བར་གྱི་ཡུལ་ཆ་ཞིག་
ཏུ། སུར་རྒྱལ་མོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་བྱང་བས་བཤད་འདུག་པ་ལ་ཟུ་མཐུད་
ནས་ཞིབ་འདུག་བྱེད་ཐུབ་ན་དོན་གནད་ཅིག་སྤང་ལ་འབྱུང་རྒྱུ་ཡོད་པར་སྤང་
བས་མཁྱེན་ཡངས་དག་གིས་དབྱད་པར་མཛོད།

ཡིན་ན་ཡང་ད་དུང་བསམ་དགོས་པ་ཞིག་ནི། གལ་སྲིད་སུམ་པའི་
རིགས་འདི་ལི་ཡུལ་ཕྱོགས་ནས་རྒྱུར་བོད་དུ་སྤེལ་ས་པ་ཡིན་ན། ལི་ཡུལ་སྒྲོར་

188 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སྟོན་པའི་གནའ་དཔེ་ལྷང་བསྟན་དུ་གྲགས་པ་དེ་དག་དང་ཡང་མཐུན་དཀའ་
ལ། རང་ཅག་གིས་སུམ་པ་འདི་མིའུ་རིགས་དྲུག་གི་ཁོངས་ནས་འབྲིའི་རིགས་
སུ་གཏོགས་པར་བཤད་པའང་ཁུངས་མེད་དུ་ཐལ་བར་སྟམ། འོན་ཀྱང་མཁས་
གྲུབ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་བའི་རྒྱུད་པ་ལི་ཡུལ་ལྷང་ར་སྟུག་པོ་ནས་ཡོང་
བའི་མང་གའི་རིགས་ཀྱི་རྒྱུད་པ་ཡིན་ཞེས་བཤད་²⁵ཡོད་སྟབས། མཁས་གྲུབ་
ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་རྒྱུད་པ་བོད་པ་མིན་ཟེར་དགོས་སམ། ལི་ཡུལ་མང་
གའི་རིགས་རྒྱུད་ཅན་དེ་དག་བོད་པ་ཡིན་པར་ཁས་ལེན་དགོས་པ་ལ་བསམ་
སྟོན་ནི་ངས་པར་གཏོང་དགོས་སོ།།

དྲུག་པ། ཇི་ལྟར་རྒྱ་གར་ནས་ནང་བསྟན་ལི་ཡུལ་དུ་ དར་བ་ཡིན་ནམ།

རྒྱ་གར་ནས་ནང་བསྟན་ལི་ཡུལ་དུ་ཇི་ལྟར་དར་བ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། ཁོ་
བོས་ནི་སྤུལ་དེ་བརྒྱུད་དེ་དར་བར་འདོད། འོན་སྤུལ་དེ་བྱ་བ་དེ་ཡུལ་དུ་ཡོད་
པ་དང་གནས་སྤངས་ཇི་འདྲ་ཡིན་ནམ་སྟམ་ན། ང་ཚོས་དོ་སྣང་དེ་ཙམ་མ་བྱས་
པ་ཙམ་ལས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ལག་ལ་ཞིབ་མོར་བལྟས་ན་སྤུལ་དེ་ཞེས་པའི་ལོ་
རྒྱུས་ཀྱི་མིང་ཆོག་འདི་མཐོང་དུ་ཡོད་ཀྱང་། མི་ནམས་ཀྱི་དོ་སྣང་བྱེད་ཡུལ་ཞིག་
དུ་གྱུར་མེད། སྟོན་མངའ་རིས་སྒྲོར་གསུམ་བཟང་སྐབས། སྤྱི་མེད་མང་ཡུལ།
ཟངས་དཀར་གསུམ་སྒྲོར་གཅིག་དང་། ཞང་ཞུང་། ཁྱི་དེ་སྟོད་སྟོད་གསུམ་
སྒྲོར་གཅིག་འཆིམ་མམ་ལི་དང་། སྤུ་ཤ་སྤུལ་དེ་གསུམ་སྒྲོར་གཅིག་བཅས་
འདྲེན་པ་ཡིན་ལ། འདིའི་ནང་གི་སྤུལ་དེ་ཞེས་པ་དེ་སྐབས་བབ་ཀྱི་འཆད་བྱ་

དེ་ཡིན།

སྤུལ་ཏིའི་ཡུལ་ནི་དེང་སང་པ་གི་སི་ཐན་གྱི་ཁོངས་བྱང་ཤར་མཆོམས་
སུ་ཡོད་ཅིང་། བྱང་ཤར་རྒྱུ་གི་ཐན་དང་། ཤར་ཕྱོགས་སུ་ལ་དྲགས། ལྷོ་ཕྱོགས་
སུ་ཀའི་མིར། རྒྱུ་ཕྱོགས་སུ་འབྲུ་ཤལ་བཅས་སུ་འདབས་འབྲེལ་ཞིང་། འབྲུ་
ཤལ་ཞེས་པ་འདིར་དེང་སང་དབྱིན་རིའི་སྐྱོ་སྤྱོར་ནང་(Gilgit)ཞེས་བྲིས་ཡོད་
ལ། ལྷག་ལྟ་སྤྱན་བཀྲས་བོད་བསྐྱར་བྱས་པའི་རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མིང་ཆོག་འབྲེལ་
བཤད་དུ། ཞའོ་སུའོ་ལུད་ཅེས་པ་ལ་དྲགས་ཀྱི་རྒྱུ་བྱང་རྒྱལ་རྒྱེ་ཏི་ཟེར་བ་དེ་
ཡིན།²⁶ ཞེས་བཤད་པ་དང་ཡང་མཐུན་པར་སྤང་།

འོན་ཀྱང་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་རྒྱ་གར་གཞུང་གིས་བཙོས་པའི་ནི་མ་ལ་
ཡའི་ས་ཁུཞེས་པར། སྤུལ་ཏི་སི་ཐན་འདི་རྒྱ་གར་མངའ་ཁོངས་སུ་སྤྱར་འདུག
ང་ཆོས་འདིར་འཆད་བཞིན་པའི་ཡང་སྤྱོད་སྤུལ་ཏི་ཞེས་པའི་ཡུལ་འདི་
རང་ཅག་གིས་གནས་ཆེན་ཞེར་བཞི་བཟང་བའི་ཡ་ཀྲལ་ཨོ་རྒྱན་ཡུལ་གྱི་བྱང་
ཤར་ལྟ་བུར་འཁེལ་བ་ཡིན་ལ། སྤུལ་སངས་རྒྱུ་ཀྱི་བསྐྱར་པ་ས་ཁུབ་རྩོ་བྱུ་
དུ་སོང་ཡང་། ཕྱིས་ཨ་རབ་ཕྱོགས་དམག་ཡང་ཡང་སྤེལ་ནས་ཁ་ཆེའི་ཆོས་
ལུགས་སུ་བསྐྱར། དེང་རབས་ཕྱི་སྤྱིང་གི་ཉམས་ཞིབ་པ་ཆོས། ཆེས་གནང་
དུས་སུ་སྤུལ་ཏི་ཡུལ་འདི་བོན་ཆོས་དར་སའི་ཡུལ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་
ཕྱག་གཉིས་པའི་ནང་རྒྱལ་རྒྱེ་ཏི་དང་སྤུལ་ཏིའི་ཡུལ་དུ་ཉིན་རྒྱ་དང་ཡུ་རོབ་ཀྱི་
སྐད་རིགས་འདྲེས་མར་གཏོགས་པའི་མོན་པའི་རུས་རྒྱུད་ལྟན་དུ་འཆོགས་པའི་
སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་ཁོད་དུ་ནང་ཆོས་དར་མགོ་ཚུགས་ཚུལ་དང་། ཕྱིས་སུ་སང་གི་
གཙང་བོ་འབབ་པའི་ཡུལ་དེ་དག་དར་གོས་ཀྱི་ཆོང་ལམ་དུ་གྱུར་པས། སྤུལ་
ཏི་ཡུལ་དེ་རྒྱ་ནག་དང་དབྱུས་ཨེ་ཤ་ཡའི་ཡུལ་གྱུ་ཁག་དུ་ནང་ཆོས་དར་སྤེལ་བྱེད་
མཁན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་གཙོ་བོ་ཞིག་དུ་གྱུར་པར་བཤད་ཡོད།

190 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ཡི་གེ།

ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དུམ་བུ་དེའི་ཐོག་ནས་རྒྱ་ནག་ཐང་རྒྱལ་རབས་
ཀྱིས་རྒྱ་བོད་གསལ་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་གྱི་ཁག་དུ་དར་གོས་འདྲེན་ལམ་དུ་གྱུར་ཅིང་།
ཐང་སན་ཅང་སོགས་རྒྱ་གར་དུ་བསྐྱོད་པའི་བསྐྱོད་ལམ་དུ་འཁེལ་བའི་ལི་ཡུལ་
སོགས་ཤར་ཏུར་གིས་སི་ཐན་གྱི་ཡུལ་འདིར་ནང་ཆོས་རི་ལྟར་དར་བའི་གནས་
ལུགས་གསལ་བོར་ཤེས་སྤྱོད་པ་ཞིག་ཡིན། དེས་ན་ལི་ཡུལ་དུ་སངས་རྒྱུ་ཀྱི་
བསྐྱོན་པ་བྱུང་ས་དེ་རྒྱ་ནག་དང་ནོར་བོད་གང་ཡང་མ་ཡིན་པར་སྤུལ་ཏི་ཡུལ་
འདི་ནས་དར་བ་ཡིན་ནོ།

ད་ལྟའི་སྤུལ་ཏི་ཡུལ་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གྲུ་བཞི་མ་༡༥༠༠༠ ཅམ་ཡོད་
ཅིང་། སྤུལ་ཏི་ཡུལ་དུ་གནས་སྡོད་བོད་རིགས་དང་། འབྲུ་ཤལ་བ། མོན་པ།
འབྲོག་པ། རྟོ་ར། ཤ་དཀར་པ།(Greek)ཁ་ཆེ་བཅས་མི་རིགས་བདུན་ལ་མི་
འཕོར་༤༠༠༠༠༠ ཡོད་པའི་ནང་གི་བརྒྱ་ཆ་༤༠ ཅམ་བོད་རིགས་ཡིན་པར་
བཤད།

སྤུལ་ཏི་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་ཆོའི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་སར་ལ་གཏུགས་ཀྱིན་
ཡོད་ཅིང་། སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་སར་ནི་ཁོང་ཆོའི་རྒྱལ་བོ་སྐྱོན་གསལ་ཅན་དུ་མ་ཡོད་པའི་
ནང་གི་གཅིག་རེད། ཡིན་ནའང་ཁོང་ཆོའི་གནའ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་པལ་ཆེར་
ངག་རྒྱན་ཐར་ཐོར་མ་གཏོགས་ལྷག་མེད་ལ། Palolashahi(AD-Ad727)ཞེས་
པ་སྟེ། རྒྱལ་རབས་ལྷ་བ་ནས་ལོ་རྒྱུས་མགོ་འདྲུགས་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད། སྤྱི་ལོ་༡༡
ལོར་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་ཁྱི་ལྷ་གཙུག་བཙན་ཀྱིས་སྤུལ་ཏི་ཡུལ་མངའ་འོག་དུ་བཙུག་
ནས་དབང་བསྐྱར་བྱས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༡ ལོར་འབྲུ་ཤལ་གྱི་ཡུལ་ཡང་དབང་
འོག་དུ་བསྐྱས་ཏི་མངའ་དབང་བསྐྱར་བ་ནས། བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་
ཐོར་ཞིག་དུ་མ་སོང་བའི་བར་བོད་ཀྱི་དབང་འོག་དུ་བསྐྱད་པ་ཡིན།

བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་སིལ་ཐོར་དུ་སོང་བ་དེས་སྤུལ་ཏི་བ་རྣམས་ལ་རང་

བཅན་ཐོབ་པ་ནས་སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པའི་བར་གྱི་དཀར་ཆེན་
པའི་རུས་རྒྱུད་ཅན་གྱི་སྤུལ་ཏི་བ་རང་གི་མི་ཚང་སྐྱེར་བ་ཞིག་མངའ་འོག་དུ་
གནས། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༧།༡༩༡༩ བར་བོད་ཀྱི་སྤུལ་རྒྱལ་བུ་རིན་ཆེན་ཆེན་པོ་ཞིག་
གིས་ཀའི་སྤུལ་ཏི་རྒྱལ་བོ་བྱས་སྐབས། སྤུལ་ཏི་ཡུལ་དུ་ནང་ཆོས་ཉམས་ནས་
ཁ་ཆེད་དར་བྱལ་ཆེ་སྐབས། རྒྱལ་བུ་ཁོ་རང་ཁ་ཆེད་ཆོས་ལུགས་སུ་བསྐྱར་རང་
མིང་ལ་ས་རྩུར་རྟེན་(Sadrudin)ཞེས་ཁ་ཆེད་མིང་བཏགས། སྤྱི་ལོ་༡༩༠༠ ནས་
པར་གྱི་ཡ་(Prsia)ཁ་ཆེད་ཆོས་སྤུལ་བ་སྐབས་ནས། ཀའི་སྤུལ་ཏི་དང་སྤུལ་ཏི་ཡུལ་
ཁམས་ཁ་ཆེད་ཆོས་ལུགས་སུ་བསྐྱར་ཡོད་ཀྱང་། ལ་དྲགས་དང་སྤུལ་ཏི་གཉིས་
སུ་ནང་བའི་རྒྱལ་བོས་ཁ་ཆེ་བཅུ་མོར་ལེན་པ་ལྟ་བུའི་གནས་ཚུལ་བྱུང་བ་
དཔེར་ན། སྤུལ་ཏི་ཁ་ཆེ་རྒྱལ་བོ་ཨ་ལི་ཤར་གྱིས་རང་གི་བུ་མོ་ལ་དྲགས་རྒྱལ་
བོ་འཇམ་དབྱངས་རྒྱལ་(༡༩༢༠།༡༩༢༠)ཀྱི་བཅུ་མོར་སྤྱད་པའི་ལོ་རྒྱུས་
བྱུང་ཡོད།

དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པའི་ནང་ཨི་རན་(Iran)ཀྱི་བོས་བྱོལ་བ་ཨ་ཁྱི་
ར་ཏེམ་(Ibrahim Shah)ཞེས་པ་སྤུལ་ཏི་ཡུལ་དུ་སྐྱེས་ཏེ་ཁོང་ནམས་ལ་དབང་
བསྐྱར་བྱས་ཏེ་དམག་དཔོན་རྒྱལ་རབས་ཞེས་པ་བཅུ་གས། ཨ་ཁྱི་ར་ཏེམ་
(Ibrahim Shah)བྱ་བས་ལོ་ངོ་༣༩ རིང་དབང་བསྐྱར་བྱས་སྐབས་ཐེངས་དང་
བོར་སྤུལ་ཏི་ཡུལ་དུ་ཁ་ཆེད་ཆོས་ལུགས་དར་སྤུལ་བྱས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༡ ལོ་
ནས་ཀའི་སྤུལ་ཏི་(Kashgar)ཞེས་པའི་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་བོ་སོལ་ཏན་སའིས་ཏ་ལྷན་(Sul-
tan Saeed Khan)ཞེས་པས་སྤུལ་ཏི་དང་ལ་དྲགས་གཉིས་ལ་གཉའ་གཞོན་
འཕྲོག་བཅོམ་བྱས་ཡོད་ནའང་ཁོད་མངའ་འོག་དུ་བཅུ་ག་ཅིང་།

དམག་དཔོན་རྒྱལ་རབས་རྒྱལ་བོ་ལྷ་བ་ཨ་ལི་ཤར་ལྷན་ཨན་ཆན་(Ali
Khan Anchan)ཞེས་པས་སྤྱི་ལོ་༡༩༢༠།༡༩༢༤ ལ་དྲགས་དང་། སྤུལ་ཏི་ཤར་

192 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དཔྱད་གླེང་།

ཕྱོགས་སུ་ཡོད་པའི་བོད་ཡུལ་སྤྱི་རེངས་དང་། སྤུངས་ཏི་དང་དེའི་ཤར་ཕྱོགས་
སུ་འབྲུ་ཤལ་སོགས་མངའ་འོག་ཏུ་བཅུག་ཅིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༤༠།༡༩༥༠ བར་ཨ་
ལི་ཤར་གྱི་བྱ་བུ་ཆུ་ཤོས་ཀྱིས་ཡང་བསྐྱར་དབང་བསྐྱར་ཐེངས་གཉིས་པ་བྱས་
པ་ནས། ལོ་ངོ་༡༠༠ ལྷག་གི་རིང་སྤུངས་ཏི་བ་རྣམས་ཁ་ཆེ་དཔག་དཔོན་རྒྱལ་
རབས་ཀྱི་མངའ་འོག་ཏུ་ལུས་པ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༤༠ ལོར་འཇའ་ཕུ་ཁུལ་དུ་གནས་སྡོད་བྱེད་མཁན་སློག་གར་
མི་རིགས་ཞེས་པས་སྤུངས་ཏི་ཡུལ་དབང་དུ་བསྐྱས་ཀྱང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༤༩ ལོར་
སྤུངས་ཏི་ཡུལ་མི་རྣམས་ཀྱིས་གྲུན་ལངས་ངོ་སྤོལ་བྱས་ཏེ་རང་བཅོན་སྐོབ་ཅིང་།
སྤྱི་ལོ་༡༩༤༩ ལོར་འཇའ་མིང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཆོགས་ཀྱིས་དཔག་འཁུག་
མཆོངས་འདོག་བཀའ་བཀོད་ས་ཁོངས་སུ་བཅད་ནའང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༥ ནང་
༡༩༥༡ ལོ་སྤྱི་རྒྱུ་གར་དང་པ་གི་སི་ཐན་བར་དཔག་འཁུག་ཡང་ཡང་བྱང་
བའི་རྒྱུན་གྱིས། སྤུངས་ཏི་ཡུལ་གྱི་ཆོང་ལམ་རང་བཞིན་གྱིས་འགག་
པ་ལ་བརྟེན་ནས་རིམ་གྱིས་པ་གི་སི་ཐན་གྱི་ཁོངས་སུ་ཟླ་སྤུངས་བཏང་འདུག

ད་ལྟ་ནི་པ་གི་སི་ཐན་གྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་གནས་པའི་སྤུངས་ཏི་བ་རྣམས་
ཁ་ཆེ་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་གཡོགས་པའི་ཡུལ་ཁམས་སུ་བྱུར་ཡོད་ནའང་། གཞིན་
སྤྱི་ཤེས་ལྷན་མང་བོ་ཞིག་གིས་ད་དུང་ཡང་སྤུངས་ཏི་ཡུལ་དུ་གནས་བའི་བོད་
ཀྱི་རིག་གཞུང་གི་ལྷག་འཕྲོ་གནས་ཡོད་པ་ཉེན་སྦྱོར་དང་། སྤུངས་ཏི་ལོ་རྒྱུས་
སུ་འདེད་བྱས་ཆོ་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་དང་ཐུག་ཡོད་སྟབས་དེ་ཉིད་བསྐྱར་གསོ་
ཡོང་སྟེ། བོད་སྐད་སྐད་དགོས་པའི་ལྷ་ཚུལ་འདོན་བཞིན་ཡོད་པ་དང་།
སེམས་ལྷ་སི་(Syed Abbas Kazmi) གྲུ་བ་སོགས་ཤིང་མོར་དུ་ཟས་ཟ་བ་དང་།
གནའ་བོའི་སྟོན་པའི་སྤྱི་བརྟན་ལ་ལྷགས་སྤྱད་ཀྱི་ར་བ་བསྐྱོར་བ། ས་འོག་ནས་
ནང་བའི་དགོན་རྒྱུ་བསྐྱོད་འདོན་སོགས་ཀྱི་ལས་འཆར་སྤེལ་བཞིན་ཡོད་

འདུག

འདི་བདག་གིས་འཆད་བཞིན་པའི་ལི་ཡུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཐད་ཀར་
འབྲེལ་བ་མེད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་མོད། གཅིག་ནས་ལི་ཡུལ་དུ་སངས་རྒྱུ་གྱི་བསྟན་
པ་བྱུང་སའི་ཁྲུང་ས་ད་ལྔ་སུས་ཀྱང་བཤད་མེད་པས་རང་ཅག་ངོ་འཕྲོད་གཤམ་
ཆེ་བ་དང་། གཉིས་ནས་སྤེལ་ཏི་ཡུལ་འདི་གནའ་དུས་ཀྱི་གནས་ཉི་ཤུ་ཙམ་བཞིའི་
ཡ་ཀྱལ་གཤམ་ཆེན་ཨོ་རྒྱུ་གྱི་ཡུལ་ཡིན་ཚུལ་ར་འཕྲོད་འབྱུང་བ། གསུམ་ནས་
ལོ་ངོ་ཆིག་སྟོང་ལྷག་གི་རིང་ཁ་ཆེའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་གཡོགས་ནས་ཡོད་བཞིན་
དུ། བོད་རང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་སྐད་ཡིག་དོ་སྣང་གསར་བ་སླེབས་བཞིན་པ་བོད་
མི་རྣམས་ཀྱི་ཤེས་རྟོགས་ཐུབ་པ་བཅས་ཀྱིས་ཆེད་འདིའི་སྐོར་གསལ་བའི་ཡིག་
རིགས་ཁག་ལས་ཚུང་ཟད་བདུས་པ་ཡིན་ནོ།

བོད་རིག་པའི་མཁས་པ་སྟེ་ཞི་བས་(Charles Remble)ལགས་དང་།
(Martha Brane)རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་(Anthropology of Tibet and
Himalayas)གཉིས་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་སྟོང་མངོས་སྤེལ་ཏི་ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་
ལ་གཟིགས་པར་བྱའོ།

གསལ་བཤད།

འདི་དག་གི་སྐོར་བཀའ་འཁྱུར་ལས་བྱུང་བའི་སྐྱེད་ཀྱི་ཡུལ་བསྟན་དང་
དག་བཅོམ་དགེ་འདུན་འཕེལ་གྱི་ལི་ཡུལ་ཡུང་བསྟན་སོགས་ལ་ཞིབ་ལྟ་བྱེད་
ཐུབ་ན་ཕན་ཐོགས་ཡོད་ངེས་ཀྱང་བྲེལ་བེད་གི་དབང་གིས་དེ་ལྟར་མ་རྒྱས་
ཤིང་། འདུག་རྒྱལ་དབང་ཆོས་རྒྱུ་མངོན་པའི་བ་སོ་ཏྲ་ཆག་རྩེ་དུང་སྟོ་བཟང་
བསྟན་པའི་མགོན་པོའི་རྣམ་ཐར་དུ་ལི་ཡུལ་སྐོར་ཚུང་ཞིག་གསལ་ཡང་འདི་
ཕྱིགས་སུ་དཔེ་ཆ་ལག་སོན་མ་བྱུང་བས། དུན་ཏོང་ནས་ཐོན་པའི་གནའ་བོའི་
བོད་ཡིག་ཤོག་རྒྱུ་འཕྲོ་མཐུད་ཅེས་པ་༡༩༤༤ ལོར་སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་

194 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིམ་གཞུང་ཤིང་།

ཁང་གི་རྒྱ་བོད་ཤན་སྒྱུར་ལ། མཁས་པ་ལྷུན་འཛིན་ཆོས་འབྱུང་རྒྱལ་པ་བོད་སྡེ་ཆེན་
 ཡིག་རྒྱུ་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༩༥༡༥༠༦བར་ལི་ཡུལ་དུ་བསྐྱུ་བ་བསྐྱུ་བས་
 བས་དག་སྒྲིང་ནམས་བོད་དུ་སྒྲིམ་ཚུལ་ཅུང་ཙམ་གསལ་ཞིང་། སྐྱལ་ཆེན་རྒྱུ་
 བ་དཔལ་འབྱོར་གྱི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆེན་ཆེན་མོ་སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུ་ཁང་
 གི་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༩༥༡༥༠༦བར་ལི་ཡུལ་གྱི་སྒྲིམ་གསལ་བ་དང་། དཔལ་
 བོ་གཙུག་ལག་སྤངས་བའི་ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་པེ་ཅིན་དཔར་
 མའི་སྐྱོད་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༥༡༥༠༦བར་གསལ་བའི་ལི་ཡུལ་གྱི་སྒྲིམ་དང་། རྒྱལ་
 དབང་ལྷ་བའི་དེབ་ཐེར་དཔྱད་གྱི་རྒྱལ་མོའི་སྐུ་དབྱངས། སྤུ་བཀྱ་ཆོས་
 གྱི་ཉི་མའི་གྲུབ་མཐའ། སོག་པོ་སྒོ་བཟང་རྟ་དབྱངས་གྱི་འཛམ་སྤིང་བྱང་
 རྒྱལ་ཆེན་པོ་ཉོར་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་གྱི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པའི་བསྐྱུ་བ་བཅས་ཆེན་
 པོ་དཔྱད་ལྟན་མགྱུ་བྱེད་ངོ་མཆར་གསེར་གྱི་དེབ་ཐེར་སྤྲེགས་བཅ་གཅིག་དང་
 དེའི་རྒྱུར་རྒྱུ་ཡོངས་རྫོགས། དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ།
 ཁ་སྐྱང་བཀྱ་ཤིས་ཆེ་རིང་གི་ལི་ཡུལ་སྒྲིམ་གྱི་དབྱེད་ཚོམ་བཅས་ཡིག་ཆ་སྐྱ་མང་
 ལ་དབྱེད་དེ་བྲིས་པ་ཡིན་པས། རྒྱལ་པར་ཤེས་འདོད་པ་ནམས་གྱིས་གོང་གི་
 ཡིག་ཆ་དེ་དག་ལ་གཟིགས་པར་བྱ།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་སྒྲིན་འགྲེལ་
ཐ་སྟད་གལ་ཆེན་ཁག་ཅིག་ངོས་
འཛིན་དང་དབྱད་ཞིབ།

དང་བོ། བོད་ཅེས་པའི་གོ་དོན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༠ ཅམ་ནས་བོད་ནང་དུ་ལོ་རྒྱུས་སྒོར་དབྱད་ཚུལ་འབྲི་
མཁན་པལ་མོ་ཆེས་བོད་ཅེས་པའི་ཐ་སྟད་འདིར་མ་འདྲུས་མཁན་མེད་པ་ལྟ་
བུས། གྲོག་མཁན་གྱིས་ཁ་བྱང་མཐོང་མ་ཉིད་ནས་བསྐྲག་འདོད་མེད་པའི་ཆོད་
ཡིན་སྟབས་ཁོ་བོས་འདིར་དབྱད་འདོད་མ་འཆིས་ཀྱང་། ཉ་རྒྱུག་ཞོར་གྱི་མེ་
དོག་གི་ཚུལ་དུ་ཞར་དབྱད་ཕྱན་བྱ་ཞིག་བྱས་པར་འགལ་བའང་མེད་པས་མགོ་

འབྲུས་ཅམ་དཔུང་ན། དེ་བ་དཀར་མཁན་པོས། ལྷ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲ་བ་
ལ་ལས་བོད་ཅེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་ཐོག་མར་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་དུ་གྲགས་ནས། ཕྱིས་
རིམ་གྱིས་བོད་རང་གི་ཐ་སྐད་དུ་ཆགས་པར་འདོད་པ་དང་། ཡང་འགའ་ཞིག་
གིས་རྒྱ་གར་བ་ནམས་ཀྱིས་ཏི་ནད་བྱ་བ་དང་། རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་ཐུ་འཕྲུ་ཐོག་། སོག་
སྐད་དུ་བྱ་བ་དང་། རྒྱ་བ་ཕྱོགས་པ་ནམས་ཀྱིས་ཀྲིས་ལྷེ་ཐ་(Tibet)ཟེར་བ་སོགས་
ལས་བོད་ཀྱི་ཐ་སྐད་འདིར་ཚུར་བྱུར་ཆགས་པ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། བོད་རང་
ལ་གྲགས་པའི་ཐ་སྐད་མི་རིགས་དེ་དག་གི་སྐད་དུ་པར་སྒྲ་བྱུར་ཆགས་པར་
བཞེད་དེ། དེ་ཡང་རང་རེའི་ཡུལ་འདི་ལ་ཆེས་སྒྲ་མོ་ཞིག་ནས། རང་སྐད་དུ་
བོད་ཀྱི་ཡུལ་དུ་གྲགས།¹ ཞེས་བཞོད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་དེང་སང་གི་དཔུང་
བརྗོད་པ་པལ་ཆེར་གྱིས་བོད་ཅེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་བོད་རང་ལས་བྱུང་ངོ་ཞེས་
ངོམ་སྒྲོག་ལྟ་བུ་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ཅིང་། རྒྱ་མཆན་དེའི་ཤུགས་ཀྱིས་མང་བོ་ཞིག་
གིས་རྒྱ་གར་གི་རྒྱལ་བོ་དམག་བརྒྱ་བའི་བྱ་ཞིག་གཡུལ་འཁྲུག་གི་རྒྱུན་གྱིས་བྱུང་
མེད་ཀྱི་ཆས་སྒྲས་ནས་བོད་ཡུལ་དུ་བྲོས་པས་བོད་དུ་ཐོགས་པར་འདོད་པ་
དང་། བདེ་མཆོག་གི་རྒྱུད་དུ། བོད་ཡུལ་དུ་ནི་ལྟན་ཅིག་དུ། ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་
ལུང་ཆོག་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཅེས་པའི་བརྗོད་དེ་ཉིད་རྒྱ་གར་ནས་མཆེད་པར་
བཞེད་པ་དག་ཀྱང་རང་ཤུགས་ཀྱིས་ཞིགས་པ་ཡིན་ནོ།

ཡང་བོད་ཀྱི་གོ་དོན་རིགས་གཞན་པ་ཞིག་འདོད་མཁན་ནི་དེང་
རབས་ཀྱི་རྒྱ་རིགས་སྒྲོར་ཞིག་གིས་ཐང་རྒྱལ་རབས་ལས་མས་ནས་རྒྱ་ནམས་
ཀྱིས་བོད་ལ་ཐུ་འཕྲུ་ཐོག་ཞེས་འབོད་པ་ནི། ཐོག་མའི་བོད་རིགས་དར་ཡུལ་ཡར་
ཐུངས་གཙང་བོའི་སྟོ་ཁུལ་ཡིན་པས་ན་སྟོ་བོད་དུ་གྲགས་པ་བྱུར་ཆགས་པར་
འདོད་²པ་དང་། ཡང་ལ་ལས་ཞིང་ཐུགས་འདེས་མར་སྒྲིད་པ་ལ་བོད་མ་
འབྲོག་དུ་འབོད་པས་བོད་ཅེས་ཞིང་ལས་བྱེད་མཁན་གྱི་དོན་དུ་འབྲེལ་བ་ལྟ་

བུའི་འདོད་ཚུལ་དུ་མ་དང་། ཡང་འགའ་ཞིག་གིས་བོད་ཀྱི་མི་བྱིམ་ན་མས་
 རྩེགས་གཅིག་ཏུ་རུབ་གནས་བྱེད་པ་མ་ཡིན་པར་རི་ཁྲུང་ཀུན་ཏུ་ཐོར་ནས་ཡོད་
 ལྟ་བུ་ཕན་ཚུན་བར་ལ་བརྟེན་གྱི་སྐབས་སྐད་ཤུགས་ཆེན་པོས་བོད་པ་འཕ་
 འབོད་པ་ཡིན་པས་བོད་ཅེས་ཐོགས་ཟེར།

བཤད་མཛོད་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུར།³ བོད་འབྲོག་གཟུང་དུ་འབྲེལ་
 བ་ཡོད། ཅེས་འབྲུང་བ་ལ་གཞིགས་ན། བོད་ཅེས་པ་ཞིང་ལས་གཞིར་བའི་
 ས་ཁུལ་ལ་གོ་དགོས་པ་ལྟ་བུར་སྒྲུང་བས་བོད་ཡུལ་གྱི་ཡུང་ཚན་མི་འདྲ་བའི་
 ཡུལ་སྐད་ལ་བརྟག་ནས་དབྱད་བྱ་མཆིས།

གང་ལྟར་དེ་དག་ནི་བོད་ཅེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་བོད་རང་ས་ནས་བྱུང་
 བར་འདོད་པའི་ལུགས་ཡིན་ཀྱང་། ཚོད་གཞི་གཙོ་བོ་ནི་ཐ་སྐད་འདི་འདོད་
 རྒྱལ་དང་རྗེས་ཀྱི་གང་ཡིན་ལ་ཚོད་པ་ཞིག་ཏུ་སྒྲུང་། དགོ་ཆོས་ཀྱིས།⁴ གཉའ་
 བློ་ཐོགས་སྤྱད་རྒྱལ་བཅན་པོ་དག་ལ་ཡུལ་མིང་རྗེ་ལ་ཐོགས་པར་འདོད་པའི་
 གཞན་ལུགས་བཀག་ནས། ཁོང་གིས་ཚོད་དཔག་གསུམ་གནང་བ་ནི། ༡།
 འདོད་རྒྱལ་དང་། ༢། རྒྱལ་བོའི་མཆན་ཡུལ་ལ་ཐོགས་པ། ༣། བོན་གྱི་བརྟ་
 ཟུར་ཆགས་ནས་བོད་དུ་བྱགས་པ་བཅས་ཡིན།

དེང་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་ཁག་ཅིག་གིས།⁵ བདུན་པ་མ་སངས་རུས་
 དགུས་དབང་བྱས་ཏེ། ཡུལ་གྱི་མིང་ནི་བོད་ཁ་ཉ་རྒྱག་ཟེར། ཞེས་དང་། བརྒྱད་
 པ་སྐྱུས་བཟུང་བོད་ཁམས་སྤིང་དགུར་བཏགས། ཞེས་སོགས་བྲངས་ནས་
 རང་རེའི་ཡུལ་ཁམས་འདིར་བོད་ཅེས་འབོད་པའི་ཁྲུངས་སུ་བྱེད་པ་སྟེ། དོན་
 གྱིས་སྒྲིབ་ཤད་ཅི་ཡང་མེད་པའི་འདོད་རྒྱལ་གྱི་ཐ་སྐད་ཅིག་ཏུ་འདོད་ཀྱིན་ཡོད་
 པ་འདྲའོ།

འོན་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ཐ་སྐད་སྒྲིབ་པའི་རྒྱལ་བོ་ལྟ་བུར་བསྐྱགས་པ་ཟུར་

198 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

མཁར་བ་སློ་གྲོས་རྒྱལ་བོས།⁶ རང་ཅག་ཁ་བ་ཅན་པ་ནམས་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་དངོས་
མིང་བོད་ཅེས་པ་སྟེ་འདོད་རྒྱལ་གྱི་སྒྲ་ཡིན། ཞེས་གསུངས་འདུག་པ་དང་། རྟེན་
པ་ཆེ་དབང་གིས།⁷ རྒྱ་གར་དང་བོད་ནི་འདོད་རྒྱལ་ཏེ་རྒྱ་མཚན་བརྗོད་དུ་མེད་
ལ། ཞེས་དང་། འབྲུའི་རུས་མཛོད་དུ་འདྲ་། དེ་ཡང་ཀ་བ་ཅན་གྱི་ཡུལ་སྟོངས་
འདིའི་སྟོད་བཅུད་ཀྱི་བཀོད་པ་དེ་གནའ་རབས་ཆེས་སྤྲོ་མོ་ཞིག་ནས་ཆགས་
ཤིང་། མིང་ལའང་འདོད་རྒྱལ་དུ་བོད་ཅེས་གྲགས་སོ།⁸ གསུངས་འདུག་པ་
ལྟར། བརྗོད་ཡོད་ཆད་ལ་གོ་དོན་དགོས་པའི་ངས་པའང་མེད་ཅིང་། མིའི་
ནམ་རྟོག་ལ་མཐའ་མེད་སྟབས་འདྲ་འབྲེལ་སྒྲ་ཆོགས་ཀྱིས་མཐུད་བརྒྱབ་སྟེ་
བོད་ཅེས་པའི་སྒྲ་འདི་རྗེས་གྲུབ་ཀྱི་མིང་ཙམ་དུ་བསྒྲུབ་སྟབས་པའི་དབང་དུ་
བཏང་ཡང་དམིགས་བསལ་གྱི་དགེ་མཚན་ནི་མེད་པས། བོང་བཀོད་མཁས་
དབང་དེ་དག་གི་བཞེད་པ་ལྟར་འདོད་རྒྱལ་ཙམ་ལ་བཞག་ན་བདེ་བར་སྤང་།

གཞིས་པ། བོད་ཅེས་པའི་མིང་གིས་བྱུང་ཡུལ།

སྟོང་བཅན་ཡར་སྟོན་དུ་བོད་དམ་སྤྱར་རྒྱལ་ཞེས་པའི་མིང་གིས་བྱུང་
ཡུལ་ནི་བོད་དབུས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཡར་ལྷངས་ཙམ་ཡིན་མོད་ཀྱི། ཕྱིས་སྟོང་བཅན་
སྐབས་ནས་བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་ཡོངས་རྫོགས་གཅིག་གྱུར་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱས་པ་
དང་བསྟོངས་ནས་བོད་ཅེས་པའི་བརྗོད་འདིའི་འདུག་ཡུལ་ཁྱད་རང་
བཞིན་གྱིས་ཆེན་པོར་གྱུར་ཏེ། ད་ལྟའི་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལས་སྟག་པའི་ཡུལ་
ཁམས་ཏ་ཅང་རྒྱ་ཆེན་ལ་བྱུང་གིན་ཡོད། ཡིན་ནའང་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་འགྲིབ་
ཀྱི་དབང་གིས་མིང་ཆོག་འདིས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་རྫོགས་ལ་བྱུང་པའི་རྒྱས་པ་

སྤྲུལ་མི་སྣུག་པའི་བརྟན་འདགས་བྱུང་མ་ཐུབ་པར། བྱང་གསེས་ཡུལ་སྤྱོད་ས་
 གྱི་མིང་བརྟག་ཅོ་པོར་བྱས་འདུག་ཟེ། མདོ་སྟོད་སྤྱད་གྱི་མཁས་གྲུབ་སྐྱེས་ཆེན་
 བལ་ཆེར་གྱི་རྣམ་ཐར་སོགས་སུ་བོད་དབུས་སུ་སོང་བ་ལ། བོད་དུ་སོང་ཞེས་
 བཀོད་འདུག་པ་དང་། དབུས་གྱི་མི་མདོ་སྟོད་སྤྱད་ལ་སླེབས་པ་ཆོར་བྱེད་རང་
 གང་ནས་ཡོང་ངེས་ཆོ། ང་བོད་ནས་ཡོང་བ་ཡིན་ཞེས་ལན་འདེབས་བྱེད། རྒྱ་
 མཆན་དེའི་རྒྱུ་གྱིས། མདོ་སྟོད་སྤྱད་དང་མངའ་རིས་པ་དག་གིས་དབུས་ཁུལ་
 ལ་བོད་དང་། ཡུལ་དེར་གནས་གྱི་མི་ལ་བོད་པ་ཟེར་བས་མ་ཟད། ད་ལྟའི་
 ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་གྱི་བོད་རིགས་རྒྱ་གར་གྱི་ཁོངས་སུ་ཚུད་པ་རྣམས་ལ་བྱེད་
 རང་བོད་པ་ཡིན་ནམ་ཞེས་ངེས་ཆོ། བོད་པ་མིན། མངའ་རིས་པ་ཡིན་ཞེས་
 ལན་འདེབས་བྱེད་པ་ཡིན།

དབུས་ཁུལ་འདི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་བོད་གྱི་སྤྱི་འབྱོར་རིག་གསུམ་གྱི་ཞེ་
 གནས་ཡིན་པས་མི་རྣམས་ལ་རང་བཞིན་གྱིས་ལྟ་རྒྱ་དང་མཐོང་རྒྱ་སོགས་
 ཉམས་ཐུང་ཆེ་ཞིང་། གོགས་འབྲེལ་དང་ཉོ་འཛོང་སོགས་ལའང་སྤྱད་གྲུང་
 འཛོམས་སྟབས། ཡུལ་མཐའི་གོང་གསེབ་གྱི་མིས་ཁོང་ཆོའི་རྩིས་མ་ཟིན་ནས་
 རྒྱག་ཡུས་བགྲང་སྐབས། རྒྱ་བོད་པ་གཉིད་རྒྱ་སྤྱི་ཅེས་བཤད་སྟོལ་ད་ལྟའང་
 ཡོངས་གྲགས་ཡིན།

དེར་བརྟེན་བོད་ཅེས་པའི་མིང་ཆོག་འདིས་སྐབས་རེར་བོད་ཁམས་
 ཡོངས་རྫོགས་ལ་བྱུང་བ་དང་། སྐབས་རེར་བོད་བྱོན་ཡོངས་རྫོགས་པར་ཟད་
 དབུས་གཙང་ཡོངས་རྫོགས་ལའང་བྱུང་མི་ཐུབ་པར་ལྟ་ས་དང་དེའི་ཉེ་འཁོར་
 གྱི་ཡུལ་གྱི་དུ་མ་ལ་གོ་བ་ཡིན།

འོན་ཀྱང་མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་གྱི་མི་མཐོ་དམན་སུས་ཀྱང་བོད་
 དང་། བོད་ཁ་བ་ཅན། གངས་ཅན་པ། བོད་གངས་ཅན་གྱི་སྤྱོད་ས་སུ་འབོད་

200 བདོ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

པའི་ཐ་སྐྱོད་ལ་གོ་བ་ལེན་སྐྱོད་ས་གཅིག་མཚུངས་ཡིན། བདོ་དོན་གོང་སྒྲས་
ཐ་སྐྱོད་དག་ཆོས་རིག་ལ་སྐྱུངས་སྒྱུང་ཡོད་པའི་མཁས་པ་དག་ལ་མི་མཐུན་པ་
དེ་ཙམ་མེད་མོད། ས་གནས་ཉི་ཆེ་བར་གནས་པའི་མིའི་གོ་བ་ལེན་སྐྱོགས་ལ་
མི་འདྲ་བའི་བྱད་པར་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།

གསུམ་པ། བོད་ཆེན་པོ་ངོས་འཛིན།

བོད་ཆེན་པོ་ངོས་འཛིན་ལ་མཁས་པ་རྣམས་བཞེད་ཚུལ་གཅིག་
མཐུན་བྱུང་མེད། ལྷ་རབས་ཀྱི་མཁས་པ་སྐོར་ཞིག་གིས་དབུས་གཙང་གི་ཡུལ་
ཙམ་ལ་བོད་དང་། བདོ་ཁམས་གཉིས་གཅིག་དུ་བསྡེམས་པའི་ཡུལ་ལ་བོད་
ཆེན་པོར་འབོད་པ་ཡིན་མོད། དགེ་ཆོས་ཀྱིས་འདོད་ཚུལ་དེ་བཞག་ནས།
རྒྱལ་པོའི་འབངས་སུ་ཡོད་པའི་མངའ་རིས་ཙམ་ལ་བོད་དང་། དེའི་ལྷག་མའི་
ཡུལ་ལ་བོད་ཆེན་པོར་འབོད་པར་བསྐྱབས་ཏེ། དེའི་སྐྱབ་བྱེད་དུ། འབྲོམ་གྱི་
རྣམ་ཐར་དུ་བོད་ཆེན་པོ་བསམ་ཡས་ན་གཙུག་ལག་ཁང་དང་དགེ་འདུན་གྱི་
སྡེ་གངས་མེད་པ་བཞུགས་པར་ངོ་བོ་ལ་བྱུས་པ་དེ་བཞོད་འདུག།

ཁོང་གི་རྩ་བའི་སྒོ་རྩེ་གཏད་ས་ནི་འབྲོམ་གྱི་གསུང་ཆོག་དེ་ཙམ་ཡིན་
མོད། རྒྱལ་པོའི་འབངས་སུ་ཡོད་པའི་མངའ་རིས་ཙམ་ཞེས་པ་དེ་རྒྱལ་པོས་
དབང་སྐྱུར་བྱེད་སའི་སྡེ་བའམ་རྒྱལ་ས་དང་དེའི་ཉེ་འཁོར་ཙམ་ལ་བཤད་པ་
ཡིན་ན་བསམ་ཡས་ཀྱང་བོད་དང་བོད་ཆེན་པོ་གཉིས་སུ་བྱེད་པའི་བོད་ཀྱི་ཁོངས་
སུ་ཡོད་དགོས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས་དབྱད་གཞི་མཆིས་ཤིང་། དེའི་ཤུགས་ཀྱིས་
དགེ་ཆོས་ཀྱི་འགོག་ཡུལ་སྡེ་མ་དག་གིས་བོད་བྱ་བ་དབུས་གཙང་དང་། བོད་

ཆེན་པོ་བྱ་བ་མདོ་ཁམས་ལ་བྱེད་པ་དེ་ཡང་དོན་གྱིས་དགེ་ཚོས་རང་གིས་རང་
ལུགས་བཞག་པ་དང་པལ་ཆེར་འབྲ་མཚུངས་སུ་འདུག
བུ་ལྟོན་ལོ་ཙྰ་བ་རིན་ཆེན་གྱུ་བ་གྱིས།

སྤྱུང་དང་། བྲག་སྤྱན་མོ་ལས་ཆད་པའི་པའི་རིགས་སུ་བྱུང་བ་ནམས་
གྱིས་བབྱང་བ་ལ་བོད། མའི་རིགས་སུ་བྱུང་བ་ནམས་གྱིས་ཡུལ་
བབྱང་བ་ལ་བོད་ཆེན་པོའོ།¹⁰

ཞེས་པ་རྒྱུད་གྱིས་བབྱང་བའི་ཡུལ་ལ་བོད་དང་། མ་རྒྱུད་གྱིས་བབྱང་
བའི་ཡུལ་ལ་བོད་ཆེན་པོར་འབོད་དགོས་པར་གསུངས་པ་ལྟར་ན། རྒྱལ་བོའི་
རྒྱལ་ས་དང་ཐག་ཉེ་རིང་ལ་འབྲེལ་བ་ཡི་ནས་མེད་པར་རྒྱུད་པ་གཙོ་བོར་བྱེད་
པ་ཞིག་ཏུ་འདུག དེས་ན་བོད་ཀྱི་ཡུལ་གྱུ་ཁག་ལས་གང་ཞིག་པ་རྒྱུད་གྱིས་གཙོ་
བོར་བབྱང་བ་དང་། ཡུལ་གང་ཞིག་མ་རྒྱུད་གྱིས་གཙོ་བོར་བབྱང་བ་འཆོལ་
དགོས་པ་ཡིན་ནོ།

མདོ་སྐད་ཆོས་འབྱུང་དུ་མདོ་སྐད་ཀྱི་གནས་བབ་མགོ་འདྲུགས་སྐབས།
བསྟན་པ་བྱང་ནས་བྱང་དུ་འཕོ་བའི་ཉེན་འབྲེལ་གྱིས་ལྟོན་ཤིང་ཡར་སྐྱེ་བཞིན་
འཕེལ་སྐྱེད་བོད་ཆེ་བར་གསུངས་པ་དང་།¹¹ ཞེས་པ་གསུངས་པ་འདིའི་གོ་
དོན་ཡང་བོད་ཆེན་པོ་བྱ་བ་མདོ་སྐད་ལ་བྱེད་དགོས་པ་གསལ་བོ་ཡིན་ལ། བྱུང་
ཐང་བསྟན་པའི་སྐོན་མེས་ཀྱང་། བོད་དང་བོད་ཆེན་པོ་གཉིས་སུ་བྱེ་བའི་བོད་
ཆེན་པོ་མདོ་སྐད་ལ་ཟེར་ཞིང་།¹² ཞེས་གསུངས་ཡོད།

མཁས་དབང་བསེ་སྟོ་བཟང་དཔལ་ལྷན་གྱིས། བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་
དུ་གྲགས་པའི་བྱི་མ། བོད་ཆེན་པོར་གྲགས་པའི་ནོར་འཛིན་ཡངས་པའི་ལྟེ་
བར།¹³ ཞེས་སོགས་བོད་ཆེན་པོ་མདོ་སྐད་རང་ལ་གསུངས་འདུག
དོ་གྱུ་བ་ཆེན་བསྟན་པའི་ཉི་མས།

202 བདོ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་ཤིང་།

བོད་ཆེན་པོ་སྟེ་མདོ་ཁམས་ལ། ཁམས་སྟོད། བར་ཁམས། མདོ་
སྐྱོད་དེ་གསུམ་མོ། ས་ཁ་རྒྱ་ཆེ། ལུང་བ་ཕུ་ཐག་རིང་། མི་སྡེ་ལྷན་མས་
གངས་མང་། མི་རིགས་དང་སྐད་རིགས་མི་གཅིག་ ཆ་ལུགས་དང་
སྒྲིང་ཡུལ་མི་འདྲ་བའི་སྟེ་ཤོག་ཐ་དད། ལ་ལ་ཐང་མ་ལྟར་བརྒྱུ་ཆེ།
ལ་ལ་ཆོམ་བུ་ལྟར་སྐྱུངས་ལེགས། གང་ཡང་དབྱར་ཁའི་མེ་ཏོག་ལྟར་
སྒྲ་ཆོགས་སུ་བཟ་བའི་རྩལ་དུ་ཡོད་པ་ལས།¹⁴

ཞེས་འབྱུང་བ་དང་། བསེ་ཁྲི་ཆན་གྱི་སྒྲུལ་སྒྲུ་འདམ་དབྱངས་བཟ་གིས་
པའི་ནམ་ཐར་དུ། “བོད་ཆེན་པོ་མདོ་ཁམས་སྐྱོད་ཀྱི་ཡུལ་སྡེ་དང་ས།¹⁵” ཞེས་
སོགས་གིན་དུ་གསལ་བོར་གསུངས་འདུག་པས་འགྲེལ་བཤད་དགོས་པ་མ་
མཐོང་། ད་དུང་འདི་ལ་ཞིབ་ཆ་ཞིག་དགོས་པ་ནི། བོད་ཀྱི་གནའ་དེང་གི་
མཁས་པ་ཆོས་བོད་ཆེན་པོ་ཞེས་པ་མདོ་སྐྱོད་སྐྱོད་གཉིས་ལ་བཞེད་མཁན་
དང་། མདོ་ཁམས་གཉིས་ལས་ཀྱང་མདོ་སྐྱོད་ཅམ་ལ་བཞེད་མཁན་རིགས་
མི་འདྲ་བ་གཉིས་བྱང་འདུག་པས་དབྱེད་བྱ་མཆིས།

བཞི་བ། མདོ་ཁམས་།

མདོ་ཁམས་ཞེས་པའི་ཐ་སྐྱོད་འདི་ནི་ཕྱིས་ཀྱི་མདོ་སྐྱོད་དང་། མདོ་
སྟོད། ཁམས་བཅས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མིང་ཆོག་དུ་མ་བསྐྱེད་པའི་ཨ་མ་ལྷ་བུ་ཡིན་ལ།
སྒྱིར་བཏང་གི་གནས་བབ་ཐོག་ནས་བལྟས་ན་བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་
སྐབས་སུ་མདོ་སྟོད་སྐྱོད་གཉིས་གཅིག་དུ་བསྐྱུངས་པའི་སྒྱི་མིང་ལ་མདོ་ཁམས་
ཟེར་ཞིང་། དེ་ལ་ཡུལ་ཁམས་གནས་ཡུལ་གྱི་འགྲུངས་བྱུང་ལ་སྟོས་ཏེ་དབུས་

གཙང་དང་བར་ཐག་ཅུང་ཉེ་བའི་ཡུལ་ཆ་ལ་མདོ་ཁམས་སྟོད་དང་། དེ་ལས་
ཀྱང་ཡུལ་དབུས་དང་ཁད་འགྲངས་པའི་ཡུལ་ཆ་ལ་མདོ་ཁམས་སྟོད་དུ་
བཏགས་པར་སྒྲུང་།

མདོ་ཁམས་སྟོད་དང་མདོ་ཁམས་སྟོད་ཅེས་པའི་མིང་ཆོག་འདི་གཉིས་
ཀྱང་རིམ་གྱིས་ཆོག་སྟུང་བྱས་ཏེ་མདོ་སྟོད་དང་། མདོ་སྟོད་དུ་གྱུར་པ་ཡིན།
མདོ་ཁམས་སྟོད་སྟོད་ཅེས་པའི་མིང་ཆོག་འདི་གཉིས་ཆོག་སྟུང་བྱས་པ་ལས་
རྩ་བའི་མིང་གི་ཨ་མ་ལའང་འགྱུར་བ་ཤུགས་ཆེན་ཞིག་བྱུང་བ་ནི། མིང་ཆོག་
དེ་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་གནས་པའི་“ཁམས་”ཡིག་དེ་བག་ལ་ཞ་བར་གྱུར་ཏེ། མདོ་
སྟོད་དང་མདོ་སྟོད་དུ་འཕོད་པའི་གོམས་གཤིས་བྱུང་བ་ཡིན།

ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ནམ་ལྗང་རིང་མོའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁྲོད་“ཁམས་”ཞེས་པའི་ཐ་
སྟོད་འདི་ལའང་འགྱུར་བ་འགའ་ཞིག་བྱུང་བ་ནི། གཤམ་དུ་འབྱུང་བ་ལྟར་བོད་
སྐད་འབྲུག་དུས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་པའི་གནའ་རབས་པ་ཆོས། ཁམས་ཞེས་པའི་ཐ་
སྟོད་འདི་ཉ་ལམ་མཐའ་གཅིག་དུ་མདོ་སྟོད་ལ་བཤད་ཡོད་ནའང་། འདས་པའི་
ལོ་ངོ་བརྒྱ་ལྷག་གཉིས་གསུམ་རིང་གི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་པ་མང་བོ་ཞིག་གིས་ཁམས་
ཡིག་དེ་ལ་ཆོག་ཐོགས་ཤིག་སྦྱར་ཏེ་སྐ་མ་དང་འབྲུག་ཡུལ་གཏན་ནས་མི་འདྲ་
བའི་ཐ་སྟོད་གསར་བ་ཞིག་བྱུང་བ་ནི་“བར་ཁམས་”ཞེས་པ་འདི་ཡིན། འོ་ན་
བར་ཁམས་ཞེས་པ་འབྲུག་ཡུལ་གྱི་ས་ཆ་གང་ཡིན་སྟུང་ན། ཉ་ལམ་དེང་གི་མདོ་
སྟོད་ཀྱི་ཡུལ་གྲུ་སལ་ཆེར་ལ་བྱབ་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ་ཡང་། སྐབས་རེར་མདོ་སྟོད་
ཀྱི་ནང་ནས་ཀྱང་མདོ་སྟོད་དང་ས་འདབས་འབྲེལ་བའི་ཡུལ་ལྷང་ཁག་ལ་
བཤད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ།

ད་དུང་ཉེ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲོད་“ཁམས་”ཞེས་པའི་ཐ་སྟོད་འདི་
འབྲུག་ཡུལ་ལ་འགྱུར་ལྡོག་ཅིག་བྱུང་བ་ནི། གནའ་དུས་ཁམས་སྒྲིབ་འབྲུག་པའི་

204 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

མདོ་སྨད་དང་ཐད་དེ་བྲལ་ནས་དང་སང་གི་མདོ་སྨད་མཆོན་བྱེད་ཀྱི་མིང་ཆོག་
 ཏུ་གྱུར་པ་དེ་ཡིན། གནས་ཚུལ་དེའི་དབང་གིས་དང་རབས་ཀྱི་མདོ་སྨད་ལ་
 ཁམས་སུ་འབོད་ཅིང་། དུལ་དེ་ཁྲལ་ནས་བྱུང་བའི་མི་ནམས་ཀྱིས་ཐེ་ཆོམ་དང་
 རོགས་པ་ཅི་ཡང་མེད་པར་ཁམས་པ་ཡིན་པར་འདོད་ཀྱིན་ཡོད།

ལར་དེབ་དཀར་དུ་ཁམས་ནི་མཐའི་དོན་ལ་འདྲུག་པར་བཤད་པ་
 ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཁས་ལེན་བཞིན་ཡོད་སྟབས། ཁམས་ཁྲལ་ནི་མཐའ་ཁྲལ་གྱི་
 དོན་དང་། ཁམས་པ་ནི་མཐའ་བ་ཞེས་པའི་དོན་ལས་གཞན་གོ་དོན་དམིགས་
 བསལ་བ་མེད་པ་ཡིན་ནམ་སྟུམ།

གནའ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བབ་ལུགས་ལ་བལྟས་ན་མདོ་ཁམས་ཞེས་
 པའི་མིང་ཡིག་གཅིག་གི་འོག་ཏུ་བསྟུས་པའི་མདོ་ཁམས་སྨོད་སྨད་གཉིས་ཀྱི་
 བར་དུ་མཆོམས་དང་ཆོགས་གསལ་བོ་དེ་ཅོམ་མེད་པ་ལྟར་བྱུར་སྟངས་མོད།
 དེང་དུས་ནི་ཆོལ་ཁ་ཕན་ཚུན་ནི་བྱ་རོག་དང་འུག་པ་ལྟར་ཆེས་འབྲེལ་མེད་ཐ་
 དད་ཅིག་ཏུ་འདོན་པ་འདི་བོད་སྤྱི་ལ་མི་བཟང་ངོ་།

ལྷ་བ། མདོ་ཁམས་སྨང་རྒྱག

གནའ་དུས་སུ་མདོ་ཁམས་སྨང་རྒྱག་ཅེས་པའི་ཐ་སྟོན་འདི་མདོ་སྨད་
 སྨད་གཉིས་མཆོན་བྱེད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མིང་ཆོག་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་ལ། ལོ་རྒྱུས་
 ཀྱི་ཡིག་ཆ་འཁྲུག་ཏུ། སྨོད་མངའ་རིས་སྒྲོར་གསུམ། བར་དབུས་གཙང་རུ་བཞི།
 སྨད་མདོ་ཁམས་སྨང་རྒྱག་ཅེས་ཡང་ཡང་འབྱུང་བའི་སྨད་མདོ་ཁམས་སྨང་
 རྒྱག་གི་ཐ་སྟོན་འདི། མདོ་སྨོད་སྨད་གཉིས་སྤྱི་དོག་མ་སྟོན་པའི་མིང་ཆོག་ཅིག་
 ཡིན་པ་ལ་ཚུད་པ་མེད། དེར་བརྟེན་མདོ་སྨད་པ་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་

ཆུ་གར་ཐང་ལྟ་ལའི་ཡུལ་དུ་སྐངས་པའི་སྒྲིམ་གྲར་དུ། རི་བོ་སྐང་དུག་ཕྱོངས་
ནས་རི་དྲགས་བཞེན་འབྱམས་ཏེ། །ཞེས་གསུངས་པ་ཡིན།

ཡང་མདོ་ཁམས་གཞིས་ལ་ཁམས་གསུམ་མམ་སྐང་གསུམ་གྱི་ཐ་སྐད་
ཀྱང་འབྱུང་སྟེ། རྟོད་ཁམས་གསུམ། སྐད་ཁམས་གསུམ། དབུས་ཁམས་གསུམ།
ཞེས་བོད་ཡུལ་སྤྱི་ཁམས་གསུམ་དུ་བཤད་པ་དང་། ཡང་དེ་ཉིད་ལས། ཡང་
ན་མདོ་ཁམས། བདེ་ཁམས། ཙོང་ཁམས་སོ།¹⁶ཞེས་དང་། མདོ་སྐད་ཆོས་
འབྱུང་དུ།

ཡང་སྐང་གསུམ་ལ་བྱེད་ཆེ་མདོ་ཁམས་ལ་སྤྱི་ཁམས་བཏགས་
པ་ཁམས་གཅིག་ མདོ་སྐད་ལ་དབྱར་མོ་ཐང་བཏགས་པ་
ཁམས་གཅིག་ ཙོང་ཁ་ལ་གྱི་ཐང་བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག་
ཅེས་འབྱུང་ཡང་།¹⁷

ཅེས་དང་། རྟོད་གེ་དཔར་ཁང་གི་ཞུས་ཆེན་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན་གྱིས།
མདོ་སྐད་ལ་སྐད་ཁམས་བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག་ མདོ་སྐད་ལ་དབྱར་མོ་ཐང་
བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག་ གཙོང་ཁ་ལ་གྱི་ཐང་བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག་¹⁸
ཅེས་འབྱུང་བ་གསུམ་གྱི་ཡི་གེའི་དག་ཆ་རྩུང་ཟད་རེ་མི་འདྲ་བ་ལས་དོན་གྱི་
སྟོན་ཚུལ་གཅིག་མཚུངས་རེད། ལུང་ཆོག་སྤྱི་དེ་གསུམ་གང་ཡིན་ཀྱང་དེང་
སང་གི་མདོ་སྐད་ཀྱི་ཡུལ་ཆ་འདི་ལ་ཁམས་གཅིག་དང་། མདོ་སྐད་ལ་ཁམས་
གཞིས་བཞེད་པ་གཅིག་མཚུངས་ཡིན། སྐང་དུག་བཙེ་ཚུལ་ལ་མི་འདྲ་བ་རྩུང་
ཟད་རེ་འདུག་ཀྱང་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་མང་ཤོས་ཀྱིས། ཟལ་མོ་སྐང་དང་། ཆ་བ་སྐང་།
སྐར་ཁམས་སྐང་། སྤོ་འཕོར་སྐང་། དམར་རྩ་སྐང་། མི་ཉག་རབ་སྐང་བཅས་
དུག་དུ་འདོད།

བྲག་དཀོན་པའི་ཆོས་འབྱུང་དུ། སྐང་འདི་དུག་པོ་བར་ཁམས་སུ་

206 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

གཏོགས་པར་གསུངས་¹⁹འདུག་ཅིང་། བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོར།
 བོད་ཡུལ་སྟོད་སྐྱོད་བར་གསུམ་དུ་བྱེ་བའི་སྐྱོད་མདོ་ཁམས་སྐང་
 གྲག་ནི། ཟལ་མོ་སྐང་དང་། ཆ་བ་སྐང་། སྐར་ཁམས་སྐང་། སྟོ་
 འཁོར་སྐང་། དམར་རྩ་སྐང་། མི་ཉག་རབ་སྐང་བཅས་དུག་སྟེ། དེ་
 རྣམས་རི་རྒྱའི་རྒྱག་ཕྱོགས་ལ་བསྐྱུན་ནས་ཞིབ་ཅུམ་བཤད་ན། འབྲི་
 རྒྱ་དང་ཉག་རྒྱའི་བྱང་རྒྱ་ད་བར་གྱི་ས་ཁུལ་ལ་ཟལ་མོ་སྐང་དང་།
 རྒྱལ་མོ་རྒྱལ་རྒྱ་དང་རྩ་རྒྱའི་བར་ལ་ཆ་བ་སྐང་། རྩ་རྒྱ་དང་འབྲི་རྒྱའི་
 བྱང་རྒྱ་ད་བར་གྱི་ས་ཁུལ་ལ་སྐར་ཁམས་སྐང་། འབྲི་རྒྱ་དང་ཉག་རྒྱའི་
 སྟོ་རྒྱ་ད་བར་གྱི་ས་ཁུལ་ལ་སྟོ་འཁོར་སྐང་། བཛོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་ཁོངས་
 མ་རྒྱའི་སྟོ་ནས་ཉག་རྒྱའི་སྟོད་ཀྱི་ཤར་བར་ལ་དམར་རྩ་སྐང་། ཉག་
 རྒྱའི་རྒྱ་སྐྱེད་ཀྱི་ཤར་རྒྱ་ད་མི་ཉག་རབ་སྐང་བཅས་ཟེར།²⁰

ཞེས་བཤད་འདུག

ང་ཆོས་ཞིབ་དུ་བཞུགས་ན་དམར་རྩ་སྐང་དང་མི་ཉག་རབ་སྐང་འདི་
 གཉིས་མདོ་སྟོད་སྐྱོད་གཉིས་ཆའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་ལྟ་བུར་སྐྱང་བ་ལས་
 སྐང་གཞན་པ་དག་མདོ་སྐྱོད་དང་འབྲེལ་མེད་པ་ལྟ་བུར་སྐྱང་བས་དབྱེད།

དུག་པ། བདེ་ཁམས་སྐང་གསུམ།

རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ལ་ཁག་དུ་མདོ་སྟོད་སྐྱོད་གཉིས་དཀྱུས་
 གཅིག་དུ་བསྐྱེམས་ནས་དེ་ལ་ཁམས་གསུམ་གྱི་རྣམ་དུ་བྱེ་བའི་པ་ནི།
 བདེ་ཁམས་ལ་ཡང་སྐང་གསུམ་དུ་བྱེད་པ་ནི། བདེ་ཁམས་ལ་སྐྱོད་
 ཁམས་བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག་ བདེ་སྐྱོད་ལ་གཡེར་མོ་ཐང་

བདགས་པ་ཁམས་གཅིག་ ཙྴང་ཁ་ལ་གྱི་ཐང་བདགས་པ་ཁམས་
གཅིག་སྟེ་གསུམ་དུ་བྱེ་བ་ཡིན། མདོ་སྟོད་བར་ཁམས་ཨ་མདོ་བཅས་
པ་ལ་སྒྲང་གསུམ་དུ་བྱེ་བ་ཡིན།²¹

ཞེས་བཤད་འདུག་པ་སྟོན་གྱི་མཁས་པ་འདི་དག་གིས། མདོ་ཁམས་
གྱི་ཡུལ་སྤྱི་ལ་ཁམས་གསུམ་དུ་བྱེ་བའི་ཁམས་གཉིས་དེང་སང་གི་དབང་དུ་བྱས་
པའི་ཨ་མདོའི་ཡུལ་ཡིན་ཏེ། གཡར་མོ་ཐང་དང་ཙྴང་ཁ་གཉིས་ད་ལྟའི་མདོ་
སྟོད་གྱི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པ་ལ་ཚྱོད་གཞི་ཅི་ཡང་མེད་པར་སྤང་། བཞེད་ཚུལ་དེ་
དག་ལས་ཀྱང་ངོ་མཚར་བ་ཞིག་ནི། མཁས་པ་ལྷེ་འུས་བོད་སྤྱི་ཡོངས་ལ་ཁམས་
གསུམ་གྱི་ནུམ་དབྱེ་བྱེ་སྟེ། ཁམས་གསུམ་ནི། སྟོད་ཁམས་གསུམ། སྟོད་ཁམས་
གསུམ། དབུས་ཁམས་གསུམ་མོ། ཞེས་སོགས་བཤད་དེ་ཁམས་དེ་རེ་རེ་ལའང་
ནང་གསེས་གྱི་ཁམས་གསུམ་གསུམ་དུ་བྱེ་ཚུལ་བཤད་པ་ལས། ཁམས་རེ་རེའི་
མིང་དང་ཆོད་སོགས་ཅི་ཡིན་མ་བཤད་མོད། གོང་གི་ལུང་དེའི་མཚུག་སོག་
དེ་མ་ཐག་དུ་“ཡང་ན་མདོ་ཁམས། བདེ་ཁམས། ཙྴང་ཁམས་སོ།”²²

ཞེས་བོད་ཡུལ་སྤྱིའི་ཁམས་གསུམ་དང་། མདོ་ཁམས་གཉིས་ལ་ཁམས་
གསུམ་དུ་བྱེ་བ་གཉིས་མིང་གི་ནུམ་གྱངས་ལྟ་བུར་གསུངས་འདུག་པ་འདི་ཡིན།
གསུང་ཚུལ་འདི་ལ་གཞིགས་ཆོ་བོད་ཡུལ་སྤྱི་ལ་ཁམས་གསུམ་དུ་བྱེ་བའི་ཁམས་
གཉིས་དེང་དུས་གྱི་མདོ་སྟོད་གྱི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།

དེས་ན་ཆེས་གནའ་དུས་སུ་མདོ་སྟོད་འདིས་བོད་ཡུལ་སྤྱིའི་སུམ་ཆའི་
གཉིས་སམ། ཡང་ན་མདོ་ཁམས་གཉིས་གཅིག་དུ་བསྐྱམས་པའི་སུམ་ཆའི་
གཉིས་ཟིན་པའི་གནས་བབ་གལ་ཆེན་ཡིན་པ་དེ་མཚོན་གྱིན་ཡོད།

208 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

བདུན་པ། ཁམས།

རང་ཅག་གི་གནའ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་མང་བོ་ཞིག་ཏུ་ཁམས་
ཞེས་པ་དང་སང་གི་མདོ་སྐྱོད་དམ་ཨ་མདོ་ལ་བཤད་པ་ཡིན་ཏེ། ལོ་རྒྱུས་སྐྱ་བའི་
དབང་བོ་འགོས་ལོས།

ཕྱིས་ཁམས་ནས་ཕྱོགས་འདིར་རབ་ཏུ་བྱུང་བ་བྱོན་མ་ཐག་དགའ་
ཆེས་ཏེ།²³ ཞེས་དང་། ཁམས་ནས་བོད་ཡུལ་དབུས་སུ་དགེ་འདུན་
བྱོན་པའི་དུས་མཚམས་ནི།²⁴

ཞེས་དབུས་གཙང་གི་མི་བརྒྱུས་མདོ་སྐྱོད་ནས་འདུལ་བའི་སྒྲིམ་རྒྱན་
སྒྲུངས་པ་ལ་ཁམས་ནས་ཞེས་གོང་འོག་གཉིས་སུ་བཤད་འདུག་པ་དང་།
མཁས་པ་ལྷེ་འུའི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱུས་པར་“སྒྲ་ཆེན་ཁམས་པ་ཡིན་པས། ད་ལྟ་
ཁམས་པ་ལ་ཨ་མིར་འབོད་པ་དེ་ལྟར་རོ།”²⁵ ཞེས་འབྱུང་བ་འདིའི་ཐོག་ནས་
གནའ་དུས་ཀྱི་ཁམས་དང་ཁམས་པ་ཞེས་པ་ཨ་མདོ་ལ་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་པ་ད་
ཅང་གསལ་བོ་ཡིན།

སྟག་ཚང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་གྱིས།

ཡང་འབྲེང་གཞོན་རྩེ་ལ་གྱིས་ཁམས་སུ་སྒྲིམ་པ་ལེན་དུ་བྱིན་པས།

ཁམས་ཀྱི་ཁྲི་མཁར་སྒྲར་སྒྲ་ཆེན་པོའི་མཁན་བྱ་ཡ་ཟི་བོན་སྟོན་བྱ་

བ་དང་མཇལ་ནས།²⁶

ཞེས་ད་ལྟོང་ས་མིང་མ་འགྱུར་བར་ཡོད་པའི་མདོ་སྐྱོད་ཁྲི་ཁར་ཁམས་སུ་
བཏགས་པ་དང་།

ཀ་ཐོག་ཆོད་བར་ཞོར་བྱས།

ཁམས་སུ་ཐུ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་གྱི་བསྟེན་པར་རྫོགས་
པའི་ཁ་སྐོངས་གྱི་དགེ་སྦྱོང་རྒྱ་ནག་ནས་ཏ་ཤང་གཉིས་འབད་པས་
བཅའ་བའི་ཐོགས་ཀྱང་མཛད་ཅིང་།²⁷

ཞེས་ཐུ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་བསྟེན་པར་རྫོགས་སྐབས་གྱི་
གནས་ཚུལ་སྐད་བྱ་འདིས་ཀྱང་ཁམས་དེང་སང་གི་མདོ་སྐད་ལ་བཤད་པ་ཤེས་
སྟེ་ཞིང་། ཡང་དེ་ཉིད་ཀྱིས།

ཞེ་གསུམ་གྱི་འབྲིང་བ་འོད་ཞེ་ལ་སྐས་བཞི་བྱང་ཞིང་དེ་ཡི་རྒྱད་
གཙང་རོང་དང་། ཡར་ལུང་། ཁམས་གྱི་གཙང་ཁར་(ཙོང་
ཁར་)ཡང་ཡོད་སྐད།²⁸

ཅེས་བཤད་འདུག་པའི་ཁམས་འདི་ཡང་དེང་སང་གི་མདོ་སྐད་ལ་
བཤད་པ་ཡིན་ཏེ། མངའ་བདག་ཁྱི་རལ་གྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་མ་ཉམས་པ་ཁྱི་ཞེ་མདོ་
སྐད་ཙོང་ཁའི་ཕྱོགས་སུ་བྱོན་ནས་མདོ་སྐད་པལ་ཆེར་མངའ་དབང་བསྐྱར་
བས། ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ཞེས་པའི་སྟན་ཀྱགས་ཅན་དེ་བྱང་བ་ཡིན་
སྟབས། དེའི་སྐབས་ཀྱི་ཁམས་ཞེས་པ་དེའང་ད་ལྟའི་མདོ་སྐད་ལ་གོ་བ་དགོས་
པ་ཤེས་ནུས། ཡང་དེ་ཉིད་ཀྱིས།

ཁྱི་དབང་ཕྱག་བཙན་ཁོང་ཡབ་སྐས་གྱི་སྐུ་རིངས་སུ་ཁམས་ནས་
དབུས་གཙང་གི་མི་ལྗང་མ་བརྩས་སྟོན་རྒྱུན་སྦྲངས་ནས་བསྟན་པ་
བྱི་དར་དབུ་ཚུགས་པས་བཀའ་ངེན་ཡང་ཆེ་བ་ཡིན།²⁹

ཞེས་འབྲུང་བ་འདིས་ཀྱང་ཁམས་ཞེས་པ་མདོ་སྐད་ལ་བཤད་པ་ཡིན་
ཏེ། ཐུ་ཆེན་ལས་སྟོན་རྒྱུན་ལེན་ས་དེ་དང་སང་གི་མདོ་སྐད་དན་ཏིག་ཕྱོགས་
ཡིན་པ་ལས་མདོ་སྟོད་ལ་ཁམས་སུ་འབོད་པ་འདི་མ་ཡིན་པས་སོ།།

210 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སྐྱུ་གུ་ལྷུང་གྲགས་པ་ནམ་རྒྱལ་གྱིས་ཀྱང་།

དེ་རེ་རེ་ལའང་ཡན་ལག་དུ་མ་དང་བཅས་པས་དམ་པའི་ཆོས་
འདུལ་བའི་བསྐྱེད་པ་མཆོག་དུ་རྒྱས་པར་མཛད་པ་ལ་བསྐྱེད་པའི་
མེ་རོ་ཁམས་ནས་གསོས་པས་སྤྲད་འདུལ་བེད།³⁰

ཞེས་འབྱུང་བ་འདིས་ཀྱང་མདོ་སྤྲད་ལ་ཁམས་སུ་བཏགས་པ་ཤེས་པར་
བྱའོ།། བདུད་འཛོམས་ཆོས་འབྱུང་དུ།

གར་ལོག་དང་ཉོར་ཡུལ་དུ་ཕྱིན་ཀྱང་བསྐྱེད་པ་སྤེལ་མ་བཏུབ་སྟེ་
ཁམས་སུ་བྱོན། མ་ལུང་རྩོམ་ཆེའི་བྲག་ར་ཨན་རྒྱུང་གནམ་རྩོང་ངམ་
དན་ཏིག་ཤེལ་གྱི་ཡང་དགོན་དུ་བསྐྱོམ་ཞིང་ཞུགས་པའི་ཆེ།³¹

ཞེས་མདོ་སྤྲད་ལ་ཁམས་སུ་བཏགས་པ་སྤེལ་དག་དང་འབྲེལ་ཡང་།
ཡུལ་ཁད་འབྲུངས་པས་ལན་པ་ཡིན་ནམ་རི་བོ་དན་ཏིག་དང་མ་ལུང་རྩོམ་
ཨན་རྒྱུང་གནམ་རྩོང་གསུམ་གཅིག་དུ་བཤད་པ་ནི་རྒྱས་ཡོད་ཀྱི་ཨ་མདོ་བ་ཆོར་
བཞད་གད་སྟོང་བའི་གཏམ་ཡིན་ཡང་། ཁམས་ཞེས་པ་མདོ་སྤྲད་ལ་བཤད་
པའི་ཤེས་བྱེད་དཔེ་མཆོན་ཅམ་ནི་ཡོང་ངེས་ཡིན་ལ། རང་ཅག་གི་སྤྱི་རབས་
ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་སྐྱུ་ལྷུང་ཁག་གི་རྣམ་ཐར་སོགས་སུ་མདོ་སྤྲད་ལ་ཁམས་སུ་
འབོད་པ་ཤིན་དུ་མང་། བྱ་རུ་བཟྱ་ཤིས་ཀྱིས་སྤེལ་དང་ཐད་དེ་གོ་སྟོག་ནས་མདོ་
སྤྲད་ཅེས་པ་དེང་སང་གི་ཁམས་ཁྲུལ་ལ་འདོད་དེ།

མདོ་སྤྲད་སྟོགས་འདིར་ཡངས་པའི་ས་ཆེན་པོ་ཆོས་བཞིན་དུ་
བསྐྱུངས་ཤིང་པ་རོལ་གྱི་རྒྱལ་པོན་རྣམས་ཀྱིས་ནམ་ཡང་བརྩི་བར་
མི་རྒྱས་པའི་སྟོབས་ཀྱི་འཁོར་ལོས་བསྐྱུར་བ་ས་སྤྲོད་སྟེ་དགོ་རྒྱལ་པོ་
ཞེས་སྐྱེད་པའི་བ་དན་དཀར་བོ།³²

ཞེས་ཁམས་ཁྲུལ་གྱི་རྒྱལ་པོན་གྲགས་ཅན་སྟེ་དགོ་རྒྱལ་པོ་གནས་ཡུལ་

མདོ་སྐད་ཡིན་པར་བཤད་པ་དང་། དེ་དང་ཆ་འདྲ་བར། རྒྱལ་བ་བསྐལ་
བཟང་དགོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ།

དགོན་འདི་ཆགས་གནས་ནི། གངས་ལྗོངས་བོད་ཀྱི་ཡུལ་མདོ་ཁམས་
སྐད་ཉག་ཨ་འཛི་རོང་གི་ཉེ་བ།³³ ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་ལ། སེ་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་མི་
རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གི་ཁྱེ་ཆེན་པ་དགེ་འདུན་གྱི་རང་རྣམ་དུ།

མདོ་སྐད་ས་ཡི་ཉེ་བ། བར་སྤིང་བོམ་བྱ་ཆོ་དྲུག་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་
ཤིང་། བླ་མོ་སྤིང་གི་ནང་གསེས་སྡེ་བཞི་དགེ་བཅུ་འེད་པལ་གྱིས་
མདོན་པར་བྱུག་པའི་སྡེ་དགེ་རྫོང་གི་མངའ་ཁོངས་སུ།³⁴

ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་བ་སོགས་ཡིག་ཆ་ཆད་ལྟན་ཏེ་ཅང་མང་བས་བརྟག་
པར་བྱའོ།

སྡེ་སྤིང་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོས་མདོ་ཁམས་ལ་སྟོན་སྐད་ཀྱི་རྣམ་དབྱེ་བྱེ་
འདུག་པར་མ་ཟད། དེང་སང་གི་ཨ་མདོ་འེ་ཁུལ་འདི་ལ་མདོ་སྐད་དུ་འདོད་
གྱིན་ཡོད་འདྲ་བ་ནི།

སྡོན་ཁ་བ་ཅན་པའི་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་རྣམས་ཀྱི་ཆབས་འོག་དུ་
གཏོགས་པ་མདོ་ཁམས། དེ་ལ་ཡང་སྟོན་སྐད་གཉིས་ལས་སྐད་
བཙོང་ཁའི་ཡུལ་གྱ།³⁵

ཞེས་རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་འབྲུངས་ཡུལ་མདོ་སྐད་ཨ་མདོ་ལ་རོས་བཟུང་བ་
ཤེས་ཀྱང་། རྩོགས་གཞན་ཞིག་ནས་མདོ་སྐད་དེ་དེང་སང་གི་ཨ་མདོ་འེ་
ལ་རོས་བཟུང་མི་འདུག་སྟེ།

རྗེ་བཙུན་བཙོང་ཁ་བ་སྟོ་བཟང་གྲགས་པའི་དཔལ་གྱི་བསྟན་པ་
རིན་པོ་ཆེ་མདོ་ཁམས་སྐད་དུ་དར་ཚུལ་ལ། ཤར་དར་ཅེ་མདོ་ཁུལ།
ཡི་ཐང་ཆོས་སྡེ་དགའ་ལྟན་ཐུབ་ཆེན་ཆོས་འཁོར་སྤིང་།³⁶ ཞེས་

212 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སོགས་གསུངས་སོ།།

སྒྲེ་སྒྲིང་འདི་བས་ཁམས་ཀྱི་སྒྲུང་ཕྱོགས་དང་ཨ་མདོ་ཡོངས་རྫོགས་གཅིག་ཏུ་བསྒྲུབས་པ་ལ་མདོ་སྒྲུང་ཟེར་གྱིན་ཡོད་འདུག་ཅིང་། སྒྲེན་ཆད་འདི་ལྟར་བཞེད་མཁན་གྱི་མཁས་པ་མང་ཞིང་དོན་ལའང་གཞིལ་ཤས་ཆེ་བ་འདྲ། ཁམས་ཕྱོགས་ལའང་མདོ་སྒྲུང་དུ་འབོད་པ་དེ་སྒྲེ་མོའི་བོད་སྒྲེ་བ་གཞུང་གི་འབོད་སྒྲུངས་ཀྱི་ཐ་སྒྲུང་ཅིག་ཡིན་ཆོད་འདུག་སྟེ། སྒྲེ་བོད་གཞུང་གིས་ཆབ་མདོར་བཅུགས་པའི་“མདོ་སྒྲུང་གྱི་བྱུང་བ་”ཅེས་པ་དེ་ཡང་ཁམས་ཕྱོགས་ས་ཁུལ་དེས་ཅན་ཞིག་ལ་དབང་སྒྱུར་བྱེད་སའི་ལྟེ་གནས་ཅམ་ལས་མདོ་སྒྲུང་རང་དང་འབྲེལ་བ་བྱུང་མེད་པ་འདི་ཡང་། སྒྲེ་མོར་དབུས་གཙང་བས་ཁམས་ཁུལ་ལ་མདོ་སྒྲུང་དུ་འབོད་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་གལ་ཆེན་ཡིན་ལ། བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོར། “མདོ་སྒྲུང་། (1) ད་ལྟ་ཆབ་མདོ་ས་ཁུལ་གྱི་མིང་གཞན་ཞིག³⁷” ཅས་བཤད་འདུག་པ་འདིས་ཀྱང་༡༩༥༩ ཡར་སྒྲེན་དབུས་གཙང་བས་ཁམས་ཆབ་མདོ་སོགས་ལ་མདོ་སྒྲུང་ཟེར་གྱིན་ཡོད་པའི་ཁྱེད་སྒྲེ་སྒྲུབ་བཅེགས་ཤིག་ཏུ་སེམས། དེང་སང་གི་དབུས་གཙང་བས་བྱིས་པའི་ཡིག་ཆ་མང་པོ་ན། “མདོ་སྒྲུང་ཨ་མདོའི་ཕྱོགས་” ཞེས་བཤད་འདུག་པ་ནི། མདོ་སྒྲུང་ཅེས་པ་མདོ་སྒྲུང་སྒྲུང་གཉིས་ལ་གོ་དགོས་ཤིང་། དེའི་ནང་ནས་ཀྱང་དབྱེ་བ་བཀར་ཆེ་ཨ་མདོའི་ཕྱོགས་ཟེར་གྱིན་ཡོད་པ་འདྲ་སྟེ། ཨ་མདོ་བཤད་སྐབས་མདོ་སྒྲུང་གི་མིང་ཆོག་གཅིག་ཤུས་མ་ཆོམས་ཤིང་། ཨ་མདོ་ཞེས་པའི་མིང་ཆོག་དེས་ཀྱང་མ་ཆོམས་པར་མདོ་སྒྲུང་ཨ་མདོ་ཞེས་རྩམ་ཆོག་ཅིག་བཟན་པའི་ཉམས་འགྱུར་མདོན་པ་དེ་བྱུང་བ་ཡིན།

ནིའུ་པའི་ཉམས་འགྱུར་ཨ་མདོ་ལ་“ཁམས་”དང་། མདོ་སྒྲུང་ལ་“མདོ་ཁམས་” ཞེས་བཤད་འདུག་སྟེ།

མཁས་བཙུན་ལྟ་བུ་འབྱུང་གི་བྱུང་ག་རྒྱུ་ནི། དབུས་ན་ལྷ་ས་དང་།
བསམ་ཡས་གཉིས། འཁམས་ན་ཀ་རྩ་གཡུང་རྒྱུ་ཅེ། ག་ཤོན་ཐུགས་
རྩེ་ལྷན་གྲུབ་གཉིས། མདོ་འཁམས་ན། མྱོང་ཐང་འཇིག་རྟེན་སྒྲོལ་
དང་། འོ་རྩམ་བྱམས་སྒྲིན་གཉིས་ཏེ་རྒྱག་གོ།³⁸ ཞེས་དང་། སྤྱི་བཅད་
སེམས་ཆོས་ཀྱི་སྒྲོམས་ག་བཙུ་གཉིས་ནི། དབུས་ན་འཆིང་ལུ། ཡེར་
བ། ལྷང་གི་ལྟ། ལྷ་ལོ་རི་དང་བཞིའོ། འཁམས་ན་དན་ཏི་ཤ་ན།
འབྲུམ་སྤྱིང་། ཡང་ལུང་། ཡན་རྩུང་བཞིའོ། མདོ་འཁམས་ན་སྤྱིང་
ཐང་ཨ་རྩེ་ལུང་། ཆེར་ཤོད་སེར་འགིང་དབེན་གནས། འཇིང་གི་
རྒྱ་བྱའི་དབེན་གནས། སྤྱང་ཡུལ་གྱི་སྤྱུ་ཏོག་དང་བཙུ་གཉིས་སོ།³⁹

ཞེས་གསལ་བའི་ཁམས་དེ་དང་སང་གི་མདོ་སྤྱད་དང་། མདོ་ཁམས་
ཞེས་པ་དང་སང་གི་ཁམས་ཁྲུལ་ལ་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་པ་ཤེས་རྒྱས་པ་ཡིན་ནོ།

བརྒྱད་པ། མདོ་སྤྱད།

དེང་སྐབས་མདོ་སྤྱད་དང་ཁམས་ཞེས་སྤྱིང་རྒྱས་ཆབ་མདོ་དང་གོ་
འདོ། སྤྱིར་ཁམས། ཆ་རོང་། དགའ་བ། ནང་ཆེན། བྲག་གཡལ། འབའ་
ཐང་། ལི་ཐང་། རྩེ་དགོ། དཀར་མཛེས་སོགས་འདུས་པའི་ཡུལ་ཁམས་སྤྱི་
ལ་གོ་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་། ཡིག་ཆང་ཁག་བསྒྲིག་བཤེར་དང་རྒྱ་མཚན་ལ་བསམ་
ཆོད་གས་གཅོད་བྱེད་དགོས་པ་རྒྱ་མ་འདུག་སྟེ། སྤྱིར་བཏང་བོད་ཀྱི་གོམས་
སྒྲོལ་ལ་རི་དང་སྒྲོན་ཤིང་། མིའི་གཞུགས་སྤང་སོགས་གཞུགས་གཞི་གང་ཞིག་
གི་ཆེ་མོའམ་ཡར་མཐོ་སྤྱོད་ལ་སྤྱད་དང་། དམའ་སྤྱོད་ལ་སྤྱད་ཟེར། དེ་
བཞིན་སའི་ཆགས་དབྱིབས་ཀྱི་དབང་རྒྱ་བཏང་རུང་ས་བབ་མཐོ་ས་ལ་སྤྱད་

དང་དམའ་ས་ལ་སྨད་ཀྱི་ཐ་སྟད་འདོགས་པ་ཡིན། རྒྱ་མཚན་འདིའི་ཐོག་ནས་
བསམ་ཆོ། བོད་ཡུལ་སྒྲིའི་ཆགས་དབྱིབས་ནི་བྱང་མཐོ་ལ་སྟོ་དམའ་བ་དང་།
རྒྱབ་མཐོ་ཞིང་ཤར་དམའ་སྟབས་ཁམས་དང་ཨ་མདོ་གཉིས་ཀྱི་སྒྲིམ་ལ་མདོ་
ཁམས་དང་། དེ་ལ་སྟོད་སྨད་ཀྱི་དབྱེ་བ་བྱེ་ཆོ་ཨ་མདོ་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་བབ་མཐོ་
བས་མདོ་སྟོད་དང་། ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་བབ་དམའ་བས་མདོ་སྨད་དུ་འབོད་
དགོས་པ་གང་ཞིག་ལ་དེ་ལྟར་མ་བོས་པར། དེ་ལས་གོ་སྟོག་སྟེ་འབོད་ཀྱི་ཡོད་
པ་འདི་རྒྱུ་རྒྱུ་བྱུང་བ་ཡིན་ནམ་རུང་ཡ་མཚན་དགོས་པ་ཞིག་འདུག དབུས་
གཙང་ལ་ཆ་བཞག་ཀྱང་། ས་རྒྱ་དང་། ལྗ་ཆེ། དིང་རི་སོགས་སྟོད་ཕྱོགས་ཀྱི་
ས་བབ་མཐོ་ས་ལ་སྟོད་དང་། དེ་ནས་འོང་བའི་མི་ལ་སྟོད་པ་ཟེར་བ་སོགས་
སྟོད་ཀྱི་ཐ་སྟད་ཐོགས་ཆད་ས་བབ་ཁོ་ནས་དབྱེ་བ་ཏུ་ཅང་གསལ་བོ་ཡིན།

རྒྱ་མཚན་དེ་འདྲའི་རྒྱུ་ཡིན་ནམ་ང་ཆོ་ཡ་མཚན་དགོས་པའི་དོན་
གནད་ཅིག་བྱུང་བ་ནི། བོད་རྒྱ་ཆོག་མདོད་ཆེན་མོར། “མདོ་སྟོད། མཆོ་སྟོན་
ཞིང་ཆེན་ཁོངས་མཆོ་སྟོ་བོད་རིགས་རང་སྟོང་ཁུལ་དང་། མགོ་ལོག་བོད་
རིགས་རང་སྟོང་ཁུལ་གྱི་མིང་རྟེན་”⁴⁰⁾ ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་ཡིན། ཐ་སྟད་འདི་
མཐོང་མ་ཐག་གོམས་འདྲིས་མ་བྱུང་བ་ནམས་ལ་དངངས་འདོག་རུང་ཟད་
ཅིག་བསྐང་བྲིད་ཀྱང་། རྒྱ་མཚན་དང་སྒྲགས་ནས་བསྐྱར་དུ་བསམ་ཆོ་ཐ་སྟད་
འདི་དོན་གྱིས་བདེན་པ་ཡོད་པའི་ཐ་སྟད་ཅིག་ཡིན་ལ། ད་དུང་ཚོམ་སྒྲིག་པས་
གདེང་སྟོབས་ཡོད་པའི་ངང་དེ་ཁུལ་གྱི་མིང་ཡིན་པ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། “མིང་
རྟེན་”ཡིན་པར་བཤད་པ་དེ་ལ་ཁུངས་མེར་གྱི་རྒྱ་མཚན་ཞིག་ཡོད་དེས་སྟམ་
སྟེ། བོད་རྒྱ་ཆོག་མདོད་ཆེན་མོ་འདི་རྒྱ་ཀྱང་ཡེ་སེན་གཅིག་སུའི་ནམ་དཔྱད་
བརྟན་བ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། སྐབས་དེའི་བོད་གངས་ཅན་གྱི་མཁས་པར་
གྲགས་པ་པལ་མོ་ཆེ་སི་ཁྱོན་ཁྱི་དུ་སོགས་སུ་ཆེད་བསྟོད་ཀྱིས་བྱུ་སྒྲིག་དག་

བཅོས་སྟོན་འཕྲི་སོགས་གནང་བ་ཡིན་སྟབས། དཔུང་གསུམ་གྱིས་དག་པའི་
ལུང་ཚད་མ་ཡིན་མིན་ལ་མ་སྟོས་པར། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མིང་ཚིག་འདི་འདྲའི་ཁྲུང་ས་
བཅོལ་ས་ལྟ་བུ་ནི་ཅིས་ཀྱང་ཡོང་དགོས་ངེས་ལྟ་བུར་མཐོང་བས་དཔུང་།

སྤར་བཅོན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་བཤད་པའི་མདོ་སྟོན་དང་། དེང་
སང་རང་ཅག་གིས་ཨ་མདོ་ཕྱོགས་ལ་མདོ་སྟོན་དུ་འབོད་པ་འདི་གཉིས་ས་ཁྱོན་
སོགས་གཅིག་དུ་འབབ་མིན་ལ་བརྟག་དགོས་ཤིང་། ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོས།

དེ་བཞིན་མདོ་སྟོན་ཅིས་གྲགས་པ་འདི་ཡང་སྟོན་གྱི་ཡིག་རྟིང་ལི་
ཡུལ་ཤོག་རིལ་དུ་གྲགས་པ་སོགས་ཁྲུང་ས་ཐུབ་ལོ་རྒྱུས་དུ་མ་ལ་ཞིབ་
དཔྱད་བྱས་ཆེ་གནང་དུས་སུ་མདོ་སྟོན་ཅིས་འབོད་པ་དང་། ད་ལྟ་
མདོ་སྟོན་ཅིས་གྲགས་པ་གཉིས་ལ་གནམ་ས་ལྟ་བུའི་ཁྲུང་སར་
མདོན། རྒྱ་མཚན་འདི་འདྲ་ལ་བསམས་ན་བྱིས་སུ་ཁམས་ལི་ཐང་
ཕྱོགས་སུ་བྱོན་པའི་སྟེས་ཆེན་དམ་པ་འགའི་རྣམ་ཐར་ཅི་རིགས་
ལས་དེ་དག་གི་འཁྲུངས་ཡུལ་ལ་མདོ་སྟོན་གྱི་མིང་ཟུར་སྦྱར་འདུག་
པའང་ཤིན་དུ་བདེན་པར་འདུག་སྟུང་། དེ་བཞིན་དུ་ཨ་མདོ་བྱ་བ་
དང་། མདོ་སྟོན་བྱ་བ་གཉིས་གཅིག་མི་གཅིག་ལ་ཡང་དཔུང་གཞི་
ཆེ་བར་འདུག་ནའང་། ལྷན་པོ་སྟོན་བ་ཉུང་ན་མངོས། ཟེར་བའི་དཔེ་
ལྟར་ཟུར་ཅམ་ཡང་བརྗོད་མ་ལུས།⁴¹

ཞེས་བཤད་འདུག་པ་ལ་རྒྱ་མཚན་ཤིན་དུ་ཆེ་བར་སྟོན་བས་དཔུང་
པར་མདོད།

དགུ་བ། མདོ་མྱད།

གྱི་ལོའི་དུས་རབས་དྲུག་པ་དང་བདུན་པའི་སྐབས་སྟོན་མངའ་རིས་
 ཞེས་པའི་བྲལ་ཁོངས་སུ་དེང་སང་པ་གི་སི་ཐན་(Pakistan)ཀྱི་ཁོངས་སུ་ཡོད་
 པའི་སྐལ་ཉི་དང་། རྒྱ་གར་མངའ་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་ལ་དུགས། ཟངས་དཀར།
 ལུ་ཅུ། བི་དྲི། གར་ཞ་སོགས་དང་། བལ་བོའི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་ས་ཁུལ་སྟོར་
 ཞིག་ཀྱང་འདུས་པས་ས་ཁོངས་རྒྱ་ཆེ་བས་མི་འཕོར་མང་བ་དང་། བསྐྱོན་པ་
 རྩ་དར་སྐབས་ཆོས་རིག་ཀྱང་དར་རྒྱས་ཆེ་བ་བཅས་ཀྱི་ཆ་ནས། སྟོན་མངའ་
 རིས་སྟོར་གསུམ། བར་དབུས་གཙང་རུ་བཞི། སྤང་མདོ་ཁམས་སྐང་དྲུག་སྟེ་
 བོད་ཡུལ་བྱིངས་ཀྱི་སུམ་ཆའི་གཅིག་གི་གོ་བབ་བཟུང་ཡོད་པ་གསལ་ཞིང་།
 མངའ་རིས་སྟོགས་དར་རྒྱས་ཆེ་བའི་སྐབས་སུ་“སྤང་མདོ་ཁམས་སྐང་དྲུག་”
 ཅས་མདོ་སྟོན་སྤང་གཞིས་གཅིག་དུ་བསྐྱམས་པས་ཀྱང་བོད་ཡུལ་གྱི་རི་སུམ་
 ཆའི་གཅིག་ཙམ་ཀྱི་གནས་བབ་ལས་བཟུང་མེད་སྟབས། མདོ་ཁམས་ཞེས་པའི་
 མིང་གྱི་སྟོག་མ་འདི་ལས་གཞན་མེད་ཡོད། རིམ་གྱིས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཕོ་འགྱུར་
 ཀྱི་དབང་གིས་མངའ་རིས་ཀྱི་ས་ཁོངས་ཆེ་ཆུང་དང་ཉམས་ཞན་དུ་སོང་བའི་
 རྒྱགས་ཀྱིས་སྤར་གྱི་འབོད་སྟོལ་དེར་རང་བཞིན་གྱིས་འགྱུར་བ་བྱུང་སྟེ། དབུས་
 གཙང་། མདོ་སྟོན། མདོ་སྤང་ཅས་པའི་ཐ་སྟོན་འདི་དག་རང་བཞིན་གྱིས་
 བྱུང་བ་ཡིན།

འདིས་ཅི་ཞིག་སྟོན་བཞིན་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། སྐར་བོད་ཡུལ་སྤྱིའི་སྲུང་
ཆའི་གཞིས་ཟིན་པའི་(མངའ་རིས་ཀྱང་འདུས་པའི)དབུས་གཙང་ཁུལ་ཡོངས་
རྫོགས་ཕྱིས་སུ་བོད་སྤྱི་བྱིངས་ཀྱི་སྲུང་ཆའི་གཅིག་ཙམ་དུ་གྱུར་པ་དེ་མཐོང་ཐུབ་

པ་ཡིན་ལ། མངའ་རིས་ཕྱོགས་རྗེ་རྒྱུ་དང་མདོ་ཁམས་རྗེ་རྒྱས་སུ་བྱུར་པའི་
ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཕེལ་རིམ་དེའི་དབང་གིས་མདོ་ཁམས་ལ་མདོ་སྟོད་དང་མདོ་སྨད་
ཀྱི་ཐ་སྐད་འདི་དག་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་བྱུང་བར་སྤང་།

སྐབས་སུ་བབ་པ་མདོ་སྨད་ཅེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་ནམ་བུར་གི་དུས་ལ་
དབྱེད་ཆོ། དུན་དོང་གཏེར་ཡིག་གི་བཅན་པོའི་མཛད་རིམ་གནད་བསྟུས་ལོ་
ཆོགས་སུ།

སྤང་གི་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། བཅན་པོ་ཉེན་ཀར་ན་བཞུགས་ཤིང། སྟོན་
ཆེ་སྟོང་ཆན་གྱིས། གཡུག་དུ་གནག་ལིངས་བཏབ། ད་རྒྱལ་མང་
པོ་རྗེ་ཞིང་གི་ཕྱིར་རིལ་བཞིས། ར་སང་རྗེའི་སྟོན་རིད་སྟག་སྐྱོ་དང་
ཞིང་གི་ཆོང་ཆེན་སྦྱར་ད། ཞང་ཞུང་ཡུལ་གྱི་མངན་དུ་སྦྱག་གིས་ཆན་
མ་རྒྱུང་བཟུག། མདོ་སྨད་ཀམ་ཁྲི་བཟང་བྱེ་འདའ་ཐོང་བྱིས་བཀུམ་
སྟེ་ཤ་གཉར་ད་པར་ལོ་གཆིག་⁴²

ཅེས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཐ་སྐད་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཐོག་དུ་བྱུང་བ་སྤྱེལ་འདི་སྟེ་
ལོ་༡༤༩༡ ལ་ཁེལ་ཡོད་སྟབས། མདོ་སྨད་ཀྱི་ཐ་སྐད་འདི་རང་ཅག་གི་ཡིག་ལམ་
དུ་བཀོད་ནས་ད་ལོ་སྟེ་སྟེ་ལོ་༢༠༠༧ བར་ལོ་ངོ་༡༩༩༥ སོང་ཡོད། ད་དུང་
དུན་དོང་གཏེར་ཡིག་དུ་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཐ་སྐད་འདི་ལན་གངས་བཅུ་ཕྱག་མར་
བྱུང་འདུག་ཀྱང་། སྐབས་དོན་དང་སྦྱར་ནས་འཆད་རྒྱ་ཡིན་པས་འདིར་ནི་
དཔེ་མཆོན་ཅུང་ཤངས་པ་ཡིན་ལ། གཏེར་ཡིག་འདིར་གསལ་བའི་མདོ་སྨད་
ཅེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་དེང་གི་མདོ་སྨད་རང་ལ་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་པའང་ཉ་ཅང་
གསལ།

དེ་ལྟར་མཐའ་སྒྲིལ་གྱི་རྒྱུ་ལ་བཤད་བྱ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། དེང་
སང་བོད་ཕྱི་ལོགས་སུ་གནས་པའི་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་སྐོར་རེས་སྤར་སོག་པོས་

218 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་དབྱེ་བའི་ས་མཚམས་སྟག་ཚང་རྫོང་བའི་ཡིག་ཚང་དུ་
གསལ་བ་དེར་འབྱས་ནས། མ་ཚུའི་ཁྲག་པ་དང་བོ་ཡན་འདབས་མདོ་སྨད་
ཀྱི་ས་ཁོངས་མིན་པ་ལྟ་བུ་དེམ་སྒྲིག་བྱེད་ཀྱིན་འདུག་ཀྱང་། སོག་པོས་ཆོལ་ཁ་
བཞོ་སྨངས་དེའི་དབང་དུ་བྱས་ཆེ་མདོ་སྨད་ཙམ་ཟད་མདོ་སྟོད་ཀྱི་ས་མཚམས་
ལའང་དོ་སོག་འབྱུང་བ་ལ་གཡོལ་ཐབས་མེད་དེ། ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོས།

གལ་ཏེ་བོད་ལ་ངེས་པར་དུ་ཆ་གསུམ་དུ་བྱས་ནས་མིང་ཞིག་
འདོགས་དགོས་ན་ཆེས་སྲ་མོའི་དུས་སུ་བོད་ཁམས་གསུམ་སྤིང་
དགུར་གྲགས་པ་སོགས་གཞན་ཡང་སྒྲ་ཆོགས་སྤང་བ་དེ་དག་གིས་
མ་འབྲས་པ་གལ་ཡོད། སོག་ལ་སྐྱེ་བོ་མན་ནས་མ་ཚུའི་ཁྲག་པ་ཡན་
མགོ་ནག་མིའི་ཆོལ་ཁ་ཟེར་ནས་དེ་དང་ད་ལྟ་ཁམས་སུ་གྲགས་པ་
གཉིས་གཅིག་ཏུ་སྒྱུར་ན། འབའ་ཐང་། ལི་ཐང་། རྒུལ་ཐང་བཅས་
ཁམས་ཀྱི་ཐང་ཆེན་གསུམ་དུ་གྲགས་པ་དེ་དག་ཁམས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་
མི་ཚུད་པར་མ་ཟད། སྤྱི་ཁམས་དང་ཉག་རོང་སོགས་ཀྱང་ཁམས་
ཀྱི་ཁོངས་སུ་ཚུད་དགའ། དེ་བཞིན་མ་ཚུའི་ཁྲག་པ་མན་ནས་ཚུའི་
ཆོལ་ཉེན་དཀར་བོ་ཡན་ཀྱི་ལིང་རྟའི་ཆོལ་ཁ་ཟེར་ནས་དེ་དང་ད་
ལྟ་མདོ་སྨད་དུ་འབོད་ཅེས་གྲགས་པ་གཅིག་ཏུ་སྒྱུར་ན། འགོ་ལོག་
ཁང་ཆུན་དང་ཁང་གསར་སོགས་ཀྱིས་མཚོན་འགོ་ལོག་པལ་ཆེ་བ་
དང་། སྤ་ནག་ཁག་གསུམ། སྒོ་མེ་སྟོད་སྨད་གཉིས་སུ་བྱེ་བའི་སྟོད་
དང་། མཚོ་སྟོན་རྒྱབ་སྟོད་ཐམས་ཅད་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཁོངས་སུ་ཅི་ལ་
ཚུད། དེ་ལྟར་མིན་ན་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཟེར་བ་དང་། དེ་ལྟར་
གསུམ་དུ་དབྱེ་ཚུལ་ལ་བྱེད་ཅག་གིན་ཏུ་མཉེས་པར་འདུག་པ་ན་མས་
ནས་མ་ཚུའི་ཁྲག་པ་དེ་གང་ལ་ངོས་འཛིན་གསལ་བཤད་ཅིག་ཅིས་

ཀྱང་དགོས་པར་མངོན།⁴³

ཞེས་མི་ཆུན་བོད་ཀྱི་ཆོས་རིག་དང་ལོ་རྒྱུས། ཡུལ་ལུང་ལ་རྒྱས་ཚུང་
ཡོད་པའི་གཏམ་འདི་འདྲ་ལ་བསམ་གཞིགས་ཟབ་མོ་དགོས་པར་སྣང་ངོ།།

བརྒྱ་བ། ཆོལ་ཁ།

ཆོལ་ཁ་ཞེས་པའི་མིང་འདི་ཆེས་གནའ་དུས་ནས་བོད་རང་ལ་གྲགས་
པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐ་སྐད་རྟེན་བ་ནི་མིན་ལ། བོད་སྐད་ཡིན་མིན་ཡང་ཤེས་དཀའ་
བ་ཡིན། གནའ་དེང་གི་ཡིག་ཆ་འགའ་ཞིག་ཏུ་ཆོལ་ཁ་ཞེས་པ་ཤོག་པ་དང་དོན་
གཅིག་ཡིན་ཟེར། འགའ་ཞིག་གིས། རྟོགས་ཁག་གི་དོན་དུ་འབྲུག་པར་འདོད།
ཡང་ལ་ལས་འབྲུང་ཁྲུང་ས་སམ་དར་སའི་གནས་ལ་གོ་དགོས་པར་བཤད།
གཞན་ཡང་སོག་སྐད་དེ་ཆོག་ཁག་གམ་ཤོག་ཁག་གི་དོན་ལ་འབྲུག་ཟེར་བ་
སོགས་ལ་ཁྲུང་ས་ལུང་རྒྱ་མཚན་ཚད་ལྡན་ཡོད་མེད་མ་ངེས་ཀྱང་། དོན་གྱི་བབ་
ལྷགས་ལ་བལྟས་ན་ས་རྟོགས་ངེས་ཅན་ཞིག་གམ། ཡུལ་ལུང་གང་ཞིག་གི་ཆ་
ཤས། ས་ཁུལ། ཤོག་ཁག་སོགས་ཀྱི་གོ་དོན་དང་རྒྱས་པ་ཡོད་པའི་མིང་ཆོག་
ཅིག་ཡིན་པ་ལ་དོགས་པ་ཟབ་མི་དགོས་པ་ཡིན།

དངུལ་རྒྱ་རྩ་རྒྱ་ཁྲའི་གསུང་འབུམ་རྣམ་ཐར་ཞུ་སེར་བསྟན་པའི་
མངོས་རྒྱ་ཤོག་གྲངས་༡༤ བར། ཆོལ་ཁའམ་བོད་སྐད་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་
ན་འབྲུང་ཁྲུང་ས་གསུམ་ཡོད་ཅིང་། ཞེས་གསུངས་པའི་ཉམས་ལ་དཔགས་ན་
ཆོལ་ཁ་ཞེས་པ་སོག་སྐད་ཡིན་ཤག་ཏུ་གསུངས་པ་འདྲ།

སྒོ་མང་མཁན་བྱར་ངག་དབང་ཉི་མས་དངུལ་རྒྱའི་རྣམ་ཐར་དངས་

220 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཏེ། ཆོལ་ཁ་ཞེས་པ་ཡིན་ཆུ་ནི་ཆོལ་ཁ་སྟེ། སོག་སྐད་དུ་ཆོལ་ཞེས་པ་འབྱུང་
 བྱུངས་ཀྱི་སྐྱེ་ཡིན་སྟབས་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་གྲགས་པ་ནི་འབྱུང་བྱུངས་གསུམ་
 གྱི་དོན་དུ་བཤད་⁴⁴ གྱང་། ཡང་ཁོང་གིས། ཆོལ་ཁ་ནི་སོག་སྐད་ཆོལ་ཁ་བྱུར་
 ཆག་ཅིང་། སོག་སྐད་དུ་ཆོལ་ཞེས་པ་སྐད་གྲགས་ཀྱི་དོན་ཡིན་པས། དབུས་
 གཙང་ཆོས་ཀྱི་སྐད་གྲགས། བདེ་སྐྱོད་མིའི་སྐད་གྲགས། བདེ་སྐྱོད་ཏྲའི་སྐད་
 གྲགས་སུ་བརྗོད་དགོས་པར་བཤད་⁴⁵ པ་གཉིས་ལ་ནང་འགལ་ཡོད་མེད་དང་།
 སྐབས་དོན་དང་འབྲེལ་མ་འབྲེལ་དབྱེད་ཆུ་སྟངས་།

བོད་ཡུལ་ཏོར་རྒྱལ་བོའི་རིང་ལ་གཏན་ལ་པཔ་པ་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཟེར་
 བ་ཡོད་དེ། ... ཏོར་རྒྱལ་བོའི་རིང་ལ་ཐ་སྟད་འདི་ཆགས་པ་ཡིན། ཏོར་རྒྱལ་
 བོ་ཡན་ཆད་དུ་ཐ་སྟད་འདི་མེད། ཆོལ་ཁ་ཞེས་པ་འང་འགའ་རེས་བཤད་ན་
 བོད་སྐད་དངོས་གཞི་རེད་ཟེར་ལ། ཡང་འགའ་རེས་བཤད་ན་བོད་སྐད་མ་
 ཡིན་པར་སོག་སྐད་རེད་ཟེར་བའི་བཤད་ལུགས་གཉིས་ཡོད་ཀྱང་། ང་རང་
 གི་ལྟ་ཆུལ་ཡིན་ན་སྐྱེ་ཨ་ཁྱེས་ཀྱིས་མཛད་པའི་སྐྱེའི་གདུང་རབས་ཀྱི་ནང་
 དུ་ཡི་གེ་མི་འབྲ་བ་གཉིས་ཡོད་ཀི དེ་ལས་གཅིག་ནི་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་ཆོལ་ཁ་
 ཞེས་པ་དེ་ཡིན། གཅིག་ནི་ཕྱོགས་ཁ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན། འདི་ལ་བརྟེན་ནས་ངས་
 བསམ་སྒྲོ་བཏང་བ་ནི། དབུས་གཙང་གི་གདངས་ཀྱི་དབང་དུ་བཏང་ན་ཕྱ་
 ཞེས་པ་ཨ་མདོའི་སྐད་གདངས་ལྟར་མ་ཡིན་པར། བྱ་ལ་ཅའི་གདངས་དང་།
 ཕྱ་ལ་ཆའི་གདངས་ལྟར་སྒྲོག་པས། སྐད་རིགས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ན་ཕྱོགས་
 ཁ་ཞེས་པ་དབུས་གཙང་གི་གདངས་ལྟར་ཆོགས་ཁ་ཟེར་བས། ཡི་གེ་པ་དག་
 གིས་སྐབས་རེར་ཕྱོགས་ཁ་དང་། སྐབས་རེར་ཆོལ་ཁ་ཞེས་བྲིས། རིམ་གྱིས་
 ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡི་གེའི་ནང་དུ་དབུས་ཆོས་ཀྱི་ཆོལ་ཁ། བདེ་སྐྱོད་མིའི་ཆོལ་ཁ། བདེ་
 སྐྱོད་ཏྲའི་ཆོལ་ཁ་ཞེས་བྱང་བ་ཡིན་ནམ་སྟམ།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་རྒྱ་དམར་བོད་ཡུལ་དུ་མ་སྤེབས་ཡར་ཕྱོན་བཅམས་
 པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཞིག་དུ་བོད་བྱོགས་ཁ་གསུམ་⁴⁶ཞེས་བྲིས་པའང་
 ལྷང་། ཡིན་ནའང་ང་ཚོར་འཕྲད་བཞིན་པའི་གནད་འགངས་ཆེ་ཤོས་ནི། ཆོལ་
 ཁ་ཞེས་པ་གང་གི་སྐད་ཡིན་མིན་དང་། དེའི་གོ་དོན་འཆོལ་རྒྱ་དེ་མ་ཡིན་པར་
 ཉོར་སོག་གི་རྒྱལ་བོ་དག་གིས་བོད་བྱོན་ཡོངས་རྫོང་ཆོལ་ཁའམ་བྱོགས་ཁག་
 གསུམ་དུ་བགོས་པ་དང་། དེའི་ཤུགས་རྒྱུན་ད་ལྟའང་ལྟག་བཞིན་པ། ཤུགས་
 རྒྱུན་དེའི་དབང་གིས་ཆོལ་ཁར་བདགས་པ་དག་གི་ས་མཆམས་སུ་གནས་སྟོན་
 བྱེད་པའི་སྡེ་ཆོ་དག་ཆོལ་ཁ་གང་གི་ཁོངས་གཏོགས་ཡིན་མིན་གྱི་ཚིད་རྟོག་
 འཐེན་འབྱེད་ཡོང་བཞིན་པ་གཙང་སེལ་བྱེད་རྒྱ་དེ་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་དག་གི་ལས་
 འགན་ལྟ་བུ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་ས་སྐྱ་བ་འགོ་མགོན་ཆོས་འཕགས་ཀྱིས་ཉོར་སེ་ཆེན་
 ལ་གསང་སྐགས་ཀྱི་དབང་ཆེན་བར་བ་བསྐྱར་བའི་ཆོས་ཡོན་དུ་ཆོས་དུང་
 དཀར་མོ་རྒྱག་གྲག་གིས་གཙོས་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཡར་འབུལ་ཞུས་པ་ནས་
 ཆོལ་ཁ་ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་སུ་སྤེབས་པ་ཡིན། དེ་ལྟར་
 ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་བགོས་པའི་ས་ཆེགས་ནི། མངའ་རིས་གྲང་ཐང་ནས་སོག་
 ལ་སྐྱ་བོ་ཡན་དབུས་གཙང་ཆོས་ཀྱི་ཆོལ་ཁ་དང་། སོག་ལ་སྐྱ་བོ་ནས་མ་རྩ་ཁྲག་
 པ་བར་མདོ་སྟོད་མའི་ཆོལ་ཁ། མ་རྩ་ཁྲག་པ་ནས་རྒྱའི་མཆོད་རྟེན་དཀར་བོ་
 ཡན་མདོ་སྟོད་རྟའི་ཆོལ་ཁར་གྲགས་⁴⁷པ་བྱུང་། སྐབས་མ་ལེགས་པ་ཞིག་ལ་
 ད་ལྟ་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཅམ་མ་ཟད་འཛམ་བུ་སྤིང་ན་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ངེས་
 ཆ་ཆེ་བར་གྲགས་པ་སུས་ཀྱང་སོག་ལ་སྐྱ་བོ་དང་། མ་རྩ་ཁྲག་པ། མཆོད་
 རྟེན་དཀར་བོ་བཅས་ཆོལ་ཁའི་ས་མཆམས་དེ་དག་གང་དུ་ཡོད་ངོས་འཛིན་
 བྱ་ཐུབ་མེད་པ་དེ་ཡིན།

222 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

གོང་འོག་ཅི་རིགས་སུ་བྱུངས་ལུང་མང་ཙམ་བཀོད་པ་ལྟར། ཆོལ་ཁ་
གསུམ་གྱི་ས་ཆོགས་བྱུང་ཁོངས་ད་ལྟ་ངོས་འཛིན་བྱེད་བཞིན་པ་ལྟར་བྱས་ན།
སྤར་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་སུ་གྲགས་པའི་མངའ་རིས་སྐྱོར་གསུམ་གྱི་མང་ཤོས་དབུས་
གཙང་ཆོས་ཀྱི་ཆོལ་ཁའི་ཁོངས་འདུ་ཐབས་མེད་ཅིང་། བདེ་སྐྱོད་དང་དབུས་
གཙང་གི་བར་དུ་གོང་པོ་སོགས་ཚུད་རྒྱུ་ལྟན་པའི་ཡུལ་ཆན་དུ་མ་དང་། བདེ་
སྐྱོད་སྐྱོད་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་འང་ངོས་འཛིན་མི་འདྲ་བ་མང་ཙམ་ཡོང་བཞིན་
པ་ཡིན།

གལ་སྲིད་མ་ཚུའི་ཁྲག་པ་ཡན་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་ཁོངས་ཡིན་ན། ལོ་རྒྱུས་
ཐོག་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་ཡུལ་སྡེ་ཚུད་མེད་ཡོངས་གྲགས་ཤིན་དུ་མང་བོ་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་
ཁོངས་ཡིན་དགོས་པར་འབྱུང་ཞིང་། ད་ལྟ་མདོ་སྐྱོད་ཆོལ་ཁར་ཅི་བཞིན་པའི་
ཡུལ་སྡེ་རྒྱ་ཆེན་པོ་མང་རབ་ཅིག་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་ཁོངས་མིན་དགོས་པ་སོགས་ཀྱི་
ཚུད་རྒྱུ་ལྟན་མ་མང་བོ་འབྱུང་ངེས་ཡིན། ཡིན་ནའང་ང་ཆོར་ཐབས་ལམ་
དུ་མ་ཞིག་ཡོད་པ་ལས་གལ་ཆེ་ཤོས་གཅིག་ནི། སྤར་བྱུང་བོད་ཀྱི་འབྲེལ་ཡོད་
ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ང་ཆད་ལྟན་ཁག་བསྐྱར་བསྡུག་ཐེངས་ཤིག་བྱ་རྒྱུ་དེ་ཡིན། ས་
དོར་གྱི་སྐྱོར་འཁོད་པའི་ཡིག་ཆ་ང་གལ་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡོད་པ་ནི། སྐྱག་ཆང་རྫོང་
བའི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་ང་ཆེན་མོ་ཡིན་ལ། ཞིབ་དུ་བཟླ་ག་ན་འདི་ལྟར་འབྱུང་སྟེ།

ཉི་ཤུ་ཙམ་བདུན་དབུས་གཙང་དཔོན་ཆེན་གྱིས། །

སྤར་མའི་བཀའ་དང་རྒྱལ་བོའི་ལུང་བཞིན་དུ། །

ཁྲིམས་གཉིས་བསྐྱངས་ནས་རྒྱལ་ཁམས་བདེ་བ་དང་། །

བསྟན་པའི་གསལ་བྱེད་གྱུར་པའང་བྱུང་བར་གནང་། །

དེ་མཐུན་མདོ་སྐྱོད་གོན་གྱི་(གོ་འཛོམས་མདོ་སྐྱོད་སྤྱིང་ཆང་(ཆང་)སྟེ།

ཆོལ་ཁ་རེ་རེ་ལ་དཔོན་ཆེན་རེ་ཡོད་ལོ། ⁴⁸ ཞེས་གསལ་བར་འབྱུང་

བ་འདི་ཡིན་ལ། ལུང་ཆོག་འདིས་ཅི་ཞིག་སྟོན་གྱིན་ཡོད་པ་ཡིན་ནམ།

དང་པོ་ཉི་ཤུ་ཙུ་བདུན་ཞེས་པའི་དོན་ནི། ས་ནོར་གྱིས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་
རྫོགས་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་བཅོས་ནས་མངའ་དབང་བསྐྱར་སྐབས། འཇམ་མོ་
ཞེས་པའི་ལམ་ལུགས་ཀྱང་བཅུགས་ཏེ། བདེ་སྐྱོད་ལ་འཇམ་མོ་བདུན། བདེ་
སྐྱོད་ལ་འཇམ་མོ་དགུ། དབུས་གཙང་ལ་འཇམ་མོ་བཅུ་གཅིག་བཅས་བསྐྱོམས་
པས་འཇམ་མོ་ཉེར་བདུན་བཅུགས་པ་དེ་ལ་གོ་དགོས་པ་ཡིན།

དབུས་གཙང་དཔོན་ཆེན་ཞེས་པ་ནི། འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་
པས་ཕུགས་རྒྱུང་རིང་བོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དགོས་དམིགས་བསྟུན་ཕྱིར། ས་རྒྱའི་
དཔོན་ཆེན་ལམ་ལུགས་སྟོལ་བཏོད་མཛད་དེ། སྤྱི་ཕྱིངས་རྫོགས་བསྐྱོམས་
པས་དཔོན་རབས་ཉེར་གཅིག་ཙུ་བདུན་ནས། དེ་དག་གིས་སྤྱི་མ་འཕགས་
པའི་བཀའ་དང་། ནོར་སེ་ཆེན་རྒྱལ་བོའི་ལུང་ལས་ལ་བཞེན་ནས་བོད་ཁམས་
དང་དབུས་གཙང་ཆོས་ཀྱི་ཆོལ་ཁའི་ཁྱོན་ལ་ཆོས་སྲིད་ལུགས་ཀྱི་བཀྲི་བ་ཚུལ་
བཞིན་བསྐྱབས་པས་རྒྱལ་ཁམས་བདེ་ཞིང་ཆབ་འབངས་སྐྱིད་པའི་བསྐྱལ་
བཟང་ལ་ཡོངས་སྤྱད་པའི་དོན་ཡིན། སྤྱི་དེ་དང་མཐུན་པར་མདོ་སྟོད་མའི་
ཆོལ་ཁའི་མགོ་དཔོན་དུ་གོན་གྱི་(དེང་དུས་འདི་ལ་གོ་འཛེ་ཞེས་འབྲི་བཞིན་
སྤང་།)དང་། བདེ་སྐྱོད་ཉེ་ཆོལ་ཁའི་མགོ་དཔོན་དུ་སྤྱིང་ཆང་བསྐྱོས་ཏེ་ཡུལ་
ཁམས་དེ་དག་ལ་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་ཁ་ལོ་བསྐྱར་བའི་དོན་ཡིན་ནོ།

འོ་ན་སྐབས་དེའི་མདོ་སྐྱོད་ཆོལ་ཁའི་མགོ་དཔོན་དུ་བསྐྱོས་པ་སྤྱིང་
ཆང་ཞེས་དེ་གང་ཡིན་ནམ་སྟུམ་ན། ད་ལྟ་སྤྱིང་གི་མིང་བརྟ་མ་ཉམས་པར་ཡོད་
པ་ནི། བདེ་སྐྱོད་མཛོད་དགེ་སྤྱིང་བ་དང་། ལྷེ་དགེའི་སྤྱིང་ཆང་ལྟ་བུ་ལས་ཡུལ་
ལྷེ་སྤྱི་དོག་མ་ཉ་ལམ་མེད་ཆོད་ཀྱང་། ལྷེ་སྤྱིང་མིང་ཐོགས་པའི་ས་རིས་ཡུལ་
ལྷེ་མང་བོ་བྱང་ཡོད་པ་འདྲ། དེང་སང་ཁམས་ཁུལ་གྱི་རྒྱལ་ཕྱན་གྲགས་ཆེན་

224 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སྡེ་དགེ་འདི་ལ་བསྟན་པ་བྱི་དར་གྱི་མགོ་སྟོན་ཅམ་ནས། སྒྱི་ལོའི་དུས་རབས་
བཅུ་བཞི་བའི་ནང་བར་དུ་སྤིང་ཡུལ་དུ་འབོད། དེའི་བྱིས་སྡེ་དགེ་དཔོན་པོ་
བདེ་ཆེན་བསོད་ནམས་བཟང་བོའི་སྐབས་ནས་སྡེ་དགེ་ཞེས་པའི་མིང་འདི་
གསར་དུ་བྱུང་བ་ཡིན། དེས་ན་དེང་སང་གི་སྡེ་དགེ་སྤིང་ཆང་དུ་འབོད་པ་ནི།
སྡེ་དགེའི་ཡུལ་ཁམས་སྒྲིའི་མིང་དེའི་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་ཡུལ་སྡེ་བྱེ་བྲག་པའི་མིང་
དུ་གྱུར་པ་ཡིན་འདུག

སྒྱི་ལོ་༡༣༤༧ ཅམ་ལ་སྡེ་དགེ་བྱུགས་སུ་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་སྟོན་ཆེན་
མགར་གྱི་གདུང་རྒྱུད་དུ་བྲགས་པ་མགར་ཆེན་ཡེ་ཤེས་བཟང་བོ་ལ་སྲས་གཞིས་
བྱུང་བའི་ཆེ་བ་རྩ་དགུ་རུ་ལ་འགོ་མགོན་ཆོས་འཕགས་ཀྱིས་ས་དམར་སྟོང་
དཔོན་གྱི་གོ་གནས་གནང་ཞིང་། རྒྱུང་བ་མགར་བསོད་ནམས་རིན་ཆེན་ལ་
གསོལ་དཔོན་གྱི་མཆན་གནས་གནང་། དེའི་བདག་སྐྱེན་ལས་ཏོར་སེ་ཆེན་
རྒྱལ་བོས་ཀྱང་བྱི་མ་འདི་ལ་ཆེ་བ་སྟོན་དང་ལས་ཐོབ་གནང་བར་བྲགས།

མདོ་དོན་ཡང་སྟེང་སྡེ་དགེ་རྒྱལ་བོ་ཞེས་སྟན་བྲགས་དང་དབང་ཐང་
ཆེན་པོ་བྱུང་དོན་ཡང་འགོ་མགོན་ཆོས་འཕགས་ཀྱིས་སྟོང་དཔོན་དུ་བསྐླས་
པ་ལས་བྱུང་བ་ཡིན། དེས་ན་སྐབས་དེའི་སྤིང་ཆང་ཞེས་པ་དེ་སྡེ་དགེའི་ཡུལ་
སྒྱི་ལ་གོ་དགོས་ཤིང་། འགོ་མགོན་དང་ཏོར་སེ་ཆེན་རྒྱལ་བོ་གཞིས་ཀྱིས་སྟོང་
དཔོན་སོགས་སུ་བསྐླས་པར་བཤད་པ་དེ། དོན་གྱིས་མདོ་སྐྱད་རྟའི་ཆོལ་ཁའི་
མགོ་དཔོན་དུ་བསྐླས་པ་ཡིན་པར་སྤྲང་།

བྱིས་ཀྱི་ཉེ་རབས་ལོ་རྒྱུས་སུ་སྡེ་དགེ་རྒྱལ་བོ་ཞེས་སྟན་བྲགས་ཆེན་པོ་
འབྱུང་བའི་རྒྱ་སྐྱེན་གཙོ་ནི་ས་ཏོར་གྱིས་བོད་ལ་མངའ་དབང་བསྐྱུར་སྐབས་
བོད་ཁྱོན་ཡོངས་རྫོགས་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་དབྱེ་ཞིང་། སྡེ་དགེའི་མགར་གྱི་
གདུང་རྒྱུད་འགའ་རེ་མདོ་སྐྱད་རྟའི་ཆོལ་ཁའི་དཔོན་ཆེན་དུ་བསྐླས་པ་ལས་

བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་འདུག་ལ། རབ་བྱུང་བཞི་བའི་ཚུ་སྐང་སློལ་ལོ་༡༣༥༩ ལོ་ནས་
 རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་ཤིང་ན་སློལ་ལོ་༡༣༥༩ ལོར་ས་སྐྱའི་སྲིད་དབང་ཐོར་ཞིག་ཏུ་
 མ་སོང་བར། ས་ནོར་གྱིས་བསྐྱོས་པའི་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་དག་
 ལ་སྲིད་དོན་གྱི་སྟོབས་ཤུགས་འཕེལ་ཅིང་། ས་ནོར་གྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་ལ་བརྟེན་པའི་
 ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་དཔོན་ཆེན་དག་གིས་སལ་ཆེར་ལོ་ངོ་༡༠༠ ཡས་མས་ལ་རང་
 ཁོངས་ཆོལ་ཁ་སོ་སོར་མངའ་དབང་བསྐྱར་པ་ཡིན་ལ། དེ་བཞིན་སྐབས་དེའི་
 མདོ་སྐད་རྟེན་ཆོལ་ཁའི་སློལ་དཔོན་སྡེ་དགེ་དཔོན་ཆེན་དག་གིས་ཀྱང་མདོ་སྐད་
 རྟེན་ཆོལ་ཁ་ལ་མངའ་དབང་བསྐྱར་པར་སྒྲུང་།

ལོ་ན་མདོ་སྐད་རྟེན་ཆོལ་ཁའི་སློལ་དཔོན་སྡེ་དགེ་དཔོན་ཆེན་དང་། ད་
 ལྟའི་མདོ་སྐད་རྟེན་ཆོལ་ཁའི་དཔོན་འབངས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་ངེ་ལྟར་ཆད་པ་
 ཡིན་ནམ་སྟམ་ན། རེ་ཞིག་དེའི་སྐོར་གསལ་བའི་ཡིག་ཆ་ཆད་ལྟན་མ་རྟེན་ཀྱང་།
 སྐབས་དེ་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་བབ་སློལ་དབྱེད་ན་འདི་ལྟར་འཆར་ཏེ། སློ་
 ལའི་དུས་རབས་བཅུ་བཞི་བའི་དཀྱིལ་དུ་ས་སྐྱ་བས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ལ་མངའ་
 དབང་སྐྱར་བའི་མདུག་ཡོངས་སུ་རྫོགས་སྟབས། དེ་ལ་བརྟེན་པའི་ས་གནས་
 རེ་རེའི་མགོ་དཔོན་དག་གི་དབང་ཤུགས་ཀྱང་ཉམས་ཆག་ཏུ་སྒྱུར་ཅིང་། མདོ་
 སྐད་རྟེན་ཆོལ་ཁའི་སློལ་དཔོན་སྡེ་དགེ་དཔོན་ཆེན་གྱིས་དབང་སྐྱར་བྱེད་ཡུལ་
 གྱི་བྱུང་ཁོངས་རང་ཤུགས་ཀྱིས་ངེ་རྒྱུང་དུ་སོང་ནས། ད་ལྟའི་སྡེ་དགེའི་ཡུལ་
 ཅམ་ལ་དབང་སྐྱར་བྱེད་མཁན་གྱི་ས་གནས་དཔོན་རྒྱུང་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པ་ཡིན་
 ནམ་སྟམ།

སྡེ་དགེའི་ཡུལ་འདི་མདོ་སྐད་རྟེན་ཆོལ་ཁོངས་ཡིན་པའི་སྐྱབ་བྱེད་དང་
 རྒྱ་མཆན་གོང་དུ་བཀོད་པ་དེ་ཅམ་ཡང་མ་ཡིན་པར། ཁུངས་སྐྱེལ་གྱི་ཡིག་ཆ་
 ཆད་ལྟན་གཞན་ཡང་ཡོད་དེ། སྡེ་དགེ་རྒྱལ་བོས་སྒྱུན་བདག་བྱས་ཏེ་བསྟན་

226 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

འབྱུར་དཔར་བཞེངས་བྱས་སྐབས་བཅམས་པའི་དཀར་ཆག་ལས། སྐབས་
 ཏུག་པ། ཇི་ལྟར་བསྐྱལ་བ་བཞིན་དགོངས་འགྲེལ་པར་དུ་སྐྱབ་པ་ཞེས་པའི་
 ནང་གསེས་དང་པོ། གང་དུ་བསྐྱབ་པའི་ཡུལ་ནི་དགའི་བྱུང་པར་བཤད་སྐབས།
 ཡང་ཆེ་རིང་གནམ་གྱི་མཐོངས་ནས་བསྐྱོས་པའི་སྟོབས་གྱི་འཁོར་
 ལོས་སྐྱར་བ་རིང་གིར་གན་གྱིས། ཆོས་གྱི་རྒྱལ་པོ་དཔལ་ས་སྐྱབ་
 འཕགས་པ་སྟོ་གོས་རྒྱལ་མཆན་དཔལ་བཟང་པོ་ལ་དབང་ཡོན་གྱི་
 རིམ་པ་གསུམ་སྟུལ་བའི་དང་པོ་ལ་ཁྲི་སྟོར་བཅུ་གསུམ་སྟུལ་བ་དང་།
 བར་བ་ལ་ཆོས་དུང་དཀར་པོ་རྒྱུ་གྲགས་གྱིས་གཙོས་པའི་པོད་
 ཆོལ་ཁ་གསུམ་སྟུལ་བ་དང་། རྗེས་མ་ལ་སླ་མའི་བཀའ་བཞིན་དུ་
 རྒྱུ་མི་ཡུར་ཆེན་པོ་སྟུལ་བ་ལས། བར་བ་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཞེས་བྱ་
 བའི་ཐ་སྟོན་གདགས་གཞི་ཡང་། མངའ་རིས་གྲུང་ཐང་ནས་སོག་
 ལ་སྐྱབ་པའི་བར་ལ་དབྱུས་གཙང་དམ་པ་ཆོས་གྱི་ཆོལ་ཁ་དང་། སོག་
 ལ་སྐྱབ་པོ་ནས་མ་རྒྱུ་འཁྲུག་པའི་བར་ལ་མདོ་སྟོན་མགོ་ནག་མའི་ཆོལ་
 ཁ་དང་། མ་རྒྱུ་འཁྲུག་པ་ནས་རྒྱུ་མཆོད་རྟེན་དཀར་པོའི་བར་ལ་མདོ་
 སྟོན་གེར་ལིང་རྟེན་ཆོལ་ཁ་སྟེ་གསུམ་པོ་འདི་ལ་ཞིང་གཅིག་དུ་
 བཅེས་པ་ཡིན་ཏེ། དེའང་རྟོག་སེཆེན་རྒྱལ་པོའི་མངའ་འོག་དུ་ཞིང་
 བཅུ་གཅིག་ཡོད་པ་ལས། འདིར་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་ཞིང་གཅིག་ཅུང་
 ཟད་མ་ལང་ནའང་། སླ་མ་བཞུགས་པའི་གནས་ཡིན་པ་དང་བསྟན་
 པ་དར་བའི་གནས་ཡིན་པས་གཞན་ལས་བྱུང་དུ་འཕགས་པར་
 དགོངས་ནས་ཞིང་གཅིག་དུ་བཅེས་ནས་སྟུལ་བར་གྲགས་སོ། དེ་
 ལྟར་རི་སྐད་བཤད་པའི་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལས་ཆོལ་ཁ་བྱི་མ་པོད་དང་
 པོད་ཆེན་པོ་གཞིས་ལས། པོད་ཆེན་པོར་གྲགས་པའི་སའི་ཐིག་ལེ་

གང་ཡིན་པ་སྟེ།⁴⁹

ཞེས་གསལ་བོར་གསུངས་འདུག་པ་འདི་ལ་གཞིགས་ཆོ། ཁམས་སྡེ་
དགེ་རྒྱལ་བོའི་མངའ་ཁོངས་འདི་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་བྱེ་བ་ལས་བྱི་མ་མདོ་
སྤང་རྟའི་ཆོལ་ཁའི་ཁོངས་གཏོགས་ཡིན་པར་བཤད་པ་འདི་ཡིན།

དེས་ན་སྡེ་དགེའི་བསྐྱན་འགྱུར་དཀར་ཆག་ཚྭ་པ་བོ་ཞུས་ཆེན་པ་
ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན་ནི། རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཉིས་པའི་མེ་སྤང་སྟེ་ལོ་༡༤༧༢ ལོར་
ཁམས་ལྷན་ཁོག་དུ་འཁྲུངས། དགྲུང་གུངས་༡༤ བར་སྡེ་དགེར་ཕེབས། སྡེ་
དགེ་ས་སྟོང་ལྷ་མ་ཀུན་དགའ་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་མཚོས་དཔར་ཁང་ཆེན་མོའི་ཞུས་
ཆེན་པར་བསྐོས། བསྐྱན་འགྱུར་དཔར་བཞེངས་བྱས་སྐབས་ཀྱི་ཞུས་ཆེན་པ་
གནང་ནས་དཀར་ཆག་འདི་བཅུམས་པ་ཡིན།

དེས་ན་ཞུས་ཆེན་པ་འདི་བ་སྡེ་དགེ་རྒྱལ་བོས་དཔར་ཁང་གི་ཞུས་ཆེན་
པར་གདན་དྲངས་པ་དང་། བསྐྱན་འགྱུར་དཀར་ཆག་ཚྭ་སྐུལ་གྱིས་ལྷགས་
ཚྭ་མཛད་ནས་ད་བར་ལོ་ངོ་༡༧༠ ལྷག་སོང་བའི་རིང་སྡེ་དགེ་རྒྱལ་སྟོན་མི་
སེར་སུས་གྲུང་དཀར་ཆག་འདིའི་ནང་གསལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བརྗོད་བབ་ལ་
དགག་བྱ་དང་དོགས་སྟོང་བྱས་སྟེ་མེད་པ་དེ་ནི། བསྐྱན་འགྱུར་དཀར་ཆག་
འདིར་གསལ་བའི་སྡེ་དགེ་རྒྱལ་སྟོན་འཁོར་འབངས་དང་བཅས་པའི་གནས་
བབ་བཤད་པ་དག་ཡིན་ལུགས་རྒྱ་མཚན་ལྷན་ཅིང་། དེ་ལ་མི་དམངས་ཀྱིས་
ངོས་ལེན་ཡོད་པའི་བདེན་དཔང་ཉག་ཅིག་དེ་ཡིན།

རྒྱ་མཚན་དེ་དག་གིས་ན། ཁམས་ཀྱི་རྟིང་མའི་མཁས་དབང་གྲུ་བུ་བུ་
ཤེས་ཀྱིས་མཛད་པའི་ཆོས་འབྱུང་དུ།

མདོ་སྤང་ཕྱོགས་འདིར་ཡངས་པའི་ས་ཆེན་པོ་ཆོས་བཞིན་དུ་
བསྐྱུངས་ཤིང་པ་རོལ་གྱི་རྒྱལ་ཕྱན་ནམས་ཀྱིས་ནམ་ཡང་བརྩི་བར་

228 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

མི་རྒྱལ་པའི་སྟོབས་ཀྱི་འཁོར་ལོས་བསྐྱར་བ་ས་སྤྱོད་ནི་དགེ་ཆུལ་པོ་
 ཞེས་སྟན་པའི་བ་དན་དཀར་པོ།⁵⁰
 ཞེས་སོགས་དེང་སང་ཁམས་སུ་འབོད་པའི་ཡུལ་ལུང་མང་བོའི་མཁས་པ་སྤྱི་
 མ་དག་གིས་ཡུལ་ལུང་དེ་དག་ཏུ་འབྱུངས་པའི་མཁས་དབང་སྐྱེས་ཆེན་རྣམས་
 ཀྱི་འབྱུངས་ཡུལ་མདོ་སྐྱད་ཏུ་བཤད་པའི་གནས་ཚུལ་ངོ་མ་ཤེས་ཐུབ་པ་ཡིན་
 པས་དབྱད་པར་བྱའོ།

བརྒྱ་གཅིག་པ། ཙོང་ཁ།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་“ཙོང་ཁ”ཞེས་པའི་ཐ་སྟན་འདི་ཨ་མདོའི་ཡུལ་
 གྱི་འཕ་བྱེ་བྲག་གང་རུང་ལ་གོ་བའི་མིང་རྟོང་ཞིག་ཡིན། མཁས་པ་ལ་ལས་ཙོང་
 ཁ་ནི་ཙོང་ཁའི་སྐྱེས་རིའི་ངོས་སུ་རི་ཙོང་མང་བོ་སྐྱེས་པས་ཙོང་ཁ་ཐོགས་ཟེར་
 བ་དང་། ཡང་འགའ་ཞིག་གིས་བཙོང་སྟོན་འདྲུག་ཅན་འདི་བྱིས་ཏེ་སྟོན་
 འཕགས་པ་རྟག་ཏུ་དུས་བྱང་སེམས་ཆོས་འཕགས་ལས་ཤེར་བྱིན་གསལ་བྱིས་
 རང་ལུས་ཀྱི་ཤ་བཅད་དེ་བཙོང་ས་ཡིན་པས་སྟོན་འདྲུག་ཅན་འདི་འཐད་པར་
 བཤད་པའི་ངག་རྒྱན་གཉིས་ད་ལྟའི་གྲ་སའི་དགེ་བཤེས་ཆོའི་ཁ་ན་ཡོངས་
 གྲགས་ཡིན་ཀྱང་། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་རྟོང་ཁག་ལ་ཞིབ་འདྲུག་བྱས་ཆོ་སྟོན་འདྲུག་
 མེད་མཁན་ཀྱི་ཙོང་འདི་ཉིད་རྒྱགས་ཆེ་བར་མཐོང་།

ཙོང་ཁ་འདི་ཡང་མདོ་སྐྱད་ཁུལ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐ་སྟན་ཏེ་ཅང་རྟོང་གས་
 ཤིག་ཡིན་ཏེ། ཏུན་ཏོང་ནས་སྟོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ལས་དོན་ཆེན་
 གནད་བསྐྱུས་ཀྱི་ལོ་ཆོགས་སུ།

བྱི་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། བཙན་པོ་དབྱར་དབྱང་རོལ་ཏུ་གཤེགས། དགུན་

སྒོན་ཆེན་པོ་ཁྱིམ་འབྲིང་གིས། ཙུང་ཀ་ཆེ་ཆུང་དུ་བྲངསྟེ། རྒྱུ་དམག་
པོན་ཆེན་པོ་ཐུག་པུ་ཤི་བཟུང། དེའི་དགུན་མགར་ལ་བཀྲོན་པ་
སྟེ་བཙན་པོ་པར་དུ་གཤེགས་པར་ཆིག་⁵¹

ཅེས་བཀོད་འདུག་པ་འདི་ཡང་སྤྱི་ལོ་ལ་འཁེལ་ཡོད་སྟབས། ད་ལོ་སྟེ་
སྤྱི་ལོ་༡༠༠༧ བར་ཡིག་ཐོག་དུ་བཀོད་ནས་ལོ་ངོ་༡༩༠༩ ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པ་ཡིན།
འདིས་ང་ཚོར་རྒྱུད་བྱས་པ་ནི། མི་ལོ་ཆིག་སྟོང་སུམ་བརྒྱའི་ཡར་སྡོན་
ནས་མདོ་སྐད་ཀྱི་ཡུལ་ལུང་ངེས་ཅན་ཞིག་ལ་ཙུང་ཁ་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་
ཤེས་པར་མ་ཟད། ཙུང་ཁ་ལ་ཡང་ཆེ་ཆུང་གི་ཐ་སྐད་ཡོད་པ་འང་ཤེས་ནུས་པ་
ཡིན། འོན་ཙུང་ཁ་ཞེས་པ་རྗེ་ཙུང་ཁ་བའི་འཁྲུངས་ཡུལ་དེར་སངས་གོ་སྐྱེ་འབྱུང་
དང་ཟླ་ལིང་སྟོང་བོར་བྱས་པའི་ཉེ་འཁོར་ཙམ་ལ་གོ་བ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན་
མཐའ་གཅིག་དུ་ནི་ཡིན་ཆོད་མི་འདུག་སྟེ། ཙུང་ཁ་ལ་ཆེ་ཆུང་གི་ཐ་སྐད་བྱུང་
བའི་ཆུང་བ་ཙམ་ནི་ཟླ་ལིང་དང་སྐྱེ་འབྱུང་། སྟག་འཆོར། བདེ་ཁམས་སོགས་
ཀྱི་ཡུལ་ཆ་ཙམ་ལ་བཤད་དུ་བྱུང་ཡོད་ཀྱི། ཙུང་ཁ་ཆེན་པོ་ནི་པལ་ཆེར་མདོ་སྐད་
ཀྱི་ཡུལ་གྱི་སྤྱི་ལ་བྱུང་བའི་ཐ་སྐད་ཅིག་ཡིན་པར་འདུག་སྟེ། དགེ་འདུན་ཆོས་
འཁེལ་གྱིས།

ཨ་མ་དོའི་ཡུལ་སྤྱི་ལ་སྤྱི་ལོ་དུས་ན་བཙོང་ཁ་བདེ་ཁམས་སུ་གྲགས་
ཤིང་། དེ་ལ་ཡང་ད་ལྟོ་ཟླ་ལིང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡུལ་ཆ་འདི་ལ་བཙོང་
ཁ་དང་། དེའི་ལྷག་མའི་ཡུལ་ལ་བཙོང་ཁ་ཆེན་པོར་འབོད་དེ།⁵²

ཞེས་བཤད་འདུག་པ་དེས་དོན་གནད་པལ་ཆེར་བཀོད་འདུག་ཀྱང་།
ད་དུང་གསལ་ཁ་མ་ཐོན་པའི་གནད་འགག་འགའ་ལྷག་པ་ནི། “སྤྱི་ལོ་དུས་
ནས་བཙོང་ཁ་བདེ་ཁམས་སུ་གྲགས་” ཞེས་པའི་སྤྱི་ལོ་དེ། བོད་དུ་ཁོ་པོས་དུན་
དོང་ཡིག་རྒྱུ་ལོ་ཆིགས་དང་བཙས་བཀོད་པ་དེའམ། ཡང་ན་སྤྱི་ལོ་༡༧༤༤ ལོར་

230 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་གི་དང་།

བཅུགས་པའི་ཞོལ་རྩི་རིང་ཕྱི་མའི་སྒྲོ་རྩིས་ཡིག་ཐེང་།⁵³ བ། “རྒྱའི་ཁམས་
སྤྱ་གཞིགས་པ་དབྱར་མོ་ཐང་XXX XXXXན་དང་། ཅོང་ཀ་ཕྱོགས་XXX དང་
ནས་ལས་སྒྲིགས་པ་”ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་དག་ལ་བཤད་པ་ཡིན། གཞན་དུས་
ནས་ཞིག་ལ་རྩིས་འདི་ཉེ་རྒྱུར་ལུས་པ་དང་། “དེའི་ལྷག་མའི་ཡུལ་ལ་བཅོང་
ཁ་ཆེན་པོར་འབོད།”ཅེས་པའི་ལྷག་མའི་ཡུལ་དེས་བྱབ་ཆད་ཅི་ཅམ་ཡིན་མིན་
རྩིས་འདི་ཉེ་རྒྱུར་ལྷག་པ་དེ་དག་རེད། འོན་ཀྱང་ཁོང་གིས་སྒྲིབ་བྱེད་
འགོད་སྐྱེས་ཀྱི་སྒྲིབ་བ་ལ་བཅུག་ན་ལྷག་མའི་ཡུལ་དེ་མདོ་སྐྱོད་སྒྲིབ་ཡོངས་ལ་
བཤད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ།

སྒྲ་ཆེན་ནམ་ཐར་དུ། ཨ་མདོ་མཆོ་སྒྲོན་ཕྱོགས་སུ་ཅོང་ཁའི་སྒྲེ་རི་ལྷ་
བར་བྱས་བཀོད་པའི་མ་ཆུ་ཅོང་ཆུ་སྒྲུ་ཆུ་གསུམ་འདྲེས་པའི་མདོ་མཆོད་རྟེན་
དཀར་པོ་ཡན་ཆད་ལེ་ལག་དང་བཅས་པའི་ལྷོངས་ལ་ཅོང་ཁ་བདེ་ཁམས་ཞེས་
བརྗོད།⁵⁴ ཅེས་གསུངས་པས་དོན་གནད་འདི་སལ་ཆེར་གསལ་རྒྱུ་ལྟར་
པར་སེམས།

དེ་ནས་གསྐྱའི་སྤྱིང་མོ་དལ་འགོ་མ། །

ཅོང་ཆུ་ཞེས་བྱར་གྲགས་པའི་སྤྱིང་ཆེན་གྱིས། །

གདགས་དང་སྤྱིབ་དུ་བཞོས་པའི་འདི་མའི་ཁྱོན། །

ཅོང་ཁ་ཞེས་གྲགས་སྤྱིད་པའི་ལྷོངས་ཤིག་མཆིས།⁵⁴ ཞེས་བྱུང་བཀུན་
ཆོས་ཀྱི་ཉི་མའི་ལུང་དངས་པའི་བབ་ལ་གཞིགས་ཆེ་ཅོང་ཁ་ཞེས་པ་ཅོང་ཆུའི་
ཉིན་སྤྱིབ་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་ཅམ་ལ་གོ་དགོས་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་འདུག་ཀྱང་། བྲག་
དགོན་པ་རང་གིས་ཅོང་ཁའི་ཡུལ་རྩིས་འདི་ཉེ་གནད་བ་ནི།

ཅོང་ཆུའི་གདགས་སྤྱིབ་དང་། ཅོང་ལ་རིང་མོ་སྒྲོ་བྱང་གི་སའི་ཆ་ལ་

ཁམས་ཀྱི་གཡེར་མོ་ཐང་ངམ། ཤར་མདོ་སྐྱོད་ཅོང་ཁ་སྒྲུལ་བའི་ཞིང་

ཞེས་སུ་གྲགས།⁵⁵

ཞེས་ཙོང་ཆུའི་ཉིན་སྲིབ་གྱི་ཡུལ་གྱི་རྣམས་དང་། ཙོང་ཁའི་སྐྱེས་རི་ལྷོ་བར་བྱས་
པའི་ཙོང་ལ་རིང་མོའི་ལྷོ་བྱང་གི་ཡུལ་ཁམས་སྤྱི་ཡོངས་ཙོང་ཁ་ལ་ངོས་འཛིན་
གནང་བར་སྐྱེ། འོན་ཀྱང་“གཡེར་མོ་ཐང་ངམ། ཤར་མདོ་སྤྲད་ཙོང་ཁ་”ཞེས་
ཙོང་ཁ་དང་གཡེར་མོ་ཐང་གཉིས་ལ་བྱད་མ་བྱེ་བར་དོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་
གྲངས་ལྟ་བུར་བཤད་འདུག་པ་ལ་བརྟག་དགོས་ཏེ། ཡིག་ཆང་ཁག་དུ་བོད་
ཁམས་ཡོངས་རྫོགས་ཁམས་གསུམ་དུ་བྱེ་སྐབས། “མདོ་ཁམས་ལ་སྤར་ཁམས་
བརྟགས་ཁམས་གཅིག་ མདོ་སྤྲད་ལ་གཡེར་མོ་ཐང་བརྟགས་པ་ཁམས་གཅིག་
ཙོང་ཁ་ལ་གྱི་ཐང་བརྟགས་པ་ཁམས་གཅིག་” ཅས་བོད་ཡུལ་གསུམ་དུ་བྱེ་བའི་
ཁམས་གཉིས་མདོ་སྤྲད་གྱི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་ཡ་གྲུལ་ཐ་དད་པ་དེ་གཉིས་དོན་
གཅིག་དུ་བཤད་ག་ལ་རུང་། ང་ཆོས་ཙོང་ཁ་དང་གཡེར་མོ་ཐང་གཉིས་གྱི་རྒྱ་
ཁྲོན་ལ་ལྟ་སྐབས་ཙོང་ཁ་ལ། “ཙོང་ཁ་ཡུལ་ཆེན་བཙོ་བརྒྱད།” ཅས་པའི་ཐ་
སྤྲད་འདི་མདོ་སྤྲད་ཆོས་འབྱུང་སོགས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ལམ་དུ་ཡང་ཡང་མཆིས་
ཀྱང་། གཡེར་མོ་ཐང་ལ་བྱབ་ཁོངས་དང་རྒྱ་ཁྲོན་སྟོན་པའི་བྱངས་སྐྱེལ་དེ་འདྲ་
མ་མཐོང་། དུན་དོང་གཏེར་ཡིག་དུ།

“སྟོན་ཆེན་པོ་སྤར་བཞེར་ལས་སྟོགས་པས་རྒྱའི་མཁར་ཙོང་ཀ་ཆེན་
པོ་དང་ལེག་ཤིང་ཀུན་གཉིས་སུ་པར་ལོ་ཅིག་⁵⁶” ཅས་བཤད་པ་ལྟར། ཙོང་
ཁ་ལ་ཆེ་ཆུང་གཉིས་སུ་བྱེ་བའི་ཆེ་བའི་ཡུལ་སྟེ་གཅིག་ཤིང་ཀུན་ཡིན་པར་གསལ་
བར་བཤད་ཡོད་སྐབས། ཙོང་ཁ་ཆེ་བ་ནི་ཙོང་ལའི་རི་རྒྱད་ཙམ་ལས་བཟུལ་
ཏེ་བྱབ་ཡུལ་གྱི་རྒྱ་ཁྲོན་ཤིན་དུ་ཆེ་བ་མཐོང་བྱས་ཤིང་། ཡང་དུན་དོང་གཏེར་
ཡིག་དུ།

མདོ་སྤྲད་ཀྱི་དགྲུག་འདུན་རག་ཏེ་མ་རོང་དུ་སྟོན་ཁྲི་སྐྱས་བཟུས་

232 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཏེ་སྒྲོན་གྱི་བཟང་དང་ཞང་སྟོང་ཅན་དང་ཞང་བཙན་

བུ་གསུམ་གྱིས་ཙོང་ཀ་རྒྱུང་དུ་ཕབ་པར་ལེ་ཅིག་⁵⁷

ཅེས་ཀྱང་གཏེར་ཡིག་དུ་གསལ་བ་ལྟར། ཙོང་ཁ་རྒྱུང་དུས་བྱུང་གི་ཆ་ཁྱོན་
རོབ་ཙམ་ཞིག་ནི་“རག་ཏིག་ཟ་རོང་”སྟེ་བིས་མདོའི་རག་གི་མདོ་གཙོས་པའི་
བིས་མདོ་ཡོངས་རྫོགས་དང་། ཀ་རིང་། རྒྱ་གཞུང་། རྡོ་སྤྲེལ། ཀ་མདོའི་གདོང་
དམར་སྒྲ་སོགས་འདུས་པའི་དེང་ཡ་རྩེ་རྫོང་པལ་ཆེར་གྱི་ཡུལ་ཆ་ལ་“རག་གི་
”ཟེར་ཞིང་། དན་ཏིག་དང་ཡང་ཏིག་སོགས་ཙོང་ཁའི་སྐྱེས་རིའི་མདུན་རྒྱུ་
སྟོད་སྒྲ་དུ་གྱུ་ཡུལ་ཆ་ནམས་“ཏིག་”ཅེས་པས་སྒྲས་བསྟུས་ཏེ། རྒྱ་ཕྱི་དེ་གཞིས་
བསྐྱེམས་པས་“རག་ཏིག་ཟ་རོང་”ཞེས་གསལ་བ་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་ཀྱང་
ཙོང་ཁ་རྒྱུང་གི་ཡུལ་གྱི་ཆ་ཁྱོན་རོབ་ཙམ་གཞུང་གི་ཕབ་པར་སྒྲམ་པ་སྟེ་མདོར་
ན། ཙོང་ཁ་ཡུལ་ཆེན་བཙོ་བརྒྱད་པོ་གཅིག་གཅིག་གཞིས་གཞིས་གྱིས་མཛུགས་
འདུགས་མི་ཐུབ་ཀྱང་། ལྷ་འབྲེ་བཀའ་ཐང་དུ། “སྐྱད་དུ་མདོ་ཁམས་བཙོ་
བརྒྱད་དམག་གིས་བཀང་། །”ཞེས་ཀྱང་འབྲུང་བ་ལ་བལྟས་ན་མདོ་སྐྱད་ཀྱི་
ཡུལ་ཁམས་བཙོ་བརྒྱད་དུ་གྲགས་པ་འདི་དང་ཙོང་ཁ་ཡུལ་ཆེན་བཙོ་བརྒྱད་
གཞིས་དོན་གཅིག་དུ་འབབ་པར་སྒྲུང་བས་དཔྱད།

བརྒྱ་གཞིས་པ། གཡར་མོ་ཐང་།

དབྱར་མོ་ཐང་ཞེས་པའི་ཐ་སྐྱད་འདིའང་སྟེ་ལོ་༡༦༩ ལོར་བརྒྱ་གས་
པའི་ཞོལ་རྡོ་རིང་དུ་གསལ་བས་ཡིག་ལམ་དུ་སྒྲེབས་ནས་ད་བར་ལོ་ངོ་ཆིག་
༡༦༠༠ ལྷག་གི་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་པའི་མདོ་སྐྱད་ཀྱི་ཡུལ་མིང་རྫོང་གས་ཤིག་ཡིན་མོད།
ཡིག་རྫོང་དེར་གནས་ཡུལ་གྱི་ངོས་འདོན་དང་སའི་ཆ་ཁྱོན་སོགས་ཅི་ཡང་

བཤད་ཅིང།

མདོ་སྐད་ཆོས་འབྱུང་དུ་གཡར་མོ་ཐང་ངོས་འཛིན་གནང་སྐབས།
 “མདོ་སྐད་ལ་གཡེར་མོ་ཐང་བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག་ ཅོང་ཁ་ལ་གྱི་ཐང་
 བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག་”ཅེས་པ་འདི་ཙམ་ལས་མི་འདུག་ཀྱང་། ང་ཆོས་འདི་
 ནས་དོགས་གཅོད་བྱེད་དགོས་པའི་དོན་གནད་ཅིག་ནི་གཡར་མོ་ཐང་ཞེས་
 པ་མདོ་སྐད་སྒྱུ་འཕྲུལ་གྱི་བྲག་གི་ཡུལ་གང་ཞིག་ལ་ངོས་འཛིན་དང་དེའི་བྲབ་
 ཁོངས་རྒྱ་ཁྱོན་གྱི་ཆད་གཞལ་རྒྱ་དེ་ཡིན།

ད་སྡེ་མཐོང་བའི་ཡིག་ཆ་ཁག་དུ་གཡར་མོ་ཐང་གི་རྒྱ་ཁྱོན་དང་དབྱེ་
 བཅའ་སྒྲིག་གསལ་ཁ་ཅན་མ་རག་ཀྱང་། འཛམ་གླིང་རྒྱས་བཤད་དུ།

ཨ་མདོའི་སའི་ཁོངས་གཏོགས་མདོ་ཁམས་གཡར་མོ་ཐང་གི་སའི་
 ཆར་གཏོགས་མཆོ་བྱི་ཤོར་རྒྱལ་མོའི་འགྲམ་དུ་མཆོ་སྡོན་པོར་གྲགས་
 པའི་སོག་སྡེ་ཆེན་པོ་ཡིན།⁵⁸

ཅེས་མཆོ་བྱི་ཤོར་རྒྱལ་མོ་ཆགས་ཡུལ་གྱི་ཉེ་འཁོར་དག་དམིགས་
 བཀར་གྱིས་གཡར་མོ་ཐང་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་འདུག་པ་འདྲ་སྟེ། “ཨ་མདོའི་
 སའི་ཁོངས་གཏོགས།”ཞེས་དང་། “དབྱར་མོ་ཐང་གི་སའི་ཆར་གཏོགས་”ཞེས་
 མདོ་སྐད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་བྲག་པའི་ཆ་ཤས་ཤིག་དམིགས་གྱིས་བཀར་བས་ཤེས་ནུས་
 པ་ཡིན།

ད་དུང་དེ་ལས་ཀྱང་ངོ་མཆར་བ་ཞིག་ནི། ལྷ་འདྲེ་བཀའི་ཐང་ཡིག་གི་
 ལྷ་འདྲེ་བཏུལ་བ་ཞེས་པའི་ལེ་ཆན་དུ།

བོད་ཀྱི་བྱི་ཤོར་རྒྱལ་མོའི་མཆོ་ཆེན་དེ། །

བྱང་སྟོགས་ཁམས་ཀྱི་གཡེར་མོ་ཐང་ན་ཡོད།

བསྐྱོར་ན་ཞག་བདུན་ཏུ་ཡིས་འཁོར་བ་ཡིན། །⁵⁹ ཞེས་ཀྱང་བཤད་

234 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ལོ་རྒྱུས་

འདུག་པ་དེ་དག་ལ་གཞིགས་ཆོ། མཆོ་ཁྱི་ཤོར་རྒྱལ་མོ་ཆགས་ཡུལ་མདོ་སྐྱོད་
 གྱི་ནང་ནས་ཡུལ་བྱེ་བྲག་པ་གཡར་མོ་ཐང་དུ་ཡོད་པར་བཤད་འདུག་པར་སྐྱམ་
 པ་བཅས་མཁས་པའི་གསུང་རྒྱུ་འདི་དག་གིས། དབྱར་མོ་ཐང་ཞེས་པ་དེ་
 བཤད་ཟིན་ཅོང་ཁ་ལྟ་བུའི་མདོ་སྐྱོད་སྤྱི་ཡོངས་ལ་བྱབ་པ་ཞིག་མིན་པར་མདོ་
 སྐྱོད་བྱང་ཕྱོགས་མཆོ་སྟོན་པའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་འབྲོག་ཐང་དེ་ཁྲུལ་ལ་གོ་དགོས་
 པ་འདྲའོ།

འོ་ན་ཉེ་རབས་ཐོན་པའི་མདོ་སྐྱོད་སྤྱི་ཡོ་རྒྱུས་ཞེས་པར། “སྐྱོད་
 མདོ་ཁམས་སྐང་གསུམ་དུ་བྱ་བའི་གཡར་མོ་ཐང་གི་སའི་ཆར། རྒྱ་སྐྱོད་ཆེན་
 བོ་སྤྱི་ཆུའི་མིང་གིས་བྲགས་པ་⁶⁰”ཞེས་བཤད་འདུག་པ་དེ་ལྟར་འབྲེལ་སྐྱམ་ན།
 དེ་ནི་རང་གི་སྤྱི་ཡུལ་ལ་བསྐྱེད་པ་བརྗོད་ཕྱིར་ཁྱུང་གི་རྒྱལ་པ་ཙམ་མདོན་
 པ་ལས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བབ་ལུགས་ལ་དབྱེད་པ་དབྱེས་ཕྱིན་པ་བྱས་པའི་དབྱེད་
 འབྲས་མ་ཡིན་པས་སྟོན་ཅིང་པར་སྤྲང་།

དེར་དུས་བོད་ནས་ཐོན་པའི་དཔེ་དབུ་ཅིག་ཏུ། མ་ཆུའི་འཁྱར་ཁྲག་
 བས་ཆུའི་གོང་གུ་ཆེ་བུ་(མཆོད་ཉེན་དཀར་བོ་)བར་གཡར་མོ་ཐང་དང་གྱི་ཐང་
 ཟེར།⁶¹ ཞེས་བཤད་འདུག་ཀྱང་། དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་མཐའ་དཔྱད་པའི་ལུགས་སུ་
 བྱས་པ་མ་ཡིན་པར་མཆོ་སྟོན་པོ་དེ་སྟོན་བྱས་པའི་ཞར་ལ་བྱང་བ་ཞིག་ཡིན་
 ལྟ་བུ། རྩོམ་སྒྲིག་པ་དག་གིས་བོད་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཉམས་འོག་དུ་ཆུད་
 བས་བཤད་པ་ཞིག་ཡིན་མིན་ཡང་ཤེས་དཀའ་ལ། ཁྲུང་ས་ལྱང་རྒྱ་མཆོན་མཐོང་
 བས་བྲིས་པ་ཞིག་ཡིན་པར་བཤད་དཀའ་བས་ན་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ཡོངས་ལ་འགྲུལ་
 བྱགས་ཐེབས་པའི་ནུས་པ་ཅིང་པར་སྤྲང་།

མཁན་ཆོ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས་བྱ་བས་བསྒྲིགས་པའི་དར་ཐང་གདན་
 རབས་ཤོག་ངོས་ན བ། ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལས་མདོ་སྟོན་མི་ཡི་ཆོལ་ཁ། སྐང་

གསུམ་ལས་མདོ་སྐད་གཡར་མོ་ཐང་དུ་གདོགས། ཞེས་བཤད་འདུག་པའང་
ཡུལ་ཁམས་དང་ལོ་རྒྱུས་གཉིས་ཆ་ལ་རྒྱུས་མངའ་མེད་པས་ནོངས་པ་ཡིན་ནམ་
སྟམ།

བརྒྱ་གསུམ་པ། ཨ་མདོ།

དེང་སང་མདོ་སྐད་སྤྱི་ལ་ཨ་མདོར་འཁོད་པའི་ཐ་སྐད་འདི་ནམ་བུར་
གི་དུས་གསལ་བཤད་བྱས་པའི་ཡིག་ཆ་རག་སོན་མ་བུར་ཡང་། ལོ་ངོ་ཆིག་སྟོང་
ཡར་སྔོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་རྒྱུ་ཉེད་གཉེར་ཡིག་དང་། རྩོམ་པ་ལི་
གཉི་ངོས་བཤུས། ལི་ཡུལ་ནས་ཐོན་པའི་ཁྲུ་ཤིང་མཐོང་བ་ཁག་དུ་ཨ་མདོ་
ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་མཐོང་རྒྱ་མེད། དེར་བརྟེན་ཨ་མདོ་ཞེས་པ་རྒྱ་མཚན་
ཅི་ཞིག་གི་རྒྱུན་གྱིས་མདོ་སྐད་ཀྱི་མིང་དུ་ཆགས་པ་ལ་ཁྲུངས་ལྷན་གྱི་འགྲེལ་
བཤད་རྒྱ་སྐད་བཞུགས། མདོ་སྐད་ཆོས་འབྱུང་དུ།

འབྲི་རྒྱུ་མེ་བོའི་ལུང་རིང་བཀྲལ་བའི་བ་ཡན་ཏ་རིའི་ཤར་ངོས་ཨ་
ཆེན་གངས་རྒྱལ་གྱི་རི་དང་། མདོ་ལ་གཉིས་ཀྱི་མིང་བསྟོམས་པས་
དེ་མན་ཆད་ལ་ཨ་མདོ་ཟེར།⁶²

ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་ནི་སལ་ཆེར་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཐོག་དུ་ཨ་མདོ་ཞེས་པའི་
ཐ་སྐད་ལ་འགྲེལ་བཤད་བྱུང་བ་སྔ་མོས་སུ་སྤངས་ཡང་། དེའི་ཡར་སྔོན་ནས་ཨ་
མདོ་ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་མེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། བྲག་དགོན་པ་ལས་ལོ་ངོ་༡༧༩
སྔོན་ལ་བྱོན་པའི་རོང་བོ་བཤར་སྐལ་ལྷན་རྒྱ་མཚོའི་ཨ་མདོ་ཆོས་འབྱུང་དང་།
བྲག་དགོན་པ་ལས་ལོ་༡༥༩ སྔོན་ལ་བྱོན་པ་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་
པ་སྐུ་ཕྱེད་དང་བོའི་ནམ་ཐར། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་ནམ་ཐར་དུ་ཀུ་ལའི་གོས་

236 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

བཟང་སོགས་སུ་ཨ་མ་དོ་ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་བྱང་འདུག

གཞན་ཡང་ཞིན་ཏུ་ངོ་མཆར་བཞིག་ནི་བྲག་དགོན་པ་ལས་ལོ་༡༩༥༧ གྱི་
སྡོན་ལ་བྱོན་པ་སྟག་ཆང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་གྱི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་དུ་“འ་མ་དོ་
”ཞེས་བཀོད་ཡོད་སྟབས། གལ་སྲིད་མདོ་སྐྱོད་ལ་ཨ་མ་དོ་ཟེས་བ་ལོ་རྒྱུས་རང་
བཞིན་གྱི་ནོར་འབྱུལ་ཞིག་དུ་བཅི་བཞིན་ཡོད་ཆོ་ཆེས་ཐོག་མར་ཨ་མ་དོ་
འདོགས་མཁན་དག་ལ་འཁོན་དགོས་པ་ལས། གཞན་གྱིས་བཤད་ཟིན་པ་
བསྐྱར་འབྲི་གནང་མཁན་སྐུ་ཞབས་བྲག་དགོན་པ་ལ་ལེ་ཁག་ཅི་ཡང་མེད།

བདག་གིས་འདིའི་སྐོར་ལ་ཉམས་ཞིབ་དཔྱད་ཀྱིས་བྱིན་པ་བྱས་པའི་བྱ་བ་
དོན་ལྟ་བུར་འདི་དང་འབྲེལ་ཡོད་གྱི་རྒྱ་མཆན་འགའ་ཞིག་རྟེན་པ་ནི། འ་ཞ་
ཞེས་པ་སྐར་མ་དོ་སྐྱོད་རང་དུ་བྱང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་ཞིང་། མགར་སྟོང་
བཅན་ལོ་ངོ་བརྒྱད་ཀྱི་རིང་མདོ་སྐྱོད་འཁོར་ཡུལ་དུ་བསྐྱེད་ནས་རྒྱ་ནག་ཐང་
ལ་གཡུལ་བཀྲེས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་ལ། ཨ་མ་དོ་བ་སལ་ཆེར་གྱིས་ཡི་གེ་སྟོག་
སྟངས་ལ་“འ་”དང་“ཨ་”གཞིས་གྱི་སྐྱོད་གངས་ལ་བྱང་པར་ཚ་ནས་མེད་པས་
“འ་རྒྱུང་”དང་“ཨ་ཆེན་”གྱི་ཐ་སྐད་སྐྱར་ཅིང་། དེ་བ་དཀར་དང་ཐང་ཡིག་
བསྐྱེད་བྱས་པ་གཞིས་སུ་“འ་ཞ་”ལ་“ཨ་ཞ་”བྲིས་འདུག་པ་དང་། ད་ལྟའང་
མདོ་སྐྱོད་ཐེ་བོའི་ཁོངས་སུ་“ཨ་ཞ་”ཞེས་པའི་སྡེ་ཆོ་དུ་མ་མཆིས་པར་མ་ཟད།
ཨ་ཞ་ཡར་སྐྱེད་ས་བཀྲ་གིས་ཆོས་འཁོར་སྤིང་ཞེས་པའི་དགོན་སྡེ་ཡང་ཡོད་ལ།
མཛོད་དགའི་ཁོངས་སུ་འང་“ཨ་ཞ་”ཞེས་པའི་སྡེ་ཆོ་ཡོད་པ་དེ་དག་ཐམས་
ཅད་ལ་“ཨ་ཞ་”འདི་ཉིད་བྲིས་འདུག་པའི་ཐོག་ནས་དོགས་སྟོང་ཅམ་བྱས་ན།
གྱི་གྲུ་མ་བཅན་པོའི་སྐུ་ཞབས་ནས་མདོ་སྐྱོད་དུ་འཁོར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཐ་སྐད་འདི་ལོ་
རྒྱུས་ཡིག་ལམ་དུ་གསལ་ཞིང་། སྟག་རི་གཞན་གཟིགས་གྱི་མིག་བྱེ་མཁན་གྱི་
སྐད་པའང་མདོ་སྐྱོད་འཁོར་ཡུལ་ནས་ཡོང་བ་དང་། སྟོང་བཅན་ལས་མས་

ཀྱི་དྲུག་དོང་གཏེར་ཡིག་དྲུ་འཁས་བྱལ་བྱགས་ད་ཅང་ཆེ་སྟབས། བྱིས་རིམ་གྱིས་
འཁོད་དང་མདོ་སྐད་ཅེས་པའི་མིང་ཆོག་གཞིས་བསྐྱེད་ཏེ། “འཁོད་”འམ་“ཨ་
མདོ་”ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་ལ་འགྱུར་ཕྱོག་གི་བརྒྱུད་རིམ་ཞིག་ཡོད་མི་སྲིད་པ་མིན་
པར་སྒྲུལ་ཞིང་། ད་དྲུང་མཁས་པ་ལྟུང་འཁོར་འབྱུང་རྒྱས་པར།

སྤྱི་ཆེན་ཁམས་པ་ཡིན་པས། ད་ལྟ་ཁམས་པ་ལ་ཨ་མིར་འབོད་པ་
ལྟར་རོ།⁶³ ཞེས་དང་།

ཆོས་འབྱུང་ཆེན་མོ་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆན་ལྟུང་སྤྱི་ཆེན་གྱིས་མཛད་
པ་ཡོངས་གྲགས་ལྟུང་འཁོར་འབྱུང་བསྐྱེད་པར་ཡང་།

སྤྱི་ཆེན་ཁམས་པ་ཡིན་པས། ད་ལྟ་ཡང་ཁམས་པ་རྣམས་ལ་ཨ་མིར་
འབོད་པ་དེ་ལྟར་ལགས།⁶⁴

ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་བ་འདི་དག་གིས་བསྟན་པའི་ཁམས་པ་ཞེས་པ་དེ་
མདོ་སྐད་རང་ལ་བཤད་པ་ལ་དོགས་པ་མི་དགོས་ཤིང་། ལུང་ཆོག་སྤྱི་ཆེན་དེ་དག་
གི་དོན་གནད་ལ་བསམ་ཆེ། ཆོས་འབྱུང་འདི་གཞིས་ཚུལ་པ་པོ་ལྟུང་སྤྱི་ཆེན་
ཞེས་པ་རབ་བྱུང་གཞིས་པའི་ས་སྐང་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༡༠༩ རྩོན་ལ་འབྲུངས་པ་ཞིག་
ཡིན་པས། ད་ལོ་སྟེ་ལོ་༡༠༠༢ བར་ལོ་ངོ་༡༩༡ གྱི་རྩོན་ལ་དབུས་གཙང་ཕྱོགས་
སུ་ཨ་མདོ་བ་རྣམས་ལ་“ཨ་མི་”ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་ཤེས་སྟབས། སྐབས་
དེ་དུས་ཨ་མདོ་བ་ལ་“ཨ་མི་”ཞེས་འབོད་པ་དེ་“ཨ་མདོ་འེ་མི་”ཞེས་པའམ།
ཡང་ན་“འཁོར་མི་”ཞེས་པ་གང་རུང་ཞིག་བསྐྱེད་ཏེ་ཨ་མིར་བཏགས་པ་ལས་
འོས་མེད་པ་ལྟ་བུར་སྤང་བས་གཟུ་བོར་གནས་པ་དག་གིས་དབྱད་པར་བྱ། ད་
དྲུང་དེ་བས་ཀྱང་ཤིན་དུ་ངོ་མཆར་བའི་འབྲུངས་གཞན་ཞིག་ཆེད་པ་ནི། ལྟག་
ཆང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་གྱིས། ལྷག་པོ་ལྟོང་གི་རུས་རྒྱུད་ཀྱི་ཆེ་བཙུན་སྟེ་ལ་
མ་བཙུ་གཞིས་བཤད་སྐབས།

238 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ད་མོ་མོ་སྒྲོང་ལ་ཆེ་བྱག་ཡོད། །
 སྒྲོད་ན་སྤྲ་ཆ་བ་འབྲིང་ཡས་གཉིས། །
 བར་ན་རོ་འངོ་རག་གི་གཉིས། །
 སྐད་ན་མི་ཉག་གི་ཐན་གཉིས། །
 ཆེ་བྱག་མཆན་ན་བཅུན་བྱག་དེ(སྟེ)། །
 སི་རི་འ་མདོ་དང་སྤྱིང་བ་གཉིས། །
 རོ་འངོ་ལ་ཕུ་བ་དང་མདའ་བ་གཉིས། །
 གྱི་ཐན་ལ་རྒྱས་བསྐྱས་ཆེ་ཆུང་གཉིས། །
 དེ་ཆེ་བཅུན་སྟེལ་མ་བཅུ་གཉིས་ཡིན། །⁶⁵ ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་

ཡིན། འདིའི་སྐོར་ལེ་ཆ་ན་གཞན་ཞིག་ཏུ་རྒྱས་པར་བཤད་ཡོད་ལ། སྐབས་བབ་
 གྱི་མི་ཉག་ཅེས་པ་མི་སྟངས་ཀྱི་ཁམས་མི་ཉག་ དེ་བཞིན་ཅོ་ནེ་དང་། སྐྱེ་འབྱུང་
 སོགས་མདོ་སྐྱད་གྱི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་མི་ཉག་གི་རྒྱུད་པ་ཐོར་བྱ་དང་བཅས་
 པ་ལ་གོ་དགོས་ཤིང་། གྱི་ཐན་ཞེས་པ་ད་ལྟའི་མདོ་སྐྱད་ཟེ་ལིང་སྟེ་བར་བྱས་
 པའི་ཡུལ་ཆ་ལ་ཡིག་རྟེན་ཁག་ཏུ་གྱི་ཐན་དང་གྱི་ཐང་སོགས་ཟེར་ཞིང་། བི་རི་
 ཞེས་པ་དེང་སང་གི་ཁམས་བེ་རི་ཕྱོགས་ཡིན་པ་འདྲ།

སྤྱིང་བ་ཞེས་པ་ནི་ཁམས་ཀྱི་སྟེ་དགེ་སྤྱིང་ཆང་དང་། བདོ་སྐྱད་མདོ་ད་
 དགེ་སྤྱིང་བ། དེ་མིན་མདོ་སྟོད་སྐྱད་གྱི་སྟེ་ཁོད་ཏུ་སྤྱིང་རྒྱུད་ཡོད་པ་ཁག་ལ་
 གོ་དགོས་པ་ཡིན་ནམ་སྟུམ་ཞིང་། སྤྱར་སྤྱིང་གེ་སར་གྱིས་དབང་བསྐྱུར་བའི་
 ཡུལ་ཁམས་ཀྱི་ནང་གསེས་དག་ཡིན་ལ། “འ་མདོ་”ཞེས་པ་དེ་གང་ལ་ངོས་
 འཛིན་བྱེད་དགོས་མིན་ནི་སྐབས་འདིའི་བརྟག་བྱ་གཙོ་བོ་དེ་ཡིན། འདི་ལ་
 “འ་མདོ་”ཞེས་འབྱུང་བ་དེང་སང་གི་“ཨ་མདོ་”ཞེས་འབོད་པའི་ཡི་གེའི་དག་
 ཆ་རི་བཞིན་མིན་ཡང་། གོང་ཏུ་བཤད་པ་ལྟར་མདོ་སྐྱད་པ་ནམས་གྱིས་འདྲང་

ཨ་འདི་གཉིས་ལ་ཨ་ཆེན་ཨ་རྒྱུད་དུ་འབོད་པའི་ཐ་སྐད་ཅམ་ལས་སྐྱ་གདངས་
ལ་བྱད་པར་ཡིན་ས་མེད་སྟབས། དེང་སང་མདོ་སྐད་ལ་ཨ་མདོར་འདོད་པའི་
ཁྱུངས་གཏུགས་ས་མཐར་ཐུག་དེ་འདི་ཉིད་ཡིན་ནམ་སྟམ།

ཨ་མདོ་ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་ཀྱི་འབྱུང་ཁྱུངས་འདི་ཉིད་ཡིན་ཆོ། རྒྱ་བོད་
ཡིག་ཆ་ཚུལ་པ་བོ་སྟག་ཆང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་གྱི་འཁྱུངས་འདས་ལོ་
ཆོགས་མ་རྟེན་ཀྱང་། ཁོང་གི་ལོ་རྒྱུས་འདི་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ཤིང་སྟག་རྟེ་
སྟེ་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་བཅམས་བྱུང་བ་ཤེས་སྟབས། ཨ་མདོ་ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་
རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་དུ་ཐེབས་ནས་ད་ལོ་སྟེ་ལོ་༢༠༠༧ བར་ལོ་ངོ་༥༧༩ སོང་བ་
ཡིན་ལ། ང་ཆོས་ཨ་མདོ་ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་དེ་ནམ་བུ་གི་དུས་དང་ཐོག་མར་
གང་ནས་གྲགས་པ་སོགས་ཀྱང་རོབ་ཅམ་རྟོགས་སྟབས་ལྟ་བུར་སྤང་བས་ལོ་
རྒྱུས་ལ་གདེང་རྟེན་པའི་མཁས་པ་དག་གིས་དཔྱད་པར་བྱའོ།

དགེ་ཆོས་ཀྱིས་ཨ་མདོ་ནི་མདོའི་སྐྱ་དག་པར་བསྐྱགས་པས་ཨ་སྐྱ་ཞིག་
རང་བཞིན་གྱིས་བྱུང་བར་བཤད་པ་དེ། ཡིག་ཁོ་ནར་བསམ་སྟོབ་དང་ཆོ་ཨ་
མདོའི་འབྲོག་སྐད་ཀྱི་ཕྱོག་སྟངས་དག་པོ་འདི་འདྲ་ཡོང་བ་བདེན་ཞིང་། མདོ་
སྐྱ་དག་པར་བསྐྱགས་པས་ཨ་ཡིག་ཅིག་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོང་ན་མདོ་སྟེ་བསྐྱལ་
བཟང་ལྟ་བུ་ལ། ཨ་མདོ་སྟེ་བསྐྱལ་བཟང་ཅིའི་ཕྱིར་མི་བཟུང་སྟམ་ན། དེ་ནི་དགེ་
ཆོས་ཀྱི་ཆོག་དེའི་གོ་བ་མ་ལོན་པ་ཡིན་ཏེ། དགེ་ཆོས་ཀྱིས་དགོངས་པ་བཞེས་
སྟུགས་ནི་མདོ་ཡིག་ཡོད་ཆད་ཀྱི་སྟོན་ལ་ཨ་ཡིག་ཅིག་རང་བཞིན་གྱིས་འབྱུང་
བའི་དོན་མ་ཡིན་པར། ཆོག་སྟུགས་མེད་པའི་མདོ་ཡིག་རྒྱུད་བ་བསྐྱགས་ཆོ་
ཨ་སྐྱ་ཞིག་རང་བཞིན་གྱིས་ཐོན་པར་བཤད་པ་འདྲ་སྟེ། དཔེར་ན། ས། མ།
ལྟ་བུ་བརྗོད་དོན་སྟོན་སྟབས་པའི་མིང་ཆོག་ཅིག་ཡིན་པས་ཆོག་སྟུགས་ཨ་སྐྱ་དེ་
དགོས་དོན་མེད་ཀྱང་། ས་ཡིག་དང་མ་ཡིག་ཆོག་རྒྱུད་བ་སྟོན་སྟབས་ཨ་ས་དང་།

240 བདོ་མྱེད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་ཤིང་།

ཨ་མ་ཞེས་ཨ་སྐྱེ་དེ་རང་བཞིན་གྱིས་བྱུང་བར་སྣང་བ་འདིའི་ཐུབ་ཏེན་གྱི་
རིགས་པར་འགོ་བར་སྐྱེ།

དེས་ན་དག་ཚོས་གྱི་གསུང་སྐྱོས་དེ་མཁས་པའི་ནམ་དཔྱིད་གྱི་འབྲུག་
རྩལ་ངོམ་པ་ཡིན་པས་སྐྱོག་སྐབས་སྤྱིད་སྣང་སྟེར་ཡང་། བདོ་མྱེད་ལ་ཨ་མ་དོ་
ཟེར་བའི་མིང་གི་བྱུང་སྣང་ས་ལ་འགོ་མིན་དོགས་གནས་སུ་སྣང་ངོ་།།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ ཚོགས་ལམ་ལུགས་ལ་དབྱད་པ།

གཅིག བོད་ཡུལ་སྤྱི་འཐུས་པ་བ།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འདི་རྒྱལ་སྤྱི་ཅན་དུ་བསྒྱུར་དགོས་ན། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
ཐོག་བྱང་བའི་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་ཁག་རྒྱལ་སྤྱི་འཐུས་སྤྱི་ཚོགས་འཕེལ་རིམ་དང་
བསྒྱུར་ནས་བལྟ་དགོས་པ་ཡིན་ལ། ཏུས་རབས་ཁག་གི་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་
ཀྱི་ངོ་བོ་ལ་དབྱད་དེ་དབྱེ་ཞིབ་བྱེད་དགོས་པ་དེ་ཡིན། གདོད་མའི་སྤྱི་ཚོགས་

242 བཞུགས་པའི་ཆུང་མ་གྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ལྟ་སྟངས་ལྟར་ཤིང་།

གི་གོ་དོན་དང་ཆ་ཕྱོགས་བཞག་སྟངས་ལ་རྟོག་འདོད་དེ་ཅམ་མེད་ཀྱང་། བྱ་གཞི་གཞི་ལམ་ལུགས་དང་། བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་འདོན་ལམ་ལུགས། ཆོས་སྤྱོད་ཟུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་འདི་གསུམ་ནི་རྟོག་འདོད་སྟོན་ཆེན་ཏུ་གནས་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས་འཛམ་གླིང་གི་སྤྱི་ཆོག་ལ་འཕེལ་རིམ་དང་རང་ཅག་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཆོག་ལ་འཕེལ་རིམ་གཉིས་གཞིལ་བསྟར་ཞིབ་ཆགས་བྱེད་རྒྱུ་འདི་ཉ་ཅང་གལ་ཆེན་ཏུ་འདོན་དགོས་པར་སྟམ།

ང་ཆོར་ཅུང་སྟབས་བདེ་བའི་ཐབས་ལམ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། ཐོག་མར་རྒྱལ་ཡུ་རོབ་ནས་བྱུང་བའི་ལམ་ལུགས་དེ་དག་མཆོན་བྱེད་ཀྱི་མིང་ཆོག་རྣམས། དེ་རིང་གི་འཛམ་གླིང་ཤར་རྒྱལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲུབ་པ་ལ་ཆེར་གྱིས་བེད་སྤྱོད་ཤུགས་ཆེན་གཏོང་གིན་ཡོད་པ་དག་ལ། སྤུ་ཐག་ཆོད་པའི་དཔུང་པ་ཞིག་གཏོང་བུ་བ་ན་ད་བཟོད་ང་ཆོའི་མིག་མདུན་དུ་སྟོན་གཞི་གསར་བ་ཞིག་སྟེ་བས་ཡོང་བ་ཐག་གིས་བཅད་ཆོག བྱ་གཞི་གཞི་གསར་(Slave)ལམ་ལུགས་ཀྱི་གོ་དོན་དབྱེ་རིའི་ཆོག་མཛོད་(Cambridge International Dictionary of English) ཞེས་པར་བཞག་པ་ནི། བྱ་གཞི་གཞི་བདག་པོ་གཞན་ཞིག་ལ་དབང་བའི་མི་སྟེ། བདག་པོ་དེའི་ཆེད་དུ་ངལ་ཚུལ་གཞི་གསར་བྱེད་དགོས་ཤིང་། རང་ཉིད་ལ་མི་སྟེར་གྱི་མི་ཆེའི་རང་དབང་ཡེ་ནས་མེད་པ་ཞིག་ལ་ཟེར། ཞེས་འབྱུང་། དེས་ན་བྱ་གཞི་གཞི་ལ་རང་ལ་དབང་བའི་རྒྱ་ཞོར་གསོག་ཉར་དང་། གཉེན་སྲིད་སོགས་ཀྱི་རང་དབང་ཚུ་ནས་མེད་པར་མ་ཟད། རང་གི་ཆེ་སྟོག་ཀྱང་རང་ལ་མི་དབང་བར་མི་བྱ་བདག་གིས་བྱ་གཞི་གཞི་ལ་ཉོ་འཛོང་དང་། བྲག་མཆོད་ཀྱི་ཆེད་དུ་དམར་གསོད་བྱེད་ཆོག་པ་སྟེ་སྐད་ཆ་བཞག་ཤེས་པའི་སྟོ་ཤུགས་ཤིག་རེད།

བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་འདོན་(Feudalism)ལམ་ལུགས་སྟོར།(Cambridge International dictionary of English)ཞེས་པར་གསལ་བ་ནི། སྤྱི་ཆོག་ཀྱི་ལམ་

ལུགས་དེ་ནི་སྤྱི་ལོ་དྲུག་རབས་བརྒྱད་པ་དང་དགུ་བའི་ནང་ཡུ་རོབ་རྒྱལ་
 རྩོགས་སུ་དར་གནས་བྱུང་བ་ཞིང་། མི་དམངས་ཀྱིས་མངའ་བདག་གི་ཆེད་དུ་
 ཁྲལ་ལས་དང་འཐབ་ཚོད་གཉེར་དགོས་པ་དང་། མངའ་བདག་གིས་ས་
 གནས་མངའ་བདག་ལ་ས་ཞིང་སྤྲད་དེ་སྤྱད་སྟོབ་བྱས་ནས་ས་གནས་མངའ་
 བདག་དང་བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་འདྲིལ་གྱི་བདག་པོའི་བར་ཕན་ཚུན་གྱི་ཁེ་ཕན་
 ཚུན་བརྟེན་ལེན་བྱེད་པའི་ལམ་ལུགས་ཤིག་ལ་ཟེར། ཞེས་འབྱུང་།

ཆོས་སྤྱི་ཟུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཀྱི་གོ་དོན་དེ་བྱིན་ཡིག་དུ་གསལ་བ་
 བློ། (Theocracy) ཞེས་པ་འདི་ཡིན་ལ། མིང་ཚིག་འདི་བོད་བརྒྱུར་བྱས་པ་ཁག་
 དུ་ལྟ་དང་སླ་མས་སྟོང་བའི་གཞུང་ཞེས་གསལ་བ་ཡིན།

ང་ཆོས་ལམ་ལུགས་དེ་གསུམ་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་མིང་ཚིག་ཨ་མ་ལྷ་བུ་དག་
 གི་གོ་དོན་ངེས་ཟིན་པའི་རྗེས་ལ་གསལ་བོར་མཐོང་ཐུབ་པ་ནི།

༡། བྲན་གཡོག་ལམ་ལུགས། ཞིང་བྲན་བདག་པོས་ཐོན་སྐྱེད་རྒྱ་ཆ་
 དང་ཐོན་སྐྱེད་བྱེད་མཁན་ཞིང་བྲན་ནམས་བདག་ཐོབ་བྱེད་པ་མང་གཞིར་
 རྒྱུར་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་ཤིག་ལ་ཞིང་བྲན་ལམ་ལུགས་ཟེར་དགོས་ཤིང་།
 དེ་ནི་འགྲོ་བ་མིའི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་མིས་མི་ལ་བཤུ་གཞོག་བྱེད་པའི་ལམ་ལུགས་ཐོག་
 མ་དེ་ཡིན་པར་དང་རབས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བཙུག་གཅིག་མཐུན་དུ་ཁས་
 ལེན་བྱེད་ཅིང་། ལམ་ལུགས་འདི་ཐོག་མར་གནའ་བོའི་ཨེ་རྩུབ་དང་། སྤྱི་ལོ་
 སྟོན་གྱི་ལོ་ལོ་༦༠༠ ལྷབས་ཨི་ཟི་རལ་རྒྱལ་ཁབ་གདོར་བས་ཡུལ་གྱུར་ནས་མེ་
 སོ་སོ་དྭ་མིས་ཡ་ (Mesopotamia) ཞེས་པའི་སྟོན་ལྷོ་གས་སྟེ་རྟེན་ལོ་ལོ་ལོ་
 (Babylonia) ཞེས་པར་གནས་གཞིས་ཆགས་ཤིང་། ཕར་སྟེ་ཐ་ཏ་ཞིས་འོ་ (Prophet
 Daniel) ཞེས་པ་བྲན་བདག་གི་རྒྱལ་བོར་གྱུར་པ་ནས་བྱུང་བར་བཤད། (རྒྱལ་
 ཁབ་ཕྱི་མ་འདི་ཆགས་ས་དེང་སང་གི་ཨི་རག་ (Iraq) རྒྱལ་སའི་སྟོན་ཡོད།) དེ་

244 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

བཞིན་སྒྲིའི་ས་སི་དང་རོམ་གྱི་བྲན་གཡོག་ལམ་ལུགས་ནི་བྲན་གཡོག་ལམ་
ལུགས་ཀྱི་དཔེ་མཚན་མངོན་གསལ་དོད་ཤོས་ཤིག་རེད།

སྐབས་དེའི་བྲན་བདག་ཆོའི་བྲན་གཡོག་གི་ཡོང་ཁུངས་གཙོ་བོ་ནི་
དམག་སར་པམ་པའི་བཟུང་དམག་དང་། མ་ཅུ་ཤིབ་པའི་ཆོང་བ་སྒྲེ་ཐོན་སྒྲིད་
གཞིར་མཁན་རྒྱུང་གས་རིགས་ཡིན། བྲན་གཡོག་བདག་པོ་ཆོས་བྲན་གཡོག་
རྣམས་ངལ་ཚོལ་སྐྱུག་ལས་ལ་བཅོར་འདེད་ཤུགས་ཆེན་བྱས་སྐབས། སྒྲིའི་གས་
ཀྱི་ཐོན་སྒྲིད་རྒྱུ་ཤུགས་སྤར་ལས་ཆེ་རུ་བྱིན་ཡོད་ནའང་། བྲན་བདག་གིས་
བྲན་གཡོག་རྣམས་གསོད་གཅོད་བཀོལ་འདེད་གིས་ཡང་བའི་བཤུ་གཞོག་
བྱས་ནས་མར་བྱས་པ་དེས། བྲན་གཡོག་རྣམས་ལས་ཀ་བྱེད་པར་སྒྲོ་སྤང་མེད་
པར་གྱུར་ནས། བྲན་བདག་གི་ཐོན་སྒྲིད་རྒྱ་ཆས་ལ་གཏོར་བཤིག་ཡང་ཡང་
བཏང་བ་དང་། ལྷ་དང་ལྷ་བྱས་ནས་བྲོས་བྱོལ་དུ་བྱིན་པ་སོགས་གིས་བྲན་
གཡོག་སྒྲིའི་གས་ལུ་མཐུད་ནས་འཕེལ་རྒྱས་སུ་འགོ་བའི་འགལ་རྒྱུན་བཟོས་
སྐབས། ཐོན་སྒྲིད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་གསར་བ་ཞིག་གིས་བྲན་གཡོག་ལམ་ལུགས་
ཀྱི་ཐོན་སྒྲིད་བྱེད་ཐབས་དེའི་ཆོབ་བྱེད་དགོས་པར་གྱུར་པས། བཀས་བཀོད་
རྒྱུད་འཛིན་གྱི་ཐོན་སྒྲིད་བྱེད་པའི་ལྷ་གྲུ་འབྲས་པ་ཡིན།

བྲན་གཡོག་རྣམས་གདམས་གསེས་མེད་པའི་ལྷ་བྱག་གི་འཆོལ་མ་ནས་
བྲན་བདག་ལ་ངོ་ཚྏ་ལ་གྱེན་ལངས་ཡང་ཡང་བྱས་པས་བྲན་གཡོག་ལམ་ལུགས་
ཐོར་ཞིག་དུ་འགོ་བཞེན་པའི་གོ་སྐབས་དང་བསྐྱུན་ནས། ལྷ་གྲུ་འབྲས་ཟིན་
པའི་ས་བདག་གལ་རིམ་གྱིས་བྲན་གཡོག་གི་སྤྱི་དབང་འཕྲོགས་ནས་བཀས་
བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་ལམ་ལུགས་བྱང་བ་ཡིན།

༡། བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་ལམ་ལུགས་ནི། བཀས་བཀོད་རྒྱུད་
འཛིན་པ་དག་གིས་ས་ཞིང་བདག་བཟུང་བྱེད་པ་དང་། ཞིང་བའམ་བྲན་

གཡོག་གི་ངལ་ཚྱལ་ལྷག་མ་བཤུ་གཞོག་བྱེད་པ་མང་གཞིར་གྱུར་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་
 ལུགས་ཞིག་ལ་ཟེར། བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་གྱི་ལམ་ལུགས་ནང་། ས་ཞིང་
 གཤམ་ཆེར་བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་ས་བདག་གཤམ་རིམ་ལ་དབང་བ་དང་།
 ཞིང་བའམ་བྲན་གཡོག་རྣམས་ལ་ས་ཞིང་གཏན་ནས་མེད་པའམ་ཉུང་ཙམ་
 ལས་མེད། ཞིང་བ་ཆོས་ས་བདག་གི་ཞིང་ཁ་འདེབས་ལས་དང་། ཆོད་གཞི་
 མི་འདྲ་བའི་སློན་ནས་ས་བདག་གཤམ་རིམ་ལ་བརྟེན་བསྐྱུན་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན།
 ས་བདག་གཤམ་རིམ་གྱིས་ཞིང་བ་ལ་བཤུ་གཞོག་བྱེད་སྐྱབས་གཙུག་པོ་ནི། ཞིང་
 བའི་ལག་ནས་ས་ཞིང་ཐོགས་མར་ལེན་པ་དེ་ཡིན།

ཞིང་བྲན་ལམ་ལུགས་དང་བསྐྱར་ནས་བལྟས་ན། བཀས་བཀོད་རྒྱུད་
 འཛིན་ལམ་ལུགས་འོག་ཞིང་བ་ལ་ཆོད་དེས་ཅན་གྱི་རང་དབང་ཡོད་པ་དང་།
 རང་ཉིད་ཀྱི་ཐོན་སྐྱེད་ཡོ་ཆས་ཡོད་པ། སློན་སྐྱེད་ཀྱི་ཡག་ཞེས་དེ་ས་བདག་
 གཅིག་ཕྱི་མིན་པར་ཞིང་བ་རང་གི་ཁེ་ཕན་དང་ཡང་འབྲེལ་བ་དེས་ཅན་ཞིག་
 ཡོད་སྐབས། ཐོན་སྐྱེད་བྱེད་པ་ལ་སློན་སྐྱེད་གང་འཆམ་ཡོད་པས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་
 ཐོན་སྐྱེད་ནུས་ཤུགས་གོ་འཕེལ་དུ་འགོ་བ་ལ་སྐྱེལ་ཤུགས་ཐེབས་ཡོད།

བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་གྱིས་སྤྱི་དབང་འཛིན་ཐབས་གཙུག་པོ་ནི།
 རིགས་རྩས་དང་གཤམ་རིམ་བཅི་དགོས་པའི་འདུ་ཤེས་འཛིན་སྐྱབས་སྤྱད་དེ་སྤྱི་
 ཚོགས་ལ་དབང་རྒྱུར་བྱེད་ཐབས་ཀྱི་ནུས་པ་འདོན་པ་ནི་བཀས་བཀོད་རྒྱུད་
 འཛིན་ས་བདག་གཤམ་རིམ་པའི་བསམ་སློབ་ཡིན་ལ། བསམ་སློབ་དེས་བཀས་
 བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་གྱི་རིགས་རྩས་དང་གཤམ་རིམ་བཅི་སྤྱད་དགོས་པ་བྱ་བ་སྤེལ་
 བྱས་པ་བརྒྱུད་ནས། ས་བདག་བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་པས་ཞིང་བ་ལ་བཤུ་
 གཞོག་བྱེད་པའི་ལམ་ལུགས་ལ་སྤྱད་སློབ་བྱེད་ཐབས་དང་། བཀས་བཀོད་
 རྒྱུད་འཛིན་པའི་ཡ་རབས་བཟང་སློབ་བྱེད་ཐབས་སྤེལ་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།

246 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་།

ཡིན་ནའང་། ལམ་ལུགས་དེ་དུས་ཡུན་ངེས་ཅན་ཞིག་བརྒྱུད་མཐར་
 ཞིང་པའི་ཁྱེན་ལངས་གཅིག་མཐུག་གཉིས་མཐུད་དུ་ལངས་པ་དེས། བཀས་
 བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་པའི་བཤུ་གཞིག་བྱེད་པའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ཆེག་ཆང་ལ་གས་
 ཆག་བཅོས་ཤིང་། རིམ་གྱིས་བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་མཐའ་
 མཐུག་ལ་སྤེབས་སྐབས། ཐོན་སྐྱེད་རྒྱས་ཤུགས་དང་ཆོང་རྒྱས་དཔལ་འབྱོར་
 འཕེལ་རྒྱས་སུ་སོང་བ་དང་བསྐྱེད་ནས། མ་ཙུ་རིང་ལུགས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་
 ཀྱི་ལྷ་གྲུ་འབྱས་ཤིང་། དེ་དང་མཉམ་དུ་སྐབས་དེའི་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོ་ཞིག་ལ་
 སྤྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་བྱུང་བ་ཡིན་མོད། དཔལ་འབྱོར་ལ་ཆེས་
 འོར་ཐེབས་པའི་ལམ་ལུགས་དེས་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཙམ་ལའང་མ་འདྲང་བར་འཛུལ་
 སྤང་ཤར་བྱུང་གི་རྒྱལ་ཁབ་སྟོབས་ལྡན་པལ་ཆེར་མ་ཙུ་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་
 ཀྱི་ལམ་ལུགས་ཀྱིས་ཁ་ལོ་སྒྱུར་བཞིན་པའོ།

༡། ཆོས་སྤྱིད་བྱུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས། ལམ་ལུགས་དེའི་ངོ་བོ་ངོས་
 ཟེན་པ་ལ། ཐོག་མར་ཆོས་སྤྱིད་བྱུང་འབྲེལ་ཞེས་པའི་མིང་ཆོག་འདིའི་གོ་དོན་
 གསལ་བོར་བཅོས་དགོས་པ་ཡིན། ང་ཆོས་རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆང་ཁག་
 ལ་སྟོབས་སྟོང་བྱེད་སྐབས། རང་ཅག་གི་སྤྱི་རབས་ཡིག་ཆའི་ནང་དུ་ཆོས་སྤྱིད་
 ལུགས་གཉིས་དང་། ཆོས་སྤྱིད་གཉིས་ལྡན། ལུགས་བྱུང་ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་ཆོག་
 བརྗོད་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་བྱུང་འདུག་ཀྱང་། ཆོས་སྤྱིད་བྱུང་འབྲེལ་ཞེས་པའི་མིང་
 ཆོག་འདི་ཐོས་དམན་ཁོ་བོའི་མཐོང་ལམ་དུ་མ་གྱུར། འོ་ན་ཆོས་སྤྱིད་བྱུང་
 འབྲེལ་ཞེས་པའི་མིང་ཆོག་དེ་འབྱུང་སའི་ཨ་མ་གང་ཡིན་དང་ག་དུས་བྱུང་ངམ་
 སྟམ་ན། ཁོ་བོའི་སྤྲང་ཆོད་ལ་ཡུ་རོབ་ཀྱི་ཆོས་སྤྱིད་བྱུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཏེ་
 (Theocracy) ཟེར་འདི་ལས་བྱུང་བར་འདོད་ཅིང་། དེ་ཉིད་རྒྱུ་ཡུ་རོབ་ནས་
 བོད་དུ་ཐད་ཀར་ཡོང་བ་ཞིག་ཀྱང་མིན་པར་རྒྱ་ནག་དམར་བོས་བོད་ཁྱུང་།

མི་དེ་བཏང་བ་དང་མཉམ་དུ། རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་པས་ཡུ་རོབ་ཀྱི་མིང་ཆོག་
 རྒྱུར་འགོད་བྱས་པ་དེའི་ཤུགས་རྒྱུན་ལས་བྱུང་བར་འདོད་དེ། ཆོས་སྤྱིད་ཟུང་
 འབྲེལ་ཞེས་པའི་མིང་ཆོག་འདི་ཐོག་མར་ཡུ་རོབ་བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་འདྲིན་
 ཆོས་སྤྱིད་ཟུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་བྱུང་ཞིང་། ཕྱིས་དུས་རབས་
 ཉི་ཤུ་བའི་ནང་དུ་ལམ་འཛམ་གླིང་ཤར་ནུབ་ཀྱི་དམར་ཤོག་དང་དམངས་
 གཙོའི་ལམ་ལུགས་གཉིས་ཀས་བྱུང་མེད་དུ་མིང་ཆོག་འདི་བེད་སྤྱོད་བཏང་
 བའི་ཤུགས་རྒྱུན་རྒྱ་ནག་ལ་སླེབས་ནས། རྒྱ་ནག་གི་ཀྱིན་ཅོའི་དུ་ཡིས་ཞེས་པའི་
 མིང་ཆོག་འདི་བྱུང་ཞིང་། དེ་བོད་རྒྱུ་དུ་བསྐྱུར་སྐབས་ཆོས་སྤྱིད་ཟུང་འབྲེལ་
 དུ་བསྐྱུར་བ་ལ་བརྟེན་ནས། དེ་རིང་གི་ང་ཚོའི་ཆོས་སྤྱིད་ཟུང་འབྲེལ་ཞེས་པའི་
 མིང་ཆོག་འདི་གཞི་ནས་བྱུང་བར་སྒྲུལ།

ཡིན་ནའང་ང་ཚོས་ད་དུང་དོ་སྣང་བྱེད་དགོས་པའི་གནད་འགག་
 གཅིག་ཡོད་པ་ནི། ཡུ་རོབ་བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་འདྲིན་ལམ་ལུགས་ནང་བྱུང་
 བའི་ཐེས་ཡོལ་ལེ་སེས་(Theocracy) ཟེར་བ་འདི་དང་། རྒྱ་ནག་གིས་ཀྱིན་ཅོའི་
 དུ་ཡིས་ཞེས་བསྐྱུར་བ་དེ་གཉིས་རང་ཅག་གི་ཆོས་སྤྱིད་ཟུང་འབྲེལ་ཞེས་པའི་
 མིང་ཆོག་དང་གོ་དོན་མི་འདྲ་བར། རྒྱ་ནག་གི་དེ་ལ་ཆོས་སྤྱིད་མཉམ་བསྐྱེས་
 ཞེས་པའི་གོ་དོན་ལས་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་གོ་དོན་མེད། ང་ཚོའི་ལུགས་ལ་སླེའི་
 གཞིག་གཉིས་སླེལ་བྱེད་ཀྱི་ཆར་བྱུང་བྱུང་ཆར་དང་། ཁྱོད་ཀྱི་ཟུང་། ཐོ་མོ་ཟུང་།
 མདོ་སྐྱུགས་ཟུང་ཟེར་བ་སོགས་བྱུང་ངོས་གཉིས་མཉམ་འབྲེལ་ལ་གོ་ན་ཡང་།
 རྒྱུ་མིང་ཆོག་དེ་ལ་མཉམ་བསྐྱེས་ཀྱི་གོ་དོན་ཤུགས་ཆེ་བ་ཡིན། དེས་ན་ད་དུང་
 རང་ཅག་གི་ཆོག་མཛོད་ཁག་དུ་རྒྱ་ནག་གི་ཆོས་སྤྱིད་ཟུང་འབྲེལ་དང་གོ་དོན་
 གཅིག་མཚུངས་ཀྱི་མིང་ཆོག་ཅིག་བྱུང་མེད།

རྒྱ་མཚན་ཕྱ་མོ་འདི་དེས་པའི་རྗེས་སུ་ཁ་ཚུར་འཁོར་ནས་བསམ་སློ་

248 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

གཏོང་ས་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ནས་ས་སྐྱོད་དང་། བག་གྲུ།
དགའ་ལྡན་མོ་བྲང་བ་བཅས་ཀྱི་སྲིད་སྐྱོང་ལམ་ལུགས་དེ་ཆོས་སྲིད་མཉམ་
བསྐྱེས་དང་མཉམ་འབྲེལ་གང་ཡིན་གྱི་བྱུན་ཐག་གཅོད་དགོས་པ་འདི་ཡིན།
དེ་སྲིད་མཉམ་བསྐྱེས་དང་མཉམ་འབྲེལ་གཞིས་སྒྱུ་བཀར་མ་སྐྱབ་པ་དེ་སྲིད་
དུ། ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འདུག་གི་འབྲས་བུ་ཆོད་ལྡན་ཞིག་ཡོད་ཐབས་མེད་ཅིང་།
རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་དང་མཉམ་བསྐྱེས་གང་ཞིག་
བྱས་མིན་གྱི་དབྱེ་བ་ནམ་ཡང་དགར་སྐྱབ་པ་མིན།

འདི་དགར་མ་སྐྱབ་ན། འཇམ་སྒྲིང་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་དུམ་
བུ་གསུམ་བཞིར་བགོ་སྟངས་ཀྱི་རིག་པ་དེ་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་འཕེལ་རིམ་དང་
ནམ་ཡང་སྒྱུར་མི་སྐྱབ་ལ། དེ་མ་སྐྱབ་ཅིན། བོད་དུ་མིའི་འགྲོ་བ་བྱུང་བ་ནས་
ད་ལྟའི་བར་གྱི་སྤྱི་ཆོགས་འཕེལ་འགྱུར་འཕེལ་རྒྱས་སུ་དེ་ལྟར་ཕྱིན་ཚུལ་དང་།
མེས་པོ་ནམས་ཀྱིས་དུས་དང་གནས་སྐབས་དང་བསྟུན་ཏེ་སྤྱི་ཆོགས་ལ་གསར་
བརྗེ་དང་བསྒྱུར་བཅོས་ཅི་བཏང་གི་དབྱེ་བའང་ནམ་ཡང་དགར་སྐྱབ་པ་མིན་
ལ། སྐར་བྱས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བསྐྱེད་བྱེད་དེ་དག་བསྐྱེད་བྱས་ཏེ་མ་འོངས་སྤྱོད་
འཆར་ཡང་དགོད་སྐྱབ་པ་མིན་ནོ།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཆོད་དམིགས་ཀྱིས་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་སྐྱོར་
བཤད་མཁན་དང་བོ་ནི་དུང་དཀར་སློབ་བཟང་འབྲིན་ལས་ཡིན་མོད། ཁོང་
གིས་ཡུ་རོབ་ཀྱི་བཀའ་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་
ལ་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་པས་དེ་ལྟར་ལྟ་བུ་བྱུང་སྟེ། བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་
བྱུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ལ་བསྟོམས་ཆོག་བརྒྱབ་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས། སྐབས་
རེར་བོད་ཀྱི་དངོས་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དང་མཐུན་དཀའ་ཞིང་། ལོ་
རྒྱུས་ཐོག་གི་ཡུ་རོབ་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་དང་རིག་གཞུང་། སྤྱི་ཆོགས་ལམ་ལུགས་

ཁག་ཨེ་ཤ་ཡའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་དང་འབྲས་ལས་མི་འབྲས་བའི་ཆ་མང་སྟབས།
སྐབས་དེའི་ཡུ་རོབ་མཁས་པ་ཚོས་ཡུ་རོབ་སྤྱི་ཚུགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རིམ་གཞི་
ལ་བཞག་པའི་ལྷ་གྲུབ་བཏོན་པ་ཁག་ཨེ་ཤ་ཡའི་སྤྱི་ཆེན་པར་བཅད། མཐའ་
ན་ཡུ་རོབ་རང་ལ་ཡང་བྱུང་བའི་དཔལ་འབྱོར་གྲགས་ཡིན་ན། ལྷ་གྲུབ་དེ་འབྲས་
བབྱང་སྟེ་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚུགས་ལ་སྟོན་ཆེན་བཏོད་པ་ནི་ཕྱགས་གཅིག་ནས་དངོས་
ཡོད་གནས་ཚུལ་དང་མི་མཐུན་པ་མང་པོ་འབྱུང་ངེས་ཡིན་ཞིང་། ཕྱགས་
གཞན་ཞིག་ནས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་མ་དག་པའི་སྟོན་གནས་དང་ཐལ་ཆའང་
འབྱུང་གི་དཔལ་ཡིན།

དེས་ན་ང་ཚོར་བྱེད་ཐབས་གཅིག་ཡོད་པ་ནི། བོད་རང་གི་སྤྱི་ཚུགས་
འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་འཇུག་ནན་ཏན་བྱས་ཐོག་དུས་རབས་གང་ཞིག་
ཏུ་དབང་རྒྱུར་ལམ་ལུགས་ལ་འགྱུར་བ་ཅི་ཞིག་ཐེབས་པའི་གནས་སྟངས་
དངོས་ལ་གཞིགས་ཏེ་སྤྱི་ཚུགས་འཕེལ་རིམ་གྱི་དབྱེ་མཆའས་དགར་རྒྱ་འདི་
རང་ཡིན།

དེར་བརྟེན་ཁོའི་བསམ་པར། མངའ་མཛད་བཅུའི་ཡར་སྟོན་གྱི་བོད་
ཀྱི་སྤྱི་ཚུགས་ལམ་ལུགས་དེ་ཁག་ཐེག་མེད་པའི་རྩོན་ལས་ཀྱི་འཆོ་བ་ཤས་ཆེ་
ཞིང་། གཅིག་གྱུར་དབང་རྒྱུར་བྱེད་མཁན་གྱི་དབང་རྒྱུར་བ་མེད་པར་རང་
མགོ་གང་ཐོན་གྱི་འཆོ་ཐབས་ཅམ་གཉེར་གྱིན་ཡོད་སྟབས། བདག་གཞོན་
གཉིས་བྲལ་གྱི་གདོད་མའི་སྤྱི་ཚུགས་ཞེས་འབོད་རྒྱ་ཡིན། སྐབས་དེའི་སྤྱི་ཚུགས་
ལ་བདག་གཞོན་གཉིས་བྲལ་གྱི་གདོད་མའི་སྤྱི་ཚུགས་ཞེས་གདགས་དགོས་
པའི་རྒྱ་མཆན་ནི། རྒྱལ་པོ་དང་དཔོན་པོ་ལྷ་བུའི་ཆབ་འབངས་ལ་ལྷ་རྟོག་
བདག་རྒྱུང་བྱེད་མཁན་གྱི་མགོན་རྒྱལ་པོ་ཡིན་ལ། དཔུ་ཁྲལ་དང་ཁྲིམས་
ལུགས་ཀྱིས་གཞོན་བཅོར་སྟངས་འཛིན་བྱེད་མཁན་ཡང་མེད་སྟབས་དེ་ལྟར་

250 བདོ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

བདག་ས་པ་ཡིན།

མངའ་མཛད་བརྩམ་བསྐྱེད་ས་རིང་གི་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་དེར།
བདག་གཞོན་གཉིས་བྲལ་གྱི་གདོད་མའི་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ཤན་ཤུགས་
ཆེན་པོ་ཡོད་པ་སྒྲིམ་གཤམ་དགོས་ཀྱང་། ས་ཁུལ་མི་འདྲ་བ་རེ་རེ་འཕམ་ཡང་ཆོ་
ཤོག་བྱ་ཚོགས་རེ་རེ་ལ་བདག་ཐོབ་བྱེད་མཁན་རེ་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་། སྤྱི་ཚོགས་
ལ་ཕན་ཀླས་སྒྲོན་མཁན་གྱི་མགོ་བྱེད་དང་། སྤྱི་སྤྱོད་ལམ་ལུགས་ཡོད་པའི་
འཆོ་ཐབས་གང་ཡང་མེད་པར་འཆོ་བའི་རྟེན་གཞི་གཙོ་བོ་ཁག་ཐེག་མེད་པའི་
རྟོན་ལས་རང་ཤས་ཆེ་སྟབས། བྲན་གཤམ་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ལྷ་གྲུའི་སྤྱི་ཚོགས་ཞེས་
འབོད་རྒྱ་ཡིན། འདི་ལ་དེ་ལྟར་གདགས་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་ནི། ཆོ་ཤོག་
རེར་བདག་ཐོབ་བྱེད་མཁན་སུ་ཞིག་ལ་སྟོབས་ཤུགས་ཡོད་ཆེ་མི་སེར་གྱི་རྒྱ་
དངོས་ཡོད་ཆད་བཅན་སྟོབས་ཅན་དེ་ལ་དབང་འགོ་བས་ན་དེ་ལྟར་བདག་ས་
པ་ཡིན།

མངའ་མཛད་བརྩམ་ལེའུ་རྫོགས་ནས་གཉའ་ཁྲིམ་ཡར་སྐྱེད་གི་རྒྱལ་
བོ་བྱས་པ་ནས་སྤྱིང་བཅན་སྐྱམ་པོའི་བར་ལ། བྲན་གཤམ་སྤྱི་ཚོགས་བདག་ས་
ན་འོས་འཆམ་ཡིན་ཏེ། ཆབ་འབངས་ངེས་ཅན་ལ་གཅིག་གྱུར་གྱིས་མངའ་
དབང་སྐྱུར་མཁན་གྱི་རྒྱལ་བོ་ཡོད་པར་མ་ཟད། རྒྱུན་སྒོལ་དང་ཉམས་སྦྱང་
གཞི་རྩར་བཞག་པའི་འགོ་སྒོལ་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ཁྲིམས་གཞི་ཆ་མ་ཆང་བ་ཞིག་
ཀྱང་ཡོད་ངེས་དང་། ཆབ་འབངས་ལ་དབང་བའི་ས་ཞིང་དང་རྒྱ་ཁོར་སོགས་
ཁག་ཐེག་ཅི་ཡང་མེད་པར། རྒྱལ་བོའི་བདེ་སྤྱིད་ཀྱི་ཆེད་ཅི་ཡང་སྒྲོན་ལེན་
བྱས་ཆོག་པར་མ་ཟད། ཐ་ན་རྒྱལ་བོ་དང་དེའི་གཉེན་ཉེ་གཤམ་ཆེན་ཤི་ཆེ་གཤམ་ག་
འཁོར་སོགས་དུར་འདྲུག་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་སྟབས། བྲན་གཤམ་ལམ་ལུགས་ཀྱི་
སྤྱི་ཚོགས་ཞེས་བདག་ས་པ་ཡིན།

སྤྱི་བཙན་སྐྱམ་པོས་བོད་སྤྱི་ཡོངས་གཅིག་གྱུར་དང་དབང་བསྐྱར་
བྱས་པ་ནས་དེ་མའི་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་ལ་འགྱུར་བ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཐེབས་
པ་ནི། བོད་ལུ་ཡོངས་རྫོགས་སྤྱི་ལྟོ་སྤྱད་ཀྱི་དང་། སྤྱི་ལྟོ་སྤྱད་བར་གསུམ་
ཀྱི་དམག་དཔུང་རྩ་ཆེན་ལྟར་བཞོས་ཤིང་། མི་ཚོས་གཙང་མ་བཅུ་དྲུག་སོགས་
སྤྱི་མས་ལུགས་གཏན་འབེབས། རྒྱལ་བོ་ལ་དབང་བ་དང་། སྤྱི་བོ་ལ་དབང་
བ། ཆབ་འབངས་ལ་དབང་བའི་ས་ཞིང་བཙན་བཞོས། ཕྱི་སྤྱི་ནང་སྤྱི་
དང་། སྤྱི་སྤྱི་སོགས་དཔོན་རིགས་ཀྱི་གོ་གནས་གཏན་འབེབས། གཡུ་དང་
གསེར། དངུལ་དང་ཟངས་སོགས་བྱ་དགའ་གཟེངས་རྟགས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་
ཐག་གཅོད་བྱས་པ་སོགས་སྤྱི་ལམ་ལུགས་འཇུག་ཆང་གཏན་འབེབས་
མཛད་པ་དེ་ཡིན།

ལམ་ལུགས་འདིའི་བྱང་རིམ་ནང་མི་དམངས་དཔུས་མ་པར་ཟད།
ཆེས་མཐོའི་སྤྱི་ཆེན་དག་བསྐྱོ་བཞག་འཕོ་འགྱུར་ཡོད་ཆད་རྒྱལ་བོས་གང་
འདོད་ལྟར་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པས། སྤྱི་མས་གཅིག་ནས་མི་དམངས་
ལ་མགོ་འདྲེན་བྱེད་མཁན་ཀྱི་བདག་པོ་དང་སྤྱི་མས་འདྲིན་བྱེད་པའི་སྤྱི་མས་
ལུགས་ཡོད་པར་གྱུར་པ་ཡིན་ཡང་། སྤྱི་མས་གཞན་ཞིག་ནས་སྤྱི་མས་
དེ་དག་ལ་ངེས་གཏན་དང་གོ་རིམ་གང་ཡང་མེད་པར་རྒྱལ་བོའི་རང་འདོད་
ལྟར་ཡིན་པས། བྱ་ཞེས་གང་ཡང་མེད་པའི་མི་མེར་དང་སྤྱི་བོ། དམག་
དཔོན་སོགས་རང་སྤྱི་གང་བྱ་གིས་རྒྱུ་ལག་གཅོད་འབྲེག་དང་། མིག་
འདོན་པ། ཐ་ན་ཆེ་སྤྱི་གཅོད་པ་སོགས་གང་ཞིག་བྱས་ཀྱང་སྤྱི་མས་ཀྱི་རྫོང་
གཅོད་ཅི་ཡང་མེད་པ། རྒྱལ་བོ་རང་གི་རིགས་རྒྱུད་གཅིག་སྤྱི་མས་སྤྱི་དབང་
སྤྱི་མས་འདྲིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་བཙན་ཀྱི་ཆ་ནས། བྱ་གཡོག་ལམ་ལུགས་བྱེད་
ཅམ་དང་བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འདྲིན་བྱེད་ཅམ་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཞེས་བཏགས་ན་

252 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

འོས་འཛམ་ཡིན།

བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐྱེད་ཆེན་གྱི་སྤྱོད་པ་ནས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་
པས་བོད་ལ་དབང་སྐྱུར་མ་བྱས་བར་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་དེ། མི་དམངས་ཀྱི་བྱེན་
ལངས་ལ་རྒྱལ་ཁ་སྐོབ་ནས་དབང་སྐྱུར་གྲུལ་རིམ་ཅེས་བཞུགས་པ་ཞིག་ཡིན་
ཀྱང་། མི་དམངས་ཀྱི་ནང་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྲིད་དབང་སྐྱེད་གསེབ་བྱེད་ཐུབ་
མཁན་སྤྱི་ཡང་མ་བྱུང་བར། སྤྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་ལྷན་སེལ་དང་། ཆོས་ལུགས་
ཀྱི་མི་སྣ་གྲགས་ཅན་འགའ་རེས་ས་རིས་རེས་ཅན་བདག་སྐོབ་བྱེད་པའི་སེལ་
སྐོར་གྱི་ཚུལ་པ་ཅན་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་སྟེ། གཏན་འབེབས་ཀྱི་ཁྲིམས་གཞི་གཅིག་
ཐུར་པ་ཅིང་ཀྱང་། དཔོན་པུན་འོག་གི་མི་སེལ་ལ་སྤྱི་རབས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གོ་
རྟོགས་རྗེ་མཐོ་དང་། རིག་གནས་ཀྱི་འཆོ་བ་རྗེ་འདོམས། དཔལ་འབྱོར་དང་
འཆོ་བའི་མཐུན་ཆུན་སྤྱི་རབས་ལས་རྗེ་ལགས། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བག་ཆགས་རྗེ་མཐུག་
ལ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་དེ་ལ། བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་གྱི་བར་
བཞུགས་སྤྱི་ཚོགས་ཞེས་འབོད་འདོད་བྱུང་།

དུང་དཀར་བ་གཙོ་བྱས་པའི་བོད་ཀྱི་དེང་རབས་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་བ་པལ་
ཆེར་གྱིས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ནས་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་
དངོས་སུ་བྱུང་བར་འདོད་ཀྱིན་ཡོད་ཅིང་། ཁོང་ནུམ་པས་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་
ཀྱི་གོ་དོན་འདོགས་སྐབས། ཡུ་རོབ་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་ཀྱི་གོ་དོན་དེ་ཉིད་
གཞི་ལ་བཞག་ནས། ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀར་ཁ་ལོ་སྐྱུར་མཁན་མི་གཅིག་གིས་
བྱེད་པའི་ལམ་ལུགས་ཤིག་ལ་འདོད་ཀྱིན་ཡོད། རྒྱ་མཚན་དེའི་དབང་གིས་བོད་
ཀྱི་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་དེ་སྤྱོད་བཅན་སྐུལ་པོ་ནས་འདོགས་དགོས་
པར་འདོད་མཁན་དང་། ཁྲི་སྤྱོད་ལྟེན་བཅན་གྱི་སྐབས་ནས་འདོགས་དགོས་པར་
འདོད་མཁན་ཡང་ཡོད་པར་སྤྱང་། ཡིན་ནའང་བཅན་པོ་དེ་དག་གི་སྐབས་

སྤྱི་ཚོགས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་དངོས་སུ་བྱུང་བར་བཤད་ན་འདྲིལ་བྱེད་
 དཀའ་སྟེ། སྲིད་བཅན་སྐམ་པོའི་སྐབས་མི་ཚོས་གཙང་མ་བརྩ་བྱུག་གི་ཁྲིམས་
 བཅས་པ་ཙམ་ལས་ནང་བའི་ཚོས་ལུགས་དར་བྱུང་ཆེན་པོ་བྱུང་ཅིང་། ཁྲི་
 སྲིད་ལྷེ་འུ་བཅན་དང་མངའ་བདག་ཁྲི་རལ་གྱི་སྐབས་སུ་ནང་བའི་ཚོས་ལུགས་
 གྱི་གཞི་རྒྱ་བརྟན་པོ་ཚུགས་ཟིན་ཀྱང་། བན་དེ་བྲན་ཀ་དཔལ་ཡོན་དང་མུང་
 ཉིང་འཛིན་བཟང་པོ་སོགས་གྲུ་བ་ཡིན་པའི་སློན་ཆེན་ཚོས་རྒྱལ་པོ་ལ་རམ་
 འདེགས་བྱས་པ་བརྟུན་ནས་ཚོས་ལུགས་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་པ་ལས། བཅན་པོ་
 རྣམས་དམིགས་བསལ་གྱིས་ཚོས་ལུགས་དང་ཆབ་སྲིད་གཉིས་ཀ་གཅིག་
 ལྟོགས་གྱིས་བདག་ཐོབ་བྱེད་མཁན་ཡིན་ཅིན་ལ་དཔུང་དགོས།

གང་ལྟར་སྤྱི་མཐུན་གོ་དོན་ལྟར་བྱས་ན་འགྲོ་མགོན་ཚོས་འཕགས་
 གཅིག་ཕུ་འདྲིལ་སྐབས་ཙམ་ཡོད་ཀྱང་། དེའི་བྱིས་གྱི་ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་བརྩ་
 རྒྱལ་ལྟུག་བྱུང་བ་དག་དང་། རྒྱལ་སྐྱའི་སྲིད་དབང་ལ་བྱུང་དཀའ་བར་མ་ཟད།
 ཡོང་བྱུང་ས་མི་གཅིག་པའི་གྲུ་བས་ཚོས་སྲིད་གཉིས་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱས་པ་དེ་
 ལ་བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འཛིན་གྱི་མཆན་ཉིད་ཆང་དཀའ་ཞིང་། ཡུ་རོབ་བཀས་
 བཀོད་རྒྱུ་འཛིན་ལམ་ལུགས་ནང་པ་བྱས་སྲིད་དབང་གཅིག་ལ་གཅིག་
 གཏད་བྱས་པའི་གོ་དོན་ཡང་མི་ཆང་། ཁོ་བ་ཚོས་མི་སེར་ལ་ས་ཞིང་སྤྱད་ནས་
 ཞིང་བ་ལ་ཁེ་སན་རྩུང་ཟད་ཐོབ་ཐབས་དང་། དེའི་རྒྱུ་ལོགས་སུ་ཞིང་བ་ཚོས་
 ས་བདག་གི་ཁེ་སན་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་དགོས་པའི་ལམ་ལུགས་དེ་ས་སྐྱ་དང་ཕག་
 ཡུས་པོད་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱེད་སྐབས་བྱུང་ཅིང་ཤས་ཆེ་བ་ལྟ་བུར་མཐོང་།

ལྟག་པར་དུ་གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་པོ་བྲང་བའི་སྲིད་འཛིན་ལམ་
 ལུགས་དེར་བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འཛིན་ཞིང་བརྩ་ལམ་ལུགས་ཀྱི་མཆན་ཉིད་
 གཏན་ནས་མི་ཆང་སྟེ། ཡུ་རོབ་ཀྱི་ཚོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱིས་རྒྱལ་ཁབ་སྐྱོང་།

254 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སྤངས་དེ་མི་ཆང་གི་རྒྱུད་པས་སྦྱོང་བ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་། དགའ་ལྡན་པོ་བྲང་བས་
 རྒྱལ་ཁབ་སྦྱོང་སྤངས་དེ་ཡང་སྲིད་ལམ་ལུགས་ཀྱིས་སྦྱོང་གིན་ཡོད་སྟབས། དེ་
 གཉིས་ལ་མི་འདྲ་བའི་བར་ཁྱད་ཏུ་ཅང་ཆེན་པོ་ཡོད། སྤྱི་མཐོང་ཡང་སྲིད་ནི་
 འཁྲུངས་ལུལ་ལ་ངེས་གཏན་གང་ཡང་མེད་པ་དཔེར་ན། རྒྱལ་དབང་སྐྱེ་སྤང་
 དང་པོ་དང་། གཉིས་པ། གསུམ་པ། ལྷ་བ། རྩལ་པ། བརྒྱུད་པ། བརྒྱུ་གཉིས་
 པ། བརྒྱུ་གསུམ་པ་བཅས་དབུས་གཙང་ཆོལ་ཁའི་ཁོངས་གདོགས་སུ་འཁྲུངས་
 ཤིང་། བདུན་པ། དགུ་བ། བརྒྱུ་གཅིག་པ་བཅས་ཁམས་ཁུལ་དུ་འཁྲུངས་པ།
 བརྒྱུ་བཞི་བ་ཨ་མ་དོའི་ལུལ་དུ་འཁྲུངས་པ་བཅས་པོད་ལུལ་སྟོན་སྦྱང་གསུམ་
 གང་ཞིག་དུ་འཁྲུངས་པ་ལ་ངེས་པ་མེད་པར་མ་ཟད། ཐ་ན་པོད་ལུལ་མ་ཡིན་
 པའི་ལུལ་ལུང་གཞན་དུ་འང་འཁྲུངས་སྲིད་པ་ནི། རྒྱལ་དབང་བཞི་བ་ཡོན་ཏན་
 རྒྱ་མཆོ་སོག་ལུལ་དུ་འཁྲུངས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས་ཡང་སྲིད་ལམ་ལུགས་དང་བྱིས་
 རྒྱུད་ལམ་ལུགས་གཉིས་ལ་འདྲ་བའི་ཆ་གཏན་མེད་ཅིང་། སྦྱོས་ཁུངས་དང་
 རིགས་རྩས་ཁྲག་རྒྱུད་ལའང་ངེས་པ་གང་ཡང་མེད་པར། རྒྱལ་བ་སྐྱེ་སྤང་ཞིག་
 དགོངས་པ་རྫོགས་ཆེ་དེ་དང་འབྲེལ་བ་ཡེ་མེད་ཀྱི་བྱེད་ཞིག་གསར་འཛོལ་བྱེད་
 པ་ཡིན་སྟབས། བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་ཞེས་པའི་གོ་དོན་གཏན་ནས་མེད་
 ལ། བྲན་གཡོག་ལམ་ལུགས་ཀྱི་བྱེད་ཆོས་དེ་བས་ཀྱང་ཆང་མི་སྲིད་པས་ན།
 ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་བདག་དབང་མི་ཆང་གིས་ཆིག་བརྒྱུད་བྱེད་པའི་ཡུ་རོབ་
 ཀྱི་(Theocracy)ཞེས་པའི་གོ་དོན་ཡང་ཆང་མི་སྲིད་པ་ཡིན།

ད་ནི་ང་ཆོས་འཛིན་རྟེན་ལོ་རྒྱུས་སོག་གི་ཆོས་སྲིད་རྒྱུང་འབྲེལ་ཞེས་
 པའི་ལམ་ལུགས་དེའི་ངོ་བོ་རོབ་ཅམ་རྟོགས་ཟེན་སྟབས། ཡུ་རོབ་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་
 རྒྱུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་དང་རང་ཅག་གི་ཆོས་སྲིད་རྒྱུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་
 གཉིས་ལ་འགལ་འབྲེལ་གྱི་ཆ་ཅི་ཅམ་ཡོད་མེད་ཤེས་ནུས་པ་ཡིན།

གཞིས། མདོ་སྨད་ཀྱི་སྐྱེ་ལ་བྱེ་བྲག་ཏུ་དབྱད་པ།

ང་ཚོས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་ཏུ་བྱེད་སྐབས་མཐོང་ཡོང་བའི་གནད་དོན་ཁག་ཅིག་ཡོད་པ་ནི། བོད་སྤྱི་ཡོངས་ལྟར་གདོད་མའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་། བཅན་པོ་ཚོས་དབང་སྐྱུར་བྱེད་སྐབས་ཀྱི་བྱེད་བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འདྲིན་གྱི་ལམ་ལུགས་ཀྱང་བྱུང་ཡོད་ངེས་དང་། ས་རྒྱས་བོད་ལ་དབང་བསྐྱུར་སྐབས་ཀྱི་ཚོས་སྤྱི་ཟུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་བྱུང་ཡོད་ངེས་ཡིན་ཀྱང་། བག་བྱའི་རྒྱལ་རབས་མཐུག་ཅུ་ནས་མདོ་སྨད་ལ་དབང་སྐྱུར་དོན་ན་བྱེད་མཁན་སུ་ཡང་མ་བྱུང་བར། བོད་སེལ་བུའི་སྐབས་ལྟར་ཚོ་ཤོག་གི་ནུམ་པའི་ཐོག་ནས་སྤྱི་ལོ་ ༡༧༥༩ བར་བསྐྱད་པ་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ཁག་བརྒྱུགས་ན་གསལ་བོར་མཐོང་བ་ཡིན།

འོ་ན་སྐབས་དེ་དག་ཏུ་རྒྱ་ནག་གི་ཁོངས་སུ་བསྐྱད་པ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན་དེ་ཡང་མ་ཡིན་ཏེ། ཚོས་ལུགས་ཐོག་གདན་ས་གསུམ་དང་ཚོས་རྒྱུད་གཞན་གྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་དང་འབྲེལ་འདྲིས་སྤར་ལས་དམ་པ་དང་། སྤྱི་ཕྱོགས་ནས་དམིགས་བསལ་གྱིས་དབང་སྐྱུར་བྱེད་མཁན་སུ་ཡང་མ་བྱུང་བར། དབུས་སུ་སློབ་གཞིར་གནང་ནས་སློབ་སྦངས་མཁན་གྱི་སླ་མ་དང་དགེ་བཤེས་ཚོར་ང་

256 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་།

གི་ས་ཡུལ་དུ་ཕེབས་ནས་དགོན་སྡེ་འདེབས་འདུགས་བྱས་པ་བརྒྱད་ནས། ས་
ཁུལ་རང་རང་གི་མི་དམངས་ནམས་ལྟ་སྡེ་དང་མི་སྡེ་ཞེས་པའི་སྡེ་ཁག་རིགས་
གཉིས་སུ་བཀར་ནས་དབང་སྐྱུར་བྱས་པ་ཡིན།

སླ་མ་ནམས་ཀྱིས་དགོན་སྡེ་དང་ལྟ་སྡེ་མི་སྡེ་སྐྱོང་སྤངས་ནི། སླ་བྲང་
བཀའ་མིས་འབྲིལ་ལྟ་བུའ་མཆོན་ན། དངུལ་རྩི་མགོ་བ་དང་། ལ་མཆོག་མགོ་
བ། ཁོ་ཆོ་མགོ་བ་སོགས་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་ཞབས་ཞུ་
བརྒྱད་ཅུའི་ནང་ནས་ལྟ་སྡེ་ཁག་གི་མགོ་བ་བསྐོས་གཏོང་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ཅིང་།
མགོ་བ་དེ་དག་གི་ལས་འགན་ནི་རང་གི་ས་རིས་མི་སྡེ་ནམས་ཡུལ་གྱུ་གཞན་
ཀྱི་སླ་དཔོན་ཆོའི་འོག་དུ་མི་འབྲོ་བ་དང་། སླ་བྲང་དགོན་པ་ལ་མར་ཕྱུར་སོགས་
ཀྱི་ཁུལ་སྐྱོང་འབྲུལ། རིགས་གུ་ཆེན་མོ་དང་ཆོ་འབྲུལ་སྐྱོན་ལམ་ཆེན་མོ་གཉིས་
ཀྱི་སོག་འབྱེད་མང་སྐོལ་བྱེད་མཁན་ཐབས་འཆོལ། དགོན་ནང་དུ་ལྟ་ཁང་
འདུ་ཁང་གསར་བཞེངས་ཉམས་གསོ་ལྟ་བུའི་ལས་གཞི་གལ་ཆེན་དག་ལ་
མཐུན་འགྱུར་རོགས་སྐྱོར་བྱེད་དགོས་པའི་ལམ་སྟོན་སོགས་རེད།

རུ་སྡེ་དེ་དག་སོག་མར་དགོན་པ་དང་སླ་མའི་ལག་དུ་སྐོབ་ཚུལ་ནི།
དམག་སྐྱུལ་དང་འཛིགས་སྐྱུལ་དག་གཅོད་གང་བྱེད་མི་དགོས་པར་རུ་སྡེའི་
ནང་གི་དཔོན་པོ་འམ་ཆད་པོ་དབང་ཤུགས་ཅན་འགའ་རེས། རྒྱ་མཆོན་སྣ་
ཆོགས་ལ་བཞེན་ནས་རང་གི་རུ་སྡེ་སླ་མ་ལ་ཡར་འབྲུལ་ཞུས་ནས་ལྟ་སྡེར་
འགྱུར་བཞེན་ཡོད་ལ། ལྟ་སྡེ་ཆགས་ཆར་བའི་རྩིས་སུ་ཕྱི་ལོགས་ཀྱི་དཔོན་མགོ་
དག་ཤུལ་ཅན་ཀྱིས་ས་རིས་མི་སྡེ་ལ་རྒྱ་རྒྱུ་ལྟ་སྐྱོང་བྱས་ཆོ། སླ་མའི་མངའ་འོག་གི་
རུ་སྡེ་ཡོངས་རྫོགས་མཉམ་རུབ་ཀྱིས་པ་རོལ་པོར་ཁ་གཏད་བཅའ་ནས་རུ་སྡེ་
སྐྱོང་སྐྱོབ་སྐོབ་ཐབས་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།

ཡང་ལྟ་སྡེ་གཞན་པ་རིགས་གཅིག་ནི། སོག་མར་འབྲོག་སའི་སོན་

ཁྲུངས་རྒྱ་ཆེ་ཡང་དེར་བདག་ཐོབ་བྱེད་མཁན་གྱི་སྒྲ་དཔོན་གང་ཡང་མེད་
སྐབས། སྒྲ་མ་གང་ཞིག་གིས་ཕྱོགས་མཐའ་ཆོ་ཤོག་སོ་སོ་ནས་མི་ཆང་དུ་མ་བསྐྱ་
རྩལ་གྱིས་རང་གི་སྤྱེ་ཆེད་དམིགས་གྱིས་བཙུགས་པ་དཔེར་ན། ཀྱན་མཁྱེན་
འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སྐྱ་ཕྱེད་གཉིས་པ་དང་གསུམ་པ་གཉིས་གྱིས་བསང་
ཁོག་དང་ཁོ་ཆོ་སོགས་ནས་མི་ཆང་གང་འཆམ་བསྐྱ་རྩལ་བྱས་ཏེ་དཔུལ་རྩ་སྟ་
སྤྱེ་བཙུགས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

གནས་རྒྱུ་ལ་འདི་གཅིག་སྤྱི་ཐོག་ནས་བལྟས་ཆོ་ལམ་ལུགས་དེ་བཀས་
བཀོད་རྒྱུ་འདྲིན་ལམ་ལུགས་དང་མཐུན་ཆོ་བས་ཆེན་ཡང་། བཀས་བཀོད་
རྒྱུ་འདྲིན་ལམ་ལུགས་དངོས་དང་བསྐྱར་ན། མི་དམངས་ལ་རང་གི་རྒྱ་
དངོས་དང་ས་ཆ་སོགས་ཀྱི་རང་དབང་ཆ་ཆང་ཡོད་པའི་ཆ་ནས་བཀས་བཀོད་
རྒྱུ་འདྲིན་ལམ་ལུགས་རང་དུ་འདྲོག་པའི་ཆ་རྒྱུ་ཆེ་ཤོས་དེ་མེད་པ་ཡིན།

ཕག་གྱའི་མཚུག་ཅམ་ནས་རྒྱ་ནག་དང་ས་འདབས་འབྱར་བའི་མདོ་
སྟོད་སྟོད་ཀྱི་ཡུལ་ལུང་བྱེ་བྲག་པ་རེ་རྒྱུད་པར་རྒྱ་འོག་ཏུ་ཤོར་བ་དང་། རྒྱ་
བོད་འོག་ཏུ་འཕྲོགས་པ་ལྟ་བུ་བྱུང་ཡོད་པ་དངོས་བདེན་ཡིན་ཀྱང་། མདོ་སྟོད་
ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་བདག་དབང་རྒྱ་འོག་ཏུ་ཤོར་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཙམ་ནས་བྱང་མི་
འདུག་ཀྱང་། སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་མགོ་སྟོད་ཀྱི་ལོ་ངོ་བཞི་བཙུ་ཙམ་
ཀྱི་རིང་ལ་མདོ་སྟོད་མཆོ་སྟོན་ཕྱོགས་པལ་ཆེར་ལ་ཁ་ཆེ་ལྷ་སྤྱ་སྒྲུང་བེར་བས་
དག་པོའི་བཙན་གཞོན་ཡང་བ་བྱས་ཏེ། རྒྱུས་པ་དམག་སྐྱལ་དང་། བུད་མེད་
འཕྲོག་གཡེམ། རྟ་དང་མེ་མདའི་ཁྲལ་བཙན་སྐྱལ་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལེའུ་
ཡང་བ་ཞིག་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་། མདོ་སྟོད་ཀྱི་བདག་དབང་ཁ་ཆེ་ལྷ་སྤྱ་སྒྲུང་ལ་
ཡོད་པའི་སྐྱབ་བྱེད་སུས་ཀྱང་གཏོང་མི་ཐུབ་པ་དཔེར་ན། དེང་སང་ཡང་
དམག་ཤེད་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་འགའ་རེས་ཡུལ་ལུང་གཞན་ལ་བཙན་འཛུལ་

258 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

བཅན་འཕྲོག་བྱེད་ཀྱི་ལོ་ལྟ་པ་དང་འབྲེལ་ཕྱོད་པ་ཡིན།

མདོར་བསྡུས་ནས་བཤད་ན། བདེ་སྐྱོད་ལ་བསྐྱེད་པ་ལ་ཐོག་གི་སྒྲི་
ཆོག་སྤང་། བྱེད་བཀའ་སྤོངས་རྒྱུད་འཛིན་གྱི་སྒྲི་ཆོག་སྤང་། ཆོས་སྤྱོད་མཉམ་
འབྲེལ་གྱི་སྒྲི་ཆོག་སྤང་། སྒྲི་ཆོག་སྤང་གི་དུས་རིམ་གསུམ་ལས་བརྒྱུད་ཚུངས་མེད་
པར་མཐོང་བྱུང་པ་ཡིན།

འོ་ན་དེང་སང་གི་རྒྱ་ནག་གི་རིགས་ཅན་ལོ་རྒྱུས་སྒྲི་བ་པ་ལ་མོ་ཆེས་ས་
སྒྲིའི་སྐབས་ནས་བོད་རྒྱལ་ཡིན་པར་འཆད་པ་ལ་ལན་འདེབས་ཅི་བྱ་སྐྱེས་
ན། ཁོ་བོ་ཆོས་ནས་རྒྱ་ནག་སྒྲིའི་བཞེད་པ་ནི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་མཐུན་ལ་འོར་མོག་དང་
མན་རྒྱུའི་དཔོན་པོ་ཆོས་མཆན་བསྟོད་དང་ཡི་གེ་ཡུལ་བ་དེ་བོད་ཀྱི་བདག་
དབང་རྒྱལ་ཡོད་པའི་སྐབས་བྱེད་ཉག་ཅིག་དེ་ཡིན་མོད། འོ་ན་རྒྱལ་དབང་ལྷ་
བ་དང་བོད་གཞུང་གིས་བོད་ཡོངས་དང་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་སྤྱི་དཔོན་མང་པོར་ཐོབ་
དང་ཐམ་ག མཆན་བསྟོད་གོ་གནས་ཏེ་ཅང་མང་པོ་གནང་འདུག་པ་དེར་
འབྲེལ་བཤད་རི་ལྟར་རྒྱལ་རྒྱུ་ཡིན་ནམ། ལྷག་པར་དུ་ཐོག་པོ་དང་མན་རྒྱུས་
རྒྱ་ནག་ལ་དབང་བསྐྱུར་བྱས་སྐབས་རྒྱ་རལ་བ་ཅན་ནམས་ལ་དབང་ཤུགས་
དང་རྒྱས་པ་ཅི་ཡོད་ལ་བསམ་དགོས་ཤིང་། འོར་གྱིས་རྒྱ་བྱིས་བརྒྱུད་རེའི་བར་
ལ་ཐོག་པོའི་དམག་མི་རེ་བཞག་ཅིང་། བྱིས་ཆང་བརྒྱུད་པོས་ཆལ་གདུབ་
གཅིག་ལས་ཉར་མི་ཆོག་པའི་བྱིས་མ་གཞི་བཅན་དྲག་ཅན་བཅོས་པ་དང་།
བོད་ལ་བྱིས་ཀྱི་ལྷ་བཟང་དང་གུ་མེ་ལྷ་བྱ་རེ་གཉིས་ལས་ཐོག་པོའི་དཔོན་
རིགས་གཅིག་ཀྱང་བསྐྱོར་བཞག་བྱས་མེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་བསམ་ན་མཐོང་རྒྱ་
ཅན་གྱི་ལྷ་མོ་མང་ཅམ་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་ཅིང་། མན་རྒྱུ་རྒྱལ་བོ་དག་ཐོག་པོ་
ལ་འཛིགས་ནས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་བཀུར་བཅོས་བྱས་པ་དེས་འོར་
བོད་གཉིས་རྒྱ་མིའི་ཆབ་འབངས་བསྟོན་མེད་ཡིན་པར་སྐབས་པའི་གནས་མེད།

ད་དུང་སོག་པོ་ཨལ་ཐན་རྒྱལ་བོས་ཏུ་ལའི་སྒྲ་མ་བཟླ་རྟེན་ཞེས་རྒྱལ་བ་བསོད་
ནམས་རྒྱ་མཚོ་ལ་མཆན་གནས་གཟེངས་བསྟོད་ཕུལ་བས་བོད་རྒྱ་ལོག་ཏུ་འགྲོ་
དགོས་ན། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བས་ཏོར་རྒྱལ་གྱི་མི་ཏན་ལ་ཐུག་པ་ལྟར་འཛིན་ཆོས་
ཀྱི་རྒྱལ་བོ་ཐུགས་པའི་མཆན་གནས་གནང་བས་རྒྱ་བོད་ལོག་ཏུ་ཅིས་ཕྱིར་མ་
འདུག། འདི་འདྲ་ཡང་བྱིས་པའི་རིགས་པ་ལྟ་བུ་ཅིས་ན་མི་རུང་བར་བསམ་
དགོས་པའི་གནས་ཡིན།

མན་རྟེན་རྒྱལ་བོ་ཆོས་རྒྱལ་དབང་ཡབ་སྲས་ཀྱིས་གཙོས་པའི་བོད་ཀྱི་
སྒྲ་མ་ཚོར་མཆན་བསྟོད་གནང་བས་བོད་རྒྱ་ལོག་ཏུ་འགྱུར་དགོས་ན། རྒྱལ་
བ་རིན་པོ་ཆེས་རྒྱུ་ལྷ་མ་ལ་“འཇམ་པའི་དབྱངས་”ཞེས་མཆན་བསྟོད་
གནང་བས་རྒྱ་བོད་ལོག་ཏུ་མི་འགྱུར་བའི་རྒྱ་མཆན་ཡང་དག་མི་རྟེན་ཅིང་།
རྒྱལ་དབང་བཙུ་བཞི་བ་མཆོག་ལ་འཇམ་སྒྲིང་རྒྱལ་ཁབ་བཙུ་ཕྱག་དུ་མས་ཁོང་
ནམས་ཀྱི་མཐོ་སློབ་ཁག་ཅིག་གི་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་སོགས་ཀྱི་མཆན་བསྟོད་
གོ་གནས་ཤིག་ཏུ་མང་བོ་ཕུལ་འདུག་པ་དེས་ཀྱང་། རྒྱལ་དབང་མཆོག་གཙོས་
པའི་བོད་རྒྱལ་ཁབ་དེ་དང་དེའི་མངའ་འོག་ཆགས་པ་ནི་ཡིན་མི་སྤྱོད་སྟུང་མོ།

གནད་འགག་འདི་དག་ལ་ལན་འདེབས་བྱ་མ་ཐུབ་སྟབས་ཆེད་མངག་
གིས་ཀྱང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ཞིབ་འདུག་ལྟེ་གནས་ཟེར་བ་སོགས་བཙུགས་
ནས་ལོ་མང་རིམ་བསྟུན་ཀྱིས་འགྲོ་སོང་ཕངས་མེད་བདེང་ནས་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུན་
བཟོ་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་དང་། ཀྱང་གོའི་བོད་རྫོང་ས། ཀྱང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་
རིག་ པོ་ཏུ་ལ་སོགས་དཔེ་དེབ་དང་ཆགས་ཤོག་འབོར་ཆེན་ཀྱི་ལས་འགན་དེ་
བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུན་བཟོ་བྱེད་རྒྱ་ཁོ་ནའི་སྟེང་བཞག་ནས་མི་ལོ་འདི་འདྲའི་མང་
བོ་སོང་ཡང་གྲུབ་འབྲས་མ་ཐོན་པ་དང་། བོད་ཀྱི་ཅ་ལག་ཐོན་རྫས་དངོས་
རིགས་ཡོད་ཆད་ལ་ཀྱང་གོའི་ག་གེ་མོ་ཞེས་ཤུ་ཚུགས་མཐར་སྐྱེལ་བྱེད་བཞིན་

260 མདོ་མཛད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་ཤིང་།

པ་དེ་དག་ནི། དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཐོག་ཐོད་འདི་རྒྱ་ཁོངས་རྩ་ནས་མིན་
པ་ལ་ཡིན་པར་བརྟུན་མ་ཐུབ་པའི་དཀའ་ངལ་ཚུང་གིན་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནམ།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་གཉའ་ཁྲི་
ནས་དར་མ་ཁྱུ་དུམ་བཅན་
བར་གྱི་མདོ་སྨད།

དང་པོ། གནས་བབ་སྤྱིར་བཏན་པ།

གནའ་ནས་ད་བར་གྱི་རང་ཅག་པོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཆོས་འབྱུང་ཁག་
ཏུ་ཡར་ལུང་དུ་བྱུང་བའི་གཉའ་ཁྲི་བཅན་པོ་ནས་གནམ་རི་སྒོང་བཅན་བར་
གྱི་རྒྱལ་རབས་གྱི་བྱུང་རིམ་ཤིན་ཏུ་རགས་བསྐྱུས་ཅིང་དང་། དེ་ནས་རྒྱལ་
རབས་ཐ་མ་སྐྱང་དར་ཁྱུ་དུམ་བཅན་བར་གྱི་བྱུང་བ་རྒྱུད་ཞིབ་རྒྱུས་སུ་འཁོད་

262 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

རྒྱུ་ལས་ལོ་རབས་བརྒྱ་ཕྱག་རེ་རེའི་ནང་མདོ་སྐྱོད་སྐྱོད་ལུལ་དུ་དོན་རྒྱུན་ཅི་
བྱུང་འཁོད་པའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་ན་ལམ་བྱུང་མི་འདུག་ཅིང་། ཏུན་དོང་ཡིག་རྒྱུང་
དུའང་སྤྱི་ལོ་༡༧༩༡ ལོར་རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོ་བོད་དུ་ཡོང་བ་ནས། སྤྱི་ལོ་༡༨༦༠ ལོར་
བོད་དམག་གིས་རྒྱ་ནག་ཐང་གི་རྒྱལ་ས་འཕྲུག་ལོ་སྤྱི། བློ་སྤྱོད་ལྟེ་བཅན་གྱི་སྐས་
འབྲིང་བ་མུ་རུག་བཅན་འཁྲུངས་པའི་སྤྱི་ལོ་འོ་ལོ་བར་གྱི་ལོ་ངོ་༡༩༡༠ རིང་གི་བྱུང་
བ་གནད་བསྐྱུས་ཅམ་ལས་འཁོད་མེད་ཅིང་། སྐབས་དེ་དག་དུ་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་
ས་ཐོག་ནས་རྒྱ་བོད་ཀྱིས་དམག་འཐབ་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཅམ་དང་། མང་སྤྱོད་
གི་བློ་ལོ་ཉེར་གསུམ་པ་སྤྱི་ལོ་༡༨༩༡ ནས་སྤོན་ཆེན་མགར་གྱིས་འདུན་མ་ཞེས་
པའི་རྒྱལ་སྤྱི་ཀྱི་བྱ་བཞག་ལ་ཁྲོས་མོལ་བྱེད་པའི་ཆོགས་ཆེན་ཆོགས་པའི་ལམ་
ལུགས་གཏན་འབེབས་བྱས་ཤིང་། བཅན་པོས་མདོ་སྐྱོད་དུ་མངགས་པའི་
དམག་དཔོན་དག་གིས་ཀྱང་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་དབྱར་འདུན་དང་དགུན་འདུན་
ཞེས་པའི་ལོ་རེར་ཆོགས་འདུ་ཆེན་པོ་ཐེངས་གཉིས་རེ་འཆོགས་པ་ཅམ་ལས་
གཞན་ཅི་ཡང་མཐོང་མི་ཐུབ།

སྤྱང་དར་གྱིས་བསྟན་པ་བསྐྱུབས་ནས་དབུས་གཙང་མོགས་སུ་སྤོམ་
རྒྱན་ཅ་ཆད་དུ་སོང་སྟབས། མདོ་སྐྱོད་དུ་འདུལ་བའི་སྤོམ་རྒྱན་ཅ་ཆད་པར་
ཡོད་པ་ཉོགས་ཏེ་དབུས་གཙང་གི་མི་སྐོར་ཞིག་སྤོམ་རྒྱན་ལེན་དུ་མདོ་སྐྱོད་དན་
ཏིག་ཕྱོགས་སུ་སྤེལས་པ་ཅམ་བྱུང་བས། མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་བྱུབ་གཟུགས་ཅམ་བོད་
ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་སྤོང་ལུས་སུ་མ་གྱུར་པ་ཡིན།

བསྟན་པ་ཕྱི་དར་ནས་གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་བ་མ་ཐོར་བར་
ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ་གྲགས་པ་ནམས་སུའང་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་སྐོར་ཆེས་ཤིན་དུ་ནས་ཉུངས་
ཤིང་། ལྷག་པར་དུ་ཉེར་བས་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཕྱག་གཉིས་གསུམ་ནང་སྤྱི་དག་གི་རྒྱུད་
པ་དང་ཆབ་སྤྱི་དབང་འཛིན་པ་དག་གིས་བྲིས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ནི་གནའ་དུས་

ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་ལས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་སྐྱོ་ཞན་གྱི་གནས་ཏེ། རང་རང་གི་བྱས་པ་
བྱས་ལུགས་དང་སྐྱེ་རྒྱུ་དེ་གསུམ་མཐོ་རབས་གཞན་རབས་སོགས་ཚལ་དུ་
བཏོན་པ་ལས་བོད་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འགན་ཁུར་འདུ་ཤེས་མེད་སྟབས། མདོ་
སྟོན་སྟེང་གི་ལོ་རྒྱུས་ལྟ་ཞོག་དབུས་གཙང་ཁུལ་གྱི་ཡུལ་མི་སྤྱི་བྱིངས་མེད་པ་
དང་ཁྱད་པར་མེད་པར་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ལམ་དུ་མ་ཐེབས་སྟབས། ང་ཚོས་གནའ་
རབས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་མདོ་སྟོན་མི་དམངས་ཀྱི་བྱང་རབས་གནས་སྟངས་ཞིབ་
ཚགས་འབྲི་རྒྱ་དཀར་ཆེགས་ཆེ་ཞིང་ཟུབ་འབྲས་ཆེན་པོ་ཐོན་དཀའ་བའི་
གནས་སུ་ཟུར་ཡོད།

གོང་སྐོར་རྒྱུ་རྒྱུ་དེ་དག་གི་དབང་གིས་དེ་རིང་ང་ཚོས་མདོ་སྟེང་གི་
ལོ་རྒྱུས་འབྲི་སྐབས་ལོ་ངོ་གཅིག་གཉིས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཞིབ་ཚགས་ཡིན་མིན་
ལྟ་བུ་པར་ཞོག ཐ་ན་དུས་རབས་རེ་རེ་ནང་མདོ་སྟེང་དུ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་རྒྱུན་
ཅི་བྱང་ཅམ་བསྐྱེག་རྒྱ་ཏུ་ཅང་དཀའ་བ་ཡིན། ཡིན་ནའང་ཆ་ཆང་མིན་ལ་མ་
སྟོས་པར་ཡལ་བའི་པ་ལ་འདྲིན་ཐབས་མེད་སྟབས་འདིར་ལམ་ཁ་གཅིག་ལྟག་
པ་ནི། དེ་གསེང་གི་གསེར་ཕྱེ་རྒྱུ་པ་རི་བཞིན་བོད་སྤྱི་བྱིངས་བྱང་རབས་ལོ་རྒྱུས་
ཚོས་འབྱུང་ནམ་ཐར་དུ་གྲགས་པ་དང་། དེ་འབྲེལ་གྱི་ཡིག་ཆ་ལག་དྲུག་སོན་
ནམས་ལ་ཞིབ་འདུག་གནད་སྤྲོད་བྱས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་ཁྱེད་ཀྱི་སྟོང་བསགས་ཏེ་ཐག་
པ་འགྲུབ་པ་ལྟ་བུའི་ལས་ལ་འབད་བཞེན་བྱ་རྒྱུ་ལས་ལམ་ཁ་གཞན་མེད།

གཞིས་པ། གཞུང་ཁྲིའི་ཡར་སྡོན་མདོ་སྨད་ དུ་བོད་མི་ཡོད་དམ།

བོད་རྒྱལ་གཞུང་ཁྲི་བཅན་པོ་ཕྱོན་སྐབས་མདོ་སྨད་ཀྱི་སྤྲངས་སུ་བོད་
མི་ཡོད་དམ་ཞེས་པ་འདི་དྲི་བ་ཟབ་མོ་ཞིག་ཡིན་ལ། དྲི་ལན་འདེབས་ཆོག་ཆོག་
ཡོད་པའི་དྲི་བ་ཞིག་དེ་བས་ཀྱང་མིན། ཡིན་ནའང་ཁོ་བོའི་འདོད་ཚུལ་ལ་
གཞུང་ཁྲིའི་ཡར་སྡོན་ཀྱི་དུས་ཡུན་ཆེས་རིང་མོའི་སྡོན་ནས་མདོ་སྨད་དུ་བོད་
མི་གནས་སྡོད་བྱེད་པར་སྐྱམ་སྟེ། ཤོང་དུ་བཤད་པ་ལྟར་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་
བོད་ཀྱི་ཐོག་མའི་སྤྱི་མི་རྣམས་ཀྱི་གྲངས་འཁོར་འཕེལ་རྒྱས་སུ་སོང་བ་དང་
བསྐྱོན་ཏེ་ཡུལ་ལུང་གཅིག་ནས་ཁ་ཟས་རག་དཀའ་བའི་འཆོ་གནས་ཀྱི་གནོན་
ཤུགས་འོག་རང་བྱུང་གི་ཤིང་འབྲས་སོགས་ཟས་ཚུགས་འདོམས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་
བཀྲམས་ཤིང་། ཕྱོགས་གཅིག་ནས་བལྟས་ན། ལོ་ངོ་ས་ཡ་གསུམ་ཀྱི་ཡར་སྡོན་
དུ་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱབ་འགུལ་སྡོད་དུ་གྲགས་པའི་ས་ཡོམ་ཆེན་པོ་བྱང་བ་ལ་
བཞེན་ནས། བོད་ཡུལ་སྤྱི་དང་བྱང་པར་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་སྐྱེས་མགོ་
བཅུམས་ཤིང་། རིམ་གྱིས་ལོ་རེ་ནས་ལོ་རེར་རྗེ་མཐོར་སོང་བས་རི་རྒྱུད་གངས་
ཀྱིས་གཡོགས་སྐབས་གནས་གཤིས་རྗེ་གྲང་དང་། ལྷགས་རྒྱང་རྗེ་རྒྱལ། ཉི་
མ་ལ་ཡའི་ཉེ་འདབས་ཀྱི་ས་ཁྲུལ་ཁག་དུ་འགོ་བ་མི་འཆོ་གནས་ཀྱི་ཆ་རྒྱུན་ཉམས་

ཞན་དུ་གྱུར་ཅིང་། འཆོག་ནས་ཀྱི་ཆ་རྒྱུན་ཤིན་དུ་ཞན་པའི་གནས་སྤངས་འོག་
ནས་ས་བབ་དམའ་བའི་རོང་ཁུལ་དུ་བཀྲམས་པར་སྐྱམ།

མི་རྒྱུད་བཀྲམས་སྤངས་དེ་ཡང་གཙང་བོ་དང་ཆུ་རྒྱུད་དེ་དེ་བོ་ད་
མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་ཙམ་མ་ཡིན་པར། ཤར་དུ་དེང་དུས་ཀྱི་རྒྱ་ནག་རྒྱབ་
བྱང་རྒྱ་ཞིས་སོགས་ས་ཁུལ་མང་བོ་དང་། རྒྱབ་དུ་ཨ་རབ་ཕྱོགས། ལྷོ་རྒྱང་
ལ་ཤེ་ཤི་སོགས། ལྷོ་རྒྱབ་དུ་དེང་གི་པ་གི་སི་ཐན་གྱི་ཡུལ་དང་། རྒྱ་གར་རྒྱབ་
བྱང་ཕྱོགས། བལ་ཡུལ། ལྷོ་ཤར་དུ་འབར་མ་དང་། ལའི་སི། ཀམ་རྩོ་ཤེ་ཡ།
ཐའི་ལན་ཏ་སོགས་ཡུལ་ཁམས་ཤིན་དུ་རྒྱ་ཆེན་པོ་ལ་བཀྲམས་པར་འདོད་ཅིང་།
ལོ་ངོ་བརྒྱ་ལྷག་དུ་མའི་ནང་བཀྲམས་ཆར་བ་ཞིག་ཀྱང་མིན་པར་ལོ་ངོ་བེ་སྤྱོད་
རིང་མའི་སློ་རིག་ཡར་རྒྱས་དང་ཟས་རྒྱ་འཆོལ་བའི་འབད་ཚོལ་དང་མཉམ་
དུ་ཆེས་དལ་བའི་ངང་བཀྲམས་པར་འདོད།

དེ་སྐབས་ཀྱི་མི་རྒྱུད་བཀྲམས་སྤངས་གསལ་བོར་སྟོན་པའི་ཡིག་ཆ་
ཡོད་དམ། ཡིག་ཆ་ཆད་ལྷན་གྱི་ཁྲངས་ལུང་མེད་ན་ཁས་ལེན་བྱེད་མི་ཐུབ་
སྟམ་ན། ཆེས་གདོད་མའི་མི་རྒྱུད་བཀྲམས་སྤངས་དེ་འདྲ་ལག་རྒྱུན་དང་ས་
འོག་ནས་ཐོན་པའི་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་བྱས་པའི་བྱུ་བོ་དོན། དེ་མིན་སྐད་
ཡིག་དང་། ཆོས་ལུགས། ཆ་ལུགས་ཆས་གོས་སོགས་རྒྱ་མཚན་མང་བོ་བསམ་
གཞིགས་ཆ་འདོག་བྱེད་པ་ལས། ཁོང་ནམས་ཡུལ་ལུང་གང་སར་རྒྱ་བཞིན་
པའི་བརྟན་འཕྱིན་འཁོར་ཐག་ལྟ་བུ་ནི་སུ་ལའང་མེད་ཅིང་། དེང་རབས་ཕྱི་
སྤྱི་གི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་དང་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་པ་དག་གིས་ཀྱང་འདི་འདྲ་
ལས་གཞན་འཆད་རྒྱས་པ་མིན། རྒྱ་ནག་གི་ལོ་ངོ་སྤྱོད་ལྷག་ལའི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་
ངོ་མ་སྟོག་བྱེད་བཞིན་པ་དེ་དག་ཀྱང་ཆེས་གནའ་དུས་ཀྱི་དག་རྒྱུན་དུམ་བུ་རེ་
དང་། ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་ཆོས་ཆོད་དཔག་བྱས་པའི་འཆར་སྤང་ཙམ་ལས་སྐབས་

266 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དཔྱད་གྲགས་།

དེ་དག་ཏུ་བྱིས་པའི་ཡིག་ཆ་དང་ནི་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ།།

ཁོ་བོས་བལྟས་ན་གཞུང་གི་འཕྲིན་ལྷན་གྱི་མཛུགས་མདོ་སྨད་ཏུ་བོད་མི་ཡོད་པར་མ་ཟད། གཞུང་གི་བྱོན་སྐབས་བོད་མིས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཡུལ་གྱུ་ཁག་བཟུང་ནས་དུས་ཡུན་རིང་བོ་བྱིན་པར་སྟུང་སྟེ། སྤྱི་ལོ་མ་ཚུགས་པའི་ལོ་ངོ་ཆིག་སྟོང་གི་ཡར་སྔོན་ནས་བོད་ཡུལ་ཡོངས་རྫོགས་བོད་ཀྱི་རྩ་སྐྱུད་ཆོ་ཁག་གིས་གྲུབ་པའི་རྒྱལ་ཕྱན་ལམ་ལུགས་ཚུགས་ཟིན་པ་དང་། གྲུང་གོ་འཛིན་བོད་ཀྱི་ཆོ་ཁག་ཅས་པར་སྤྱི་ལོ་སྔོན་ཀྱི་ལོ་(༡༠༥།༡༡༠)སྐབས་མདོ་སྨད་དཔལ་རིས་སོགས་དེང་སང་གི་ཀན་སུའུ་དང་མཆོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་ཁྲུལ་དུ་རྒྱ་མིས་ཆང་རིགས་སུ་འབོད་པ་སྟེ། བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་མི་རྒྱུད་ནམས་གནས་སྔོན་བྱས་པར་བཤད་པ།¹ ཐེ་མན་གྱི་རྒྱ་རིགས་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་ལོ་ལྟ་བུ་གི་ཞེས་པས་དཔེ་དེབ་ཏུ་སྤྱི་ལོ་སྔོན་ཀྱི་ལོ་(༡༡༩)སྐབས་མདོ་སྨད་མཆོ་སྔོན་ཕྱོགས་སུ་བོད་རིགས་གནས་བསྔོད་བྱས་པར་བཤད་ཡོད་པར་མ་ཟད། རེབ་གོང་རྩོམ་མཁར་གྱིས། སྤྱི་ལོ་སྔོན་ཀྱི་ལོ་(༡༡༠༠)སྐབས་ནས་བོད་ཀྱི་རྩ་སྐྱུད་ཆེན་པོ་ཞིའི་ནང་གི་ཨ་སྔོ་སྔོང་གི་རིགས་རྒྱུད་ཀྱིས་མདོ་སྨད་ཀྱི་བཟུང་བར་བཤད་པ་³དག་ཕྱོགས་བསྔོས་མ་ཐོག་བསམ་ཞིབ་བྱས་ཆོ་གཞུང་གི་བྱོན་སྐབས་མདོ་སྨད་ཏུ་བོད་རིགས་གནས་སྔོན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་དེ་དངོས་ཡོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རེད།

ཁྱད་པར་ལིས་ཡོན་གྱིས་བཤད་པའི་དེ་ལྟར་རྒྱལ་སྟོན་ནམས་ཀྱིས་ཞོན་མོ་ལྷ་ལ་ཁ་གཏད་གཙོག་ཐབས་གནས་ཚུལ་རྒྱུས་ལོན་ཆེད་གསང་མུལ་བ་ཞིག་མདོ་སྨད་མཆོ་སྔོན་དང་ཞིན་ཅང་སོགས་སུ་མངགས་ནས་ལོ་ངོ་བརྒྱ་གསུམ་རིང་ས་གནས་དེ་དག་ཏུ་དངོས་སུ་བསྐྱོད་པའི་མཐོང་ཚུང་ཟིན་བྱིས་བྱས་པ་ཡིན་སྟབས། ས་ཆ་དང་གནས་བབ་མིག་གིས་མ་མཐོང་བར་གོང་མའི་ཕོ་བྲང་ནས་བྱིས་པའི་རྒྱུ་ཡིག་ཆ་དང་ཐང་རྩུ་སོགས་དང་བསྐྱར་ཐབས་མེད་པའི་

རིན་ཐང་ཡོད་པར་སྒྲུལ།

ད་དུང་གཞུང་ཁྱིམ་པ་མ་འདྲུམ་བཅན་སྒྲིག་སྒྲིག་དུ་བོད་རིགས་
གནས་སྒྲིག་བྱེད་པའི་ཤེས་བྱེད་གལ་ཆེན་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ཁག་དུ་
གསལ་བ་ནི། གཞུང་ཁྱིམ་པ་མ་འདྲུམ་བཅན་སྒྲིག་སྒྲིག་པའི་བོད་པོ་ཨ་བོད་རྒྱལ་བ་
བདུལ་བར་བཤད་པ་འདི་ཡིན། འདིས་ནི་གཞུང་ཁྱིམ་པ་མ་འདྲུམ་བཅན་སྒྲིག་སྒྲིག་
མདོ་སྒྲིག་དུ་བོད་མི་ཡོད་པར་མ་ཟད། བོད་ཆོས་ཉམས་ལེན་བྱེད་མཁན་གྱི་
བོད་པོ་ཡང་ཡོད་པར་བཤད་པ་དེ་རེད། དེར་བརྟེན་ང་ཚོས་གཞུང་ཁྱིམ་པ་
སྒྲིག་སྒྲིག་མདོ་སྒྲིག་དུ་བོད་མི་གནས་སྒྲིག་བྱས་པ་ལ་གདེང་ཆོད་ཆ་ཆང་
ཆེད་པ་ཡིན།

གསུམ་པ། གཞུང་ཁྱིམ་པ་མ་འདྲུམ་བཅན་གྱི་ ཤེས་རིག་གནས་བབ།

གཞུང་ཁྱིམ་པ་མ་འདྲུམ་བཅན་སྒྲིག་སྒྲིག་ཤེས་རིག་གི་གནས་བབ་ཅི་འདྲ་
ཡིན་ནམ་སྒྲུལ་ན། ཁོ་ཤོས་ཆོག་ཐག་ཆོད་པོའི་ངང་ཤེས་རིག་གནས་དར་བར་
འདོད་པ་ཡིན། སྤྱིར་བཏང་རིག་གནས་ཞེས་པ་ཤེས་བྱའི་གནས་ཐམས་ཅད་
ལ་བྱུང་ཡོད་པས། མདོ་སྒྲིག་དུ་མའི་འགྲོ་བ་བྱུང་བ་ནས་ངལ་ཚོལ་ལ་བརྟེན་
ནས་ཤིང་ཐོག་ཐོགས་རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་ལས་བཟུང་བཏུང་འཆོལ་སྒྱུབ་བྱ་བ་
དང་། རྫོང་དང་ཤིང་གི་ལག་ཆ་བཅད་སྒྲིག་དེ་རི་དྲགས་ལ་རྫོན་རྒྱག་པ་ལྟ་བུའི་
ཤེས་རིག་དར་བ་སྒྲོས་མེད་ཐོག་རི་དྲགས་ནམས་འཛིན་བཟུང་གི་ལམ་ནས་
སྒྲིག་སྒྲིག་སྒྲིག་སྒྲིག་ལས་ཐོན་སྒྲིག་ཆོད་གཞི་གང་འཆོལ་ཞིག་ཀྱང་སྒྲིག་

268 བདེ་སྤྲུང་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

གྲིན་ཡོད་པ་ཤེས་ནུས་ཏེ། གཞུང་ཁྲི་གཞུང་བར་ཁྲུང་ནས་ཡོང་མཁན་བོན་ཤེས་
 པ་ཅན་བཅུ་གཉིས་ཀྱིས་ལྷགས་རྩི་བྱས་པར་བཤད་པ་དེས། སྐབས་དེར་དབུས་
 གཙང་དུ་རི་དྲགས་སྒོ་ལྷགས་སུ་ཕབ་བེན་པ་ཤེས་ཤིང་། དབུས་གཙང་ཁྲལ་
 གྲི་བོད་མིའི་རི་དྲགས་སྒོ་ལྷགས་སུ་ཕབ་བེན་ནས། བདེ་སྤྲུང་གྲི་བོད་མིས་ཅི་
 ཡང་མི་ཤེས་ཤིང་ཅི་ཡང་མ་བསྐྱབས་པར་འཆོ་བ་སྐྱེལ་བ་ནི་རིགས་པ་དང་
 འགལ་བ་མ་ཡིན་ནམ། དེ་སྐབས་ཆོད་གཞི་ཏ་ཅང་དམའ་བའི་ཉིན་རེའི་འཆོ་
 བར་མཁོ་བའི་ཤེས་རིག་གང་འཆོམ་དར་རྒྱས་བྱུང་ཡོད་མེད་ལ་དོགས་པ་བྱེད་
 མི་དགོས་ཁར། སྐབས་དེར་མདོ་སྟོད་སྤྲུང་གྲི་བོད་མིའི་ཁྲོད་ཆོས་ལུགས་དང་
 འབྲེལ་བའི་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱང་བྱུང་ཡོད་པའི་ཤེས་བྱེད་ཡག་ཤོས་ནི།
 གཞུང་ཁྲིའི་སུམ་པའི་བོན་པོ་ཨ་ཡོང་རྒྱལ་བ་བདུལ་བ་དེ་རེད། སུམ་པའམ་
 བདེ་ཁམས་ནས་ཡིན་པའི་ཨ་ཡོང་རྒྱལ་བ་བོན་པོ་ཡིན་པ་དེས་སྐབས་དེར་མདོ་
 ཁམས་སུ་བོན་ཆོས་དར་བར་གསལ་བཤད་བྱས་པ་སྟེ། བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་
 ཆོས་ལུགས་བོན་ཆོས་དེ་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ཤིག་མ་ཡིན་པར་སྤྲོ་མཁན་
 སུ་ཡང་མེད་སྟབས། སྐབས་དེར་མདོ་སྟོད་སྤྲུང་གྲི་ཡུལ་དུ་རིག་གཞུང་གང་
 འཆོམ་དར་ཡོད་པའང་རྟོགས་ནུས་པ་ཡིན།

བཞི་བ། བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྨྲད་ ཀྱི་ཤེས་རིག་གནས་སྐབས།

གཞུང་ཁྱིམ་བཅན་པོ་ནས་གནས་རི་སྤོང་བཅན་བར་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཁག་གིས་སྟོ་ཁ་ཡར་ལུང་སོགས་ཀྱི་ཆོ་ཁག་ཁ་ཤས་དབང་དུ་བསྐྱུས་པ་ལས་བོད་སྤྱི་ལ་དབང་རྒྱུར་བྱས་པ་མིན་ཡང་། མཐའ་བཞི་རྒྱ་བསྐྱེད་ཀྱི་ཆར་གཞི་འདིར་མཁན་གནས་རི་སྤོང་བཅན་དང་། མཐའ་བཞིའི་རྒྱལ་ཕྱན་ཁག་དངོས་སུ་དབང་དུ་སྐྱེད་མཁན་སྤོང་བཅན་སྐབས་པོ་སོགས་གཞུང་ཁྱིམ་རྒྱལ་རྒྱུད་ཡིན་སྐབས་གཞུང་ཁྱིམ་བོད་སྤྱིའི་རྒྱལ་རབས་དང་པོ་ལ་བཟང་བར་སྒྲུང་། གཞན་དུ་ན་སྐབས་དེའི་སྐབས་པ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱང་གཞུང་ཁྱིམ་ལས་མི་འབྱེའིང་སའི་རྒྱུ་ལྟོན་དང་དབང་དུ་བསྐྱུས་པའི་མི་བྱངས་གང་ཅིའི་ཆ་ནས་གཞུང་ཁྱིམ་ལས་ཞན་པ་མིན་པར་སྒྲུང་བས། གཞུང་ཁྱིམ་གནས་རི་སྤོང་བཅན་བར་མདོ་སྨྲད་སྨྲད་དུ་བྱུང་བའི་སྐབས་པ་དང་འཁྱེད་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཀྱང་དར་རྒྱས་ཆེ་བ་ཐོག་མའི་ཡར་ལུང་གི་རྒྱལ་སྤིད་དང་དོ་མཉམ་པ་ལྟ་བུར་སྒྲུང་།

འདི་དག་གིས་ཅི་ཞིག་མཆོན་བཞིན་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། གཞུང་ཁྱིམ་གནས་རི་སྤོང་བཅན་བར་གྱི་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཕྱག་བདུན་གྱི་རིང་ལ་མདོ་ཁམས་སུ་ཆོས་ལུགས་དང་། རིག་གནས། རྒྱལ་ཐབས་སོགས་དར་རྒྱས་ཆེ་ཅམ་བྱུང་བ་མཐོང་ནུས་པ་ཡིན། ང་ཆོས་འདིར་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ལས་གསལ་བའི་དཔེ་མཆོན་རེ་གཉིས་བཀོད་ན། ལྷུ་འཁྱེད་ཆོས་འབྱུང་སོགས་སུ་སྤྱི་ལོའི་དུས་

270 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

རབས་དང་པོའི་ནང་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་བརྒྱུད་པ་གི་གྲུལ་བཅན་
 པོའི་སྐབས་མདོ་སྐྱོད་འཁུལ་ནས་བོན་པོ་ཞིག་གདན་འདྲེན་ཞུས་པ་གསལ་བས་
 བདེ་སྐྱོད་ཀྱི་ཡུལ་དུ་རྒྱལ་བོ་གི་གྲུལ་གི་མཆོད་གནས་སམ་མདུན་ན་འདོན་ལྟ་
 བུའི་བོན་པོ་བྱུང་བ་ལ་བལྟས་ན། སྐབས་དེར་མདོ་སྐྱོད་དུ་བོན་སྐྱོང་ལྷུ་
 སོགས་རིག་གཞུང་དར་བ་རྟོགས་ནུས་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༡༩ ཡས་མས་སུ་བྱོན་
 པའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ཉེར་བརྒྱུད་པ་སྟག་རི་གཉན་གཟིགས་སྐབས། སྟག་
 རི་གཉན་གཟིགས་སམ་དམུས་ལོང་དགོན་པ་བཀྲའི་མིག་འབྱེད་མྱེར་ཡབ་ཀྱི་
 བཀའ་བཀོད་ལྟར། བདེ་སྐྱོད་འཁུལ་ཡུལ་ནས་སྐྱོན་པ་སྐྱོན་བྲངས་ཏེ་རྒྱལ་
 པོའི་སྐྱོན་ཕྱེ་བའི་ལོ་རྒྱུས་བྱུང་འདུག་པ་ལ་བསམ་ན། སྐབས་དེར་མདོ་སྐྱོད་
 དུ་གསོ་རིག་སྐྱོན་གི་རིག་གཞུང་བོད་ཁུལ་གཞན་ལས་མཆོག་དུ་གྱུར་པར་སྟམ་
 རྟེ། གལ་སྲིད་རྒྱལ་བོ་རང་གི་ཉེ་འཁོར་ན་སྐྱོན་པ་ལག་ཙམ་ཅན་ཡོད་ན་ཐག་
 རིང་འཁུལ་ཡུལ་ནས་སྐྱོན་པ་གདན་འདྲེན་ཞུ་མི་སྲིད་སྟབས། སྐབས་དེར་
 བདེ་སྐྱོད་འཁུལ་ཡུལ་དུ་གསོ་རིག་སྐྱོན་གི་གཞུང་ལུགས་དང་ལག་ལེན་དར་
 རྒྱས་ཆེ་བ་རྟོགས་ནུས་པ་ཡིན།

སྤེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོས། འཁུལ་ཡུལ་ནས་སྐྱོན་པ་བོས་ལ་མིག་
 ཕྱེ་སྤེ་རྒྱལ་ཐབས་ཀྱི་བྱ་བ་བྱེད་ཚུལ་གསུངས་པ་ལྟར། རྒྱལ་སྐྱོན་འཁུལ་ཕྱེ་བྱ་
 བ་སྐྱོན་པ་མཁས་པ་ཞིག་སྐྱོན་བྲངས། རྒྱལ་བུའི་མིག་གསེར་གི་ཐུར་མས་ཕྱེ་
 བས་སྤྱིད་ཤོད་སྟག་མོ་རི་ལ་གཉན་འདུག་པ་གཟིགས་པས་སྟག་རི་གཉན་
 གཟིགས་སུ་གྲགས།¹ ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་སྤེ་སྲིད་ཀྱིས་དམུས་ལོང་དགོན་པ་
 བཀྲའི་མིག་ཕྱེ་མཁན་འཁུལ་ལོ་རྒྱུས་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་
 མང་ཤོས་སུ་མིག་ཕྱེ་མཁན་གི་འཁུལ་སྐྱོན་པ་དང་། འཁུལ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་
 ཐ་དང་པ་གཉིས་སུ་བཤད་འདུག་པ་དཔེར་ན། མཁས་ལྷུས། དེའི་ཡུལ་དུ་

གྲང་(སྤྱ)དམུས་ལོང་དེ་འཁའི་སྒྲུབ་པས་མིག་གྱིང་ང་སྟག་ཅེར་མིག་གྱེ་བས།
 དོན་མཁར་གྱི་ཅེ་ལ་གཉན་འགྲོ་བ་མཐོང་བས་སྟག་གྱུ་གཉན་གཟིགས་སུ་
 བཏགས་སོ། དེའི་སྐྱུ་རིན་ལ་འཁྱེད་ང་ཟིངས་པོ་རྗེ་ལ་སོགས་པ་རྒྱལ་པོའི་
 མངའ་འོག་ཏུ་མ་འདུས་པ་རྣམས་བདུལ།² ཞེས་རྒྱལ་པོའི་མིག་གྱེ་མཁན་གྱི་
 འཁའི་སྒྲུབ་པ་དང་འཁྱེད་གཉིས་གང་ཟག་ཐ་དད་པ་གཉིས་སུ་བཤད་འདུག་
 པ་དྲ་ཅང་གསལ་བ་ཡིན་ནོ།

ལྷ་བ། སྐབས་དེའི་མདོ་སྦྱང་གི་གནས་ཡུལ་
དང་རྒྱ་ཁྱོན།

སྐབས་དེ་དག་ཏུ་མདོ་སྟོང་མྱེད་ཀྱི་མི་དམངས་གནས་ཡུལ་ནི་མ་ཆུང་
 དང་། འབྲི་ཆུ། ཅོང་ཆུ། ལྷ་ཆུ། ཟུང་ཆུ། རྒྱལ་མོ་དངུལ་ཆུའི་འབབ་རྒྱུད་ཏུ་
 གནས་སྟོང་བྱས་ཆུལ་བོད་རང་གི་ཡིག་ཚང་ཁག་ཏུ་མི་གསལ་མོད། རྒྱའི་ཅོ་
 གྱི་ཐོན་ཅན་ཞེས་པ་དང་། ཐང་ཡིག་གསར་རྟེན་མོགས་སུ་རྒྱས་ཤིང་རྒྱས་པ་
 བཞོད་འདུག རྒྱའི་ཡིག་ཚང་ནམས་གོང་བཞོད་ཆུ་ལྷུང་དེ་དག་གི་རྒྱུད་ཏུ་འཆོ་
 གནས་བྱེད་པའི་བོད་མི་སྤྱི་ལ་ཆུང་རིགས་ཟེར་བ་ལས་བོད་ཀྱི་ཐ་སྟོང་བྱུང་མི་
 འདུག་ཀྱང་། གོང་ཏུ་ཁོ་ཐོས་ཆུང་ལ་འཛིན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལྟ་སྟངས་བཤད་
 ཟེན་པ་བཞིན་ཆུང་ཟེར་བ་དེ་བོད་རང་ལས་ལོགས་སུ་མེད་ཅིང་། ད་ལྟའི་རྒྱ་
 རིགས་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་པ་ཆོས་ཆུང་བོད་རིགས་ལས་ལོགས་སུ་དགར་བ་
 དེ་ལོ་རྒྱུས་དོན་དངོས་དང་མི་མཐུན་ཏེ། གལ་སྲིད་ཆུང་རིགས་ཞེས་པ་བོད་
 རིགས་དང་འབྲེལ་མེད་ཀྱི་མི་རིགས་ཡན་གར་བ་ཞིག་ཡིན་ཆོ། སྐབས་དེའི་

272 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཡིག་ཆ་ཁག་ཏུ་བོད་ཡོངས་རྫོགས་ལ་སྤྲོད་ཆུང་དང་། རྩོད་མི་ཉག་ལ་ཏང་ཞང་
 ཆུང་། སྤུལ་སྒྲ་ལ་བེ་ལན་ཆུང་། ཞང་ཞུང་ལ་ཡུང་ཐོན་ཆུང་སོགས་བཏགས་
 འདུག་པས་དེ་དག་ཀྱང་བོད་རིགས་མ་ཡིན་པར་ཁས་ལེན་དགོས་པར་འགྱུར་
 ལ། བོད་རིགས་ཡོངས་རྫོགས་བོད་རིགས་མ་ཡིན་པར་བཤད་སྟོལ་ཞིག་རིགས་
 པའི་རྗེས་འབྲང་ལ་ཡོང་མི་སྲིད་པར་སྤང་།

སྐབས་བབ་གོང་བཀོད་རྒྱུ་ཡིག་ཆ་ཁག་གི་ཆུང་རིགས་སམ་བོད་
 མི་གནས་ཡུལ་བཤད་པ་འདིས་ང་ཚོར་ཅི་ཞིག་གསལ་བཤད་བྱས་པར་སྒྲུལ་
 བ། སྤྱིང་བཅན་སྐམ་པོས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་རྫོགས་དབང་བསྐྱུར་མ་བྱས་གོང་
 དང་དབང་སྐྱུར་བྱེད་སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྤང་(མདོ་སྟོད་ཀྱི་ཤར་སྟེའི་ཆ་ཡང་འདིའི་
 ནང་འདུས་ཡོད)བོད་མི་གནས་ཡུལ་བསྐྱུར་འདུག་སྟེ། མ་ཆུང་དང་འབྲི་ཆུ།
 རྒྱལ་མོ་དངུལ་ཆུ། ལུང་ཆུ། སྤུ་ཆུ། ཟེ་ལིང་ཙོང་ཆུ་སོགས་ཀྱི་འབབ་རྒྱུད་དུ་
 བོད་མི་གནས་སྟོད་བྱེད་པར་བསྐྱུར་པ་དེས། སྐབས་དེའི་མདོ་སྤང་པ་ནམས་
 གནས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ཁག་དང་ས་ཁྱོན་རྩོམ་ཅམ་ཤེས་སྤྱབ་ལ། སྐབས་དེའི་མདོ་
 སྤང་ཀྱི་རྒྱ་ཁྱོན་དང་དེང་སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྤང་ཀྱི་ས་ཁྱོན་གཉིས་ལས་སྤྲ་མ་ལྟ་
 འགྱུར་གྱིས་ཆེ་བར་སྤང་། ལྷན་པར་དེ་སྐབས་མདོ་སྟོད་སྤང་དུ་རིགས་རྒྱུད་
 ཚོ་ཁག་བརྒྱ་དང་ལྷ་བརྒྱུ་ཡོད་པར་བཤད་པས་ཀྱང་མདོ་སྤང་ཀྱི་གཞི་རྒྱ་ཏ་
 ཅང་ཆེ་བ་ཤེས་ནུས་ཏེ། ང་ཚོས་མི་ཆང་བརྒྱ་ཕྱག་ལྟ་བུ་མཉམ་རུབ་དུ་སྟོད་པ་
 ལ་རིགས་རྒྱུད་ཚོ་ཁག་གི་ཐ་སྤྱད་མི་འདོགས་གིང་། རིགས་རྒྱུད་ཚོ་ཁག་ནི་
 དཔེར་ན། བཤོ་ལོག་རྩ་བ། རེབ་གོང་། ཙོ་མེ་ཟེར་བ་ལྟ་བུ་ལ་གོ་བས་ན།
 རིགས་རྒྱུད་ཚོ་ཁག་བརྒྱ་དང་ལྷ་བརྒྱས་མདོ་སྤང་བ་བྱུང་བ་ལས་མདོ་སྤང་ཀྱི་
 མི་འཕོར་མང་ཉུང་ལ་ཚོད་དཔག་རྩོམ་ཅམ་བྱེད་སྤྱབ་པ་ཡིན།

གཞན་ཡང་སྤྱིང་བཅན་ཀྱི་སྐབས། རྒྱུ་ཅི་ཞེས་པའི་ཡུལ་དུ་རྒྱ་བོད་

གཡུལ་འགྱུར་བྱས་ཤིང་། བོད་དམག་འབུམ་ཕྱག་གཅིག་ལྟག་ཡོད་པ་ལས།
 གཡུལ་ཐེངས་གཅིག་ལ་གཅིག་ཁྱིམ་བདུན་སྟོང་བསད་པ་དང་། བ་ཕྱགས་
 འབུམ་ཕྱག་གཉིས་འཕྲོགས་པར་ཅི་གི་ཐོན་ཅན་དུ་བཤད་འདུག་པར་བལྟས་
 བ། སྐབས་དེ་དག་དུ་མདོ་སྒྲིག་མི་དམངས་ལ་བ་ཕྱགས་ཀྱི་གངས་འབོར་ཆེས་
 ཤིན་དུ་མང་བོ་ཡོད་པ་ཤེས་ནས་། ས་ཁུལ་གཅིག་དུ་འཕྲོག་རྒྱུ་བ་ཕྱགས་
 འབུམ་ཕྱག་གཉིས་ལྟག་ཡོད་ཆོ། མདོ་སྒྲིག་ཡོངས་རྒྱུགས་ལ་ཕྱགས་རིགས་ཀྱི་
 གངས་འབོར་དུ་ཅང་ཆེ་བ་ཤེས་ནས་ཤིང་། དེའི་ཤུགས་ལས་མདོ་སྒྲིག་གི་མི་
 འབོར་ཡང་ཆེན་པོ་ཡིན་པ་ཤེས་ནས་། མི་གངས་ཤིན་དུ་ཉུང་བའི་ས་ཁུལ་
 ཞིག་དུ་བ་ཕྱགས་ཀྱི་གངས་འབོར་དེ་འདྲ་ཡོད་མི་སྲིད་པར་སྐྱམ།

དུག་པ། སྐབས་དེའི་མདོ་སྒྲིག་པའི་ཆ་ལུགས་སྒྱུར་ ལམ་གྱི་གནས་སྟངས།

ང་ཆོས་ཐང་ཡིག་སོགས་གནའ་བོའི་རྒྱུ་ཡིག་ཆང་ཁག་བསྟོན་སྐབས་
 གྱུར་བཏང་གི་བོད་ཀྱི་སྐོར་མང་ཙམ་འབྱུང་བ་ལས་མདོ་སྒྲིག་ཅེས་ལོགས་སུ་
 བཤད་མེད་མོད། གོང་སྐྱེས་ལྟར་སྐབས་དེའི་བོད་དམ་ཆུང་རིགས་གནས་ལུལ་
 བཤད་སྐབས་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཚུ་རྒྱུད་ནམས་མདོ་སྒྲིག་རང་ལ་བབ་ཡོད་སྐབས་ལུལ་
 དེ་དག་གི་མིའི་ཆ་ལུགས་སྒྱུར་ལམ་བཤད་པ་ཕལ་ཆེར་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་
 མདོ་སྒྲིག་པའི་གནས་སྟངས་གཙོ་བོར་ཆགས་པ་ཡིན། སྐབས་དེར་མདོ་སྒྲིག་
 བོད་མི་ནམས་ཀྱི་ཁྱོན་ཆས་ནི་གཙོ་བོ་བྱིང་བ་དང་། བགས་རིགས་ཀྱིས་བཟོས་
 པའི་སྟོག་པར་བཤད་པ་འདི་ཡང་གནས་ལུགས་དང་མཐུན་པ་ཡིན་། དེ་
 སྐབས་རས་དང་གོས་སོགས་ཞིབ་ཆགས་ལྟན་པའི་འཐག་ལས་ཀྱི་ལག་རྩལ་

274 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

མ་དང་པས། སྒོ་ཕུགས་མེས་མ་ཅན་གྱི་བལ་དང་ཅིད་པ་བྲེགས་ཏེ་བྱིང་བ་དང་
རས་ལྡེ་བཟོས་པ་ཁྱོན་ཆས་དང་སྡོད་གྲུ་དུ་སྦྱོད་པ་དང་། སྒོ་ཕུགས་དང་རི་
དྲགས་བསད་པའི་པགས་རིགས་ཀྱིས་གྲང་བའི་གཞོན་འཆོལ་འགོག་ཐུབ་པ་
སོགས། འབྲོག་ལས་གཙོ་ཆེ་བའི་བོད་མིའི་ལག་དུ་སོན་སྤྱི་ལོ་། ཁོར་ལུག་
གི་གནས་བབ་དང་འཆོལ་པའི་ཁྱོན་ཆས་ཤིག་རག་པ་ནི་བྱིང་བ་དང་པགས་
རིགས་གཞིས་ལས་གཞན་ཡོད་མི་སྤྱི་ལོ་དེ་དང་།

ད་དུང་སྤྱི་ལོ་བཅན་སྐུ་མ་པོ་དང་ཐོག་ཀྱི་བཟའ་དང་ཐུག་སྐབས་ཁོང་
གིས་མནལ་པའི་བྱིང་ལྟ་དང་། རྒྱུ་འཁོར་གཡོག་དག་གིས་ཁྱོན་པའི་གོས་
ཆེན་གྱི་བར་ཁྱད་ཆེ་དྲགས་པས་ཁོང་འོ་ཆ་སྦྱོས་པ་དང་། དེའི་རྒྱུ་མ་པོ་སྐུ་
མ་པོ་དང་བཅུ་མོ། སྒོ་མ་ཆེན་སོགས་རྒྱལ་བོའི་སྐུ་འཁོར་ནམས་ཀྱིས་གོས་ཆེན་
ལས་བྱིང་བ་དང་པགས་རིགས་ཁྱོན་མི་ཆོག་པའི་བཀའ་རྒྱ་བཏང་བས་ཀྱང་
སྐབས་དེར་རྒྱལ་བོ་ཐེ་བའི་བོད་པ་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱིས་བྱིང་བ་དང་པགས་
རིགས་ཁྱོན་བཞི་ལྟ་པ་ཤེས་ནུས།

ལྷག་པར་དུ་སྐབས་དེར་པགས་ཅག་དང་བྱིང་ལྟ་སོགས་ཀྱང་གཡང་
ཤམས་ལྟ་བུར་ཁྱོན་པ་ལས་སྒྲི་རགས་བཅིངས་པའི་ལུགས་སྒྲོལ་དར་ཞེ་ཡོད་
སྐུ་པའི་དོགས་པ་འཆར་བ་ཞིག་ནི། བཀའ་ཆེན་ཞི་བ་འཆོལ་དང་བྲི་སྤྱོད་ལྡེ་
བཅན་གཞིས་ཐོག་མར་མངའ་སྐབས། རྒྱལ་བོས་སྐུ་རགས་མ་བཅིངས་པར་
གསེར་བྱེ་བྲེ་གང་བྲིས་ནས་བསུ་བ་བྱས་སྒྲིར་གསལ་བ་ལ་བལྟས་ན། གལ་སྤྱི་
སྐུ་རགས་བཅིངས་སྒྲོལ་སྤར་ནས་དར་བྱུང་བྱུང་ཡོད་ཆེ་མི་རྒྱ་སྒོག་གསུམ་གྱི་
འགྲོ་བྱོན་ཆེན་པོ་བཏང་ནས་མཁན་ཆེན་གདན་འདྲེན་ཞུས་པ་ཡིན་པས། རང་
གི་སྤྱོད་མེད་པའི་གྲུས་བཀྱར་ཆེ་བའི་སྒྲོལ་དཔོན་ཐེབས་སྐབས་སྐུ་རགས་
བཅིངས་ནས་གཙང་དག་དག་གི་ངང་བསུ་བ་བྱེད་འོས་པ་ལ་མ་བྱས་སྐབས།

སྐར་གས་བཅིངས་པའི་ལྷགས་སྟོལ་དར་མེད་དམ་སྟུམ།

བུད་མེད་དག་གིས་སྐྱ་སྐྱས་མ་མང་པོ་བྱེད་པའི་ལྷགས་སྟོལ་དེ་ད་
ལྟར་མཆོ་སྟོན་འབྲོག་ཁུལ་དུ་མ་ཉམས་པར་ཡོད། གདོང་ལ་ཆོན་ཅི་དང་
ང་བྱགས་པའི་ལྷགས་སྟོལ་ལ་རྒྱ་མོ་གོང་ངོ་མ་དགའ་བས་སྟོང་བཅའ་གྱིས་
བཀའ་བཏང་ནས་བཀག་པར་བཤད་པ་ནི་བདེན་མིན་མ་ཤེས།

ཤིང་གི་སྟོད་ཀོ་བས་གཡོགས་པ་ལ་ང་འཐུང་ཟེར་བའི་ཤིང་སྟོད་དུ་ང་
འཐུང་སྟོལ་ད་ལྟར་ཡོད་ལ། དེ་ལ་ཅན་ནེ་ཟེར། ཅན་ནེ་ལ་གོ་བས་གཡོག་
བརྒྱབ་པ་ནི་མ་མཐོང་མོད། འོན་ཀྱང་ཤིང་རིགས་ཀྱི་སྟོད་ཆས་ལ་གོ་བས་
གཡོགས་སྟོལ་ད་ལྟར་མདོ་སྟོན་ཁུལ་ན་ཡོད། ཕྱིང་བ་ས་ལ་བཏིང་བའི་ཐོག་
དུ་ཟས་སྒྲ་བསྐྱིགས་པའི་ལྷགས་སྟོལ་ཡང་ད་དུང་མདོ་སྟོན་འབྲོག་ཁུལ་ན་
མཆིས་ཤིང་། ཉེ་དུས་བོད་གཞུང་གི་མཛད་སྟོན་ཆེན་པོའི་སྐབས་ལྷགས་སྟོལ་
དེ་མ་ཉམས་པར་ཡོད་ཅེས་དེ་དགར་དུ་གསལ། ཆང་ཁྱོར་བའི་ནང་འཐུང་
ཟེར་བའང་བདེན་པར་འདུག་སྟེ། ད་ལྟར་མདོ་སྟོན་གྲོང་གསེབ་ཁག་དང་
འབྲོག་ཁུལ་དུ་རྒྱ་ཁྱོར་བའི་ནང་འཐུང་སྟོལ་ཡོད་པས་ཤེས་ནུས། དཀར་ཡོལ་
ཀྱི་དོད་དུ་བག་ཕྱེ་ལས་སྐྱོར་ར་བྱས་ནས་ནང་དུ་འོ་མ་སོགས་འཐུང་མཐར་
དཀར་ཡོལ་ཡང་ཟ་ཟེར་བའི་ལྷགས་སྟོལ་ངེ་བཞིན་གནས་མིན་མ་ངེས་ཀྱང་།
ཤ་དང་ཞོ་ཞོག་སོགས་ཞིབ་པར་གཙབ་སྟེ་སྟོག་པ་སོགས་དང་མཉམ་བསྟོལ་
བྱས་མཐར། ཚུམ་པས་བཟོས་པའི་སྟོ་མོར་གྲགས་པའི་ནང་དུ་སྐྱུགས་ནས་
སྟོད་བརྒྱད་གཉིས་མཉམ་ཟ་བྱེད་པའི་ལྷགས་སྟོལ་ཡོད་པ་དེའང་སྟོ་མོའི་སྟོལ་
རྒྱན་ལས་བྱུང་བར་སྟུམ།

གསེར་དངུལ་གྱི་རྒྱན་ཆའི་རིགས་ལ་གཅེས་སྟུམ་ཆེ་བའང་ཤིན་དུ་
བདེན་ཏེ། གསེར་ལ་ཆེས་ཚ་ཆེན་དུ་བཅི་སྟབས་མི་གཤིས་ཀ་ཡག་ཤོས་ཤིག་

276 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

མཆོན་པའི་དཔེར་བརྗོད་མཐར་ཐུག་གསེར་ལ་བྱེད་པ་དང་། མདོ་སྨད་ཀྱི་
སྤྱོད་པ་ལ་གཞན་གྱི་ནང་དུའང་རང་གི་པ་མ་དང་དགའ་རོགས་སོགས་གསེར་
དང་དངུལ་གྱི་དཔེར་བྲངས་པ་ཤིན་ཏུ་མང་བོ་འབྱུང་།

འབྲུའི་རིགས་སྒོ་དང་། ཉན། སྒན་མ་བྲ་བོ་སོགས་འདེབས་ཤིང་། སྒོ་
ཐུགས་འབྲི་གཡག་དང་། ཉ་བཟང་བོ། ལུག བྱི བག ར་མོང་སོགས་འཆོ་
སྦྱང་བྱེད་བ་བདེན་པར་འདུག་སྟེ། བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལས་འབྲུ་རིགས་ཡག་
ཤོས་མདོ་སྨད་ཡིན་ལ། འབྲི་གཡག་དང་ལུག་སོགས་ཐུགས་རིགས་ཡག་ཤོས་
ཀྱང་མདོ་སྨད་ཡིན། བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་གཞན་དུ་འབྲི་གཡག་སོགས་ཐུགས་
རིགས་མེད་པ་ག་ལ་ཡིན་ཀྱང་། སའི་ཆེ་བརུད་སོགས་ཀྱི་དབང་གིས་མདོ་སྨད་
ཀྱི་གནག་ཐུགས་ཀྱི་བོངས་ཆོད་ཆེན་པོ་དེ་འདྲ་གཞན་དུ་མཐོང་དགོན། ཉ་
བཟང་བོ་ཞེས་བཤད་པའང་བདེན་ཏེ། སོག་པོའི་རྒྱལ་སློན་ཆོ་མདོ་སྨད་ཀྱི་
ཉ་ལ་སེམས་པ་ཤོར་སྟབས་ཆོལ་ཁ་ཞེས་པའི་ཐ་སྟད་འདོགས་སྐབས་ཀྱང་མདོ་
སྨད་ཀྱི་བྱང་ཆོས་གཙོ་བོ་ཉ་དང་སྐྱུར་བས་ཤེས་ནུས་པ་ཡིན།

ཡང་རྒྱའི་ཡིག་ཆ་ཁ་ཤས་སུ་བོད་དུ་སྟོན་སོག་གྲོ་མི་ཆོས་ཟེར་བའང་
བདེན་ཏེ། བོད་ཀྱི་ས་ཁྱོན་ཡོངས་ལས་ཤར་སྟེའི་ཕྱོགས་དང་། རུབ་བྱང་གི་
ཆེས་དམའ་བའི་རོང་ཁུལ་ལས་གཞན་པའི་ས་ཆ་རྣམས་སུ་གྲོ་མི་ཆོས་ཤིང་།
བདག་གི་ས་ཡུལ་མདོ་སྨད་ཉོར་གཙང་ཡང་ས་བབ་མཐོ་བའི་རོང་འབྲོག་གི་
མཆམས་ན་གནས་སྟབས། གྲོ་ཡག་པོ་མི་ཆོས་ཤིང་། རྒྱ་གཞུང་གིས་གྲོ་མི་ཆོས་
ཟེར་བ་ཚོངས་དད་རེད། ས་དང་གནམ་ལ་འཐབ་ཆོད་བྱེད་དགོས་ཟེར་ནས་
རིག་གསར་སྐབས་བཅན་འདེད་ཀྱིས་གྲོ་འདེབ་དུ་བརུག་ཀྱང་། ལོ་ལོ་ན་རྣམས་
ཀྱིས། བསྐལ་བ་སྟེགས་པའི་ཐ་མ་ན། སྒང་མའི་འདབས་ལ་གྲོ་འདེབས། ཞེས་
གཏམ་དཔེ་འདྲ་སྦྱོར་གྱིན་ཡོད་པ་ཁོ་བོས་དངོས་སུ་ཐོས་པ་ལྟ་བུའོ།

ཁྱོད་ག་ནམས་ཀྱིས་གར་འགྲོ་སར་མདའ་གཞུ་བྱེད་བར་བཤད་པའི་
གནའ་སྒོལ་དེ་ཡང་མདོ་སྨྲ་སྨྲ་གྱི་ཁྲུལ་དུ་ཉམས་མེད། འཆོ་བ་ཡར་རྒྱས་
དང་བསྐྱེད་ཏེ་མདའ་གཞུའི་ཆབ་དུ་མེ་མདའ་ཐོགས་པ་ལས་གྱི་དང་མགོ་སྒྲོར་
སོགས་མཆོན་ཆ་ཞིག་དང་འབྲལ་མེད་བྱེད་ཅིང་། དག་དང་འཐབ་སྐབས་
སུམ་ཐོགས་སུ་གྲགས་པ་སྟེ་མདའ་གྱི་མདུང་གསུམ་མཉམ་ཐོགས་ཀྱང་བྱེད་
པ་ཡིན་ནོ།།

དཔའ་བོ་ནམས་ལ་གྲུས་བཀྱར་བྱེད་པའི་སྒོལ་ཀ་དེ་ཡང་རང་
འདུགས་ཡིན། དཔེར་ན་ཨ་མ་རྒྱ་མོ་ཡིན་པའི་ཚུན་གྱི་སྟོང་ལྷགས་གཏོར་
མ་ཟེར་བ་སྟོན་ཆད་མི་བྲལ་དུ་མི་ཚུད་ཀྱང་། རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་སྐབས་
རྒྱ་གཞུང་གིས་ཉེས་རྒྱུང་ཆབས་ཆེན་བཏང་སྐབས་དཔའ་བོ་ལུམ་ཞིང་སྐམ་མ་
ཤོར་བས། མྱོད་གྲོལ་ཐོབ་ནས་ཕྱིར་པ་ཡུལ་དུ་ལོག་སྐབས་ཀྱང་པོ་ཆོས། ད་
ཐངས་སྟོང་ལྷགས་གཏོར་མ་པག་མ་འབྲི་བྲལ་ལ་ཚུད་པ་རེད། ཅས་བཤད་
རྒྱ་བྱུང་བ་དེ་ཆོའི་ཐོག་ནས་བལྟས་ཀྱང་མི་དཔའ་བོ་ལ་མཐོང་ཆེན་ཅི་ཙམ་བྱེད་
ཀྱིན་ཡོད་པ་ཤེས་ནུས་པ་ཡིན།

མས་བུ་ལ་གྲུས་བྱེད་ཟེར་བ་བདེན་མིན་མ་ཤེས་ཀྱང་མས་བུ་ལ་གཅེས་
པ་ནི་འདིག་ཉེན་སྦྱིའི་ལུགས་སྒོལ་ཡིན། བུས་པ་ལ་གྲུས་པ་ནི་བདེན་པ་རེད།
དེང་སང་ཡང་དེ་བཞིན་ཡིན། གཡུལ་དུ་ཤི་བ་བཟང་བོར་བཅི་ཟེར་བ་བདེན་
པར་འདུག་སྟེ། དེང་སང་ཡང་མདོ་སྨྲ་དུ་དཔའ་བོས་དཔའ་གཏམ་བཤད་
སྐབས། ང་ཤི་ཤི་གྱི་ལ་ཤི། སྐྱེས་སྐྱེས་སྐྱག་ལ་སྐྱེས། ཞེས་རང་གི་པ་མེས་ཡང་
མེས་ནས་བུ་སྐྱེས་ཐམས་ཅད་སྐྱག་ཆོད་ངོ་བཞིན་གྱི་དཔའ་བོ་ཞེ་གཅིག་ཡིན་
སྐབས། རུས་པ་མེད་པར་ཉལ་ས་རྩོན་པོའི་ནང་ནས་མ་ཤི་བར། གཡུལ་འགྱེད་
གྱི་ལས་ལ་ཞུགས་ནས་གྱི་ཤི་ཐེབས་པ་ཡིན་ཞེས་ངོ་མ་སོར་བྱེད་སྒོལ་ཡོད། བྱིས་

278 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

གཅིག་ཏུ་མི་མང་བོ་དམག་ལ་ཤི་ན་བྱིམ་དེ་སྟོན་གྲགས་ཆེན་པོར་བྱེད་སྒོལ་ཡོད་
འདུག་ཅིང་། དེང་སང་ཡང་པ་མེས་དཔལ་པོ་ཆོའི་ལ་རྒྱ་ལྟ་བུར་ཕོ་སྐྱེས་དག་
འཁོན་འགྲས་ཁ་མཆུའི་ནང་ཤི་དང་འཆི་བཞིན་པའི་མི་བྱིམ་མང་བོ་ཡོད།

སྤར་མ་རྒྱུས་ཀྱི་མགོ་ལ་སྤ་མོའི་མཚུག་མ་བཏགས་ནས་དམའ་
འབབས་བྱས་པའང་དེང་སང་མ་ཉམས་པར་ཡོད་དེ། རུ་སྤེ་པན་ཚུན་བར་
འཇུག་པ་ཤོར་སྐབས་དམག་འཐབ་བྱེད་མ་རྒྱས་པར་སྤོས་བྱས་པའམ། རང་
གི་སྤེ་བའི་གསང་བློས་བྱས་པ་པ་རོལ་བོར་བཤད་པ་ཤེས་ཆོར་བྱུང་ཆེ་མགོ་ལ་
སྤ་རྩ་བཏགས། ལུས་ལ་མོ་ཆུག་བསྐྱོན་ཏེ་འཕྱ་གསོད་བྱེད་ཚུལ་དེང་སང་ཡང་
མདོ་སྨད་ཏུ་ཡོད། ལུགས་སྒོལ་དེ་འབྲེལ་བ་ཉེན་ནས་ནམ་རྒྱུན་ཕོ་སྐྱེ་ག་རྒྱུས་
ཀྱིས། སྤ་རྩ་མ་ཤ་ལེར་འབྲོས་པ་ལས། །སྤག་འཛུམ་བྱག་ཤ་ལེར་ཤི་ན་དགའ།
ཞེས་པའི་སྤྲིང་སྤྲིང་གི་གཏམ་དཔེ་བྱབ་གདལ་ཆེ། བྱད་པར་མདོ་སྨད་ཀྱི་མི་
དཔལ་བོ་ཞིག་བྱེད་དགོས་ན་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་མིན་ལ་མ་སྟོས་པར་དགས་མཆོན་
ཆ་འཕྱར་ནས་རང་སྤེང་དུ་རྒྱགས་ཀྱང་གོམ་གང་ཕྱིར་བྱུར་བྱེད་མི་ཉན་པ་དེ་
རེད། གལ་སྤིང་པ་རོལ་བོའི་འཛིགས་རམས་མ་བཟོད་པར་བྲོས་ཆེ་རྩེས་ནས་
རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་རུང་སྤབས་ལེགས་ཚམ་ལས་དཔལ་པོར་མི་བཙེ་བ་ཡིན།

བྱད་མེད་ལ་སྤིང་གི་བྱེད་སྒོ་ཁག་གི་དབང་ཆ་དེ་མེད་པར་བཤད་
པའང་བདེན་འདུག་སྟེ། དེང་སང་ཡང་མདོ་སྨད་ཏུ་སྤྱི་དོན་གལ་ཆེན་རིགས་
ཐག་གཅོད་བྱེད་སར་བྱད་མེད་སུ་ཡང་མི་འགྲོ། དགོན་པའི་མགོན་ཁང་ཁག་
ཏུའང་བྱད་མེད་འགྲོ་མི་ཆོག་ཅིང་། མདོ་སྨད་ས་ཁུལ་མང་བོ་ཞིག་ཏུ་བྱད་མེད་
ཀྱིས་བསང་གཏོང་སྒོལ་མེད། ད་དུང་མདོ་སྨད་མཆོ་སྟོན་འབྲོག་ཕྱགས་སུ་བྱིམ་
ཞིག་ལ་ཕོ་སྐྱེས་ཤིག་ཡོད་ཕྱིན་བྱིམ་ཆང་དེའི་མིང་གི་འབོད་སྐབས་སྐྱེས་དམན་
ཀྱི་མིང་བྱིམ་ཆང་དེར་སྦྱར་ན་མི་བདག་གཉིས་ཀས་རྒྱུ་རྟོག་བྱེད་པ་སྟེ།

གནའ་ནས་ད་བར་བྱད་མེད་གྱི་གནས་བབ་དམའ་ཙམ་ཡིན།

མི་ཤི་ཆེ་མུ་ངན་བྱེད་སྤངས་འགའ་ཞིག་གསལ་བོ་བྱོགས་བསྐྱེམས་གྱིས་
བཤད་ཆོ། སྤང་བཅན་གྱི་སྐབས་བོད་པ་ནམས་གྱིས་པ་མ་ཤི་ཆེ་མགོ་སྐྱ་བསྐྱེམ་
ཞིང་གདོང་ལ་ཆོན་ནག་འབྱུག་ཅིང་། གོས་ནག་པོ་གྱོན། རོ་དྲར་དུ་སྐས་ནས་
མུ་ངན་སངས་པ་བྱེད། མི་བྱུག་པོ་ཤི་ན་ཤ་ལྷགས་སོ་སོར་བྲལ་ཏེ་ཤ་རུས་ནམས་
གསེར་བྱེད་དང་བཟེས་ནས་སྒོད་ཅིག་དུ་སྐྱགས་ཏེ་ས་འོག་དུ་སྐྱ། བགས་པའང་
ལོ་གཅིག་གི་རྗེས་ལ་ལྷགས་སྒོད་དུ་བརྱུག་ནས་ས་འོག་དུ་སྐྱ་ཞིང་། ལོ་གསུམ་
ཙམ་ལ་མུ་ངན་བྱེད། མི་ཤི་ན་མུ་ངན་ནམ་འདུན་གྱི་བྱེད་སྒོ་ལྗོད་ཤོས་དེང་སང་
མདོ་སྨད་ལས་ལྷག་ཡོད་ཆོད་མི་འདུག་སྟེ། མདོ་སྨད་དུ་རང་གི་པ་མ་ལྟ་བུའི་
གཞེན་ཞེ་གལ་ཆེན་ཤི་ཆེན་ནང་མི་ཡོངས་རྫོགས་གྱིས་ན་རྒྱན་སྐྱ་རྒྱན་སོགས་རྒྱན་
ཆའི་རིགས་འདོགས་པ་པར་བྱས། ཐ་ན་གྱོན་ཆས་གསར་བ་དང་བཟླག་
མདངས་ཅན་མི་གྱོན་ཞིང་། སྐྱ་ལེན་གར་ཅེད་དང་། ཉ་རྒྱུག་མདང་འཕེན་
སོགས་ཅེད་མོའི་རིགས་ལ་འདུག་སྟོན་མེད། ལོ་གཅིག་གི་རྗེས་སུ་གཞི་ནས་
སྐྱ་རགས་རྒྱབ་ལོགས་སུ་སྐྱར་ཞིང་། རིམ་གྱིས་ན་རྒྱན་སོགས་འདོགས་མགོ་
ཚྭགས་པ་ཡིན། དགའ་རོགས་ཅིས་མདངས་ཅན་ཤི་ནས་སྒྱུ་འགའ་རེ་བྱང་
པ་དག་ལ་བལྟས་ཆོ། ལོ་གསུམ་ལ་མི་ངོར་མི་བལྟ། །ཟླ་གསུམ་ལ་སྐྱ་རགས་
མི་བཅིང་། ། ཞེས་མ་མཐར་ཡང་ལོ་གསུམ་གྱི་རིང་ལ་དགའ་རོགས་དང་རྒྱ་
ཡ་གཞན་མི་འཆོལ་བར་མུ་ངན་གྱི་ངང་གནས་པ་དང་། ཟླ་བ་གསུམ་གྱི་རིང་
ལ་སྐྱ་རགས་མི་བཅིངས་ཤིང་སྐྱ་དང་ཁ་སྐྱ་སོགས་ཀྱང་མི་འབྲེགས་པར་རང་
བབས་སུ་འདོག་པའི་ལྷགས་སྟོན་བྱང་འདུག།

མི་གཞིས་ཐོག་མར་འཕྲད་ཆེ་ལག་པ་ས་ལ་བརྱུགས་ཏེ་བྱི་རྒྱག་པའི་
ལད་མོ་བྱེད་ཚུལ་ཐང་ཡིག་དུ་གསལ་བ་ནི། ལོ་རྒྱུས་འབྲི་མཁན་རྒྱ་མི་ཆོས་བོད་

280 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ལ་མཐོང་ཚུང་བྱས་པ་ཞིག་ཏུ་སྤང་ཞིང་། རི་དྲགས་གནན་ལྟ་བུ་བཙེ་བེར་བ་
བདེན་མིན་མ་དེས་ཀྱང་། གདོད་མའི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཤིང་དང་ས་རྒྱུ་རི་བྲག་དང་
རི་དྲགས་སེམས་ཅན་ལ་དད་མོས་བྱེད་མཁན་བྱུང་བར་མ་ཟད། དེང་སང་
ཡང་དེ་འདྲའི་ཚོང་ས་དད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་འཛུལ་སྤྱོད་གང་སར་བྱུང་གི་ཡོད་པ་
ཆེན་། གནའ་དུས་དེ་འདྲ་བྱུང་ཡོད་སྤྱིད་པར་སྒྲུལ། འདྲེ་དང་མོ་མ་གཅིགས་
སུ་འདྲིན་པའང་བདེན་ཏེ། དེང་སྐབས་ཀྱང་བོད་པ་པལ་ཆེར་གྱིས་ལས་གཞི་
གལ་ཆེན་མགོ་འདྲུགས་ལྟ་བུ་དང་། ཐ་ན་ནད་པས་སྒྲུབ་པ་བསྐྱེད་སྒྱུགས་དང་།
ཕྱུ་གུས་སྒྲོ་བ་བྱའི་ཡིག་རྒྱུགས་གཏོང་བ་ཡན་ཆོད་ལ་མོ་འདེབས་པ་པལ་གྱི་
ལུགས་སྒོལ་དར་བྱུང་ཅི་ཅམ་ཡོད་མེད་རོ་སྒྲོད་གལ་དགོས་སྒྲུལ་མོ། །

ཅིང་མོར་ཤོད་ང་མིག་མང་ཅེ་བའི་སྒོལ་འབྲམས་གདལ་དུ་སྤང་སྟེ། ཐོ་
སྒྲིམ་ནམས་ལ་ཁོམ་ལོང་རེ་བྱུང་ཆེ་མིག་མང་ཅེས་ཤིང་། ལུག་རྩི་དག་མིག་མང་
ལ་གཡེངས་ནས་ལུག་བྱུ་སྤྱང་གིས་དཀྱུགས་པ་དང་། ཟོག་ལུག་བོར་སྒྲོར་
འབྱུང་བཞིན་པ་རང་བཞིན་གྱི་འགྲོ་སྤངས་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། བོད་པ་ཆོ་ཤོད་ང་
མིག་མང་ཅིང་རྒྱུར་དག་འཕྲོས་གོམས་འཇགས་ཆེ་སྐབས། ཕྱིས་ཀྱི་ནང་བའི་
ཆོས་ལུགས་མཁས་པ་ཆོས། ཆང་འཕུང་སྤྱུ་ལེན་ཤོད་ང་མིག་མང་ཅེས། །ཞོ་
ཆད་མཐོང་ཆད་ཀྱན་གྱི་ལད་མོ་བྱེད། །ཅེས་སོགས་དགག་བྱ་ཡང་གནང་
འདུག

ཁྱིམ་དུ་ཀོ་ལྷམ་གྱིན་ཅིང་གཟུགས་པོ་གཏན་ནས་མི་འཁྲུང་པར་གཙང་
སྒྲོ་དམན་པར་བཤད་པ་བདེན་པའི་གཏམ་ཡིན་ཏེ། དེ་དུས་པར་ཟད་དེང་
སང་ཡང་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་ཞིང་འབྲོག་མང་ཆོགས་དཀྱུས་མའི་ཁྲོད་མི་ཆེ་གཅིག་
ལ་གཟུགས་པོ་ཐེངས་གཅིག་ཀྱང་མི་འཁྲུང་མཁན་ཡོད་པ་ཡིན། འདི་ནི་ཡར་
ཐོན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་ཞིག་གིས་བསམ་ན་སྒྱུག་མེར་ལོག་པའི་གནས་ཡིན་མོད།

པོད་ཀྱི་གནམ་གཤིས་དང་ཁོག་ཡུག་གི་ཆ་རྒྱུན་ལ་རྒྱས་སྤྱོད་ཡོད་མཁན་ཞིག་གིས་བལྟས་ན་དེ་ལས་དགོས་དོན་གང་ཡང་མེད།

རྒྱུ་ཡིག་ཆང་ཁག་དུ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་དང་སློན་པོ་སོགས་ཀྱི་བར་ལ་མནའ་འདྲིལ་ཅིང་། ལོ་རེ་གཉིས་ཀྱི་ནང་མནའ་འདྲིལ་པའི་མཛད་སློ་ཚུགས་ཟེར་བའི་ལུགས་སྟོལ་ཀྱང་མདོ་སྒྲིག་དུ་ཉམས་མེད་དེ། དེང་སང་མདོ་སྒྲིག་ཁུལ་དུ་མནའ་བཅད་གྲགས་པོ་སྒྲིག་སྟོལ་དར་ལ། མནའ་བཅད་གྲགས་པོ་འཕམ་མནའ་ཤག་བསྒྲིགས་ཆར་ནས་འཆི་ན་མཉམ་འཆི་བྱེད་མ་ཐུབ་ཀྱང་གསོན་ན་མཉམ་གསོན་ནི་ཅིས་ཀྱང་བྱེད་དེས་ཡིན། མནའ་བཅད་བསྐྱས་ཏེ་གསོད་མཁན་འདྲ་བྱུང་ན་དཔེ་བོ་འཕམ་ལག་དཔར་ཐམས་ཅད་ལས་ཆེས་ཐ་ཆད་དུ་བཅི་བའི་ལུགས་སྟོལ་ད་ལྟ་འདྲ་མདོ་སྒྲིག་སྟོགས་སུ་དར་སོ་ཆེ།

སྐབས་དེ་དག་དུ་བོད་ཀྱི་ཁྱིམ་ལུགས་བཅན་ཞིང་ཉེས་པ་རྒྱུང་དུ་ལའང་མིག་འདོན་པ་དང་རྒྱུང་ལག་གཅོད་འབྲེགས་བྱེད་ཚུལ་གསལ་བ་དེ་ཡང་བདེན་པར་འདུག་ཟླ། ལུགས་སྟོལ་འདིའི་ཤན་ཤུགས་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ནང་ཡང་ལྷག་ལུས་བྱུང་འདུག་ཟླ། རྒྱལ་དབང་སྐྱེ་ཐེང་བཅུ་གསུམ་པ་དགོངས་པ་རྒྱུགས་མ་ཐག་མགོ་བྱེད་ཁག་ཅིག་གིས་ཆེས་པ་ལུང་ཤར་བའི་མིག་འབྲས་བཏོན་པ་ལྟ་བུ་དབུས་སུ་བྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་དང་། ང་རང་སྐྱེ་ཡུལ་དོར་གཅིང་མཚུགས་དོར་གི་སྒྲགས་པ་ཆོ་མགོན་རྒྱལ་ཞེས་པས་རང་གི་ཆོ་བའི་ནང་གི་རྒྱད་པོ་གལ་ཆེན་ཁག་ལ་མཐུ་བྱད་བཏང་བ་ཤེས་པས་གྲུང་ཉིན་ཤོག་པ་བཅུ་གཅིག་གི་དཔག་ལངས་ནས། སྒྲགས་པ་གསོན་བཟུང་གིས་སོག་ལ་རྩོ་བཅེགས་ནས་བསད་པ་དང་། མཆོ་ཁ་སྒྲེ་བའི་སྒྲག་རྩོར་ཞེས་པས་ནང་བརྒྱས་བྱས་པ་ཤེས་ནས་མཚུགས་དོར་དང་གི་ཉག་ཁ་ཞེས་པར་ལག་པ་བཅད་པ་ལྟ་བུ་ཟླ། རྒྱས་རུང་ཟད་རེ་བྱས་པ་ལ་བཞེན་ནས་ལག་པ་བཅད་པ་དང་།

282 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

རྟེན་ལེན་པ་སྟེ་ཁྱོད་སྐྱུང་ནང་སྐྱུམ་ནག་བསྐྱོལ་ཏེ་རྟེན་དཀར་ནག་གཉིས་
འཕངས། རྟོགས་གནས་ཡོད་མཁན་ལ་སྐྱུམ་ནག་ཁོལ་མའི་ནང་ལག་པ་རྒྱག་
ཏུ་བརྟུག་ཞེ་རྟེན་ཀར་ལོན་ཆེ་ནག་ཉེས་མེད་པ་དང་། རྟེན་ནག་སྐྱུང་ས་ཆེ་ཉེས་
ཅན་དུ་བཅི་བ་ལྟ་བུའི་གནའ་དུས་བཅོན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་བྲིམས་ལུགས་ཉེས་
ཆད་ཀྱི་ལུགས་སྟོལ་རང་འཇགས་སུ་ཡོད་འདུག་གོ།

ཐང་ཡིག་ཏུ་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་གནམ་གཤིས་སྐྱོར་བཤད་པ་ནི། རྒྱན་
པར་ཐོག་ལྗེར། སྟོག་ཞགས་འབྲུག་རྒྱང་གཡུག་སེར་བ་འབབ། ས་ཆ་གངས་
ཀྱིས་བཟུང་། དབྱར་གཞུང་ནི་རྒྱ་ནག་གི་དབྱིད་དུས་དང་འབྲ། རི་ལུང་ནི་
རྒྱན་པར་འབྲུག་པས་བསྐྱུལ་ས། རྩ་ལ་དུག་ཆེ། མི་ལ་ཕོག་ཆེ་མགོ་ཡོམ་ནའང་
སྟོག་ལ་ནི་མི་ཉེན། ཞེས་བཀོད་འདུག་པ་དག་རང་ཅག་ལ་ངོ་སྟོན་ག་ལ་དགོས།

གོང་དུ་བཀོད་པའི་ཡུལ་སྟོལ་སོགས་ཐམས་ཅད་ཨ་མ་དོ་གཅིག་ཤུའི་
ལུགས་སྟོལ་མ་ཡིན་ཀྱང་། དེའི་ནང་གི་པལ་ཆེར་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་སྐྱོར་ཡིན་པ་རྒྱུའི་
ཡིག་ཆ་དང་དག་ཞིབ་སྟོག་བྱས་ཆེ་ཤེས་ནུས་པ་ཡིན།

བདུན་པ། ཕྱི་ལོ་(༦༠༠།༧༠༠)བར་མདོ་སྨད་དུ་ བྱུང་བའི་དོན་ཆེན་ཁག

རྒྱུ་ལྡན་ཡིག་ལས་ཀོང་རྫོང་དུ་སླེབས་སྐབས་སྤྱི་བཅན་སྒྲུབ་པོ་
འཁོར་དང་བཅས་པ་མཆོ་ནག་གི་སར་བསུ་བར་ཕེབས་ཟེར་བ་ལ་གཞིགས་
ན། མདོ་སྨད་མགོ་ལོག་ཆ་སྟོན་གྱི་མཆོ་ནག་དེ་ཡིན་དགོས་ཤིང་། རྒྱ་མཚན་
དེས་སྤྱི་བཅན་སྒྲུབ་པོས་མདོ་སྨད་གྱི་ས་ཐོག་ལ་ཞབས་གིས་དངོས་སུ་
བཅགས་པ་ཤེས་ཤིང་། གཞུང་གོང་དཀོན་མཆོག་ཆོ་བརྟན་གྱིས། ཀོང་རྫོང་
སླེབས་སྐབས་སྤྱི་བཅན་སྒྲུབ་པོ་མགོ་ལོག་ཆ་སྟོན་བར་དུ་བསུ་བ་ཕེབས་པར་
བཤད་³འདུག་པའང་གོང་གི་རྒྱབ་བརྟན་དུ་འགོ་ལ། མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་
དུ། བལ་བཟའ་ཁྲི་བཅུ་དང་། རྒྱ་བཟའ་འུ་ཤིང་གོང་རྫོང་གཞིས་ཁབ་དུ་
བཞེས། ཀོང་རྫོང་དུ་ཕེབས་སྐབས་དཔོན་གཡོག་མདོ་ཁམས་གྱི་ཕྱོགས་
འདིར་བྱོན།⁴ ཞེས་རྒྱ་བཟའ་བསུ་མ་ལྟ་བུར་སྤྱི་བཅན་དཔོན་གཡོག་མདོ་
སྨད་དུ་ཕེབས་པར་བཤད་པས་ཀྱང་སྤྱི་བཅན་གྱིས་མདོ་སྨད་ཞབས་གིས་
བཅགས་པ་གསལ་བོ་ཡིན། ཡིག་ཆང་ལ་ལ་ན་མདོ་སྨད་གྱི་མཆོ་སྐྱ་རངས་སྡོ་
རངས་གྱི་བར་སྤྱི་བཅན་ཕེབས་པར་བཤད་པའང་འདུག་མོད་དོན་གྱི་བབ་
ལུགས་གཅིག

ལྷེ་འུའི་ཆོས་འབྱུང་དུ་“ངས་ཡབ་རྒྱལ་བོ་དང་ཆད་བཅན་པ་དང་།
རྒྱུ་ལྡན་ཁ་སྐྱུར་འབུལ་བ་དང་། བོད་འབངས་ནམས་གྱི་ཕྱོགས་དམ་གཙུག་

284 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ལག་ཁང་བཞེངས་སུ་འགོ་གསུངས་ནས། སྒོན་པོ་དྲུག་ཅུ་དང་བཅས་ཏེ་མདོ་
སྐྱོད་ཤར་ཕྱོགས་སུ་ཕེབས། དགུང་ལོ་བཅུ་གསུམ་བཞུགས་ཏེ་ལྷ་ཁང་ནམས་
ཆར་ནས། ཡོངས་རྫོགས་རབ་དགའི་ལྷ་ཁང་བཞུགས་སུ་གསོལ་ནས། དབུས་
སུ་བྱོན་པ་དང་།^༥ ཞེས་དང་། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྒོན་ནའང་། རྒྱའི་
སོ་ཁ་བྱིར་འབུལ་བ་དང་རྒྱ་རྩེ་ལ་ཞལ་གྱིས་བཞེས་པ་ཆད་བཅན་པར་བྱ་བའི་
བྱིར་རྒྱ་ནག་རི་བོ་ཅེ་ལའི་བར་དུ་ལྷ་ཁང་བརྒྱ་ཙུང་བརྒྱད་དེ་ནམས་ལོ་བཅུ་
གསུམ་གྱིས་ཐིམ་སྟེ་རྒྱལ་བོ་པོ་བྲང་དུ་ཕེབས།^༦ ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་དག་ལ་
བལྟས་ན་སྟོང་བཅན་སྐྱེད་ངོས་སུ་མདོ་སྐྱོད་ཤར་ཕྱོགས་སུ་ཕེབས་པར་མ་ཟད།
ལོ་ངོ་བཅུ་གསུམ་རིང་བཞུགས་འདུག་ཀྱང་། རྒྱའི་ཡིག་ཆར་ལྷར་སྒྱེ་ལོ་༤༡
ལ་འཁྲུངས་ཤིང་། ༤༡༩ ལ་རྒྱལ་སྲིད་བཞེས། སྒྱེ་ལོ་༤༤༡ ལོར་གོང་ངོ་བཅུན་
མོར་བསུས། སྒྱེ་ལོ་༤༥༠ ལོར་སྐྱེ་གོངས་པའི་དབང་དུ་བྱས་ཆོ་གོང་ངོ་སྟེབས་
པའི་རྩེས་སུ་མདོ་སྐྱོད་ནས་ལོ་བཅུ་གསུམ་བཞུགས་ལོང་ཡོང་མི་སྲིད་ཅིང་།
གལ་སྲིད་མདོ་སྐྱོད་དུ་ཕེབས་པའི་དབང་དུ་བཏང་ཡང་ཟླ་ངོ་བཅུ་གསུམ་ལ་
བཞུགས་ཐུབ་ཀྱང་སྲིད་མོད། རྒྱལ་སྲིད་ཀྱི་ལས་ཀ་རྒྱ་བས་པོ་ཆེ་མང་དུ་བསྐྱབ་
དགོས་སྟབས་ལྷ་ཁང་བཞེངས་ནས་ལོ་ངོ་བཅུ་གསུམ་བཞུགས་ཟེར་བ་དེ་ན་
བར་མི་བདེ་བས་བརྟག་པར་བྱའོ།

སྒྱེ་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་བདུན་པའི་དཀྱིལ་དུ་སྟོང་བཅན་སྐམ་པོའི་སྲས་(སྟོང་
བཅན་ལ་སྲས་མེད་པར་བཤད་མཁན་ཡང་ཡོད)གྲང་རི་གོང་བཅན་ལ་མདོ་
སྐྱོད་འཁྱའི་སྲས་མོ། འཁྱ་བཟའ་ཁོ་འདྲོ་མང་མོ་རྩེའམ། འཁྱ་བཟའ་ཁོ་འདྲོ་
མོང་རྩེ་ཁྲི་དཀར་ཏི་ཤགས་བྱ་བ་ཞིག་བག་མར་བསུས་ནས། སྒྱེ་ལོ་༤༥༩ ལོར་
སྲས་མང་སྟོང་མང་བཅན་འཁྲུངས་⁷ པ་དེ་ནི། བོད་རྒྱལ་བཅན་པོ་སྟོང་བཅན་
སྐམ་པོའི་བྱིས་དུ་མདོ་སྐྱོད་འཁྱ་ནས་མནའ་མ་སྐངས་ནས་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་གདུང་

སྐུ་ལྷ་འཁྲུག་པ་ཡིན་ལ། དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་འབྲེལ་ལམ་གྱི་གནས་བབ་མཆོན་བྱེད་
གལ་ཆེན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

དུན་ཉིང་གཏེར་ཡིག་ཏུ། སྐང་གི་ལོ་ལམ་བབ་སྟེ། བཅན་པོ་ཉེན་ཀར་
ན་བཞུགས་ཤིང་། སློན་ཆེ་སྟོང་ཅན་གྱིས། གཡུག་དྲུག་གནག་ལིང་སེམས་བཏབ་
ད་རྒྱལ་མང་པོ་རྩེ་ཞིང་གི་བྱིང་རིལ་བཀྲིས། ར་སང་རྩེ་འོ་སློན་རིད་སྟག་རྒྱལ་
དང་ཞིང་གི་ཆོང་ཆེན་སྦྱར་ད། ཞང་ཞུང་ཡུལ་གྱི་མངན་དུ་སྦྱག་གིས་ཅན་
མ་ཆུང་བཟུག་མདོ་སྨད་ཀམ་ཁྲི་བཟང་ཕྱེ་འདུང་མོང་མྱིས་བཀྲམ་སྟེ་ཤ་
གཉན་དཔར་ལོ་གཞིག་ཅེས་འབྱུང་བ་གོ་བདེར་པབ་ན། སྐང་གི་ལོ་ལམ་བཅན་
པོ་ཉེན་ཀར་ན་བཞུགས་ཤིང་། སློན་ཆེན་པོ་མགར་སྟོང་བཅན་གྱིས་ཕྱགས་
ཐོག་ཆ་བཤོས་གྱིས་ཐབ་བཏབ་པ་དང་། སློན་ཆེན་ད་རྒྱལ་མང་པོ་རྩེ་ཡིས་ཞིང་
ཐལ་བསྟུས། ར་སང་རྩེ་སློན་རིད་སྟག་རྒྱལ་དང་ཞིང་གི་ཆོང་ཆེན་སྦྱར། ཞང་
ཞུང་ཡུལ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་མགོ་དཔོན་དུ་སྦྱག་གིས་ཅན་མ་ཆུང་བསྟོས། མདོ་
སྨད་དུ་ཀམ་ཁྲི་བཟང་ཕྱེ་མདུང་མོང་མྱིས་དབྱ་བས་ད་དེ་དབྱ་ཤ་སྐང་ས།
ཞེས་སོ།

འདི་སྒྱི་ལོ་༤༥༩ ལོར་བྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་ཡིན་ལ། རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དང་
དང་དེང་རབས་པ་མང་པོས་བཞེད་པ་ལྟར་སྟོང་བཅན་སྒྱི་ལོ་༤༥༠ ལ་འདས་
པ་ལྟར་ན་འདི་ཉིད་སྟོང་བཅན་སྐུ་པོའི་སྐུ་ལྷ་འཁྲུག་གི་ལྷ་འཁྲུག་གི་སྐབས་
ཡིན་ནོ།

སྒྱི་ལོ་༤༥༩ ལོར་ལོ་རྒྱུད་ཀྱི་རིང་མགར་སྟོང་བཅན་མདོ་སྨད་ལ་
ཞ་ཡུལ་ནས་བཞུགས་པ་དུན་ཉིང་གཏེར་ཡིག་ཏུ་གསལ་ཞིང་། ལོར་དེར་ད་
རྒྱལ་མང་པོ་རྩེ་མདོ་སྨད་རྩོ་སྟེན་སྟོང་རི་གཡུ་མཆོ་དང་ཉེ་བར་རྒྱ་དམག་
དང་གཡུལ་འབྱེད་བྱས་པས་བཀོངས། དེང་སང་ཡང་མདོ་སྨད་རྩོ་སྟེན་གྱི་

286 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སྟོང་རི་གཡུ་མཆོ་ཞེས་པའི་མིང་མ་འགྱུར་བར་ཡོད་ཅིང་། རྫོང་སྤེས་ཀྱི་རྒྱལ་རི་
ལྟ་བུར་གྱུར་པའི་རི་རྒྱུད་ཤིན་ཏུ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་ལ་ད་རྒྱལ་ཟེར་ཞིང་། དེ་
ཁུལ་གྱི་བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་རི་རྒྱུད་དེར་ཨ་ཁྱེས་ད་རྒྱལ་ཞེས་པའི་གཞི་བདག་
ཅིག་གནས་པར་འདོད། སྤྱི་མཆོས་བཅའ་སྤྱོད་པའི་ཨ་ཁྱེས་ད་རྒྱལ་གྱི་བསང་
ཡིག་ཀྱང་ཡོད་ལ། བྱིས་པ་རྒྱུད་པོ་ཆོས་བསང་བསྟོན་སྐབས་དམག་དཔོན་ཨ་
ཁྱེས་ད་རྒྱལ། ཞེས་འབོད་སྟོན་ཡོད་པ་ཡིན། རྒྱུད་པོ་ཆོས་ད་རྒྱལ་ལ་དམག་
དཔོན་གྱི་མིང་གིས་འབོད་པ་དང་། ཏུན་ཏོང་གཏེར་ཡིག་ཏུ་མདོ་སྐྱོད་ནས་
ཡིན་པའི་བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་ད་རྒྱལ་མང་པོ་རྗེ་དེ་ཉིད། དེར་སང་གི་ད་རྒྱལ་
རི་བོའི་ཉེ་འདབས་སྟོང་རི་མཆོ་ཁར་དམག་ཐོག་ཏུ་བཀོངས་པར་བཤད་པ་ལ་
བསམ་ཆོ། ཨ་ཁྱེས་ད་རྒྱལ་དུ་འབོད་པ་དེ་ཡིན་རྒྱ་ནི་ད་རྒྱལ་མང་པོ་རྗེ་ཡིན་
པར་ཐག་བཅད་ཆོག་པ་ཡིན།

བརྒྱུད་པ། མགར་སྟོང་བཅན་བྱིས་རྒྱུད་ དང་མདོ་སྐྱོད།

མཆོམས་འདི་ནས་གསལ་བཤད་དགོས་པའི་དོན་གནད་གཅིག་ནི་
སྟོན་ཆེན་མགར་སྟོང་བཅན་གྱི་སྟོར་ཡིན། མགར་སྟོང་བཅན་ནི་སྤྱི་ལོའི་དུས་
རབས་བདུན་པའི་དུས་མགོ་ཙམ་ལ་བྱོན་ཅིང་། སྟོང་བཅན་སྐམ་པའི་མེད་
ཐབས་མེད་པའི་སྟོན་པོ་བཞིའི་ནང་ཆོན་ཞིག་ཡིན་ལ། ཁོང་གིས་སྟོང་བཅན་
ལ་རམ་འདེགས་བྱས་ཏེ་བོད་ཀྱི་སྤྱི་འཛིན་ས་ཁུལ་དང་། དམག་དཔུང་གི་
སྤྱི་གཞི། བྱིས་ས་ཡིག་ཆེན་མོ་གཏན་འབེབས་སོགས་བྱས་པར་མ་ཟད། སྤྱི་
ལོ་༡༩༢༤ ལོར་རྒྱ་ནག་དུ་བྱིན་ཏེ་རིག་ཆལ་དང་དྲག་པོའི་འཛིགས་སྐྱུལ་བྱང་

འབྲེལ་གྱིས་ཀོང་རྫོང་དུ་དྲངས་ཏེ་ལྷི་ལོ་༤༤༡ ལོར་སྤྱང་བཙན་གྱི་བཙུན་
མོར་ཕུལ་བ་དང་། ལྷི་ལོ་༤༤༠ ལོར་སྤྱང་བཙན་འདས་རྗེས་སུ་རྒྱལ་པོ་གྲུང་
རི་གྲུང་བཙན་དང་། མང་སྤྱང་མང་བཙན་གཉིས་ཀྱི་སློན་པོ་འཕམ་གཞིར་སྤྱང་
བྱེད་མཁན་དང་ཆབ་སྲིད་སྤྱོད་ཁུར་བྱས། ལྷི་ལོ་༤༤༢ ལོར་འདས་སོ།།

མགར་འདས་སྤངས་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཁ་ཤས་སུ་ཐང་དམག་དང་འཐབ་
ཐངས་ཤིག་ལ་དམག་ཐོག་དུ་འདས་པར་བཤད་ཅིང་། བྲུ་གུ་དབང་འོག་དུ་
བསྐྱས་ནས་དབུས་སུ་ལོག་སྟེ་མེ་ཡོས་ལྷི་ལོ་༤༤༤ ལ་འདས་པར་བཤད་ཚུལ།
ཆོ་སྨད་དུ་འཁྲུངས་ལྷི་ལོ་དུག་དང་། དུ་གུའི་ཡུལ་དུ་ལོ་གཅིག་བསྐྱད་དེ་
ལྷི་ལོ་༤༤༥ ལོར་འཁྲུན་པོ་དུ་དབུས་སུ་འགྲོ་བའི་ལམ་ཁར་གཉན་འབྲས་
ཀྱི་ན་ཚ་བྱང་སྟེ་འདས་པར་བཤད་པ་འདི་གསུམ་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ལམ་དུ་གསལ་
བ་ཡིན་ནོ།།

ད་དུང་བོད་དམངས་སྤྱོད་དུ་སློན་པོ་མགར་དང་མཆོ་སྨན་པོ། སློན་
པོ་གསེར་ཆེན་གྱི་རི་སོགས་དང་འབྲེལ་བའི་བཤད་ཚུལ་གསུམ་པ་ཞིག་མི་
རབས་ནས་མི་རབས་བར་བརྒྱད་བཞིན་པ་ལའང་དཔྱད་ཞིབ་ཀྱི་རིན་ཐང་
ཆོ་སྨྲས་འགོད་འདོད་བྱུང་མོད་ཞོག་སྤྱོད་ལ་གཟབ་ཁུལ་གྱིས་མ་བཀོད་ཅིང་།
ཤེས་འདོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྤར་ཁོ་བོས་བྲིས་པའི་གཞི་བདག་གི་སྒྲིལ་གྱི་དཔྱད་
ཚོམ་དུ་རྒྱས་པར་བཀོད་ཡོད་པ་དེ་དང་། དུང་དཀར་སློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་
ཀྱི་ཆལ་བའི་དེབ་དམར་མཆན་འབྲེལ་ཤོག་ངོས་༡༢༡།༡༢༢ བར་གསལ་བ་
དེར་བཞུ་བར་བྱའོ།།

གང་ལྟར་དེང་སང་ཡང་མཆོ་སྨན་པོའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་འབྲོག་སྟེ་ཁག་དུ་
སློན་པོ་གསེར་ཆེན་ཞེས་པའི་རི་མགོ་མགར་གྱི་ལ་བ་ཅེ་བསྟོད་སྟོལ་གནའ་ནས་
ད་བར་བྱུང་དང་འབྱུང་བཞིན་ཡོད་ལ། དེ་ཁུལ་གྱི་བྲིས་སྐྲགས་པ་ཆོར་ལོ་རེ་

288 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

བཞིན་གར་འཆམ་ཞིག་འབྲལ་རྒྱུ་ཡོད་པ་དེའི་ནང་སློན་པོ་མགར་ཞ་རའི་ནམ་
 ཅན་དུ་ཡོད་པ་དང་། དགེ་ཆོས་ཀྱིས་མཆོ་སྒྲོན་སྟོངས་སུ་སློན་པོ་གསེར་ཆེན་
 བྱ་བའི་རི་ཡོད་པ་དེར་མགར་ཡུན་རིང་བཞུགས་ཚུལ་ཨ་མདོ་ནམས་ལ་ངག་
 སློས་ཀྱང་སྤང་།⁸ ཞེས་གསལ་བ་དང་། དེར་སང་མདོ་སྐྱད་ཀྱི་མགར་ཆེ་ཁག་
 གསུམ་སོགས་མགར་རྒྱུད་ཅན་གྱི་རུ་སྟེ་ཏ་ཅང་འཕོར་ཆེན་ཡོད་ལ། དེ་ཙམ་
 ཡང་མ་ཡིན་པར་མགར་རྒྱུད་དེ་དག་གིས་ཡབ་མེས་ཀྱི་ཆགས་རབས་བཤད་
 སྐབས་མགར་སྟོང་བཅན་དང་འབྲེལ་ནས་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདི་དག་ལ་ལོ་
 རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱབ་ཚུལ་སྟེངས་ཟབ་མོ་ཞིག་ཡོད་པར་སྤང་།

མདུག་མཐར་མགར་གྱི་བྱིམ་རྒྱུད་འདི་བར་གོད་ཆག་མང་པོ་བྱུང་བ་
 ཡིན་ཏེ། མགར་སྟོང་བཅན་འདས་པའི་རྗེས་སུ་ཁོང་ལ་བྱུ་ལྔ་ཡོད་པ་ལས་ཆེ་
 བ་བཅན་སྟོ་སྟོམ་བྱས་སྒྱི་ལོ་༡༧༣ ལོ་ནས་སློན་ཆེན་གྱི་གོ་གནས་བཟུང་ཞིང་།
 སྒྱི་ལོ་༡༧༥ ལོར་སློན་མང་ཉེན་སྟག་ཆབ་བྱ་བ་དང་མ་མཐུན་པར་འཐབ་ནས་
 བསད་པ་དང་། འདུས་སྟོང་མང་པོ་རྗེ་ལོ་ན་རྒྱུང་བའི་སྐབས་མགར་གྱི་བྱུ་
 གཉིས་པ་ཁྲི་འབྲིང་བཅན་སྟོང་གིས་སློན་ཆེན་བྱས་ཤིང་། མདོ་སྐྱད་དུ་རྒྱན་
 སྟོང་ལྟ་བུས་རྒྱུད་དང་འཐབ་ཀྱིན་མཐའི་སོ་མཆམས་སྤྱང་བ་སོགས་བོད་ལ་བྱས་
 རྗེས་ཆེ་བ་དང་། སློན་པོ་མགར་གྱི་བྱུ་འམ་སྤྱན་མཆེད་མགར་བཅན་ཉེན་གྱུང་
 རྟོན་བྱ་བ་འདུས་སྟོང་མང་པོ་རྗེའི་སློན་པོ་ཡིན་མོད། བྱིས་སུ་རྒྱལ་བོ་དངོས་
 སུ་སློ་ལོག་པའམ་རྒྱལ་བོས་ཁ་གཡར་ས་བཅའ་བ་གང་ལྟར། ལུག་གི་ལོ་ལ།
 བཅན་པོ་དབྱུང་བལ་བོ་ན་བཞུགས་ཤིང་། འདུན་མ་བྲའི་གོ་བྱར་འདུས་
 པ་ལས། མགར་བཅན་ཉེན་གྱུང་རྟོན་སློན་རིང་སྟེ་བཅན་པོ་ལྟར་དུ་གསལ་སྤྱོད་
 དགུན་བཅན་པོ་བྲག་མར་དུ་གསལ་སྤྱོད་ཤིང་། ཤ་ཙལ་དུ་མགར་གྱུང་རྟོན་གྱི་ཞལ་
 ཅེ་དབྱངས་ནས། ཉེན་ཀར་ལྷང་བྱར་བཅན་པོ་བཀས་བཅད། གྱུང་རྟོན་

བཀུམ། སློན་ཆེན་ཁྱིའབྱིང་འཁྱུལ་དུ་མཆིས་ཤིང་། ལྷག་ལ་རྒྱ་དུར་དུ་རྒྱུ་
 དམག་དཔོན་འང་ཁང་ཤོ་དང་སྤྲེ་རྒྱ་མང་པོ་བཀུམ་པར་ལོ་ཆེག་ཅེས་འབྱུང་
 བ་ལྟར་ཤིང་ལུག་སྤྱི་ལོ་༦༧༥ ལོར། རྒྱལ་པོས་བཀའ་པབ་སྟེ་རང་གི་སློན་པོ་
 མགར་གྲུང་རྟོན་སྟོག་ཐོག་དུ་བཏང་ཚུལ་གོང་བཀོད་དུ་བཏོང་ཡིག་རྟེན་དུ་
 གསལ་བ་དེ་ཡིན་ལ། ས་རབས་བུ་རྒྱུད་ཀྱིས་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ལ་བྱས་རྗེས་
 བཞག་པའི་མགར་རྒྱུད་འཛོན་ཐང་ཅན་དེ་དག་གིས་མཆོམས་རེར་བཙན་
 པོའི་གསུང་རི་བཞེན་མ་བཅེས་ལྟ་བུའམ། ཡང་ན་ས་རབས་བུ་རྒྱུད་དུ་མདོ་
 སྨད་ཕྱོགས་སུ་གནས་གཞི་བཟུང་སྟེ་མཐའི་སོ་སྲུང་སོགས་པོད་ཀྱི་དམག་
 དཔུང་རེས་ཅན་ལ་ཁ་ལོ་སྒྱུར་ཡུན་རིང་བྲགས་པ་དང་། དབུས་སོ་བྱང་ནང་
 གི་བཙན་པོའི་བཀའ་འོག་དུ་མི་འདུ་བའི་ཉེན་ཁ་མཐོང་ནས་མགར་གྱི་རྒྱུད་པ་
 ཚ་མེད་བཟོས་པ་གང་ལྟར་ཡང་། ལྷི་ལོ་༦༧༧ ལོར་བོད་རྒྱལ་བཙན་པོ་ཁྱི་
 འདུས་སྟོང་རང་གིས་དམག་བསྐྱུས་ཤིང་མདོ་སྨད་དུ་སླེབས་ནས། སློན་པོ་
 མགར་ཁྱིའབྱིང་ལ་ཕྱོགས་པའི་བོད་དམག་ཉིས་སྟོང་ལྷག་བསད་པས་ཁྱི་
 འབྱིང་སློ་པམ་སྟེས་ཏེ་རང་སྟོག་བཅད་པ་དང་། བཙན་བོད་དང་སྐྱུན་མཆེད་
 ལྷག་མ་དག་གིས་རང་རང་ལ་འཁོར་བའི་མི་ཆོགས་ཁྲིད་དེ་རྒྱ་ནག་ཐང་རྒྱལ་
 ཁབ་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུས། རྒྱས་བསུ་བ་བྱས་ཤིང་བཙན་བོད་དང་མང་པོ་
 རྗེ་གཉིས་ལ་དམག་དཔོན་ཆེན་མོ་དང་། གཡོན་རུའི་དམག་དཔོན་གྱི་གོ་
 གནས་སྤྱད་པ་བཅས་མདོ་དོན། མགར་པ་བུ་རྣམས་མདོ་སྨད་ནས་རྒྱ་ནང་
 བཞུགས་ཤིང་། ཁོང་རྣམ་པས་སྟེ་ཁྲིད་དེ་རྒྱ་དང་འཐབ་པ་དང་བོད་ནང་ཁྲལ་
 གྱི་བྱག་ལས་གནང་ཡུལ་གལ་ཆེན་ཞིག་མདོ་སྨད་ཡིན་ལྟ་བུས། ད་དུང་ཡང་
 མདོ་སྨད་སྤྱི་ཆོགས་ཁྲིད་མགར་ཡབ་སྐུས་ཀྱི་བག་ཆགས་མཐུག་པས་མདོ་ཙམ་
 བྱིས་པ་ཡིན། གང་ལྟར་བཙན་པོའི་རྒྱལ་སྤྱིད་ནང་གི་མགར་གྱི་རྒྱུད་པ་ཚ་མེད་

290 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ལོ་

བཏང་བ་དེ་ནས་བོད་ཀྱི་སྐྱོད་པ་ཤུགས་ཉམས་མགོ་ཚུགས་པར་སྤང་།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་མདོ་སྐྱོད་འཁུ་བ་མང་བོས་བོད་ཀྱི་བཅན་པོའི་ཆབ་
འབངས་སུ་སྤྱོད་པའི་དམ་བཅའ་ལུ།

དགྲ་བ། བཅན་པོའི་དཔུང་དམག་གིས་ ས་མཆམས་སྤང་སྤྱོད།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༠ ལོར་བོད་དམག་གིས་ཐང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་གཏོགས་པའི་གྲོ་ལུ་
བཅོད་བང་དུ་བསྐྱུས་ཤིང་། ཡང་བོད་དམག་དང་ལི་དམག་མཉམ་རུབ་ཀྱིས་
མདོ་སྐྱོད་བྱང་འདབས་སུ་གཏོགས་པའི་ཨན་ཞིའི་སྤྱི་བཞི་བཅོམ། ཨན་ཞིའི་
ཞེས་པའི་ས་ཆ་དེ་དང་སང་ཡོངས་གྲགས་དུན་ཉོང་དུ་གྲགས་པའི་ལུ་ཡིན་
ལ། ལོ་རྒྱུས་ཐོག་འདི་ལ་ཤ་རུ་ཡང་བཟུང་། མདོ་སྐྱོད་པ་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཆོས་ཤ་
རུ་ཞེས་པ་བོད་མིང་དུ་བཤད་འདུག་ཀྱང་། ཡིན་རྒྱ་ནི་མ་གྲུ་སྤྱི་བཞི་བཅོམ་ཞེས་
པ་རྒྱ་མཆོན་དུ་བྱས་ནས་བཏགས་པའི་རྒྱ་སྐད་ཅིག་དུ་སྤང་།

ཡང་ལོ་དེར། རྒྱའི་དམག་སྤྱི་ཆེན་མོ་ཞོས་རིན་ཀོས་ཞེས་པས་རྒྱ་དམག་
འབུམ་ཕྱག་གཅིག་ཁྲིད་དེ་འཁུ་སྤང་སྤྱོད་ཀྱི་ཆེད་སྤྱོད་པས་པ་མགར་སྤོང་བཅན་
ཀྱི་བྱ་གཉིས་པ་ཁྲི་འབྲིང་གིས་སྤྱི་ཁྲིད་པའི་བོད་དམག་གིས་དུ་སྤྱི་ཁྲིད་ཞེས་པའི་
ས་ཆར་རྒྱ་དམག་ལ་ཕམ་ཞེས་ཆེན་པོ་བཅོས་པས་རྒྱ་ནག་གོང་མ་སྤོ་ཕམ་སྤྱོད་
ཏེ་དམག་སྤྱི་ཞོས་རིན་ཀོས་ཀྱི་གོ་གནས་པའ། དེར་དུས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཁག་ཅིག་
དུ། འདིའི་གཡུལ་འཁྲུག་བྱེད་ས་དེ་ད་ལྟོ་མདོ་སྐྱོད་ཆབ་ཆའི་ཡུལ་གྱི་ཆོས་
རྩེ་ཁང་ཡོད་ས་དེ་ཡིན་པར་བཤད། ལོ་རྒྱུས་འགའ་ཞིག་དུ་མཆོ་སྤྱོད་པོའི་རུབ་

རྒྱུགས་ཤིག་ལ་བཤད་པའང་དོན་གྱིས་འདི་ལ་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་དམ་སྟེ།
 མདུག་མཐར་རྒྱ་དམག་ལ་ཕམ་ནིས་ཆེན་པོ་ཕོག་ནས་འཁྱུང་སྐྱོབ་བྱེད་མ་
 ཐུབ་པར་བོད་དམག་གིས་མདོ་སྟོན་གྱི་འཁྱུང་ཁབ་ཀྱང་དབང་ལོག་དུ་
 བསྐྱུས། ལྷི་ལོ་༦༡༤ ལོར་འཁྱུང་བ་གསུམ་གྱིས་ཁྲིམས་གཏུགས་བྱས་སྐོར་གསལ།
 ལྷི་ལོ་༦༡༩ ལོར་ལོར་བཅན་མོ་ཁྲི་པངས་བྱ་བ་འཁྱུང་ཁྲིམས་མཐར་སྐྱོད་དེ་
 བཅན་པོ་དང་འཁྱུང་གཉིས་གཉིས་འབྲེལ་ཐངས་གཉིས་པ་བཅུགས། ལྷི་ལོ་༦༩༡
 ལོར་མདོ་སྟོན་གྱི་རྒྱལ་ཤི་གར་ཞེས་པའི་ས་ཆར་དགུན་དུས་ཀྱི་ཚལ་ཆེན་
 བསྐྱུས་ཏེ་སུམ་པའི་ཡུལ་དུ་ཁྲལ་བསྐྱུས། ལྷི་ལོ་༦༩༩ ལོར་སྐོན་ཁྲི་འབྲིང་མདོ་
 སྟོན་འཁྱུང་ཡུལ་དུ་སྐྱེལ་བས། ལྷི་ལོ་༧༠༥ ལོར་སྐོན་ཁྲི་འབྲིང་མདོ་སྟོན་འཁྱུང་
 ཡུལ་ན་བཞུགས་ཤིང་། ལྷག་ལ་རྒྱ་དུར་ཐང་དུ་རྒྱ་དང་འཐབ་ནས་རྒྱ་དམག་
 ཕམ་ཚུལ་གསལ། ལྷག་ལ་རྒྱ་དུར་ཐང་ནི་དང་སང་གི་མདོ་སྟོན་ཆབ་ཆའི་ཡུལ་
 ཡིན་པར་བཤད། ལྷི་ལོ་༧༡༦ ལོར་སྐོན་ཁྲི་འབྲིང་མདོ་སྟོན་འཁྱུང་ཡུལ་དུ་
 བསྐྱུས་དེ་རྒྱ་དམག་དང་འཐབ་ནས་རྒྱ་ཕམ་པར་བྱས་ཤིང་། ལོ་དེར་འཁྱུང་ཡུལ་
 གྱི་སེལ་གྱི་ཅིན་གྱི་འོ་གོལ་དུ་འཁྱུང་ཡུལ་བསྐྱུས། ལྷི་ལོ་༧༩༡ ལོར་མགར་ཁྲི་
 འབྲིང་གིས་མདོ་སྟོན་ཚོང་ཁའི་ཡུལ་དུ་དམག་བྱངས་ཤིང་རྒྱ་དང་འཐབ་ནས་
 རྒྱའི་དམག་དཔོན་ཞིག་གསོན་བཟུང་བྱས། ལྷི་ལོ་༧༩༩ ལོར་བོད་རྒྱལ་བཅན་
 པོ་ཁྲི་འདུས་སྟོང་གིས་དམག་བསྐྱུས་ཤིང་མདོ་སྟོན་དུ་སྐྱེལ་ནས་སྐོན་ཁྲི་
 འབྲིང་ལ་རྒྱུགས་པའི་བོད་དམག་ཉིས་སྟོང་ལྷག་བསད། ཁྲི་འབྲིང་སྐོར་ཕམ་སྐྱེས་
 ཏེ་རང་སྟོན་བཅད། བཅན་པོས་མདོ་སྟོན་ཀ་རྒྱ་ནས་རྒྱ་དང་འཐབ།

292 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

བཅུ་བཅུ་གྲུ་སྒྲིའི་(༡༠༠།༡༠༠)བར་མདོ་སྨད་དུ་ བྱུང་བའི་དོན་ཆེན་ཁག

སྒྲིའི་༡༠༠ ལོར་བཅུ་པོ་ཁྱིའདུས་སྤྱོད་གིས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ས་གནས་
གལ་ཆེན་ཀ་ཚུ་དང་ཐེའུ་ཚུ་སོགས་སུ་དམག་དངས་ནས་དབང་འོག་ཏུ་བསྐྱུས།
སྒྲིའི་༡༠༡ ལོའི་དབྱར་དགུན་གཉིས་ལ་བོད་དམག་མདོ་སྨད་བོད་ཚུ་དང་ཐེའུ་
ཚུར་དངས་གིང་སེང་གོ་དང་སྨད་དོ་རེ་སྒྲིའི་གཉིས་ཀྱིས་སྤྲུག་གུ་ཚུང་ཞེས་པའི་
ས་ཆར་ཆོགས་འདུ་བསྐྱུས།

སྒྲིའི་༡༠༢ ལོར་ཁུ་མང་པོ་རྗེ་ལྷ་བྱུང་དང་ལྷོན་མང་ཅན་སྤྱོད་གཉིས་
ཀྱིས་མདོ་སྨད་ཀྱི་སྤྱོད་ཁོམ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་ཆོགས་ཆེན་བསྐྱུས་ཏེ་སུམ་པ་ལ་
ཁུལ་བསྐྱུས།

ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སྐྱུ་སྤྱོད་གསུམ་པའི་རྣམ་ཐར་
དུ། ཉེར་བདུན་གྱི་ཉིན་དེར་དབལ་མང་ཞལ་སྤྲུགས་ཁྱེད་གཤེད་གཉན་ཆེན་
སྤྱོད་ཁོམ་གྱི་ལྷ་ཞོལ་དུ་བཞུགས་ཉིན་ཁ་བ་ཆེན་པོ་བབས་པ་ལྷ་ཆེན་དགེས་པའི་
མཆན་མ་དེར་འཁོད་རྣམས་སྤྱོད་ལ། ཞེས་འབྱུང་བ་འདིའི་ཐོག་ནས། ཏུན་
དོང་གཏེར་ཡིག་ཏུ་བཅུ་པོའི་སྐབས་མདོ་སྨད་ཀྱི་དབྱར་འདུན་དང་དགུན་
འདུན་སྤྱོད་ཁོམ་དུ་འཆོགས་ཞེས་ལན་ཁ་ཡར་འབྱུང་བའི་གནས་དངོས་གཞི།
ཅོ་ཞེ་ཁྱེད་གཤེད་གཉན་ཆེན་སྤྱོད་ཁོམ་གྱི་ཡུལ་འདི་ཡིན་པ་ར་འཕྲོད་གསལ་བོ་
བྱུང་བ་ཡིན།

ལྷི་ལོ་༡༠༩ ལོའི་དབྱར་ཁར་མདོ་སྤྲེད་གྱི་ཡོལ་གྱི་ཅི་འཕོས་ཞེས་པའི་
ས་ཆར་ཆོགས་ཆེན་འཆོགས། ལོ་དེར་བཅན་པོས་འདྲང་ལ་དམག་བྲངས་ཏེ་
འདྲང་པའ།

ལྷི་ལོ་༡༠༩ ལོའི་དབྱར་ཁར་གྱི་སྤེལ་མ་ཞང་རྒྱ་སྟོ་ཞེས་པས་མདོ་སྤྲེད་གྱི་ཡོལ་
གྱི་རྟེན་དུ་དུས་ཞེས་པའི་ས་ཆར་དབྱར་ཁའི་ཆོགས་ཆེན་བསྟུས།

ལྷི་ལོ་༡༠༡ ལོའི་དབྱར་ཁར་མདོ་སྤྲེད་གྱི་རག་ཏིག་ཅེས་ཞེས་པའི་
ས་ཆར་དབྱར་ཁའི་ཆོགས་ཆེན་འཆོགས། རག་ཏིག་ཅེས་འབྱུང་བ་ནི། མདོ་
སྤྲེད་ཡ་རྩེའི་མངའ་ཁོངས་ཏུ་རྟེན་དང་རྟེན་མདོ་གཉིས་ཡུལ་ཆོན་གཅིག་ཏུ་
བསྟུས་པའི་མིང་ཡིན་ལ། ཏུན་ཏོང་ཡིག་རྟེན་དུ་རག་ཏིག་ཅེས་ལན་ཁ་ཡར་
འབྱུང་བའི་དབྱར་དབྱར་གྱི་ཆོགས་འདུ་ཆོགས་ས་དེ་དུན་ཏིག་གི་ཚུར་རོས་
དང་། རོ་སྤེས་གྱི་བྱང་། སྤེས་མདོའི་མདུན་རོལ་གྱི་ཡ་རྩེའི་མཁར་ཡོད་ས་དེ་
ཁུལ་ཡིན་པ་ལ་ཐེ་ཆོམ་མི་དགོས།

ལྷི་ལོ་༡༠༤ ལོར་མདོ་སྤྲེད་གྱི་རག་ཏིག་ཉམ་པུ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་དབྱར་
ཆོགས་འཆོགས་ནས་འབངས་ལ་གསེར་ཁུལ་འཕོར་ཆེན་བསྟུས་པར་བཤད་
པ་ཡང་། དུན་ཏིག་དང་རྟེན་མདོའི་ཁོངས་གཏོགས་གྱི་ཡུལ་ཆེན་ཏུ་ངེས།

ལྷི་ལོ་༡༠༧༡༡༠ ལོ་སྤེལ་མ་ཞང་གཉིས་ཀྱི་དབྱར་ཁར། ཞང་རྒྱ་སྟོ་དང་
སྟུ་གུ་རི་ཅན་ཞེས་པ་གཉིས་ཀྱིས་མདོ་སྤྲེད་གྱི་གཙུག་ལོན་ཡོན་ཞེས་པའི་ས་ཆར་
ཆོགས་ཆེན་བསྟུས།

ལྷི་ལོ་༡༡༡ ལོར་ཅོག་རོ་ཁྱི་གཟིགས་དང་གནང་གོང་གཉིས་ཀྱིས་གོང་
གི་གཙུག་ལོན་ཡོན་ཞེས་པའི་ས་ཆར་དབྱར་ཁའི་ཆོགས་ཆེན་བསྟུས།

ལྷེ་ལོའི་ཆོས་འབྱུང་ལྟར་ན་ཁྱི་ལྷེ་གཙུག་བཟུང་ནས་མེས་ཞལ་ཆོམས་
གྱིས། བྲག་དམར་མགྱིན་བཟང་དང་། འཆིང་སྟུ་ནམ་རལ། ཀ་ཚུ། དབྱུ་ཅུ་

294 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ངོ་

མཁར་ཕུག་ མདོ་ཁམས་སྨད་དུ་སྤྱི་ལོ་གི་ཁྲི་ཅེ་དང་ལྔ་བཞེངས།¹⁰ ཞེས་
གསུངས་པ་ལ་གཞིགས་ན། རྒྱལ་པོ་འདིས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཡུལ་གང་ཞིག་དུ་ལྷ་
ཁང་ཞིག་བཞེངས་འདུག་པ་གསལ་བོ་ཡིན་ཀྱང་ལོ་ཆོགས་ནམ་ཡིན་དང་ས་
གནས་གང་ཡིན་ཤེས་རྒྱ་ཤིན་དུ་དཀའ་ཡང་། ཁྲི་ཅེ་ཞེས་པའི་མིང་འདི་ལ་
བརྟེན་ནས་དོགས་སྦྱོང་ཅམ་བྱས་ན། མདོ་སྨད་པ་དག་གི་ངག་རྒྱན་དུ་མངའ་
བདག་ཁྲི་རལ་གྱིས་མདོ་སྨད་ཁྲི་ཀའམ་ཁྲི་ཁ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་དབུ་སྐྱ་གཟུངས་
སུ་བཞུགས་པའི་ལྷ་ཁང་ཞིག་བཞེངས་པའི་གཏམ་འདུག་ཅིང་། བཅན་པོ་དེའི་
སྐུ་རིང་ལའང་མདོ་སྨད་དུ་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས་པའི་ལོ་རྒྱུས་འོག་ནས་
འཆད་པར་འགྱུར་ལ། འདིར་སྤྱི་ལོ་གི་ཁྲི་ཅེ་ཞེས་པ་ལ་བསམ་ན་ཁྲི་ཀར་ཐོག་
མར་ལྷ་ཁང་བཞེངས་མཁན་དེ་ཁྲི་ལྷེ་གཙུག་བརྟན་དང་། ཕྱིས་མངའ་བདག་
ཁྲི་རལ་གྱིས་དེ་ལ་ཉམས་གསོའམ་ཡར་རྒྱས་སུ་བཏང་བ་ལྷ་བུ་ལ་གོ་དགོས་པ་
ཡིན་ཡང་ནམ་ལྷམ་ལ། ཡིག་ཆ་འགའ་ཞིག་དུ།¹¹ ཉོར་གོ་དན་དང་ས་པཎ་
མངལ་ས་དེ་ལ་ལེང་ཚུ་ཞེས་བྲིས་འདུག་པ་ལ་བསམ་ན། ལེང་རྩ་སྐུལ་བའི་སྡེ་
ཞེས་པའི་ས་གནས་དེ་ཡིན་ཤས་ཆེ། ཡུལ་དེའི་མིང་ལ་དེང་སང་ཡོངས་གྲགས་
ལེང་ཁོ་འུ་ཟེར་བ་ནི་རྒྱ་ནག་གི་སྐྱ་གདངས་ཇི་བཞིན་བོད་ཡིག་དུ་བྲིས་པ་ཞིག་
སྟེ། སྡེ་མོར་བོད་རང་གིས་བསིལ་ཐང་དུ་འབོད་ཅིང་། ཐུའུ་བཀྱན་ཆོས་ཀྱི་
ཉི་མས་བསིལ་ཐང་ཞེས་བྲིས་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༡༧༥ ལོར་འཁ་ལ་ཁལ་བསྐྱས་ཤིང་། མདོ་སྨད་འཁ་ནས་ཡིན་
པའི་དཔོན་ད་རྒྱལ་རྩེ་དང་དབའས་ཁྲི་གཟིགས་སོགས་ཀྱི་ས་དམག་ཁྲི་ཆོ་བརྩ་
ལྷག་མདོ་སྨད་ཤིང་ཀུན་དང་ལན་གུའུ་སོགས་སུ་བྲངས་ནས་ཡུལ་ཁམས་
བཅོམ་ཞིང་ཕུགས་ཐོག་འབོར་ཆེན་འཕྲོགས།

དཔོན་ད་རྒྱལ་རྩེ་འདི་བ་བོད་ཁམས་རྒྱ་བསྐྱེད་ལ་ལག་རྩེས་ཆེ་སྟེ།

རྒྱལ་རིང་དམག་གི་དཔུང་ཁྲིད་དེ་མཐའི་སོ་མཆམས་བརྟན་སྲུང་དང་རྒྱ་
བསྐྱེད་ཀྱི་ལག་རྒྱུ་ཆེས་ཆེ་བར་མ་ཟད། ཁྲི་ལྗེ་གཙུག་བཙན་ལོ་ན་གཞོན་སྐབས་
འབྲོ་བཟའ་ཁྲི་མ་ལོད་ཀྱི་མངགས་བཀོད་ལྟར་མཐོན་སྒྲུང་གྲགས་དང་རྩོ་
འདུས་སྒྲུགས་སོགས་བཙན་པོར་ངོ་ལོག་བྱེད་མཁན་གྱི་སློན་པོ་ཁག་ཆར་
གཙོད་དང་། རྒྱལ་ཐབ་བརྟན་སྲུང་ལ་བྱས་རྒྱུ་ཆེན་པོ་བཞག་འདུག དེས་
ན་དཔོན་ད་རྒྱལ་རྒྱུ་ཆེ་འདི་བ་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྐད་ཀྱི་ལོ་
རྒྱུས་མི་སྣ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་ནུས།

ལྷོ་ལོ་༡༧༥༡ ལྷོ་ལོ་འོ་བརྟའི་རིང་ལ་སློན་ཆེན་པོ་ཁྲི་གཟིགས་ཞེས་
པ་མདོ་སྐད་དུ་བསྐྱེད་དེ། དབྱར་དགུན་གྱི་ཆོགས་འདུ་དང་དཔྱ་ཁལ་བསྐྱུས་
པར་མ་ཟད། དཔྱ་ཁལ་འབུལ་མཁན་གྱི་ཁྲིམ་ཐོ་རྩིས་བཤེར་བྱས་ཚུལ་ཀྱང་
གསལ། ཡིན་ནའང་ཆོགས་འདུ་བསྐྱུས་འཛིན་གནས་མི་འདྲ་བ་དང་ལས་རོགས་
ཀྱང་མི་འདྲ་བ་རེ་བྱུང་སྟེ་བས་འདུག

ལྷོ་ལོ་༡༧༥༥ ལོར་སྐྱག་སྐྱོ་ཁོང་ལོད་གཙུག་ནམ་ཡོར་ཞེས་པའི་ས་ཆར་མདོ་སྐད་
ཀྱི་དབྱར་ཁའི་ཆོགས་ཆེན་བསྐྱུས།

ལྷོ་ལོ་༡༧༥༥ ལོར་བོད་རྒྱལ་བཙན་པོ་ཁྲི་འདུས་སྲོང་བཙན་སྐྱེད་ངོས་
སུ་མདོ་སྐད་འཁྲུལ་དུ་ཕེབས་ཤིང་། ཀྱ་ཚུ་མཁར་དང་སིན་ཅང་ཞེས་པ་
གཉིས་པ་ལ། འདིའི་ཀྱ་ཚུ་ཞེས་པ་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་བཀའ་གྲོལ་སྟེ་དེང་སང་གི་ཀན་
སུའུ་ཞིང་ཆེན་ཨན་ཞི་ཞན་ཞེས་པའི་ཁོངས་སུ་ཡོད་ཅིང་། སིན་ཅང་ནི་ཤིན་
ཅང་སྟེ་ཕྱི་སྤྱིང་བ་ཆོས་ཤར་ཐུར་གི་སི་ཐན་དུ་འབོད་པ་དེ་རེད། ལོ་དེའི་དགུན་
ཁར་དཔོན་འཁྱེད་དང་ཞང་འབྲིང་ཆུན་གཉིས་མཉམ་འཛོམས་བྱུང་ནས་འ་
ཞ་བ་པལ་ཆེར་ལ་བྱ་དགའ་སྟེ། མདོ་སྐད་འབྲེ་ཆེའུ་ལུང་ཞེས་པའི་ས་ཆར་
དགུན་ཆོགས་སློན་ཁྲི་གཟིགས་གནང་ཁོང་གིས་བསྐྱུས།

296 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

སྤྱི་ལོ་༡༣༡༤་༡༣༡༥་ལོ་ངོ་འདི་བདུན་གྱི་རིང་ལ་སློན་ཆེན་པོ་ཅུང་བཟང་
སོགས་ཀྱིས་དབྱར་དགུན་གྱི་ཆོགས་འདུ་བསྟུས་གིང་། སློན་སྤྱི་བཟང་སྟོང་
ཅན་གྱིས་བྲི་ཤ་ཅན་ཞེས་པ་ཕབ་པའི་གནས་ཚུལ་སོགས་གསལ།

འདིའི་འོག་ནས་དུན་དོང་གི་ཡི་གེ་ལོ་ཆོགས་བསྟར་ཆགས་སུ་བསྒྲིག་
མི་བྱུང་གྲང་། དཔེ་དེབ་ཁག་གི་ཡིག་རྒྱུ་དེའི་སྤྱི་གོ་རིམ་བཞིན་མདོ་སྨད་
དུ་དོན་ཆུན་བྱུང་བ་ཁག་བསྟུས་ན།

བྱ་གཞག་གི་ལོ་ལ་མདོ་སྨད་ཀྱི་དཔོན་འཁྱེར་དང་སློན་མང་པོ་རྗེ་གཉིས་
ཀྱིས་རྒྱ་ནག་ལ་འཐབ་སྟེ་རྒྱའི་མཁར་ངིད་པར་ལ་ཞེས་པ་བཅོམ་སྟབས་རྒྱའི་
ར་མདའ་བ་ནམས་མཁར་དེར་ལྷགས་གྲང་། བོད་དམག་གིས་རྒྱ་དམག་ཕལ་
ཆེར་བསད།

དེ་ནས་ལུག་གི་ལོ་ཞིག་ལ་སློན་ཁྲི་བཟང་དང་ཞང་སྟོང་ཅན་གཉིས་
ཀྱིས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཉེའུ་ཅུ་མཁར་དུ་དམག་བརྒྱབ་སྟེ་ཆ་གོམ་ཞེས་པ་བསྐྱར་
འདུགས་བྱས་སྒྲོར་གསལ། འདིའི་ཉེའུ་ཅུ་མཁར་ཞེས་པ་དང་སང་གི་བ་ཅོའམ་
སྤྱི་ཆལ་མཁར་ཡིན་ལ། ཆ་གོམ་ཞེས་པ་ནི་བ་ཅོ་ས་ཆར་བཅུགས་པའི་ཆོང་ཁྲོམ་
ཞིག་ཡིན་ནམ་སྟེ། ལྷག་པར་དུ་ཆ་གོམ་ཕྱིར་བཅུགས་ཞེས་པ་ལ་གོ་རྒྱུ་ཡིད་
དེ། སྤྱི་ལོ་༡༣༡༥་ ལོར་བོད་རྒྱལ་བཅན་པོ་ཁྲི་འདུས་སྟོང་བཅན་སྐྱེད་ངོས་ཀྱིས་
མདོ་སྨད་ཀ་རྒྱ་དང་བ་ཅོ་སོགས་སུ་དམག་བྱངས་ནས་དབང་འོག་དུ་བསྟུས་
པ་ཡིན་གྲང་། བོད་ཐང་བར་གྱི་རྒྱལ་ཕམ་མ་ངེས་པའི་གཡུལ་འཐབ་ཀྱི་བར་
གསེང་ནས་རེ་ཞིག་སར་རྒྱལ་ག་དུ་ཤོར་བའོ། ཡང་ན་དེ་ཁྲུལ་གྱི་ཡུལ་མིས་
རྒྱལ་ཁྲིམས་མ་བཅིས་པ་ལྟ་བུ་བྱུང་སྟབས། ལྷག་པར་འདིར་ཡང་བསྐྱར་དམག་
བྱངས་ནས་དབང་འོག་བཅུག་ཅིང་། སྤྱིར་བཅུགས་པའི་ཆོང་ཁྲོམ་ཉམས་པ་
ཁག་སྐར་གསེ་བྱས་པར་སྟེ། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་སྒྲོར་རེ་ན་བ་ཅོ་ས་ཆ་འདི་

སྤར་བོད་ཐང་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱུ་ལྷོ་དང་བོད་ཀྱི་རྟ་ཆོང་བརྗེ་བྱེད་སའི་ཉེ་གནས་
ཤིག་ཡིན་ཚུལ་བཤད་འདུག་པས་སོ།།

གང་ལྟར་སྐབས་དེར་ཞང་མདོ་བཞེར་ཞེས་པ་མ་གྲོམ་གྱི་དམག་
དཔོན་དུ་བསྐོས་ཤིང་། སློན་ཁྱི་སྤྱད་མང་ཅན། འཕན་གང་། སློན་མདོ་
བཞེར་སོགས་ཀྱིས་དབུ་ལེ་ལམ་ནག་ཅེས་པའི་ས་ཆར་མདོ་སྨད་ཀྱི་དབྱར་ཁའི་
ཆོགས་འདུ་བསྐྱས་ཤིང་། ཞང་རྒྱལ་གཟིགས་ཞེས་པས་མདོ་སྨད་ཀྱི་རག་ཏིག་
ཁོག་ཅེས་པའི་ས་ཆར་དགུན་ཁའི་ཆོགས་ཆེན་བསྐྱས།

འདི་སྐབས་སུ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་གནད་གལ་ཆེན་ཞིག་བྱུང་བ་ནི། ཕྱི་
ལོ་༡༡ ལོར་བོད་ཀྱི་བཙན་པོ་ཁྱི་ལྷོ་གཙུག་རྟེན་དང་ཐང་རྒྱལ་གཉིས་གྲོས་
འཆམ་བྱུང་དོན་བཞིན་ཁྱི་ལྷོ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ཆོང་རྒྱག་
ས་བྱས་ཤིང་། ཕྱི་ལོ་༡༡ ལོར་ས་གནས་དེར་རྒྱ་བོད་འདུམ་པའི་རྡོ་རིང་
བསྐྱངས་ནས་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ས་མཆམས་གཏན་འབེབས་བྱས་ཚུལ་གསལ་
བ་ཡིན།

བོད་ཐང་བར་གྱི་དམག་འཁྲུག་ནི་དབྱར་དུས་ཀྱི་གནམ་གཤིས་རི་
བཞིན་ཆ་འཛིག་ཡིད་བརྟན་གང་ཡང་མེད་པར་རྒྱག་ཆོག་ཆོག་དང་། འདུམ་
ཆོག་ཆོག་ལྟ་བུ་ཞིག་འདུག་ཀྱང་། བན་ཚུན་གཉིས་མོས་ཀྱིས་རྡོ་རིང་བསྐྱངས་
ཤིང་ཡིག་ཐོག་དུ་བོད་རྒྱུ་ལྷོ་ས་མཆམས་གཏན་འཁེལ་བྱས་པ་ཐེངས་དང་བོ་
འདི་ཉིད་ཡིན། དེ་ལྟར་རྒྱ་བོད་ས་མཆམས་བཙད་དེ་རྡོ་རིང་བསྐྱངས་ས་ཁྱི་
ལྷོ་ཞེས་པ་དེ་དང་རབས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱད་པ་ལ་ཆེར་གྱིས་མདོ་སྨད་མཆོ་སློན་གྱི་
ཁོངས་གཏོགས་རྡོ་རྒྱའི་ཉག་ཁ་ཡིན་པར་བཤད་ལ། འདོད་ཚུལ་གཞན་
འཛིན་མཁན་ཡོད་ཆོད་ཀྱང་། ལྷུ་ལྷོ་ཆོས་འབྱུང་ན། ལྷོ་ཆོས་ལྷོ་ལ་མཐའི་
རྒྱ་དུག་མ་བདུལ་བས། ཕྱིས་སྤེལ་སྤྱུམ་འཐབ་པས་ས་མ་བྱིན། བསད་པས་

298 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

མ་ཟད། ལམས་ཀྱི་དབྱར་མོ་ཐང་དུ་དགུན་གྱི་སྒྲ་བ་གསུམ་ན་དབྱར་ཚེ་ཐོག་
དུ་མཛད་ནས་དུམས་མཛད་དེ། རྫོ་ལ་ཉི་ཟླའི་གཟུགས་བྲིས་ནས་ཐང་གཅིགས་
མཛད་དོ།¹² ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་ལས་ལྷག་པའི་རྒྱབ་ཚ་མི་དགོས་སྟབས་རི་
བོ་ཉི་ཟླའི་ཁྲུལ་ཡིན་ནམ་སྟམ།

འདིའི་ས་མིང་ལ་རྒྱ་བོད་ཡིག་རིགས་གཉིས་ཆར་བྱང་བ་པལ་ཆེར་
གྱིས། ཁྱི་ལེན་བྲིས་འདུག་ཀྱང་། དགེ་ཆོས་ཀྱི་གསུང་ཚུལ་དེ་བ་གསུམ་པར་
རྒྱའི་ཡིག་ཆང་འཁོད་པ་ན། ཆེ་ལེན་དང་། ལྷག་ལྷ་ཡུན་ཆོགས་བཟླ་ཤིས་ཀྱི་
ཐང་ཡིག་བོད་བསྐྱར་མར། ཤིང་བྱི་སྒྱུ་ལོ་༡༧ ལོར། ཁྱི་སྒྲིང་ཞེས་པའི་ས་
ཆར་རྫོ་རིང་བཅུགས་ནས་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ས་མཆོམས་བཅད་ཅིང་། ཁྱི་སྒྲིང་ནི་གྲང་
གུ་ཆེ་རི་ཡིན་པར་བཤད། བཟའ་མ་འདིས་ཁྱི་སྒྲིང་ཞེས་པ་གྲང་གུ་ཆེ་རིར་
བཤད་པ་འགྲིག་པར་མི་སྣང་ཡང་། ཁྱི་སྒྲིང་བྲིས་པ་ལ་རྒྱ་མཆོན་ལྷན་པར་སྟམ་
སྟེ། བདེ་སྐྱོད་པ་རྣམས་ལ་སྒྲང་དང་སྒྲིང་གཉིས་ཀྱི་སྒྲ་གདངས་ལ་བྱུང་པར་
ཡོ་ནས་མེད་སྟབས། རྒྱ་ཡིག་གི་(Ling)འདི་བོད་གདངས་སུ་པབ་སྟབས་ཡིན་
བྲིས་པར་སྣང་།

ཡུན་བཟླ་འདི་བ་ཨ་མདོ་བ་ཡིན་ཀྱང་ཉི་རབས་ཤིག་ནས་སྐྱུ་འབྱུལ་ཉི་
འཁོར་གྱི་བོད་མིས་བོད་སྐད་བྱང་ཆ་ཅན་བཤད་མི་ཤེས་པར་བྱུར་པ་དང་།
ཁོང་གི་མི་ཆེ་སྒྱེལ་ས་དབུས་གཙང་དང་རྒྱ་གར་ཡིན་ལ། མི་ཆེ་སྒྱེལ་རོགས་པལ་
ཆེར་བྱང་དབུས་གཙང་བ་ཡིན་པས་དབུས་སྐད་ཀྱི་སྒྲ་གདངས་གོམས་སྟབས་
སྒྲང་སྒྲིང་བྱུང་པར་ཆེ་བའི་སྒྲིང་བྲིས་པར་སྣང་། རྒྱ་མཆོན་ནི་དབུས་སྐད་
ལ་སྒྲིང་དང་ཡིན་གཉིས་སྒྲ་གདངས་ཐག་ཤིན་དུ་ཉི་བས་ཡིན། གང་ལྟར་ཁྱི་
ཡིན་ལ་བོད་སྐད་ཀྱི་བྲོ་བ་མེད་ཅིང་། ཁྱི་སྒྲིང་ལ་བོད་སྐད་རང་གི་ས་མིང་
སོགས་ཀྱི་བྱུང་ཆོས་དང་བྲོ་བ་ཡོད་པར་སྣང་།

སྐབས་དེའི་ཆིངས་འདུམ་བྱེད་སྒྲུབ་ནས་པ་ནི། བྱི་དཀར་བོ་བསད་
ནས་དམར་མཆོད་བྱས་ཏེ་ཆིངས་ཡིག་བཞག་ཀྱང་། དེའི་ཕྱིར་ལོ་རང་ལ་རྒྱ་
ནག་ཆིག་ཐོག་དུ་མ་བསྐྱད་པར་བོད་དམག་དོགས་མེད་སོས་དལ་དུ་སྡོད་
སྐབས་དམག་དྲངས་ནས་བོད་ཀྱི་ས་ཆ་མཆོ་སྡོན་པོའི་ཁོར་ཡུག་བཅོམ་ཞིང་།
མི་མང་བོ་བསད་ཅིང་རྒྱ་ཁོར་འབོར་ཆེན་འབྲེགས། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་
དམག་གིས་བྱུ་ཞའི་ཡུལ་དུ་དམག་དྲངས་པ་སོགས་སྐད་ཚུན་གཡུལ་འཁྲུག་
རྒྱ་མི་ཆད་པར་ལངས་མཐར། ལྷིལ་༥༩༥ ལོར་རྒྱ་དམག་གིས་ལྷ་པ་བཅུགས་
པའི་ས་མཆོམས་ཀྱི་རྫོང་གཏོར་བཞིག་བྱས། ད་དུང་ལོ་དེར་རྒྱས་བོད་དམག་
གིས་གསར་བསྐྱུན་བྱས་པའི་མཁར་རྫོང་ལ་དམག་བརྒྱབ་ནས་སྤངས་ཤིང་།
ལོ་དེའི་ལྷ་བདུན་པའི་ནང་ཉན་གཏུ་ཞེས་པའི་བོད་ཀྱི་ས་ཆའི་རྒྱ་ཆུའི་ཟམ་ཆེན་
ཁར་དམག་དྲངས་ཏེ་མཁར་རྫོང་བཙེགས། བོད་དམག་ཁྲི་སྤྲག་གསུམ་གྱིས་
གདོང་ལེན་བྱས་ཀྱང་རྒྱ་དམག་འགོག་མ་ཐུབ། བོད་དམག་གིས་བཟུང་བའི་
ཨན་རོང་མཁར་བརྟན་སྤང་བྱེད་པའི་དམག་དཔོན་བསྐྱུས་ཤིང་ཐང་དམག་
དྲངས་ནས་མཁར་ནང་དུ་སྡོད་པའི་བོད་དམག་རྣམས་བསད། བོད་ཀྱིས་
དམག་དཔུང་ཡང་བསྐྱུར་དྲངས་ནས་མཁར་མཐའི་རྒྱ་བགག་ཀྱང་རྫོལ་བོང་
གས་སྤྱབ་ནས་རྒྱ་འཕྱུར་བས་བོད་དམག་རྣམ་ཏོག་ཐོས་ཏེ་དམག་ཕྱིར་འཐེན་
བྱས། ཡང་རྒྱའི་ཡིག་ཆང་བོད་བསྐྱུར་བྱས་པ་འགའ་རེ་ན་ལོ་དེའི་ལྷ་དགུ་བའི་
ནང་བོད་ཀྱི་ཉན་དམག་ཨན་རོང་མཁར་དུ་ལྷགས་ཏེ་འཐབ་འཁྲུག་ཆེན་པོ་
བརྒྱབ་ནས་རྒྱ་དམག་ཁྲི་སྤྲག་ལྷག་བསད་མས་ཐོག་ཟ་འབྲུ་འབོར་ཆེན་ཐོབ་
པར་བཤད།

ལྷིལ་༥༩༩ ལོར་བོད་དམག་ཁྲི་སྤྲག་བཞི་བཅུ་ཙམ་གྱིས་ཁྲི་ཕྱིན་སྤུལ་
ཞེས་པའི་ས་ཆར་དམག་བརྒྱབ་ནས་རྒྱ་དམག་ལྷ་སྟོང་ལྷག་གིས་འགོག་རྒྱལ་

300 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གི་དང་།

བྱས། སྤྱི་ལོ་༡༤༥ ལོར་དཔོན་ལ་ཞ་རྩེ་དང་སློན་མང་པོ་རྩེ་སོགས་བོད་དམག་གིས་མདོ་སྐྱོད་དུ་རྒྱ་དང་ཐེངས་དུ་མར་འཐབ་སྟེ། ཐོག་མར་རྒྱ་དམག་པལ་ཆེར་བསད་ཀྱང་། ཕྱིས་བོད་དམག་སུམ་ཁྲི་བསད་ཅིང་སློན་མང་པོ་རྩེ་པམ་ནས་བོད་དམག་སུམ་ཁྲི་བསད་པར་བཤད། ལ་ལས་འདི་སྤྱི་ལོ་༡༤༩ ལོར་བཤད་པའང་འདྲུག་གང་ལྟར་ཁྲི་གཙུག་བཅན་སྐབས་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༥༤ ལོར་བོད་དམག་གིས་རྒྱའི་རྩལ་བྱང་གི་ཡུལ་ཆ་བརྩ་ཕྱག་བཅན་འཕྲོག་བྱས།

སྤྱི་ལོ་༡༥༩ ལོར་མདོ་སྐྱོད་ལ་ཞ་དང་མི་ཉག་གི་དམག་བསྐྱོངས་པའི་བོད་དམག་ཁྲི་ཆོ་ཉི་ཤུ་ལྷག་གིས་རྒྱའི་རྒྱལ་ས་ཁྲང་ཨན་འཕྲོགས། བོང་མ་རྩན་ཀུ་ཕྱོགས་སུ་བྲོས་ཤིང་སློན་ཆེན་ཆོས་ཀྱང་རྒྱལ་ས་བསྐྱར་ཏེ་ཅིན་ཀུ་དང་ཞང་དབྱང་ཕྱོགས་སུ་བྲོས་ཐུབ་བྱས། རྒྱ་མོ་བྱན་ཁྲིན་གོང་རྩོམ་གཞིན་དུ་གཏོགས་པ་ཁྲིན་དུང་བྱང་བོང་མར་བསྐྱོས། རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་བརྒྱུད་ཀྱིས་སྤྱི་ལོ་༡༦༩ ལོར་མདོ་སྐྱོད་ལ་ཞ་དམག་བསྐྱོངས་པའི་ལོ་རྒྱུས་བྱས།

སྤྱི་ལོ་༡༧༥ ལོར་བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་ཞང་རྩེ་བཅན་དང་ཞང་ཤེ་ཏོན་བཅན། ཞང་ཡེ་ཤེས་སོགས་ཀྱིས་བོད་དམག་ཁྲི་ཕྱག་ཉི་ཤུ་ལྷག་ཁྲིད་དེ་ཐང་གི་རྒྱལ་ས་ཁྲང་ཨན་གྱི་ཉེ་འདབས་བར་དྲངས་ཀྱང་། སྐབས་དེར་བོད་དམག་དང་བོད་དམག་གི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་ཡུ་གུར་གྱི་དམག་མ་འཆམ་པས་བོད་དམག་རེ་ཞིག་ཕྱིར་འཐབ་བྱས།

སྤྱི་ལོ་༡༧༩ ལོར་ཡིང་ཀུ་ཤེས་པའི་ས་ཆར་འཐབ་སྟེ་བོད་དམག་ཉིས་ཁྲི་ཙམ་གཏོར་ཅིང་ལྷ་བརྒྱལ་གསོན་བཟུང་དང་། དམག་ཉ་ཆིག་སྟོང་ཙམ་འཕྲོག་པར་བཤད།

སྤྱི་ལོ་༡༨༩ ལོར་བོད་དམག་ཁྲི་ཕྱག་ཉི་ཤུ་ལྷག་ལྷང་ཀུ་དང་ཐིན་ཀུ་

བཀའ་ཁུ་སོགས་དེ་དང་སང་གི་ཡུ་ནན་དང་སི་ཁོན་གྱི་ཡུལ་ཁམས་མང་པོར་
བཅན་འདྲེལ་བྱས།

ཕྱི་ལོ་(༧༡༡༧༡༣)ལོ་གཉིས་རིང་ལ་ཕྱོགས་གཉིས་ཀས་པོ་ཉ་གཏོང་རེས་དང་
ཞི་འགྲིག་ཡོང་བའི་རེ་འབོད་ལྷ་རེས་བྱས་ཀྱང་རེ་འབྲས་དོན་ཐོག་དུ་འཁྱུལ་
མ་ཐུབ།

ཕྱི་ལོ་༧༡༩ ལོར་བོད་ཀྱི་བཅན་པོ་ཁྱི་སྒོང་ལྷེ་བཅན་དང་རྒྱ་རྩེ་ཐང་
དེ་རུང་གཉིས་ཀྱིས་མོས་མཐུན་དུས་བཅད་བྱས་པ་བཞིན་ཆེན་མོས་ཞེས་པའི་
ས་ཆར་མནའ་གན་བཞག་སྟེ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ས་མཆམས་ཡོང་བྱ་ལ་རྒྱད་སོགས་
སུ་བཅད་པ་རེད། དེ་ནི་བོད་ལ་མཆོན་ན་ཕྱི་ལོ་༧༩༩ ལོར་རི་བོ་ཉི་ཟླ་རུ་ས་
མཆམས་བཅད་པའི་རྩེས་ཀྱི་ལོ་ངོ་ལྷ་བརྩའི་རིང་མི་རྒྱ་སྟོག་གསུམ་གྱི་འཕྲོ་སྒོང་
འབོར་ཆེན་བཏང་ནས་དམག་འཁྲུག་བརྒྱབ་པའི་གྲུབ་འབྲས་ཏེ་ཅང་གལ་
ཆེན་ཞིག་རེད།

ལོ་རྒྱུས་ཐོག་སྐད་གྲགས་ཡོད་པའི་ཆིངས་ཡིག་འདི་འདྲིལ་སྐབས་བོད་
ཕྱོགས་ནས་སློན་ཆེན་ཞང་རྩེ་བཅན་སོགས་འཁོར་དམག་སྟོང་ཕྲག་ལྷག་དང་།
རྒྱ་ཕྱོགས་ནས་ཀྱང་སློན་ཆེན་ཀྱང་ཡིའི་སོགས་འཁོར་དམག་སྟོང་ཕྲག་ལྷག་
ཞུགས་ཡོད་ཅིང་། སློན་འཁོར་གིས་སྟོང་ནམས་སྤིངས་ཆའི་སྟོང་འདྲིལ་གིང་
མཆོན་ཆ་གདངས་བཞིན་གོམ་པ་གིས་སྟོང་སར་བྱིར་བཀྲེད་སྐབས། བོད་ཀྱི་
སློན་ཆེན་ཞང་རྩེ་བཅན་དང་། སློན་ཤེས་རྒྱ་བཅན། སློན་བཅན་རས། སློན་
ལེགས་ཐོག་མེར་སོགས་སྐྱ་ཆབ་སློན་ཆེན་བདུན་དང་། རྒྱའི་སློན་ཆེན་ཚུའུ་
ཡིའི་དུན། ལྷན་ཆའི། ཁང་ལུའུ་སོགས་སྐྱ་ཆབ་བདུན་གྱིས་ལས་གོས་ཀྱི་
བཞིན་དལ་བྱས་སྤིངས་ཆའི་སྟོང་འདྲིལ་ནས། བོད་ཕྱོགས་ནས་ཏྲ་དང་རྒྱ་
ཕྱོགས་ནས་སྤང་བསད་དེ་དམར་མཆོད་དང་སྐྱགས་གནམ་དང་ཉི་ཟླ་རྒྱ་སྐར་

302 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་པོ་།

སོགས་དཔང་པོར་བཞག་ནས་ཆིངས་ཡིག་དང་དེའི་དམ་ཆོག་སྒྲིག་སྐྱབས་
བྱས་པ་རེད། ཆིངས་ཡིག་འདི་ནི་ཐང་རྒྱལ་དང་བོད་རྒྱལ་གཉིས་ཀྱིས་ས་
མཆམས་བཅད་པ་ཐེངས་གཉིས་པ་དེ་ཡིན། སྐབས་འདིར་བཅད་པའི་བོད་
ཀྱི་ས་ཁོལ་གྱི་གཞི་རྒྱ་ཆ་ཅང་ཆེ་སྟེ། ཅིན་ཀུ་ཞེས་པའི་རྒྱ་བ་ནས་(ཀན་སུ་འུ་
ཅིན་ཁོལ་ཞན་དུ་བཤད་ལ། ལ་ལས་ཀན་སུ་འུ་དང་ཉིན་ཞེས་ལུ་འུ་པན་རི་རྒྱུད་
དུ་བཤད་པའང་འདུག)ཐན་གྱིན་ཞེས་(ཀན་སུ་འུ་ཐེན་ལང་ཞན་ནས་ལེ་དབར་
བརྒྱུ་ས་ཆ་ལ་དང་། ཀན་སུ་འུ་དུ་ཐེན་ཞན་ལ་བཤད་མཁན་ཡང་ཡོད)ཡི་
རྒྱ་བ་བར་དང་། ལུང་ཀུ་(ཉན་ཞེས་ལུང་ཀུ་ཞན་ལ་དང་། ཉན་ཞེས་ཆན་
རྒྱུས་བཞུར་རྒྱུད་དང་ཀན་སུ་འུ་དུ་ཐེན་ཞན་ལ་བཤད་མཁན་ཡང་ཡོད)རྒྱ་བ་
ཕྱོགས་ནས་ཆེན་མོས་ཞན་(ཀན་སུ་འུ་ཆེན་མོས་ཞན)ཀྱི་བར་དང་། མེན་ཀུ་
(ཉན་ཞེས་ཉོང་རྒྱུ་ཉན་ཞན་དུ་བཞུད་མཁན་དང་། ཉན་ཞེས་བའི་ཅིའི་
གོང་བྱིར་གྱི་བྱང་བྱར་ནས་ཐེ་རྒྱ་རྒྱ་བའི་བྱང་རྒྱུད་ལ་བཤད་མཁན་ཡང་
འདུག)རྒྱ་བ་ཕྱོགས་ནས་ཐུང་ཀུ་ཞན་(ཀན་སུ་འུ་ཐུན་ཞན་རྒྱ་བ་བྱང་དང་།
ནན་ཅན་རྒྱ་བ་ཕྱོགས་(སེ་ཁོན་རྒྱ་བ་ཕྱོགས)རི་བོ། ཏུ་ཏུ་ཀུ་ཅང་བོ་(རྒྱལ་མོ་
རྒྱལ་རྒྱུ)ཤར་བར་རྒྱ་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་དང་།

ལན་ཀུ་དང་། ཐེ་ཀུ་(ཀན་སུ་འུ་ལུང་ཞན་གྱི་ལོ་རྒྱུ་ཡོན་
ཀུ་(ཀན་སུ་འུ་ཀུ་ཡོན་ཞན་ འདི་ཉིན་ཞེས་ཀོ་འུ་ཡོན་ཞན་དུ་འདོད་མཁན་
ཡང་ཡོད)དུའེ་ཀུ་ (ཉིན་ཞེས་ཀུ་ཐེ་འུ་ཞན་དུ་འདོད་མཁན་ཡོད་ལ། ཀན་
སུ་ཉིན་ཞན་དུ་བཤད་མཁན་ཡང་འདུག)བཅས་ཀྱི་རྒྱ་བ་ཕྱོགས་ནས་ལིན་
ཐའོ།(ཀན་སུ་འུ་ཁོངས་ཀྱི་ལིན་ཐའོ་ཞན། འདི་ལ་བོད་སྐད་དུ་ཤིང་ཀུ་
ཟེར)དང་། ཤར་དུ་ཐུན་ཀུ་(ཀན་སུ་འུ་ཁོངས་ཐུན་ཞན)ནས་ཅན་ནན།(སེ་
ཁོན་རྒྱ་བ་ཕྱོགས)ཀྱི་རྒྱ་བ་ཕྱོགས་ཐའོ་ཞེས་(ཡུན་ནན་སྐད་ཐང)དང་། འཇང་

གི་ས་གནས་ཁག་སྟེ། (དེང་སང་ཡུན་ནན་ཡོངས་རྫོགས་དང་སི་ཁྲོན་གྱི་སྟོ་རོ་ལ་
ཀེ་འུ་ཀུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་རྒྱལ་ཕྱོགས་) རྒྱལ་མོ་རྩལ་རྩའི་རྒྱལ་ཕྱོགས་ཡོངས་རྫོགས་
ནི་བོད་གྱི་ས་ཡིན་ནོ།།

བཞོས་བྲིན་པའི་རང་རང་གི་ས་མཆོམས་སུ་སྤྱང་དམག་བཞག་ཆོག་
པ་དང་། ས་མཆོམས་སུ་བཀྲམས་པའི་རིགས་རྒྱུད་ཆོ་ཁག་ལྟ་བུ་དུས་བྱ་གཉིས་
སུ་ཆད་ཀྱང་ཁོངས་གང་འཁེལ་ནས་རང་སོར་འཛོག་པ་དང་། ས་མཆོམས་
བཅད་པའི་བར་གསེང་གི་ས་སྟོང་དཔེར་ན་བྱང་གི་བྱེ་ཐང་དང་། ཨ་ལ་ཤའི་
ཉེ་འཁོར་སོགས་ས་གནས་འགའ་རེ་བྱང་བ་དག་ལ་ཕྱོགས་གང་གིས་ཀྱང་
དམག་འཛོག་པ་དང་སྒྲིལ་བདག་བྱེད་མི་ཆོག་པ་བཅས་རེད། སྐབས་དེའི་
རྒྱ་བོད་གྱི་ས་མཆོམས་ངོས་འཛིན་ཐད་ས་མིང་རྒྱ་མིང་རྩེད་མི་འབྲུག་པ་རེ་
འབྲུག་ཡང་དོན་གྱིས་གནད་སལ་ཆེར་གཅིག་ཏུ་འབབ་ཅིང་། གནའ་དེང་གི་
ས་མིང་དང་རྫོང་ཁོངས་སོགས་ལ་འཕོ་འགྱུར་ཐེབས་པ་ཙམ་དུ་སྤྱང་།

ཆེན་མོས་ནས་ས་མཆོམས་གཏན་འབེབས་གྱིས་ཕྱིན་ཆད་བོད་ཐང་
གཉིས་བར་དམག་འབྲུག་ཁོ་ནས་དུས་འདའ་མི་དགོས་པར་བདེ་སྟོང་ཞི་
འཇམ་གྱི་འཆོ་བ་རོལ་རྒྱུར་རེ་བ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཡང་། གློན་པོ་ཏམ་པ་ཅན་དང་བྱས་
རྩིས་དོན་གཉེར་བྱེད་མཁན་རེ་བྱང་གི་ཁ་སྐབས་གྱིས་བྱིར་བའམ། སན་ཚུན་
བར་སྐྱེས་འབྲལ་འཆོམས་འདྲི་རྒྱན་འཁྱོངས་མ་ཐུབ་པ་ལྟ་བུའི་དོན་དག་ཆེ་
ཕན་སྒྲ་ཆོགས་ལ་ཁག་བཞག་སྟེ་ལོ་ངོ་རེ་རེ་བཞིན་དམག་འཐབ་ནི་ནམ་ཡང་
མཆོམས་འཛོག་བྱས་ཐུང་མེད། ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཕྱག་མང་བོའི་རིང་གཡུལ་གྱི་ལས་
ཁོ་ན་གཉེར་དགོས་བྱུང་བས་བོད་ཐང་ཕྱོགས་གཉིས་ཆ་ཐང་ཆད་པ་ལྟ་བུའི་
ནམ་འགྱུར་འདུག་ཀྱང་། ཕྱོགས་གཉིས་ངོས་སུ་ཞི་ཆིངས་བྱེད་པའི་འདོད་པ་
ཡོད་མཁན་ནམ། ཡང་ན་རྒྱས་པ་དང་འཛོན་ཐང་ཆ་ཆང་ཡོད་པའི་རྒྱལ་པོ་

304 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་།

དང་སྒོན་པོ་ལྷན་ཅིག་ཏུ་མ་བྱུང་བའམ། ཡང་ན་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱིས་སྐབས་
 ཐོག་དེར་བདག་འདོན་བྱེད་བཞིན་པའི་ས་ཁྱོན་གཞིར་བཞག་གིས་ཞི་འདུམ་
 བྱས་ཆེ་རང་ཕྱོགས་ལ་ཁྱོད་རག་གིན་ཡོད་པའི་བསམ་ཚུལ་བྱུང་བ་བཅས་ཀྱིས་
 ཆིངས་ཡིག་བཞག་ཅིང་ཞི་འདུམ་བྱས་ཀྱང་གཡུལ་འབྲུལ་ཐད་དེ་མཚམས་
 འདོག་བྱེད་ཐུབ་པའི་ཕན་འབྲས་ནི་མ་བྱུང་སྟེ། སྤྱི་ལོ་(༡༧༥༡།༡༩༩)བར་གྱི་ལོ་
 ༤༩ རིང་ལ་ཐང་བོད་གཡུལ་འབྲུག་ཐངས་༡༠ ལྷག་བྱས་པས་ཕན་ཚུན་
 གཉིས་ངོས་ནས་སུན་སྒྲེ་བཞིན་ཡོད་པར་མ་ཟད། སྤྱི་ལོ་༡༧༩ ལོར་བོད་
 ཀྱིས་འངར་ཡུལ་དབང་ལོག་ཏུ་བསྐྱུས་ཏེ་འངར་མུ་དུམ་དཀར་པོ་ཞེས་པ་བོད་
 ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་བོར་བསྐྱོས་ཀྱང་། དུན་རིང་མ་སོང་བར་སྤྱི་ལོ་༡༩ ལོར་
 འངར་རྒྱལ་བོད་ལ་ངོ་ལོག་སྟེ་དམག་འབྲུག་བསྐྱངས་ཤིང་ཤར་ཁམས་ཀྱི་ས་
 གྲུལ་སྒྲོར་ཞིག་ལ་དམག་བརྒྱབ་པ་དང་། བོད་འབངས་སུ་མངའ་བའི་ཨན་
 ཞིའི་སྟེ་བཞི་མོགས་ཞིན་ཅང་བ་ནམས་རྒྱབ་ཏེ་བེག་མོགས་དང་འབྲེལ་བ་བྱུང་
 བ་བརྒྱད་ནས་བོད་ལ་ངོ་ལོག་བྱས་པ་ལའང་དམག་དཔུང་ཤུགས་ཆེན་བྱངས་
 དགོས་བྱུང་བ། བོད་ཀྱི་དམག་སྟོབས་ཉམས་ཞན་དུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་ལ། ཐང་
 རྒྱལ་རབས་ལ་མཆོན་ནའང་རང་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པའི་ཨན་ལུ་
 རྩན་དང་། ཁྱི་སི་མེན་ཟེར་བ་གཉིས་ཀྱིས་ངོ་ལོག་བེད་འབྲུག་བསྐྱངས་ནས་
 མ་ཚུའི་རྒྱབ་རྒྱུད་ཀྱི་ས་ཆ་ནམས་བོད་ལ་ཤོར་བ་དང་། ཐང་རྒྱལ་གྱི་བཀའ་ལ་
 མི་བཙེ་བའི་ས་གནས་དཔོན་རིགས་སྒྲོར་རེས་ངོ་ལོག་ཡོང་གིན་ཡོད་པ་བདེ་
 འངགས་བྱེད་དགོས་སྐབས། ལུ་མཐུད་བོད་དམག་དང་འཐབ་པའི་རྒྱས་
 ཤུགས་ཉམས་པ་བཅས་ཕྱོགས་གཉིས་ངོས་ནས་ཞི་མོལ་ཆིངས་དོན་འདོག་རྒྱ་
 ལས་ལྷག་པའི་གདམས་གསེས་ཅི་ཡང་མེད།

བརྩ་གཅིག་པ། སྒྱི་ལོ་(༡༠༠།༧༠༠)བར་མདོ་སྨད་དུ་ བྱང་བའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁག

སྒྱི་ལོ་(༧༡༩།༡༡༩)བར་ཐུ་མཐུན་དམག་རྒྱལ་རེས་དང་ཞི་འདུམ་གྱི་
རེ་འདོད་བྱེད་རེས་བརྒྱད་མཐར། སྒྱི་ལོ་༡༡༧ ལོར་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་ཆ་བ་དུ་སྟོན་
ཆེན་ལྷ་བཟང་མེས་མ་ཐང་གི་རྒྱལ་སར་འབྱོར་ཏེ་ཞི་ཆེང་ས་མནའ་འདྲིལ་
དགོས་སྐོར་རྒྱུ་ཤོད་མར་ཁྱེས་དོན་ལ་མོས་མཐུན་བྱང་། ཡང་སྒྱི་ལོ་༡༢༠
ལོར་བོད་ཀྱི་སྟོན་ཆེན་མང་རྗེ་ལྷ་ལོད་རྒྱ་དང་འདུམ་བྱེད་པར་བསྐྱོད། ལོ་དེའི་
ཟླ་༡༠ ཆེས་༡༠ ཉིན་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཞི་མོལ་སྐྱེ་ཆ་བ་ལྷན་འདྲེས་ཀྱིས་ཆེང་ས་ཡིག་
འདྲིལ་པའི་མཛད་སྒོ་སྤེལ། རྩོགས་གཉིས་ཆ་ནས་བཀའ་གཅིགས་མདོ་རྩི་རིང་
ལ་བཞོས་ནས་རྒྱུ་རྒྱལ་ས་ཁྲང་ཨན་དང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ལྷ་ས། རྒྱ་བོད་
ཀྱི་ས་མཆམས་སུ་བཅད་པའི་གྲང་གུ་མེ་རུ་གསུམ་དུ་རྩི་རིང་བསྐྱངས་པ་ཡིན།
རྩི་རིང་གི་འབྲུ་དོན་སྐབས་དེའི་ལོ་རྒྱུས་གནད་འགག་ཅན་མང་པོ་འདུག་ཀྱང་།
མདོ་སྨད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བ་དེ་ཙམ་མེད་ཅིང་། འདིར་སྐབས་
སུ་བབ་པ་ནི་ས་མཆམས་ཀྱི་རྩི་རིང་འདུགས་སའི་སྐོར་ཡིན།

ས་མཆམས་ཀྱི་རྩི་རིང་བརྩམས་ཡུལ་གྱི་གྲང་མེ་རི་ཞེས་པ་ལ་གང་དུ་
ཡོད་པའི་ཐད་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱི་འདོད་ཚུལ་ཤིན་དུ་ནས་མི་མཐུན་སྐབས་
འདིར་དབྱད་པ་རྩུང་ཟད་ཅིག་བྱ་དགོས་པར་སྤང་།

306 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཉང་ཉི་མ་འོད་ཟེར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་དུ། དཔོན་ཞང་འདུམ་མཛད་དོ།
 རྒྱའི་གོང་གུ་མ་རུར་རྒྱའི་གཙུག་ལག་ཁང་གཅིག་དང་། བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་
 ཁང་གཅིག་གཉིས་བཞེངས་སུ་གསོལ་ལོ།¹³ ཞེས་འབྱུང་ཞིང་། རྒྱལ་རབས་
 གསལ་བའི་ལོང་ན། རྒྱ་ཡུལ་མེ་རུ་བྱ་བའི་སོ་མཆོམས་སུ་བཅན་པོ་དཔོན་ཞང་
 གཉིས་ཀྱིས་ལྷ་ཁང་རེ་བཅིགས། ས་བོང་ལ་ཉི་ཟླ་བྱིས་ནས། གནམ་ལ་ཉི་ཟླ་
 ཟུང་གཅིག ས་ལ་བཅན་པོ་དཔོན་ཞང་། རྒྱའི་མེ་རུ་མན་ལ་བོད་ཀྱིས་དམག་
 མི་བྲངས། དེ་ཡན་ལ་རྒྱའི་དམག་མི་བྲངས། བན་ཚུན་དུ་ས་མཆོམས་བསྐྱང་
 སྟེ། ས་ས་མལ། རྫོང་མལ་དུ་གནས་ནས། བོད་བོད་ཡུལ་ན་སྦྱིད། རྒྱ་རྒྱ་ཡུལ་
 ན་སྦྱིད་པའི་ཁྲིམས་མཛད་ནས་རྫོང་རིང་གཅིག་ལྷ་སར་བཅུགས། རྫོང་རིང་ཅིག་
 རྒྱ་རྒྱའི་ཕོ་བྲང་མདུན་དུ་བཅུགས། རྫོང་རིང་གཅིག་རྒྱ་བོད་ཀྱི་མཆོམས་མེ་རུ་
 རུ་བཅུགས་སོ།¹⁴ ཞེས་དང་། སྒྲོང་ཆེན་རབ་འབྱམས་པའི་ཆོས་འབྱུང་དུ།
 རྒྱའི་གོང་བུ་མདའ་རུར་རྒྱའི་གཙུག་ལག་ཁང་གཅིག་དང་། བོད་ཀྱི་བཅན་
 པོའི་གཙུག་ལག་ཁང་གཅིག་བཞེངས་སུ་གསོལ་ ... ས་བོང་ལ་ཉི་ཟླ་འི་
 གཟུགས་བྱས་ ... དེ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་སོ་མཆོམས་ཡིན།¹⁵ ཞེས་འབྱུང་། འདིར་
 གོང་བུ་མདའ་ཞེས་བྱིས་པ་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་གཞན་དག་པལ་ཆེར་དང་འབྲི་
 ཚུལ་མི་མཐུན། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་ན། རྒྱའི་གོང་གུ་མེ་རུ་
 ཞེས་བྱ་བར་བོད་རྒྱའི་ས་མཆོམས་བྱས་ཏེ་དེར་བོད་བཅན་པོའི་གཙུག་ལག་
 ཁང་ཞིག་དང་རྒྱ་རྒྱའི་གཙུག་ལག་ཁང་ཞིག་བཅིགས།¹⁶ ཞེས་དང་། ལྷ་བ་
 ཆེན་པོའི་དེབ་ཐེར་དུ། རྒྱའི་གྲང་གུ་མེ་རུར་ཞིག་བཅུགས་ཏེ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ས་
 མཆོམས་སུ་བཅད་ནས།¹⁷ ཞེས་དང་། བདུད་འཛོམས་ཆོས་འབྱུང་ན། རྒྱའི་
 གོང་གུ་མེ་རུ་ཞེས་བྱ་བར་བོད་རྒྱའི་ས་མཆོམས་བྱས་ཏེ།¹⁸ ཞེས་སོགས་གནང་
 དེང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་མང་བོ་ཞིག་དུ་རྒྱའི་མེ་རུ་ཞེས་པ་ལས་མི་གསལ་ལ།

དངས་མ་ཐག་པ་ནམས་ཀྱི་དག་ཆ་ཡང་ཅུང་ཟད་རེ་མི་འདྲ།

མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་དུ། མངའ་བདག་ཁྲི་རལ་གྱི་དུས་ཆུ་ནག་གི་ཆུལ་
བོ་དང་དབོན་ཞང་ ... རྒྱུ་མེ་རྒྱ་མེ་རྒྱ་བར་ཆུ་བོད་ཀྱི་ས་མཆམས་བྱས་
ཏེ་དེར་བོད་བཅད་པོའི་གཙུག་ལག་ཁང་དང་ཆུ་རྒྱུ་གཙུག་ལག་ཁང་
བཅུགས་པར་བཤད་པ་མཆོད་རྟེན་དཀར་བོར་ངོས་འཛིན་པ་དང་། མངའ་
བདག་ཁྲི་རལ་ཉིད་དངོས་སུ་ཐེབས་ཤིང་རལ་བ་ནང་བཞུགས་ཀྱི་མཆོད་རྟེན་
ཁྲི་ཁར་ཡོད་པ་གྲགས་ཆེ།¹⁹ ཞེས་བཤད་པའི་ཆོག་ཟིན་ལ་བཞུགས་ན་མངའ་
བདག་ཁྲི་རལ་སྐབས་ཆུ་བོད་གཉིས་ཀྱིས་ས་མཆམས་བཅད་ནས་རྩོ་རིང་
བསྐྱངས་སའི་ཡུལ་གྱུང་གྱུ་མེ་རྒྱ་ཞེས་པ་ཁྲི་ཀ་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་འདྲ་ཞིང་།
དེའི་རྒྱབ་བྱེད་ལྟ་བུར་ཁྲི་ཀ་ས་ཆར་ཁྲི་རལ་གྱི་རལ་བ་ནང་བཞུགས་ཀྱི་མཆོད་
རྟེན་ཡོད་པ་བཀོད་འདུག

ཆན་དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་མཆོག་གིས། གྲུང་ཐང་བསྟན་པའི་སྦྱོན་
མའི་རྣམ་ཐར་དབལ་མང་པཎ་ཏི་ཏས་མཛད་པ་ལ་ཁྲུངས་བཅོལ་ནས། གྲུང་
གྱུ་མེ་རྒྱ་ནི་ཀ་ཅིའི་མཆོད་རྟེན་དཀར་བོ་ཡོད་ས་དེ་རེད་ཟེར་ཞིང་། ཞེས་འབྱུང་
སྟབས། སྤུ་མ་དང་ཕྱི་མ་གཉིས་ཀྱིས་མཆོད་རྟེན་དཀར་བོ་གནས་ཡུལ་ཐད་
དེ་མི་འདྲ་བ་རེད། དབལ་མང་དཀོན་མཆོག་ཆུལ་མཆོན་དང་རྩེ་དམུ་དགེ་
བསམ་གཏན་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱུང་གྱུ་མེ་རྒྱ་ཞེས་པ་དེ་ཀ་རྒྱུའི་མཆོད་རྟེན་
དཀར་བོ་སྟེ། དེང་སང་གི་ལོ་ལྷ་ཅ་ཞུ་ཆུ་མཛོད་ཡོད་ས་དེར་ངོས་འཛིན་གནང་
འདུག

དབྱིན་རི་བ་(Charlrs Bill)ཞེས་པས་དབོན་ཞང་རྩོ་རིང་རྒྱབ་ངོས་ཀྱི་
ཆུ་བོད་ཤན་སྐྱར་ཡིག་འབྲུ་ཁ་ཤས་ཉམས་སྦྱོན་བྱུང་བ་ལ་ཆོད་དཔག་གིས་
མཆམས་སུ་བཅད་པ་ཐའོ་མེན་ཞེས་བཅོས་ཏེ་སྐབས་དེའི་ས་མཆམས་ནི། མདོ་

308 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་གྱི་

སྐྱོད་ཅི་ཞེ་དང་བ་ཅི་ལོ་ཞེ་མཆོམས་ཀྱི་རི་བོ་མེན་ཏུན་(དེང་གི་ཉིན་ཞིའི་ས་ཁུལ་
དུ་ཡོད)ཞེས་པ་ལ་ངོས་འདོན་བྱས་ཤིང་། དེང་རབས་རྒྱ་རིགས་ཞིབ་འདུག་
པ་སྒྲིལ་རེ་ཡང་དེའི་རྩིས་སུ་རྒྱུག་རྒྱུ་ལྟར་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ཚུལ་སྒྲིལ་བས་དགོན་
མཆོག་ཆོ་བརྟན་གྱི་དཔོན་ཞང་རྩོ་རིང་དང་ཐང་བོད་འབྲེལ་བ་ཞེས་པར་
བཀོད་འདུག།

སྒྲིལ་བས་དགོན་མཆོག་ཆོ་བརྟན་ལགས་ཀྱིས་ཀྱང་དཔོན་ཞང་རྩོ་
རིང་དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཉམས་ཞིབ་དབྱིས་བྱིན་པ་གནང་མཐར་རྒྱུ་
མེ་རུ་ཞེས་པ་གང་དུ་ཡོད་ཐག་གཅོད་གནང་མི་འདུག་ཅིང་། ལྷན་པར་སྐྱབས་
དེའི་བོད་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུས་མཆོམས་མེན་ཏུན་ལ་འདོད་པ་དང་ཆེན་ཚུས་ཞན་དུ་འདོད་
པ་གཉིས་ཆ་བཀག་མཐར་རང་ལུགས་གསལ་བོ་མ་བཞག་པར་ཆེན་ཚུས་ཞན་
གྱི་ཐག་ཉེས་ཞིག་ལ་ཆོད་དཔག་བྱས་འདུག། ཁོང་གིས་སྤྱི་མ་གཉིས་མི་འཐད་
པར་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་མང་པོ་དང་ས་པའི་སྒྲིབ་བྱེད་རྩོ་བར་སྤྲང་ཡང་། ཡང་
སྤྲང་དུང་བྱི་རབས་པས་སྤྲུ་མཐུད་ཀྱང་གྲུ་མེ་རུ་ཞེས་པ་དོན་དངོས་སུ་གང་
དུ་ཡོད་པ་བཅའ་རྒྱུར་ལྟར་འདུག་གོ།

རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པས་ཁྱི་སྤོང་ལྟེ་བཅན་སྐབས་ཀྱི་ཆིངས་ཡིག་དང་
མངའ་བདག་ཁྱི་རལ་སྐབས་ས་མཆོམས་སུ་བཅུགས་པའི་རྩོ་རིང་གཉིས་ལུལ་
གཅིག་སྟེ་ཆེན་ཚུས་སུ་ངོས་འདོན་གནང་ཞིང་། ཆ་རིས་སྐལ་བཟང་ཐོགས་
མེད་ཀྱིས་དོགས་པ་དང་བཅས་མིན་ཏུན་ལ་ངོས་བཟུང་། ལྷག་ལྟ་སྤྲུན་ཆོགས་
བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་མཆོ་སྤོང་རྩོ་རྩོ་ལ་ངོས་འདོན་བྱས་པ་སོགས་ཆེས་ཤིན་དུ་མི་
མཐུན་པ་མང་པོ་སྤྲང་བས་དབྱད་གལ་ཆེ་མོད། ས་གནས་ས་ཐོག་རང་དུ་སོང་
ནས་བཟག་དབྱད་བྱེད་ཆེ་བ་ལས། བདག་ལྟ་བུས་ཉིན་རྒྱུ་མི་ཐན་གྱི་ལུལ་
ནས་དབྱད་སྒྲིལ་གྱིས་ཡོང་བ་ཞིག་མིན་པས་རེ་ཞིག་བཏང་སྒྲིལ་སུ་བཞག་

ཅིང་། གོ་སྐབས་བཟང་པོ་རེ་འཆར་རྒྱུ་ཡོད་ཆེ་བཟླ་དཔུང་དབྱེས་སྦྱོར་པ་
ཞིག་བྱ་འདོད་ཡོད།

སྤུངས་ཞིག་ནས་ལོ་རྒྱུས་ལ་དོ་སྣང་ཡོད་མཁན་ལ་ལས་གྲུང་གུ་ཆེ་རུ་ཞེས་
པ་དང་རྒྱ་གུ་མེར་ཞེས་པ་དོན་གཅིག་མིང་གི་ནམ་གངས་སུ་བཤད་པ་དངོས་
སུ་ཐོས་ཤིང་། གལ་སྲིད་དེ་གཉིས་དོན་གཅིག་ལ་འབབ་ཆེ། མདོ་སྨད་ཆོས་
འབྱུང་ན། རྒྱ་བ་ཏུ་ལང་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་མེར་གྱི་ལྷ་ཆེན་བདེ་བའི་འབྱུང་གནས་ཡོད་
པས།²⁰ ཞེས་བཤད་ཚུལ་གཅིག་དང་། ལང་གྲུའི་སྤེ་བཞི་ནི། གོང་སྒོས་རྒྱ་
ཡག་དགོན་ནས་ལང་གྲུའི་ས་སྤེ་ཟེན་ཅིང་། ལེ་བར་ལྷ་ཚམ་ན་ཅང་ཡེ་སྤུའི་
མཁར་རྒྱུང་། རྒྱ་གུ་མེར་དུ་དྲ་དོ་ཟེ། དེར་བྱམས་པ་ལྷ་ཆེན་གྱི་སྐྱེ་གཞི་འདོམ་
སོ་དུག་ཅན་འབྱམ་སྤིང་བྱམས་སྐྱེ་དང་འབྲམ་ཚུངས།²¹ ཞེས་ཡིག་འབྲི་ཚུལ་
མི་འབྲམ་བ་གཉིས་བྱུང་འདུག་ཀྱང་། དོན་དག་ཆེ་རུ་འམ་མེར་ཡོད་ས་ལང་རྒྱུའི་
ཚུགས་སུ་དོས་བཟུང་ཞིང་། ཡང་ཆོས་འབྱུང་དེའི་ཤོག་དོས་²² ༡༧ ན། གོང་
གི་བཤད་ཚུལ་དེ་གཉིས་ལ་སྐྱེ་བཤད་བཀོད་པ་ནི། སྤར་ལུང་བ་འདི་ཐམས་
ཅད་རྒྱས་བཀའ་བས་རྒྱ་གི་མེར་དུ་ཐོགས། ཞེས་བཤད་འདུག་པས་འདི་དག་
ལའང་དཔུང་གཞི་ཆེ་བར་སྤང་།

སྤང་ཆར་དུས་དེབ་ཅིག་དུ་གྲུང་གུ་ཆེ་རིའི་དོ་རིང་དེ་དང་གི་ཀན་སུའུ་
ཞིང་ཆེན་གྱི་ཁོངས་སུ་སྤངས་རི་བོའི་(མེ་ཅིས་ཉན་)རིག་དངོས་ཁང་དུ་ཡོད་
མེད་རིས་ལན་དུ། ཡོངས་གཤམ་སུ་གྲུང་གུ་ཆེ་རུ་ཞེས་པ་དེ་ད་ལྷའི་ཀན་སུའུ་
ཞིང་ཆེན་གྱི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་ཨ་ཁྱེས་གཉན་ཆེན་གྱི་གནས་རི་དང་བཅས་
པའི་རི་རྒྱུད་འདི་ཡིན་པར་བཤད་འདུག། རི་བ་དེའི་ཞར་ནས་དེང་སང་བོད་
ནང་གི་བོད་རིགས་ལོ་རྒྱུས་ལ་དོ་སྣང་ཡོད་མཁན་ཁོད་གྲུང་གུ་ཆེ་རུ་ཞེས་པ་
སྤུངས་རི་བོར་དོགས་པ་བྱེད་མཁན་ཡོད་པ་ཤེས་རྒྱས་ཤིང་། ལྷག་པར་ལན་

310 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་པོ་།

འདེབས་ཀྱི་སྐབས་ཡོངས་ཀྱི་གསལ་ཞེས་ཆོག་པའི་ཐག་ཅུང་ཆོད་པོའི་སྐོར་ནས་ཨ་ཁྱེས་
གཞན་ཆེན་གྱི་གནས་རི་དང་བཅས་པའི་རི་རྒྱུད་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་འདུག
ཨ་ཁྱེས་གཞན་ཆེན་གྱི་རི་རྒྱུད་ནི་དོར་གཙང་གི་སྐོར་ནས་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱུགས་སུ་
ཤོ་བ་དང་ཁང་ཐོག་རུ་སྒྲོན་མ། བྱ་དགོ། ཅོ་ནེ་ལ་ཐུག་ཅིང་། སྤྱོད་བཟང་མཛོད་
དགོ་དང་ཁ་བྱ་ལ་ཐུག་ཀྱང་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱུགས་སུ་ཡན་ཞང་ལ་ཁ་སོགས་དེང་སང་གི་དོས་
སྤྱོད་སྤྱུགས་བརྒྱུད་ནས་ཀ་རྒྱུད་མཁར་ལ་ཐུག་ཅིང་། བདེ་སྐྱོད་སྤྱུགས་དོར་གཙང་
ལ་འཁོར་ཞིང་། དོར་གཙང་ཤོག་པ་བཞིའི་ནང་གསལ་ཡར་ཤུལ་གྱི་སྤྱོད་ཆོ་བཅུ་
ཕྱག་ལྟ་དང་། གནས་སྤྱོད་ཁོངས་ཀྱི་སྤྱོད་ཆོ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་རིམ་པར་ཨ་ཁྱེས་
གཞན་ཆེན་གྱི་རི་རྒྱུད་སྤྱོད་ཆགས་ཡོད།

གོང་གི་རི་བ་རིས་ལན་དེའི་ཐོག་ནས་བདག་ལ་སྤྱོད་བསྐྱེད་གསར་བ་
ཞིག་བསྐྱེད་ས་པ་ནི། ཨ་ཁྱེས་གཞན་ཆེན་གྱི་མཐའ་འཁོར་དུ་ལོ་རྒྱུས་རྗེས་ཤུལ་
གལ་ཆེན་ཞིག་གསལ་བ་ནི། གནས་རིའི་རྒྱུད་ངོས་ནས་ས་འོབས་བསྐོས་པ་
དང་ཅིག་པས་ལྷགས་རི་བསྐོར་བ་དང་། ལྷགས་རི་དེ་ནི་ཅོ་ནེའི་སྤྱོད་ཆུང་ལྷུ་བ་
རྒྱུད་མདའ་རྒྱུད་ཞེས་པའི་ས་ཆ་ནས་བྱ་དགོ་བརྒྱུད། ཨ་ཁྱེས་གཞན་ཆེན་གྱི་
རྒྱུད་ངོས་ནས་དོར་གཙང་གི་སྐོར། དེ་ནས་དར་རྒྱལ་རི་པོའི་འདབས་ངོས་
ནས་རྩོམས་བརྒྱུད་ལ་རྩི་ལ་ཐུག་པ་སྤྱོད། ལྷགས་རི་དེའི་རིང་ཆད་ས་ལེ་དབར་
༡༩༠ ཡོད་འདུག་ལ། ལྷགས་རིས་སྤྱོད་པའི་ལུང་ཆེན་དག་གི་འགག་མདོ་རེར་
སྤྱོད་ཆེན་རེ་བཅུ་གསུལ་དཔེར་ན།

༡། བག་རྒྱུ་ཤིང་སྤྱོད། (བག་རྒྱུ་འདི་ལ་དེང་སང་འབག་ཆེན་ཟེར་ཏེ་ཁ་
ཆེ་གནས་ཡུལ་ཆགས་ཟེན།)

༢། དོར་གཙང་གི་སྐོར། སྤྱོད་ཆེན་འདི་གཞིས་དོར་གཙང་རྒྱ་སྤྱོད་གྱི་
ས་ཁོངས་སུ་གཏོགས།

༡། ཆ་སྐམ་ཤིང་སྒོ།

༤། བྱམ་གསར་ཤིང་སྒོ། སྒོ་ཆེན་ཕྱི་མ་འདི་གཉིས་ཁ་གྲུ་སྟོད་མའི་ས་
ཁོངས་སུ་གཏོགས་པར་སྤང་། སྟོན་ཆད་འདིའི་སྒོར་རྒྱས་ཚུང་ཟད་ཡོད་མཁན་
ཞིག་གིས། ཆ་སྐམ་ཤིང་སྒོ་བཞིག་པའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་ཚུ་འགམ་དུ་སྟེང་ན་ཡི་
གེ་ཅན་གྱི་རྩི་རིང་ཆག་འཕྲོའི་དུམ་བུ་གང་འཆོམ་ད་ལྟ་འང་ཡོད་པར་བཤད་
པས། མཐོང་འདོད་གྱི་སེམས་པ་དྲག་དུ་འཕར་ཡང་། རྒྱ་གར་དུ་སྐྱབས་བཅོལ་
གཉེར་མཁན་ཞིག་གིས་རྒྱས་པ་མིན་པས་བྱ་ཐབས་མ་བྱུང་བས་ཤིན་དུ་ཕངས།
གང་ལྟར་གྲུང་གྲུ་ཆེ་རིའི་རྩི་རིང་བསྐྱངས་ས་ཨ་ཁྱེས་གཉན་ཆེན་གྱི་རི་རྒྱད་ཡིན་
ན་གོང་དུ་བཤད་པ་དེ་ཡིན་སྲིད་པ་ཞིག་གོ།

འོན་ཀྱང་ཙེ་ཤི་ལོ་རྒྱས་སུ་༡༩༥༠ ཡས་མས་མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་
བོད་ཀྱི་འབྲོག་པ་འགོག་ཆོལ་ཆེད་ལྷགས་རི་འདི་བཙུགས་པར་བཤད་པ་
བདེན་ན། སྤུང་ཡིན་མི་སྲིད་ཀྱང་། བཟླ་བྱ་ཞིག་ཅིས་ཀྱང་འདུག་གོ། ད་
དུང་འདིའི་རྒྱ་རྒྱད་དུ་འོབས་ཁ་ཉི་ཤུ་ཙེ་བཞི་བེར་བ་ཞིག་ཀྱང་བཅོས་འདུག་
པས། འདི་ཁྱལ་དུ་བོད་རྒྱའི་བར་ལོ་རྒྱས་ཀྱི་རི་མོ་བསུབ་མི་ཐུབ་པ་ཞིག་གིས་
པ་ནི་གདོན་མི་ཟེ།

མངའ་བདག་ཁྱི་རལ་སྐབས་མདོ་སྨད་དུ་གཙུག་ལག་ཁང་མང་པོ་
ཞིག་བཞེངས་ཤིང་རྒྱལ་བོ་རང་ཉིད་ཀྱང་མདོ་སྨད་དུ་དངོས་སུ་ཐེབས་པར་
བཤད་པའི་སྒོར་ནི། ཉང་ཆོས་འབྱུང་དུ། མེས་ཨག་ཆོམ་གྱི་མཛད་པ་བཤད་
སྐབས། ཀ་ཏྲ། མཆིམས་སུ་གནམ་རལ། སྤིང་གི་ཁྱི་ཙེ་དང་ལྷ་བཞེངས། ཁྱི་
ཙེ་མདོ་ཁམས་སུ་བཞེངས།²²ཞེས་བཤད་པ་དང་། བཟླ་བ་འགྱུར་དཀར་ཆག་
ནོར་སྤེང་དུ། མཆིམས་སུ་གནམ་སལ། དར་འཕུར་མཁར་ལྟག་མདོ་སྨད་
ལིང་རྒྱ་ཁྱི་ཙེ།²³ཞེས་དང་། སྟོང་ཆེན་ཆོས་འབྱུང་དུ། མཁར་བྲག་མཆིམས་

312 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཕུ་ནམ་ར། དར་འཕུར་མཁར་ལྷག་ བདེ་སྐྱོད་དུ་མ་ཚུ་བྲི་ཅེ།²⁴ ཞེས་དང་།
བུ་སྟོན་ཆོས་འབྱུང་དུ། དེའི་སྐུ་བྲི་སྟེ་གཙུག་བཟན་དེས་ལྷ་ས་མཁར་བྲག་
མཆིམས་ཕུ་གནམ་སྐལ། དར་འཕུར་མཁར་ལྷག་ བདེ་སྐྱོད་དུ་ལིང་ཚུ་བྲི་ཅེ།²⁵
ཞེས་དང་། མཁས་པ་ལྷུ་ཆོས་འབྱུང་ལྷར་ན་བདེ་སྐྱོད་སྤིང་གི་བྲི་ཅེ་ཞེས་པའི་
གཙུག་ལག་ཁང་འདི་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་སྤིག་པ་ཆེན་པོ་མི་བརྒྱད་ཀྱིས་
དམག་དཔོན་བྱས་ནས་མི་བསད་ཁྲག་སྦྱོར་རྒྱུན་རིང་བྱས་པའི་སྤིག་བཤགས་
སུ་ལྷ་ཁང་བརྒྱད་བཞེངས་པའི་ནང་གི་གཅིག་སྟེ། བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་
གཉེར་སྟག་བཅན་སྟོང་གཟིགས་ཀྱིས་རྒྱ་ལ་དམག་བྲངས་པའི་སྤིག་སྦྱོང་དུ་
སྤིང་བྲི་ཅེའི་ལྷ་ཁང་བཞེངས་པར་བཤད།

དེ་རིང་ང་ཚོའི་མིག་མདུན་དུ་སྟོག་གུར་གྱི་དོན་གནད་ཅིག་ལྷག་པ་
ནི། དེ་སྐབས་བཞེངས་པའི་སྤིང་གི་བྲི་ཅེ་ཞེས་པའི་ལྷ་ཁང་དེ་བདེ་སྐྱོད་ཀྱི་ས་
ཚུགས་གང་ཞིག་ཡིན་པ་དེ་ཡིན། གོང་དུ་དོགས་སྦྱོང་རོབ་ཅམ་བྱས་ཟིན་པ་
ལྷར་ངག་རྒྱུན་དང་ལོ་རྒྱུས་གཉིས་ཆའི་བབ་ལ་བལྟས་ན་མེས་ཨོག་ཆོམ་སྐབས་
བདེ་སྐྱོད་དུ་བཞེངས་པའི་མཆོད་རྟེན་དེ་བྲི་ཁའི་མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་ཡིན་
སྟེད་པ་ལྷ་བུར་སྤང་སྟེ། སྤྱི་ལོ་༡༩༤༤ ལོར་ས་པཌ་བདེ་སྐྱོད་བརྒྱད་ལང་དུ་
ཚུགས་སུ་ཕེབས་སྐབས་ལམ་བར་ནས་བྲི་ཀའི་མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་བཙད་
གཙོད་གནང་ནས་ཕེབས་ཤིང་། མཆོད་རྟེན་ལ་གནས་མཇལ་དང་འབྲེལ་རབ་
གནས་གནང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པ་ལ་བསམ་ན། མཆོད་རྟེན་འདི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་
དོན་སྟོང་ལྷན་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ། གོང་དུ་བྲངས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་
ཁག་དུ་འདིའི་ས་མིང་མིང་འདྲ་བ་དུ་མ་བྲིས་འདུག་སྟེ། འགའ་ཞིག་དུ་བྲི་ཅེ་རང་
ལས་མ་བྱུང་ལ། བདེ་སྐྱོད་ལིང་ཚུ་བྲི་ཅེ་དང་། བདེ་སྐྱོད་མ་ཚུ་བྲི་ཅེ། སྤིང་
གི་བྲི་ཅེ་ཞེས་འབྱུང་ཡང་། བདེ་དོན་ལྷ་ཁང་དེ་ཡོད་ས་ཚུ་འགྲམ་ཞིག་ཡིན་པ་

ཤེས་རྒྱས་སྐབས། ཁྱི་ཀ་འདི་མ་རྒྱུ་འགྲམ་རང་ན་ཡོད་ཅིང་མངའ་བདག་
 ཁྱི་རལ་དེར་དངོས་སུ་ཐེབས་ནས་མཆོད་རྟེན་བཞེངས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་ཡོད་
 སྐབས་དེ་ཉིད་ཡིན་སྲིད་ཅིང་། འུ་སྟོན་དང་ཀུན་མཁྱེན་བར་བ་གཉིས་ཀྱིས་
 ལིང་རྒྱ་ཁྱི་ཙེ་བྱིས་པ་ལ་བསམ་ན་ཟེ་ལིང་ཙོང་རྒྱུ་ཉེ་འགྲམ་ཞིག་མིན་ནམ་
 སྐམ་པའི་དོགས་པའང་སྐྱེས་ཏེ། ལིང་ཞེས་པས་ཟེ་ལིང་གོ་རྒྱས་ཤིང་། རྒྱལ་ཞེས་
 པ་ཟེ་ལིང་མཁར་བརྒྱད་ནས་འབབ་པའི་དེང་སང་གི་ཟེ་ལིང་ཙོང་རྒྱ་ལ་གོ་རྒྱས་
 པར་མ་ཟད། ཟེ་ལིང་འདི་གནའ་སྡུ་མོ་ནས་མདོ་སྟོན་གྱིས་སྟོན་ཅང་གལ་ཆེན་
 ཞིག་ཡིན་ཏེ། བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་དབུ་མ་བརྟེན་གོང་ནས་བོད་གྱི་མཁས་པ་
 མི་གསུམ་གྱི་ལྷ་ཁང་ཡང་ཟེ་ལིང་རང་ན་ཡོད་ཅིང་། དེའི་ཕྱིས་ཀྱི་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་
 བོའི་རྒྱལ་སྲིད་ཀྱི་ཉེ་བའང་ཟེ་ལིང་ལ་བྱས་པ་གང་ལ་བསམས་ཀྱང་། ཆེས་སྡུ་
 མོ་ཞིག་ནས་ཟེ་ལིང་མདོ་སྟོན་གྱིས་སྟོན་ཅང་གལ་ཆེན་ཞིག་རེད།

ད་དུང་སྟོན་པའི་དོགས་པ་ཞིག་ཤར་ཡོང་བ་ནི། ཟེ་ལིང་ཉེ་འཁོར་ཞིག་
 ཏུ་ཆེས་ལིས་ཟེ་ཞེས་པའི་དགོན་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ། མངའ་བདག་ཁྱི་རལ་
 སྐབས་བཞེངས་པའི་ལིང་རྒྱ་ཁྱི་ཙེ་ཞེས་པའི་ལྷ་ཁང་དེ་ཡིན་མི་སྲིད་པའང་མིན་
 པར་སྐྱེ།

གང་ལྟར་ང་ཚོས་དེ་རིང་ཏུན་ཏོང་གཏེར་ཡིག་སོགས་ལ་བལྟས་ན་
 མངའ་བདག་ཁྱི་རལ་སྐབས། མདོ་སྟོན་དབྱར་མོ་ཐང་དེ་ག་གཡུ་ཆལ་
 གཅིགས་ཀྱི་གཙུག་ལག་ཁང་ཞེས་པ་ཞིག་བཞེངས་པ་མཐོང་རྒྱས་པར་མ་ཟད།
 རྒྱ་བོད་པ་རྒྱུན་བར་དམག་མི་འདྲེན་པ་དང་ས་མཆོམས་གཙང་བཅད་བྱས་
 པའི་འདུམ་གྲོས་མི་ཤིགས་ཡུན་བརྟན་ཡོང་བ་དང་། སྟོན་ཆེན་ཁག་གིས་དེ་
 ལྷ་བུའི་མཛད་རྗེས་ཆེ་བའི་བཙན་པོའི་སྐྱེ་ཆེ་ཡུན་རིང་བརྟན་ཡོང་བའི་སྟོན་
 ལམ་བཟབ་པ་གསལ་བོར་འཁོད་འདུག

314 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

འོན་ཀྱང་ལོ་རྒྱུས་འཕོ་འགྱུར་དར་ཀླད་ཀྱི་ནམ་ཟུང་རིང་མོའི་ཁྲོད་གལ་
གནད་ཆེ་བའི་གནད་ཤུལ་དེ་དག་མིག་གི་མཐོང་ཡུལ་དུ་མེད་པར་གྱུར་པས།
ང་ཚོས་རེ་ཞིག་གཅིགས་ཀྱི་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས་ས་ངོས་འཛིན་གཙང་མ་
བྱེད་མི་སྟོབས་ཀྱང་། འབྲུང་འགྱུར་གནད་ཇུས་ཤིག་ཞིབ་དང་ས་རྒྱ་དང་འབྲེས་
པའི་གནད་ཤུལ། ས་འོག་གི་དྲུང་ཁྲོད་དང་རྩ་ཆས་རྩོམས་སོགས་བསྟོན་འདོན་
གནད་སྟོན་ཞིག་བྱེད་ཐུབ་ཆོ། འདི་འབྲེའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གསང་བ་མང་བོ་ཞིག་
གིས་ཁ་ཚུར་གྲགས་ཡོང་ངེས་ཡིན།

མངའ་བདག་ཁྱིམ་རྒྱུས་ཚོས་ལུགས་པར་བཅི་མཐོང་དང་ཐོབ་
ཐང་ཆེ་བླགས་པའི་དབང་གིས་མི་དམངས་ཀྱི་འཛོལ་བར་དཀའ་ངལ་འབྱུང་
ཀྱིན་ཡོད་སྟབས་ཚོས་ལ་མི་དགའ་བའི་སྟོན་པོ་ཚོས། རྒྱལ་བོ་དང་ཚོས་ལ་
དཀར་བའི་བཙུན་མོ་ངང་ཚུལ་མ། རྒྱལ་བོ་ལ་བཀའ་ངེན་ཆེ་བའི་བན་དེ་བྲན་
ཀ་དཔལ་ཡོན་གསུམ་མེད་པ་བཟོ་ཐུབ་ན་དག་ཟོད་ཚོས་ལུགས་རྩ་མེད་བྱེད་
ཐུབ་པ་ཤེས་ཏེ། ལྷ་སྲས་གཙང་མ་མོན་ཡུལ་དུ་སྤྱུགས་པའི་ལམ་ཁ་ནས་དུག་
གིས་བསད་ཅིང་། བྲན་ཀ་དཔལ་ཡོན་དང་བཙུན་མོ་གཉིས་ལ་ལུས་འབྲེལ་
ཡོད་པའི་སྐྱེད་སྦྱོགས་བཟོས་པས་རྒྱལ་བོས་བཀའ་པལ་སྐྱབས་བཙུན་མོས་
རང་སྟོག་བཅད་པ་དང་། བྲན་ཀ་དཔལ་ཡོན་འཛིན་བཟུང་གིས་པགས་པ་
བཤུས་ཏེ་ངན་གསོད་བྱས་མཐར། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༡ ལོར་རྒྱལ་བོའི་སླེ་ལྷག་ཁར་
གཙུས་ཏེ་བཀོངས་ནས་དར་མར་རྒྱལ་སྤྱི་དགའ་། ལོ་ངོ་རེ་བྱུང་གི་རྩིས་ནས་
དར་མས་ལྷ་རྟེན་ཚོས་གསུམ་བཞིག་པ་དང་། ཚོས་ལ་སྟོང་ཐག་པ་ནས་དད་
པའི་དགེ་འདུན་པ་ནམས་བསད། དེ་བྱིངས་ནམས་ཁྱིམ་དུ་པབ་པ་དང་ཉར་
ཞོན་སྐབས་ཀྱི་སྟེགས་བུ་བྱས་པ་སོགས་ཚོས་ལུགས་དང་ཚོས་ལུགས་པར་མ་
རུང་བ་སྣ་དགུ་བྱས་པའི་ངན་འབྲས་མང་བོ་བཟང་བའི་ནང་མདོ་སྨད་དང་

འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་དོན་དག་ཅིག་བྱང་བ་ནི།

ཐོད་རྒྱའི་མཆམས་སུ་ཐོད་ཀྱི་སྒྲ་རི་འབྲེལ། །

སྤྱ་ཚུ་ཞག་གསུམ་བར་འབྲེལ་ཚུ་ནང་ནས། །

འོད་དང་སྤྱ་བྱང་ཐོག་བབ་ས་ཡང་གཡོས། །

ཐྱུགས་ཆོགས་སྐར་མདའ་སྤྱ་ཆོགས་འབྲུག་ཅིང་སྤྱང་། །

རྒྱལ་སྤྱིམས་འཇིག་པའི་ལྷས་ངན་སྤྱ་ཆོགས་བྱང་། །²⁶ ཞེས་

ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་དུ་འབྱུང་བ་འདི་ཡིན།

ཆོག་དུམ་འདི་ལས་ང་ཆོས་མཐོང་ཐུབ་པ་ནི། སྐབས་དེར་རྒྱ་ཐོད་གཞིས་ཀྱི་ས་མཆམས་ན་ཡོད་པའི་ཐོད་ཀྱི་སྒྲ་རི་འབྲེལ་ནས་དེའི་འདབས་རྒྱུད་ན་བཞུར་བའི་སྤྱ་ཚུ་བཀག་པ་དེ་ཡིན། (ཁ་ཤས་ཀྱིས་ཞག་མ་གསུམ་ལ་སྤྱ་ཚུ་ཐུན་དུ་བཞུར་བའི་ལྷས་ངན་བསྟན་པར་ངོས་འཛིན་བྱས་འདུག)འདི་མདོ་སྟོན་དང་འབྲེལ་བ་ཅི་ཞིག་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། ཐོག་མར་ང་ཆོས་ཐོད་བཅན་པོའི་སྐབས་ངོས་འཛིན་བྱས་པའི་ཐོད་ཀྱི་སྒྲ་རི་དེ་ཐོད་རྒྱའི་ས་མཆམས་མདོ་སྟོན་དུ་ཡོད་པ་ཤེས་ཤིང་། འདིའི་ཐོག་ནས་བལྟས་ན་ཐོད་རྒྱལ་བཅན་པོ་ཆོའི་སྐབས་མདོ་སྟོན་གྱི་གནས་བབ་ཏུ་ཅང་མཐོ་བ་ཤེས་ནུས་ཏེ། ཐོད་ལ་མཆོན་ན་གང་ཟག་སྒྲེར་བ་ཞིག་གི་སྒྲ་རི་དང་སྒྲ་ཤིང་། སྒྲ་མཚོ། སྒྲ་གཡུ་སོགས་གང་ཟག་དེའི་སྒྲ་སྟོག་གནས་སར་བཅི་སྟབས། སྤྱང་དང་གནའ་གཏམ་ཁག་དུ་དག་བཅན་པོ་དང་འཐབ་དགོས་ན་ཐོག་མར་དེའི་སྒྲ་གནས་སའི་ཤིང་དང་མཚོ་སོགས་མེད་པར་བཟོ་དགོས་པའི་བསྐྱབ་སྒྲ་རྒྱག་སྟོལ་ཡོད། རྒྱ་མཆན་དེ་འདྲ་ལ་བསམ་ཆེ་གང་ཟག་སྒྲེར་བ་ཞིག་པར་ཟད། ལུང་ཤོག་ཆེན་པོ་གཅིག་ཀྱང་མ་ཡིན་པར་ཐོད་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་སྒྲ་སྟོག་གནས་སའི་སྒྲ་རི་མདོ་སྟོན་དུ་ངོས་འཛིན་གནང་བ་དེ་སྤྱིར་བཏང་གི་དོན་དག་དཀྱིས་མ་ཞིག་མིན་ལ། ཐོད་

316 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཀྱི་རྒྱལ་བོ་དག་གིས་ངོས་འཛིན་གནང་བའི་སྤྲ་རི་དེ་འཛིག་ཉེན་གྱི་རི་བོ་མཐོ་
ཤོས་ངོ་མོ་སྤང་མ་མིན་ལ། གནས་མཆོག་ཅ་ཆེན་དུ་བཙུག་བའི་གངས་དཀར་
ཉི་མའང་མ་ཡིན་པར་མདོ་སྐྱད་སྤྱུ་རྒྱུ་འབྲེལ་རྒྱུ་དེ་རི་བོ་ཞིག་ཡིན་པ་དེ་རེད།

ཐང་ཡིག་དུ། སྐབས་དེར་བོད་དུ་ས་འགྲུལ་བྱུང་ནས་ས་ཡང་སེར་ག་
གས། རྒྱ་ཡང་བརྗོད། རི་བོ་མིན་ཉུན་ཡང་ཉིལ། ཐའོ་ཉོས་གཙང་བོ་ཡང་
ཉིན་གསུམ་ལ་གྱུན་དུ་བཞུར། འཕྱི་བས་ལོ་ཉོག་ནམས་ཟོས། ལྷོད་ལ་ལུ་གེ་
དང་ནད་ཡམས་བྱུང་སྟེ་མི་མང་བོ་ཤི་²⁷ ཞེས་འབྱུང་བ་དང་། དགེ་འདུན་
ཆོས་འཕེལ་གྱིས། དེ་དུས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁམས་སུ་ས་གཡོ་བ་ཆེན་པོ་བྱུང་། ས་
གས་པའི་སྐབ་ནས་རྒྱ་ཐོན། མི་ཤིས་བྱ་བའི་རི་བོ་འབྲེལ། རྒྱ་བོ་ཐའོ་ཞུ་ཞག་
གསུམ་གྱི་བར་གྱུན་དུ་ལོག་ཞིང་ནམས་བྱི་བས་ཟོས་ཉེ་ལུ་གེ་བྱུང་། ནད་ཡམས་
ཀྱིས་མི་ཤི་བའི་རོ་གཅིག་ལ་གཅིག་བཙུགས་ཉེ་²⁸ ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་། དངས་
མ་ཐག་པའི་རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དང་འདི་དག་ལྟར་ན་དེ་སྐབས་འབྲེལ་བའི་བོད་ཀྱི་སྤྲ་
རི་དེ་རི་བོ་མིན་ཉུན་ཡིན་པ་གཅིག་མཚུངས་རེད། རི་བོ་མིན་ཉུན་ནི་ཅོ་ཞེའི་
ཉེ་མཆོམས་ན་ཡོད་པ་དང་སྤྱུ་རྒྱུ་བཞུར་ལམ་དུ་འང་འཁེལ་ཡོད་སྐབས་འདི་
ཉིད་ཡིན་སྲིད་པ་ཞིག་རེད།

ཡིན་ནའང་ཡུལ་ཆ་གཅིག་དུ་སྤྱུ་རྒྱུ་དང་སྤྲ་རི་གཉིས་དངོས་འཛོམས་
བྱུང་བའི་གནས་སྤངས་དམིགས་བསལ་བ་འདི་ལ་བསམ་ན་སྐབས་དེར་
འབྲེལ་བའི་བོད་ཀྱི་སྤྲ་རི་དེ། དེང་སང་གི་མདོ་སྐྱད་ཤིས་ཆང་སྤྲ་རི་མགྲུལ་ཞེས་
པའི་ཡུལ་ཆ་འདི་མིན་ནམ་སྐམ་པའི་དོགས་པའང་འཆར་ཞིང་། ད་དུང་ང་
ཆོར་དེས་དངས་པའི་རྒྱ་རྟོག་གཞན་ཞིག་ཀྱང་འཆར་འོང་བ་ནི། དེང་སང་
རྒྱས་བོད་ལ་ཤིས་ཙང་དུ་འབོད་པ་འདི་འང་སྤྱི་མི་ཙང་དང་རྒྱབ་བོད་སོགས་
ཀྱི་གོ་དོན་ཡོད་པའི་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་ཐ་སྐད་ཅིག་ཡིན་པའི་ངེས་པ་མེད་པར། བོད་

གྱི་ས་སྒོ་གལ་ཆེན་སྒྲ་རི་གནས་ཡུལ་གིས་ཆང་ཞེས་པའི་ཐ་སྟད་འདིའི་སྒྲ་
གདངས་རྒྱུ་ཡིག་ཏུ་བྲིས་པ་ཞིག་ཡིན་པར་དོགས་པ་སྟེ། ད་ཡོད་རྒྱུ་ཡིག་ཆང་
ཁག་གཞི་ལ་བཞག་ཆོལ་སྟོན་དང་སྒྲ་སི་ཙང་། ཞིས་ཙང་སོགས་རིམ་གྱིས་བྱང་
བ་སྒྲ་མོ་ནས་བདག་གིས་ཤེས་ཀྱང་། ད་དྲུང་དོགས་པ་འདི་ལྟོག་མ་རྣམས་སོ།།

ཆལ་བའི་དེབ་དམར་དུ། སི་ཏ་ཅེའུ་ལ་བོད་དབང་བའི་རི་བཅིགས་
ཡོད་པ་འགྲེལ།²⁹ ཞེས་འབྱུང་བར་དྲུང་དཀར་སྒོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་གྱིས་
མཆན་འགྲེལ་བཀོད་པར། འདིའི་སྒྲ་རྒྱུ་ཞེས་པ་རྒྱ་ནག་གི་ཙང་ཞིང་ཆེན་གྱི་
ཐའེ་ཕྱའེ་རྒྱ་བོ་ལ་ངོས་འཛིན་གནང་བ་ནི་སྐབས་དོན་དང་འབྲེལ་མི་རྣམས་ཏེ།
འདིའི་ཆོག་ཟིན་དུ་བོད་རྒྱའི་མཆོམས་ཞེས་འབྱུང་སྐབས་རྒྱ་ནག་གི་ཙང་ཡིན་
ཐབས་མེད།

དྲུང་དཀར་བ་ལོ་རྒྱུས་ལ་མཁས་པའི་སྟན་གྲགས་ཡོད་ཀྱང་དུས་
རབས་རིམ་བྱང་གི་དབྱས་གཙང་ཕྱོགས་གྱི་མཁས་པ་རྣམས་སྦྱང་མཐའ་ལ་
ཐུགས་སྦྱང་དང་རྒྱས་མངའ་ཏ་ཙང་རྒྱུང་བ་ལྟར། དྲུང་དཀར་བ་ཡང་སྦྱང་
ཕྱོགས་ལ་ཐུགས་རྒྱས་དེ་ཙམ་མེད་པས་ལན་པར་སྦྱང་།

སྦྱང་དར་གྱིས་བསྟན་པ་སྦྱབ་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱང་བ་ཡིན་མིན་གང་
ལྟར་སྐབས་དེར་བོད་ཀྱི་སྒྲ་རི་འགྲེལ་བ་ནི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིན་ལ། དེ་
སྐབས་སྒྲ་རི་འདི་གཅིག་སུ་འགྲེལ་སོང་བ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། མདོ་སྨད་ཁྲུལ་
གཙོས་པའི་བོད་ཡུལ་དུ་ས་ཡོམ་ཏ་ཙང་ཆེན་པོ་ཞིག་བརྒྱབ་འདུག་པ་གོང་
བཀོད་ཡིག་ཆང་ཁག་ལས་མཐོང་རྣམས་ཤིང་། ད་དྲུང་མདོ་སྨད་བྱ་མདོ་སོགས་
ས་ཆ་འགའ་ཞིག་ཏུ་ཆེས་གནའ་དུས་གིག་ལ་ས་ཡོམ་བརྒྱབ་ནས་ཡུལ་ཁམས་
བསྐྱབས་པའི་ངག་རྒྱན་ཡང་ཡོད་ཅིང་། དེང་སང་ཡང་བྱེ་མའི་གསེང་ནས་
གཟི་སོགས་རིན་པོ་ཆེ་ཤིན་ཏུ་རྟོང་བའི་རིགས་རྟོད་རྒྱུ་ཡོད་པའི་བདེན་དཔང་

318 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ལོ་

དང་བཅས། བྱ་ཁོག་གི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་འདུག་པ་འདི་དག་ལ་སྤྱི་བཅོམ་སྤྱི་བཅོམ་གྱིས་
ན་སྐྱོད་དང་མཁ་སྤྱི་དང་བཅས་སྐྱོད་སྐྱོད་ལྷན་པོ་གཙོ་བོ་ལོ་འདི་ལོ་
དུ་རི་བོ་ཡན་ཆད་འབྱེད་པའི་ས་ཡོམ་ཤུགས་ཆེན་བརྒྱབ་པ་ཤེས་ཐུག།

མདོ་སྐད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ལྷ་ཁང་དང་
མཆོད་རྟེན་སོགས་ལས་སྤྱིད་དོན་
དང་ཆོས་རིག་གི་གནས་
བབ་ལ་ལྷ་བ།

ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱུང་རབས་ལ་ཞིབ་མོར་བརྟག་ཆོའངཀི་རྟེན་གྱི་རྒྱལ་
པོའམ་རྒྱལ་རབས་མང་པོ་ཞིག་ལ་རང་རང་གི་རྒྱལ་རབས་མཆོན་བྱེད་གྱི་
རྟགས་མཆན་གལ་ཆེན་རེ་ཡོད་པར་སྤང་ཞིང་། རྒྱ་གར་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་རྒྱལ་
པོ་སྐད་གཤམ་ཅན་ཆོས་རྒྱལ་ཕྱང་ན་མེད་ལྷ་བུ་ལ་མཆོན་ནའང་སེང་གེ་མགོ་
གསུམ་དེ་ཁོང་གི་རྒྱལ་རབས་མཆོན་བྱེད་ལྷ་བུ་ཡིན་ལ། རང་རེའི་བཅན་པོ་
སྤོང་བཅན་སྐམ་པོས་ཀྱང་རྒྱལ་སྤྱིད་སྤྱོད་བ་ལ་མེད་དུ་མི་རུང་བའི་ཁྲིམས་ཡིག་

320 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཏ་ཅང་མང་པོ་གཏན་འབེབས་གནང་ཡོད་རུང་། ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཁོང་གི་རྒྱལ་
རབས་ཀྱི་མཆོན་ཏྲགས་གལ་ཆེན་ཞིག་བཞག་པ་ནི། དབུས་ཁུལ་དུ་རྫོ་ཁང་
ནམ་གཉིས་དང་། སོ་བྲང་མ་རུ། སོ་བྲང་པོ་དྲུ་ལ། ཁྱ་འབྲུག་ལྷ་ཁང་སོགས་
བཞེངས་སྐྱོན་བྱས་པར་མ་ཟད། བོད་ཁམས་ཡོངས་རྫོགས་གཅིག་གྱུར་གྱིས་
རྒྱལ་ཁབ་རྒྱ་བསྐྱེད་བཟོས་པའི་རྗེས་སུ་སྤྱོད་བཅན་སྐྱོད་ཅོས་སུ་མདོ་སྐྱོད་ཤར་
ཚྱུགས་སུ་སེབས་ནས་ལྷ་ཁང་བཞེངས་ཚུལ་དང་། ཡིག་ཆ་ལ་ལ་ན་རྒྱ་ནག་
རི་བོ་ཆེ་ལྷ་ཡན་ཆོད་དུ་ལྷ་ཁང་གིས་བྱབ་པར་བྱས་ཚུལ་ཡང་བཤད་པ་སྟེ་
མདོར་ན་རྒྱལ་བོ་ཁོང་གི་དབང་ཤུགས་ཀྱིས་གར་བྱབ་སར་ལྷ་ཁང་བཅིགས་
ནས་ས་ཏྲགས་བཏབ་པ་དེ་ཡིན།

ལྷ་ཁང་དེ་དག་ལ་ཆོས་ཚྱུགས་ནས་བོད་ཡུལ་སྤིན་མོ་གན་རྒྱལ་གྱི་ས་
བག་མི་བཟང་བའི་ཁ་གཏོན་དུ་མཐའ་འདུལ་ཡང་འདུལ་དང་རུ་གཏོན་ལ་
སོགས་པའི་ལྷ་ཁང་དང་གཙུག་ལག་ཁང་དེ་དག་བཞེངས་སྐྱོན་བྱས་པར་
བཤད་ཡོད་ནའང་། དོན་གྱིས་ཏ་ལམ་གནམ་རུ་སྤྱོད་བཅན་གྱི་སྐབས་ནས་
གཙུག་ལག་ཁང་པལ་ཆེར་ལྷ་ཁང་ཡང་ཡིན་ལ་མི་བྱིས་ཡང་ཡིན་པ་སྟེ། ལྷ་
མཆོད་ས་དང་མི་སྟོད་ས་གཉིས་ཀར་བེད་སྟོད་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་ཤེས་ནུས་ཏེ།
དཔེར་ན་སྤྱོད་བཅན་ཁོང་རང་ཉིད་སྐྱེས་སའང་སོ་བྲང་བྱམས་པ་མི་འགྱུར་
ལྷ་ཁང་ཡིན་པ་དེ་ཡིན།

སྤྱོད་བཅན་ཡབ་སྐུས་ཀྱིས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་སུ་ལྷ་ཁང་དང་གཙུག་
ལག་ཁང་མང་པོ་བཅིགས་པ་དེ་ཚྱུགས་གཅིག་ནས་ཆོས་བྱེད་པ་དག་འདུ་
འཛོམས་བྱེད་ས་ཞིག་ཡོད་པར་གྱུར་པའི་པན་སོགས་བྱང་ཡོད་ཀྱང་། རུས་
པ་གཙོ་བོ་ནི་དེ་ལས་བཀལ་ཏེ་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་གྱི་མི་ཞིག་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོས་
བདག་དུ་བཟུང་བའི་ས་སོག་དུ་སྐྱེབས་མ་ཐག་བོད་ཀྱི་ཐུན་མིན་སྐྱུ་ཅལ་གྱི་བྱང་

ཆོས་ལྷན་པའི་ལྷ་ཁང་དང་གཙུག་ལག་ཁང་དེ་དག་མཐོང་བ་དང་། ཆོས་དང་
རིག་གཞུང་གི་མ་ལག་ཡུག་གཅིག་གིས་བྱབ་པའི་རྒྱལ་ཁབ་མི་འདྲ་བ་གཞན་
ཞིག་ལ་སྤྱོད་པའི་ཆོས་བསྟོན་ངེས་ཡིན་ཞིང་། དེ་ནི་སྐབས་དེའི་བོད་རྒྱལ་
བཙན་པོ་དག་གི་སྤྱོད་དོན་བྱུགས་མཆོན་བྱེད་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱན་
མོང་མ་ཡིན་པའི་ངོ་བོ་མཆོན་བྱེད་དུ་བརྗོད་ན་འགྲིག་པར་སྒྲུལ།

ཁྱིམ་གཙུག་བཏན་ནམ་མེས་ཨག་ཆོམས་ཀྱིས་དབུས་སུ་བྱག་དམར་
མགྱིན་བཟང་དང་། འཆིང་ཕུ་ནམ་རལ། ཀ་ཚུ། དབུ་རུ་མཁར་ཕུག་བཙས་
དབུས་ཁུལ་དུ་ལྷ་ཁང་མང་པོ་བསྐྱབ་པར་མ་ཟད། མདོ་སྨད་དུ་སྤྱིང་གི་ཁྱི་ཆེ་
ཞེས་པའི་ལྷ་ཁང་བཞེངས་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ཁག་རྩ་གསལ་བ་ཡིན་ལ།
ཁྱི་སྤྱོད་ལྟེ་བཙན་ཀྱིས་ཀྱང་བསམ་ཡས་མི་འགྱུར་ལྷན་ཀྱིས་བྱབ་པའི་གཙུག་
ལག་ཁང་གིས་གཙོས་གཙུག་ལག་ལྷ་ཁང་མང་པོ་བཞེངས་ལོད།

མངའ་བདག་ཁྱི་རལ་ཀྱིས་ཀྱང་དབུས་སུ་ངན་སོང་སྤྱོད་པའི་ལྷ་ཁང་
སོགས་བཞེངས་སྐྱབ་བྱས་པར་མ་ཟད། མདོ་སྨད་དུ་གཅིག་གི་གཙུག་ལག་
ཁང་བྱ་བ་ཞིག་བཞེངས་ཤིང་། དེ་སྐབས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་བརྒྱད་ཀྱིས་
ཕྱི་ཁྱོད་དུ་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཡུལ་ཆ་ཞིག་དུ་ལྷ་ཁང་བཞེངས་ནས་རྒྱལ་བོ་སྐྱེ་
ངོང་བ་སོགས་ཀྱི་སྤྱོད་ལམ་བརྒྱབ་སྐྱོར་ཀྱང་དུན་དོང་གཏེར་ཡིག་རྩ་གསལ་བ་
ཡིན།

གོང་གི་གནས་ཚུལ་དེ་དག་གི་ཐོག་ནས་ང་ཆོས་གསལ་བོར་མཐོང་
སྟབ་པ་ཞིག་ནི། སྤྱོད་བཙན་ཡབ་སྐུ་ནས་ཁྱི་རལ་བར་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱོད་ལམ་
ལུགས་ལ་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་མ་སོང་སྐབས། ཕྱིས་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་ཆོས་ཀྱང་ལྷ་ཁང་
བཞེངས་སྐྱབ་བྱེད་པའི་སྤྱོད་རྒྱས་དེ་རྒྱུན་འཛིན་བྱས་ཏེ་ཁོང་ཆོའི་སྤྱོད་དོན་
རྒྱས་བྱུགས་གར་བྱབ་སར་ལྷ་ཁང་དང་མཆོད་རྟེན་ཀྱིས་རྟགས་མཆོན་བྱེད་

322 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

སྤྱི་རང་རང་གི་རྒྱལ་རབས་དང་དེའི་བདག་དབང་མཆོན་ཕྱེད་དུ་རྩིས་འཛིན་གནང་འདུག་པ་དེ་ཡིན།

བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཐོར་ནས་ལོ་༥༠ རྟེན་ལོ་༡༧༩ ལོར་སྤྱི་མཆོན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་སྤྱི་མཆོན་འབྲུངས་ཤིང་། དགྲུང་གྲངས་བཙན་པོའི་ཐོག་རབ་དུ་བྱུང་བ་ལྟར་ན་བོད་སྤྱི་ལོ་བཙན་པོའི་ནས་ལོ་༦༥ ཐོག་མདོ་སྨད་ཏན་ཏིག་ནས་སྤྱི་མཆོན་རབ་དུ་བྱུང་། སྐབས་དེར་སྤྱི་མཆོན་རྒྱལ་ཆོའི་སྐབས་རིམ་བཞིན་གཞུང་འབྲེལ་གྱིས་ལྟ་ཁང་བཞེངས་པའི་ལམ་ལུགས་དེ་རང་ཤུགས་གྱིས་བྱུང་བའི་ཁྱད་ཀྱང་། དམར་གཡོ་གཙང་གསུམ་དང་ལྟ་ལུང་དཔལ་རྩོམ་མདོ་སྨད་དུ་བྲོས་བྱེད་ལ་སྤྱི་མཆོན་ཏན་ཏིག་ཤེལ་གྱི་ཡང་དགོན་དང་། ལོ་རྩི་རྩེ་བྲག་ལྟ་ཁྱད་གནས་རྩོང་། དམར་གཙང་བྲག་གི་དགོན་པ། ལྟ་ལུང་དཔལ་རྩོམ་གྱི་སྤྱི་མཆོན་གནས་ཡང་ཏིག་སོགས་རིམ་བྱོན་དང་མཆོངས་ཁང་གི་རྩམ་པ་ཅན་གྱི་ལྟ་ཁང་དགོན་ཕྱོགས་ཞིག་གསར་སྤྱོད་བྱུང་འདུག་པ་དེ་དག་ལ། སྤྱི་མཆོན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་རིམ་བཞིན་རང་གི་རྒྱལ་སྤྱི་མཆོན་གྱི་བྱུང་ལུགས་མཆོན་ཕྱེད་གྱི་བྱུང་པ་མེད་ཀྱང་། བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྤྱི་མཆོན་དུས་དང་རྒྱུད་གཅིག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྐབས་རྒྱན་མ་ཉམས་པ་ཞིག་དང་། ཐུན་མིན་ཆོས་རིག་གི་འབབ་རྒྱུ་གཅིག་གིས་བར་མེད་དུ་བཅིངས་པའི་ཡུལ་ཁམས་བྱེ་བྲག་པ་མཆོན་ཕྱེད་ཅིག་ཡིན།

ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་འགའ་ཞིག་ན་སྤྱི་མཆོན་གྱིས་མདོ་སྨད་མི་ཉག་གླའི་ཡུལ་དུ་བཞུགས་པ་གོ་རོང་སེའི་གྲགས་པའི་མདུན་དུ་འདུལ་བ་གསན་པ་དང་། ཤར་ཕྱོགས་ལྟ་ཆེ་མེད་ཏིག་དུ་སྤྱི་མཆོན་ལྟ་ཆེན་མང་དུ་བཞུགས་པའི་དགེ་འདུན་གྱི་གནས་ཤིག་དུ། ཀླུ་མཆོག་གྲགས་པ་ལས་འབྱུང་ཁྱེད་ཀྱི་དང་། ཐོག་ཆེན་གྱི་ཆོས་ལོ་བཅུ་གཉིས་གསན།

དེས་ན་དུས་རབས་དགུ་བ་དང་བཅུ་བའི་སྐབས་མདོ་སྤྱོད་དུ་སྒྲིབ་
 ཆད་ནས་བཞུགས་པའི་དགོན་སྡེ་དང་སྐྱུ་གསུང་ཐུགས་རྟེན་མང་བའི་ཁར།
 ཞོང་བཞོད་མཁས་པ་མི་གསུམ་དང་སྤྲ་ཆེན་སྐོར་གྱིས་ཀྱང་དགོན་གཞིས་
 འཛིན་གྱིན་ཡོད་པ་མཐོང་ཐུབ། ང་ཚོས་འདི་ནས་གསལ་བོར་ངེས་དགོས་
 པ་ཞིག་ནི། སྐབས་འདི་དག་དུ་བོད་ཁམས་ཡོངས་རྫོགས་སེལ་ཐོར་དུ་གནས་
 སྐབས་སྤྱོད་དོན་ཐོག་གཅིག་གྱུར་བྱུང་མེད་ཀྱང་། བོད་མིས་གར་བྱལ་གྱི་ཡུལ་
 ཁམས་ཡོངས་ལ་བོད་མི་རང་གིས་ལྷ་ཁང་སྐོར་བཞུགས་ཏེ་མི་རིགས་ཡན་
 གར་བ་དང་དེའི་རིག་གཞུང་ཡན་གར་བས་གཅིག་མཐུན་དུ་བཅེངས་པའི་
 མཚོན་ཏྲགས་ཤིག་ཡིན་པར་སྟུམ།

ཡང་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༩ ལོར་མར་བ་ཚོས་གྱི་སློ་གྲོས་འཛིན་རྟེན་དུ་བྱོན་ཏེ།
 རྒྱ་གར་དུ་ལན་གསུམ་དང་། བལ་ཡུལ་དུ་ལན་བཞིར་ཕེབས་ནས་གསང་
 རྒྱལ་གྱི་གདམས་པ་མང་བའི་མཛོད་དུ་གྱུར་ནས་བྱིས་གྱི་རྩོག་རྟོན་ཚོས་སྐྱུ་
 རོ་རྩེ་དང་། མི་ལ་རས་པ་དང་བཀའ་ཆེན་བཞི་ལ་སྐོར་བ་བསམ་གྱིས་མི་
 བྱལ་པའི་སློབ་རྒྱུད་མང་བོ་བྱུང་ཡང་། ཁོང་གི་བཞུགས་གནས་སྟེ་བྲག་གོ་བོ་
 ལུང་གི་དགོན་པ་ཞེས་པའང་ཐོས་མ་ཐག་དེད་དུས་གྱི་དགོན་ཆེན་ཞིག་མིག་
 ལམ་དུ་འཆར་ཡང་། དོན་དངོས་སུ་རང་བྱིམ་དང་དགོན་སྡེ་གཞིས་ཀ་ཡིན་
 པའི་བཞུགས་གནས་ཙམ་ལས་གདན་ས་འདེབས་འཛུགས་རྒྱ་ཆེན་པོ་ནི་མ་
 བསྐྱེད་པར་སྤང་ཞིང་། མི་ལ་རས་པ་སྐོར་བས་སྐབས་ཆེན་གྱི་སློབ་རྒྱུད་ནལ་
 འབྱོར་བ་པལ་ཆེར་ཡང་གནས་ཡུལ་ངེས་མེད་ལས་དགོན་སྡེ་བཏབ་པའི་ལོ་
 རྒྱུ་མང་བོ་མེད་པ་འདྲ།

སྤྲ་ཆེན་འདས་ནས་ལོ་༦༧ པ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩ ལོར་རྩོ་བོ་ཨ་ཏི་ཤ་མངའ་
 རིས་སུ་བྱོན་ཅིང་འབྲོམ་གྱིས་མངའ། སྤྱི་ལོ་༡༠༥༧ ལོར་འབྲོམ་སྟོན་པས་བྱང་

324 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

དུ་སྒྲིའི་དགོན་པ་བཏབ། དེ་ནས་ལོ་༡༤ གི་རྗེས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་༡༠༥༩ ལོར་འཁོན་
དགོན་མཆོག་རྒྱལ་པོས་ས་སྤྱིའི་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས། དེ་ནས་ལོ་༤༩ གི་
རྗེས་སུ་དུགས་པོ་ལྷ་རྗེ་བསོད་ནམས་རིན་ཆེན་གྱིས་མི་ལ་རས་པའི་བཀའ་
དགོངས་ལྟར། དུགས་ལྷ་སྐམ་པོར་དགོན་པ་བཏབ་ནས་དུགས་པོ་བཀའ་
བརྒྱད་གསར་བཏོད་མཛད་པ་དང་། ཡང་དེ་ནས་ལོ་༩༥ གི་རྗེས་སུ་སྐམ་གྱ་
རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོས་སྐམ་གྱ་ཀུན་བཟང་ནགས་ཁོད་དུ་དགོན་པ་བཏབ་ནས་སྐམ་
གྱ་བཀའ་བརྒྱད་གསར་བཏོད་གནང་། དེ་ནས་ལོ་༣༡ གི་རྗེས་སུ་འབྲི་གུང་
སྤྱོད་པ་འདིག་ཏེ་ན་མཁོན་པོས་འབྲི་གུང་ཐེལ་གྱི་དགོན་པ་བཏབ་ལྟེ་འབྲི་གུང་
བཀའ་བརྒྱད་གསར་བཏོད་མཛད་པ་ཡིན།

སྤྱིར་བཏང་བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་མེ་འོ་སྤར་ས་ཉིད་མདོ་སྐྱོད་ཡིན་
སྟབས་མདོ་སྐྱོད་ལ་དར་བའི་ཕྱི་དར་གྱི་ཆོས་རྒྱུད་ཐོག་མ་དེ་མཁས་པ་མི་
གསུམ་དང་སྤྱེ་ཆེན་གྱི་ཆོས་རྒྱུད་དེ་ཡིན་པ་སྟོན་ག་ལ་དགོས་ཀྱང་། ཕྱིས་ཀྱི་
བཀའ་གདམས་པ་དང་ས་སྤྱི་བ། བཀའ་བརྒྱད་པ་སོགས་ཀྱི་མཐའ་མིང་
གིས་བཏགས་པ་ནམས་ལས་མདོ་སྐྱོད་དུ་མཆེད་སྤྱོད་ཤོས་གང་ཡིན་ཞེ་ན། ད་
ཆོས་དུང་གསལ་ཐག་ཆོད་ཅིག་ཤེས་མི་ཐུབ་ཀྱང་། རོ་བོ་བཀའ་གདམས་
པའི་གྲུབ་མཐའ་འདི་བྱུང་བ་སྤྱོད་སྟབས་འདི་ཉིད་ཡིན་ནམ་སྟམ་སྟེ། ཤར་ཚོང་
ཁའི་རྒྱལ་བོ་མངའ་བདག་ཀ་ཆ་དོན་ཆེན། བཞེངས་པའི་གཙུག་ལག་ཁང་ནི་
ཁང་རྒྱ་ནང་སང་གེ་མདོའི་གཙུག་ལག་ཁང་། དབུའི་མཆོད་གནས་ནི་བཀའ་
གདམས་པའི་སྤྱེ་མ་ལྷ་བརྒྱ། ཞེས་དོན་དམ་སྤྱོད་པའི་སེལ་ཤེས་མཛོད་ཡིད་
བཞིན་ནོར་བུ་ལས་བཤད། འདིའི་ཐོག་ནས་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་སྤྱོད་སྟབས་སུ་མདོ་
སྐྱོད་དུ་བཀའ་གདམས་པའི་བསྟན་པ་དར་བྱུང་ཏེ་ཅང་ཆེ་བར་ངེས་ཏེ། ཚོང་
ཁའི་རྒྱལ་བོའི་མཆོད་གནས་སུ་གྱུར་པའི་བཀའ་གདམས་པའི་སྤྱེ་མ་ལྷ་བརྒྱ་

ཡོད་པ་དེའི་ཤུགས་ལས། དེ་སྐབས་མདོ་སྤྱད་ཀྱི་ཁྱོན་ཡོངས་སུ་བཀའ་གདམས་
པའི་གྲ་བ་མང་པོ་ཡོད་པ་རྟོགས་སྟབས།

གཞན་ཡང་། བྱམས་ཆེན་ཆོས་རྗེ་གདན་འདྲེན་པ་ཐའི་ཀྱིས་དུ་ཆེན་
ཀྱིས་རང་གི་ཆ་བོ་ལ་དུ་ལུ་བི་ན་ལ་རྟོར་རྩས་བྱིན་ཏེ་བཞེངས་སུ་བཅུག་པར་
གཤམ་པ་ཅི་ནི་ཡེར་བ་དགོན་བསམ་འགྲུབ་སྤྱིང་འདི་ཡང་། ཆོས་ཐོག་མའི་
དགོན་པའི་མང་གཞི་ནི་རྩོམ་རྗེའི་སྐུ་དུས་སུ་བཞེངས་པར་བཤད་པས། བཀའ་
གདམས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་འཛིན་པའི་དགོན་པ་ཞིག་ཡིན་ཤས་ཆེ་བའི་རྒྱ་མཚན་
འདི་འདྲའི་ཐོག་ནས་བསམས་ཆོ། ཤར་ཙོང་ཁ་བ་སློབ་བཟང་གཤམ་པའི་དཔལ་
ཀྱིས་རྩོམ་བཀའ་གདམས་པའི་བཞེད་སྟོལ་གཅིགས་ཆེན་དུ་བཟུང་བའི་
གནད་ཀ་ལའང་རྒྱ་མཚན་བཟོ་མོ་ཡོད་པར་སྤང་།

ཡིན་ནའང་སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱུག་བཅུ་གསུམ་པ་ནས་ས་སྐྱའི་ཆོས་རྒྱུད་འདི་
མདོ་སྤྱད་དུ་དར་བྱུང་ན་ཅང་ཆེན་པོ་བྱུང་འདུག་སྟེ། སྤྱི་ལོ་(1744|1745)བར་
ཁྱིམ་འདི་རྩོམ་ལྷ་ཁང་དང་། དཔལ་རིས་རྒྱ་བརྒྱུག་དགོན་པ། དཔལ་རིས་ཏེ་
སྤང་བྲག་དགོན་པ་སོགས་ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་སྐུ་དངོས་ཀྱིས་བྱག་
འདེབས་མཛད་པ་དང་། ཡང་འགོ་མགོན་འཕགས་པའི་དུས་སྤྱི་ལོ་1746 ལོར་
ས་སྐུ་ཤེས་རབ་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་བྱག་འདེབས་མཛད་པ་དང་སང་གི་ཅི་ནི་དགོན་
ཆེན་(རྗེ་དགེ་འདུན་གྲུབ་ཀྱི་དངོས་སྟོབ་ཆོས་རྗེ་རིན་ཆེན་ལྷན་པོས་དགེ་
ལུགས་སུ་བསྐྱར་)ལྟ་བུ་དང་། འགོ་མགོན་དང་རྟོར་སེ་ཆེན་དུ་བི་ལི་ཐོག་མར་
མཇལ་ས་དང་དཔལ་ཀྱི་བ་རྩོམ་རྗེའི་དབང་བསྐྱར་གནང་སའང་མདོ་སྤྱད་ཤིང་
ཀུན་གྱི་དགོན་པ་ཡིན་ལ།(འདི་ལ་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་གཞན་ཡང་ཡོད) སྤྱི་
ལོ་1747 ལོར་ས་སྐུའི་འགོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་རྟོར་གཙང་ཕྱོགས་
སུ་ཕེབས་སྐབས་(སྤྱི་ལོ་1748 ལོར་བསྐྱར་བཞེངས་བྱས་)རྟོར་གཙང་ཤིང་

326 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སྒྲིའི་བྱང་ཆུབ་མཆོད་རྟེན་བཟླ་ཤིས་ཟེལ་གཞོན་དུ་གྲགས་པའི་མཆོད་རྟེན་
འདི་ཡོད་པར་བཤད་ཅིང་། མཁས་དབང་དཔུ་དཔེ་བསམ་གཏན་གྱི་སུམ་
རྟགས་འཆད་ཁྲིད་སྐད་འཁོར་དུ། ཉོར་གཙང་ཤོག་བཞི་སྟོན་ལམ་དུ་ཆོགས་
ས་ཉོར་གཙང་གཞུང་ཞེས་པའི་ལྷ་ཁང་དེ། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་བོད་ཁྱོན་
ཡོངས་ལ་དབང་བསྐྱུར་སྐབས་མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ལ་ལྷ་སྒྲིང་བྱེད་སའི་ལས་
ཁུངས་ལྟེ་བ་དེ་ཡིན་གསུངས་འདུག་ཁར། ཉོར་གཙང་གཞུང་གི་སྤྱང་མ་དཔལ་
མགོན་ལ་བཞི་བ་ས་སྐྱ་ནས་རི་ལྷར་གདན་དྲངས་པའི་རག་རྒྱུན་ལ་གཞིགས་
ནའང་འགྲོ་མགོན་གྱིས་ཡུལ་འདིར་དབང་སྐྱུར་ལས་ཁུངས་བཅུགས་པར་
བཤད་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༣༤༩ ལོར་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ཉོར་གཙང་དུ་
ཐེབས་ལུགས་བཅས་ལ་གཞིགས་ན་དེའི་གསེང་དུ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མདུད་པ་ཞིག་
ཡོད་པ་ཤེས་ནས་སོ།།

འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པའི་སྐབས། ས་སྐྱ་བ་ཨ་བརྟན་བྱ་བ་
ཞིག་མདོ་སྨད་དུ་མཆོད་ནས་གཞིས་ཆགས་པས་བིས་མདོ་དཔོན་ཆང་བྱང་
ཞིང་། བིས་མདོ་དཔོན་ཆེན་གྱི་ཆོས་སྲིད་བྱང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཀྱང་ས་སྐྱ་
དང་མཐུན་པར་བཤད་ལ། དབུས་འདམ་ཁོག་ནས་འཁྲུངས་ཤིང་གསོ་དཔུད་
ལ་མཁས་པ། ས་སྐྱའི་ཆོས་རྒྱུད་འཛིན་ཅིང་རིག་སྒྲགས་བྱུང་བའི་ནལ་འབྱོར་
བ་ཞིག་ཡོད་པ་འགྲོ་མགོན་ཆོས་འཕགས་ཀྱི་བཀའ་བཞིན་མདོ་སྨད་དུ་ཐེབས་
ནས་གཞིས་ཆགས་པ་ལ། ཕྱིས་རྩོད་ཆེན་ལྷ་རྩེ་བྲག་སྐ་བ་ཟེར་བའི་གྲགས་པ་
ཅན་དེ་བྱང་ནས་རྩོད་པོ་རེབ་གོང་གི་དཔོན་རྒྱུད་བྱང་བ་དང་། ས་སྐྱའི་ཆོས་
རྒྱུད་འཛིན་པའི་བྱུང་ཆེན་སྤང་དཀར་བ་སངས་རྒྱས་བཟླ་ཤིས་ཀྱང་མདོ་སྨད་
དུ་ཐེབས་ཏེ་མཆོ་སྟོན་པའི་མཆོ་སྤྱང་སོགས་ནས་སྐབ་པ་མཛད་ཅིང་། སྤྱི་ལོ་
༡༣༩༠ ལོར་གྲོ་ཆང་རྩེ་རྩེ་འཆང་དང་། རྩེ་ཐོས་རི་ཁྲོད་སོགས་བཏབ་ནས་

གནས་གཞི་བཟུང་།

སྐྱེ་འབྲུམ་ཟིན་དཔོན་རྒྱུད་ཀྱང་ས་པའ་ཁུ་དཔོན་དང་འབྲེལ་བ་
གཏིང་ཟབ་བྱུང་ནས་ཆོས་དང་ཟང་ཟིང་གཉིས་ཐད་ནས་སླ་མ་འཕགས་པ་
མཉེས་པར་བྱས་པས་མདོ་སྨད་བྱང་རྒྱུད་གཙོས་པའི་ཡུལ་གྱུ་མང་བོ་ས་སྐལ་
དུ་བྱིན་པ་ལྟེ་མདོར་ན། ས་པའ་ཁུ་དཔོན་གྱི་སྐབས་མདོ་སྨད་སྟོ་བྱང་པལ་ཆེར་
ས་སྐྱེའི་ཆོས་རྒྱུད་ཀྱིས་བྱུང་བ་དེ་ཅང་གསལ་བོ་རེད།

ས་སྐྱེའི་ཆོས་རྒྱུད་འདིས་མདོ་སྨད་ཡོངས་རྫོགས་ཤིང་གིས་འཛིན་ཐུབ་
པ་ལ་རྒྱ་རྒྱུན་གཉིས་ཡོད་དེ། དང་བོ་ས་པའ་ཁུ་དཔོན་གྱི་མཁས་གྲགས་དང་
འཛིན་ཐང་ལས་བྱུང་བ་དང་། གཉིས་པ་ནི་དེ་སྐབས་བོད་ཁྱིམ་ཡོངས་རྫོགས་
མངའ་འོག་དུ་གནས་པའི་ཉོར་གྱི་རྒྱལ་བོ་ཁག་དང་མཆོད་ཡོན་དུ་གྱུར་སྟོབས་
ལས་རང་བཞིན་གྱིས་ས་སྐྱེའི་ཆོས་ལུགས་དར་བྱུང་བ་ལྟར་བར་སྣང་།

འདི་ནས་ང་ཆོས་གསལ་བོར་ཤེས་དགོས་པའི་དོན་གནད་གཅིག་
ཡོད་པ་ནི། མངའ་བདག་ཁྱིམ་ལ་སྐབས་བཅད་དེ་བྲན་ཀ་དཔལ་ཡོན་དང་མུང་
ཏིང་འཛིན་བཟང་བོ་གཉིས་ལ་ཆོས་སྤྱོད་གཉིས་ཀྱི་དབང་ཆ་དམ་ཅོ་བོ་ཡོད་
ཀྱང་། རྒྱལ་བོ་སྐྱེ་ནར་མ་སོན་པའི་སྐབས་ཕྱོགས་འགལ་གྱི་སློན་པོ་ཆོའི་ཁ་
གཏད་དུ་ལངས་ཏེ། རྒྱལ་བོ་རྒྱལ་སར་བཀོད་པ་ལྟ་བུའི་གང་ཟག་སྐྱེར་གྱི་འིན་
ལན་བསམ་ཤེས་ལས་བྱུང་བའི་དམིགས་བསལ་གྱི་དབང་ཆ་ཞིག་ལས། སྐབས་
དེར་ཆོས་སྤྱོད་བྱང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་དངོས་སུ་བྱུང་མེད་པ་དང་། བན་
དེ་བྲན་ཀ་དཔལ་ཡོན་ལྟ་བུ་ཆོས་སྤྱོད་གཉིས་ཕྱོགས་ཀྱི་དབང་ཆ་དམིགས་
བསལ་བ་ཡོད་པ་དང་། རྒྱལ་བོ་ལ་ཆོས་དད་ཆེ་བ་བཅས་ཀྱིས། མི་སེར་གྱིས་
གྲ་བཙུན་ལ་མིག་ལོག་གིས་བལྟས་ན་མིག་འདོན་པ་དང་། མཚུབ་མོས་བསྟན་
ན་མཚུབ་གྲུ་གཙོད་པ་སོགས་ཡང་བའི་དྲག་ལས་ཁྱིམ་གཙོད་མང་བོ་བྱས་

328 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

འདུག་པ་དེའི་ཐོག་ནས་མང་ཆོག་གིས་མེད་མོ་བར་བཅི་བཀྱར་ཆེན་པོ་བྱེད་
དགོས་པ་ཤེས་ཐུབ་ཀྱང་། སངས་རྒྱལ་གྱི་ཆོས་བྱེད་པའི་རྗེས་འདུག་གི་དགོས་
འདུན་པ་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་གྲུས་བཅི་བྱེད་དགོས་པ་ལས་སྤྱི་དོན་གྱི་ཁྱད་
དབང་གི་ཐོག་ནས་མ་ཡིན་པ་འདྲ།

བོད་སེལ་བྱའི་མཚུགས་ཅན་གྱི་བྱུང་བའི་ཆོས་བྱེད་པ་དག་ཏུ་ལམ་བྱ་
བྲལ་རི་ཁྲོད་ཀྱི་རྣམ་པར་བཞུགས་པ་ལས་སྤྱི་དོན་ལ་ཐེ་གཏོགས་བྱེད་པ་དང་
དགོན་སྡེ་རྒྱ་བསྐྱེད་ཀྱི་ལམ་ལུགས་དེ་ཅན་དར་བྱུང་མ་བྱུང་བར་སྒྲུབ་ཡང་། སྤྱི་
ལོ་༡༩༥༧ ནས་ས་པཌ་ཁུ་དཔོན་ཏོར་མོག་དང་མཆོད་ཡོན་དུ་འབྲེལ་བ་དང་། སྤྱི་
ཁྱད་པར་སེ་ཆེན་གྱིས་བོད་ཁྲོན་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་ཆོས་སྤྱི་གཉིས་ཀྱི་བདག་
དབང་ལྷ་མ་འཕགས་པ་ལ་ཡར་འབྲུལ་བྱས་ཏེ། ཁོང་གི་བོད་སྤྱི་ལོ་ཆོས་སྤྱི་
ལུགས་གཉིས་ཀྱི་མངའ་བདག་དུ་གྱུར་པ་ནས་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་རྒྱལ་
བོད་པོ་བྲང་ནང་གི་ཆོས་སྤྱི་གཉིས་ཆ་ལ་ཐེ་གཏོགས་གང་འཆམ་རེ་བྱེད་པའི་
དབང་ཆ་ཡོད་པའི་ལམ་ལུགས་དེ་དང་གཏན་ནས་མི་འདྲ་སྟེ། དབུས་དང་
ས་གནས་ཁག་གི་ཆོས་དཔོན་དང་སྤྱི་དཔོན་གཉིས་ལོགས་སུ་མེད་ཅིང་།
ཆོས་ཀྱི་མགོ་བྱེད་ཡིན་ན་སྤྱི་བྱེད་པོའང་ཡིན་པས་བྱུང་བར་གྱུར་པ་འདི་
ཡིན།

ལམ་ལུགས་འདིའི་ཐོག་ནས་གསལ་བོར་ཤེས་ཐུབ་པའི་དོན་གནད་
ཅིག་བྱུང་བ་ནི། ས་རྒྱ་བས་བོད་ཡོངས་ལ་དབང་བསྐྱུར་བྱེད་སྐབས་བོད་སྤྱི་
ཆོས་སྤྱི་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་མངའ་བདག་ནི་འགོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་
ཡིན་ལ། འགོ་མགོན་དང་ས་རྒྱའི་པོ་བྲང་ནས་མདོ་སྤྱོད་སོགས་ཕྱོགས་མཐར་
མངག་གཏོང་བྱས་པའི་ལྷ་བྲ་དེ་དག་ནི་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་རྒྱུ་པ་ལྡན་པའི་ས་
གནས་སོ་སོའི་ཆོས་སྤྱི་གཉིས་ཐད་ལ་མངའ་དབང་གྱུར་མཁན་གྱི་གཙོ་

བདག་ཏུ་ཐུར་པ་དེ་ཡིན། གནད་འགག་འདི་ཤེས་ཟིན་པའི་རྗེས་སུ། བོད་དུ་
བཤད་པའི་ས་སྐྱའི་ཆོས་རྒྱུད་འདི་ན་མཁན་གྱི་སྒྲ་བྲ་སྒྲགས་འཆང་དེ་དག་ལས་
སྒྲ་བོའི་ངང་མདོ་སྤྱད་སྟེ་བྱང་གི་ས་གནས་ཁག་ཏུ། ཆོས་སྤྱི་དགཉིས་ཀྱི་དབང་
ཚད་ཆ་ཆང་ཡོད་པའི་མགོ་དཔོན་དུ་ཐུར་ཐུབ་པའི་གནས་ལུགས་ཤེས་སྤྱོད་
པ་ཡིན།

གནས་ལུགས་འདི་དག་ཤེས་ན། དུལ་ལུང་གང་ཞིག་གི་དབུས་སྤྱི་
གཞུང་ནས་ས་གནས་དཔོན་རིགས་བསྐོས་གཏོང་བྱེད་པ་ལ་ངེས་པར་དུ་ལག་
ན་མཆོན་ཆ་ཐོགས་པའི་དམག་དཔང་དུ་མ་བུ་རེ་རྗེས་སུ་བྲིད་པ་འཇམ། ཡང་
ན་བཀའ་ཤོག་དང་ཐམ་ག་སོགས་མཉམ་ཁྱེར་དགོས་པར་བཞེད་མཁན་ཆོས།
བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་རྒྱུས་ཐོང་མེད་པར་དུལ་ལུང་གྲེ་བྲག་རེ་བྱུང་གི་གནས་
སྤངས་ཉིད་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་ཏེ་འདི་ག་རྟེན་སྐྱེ་ཡོངས་ལ་སྟོན་ཆོག་རྒྱག་པ་
གཞར་ཡང་འོས་པ་མིན་ལ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དངོས་གནས་འཆད་སྐབས་རྒྱ་
མཚན་དང་དཔེ་མཆོན་དུ་འང་འགོ་བ་མིན་ཏེ། འདི་ལ་གནའ་བོའི་ཡུ་རོབ་ཀྱི་
སྤྱི་དོན་བྱང་རབས་དཔེ་འགྲེལ་དང་། རྒྱ་གར་ནག་གི་སྤྱི་དོན་གནས་
སྤངས་དང་སྐུར་ནའང་རྟོག་འཁྲུལ་ཡིན་པའི་གནས་ལུགས་རྣམས་ཤེས་དགོས་
པ་ཡིན་ནོ།

བཤད་མ་ཐག་པའི་རྒྱ་མཚན་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ངེས་ཟིན་པའི་
རྗེས་སུ། དཔལ་ལྷན་ས་པཎ་ཁྲ་དཔོན་གྱི་སྐབས་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༧༩༧ ལོར་རྒྱ་
དམར་གྱིས་བོད་དུ་བཅན་འདྲུལ་མ་བྱས་ཀྱི་བར་དུ། བོད་ཀྱི་ས་གནས་ཐམས་
ཅད་དུ་སྒྲ་དཔོན་སྒྲགས་མའི་ལམ་ལུགས་སམ། དགོན་པའི་སྒྲ་མ་དང་དུལ་
ཀྱི་དཔོན་པོ་བྱུང་འབྲེལ་གྱིས་དགོན་སྡེ་དང་ལྷ་འབངས་མི་སྡེ་རྣམས་སྐྱོང་
བཞིན་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ།

330 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

ད་དུང་དེ་མཆོས་ཐབས་ལམ་གཞན་ཞིག་གི་ཐོག་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོའི་
ཡར་ཕྱིན་གྱི་ཐོད་ནང་གི་སྐད་ཐོན་སྒྲགས་མའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་གནས་བབ་ངོས་
འཛིན་བྱེད་རྒྱས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩༡༩༩ དང་རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་སྐབས་
ཐོད་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་དབུས་དང་ས་གནས་སྐད་ཐོན་སྒྲགས་མར་གྱུར་པ་རྣམས་
ལ། མངའ་བདག་ཆེན་པོ་གསུམ་དང་། བཤུ་གཞོག་གྲལ་རིམ་པ། བཀས་
བཀོད་བརྒྱུད་འཛིན་པ་སོགས་ཀྱི་ཞེས་མིང་བཏགས་ནས་བསད་གཏུབ་མནར་
གཙོད་སོགས་དཔལ་སྤྲོད་དགུ་བརྒྱུ་མཆོས་པ་དེ་ཡང་དོན་གྱིས་ཐོད་མཐའ་
དབུས་ཀྱི་སྐད་ཐོན་སྒྲགས་མ་བྱེད་མཁན་རྣམས། དབུས་དང་ས་གནས་ཁག་
ལ་ཆོས་སྤྱི་ལུགས་གཞིས་ཀྱིས་མངའ་དབང་སྐྱུར་མཁན་དང་། དེ་དག་ཐོད་
མཐའ་དབུས་ཀྱི་ཆོས་མཐོའི་བདག་པོ་ཡིན་པར་རྒྱ་གཞུང་རང་གིས་ངོས་ལེན་
བྱས་པ་ཞིག་ཀྱང་རེད།

གོང་དུ་བཤད་པའི་གནད་འགག་ཡང་དག་པ་དེའི་རིགས་འགྲོས་ཀྱིས།
འབྲི་གུང་སློབ་པ་འཛིན་ཉེན་མགོན་པོ་དགུང་ལོ་དོན་གསུམ་པར་འབྲི་གུང་
དུ་དགེ་འདུན་ཁྲི་ཆོ་བཙུན་འཛོམས་པ་ལས་ཆོས་རྗེ་ཡུན་ཆོགས་རྒྱ་མཆོ་
སོགས་ཀྱི་གཙོས་པའི་སློབ་མ་མང་པོ་ཏེ་སེད་དང་། གྲུ་གེ་གྲུ་ཡ་སྐང་། མང་ཡུལ།
སྤྱི་རངས་སོགས་སུ་མངགས་ནས་འབྲི་གུང་གི་བརྟན་པ་དར་སྤེལ་བྱེད་པར་
བཏང་¹བ་དང་། འབྲི་གུང་འཛིན་ཉེན་མགོན་པོའི་དངོས་སློབ་འབྲི་གུང་རིན་
ཆེན་བཟང་པོ་དང་། ཆོ་བཞིའི་དགེ་བསྟེན། ཙོང་ཁའི་རྟོག་བཟང་སོགས་འབྲི་
གུང་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་བརྟན་པ་སྤེལ་ཆེད་ཡུལ་མདོ་སྐད་ཕྱོགས་སུ་བཏང་
ནས། རྟག་ཆར་སྤྲོ་མོད་དང་། གཡའ་རིའི་ཚོགས་ལུང་། རོང་པོ་རེ་བཀོད་ཕྱོགས་
སུའང་ཐེབས་ནས་འབྲི་གུང་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་བརྟན་པ་དར་བྱས་བྱས་²པ་
དེ་ལའང་ཆོས་སྤྱི་ལུགས་ཀྱི་དབང་ཤུགས་ཡོད་པ་ཡིན།

ཕག་གྲུ་ཆོས་རྒྱལ་ལྷ་བ་དབང་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་དང་། ནང་སོ་
 རིན་ཆེན་ལྷན་པོ། ནང་སོ་རྒྱལ་བོ་སྤྱན་མཆོད་གཉིས་སོགས་ཀྱིས་རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་
 བཀྱར་ཏེ། མལ་བྱོ་དང་ལྷུང་ཤོད་སོགས་ས་རིས་མི་སྡེ་མང་ཞིག་མཆོད་གཉིས་
 ལུ་ལུལ་བ་དང་། དགའ་ལྷན་དགོན་པ་བཞེངས་སྤྱན་གྱི་མཐུན་ཁྱེན་སྐྱར་བར་
 མ་བཟད། ལྷུ་གཤོང་རྫོང་དཔོན་ནམ་མཁའ་བཟང་བོས་མཐུན་ཁྱེན་སྐྱར་ཏེ་
 འབྲས་སྐྱངས་དང་། ལྷུ་གཤོང་རྫོང་དཔོན་ནམ་མཁའ་བཟང་བོ་དང་དེའི་
 བུ་ནམ་མཁའ་དཔལ་འབྱོར་གཉིས་ཀྱིས་སྤྱན་བདག་བྱས་ཏེ་སེར། གཉིས་ཆེའི་
 རྫོང་དཔོན་འབྱོར་ས་རྒྱས་པ་དཔལ་འབྱོར་བཟང་བོས་མཐུན་ཁྱེན་སྐྱར་ཏེ་
 བཀྱ་ཤིས་ལྷན་པོ་དགོན་པ་གསར་འདེབས་མཛད་པ་སོགས། ཕག་གྲུ་ཆོས་
 རྒྱལ་འདི་དག་གིས་རི་བོ་དགེ་ལྷན་པའི་བསྟན་པ་དབུ་བསྟེས་པ་ལ་ཞབས་
 འདེགས་སྒྲབས་ཆེན་བསྐྱབས་ཤིང་། ཆོས་སྤྱོད་བྱུང་འབྲེལ་གྱིས་བོད་ཁྱོན་
 ཡོངས་ལ་མངའ་དབང་བསྐྱར་བར་མ་བཟད། དེ་སྐབས་གསར་དུ་བྱུང་བའི་
 དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་འདི་ལ་ཕག་གྲུ་ཆོས་རྒྱལ་གྱིས་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་འགན་
 དབང་བསྐྱར་བ་ལ་བརྟེན་ནས། རྗེ་ཙོང་ཁ་བའི་དངོས་སྟོབ་ཆ་ཁོ་དཔོན་པོ་
 ངག་དབང་གྲགས་པ་དང་། རྟོང་ཆེན་ལྷགས་ནག་པ། རྟོགས་ལྷན་འཇམ་
 དཔལ་རྒྱལ་མཚོ། དེ་ཆང་ཆོས་རྗེ་བཀྱ་ཤིས་དཔལ་ལྷན། དེའུ་ཆང་ཆོས་རྗེ་ཤུག་
 བཟང་བོ། བྱམས་ཆེན་ཆོས་རྗེ་ཤུག་གྱི། ཞང་སྤྱ་མ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་བོ། ཆོས་རྗེ་
 བསམ་གཏན་སྟོ་གྲོས། ཟི་ན་སྤྱ་མ་ཆོས་འཕགས་རྒྱལ་མཚན་སོགས་མདོ་སྨད་
 དུ་ཕེབས་ནས་དགོན་སྡེ་མང་བོ་བཏབ་པ་ལ་བརྟེན་ནས་རྗེའི་བསྟན་པ་མདོ་
 སྨད་དུ་མཆོགས་སྐྱར་ངང་བྱབ་གདལ་དུ་བྱིན་པ་དང་འབྲེལ་ནས་བོད་ཀྱི་ལུ་
 ལུང་ཁག་བདག་འཛིན་བྱས་པ་ཡིན།

ཕྱིས་ཀྱི་གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་བས་བོད་ལ་དབང་སྐྱར་བྱས་པ་

332 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ནས་རྒྱལ་དབང་བདུན་པ་བསྐྱལ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས་ཙམ་ནས་དེང་
 རབས་སྲིད་དོན་པ་དག་གིས་འདོད་པའི་དྲག་པོའི་སྟོབས་ཤུགས་སམ། ཆབ་
 སྲིད་རྒྱུང་བའི་ལམ་ནས་བོད་ཡུལ་ཡོངས་རྫོགས་གཅིག་གྱུར་བྱ་ཐུབ་མེད་པ་
 གསལ་བོ་ཡིན་མོད། དབུས་ཀྱི་སྤྲེའུ་ཆེན་དང་ས་གནས་ཁག་གི་སྤྲེའུ་
 ཀྱི་གདན་ས་ཁག་དང་ས་གནས་ཀྱི་དགོན་ལག་ནམས་རྩ་བ་དང་ཡན་ལག་
 ཉིང་ལག་གི་རྣམ་པས་བོད་ཡུལ་ཡོངས་རྫོགས་ལ་མ་ཁྱབ་པ་མེད་པར་འཆིང་
 ཡོད་པ་དཔེར་ན། ཤར་སྐལ་ལྷན་རྒྱ་མཚོ་སྤྱི་ཁྱེད་ན་རིམ་དང་རོང་བོ་དགོན་
 པ། རོང་བོ་ནང་སོ་བྱང་འབྲེལ་གྱི་ཆབ་འོག་ཏུ་ཁྲི་སྟེ་གསུམ་གྱི་དགོན་གྲོང་
 ཡོངས་རྫོགས་འདུ་ཞིང་། རོང་བོ་དགོན་ཆེན་གྱི་ཁྲུངས་གདུགས་སའི་དགོན་
 པ་དབུས་སེའབྲས་དགེ་གསུམ་ཅི་རིགས་སུ་འདུ། དེ་བཞིན་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་
 དབྱངས་བཞད་པ་དང་སྤྲེའུ་བྱང་དགོན་པ། སྤྲེའུ་བྱང་དཔོན་ཚང་བྱང་འབྲེལ་
 གྱི་ཆབ་འོག་ཏུ་ལྷ་སྟེ་ཤོག་པ་བཞི་དང་ཡུལ་ཁའི་ཤོག་པ་བརྒྱད། དགོན་ལག་
 བརྒྱ་དང་བརྒྱད་ཀྱིས་བསྟུས་པའི་དགོན་གྲོང་ཡོངས་རྫོགས་འདུ་ཞིང་། སྤྲེའུ་
 བྱང་དགོན་པའི་མགོ་ཁྲུངས་གདུགས་ས་མཐར་ཐུག་ནི་འབྲས་སྤྱངས་སྟོ་མང་
 ཡིན་པ་ཇི་བཞིན། སྤྱི་འབུམ་དང་བྱ་བྱང་། སྤྲེའུ་མདོ་དགོན་ཆེན། གསེར་
 ཁོག་དང་དགོན་ལུང་། ཅོ་ནེ་དགོན་ཆེན། ལྷག་ཚང་ལྷ་མོ་དང་ར་བ་གི་རྟི། དེ་
 བཞིན་རྒྱལ་མོ་ཆ་བ་རོང་དང་མགོ་ལོག་སོགས་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་དགོན་པ་གང་
 ཞིག་གི་མཚོད་གཞིས་ལྷ་སྟེ་མི་སྟེ་ལ་མི་གཏོགས་པའི་རྩ་སྟེ་ཡན་གར་བཞིག་
 གཏན་ནས་མེད་ཅིང་། དགོན་པ་དེ་དག་ཀྱང་ཚོས་རྒྱུད་གྲུབ་མཐའ་དང་
 དགོན་བདག་ཡུལ་བདག་གི་མངའ་ཁོངས་ཆེ་ས་གང་ཞིག་ཏུ་གདུགས་ས་ཡོད་
 པ་ནི་ལུས་ཀྱིས་ཉིང་ལག་དང་ཡན་ལག་གི་རྩལ་དུ་ཡོད་པ་སྟེ། ཆོག་གཞན་ཞིག་
 གི་ཐོག་ནས་བཤད་ན། མགོ་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་ནས་མཇུག་ཡུལ་མཐའི་ལུག་

རྗེའི་བར་གྱི་བོད་མི་ཡིན་ནོ་ཅོག་བྱ་སྲུ་གཞོན་གྱི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པ་འདི་ཤེས་ན།
 ད་གཞོན་གཞི་ནས་བོད་ཀྱི་སླ་མ་པལ་ཆེར་ས་གནས་དེ་དང་དེའི་ཆེ་འདིའི་
 ཆོས་སྤྱོད་གཞིས་ཆ་ལ་མངའ་དབང་སྦྱར་མཁན་གྱི་དཔོན་པོ་དང་། ཆེ་བྱི་མའི་
 ལམ་སྤྱོད་འདྲེན་མཁན་གྱི་མགོན་སྐྱབས་སུ་འཛིན་པའི་ཆོས་དམིགས་བསལ་གྱི་
 སྒྲིག་འཇུགས་གྱི་གནས་བབ་གསལ་བོར་ཤེས་ནུས་པ་ཡིན།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དམིགས་བསལ་བ་འདི་འདྲ་འཆད་སྐབས། ལྷ་རུ་སྲུ་
 དང་འདར་མི་ནིས་ལྷ་བུའི་ཡུ་རོབ་སྤྱི་ཡོངས་རྫོགས་ལའང་བྱབ་ཐུབ་མེད་
 པའི་ཡུ་རོབ་དུས་རབས་བར་མའི་སྐབས་ཀྱི་ཆོས་སྤྱོད་བྱང་འབྲེལ་གྱི་གོ་དོན་
 དེ། བོད་ཐེ་བའི་འཛིག་རྟེན་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་ཆོས་སྤྱོད་བྱང་འབྲེལ་གྱི་དཔེ་
 མཆོན་དུ་ནམ་ཡང་འབྲེལ་མི་འོས་པ་འདི་ཤེས་དགོས། གནས་ཚུལ་དེའི་ཐོག་
 ནས་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྤྱོད་བྱང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཆད་ལྡན་ཡིན་མིན་དང་། ལྷག་
 པར་དེང་རབས་རྒྱ་ནག་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཆབ་སྲིད་པ་དག་གི་སློ་རོར་འཐད་
 མིན་དེ་བོད་ཀྱི་བྱང་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དགེ་སྦྱོན་གཞུང་གི་བྱང་ལ་བྱེད་དུ་བབྱང་ན་ཅད་
 དེ་ནོར་འཁྲུལ་ཡིན་པའང་ཤེས་པར་བྱའོ།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ཨ་མདོ་བས་ བསྐྱེད་ས་པའི་གསར་བརྒྱུད་ གྲུབ་ལངས།

འགྲོ་བ་མིའི་སློབ་ཆོག་འཕེལ་རིམ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲོད་ཡུལ་གྲུ་གང་སར་
གསར་བརྒྱུད་གྲུབ་ལངས་ནས་པ་མི་འདྲ་བ་ད་ཅང་མང་པོ་བྱུང་ཆུང་བ་བཞིན།
རང་ཅག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་དུ་འདྲ་བ་གསར་བརྒྱུད་གྲུབ་ལངས་བྱུང་ཆུང་ཞིང་།
བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་གསར་བརྒྱུད་གྲུབ་ལངས་དྲག་ཤུགས་ཆེ་ཤོས་དེ་
འབངས་གྲུབ་ལོག་དུ་གྲགས་པའི་གསར་བརྒྱུད་གྲུབ་ལངས་དེ་ཡིན།

ང་ཚོས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཁག་ལ་ཞིབ་དཔྱད་བྱས་ཆོ། རང་ཅག་གི་
ལོ་རྒྱུས་སྟེང་གི་གྲུབ་ལངས་སྟོབས་ཤུགས་ཆེ་ཤོས་དེའི་མགོ་བསྐྱེད་ས་ས་མདོ་

སྨད་ཡིན་ཅིང་། མདོ་སྨད་ཞིང་འབྲོག་མི་དམངས་ཀྱིས་མགོ་བསྐྱངས་པའི་
ཁྱེན་ལངས་ལས་མཆེད་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས། བོད་སིལ་བུའི་དུས་མགོར་བྱང་
བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་བབ་གལ་ཆེན་དང་། མདོ་སྨད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཆད་སྐབས་
གལ་འགངས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་ཁྱེན་ཞིག་ཡིན་པས། འདིར་དེའི་
སྐོར་མདོར་བསྟུས་ཤིག་འཆད་ཅིས་ཡིན།

དབང་རྒྱུར་གྲལ་རིམ་གྱིས་ཁ་ལོ་རྒྱུར་བཞིན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ལ་
མཆོན་ན། སྤྱད་གཞུང་གི་བྱེད་བབ་ལ་མི་དམངས་འདོད་སློམ་ཁེངས་ནས་
ཁྱེན་ལངས་བྱས་ཏེ་དབང་རྒྱུར་གྲལ་རིམ་མགོ་ཉིང་སློག་རྒྱ་དེ་དཀའ་ཆགས་
དང་ཉེན་ཁ་མེད་པ་ཞིག་མིན་ལ། བ་ན་དབང་རྒྱུར་གྲལ་རིམ་གྱིས་དྲག་པོའི་
དཔུང་དམག་བཏང་ནས་མི་དམངས་སྡེབ་གསོད་དང་། མི་དམངས་ཀྱི་རྒྱ་
ཁོར་དང་། ཆོ་སློག་བདེ་འཇགས་བཅས་ཡོད་ཆད་ལ་ཕམ་ཉེས་ཆེན་པོ་ཕོག་
པའི་ཉེན་ཁ་ཡང་མེད་པ་མིན།

དེས་ན་རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་འབངས་ཁྱེན་ལོག་ཅེས་པ་དེ་རྒྱ་
རྒྱུ་ཅི་ཞིག་ལ་བརྟེན་ནས་བྱང་བ་དང་། མཇུག་འབྲས་ཅི་ཞིག་བྱང་བ་བཅས་
ལ་དཔུང་ཞིབ་བྱ་རྒྱ་དེ་ཤིན་ཏུ་ནས་གལ་འགངས་ཆེ་བ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༡ ལོར་། བོད་རྒྱལ་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་མཐའ་མ་སྤང་
དར་མུ་དུམ་བཙན་བཀོངས་པའི་བྱི་ལོ་དེར། སྤང་དར་གི་བཙུན་མོ་རྒྱན་མ་
ཆོ་སློང་བཟའ་བཙན་མོ་འཕན་ལ་སྲས་ཤིག་འབྱུངས་ཤིང་། བྱིས་དེའི་མིང་ལ་
འོད་སྤང་ཟེར། འདིའི་མཆན་ལ་འོད་སྤང་ཐོགས་དོན་ཡང་། སྤང་དར་གི་
བཙུན་མོ་ཆེན་རྒྱལ་གཉིས་ལས་ཆེན་མ་དབང་ཆེ་སྟབས། རྒྱལ་མར་སྲས་བྱང་
ན་རྒྱལ་སྤྱི་ཆེན་མའི་ལག་ཏུ་འཆོར་དོགས་ཆེ་སྟབས། ཆེན་མས་ཕྱག་དོག་
གིས་སྲས་གསད་འབྲོག་ལྟ་བུ་བྱས་མི་ཡོང་ངམ་སྟེ་པའི་འཇིགས་སྐྱེས་

336 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཏེ། ཉེན་མོ་ཉེ་མའི་ཉེ་འོད་དང་། མཚན་མོར་སློན་མའི་འོད་སྤང་ལ་བརྟེན་
ནས་སྤྱང་བས་འོད་སྤྱང་བཏགས་ཟེར། དེའི་རྒྱུན་གྱིས་ཆེན་མས་གཡོ་སྐྱུ་བྱ་
ཏེ་མདང་དགོང་ང་ལའང་བུ་ཞིག་སྐྱེས་སོ་ཞེས་བྱུང་བ་སྐྱེས་ཀྱིས་སྐབས། སློན་
པོ་ཆོས་མདང་སྐྱེས་ཀྱི་བྱིས་པར་སོ་ཡོད་པ་ལ་ཡ་མཚན་ཆེ་མོད། དགོས་དབང་
གིས་ཡུམ་གྱི་བཀའ་བརྟན་དུ་ཚུག་ཅེས་ཟེར་ནས་ཡུམ་བརྟན་ཐོགས་པར་
བྲགས།

ལོ་རྒྱུས་སྐྱུ་བ་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཡུམ་བརྟན་སྤང་དར་གྱི་གདུང་རྒྱུད་
²དངོས་གནས་མ་ཡིན་པར་བཞེད་པ་ལྟ་བུའི་དབྱད་བྱ་ཡོད་ཀྱང་སྐབས་དོན་
དང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བ་མེད་པས་དེའི་སློན་ལ་དོགས་གཙོད་བྱ་རྒྱ་མིན།

གང་ལྟར་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བཤད་ཚུལ་ཁག་དེ་གཉིས་ལ་ཞིབ་དུ་བརྟག་ཆོ། དེ་
སློན་ནས་ཕྱོགས་ཁག་གཉིས་སུ་གྱེས་པའི་སློན་པོ་ཆོས་བརྟན་མོ་ཆེན་ཚུན་
གཉིས་པེད་ལོག་དུ་སྐྱུད་དེ་འགལ་ཆེ་བསྐྱངས་པའམ། ཕྱོགས་ཁག་དེ་གཉིས་
རྒྱལ་སྤྱི་འཕྲོག་ཚོད་ཀྱི་ཀུན་སློང་ཁོག་བཅངས་གྱིས་སྤང་དར་གྱི་གདུང་རྒྱུད་
དུ་གྱུར་པའི་སྐྱེས་གཉིས་དར་ཆ་བྱས་ཏེ། རྒྱལ་པོའི་པོ་བྲང་ནང་ཁུལ་གྱི་སྤྱི་
དབང་འཕྲོག་ཚོད་ཀྱི་ནང་འཁྲུག་བྱུང་ནས། མཇུག་མཐར་ཡུམ་བརྟན་ཕྱོགས་
ཁག་གིས་དབུ་རུ་བཟུང་ཞིང་། འོད་སྤྱང་ཕྱོགས་ཁག་གིས་གཡོ་རུ་བཟུང་ནས་
འཁྲུག་པ་བསྐྱངས་པའི་ཆུབས་རྒྱུན་དེ་བརྟན་མོ་གཉིས་ཀྱི་བར་དང་། དམག་
དབུང་གི་ནང་། ཐ་ན་བོད་ཡུལ་སྟོད་སྨད་བར་གསུམ་གྱི་མང་ཆོགས་ཀྱི་ཁྲོད་
དུའང་བྱུང་ནས་ལོ་རྩ་༡༩ རིང་གཡུལ་འཁྲུག་ཤིན་དུ་ཡང་བ་བྱུང་བ་དེས་ལོ་
རྒྱུས་སྟེང་གི་འབངས་གྱེན་ལོག་གི་ཆང་གཞི་བསྐྱུན་པ་ཡིན།

སྐབས་དེའི་ནང་འཁྲུག་གི་ཁྲོད་དུ་སློན་གྱི་བཙན་པོ་སློང་བཙན་སྐམ་
པོ་ནས་བཟུང་དམག་དཔོན་དང་དཔའ་བོ་ཆོར་གསེར་དང་གཡུ་སོགས་

གཟེངས་ཉགས་སྒྲིང་སྒྲིལ་ཡོད་པ་ལ་གཞི་བྱས་ཏེ། རང་ཆེ་རང་མཐོའི་ལྟ་ཚུལ་
བཟུང་སྟེ་གསེར་བ་དང་གཡུ་བའི་ཤོག་ཁག་དང་། འཕྲོག་པ་ཤ་ཟན་གྱི་ཤོག་
ཁག་ ཞིང་བ་ཅུ་ཟན་གྱི་ཤོག་ཁག་སོགས་ཤོག་ཁག་མང་བོར་གྱུས་ཏེ་འཐབ་
འཁྲུག་བརྒྱབ་པའི་གནས་ཚུལ་ལ་བལྟས་ན། མའོ་ཙོ་དྲུང་གིས་སྲིད་དབང་སྒྲེར་
བདག་སྲ་བརྟན་ཡོང་ཆེད་རྒྱ་ནག་དབུས་སོ་བྱང་ནས་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་
ཞེས་པའི་ལས་འགུལ་ཆེད་དུ་བསྐྱངས་པས། དུལ་མཐའི་མི་དམངས་རྣམས་
ལ་སྲིད་དོན་གྱི་ལྟ་གྲུབ་གང་མེད་པར་འབྱོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་ལོག་ཤོག་ཁག་
སོགས་སུ་གྱུས་ཏེ་སློབ་གྲུ་ཁག་དང་། གཞུང་གི་ལས་ཁུངས་ཁག་ བཟོ་ལས་
པ། དེ་མིན་གྲོང་གསེབ་ཀྱི་ཞིང་བ་དང་། རི་ཁའི་འཕྲོག་པ་ཚུན་ཆད་གྱིས་མའོ་
ཡི་དགོངས་དོན་དངོས་གནས་ཚུན་པའི་འཐབ་འཁྲུག་བརྒྱབ་པ་མིག་ལམ་དུ་
ཤར་འོང་བ་ཞིག་འདུག།

དེའི་རྒྱུ་གྱིས་མདོ་སྨད་ཤར་བྱང་གི་མཐའ་མཆོམས་སུ་སྔོན་པའི་བོད་
ཀྱི་དམག་དཔོན་རྣམས་ཀྱིས་བཅན་པོའི་གདུང་རྒྱུད་ནང་ཁུལ་དུ་སྲིད་དབང་
འཕྲོག་ཚེད་གྱི་འགལ་ལྷེ་ལངས་བཞིན་ཡོད་པའི་གོ་སྐབས་སྟུང་དེ། སྲིད་དབང་
རང་ལག་དུ་ཡོང་བའི་རེ་བ་རྒྱག་མཁན་ཡང་བྱུང་ཡོད་ལ། འགའ་ཞིག་ནི་བོད་
སྤྱི་ཡོངས་ལ་སྐབས་མ་ལེགས་པའི་གོད་ཆག་འབྱུང་བཞིན་པ་སེམས་ཀྱིས་མ་
བཟོད་ནས་རང་འགུལ་གྱིས་རྒྱ་ནག་ཐང་ལ་མགོ་འདོགས་བྱེད་མཁན་ཡང་
བྱུང་ཡོད།

དམག་དབུང་མང་ཤོས་ཀྱིས་དུལ་བརྟན་དང་མངའ་བདག་འོད་སྲུང་
གི་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱི་རྒྱབ་ཅར་ལངས་ཏེ་འཐབ་འཁྲུག་ལ་ཞུགས་པ་སོགས་བོད་
ཉམས་རྒྱུད་དུ་འཕྲོ་བའི་སྤྲ་ལྟས་མང་བོ་འཆར་བཞིན་ཡོད།

བོད་རང་གི་ཡིག་ཚང་ཁག་དུ་འདི་དག་གི་སྒྲོར་ཏེ་ཅང་ཞིབ་ཆགས་

དེང་སང་གི་ཀན་སུའུ་ལོང་ཞིའི་རྫོང་ཁོངས་སུ་འཐབ་ཅིང་། ཡང་སློན་ཁོང་
བཞེར་གྱིས་སུམ་པ་དང་འཁྱེད་མོགས་ཀྱི་དམག་གངས་ཉིས་འབུམ་ལྷག་ཁྲིད་
དེ་མདོ་སྨད་སྤྱི་ཚུལ་རྒྱུ་དུ་བྱངས་ནས། ཞང་གཡུ་ལོ་དང་འཐབ་སྟེ་གཡུ་ལོ་
བསད་ཅིང་རྒྱལ་ཁ་སྐྱངས། དེ་ནས་ཁོས་མི་སྟེ་དུ་མ་དང་གོས་བྱས་ཤིང་རྟ་
དམག་ཆིག་སྤྱི་ཅམ་ཁྲིད་དེ། མདོ་སྨད་མཆོ་ཤར་གྱི་ཆང་ཕྱོགས་སུ་གནས་སྟོན་
བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་ཞང་ཉི་ཉི་ས་སྐོར་ལ་འགོ་བ་བཅོམ་པའི་བྱེན་གྱིས། ས་
སྤང་དམག་དཔོན་ཆེན་པོ་དེ་གཉིས་ལོ་ངོ་ཉི་ཤུ་ལྷག་ལ་དམག་འཁྲུག་གིས་དུས་
འདའ་དགོས་པ་བྱུང་བ་སྟེ། མདོ་སྨད་སྟོ་བྱང་གི་ཡུལ་ཆ་ཀུན་དུ་དམག་འཁྲུག་
ཤ་ལྷག་བརྒྱབ་པས་རི་ལུང་ཐམས་ཅད་མི་རོ་དང་རྟ་རོས་ཁངས་ཤིང་། ལུང་
གཤོང་ནམས་མི་ཁྲག་དང་རྟ་ཁྲག་བཞུར་བ་སོགས་ཞིང་འབྲོག་མི་དམངས་
ཀྱི་འཆོ་གནས་ལ་ཕམ་གྱིང་ཡང་བརྟག་གིན་ཡོད།

གོང་དུ་བྱུར་ཅམ་བསྟན་པ་ལྟར་གོ་སྐབས་དེ་དང་བསྟན་ནས་ཤ་དུ་སྟེ་
དུན་ཉོང་ས་ཁུལ་དུ་སྟོན་པའི་ཀྱང་དབྱི་ཁྲོའེས་པ་ཞིག་གིས་རྒྱ་སོག་གི་མགོ་
སྤྱད་བྱས་ཏེ་བོད་ལོ་ངོ་ལྷག་བརྒྱབ། དེ་ཁུལ་གྱི་ཀྱའུ་ཁག་བརྒྱ་གཅིག་གིས་ཁ་
ཁྲོར་ནས་ཐང་ལ་མགོ་འདོགས་བྱས། ཀྱང་དབྱི་ཁྲོའེས་པ་དེ་རྒྱ་རིགས་ཤིག་
ཡིན་ལ། དང་ཐོག་བོད་རྒྱལ་གྱིས་དམག་དཔོན་དུ་བསྐོས་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག་
ཀྱང་། བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཁག་གི་བར་ནང་འཁྲུག་ལངས་ནས་རྒྱལ་
སྤྱི་ལ་ཡོ་འབྲུལ་འབྱུང་བཞིན་པའི་གོ་སྐབས་དང་བསྟན་ནས། འཆོ་གནས་
ལ་དཀའ་སྤྱུག་གྱིང་བཞིན་པའི་མི་དམངས་བསྐྱལ་སྤོང་གིས་བོད་ལོ་ངོ་ལྷག་
བྱས་ནས་སྟོ་བས་ཤུགས་གང་འཆམ་རྒྱས་ཤིང་རྒྱ་ནག་ཐང་ལ་མགོ་བཏགས་
བྱས་པ་དེ་འབངས་བྱེན་ལོག་གི་ལྷན་ཅིག་བྱེད་བྱེད་དུ་གྱུར་པར་བཤད་ན་མི་
འཆམ་པ་མེད་ཅིང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་བོད་མི་ནམས་ལ་རྒྱ་ནག་གི་མི་

གྲོན་ལོག་རིམ་གྱིས་དྲགས་ཀོང་ཕྱོགས་ཀྱི་གྲོན་ལོག་སོགས་གཅིག་མཚུག་གཞིས་མཐུད་དུ་ལངས་ནས། སློན་གྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་དང་སྐྱེ་བྱུང་གི་བྲག་གི་རིགས་རྒྱུད་མཐོང་ཆོད་བསད་པ་དང་། མཐོ་རིམ་དཔོན་རིགས་གནས་སྡོད་བྱེད་པའི་མཁར་རྫོང་རྣམས་གཏོར་བཤིག་བྱང་སྟེ། དེ་དག་གི་བང་མཛོད་དུ་བསགས་པའི་བུ་འབྲུ་སོགས་བཞོ་བཤའ་བརྒྱབ་པ་དང་། ཐ་ན་བཙན་པོ་རིམ་བྱོན་གྱི་བང་སོ་ཁག་ཀྱང་བྱུས་ནས། གསེར་དངུལ་གཡུ་བྱུར་སོགས་བང་སའི་རྒྱ་དངོས་རྣམས་མང་ཆོགས་ལ་བཞོ་འབྲེམས་བྱས།

འདི་ནི་རང་གི་ཆབ་འབངས་མི་དམངས་ཀྱི་བདེ་སྤྱི་ལ་བསམ་ཞིབ་བྱ་བ་བྲལ་ཞིང་། རྒྱལ་སྤྱི་ད་རྒྱུ་མེད་བྱུངས་བྱེད་དུ་གྱུར་ཀྱང་རང་ཆོད་མི་ཐིག་པར་ནང་འཁྲུག་སློང་མཁན་གྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཁག་ཙམ་ལ་དུ་འགྲོ་བའི་དུས་ཡུན་རི་ཐུང་དུ་བྱང་བ་ཞིག་དང་། འབྱུང་འགྱུར་དང་ད་ལྟའི་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་དཔོན་རིགས་རྣམས་ལ་ནམ་ཡིན་ཡང་མི་དམངས་ཀྱི་སློབས་ཤུགས་བརྗེད་མི་རུང་བའི་བསྐྱབ་བྱ་བཅས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

མཐའ་དོན་མེས་ཨོག་ཆོམ་གྱི་སྐབས་ནས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱི་ད་ནང་གི་སློན་ཆེན་ཆོའི་བར་ལ་ཆོས་ལུགས་བྱུང་མཐའ་དང་། སྤྱི་དབང་འཕྲོག་ཆོད་ཀྱི་ལྷ་གྲུ་འབྱས་ནས་ཡོད་ཐོག་སྤྱི་སྤྱོད་ལྟེ་བཙན་གྱི་སྐབས་བན་བོན་འགལ་ལྷའི་ཆེ་མོར་སོན་ཅིང་། བྱི་རལ་དང་སྤང་དར་གྱི་སྐབས་དེ་དག་དུ་རྒྱལ་སྤྱི་ད་ནང་གི་སློན་ཆེན་ཆོའི་བར་ཆོས་ལུགས་དང་ཆོས་ལུགས་མ་ཡིན་པའི་འགལ་ལྷ་ཏུ་ཅང་ཆེན་པོར་གྱུར་ཏེ། ཕྱོགས་འགལ་སློན་པོ་ཆོས་བཟོས་པའི་སྤྱོད་ཕྱོགས་སྣ་ཆོགས་མི་དམངས་ཀྱི་ནང་དུ་འང་བྱུང་ནས། བན་བོན་ཆོས་ལུགས་གང་ལ་དད་མོས་ཡོད་མེད་སོགས་ཀྱི་བསམ་ཚུལ་ཤུགས་ཆེན་ཡོད་ཁར། བྱ་བའི་འཆོ་རྟེན་དང་དགོན་པའི་མཆོད་གཞིས་སོགས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཁྲལ་ལས་ལྗེད་

342 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

གཞོན་ཅན་གྱི་དཀའ་ངལ་ཅི་ཙམ་འཕྲད་པ་དེ་ཙམ་གྱིས་རྒྱལ་བོ་དང་དེས་
བཅུགས་པའི་སྲིད་ཁྲིམས་ལ་འདོད་མོས་རེ་རྒྱུ་དུ་འགོ་བཞེན་ཡོད་ཅིང་།
ལྷག་པར་དུ་རྒྱལ་རྒྱུད་ནང་ཁུལ་གྱི་ཡུམ་བུ་དང་འོད་སྤྲུང་གི་བར་མ་འཆམ་
པའི་འབྲུག་ཚོད་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་བཅས་ཀྱི་མཚུགས་འབྲས་ནི། སྤར་གྱི་ལོ་ངོ་བརྒྱ་
ཕྱག་དུ་མའི་རིང་བོད་རྒྱལ་ཁབ་གྱིས་རྒྱ་ནག་ཐང་ལ་འབྲེམ་ཞུས་དོ་མཉམ་གྱིས་
གཡུལ་འགྱུར་བྱེད་ཀྱས་པར་མ་ཟད། ཐང་གི་རྒྱལ་ས་ཚུན་ཆད་འཕྲོག་ཀྱས་
པའི་སྟོབས་ཤུགས་རྩ་མེད་དུ་སོང་ཞིང་། མངའ་འབངས་སུ་བཀྱག་ཟིན་པའི་
མི་རིགས་གཞན་ལྟ་ཅི། བོད་རང་གི་མཐའ་མཆོམས་ཁག་ལ་འང་བདག་པོ་
རྒྱག་མ་ཀྱས་པར་ཆོ་ཁག་ནམས་རང་མགོ་རང་སྟོན་དང་། ས་ཁུལ་བཅད་
བཟུང་། ཆོས་རྒྱུད་བྱབ་མཐའ་གསར་བ་ཁག་དང་། སླ་ཆེན་མི་དྲག་ཁག་བར་
གྱི་འགྲན་ཚོད་འཁེལ་ཏེ། གཅིག་འོག་གཅིག་ལ་མི་འདྲ་བའི་རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་མིང་
གིས་འབོད་ཆོག་པ་ནི་ཆོ་བ་མང་ཙམ་བྱུང་ཡང་། བོད་བྱོན་ཡོངས་རྫོགས་ལ་
གཅིག་ལྟར་དབང་སྒྱུར་བྱེད་ཀྱས་པའི་རྒྱལ་བོ་དང་སླ་ཆེན་སུ་ཡང་མ་བྱུང་
བར། ལུ་མཐུད་ཆབ་སྲིད་སྟོན་ཉམས་རྒྱུད་དང་། དཔལ་འབྱོར་ཐད་ཡར་
རྒྱས་རྒྱུ་ལ། ཆོན་རིག་དང་བཟོ་ལས་གསར་བ་གཏན་ནས་མེད་པ། མཐའི་
ས་མཆོམས་ཁག་ནས་ཤོག་བྱ་སྤྱུལ་ཐོས་གྱིས་བོད་ཡུལ་རེ་རྒྱུ་དུ་འགོ་བཞེན་
ལོ་ངོ་༡༩༩༩ བསྐྱལ་བ་ཡིན་ནོ།

མཐའ་སྟོན་འབངས་ཀྱི་ལོ་གཤིག་མཚུགས་འབྲས་ཤིན་དུ་ཡང་བཞེགས་
བྱུང་བ་ཡིན་ཀྱང་། མཚུགས་འབྲས་ངན་པ་དེ་སྒྲིན་མཁན་ཆབ་འབངས་མི་མེར་
ནམས་མ་ཡིན་པར། དབུས་སྲིད་གཞུང་ནང་གི་རྒྱལ་སྟོན་དང་། བཅུན་མོ།
དམག་དཔོན་བཅས་ཡིན་སྟབས། འབངས་ཀྱི་ལོ་གཤིག་ལས་བྱུང་བའི་དགེ་སྦྱོར་
དག་ཆབ་འབངས་མི་མེར་ནམས་འགོལ་འོས་པ་ཡིན་ནོ།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་བསྟན་པའི་ མེ་རི་མདོ་སྨད་ནས་གསལ་པ།

བོད་རྒྱལ་མཐའ་མ་སྐད་དར་ཁུ་བཅན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་གདེང་
འཛིག་བྱེད་སྐབས་བསྟན་པ་བསྟུབས་པ་དང་དགེ་འདུན་པ་བསད་བཀོལ་
བྱས་པ་སོགས་ངན་སྦྱོན་ཉག་ཅིག་བཟང་མཁན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲ་བ་མང་ཤོས་
དང་། ཡང་སྐད་དར་གྱིས་བསྟན་པ་མ་བཤེག་པར་མ་ཟད། ཁོང་སྐྱེད་ངོས་
གྱི་བཀའ་བཀོད་ལྟར་ལྟ་ཁང་བཞེངས་ཚུལ་སོགས་བཤད་ཚུལ་གཞན་ཞིག་
ཀྱང་དེང་སྐབས་དཔེ་གསར་བྱེད་བཞིན་འདུག

སྐད་དར་ནི་ལོ་ངོ་ཆིག་སྟོང་གི་སྟོན་ནས་འདས་ཟིན་སྟབས་ཁོ་རང་
བཟང་ངན་ལ་ཚོད་པ་བྱས་པས་ཐོན་རྒྱ་ཅི་ཡང་མེད་མོད། ཁོང་གིས་སྤྱི་

344 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུ་ལྡན་གཞུང་གི་དང་།

དབང་འཛིན་པའི་སྐབས་དེར་དབུས་གཙང་དུ་གྲ་བ་རྣམས་བསད་གཏུབ་
 སུན་བཅེར་གྱི་དབང་གིས་ཕྱོགས་མཐར་ཐོར་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། ལོ་རྒྱུས་
 ཐོག་གི་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་མི་གསུམ་ཡང་དབུས་གཙང་དུ་གནས་ཐབས་བྲལ་
 བས། འདྲུལ་གཞུང་སོགས་ཆོས་དཔེ་རྩ་ཆེན་དེལ་ཁལ་གཅིག་མཉམ་ཁྱེར་གྱིས་
 མངའ་རིས་དང་གར་ལོག་སོག་ཡུལ་བརྒྱད་ནས་མདོ་སྨད་དན་ཏིག་ཕྱོགས་
 སུ་བྱོས་བྱོལ་ལ་སླེབས་དགོས་བྱུང་བ་སོགས་ལ་བརྟག་ན། སྤང་དར་ཆོས་ལ་
 དགའ་མིན་གང་ལྟར་ཡང་ཁོང་གི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་མངའ་འོག་ནས་ཆོས་ལུགས་
 པ་རྣམས་སྟོད་བཅོམ་བཤེད་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་ཞིག་འཕྲད་ཡོད་པ་རྟོགས་
 བྱས།

ད་དུང་སྤང་དར་རང་གིས་བྱས་པའམ་སྟོན་པོ་ཆོའི་དབང་ཤེད་གྱིས་
 ཁྱེར་བ་གང་ལྟར་ཁོང་གིས་རྒྱལ་སྲིད་བཟུང་བའི་རྗེས་ནས་དབུས་གཙང་ཁུལ་
 དུ་འདྲུལ་བའི་སྟོན་རྒྱུན་རྩ་ཆད་དུ་སང་བ་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིན་ལ།
 གལ་སྲིད་སྐབས་དེར་དབུས་གཙང་གི་ཡུལ་དུ་འདྲུལ་བའི་སྟོན་རྒྱུན་མ་ཉམས་
 པར་ཡོད་ཆེ། ཕྱིས་ཀྱི་དབུས་གཙང་གི་མི་བརྒྱ་སོགས་དཀའ་ངལ་བྱུང་བས་ད་
 ཀྱིས་མདོ་སྨད་དུ་སྟོན་རྒྱུན་ལེན་དུ་ཡོང་མི་སྲིད་ལ། མངའ་རིས་པ་ལྷ་སྐྱ་མ་
 ཡེ་ཤེས་འོད་ཀྱི་བཀའ་བཀོད་ལྟར་ལོ་ཆེན་རིན་བཟང་སོགས་རྒྱ་གར་དུ་སྟོན་
 རྒྱུན་ལེན་དུ་བརྒྱུངས་པ་དེ་ཡང་དོན་མེད་ཀྱི་ལས་ཀ་ལྷག་མ་ཞིག་ཆགས་སྲིད་
 པ་ཡིན། ཡིན་ནའང་སྤང་དར་ཆོས་ལུགས་ལ་དགའ་སྤང་ཅི་འདྲ་ཡོད་པའི་
 སྟོན་སྐབས་དོན་དང་མ་འབྲེལ་བས་མཐའ་དབྱེད་བྱ་རྒྱུ་མིན་ལ། བསྟན་པ་
 ཕྱིར་དར་སྐབས་མདོ་སྨད་དུ་སླ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་གྱིས་འདྲུལ་བའི་
 སྟོན་རྒྱུན་སྟེལ་ནས་བསྟན་པ་ལ་ལག་རྗེས་བཞག་ཚུལ་སྟོན་འཆད་རྒྱུ་ཡིན།
 སླ་ཆེན་འབྲུངས་འདས་ལོ་ཆོགས་ཐད་ཀྱན་མཁུན་འཇམ་དབྱངས་

བཞད་པའི་བསྟན་ཅིས་དང་། བྲག་དགོན་པའི་མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་། ཆོ་
 ཏན་ཞབས་བྱུང་གི་སྤྱི་ཆེན་ནམ་ཐར་སོགས་སུ་མེ་མཁའ་རྒྱ་མཚོ་༡༡༧ ཉེ་སྤྱི་
 ལོ་༧༥༡ ལ་འཁྲུངས་ནས་རབ་བྱུང་དང་བོའི་ཤིང་པག་ཉེ་སྤྱི་ལོ་༡༠༩༥ འདས་
 པར་བཞེད་པ་དང་། ཡང་འགོས་ལོའི་དེབ་སྟོན་དང་། སུམ་པའི་ཆོས་འབྱུང་
 དཔག་བསམ་ལྟོན་བཟང་། བདུད་འདོམས་ཆོས་འབྱུང་། རྩ་དཔལ་སྤྱུལ།
 བྲག་དགོན་པའི་ཅིས་གཞུང་སོགས་སུ་རྩ་བུ་སྤྱི་ཆེན་མཁའ་རྒྱ་མཚོ་༡༢༧ དང་
 ཉེ་སྤྱི་ལོ་༡༧༡ ལ་འཁྲུངས་ནས། ཤིང་པག་མེ་མཁའ་རྒྱ་མཚོ་༡༥༡ ཉེ་སྤྱི་ལོ་༧༥༥
 འདས་པར་འདོད་པའི་ལུགས་གཉིས་བྱུང་ཡོད། སྤྱི་ཆེན་འཁྲུངས་འདས་ཀྱི་
 ལོ་ཆོགས་མི་མཐུན་པ་སྤྱི་གཉིས་གང་ཡིན་ཀྱང་། སྤྱི་ཆེན་དགུང་གངས་གྲ་
 གསུམ་བཞུགས་པ་ལ་མི་མཐུན་པ་མིན་ཡང་། སྤྱི་བཅན་གྱི་འདས་ལོ་འདོད་
 རྩལ་ལ་ལོ་ཆུན་བྱུག་ཅུའི་བར་བྱུང་ཡོད་སྟབས། འདིར་ཡང་ལོ་རྩལ་ཅུའི་
 བར་བྱུང་བ་ཡིན།

རྒྱུའི་ཡིག་ཆ་དང་ཏུན་ཏོང་ཡིག་རྒྱུའི་གི་རྩིས་འབྲང་དེར་རབས་པ་
 དག་གིས་སྤྱི་བཅན་སྤྱི་ལོ་༦༥༠ བར་འདས་པར་འདོད་རྒྱུའི་བྱུང་གིན་ཡོད་
 ཀྱང་། ཏུན་ཏོང་ཡིག་ཆའི་ལོ་ཆོགས་ནམས་ཀྱང་བསྟར་ཆགས་སུ་ཡོད་པ་ཞིག་
 ཞེ་ཡིན་སྟམ་པའི་དོགས་པ་དང་དབྱུང་བྱ་མང་མོད། དགོ་བཤེས་དགོ་འདུན་
 སྤྱི་གོས་ཀྱི་འབྲས་སྤྱངས་ཆོས་འབྱུང་དུ་སྤྱི་ཆེན་འཁྲུངས་ལོ་༡༧༡ ལ་བཤད་
 པ་དང་། དུང་དཀར་སྤྱི་བཟང་འཕྲིན་ལས་དང་དོན་གྲུབ་རྒྱལ། རྒྱལ་མོ་འབྲུག་
 པ་སོགས་དེར་རབས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བཟང་གིས་མངའ་བདག་ཁྲི་རལ་གྱི་སྤྱི་
 ཏུག་ཅེས་པ་དང་བསྟན་ནས་བཤད་པའི་རྒྱ་མཚན་དུ་མ་དང་གཞིགས་ནས།
 རེ་ཞིག་སྤྱི་ཆེན་གྱི་འཁྲུངས་ལོ་༡༧༡ དང་འདས་ལོ་༧༥༥ བྱས་པ་དེ་གཞི་ལ་
 འདོག་རྒྱུ་ཡིན།

[illegible]

མདོ་སྨད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་གང་སར་བོན་གྱི་རྩིས་ལུས་ཡོད་པ་ལྟར་སྤྲོ་ཆེན་
འདི་བའང་བོན་བྱིས་ཞིག་ནས་འཁྱུངས་ཤིང་། བོན་ཆོས་ཀྱང་གང་འཆམ་
སྦྱངས་མྱོང་བར་མ་ཟད། དབུས་གཙང་གི་མི་བརྒྱའི་ཡ་གྲུལ་སྤྱི་ཅེས་ཚུལ་
བྱིས་ཤེས་རབ་དབུས་སུ་ཐོན་ཁར་སྤྲོ་ཆེན་ལ་ཉེན་སྐལ་ཁྱུས་སྐབས། བོན་
པོའི་འོང་ཁྱུ་ལ་ས་མེར་བསྐྱས་པ་གསོལ་འཕྲོ་ཞིག་གནང་ནས་“འདི་ཁྱོད་ལ་
ང་མ་བརྟེན་པ་གྱིས་”ཞེས་གསུངས་པར་བཤད་པ་ལ་གཞིགས་ན། སྤྲོ་ཆེན་
འདི་བ་སྤར་བོན་ཆོས་ལ་དད་པ་མ་ཟད་ཆོས་འདུལ་བ་ལ་རབ་དུ་བྱུང་ནས་
དགྲུང་ལོ་བཞེས་པར་ཐེབས་སྐབས་ཀྱང་སྤར་གྱི་བག་ཆགས་ཀྱི་དབང་གིས་
བོན་པོའི་ལྷ་མོ་ཁྱོད་ཡོད་པ་ལོ་རྒྱུས་ཁག་དུ་གསལ་ཡང་། ཕྱིས་སུ་རིམ་གྱིས་བོན་
པོ་སལ་ཆེར་ནང་བ་ལ་བསྐྱུར་ཅིང་། ཆོས་འབྱུང་ཁག་དུ་བོད་ཀྱི་བོན་དཔོན་
ཁག་མང་པོ་ནང་བ་ལ་བསྐྱུར་བ་དེ་ལོ་རྒྱུས་རང་ཞིན་གྱི་བྱས་རྩིས་གལ་ཆེན་
དུ་བཙེ་བཞིན་ཡོད་པའང་གསལ་བོར་མཐོང་ནུས།

ཐཱ་ཆེན་འབྲུངས་ཡུལ་ཐད་འབྲུག་པ་པད་དཀར་གྱི་ཆོས་འབྲུང་དུ།
 “ཙོང་ཁ་བས་སྐྱེས་པ། ཐོན་གཞིན་རྒྱ་ཆུ་གསལ་འབར་ཞེས་བྱ་བ་ཞིག་ཁོང་
 རྣམས་ལ་དད་པས་གཏུགས་ཤིང་།²” ཞེས་དང་། འགོས་གྱིས་“ཙོང་ཁ་བདེ་

ཁམས་སུ་ཚུ་པོ་བྱི་བ་ལ་སྐྱེ་འཁྲུངས་ཏེ།³”ཞེས་འབྱུང་བར་མ་ཟད། མཁས་པ་
 རྟེན་འཛིན་ཆོས་འབྱུང་དུ། “མ་ལུང་རྩོམ་པའི་བྲག་ར། དན་ཏིག་པད་མའི་ཡང་དགོན།
 ཅེ་བྲག་ལྷན་གྱི་གོང་བ། གཡུང་བྱང་གེལ་གྱི་བྲག་སྐྱག་ཅེས་བྱ་བའི་གནས་དེར།
 ལྷ་ཆེན་པོ་དགོངས་པ་རབ་གསལ་སྐྱེ་འཁྲུངས་ཏེ།⁴”ཞེས་གནས་ཡུལ་ལ་
 བསྐྱགས་བརྗོད་དང་བཅས་བཤད་པ་དང་། སྤུ་བཀྱན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མས་“ཚུ་
 པོ་བྱི་བའི་ལྔ་འཛིན་ཁ་བདེ་ཁམས་སུ་བོན་པོ་བཟའ་མི་གཉིས་ཀྱི་བྱར་སྐྱེའི་སྐྱེ་
 བ་བཞེས་⁵”ཞེས་དང་། མཁས་པ་མི་གསུམ་མདོ་སྐྱོད་དན་ཏིག་ཕྱོགས་སུ་སོག་
 མར་སླེབས་སྐབས་དགོངས་པ་རབ་གསལ་སྐྱག་ཚུལ་སྐོར་སྐྱོལ་བས་བཏགས་
 མར་གསལ་བ་ནི། “དེ་ནས་དན་ཏིག་གེལ་གྱི་དགོན་པར་ ... ལུན་རྩུ་དཔལ་
 འབར་བོན་ལོའི་བྱ་ལུན་རྩུ་དགེ་བ་འབར་ར་འཆོ་བས་མཐོང་སྟེ།⁶”ཞེས་ཀྱང་
 འབྱུང་བའི་སོག་ནས་འགོས་ལོ་དང་། འབྲུག་པ་པད་དཀར། རྩོམ་སྐྱོད་བཀྱན་
 པ་སོགས་ཀྱི་ཚོང་ཁ་བདེ་ཁམས་སུ་འཁྲུངས་པར་བཞེད་པ་དང་། སྐྱོལ་བས་
 བཏགས་མ་དང་། རྟེན་འཛིན་ཆོས་འབྱུང་སོགས་སུ་རི་བོ་དན་ཏིག་ཕྱོགས་སུ་
 འཁྲུངས་པར་བཞེད་པའི་བྱང་པར་ཅམ་ལས། མདོ་སྐྱོད་ནས་འཁྲུངས་པར་
 བཞེད་པ་གཅིག་མཚུངས་ཡིན།

འོན་ཀྱང་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་དུ། འཕན་ཡུལ་ཞོག་ཟེར་
 བའི་ས་ཆར། ལྷ་གསལ་གཤེན་འབར་བྱ་བའི་བོན་པོ་ཞིག་གི་བྱར་སྐྱེས་ཤིང་
 མཆན་ལ་རྩ་བ་འཕན་དུ་བཏགས། བྱིས་པ་དེ་སྤང་གསལ་ལྷ་ཁང་བྱ་བར་བྱིན་
 ཏེ་རབ་བྱུང་གི་གཟུགས་རིས་མཐོང་བས་ཆན་མོ་ཞིག་ལ་དེའི་སྐོར་རིས་པ་
 བརྒྱད་ནས་མིག་ནས་མཆི་མ་འཁྲིགས་པའི་དད་པ་སྐྱེས་ཤིང་མདོ་སྐྱོད་དུ་ཡོང་
 ནས་མཁས་པ་མི་གསུམ་ལས་རབ་དུ་བྱུང་བར་བཤད་⁷འདུག་པ་དང་། རྩོམ་པ་
 དེ་རྒྱ་ནག་གི་ཐའཇམ་མེས་འབྱུང་དུ།

348 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གི་ཁྲིམས་ཀྱི་

སྐྱོད་ཀྱི་དགོངས་པ་རབ་གསལ་ཡང་ཁམས་སུ་འཁྲུངས་ཟེར། ...
 བསྐྱོད་པར་རྒྱུགས་པའི་མཁན་པོ་གཙང་། སྐྱོད་དཔོན་གཡོ་གསང་
 སྐྱོན་དམར། ལ་སྐྱོང་ཏུ་ཤང་གཉིས་སོགས་ཡིན་པའི་རག་བརྒྱན་
 གཡོམས་རྒྱགས་སུ་འཆད་པ་མང་སྟེ་ཤིན་ཏུ་མ་དག་སྟེ་སྐྱོད་པ་
 ཡུལ་གཞིང་བ་རུ་སྐྱུ་སྐྱུ་གསལ་འབར་ཞེས་བྱ་བའི་པོན་པོ་གཅིག་གི་
 སྐྱུ་སྐྱུ་སྐྱུ་དགེ་འབར་ཞེས་སུ་འཁྲུངས།⁸ ཞེས་བཤད་འདུག

ཡིན་ནའང་བཤད་ཚུལ་དེ་དག་ནི་པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐྱབ་སྐྱིད་དང་མི་
 མཐུན་སྟབས། གཙུག་ཤེང་གིས་གསལ་མེད་བཤད་སྟོམ་བཀག་ནས་རང་
 ལུགས་རྗེ་རང་བྱུང་དོན་དེ་དང་ཀུན་མཁྱེན་བྱ་གཉིས་ལ་གཏུགས་ནས་མདོ་སྐྱོད་
 ཏུ་འཁྲུངས་པར་བཤད་འདུག་པ་དེས། བེའུ་པཎ་ཏི་ཏུ་⁹དང་རྡོ་ནང་ཏུ་¹⁰
 བ་ཐའི་འདོད་ཚུལ་ཡང་རང་བཞིན་གྱིས་ཁེགས་པ་ཡིན།

གཞན་ཡང་དགུང་ལོ་རྒྱུད་ཏུས་ནས་སྐྱོད་ཀྱི་བཞུགས་གནས་རི་པོ་
 དན་ཏིག་སོགས་ལ་རྒྱས་མང་འཆེ་ཁར། འདིའི་སྐྱོར་ལ་དམིགས་བསལ་གྱིས་
 ཞིབ་འདུག་དཔྱིས་ཕྱིན་པ་གནང་བའི་མཁས་དབང་ཆེ་ཏན་ཞབས་རྒྱུང་བས་
 གྲང་གཙུག་ཤེང་གི་བཞེད་པ་འཐད་ཚུགས་སུ་བཟུང་ནས། གསལ་མེད་བཤད་
 ཚུལ་ལ་དོན་གྱིས་སྐྱོན་ཀ་གནང་འདུག་ཅིང་། མདོ་དོན་སྐྱོད་འཁྲུངས་ཤུལ་
 ཡིན་ཟེར་བའི་ཁང་བ་ཞིག་ད་ལྟོ་འདྲེན་ཏུ་ཡོད་པས་ན། སྐྱོད་འཁྲུངས་
 ཡུལ་ནི་མདོ་སྐྱོད་དན་ཏིག་གི་ཉེ་འདབས་ཏེ་དེང་སང་གི་ཡ་རྗེ་རྗེ་མ་རྒྱའི་
 འགམ་རྒྱུད་རྒྱུ་ལྷན་གྲོང་ཆོར་འཁྲུངས་པར་བཞེད་པ་ཡིན་ལ། ཀུན་མཁྱེན་
 རྒྱ་ཤེང་བཞི་བའི་རང་ནམ་དུ། རྒྱུ་ལྷན་སྟེ་བས་གསོལ་ཆས་རྒྱས་པ་སྐྱུར་ཏེ་ཆ་
 བབས་བྱས། དེ་ནས་འོང་སྐབས་སྟེ་བ་འདི་དམར་ཆང་སྐྱོད་པོ་འཁྲུངས་
 ས་ཡིན་པས་དེར་བསྐྱོར་བ་བྱས།¹¹ ཞེས་འབྱུང་བའང་དོན་གྱིས་སྐྱོད་པོ་

གོ་དགོས་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

གསལ་མེ་དང་མུང་ཆོས་འབྱུང་སོགས་ཀྱི་འདོད་པ་ལྟར་འཕན་ཡུལ་
 གྱི་བྱིས་པ་ཞིག་གིས་གྲུ་བའི་གཟུགས་རིས་ལ་བལྟས་ནས་དད་པ་སྦྱེས་ཏེ་མདོ་
 སྟོན་དུ་ཡོང་བའི་དབང་དུ་བཏང་ཆེ་རིགས་པའི་གནོད་བྱེད་འབབ་པ་སྟོག་
 མི་ལྟས་ཏེ། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་ན། “ལོ་བཙུ་ལྷ་བ་གཅིག་ ཁོང་རྣམས་
 ལ་དད་ནས།”¹² ཞེས་འབྱུང་བ་ལྟར་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་མང་གོས་སུ་སྤྲེལ་ཆེན་རབ་
 དུ་བྱུང་སྐབས་དགུང་ལོ་བཙུ་ལྷ་ཡིན་པ་ཞལ་མཚུངས་ཤིང་། དགུང་ལོ་བཙུ་
 ལྷའི་སྟེང་མདོ་སྟོན་ནས་རབ་དུ་བྱུང་བ་ཡིན་ན་དགུང་ལོ་བཙུ་ལྷའི་གོང་མདོ་
 སྟོན་ལ་ཡོང་སྐབས་ལམ་རིགས་ཡོད་དམ་ཅེད། ཡོད་ན་སུ་དང་སུ་ཡིན་པ་
 འཆད་དགོས་ཤིང་། ཅེད་ན་མདོ་སྟོན་དུ་སྟེབས་རྒྱ་དཀའ་སྟེ། གནའ་དུས་
 མདོ་སྟོན་གྱི་དབྱས་མཛུལ་བ་དར་མ་ཆོ་ལྷ་སར་སོང་ན་མ་མཐར་ཡང་ཟླ་ངོ་
 དུག་ཙམ་འགོར་ཞིང་། མཚུངས་འབྲི་རྒྱ་སོགས་གཙང་བོ་དྲ་ཅང་ཆེན་པོ་དག་
 ལན་དུ་མར་སྟོལ་དགོས་སྟབས། བྱིས་པ་ཁེར་འགྲོས་ཤིག་པར་ཟད། དར་
 མ་ཁྱུ་སྟོར་རེ་སོང་ཡང་ཆོང་ཆེན་ཆོའི་རྟ་དེལ་མདོ་གཡག་ལ་མ་བཞེན་ན་རྒྱ་
 སྤང་དེ་དག་བཟོད་མ་ལྟས་པར་ངང་སྟེག་བྱེད་དགོས་ན། དེ་འདྲའི་བྱིས་པ་
 ཞིག་དབྱས་ནས་མདོ་སྟོན་དུ་སྟེབས་རྒྱ་ཆེས་ཤིན་དུ་དཀའ་བར་སེམས། སྤྲེལ་
 ཆེན་གྱི་གདུང་རྒྱུད་ཐད་ཆེ་ཏན་ཞབས་སུ་ང་བས།

གནའ་དུས་ཆོས་རྒྱལ་མེས་དཔོན་རྣམ་གསུམ་གྱི་དུས་མདོ་སྟོན་གྱི་
 ཆར་མཐའི་སོ་མཚམས་སུང་བའི་སྟོན་དམག་དུ་མ་མངགས་པར་
 མཛད་པའི་སྟོན་ཆེན་ཞིག་གི་འགྲོག་རྩ་ཆགས་པ་ལས་མཆེད་པར་
 མདོན་ཏེ། སྤྲེལ་རང་གི་གསུང་དུ།

དང་བོ་བུད་ཅེད་སྟོག་འཆོང་མ། །

350 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ཤིང་།

བར་དུ་སྟག་སྟང་ཁྲི་གསུམ་རྩེ། །

ད་ལྟ་རྒྱ་གར་དག་བ་གསལ། ། ཞེས་རང་གི་སྒྲིམ་སྒྲིབ་
སྟེ་མ་ཐོད་རྒྱལ་གྱི་མཐའ་སོ་སྒྲུང་སྟོན་འབྲོ་སྟག་སྟང་ཁྲི་གསུམ་རྩེ་
ཞེས་པ་དེ་ཡིན་པར་གསུངས་པས།”ཞེས་དང་།

ཤིང་བཟའ་སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚན་གྱི་ཐོད་སོག་ཆོས་འབྱུང་དུ། “སྟོན་འབྲོ་སྟག་
སྟང་ཁྲི་གསུམ་རྩེ་འབྲོག་རུ་ལས་”འབྲུངས་པར་བཤད་¹³ པ་འདི་གཞིས་གྱི་
ཁྲུངས་བཅོལ་ས་སྤྱོད་རང་གི་གསུང་ཆོག་དེ་ཡིན་པ་འདྲ་ཞིང་། འགོས་
གྱིས་“འབྲོ་སྟག་སྟང་གི་ཁྲི་གསུམ་རྩེ་ཞེས་པའི་སྟོན་འབྲོ་དེས་ཆོས་དང་ལྡན་པའི་
རྒྱལ་ཐོའི་བཀའ་སྟོན་མཛད་ནས། དེས་ལོ་སྟུང་ཅུ་ཙུའ་བ་ལྷགས་པག་ལ་སྟོན་
ལས་བཏབ་ནས་ཆོ་འཕེས་ཏེ། ཙུང་ཁ་བདེ་ཁམས་སྒྲུ་ཐོ་བྱི་བ་ལ་སྒྲུ་འབྲུངས་
ཏེ།¹⁴”ཞེས་བཤད་པ་འདིས་སྤྱོད་འདི་སྟོན་འབྲོ་སྟག་སྟང་གི་སྒྲིམ་སྒྲིབ་སྟེ་མ་ཙམ་
ལས་དེའི་འབྲོག་རུ་ལས་མཛད་པའི་ཆོག་ཟུར་ཙམ་ཡང་བྱུང་མི་འདུག་ལ། སྤྱོད་
ཆོག་གྱི་མི་རྒྱུད་བཤད་སྐབས་སྒྲིམ་སྒྲིབ་སྟེ་མ་བཤད་པ་འདི་སྐབས་དོན་དང་མི་
འབྲུང་། ཡིག་ཆ་འདི་དག་གི་ཁྲུངས་བཅོལ་ས་གཙོ་བོ་ནི། སྤྱོད་ཆོག་གྱིས་སྒྲིམ་
སྟེ་མ་དྲན་ནས་གསུངས་པར་གྲགས་པའི་ཆོགས་བཅད་དེ་ཡིན་མོད། ཆོགས་
བཅད་དེ་སྤྱོད་ཆོག་གྱིས་རང་གི་མི་རབས་སྤྱོད་མའི་སྒྲིམ་སྒྲིབ་ལོ་རྒྱུས་བཟང་བ་ལ་
ངོས་བཟུང་ན་ལེགས་གྱི་སྒྲིམ་སྟེ་མ་དྲན་པར་ངོས་བཟུང་ཆོ་ཆོས་ལུགས་གྱི་
རིན་ཐང་ལོས་ཡོད་ཀྱང་ལོ་རྒྱུས་གྱི་རིན་ཐང་ནི་དེ་ཙམ་མེད་པར་སྟང་།

ཡིན་ནའང་ང་ཆོར་སྟབས་ལེགས་པའི་འབྱུང་ཁྲུངས་ཤིག་རག་པ་ནི།
རྒྱ་ཐོད་ཡིག་ཆ་ཆོས་མོ་ན། “སྤྱོད་ཆོག་དང་ཐོར་སྟོན་ཐོའི་རྒྱུད་པར་སོང་བའི་
ལུགས་ཞེན་གྱི་བརྟམ་མཚོན་ཡིན་ཟེར་བར་འདུག་¹⁵”ཅེས་འབྱུང་བ་འདི་ཡིན།
འདིས་ནི་སྤྱོད་ཆོག་འདི་སྟོན་འབྲོ་སྟེ་མ་ལོ་སྟུང་པ་ཡིན་མིན་གསལ་ཁ་བཏོད་མི་འདུག་

ཀྱང་། བོད་ཀྱི་སློབ་ཆེན་ཞིག་གི་རྒྱུད་པ་ཡིན་པར་བཤད་པ་ལ་བལྟས་ན། བོད་
དུ་སློབ་འབྲོ་སྟེན་སྣང་གི་འབྲོག་རུ་ལས་མཆེད་པར་བཤད་པ་དོན་གྱིས་དེའི་
རྒྱུད་པ་ཡིན་སྟེན་ཅིང་། ཆོ་ཏན་ཞབས་རྒྱུད་བས་སླ་ཆེན་འབྲུངས་ཡུལ་གྱི་ཡུལ་
མི་ཆོས་ཁོང་ནམས་ཆོས་རྒྱལ་སྟོང་བཅན་སྐམ་པོའི་གདུང་རྒྱུད་ཡིན་པར་
འདོད་པའི་ངག་རྒྱུན་རྒྱུ་ཡང་སྤྱད་ཆུ་མཆན་ཅན་གྱི་ངག་རྒྱུན་ཞིག་དུ་སྤྱང་།

སླ་ཆེན་གྱི་སྟོན་རྒྱུན་ནི་གཙང་རབ་གསལ་དང་། གཡོ་དགེ་འབྱུང་།
དམར་ཤུ་ཁྱ་ཕེ་(འདི་དག་ལ་འདྲེན་རྒྱུ་དང་མིང་མི་འདྲ་བ་མང་པོ་
འདུག)གསུམ་དབུས་ནས་མདོ་སྨྲ་དུ་བྱོས་བྱོལ་ལ་ཕེབས་ཏེ། དེང་སང་གི་
མདོ་སྨྲ་གཅན་ཆའི་ཨན་རྒྱུང་གནམ་རྫོང་དང་། ལོ་རྩི་རྩེ་བྲག་བཡན་གྱི་
དན་ཏིག་ཤེལ་གྱི་ཡང་དགོན་བཅས་སུ་བཞུགས་སྐབས་སླ་ཆེན་རབ་དུ་བྱུང་
བར་འགོས་དང་ཀྱན་མཁྱེན་བུ་སོགས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སླ་བ་མང་ཤོས་ཀྱིས་
བཞེད་དོ།

ཕྱིས་བསྟན་རྫོགས་ཀྱི་ཁ་སྐོང་རྒྱའི་དགེ་སྦྱོང་གཉིས་བཅའ་བར་བཤད་
པའི་ཐོག་ནས་བལྟས་ཆོ། སྐབས་དེར་མདོ་སྨྲ་གཅན་ཆ་དང་། བཡན། ཙོང་
ཁ་བདེ་ཁམས་(འདིར་མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་བཞུགས་གནས་མཆམས་ཁང་
ལྟ་བུ་ད་ལྟའི་བར་ཡོད་ཅིང་། སུམ་པ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་མཁས་པ་མི་
གསུམ་དགོངས་པ་རྫོགས་སའང་གནས་འདི་ཡིན་ཅིང་། ཕྱིས་སྤྱི་གདུང་ལ་
རྫོད་ཡོད་པ་དང་བདུད་རྩི་འབབ་རྒྱུ་སོགས་བཤད་འདུག)ཡ་རྩི་སོགས་
མཁས་པ་མི་གསུམ་བཞུགས་ཡུལ་གྱི་ཉེ་འཁོར་དུ་བོད་ཀྱི་རབ་བྱུང་བ་གཞན་
མེད་པ་ཤེས་བྱས་ཤིང་། རྒྱ་མཆན་དེའི་རྒྱལ་ལོགས་ནས་“མདོ་ཁམས་སུ་སྟོན་
གསུམ་རྒྱུན་དང་མདོ་སྨྲ་གྱི་བཤད་རྒྱུན་སོགས་ཀྱང་ནམ་དར་བ་ནས་ད་
ལྟའི་བར་དུ་བར་མཆད་པར་ཡོད་པ་འདི་ཡིན་ནོ།”¹⁶ཞེས་མཁས་པ་སྐོར་རེས་

352 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ཁྲིམས་ཀྱི་

མདོ་སྨད་དུ་བསྐྱེད་པ་བྱེད་ཀྱི་ནུས་ཀྱི་ཞུགས་མི་བཞེད་པ་ལ་དོགས་པ་ཆེ་རུ་
འགྲོ་བ་ཡིན།

ལར་ནས་སྐབས་དེར་དམར་གཡོ་གཙང་གསུམ་དབུས་ནས་འདུག་
མ་ཐུབ་པར་མདོ་སྨད་དུ་བྱོས་བྱོལ་ལ་ཐེབས་པ་འདིའི་ཐོག་ནས་བལྟས་ཆོ།
སྐབས་དེའི་བསྐྱེད་སྐབས་ཀྱི་བྱུང་བུ་གསུམ་མདོ་སྨད་མཐའ་མཚམས་སུ་སླེབས་མ་
ཐུབ་ཏུ་བྱུང་མཐོང་སྟེ། གལ་སྲིད་མདོ་སྨད་དུ་འང་དབུས་གཙང་རི་བཞེན་
ཀྱི་རབ་བྱུང་བ་སྟོད་ཐབས་མེད་ཆོ་བྱོས་བྱོལ་དུ་སླེབས་ཀྱང་ཞི་བདེ་བག་
ཐེབས་ཀྱི་སྟོད་ཡུལ་ཞིག་རྟེན་དཀའ་བ་དང་། ཐུའུ་བཀྱན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མས་
མཛད་པའི་སླ་ཆེན་ཀྱི་ནུས་ཐར་དུ།

དེ་ནས་སླ་ཆེན་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ཅང་ཨིན་ཅེ་མཁར་མི་ཉག་སྐྱའི་ཡུལ་
དུ་བྱོན་ཏེ་གོ་རོང་སེ་རྟེ་གཤམ་ལ་འདུལ་བ་གསན་པས་ཡུང་སྟེ་བཞི་
བསྐྱེད་བཅོས་དང་བཅས་པ་གནང་ནས། ཞེས་དང་། མདོ་སྨད་
ཆོས་འབྱུང་དུ་འང་མི་ཉག་སྐྱའི་ཡུལ་དུ་གོ་རོང་སེ་རྟེ་གཤམ་ལས་
འདུལ་བ་དང་། ཤར་ཕྱོགས་ལྷ་ཅེ་རྟེ་ཏིག་དུ་སྟོན་ཀྱི་ལྷ་རྟེན་མང་དུ་
བཞུགས་པའི་དགེ་འདུན་ཀྱི་གནས་ཤིག་དུ། ཀྱའོད་མཆོག་གཤམ་
པ་ལས་འབུམ་ཁྲིམས་དང་། ཐེག་ཆེན་ཀྱི་ཆོས་ལོ་བརྒྱ་གཉིས་གསན།¹⁷

ཞེས་སོགས་ལ་གཞིགས་ན། སྐབས་དེ་དག་དུ་མདོ་སྨད་བྱང་ཤར་ཀྱི་མཐར་
གཏོགས་པའི་ཡུལ་ཆ་དག་དུ་གོ་རོང་བ་ཀྱའོད་ཆོས་གཤམ་ལྷ་བྱུ་ཆོས་འདུལ་
བ་དང་མདོ་སྟེའི་སྟེ་སྟོན་ཀྱི་བཀའ་སྲོལ་འཛིན་མཁན་ཡོད་འདུག་པ་བསམ་
སྟོ་མི་གཏོག་ཐབས་མེད་ཡིན།

ཤིང་བཟའ་སྐལ་བཟང་གི་བོད་སོག་ཆོས་འབྱུང་དུ། “མདོ་སྨད་དུ་
ཐེབས་ནས། ཨན་ཆུང་གནས་རྫོང་དུ་ཡིབ་ནས་བཞུགས་ཤིང་། ཕྱིས་སུ་

འབངས་ཁྱེན་ལོག་བྱང་ནས་གསང་སྐྱེད་མི་དགོས་པ་ན།¹⁸” ཞེས་གསུངས་
འདུག་པ་ལ་རུང་ཟད་ཅིག་བརྟག་ན། འབངས་ཁྱེན་ལོག་ནི་བཙན་པོའི་རྒྱལ་
རབས་ཐོར་ནས་ལོ་༡༥ བ་ཉེ་སྤྱི་ལོ་༡༥༧ ལོར་མགོ་ཚུགས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་
འབངས་ཁྱེན་ལོག་བྱང་ནས་ལོ་༡༥ བ་ཉེ་སྤྱི་ལོ་༡༥༩ ལོར་འབྲུངས་ཤིང་། དེ་
ནས་ལོ་༡༥ རྗེས་དྲེ་སྤྱི་ལོ་༡༥༠ བ་ལ་རབ་དུ་བྱུང་། དེ་ནས་ས་སྐྱེད་ཉེ་དགྲུང་
ལོ་༡༡ ཐོག་བསྐྱེན་པར་རྫོགས་པར་བཤད་པ་ལྟར་ན་སྤྱི་ལོ་༡༡༤ ལ་འཁེལ།
སྤྱི་ལོ་འབྲུང་སྐྱེད་ལོ་རྒྱུས་པལ་ཆེར་དུ་སྤྱི་ལོ་བསྐྱེན་པར་རྫོགས་ནས་ལོ་ལྔ་བ་
ན་གྲུམ་སྤྱབས་གཉིས་བསྐྱེན་པར་རྫོགས་པ་ལྟར་ན་སྤྱི་ལོ་༡༡༩ ལ་འཁེལ་བ་
འདི་དག་གྲུང་བསྐྱེད་ནས་བལྟས་ཆོ། སྤྱི་ལོ་༡༥༧ ལོར་འབངས་ཁྱེན་ལོག་
བྱུང་བ་ནས་ལོ་༥༧ གྱི་རྗེས་སུ་སྤྱི་ལོ་པོས་དན་དྲིག་དུ་མཁས་པ་མི་གསུམ་
མངལ་བ་ཡིན་པས། འབངས་ཁྱེན་ལོག་མ་བྱུང་བར་མཁས་པ་མི་གསུམ་མདོ་
སྤྱི་དན་དྲིག་ཕྱོགས་སུ་ཡིབས་བསྐྱད་བཤད་པ་དེ་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་
དང་མི་མཐུན་མོད། མཁས་པ་མི་གསུམ་མདོ་སྤྱི་དུ་སྤྱི་ལོ་སྐབས་ད་དུང་
མེར་མོ་བ་རྒྱམས་ལ་འདིགས་སྤྱང་རུང་ཟད་ཡོད་པའང་མཐོང་སྟེ། སྤྱི་ལོ་
བཏགས་མར་མཁས་པ་མི་གསུམ་དབུས་ནས་སྤྱང་ཆས་སུ་བརྒྱས་ནས་ཡོང་
ཞིང་། དན་དྲིག་དུ་སྤྱི་ལོ་སྐབས་ནས་གྲུ་ཆས་ཀྱི་སྐབས་ལུལ་དེ་བ་རྒྱམས་ཀྱིས། “ཨ་
བ་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་བྲིམས་ཀྱིས་མ་བྱུང་བའི་མི་གདའ་འོ་མཆིས་པས། བྱིད་
ནས་ནགས་སུ་སྤྱི་ལོ་¹⁹” ཞེས་གསལ་བ་འདིའི་ཐོག་ནས་ལམ་ཙམ་མཐོང་ཐུབ་
ཀྱང་། གནས་ཚུལ་འདི་འབངས་ཁྱེན་ལོག་བྱུང་ནས་དམར་གཡོ་སོགས་ཐོག་
མར་མདོ་སྤྱི་དུ་སྤྱི་ལོ་སྐབས་ཁོང་རྒྱམས་རབ་བྱུང་བ་ཡིན་པ་མིས་ཤེས་མི་
རུང་སྐབས་ཡིབ་ནས་བསྐྱད་ཡོད་མེད་ལོ་ཆོགས་ཀྱིས་བསྐྱབས་བེན་ནས་ཡང་
བསྐྱར་སྐྱབ་བྱེད་དགོས་གལ་མི་ཆེ་ཡང་། རིགས་པས་ཀྱང་གཞོད་དེ། གལ་

རོཤེས་རབ་བྱང་ཆུབ་དྲུག་ཡིན་ལ། འདི་ནམས་ཀྱིས་སྒྲ་ཆེན་གྱི་མདུན་ནས་
 དག་ཚུལ་གྱི་སྟོན་པ་སྒྲངས་ཀྱང་། མཁན་སྟོབ་ཆ་མ་ཆང་བས་བསྟན་རྟོགས་
 བསྐྱབ་མ་ཐུབ་པར་རེ་ཞིག་ལུས་པས་ཁམས་ཀྱི་ཐོག་པོ་མི་དྲུག་ཏུ་གྲགས་ཤིང་།
 དག་འདུན་མ་འཛོགས་ཀྱི་བར་དུ་གྲ་ཆས་གཡོགས་ཏེ་བཅུན་པའི་གཟུགས་སུ་
 བྱས་པས་“ཐོག་པོར་”ཐོགས་པར་བཤད་ཚུལ་ཡང་འདུག་མོད། “ཁམས་ཀྱི་
 ཐོག་པོ་”བཏགས་ལུགས་ལ་བལྟས་ན་དོན་གྱིས་ཡིན་རྒྱུ་ནི། འདིག་ཉེན་སྦྱིའི་
 ལུགས་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྒྱལ་སའམ་གྲོང་ཁྱེར་ཆེན་པོར་འཛོལ་འདེམ་ནམས་ཀྱིས་
 རྟོགས་མཐའ་གྲོང་གསེབ་ནས་ཡོང་མཁན་ལ་མཐོང་རྒྱུ་ཉིད་སྟོན་ཡོད་པ་
 ལྟར། ཕྱིས་སུ་དབུས་པ་མི་བཅུས་སྟོན་རྒྱུན་སྒྲངས་ནས་ཁོང་ཆོ་ཁྱད་པར་དུ་
 འཕགས་པ་སྟོན་ཆེད། དུལ་མཐའི་མདོ་ཁམས་པ་དེ་དག་གི་སྟོན་པ་ལ་ཆ་ལག་
 མི་ཆང་བ་སོགས་བརྟན་བཅོས་མཐོང་རྒྱུ་གིས་བཏགས་པའི་མིང་དུ་སྟངས་།
 གང་ལྟར་ཐོག་པོ་མི་དྲུག་ཏུ་གྲགས་པ་འདི་དག་ཀྱང་མདོ་སྟོན་གྱི་མི་ཡིན་ཏེ།
 གངས་ཅན་མཁས་དབང་རིམ་བྱོན་གྱི་མིང་མཛོད་དུ། ཐོག་པོ་མི་དྲུག་ནང་
 གི་འལ་བ་རྩོམ་དབང་ཕྱག་མདོ་སྟོན་ནས་འབྲུངས་ཚུལ་དང་དན་ཏིག་སོགས་
 སུ་བཞུགས་ཚུལ་སྟོར་རྒྱས་ཅམ་བཤད་²⁰འདུག་པས་ཀྱང་བདེན་དཔང་བྱེད་
 ཐུབ་པ་ཡིན།

སྐབས་དོན་ཕྱིས་རིམ་གྱིས་སྤྱི་མེས་ཤེས་རབ་ཚུལ་ཁྲིམས་སོགས་དབུས་
 གཙང་གི་མི་བཅུ་མདོ་སྟོན་དུ་སྟོན་རྒྱུན་དང་ཆོས་ལེན་དུ་ཡོང་བ་ཡིན་ལ། ལ་
 རྒྱས་ཡིག་ཆང་མང་པོ་ཞིག་ན་མི་བཅུས་སྟོན་དངོས་ལས་སྟོན་རྒྱུན་སྒྲངས་
 པར་བཤད་ཀྱང་། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་དུ་དབུས་གཙང་གི་མི་དྲུག་ལས། སྤྱི་མེས་
 ཤེས་རབ་ཚུལ་ཁྲིམས། འབྲེ་ཡེ་ཤེས་ཡོན་ཏན། ཆོང་བཅུན་ཤེས་རབ་སེང་གེ་
 ལ་སྟོན་རྩོམ་དབང་ཕྱག་བཞི་བོས་སྟོན་དངོས་ལས་སྟོན་པ་སྒྲངས་ཤིང་།

356 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུ་ལྡན་གཞུང་གི་དང་།

སྐྱེ་བཅུ་ལྟོ་གོས་དབང་ཕྱུག་དང་། རག་གི་ཚུལ་ཁྲིམས་འབྱུང་གནས། སྐྱེ་
པ་ཡེ་ཤེས་སྐྱོ་གོས་གསུམ་པོས་གྲུམ་སྐྱབས་གཉིས་ལས་སྒྲིམ་པ་སྤངས་པར་
བཤད།²¹ འདིས་མི་དྲུག་བཤད་ནས་དོན་གྱིས་བདུན་སྐྱེ་བས་འདུག་པ་ནི་སྐྱེ་
རག་གཉིས་གཅིག་དུ་བགྱང་བར་ཡང་བཤད་ལ། དབུས་པ་གསུམ་དང་གཙང་
བ་གསུམ། དབུས་མིན་གཙང་མིན་གཅིག་སྟེ་མི་བདུན་གྱི་བཤད་སྐྱོས་ཀྱང་
བཀོད་འདུག

འགོས་ལོ་དེ་བ་སྟོན་ན། དབུས་གཙང་བ་དག་ལས་ཐོག་མར་སྐྱེ་ཆེན་
ལས་སྒྲིམ་པ་ལེན་མཁན་ནི། སྐྱེ་མོར་ཡེ་ཤེས་གཡུང་རྒྱུད་དང་། དེ་ནས་བར་
གནས་བརྟན་གྲགས་པ། དེ་ནས་ཇ་བ་གྲགས་པ་དང་བཅུ་ཆེན་ཤེས་རབ་
འབྱུང་གནས་གཉིས། དེ་ནས་བཞད་དཔལ་གྱི་རྩི་རྩེ་དང་སྐྱེ་གས་རྒྱ་མཆོ་
གཉིས། དེ་ནས་འལ་བ་རྩི་རྩེ་དབང་ཕྱུག་དང་བསྐྱབས་ལབ་ཤི་དཔལ་གྱི་
དབང་ཕྱུག་གཉིས། དེ་ནས་ཐོང་མཆོག་ཆོས་སྦྱང་དང་འཆུ་ར་ཤེས་རབ་མཆོག་
གཉིས་ཏེ། འདི་དག་དབུས་གཙང་གི་མི་བརྒྱུད་བགྱངས་ཤིང་། འདི་བརྒྱུད་
ནང་གི་འཆུ་ར་ཤེས་རབ་མཆོག་གི་སྒྲིམ་པ་ལེན་སའི་མཁན་བྱ་སྐྱེ་ཆེན་དགོངས་
པ་རབ་གསལ་མ་ཡིན་པར། སྐྱེ་ཆེན་གྱི་དངོས་སྟོབ་སྐྱེ་མེས་ཤེས་རབ་ཚུལ་
ཁྲིམས་སོགས་དབུས་གཙང་གི་མི་བརྒྱུད་པར་བཤད་²²འདུག ཆོས་འབྱུང་
མཁས་དག་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོའི་གསུང་སྐྱོས་བཀོད་པ་ན།

བརྟན་པ་བསྐྱབས་པའི་དུས་དབུས་ནས་ཞང་མངའ་འཇམ་དཔལ་
དང་ཡང་གོང་ཤེས་རབ་འབྱུང་གནས་གཉིས་ཁམས་སུ་བྱོན། དེའི་
ཆེ་ཡང་གོང་གིས་ཁྲུངས་བརྟན་ནས་ཞང་མངའ་འཇམ་དཔལ་ལས་
སྐྱེ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་བསྐྱེན་པར་རྫོགས། དེའི་མཁན་
བྱ་ཚོག་རྩི་དཔལ་གྱི་དབང་ཕྱུག་དང་གྲུམ་བྱིང་སྐྱེ་ཆེན་གཉིས་

ཡིན། དེ་ཆོ་གཙང་བ་ལོ་ཆོང་གཉིས་དབུས་པ་སྤྱུ་མེས་དང་འབྲིང་
སྟེ་བཞིས་ཅོག་གུམ་ལ་མཁན་སྟོབ་ཞུས་ཏེ་སྒྲངས་་་་དེ་ནས་རག་ཤི་
ཚུ་ལ་འབྱུང་ཁམས་སུ་སྟོམ་པ་སྒྲངས་ནས་བྱོན་ཏེ་སྤྲང་གསལ་སྟེ་
ཁང་བཟུང་། དེའི་འོག་ཙམ་དུ་ཅ་ཚུན་སྟོ་ཤོས་བྱོན་ཏེ་སྟོམ་པ་མ་
སྒྲངས་སྟོན་གྱི་དགྲ་བཙེན་གཙུག་ཅན་ལ་གཙུག་སྤྱད་རང་གིས་
དོར་བ་ཡིན། དེས་ན་དབུས་ཀྱི་བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་ཐོག་མ་སྤྱུ་མེས་
ཡིན་ལ།²³

ཞེས་སྒྲ་ཆེན་ལ་སྟོམ་པ་འཕོག་མཁན་ཡོངས་གྲགས་ལོ་རྒྱུས་དང་མི་
མཐུན་ཅིང་། ཟུང་ཆོས་འབྱུང་དུའང་།

ཨན་ཚུང་དུ་བྱོན་ཏེ་དབུས་པ་མི་དྲུག་དང་ཏ་ཤང་གཉིས་ཏེ་བརྒྱད་
པོ་འཆོགས་ནས། ལྷ་ལུང་དབྱངས་རབ་འབྱོར་གྱིས་མཁན་པོ་བྱས།
རོང་སྟོན་མེང་གེ་གྲགས་ཀྱི་སྟོབ་དཔོན་དང་གཙང་རབ་གསལ་
གྱིས་ལས་སྟོབ་བྱས། གཞན་པ་ནམས་ཀྱི་དད་པའི་དགེ་འདུན་
མཛད་དེ་བསྟེན་པར་རྫོགས་པར་མཛད་དོ།²⁴”

ཞེས་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲ་བ་སུ་དང་ཡང་མི་མཐུན་པ་ཞིག་
བཤད་པ་འདྲིར་གཞི་ཁྲུངས་བཙན་པོ་ཡོད་མེད་གང་ལྟར་ཡང་། སྐབས་དེར་
དབུས་གཙང་གི་དགེ་སྟོང་དྲུག་ཨན་ཚུང་གནམ་རྫོང་དུ་འཆོགས་ཡོད་པ་
བདེན་ན་རྒྱའི་ཏ་ཤང་གཉིས་དགོས་དོན་མེད་པ་འདྲིས་ཀྱང་ཚུང་གཞོད་པར་
སེམས་སོ།

སྤྱི་ལོ་འདི་དག་གྱུང་བསྐྱེད་ནས་དབྱུང་ན་དུང་དཀར་སྟོ་བཟང་
འབྲིན་ལས་ཀྱིས་སྤྱུ་མེས་ཚུ་ལ་བྲིམས་ཤེས་རབ་གྱིས་མཛད་པའི་བསྟན་པ་ཕྱིར་
དར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པ་ལ་གཏུགས་ནས་དབུས་གཙང་གི་མི་བརྒྱུས་སྒྲ་ཆེན་

358 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ཁྲིམས་ཀྱི་

དངོས་ལས་སྒྲིལ་རྒྱུ་སྤྲོད་པ་མ་ཡིན་པར། སྤྱི་ཚེན་གྱི་དངོས་སྤྱོད་སྤྱོད་གོང་
ཡེ་ཤེས་གཞུང་དྲུང་གི་སྤྱོད་པ་མ། གྲུལ་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཆོན་ལས་སྤྲོད་པ་ཞེས་
བཤད་ཅིང་། དབུས་གཙང་གི་མི་བརྒྱ་མདོ་སྨད་དུ་སྤྱོད་པ་དྲུས་ནི་སྤྱི་ལོ་༡༧༥
ལོ་ཡིན་པར་བཤད་²⁵ འདྲུག

ཡིག་ཆ་གཞན་དུ་དབུས་གཙང་གི་མི་བརྒྱ་རབ་དུ་བྱུང་བའི་ལོ་ཚིགས་
བཀོད་པ་མ་མཐོང་ཡང་། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་མང་པོ་ཞིག་དུ་དབུས་གཙང་དུ་
བསྐྱེད་པའི་སྤྱི་ཚེན་ཡང་ཐོས་རྒྱུ་མེད་པར་ལོ་བརྒྱ་སྤྱོད་པ་མ་མས་བྱིན་པར་
བཤད་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༧༥༡ ལོར་དབུས་གཙང་བ་བརྒྱ་རབ་དུ་བྱུང་བ་ལྟར་
ན་སྤྱི་ཚེན་འདས་ནས་ལོ་གསུམ་གྱི་རྒྱུ་ལ་འཁེལ་བས། ཁོང་ནམས་ཀྱི་སྤྱོད་
རྒྱུ་སྤྱོད་དངོས་ལས་སྤྲོད་པར་བཤད་པ་དེ་འགྲིག་དཀའ་ཞིང་། ལོ་རྒྱུས་
ཡིག་ཆིང་ཁུངས་བརྒྱུན་དུ་བཟང་བའི་སྤྱོད་པ་ཞེས་བཤད་པ་མ་མས་ཡང་། ལྷོ་བས་
བབས་ཤིང་དང་། གྲུལ་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཆོན་གཞིས་ཀྱིས་སྤྱི་ཚེན་ལས་སྤྱོད་རྒྱུ་
སྤྲོད་པའི་སྤྱོད་པ་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཞིག་གསལ་བ་ནི།

དེ་ནས་ལོ་ལྔ་ན། ལྷོ་བས་བབས་ཤིང་དང་། གྲུལ་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཆོན་
རབ་དུ་བྱུང་། ... ལྷོ་བས་ཀྱི་རྒྱུ་ལ་མཁན་བརྒྱུད་ཅིས་གྲགས། གྲུལ་
ཀྱི་རྒྱུ་ལ་བརྒྱུན་རྒྱུད་ཅིས་བྱ་བར་གྲགས་སོ། ... དུས་དེ་ཙམ་
དབུས་ན་སྤྱོད་པ་དང་བཤད་པའི་གདམས་ངག་གི་བཀའ་འཆད་
ནས་གང་ཡང་མེད།²⁶

ཅིས་ཀྱང་གསལ་བ་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་བསམ་ན། དབུས་པ་མི་བརྒྱས་སྤྱོད་
ཆེན་གྱི་ཞབས་མ་ཟེན་པ་དེ་བདེན་ཤས་ཆེ་བ་ཞིག་དུ་མཐོང་ངོ་།

ད་དུང་ང་ཚོས་གསལ་བོར་ཤེས་སྤྱོད་པའི་དོན་དག་ཅིག་ནི། སྤྱི་ཚེན་
ལས་ཐོག་མར་སྤྱོད་པ་ལེན་མཁན་གྲུལ་སྤྱོད་གཞིས་ནི་མདོ་སྨད་རང་གི་མི་ཡིན་

པ་འདི་རེད། སྤྱི་ཞབས་བཏགས་མ་རྟ་སའི་དཔར་མར་མཆན་ཉགས་བརྟུག་
སྟེ། བྱམ་དང་བབས་ཤི་གཉིས་ཁམས་པ་ཡིན་པར་བཤད་པ་དེ་དེར་དུས་རྒྱ་
གར་བོད་མི་ཆོས་འདོད་པའི་ཁམས་པ་མ་ཡིན་པར། གནའ་དུས་མདོ་སྐྱོད་
ལ་ཁམས་སུ་འབོད་སྐབས་ཀྱི་བརྗེ་ཆད་ཡིན་པ་སྤྱི་བཞེད་རང་ལ་བསྐྱོན་ན་
གསལ་བོ་ཡིན། ཟུང་ཆོས་འབྱུང་དུ།

རྒྱལ་རབས་ཁ་ཤས་དང་ལོ་རྒྱུས་སལ་ཆེ་བ་ལས་དབྱས་གཙང་གི་མི་
བརྟུའམ་དུག་གིས་ཁམས་ལ་བྱོན། སྤྱི་ཆེན་པོ་དགོངས་པ་རབ་
གསལ་ལ་མཁན་པོ་ཞུས་ནས་སྟོམ་པ་སྤྱངས་སོ་ཞེས་པ་སོགས་དང་།
... ཁུངས་མི་བདུབ་པའི་རག་བརྒྱད་གཡོམས་རྒྱགས་སུ་འཆད་པ་
དར་བ་ནི་ཤིན་ཏུ་ཞོར་ཞིང་འབྲུལ་བ་མ་དག་པ་སྟེ་...གཞོན་བན་
ཆོས་མཆོག་དང་བཅས་དང་བདུན་གྱིས་བྱམ་ལྷ་རྒྱ་ཡེ་ཤེས་རྒྱམ་
མཆན་ལ་མཁན་པོ་ཞུས།²⁷

ཞེས་དཔལ་ངར་གྱི་ངང་བཤད་པ་ཡང་ཉ་ལམ་བདེན་ཤས་ཆེ་བའི་གཏམ་དུ་
སྤང་། དེབ་སྟོན་དང་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་གཉིས་ཀྱིས་དབྱས་གཙང་གི་མི་བརྟུ་
ཚང་མས་སྤྱི་ཆེན་དངོས་ལས་སྟོམ་པ་སྤྱངས་པར་མི་བཞེད་པ་ཙམ་ལས། དེ་
དག་མང་ཤོས་ཀྱིས་སྤྱི་ཆེན་དངོས་ལ་གཏུགས་པ་སོགས་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་ལོ་
རྒྱུས་རྣམས་དང་འགལ་འགྲོ་བ་ཤིན་ཏུ་གསལ་བོ་ཡིན།

ལོ་ན་སྤྱི་བཞེད་དུ་དབྱས་གཙང་གི་མི་བརྟུ་དང་། བརྟུ་གཉིས། བདུན།
དུག་སོགས་བྱངས་འདྲེན་མི་འདྲ་བ་དེ་དག་ནང་འགལ་ཤ་སྟེག་དུ་སོང་བར་
སྟམ་ན། ཁོ་བོའི་བསམ་པར་དེ་དག་ནང་འགལ་དུ་མི་འགྲོ་སྟེ། དེབ་སྟོན་ན།
“སྤྱི་ཆོར་ཡེ་ཤེས་གཡུང་རྒྱུད་ཞེས་བྱ་བ་དེ་འཁོར་མང་བོ་དང་བཅས་དན་ཏིག་
དུ་བྱོན་པ་དང་།”²⁸ཞེས་གསལ་བ་འདི་ལས་ཤེས་རྒྱུ་གལ་ཆེན་ཡོད་དེ། སྐབས་

དེར་སྒྲ་ཆེན་བཞུགས་ཡུལ་རི་བོ་དན་དྲིག་ཕྱོགས་སུ་ཕྱོན་པའི་དབུས་གཙང་
བ་བརྩ་ཙམ་ཁོ་ན་མ་ཡིན་པར་མང་བོ་ཡོད་པའི་ནང་ནས། གཙོ་གས་བརྩམས་
དྲུག་ཙམ་གྱི་མིང་ལོ་རྒྱས་ཡིག་ལམ་དུ་བཤོད་ཅིང་། འཁོར་ཕལ་བ་དག་གི་མིང་
དངོས་སུ་མ་བྲིས་པའམ་སྐབས་རེར་བྲིས་ཤིང་སྐབས་རེར་མ་བྲིས་པས་འདི་
དག་གི་གངས་འབྲེན་ལ་མི་མཐུན་པ་བྱུང་བར་སྟུག། ད་དུང་ཤེས་ཐུང་གཞན་
ཞིག་ནི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ན། “གཙང་བ་མི་ལྷ་ཟེར་བར་འདུག་པ། རིམ་པ་
བཞིན་ཕྱོན་པས། མང་དུ་སོང་བར་ཡིན་ནམ་བསམ།”²⁹ ཞེས་གསལ་བ་འདིའི་
ཤུགས་ལས་ཀྱང་། མི་བརྩ་ཙམ་གྱིས་མི་ཆད་པར་སྤྱིར་མདོ་སྤྲད་དུ་དབུས་
གཙང་གི་ཆོས་དང་སྟོན་རྒྱན་འཆོལ་མཁན་མང་བོ་སྟེ་བས་པ་ཤེས་ནས།

མདོ་དོན་ཡང་སྒྲིང་དབུས་གཙང་བ་བརྩུ་ལས་གཅིག་གྲང་མ་ཆད་
 པར་སྒྲ་ཆེན་དངོས་ལས་སྡེ་མ་རྒྱུན་སྒྲངས་མིན་དེ་གནད་འགག་གང་ཡང་མ་
 ཡིན་པར། དེ་དག་གང་རྒྱུར་གིས་སྒྲ་ཆེན་ལས་སྡེ་མ་རྒྱུན་སྒྲངས་པ་ལ་སྲུས་གྲང་
 བསྟོན་མི་རྒྱས་ཤིང་། བོད་བརྒྱུད་ནང་བའི་བསྟན་པ་རྟ་ར་ལས་གྲང་ཉག་སྲ་
 བའི་སྐབས་བསྟན་པའི་མེ་རོ་མདོ་སྐྱད་ནས་གསོས་པ་འདི་དྲ་ཅང་གལ་ཆེན་
 ཡིན་ལ། རཁས་པ་ལྷེ་ལུས་“མདོ་སྐྱད་ནས་བསྟན་པའི་མེ་རོ་བསྐྱངས་པས་སྒྲ་
 ཆེན་ཞེས་སོ།³⁰” ཞེས་འདི་བ་སྒྲ་ཆེན་འདོགས་དགོས་པའི་རྒྱ་མཆན་གསུངས་
 པ་ལྟར་བོད་ལུགས་ཀྱི་ནང་བར་ཁས་འཆང་མཁན་ཞིག་ཡིན་ཕྱིན་སྒྲ་ཆེན་འདི་
 བའི་བཀའ་ངོན་བྱས་ཤིང་གནད་ཀྱི་དོན་པོ་ཡིན།

ཕྱི་རབས་པོད་ཀྱི་མཁས་པ་སྟོར་རེས་བླ་ཆེན་གྱི་སྟོན་རྒྱན་འདི་ལ་ཐེ་
 ཆོམ་སྟེས་ནས་སྟོད་ནས་བརྒྱད་པའི་པཎ་ཆེན་སྟོན་རྒྱན་ལྟར་བསྐྱར་སྤྲུབ་བྱས་
 པ་ལ་ཉེ་རབས་མཁས་པའི་དབང་པོ་ཆེ་ཏན་ཞབས་བྱུང་བས་དགག་པ་གནང་
 འདྲུག་པ་འདིར་བྱངས་ན།

རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་རང་ནམ་དུ་ཀླུ་ལར། སྤྲུལ་ཆེན་བསྟེན་པར་རྫོགས་
 དུས་ཀྱི་ཁ་སྐོང་གི་རྒྱ་བན་གཉིས་སྟུལ་བ་ཡིན་མིན་ཐེ་ཆོམ་པའི་སྒོས་
 རྟེན་དང་ཆབ་བས་སོགས་སྟུགས་མ་སྟུགས་མངོན་ཤེས་ཀྱིས་དཔྱད་
 མ་ཤེས། ཞེས་གསུངས་པའི་དོན་ནི། རྒྱལ་དབང་དགྲུང་ལོ་རེ་
 གཅིག་གི་དུས་སྤྲུལ་ཆེན་ནས་བརྒྱད་པ་ཐུགས་ལ་མ་བབས་པར་པའ་
 ཆེན་བརྒྱད་ལྟར་བསྐྱར་སྐྱབ་བྱེད་པའི་སྐབས་སྤྲུལ་ཆེན་བརྒྱད་ལ་མི་
 འོས་པའི་ཐུགས་དོགས་འབྱུངས་པའི་གསུང་ཟུར་གཅིག་སྟེ། གསུང་
 འདིའི་བབ་ལ་གཞིགས་ན། སྟུལ་བ་མ་ཡིན་ན་ནི་རྒྱ་བན་གཉིས་ཀྱིས་
 བོད་ཀྱི་སྐད་བརྗེ་མི་གོ་བར་འདུག་ཅེས་གསུངས་པ་ཞེ་ཡིན། ཡིན་
 བ་འདུལ་བའི་རང་སྐད་ལ་སྟུལ་བས་ལས་གྲ་བྱེད་རུང་བར་འདུལ་
 གཞུང་གང་དུ་གསུངས། རྒྱ་གཞོན་མ་དང་དེར་བས་མ་ཞེས་པ་སྤྲུལ་
 ཆེན་བརྒྱད་ལ་ཡོད་དམ་སྟུལ་པའི་ཐུགས་དོགས་འབྱུངས་པ་དེ་ལ་
 འདི་ལྟར། སྦྱིར་ཁྱུས་རྒྱས་གཞོན་མ་ཐག་དང་། དེར་བས་ཞེས་སྟུལ་
 མ་ཐག་མཁན་པོ་གྲོངས་པའི་ངག་སྒྲོས་དེ་ནམ་དག་ཞེ་ཡིན། ཡིན་
 བ་དེ་འབྲེལ་སྟེ་སྟེད། བརྒྱལ་སྟེད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན་ཡང་།
 བསྐྱབ་བྱའི་སྒོ་ལ་དེ་ཙམ་ཀྱིས་སྟོམ་པ་ཐོབ་སྟོ་སྟེས་ཆར་ན་དེ་ལ་སྟོམ་
 པ་ནམ་དག་ཐོབ་པར་འདུལ་བའི་ལུང་གིས་གྲུབ་པར་རྒྱལ་དབང་
 རིན་པོ་ཆེར་ཐུགས་དོགས་དེ་འབྱུངས་དོན་མི་གདོ། དེར་བས་
 ཞེས་པ་ནི་དེ་ཙམ་མོ་ཞེས་པའི་བརྗེ་རྟེན་རོ། ། གཞན་ཡང་རྒྱལ་
 དབང་གི་ཐུགས་ལ་ཤིན་དུ་འབབ་པའི་ཁ་ཆེ་པའ་ཆེན་ཤུ་ཐེས་
 ཀྱང་ལས་ཀྱི་ཆོ་ག་ནམས་བོད་སྐད་དུ་གསུངས་པ་ག་ལ་ཡིན།
 ལེགས་སྦྱར་སྐད་དུ་གསུངས་པ་ཡིན་ན་བོད་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱ་ཡོད་ཆད་

དེ་དག་ལ་འདུལ་བའི་སྒྲུབ་ཆུན་མེད་པའམ་ཡང་མ་དག་ཞིག་ལས་མེད་པར་
དགོངས་ཆེ། འདུལ་བསྟན་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ན་དེ་ལས་ལྷག་པའི་ཆག་སྟོ་
གཞན་ཡོད་མི་སྤྲོད་པར་སྤང་ངོ་།།

གང་ལྟར་དེང་དུས་དབྱུགས་གཙང་གི་སྟོ་གཟུ་བོར་གནས་པའི་མཁས་
པའི་ཁྲོད་ན་བོད་ཀྱི་ཆོས་རིག་ཉམས་ང་ཉག་སྤུལ་གདུགས་སྐབས་མདོ་སྟོན་ནས་
གསུངས་པའི་རྟེན་འབྲེལ་བྱ་དུ་པར་ཅན་ཡོད་ཅིས་དགའ་མོས་བྱེད་མཁན་ཡོད་པ་
ལ་རྒྱ་མཚན་ཆེ་བར་སྟམ་སྟེ། རང་རེའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ཁག་ཁ་གཅིག་གྲགས་
ཀྱིས་སྤང་དར་གྱི་སྐབས་ནས་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་གཅིག་མ་བཟུང་བར་དབྱུགས་གཙང་
དུ་བསྟན་པའི་སྐྱེ་ཅུང་ཡང་གོ་རྒྱུ་མེད་གསུངས་པ་ལྟར། དེ་ལྟ་བུའི་བསྟན་པ་
ཉམས་ཆག་གི་སྐབས་སུ་བསྟན་པའི་མེ་རི་མདོ་སྟོན་ནས་གསུངས་ཏེ་རྒྱལ་བསྟན་
བྱི་དར་གྱི་དབྱུ་བརྟེས་པ་དང་།

དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་དཀྱིལ་ནས་བོད་རྒྱ་དམར་གྱིས་བྱུར་མེད་བྱས་
ཏེ། ཆོས་རིག་ཡུལ་སྟོལ་དང་བཅས་པར་དོ་ཤོག་ཉམས་ཆག་ཅི་བས་ཆེ་སྐབས།
བོད་ནང་ནས་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་སྐྱེ་སྟོན་འདྲེམ་
མེད་གྱིས་རྒྱལ་བསྟན་ཡང་དར་གྱི་སྟོལ་བྱེ་བ་དང་། ཕྱི་རྒྱལ་ཁག་དུ་རྒྱལ་དབང་
བསྟན་འདྲིན་རྒྱ་མཆོས་བོད་ཀྱི་ཆོས་རིག་སྟོན་མཐར་ཁྲུབ་སྟེལ་ཅི་ཅུང་
གནང་ཡོད་མེད་ལ་འབྲེལ་བཤད་མི་དགོས་སྟབས། བོད་གངས་ཅན་གྱི་ལོ་
རྒྱུས་ཐོག་ཆོས་སྤྲོད་མི་རིགས་དང་བཅས་པ་ཆགས་འདྲིག་གི་འགག་རྩ་ལ་ཐུག་
སྐབས། མདོ་སྟོན་མི་དམངས་ཀྱིས་ལག་རྒྱུས་ཅི་ཅུང་བཞག་ཡོད་པའི་དངོས་
ཡོད་གནས་ཚུལ་གསེར་གྱི་ལྷན་པོ་ལྟར་བརྗོད་པ་འདི་དག་ལ་ཡིད་མེས་དང་
བའི་དགའ་མོས་ཡོད་མིན་ལ་མ་ལྟོས་པར་ཤེས་གཤམ་ཆེ་བར་སྤང་།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ཙང་ཁ་ རྒྱལ་བོའི་སྒྲུང་།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་མང་བོ་ཞིག་ཏུ་བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་བོ་ཐ་མ་
སྒྲུང་དར་ཏུ་ཕུལ་བཅན་གྱི་བྱ་གཉིས་ལས་གནམ་ལྗེ་འོད་སྲུང་གི་རྒྱུད་པ་བཤད་
སྐབས། གནམ་ལྗེ་འོད་སྲུང་གི་སྐུ་མངའ་བདག་དཔལ་འཁོར་བཅན། དེ་
ལ་སྤྱི་བཟ་གིས་བརྟེན་པ་དང་། སྤྱིད་ལྗེ་ཉི་མ་མགོན་ཆེས་པའི་སྐུ་གཉིས་
བྱུང་ཞིང་། སྤྱི་བཟ་གིས་བརྟེན་པ་ལ་དཔལ་ལྗེ། འོད་ལྗེ། སྤྱིད་ལྗེ་གསུམ་
ལས། འབྲིང་བོ་འོད་ལྗེ་ལ་ས་བ་ལྗེ། སྤྱི་ལྗེ། སྤྱི་རྒྱུང་། ཉག་པ་བཅས་བཞི་བྱུང་
བའི་སྐུ་གཉིས་པ་སྤྱི་ལྗེ་ཆེས་པ་སྟོན་མངའ་རིས་ནས་མདོ་སྨད་ཏུ་སྐྱེ་བས་པར་
བཤད་འདུག ཡིན་ནའང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁག་ཏུ་དེའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁ་གསལ་

པོར་བཀོད་པའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་པལ་ཆེར་ཡོད་ཆོད་མི་འདུག་ཀྱང་། མདོ་སྤྲད་
ཆོས་འབྱུང་དུ།

དེ་ཡང་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་སྤྱོད་ལྟེ་བཙན་གྱིས་མཁན་ཆེན་བོ་རྟེ་ས་དུ་ལ་
འོམ་བུ་ཆལ་དུ་མངལ་སྐབས། རྒྱལ་བོས་ཉ་དང་ལྷམ་གྱོན་ཅིང་། སྐ་
རགས་མེད་པར་བྱག་རྟེན་གསེར་ཀ་ཁོར་གང་སྤུལ་བ་ལ། མཁན་
ཆེན་གྱིས། རྒྱལ་བོ་ཁྱོད་གྱིས་ཉ་གྱོན་པའི་རྟེན་འབྲེལ་གྱིས་ཁྱོད་གྱི་
གདུང་རྒྱུད་སྟོད་མངའ་རིས་སུ་ཉ་ཙམ་དང་། ལྷམ་གྱོན་པས་མདོ་
སྤྲད་དུ་ལྷམ་ཙམ་ཞིག་འབྱུང་། ཞེས་པ་ནས། དེའི་སྤྲས་འོད་ལྡེ་ལ་
སྤྲས་བཞི་བྱུང་བའི་གཞིས་པ་གྱི་ལྡེ་མདོ་ཁམས་སུ་བྱུང་། མཆོ་སྟོན་
འདིར་གཞི་བབྱུང་སྟེ་གྱི་དཔོན་མཛད། ཙོང་ཁ་ཀྱལ་ཆེན་བཙུ་
བརྒྱད་སོགས་མདོ་སྤྲད་པལ་ཆེར་ལ་མངའ་མཛད་པའི་རྒྱུད་དུ་
སྤྱོན་སྤྲོད་ཆེན་པ་སོགས་བྱུང་བར་བཤད་ལ། ད་དུང་ཡང་གྱི་
དཔོན་དེའི་རྒྱུད་པ་དཔལ་རེ་སྟོགས་སུ་ཡོད་པ་ལ་འཕན་ཡུལ་རང་
སྐད་མ་ཉམས་པས་(གྱི་དཔོན་ལ་)གྱི་དཔོན་དུ་འབོད་པ་ཡོད་
སྟེང་།¹

ཞེས་གསུངས་པ་འདི་གྱི་ལྡེ་འམ་ཙོང་ཁ་ཀྱལ་བོའི་སྐོར་བོད་གྱི་ཡིག་
ཆ་དུ་བྱུང་བ་རྒྱས་ཤོས་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། དེ་དང་ཆ་འདྲ་བ་ཞིག་ཆོས་འབྱུང་
མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་དུ།

གཞིས་པ་གྱི་ལྡེ་མདོ་ཁམས་སུ་བྱོན་ཏེ་ཙོང་ཁ་ཀྱལ་ཆེན་བཙུ་བརྒྱད་
ལ་སོགས་མདོ་སྤྲད་པལ་ཆེར་ལ་མངའ་མཛད་པས་སྤྲད་དུ་རྒྱལ་
བྱིས་ལྷམ་ཙམ་ཆགས་ཞེས་བྲགས་ཤིང་སྤྱོན་སྤྲོད་ཆེན་པ་སོགས་
པའི་རྒྱལ་རྒྱུད་བྱུང་།²

366 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཞེས་འབྱུང་བ་ལྟ་བུ་སྟེ། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་དེབ་ཐེར་དང་། ཆལ་བའི་
དེབ་དམར། རྟག་ཆང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་གྱི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ་
སོགས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་པལ་ཆེ་བ་ཞིག་ཏུ་འདིའི་སྐོར་ཆོག་ཁ་ཤས་རེ་
འབྱུང་བ་ཡིན་ནོ།།

འདིའི་སྐོར་ལ་གོ་ལོག་གི་གནས་ཚུལ་ཞིག་བྱུང་བ་ནི་རྒྱ་ནག་སྲུང་རྒྱལ་
རབས་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁག་ཅིག་ཏུ་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་ལོ་རྒྱུས་ཉོག་ལ་འདྲིང་བ་མང་
བོ་བྱིས་ཤིང་། དེ་དག་གཞི་ཆར་བབྱུང་སྟེ་དེང་རབས་རྒྱ་རིགས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
ལ་རྟོག་འདུག་བྱེད་མཁན་འགའ་རེས་བདེན་རྒྱུན་མ་ངེས་པའི་རྒྱ་ཡིག་གི་
དཔྱད་ཚུལ་དང་དཔེ་དེབ་འབྲི་བཞིན་ཡོད་ཆོད་ཀྱང་། བོད་རང་ལ་ནི། མཁས་
དབང་དཔུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཡིག་རིགས་གཉིས་ཆར་བརྟག་
སྟེ་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་སྐོར་ཙུང་རྒྱུས་པ་བྱིས་ཤིང་། རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པའི་ལོ་རྒྱུས་
སྲུང་དེའི་སྐོར་གང་འཆམ་བཞོད་འདུག་པ་དང་། རྣམ་སྲས་ཀྱིས་ཙོང་ཁ་
རྒྱལ་བོའི་གནས་གཞི་སྟོན་རིམ་ལ་ཙུང་ཙམ་དཔྱད་པ་ཞེས་པའི་དཔྱད་ཚུལ་
སྟེལ་བ་ལྟ་བུ་ལས་ལོ་རྒྱུས་རང་གི་ལུགས་སྲུང་དཔྱད་གཏམ་པེལ་བ་པལ་ཆེར་
དཀོན་པོ་སྣང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་ཆོ་བརྟན་རྩོམ་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ཞེས་པའི་
བཅམས་སྐྱུང་ཞིག་དཔར་སྐྱུན་བྱས་པ་དེ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་མི་གཏོགས་ཀྱང་།
ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་གཞི་བཞག་ནས་བསྐྱིགས་པའི་བཅོས་སྐྱུང་ཞིག་
ཡིན་སྟབས། དཔེ་དེབ་དེར་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་སྐོར་ཤེས་རྟོག་འབྱུང་བའི་སུ་
སོགས་ཆེན་པོ་ཡོད།

མདོ་དོན་ཁྱི་ལྷེ་འཕེལ་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ནི། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༧ ལོར་གོ་ཁྲང་མའོ་
ཡུས་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་འབྲུངས་པར་རྒྱའི་ཡིག་ཆ་ལས་བཤད། ལོ་ཆོགས་འདི་ལ་
ཁྲངས་ཡོད་ན་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་སྐྱུང་དར་འདས་ནས་ལོ་རྩ་༡༩༩༩ ལ་འཁེལ་

ཡོད། དར་མའི་སྤྱི་ཚུལ་ལྟར་གནས་ལྟོ་འོད་སྤྲུང་ནས་བཅིས་ན། བྱི་ལྟོ་འོད་
བ་མི་རབས་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། གོང་གི་ལོ་རྒྱུ་ལྟར་དེ་ལྟོ་ལྟོ་མ་ཐེ་བའི་མི་རབས་
བཞི་ལ་ཆ་བཞོས་བྱས་ཆེ་མི་རབས་རེར་ལོ་ལྟར་རེ་ཐེ་མ་པས་འདྲིའི་བར་ན་
འགལ་བ་ཞིག་ཡོད་དགོས་པ་ལྟ་བུར་སྤྲུང་བས་དཔྱད།

རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་སྤྱི་གསལ་བའི་ཀོ་ཁྲང་མའོ་ཡུས་ཞེས་པའི་ཡུལ་གང་ཡིན་
ལའང་ཆེས་ཤིན་ཏུ་མི་མཐུན་ཏེ། ལ་ལ་ཀོ་ཁྲང་ཞེས་པ་དང་གི་ཤིན་ཅང་ལོ་རྒྱུ་
ལོ་རྒྱུ་མཐུན་ཏེ། ལྟར་བོད་ནམས་ཀྱིས་ལི་ཡུལ་དུ་འབོད་པའི་ཡུལ་དུ་འཁྲུངས་ཤིང་།
ནོ་ཀོ་རྒྱུ་སྤྱི་གསལ་ཀྱི་ཆོང་བ་ཡུས་ཞེས་བྱ་བ་ཤིན་ཅང་ཀོ་ཁྲང་དུ་ཆོང་
རྒྱལ་པར་མོང་ནས་རྒྱལ་སྤྱི་ལ་མཇུག་ཞིང་། རྒྱལ་སྤྱི་ཀྱི་སྤྱི་གསལ་དང་
གདོང་དེ་བྱིབས་ཀྱིས་ཡིད་བཀྱག་སྤྱི་མཉམ་བྱིད་ཀྱིས་ཡུས་ཀོང་མཁར་³སྤྱི་
དེང་གི་སྤྱི་བྱང་བསང་རྒྱ་རྒྱུ་ཁོངས་སུ་སྤྱི་བས་ནས་བསྐྱེད་ཚུལ་ཡང་བཤད་
ལ། བྱི་རྒྱལ་གྱི་མཁའ་པ་ལ་ལས་བྱི་ལྟོ་འོད་སྤྲུངས་ཡུལ་ནི། ལྟར་གྱི་སྤྱི་མ་རྒྱལ་
ཐུན་གྱི་མངའ་ཁོངས་ཏེ་རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་སྤྱི་བས་ཞེས་འབོད་པའི་ཡུལ། དེང་
གི་ནག་རྒྱུ་སྤྱི་གསལ་ནས་འཁྲུངས་པར་འདོད།⁴

མང་བོ་ཞིག་གིས་ཀོ་ཁྲང་མའོ་ཡུས་ཞེས་པ་མར་ཡུལ་ལ་མང་ཡུལ་
གང་རུང་དུ་ཐག་བཅད་འདུག་པ་ལྟར་ན། མར་ཡུལ་ནི་དེང་གི་སྤྱི་མངའ་
རིས་ཀྱི་ཁོངས་སེང་གེ་ཁ་འབབ་གཅིང་བོའི་སྤྱི་རྒྱུ་ཀྱི་ཆ་དང་། ཀ་ཤི་མེར་
འདྲེས་མཆོམས་ས་ཁུལ་ལ་བཤད་ཅིང་། མང་ཡུལ་ནི་དེང་གི་གཞིས་རྩེ་ས་ཁུལ་
ཀྱི་མངའ་ཁོངས་སྤྱི་ལུང་སྤྱི་གསལ་སྤྱི་གསལ་དུ་འབོད། དེས་ན་མར་ཡུལ་དང་
མང་ཡུལ་ཞེས་པའི་ས་ཁུལ་འདི་གཉིས་གང་ཡིན་ཀྱང་། གནས་ལྟོ་འོད་སྤྲུང་
དང་རྒྱུ་པ་གཅིག་པའི་རྒྱུ་རྒྱུ་ནམས་འཆོ་གནས་བྱེད་སའི་ཡུལ་ཡིན་པ་
བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུ་ཡིག་ཆ་ཁག་ལས་རྩོད་བྱེད་བྱས་སྟབས། རྒྱ་ཡིག་གི་

368 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

མཐོ་ཡུལ་སོགས་བྱིས་འདུག་པ་དེ་དག་དོན་གྱིས་མངའ་རིས་མར་ཡུལ་དང་།
གཙང་མང་ཡུལ་གཉིས་ཀྱི་གཅིག་ཡིན་པ་ལྟ་བུར་སྒྲུབ་ལ། བཤད་ཚུལ་
མི་འདྲ་བ་འདི་དག་འབྱུང་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་ནི། སྤང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཡིག་
ཚང་དུ་འཁོད་པའི་ས་མིང་གི་ཡི་གེའི་སྐྱ་གདངས་གཅིག་ལ་འབྲེལ་བཤད་སྒྲ་
ཆོགས་བྱས་པའི་དབང་གིས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་པར་སྒྲུབ་ལ། བཤད་དབང་
དཔྱེ་དག་བསམ་གཏན་གྱིས་ཆོད་སྒྲུབ་མཛད་པ་ནི།

སྤང་མ་ནི་ཤིན་ཅང་ཡིན་ཟེར་མོད། སྤྱོད་མངའ་རིས་དང་ཤིན་ཅང་
ཁད་ཉེ་ཞིང་། ཤིན་ཅང་ཡང་བར་སྐྱབས་ཤིག་ཏུ་བོད་ཀྱི་ཆབ་འོག་
ཏུ་གཏོགས་པས། མངའ་རིས་དང་ཤིན་ཅང་ཁྱད་མ་སྤྱེ་བར་འདྲ་
སྟེ།⁵ ཞེས་གསུངས་འདུག།

ང་ཆོས་ཞིབ་ཏུ་བརྟག་ན་སྤང་དར་མ་བཤོངས་ནས་བཙུན་མོ་དང་
སྟོན་ཆེན་ནམས་ཚུགས་གཉིས་སུ་གྱེས་ནས་སྤང་གཉིས་བེད་སྤྱོད་ལོག་པར་
བཏང་སྟེ་ལོ་ངོ་ཞེར་གསུམ་རིང་ནང་འབྲུག་བྱས་ཤིང་། དབུས་སོ་བྲང་ནང་
གི་གཡུལ་འབྲུག་དེའི་སྐབས་རྒྱུན་མཐའི་སོ་དམག་གི་ནང་དུ་སྤྱོད་པས་ནས་མདོ་
སྤང་ཁུལ་དུ་སྤྱོད་པའི་སོ་དམག་ཀྱང་ཚུགས་གཉིས་སུ་ཆད་དེ་ནང་འབྲུག་ཡ་
ང་བ་བྱས་པའི་མདུག་འབྲས་སུ་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་འབངས་ཁྱེན་ལོག་བྱུང་བ་
སོགས་ལེ་ཆན་གཞན་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་ཡིན་པས། གནམ་སྤེའོད་སྤང་
གི་རྒྱལ་རྒྱུད་མངའ་རིས་ནས་གཙང་ཁུལ་དང་། བདེ་སྐྱོད་ཚུགས་སུ་སྤྱོད་པས་
པ་ལས་ཤིན་ཅང་སོགས་ས་ཁུལ་གཞན་དུ་མཆོད་པའི་གཏམ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
ལ་མ་གཤམ།

འོ་ན་ཁྱི་ལྷོ་མདོ་སྤང་ཚུགས་སུ་སྤྱོད་པས་དགོས་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་ཅི་ཞིག་ཡིན་
ནམ་སྒྲུབ་ན། རྒྱུ་ཡིག་ཚང་དུ་སྐྱབས་དེའི་མདོ་སྤང་ཀ་རྒྱུ་ཚུགས་ཀྱི་ཆོང་

དཔོན་ལེང་ཡེ་ཤན་བྱ་བ་ཞིག་གིས་མདོ་སྐད་དུ་གདན་པར་བཤད་
 འདུག་མོད། དོན་གྱིས་གནས་བབ་ལ་གཞིགས་ཏེ་བརྟག་ཆེ། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་
 ཚེད་མེད་ཀྱི་རྒྱལ་སྐས་ཤིག་ཆོང་བ་ཞིག་གིས་རང་དགར་བྲིད་འབྲེ་རྒྱ་དེ་རྒྱ་
 བཙུག་གིས་འདང་བ་ཞིག་མིན། དེས་ན་ང་ཆོས་སྐབས་དེའི་བོད་རྒྱུ་ཡོངས་
 ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་བསྐྱར་ཞིབ་ཅིག་བྱེད་སྐབས་མཐོང་ཡོང་བ་ནི། རྒྱུ་ལོ་༡༩༡ ལོར་
 བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱིས་བོད་ཁམས་ཡོངས་ལ་མངའ་དབང་རྒྱུར་བའི་
 ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མཐུག་རྫོགས་ནས་ནང་འཁྲུག་རྒྱུན་རིང་བྱས་པ་དང་། དེ་ནས་
 འབངས་ཁྱེན་ལོག་བྱུང་སྟེ་ལོ་མང་རབས་ལ་འཁྲུག་ཟིང་ཆེན་པོ་ལངས་པ།
 སྐབས་དེ་ཤིང་ཅིག་དུ་བོད་ཁམས་ཡོངས་སུ་ས་ཡོམ་ཆེན་པོ་བྱུང་ནས་རི་བོ་དང་
 བྲག་རི་ཞིག་ཅིང་། ས་གས་པའི་བར་གསེང་ནས་བྱེ་མ་དང་རྒྱ་འཕྱར་བ་སོགས་
 རང་བྱུང་གི་གནོད་འཚེ་བྱུགས་ཆེན་བྱུང་སྟེ། དབུས་གཙང་ཁུལ་དུ་ཐུག་དང་
 བད་ཡམས་སྒྲ་ཆོགས་བྱུང་བ་སོགས་ཀྱི་དབང་གིས་ཁྲི་ལྷེ་དང་མངའ་འབངས་
 རྒྱུ་ཞིག་ཞེན་ཡོལ་ལྟ་བུར་མདོ་སྐད་ཕྱོགས་སུ་སྐབས་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ། འདི་
 དང་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཆེད་པ་ནི། གྲུང་ཐང་བཙན་པའི་
 རྒྱུ་མེས།

ཁྲི་སྐྱོང་གི་སྐས་རྒྱུད་བ་སད་ན་ལེགས་མཛིང་ཡོན། དེའི་སྐས་དར་
 མ། དེའི་སྐས་གནས་ལྷེ་འོད་སྤྱང་། དེའི་སྐས་མངའ་བདག་དཔལ་
 འཁོར་བཙན། དེའི་སྐས་ཁྲི་བཟླ་ཤིས་བཙུགས་པ་དཔལ། དེའི་སྐས་
 འོད་ལྷེ་ལ་སྐས་བཞི་བྱུང་བའི་གཉིས་པ་ཁྲི་ལྷེ་འབངས་ཏེ་ཅང་མི་
 མང་ཙམ་དང་བཙན་མདོ་སྐད་དུ་ཐོན་ཅིང་། མཆོ་བྲི་ཤོག་རྒྱལ་མེའི་
 འབྲམ་བོད་ཀྱིས་བཟུང་སྟེ། ཆོས་རྒྱལ་གདུང་རྒྱུད་དེས་ཁྲི་དཔོན་
 མཛད་ཅིང་། བྲ་ཉང་བཙན་བྱ་བས་རྒྱལ་བོའི་ཐོན་ཀྱི་གཙོ་བོ་བྱས་

370 བདོ་སྒྲུབ་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཚུལ། རུས་མདོད་ཟེ་འོག་མ་ལས་བྱུང་།⁶
 ཞེས་གསུངས་པ་འདི་ཡིན། ལོ་རྒྱུས་དུམ་བུ་འདིའི་བརྟན་བྱ་གཙོ་བོ་ནི་མདོ་
 སྒྲུབ་དཔའ་རིས་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་པའི་བྲ་སྒྲེའམ་བྲ་སྒྲིའི་རྒྱུད་པ་མདོ་སྒྲུབ་དུ་
 སྒྲེབས་ཚུལ་དང་། སྒྲེབས་ནས་ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་ཅི་བྱུང་སོགས་ཡིན་མོད། དེའི་
 ཞར་ནས་ཙཱ་ཁ་རྒྱལ་བོ་མདོ་སྒྲུབ་དུ་སྒྲེབས་མདོ་སྒྲུབ་ཀྱི་ཁྲི་དཔོན་ལ་མངའ་
 གསོལ་མཛད་ཚུལ་དང་། བྲ་ཉང་བཅན་བྲ་བའི་བྲ་སྒྲིའི་རྒྱུད་པ་ཞིག་གིས་སྒྲོན་
 བོ་གཙོ་བོ་བྲས་ཚུལ་སོགས་ཙཱ་ཁ་རྒྱལ་བོའི་གནས་སྐབས་བྱུང་ཅམ་རྟོགས་
 སྟབས་པ་འདི་ཡིན།

ཡིན་ནའང་སྤར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུང་རྟིང་གས་ཁག་དུ་ཁྲི་ལྗེ་མདོ་སྒྲུབ་དུ་
 ཡོང་དོན་ལ་འབྲེལ་བཤད་བསྟོན་པ་ནི། ཁྲི་སྒོང་ལྗེ་བཅན་གྱིས་མཁན་ཆེན་
 བོ་རྟི་ས་དུ་འོམ་བུ་ཆལ་དུ་མཛལ་སྐབས། རྒྱལ་བོས་ཞུ་དང་ལྷམ་གྱོན་ཅིང་། སྐ་
 རགས་མེད་པར་བྱག་རྟེན་གསེར་ཀ་རོར་གང་ཡུལ་བ་ལ། མཁན་ཆེན་གྱིས།
 རྒྱལ་བོ་ཁྲོད་གྱིས་ཞུ་གྱོན་པའི་རྟེན་འབྲེལ་གྱིས་ཁྲོད་གྱི་གདུང་རྒྱུད་སྟོད་མངའ་
 རིས་སུ་ཞུ་ཅམ་དང་། ལྷམ་གྱོན་པས་མདོ་སྒྲུབ་དུ་ལྷམ་ཅམ་ཞིག་འབྱུང་། ཞེས་
 པའི་རྟེན་འབྲེལ་དུས་སུ་སྒྲིན་ནས། རྒྱལ་སྐས་ཁྲི་ལྗེ་མདོ་སྒྲུབ་དུ་སྒྲེབས་ཏེ་རྒྱལ་
 སྒྲིད་བཅུགས་ཤིང་མདོ་སྒྲུབ་པལ་ཆེར་ལ་དབང་རྒྱུར་བྲས་པར་འདོད་གྱིན་
 ཡོད།

རྒྱ་མི་གྲོའུ་རྒྱུས་ཡོན་བྲ་བས། ཕིན་པའི་ཁྲོན་གྱིས་བརྩམས་པའི་ཞི་བདེ་
 མཉམ་སྦྱོང་གི་མཛད་རྗེས་སྐོར་ཞེས་པའི་ཡུང་ཆོག་བྲངས་པ་ན། རྒྱལ་སྐས་
 ལགས་ནི་བཅུན་པ་ལི་ལིས་བཅུན་གྱིས་མདོ་སྒྲུབ་ཙཱ་ཁ་འའི་ཡུལ་དུ་གདན་
 བྲངས་པར་བཤད་པ་དང་། མར་ཡུལ་ལམ་མང་ཡུལ་ཞེས་པའི་ས་ནས་ཀ་རྒྱ་
 ཕྱོགས་ཀྱི་ཆོང་དཔོན་ལེང་ཡེ་ཤན་བྲ་བ་ཞིག་གིས་མདོ་སྒྲུབ་དུ་ཁྲིད་ཡོང་ཚུལ་

བཤད་པ་སོགས་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་ཡོད་ཅིང་། ཐེབས་ལམ་གྱི་ཐད་
ལའང་རྒྱུ་ཡིག་ཆ་འགས་རེས་རྒྱལ་སྐུ་འབངས་འཁོར་ཉུང་ཤས་ཙམ། རྒྱ་
ནམས་ཀྱིས་ཉོ་ཞིས་ཙོལ་ལང་དུ་འབོད་པ་སྟེ་དེང་སང་བོད་སྐད་གསར་བའི་
ནང་མ་རྒྱབ་དོག་ལམ་ཟེར་ཞིང་། སྤར་ཐང་བོད་ཀྱི་འགྲུལ་ལམ་དང་། རྒྱ་དང་
རྒྱབ་ཕྱོགས་ཨ་རབ་ཀྱི་ཆོང་བ་ནམས་འགྲུལ་བཞུད་བྱེད་སའི་བརྒྱད་ལམ་གཙོ་
བོ་དེ་ཉིད་བརྒྱད་ནས་མདོ་སྤང་ཙོང་ཁའི་ཕྱོགས་སུ་སྐྱེ་བས་ཟེར་བ་དང་། ཡང་
སྟོད་མངའ་རིས་ནས་དེང་གི་ཞིན་ཅང་བརྒྱད་དེ་མདོ་སྤང་ཙོང་ཁར་སྐྱེ་བས་
ཟེར་བའི་བཤད་ཚུལ་དུ་མ་བྱུང་འདུག་པ་དག་ཞིབ་འདུག་པའི་དབྱེད་འབྲས་
ཙམ་ལས་སུ་ཐག་ཆོད་པའི་གཏན་འཁེལ་མིན།

ཁྱི་ལྡེ་མདོ་སྤང་དུ་ཐེབས་སྐབས་དགུང་ལོ་བརྒྱ་གཉིས་ཡིན་པར་
བཤད་པ་ལྟར་ན་སྟེ་ལོ་༡༠༠༧ ལོར་འབབ་ཅིང་། སྟེ་ལོའི་དུས་རབས་བརྒྱ་
གཅིག་པའི་མགོ་ཙམ་ལ་འཁེལ་འདུག འདི་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཆ་ཁག་གི་
དོན་སྟོང་མདོར་དིལ་ན། རྒྱལ་སྐུ་ཁྱི་ལྡེ་སོག་མར་མདོ་སྤང་བསང་རྒྱུ་
ཕྱོགས་སུ་སྟོད་སྐབས། ཙོང་ཁའི་ཕྱོགས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ལྷ་བ་སྟུ་བཙུན་བྱ་
བ་ཞིག་གིས་དག་པོའི་དབྱེད་ཤུགས་ཀྱིས་རྒྱལ་སྐུ་བ་ཡན་ཕྱོགས་སུ་བཀྲུག་
ཅིང་། དེའི་དབང་གིས་རྒྱལ་སྐུ་མདོ་སྤང་སྟོ་རྒྱུད་དུ་གཞིས་སྟོད་བྱ་མ་སྟབ་
པར་ཙོང་ཁའི་ཡུལ་དུ་སྐྱེ་བས་ཏེ། སྟུ་བཙུན་གྱིས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་སྐུ་འདི་
ཉིད་དར་ཆ་ལྷ་བྱར་བཟུང་ནས། ཁོ་རང་གི་སྲིད་དོན་སྟོབས་ཤུགས་རྒྱ་བསྐྱེད་
བྱས་པར་བཤད།

སྤང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་སྟོབས་ཤུགས་ཞེས་པར།
ཆོང་དཔོན་ལིང་ཡུས་ཤན་གྱིས་རྒྱལ་སྐུ་མདོ་སྤང་ཉོ་ཁྱུ་སྟེ་དེང་གི་ཀ་རྒྱ་ཏིང་
ཤང་མཁར་དུ་བཞུགས་སུ་གསོལ་ཞིང་། དེ་ནས་མ་འགྲངས་པར་ཡུལ་དེའི་

372 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་གིང་།

ཆོ་དཔོན་ཆེན་པོ་ཟེང་པོ་ཁྱི་སྲིད་རྗེ་བྱ་བ་ཞིག་གིས་ཁོ་རང་གི་རྒྱལ་ས་ཡུས་གོང་
མཁར་དུ་གདན་དྲངས་ཏེ་སྲིད་དབང་བཅུགས། སྐབས་དེ་ཤིང་ཅིག་ལ་ཙོང་
ཁའི་ཡུལ་གྱི་ཆོ་དཔོན་སྟོབས་ཆེན་ལི་ལི་བཙུན་ནམ་ལྷ་བཙུན་དང་། མོན་ཁོན་
གྱི་བུན་པོ་རྗེ་བྱ་བ་གཉིས་ཀྱིས། བོད་རྗེ་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཅིག་ཟེང་པོ་ཁྱི་
སྲིད་རྗེ་ཡིས་མདོ་སྐྱོད་སྟོ་རྒྱུད་དུ་བདག་ཉར་བྱེད་གྱིན་ཡོད་པ་ཆོར་ནས། ལྷ་
བཙུན་གྱིས་དག་པོའི་དཔུང་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱལ་སྐྱུ་འཕྲོགས་ཏེ། གོ་
ཀྲོའུ་ཞེས་པའི་སར་སྲིད་དེ་རྒྱལ་སྐྱུ་བདག་གིར་བཟུང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷ་
བཙུན་གྱི་སྟོབས་ཤུགས་རྒྱས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་༡༠༠༤ ལོར་ལྷ་བཙུན་གྱིས་ཙོང་ཁ་མཁར་
གསར་སྐྱོན་བྱས་ཏེ་རྒྱལ་སྐྱུ་ཙོང་ཁར་སྐོས་ཤིང་ལྷ་བཙུན་རང་ཉིད་ཁོན་པོའི་
ཚུལ་དུ་བསྐྱོད། ཁོས་རྒྱལ་སྐྱུ་བེད་སྲུང་ནས་དཔལ་རིས་སྟོགས་གྱི་གོང་བ་
ལུང་དུག་གས། འཕན་པོ་ལུང་དུག་དུ་གྲགས་པ་སོགས་སྟོགས་མཐའི་ཆོ་ཁག་
མང་པོ་མངའ་འོག་དུ་བཅུག་ནས་རིམ་གྱིས་ཙོང་ཁ་ཡུལ་ཆེན་བརྒྱུད་དམ། བདེ་
སྐྱོད་པལ་ཆེར་དབང་འོག་དུ་བསྐྱུས་ཏེ། དམག་མི་གོ་རྒྱལ་ཁྱི་སྲིད་བུན་
བཀལ་བའི་རྒྱལ་སྐྱོན་སྟོབས་ལྷན་ཞིག་དུ་བྱུང་།

ལྷ་བཙུན་གྱིས་ལུ་མཐུད་རང་གི་སྲིད་དབང་སྐྱབས་ཏེ་དང་། སྟོབས་
ཤུགས་འཕེལ་རྒྱས་སུ་གཏོང་ཆེད་རང་ཉིད་གྱི་བུ་ཕོ་གཉིས་པ་རྒྱལ་སྐྱུ་གྱི་
བཙུན་མོར་སྐུལ་འདུག འདི་ནི་གནའ་དུས་ཀྱི་སྲིད་དོན་བརྟན་སྲུང་བྱེད་པའི་
ཐབས་རྒྱས་ཤིག་ཡིན་ལ། རང་ཅག་གི་རྒྱལ་པོ་གྲགས་ཅན་སྲོང་བཙན་སྐམ་
པོས་ཀྱང་ཞང་ཞུང་དབང་འོག་དུ་འགྲུག་ཆེད་རང་གི་སྲིད་མོ་ཞང་ཞུང་རྒྱལ་
པོའི་བཙུན་མོར་སྐུལ་བ་དང་འབྲམ་མཚུངས་ཡིན།

ལྷ་བཙུན་གྱིས་རྒྱལ་སྐྱུ་ཁྱི་སྲིད་འཕྱར་ཏེ་སྲིད་དབང་གསར་བ་བཅུགས་
པ་ལམ་སྟོངས་བྱང་ཡང་། བྱང་རྒྱུད་མི་ཉག་རྒྱལ་ཁབ་དང་། བདེ་སྐྱོད་བྱང་

རྒྱུད་དུ་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཕྱན་ཏེ་རྒྱ་རྒྱལ་སྐྱོན་ཏེ་འཛོད་པ་དེ་འཕེལ་རྒྱས་
 འབྱུང་བཞིན་པའི་སྐྱང་ཡིན་པ་བཅས། ལྷ་བཅུན་གྱིས་གསར་དུ་བཅུགས་མ་
 ཐག་པའི་སྲིད་དབང་ལ་ཉེན་ཁལ་སྲིད་པ་ཡིན། སྐབས་དེའི་ཉེ་འཁོར་རྒྱལ་
 ཁབ་ཁག་གི་གནས་སྐབས་ནི། མི་ཉག་གིས་རྒྱ་ནག་སྲུང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་དཔུང་
 འཇུག་ཡང་ཡང་བྱས་ཏེ་དཀའ་ངལ་སྒྲོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་དང་། མདོ་སྐད་བྱང་
 རྩུགས་(དེང་ཀན་གྲོའུ་རྩུགས་)མཐའ་མཆམས་སུ་གནས་སྡོད་ནས་དོ་རྒྱལ་
 ཕྱན་དར་འཕེལ་ཆེ་བའི་སྐབས་ཡིན་པས་བྱིས་མཆོ་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ལ་ཉེན་ཁ་
 ཡོང་སྲིད་པ། མི་ཉག་གི་སྟོབས་ཤུགས་གཅིག་ཐབས་མ་བྱས་ན། གསར་དུ་
 བཅུགས་མ་ཐག་པའི་ལྷ་བཅུན་གྱི་སྲིད་དབང་ལ་དོ་ཕྱག་འབྱུང་སྲིད་པ་བཅས་
 གྱི་གནས་སྐབས་འོག ལྷ་བཅུན་གྱིས་བྱང་རྒྱུད་ནས་དོ་ཞེས་པར་འབྲེལ་ལམ་
 བཅུགས་ཏེ་མི་ཉག་རྒྱལ་ཁབ་ནུབ་རྩུགས་སུ་རྒྱ་བསྐྱེད་ལ་འགོག་ཆོལ་བྱེད་དུ་
 བཅུག་ཅིང་། དོས་དོ་རྒྱལ་གྱིས་རང་རྒྱ་འཕེར་བའི་སྟོན་མི་ཉག་ལ་འགོག་
 ཆོལ་བྱེད་མི་ཐུབ་སྟབས། རྒྱ་ནག་སྲུང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་དཔལ་འབྱོར་སོགས་རྒྱབ་
 རོགས་བཅོལ་བཞིན་ཡོད།

སྐབས་དེར་ལྷ་བཅུན་ལ་སྟབས་ལེགས་པའི་དོན་དག་ཅིག་བྱུང་བ་ནི།
 མི་ཉག་གིས་དོས་དོ་རྒྱལ་སྲུང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་འགོ་བའི་འགྲུལ་ལམ་བཅད་པས།
 དོས་དོ་རྒྱལ་སྲུང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་འགོ་བའི་འགྲུལ་ལམ་མདོ་སྐད་ཙང་ཁའི་ལྷ་
 ལམ་ལ་མི་བྱེད་མཐུ་མེད་ཆགས་པས་ལྷ་བཅུན་སྲིད་དབང་དང་། དོས་དོའི་
 འབྲེལ་ལམ་རང་ཉེན་བཞིན་གྱིས་ངེ་ཟབ་དུ་གྱུར་པ་དེ་ཡིན།

ཡིན་ནའང་ལྷ་བཅུན་གྱིས་དོས་དོ་རྒྱལ་བོའི་སྲས་མོ་ཞིག་རྒྱལ་སྲས་ཁྲི་
 ལྷེ་ལ་བཅུན་མོར་བསྐངས་ཀྱང་། བ་རོལ་བོའི་ཆེ་མཐོང་མཆོན་པའི་གཉེན་
 ཉགས་སྒོང་རྟེན་བྱུང་འཕགས་མ་བྱུང་བ་སོགས་ཀྱི་དབང་གིས། དོས་དོ་རྒྱལ་

374 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་གིང་།

བོས་ངོས་ལེན་མ་བྱས་པ་སོགས་ཀྱིས་སྤྱོད་ཀྱིས་དོས་དོ་ནམས་སྤང་བྱལ་
ཁབ་དུ་འགྲོ་བའི་འབྲུལ་ལམ་བཅད། སྤྱི་ལོ་༡༠༡༣ ལོར་སྤང་བྱལ་བྱལ་ཁབ་
ཀྱི་ཕོ་ཉ་དོས་དོ་ཡུལ་ནས་ཕྱིར་ལོག་པ་ཙོང་ཁ་ནས་བཀག་སྡོམ་ལོ་ངོ་ལྷ་ཙམ་གྱི་
རིང་ཕྱིར་ལོག་བྱེད་མ་བཅུག་སྟབས། སྤྱི་ལོ་༡༠༡༤ ལོར་དོས་དོ་ཕྱོགས་ནས་
སྤྱོད་ཀྱིས་དང་འབྲེལ་ལམ་གསར་འཛུགས་བྱས་པས་སྤང་གི་ཕོ་ཉ་དེ་རྒྱ་ཡུལ་
དུ་ལོག་ཐུབ་པ་བྱུང་།

དེ་སྐབས་ཤིག་ལ་སྤྱོད་དང་སྤང་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱིས་རང་རང་གི་
ཁེ་སྤོང་ལ་དམིགས་ནས་འབྲེལ་ལམ་བཅུགས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་༡༠༡༤ ལོའི་
ནང་སྤང་གིས་རྒྱལ་སྐྱུ་ཁྲི་ལྷེ་ལ་དཔོན་གནས་སྤུལ་བ་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༠༡༥ ལོའི་
ཟླ་༡ ནང་རྒྱལ་སྐྱུ་ཁྲི་ལྷེ་དང་། སྤྱོད་དུ་བུ་པོ་ཟེ། ཞང་ཡུམ་བཟླ་ན་
སོགས་ཙོང་ཁའི་ཡུལ་གྱི་སྤྱི་དབང་ཁ་ལོ་རྒྱུར་མཁན་ཆོས། སྤང་བྱལ་ཁབ་
ལ་དམག་ཏུ་སོགས་སྒྲོར་ཁྲི་ཕྱག་བདུན་བརྒྱ་ལྷག་གི་ལེགས་སྐྱེས་སྤུལ་ཅིང་།
སྤང་བྱལ་བོས་ཀྱང་དེའི་སྐྱེས་ལན་དུ་རྒྱལ་སྐྱུ་ཁྲི་ལྷེ་སོགས་བོད་ཀྱི་དཔོན་
རིགས་དེ་དག་ལ་ཤིང་བལ་དང་། གསེར་གྱི་སྒྲིང་ཆབ། ར། སྐྱ་རིགས། གསེར་
ནག་སྤང་བདུན་ལྷོང་བཅས་དངོས་འབྲུལ་བཏེགས།

ཕྱིའི་ནམས་འགྱུར་ལ་བོད་ཀྱི་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་དང་། རྒྱ་ནག་སྤང་བྱལ་
བོ་གཉིས་ཀྱིས་ཕན་ཚུན་བར་ལེགས་སྐྱེས་འབྲུལ་རེས་ཕྱ་མཐུད་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་
ཀྱང་། དོན་གྱིས་ཕྱོགས་གཉིས་ངོས་ནས་ཕན་ཚུན་ཡིད་ཆེས་བྱེད་ཀྱིན་མེད་
ལ། སྤྱི་ལོ་༡༠༡༥ ལོའི་དགྲུན་ཁར་སྤང་གིས་ཡུང་ཁྲིན་ཅའེ་སོགས་འཆམས་
འདྲིའི་ཕོ་ཉའི་རྒྱལ་དུ་བཏང་ཡང་། དོན་གྱིས་ཙོང་ཁའི་ཡུལ་གྱི་གནས་བབ་
དང་། ཙོང་ཁ་མཁར་རྫོང་སོགས་ལ་གསང་ཞིབ་ཀྱིས་སྤང་བྱལ་བོར་ནང་སྐྱ་
སྤུལ་འདུག

ཕྱི་མོ་ལྷུལ་བས་བྲིས་པའི་ཙང་ཁའི་ཡུལ་ཁམས་དང་། མཁར་རྫོང་གི་གནས་སྐངས་དངས་ཐུབ་ན། སྐབས་དེའི་མདོ་སྐད་ཙང་ཁའི་གནས་ཚུལ་ཤེས་རྒྱུར་ཕན་ཐོགས་གང་འཚམ་ཡོད་སྲིད་ཀྱང་། ཡིག་ཆོགས་ལ་འཇིགས་ནས་དངས་མེད་པས། རྒྱས་པར་ཤེས་འདོད་མཁན་དག་གིས་ཕྱི་ཡིག་ཚང་ལ་བལྟ་བར་བྱའོ།

ཕྱི་ལོ་༡༠༡༤ ལོར་ལྷ་བཙུན་གྱིས་རང་གི་སྲིད་དབང་སྲ་བརྟན་དང་དཔུང་ཤུགས་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱེད་ཆེད། གསང་སྐབས་གྱིས་སུང་བོད་མཐའ་མཚམས་སུ་གནས་པའི་ཆེན་ཀྱོང་ཞེས་པར་གནས་སྡོད་ཞང་ཡུལ་བརྟན་(ཡུལ་བརྟན་ནི་རྒྱལ་སྐྱུ་ཁྲི་ལྷེའི་ཞང་བོ་ཡིན་ཟེར)དང་། དགོ་སུ་དུ་གཉིས་ལ་འབྲེལ་ལམ་བཙུགས་ཏེ། ཆེན་ཀྱོང་ཕྱོགས་སུ་དཔུང་འབྲུག་བྱེད་ཆེས་བྱས་ཀྱང་། མཐའ་སུང་དམག་དཔོན་ཆོ་མེ་ཞེས་པས་ཤེས་ཆོར་བྱང་ནས། དགོ་སུ་དུ་རྒྱ་བརྟན་གྱིས་བསྐྱུས་པས། དགོ་སུ་དུ་བོད་ལ་ངོ་ལོག་སྟེ་ཞང་ཡུལ་བརྟན་བསང་ཅིང་། འཁོར་ནམས་ཁྲིད་ནས་སུང་དམག་ཆོ་མེ་ལ་མགོ་འབུལ་བྱས་པ་བཅས་ལྷ་བཙུན་གྱི་འཆར་གཞི་ལམ་སྟོངས་བྱང་མེད།

ལྷ་བཙུན་གྱིས་ཆེན་མེའི་ཁུལ་གྱི་བོད་མི་དང་མནམ་འབྲེལ་གྱིས་སུང་ལ་འཇབ་ཆོལ་གྱི་གསང་རྒྱས་ལ་ཕམ་ཉེས་བྱང་སྐབས། སུང་སྲིད་གཞུང་གིས་ཁོ་བར་བཅན་པའི་ཆོ་ལོ་ཐོབ་རེ་བྱས་ཀྱང་། སུང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་བོད་ཀྱི་བཅན་པའི་ཆོ་ལོ་སྤོང་པའི་དབང་ཆ་མེད་པས། ལྷ་བཙུན་ལ་པོ་ཚོན་ཅན་ཅེ་དུའུ་མི་ཞེས་པའི་ཆོ་ལོ་དང་། འབྲུག་བེར་དང་། གཞེར་གྱི་སྐར་མམ། ཉ་སྐར་མམ་བྱིན་ཀྱང་། དེས་ལྷ་བཙུན་མ་མགུ་ནས་མདོ་སྐད་སྟོན་བསང་རྒྱུ་དང་། ལྷ་རྒྱུའི་འབབ་རྒྱུ་གྱི་བོད་དམག་སུམ་ཁྲི་ལྷག་བསྐྱུས་ནས་ཕྱི་ལོ་༡༠༡༤ ལོར་ཆེན་མེའི་ས་ཁུལ་གྱི་རྒྱའི་གོང་མཁར་དག་དུ་དམག་དཔུང་དངས་ནས། སུང་གི་

376 བདོ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

མཐའ་སྐྱོད་དམག་དཔོན་ཚོ་སྡེ་སོགས་ཀྱིས་སྡོམ་བྱེད་པའི་རྒྱ་དམག་དང་འཐབ་
འཁྲུག་བྱས། ཕྱོགས་གཉིས་ཆར་དམག་མི་འཕོར་ཆེན་གྱི་རྩིས་དང་ཕམ་ཉེས་
ཆེན་པོ་བྱུང་། རྒྱའི་དམག་དཔོན་ཚོ་སྡེ་ལ་ཕམ་ཉེས་ཆེན་པོ་ཕོག་ཡོད་ཀྱང་།
གོང་མར་རྩུན་སྟོན་ཞུས་པས་གོང་མས་དམག་འཁྲུག་གི་རྒྱལ་ཁ་ལ་དཔག་པའི་
ཆོ་ལོ་དང་རྒྱ་དངོས་གནང་། དམག་འཁྲུག་དེའི་སྐབས་རྒྱལ་མཆོམས་ཀྱི་བོད་
སྡེ་ཁ་ཤས་ཀྱིས་སྐྱོད་ལ་མགོ་བཏགས་བྱས་པར་བཤད།

ལྷ་བཙུན་གྱིས་ལུ་མཐུད་སྐྱོད་དང་འཐབ་ཀྱིན་ཆེན་སྡེའི་ཁྲལ་དུ་ལོ་
གཅིག་ཅུ་མ་བསྟན། སྐབས་དེ་དག་དུ་ལྷ་བཙུན་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཆེན་པོ་མ་ཐོབ་ཀྱང་།
ལོ་དེའི་རྒྱ་དགུ་བར་རྒྱལ་སྐྱུ་ཁྲི་ལྟེས་སྐྱོད་ལ་གཡུལ་འགྲེད་བྱས། འོན་ཀྱང་
ནང་ཁྲལ་མ་མཐུན་ནས་གསང་བ་ཕྱིར་ཤོར་བ་སོགས་རྒྱ་རྒྱུན་སྡོམ་གས་ཀྱི་
དབང་གིས་དམག་དཔུང་ཚོང་ཁའི་ཕྱོགས་སུ་ཕྱིར་འཐེན་བྱས།

སྤྱི་ལོ་༡༠༡༩ ལོའི་རྒྱ་ནག་ནང་རྒྱལ་སྐྱུ་ཁྲི་ལྟེ་དང་ལྷ་བཙུན་གཉིས་ཀྱིས་
སྐྱོད་ལ་ཕོ་ཉ་བཏང་སྟེ་གནས་སྐབས་རིང་སྐྱོད་དང་ཁྱོད་འདུམ་བྱས། སྤྱི་ལོ་
༡༠༢༡ ལོར་རྒྱལ་སྐྱུ་དང་ལྷ་བཙུན་གཉིས་ཀྱིས་སྐྱོད་ལ་འབྲེལ་བ་བསྐྱར་
འདྲུགས་བྱས་ཀྱང་། རྒྱ་ཕྱོགས་དོགས་འདྲོག་གིས་འབྲེལ་ལམ་བཟང་ཕྱོགས་
སུ་མ་ཕྱིན་ཁར། རྒྱལ་སྐྱུ་ལོ་ན་ཕྲ་བ་དང་། ལྷ་བཙུན་གྱིས་རྒྱལ་སྐྱུ་བེད་
སྤྱོད་བྱས་ཆེན་བྱས་ཏེ་སྤྱོད་དབང་བཟུང་བ་བཅས་ཀྱིས། རྒྱལ་སྐྱུ་དང་ལྷ་
བཙུན་གཉིས་ཀྱི་མཐུན་ལམ་འགལ་སྒྲིའི་ཕྱོགས་སུ་འཕེལ་བཞིན་ཡོད་ལ། སྤྱི་
ལོ་༡༠༢༥ ལོའི་རྒྱ་ནག་ནང་ལྷ་བཙུན་གྱིས་སྐྱོད་ལ་སྒྲོག་འབྲེལ་བྱས་ཏེ་ཁེ་སན་
ཕན་ཆོགས་ལེན་ཐབས་བྱས། རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དང་སྐབས་འདི་ནས་ལྷ་བཙུན་གྱི་
ལོ་རྒྱུས་གསལ་ཁ་ཅན་མེད་སྟབས། འདི་དུས་ཤིག་ནས་རྒྱལ་སྐྱུ་དང་ལྷ་
བཙུན་གཉིས་ཁ་གྲུས་པར་ཆོད་དཔག་བྱས་འདུག རྩིས་སྐྱུ་ཀྱི་དཔུང་ཚོམ་

དུ། ཆེན་པོ་འུ་ལ་དམག་དཔུང་བྲངས་པ་ནས་སྤྱ་བཅུན་གྱི་སྟོབས་ཤུགས་དང་
མཆན་སྟན་ཅད་དེ་ཉམས་ནས། རང་ལོ་༡༠ ལ་སྟེབས་པའི་ཁྱི་སྟེ་སྟེ་དབང་
གི་འབབ་སྟེགས་སྟེང་སྟེབས་པར་བཤད་འདུག།

སྤྱི་ལོ་༡༠༡༩།༡༠༡༩ བར་རྒྱལ་སྲས་དང་སྤྱ་བཅུན་མ་མཐུན་ནས། བུན་
པོ་རྩེ་(འདིའི་མིང་ལ་དཔོན་སྲས་བྱ་བའང་སྤྲང)བྱ་བས་རོགས་རམ་བྱས་ཏེ་
རྒྱལ་སྲས་གྲོ་ཆང་དུ་མེབས་ནས་སྟེད་དབང་བཅུགས། རྣམ་སྲས་ཀྱིས་རྒྱལ་
སྲས་གྲོ་ཆང་དུ་འགོ་དཔོན་དོན་ནི། ཙང་ཁ་མཁར་དེ་སྤྱ་བཅུན་གྱི་སྟེགས་ཡུལ་
ཡིན་པས་སྤྱ་བཅུན་གྱི་གཉེན་འབྲེལ་མནའ་གོགས་མང་བས་རྒྱལ་སྲས་ཀྱིས་
གནས་གཞི་འཛིན་དཀའ་བ་དང་། བུན་པོ་རྩེ་ལ་དཔོན་སྲས་བྱ་བ་གྲོ་ཆང་
ཕྱོགས་ཀྱི་ཡུལ་དཔོན་དབང་ཤུགས་ལྡན་པ་དེའི་རྒྱབ་སྐྱོར་ཡོད་ཁར། གྲོ་ཆང་
ཕྱོགས་ཀྱི་ས་བབ་གནམ་གཤིས་ཀྱང་བཟང་བ་བཅས་ཀྱིས་རྒྱལ་སྲས་གྲོ་ཆང་
དུ་སྟོས་པར་བཤད།

བུན་པོ་རྩེས་རྒྱལ་སྲས་གྲོ་ཆང་དུ་སྟོས་པ་ལ་རྒྱབ་རོགས་བྱས་པ་དང་།
རྒྱལ་སྲས་དེ་གའི་ཁྱི་དཔོན་དུ་བསྐྱོས་ཏེ་རང་ཉིད་སྟོན་པོ་བྱས་པ་ལ་བལྟས་ན།
སྤྱ་བཅུན་གྱིས་རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་མཆན་གནས་བེད་སྟོད་བཏང་སྟེ་སྟེ་དབང་
ཁ་ལོ་བསྐྱར་བ་ལྟ་བུ་འདྲ་བའི་ཆ་ཡོད་ཀྱང་། སྤྱ་མའི་སྐབས་རྒྱལ་སྲས་ལོ་ན་
དྲ་ཅང་སྤྱ་བས་རྒྱས་ཤུགས་མེད་པ་དང་། ཕྱི་མ་འདིའི་སྐབས་རྒྱལ་སྲས་དགྲང་
ལོ་ཉི་ཤུ་ལ་སྟེབས་ཟིན་པས་རང་སྟོབས་ཀྱི་རྒྱས་ཤུགས་འཕེལ་བཞིན་པ་བཅས་
མི་འདྲ་བའི་ཆའང་ཡོད་པར་སྟུམ།

དེ་ནས་རྒྱལ་སྲས་ཀྱིས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་གྲོ་ཆང་ཉེ་འཁོར་གྱི་སྟེ་
དཔོན་ཆོ་དཔོན་ཁག་དང་མཉམ་འབྲེལ་བྱས་ཏེ། སྟེད་དབང་གཅིག་སྟེལ་དང་
རྒྱབ་སྐྱོད་བྱས་པ་དང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་ཕྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་བཅན་འཛུལ་

མངའ་འབངས་སུ་འདུས་ཤིང་། ཆབ་འབངས་ནང་ཁྲལ་དུ་འཁྲུག་ཟིང་མེད་
 པར་དུས་བདེ་ཞི་འཇམ་ངང་འབངས་ནམས་རང་དབང་བདེ་སྦྱིད་ཀྱི་འཆོ་བ་
 རོལ་བཞིན་ཡོད་མོད། རྒྱ་ནག་སྲུང་རྒྱལ་ཁབ་དང་། མི་ཉག་རྒྱལ་ཁབ་སོགས་
 གྱིས་བོད་མཐའ་མཆོམས་ས་ཁྲལ་དུ་འཛིགས་བསྐྱལ་གཏོང་བཞིན་ཡོད་ལ། མི་
 ཉག་གིས་དམག་དཔུང་དྲངས་ཏེ་དཔའ་རིས་ལུང་དུ་གཙོ་བོར་ཚུལ་སྐྱོལ་
 གཏོར་པམ་བཏང་ཡང་། རྒྱལ་སྲས་ཀྱིས་སྤྱི་ལོ་༡༠༩༠ ལོ་ནས་བཟུང་རིམ་
 བཞིན་བཀའ་གྲོལ་(དེང་ཀན་སུའུ་ཨན་ཞིས་ཁྲལ)དང་། ཉ་གྲོལ་(ཤ་ཏུ) ཀན་
 གྲོལ། ལེང་གྲོལ་སོགས་ཀྱི་ས་ཁྲལ་མང་པོ་མངའ་འབངས་སུ་བསྐྱུས་པས་དཔལ་
 འབྱོར་དང་དམག་ཤུགས་གང་ཐད་ནས་སྟོབས་འབྱོར་ཆེ་རུ་བྱིན། སྤྱི་ལོ་༡༠༩༥
 ལོར་མི་ཉག་གིས་དམག་གྲངས་ཉིས་ཁྲི་ལྔ་སྟོང་ཙོང་ཁའི་ཡུལ་དུ་དྲངས་ནས་
 རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་དཔུང་དང་འཐབ་ཅིང་། རྒྱལ་སྲས་ཀྱིས་དམག་དཔུང་གི་ཐང་
 བྱང་ཕྱོགས་གཡག་མཁར་(གཡག་མགོ་མཁར་ཟེར་བའང་སྣང)དུ་འཐབ་
 པས་མི་ཉག་པམ། སྐབས་དེའི་གཡུལ་འཁྲུག་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་པ་དེས་རྒྱལ་སྲས་
 ཀྱི་མཆོན་སྟོན་ལྟག་པར་རྒྱས་སྟབས། མཐའ་བཞིའི་ཆོ་ཁག་མང་པོ་རྒྱལ་སྲས་
 ལ་སྐྱབས་བཅོལ་དུ་འདུས་པས་རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་སྤྱིད་དབང་སྤར་ལས་རྗེ་བཙན་
 དུ་ཡུར་ནས་སྟོབས་འབྱོར་མངའ་འབངས་རྒྱས། དེ་ནས་མི་ཉག་གིས་ཐངས་
 དུ་མར་ཙོང་ཁར་དཔུང་འཁྲུག་བྱས་ཀྱང་པམ་ཉེས་སུ་བཏང་།

རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་སྤྱིད་དབང་དར་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་དེས། རྒྱ་ནག་སྲུང་
 དང་། ལེའོ། མི་ཉག་བཅས་རྒྱལ་ཁབ་གསུམ་རྩལ་བྱང་ཙོང་ཁའི་ཡུལ་རྒྱལ་
 བོའི་སྟོབས་འབྱོར་མངའ་ཐང་ལ་ཕྲག་དོག་འགན་སྤང་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པར་མ་
 ཟད། འཛིགས་སྤང་ཡང་སྦྱོར་བཞིན་ཡོད་སྟབས། རྒྱལ་ཁབ་དེ་གསུམ་གྱིས་ཙོང་
 ཁ་རྒྱལ་བོའི་མངའ་ཁོངས་སུ་དཔུང་འཁྲུག་ག་སྒྲིག་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ཀྱང་། ཕྱི་

380 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་གི་དང་།

ཚུལ་དུ་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་བསྐྱེད་འགྲུག་བྱ་ཅིས་ཀྱིས་ལེགས་སྒྲིལ་འདྲ་མིན་འབྲུལ་གཏོང་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༥ ལོའི་ཟླ་༡༩ ནང་སྲུང་གིས་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་བཅུ་ལྔ་ལྟེན་ཀྱིས་མི་ཉག་གི་སྒོ་བས་ཤུགས་འགོག་ཆེད། ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ལ་ཆོ་ལོ་དང་དངོས་འབྲུལ་རྒྱ་ཆེན་ཟླ་དོ་རེ་རེ་ཡར་འབྲུལ་ཞུས། སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩ ལོར་སྲུང་གིས་མི་ཉག་འགོག་ཆེད་སྲུང་གི་ལེགས་སྒྲིལ་ལ་རྒྱལ་སྒོན་གྱི་ཚུལ་དུ་གོས་ཆེན་ཡུག་ཆིག་སྟོང་། ང་འབྲིག་རྒྱ་མ་ཆིག་སྟོང་། ང་མིལ་མ་རྒྱ་མ་ཆིག་སྟོང་ལྔ་བརྒྱ་བཅས་སུལ།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩ ལོའི་ཟླ་༩ ནང་སྲུང་གིས་ཕོ་ཉ་བ་ལོ་འུ་ཅིན་ཞེས་པ་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་ཁབ་དུ་མངགས་ནས། ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ལ་སྲུང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཡི་གེ་དང་། དར་གོས་ཡུག་ཁྲི་སྟག་སོགས་ལེགས་སྒྲིལ་གྱ་ལོ་པ་སུལ། ཕོ་ཉ་ཕྱིར་ལོག་སྟེ་རང་ཉིད་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་ཁབ་དུ་བསྐྱོད་པའི་མཐོང་ཐོས་དང་། ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོས་སྲུང་གི་རེ་བ་ལྟར་བོད་དམག་༤༥༠༠༠ ལྷག་ལེང་རྒྱབ་མར་དཔུང་འདུག་བྱེད་དུ་གཏོང་འཆར་གྱི་གཏམ་སྟན་སྲུང་རྒྱལ་བོར་ཞུས།

སྲུང་རྒྱལ་བོ་དག་ལ་སྟེ་ཚོང་ཁའི་རྒྱལ་བོ་ལ་བསྐྱེད་པ་བརྒྱུས་བརྒྱུད་ཆད་མེད་ཤོར་བས་སྲུང་གི་སྒོན་ཆེན་འགས་མ་འདྲིན་ནས་ཚོད་གཞི་མང་བོ་ཤོར། སྲུང་རྒྱལ་ཁབ་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ལ་སྟེང་ཁོངས་ནས་དགའ་བ་མ་ཡིན་ཀྱང་། མི་ཉག་འགོག་ཆེད་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ལ་གོ་མིང་དང་རྒྱ་ལོར་འབྲུལ་རྒྱ་མཚམས་ཆད་མེད།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩ ལོའི་ཟླ་༦ ནང་སྲུང་དང་མི་ཉག་བར་དམག་འབྲུག་བྱུང་ནས། མི་ཉག་གིས་སྲུང་དམག་པམ་ཉེས་སུ་བཏང་ཞིང་། སྲུང་གི་མི་མེར་ནམས་བསད་བཟུང་རྒྱུ་གསུམ་བྱས། སྤྱི་ལོ་༡༠༩༠ ལོའི་ཟླ་༡ ནང་སྲུང་རྒྱལ་ཁབ་འུ་ཐུག་ནས་ལོ་འུ་ཅིན་བྱ་བ་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོར་སྲུང་ལ་རོགས་སྐྱོར་གྱིས་མི་

ཉག་འགོག་ཚེ་ཆེད་བསྐྱོར་མངག་བྱས་ཀྱང་། ལཱ་ཅིན་རང་ཉིད་ན་ཆོད་མཐོ་
བ་དང་། བོད་དུ་ལམ་ཐག་རིང་བ། བོད་ཡུལ་དུ་ས་རྒྱ་མི་འཕྲོད་པ་སོགས་
ཀྱི་རྒྱ་མཚན་ཞུས་ཏེ་མ་སོང་སྟབས། སུང་རྒྱལ་གྱིས་ལཱ་ཅིན་གྱི་གོ་གནས་པ་བ་
པའི་གནས་རྒྱལ་ཡང་བྱང་འདུག བདེ་དོན་སུང་གིས་ཙང་ཁ་རྒྱལ་བོར་སྐྱེས་
བརྒྱན་འབུལ་བའི་མཆོམས་ཆད་མ་ཕྱོང་ལ། ཙང་ཁ་རྒྱལ་བོས་ཀྱང་སུང་ལ་
རྒྱབ་རོགས་བྱས་ཏེ་མི་ཉག་དང་དམག་འཁྲུག་ཐེངས་མང་བྱས་ཕྱོང་།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༠ ལོའི་ལྷ་པ་པར་སུང་གིས་པོ་ཉ་བ་ལའི་དན་བྱ་བ་གྱི་ཐང་
དུ་སླེབས་ནས། སུང་གི་རེ་འདུན་ཞུས་པ་ལྟར་ཕུ་མཐུད་མི་ཉག་འགོག་ཚེ་ལ་
བྱེད་རྒྱའི་ཁས་ལེན་དང་། ཞིའི་འོད་ཁེས་པའི་ས་ཆ་ཞིག་སུང་ལ་སྤོང་རྒྱ་བྱས།
ལའི་དན་ཕྱིར་སླེབས་རྗེས་སུང་རྒྱལ་བོ་དགའ་ནས་ལའི་དན་གྱི་གོ་གནས་སྤར་
བར་བཤད། གནས་རྒྱལ་འདི་དག་གིས་སྐབས་དེའི་མདོ་སྤང་ཙང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་
སྟབས་ཤུགས་ཅི་ཙམ་ཡོད་མེད་ཤེས་ཐུབ་པ་ཡིན།

ཙང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་སྟབས་ཤུགས་ཏེ་ཅང་ཆེ་སྟབས་སྤྱི་ལོ་༡༠༥༤ ལོར་
ལའོ་(ཉི་ཆེན)རྒྱལ་བོ་ཤིན་ཏུང་གི་སྲས་མོ་ཞི་ལྷའི་ལྷམ་བྱ་བ་ཙང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་
སྲས་དོན་བཅན་གྱི་བཅུན་མོར་སུལ་ནས་གཉེན་འབྲེལ་བཅུགས། སྲས་མོ་ཞི་
ལྷའི་ལྷམ་ནི་སྤྱི་ལོ་༡༠༩༥ ལོར་སྐྱེས་ཞིང་། རང་ལོ་ཉེར་གསུམ་སྟེང་བོད་ཙང་
ཁ་རྒྱལ་བོའི་སྲས་དོན་བཅན་གྱི་བཅུན་མོར་བཞེས། སྲས་དོན་བཅན་ནི། སྤྱི་
ལོ་༡༠༩༩ ལོར་འཁྲུངས་ཏེ་སྐབས་དེར་རང་ལོ་ཉེར་དྲུག་ཡིན། ལའོ་རྒྱལ་ཁབ་
ཀྱིས་གཉེན་འབྲེལ་གྱི་བརྒྱད་ལམ་བེད་སྤྱད་ནས་ཙང་ཁ་རྒྱལ་བོར་རྒྱབ་བཞེན་
བཅོལ་ཏེ་མི་ཉག་གི་བཅན་འདྲེལ་ལ་འགོག་ཚེ་ལ་བྱེད་གྱིན་ཡོད།

ཟླ་ལིང་དུ་ཙང་ཁ་རྒྱལ་བོས་རྒྱལ་སྤྱི་དབུགས་པ་ནས་དར་རྒྱས་ཆེན་
པོ་བྱང་། ཙང་ཁ་རྒྱལ་བོས་སྤྱིར་བཅུན་མོ་གཉེས་ཁབ་དུ་བཞེས་ཏེ་སྲས་

382 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་།

གསུམ་འབྲུངས་ཤིང་། ཅོང་ཁ་ཡུལ་ཆེན་བཙོ་བརྒྱད་དམ་མདོ་སྐྱོད་ལྟོ་བྱང་
པལ་ཆེར་ལ་མངའ་དབང་བསྐྱར་བ་ཡིན་ལ། སུང་དང་ལེའོ་རྒྱལ་ཁབ་སོགས་
ལའང་འབྲེལ་ལམ་ལེགས་པས་བྱིའི་དགལ་འགོག་ཆོལ་དང་། ཉང་གི་རྒྱལ་
ཐབ་དར་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱང་བ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༤ ཅམ་ལ་རྒྱལ་བོའི་བཙུན་མོ་ཆེན་ཚུན་གཉིས་མ་འཆམ་
ནས་ནང་འཁོར་འགའ་ཞིག་བྱིར་བྱར་བ་སོགས་ཀྱིས་སྤྱི་དབང་ལ་དོ་སྟོན་
ཅུང་ཟད་བཏང་ཡང་། འཁོར་བྱར་དུ་སོང་བའི་ནང་འཁོར་ནམས་སྐར་བསྐྱས།
ཅོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་སྤྱི་དབང་ལ་རྒྱད་ཉགས་ཅུང་ཟད་ཤར་བ་དེས་སུང་རྒྱལ་
ཁབ་མི་ཉག་ལ་འཛིགས་པའི་དངངས་སྒྲག་བྱུང་སྟེ། རྒྱལ་བོའི་སྐས་ཆེ་བ་ཞུ་
བཙན་དང་། འབྲིང་བ་དམར་བཙན་གཉིས་སོ་སོར་ཡི་གེ་ཕུལ་ནས་ཅོང་ཁ་
རྒྱལ་བོའི་ལྟོ་བསྐྱེད་ཤུགས་སྤྱི་སོར་གནས་ཐབས་སུ་ནང་མི་མཐུན་ལམ་ཡོང་
དགོས་པའི་རེ་འབོད་ཞུས། སྤྱི་ལོ་༡༠༩༥ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཆེས་༩ ཉིན་ཅོང་ཁ་
རྒྱལ་བོ་དགུང་ལོ་༤༩ ཉིང་འདས་ཤིང་། བྱི་ལོའི་ཟླ་༥ ཆེས་༩ ཉིན་བང་སོ་
བཙུགས་པར་བཤད།

རྒྱལ་བོ་འདས་རྗེས་བུ་གསུམ་པ་དོན་བཙན་གྱིས་རྒྱལ་སྤྱི་དབང་དུ་།
སུང་དང་ལེའོ་(ཆི་ཉིན་)སོགས་ལ་བྱི་འབྲེལ་སྐར་བཞིན་བཟུང་ཞིང་། མི་ཉག་
འགོག་པའི་འཐབ་འབྲུག་ཀྱང་མཆམས་འཛོག་བྱས་མེད་ལ། སུང་གིས་སྐར་
ལྟར་མི་ཉག་འགོག་ཆེད་རྒྱ་བརྒྱུད་སྤྱི་དབང་ཕྱེད་ཐབས་ཀྱང་སོར་གནས་བྱུང་།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༦ ལོའི་ཟླ་༩ པར་སུང་གིས་རྒྱལ་བོ་དོན་བཙན་ལ་དར་ཆས་
ཆེན་ཡུག་བརྒྱ་དང་། བཙུན་མོར་དངུལ་ཆས་སྤང་སྤྲོ་བཙུན་དང་། དར་ཡུག་
བརྒྱ་སོགས་སྐྱེས་བརྒྱུད་ཕུལ་ཅིང་། རྒྱལ་བོས་ཀྱང་སུང་ལ་འཆམས་སྐྱེས་ཕུལ།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༧ ལོར་མི་ཉག་གིས་སུང་ལ་དམག་ཆེན་དངས་ཏེ་སུང་གི་

མཁའ་གྲོང་མང་པོ་བཙུག་པ་སོགས་པམ་ཉེས་ཆེན་པོ་བཟོས། སྐབས་དེར་
ཙང་ཁ་ཁྱུལ་བོ་དོན་བཙན་གྱིས་བོད་དམག་དང་ས་ནས་མི་ཉག་གི་ས་
མཆམས་གྱི་ས་ཁུལ་མང་པོ་བཙན་བཟུང་བྱས་པས། མི་ཉག་ཙང་ཁ་ཁྱུལ་བོའི་
དམག་ཤུགས་ལ་འཛིགས་ཏེ་དམག་དཔུང་སུང་གི་ཡུལ་ནས་ཕྱིར་འཐེན་བྱས།
སུང་དགའ་ནས་དོན་བཙན་ལ་རྒྱ་ཁོར་མང་པོ་སྤུལ།

ཕྱི་ལོ་༡༠༡༡ ལོའི་ཟླ་༩ བར་སུང་གིས་དོན་བཙན་ལ་རྒྱ་ཁོར་མང་པོ་
སྤུལ་ཅིང་། ཕྱགས་གཉིས་ངོས་ནས་པན་ཚུན་འཆམས་སྐྱེས་འབུལ་རེས་དང་།
ཆོང་འབྲེལ་ཡར་རྒྱས་གཏོང་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་། མཐའ་མཆམས་ཁག་ཏུ་འཁྲུག་
བྱེད་ཆུང་རིགས་ཀྱང་འབྱུང་བཞིན་ཡོད། ཕྱི་ལོ་༡༠༡༡ ལོ་ནས་སུང་གིས་ཆེད་
མངག་ཙང་ཁ་ཁྱུལ་བོའི་མཐའ་མཆམས་སུ་སུང་བོད་བར་གྱི་འགལ་བ་ཆེ་རུ་
གཏོང་བཞིན་ཡོད་ལ། གོ་སྐབས་ལ་སྤྱུག་ནས་ཙང་ཁ་ཁྱུལ་བོ་མངའ་ཁོངས་
སུ་བསྐྱུ་རྒྱུའི་དམ་ཅེས་མཆང་བཞིན་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་༡༠༡༢ ལོར་སུང་གིས་དཔའ་རིས་ལུང་རྒྱག་དང་། ཀ་རྒྱ་སོགས་
མཐའ་ཁུལ་གྱི་བོད་སྡེ་མང་པོར་དག་པོའི་དཔུང་འཁྲུག་བྱས། ཇིན་ལན་ལོག་
འཇལ་བྱེད་པའི་སུང་རྒྱལ་རབས་གྱི་བྱེད་བབ་དེར་ཙང་ཁ་ཁྱུལ་བོ་དོན་བཙན་
ཁྲོས་ཏེ། མཐའ་མཆམས་གྱི་བོད་དམག་གིས་ཁྲི་ལྷག་བསྐྱུས་ནས་སུང་དང་
གཡུལ་འཐབ་སྤྲད། བོད་དམག་གིས་དཔའ་ངར་ལྷན་པའི་ངང་སུང་གི་དམག་
ལ་པམ་ཉེས་ཆེན་པོ་བཟོས་པས། སུང་དམག་གིས་བོད་གྱི་ས་ཁུལ་མང་དག་
བཟུང་བ་སྒོས་བཏང་བྱས་ཏེ་ཕྱིར་རྒྱ་ཡུལ་དུ་བློས། དམག་འཁྲུག་གི་ཁྲོད་སུང་
དམག་ལ་པམ་ཉེས་དེ་ཅང་ཆེན་པོ་ཕོག་པ་ནས། ཙང་ཁ་ཁྱུལ་བོ་དོན་བཙན་
དང་། ཞ་ལི་གོ་(ཞ་ལི་གོ་དོན་བཙན་གྱི་སྐུ་ཡིན་མིན་དཔྱད་དགོས)གཉིས་
གྱིས་ལོ་མང་རིང་ཙང་ཁ་ཁྱུལ་བོའི་མངའ་ཁོངས་སུ་སུང་དམག་གི་རྐང་རྩེས་

384 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

ཅམ་ཡང་འདྲི་གཏུ་བཅུག་མེད།

སྤྱི་ལོ་༡༠༥༡ ལོ་ནས་བོད་སྐད་གཡུལ་འཁྲུག་ཐེངས་མང་བྱུང་ནས།
རེས་རྒྱལ་རེས་པམ་འབྱུང་བཞིན། སྤྱི་ལོ་༡༠༥༥ ལོར་སྐད་གིས་ཅོང་ཁ་རྒྱལ་
བོ་དོན་བཅན་ལ་འབྲེལ་ལམ་བཅུག་ནས། རྩོགས་གཉིས་ཆ་ཞི་འགྲིག་མཐུན་
གནས་ཡོང་ཐབས་བྱས།

སྤྱི་ལོ་༡༠༥༩ ལོར་མི་ཉག་གིས་བོད་སྐད་འགལ་ལྷར་འགྲོ་བཞིན་པའི་
གོ་སྐབས་བཟུང་སྟེ། ཅོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་དོན་བཅན་ལ་མི་ཉག་དང་འབྲེལ་ལམ་
འདྲུགས་རྒྱུ་རེ་བ་བཏོན་ཞིང་། མི་ཉག་རྒྱལ་བོ་དེ་སྐྱེས་མོ་ཞིག་དོན་བཅན་
ཀྱི་སྐྱེས་ལེན་པོ་ལྷོ་ཁྱི་ཞེས་པར་བཅུན་མོར་སྤུལ་ནས་གཉེན་འབྲེལ་བཅུགས།
ཅོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་དོན་བཅན་དང་མི་ཉག་གི་འབྲེལ་ལམ་འགོག་ཆེད། སྐད་དམག་
གི་མཐའ་སྐད་དམག་དཔོན་མང་གོ་སོགས་ཀྱིས་སྐད་གོང་མར་ཅོང་ཁ་རྒྱལ་
བོ་དོན་བཅན་དང་མི་ཉག་གི་གཉེན་འབྲེལ་འགོག་རྒྱུ་རེ་འདུན་བཏོན་མོད།
སྐད་གོང་མ་ཅོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་དོན་བཅན་རྩོགས་ཀྱི་བོད་སྤྱི་དཔུང་ཤུགས་ལ་
འདྲིགས་ཏེ་བཀའ་ལན་འཕྲལ་དུ་གནང་མ་ཐུབ། མི་ཉག་གིས་སྐྱེས་མོ་བསྐྱུལ་
ནས་ཅོང་ཁའི་ཁྱོ་ཆང་བརྒྱད་བཏེ་འདྲུགས་ངང་ཀྱི་ཐང་དུ་སྤྲོལ་སྤྲོལ། སྐད་
གོང་མས་བོད་དང་མི་ཉག་གི་གཉེན་འབྲེལ་འགོག་པའི་བཀའ་ཡིག་སྤྲོལ་
མོད། སྐད་གོང་མའི་བཀའ་ཡིག་དེར་བྱུང་འབྲས་ཅི་ཡང་མ་བྱུང་།

བོད་སྐད་འགལ་ལྷར་སྐྱུར་ནས་རྩོགས་གཉིས་ཆ་ལ་བཏེ་འདྲུགས་མེད་
པའི་དཀའ་ངལ་འོག་སྐད་གིས་བོད་དང་ཞི་འགྲིག་ཡོང་བའི་རེ་བ་ཡང་ཡང་
ཞུས་པ་བཞིན། སྤྱི་ལོ་༡༠༥༥ ལོའི་ཟླ་༡༠ རང་ཅོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་དོན་བཅན་གྱིས་
ཀྱང་སྐད་གི་རེ་བ་ལྟར་སྤྲོད་ཀྱི་བོད་སྐད་འབྲེལ་ལམ་བསྐྱར་གསོ་བྱེད་རྒྱུར་མོས་
མཐུན་བྱས། བོད་རྩོགས་ནས་ཞི་འགྲིག་གི་གཏམ་བསྐྱོད་པ་དེ་སྐད་རྒྱལ་བོས་

ད་ཅང་ཐོས་དགའ་བའི་ཆད་དུ་བཅིས་ཏེ། ཙང་ཁ་རྒྱལ་པོ་དོན་བཅན་ལ་
 དགའ་བྱས་བཀའ་ངིན་མཆོན་ཆེད། དོན་བཅན་ལ་ཁྲི་དཔོན་ཆེན་མོ་དང་།
 དོན་བཅན་གྱི་མཐའ་སྲུང་སློན་ཆེན་ཀའེ་ཀྲང་ཁའོ་གྲིག་ཆེ་ནི། ཡ་ལི་གོ་ལ་སྲུང་
 གྲིག་ཆེ་ནི་བཅས་ཀྱི་གོ་ཐོབ་སྤུལ་བ་མ་ཟད། བོད་སྤེའི་ཆོ་དཔོན་གཞན་དག་
 ལའང་དེ་མཚུངས་ཀྱི་རྒྱ་ནུ་ལོ་སོགས་སྤུལ་ཏེ། བོད་སྲུང་འབྲེལ་ལམ་ལ་བྱས་
 རྒྱུ་ཆེ་བའི་སྲུང་གི་མཐའ་སྲུང་དམག་དཔོན་ཆོར་ཡང་སྲུང་གོང་མའི་ཐོབ་
 དང་རྒྱ་དངོས་བཅས་གནང་།

སྤྱི་ལོ་༡༠༧༧ ལོའི་ཟླ་༡༡ ནང་དོན་བཅན་གྱིས་སྲུང་ལ་ཕུ་དྲིག་དང་
 སྲང་ཆེན་གྱི་མཆེ་བ། དམག་ཏྲ་སོགས་ཀྱི་སྤྱིས་སྤུལ་ཞིང་། སྲུང་གིས་ཀྲང་དེ་
 བཞིན་གོས་ཆེན་དང་དདུལ་ཆས། ར་སོགས་སྤྱིས་ལན་དུ་སྤུལ་བ་མ་ཟད། དོན་
 བཅན་ལ་གོ་མིང་ཆོ་ལོ་སྟོང་བ་མང་བོ་སྤུལ་ཅིང་། བོད་ཀྱི་སློན་པོ་དག་ལའང་
 གསེར་དང་། གསེར་གྱི་སྐར་རགས། གོས་ཆེན། དདུལ་ཆས། ར་ནག་སོགས་
 ལེགས་སྤྱིས་སྤུལ་།

སྤྱི་ལོ་༡༠༧༩ ལོ་དང་༡༠༨༠ ལོ་གཉིས་ལའང་པན་ཚུན་འཚམས་སྤྱིས་
 མང་བོ་འབྲུལ་རེས་དང་། ཐོ་ཉ་བ་གཏོང་རེས་བཅས་བྱས་ནས་འབྲེལ་ལམ་
 མོར་གནས་བྱུང་།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༡ ལོར་ཙང་ཁ་རྒྱལ་པོ་དོན་བཅན་གྱིས་སྲུང་གི་རེ་འབོད་ལྟར།
 བོད་སྲུང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་མི་ཉག་དང་དམག་འཐབ་ཐེངས་འགར་བྱས་
 པས་མི་ཉག་ལ་པམ་ཉེས་ཆེན་པོ་ཕོག་ གནས་ཚུལ་དེར་སྲུང་དགའ་ནས་རྒྱལ་
 པོ་དོན་བཅན་དང་ཡ་ལི་གོ་སོགས་ལ་སྤྱིས་ཆེན་སྤུལ་།

ཙང་ཁ་རྒྱལ་པོ་དོན་བཅན་དང་སྲུང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་མི་ཉག་གི་
 ལྟོབས་བྱགས་ལ་དོ་ཕོག་གཏོང་བཞིན་ཡོད་སྟབས། མི་ཉག་ལ་གདམས་གསེས་

386 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་གིང་།

ཞིག་ལྷག་པ་ནི་བོད་སྲུང་གི་འབྲེལ་ལམ་གཅོད་རྒྱ་དེ་ཡིན། དེར་བརྟེན་སྤྱི་ལོ་
 ༡༠༡༩ ལོར་མི་ཉག་གི་སྒོན་ཆེན་ཞིག་གི་ཐང་དུ་ཕོ་ཉར་མངགས་ནས། རྒྱལ་
 བོ་དོན་བཅན་དང་འབྲེལ་ལམ་འཇུགས་ཐབས་བྱས། དོན་བཅན་གྱིས་མི་ཉག་
 ལ། འབྲེལ་ལམ་བསྐྱར་འཇུགས་བྱེད་དགོས་ཆོ་མི་ཉག་ཕྱོགས་ནས་གོ་ལུང་རྒྱབ་
 རྒྱུད་གིས་ཁྲལ་དོན་བཅན་ལ་སྤྱོད་དགོས་པའི་ཆ་རྒྱུན་བཏོན། མི་ཉག་ཕྱོགས་
 ནས་ཆ་རྒྱུན་དེ་ཁས་ལེན་བྱེད་ཐུབ་ཀྱིན་ཡོད་ནའང་། སྲུང་གིས་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་
 བོའི་བར་གྱི་འབྲེལ་ལམ་ལ་གཡོ་འགལ་བྱུང་དོགས་ཀྱིས་གི་ཐང་དུ་ཕོ་ཉ་བ་ཆེད་
 གཏོང་གིས། དོན་བཅན་ལ་མི་ཉག་དང་ལེའོ་གཞིས་ལ་འབྲེལ་ལམ་མི་འཇུགས་
 པའི་རེ་བ་འདོན་བཞིན་ཡོད་ལ། ལེའོ་རྒྱལ་ཁབ་གི་ཕོ་ཉས་ཀྱང་གི་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་
 བོར་འབྲེལ་ལམ་འཇུགས་ཐབས་ལ་འབད་བཞིན་ཡོད། རྒྱལ་བོ་དོན་བཅན་
 གྱིས་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་ཁབ་གི་དཔལ་འབྱོར་གོང་འཕེལ་གཏོང་བའི་དམིགས་ཡུལ་
 བཟུང་ཞི། སྲུང་དང་མཉམ་དུ་རྩ་རྟ་ཆོང་བརྗེ་སྐྱེལ་ཆོང་འབྲེལ་གི་སྒྲིལ་ཕྱེ་
 དགོས་པ་གལ་ཆེར་བཅིས་ཏེ་མི་ཉག་གི་རེ་བར་ཁས་ལེན་མ་བྱས།

ཡིན་ནའང་མི་ཉག་དང་། ལེའོ། སྲུང་བཅས་རྒྱལ་ཁབ་གསུམ་གྱིས་
 ལུ་མཐུད་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོར་འབྲེལ་ལམ་འཇུགས་རྒྱའི་ཐད་ཕྱོགས་སོ་སོ་ནས་
 རྒྱས་པ་འདོན་བཞིན་ཡོད། སྤྱི་ལོ་༡༠༡༩ ལོའི་ཟླ་༥ པར་མི་ཉག་གིས་ཡང་
 བསྐྱར་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་ཙོང་ཁ་དང་འབྲེལ་བ་འཇུགས་ཐབས་བྱེད་བཞིན་
 ཡོད་ལ། དེ་བཞིན་སྲུང་དང་ལེའོ་གཞིས་ཀྱིས་ཀྱང་རེ་བ་གཅིག་མཚུངས་འདོན་
 བཞིན་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༠༡༩ ལོར་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་དོན་བཅན་འདས་པས་བུ་དོད་ཨ་
 ལི་གོ་ཡིས་རྒྱལ་ས་བཟུང་། སྲུང་གིས་མི་ཉག་འགོག་ཆོལ་ལ་དམིགས་ནས་ཙོང་
 ཁ་རྒྱལ་རབས་གསུམ་པ་ཨ་ལི་གོ་ལ་ལུ་མཐུད་འབྲེལ་བ་བྱས། དོན་བཅན་

འདས་ལོ་དང་བྱ་དོད་ཨ་ལི་གོ་རྒྱལ་སར་བཞུགས་ལོ་ལ་མི་མཐུན་པ་ཡོད་ཀྱང་།
 རྒྱུ་ཡིག་ཆ་ཁག་ཅིག་ཏུ་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༤ ལོར་དོན་བཅན་འདས་པར་བཤད་ཅིང་།
 ལ་ལར་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༩ ལོར་འདས་པར་བཤད། འདི་གཞིས་མི་འགལ་ཏེ་དོན་
 བཅན་འདས་ལོ་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༩ ལོ་ཡིན་ཀྱང་། ཨ་ལི་གོ་ཡིས་སྤང་དང་སྡོན་མའི་
 འབྲེལ་ལམ་ཡུན་གནས་ཐུབ་ཐབས་དང་། རང་ཉིད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱོད་པ་རྟུན་
 ཡོང་ཆེད་ལོ་གསུམ་གྱི་བར་རྒྱལ་བོ་དོན་བཅན་འདས་པ་གསང་བ་བྱས་ཤིང་།
 རང་ཉིད་ཀྱི་སྤྱི་དབང་སྤྱོད་བའི་གདེང་ཆོད་ལོན་སྐབས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་༡༠༡༤
 ལོར་གཞི་ནས་སྤང་ལ་ཡི་གེ་བཏང་སྟེ་དོན་བཅན་འདས་པ་དང་། རང་ཉིད་
 ཀྱིས་སྤྱི་དབང་འཛིན་བཞིན་པའི་གནས་ཚུལ་མཆོམས་སྒྱུར་བྱས་པ་ཡིན་
 སྐབས། རྒྱུ་ཡིག་ཆ་ཁག་ཅིག་ཏུ་གསང་བ་བྱས་ལོ་དང་འདས་ལོ་ངོ་མ་གཞིས་
 རྟོག་བཞུགས་འདུག་གོ།

རྒྱུ་ཡིག་སྤྱོད་འདི་དང་མི་མཐུན་པ་གཞན་ཡང་ཡོད་དེ། རྩི་དཔྱུ་
 དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༧ ལོར་རབ་བྱུང་གཞིས་པའི་མགོ་མེ་ཡོས་ལོར་
 ཏུང་ཀྱན་འདས། བྱ་དོད་ཨ་ལི་གོ་ཟེར་བས་ཏུང་ཀྱན་གྱི་བྱ་དམག་དཔོན་ཆེ་
 རིང་བཅན་པོ་བསད་ནས་ཁོས་རྒྱལ་ས་བཟུང་། སྤང་གིས་དེ་ལའང་རྒྱབ་སྐྱོར་
 བྱས། ཞེས་གསུངས་འདུག་པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

སྤང་གི་ལོ་རྒྱུས་ལས་སྤྱོད་ཀྱི་བྱུང་བ་ཞེས་པར། དོན་བཅན་སྤྱི་ལོ་
 ༡༠༡༤ ལོར་འདས་ཞེས་བཤད་འདུག དོན་བཅན་གྱི་འདས་ལོ་དང་བྱ་དོད་
 ཨ་ལི་གོ་སྤྱི་དབྱུགས་ཀྱི་ལོ་ཚུགས་ནི། སྤྱི་ལོ་༡༠༡༩ ལོར་འདོད་པ་འདི་ཁྲུངས་
 དག་ཤོས་ཡིན་པར་སྤང་སྟེ། རྒྱ་ནག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཚུལ་པ་བོ་ལིའི་ཐའོ་
 (༡༩༡༥།༡༩༡༤)ཞེས་པས་རྒྱུ་ཡིག་རྒྱལ་རབས་སོགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་མང་
 བོ་ཞིབ་བཟུར་བཞིས་ཏེ་བྲིས་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག་ལ། ཁོང་གིས་སྐབས་དེར་

388 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

སྤྱི་ལོ་ཅུང་དང་། ཀའོ་ཡོན་ཉན་སོགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་གཞིར་བཞག་བྱས་
 པ་སྟེ། ཀའོ་ཡོན་ཉན་ནི་ཡུན་རྫོང་གི་ལོ་དང་པོ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩ ལོའི་སྐབས་
 སུ་ཚོང་ཁར་དཔུང་འདུག་བྱེད་མཁན་སྤྱི་ལོ་དམག་དཔུང་ཞིག་ཡིན་ལ། ཁོང་
 བོ་སྐབས་དེའི་རྒྱལ་སྐྱུ་ཀྱི་སྤྱི་དབང་ནང་ཁུལ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སོགས་ལ་དངོས་
 སུ་རྒྱུས་ཕྱོང་ཡོད་མཁན་ཞིག་ཡིན་པས་ཁོང་གི་འབྲི་ཉར་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་
 ཆ་དག་ནི་ཁྲངས་བཅན་ཤོས་ཡིན་པར་སེམས། ཁོང་གིས་ཡན་རྒྱུན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་
 པ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩ ལོའི་ཟླ་༡༠ བར་ཆོག་ཐོར་བཀོད་པའི་ནང་། ཟླ་འདིར་
 རོན་བཅན་འདས། ཨ་ལི་གོ་ཡིས་སྤྱི་དབང་བཟུང་། ཨ་ལི་གོ་ནི་ཡེ་ཐན་གྱི་
 མི་ཡིན་ལ་རྒྱལ་སྐྱུ་ལགས་ཀྱི་གདུང་རྒྱུད་མིན། ཞེས་སོགས་བཀོད་ཡོད་འདུག
 ཨ་ལི་གོ་ཡིས་སྤྱི་དབང་བཟུང་རྗེས། ཁོང་གི་སྤྱི་དབང་ལ་རུས་རྒྱུད་
 རྩོགས་ཁག་གཞན་དག་གིས་གཞོན་ཤུགས་ཅུང་སྤྱད་ཀྱང་། ལུ་མཐུད་སྤྱི་
 འཛིན་དབང་ཤུགས་ལ་འགྱུར་བ་བྱུང་ཐུབ་མེད། ཁོང་གིས་རང་ཉིད་ཀྱི་སྤྱི་
 དབང་སྲ་བརྟན་ཆེད། ཐོག་མར་སྤྱི་དང་། མི་ཉག་བཅས་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་
 གི་བར་གྱི་ཕྱི་འབྲེལ་ཐག་གཅོད་བྱེད་རྒྱལ་སྤྱི་ནང་ཁུལ་སྐྱུ་ཀྱི་རིགས་
 རྒྱུད་གནད་དོན་གྱི་འགལ་བ་ཐག་གཅོད་བྱེད་དགོས་བྱུང་། སྐབས་དེར་ཚོང་
 ཁའི་ཆོ་ཆེན་ཁ་ཤས་ཀྱི་ཆོ་དཔོན་ཁག་ཅིག་གིས། ཨ་ལི་གོ་རྒྱལ་སྐྱུ་ཀྱི་རིགས་
 རྒྱུད་མིན་པར་བསྐྱོད་ནས་ནང་ཁུལ་གྱི་འགལ་ཟླ་ཆེ་རུ་བཏང་སྟབས། ཁོང་
 གིས་སྤྱི་ལུགས་བཞིན་སྤྱི་དང་འབྲེལ་ནས་མི་ཉག་ལ་འགོག་ཆོལ་བྱེད་པའི་
 ལམ་ལུགས་ལ་འགྱུར་བ་བཏང་སྟེ། རང་ཉིད་མི་ཉག་དང་འབྲེལ་ནས་སྤྱི་ཆད་
 སྤྱི་གིས་བཅན་བཟུང་བྱས་པའི་ཞིའི་དོ་ཁུལ་གྱི་ཀྱོང་རྒྱུག་པོ་ཕྱིར་ལེན་གྱིས་
 རང་གི་སྤྱི་དཔོན་མངའ་ཁོངས་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱས་པ་དང་བསྟུན། ཕྱི་རྩོགས་
 ཀྱི་དམག་འབྲུག་གི་གོ་སྐབས་བཟུང་ནས་ནང་ཁུལ་གྱི་འགལ་ཟླའི་ཁ་རྩོགས་

སྲུང་རྒྱལ་རབས་སྟེང་སྐྱུར་ཐབས་བྱས་ཏེ། མི་རིགས་ཀྱི་འགལ་ཟླ་བེད་སྟོང་
 གྱིས་ནང་ཁྲལ་གྱི་ཚོད་རྒྱུ་ཞི་ཐབས་བྱས་ཏེ་ཙང་ཁ་ཡུལ་ཆེན་བཙོ་བརྒྱད་
 གཙོས། བཛོ་སྟེང་བོད་རིགས་ནམས་གཅིག་སྟེང་མཉམ་འབྲེལ་སྒྲོས་རང་སྲིད་
 དབང་སྲ་བརྟན་ཡོང་ཐབས་བྱས་འདུག། (ཨ་ཡི་གོ་ཡིས་མི་ཉག་དང་འབྲེལ་
 ལམ་བཅུགས་ནས། སྲུང་ལ་འགོག་ཚོལ་བྱས་པ་ནི་སྐྱུར་མི་ཉག་བོད་རིགས་
 ཡིན་པ་དང་། མི་ཉག་དང་མཉམ་དུ་རྒྱ་ནག་སྲུང་ལ་འཐབ་ཚོལ་བྱས་ཆོ་མི་ཉག་
 གི་རྒྱལ་སྐྱུར་ཡོད་པ་མ་ཟད། ནང་ཁྲལ་བོད་སྡེ་འོ་ཚོ་དཔོན་དག་གིས་ཀྱང་མི་
 རིགས་ཀྱི་ངོ་བོ་འི་ཆ་ནས་ཁོང་ལ་རྒྱལ་སྐྱུར་ཐོབ་པའི་ཐབས་ལམ་བརྟན་པར་
 སྟེང་།)

སྤྱི་ལོ་༡༠༡༧ ལོར་ཨ་ཡི་གོ་དང་མི་ཉག་གཉིས་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་སྲུང་
 ལ་ཚོལ་རྒྱུ་འཆིངས་ཡིག་བཞག་ཅིང་། འཆིངས་ཡིག་དེའི་ནང་། གལ་ཏེ་དམག་
 འཁྲུག་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་ཆོ་ཞིས་དང་དེ་མེན་བྱ་བའི་གྲོ་ཁྲུ་གསུམ་ཨ་ཡི་གོ་ལ་
 དབང་རྒྱ་དང་། ལན་གྲོ་ཁྲུ་དང་དེན་ཞིས་བཅས་མཁར་ཁོང་གཉིས་མི་ཉག་
 ལ་དབང་རྒྱ་བྱས།

ལོ་དེའི་ཟླ་བཞི་བར་ཨ་ཡི་གོ་ཡིས་ཐོན་ཀའེ་ཀྱང་བྱ་བ་དམག་སྤྱི་བྱ་བ་
 དམག་དཔོན་དུ་བསྐོས་ཏེ། སྲུང་ལ་ཚོལ་བའི་དམག་འཐབ་བསྒྲིགས། ཀའེ་
 ཀྱང་གིས་བོད་རྒྱུ་འཆིངས་མཆམས་སུ་སྲུང་ཚོལ་དམག་སྒྲིག་གི་ལས་ཀ་བྱེད་སྐབས་
 སྲུང་གིས་དམག་འཁྲུག་མི་ཡོང་བའི་རེ་འདུན་ཁྲུས་མོད། ཨ་ཡི་གོ་དང་ཀའེ་
 ཀྱང་གཉིས་ཀྱིས་སྲུང་གི་རེ་འདུན་ལ་ངོས་ལེན་མ་བྱས་པ་མ་ཟད། སྲུང་དམག་
 གི་རྒྱལ་གཡང་གོ་སྐབས་དང་བསྐྱུན་ནས་མཐའ་མཆམས་ཀྱི་བོད་སྡེ་འོ་
 ཚོ་དཔོན་རྣམས་དང་། སྐབས་དེར་སྲུང་གི་མངའ་འོག་དུ་གནས་པའི་ཞིས་ཏོ་ས་
 ཁྲལ་གྱི་བོད་སྡེ་འོ་ཚོར་གསང་བའི་ཡིག་འབྲེལ་གྱིས་སྲུང་དང་ཚོལ་བའི་དམག་

390 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གི་ང་།

རྒྱུ་མཐུན་པའི་ཨ་ལི་གོ་ཡིས་མི་ཉག་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་སྲུང་དང་དམག་
འཐབ་བྱས་ཏེ་སྲུང་གི་དབང་བསྐྱུར་ས་ཁུལ་མང་པོ་རང་གི་མངའ་འོག་དུ་
འདུག་ཆུང་ཆོ་ཐག་བཅད་པ་དེ། ཨ་ལི་གོ་ཡིས་སྲིད་དབང་བཟུང་སྐབས་ཀྱི་
བོད་སྲུང་དམག་འཁྲུག་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན་ལ། ཨ་ལི་གོ་དུས་སྐབས་ཀྱི་བཙན་
འཛུལ་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན་པར་མ་ཟད། བདེ་སྐྱོད་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོད་རྒྱལ་
སྲིད་འཕེལ་རྒྱུ་སྐྱེད་པའི་ཉམས་རྒྱུད་ཀྱི་དཀྱིགས་མཆོམས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན།

ཨ་ལི་གོ་ཡིས་རྟོ་གྲོ་དང་ཐའོ་གྲོ་ཕྱོགས་ཀྱི་དམག་འཐབ་ལ་ཕམ་
ཉེས་བྱུང་བས། ཨ་ལི་གོ་ཡི་བསམ་སྒྲོལ་འགྱུར་བ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཐེབས་པ་ནི།
ཁོང་གིས་སྲུང་དང་མི་ཉག་སྟེ་རྒྱལ་ཁབ་སྟོབས་ཆེན་དེ་གཉིས་ཀྱི་བར་ནས་རང་
ཉིད་བར་གནས་ལྟ་བུར་འདུག་མི་བྱུང་ལ། སྲུང་དང་འབྲེལ་དེ་སྲུང་གི་རྒྱབ་
བརྟེན་འོག་མི་ཉག་གི་བཙན་འཛུལ་ལ་འགོག་ཆོལ་བྱས་ཆེ་གཞི་ནས་རང་ཉིད་
ཀྱི་སྲིད་དབང་སྲ་བརྟན་ཡོང་བ་དོས་འདོན་བྱས་ཏེ། ཟ࿳་ལོ་༡༠༡༡ ལོར་ཕོ་ཏ་
བ་བཏང་སྟེ་སྲུང་ལ་ལེགས་སྦྱོར་བསྐྱར་ཏེ་སྲུང་གི་ལས་ལ་འགྱུར་བཤགས་
དང་། ཕྱིས་སྲུང་དང་འབྲེལ་བ་བརྟན་པོ་ཡོང་ཆེད་དམག་དཔོན་ཀའེ་ཀྱང་
སློད་གྲོལ་ཡོང་བ་སོགས་ཞུས། སྲུང་གིས་ཀྱང་སྲུང་ལུགས་བཞེན་ལེའོ་དང་
མི་ཉག་གི་དམག་ཤུགས་བཙན་འཛུལ་འགོག་ཆེད་ཨ་ལི་གོ་ཡི་འབོད་བསྐྱེད་ལ་
མོས་མཐུན་ཡོད་པའི་རྣམ་པ་བསྟན་ནས། གནས་སྐབས་བོད་རྒྱའི་མཐའ་
མཆོམས་ཀྱི་དམག་དཔུང་ཕྱིར་འཐེན་སྟོས་རང་ས་བརྟན་སྲུང་ཡོང་བའི་
དཀའ་ཁྱབ་བཏང་། ལོ་དེའི་ཟ࿳་༡ པར་ཨ་ལི་གོ་ཡིས་སྲུང་ལ་ལེགས་སྦྱོར་བྱལ་
བས། སྲུང་གིས་ཀྱང་ཨ་ལི་གོ་ལ་ཆོ་ལོ་སྤྲད་པ་དང་། ཟ࿳་ལོ་༡༠༡༤ ལོར་སྲུང་
གིས་ཨ་ལི་གོ་ཡི་བརྟེན་མོ་དང་། མངའ་འོག་གི་དམག་དཔོན་རྣམ་པར་ཆོ་ལོ་
དང་གོ་མིང་འདྲ་མིན་སྤྲད།

དེར་བཞེན་མི་ཉག་གིས་ཨ་ལི་གོ་དང་སྲུང་གི་འབྲེལ་ལམ་སྤྲོད་གསོ་
བྱས་པ་འཁོན་ལན་སྤྲོད་ཆེད་ཅོང་ཁའི་མངའ་ཁོངས་སུ་དཔུང་འཇུག་བྱེད་
རྒྱུ་ལྟ་བུ་གོན་བྱས་པ་དང་མཉམ་དུ། གྱི་ཐང་དུ་ཕོ་ཉ་བཏང་ནས་ཨ་ལི་གོ་དང་
གྲོ་ཆང་ཆོ་ཁག་བར་འགལ་ལྷ་བཟོས་པས། ཨ་ལི་གོ་དང་གྲོ་ཆང་ཕྱགས་ཀྱི་
འགལ་ལྷ་ཆེ་རུ་བྱིན་ཏེ་ཆོ་ཁག་མང་བོ་སྲུང་དང་། མི་ཉག་སོགས་སུ་བྲོས་བྱོལ་
དུ་བྱིན་པ་དང་། ཡང་ན་སྤྲོད་ཚུགས་ཀྱི་སྲིད་དབང་འཇུགས་པ་སོགས་ཀྱིས་
ཨ་ལི་གོ་ཡི་སྲིད་དབང་ལ་བྱིན་དང་གཉིས་ཆ་ནས་གཞོན་གྲགས་ཐེབས། གྲོ་ཆང་
ཕྱགས་ཀྱི་བོད་རིགས་ཆོ་ཁག་གིས་སྲུང་དང་མི་ཉག་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུས་པ་
དང་། མཆོ་སྤོན་ཁུལ་གྱི་རྒྱལ་སྤྲོད་དོན་བཅན་རིགས་རྒྱུད་ཆོ་ཁག་ནམས་ཀྱིས་
དོས་ཏེ་མི་རིགས་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས། གྱི་ཐང་དང་བར་ཐག་ལེ་དབར་
བརྒྱ་སྤྲུག་གཅིག་གཉིས་ཀྱི་སར་སྤོད་སྤྲོད་བཏབ་སྟེ། ཨ་ལི་གོ་ཡི་སྲིད་དབང་
འཕྲོག་ནས་དོན་བཅན་རིགས་རྒྱུད་ཀྱིས་སྲིད་དབང་འཛིན་རྒྱུ་དམིགས་ཡུལ་
བཟུང་ཡོད།

ཟ࿳་ལོ་༡༠༧༡ ལོར་ཨ་ལི་གོ་ཡིས་སྲུང་ལ་ཟངས་མ་རྒྱུ་མ་ལྷ་སྟོང་སྟོང་རྒྱུ་
རེ་འདོད་ཞུས་ཀྱང་། སྲུང་གིས་ཨ་ལི་གོ་ལ་ཟངས་མ་རྒྱུ་མ་ཆིག་སྟོང་སྟོང་པ་
ལས་ཉུང་ཤས་ཀྱིས་ལྷ་སྤྲོད་སོགས་བཞེངས་ཤིང་། མང་ཆེ་ཤོས་ཀྱིས་དམག་ཆས་
བཟོ་སྐྱོན་བྱས། ལོ་དེར་སྲུང་གིས་ཨ་ལི་གོ་སོགས་བོད་ཀྱི་ཆོ་དཔོན་ཁག་ལ་ཆོ་
ལོ་འདྲ་མིན་སྤྲོད་ཅིང་། ཟ࿳་༦ རང་ཨ་ལི་གོ་ཡིས་སྲུང་ལ་དམག་རྟ་བརྒྱ་དང་
བདུན་ཅུ་དོན་དགུ་སྟུལ། སྲུང་གིས་རྟ་རིན་བྱེད་ཀའི་དངུལ་འབབ་བྱིར་སྤོད་
བྱས། ཟ࿳་༡ རང་སྲུང་གིས་ཨ་ལི་གོ་ལ་དམག་སྤྲོད་ཆེན་མོའི་ཆོ་ལོ་དང་མངའ་
འོག་གི་མི་སུམ་རྩུར་དམག་སྤྲོད་གཞོན་པའི་ཆོ་ལོ་སྤྲོད། ཟ࿳་ལོ་༡༠༧༢ ལོར་ཡང་
སྲུང་གིས་ཡང་བརྒྱར་ཨ་ལི་གོ་ལ་ཆོ་ལོ་འདྲ་མིན་སྤྲོད།

392 མདོ་སྨད་ཡོ་རྒྱུ་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ང་།

ཨ་ལི་གོ་ཡིས་མངའ་འོག་གི་སྡེ་ཆོ་རྣམས་ཀྱིས་སུང་ལ་མགོ་འདྲེགས་ཞུ་
བཞིན་པ་དེས། རང་ཉིད་ཀྱི་སྲིད་དབང་ལ་གཡོ་འགུལ་ཐེབས་བཞིན་ཡོད་
པ་འགོག་ཆེད། སུང་ལ་ཐག་རིང་གི་རྒྱ་ནག་ཆོས་བོད་ས་བཅན་བཟུང་མ་བྱེད་
ཅེས་འབོད་སྐྱུལ་བྱེད་བཞིན་ཡོད་ཅིང་། སུང་གིས་ཀྱང་དེ་དོན་ལ་ཁས་ལེན་
ཡོད་པའི་རྣམ་འགྱུར་སྟོན་གྱིན་ཡོད་པོད། དོན་དངོས་སུ་སུང་གིས་ཨ་ལི་གོ་
ཡི་མངའ་འོག་གི་ཆོ་དཔོན་ཆོར་ཁ་ཡག་དོ་བསྟོད་དང་། ཐོབ་དང་གོ་མིང་སྤྱི་
ཆོགས་ཀྱིས་བསྐྱུ་བྱེད་བྱེད་གྱིན་ཡོད་པ་དེས་ཨ་ལི་གོ་སྲིད་དབང་གི་ཆེག་མང་
ལ་གས་ཆག་བཟོ་བཞིན་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༠༧༩ ལོར་ཨ་ལི་གོ་ཡིས་ཡང་བསྐྱར་སུང་ལ་ཡི་གེ་བཏང་སྟེ་སུང་
གིས་བོད་ས་བཅན་བཟུང་མི་བྱེད་པའི་འབོད་བསྐྱུལ་ཞུས་ཀྱང་། སུང་གིས་
བོད་དམག་གིས་དུས་ནམ་ཡང་རྒྱའི་མཐའ་མཆམས་ས་ཁུལ་དུ་བཅན་འཇུག་
མི་བྱེད་པའི་ཁས་ལེན་དམ་བཅའ་འདྲིལ་ཐུབ་ཆོ། རྒྱ་བོད་ཀྱི་མཐའ་ཁུལ་
བཅན་བཟུང་བྱེད་མི་སྲིད་ཅེས་བཤད་པས། ཨ་ལི་གོ་དང་སུང་རྒྱལ་རབས་
བར་གྱི་འགལ་བ་ཆེ་རུ་གྱུར་པ་དང་། ཞིས་ཉོ་མཐའ་སྤྱང་རྒྱ་ནག་དམག་དཔོན་
ཀྱིས་སུང་ལ་ཨ་ལི་གོ་ཡི་མངའ་འོག་གི་སྡེ་ཆོ་ཁག་འཐོར་ཞིག་ཉམས་ཞན་དུ་
འགྱུར་བཞིན་པའི་སྐབས་འདི་དང་བསྟུན་ནས། སུང་ལ་སློ་སྟོང་དཀར་བའི་
གྲོ་སྟོན་གྱང་བྱ་བ་ཅོང་ཁའི་སྲིད་ཆབ་དུ་བསྐྱོས་ཆེ་ཅོང་ཁའི་ཡུལ་འདི་ལེན་ཐུབ་
ལ། མི་ཉག་ལའང་འགོག་ཆོལ་བྱེད་ཐུབ་ཅེས་ཡར་ཞུ་བས།

ཨ་ལི་གོ་ཡིས་གནས་ཚུལ་དེ་རྟོགས་ནས་ཡུས་ཀྱང་མཁར་དུ་བོད་
དམག་བསྐྱུས། སུང་གིས་ཀྱི་ཐང་ལ་དཔུང་འདུག་བྱེད་རྒྱུར་གྲོལ་ལན་སྟོན་
པའི་སྟོག་ཞོན་བྱས་པ་སོགས་མདོར་ན། བོད་སུང་གི་འགལ་ཟླ་ཉིན་རེ་བཞིན་
ཆེ་རུ་འགོ་བཞིན་ཡོད། ཅོང་ཁའི་ཡུལ་གྱི་ཆབ་སྲིད་གནས་སྐབས་ཟང་བེང་

དུ་འགྱུར་བཞིན་ཡོད་པས་མི་ཉག་གིས་ཙོང་ཁའི་ཤར་སྒོ་གྲོ་ཆང་བྱང་ཕྱོགས་
 ལུ་རུ་དཔུང་སྒྲིག་བཞིན་ཡོད་ལ། ལུང་གིས་གྲོ་ཆང་མི་ཉག་ལ་ཤོར་ཆེ་ཞིས་ནི་
 ཆོང་ལམ་ལ་གནོད་སྐྱོན་སྤེབས་རྒྱ་རྟོགས་དེ། མི་ཉག་འགོག་གོལ་ཆེད་སྐར་
 ཡང་ཨ་ལི་གོ་ལ་འབྲེལ་ལམ་བསྐྱར་འདུགས་ཀྱིས་ལེགས་སྐྱེས་དང་ཆོ་ལོ་སྟེར་
 མགོ་ཚུགས། ཨ་ལི་གོ་ཙོང་ཁའི་སྤྱིད་སྤྱིར་བཞུགས་ནས་མངའ་འབངས་ཁུལ་
 བོད་ལྗེ་རྣམས་གཅིག་སྒྲིལ་བྱེད་མ་ཐུབ་པ་དང་། ཕྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ཆབ་
 སྤྱོད་དང་དཔལ་འབྱོར་གཉིས་ཐད་ནས་རིས་འགལ་རིས་མཐུན་གྱི་ངང་ལོ་ངོ་
 ༡༠ འདས་དེ། རང་ལོ་༥༥ པ་སྤྱི་ལོ་༡༠༧༦ ལོའི་ཟླ་༧ ཆོས་༡༡ ཉིན་འདས་
 བྱོངས་སུ་གྱུར།

ཨ་ལི་གོ་འདས་ནས་དེའི་བུ་ཞ་ཀའ་ཟེར་བ་ཞིག་གིས་རྒྱལ་སྤྱིད་བཟུང་།
 ལུང་གིས་ཨ་ལི་གོ་ཡི་འདས་མཆོད་མུ་ངན་མཆོན་བྱེད་དར་གོས་ལྷག་ལྷ་བརྒྱ་
 དང་། ལྷག་བརྒྱ་ ཆང་རྩ་ལྷ་བརྒྱ། བོད་ཡིག་དུ་གསུམ་འདུན་ཞུ་ཆོག་དང་སྐྱེས་
 འབུལ་སྒོན་ཆེན་ཞིག་གི་ཐང་དུ་བརྒྱུངས།

ཞ་ཀའ་ཀྱིས་ཙོང་ཁའི་རྒྱལ་སྤྱིད་བཟུང་རྗེས་རྒྱལ་སྐྱེས་ཁྲི་ལྗེའི་སྤྱིད་
 དབང་ཉམས་རྒྱད་དུ་སོང་ཡོད། ཨ་ལི་གོ་ཡི་དུས་སུ། ཆོ་ཁག་འགའ་ཞིག་ལུང་
 དང་མི་ཉག་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུས་པ་དང་། ལ་ཤས་རང་སར་རང་བཙན་ལྷ་
 བུར་གནས་མོད། ལྷོ་ཆོ་ཁག་མང་ཆེ་བ་ཙོང་ཁ་ཕྱུལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱིད་དབང་ལྷོ་བ་
 དང་བར་ཐག་རིང་བའི་མཐའ་ཁུལ་གྱི་ལྷོ་ཆོ་རྣམས་ཡིན་པས་ཙོང་ཁའི་སྤྱིད་
 དབང་ལ་ཆེས་ངོ་འགྲུབ་གི་དོ་ཕོག་བྱུང་མེད་མོད། ཞ་ཀའ་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཙོང་ཁ་
 དབུས་ཁུལ་གྱི་ལྷོ་ཆོ་རྣམས་རིམ་བཞིན་འཐོར་ཞིག་དུ་འགྱོ་བཞིན་ཡོད་པ་དེས་
 ཞ་ཀའ་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིད་ལ་གཡོ་འགལ་ཐེབ་སྒྲ་བ་དང་། ཁོ་ཆོས་སུང་དང་མི་ཉག་
 ལ་མགོ་བཏགས་པ་ཙམ་མིན་པར། ཕྱིར་ཞ་ཀའ་ལ་ངོ་ཆོལ་དམག་འཐབ་བྱེད་

ལྷུའི་དམིགས་ཡུལ་ཡང་ཡོད་པས་ཞ་ཀན་གྱི་ཙོང་ཁར་དབང་བརྒྱུར་བྱེད་ལྷུའི་
 ལྷས་པ་ཉམས་ཡོད་པ་མཆོག་ཡོད། ཞ་ཀན་གྱི་སྲིད་དབང་བརྒྱུར་མ་ཐག་སྲུང་
 གིས་རྒྱབ་སྐྱོར་གྱི་ནམ་པ་ཙམ་སྟོན་གྱིན་ཡོད་མོད། སྲུང་གིས་ཞ་ཀན་གྱི་སྲིད་
 དབང་ཉམས་རྒྱད་དུ་འགོ་བཞིན་པ་མ་ཟད། ཁོང་ལ་མདོ་སྨད་དུ་དབང་བརྒྱུར་
 བྱེད་པའི་ལྷས་པ་མེད་པ་ཆོར་ནས། ལྷུ་ལོ་༡༠༧༧ ལོའི་ཉ་ནས་རྒྱབ་བསྐྱོར་
 གྱི་ནམ་པ་བརྒྱུར་ནས་དག་པོའི་དཔུང་ཤུགས་དངས་ཏེ་གོ་ཆང་དང་། ཙོང་
 ཁ་མཁར། གྱི་ཐང་སོགས་སྲུང་འོག་དུ་ཤོར་ཏེ་ལོ་ངོ་གསུམ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྷན་པའི་
 ཞ་ཀན་གྱི་རྒྱལ་སྲིད་མདུག་བསྐྱས་པར་ཁྲགས།

ད་དུང་ཆུང་ཡིག་ཨང་དུ། གྱི་ལོ་༡༡༠༠ ལོ་འཁྲུག་པར་ཞ་གན་ལུང་
བཅོན་བྱ་བ་ཞིག་དང་མཉམ་དུ་རྒྱ་ནག་པེ་ཅིན་ལ་སོང་ནས་སུང་ཆུལ་དང་
མངལ་ཞིང་། སུང་གིས་དེ་ཡན་ཅོན་ཅེ་དུ་འུ་མི་ཞེས་པའི་ཆོ་ལོ་སྐྱར་དེ་མིར་
ཅོང་ཁའི་ཕྱོགས་སུ་སླེབས་ཀྱང་། ལུང་བཅོན་རྒྱུད་བ་ཟེར་བ་ཞིག་གིས་གཞོན་
ལྷགས་སྐྱད་དེ་ཅོང་ཁར་འདུག་བཟོ་མ་བདེ་བར། གྱི་ལོ་༡༡༠༡ ལོར་དོན་ཤོན་
(དང་དི་ནན་ཞིང་ཆེན་དིན་རྫོང་)ཞེས་པར་སོང་ནས་གྱི་ལོ་༡༡༠༣ ལོར་ས་དེ་
རུ་འདས་པར་བཤད།

གང་ལྟར་སྲུང་དམག་གིས་ཙོང་ཆུའི་བཞུར་རྒྱུད་ས་ཁུལ་བཙན་བཟུང་
བྱས་པ་ནས། བོད་རིགས་ལྗེ་ཆོ་རྒྱལ་ས་ཀྱིས་སྲུང་ལ་གྱེན་ལོག་དོ་ཆོལ་གྱི་དམག་
འབྲུག་བར་མེད་དུ་བྱས་ཤིང་། ལྷང་བཙན་ཟེར་བ་ཞིག་གིས་གྱི་ཐང་གི་རྒལ་
ས་བཟུང་མོད། དུས་ཟིང་གི་དབང་གིས་ཡུན་རིང་མ་བཟུན་པས། བོད་ལྗེ་
ཆོ་ཁག་རྒྱལ་ས་འཕོར་ཏེ་མི་ཉག་རྒལ་ཁབ་དང་། སྲུང་དམག་ལ་སྐྱབས་བཙོལ་
མགོ་འདོགས་བྱེད་མཁན་གང་འཆམ་བུང་འདུག་ཀྱང་། བོད་ལྗེ་པལ་ཆེར་
གྱིས་རང་ས་རང་སྲུང་བྱས་པས་སྲུང་དམག་དང་གཡུལ་འབྲུག་རྒྱུན་ཆད་མེད་

པར་བྱས།

སྤྱི་ལོ་༡༡༠༩ ལོར་སྲུང་གིས་ཡང་བསྐྱར་ཙོང་ཁར་དབྱང་འདྲུག་གིས་
ཙོང་ཁའི་ལྷོ་བ་ཀྱི་ཐང་དང་། གོ་ཆང་། ཙོང་ཁ་མཁར་སོགས་སྲུང་དམག་
སླེབས་པ་ནས་བཟུང་ཙོང་ཁ་ཆུལ་བོའི་སྤྱིང་འབྱོར་མངའ་ཐང་འཐོར་ཞིག་དུ་
བྱུང་ཅིང་། ཆུལ་སྲས་ཁྱི་ལྷོ་ཆ་རྒྱད་ཀྱིས་མདོ་སྤྱད་དུ་དབང་སྐྱར་བྱེད་པའི་ལུ་
མཐུག་རྫོགས་པ་ཡིན།

ཙོང་ཁ་ཆུལ་བོའི་ཆ་རྒྱད་དུ་གདོགས་པ་ནི་མ་བསྟན་འདྲིན་ཟེར་བ་
ཞིག་ལ་གོ་དན་ཞེན་ལུང་དེ་བྱི་ཅིན་མང་གི་ཆོ་ལོ་ཐོབ་སྟེ་ཁྱི་དུ་ཞེས་པའི་ས་
ནས་བསྐད་ཅིང་། (རྗེ་དཔུ་དགའི་གསུང་ཚཱ་ལས་)ཀྱི་ཐང་དུ་ཆུལ་སྲས་ཀྱི་བུ་
རྒྱད་ཁ་འཐོར་རྒྱ་མི་དང་འདྲེས་པ་རྒྱ་མིང་གི་རུས་གོ་ཅན་དུ་སྐྱར་པ་མང་པོ་
བྱུང་བར་བཤད།

མདོ་སྤྱད་ཙོང་ཁ་ཆུལ་བོའི་སྤྱིང་དབང་བཅུགས་ནས་མདོ་སྤྱད་སྟོ་བྱང་
(མཆོ་སྟོན་དང་ཀན་སུའུ། སི་ཁོན་)པལ་ཆེར་མངའ་འོག་བསྐྱས་དེ་ལོ་དོ་བརྒྱ་
ཕྲག་ལྷག་གི་རིང་སྤྱིང་དབང་བཟུང་མཐར། སྤྱི་ལོ་༡༡༠༩ ལོར་རྒྱ་ནག་སྲུང་
གིས་པམ་སྟེ་ཆུལ་སྤྱིང་མཐུག་བསྐྱེད་ཅིང་། ཆུལ་སྲས་ཀྱི་སྤྱིང་དབང་མཐུག་
བསྐྱེད་ནས་ཆེན་པོ་དོར་གྱིས་དབང་སྐྱར་མ་བྱས་བར་གྱི་ལོ་དོ་༡༥༠ ཡས་མས་
རིང་ཡུལ་མདོ་སྤྱད་ཀྱི་སྟོངས་སྲུང་བྱང་མ་དང་། ཅིན་ཆུལ་རབས། མི་ཉག་
བཅས་ཀྱིས་བཅན་འདྲུལ་ཡང་ཡང་བྱས་མོད། མདོ་སྤྱད་ལ་ཁྱོན་ཡོངས་ནས་
གཅིག་བསྐྱས་དབང་སྐྱར་བྱེད་མཁན་གྱི་སྤྱིང་དོན་སྟོབས་ཤུགས་གང་ཡང་མ་
བྱུང་བར། མདོ་སྤྱད་སྟེ་ཆོ་པལ་ཆེར་དུ་ལུང་ཕན་ནང་གི་དཔོན་ཕན་དང་། ལྷ་
བྲ་དགེ་བཤེས་དབང་ཐང་ཅན་དག་གིས་ས་ཁོངས་ངེས་ཅན་རེ་བཅད་བཟུང་
གིས་རང་ས་རང་བཅན་གྱི་རྣམ་པར་གནས་ཡོད་ལ། ཆེན་པོ་དོར་གྱིས་རྒྱ་ནག་

396 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

དང་བཅས་པའི་ས་ཁྱོན་ཤིན་ཏུ་ཆེན་པོ་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱེད་སྐབས། མདོ་སྨད་
དང་བཅས་པའི་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་འགོ་མགོན་ཆོས་འཕགས་ལ་ཕུལ་ཏེ། བོད་
སོག་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་ལམ་བརྟུགས་པ་ནས། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོར་རྒྱ་ནག་
དམར་ཤོག་པས་བོད་ཡུལ་དུ་དྲག་པོའི་དམག་དཔུང་མ་དྲངས་པར། མདོ་
སྨད་བོད་སྡེའི་ཆོ་ཤོག་གི་རང་སྤྱོད་སྒྲིག་འཇུགས་ལ་འགྱུར་བ་ནམ་ཡང་བྱུང་
མེད།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་སྒྲིང་ གེ་སར་དང་མདོ་སྨད།

དང་བོ། སྒྲིང་བྱང་བའི་དུས།

སྒྲིང་གི་དུས་རྒྱུད་འདི་སྤྱུག་པོ་ལྗང་ལས་མཆེད་པར་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིང་བ་པལ་
ཆེར་གྱི་བཞེད་པ་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་ན་ཡང་། སྒྲིང་ཞེས་པའི་མིང་འདི་བྱང་
སྤངས་དང་། དུས་རབས། ལོ་ཆོག་སོགས་ལ་མཁས་པ་ཁག་གི་བཞེད་ཚུལ་
མི་མཚུངས་ཤིང་། དེ་དག་གི་རྒྱ་རྒྱུན་ཡང་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིང་བ་ཁག་ཅིག་གིས་ཡིག་ཐོག་
གི་ལོ་རྒྱུས་དང་། འགའ་རེས་ངག་རྒྱུན་ལ་གཞི་བཅོལ་བ་ཡིན་སྟབས་བཤད་
སློབ་མི་འདྲ་བ་མང་ཅམ་བྱུང་ཡོད། དཔེར་ན། རྩི་དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་

སྒྲིག་ན་མི་ཉག་གི་ཐན་གཉིས། །

ཆེ་བྱག་མཆན་ན་བཅུན་བྱག་དེ། །

བེ་རི་འ་མདོ་དང་མིང་པ་གཉིས། །

རོ་མཛོ་ལ་སྤུ་པ་དང་མདའ་པ་གཉིས། །

གི་ཐན་ལ་རྒྱས་བསྐྱུས་ཆེ་ཆུང་གཉིས། །

དེ་ཆེ་བཅུན་སྤེལ་མ་བཅུ་གཉིས་ཡིན། ། ཞེས་འབྱུང་བ་བྱངས་
ནས་མིང་ཞེས་པ་གནའ་སྤྱོད་དུས་གི་ཕྱོད་གི་བཅུན་བྱག་ཅེས་པའི་ནང་གི་
མིང་བ་ལ་ཁུངས་གཏུགས་ཅི་ཐུབ་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱབས་དེའི་མིང་བ་ཞེས་
པ་དེ་མིང་གེ་སར་གི་ཆོ་བའམ་མིང་རུ་ལ་གཏུགས་སུ་བ་མིན་དཔྱད།

མིང་གི་ཆེ་བྱག་དང་བཅུན་བྱག་གི་སྒྲོམ་ལེ་ཆན་གཞན་དུ་བཤད་ཟིན་
པར་རྒྱས་པར་དེར་གཟིགས་པར་ཁྱེ།

གོང་གི་ལུང་ཆོག་དེར་གསལ་བའི་མིང་བ་ཞེས་པའི་རུས་རྒྱུད་ཆོ་ཁག་
དང་། མིང་གེ་སར་རྒྱབས་གི་མིང་རུ་གཉིས་གཞི་གཅིག་ལ་གཏུགས་དགོས་
ན། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་དང་དུ་བཤད་པ་དེ་རྒྱབས་གང་ལ་འཁེལ་བ་དོས་འཛིན་བྱ་
རྒྱུ་དེ་གནད་གི་དོན་པོ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

མིང་གེ་སར་གི་ཆོ་བ་མིང་ངམ་མིང་རུ་ཞེས་པའི་མིང་དེ་དུས་ནམ་ཞིག་
ནས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིང་བྱུང་ཞེ་ན། རྩོམ་པ་དག་གི་བསམ་གཏན་གྱིས། མིང་
གི་རུས་རྒྱུད་སྤྱིག་པོ་ཕྱོད་ཡིན་པ་དང་། རུས་རྒྱུད་འདིའི་མེས་པོའམ་ལོ་རྒྱུས་
སྤྱི་འཁོད་པའི་ཐོག་མ་ནི་ཕྱོད་ར་ཁྲ་ཆན་པོ་ཡིན་པས། ཕྱོད་ར་ཆན་པོ་ནས་གེ་
སར་བར་མི་རབས་བདུན་གི་བྱུང་བ་འདེད་རྒྱུ་ཡོད་པ་དང་། གེ་སར་རབ་བྱུང་
མ་ཆུགས་པའི་སྤྱི་བྱག་ལུ་སྒྲོམ་དེའི་ས་སྐྱུག་སྤྱི་ལོ་༡༧༡༩ ལོར་འབྱུངས་པ་
གཞི་བྱས་ཏེ་དཔྱད་ན། ཕྱོད་ར་ཁྲ་ཆན་པོ་རབ་བྱུང་མ་ཆུགས་པའི་ཡར་སྤྱོད་

400 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཏེ་སྒྲིའི་ལོ་༡༩༩ ཡས་མས་སུ་འབྲུངས་པ་དང་། སྐབས་དེར་ཁོང་གི་ཚོ་བའི་མིང་
ལ་ཡང་སྤིང་རུ་ཞེས་ཐོགས་མེད་ལ། གནས་ཡུལ་ཡང་ས་ཆ་འདི་ཡིན་ཞེས་ཁ་
ཚོན་གཙོད་དཀའ་མོད། སྤིང་སྤྱང་ནང་གི་གོ་སར་འབྲུངས་ཡུལ་དང་ཞིབ་
འབྱུག་པ་ཚོས་སྤིང་ཡུལ་ངོས་འཛིན་བྱེད་སྐྱབས་ལ་གཞིགས་ན། ཏ་ལམ་བར་
ཁམས་སྡེ་དག་ཚྭ་གས་ཤིག་ཡིན་ནམ་སྟེ།

ཡིན་ན་ཡང་དུས་སྐབས་དེར་བོད་སིལ་བྱུར་འཐོར་ནས་གཅིག་གྱུར་
ཀྱི་སྤྱིད་དབང་སྤྱོད་མཁན་མེད་པའི་སྐབས་དང་འཁེལ་ཡོད་པས། ལྟོང་ར་
ཁ་ཆུན་པོའི་མི་རྒྱུད་ཀྱིས་ཀྱང་རང་གི་མངའ་ཁོངས་རྒྱ་བསྐྱེད་ཀྱིས་གཡུལ་ལས་
སུ་ཞུགས་ཏེ། ཚོ་བ་རྒྱུད་ཁག་དུ་མ་མངའ་འོག་དུ་བརྒྱུག་སྟེ་སྟོབས་འབྱོར་མངའ་
ཐང་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱེད་བཞིན་པ་དང་། རིམ་གྱིས་ཚོ་བ་འདིའི་སྟན་གསལ་ཀྱང་
མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་དུ་བྱུང་པ་ན། ཚོ་བ་འདིའི་མིང་ལ་ཡང་སྤིང་རུ་ཞེས་
རྗེས་གྲུབ་ཀྱི་མིང་དེ་བྱུང་བ་དང་། སྤིང་དང་སྤིང་གཉིས་སྟོག་སྐྱབས་སྤྱོད་
གདངས་ཐག་ཉེ་སྟབས། རིམ་གྱིས་སྤིང་རུ་ཞེས་ཡི་གེ་འབྱུར་བ་ཡིན་ནམ་
དཔུང། གང་ལྟར་སྤིང་རུ་འཕམ་སྤིང་རུ་ཞེས་པའི་མིང་འདི་སྒྲིའི་ལོ་དུས་རབས་
བརྒྱ་བའི་ནང་ཙམ་ལ་བྱུང་བ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

གཉིས་པ། སྤིང་གི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རིམ།

སྤིང་རྒྱུད་འདི་བོད་ཀྱི་ཆ་བའི་རུས་ཆེན་བཞིའམ་རུས་ཀྱི་ཕྱི་མོ་བཞིར་
གསལ་པ་ལས་ལྟོང་གི་རུས་རྒྱུད་ལས་ཆད་པ་དང་། ལྟོང་ལ་ཡང་དཀའ་བོ་སྤྱོད་

དང་། ཉག་པོ་ཕྱིང་། ལྷ་པོ་ཕྱིང་། ལྷག་པོ་ཕྱིང་སོགས་ཡོད་པ་ལས། མིང་
འདི་ལྷག་པོ་ཕྱིང་གི་རྩ་སྐད་ཡིན་འདུག།

མིང་གི་རྩ་སྐད་ལྷག་པོ་ཕྱིང་ལ་གདུགས་ནས་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རིམ་
རྒྱུ་ཚལ་མིང་ན། མི་རྒྱུད་འདིའི་ཐོག་མ་ཡང་ཕྱིང་ར་ཁྲ་ཆན་པོ་ནས་བཅིས་
ན་འོས་པར་སྒྲུལ་ཞིང་། ཕྱིང་ར་ཁྲ་ཆན་པོ་ནས་མིང་གི་མི་རྒྱུད་ལ་གཅིག་ལས་
གཅིག་ལྟག་གི་དཔལ་པོ་གསུམ་བུ་དང་བས་མིང་རུའི་སྒྲན་གྲགས་ཀྱང་མདོ་
དབུས་ཁམས་གསུམ་གྱི་ཁྱོན་ལས་བཟུལ་བ་བུང་།

ཕྱིང་ར་ཁྲ་ཆན་པོ་ལ་བྱ་ཆེ་བ་རུ་ཁྲ་བཅན་དང་། འབྲིང་བ་དམུ་རུ་
བཅན། རྒྱུང་བ་རུ་ཁྲ་བཅན་བཅས་གསུམ་བུ་དང་། རྒྱུང་བ་རུ་ཁྲ་བཅན་
ལ་བྱ་ཆེ་བ་ཆོས་ལི་འཕེན་དང་། འབྲིང་བ་སྒྲ་མ་འཕེན། རྒྱུང་བ་ཆོས་འཕེན་
ནག་པོ་གསུམ་བུ་དང་། ཆོས་འཕེན་ནག་པོས་གསེར་བཟའ་དང་། འོམ་བཟའ།
རྒྱུང་བཟའ་གསུམ་བཟུལ་པ་ལས། གསེར་བཟའ་ལ་བྱ་ལྟ་ཡག་རྒྱལ་དང་། འོམ་
བཟའ་ལ་ཁྲི་རྒྱུང་རྒྱལ། རྒྱུང་བཟའ་ལ་དཔལ་འབུམ་རྒྱལ་བཅས་ཡུམ་མི་
གཅིག་པའི་སྒྲན་མཆེད་གསུམ་བུ་དང་། དེ་གསུམ་གྱི་རིང་ནས་བཟུང་
མི་རྒྱུད་འདིའི་སྟོབས་འཕྱོར་མངའ་ཐང་རྒྱས་མགོ་ཚུགས་ཏེ། གསེར་བཟའི་
བྱ་ལྟ་ཡག་རྒྱལ་ལས་སྟོད་མིང་གསེར་བ་ཆ་བརྒྱད་དེ་མིང་ཆེ་རྒྱུད་ཆད་པ་དང་།
འབྲིང་བ་འོམ་བཟའི་བྱ་ཁྲི་རྒྱུང་རྒྱལ་ལས་བར་མིང་འོམ་བྱ་ཆོ་དྲུག་སྟེ་མིང་
འབྲིང་རྒྱུད་ཆད། རྒྱུང་བཟའི་བྱ་དཔལ་འབུམ་རྒྱལ་ལས་སྟོད་མིང་མི་རྒྱུང་སྟེ་
བཞི་སྟེ་མིང་རྒྱུད་རྒྱུད་ཆད་པ་ཡིན།

དེ་གསུམ་གྱི་རིང་ནས་མིང་ཆེ་རྒྱུད་དང་། འབྲིང་རྒྱུད། རྒྱུད་རྒྱུད་ཅས་
པའི་ཆོ་བ་དེ་དག་བུང་བ་དང་། མིང་རྒྱུད་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱུད་དྲུ་དཔལ་ལྟ་འབུམ་ལ་
བྱ་ཐོག་ལྟ་འབུམ་ཅས་པ་དང་། ཐོག་ལྟ་འབུམ་ལ་བྱ་ཆོས་ལྟ་འབུམ་ཅས་པ་བུང་།

402 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཆོས་ལྷ་འབྲུམ་གྱིས་རོང་བཟའ་དང་། ཀ་བཟའ། ཟུ་བཟའ་བཅས་སྐངས་པའི་
རོང་བཟའ་ལ་བྱ་སྒྲི་དཔོན་རོང་ཆ་ཁ་ཀན་དང་། ཟུ་བཟའ་ལ་ཁོ་ཐུང་། ཀ་
བཟའ་ལ་གེ་སར་གྱི་ཡབ་སེང་སློན་བཅས་བྱང་།

སེང་སློན་གྱིས་ཟུ་བཟའ་དང་། རོང་བཟའ། འཕོག་བཟའ་གསུམ་
སྐངས་པ་ལས་ཟུ་བཟའ་ལ་བྱ་རྒྱ་ཆ་ཞལ་དཀར་དང་། རོང་བཟའ་ལ་ནོར་བུ་
ལྷ་དར། འཕོག་བཟའ་ལ་གེ་སར་རྒྱལ་པོ་བཅས་བྱང་ཞིང་། གེ་སར་བྱོན་ལོ་
ནི་རབ་མ་ཚུགས་པའི་སློན་དྲུག་ཅུ་སྟོར་དེའི་ས་སྟག་སྟེ་སྒྲི་ལོ་༧༥༥ ལོར་
འབྲུངས་པར་བཞེད།

གེ་སར་འབྲུངས་སྐབས་སྤིང་རུའི་ཕུ་བྱ་ནང་ཁུལ་དུ་དཔོན་ས་འཕྲོག་
ཚོད་ཀྱི་འཁོན་རྟོག་ཚབས་ཆེན་བྱང་སྟེ། གེ་སར་མ་བུ་གཉིས་རྒྱང་ཕུད་དུ་མ་
ཚུའི་མགོ་ཁུངས་མཆོ་སྒྲུ་རེངས་དང་དྲུག་མཆོར་ཉེ་བའི་སུམ་མདོར་བསྐྱད་
པས་དེར་གཞི་བཟུང་ནས་བསྐྱད་པ་དང་། ཡུལ་དེར་མངོ་ཁ་སྟོང་ཟེར་བའི་
གེ་སར་གྱི་མངོ་འདྲགས་ས(ད་ལྟ་སྟོང་གི་མངོ་ཀ་ཟེར།)དེ་ཡིན་སྟེ།

གེ་སར་ནར་སོན་པ་དང་ཁོ་རང་གི་འདོན་ཐང་དང་སྤིང་རྒྱང་རྒྱད་
ཀྱི་ཕུ་བྱ་ས་རམ་འདེགས་འོག་ན་རྒྱག་རྒྱལ་འདོག་གི་རྒྱལ་ཁ་ལ་བཞེན་ནས།
ཁོང་སྤིང་རུའི་སྒྲི་དཔོན་དུ་གྱུར་པ་ནས་ཁོང་གི་སྟན་གྲགས་རྒྱས་མགོ་ཚུགས།

དེ་དུས་ནས་སྤིང་གི་ས་ཁོངས་བར་ཁམས་ནས་བཀལ་ཉེ་མདོ་སྐྱད་
མགོ་ལོག་ཕྱོགས་སུ་བྱུང་གིན་པ་སྤིང་གི་ལོ་རྒྱུས་ལས་གསལ་བོར་ཤེས་ཐུབ་
པ་ཡིན།

གེ་སར་སྤིང་གི་སྒྲི་དཔོན་དུ་གྱུར་པ་དང་མངའ་འོག་གི་ཆོ་བ་དག་ལ་
ཡང་གཅིག་གྱུར་གྱི་མིང་དང་། ཆོ་དཔོན་བསྟོ་འདོག་བྱས་པ། དཔེར་ན། སྟོད་
སྤིང་གསེར་བ་ཆ་བརྒྱད་ཀྱི་དཔོན་པོ་ཉི་འབྲུམ་དར་ལི་དང་། བར་སྤིང་འོམ་

བུ་ཚོ་དྲུག་ལ་དཔོན་པོ་ཨ་ཁུ་དཔའ་སེང་། སྤང་སྤིང་མི་སྤྱང་སྤྲེ་བཞི་ལ་དཔོན་
པོ་རིན་ཆེན་དར་ལི། གཡས་རུ་ཀ་ཡི་སྤྲེ་བ་ལ་དཔོན་པོ་ཚོས་སྤྱོད་པེར་ནག
གཡོན་རུ་འབྲི་ཡི་སྤྲེ་བ་ལ་དཔོན་པོ་ཨ་འབར་བན་དེ། རྟག་རྩེ་ཤོག་ཆེན་བཙུ་
བརྒྱད་ལ་དཔོན་པོ་ལྷན་གྲུབ་གྲགས་པ་དང་ཡང་དཔོན་ཨ་ཁུ་ཁྲོ་མུང་། ཁྲོ་སྤྲེ་
ཤོག་ཆེན་བཙུ་བརྒྱད་ལ་དཔོན་པོ་སྤྱི་དཔོན་ཁྲ་ཀན། དཀར་རུ་ཤོག་ཆེན་བཙུ་
བརྒྱད་ལ་དཔོན་པོ་ཉི་མ་རྒྱལ་མཚན། བཀ་རུ་ཚོ་ཆེན་བརྒྱ་གསུམ་ལ་དཔོན་
པོ་ཐར་བ་རྒྱལ་མཚན། འདམ་མ་རྒྱལ་ཉིན་གྲིབ་ལ་དཔོན་པོ་ཚེ་ཞང་འདན་
མ། རུ་ཤོག་ཚོ་ཆེན་ཉེར་ལྔ་ལ་དཔོན་པོ་ཚོས་ལི་དར་འཕེན། འགྲུ་བྲི་ཨ་ལྷགས་
ཤོག་དྲུག་ལ་དཔོན་པོ་ཤེས་རབ་གྲགས་པ། སྤྱོད་ལྷག་གི་སྤྲེ་བ་ལ་དཔོན་པོ་སྤོན་
པ་རྒྱལ་མཚན་སོགས་ནང་དཔོན་ཆེན་པོ་བརྒྱ་གསུམ་ལ་དབང་ཆ་དང་སྤྲེ་ཤོག་
ཁག་བཞོས་བྱས་ནས་མངའ་ཁོངས་རྒྱ་བསྐྱེད་དང་བརྟན་ལྷིང་གི་སྤྱི་ག་
འཇུགས་བཅོས།

དཔའ་བརྟུལ་ཞེ་གཅིག་གིས་ཀྱབ་པའི་སྤྱི་ག་སྤྲེ་འདིས། བཙན་པོའི་
གཉའ་ནས་མནན་ཅིང་། གཞོམ་རྒྱུང་མཐའ་ནས་སྤྱོད་པའི་ལས་ལ་ཞུགས་
པས། བོད་ནང་ཁུལ་གྱི་དག་པོ་ཆོས་རྒྱན་ནམས་ཆམ་ལ་ཐབ་པ་དང་། ཕྱིའི་
བཙན་འཇུལ་བྱེད་མཁན་གྱི་དོར་སོག་དང་། འང་། རྟག་གཟིག་སོགས་ཀྱང་
ཆམ་ལ་ཐབ་པས་སྤོབས་འབྱོར་མངའ་ཐང་འགན་ལྷེ་མེད་པ་བྱུང་བ་དང་།
མདོ་ཁམས་ཡོངས་ལ་དབང་བསྐྱུར་བྱས་ཏེ། དུས་རབས་བརྒྱ་གཅིག་མགོ་སྤྲོད་
ཅིག་ལ་འདས།

གེ་སར་གྱི་འཁྲུངས་འདས་སྐོར་ལ་མཁས་པ་སྤྲེ་མ་དག་ཞལ་མི་མཐུན་
ཅིང་། དེང་དུས་ཀྱི་དབྱེད་བརྗོད་པ་ཚོར་ཡང་གེ་སར་འཁྲུངས་འདས་ཐད་
ད་དུང་གཅིག་མཐུན་གྱི་བཞེད་པ་ཞིག་བྱུང་མེད་པ་འདྲ།

404 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ང་།

སྤྱི་ལོ་མཁའ་པ་པལ་མོ་ཆེས་གེ་སར་འབྲུངས་འདས་ཐད་རྒྱུ་ལྟ་
གཟིགས་ཀྱིས་གེ་སར་གྱི་ཆེ་ཆད་ཀྱི་གཅིག་ཡིན་པར་ལུང་བསྟན་པ་ལ་གཞི་
བཙེལ་ནས། གེ་སར་གྱི་འབྲུངས་འདས་ཐག་གཅོད་མཛད་པ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཆད་
ཐུབ་ཀྱི་ལུགས་ཡིན་པར་མི་སྣང་ཡང་། འབྲུངས་འདས་ཀྱི་ལོ་ཆོགས་གསལ་
ཁ་ཅན་མ་བུ་བས། གནའ་རབས་མཁའ་པའི་གསུང་དཔང་བཙན་པར་བྱེད་
པ་ལས། ལུང་རིགས་ཀྱི་ལམ་ནས་ཐག་གཅོད་བརྟན་པོ་རྟེན་དཀའ་བའི་ཆད་
དུ་འདུག

གེ་སར་གྱི་འབྲུངས་ལོ་ནི་བདུད་འདོམས་སྤྱལ་སྤྱུས་རབ་བྱུང་མ་
ཚུགས་པའི་སྤྱི་ལོ་སྟག་ཉེ་སྤྱི་ལོ་༧༥༩ ལོར་བཞེད་ཅིང་། བཞེད་ཚུལ་འདི་
རྒྱ་མཚན་དང་ཐག་ཉེ་ཤོས་ལྟ་བུ་དང་། འབྲུངས་སྤྱིང་ལས་ཀྱང་དེ་ལྟར་བཞག་
ཡོད་པས་གནས་སྐབས་དེ་ལྟར་དང་། འདས་ལོ་ལ་གཅིག་མཐུན་གྱི་བཞེད་
པ་མ་མཐོང་ན་ཡང་། སྤྱི་ལོ་མཁའ་པ་པལ་མོ་ཆེས་ཀྱིས་གེ་སར་དགུང་ལོ་ཀྱི་
གཅིག་བཞུགས་པར་བཞེད་པ་ཤུགས་ཆེ་བས་ན། རབ་བྱུང་དང་པོའི་དཀྱིལ་
སྤྱི་ལོ་༡༠༥༧ ལས་མས་ཤིག་ལ་ཆ་འདོག་དགོས་པ་བྱུང་། གང་ལྟར་དེ་སྐབས་
ཤིག་ལ་གེ་སར་མ་རྒྱལ་སྤོམ་རའི་ཉེ་འདབས་ཤིག་དུ་འདས་པར་སྣང་ངོ་།

གསུམ་པ། བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་གི་ སྤྱིང་ཤུལ་ངོས་བཟུང་བ།

གནའ་དེང་གི་མཁའ་པ་ཆོས་སྤྱིང་གི་ཐོག་མའི་གནས་ཡུལ་ནི། རྩ་རྒྱ་

འབྲི་རྒྱུའི་བར་ཁམས་ས། མདོ་ཁམས་ས་ཡི་སྟེ་བ། ཞེས་དང་། ཡང་མ་ལུང་
བདག་ཏུ་མ་བཟུང་ན། ཁྲིའ་རང་ཡུལ་བཟུང་བའི་ཕན་པ་མེད། །དེ་མྱིར་རྩ་
འབྲིའི་བར་ཁམས་ས། རྟོགས་ཤུགས་སྒྲུང་ཆེན་རྒྱུ་ལམ་དོག ཅེས་དང་། ས་
བཟང་པོ་མ་ཡུལ་རྩ་བར་ལ། །ངམི་འདུག་མ་ཡུལ་མཐིལ་དུ་འགོ། ཞེས་སོག་
མའི་གནས་ཡུལ་མདོ་ཁམས་ཀྱི་ཁོངས་རྩ་རྒྱུ་དང་འབྲི་རྒྱུའི་བར་གྱི་ས་ཆ་ཡིན་
པར་བརྟན་ཅིང་། དེ་ནས་རིམ་གྱིས་ས་རྒྱུའི་གནས་བབ་དང་མངའ་ཁོངས་
རྒྱ་བརྒྱེད་གྱིས་མགོ་ལོག་ཕྱོགས་སུ་གནས་སྟོན་པ་ཡིན་ནམ་སྟུན་སྟེ། ང་མི་
འདུག་མ་ཡུལ་མཐིལ་དུ་འགོ་ཞེས་པ་སོགས་ཀྱི་ཤུགས་ལས་རྟོགས་ཐུབ་བམ་
སྟུན།

གཞན་ཡང་གི་སར་འཁྱུངས་ཡུལ་ཡང་དེང་གི་དཀར་མངོས་ཚྭ་གས་
ཨ་མུགས་སྟེ་བ་གནས་ཡུལ་རྟེ། ས་རྒྱུད་གསོས་ཡག་གི་ཁ་མདོ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་
པར་བཤད་པའང་སྤང་ཞིང་།

མིང་གི་དཔོན་ས་སུ་ས་འཛིན་རྟ་རྒྱལ་གི་རྒྱལ་ཁའི་ཐོག་ནས་ཐག་
 གཙོད་བྱེད་སྐབས་ཀྱི་གནས་སྐབས་ལ་གཞིགས་ན། སྐབས་དེར་མིང་གི་ས་
 ཁོངས་མགོ་ལོག་ཚུགས་སུ་བྱལ་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ་སྟེ། རྟ་རྒྱལ་མགོ་ཨ་བཞི་དེལ་
 ལ་བྱེད། །རྒྱལ་གཉིང་ཀྱང་རྩ་ནས་འཛིན། །བསང་མཆོད་སྟེ་དལ་མགོ་ནས་
 བྱེད། །ཉུང་མོ་སྟེ་དལ་འགོ་ནས་བཟ། ། ཞེས་སོགས་འབྱུང་བའི་ས་མིང་རི་
 མིང་དེ་དག་ད་ལྟའི་ཆ་སྟོན་མགོ་ལོག་ཚུགས་སུ་ཡོད་པར་སྐྱད།

དཔེར་ན། ཨ་བཞི་དེལ་ཞེས་པ་དེ་ལ་གོང་མོག་བར་གསུམ་ཡོད་པ་
ལས། དེང་གི་རེ་མཆོའི་སྟེན་མཐུ་མཆོ་དེའི་འདབས་ན་ཨ་བཞི་དེལ་མགོ་
གོང་མ་ཡོད་པ་དང་། རེ་གཞུང་གི་རྒྱ་དང་རྒྱ་གཞུང་གི་རྒྱ་གཉིས་འདྲེས་
མཆུ་མས་སུ་ཨ་བཞི་དེལ་མགོ་བར་མ་ཡོད། རྒྱ་དེ་གཉིས་མ་རྒྱ་དང་འདྲེས་

406 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

མཚམས་ན་ཨ་བཞི་དེལ་མགོ་འོག་མ་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།།

ཀྱ་ར་རྩ་ཞེས་པ་ནི་མཚོ་སྐྱོ་སྒྲིའི་གཞིས་ཀྱི་མཚོ་མགོ་འབག་རྒྱ་ཆེན་གྱི་ཡར་ནང་བྱང་ཨ་ཆེན་རྩའི་རྒྱུད་ནས་ཆད་པའི་རི་ཁེར་ཆད་ཅིག་ཡིན་པ་དང་། བྱང་ཨ་ཆེན་སྐྱའི་རྩ་སྐྱའམ། ཀྱ་རའི་རྩ་སྐྱ་མཐོན་པོ་སོགས་ཟེར། ད་དུང་ནམ་རྒྱུན་གྱི་འབྲུག་མོའི་སྤྱ་ནང་དུ། བྱང་ཉ་ཆགས་སུ་དྲུག་མདའ་དང་བདུན། སྐྱ་རེངས་གད་པའི་རམ་དང་བརྒྱད། དྲུག་མཚོ་དཀར་མོའི་རྒྱབས་དང་དགུ། སོ་བུ་སྐྱ་ཆེའི་ཟེལ་དང་བརྒྱ། དཔལ་བརྒྱ་འདྲོམས་གཡང་གི་ར་བ་ནས། སྐྱ་ལའི་སེང་ལྷམ་འབྲུག་མོ་ཡིན། ། ཞེས་ཡང་ཡང་འབྱུང་བ་ཡང་། མཚོ་སྐྱོ་རེངས་ཀྱི་མཚོ་སྤྱི་བ་དྲུག་ཡོལ་ཙམ་ན། ཉ་ཆགས་ཞེས་པའི་ལུང་བའི་མདའ་ན་འབྲུག་མོའི་གསེས་མཁར་གྱི་ཤུལ་ཡིན་ཟེར་བའི་མཁར་ཤུལ་དེང་སང་ཡང་མཐོང་རྒྱུ་ཡོད་པར་བཤད།

བཤད་སྒྲོས་སུ་སྐྱ་ལོ་སྐྱོ་ལོ་གྲོ་ལོ་སོགས་བཤད་པའི་མཚོ་སྐྱ་རེངས་དང་མཚོ་སྐྱོ་རེངས་མཚོ་གྲོ་རེངས་སམ་དུང་མཚོ་དཀར་མོ་སོགས་མིང་མ་འབྱུར་བར་ཡོད་ལ། མཚོ་གསུམ་གྱི་མིང་ཡང་སྐྱ་ལོ་སྐྱོ་ལོ་གྲོ་ལོ་གསུམ་གྱིས་མིང་སོགས་པ་རེད་ཅེས་བཤད་རྒྱུ་ཡོད་འདུག

ད་དུང་དེར་མཚོ་སྐྱོ་སྒྲིའི་གཞིས་ཡོད་ཅིང་། འཁོར་གྱི་རྩ་རྒྱུད་ཀྱི་ཚུར་ནང་དྲུག་གི་ཐང་ནག་མ་ཟེར་བ་དེ་ཡིན་ལ། དྲུག་གཞུང་གི་ཐང་ཡིན་པའི་ཀྱ་ན་གྱིས་དྲུག་ཐང་དུ་འཁོད་པ་དང་། དེའི་ཐང་མགོ་ནི་འཁོར་གྱི་རྩ་ཟད་སའི་ཨ་ཆེན་ལུང་དམར་འགབ་མའི་ཆིག་སྐྱང་ལ་རྒྱག་ཡོད།

ཐང་ར་ནི་དྲུག་གི་རྒྱ་སྒོ་ཞེས་པ་ལ་རྒྱག་ནས་དྲུག་རྒྱ་མགོ་འཁོར་གྱི་འཕྲེད་དུ་བཅད་ཡོད། དེ་ཡང་འཁོར་གྱི་རྩ་རྒྱུད་ཅེས་པ་ནི་རྩ་སྐྱ་འཐབ་པའི་གཡང་རི་ཡར་སྒྲེ་ཨ་ཆེན་ལུང་དམར་ལ་རྒྱག་ཡོད་པ་དང་། མར་སྒྲེ་སྐྱག་གི་

རི་སྒྲོང་ནས་བརྒྱུད་སྟེ་ཁ་མདོ་ལ་རྒྱག་ཡོད།

སྐར་ཏོར་སྤྱིང་གི་སྐྱབས་སུ་དེའི་ཚུར་ནང་སྤྱིང་ཡུལ་དང་ཕར་ནང་
ཏོར་ཡུལ་ཡིན་ཟེར་སྟེ་ལོད་འདུག་ཅིང་། འཁོར་གྱི་རྩ་རྒྱུད་དེར་ད་ལྟ་དེ་བ་
བསང་ཞེས་པའི་རྩ་ཉག་གིས་ཡོད་པའི་ཚུར་ནང་དུག་ཐང་གི་མགོ་དང་། མཚོ་
སྒྱུ་སྟེ་ཐམས་ཅད་མཐོང་ལ། ཕར་ནང་ཡག་ཤོས་ཁོག་གསུམ་འབྲུམ་ཐང་གཞུང་
ཡིན།

སྐར་ཏོར་སྤྱིང་གི་སྐྱབས་སུ་ཡག་ལ་སེར་པོ་ཟེར་བ་ཡང་དེ་ཡིན་ཟེར་
སྟེ་ལོད་འདུག་ལ། ཡུལ་མིའི་ངག་རྒྱུན་དུ། ཏོར་ཡག་ལ་སེ་པོའི་ལ་ཁ་ནས།
ཕར་འཁོར་ན་ཏོར་ཡུལ་སྟེ་བ་རིག། ཚུར་འཁོར་ན་སྤྱིང་དཀར་སྟོད་པ་རིག།
ཅེས་བཤད་སྟེ་ལོད་འདུག་

གང་ལྟར་མདོ་སྒྲུབ་གཉིས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་སྤྱིང་གི་མཁར་ཤུལ་དང་
མི་རྒྱུད་ཡོད་པའི་བཤད་སྟོན་ནི། སྟེ་དགེའི་ལྷང་ར་ན་ཁོ་རྒྱུའི་དདུལ་རྫོང་གི་
ཤུལ་ཡོད་པ་དང་། འདན་ཁོག་གི་ས་སྒྱུད་གསེས་ཡག་གི་མདོ་ན། སྐར་གེ་སར་
གྱི་ལྟ་ཁང་ཡོད་ཀྱང་དེང་སང་མཁར་ཤུལ་ལས་ལྷག་མེད་ཟེར། སྐར་ཡུལ་དེར་
གེ་སར་གྱི་ཁྲབ་ཚོག་གོ་མཚོན་སྐྱས་སྒྲུབ་དང་བ་སེའི་ཐམས་ཁ་སོགས་ཡོད་པར་
བྲགས།

མགོ་ལོག་གི་སྤྱིང་སྐྱ་མ་ཚོས་དོར་ཡང་སྤྱིང་གི་རྒྱུད་པ་ཡིན་གཤིས་སྤྱིང་
སྐྱ་མ་ཞེས་འབོད་ཅིང་། དེ་གའི་སྤྱིང་སྐྱར་ཞེས་པའི་རུ་སྟེ་དེ་ཡང་སྤྱིང་གི་སྟེ་
ལྷག་ཡིན་འདུག། རྩ་ཁོག་གི་ཆབ་བཅའ་དགོན་པའི་གཡོན་རྒྱུར་དུ་ཨ་མྱེས་ཁ་
གན་གྱི་སྐྱ་ཤུལ་ཡོད། རྩ་དཀར་ནག་གི་ཕྱོགས་སུ་སྤྱིང་གི་མདའ་རྩལ་རྒྱུངས་
སའི་པ་པོང་གྲུ་བཞི་མ་པ་རི་རྩུ་རི་གཉིས་ཀ་ན་ཡོད། ཁྱ་སྤྱིང་དགོན་པའི་ཐག་
ཉེས་རྒྱུ་དར་ཞེས་པའི་ས་ནག་ལུང་མདོ་ན། གེ་སར་གྱི་མཁར་ཤུལ་ཡོད། མ་

408 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

སྐྱད་གཡུ་ལུང་སུམ་མདོ་ཟེར་བའི་ས་དེ་ཡིན་ཟེར། བཤོ་ལོག་ཕྱོགས་སྒྲིང་ས་
ཆ་ན་སྒྲིང་བྱ་ཡི་རི་བཤོལ་ཟེར་བའི་རི་ངོས་ནས། སྒྲིང་གི་དུས་ཀྱི་ལྷགས་ཀྱི་
མདེའུ་མཐོ་གང་རེ་ཡོད་པ་རྟེན་རྒྱ་ཡོད་ཟེར།

བཤོ་ལོག་དར་ལག་རྫོང་གི་ཁྱ་སྒྲིང་དཔོན་པའི་ཉེ་འདབས་ཀྱི་ཆ་རྒྱ་
དང་དར་རྒྱ་འདྲེས་མཆམས་ཀྱི་ས་ཆར་སྒྲིང་གི་སར་རྒྱ་བོའི་ཕོ་བྲང་མེང་འབྲུག་
སྐྱག་ཆེའི་མཁར་ཤུལ་ཡོད་ཟེར།

དེང་གི་མགུ་ལོག་མ་ཆེན་རྫོང་རྩ་རྒྱའི་མར་བུག་ཟེར་བའི་སར་མཁར་
ཤུལ་ཞིག་རལ་དུ་གྱུར་པ་དུས་ཕྱིས་བར་དུ་ཡོད་ལ། མཁར་དེ་གི་སར་གྱིས་སྒྲིང་
གི་རྒྱལ་སྲིད་མ་བཟུང་ཡར་སྡོན་དེ། ཡབ་མེང་སྡོན་གྱིས་བསྐྱབ་པའི་སུན་ཆོགས་
འོར་བུའི་ཕོ་བྲང་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་པར་གྲགས།

བཤོ་ལོག་དར་ལག་རྫོང་བདེ་ནང་ཕུ་མང་གོང་མ་ཟེར་བའི་ལུང་
མདའ་དང་ཐག་མི་རིང་བའི་རྟེན་ན་རྫོང་རིང་ཞིག་ཡོད་པ་གི་སར་གྱི་རྟ་རྒྱང་
རྟོད་འདོགས་ས་ཡིན་ཞེས་ཡུལ་མིས་ཆ་ཆེའི་རྟེན་དུ་བཅི།

བཤོ་ལོག་དགའ་བདེ་རྫོང་ཁོངས་ཁོ་རྒྱ་རྩལ་མའི་རྒྱ་བོ་བྲང་ནས་སྟོར་
བབ་སྟེ། ཆ་རྒྱ་དང་འདྲེས་མཆམས་ལ་ཁོབ་མདོ་ཞེས་ཟེར་ཞིང་ལུང་བ་དེའི་
མདོ་ན་རྫོ་མཁར་གྱུ་བཞི་མ་ཞིག་རལ་དུ་གྱུར་པ་ཞིག་ཡོད་པ། དག་རྒྱན་ལ་ཨ་
ཁུ་ཁྱོ་ཐུང་གི་མཁར་ཤུལ་ཡིན་ཟེར་ཞིང་། ད་ལྟ་ཁོབ་མདོའི་རྫོ་མཁར་དུ་འབོད།

ཡང་དགའ་བདེ་རྫོང་སྟོང་སྐྱབས་རྫོ་ཁའི་སྐྱན་ལུང་དུ་གྲགས་པའི་ལུང་
བ་དེ་ནི། སྒྲིང་གི་སར་རྒྱལ་བོའི་སྐྱན་རིགས་སྐྱ་ཆོགས་ཀྱི་བང་མདོད་ཡིན་པའི་
ཆ་ནས་སྐྱན་ལུང་བཏགས་ཟེར།

ར་སྟོད་ཆེ་མདའི་མན་ན་གི་སར་གྱི་རྟ་འདོགས་ས་ཡིན་ཟེར་བའི་བྲག་
རྫོ་དང་། ར་བའི་ཆེ་སྟོར་གྱི་ས་ཆ་ནི། རྟོད་ན་ཤུ་ཡུ་འཁོར་ས། བར་ན་ཕུགས་

རིགས་སྒྲོང་ས། སྒྲུབ་ན་འབྲུ་རིགས་འབྲུངས་ས་ཟེར་བའི་ས་དེ་ཨ་ཁྱེས་ཁྲ་ཆུ་
ཁྱེས་བབྱང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད།

སྐ་ཚུའི་སྒྲོང་དུ་སྤིང་མཁར་སྟག་ཅེའི་མཁར་ཤུལ་ཡོད་པ་དང་། དེ་མན་
ཁྱེ་ཨ་མོའི་ཁོག་དུ་འབྲུག་མོའི་རྟ་ར་ཡིན་ཟེར་བའི་བྲག་ར་རྒྱུམ་པོ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད།

དེང་སང་རྟོང་ཡོན་རྫོང་ངམ་སྐ་ཁོག་རྫོང་བཀལ་མཚམས་སུ། ཟུང་
ཚུའི་ས་ལྗེ་ཟེན་མཚམས་སུ་སྟོན་མོ་ལུང་ཟེར་བའི་ས་ཆ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ། རྟོར་
སྤིང་གཡུལ་འབྲེད་སྐབས་སྤིང་གིས་རྒྱལ་ཁ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོན་ནས། ས་དེར་
དགའ་སྟོན་བྱས་པས། སྟོན་མོ་ལུང་ཞེས་མིང་ཐོགས་ཟེར། དེ་དང་ཉེ་བའི་
སར་མདའ་སྐྱུངས་རྒྱུང་ས་རྒྱུང་ལུལ་ཟེར་ས་དེར་སྤིང་གི་དཔའ་པོ་རྣམས་ཁྱེས་མདའ་
ཅལ་སྐྱུངས་ཏེ། བྱ་རྒྱུང་ལ་མདའ་འཕངས་པས་ས་དེའི་མིང་ལ་དེ་ལྟར་ཐོགས་
པར་བཤད།

དམུ་དགེ་དགོན་པའི་རྒྱལ་རིའི་ཁ་ན་འོབས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པའི་
མིང་ལ་རྟོར་སྐྱུང་ས་ཟེར། དམུ་དགེ་དགོན་པའི་དཀྱིལ་དུ་འོབས་ཆེན་པོ་མི་
རྟ་བརྒྱུག་རྒྱུང་ས་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། རྟོར་སྤིང་གཡུལ་འབྲེད་སྐབས་ཀྱི་འཐབ་
ར་ཡིན་སྐད་དང་། དམུ་དགེའི་མཆོད་རྟེན་སྤྲུལ་འབྲུག་མོའི་སྐུ་ཤུལ་ཡོད་ཟེར།

མདོ་སྒྲུབ་རྒྱལ་རོང་བ་དག་གིས་རྟོར་ལྷ་ཡ། པའི་ཆེས་ཡུལ་ཉེན་དུས་
སྟོན་གལ་ཆེན་ཞིག་སྐྱུང་བཅི་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་དེ་ནི། སར་རྟོར་སྤིང་འབྲུག་
སྐབས་རྒྱལ་རོང་ནས་རྟོར་པམ་ཞིང་པོད་རྒྱལ་བའི་དགའ་སྟོན་དུ་བཤད་པ་
ཐོགས་ཀྱང་ཡོད་འདུག་ལ།

མདོ་སྒྲོང་སྒྲུབ་ཀྱི་ཡུལ་གྱུ་ཁག་དུ་སྤིང་ཤུལ་དུ་གྲགས་པ་དག་ནི་སྐབས་
རེར་བྱིས་སྐྱུང་ལྟ་བུ་དང་། སྐབས་རེར་དངོས་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་ལྟ་བུ་སྟེ། བདེན་
རྒྱུན་དབྱེ་མི་རྣམས་པའི་རུ་མིང་དང་ས་མིང་། མཁར་ཤུལ་ཐོགས་ཤིན་དུ་མང་

410 བརྩོན་པོ་རྒྱུ་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

བོ་ཡུལ་གྱུ་གང་སར་ཡོད་པ་མཐའ་དག་སྒྲིང་ཤུལ་ཡིན་པའི་ངེས་པ་ཡོད་དཀའ་
ནའང་། དེ་དག་གི་ཤུགས་ལས་སྤར་སྒྲིང་སྒྲེ་ཞེས་པའི་བྱབ་ཤུགས་ཏེ་ཅང་ཆེ་
བའི་སྒྲེ་ཆོ་ཡོད་པ་དང་། གེ་སར་སོགས་དེ་དག་ལ་དབང་རྒྱུར་བྱེད་མཁན་གྱི་
དཔའ་བརྟུལ་མགོ་དཔོན་ཁག་བྱང་ཁྱུང་བའི་བདེན་དཔང་ཅམ་ལ་ནི་འགྲོ་
བར་སྤང་ངོ་།།

མཛོད་དགའི་ས་སྐ་རྒྱ་དང་མ་རྒྱ་མེ་རྒྱ་འདྲེས་པའི་རྒྱ་རྒྱུད་དུ། ཉོར་
སྒྲིང་གཡུལ་འབྱེད་ཆེན་པོ་བྱས་ནས། ཉོར་དམག་ཁྲི་ཕྱག་བཟལ་བ་བསད་
དེ། སྒྲིང་གིས་རྒྱལ་ཁ་ཆེན་པོ་ཐོབ་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་ལ། པཎ་ཆེན་དཔལ་ལྷན་
ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པར། ཡུལ་འདི་སྤར་སྒྲིང་གི་
ས་ཆ་ཡིན་ཞིང་ད་ལྟ་དར་རྒྱས་སུ་ཡོད་མོད། ཕྱིས་ཅི་ཡོང་མི་ཤེས་པས་ས་ཡག་
ས་ཞིག་ཏུ་དགོན་སྒྲེ་འདེབས་དགོས་པའི་གསུང་བཀོད་གནང་བ་ལོ་རྒྱུས་ཁག་
ཅིག་ཏུ་གསལ་བ་ཡིན།

ཡུལ་འདི་སྒྲིང་རྒྱུད་དག་གིས་མ་བཟུང་ཡར་སྡོན་མངའ་བདག་ཁྲི་
རལ་གྱི་དུས་སུ། རྫོན་པོ་དགའ་ཡེ་ཤེས་དར་རྒྱས་ཟེར་བས་གཞིས་བཟུང་ནས་
འབྲོག་སྒྲེ་ཆགས་ཤིང་། ཕྱིས་ཉོར་སྒྲིང་འབྲུགས་ནས་སྒྲིང་གིས་དབང་བསྐྱུར་
བྱས་པ་ནས་མཛོད་དགའི་སྒྲིང་དཀར་སྟོད་ཅེས་པའི་མིང་དེ་ཆགས་པ་ཡིན།

ད་ལྟའང་སྒྲིང་གི་སྒྲེ་ལྷག་སྒྱི་རྟོག་མ་ཞིག་ཡོད་པ་ལ་མཛོད་དགའི་སྒྲིང་
བ་ཞེས་མིང་མ་འབྱུར་བར་ཡོད། མཛོད་དགའི་བཞག་སྟོན་གྱི་སར་སྒྲིང་དཔོན་
འདུག་སའི་ས་དང་། མཛོད་དགའི་ཆོས་རྒྱུ་སྒྲིང་གི་འབྲུག་སྒྲེ་ཟེར་བ་ལ། སྤར་
མ་བགོས་སྒྱི་རོར་ཁོ་རྒྱུའི་གསེར་རྟོ། འབྲུག་མོའི་ར་སོགས་ཡོད་ཟེར།

སྟོད་ཕྱོགས་མ་རྒྱུའི་འབྲམ་རྒྱུད་གཡས་གཡོན་དུ། རྒྱུའི་ཏུ་བྱངས་རིང་
མོ། གསའི་གི་ཉལ་རིང་མོ། གཤིའི་ར་མཁར་རིང་མོ་སོགས་སུ་གྲགས་པ་དག་

ནི་མྱིང་གེ་སར་སྔོན་གནས་ཡིན་ཟེར་བ་དང་།

ཁྱོ་ཁྱོ་སྒྲིག་མའི་བེུ་རྒྱུ་དང་། དངུལ་རྩེ་བེུ་རྒྱུ་དང་ཞེས་པའི་ས་ཆ་
ཡང་འབྲུག་མའི་བེུ་འདོགས་ལྷན་སུ་བཤད།

མདོད་དགེ་ཉིན་མའི་གཞི་བདག་སྐྱེ་ལྷ་ཞེས་པ་ནི་མྱིང་གི་ལྷ་གཉན་སྐྱེ་
ལ་མདོད་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་ཟེར་ཞིང་། དངུལ་རྩེ་རྩེ་རྒྱ་དཀར་གསལ་རི་ཡང་།
མྱིང་གེ་སར་གྱིས་དགའ་ལ་སོ་བྱེད་ས་ཡིན་པས། རི་རྩེ་དེར་རྩོམ་བོང་མདའ་
ཁེས་མ་ཞིག་ད་ལྟ་འདུག་ཡོད། གསལ་རིའི་མདུན་རྒྱ་དཀར་ཁའི་གཞུང་ལམ་ཁ་
ན། རྩོམ་བོང་ཞིག་གི་སྟེང་ན་མི་རྟ་བྱི་གསུམ་གྱི་རྩིས་ཡོད་པ་དེ་ལ། ལམ་འགོ་
ནམས་གྱིས་ཞོན་ཏེ་རྩོམ་ཞོན་གྱི་སྐྱེ་ཉག་འགའ་རེ་བལ་ཏེ། མྱིང་སེང་ཆེན་
གྱི་སྐལ་དང་། རྟ་རྒྱུང་ལའི་སྐལ། བྱི་དྲུང་དུའི་སྐལ་ཞེས་འཕེན་སྟོལ་ད་དྲུང་
ཡང་མ་ཉམས་པར་ཡོད།

དབལ་པཎ་ཆང་གི་གཞི་བདག་པོ་ཏེ་ཡང་མྱིང་གི་དཔེ་ཆའི་སྟེགས་
བམ་མང་པོ་བཞུགས་ས་ཡིན་པས་པོད་ཏེ་སྟེགས་པར་བཤད། མདོ་སྒྲིག་ཆོས་
འབྲུང་དུ་གསལ་བ་ལྟར་དེ་སྟེགས་སུ་མ་ཁོག་པོ་ཏེ་མདོ་ཞེས་པའི་ས་ཆ་ཡང་
ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།

མདོ་སྐྱེའི་ཏོར་མགོ་ཞེས་པ་ནི་ཏོར་མྱིང་གཡུལ་འཁྱེད་གྱི་དུས་ཏོར་པུ་
ཐུར་གྱི་མགོ་སྐྱེངས་ས་ཡིན་པས་ཏོར་མགོ་དང་། ཁྱོ་ཁྱོ་མཆོ་རུ་མའི་བྱེད་ཀར་
ཞེས་པའི་ས་ན་རོང་བཟའི་ཀེ་འཕན་དམར་ལེབ་གྱི་རྩོང་ལུལ་ཡོད་སྟེ།

ད་ལྟའི་སྐབས་བསང་ཁོག་ཏུ་འབོད་པའི་ཡུལ་དེར་མྱིང་དམག་གིས་
ལྷ་བསང་ཆེན་པོ་ཞིག་བཏང་བས། བསང་གཞུང་སྟེགས་ཞེས་གདན་རབས་
ལྟེ་རྩོམ་ཞོན་སྟེགས་སུ་གསལ།

སྐབས་བསང་གིས་འབྱེད་ཀྱི་གདན་རབས་བཅུ་བ། མྱིང་དཔོན་སྟོབ་

412 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

དོན་གྲུབ་རྒྱ་མཚོ་ནི་སྤྱི་ལོ་དཔོན་རྒྱུན་ཡིན་གཤམས་སྤྱི་ལོ་སར་གྱི་གྱི་རིང་
དང་། ཉ་རྒྱུང་ཚོད་ཀྱི་ཡོབ་ཆེན་སོགས་ད་ལྟའི་སྤྱི་ལོ་ལྷ་ཡུང་དུ་ཡོད་པ་ཡིན་
ནོ།།

དེ་བཞིན་མ་སྐྱོད་དན་ཏིག་ཕྱོགས་དང་། ཟེ་ལར་ཁོག་གི་མ་རྒྱུའི་འགམ་
རྒྱུད་དུ་འང་སྤྱི་ལོ་ལྷ་ཡུང་དུ་གྲགས་པ་དུ་མ་ཡོད་འདུག་ལ།

བེས་མདོའི་ཕྱོགས་གེ་སར་གྱི་དོའི་གདུང་མར་གྲགས་པ་དང་། དགུ་
རོང་ཁོག་དུ་གེ་སར་གྱིས་མིག་མང་ཆེད་ལྷ་ཡུང་ཡིན་ཟེར་བ།

མ་འགམ་གཅན་ཆའི་ཁོངས་ཚོ་དུག་ཅེས་པའི་སྤྱེ་བ་དེ་སྤྱི་ལོ་འོམ་བུ་ཚོ་
དུག་གི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་ཡིན་ཟེར་ཞིང་། དེའི་མདུན་ཕྱོགས་གྱི་པ་ཐོང་ནག་རྩའི་
སོག་དུ་ཉའི་མིག་རྩེས་དང་། མིག་རྩེས་གྱི་ནང་དུ་བྱིས་པའི་རྒྱ་རྩེས་ཤིག་ཀྱང་
ཡོད་པ་དེ་ནི་ཉ་རྒྱུང་ཚོད་དང་། གེ་སར་སྐུ་ན་ཕྱ་དུས་གྱི་ཞབས་རྩེས་ཡིན་ཟེར།
གཅན་ཆའི་ལྷ་ས་སྤྱེ་བའི་གམ་ཁའི་པ་ཐོང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པའི་སྤྱེད་དུ། གེ་
སར་གྱི་ཉའི་མིག་རྩེས་ཡོད་ཟེར།

ཨ་མ་ཚོ་དགུའི་ཤར་ཕྱོགས་གོང་ཁ་དང་ཉེ་ས་ཞིག་དུ་ས་དེའུ་ཕུར་བའི་
དབྱིབས་དང་མཚུངས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ཡང་གེ་སར་རྒྱལ་ཐོའི་ཉ་ཕུར་ཡིན་
ཟེར།

རེབ་གོང་བཙན་མོ་ཡར་སྤྱོད་སྐུ་འབྱེལ་ལུང་བར་གེ་སར་རྒྱལ་ཐོས་
ཕུས་མོ་གཡས་པ་ས་ལ་བཙུགས་ཏེ་ལྷ་མདའ་འཕངས་ལྷུལ་དང་། གེ་སར་རྒྱལ་
ཐོས་དམག་བརྒྱ་བཏང་བའི་བཀའ་ཡིག་རང་བྱོན། མཚོན་ཆ་སྒྲ་ཚོགས་འདུས་
པའི་མཚོན་རིས་སོགས་བྲག་རོལ་སུ་གསལ་བོར་ཡོད་ཟེར། རེབ་གོང་དམེ་
ལྷུལ་དུ་གེ་སར་གྱི་མདའ་ཐོག་ལྷུལ།

རེབ་གོང་སྤྱི་ལོ་རྒྱུའི་གསེར་ཁའི་ལུང་བར་གེ་སར་རྒྱལ་ཐོའི་ཞབས་

རྗེས་དང་། ཕྱག་རྗེས། ཏྲ་སྒྲ། ས་པོང་མགོན་ཁང་སོགས་ཡོད།

རེ་བ་གོང་མྱིང་རྒྱ་གོང་མ་སྒྲེ་བའི་གཡས་འགྲམ་ན་འཛམ་མྱིང་སྤྱི་
བསང་ལུལ་ལུལ་ཡིན་ཟེར་བའི་བསང་སྤྱི་དེ་བྱིབས་ཅན་དེ་ཏུ་འབྱུང་ཞིག་
ཡོད། མྱིང་རྒྱའི་གསེར་ཁའི་ལུང་བར་མྱིང་གི་རྒྱ་མགོ་དཀར་མོ་ཡིན་ཟེར་བའི་
མདོག་དཀར་ལ་དངས་པའི་རྒྱ་མིག་ཅིག་ཡོད།

སྤྱི་ཀའི་ཕྱོགས་ན་གེ་སར་རྒྱལ་པོའི་འཆམ་རྒྱབ་ལུལ་དང་། སྤྱི་ཀའི་
འཕྲང་དམར་རྒྱང་ཆ་དགོན་པའི་གཡས་ངོས་ཀྱི་རྩོམ་ཤགས་གོང་ཁའི་ཤར་
བྱང་གི་མཆམས་སུ་གེ་སར་རྒྱལ་པོའི་རྟེན་ཐང་དང་། རྩོད་མའི་ཐང་། ཏྲ་རྒྱག་
ཐང་ཡིན་ཟེར་བའི་ཐང་ཆེན་པོ་གསུམ་ཡོད།

སོག་པོ་ལུལ་རྒྱན་རྩོང་གི་མདུན་ཕྱོགས་ཀྱི་ལུང་བ་ཞིག་དུ་ལག་པས་
བཟུང་ལུལ་དང་སྤྱུ་མ་ཞག་ཆགས་པའི་རྩོམ་ལུག་རོ་ཅམ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ནི། གེ་
སར་ཀྱི་འཕྱོག་རྩོམ་ཡིན་ཟེར་བ་དང་། ཡང་དེར་གེ་སར་ཀྱི་རྟེན་འཕྲ་བརྒྱབ་
ནས་འཕངས་པའི་བྲག་རྩོ།

མཆོ་སྤྱན་པོའི་རྒྱང་ཆའི་གསེར་ལ་ལུང་བའི་གཡོན་ཕྱོགས་ཀྱི་རི་ཆེར་
ས་སྒྲང་གྲུ་བཞི་ཅོག་ཅའི་དེ་བྱིབས་ཅན་ཡོད་པ་དེ་ནི་གེ་སར་ཀྱི་བཞུགས་སྤྱི་དང་
མདུན་ཅོག་ཡིན་ཟེར། མཆོ་སྤྱན་པོའི་རྒྱང་ཆའི་སྤྱང་ཆང་ལུང་དུ་འབྱུག་མའི་
འཁར་བཅངས་ཡིན་ཞེས་པའི་རྒྱ་མིག་གོར་མོ་ཞིག་ཡོད།

ཆབ་ཆའི་འབྲིལ་ཁྲག་དུང་དཀར་གཡས་འབྲིལ་ཀྱི་ཤར་སྟོའི་མཆམས་
ཀྱི་དུང་རིའི་སྟོང་ས་སྤྱགས་དགོན་ཏིང་ཀྱ་ཞེས་པར་ཤིང་བརྗོས་ཀྱི་གེ་སར་རྒྱལ་
པོའི་སྐྱུ་བརྟན་བཞུགས།

ཆབ་ཆའི་ཏིང་ཀྱ་དགོན་པའི་རུབ་ཕྱོགས་གཡུལ་ཁའི་ཐང་གེ་སར་ཀྱི་
ཞབས་རྗེས་དང་། མདུང་རྗེས། བྱི་རྗེས། བདུད་ཀྱི་མ་མོ་གོ་མོ་བདུལ་ལུལ་

414 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སོགས་ཡོད།

མཆོ་སྡོན་འབལ་གཞུང་གད་པ་གཡང་ར་ཞེས་པ་དེ་རྒྱ་ཆ་ཞལ་དཀར་
བཀོངས་ཤུལ་ཡིན་ཟེར། འབལ་གཞུང་ཐང་ཤིང་ར་མའི་ཆ་རྒྱའི་པར་འབྲམ་
ན་བྲག་རི་དམར་པོ་ཤིན་ཏུ་མཐོ་བ་ཞིག་ཡོད་ཅིང་། དེའི་སྐད་དུ་ཤིང་སྐམ་ཞིག་
ཡོད་པའི་ནང་དུ་རྒྱ་ཆ་ཞལ་དཀར་གྱི་ཚོག་དང་ཁབ་བརྒྱུག་ཡོད་ཟེར་བས་
བྲག་རི་དེའི་མིང་ལ་རྒྱབ་ཚོག་སོགས།

མཆོ་རྒྱབ་ཐེམ་ཆེན་མཛོ་མོ་སྐྱང་ལུང་དང་། ཏོར་ཆོགས། མཁར་
དམར། ཏོར་གྱི་སོ་ལྷའི་རི་སོགས་ཏོར་སྒྲིང་གཡུལ་འཁྱེད་གྱི་སྐྱང་དཔའི་ནང་
གི་ས་མིང་དེང་སང་ཡང་མ་འགྱུར་བར་ཡོད་ཅིང་། ཡུལ་དེ་ནི་སེར་པོ་ཏོར་གྱི་
ས་ཆ་ཡིན་ཟེར་སྟོལ་ཡོད།

ཡང་ཐེམ་ཆེན་མཁར་དམར་ཞེས་པའི་རང་བྱུང་གི་བྲག་དམར་པོའི་
མཁར་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་ཏོར་གྱི་རྫོང་ཡ་ཙེ་མཁར་དམར་དང་། རྫོང་མཁར་དེའི་
སྤྱིང་དུ་བྱ་ཁ་ཏ་དང་འབྲ་བའི་ས་པོང་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ནི་གྲུར་དཀར་རྒྱལ་
པོའི་སྤྱིང་བྱ་ཁ་ཏ་ནག་ཚོག་ཡིན་ཟེར།

མཆོ་སྡོན་པོའི་སྟོ་འབྲམ་གྱི་སྟོན་པོ་གསེར་ཆེན་གྱི་རི་ཙེ་ན་ཤན་པའི་
རྟོ་སྐྱུན་གསུམ་ཡོད། མཆོ་སྡོན་པོའི་རྒྱབ་འབྲམ་གྱི་སྒྲེལ་ནག་ཏུ་ཤན་པའི་རྟོ་
མཁར་ཡོད་ཟེར།

མདོ་སྐྱད་དཔའ་རིས་བྱང་འདབས་ཀན་གྲོའུ་མ་ཐེས་དགོན་པ་ཞེས་
པའི་མིང་སོགས་སྤངས་ལ་བཤད་ཚུལ་དུ་མ་འདུག་ཀྱང་། འབྲེལ་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་
ཡིག་ཆ་དང་མང་པོ་ཞིག་ཏུ་སྒྲིང་གེ་སར་གྱི་ནའི་ཆིག་རྩེས་ཡོད་པས་ན་ཆིག་དགོན་
ཏུ་སོགས་ཤིང་། ཕྱིས་དེ་ནི་ད་རྒྱ་སྐད་དུ་ཁྱུར་པར་བཤད་པ་ཡོད།

ད་དུང་དེའི་ཉེ་སར་ལྷན་ཏ་ཏོར་གྱི་སྐོམ་གྲུ་ཡོད་ཅིང་། ཁྱི་སྟོང་ལྗེ་འུ་

བཅན་སྐབས་པེ་ཏར་རྒྱལ་པོ་བསམ་ཡས་ཀྱི་སྤྱང་མར་གདན་འདྲེན་ཞུ་ས་དེ་
ཡིན་ལ། པེ་ཏར་ལ་བཤད་ཚུལ་མང་ཡང་ཉོར་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་མཁན་ཞིག་
ཡིན་པ་རྒྱུ་མཚན་མང་བོས་ར་སྤྱོད་བྱེད་བྱུང་པ་འདྲུག། དེར་ཉོར་གྱུར་དཀར་
ཀྱི་མཁར་ཤུལ་ཡང་ཡོད་ལ། དེའི་མར་འདབས་སུ་ཉོར་ཡ་ཙེ་མཁར་དམར་
ཏེ་ཉོར་ཤན་པའི་མཁར་ཤུལ་ཡོད་པ་ཡིན་ལ། རྩུགས་འདི་ཉོར་གྱིས་བབྱུང་བའི་
ས་ཆ་དངོས་ཡིན་པར་སྤྲང་།

དབུས་གཙང་རྩུགས་སུ་འབྲེལ་བྱེད་ཀྱི་གནའ་རྩམ་མང་ཅམ་ཡོད་
པར་སྤྲང་སྟེ། གླུ་ལོ་༡༧༡༩ ལོར་ཁོ་བོ་སྟོབ་ཐོན་དངོས་སྤྱོད་དུ་དབུས་གཙང་
རྩུགས་ཀྱི་གནའ་ཆེན་ཁག་ལ་ཕྱིན་སྐབས། སོ་བྲང་པོ་ཏེ་ལའི་ཁང་མིག་ཅིག་
དུ་འཁར་རྩེ་ཞིག་ཡོད་པ་སྤྱིང་གེ་སར་གྱི་འཁར་རྩེ་ཡིན་ཞེས་དཀོན་གཞེས་གྱིས་
འབྲེལ་བཤད་གནང་བ་ལྟ་བུ་དང་།

འཇམ་དབྱངས་ཆོས་རྩེས་འབྲས་སྤྱངས་བྱམས་ཆེན་གྱི་ནང་རྟེན་དུ།
གེ་སར་རྒྱལ་པོའི་འཁོར་གསུམ་དང་སག་ཐག་བཞུགས་པ་དཀར་ཆག་གསལ་
ཞེས་གཡེར་གཤོང་སྐྱེ་གོང་མའི་དུས་སུ་བྲིས་པའི་ཉོར་སྤྱིང་གཡུལ་འབྱེད་དཔེ་
རྟེང་ཞིག་ཡོད་པའི་མཚུག་དུ་གསུངས་འདྲུག་པར་བཤད་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། མདོ་
དབུས་ཁམས་གསུམ་དུ་སྤྱིང་ཤུལ་དང་མི་རྒྱུད། དངོས་རྩམ་སོགས་ཡོད་པའི་
བཤད་རྒྱུན་འབྲམས་སུ་ཤུལ་པ་ཡོད་ཀྱང་། ཐམས་ཅད་འགོད་མ་ལང་ཞིང་
དགོས་པ་ལྟག་པོ་འདྲེན་པར་སྟམ་ནས་ས་རྩུགས་མི་འབྲེལ་བཤད་ཚུལ་
སྤྲ་ཆོགས་ཀྱི་དཔེ་མཚན་སྟོར་ཞིག་བཀོད་པ་ཡིན་ནོ།།

མདོ་དོན་རང་ཅག་གིས་གསལ་བོར་ངེས་དགོས་པ་ནི། ད་ལྟ་བོད་ཡུལ་
ཀུན་དུ་སྤྱིང་ཤུལ་ཡིན་ཟེར་བའི་ས་རྩོམ་བྲག་དང་དངོས་རྩམ་ཡོད་ཆད་སྤྱིང་
ཤུལ་དང་སྤྱིང་རྩམ་ཡིན་མི་སྤྱིད་ཅིང་། དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དངོས་

416 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིམ་པའི་གཞུང་གིས་།

ཤུལ་དུ་ཅི་འོས་མིན་སྒྲ་ཆོག་ས་ཡོད་པ་ཡིན་མོད། དེ་དག་གིས་བོད་ཁམས་སྒྲི་
དང་བྱུང་པར་མདོ་སྨད་སྨད་ཀྱི་ཁོངས་སུ་སྤིང་གི་བག་ཆགས་བཟུས་ན་མི་
དག་པ་བཞག་ཡོད་པ་འདིས། སྤིང་གི་བྱུང་བ་འདི་གཞི་མེད་ཀྱི་བཅོས་སྦྱང་
དང་། ཉོག་བཏགས་ཀྱི་ལྷ་སྦྱང་ལྷ་བུ་ནི་མ་ཡིན་པར་སྤིང་གི་སར་སོགས་བོད་
དུ་དངོས་སུ་བྱོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མི་སྒྲ་ཡིན་པ་ང་ཚོས་བརྗེད་མི་ཉན།

བཞི་བ། མདོ་སྨད་དང་སྤིང་གི་འབྲེལ་བ།

རང་ཅག་ལ་སྤྱི་མོ་ཞིག་ནས་སྟོད་མངའ་རིས་སྒྲོར་གསུམ། བར་དབུས་
གཙང་རི་བཞི། སྨད་མདོ་ཁམས་སྤང་དུག་ཅེས་རི་རྒྱུད་ཀྱིས་ཡུལ་ཁམས་ཁག་
བཞོས་རགས་པ་བྱས་ཏེ་ཡུལ་ཁམས་ངོས་འཛིན་བྱེད་སྤངས་གཅིག་བྱུང་བ་
དང་། བཤད་སྤངས་དེ་དུས་ནས་ཞིག་ནས་བྱུང་བ་ལ་ཞིབ་འདུག་བྱ་རྒྱུ་མ་བྱུང་
རུང་། ཅུང་སྤྱི་མོ་ཞིག་ནས་བྱུང་བ་ཡིན་ནམ་སྒྲུལ།

སྒྲི་ལོའི་དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་དཀྱིལ་ཙམ་ནས་ས་སྒྲུས་བོད་ལ་
མངའ་དབང་བསྐྱར་སྐབས་ནས་བཟུང་ཡུལ་ཁམས་དེ་དག་ལ་ཆོལ་ཁ་གསུམ་
ཀྱི་ཐ་སྨད་བྱས། ཆོལ་ཁ་ཞེས་པའི་ཐ་སྨད་འདི་བྱུང་ནས་ལོ་ངོ་བདུན་བརྒྱ་ལྷག་
འགོ་བཞིན་ཡོད།

བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གི་མགོ་ཙམ་ལ་བྱུང་བར་བཤད་པའི་སྤིང་གི་ཐོག་
མའི་གནས་ཡུལ་ནི་བར་ཁམས་ཕྱོགས་ཡིན་ཟེར་ལ། གེ་སར་འཁྲུངས་ཡུལ་
ཡང་སྤེ་དགའི་སའི་ཆར་གཏོགས་ས་སྒྲིད་གསོས་ཡག་གི་ཁ་མདོ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་

པར་དེང་རབས་ཞིབ་འཇུག་པ་མང་བོས་ཚོད་དཔག་བྱེད་ཀྱིན་སྒྲུང་། གེ་སར་
 མིང་རུའི་སྤྱི་དཔོན་དུ་གྱུར་པ་དང་སྤྱི་ཉི་མང་འཁོངས་རྒྱ་བསྐྱེད་ཀྱིས་བར་
 ཁམས་ནས་མགོ་ལོག་ཕྱོགས་སུ་གནས་གཞིས་སྤོས་ཏེ། མ་ཚུའི་སྟོང་སྒྲུང་བར་
 གསུམ་དུ་དབང་བསྐྱར་བྱས།

སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་བརྒྱ་བཞི་བའི་མཇུག་ཏུ་ལམ་སྤྱི་ལོ་༡༩༤༠ ཙམ་
 ལ། ཁམས་ནང་ཆེན་གྱི་ལྷ་རྒྱུད་འབྲི་ལུང་ཞེས་པའི་སར་འབྲི་རིགས་ཀྱི་ཚོ་ཤོག་
 ཅིག་ཡོད་པའི་ནང་འབྲི་ལྷ་རྒྱུད་འབྲུམ་བྱ་བ། གསང་སྤྲུགས་རྟེན་མ་ཀུ་ཐོག་
 པའི་ཚོས་རྒྱུད་དང་། ལྷ་ཐོན་གཡུང་རྒྱུད་འོད་བྱ་བ་ལས་ཐོན་ཚོས་ཀྱང་ཉན་
 ཏེ། ཚོས་ཐོན་རིས་མེད་དུ་བྱེད་པའི་བྱིས་སྤྲུགས་པ་རྣམས་ལྷན་ཞིག་བྱང་། ལྷ་བས་
 ཤིག་དེས་བྲན་ཁོལ་དུད་བྱིས་བརྒྱ་གཅིག་ཙམ་བྲིད་ནས། དཔལ་ཡུལ་ཁོངས་
 འགྲུ་ཁོ་ལུང་བར་གནས་གཞིས་བཟུང་། འབྲུང་ཁུངས་ཀྱི་ཆ་ནས་བྱིས་དེ་དག་
 གི་རྒྱུད་པ་ལ་འགྲུ་ལོག་ཐོགས།

ལྷ་རྒྱུད་འབྲུམ་འགྲུ་ཁོ་ལུང་བར་སྟོད་སྐབས། མགོ་ལོག་གཉན་ཅེའི་
 བུ་མོ་གནས་མངལ་དུ་འགྲོ་བ་ཞིག་འཕྲད་ནས་བྱིས་ཐབ་བཟུང་། དེ་ལ་བུ་ཨ་
 འབྲུམ་རྒྱུད་བྱང་ཞིང་། ཨ་འབྲུམ་གྱིས་སྤིང་བཟུང་མ་ཞིག་སྤངས་པ་ལ་བུ་
 འབྲུམ་སྐྱབས་དང་། འབྲུམ་དགེ འབྲུམ་ཡག་གསུམ་བྱང་ཞིང་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་
 མགོ་ཚུགས་ནས་ཡོད་སྐབས། མིང་རྩེས་སྤང་བྱུག་གི་རྒྱུན་གྱིས་སྟོད་མ་འདྲོད་
 ནས་རྩོམ་ཕྱོགས་སུ་ཡོང་ཞེས་མགོ་ལོག་གི་ལོ་རྒྱས་རྒྱས་བསྐྱུས་པལ་ཆེར་དུ་
 གསལ་བ་ཡིན་ལ། འདིར་ང་ཚོར་དགོས་པ་ནི། ཨ་འབྲུམ་གྱིས་སྤངས་པའི་
 མིང་བཟུང་མ་དེ་འདིར་བསྟན་ཀྱི་མིང་གི་རྒྱུད་པ་ཡིན་མིན་དང་། འགྲུ་ལོག་
 ཚོ་བ་ལ་སྤང་བྱུག་སྟོན་མཁན་མིང་རྩེ་ཞེས་པ་དེ་གང་ཡིན་ལ་དཔྱད་རྒྱུ་མང་།
 ལྷ་བས་དེའི་མིང་རྩེ་ཞེས་པ་དེ་མིང་གེ་སར་ཡིན་ན་བྱིས་དགས་ཤིང་།

418 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

གཞན་སྤྱིང་གེ་སར་གྱིས་དབང་སྐྱུར་བྱས་སྐབས་སྤྱིང་རྒྱུད་སྡེ་ལྷག་ཅིག་གམ།
དེང་སང་བར་ཁམས་ཀྱི་སྤྱིང་ཆང་ཞེས་པའི་སྡེ་ཆོ་དེ་ཡིན་ནམ། སྤྱིང་རྩེ་དེ་སྐྱུ་
ཡིན་བརྟག་རྒྱ་ཏ་ཅང་གལ་ཆེན་ཡིན་ཡང་དཔུང་གཞི་འདྲང་ངེས་མ་བྱུང་བ་
དང་། ས་གནས་སྐྱུ་མོང་སྡེ་ཡུལ་ལུང་ལ་འདྲིས་པར་བྱས་ཏེ། དངོས་བྱུལ་དང་
ལོ་རྒྱུས། ས་བབ་གསུམ་གཞལ་བསྐྱར་གྱིས་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པའི་ཆ་རྒྱུན་མ་
འདྲང་ནས་རེ་ཞིག་བྱ་ཐབས་མ་བྱུང་ཡང་། སྐབས་དེའི་སྤྱིང་སྡེ་དེ་དང་། དེ་
ལ་དབང་སྐྱུར་བྱེད་མཁན་གྱི་སྤྱིང་རྩེ་ཞེས་པ་དེ་སྤྱིང་ལྷ་སྡེ་དཀར་པོ་མགོ་ལྷག་
ཕྱོགས་སྐྱུ་གནས་སྡེ་བྱེད་སྐབས་ཡིན་ནམ་བརྟག་དགོས་སོ།

དགེ་བའི་བཤེས་གཞན་ཆེན་པོ་དཔུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས། (སྤྱིང་
སེང་ཆེན་གྱི་བྱུང་བ་མདོར་བསྟུས་)ལས། “དེ་ལ་ཕྱིས་སྐྱུ་སྤྱིང་གིས་ས་ཆ་བགོས་
ནས་སྐྱུ་དམག་འདྲིག་ཡུལ་ནི། མདོད་དགེ་སྟོད་ཡན་ཆད་མ་སྟོད་དུ་བཅི་
བ་ཡིན་ཏེ། སྤྱིང་དཀར་སྟོད་ཟེར་བ་ནི་སྤྱིང་གིས་བཟུང་བའི་ས་ཡིན་ཞིང་། སྤྱིང་
དཀར་སྟོད་དང་མ་སྟོད་དུ་བཅིས་པས། སྟོད་ཟེར་བ་ཡིན་འདུག རྩ་རྒྱ་དགོན་
ཡར་མར་ལ་མ་སྟོད་དམ་མ་བར་དུ་བཅི། ཟ་ལར་(མར་ནང་ཆོ་ལྷ་ཟེར་)ཡར་
མར་ལ་མ་སྟོད་དུ་བཅི།”ཞེས་གསུངས་ཤིང་། རེབ་གོང་དོ་རྩེ་མཁར་གྱིས། དེ་
ལ་ཞིབ་ཆ་རྒྱུང་བྱེད་བྱས་ཏེ། “མ་སྟོད་སྟོད་བར་གསུམ་ཞེས་པ་པལ་ཆེར་དེ་
འབྲུ་ཞིག་ཡིན་པར་སྤང་ཡང་། སྐབས་འདིར་མ་སྟོད་སྟོད་བར་གསུམ་ནི་མ་
རྒྱུའི་འགམ་རྒྱུད་དུ་ཆགས་པའི་མི་སྡེ་དང་ས་ཆ་གཅིག་ཤུ་ལ་གོ་ན་ཏ་ཅང་ཁྱབ་
རྒྱུང་བས། དེའི་སྟོད་སྟོད་བར་གསུམ་གྱི་ཐད་ཆོད་ཀྱི་ས་ཆ་དང་མི་སྡེ་སྐྱུ་ལ་
གོ་ན་ཏ་ཅང་དོན་ལ་གནས་པར་སེམས། དེ་ལ་རེ་ཞིག་བསམ་ན་བར་ཁམས་
སྡེ་དགའི་ཕྱོགས་ཀྱང་མ་སྟོད་ཀྱི་ཁོངས་སྐྱུ་གཏོགས་ཤིང་། དེ་ལྷར་གཏོགས་
པ་(མདོ་སྐྱོད་ཆོས་འབྱུང་)སོགས་ལ་བལྟས་ན་ཤེས་ཐུབ།”ཅེས་བཤད་འདུག་

པ་གལ་གནད་ཆེ་ཞིང་། མིང་སྒྲུང་དང་མིང་གི་གནད་ཤུལ་སོགས་གང་ལ་
གཞིགས་ཀྱང་། གེ་སར་གྱིས་མིང་གི་སྤྱོད་དབང་བཟུང་བ་མདོ་སྒྲིག་ལས་མདོ་
སྒྲིག་ཕྱོགས་སུ་དར་བྱུང་ཆེ་བ་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཡིན་ལ། རྟེན་གཞི་ཕྱོགས་
མདོ་སྒྲིག་སྒྲིག་གང་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་མིན་ལ་དབྱེད་རྒྱ་ཤིན་ཏུ་ཟབ་པ་ཡིན།

མིང་རུའི་མི་རྒྱུད་འདིའི་སོག་མའི་འབྱུང་ཁུངས་བར་ཁམས་ཕྱོགས་
ཡིན་པ་ལ་ཚུད་གཞི་མེད་པ་འདྲ་ཡང་། མིང་གེ་སར་གྱི་སྐབས་ནས་བཟུང་མི་
རྒྱུད་འདི་མདོ་སྒྲིག་ཕྱོགས་སུ་ས་བྱུང་དོན་བྱུང་སྤོང་བ་དང་། དུས་རབས་བཅུ་
གཅིག་པའི་མགོ་སྒྲིག་བར་དུ་མིང་གིས་མདོ་སྒྲིག་ཡོངས་ལ་དབང་བཟུང་བྱས།
གེ་སར་འདས་ནས་མིང་གི་མི་རྒྱུད་ནམས་ཡུལ་གཅིག་ཏུ་སྤྱོད་མ་ཐུབ་པར་སྡེ་
འཁོར་གྱི་ནམ་པས་མདོ་སྒྲིག་གི་ཕྱོགས་གང་སར་འཁོར་ཞིང་། དེར་སང་བྱུང་
ཚུའི་སྒྲིག་རྒྱུད་ན་ཡོད་པའི་རྒྱ་ཆེ་བའི་བའི་སྡེ་བ་དེ་རྒྱ་ཆ་ཞལ་དཀར་གྱི་སྡེ་སོར་
ཞིག་ཡིན་ཟེར་བ་དང་། མ་ཚུའི་འགམ་གཅན་ཆའི་ཁོངས་སུ་ཆོ་དྲུག་ཅེས་པའི་
སྡེ་བ་དེ་ཡང་བར་མིང་འོམ་བུ་ཆོ་དྲུག་གི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་ཡིན་ཟེར་བ། མདོ་དང་
དགེ་མིང་བ་ཞེས་པའི་སྡེ་ཆོ་ནི་མིང་གི་སྡེ་ལྟག་ཡིན་ཞིང་མིང་ཡང་མ་ཉམས་
པར་ཡོད།

མདོ་དང་དགེ་ཆོས་རྗེའི་སྡེ་ཁོང་ན་འབྱུང་གཤམ་བའི་སྡེ་ལྟག་ཡོད་པར་
བཤད་པ་སོགས་ཕྱོགས་གང་སར་མིང་སྡེ་སེལ་འཁོར་དུ་སྤོང་བ་དང་། མིང་
རྒྱུད་མི་ཉུང་བ་ཡོད་པར་སྒྲུང་།

རྒྱུར་བཏང་ཆོན་རིག་གི་ལམ་ནས་ཀྱང་མདོ་སྒྲིག་སྡེ་ཁོང་དུ་མིང་རྒྱུད་
མང་བོ་ཡོད་པ་ཤེས་ནས་ཏེ། སྤར་མདོ་སྒྲིག་ཕྱོགས་སུ་མིང་སྡེ་དར་སྐབས་ཆེན་
པོ་ཏོར་དང་འཐབ་ནས་ཏོར་དམག་པམ་པའི་དམག་སྟོབས་ཡོད་པའི་ཤུགས་
ལས་སྡེ་ཆོ་ངེ་ཙམ་རྒྱས་ཡོད་མེད་ཆོད་དཔག་རོབ་ཙམ་བྱེད་ཐུབ་པ་ཡིན་ལ།

420 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ང་།

ཕྱིས་གེ་སར་སོགས་དཔལ་བརྒྱལ་སྒྲན་གྲགས་ཅན་སལ་ཆེར་འདས་ནས་སྤིང་
སྤེའམོར་བ་ཡིན་ཀྱང་། དེ་འདྲའི་མི་སྤེའམོར་པོ་ཞིག་ཡུལ་གཞན་ལ་གནས་སྤོ་
བྱེད་རྒྱ་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བ་ཡིན་པས། ཕྱིས་སྤིང་གི་བྱ་རྒྱུ་ནམས་མདོ་སྨད་ཀྱི་
སྤེའམོར་དུ་ཐིམ་པར་ངེས།

ད་དུང་ང་ཚོས་སྤིང་སྤེའམོར་ཡུལ་སྤེའམོར་མདོ་སྨད་ཕྱོགས་ཡིན་པའི་རྒྱ་
མཆན་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེན་ནི། མགོ་ལོག་གཙོས་མདོ་སྨད་དུ་བོད་མིའི་ངོ་བོར་
གནས་བཞིན་པའི་ཡུལ་ལྷང་སལ་ཆེར་སྤིང་དང་སྤིང་སྤྱུང་གི་ཤན་ཤུགས་ཅི་
བས་ཆེ་བ་ཡིན་སྟབས། སྤྱ་དང་། སྤྱ་ཤུགས། ལ་གཞས་དང་། ལ་ཤུགས། རོགས་
འཐེན། རྩོ་སྤྱ། སྤྱང་སྤྱ་སོགས་སྤིང་སྤྱུང་དང་། སྤིང་གི་རིག་གཞུང་གིས་ཤུགས་
རྩེན་ཐེབས་པའི་སྤྱ་རིགས་ཤིན་ཏུ་མང་བོ་བྱུང་ནས་བྱང་བར་མ་ཟད། སྤྱངས་
སྤོབས་ལ་དེ་ཙམ་མ་སྤོས་པར་མདོ་སྨད་ཁྲལ་དུ་སྒྲན་ངག་པ་ཤིན་ཏུ་མང་བོ་
བྱུང་དང་འབྱུང་བཞིན་པ་ལའང་སྤིང་སྤྱུང་གི་ཤུགས་རྩེན་ཆེ་སྟབས་ཀྱིས་ཡིན་
པ་འདྲ་ཞིང་། རྩོད་སྒྲ་ཁ་མཆུ་དང་། བག་མ་གཏོང་ལེན། རྟགས་སྤོན་མོ་སོགས་
ཀྱི་སྐབས་སུའང་སྤིང་སྤྱུང་གི་ཤན་ཤུགས་ཐེབས་པའི་གཏམ་དཔེ་ཤིན་ཏུ་མང་
བོ་བེད་སྤྱོད་གཏོང་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་འདྲ་ཡུལ་གཞན་ལ་དཀོན་པའི་ཆོད་ཡིན་
ལ། ནམ་རྒྱུན་ཀྱི་ངོ་ཤེས་སན་ཚུན་བར་ཀྱི་ཆེད་མཆར་ཉམས་ཅན་བཤད་རེས་
བྱེད་པ་དག་ལའང་སྤིང་སྤྱུང་དང་། སྤིང་གི་རིག་གཞུང་གི་ཤན་ཤུགས་ཆེན་
པོ་ཐེབས་ནས་ཡོད་པ་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཡིན།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་བོད་སྐད་
འབྲེལ་ལམ་ཇི་ལྟར་བྱང་བ་དང་
དེའི་རྒྱབ་ལྗོངས།

དང་པོ། ཇིང་གི་ཁྲུན་གྱིས་སྐད་ཡུལ་
གཅིག་གྱུར་རྒྱ་བསྐྱེད།

གནའ་དང་གི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་མཁན་དག་གིས་
སྐབས་རེར་ཉོར་དང་། སྐབས་རེར་སྐད་པོ་ཞེས་སོ་སོར་བཤད་པ་དང་། སྐབས་
རེར་ཉོར་སྐད་ཅིས་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེམས་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐ་སྐྱོད་དེ་གཉིས་འདྲུག་
ཡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་ཏུ་བཞག་འདྲུག་ཀྱང་། བརྟག་དཔྱད་ཕྱ་ཞིང་ཞིབ་པ་བྱས་
ན་ཉོར་དང་སྐད་པོ་གཉིས་དོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་པའི་ངེས་པ་

422 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་ཤིང་།

མེད་དེ། སྒོ་མང་མཁན་ཟུར་ངག་དབང་ཉི་མས་ཏྲོ་ཞི་གུར་ནང་དུ་སྡོད་པའི་
 དོན་དུ་བཤད་པ་ཅུ་ལས། ད་བར་ཏྲོ་ཞི་གོ་དོན་བཤད་པའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་
 མ་མཐོང་བས་འདོད་རྒྱལ་གྱི་མིང་ཞིག་ཡིན་ཆོད་ཀྱང་། སོག་པོ་ནི་དེ་བ་དཀར་
 མཁན་པོས་གསོག་པོར་བཀལ་ཅིང་། ངག་དབང་སྒོ་ཕྱོས་སམ་ཡོངས་གཤམ་
 གུ་རུ་བཀའ་ཤིས་ཀྱིས། “མགར་བའི་མིང་ལ་སྡོན་དུས་སོག་པོར་འབོད་དེ།”
 ཞེས་བཤད་འདུག་ཅིང་། བདུད་འཛོམས་ཆོས་འབྱུང་དུ། སོག་པོ་དཔལ་གྱི་
 ཡེ་ཤེས་གྱི་ནུམ་ཐར་བཤད་སྐབས། སྒོ་བ་དཔོན་ཆེན་པོའི་དུས་ནས་དངོས་
 གུ་བ་བརྟེས་ཆར་བ་གཅིག་ཐུབ་མོང་གི་སྣང་ངོར་མགར་བའི་ཚུལ་དུ་བཞུགས།²
 ཞེས་གསལ་བ་འདིས། འདི་བའི་མཆན་ཟུར་ལ་སོག་པོ་ཐོགས་དོན་ཏྲོ་ཞི་ག་
 གི་དོན་མིན་པར། ཁོང་མགར་བ་བྱས་པས་སོག་པོར་ཐོགས་པ་ཤེས་རུས་པ་
 ཡིན། དེས་ན་དེང་སང་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་བོད་རིག་པའི་མཁས་པ་ལ་ལས་བོད་ཆོས་
 རྒྱལ་ཆོའི་སྐབས་ནས་བོད་དུ་སོག་པོ་གནས་སྡོད་བྱས་པའི་ལྟ་ཚུལ་འདྲིན་པ་
 བློ། གནའ་དུས་བོད་དུ་མགར་བ་ལྟ་བུའི་རིགས་དམའ་བར་བཅི་བ་དག་ལ་
 གོ་དགོས་པ་ལས་ཏྲོ་ཞི་ག་གི་དོན་མིན་པར་སྣང་།

སོག་པོ་སྒོ་བཟང་རྟ་དབྱངས་ཀྱིས། “ཤར་ཕྱོགས་རྒྱ་ནག་དང་མི་ཉག་
 གི་ཡུལ་ནས་བཟོ་དང་ཅིས་གྱི་དཔེ་བྲངས། ལྟོ་ཕྱོགས་རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་ནས་དམ་
 པའི་ཆོས་གྱི་སྒྲ་བསྐྱར། ལུ་བ་ཕྱོགས་སོག་པོ་དང་བལ་བོའི་ཡུལ་ནས་བས་ནོར་
 ཡོངས་སྒྲིད་གྱི་གཏེར་མཛད། བྱང་ཕྱོགས་ཏྲོ་དང་ཡུ་གར་གྱི་ཡུལ་ནས་ལས་
 གྱི་དཔེ་བྲངས། འཛམ་གླིང་ཕྱེད་གྱི་ཁ་ལོ་སྐྱར་བའི་རྒྱལ་བོ་མཛད་དོ།”³ ཞེས་
 ཏྲོ་དང་སོག་པོ་གཉིས་ཐ་དད་དུ་བཤད་ཡོད་ལ། ཤིང་བཟང་སྐལ་བཟང་
 གིས་སོག་པོ་ཞེས་པ་མདོ་སྐད་ཡ་ཇེ་ཁུལ་དུ་ཡོད་པའི་ཟ་ལར་དུ་གཤམ་པའི་
 རིགས་རྒྱུད་ཅན་ཏེ། བྱང་རྒྱལ་ཁྲུ་ཀིས་གྱི་རིགས་ཡིན་པར་བཤད་པ་དེ་ཡང་།

སྒོ་བཟང་ན་ད་བྱངས་ཀྱིས་སྒོད་སྐད་ཏུ་འབོད་པའི་རྒྱ་རྒྱུ་ལ་ཐུག་པ་
བྱང་ཏུ་གནས་སྒོད་བྱེད་པའི་ཁ་ཆེའི་རིགས་ཅན་དག་ལ་བཤད།

སྒྱིར་བཏང་ཡོངས་གྲགས་ཀྱང་ཉོར་ཞེས་པའི་མིང་ཆོག་འདིར་གོ་དོན་
མི་འདྲ་བ་དུ་མ་ཡོད་དེ། ཡང་ལ་ལས་རྒྱའི་བཤད་སྒྲོས་ཚད་མར་བཟུང་སྟེ་
གནའ་མེ་མོན་ཞོན་ཞོན་ལམ་རྒྱ་ནག་ཏུ་བྱང་བྱོགས་སུ་གནས་སྒོད་བྱེད་པའི་
མི་རིགས་གཏུམ་སྒྱུད་ཅན་དག་ལ་ཉོར་མིར་འབོད་པ་ལས་ཉོར་གྱི་ཐ་སྟོད་བྱང་
བར་བཤད་ཀྱང་བརྟག་བཟོད་པར་མ་མཐོང་། ཡང་ལ་ལས་སྒོད་ཉོར་ཞེས་
པ་དེང་སང་གི་ཨ་རབ་གྱི་རིགས་ལ་གོ་བ་དང་། སྐབས་རེར་ཡུ་གུར་གྱི་རིགས་
ལ་གོ་སྐབས་རེར་ཉོར་བ་རང་ལ་གོ་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། འདམ་གཞུང་དང་ནག་
ཏུ་ཁུལ་གྱི་མི་ལ་ཨ་པ་ཉོར་ཟེར་བ་དང་། མདོ་སྒོད་ཉོར་དཀར་མཛེས་པ་དག་
ལ་ཉེས་ཉོར་དང་། མདོ་སྒྲུང་དཔལ་རིས་ཁུལ་དུ་གནས་སྒོད་བྱེད་མཁན་གྱི་
ཉོར་རིགས་སུ་གྲགས་པ་སྐོག་སྐོག་བོད་ཀྱི་ཡུལ་སྟེ་ཁག་མང་བོ་ནའང་ཉོར་གྱི་ཐ་
སྟོད་གནས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། འདི་དང་འདིའོ་ཞེས་མ་འདྲེས་པར་འབྱེད་
པའི་གནས་ནི་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བར་སྒྲུང་ཞིང་། ལར་ནས་ཉོར་སྐད་གི་སྒྲོར་ལ་
ཆེས་སྤྲོ་ཞིང་སྤྲོ་བའི་ལུགས་ཀྱིས་ཉམས་ཞིབ་བྱ་རྒྱུ་བདག་གི་སྐབས་དོན་ཡང་
མིན་པས་ཉོར་སྐད་གི་གོ་དོན་རོབ་ཙམ་བསྟན་པ་འདིས་འཕུས་པར་བྱས་ཏེ་
སྐབས་དོན་ཉོར་གྱི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གངས་ཙམ་དང་། དང་ཐོག་ཉོར་བོད་དག་
གཤེད་དུ་ལངས་པ་ནས་ཕྱིས་མཆོད་ཡོན་དུ་འབྲེལ་བའི་གནས་སྒྲུངས་རོབ་
ཙམ་ཞིག་འཆད་པའི་འབད་བཙོན་བྱ་རྒྱུ་ཡིན།

ཉོར་གྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་སྒྲོར་ཆལ་བའི་དེབ་དམར་སྐོག་སུ་བསྟུས་ཙམ་
འབྱུང་བ་ནི། དང་ཐོར་གནས་ཀྱི་བུ་སྒྲོར་ཏེ་དེའི་བུ་བྲ་དྲ་ཆེ་གན། དེའི་
བུ་ཐམ་ཆག དེའི་བུ་བྱི་རི་མེར་ཁན། དེའི་བུ་ཁུར་བྱང་སྒོ་འོ། དེའི་བུ་པས་

424 བདེ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཀ་ནི་དུ་ན། དེའི་བྱ་སེམས་ཟུང་། དེའི་བྱ་ཁ་མུ། དེའི་བྱ་དོ་བྱ་མེར་ཁ་
 འདས་རྗེས། བྱ་མོ་ཨ་ལན་ཁོ་ལས་ནི་མ་དང་ཟླ་བའི་ཟེར་ལས་སྐྱེས་པར་
 ཡགས་པ་པོ་དོན་ཆར་ཟུང་ཁན། དེའི་བྱ་གའི་མི། དེའི་བྱ་སྤེལ་ཁིར། དེའི་བྱ་
 མ་ན་མོ་དོན། དེའི་བྱ་གའི་ཐུག་ན། དེའི་བྱ་བའི་ཤིང་། དེའི་བྱ་ཁོར་དོག་
 ཤིང་། དེའི་བྱ་དུ་མ་བེ་ནའི་ཁན། དེའི་བྱ་ག་བྱ་ལ་ཁན། དེའི་བྱ་བར་ཐན་བ་
 དུར། དེའི་བྱ་ཡེ་ཟུར་ག་བ་དུར། དེ་དང་བྱ་མོ་དོ་ལུན་གཉིས་ཀྱི་སྐས་ཐའི་རྩ་
 རིང་གི་ལྷན་མུ་མོ་སྐྱེས་ལ་འབྱུངས། སྐྱེན་ལྷ་ཡོད། རིང་གི་རྒྱལ་པོ་ལོ་སོ་བརྒྱད་
 ལོན་དུས་རྒྱལ་ཁམས་དབང་དུ་བསྐྱེས་ནས་ལོ་ནི་ཤུ་ཙམ་གསུམ་རིང་རྒྱལ་པོ་
 བཟང་། སྐྱོན་ཟླ་དང་པོའི་ཆོས་བརྒྱ་གཉིས་ལ་དགྲའ་ལོ་དུག་ཙམ་གཅིག་ལ་
 མི་ཉག་སྟ་དུ་གཤེགས་ཞེས་འཁོད་འདུག

སོག་པོ་སློབ་བཟང་ཏེ་དབྱངས་ཀྱི་ཆེན་པོ་དོར་གྱི་རྟོགས་བརྗོད་སོགས་
གནའ་དུས་ཀྱི་དོར་སོག་གི་མཁས་པས་བཟམས་པའི་ཡིག་ཆ་དུ་མ་ཞིག་ན།
དོར་ངིང་གི་ཁྲེན་གྱི་རྒྱུད་པ་ནི། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་བརྒྱད་པ་གི་གུམ་གྱི་སྐས་
ཐ་རྒྱུད་ཉ་ཁྲིམ་(འདི་ལ་སོག་རྒྱུད་དུ་པོར་ཏེ་ཆེ་མོ་ཟེར་བར་བཤད)ཀོང་ཡུལ་
ནས་བཅུན་མོ་གོ་མ་རལ་བྱ་བ་བྲིད་དེ་སོག་ཡུལ་དུ་སོང་ནས། རིམ་གྱིས་གཉའ་
ཁྲིའི་གདུང་རྒྱུད་ཡིན་ཚུལ་བཤད་པས། དེ་ཁྲུལ་གྱི་མི་སྡེ་དག་གིས་ཁྲོས་བྱས་
ཏེ་རིགས་རྩས་བཟང་བས་ཡུལ་དཔོན་དུ་བཀྲུར་བའི་རྒྱུད་པ་མ་ཉམས་པ་ལ་
རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་རྒྱ་ཏེ་སྟེ། སྟེ་ལོ་༡༡༤༩ ལོར་འབྲངས་ནས་མིང་ལ་ཐེ་མུ་
ཆེན་བཏགས་པར་བཤད། བཤད་ལུགས་འདིའི་དམིགས་ཡུལ་ནི། བོད་ཀྱི་
རྒྱལ་རྒྱུད་རྒྱ་གར་ལ་གདུགས་པའི་ལུགས་ཏེ་སྤར་བྱུང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ་རྒྱ་གར་
བོད་གཞི་དགས་ལ་སྟེ་རྒྱུད་དུ་བཤད་སྟབས། ཕྱིས་ཀྱི་དོར་སོག་གི་ལོ་རྒྱུས་
རྒྱ་བ་ཆོས་ཀྱང་རང་གི་རྒྱལ་རྒྱུད་རིགས་རྩས་སུ་བསྟུང་ཆོགས་པར་བསྟུབ་

འདོད་ནས་དེ་ལྟར་བཤད་པ་ནི་ཏ་ཅང་གསལ་བོ་ཡིན། ཡིན་ནའང་སོག་པོའི་
 རྒྱལ་བོ་གྲགས་ཅན་དེ་དག་གི་རྒྱུ་པ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱུ་ལ་གཏུགས་པ་ནི་བོད་
 ལ་མཆོན་ན་གཟེ་བརྗེད་ཅིག་ཡིན།

དེ་བ་སྡོན་དུང་དོར་གྱི་རྒྱལ་རབས་དེ་བ་དམར་དང་གཅིག་མཚུངས་
 བཀོད་འདུག་ཀྱང་། ཡིག་རེ་བྱང་མི་འདྲ་བའི་བྱང་པར་ཡོད་ཅིང་། སོག་པོ་
 སློ་བཟང་རྟ་དབྱངས་ཀྱིས་འདིའི་རྒྱལ་རྒྱུ་བཀོད་པའི་མིང་བརྟེན་འབྲེལ་སྟངས་
 ལ་མི་འདྲ་བའི་བར་བྱང་ཆེན་པོ་འདུག ཆལ་བ་ཀུན་རྣམས་དང་འགོས་སོགས་
 ཀྱི་ལུགས་ལ། ཇིང་གིར་རྒྱལ་བོ་རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་རྒྱུ་པོ་སྟག་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༡༩༡
 ལ་འབྲུངས་ཤིང་། རབ་བྱུང་བཞི་བའི་རྒྱུ་སྟག་སྟེ་ལོ་༡༢༩༡ འདས་པར་བཞེད།
 རྒྱུ་པོ་ཡིག་ཆང་དང་། སོག་པོ་སློ་བཟང་རྟ་དབྱངས་སོགས་ཀྱིས། རབ་བྱུང་
 གསུམ་པའི་རྒྱུ་རྟ་༡༡༩༡ ལོར་འབྲུངས་ནས་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་མེ་ཕག་༡༣༡༧
 ལོར་འདས་པར་བཞེད། སྟེ་ཕྱི་འདི་གཉིས་ཀྱི་འབྲུངས་ལོ་ལ་ལོ་རྒྱུ་དང་
 འདས་ལོ་ལ་ལོ་རྒྱུ་བར་བྱང་ཡོད། བཞེད་ལུགས་སྟེ་མ་ལྟར་ན་ཇིང་གིར་
 ལོ་༩༠ སོག་འདས་ཤིང་། ཕྱི་མ་ལྟར་ན་༩༥ ལ་འདས།

བཤད་ཚུལ་གཞན་ཞིག་ལ་ཐེ་མུ་ཆེན་ནམ་ཇིང་གིར་རང་ལོ་༡༩ སོག་
 ཉེ་འཁོར་གྱི་ཆོ་ཁག་ཅིག་གིས་པ་བསད་པས་དབྱ་ཤ་ལེན་པའི་དམ་བཅའ་
 བཞག་ཅིང་། སྟེ་ལོ་༡༡༩༧ ལོར་སོས་ཆོ་ཁག་གཞན་དང་འབྲེལ་བ་བྱས་ཏེ་པ་
 གསོད་མཁན་གྱི་ལག་དམར་དག་ལ་དབྱ་ཤ་སྤངས་ནས་ཆོ་ཁག་དེ་དག་
 དབང་འོག་ཏུ་བསྐྱུས་པའི་མང་གཞིའི་སྟེང་ཆེན་པོ་ཏོར་གྱི་རྒྱལ་སྲིད་གསར་
 བཀོད་བྱས་པར་གྲགས་ཀྱང་། སློ་བཟང་རྟ་དབྱངས་ཀྱིས་ཇིང་གིར་འདི་
 སངས་རྒྱུ་གྱི་རྣམ་འཕྲུལ་ཡིན་པར་བསྐྱབ་རྒྱུ་གཙོར་འདོན་གནང་བ་ཙམ་
 ལས། གཞན་གྱིས་ཇིང་གིར་གྱི་པ་བསད་ནས་ཁོང་རི་ལ་བུད་དེ་རྟག་པའི་རྣམ་

426 བདེ་སྒྲིབ་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

པ་ལྟ་བུར་རྒྱལ་རིང་བསྐྱད་པའི་ཟུར་ཙམ་ཡང་བཤད་མི་འདུག

གང་ལྟར་རིང་གིར་ལོ་ཞེར་བརྒྱད་དེ་སྤྱི་ལོ་༡༣༠༤ ལོར་དོར་ལེན་ཞེས་
པའི་ཆུ་ལྷང་གི་འགམ་དུ་ཆོགས་ཆེན་འཆོགས་ནས་མི་སྡེ་ཁྲི་ཕྲག་བཞི་བརྒྱའི་
མངའ་བདག་དུ་གྱུར་ཅིང་པོག་ཏུ་ཆིང་གེ་སི་ཞེས་པའི་མིང་གསར་དུ་བཏགས་
པ་ནས་རྒྱལ་སྤྱི་ཉི་མེད་ལ་ཆེན་པོ་དོར་ཞེས་བཏགས་པར་བཤད། སོག་པོ་
སློ་བཟང་རྟ་དབྱངས་ཀྱིས། ཞེ་ལཱི་སྟེང་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་མེ་ལོས་ལོར་བོད་
དབུས་སུ་བྱོན་པའི་ཆེ་སྡེ་སྤྱི་དགའ་དང་ཆལ་བ་ཀུན་དགའ་རྩི་རྩེ་སོགས་
ཀྱིས་བསུ་བ་བྱས་ཆུ་ལ་བཀོད་པ་ནི་མི་བདེན་ཏེ། རིང་གིར་རབ་བྱུང་གསུམ་
པའི་ཆུ་རྟ་༡༡༤༡ ལོར་འཁྲུངས་ནས་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་མེ་མག་༡༣༡༧ ལོར་
འདས་པར་རྟ་དབྱངས་རང་གིས་ཀྱང་བཞེད་ལ། ཆལ་བ་ཀུན་རྩིར་ནི་རབ་
བྱུང་ལྔ་བའི་ས་བྱ་༡༣༠༩ ལ་འཁྲུངས་ཤིང་རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་ཤིང་འབྲུག་༡༣༤༤
ལ་འདས་པས། དེ་བ་སྟོན་སོགས་ཀྱི་ལོ་ཆོགས་ལྟར་ན། རིང་གིར་འདས་ནས་
ལོ་༤༧ གྱི་རྩེས་སུ་ཆལ་བ་ཀུན་རྩིར་འཁྲུངས་ཤིང་། སློ་བཟང་རྟ་དབྱངས་དང་
རྒྱ་སོག་གི་ཡིག་ཆ་དང་ལྟར་ན་རིང་གིར་འདས་ནས་ལོ་༥༡ གྱི་རྩེས་སུ་ཆལ་བ་
ཀུན་རྩིར་འཁྲུངས་པས་ཆལ་བས་རིང་གིར་བསུ་ཐབས་ག་ལ་མཆིས།

དོར་རིང་གིར་གྱི་དྲག་པོའི་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱིས་སྤྱི་ལོ་༡༣༠༩།༡༣༡༠ བར་
རྒྱ་ནག་ཅིན་རྒྱལ་ཁབ་དབང་དུ་བསྐྱུས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༣༡༥ ལོར་ལོ་ལྷ་ཀའོ་སྟེ་
ཀོ་རི་ཡ་དང་། ལེའོ་ནུབ་མ་གཞིས་སྤངས། སྤྱི་ལོ་༡༣༡༦ ལོར་སྟོ་ཁའར་
(Bukhara)ཞེས་པ་དང་། ས་མར་ཁན་ཏ་(Samarcand)ཞེས་པའི་ཁ་ཆེའི་རྒྱལ་
ཕན་ཁག་ཅིག་བཅོམ་ཞིང་། སྤྱི་ལོ་༡༣༡༧ ལོ་ནས་ཟུ་རུ་སུའི་རྒྱལ་ཕན་མང་
བོ་དང་འཐབ་ནས་དབང་དུ་བསྐྱུས། དེ་ནས་པར་ཞི་ཡ་དང་། ཏུར་ཁིས་
(Turgai)ཡུ་རོབ་ཤར་མའི་རྒྱལ་ཁབ་མང་བོ་དབང་དུ་བསྐྱུས་ནས་རང་གི་བླ་

བཞི་པོར་ས་ཁྱོན་བཞོ་འགྲེམས་བྱས་ཏེ་མངའ་དབང་བསྐྱར་བ་སྐོག་སྟོབས་
 བྱགས་འགྲན་ཆེ་བའ་བ་དངོས་བདེན་ཡིན་ཀྱང་། ཡིག་ཆ་འགྲུ་རིང་གིར་
 གྱིས་དངོས་སུ་དབང་དུ་བསྐྱུས་པའི་ཡུལ་ཁམས་བཤད་པའི་ནང་དུ་བོད་ཡུལ་
 ཐེ་མེད་ལ། རིང་གིར་བོད་དབུས་སུ་ཡོང་བེར་བ་དེ་ཁྱེད་ལྟངས་ལྟངས་རྒྱ་མཚན་ཡོད་
 པ་ཞིག་མིན་པར་སྒྲུལ་པས་དབྱད་པར་མཛོད།

གཉིས་པ། རིང་གི་ཁྲུན་གྱི་སྟོབས་བྱགས་ བོད་ཡུལ་དུ་སྐྱེ་བས་པ།

རིང་གི་ཁྲུན་གྱི་ཐུ་མཐུད་ཏེ་འཁོར་ཆོ་ཁག་ནམས་ལ་དམག་བྲངས་ཏེ་
 དབང་འོག་དུ་བསྐྱུས་ཏེ་ཁོའི་སྟོབས་བྱུལ་འཕེལ་རྒྱས་སུ་བྱིན་ཅིང་། ཆོ་ཁག་
 རེ་བྱང་གི་མགོ་དཔོན་བློས་པ་མི་ཉག་གིས་སྐྱབས་པས་སྤྱི་ལོ་༡༣༠༥ ལོར་མི་
 ཉག་དུ་དམག་དཔུང་ཐོག་མར་བྲངས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་(༡༣༠༥|༡༣༠༩)བར་ཡང་
 བསྐྱར་མི་ཉག་དུ་དམག་བྲངས་ཏེ་ཧོར་གྱི་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྱན་ལྟ་བུར་
 ཟུར། ཡིན་ནའང་རིམ་གྱིས་མི་ཉག་ནམས་ཧོར་གྱི་དབང་འོག་དུ་སྟོད་འདོད་
 མེད་པར་ངོ་ལོག་བྱས་སྟབས། སྤྱི་ལོ་༡༣༣༥ ལོར་རིང་གི་ཁྲུན་རང་ཉིད་ཀྱིས་
 མི་ཉག་གི་སྟོད་དུ་དམག་དཔུང་བྲངས་ཤིང་། དེའི་སྤྱི་ལོ་༡༣༣༥ ལོར་མི་ཉག་
 རྒྱལ་བོས་མགོ་འབུལ་བྱས་པ་དེ་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་ཙུ་
 ཐོར་དུ་བྱིན་ཅིང་། རིང་གིར་ཡང་ལོ་དེའི་རྗེས་ ཆོས་ཀྱི་ ལ་མདོ་སྐད་མི་ཉག་
 ལྟའི་ཡུལ་དུ་འདས།

428 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

རིར་གིར་འདས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༡༩༤ ལོར་རྟོར་གྱི་རྒྱལ་པོ་
ཨོ་གོ་ཏའི་བུ་རྒྱུང་བ་(ཡིག་ཆ་ལ་ལར་བུ་འབྲིང་བ)གོ་ཏན་གྱིས་མི་ཉག་ལ་
དབང་སྐྱུར་བྱས་པ་དང་བསྐྱུན་ནས། ལང་གོ་འུ་སྤེ་བཞི་སོགས་མདོ་སྨད་བྱང་
འདབས་ལའང་ཚུར་རྒྱུ་གིས་འཕྲོག་བཅོམ་གསོད་གཏུབ་བྱས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་
༡༡༩༤ ལོར་རྟོར་གོ་ཏན་གྱིས་དམག་དཔོན་ལི་ཅི་དང་རྟོར་ཏ་བྱ་བ་གཉིས་
གྱིས་མགོ་བྲིད་པའི་དམག་དཔུང་བོད་དུ་བཏང་ནས་མདོ་ཁམས་གྱི་ཡུལ་མི་
མཐོང་ཆད་བསད་ཅིང་རྒྱ་ཁོར་འཕྲོག་བཅོམ་ཆད་མེད་བྱས།

སྤྱི་ལོ་༡༡༩༥ ལོར་རྟོར་དམག་དཔུས་སུ་སླེབས་ནས་འཕན་པོ་རྒྱལ་
གྱི་ལྷ་ཁང་དང་བྱང་རུ་སླེང་དགོན་པ་གཉིས་མེར་བསྐྱེགས་བཏང་ཞིང་གྲ་བ་
༥༠༠ ལྷག་བསད། ད་དུང་ང་ཚོས་གསལ་བོར་ངེས་དགོས་པ་ཞིག་ནི། རྟོར་
ཏའི་དམག་བོད་དཔུས་མ་སླེབས་གོང་སྤྱི་ལོ་༡༡༩༤ ལོར་འབྲི་གྲང་སྒོམ་པ་ཤུ་གྲ་
རིན་ཆེན་རྒྱབ་ཆེད། དཔུས་ཁུལ་གྱི་སྤྱོད་པོན་སྟོབས་འབྱོར་ཆེ་ཤོས་སུ་གྱུར་
པ་ཕག་གྲ་གདན་རབས་གསུམ་པ་འབྲི་གྲང་སྐྱུན་སྒྲ་གཤས་པ་འབྱུང་གནས་
གྱིས། རྟོར་ཏ་ལ་མགོ་བཏགས་ནས་འདབས་ཁོར་སློང་རྒྱ་བྱས་པས་སྟེ་ངངས་
ཏེ། ས་སྐྱབ་དང་ལྷ་སྤེ་གཞུང་བ་གཉིས་གྱིས་གོ་ཏན་ལ་མགོ་བཏགས་པ་དང་།
འབྲི་གྲང་བ་དང་གཙང་མགྱར་མོ་གཉིས་གྱིས་མོང་གོལ་ཁྲན་ལ་མགོ་བཏགས།
ཆལ་བས་སེ་ཆེན་གྲུབ་ལེ་ཁྲན་ལ་མགོ་བཏགས། ཕག་གྲ་དང་གཡའ་བཟང་།
ཐང་བོ་ཆེ་བ་བཅས་གྱིས་དུ་ལའི་དུ་ལ་མགོ་བཏགས། ལྷག་ལུང་བས་ཨ་རི་བོ་
ག་ལ་མགོ་བཏགས་པ་བཅས་ཁོང་རྣམས་གྱི་མགོ་འདོགས་ཡུལ་རྟོར་ཁོངས་
ཡིན་པ་འདྲ་ཡང་མགོ་འདོགས་ཡུལ་གྱི་མི་སྣ་གཅིག་པ་མིན།

ང་ཚོས་སྐབས་དེའི་ལོ་རྒྱུས་གྱི་གནས་བབ་ལ་ཞིབ་དུ་བལྟས་ཆོ། ཕྱིས་
གྱི་ཡིག་ཆང་ཁག་དུ་རྟོར་ཏ་དཔུང་ཁག་ཕྱིར་སོག་ཡུལ་དུ་སླེབས་ནས་རྒྱལ་བོས་

དབུས་གཙང་གི་ཆོས་རྒྱུད་ཁག་གི་སླ་དཔོན་ཆོའི་གནས་བབ་སྐོར་རིས་སྐབས།
 “བོད་ན་དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ་བཀའ་གདམས་པ་ཆེ། རོ་བསྐྱེད་ནི་སྐྱེ་ལུང་ཆོས་
 རྩེ་མཁའ་། གཟེ་བརྩེད་འབྲི་གྲུང་སྒྱུན་སྡེ། ཆོས་ནི་ས་སྐྱ་པའ་ཁྱེ་ཏ་མཁའ་”
 ཞེས་དོར་ཏས་ངིང་གི་ལྷན་ལ་གནས་ལུགས་ཡར་ཁྱེ་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས། ས་
 སྐྱ་བའི་ཆོས་ཀྱི་སྐྱེན་པ་ཐོས་ནས་སྒྱི་ལོ་༡༡༤༤ ལོར་ས་པའ་གདན་འདྲེན་ཁྱེ་
 བར་མངགས་པ་ལྟར་དོར་ཡུལ་དུ་ཐེབས་ཟེར་བ་དེ་ཡང་དོན་གྱིས་དོར་གྱི་
 འདེགས་བསྐྱེད་དང་། ས་སྐྱ་བ་འདེགས་སྤང་སྒྲེས་པ་ལས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་
 པ་ས་པའ་གདན་ཁྱེ་ལོ་གེ་ལ་བལྟས་པ་ཙམ་གྱིས་ཤེས་ནས་ཤིང་། དེ་སྐབས་
 དབུས་གཙང་དུ་དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ་ཆེ་བའི་བཀའ་གདམས་པས་དོར་ལ་མགོ་
 འདྲེགས་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་མེད་པ་ཙམ་ལས། ས་སྐྱ་དང་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་
 སླ་དཔོན་ནམས་བེལ་ཟེར་དང་འཕྲུལ་ཆའི་ངང་དོར་ལ་མགོ་འདྲེགས་དང་
 འདབ་ཅོར་དབྱ་ཁལ་འབྲུལ་བའི་ལོ་གེ་དང་མི་སྣ་མངག་གཏོང་བྱས་འདུག་
 པས་ཀྱང་སྐབས་དེའི་ཆོས་རྒྱུད་དག་གི་སླ་དཔོན་ཆོའི་སེམས་ཁོང་གི་འདེགས་
 སྤང་དང་། འདེགས་སྤང་དེ་ལས་སྒྲོབ་ཕྱིར་རང་མགོ་གར་ཐོན་གྱིས་ཕུ་ཐག་
 སྤང་བའི་སྲིད་རྒྱས་ཉི་ཆེ་བ་འདྲིན་གྱིན་ཡོད་པའང་ཤེས་ནས་པ་ཡིན་ནོ།།

དོར་དམག་གིས་མདོ་སྟོད་སྤང་དུ་བརྟེན་གསལ་ངེ་སྟོད་ཅིག་བཏང་
 བའི་གནས་ཚུལ་དེའི་དབང་གིས། དོར་དམག་དབུས་གཙང་དུ་མ་སླེབས་གོང་
 སྟེ་སྒྱི་ལོ་༡༡༧༥ ཙམ་ནས་བོད་ཀྱི་དཔོན་མགོ་སྐོར་ཞིག་གིས་དོར་ལ་འདབ་ཅོར་
 འབྲུལ་གྱིན་ཡོད་ཚུལ་ཀྱང་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་འགའ་རེ་ན་འདུག་ཅིང་། ས་པའ་
 དོར་ཡུལ་དུ་འགྲོ་དགོས་པ་ཁྱེ་བོས་ལུང་བསྐྱེད་བབ་ཚུལ་བཤད་པ་དེ་ཡང་ཁྱེ་
 བའི་དུས་ནས་དོར་དང་ཡིག་འབྲེལ་ལྟ་བུའི་འབྲེལ་བ་ཕན་བྱ་བྱུང་བའི་མདོན་
 ཉགས་ཤིག་ཡིན་སྲིད་པར་སྐྱེ།

430 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ང་ཚོས་འབྲེལ་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ཁག་དེས་པར་བྱས་ཏེ། སྐབས་
 དེའི་གཟུགས་གཙང་གི་ཚོས་རྒྱུད་ཁག་གི་གནས་བབ་ལ་བསམས་ཆོ། བོད་ཀྱི་
 སྤྱི་དོན་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བཀའ་གདམས་པའི་ཚོས་རྒྱུད་འདི་ལ་གཟི་བརྗིད་ཤིན་
 ཏུ་ཆེ་སྟེ། ཏོར་དམག་གིས་གདུག་རྒྱབ་ཆེ་བའི་བསད་གདུབ་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ཡ་
 ང་བ་བསྐྱོར་སྐབས་བཀའ་གདམས་པས་མགོ་འདོགས་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་མེད་
 ལ། དེའི་ཉེར་ལེན་གྱིས་༡༩༥༠ ལོར་ཏོར་ཏའི་དམག་དབུང་གིས་བཀའ་
 གདམས་པའི་གདན་ས་གཙོ་བོ་རྩ་ཆེད་དམིགས་གྱིས་གཏོར་བཤིག་མེར་
 བསྐྱོགས་བཏང་བ་ཤེས་ཤིང་། ས་པཅ་གྱི་སྤྱི་ངས་ཡིག་ཏུ། “འོ་སྐྱེལ་མི་སྡེ་ངན་
 ལ་གྱི་ང་བས་ཐབས་སྣ་ཚོགས་གྱི་སྒོ་ནས་ཐོས་པས་ཐར་དུ་རེ། ཐག་རིང་བས་
 མི་ཡོང་དུ་རེ། འཐབ་པས་ཐུབ་དུ་རེ་ནས། གཡོ་སྐྱུ་ཐོལ་གསུམ་བྱས་པས་བཟླག་
 ཟུང་བཟླག” ཅས་འབྱུང་བ་འདིའང་བོད་ཡོངས་ལ་བཤད་པ་ཞིག་མ་ཡིན་
 པར་བཀའ་གདམས་པ་ལ་བྱུར་བ་གནང་བ་ཡིན་ཤས་ཆེ་སྟེ། ཚོས་རྒྱུད་གཞན་
 གསལ་ཆེར་གྱིས་འཕམ་དུ་ཏོར་ལ་མགོ་འདོགས་བྱས་ཟིན་པས་ཡང་བསྐྱར་མགོ་
 འདོགས་བྱེད་དགོས་པའི་བསྐྱེལ་མ་གནང་དོན་མེད་ཅིང་། ཏོར་དམག་དབུས་
 སུ་སྤྱོད་ནས་འབྲི་བྱུང་ཕྱོགས་འཛིག་ཉེན་ལ་ཐུག་སྐབས། འབྲི་བྱུང་སྐྱོན་སྔ་
 བས་རྗེ་བཙུན་སྒོལ་མར་གསོལ་བ་བཏབ་པས་རྗོ་ཆར་བབ་པ་ལ་ཏོར་དམག་
 འཛིགས་ཏེ་བཤགས་པ་ཐུལ་ཚུལ་བཤད་⁴པ་དང་། ཡིག་ཚང་འགའ་ཞིག་ཏུ་
 སྐག་ལུང་དགོན་པ་བཟླག་ཉེན་སྐབས་སྐྱག་པས་བདུམས་ནས་ཏོར་དམག་
 གིས་མ་མཐོང་ཟེར་བ་སོགས་བྱིས་ཚོས་རྒྱུད་རང་རང་གི་ཆེ་བ་འདོན་བྱིར་སྟན་
 བོ་བཟོས་པ་ཅིམ་ལས། དོན་གྱིས་སྐྱག་སྒྲིན་དང་རྗོ་ཆར་དེ་དག་ནི་མགོ་
 འདོགས་དང་ལུས་འབུལ་གྱི་གནས་ཚུལ་ཁག་ཁ་ཤོ་ལ་བཟུ་ཤིས་སུ་བཏགས་
 པར་སྤང་རོ།།

རྒྱ་མཚན་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་བལྟས་ཆོས་པ་ཆ་སྤྲོད་པ་ཡིག་ཏུ་“གཡོ་
རྒྱ་ཐོལ་གསུམ་བྱས་པས་བསྐྱེད་ཀྱང་བསྐྱེད་”ཅེས་པའི་ཆོག་དུམ་འདི་ལས་གོ་
རྒྱ་ལྟག་པོ་རྟེན་ཐུབ་སྟེ། རྩོགས་གཅིག་ནས་ཉོར་དམག་གི་འཛིགས་རམ་མ་
བཟོད་པ་དང་། གཉིས་ནས་རང་རང་གི་ཆོས་རྒྱུད་ལ་རྒྱུ་ཚ་བརྟན་པོ་ཡོང་
ཕྱིར་མགོ་འདོགས་བྱས་སྟབས། དེ་སྐབས་བྱང་རྩ་སྤྲོད་དང་རྒྱལ་ལྷ་ཁང་ལྟ་
བུའི་དགོན་སྡེ་གཉོར་བཞིག་དང་དགེ་འདུན་པ་བསད་བཅོམ་མི་བཟད་པ་
བྱས་པ་དེ་འདྲ་ནི་བཀའ་གདམས་པ་གཅིག་ཕུ་ལས་ཆོས་རྒྱུད་གཞན་ལ་བྱས་
མེད་པས་ཀྱང་། “བསྐྱེད་ཀྱང་བསྐྱེད་”ཅེས་པའི་ཆོག་འདི་བཀའ་གདམས་པ་
ལས་གཞན་ལ་འཇུག་དཀའ་བ་ཡིན། ཡང་“ངོ་བལྟས་པ་འདི་ཡིན། མ་བལྟས་
པ་འདི་ཡིན་ཟེར་བའི་ས་རིས་ལེགས་པོ་གིས། ཤན་མ་བྱེན་ངོ་མ་བལྟས་པའི་
ཞོར་ལ་བལྟས་པ་ཆོ་ཡང་བསྐྱེད་དོགས་ཡོད་”ཅེས་དང་། “ཕྱིས་ས་སྐྱུ་བ་ཉོར་
གསེབ་དུ་སོང་བ་ཡིན་ཏེ་ངེད་ལ་མ་སན་ཟེར་བ་དེ་མི་གསུང་བར་ཞུ་”ཞེས་པའི་
ཆོག་དུམ་འདི་དག་དང་དེ་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་བབ་གཉིས་བསྟར་ཏེ་
དཔྱད་ན། ལྷ་ཉལ་མའི་ནང་གི་དུག་ལངས་མ་ཟེར་བ་ལྟར་སྐབས་དེར་ཉོར་
ལ་མགོ་འདོགས་མ་བྱས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་གཅིག་གོང་ངེར་ལྟག་པ་ནི་བཀའ་
གདམས་པ་རང་དུ་སྤྲོད་།

ད་དུང་ས་པ་ཆ་ཀྱི་སྤྲོད་པ་ཡིག་འདི་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཆེད་དུ་
བཏང་བ་ཡིན་མིན་ཐད་བསམ་གཞིགས་བྱེད་དགོས་པ་འདྲ་སྟེ། ཡིག་དེའི་
མགོར་“དབུས་གཙང་མངའ་རིས་དང་བཅས་པའི་མཆོད་ཡོན་རྣམས་ལ་
སྤྲོད་པ་”ཞེས་གང་གི་ཆེད་དུ་སྤྲོད་པའི་ཡུལ་གསལ་བོར་བསྟན་ཡོད་པ་
ལས་མདོ་སྟོང་སྟངས་ཀྱིས་ཆོག་གི་དངོས་ཟིན་དུ་བཀོད་མི་འདུག་མོད། འོན་
ཀྱང་སྤྲོད་དོན་རྒྱལ་རབས་སུ་“དབུས་གཙང་། མདོ་ཁམས་དང་བཅས་པའི་

432 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

དགེ་བའི་བཤེས་གཞིན་དང་། ཡོན་མཚོད་ནམས་ལ་སྤྲིངས་པ་”ཞེས་བཀོད་
འདུག་པ་ཁོ་བོས་མཐོང་ཚུང་བའི་ས་པཎ་སྤྲིངས་ཡིག་བཀོད་པ་དག་ཏུ། “མདོ་
ཁམས་དང་བཅས་པ་”ཞེས་པའི་ཆིག་འདི་མི་སྤྲང་བས། ལོ་རྒྱུས་ཚད་ལྡན་
ཞིག་འཆད་སྐབས་ཡིག་ཚང་ཁག་དཔང་བོར་བཞག་སྟེ་དྲང་བདེན་གཙོ་རྒྱུ་
བཟུང་བྱེད་དགོས་པ་ལས་རང་གི་སྤྲང་བར་གང་འགྲོ་འོས་པ་མིན་སྟབས་
དབྱེད་པའི་གནས་ཡིན་ལ། ལར་ནས་སྤྲིངས་ཡིག་ཏུ་“བོད་སྐད་སྐད་ཅུ་ཐམས་
ཅད་ལ་”ཞེས་འབྱུང་བས་མདོ་སྟོད་སྐད་གཉིས་ཀྱང་བོད་སྐད་སྐད་ཅུ་ཐམས་
སྟེ་འདྲ་སྟབས་སྤྲིངས་ཡིག་གི་ཤུགས་བསྟན་ཅམ་ཡིན་སྟེ།

མདོ་དོན་དོར་གྱིས་དབང་རྒྱུར་བྱས་སྐབས་ས་བབ་སྟབས་འབྲེལ་གྱི་
ཐོག་ནས་བལྟས་ན། དོར་གྱི་བཅན་འདྲེལ་སྟེབས་མ་ཐག་མདོ་སྐད་ནམས་
མགོ་འདོགས་མི་བྱེད་མཐུ་མེད་ཀྱི་གནས་སུ་སྤྲང་ཡང་། ཅོ་ནེ་དང་ཐེ་བོའི་
དཔོན་ཁག་གཉིས་ཀྱིས་མི་ཉག་དོར་དམག་གིས་བཅོམ་པའི་འདིགས་སྤྲང་མ་
བཟོད་ནས་འདབ་ལོར་སྟོན་རྒྱུ་བྱས་པ་ཅམ་ལས་མདོ་སྐད་སྐད་ཅུ་ཐམས་ཀྱིས་དོར་
ལ་མགོ་འདོགས་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་མི་འདུག་པ་འདི་ཡ་མཚན་པའི་གནས་ཡིན།

གསུམ་པ། སེལ་བྱའི་ནམ་ཟླ་བཟང་དེ་སྤེལ་ ཡང་གཅིག་སྤྲོལ།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་བོད་རྒྱལ་མཐའ་མ་ཁུ་དྲུམ་བཙན་བཀོངས་པ་ནས།
 སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་དོར་སེ་ཆེན་གྲུབ་ལེ་ཁྲན་མདོ་སྤྱད་ཤིང་ཀུན་དུ་སྤྲོལ་སྤེལ་
 ཟླ་མ་འཕགས་པ་དང་མཇུག་ཞིང་། དགུང་གྲངས་༡༩ ཡིན་པའི་འཕགས་
 པའི་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་མཁའ་ལོ་དང་ཀུན་སྤྱོད་སྐད་ཀྱིས་སེ་ཆེན་མགུ་རྟེ་
 དབུ་བྱུང་བཀྲུ། རྒྱལ་བོ་ཡབ་ཡུམ་གཙོས་ནང་འཁོར་བཅུ་ཕྲག་གཉིས་ལྷག་
 གིས་ཟླ་མ་འཕགས་པ་ལ་གསང་སྤྲུགས་ཀྱི་དབང་ཞུས་ཏེ་བོད་ཁམས་ཡོངས་
 རྫོགས་ཀྱི་བདག་པོར་བསྐྱོས་པས་ལོ་ངོ་༢༠༠༠ ལྷག་ལ་སེལ་བྱུང་གནས་པའི་
 ནམ་ཟླ་རིང་མོ་མཇུག་རྫོགས་པ་ཡིན།

ང་ཚོས་ས་པའ་ཁུ་དྲུམ་བཙན་ཀྱི་སྤྱི་དོན་ལོ་རྒྱུས་ལ་སྤྲོལ་ཆོག་འདོག་
 སྤྲུགས་མཐོང་བའི་དོན་གནད་འགའ་ཞིག་ནི།

༡། སྤྲུགས་དེའི་དོར་སེ་གི་དྲག་པོའི་སྤྲུགས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་དང་།
 འཇང་ཡུལ། ཀོ་རི་ཡ། སེ་ཏི་ནམ་ཀྱི་ཆ་ཤས། ཨ་རབ་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་པལ་ཆེར་།
 རང་རེའི་དུ་རུ་རྒྱུར་འབོད་པའི་རྒྱུ་ཁིས། ཨུ་རུ་སུ་སྐད་ལུ་རོབ་ཤར་མའི་
 རྒྱལ་ཁབ་ཁག་མང་བོ་བཙན་དབང་འོག་དུ་བསྐྱུས་ཏེ་དོར་དམག་གི་སྤྲུགས་
 ཕྱགས་འཕེལ་བཞིན་ཡོད་པ།

༢། ལོ་ངོ་༢༠༠༠ ལྷག་གི་རིང་ལ་བོད་ཁམས་སེལ་བྱུང་བྱུང་ཏེ་ས་ཁུལ་

434 མདོ་སྨད་ཡོ་རྒྱུ་སྒྱུ་ལྷོ་གཞུང་གི་དང་།

རང་རང་གི་སྒྲ་མ་དང་ཡུལ་དཔོན་ཁག་གིས་ས་ཁུལ་ངེས་ཅན་རེ་བཅད་
བཟུང་བདག་ཐོབ་བྱེད་པ་ཙམ་ལས། བོད་ཁམས་ཡོངས་རྫོགས་གཅིག་གྱུར་
གྱིས་ཕྱི་དབང་ལ་འགོག་ཆོལ་དང་། རང་གི་ཡུལ་ཁམས་གཅིག་གྱུར་གྱིས་སྦྱོང་
བའི་སྟོབས་ཤུགས་མེད་པ།

༡། ཆོ་འདི་ལས་ཕྱི་མ་གཙོ་ཞིང་། མི་བསད་ཁྲག་སྦྱོར་གྱིས་ཡུལ་ཁམས་
རང་བཅན་ཙམ་འདྲིན་པ་ལས་ཞི་བདེ་ལྟོང་འདགས་ཀྱི་མི་ཆོ་སྦྱོལ་རྒྱ་དང་བོར་
བཅི་བའི་ནང་ཆོས་ཀྱི་བསམ་སྟོང་གཞི་རྒྱ་བརྟན་པོར་རྒྱགས་པས། མངའ་
འབངས་ལ་རྟ་ཁུལ་དམག་ཁུལ་སོགས་བསྐྱེད་ཏེ་དྲག་པོའི་གཡུལ་འབྱེད་ཀྱི་
བརྒྱུ་གསལ་གཏོང་བའི་བསམ་སྟོང་ཤུགས་ཆེན་མེད་པ་བཅས་སྦྱོགས་ཡོངས་
ནས་བལྟ་རྒྱ་གཡུལ་ཆེན་ཡིན།

གོང་སྟོན་རྒྱ་མཚན་དེ་དག་གི་འོག་ནས་ས་པའ་ཁུ་དཔོན་གྱིས་བོད་
ལ་འདྲིན་བའི་མིང་དོན་གྱི་ཁ་སྒྱུགས་མཐོང་ཐུབ་ལ། བྱེད་ཐབས་དེ་ལག་ལེན་
དུ་བཟུང་སྐབས་ཀྱི་ས་སྦྱོང་བའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་ཞིག་མཐོང་ཐུབ་པ་ནི།

༡། འོར་དམག་གིས་མདོ་སྨད་དུ་དཔོན་སྡེ་གཏོར་བཞིག་དང་མི་
སེར་བསད་གཏུབ་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ཐོས་ནས་འདིགས་སྐྱག་མི་བཟད་པ་
སྦྱོང་བཞིན་ཡོད་སྟབས། འོར་དམག་དབུས་གཙང་དུ་སླེབས་མ་སླེབས་གོང་
ནས་འགོག་ཆོལ་གཏན་སྡངས་ཀྱིས་མགོ་འདོགས་བྱེད་རྒྱ་གདམས་པའི་སྐབས་
དང་།

༡། མགོ་འདོགས་ཀྱི་བྱེད་ཐབས་ལམ་སྟོངས་བྱུང་ནས། འོར་གྱི་རོ་
སོ་དང་བོད་འབངས་ཀྱི་བདེ་ཐབས་ལ་བསམ་ནས་བོད་སྐད་སྒྲ་བ་ཐམས་ཅད་
ཀྱང་མགོ་འདོགས་བྱས་ན་དགེ་མཚན་ཆེ་སྟོར་གྱི་བསྐྱབ་བྱ་དང་ལམ་སྟོན་
གནང་བའི་སྐབས།

༡། ཆོས་ཀྱི་བྱེད་ཐབས་སྤྱད་དེ་རྟོག་ཐུག་གི་ཕོ་བྲང་ནང་དུ་དབང་
ཤུགས་ཀྱི་ལྷ་ལྷ་འབྲས་པའི་སྐབས་ཏེ། འཕེལ་རིམ་འདི་གསུམ་ནི་ས་པའ་ཀྱི་
སྐབས་ཡིན།

༢། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གཞི་རྒྱ་བརྟན་པོ་བཙུགས་ནས་རྟོག་གི་སྲིད་དོན་
ལ་ཐེ་རྩལ་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་ཤར་བའི་སྐབས།

༣། རང་གི་སྒོ་གསུམ་བསྐྱེད་ནས་ཐུག་པོའི་ཡིད་དབང་བཀྲུག་ཅིང་།
གསང་སྤྲུགས་ཀྱི་དམ་ཆོག་ལ་བཀར་ནས་སྟོང་མངའ་རིས་སྒྲོར་གསུམ། བར་
དབུས་གཙང་རུ་བཞི། སྤྱད་མདོ་ཁམས་ཀྱི་ཡུལ་དང་བཅས་བོད་ཁྱེད་ཡོངས་
ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ལུགས་གཞིས་ཀྱི་བདག་དབང་སྤངས་ཏེ་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལ་
ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་གྱིས་དབང་སྤྱུར་བྱས་པའི་སྐབས།

༤། བོད་ཀྱི་བདག་དབང་བརྟན་གནས་ཡོང་ཆེད་ས་སྐྱའི་ཁོངས་ནས་
བོད་ཡོངས་ལ་དབང་སྤྱུར་བྱེད་པའི་དཔོན་ཆེན་ལམ་ལུགས་བཙུགས་པའི་
སྐབས་ཏེ། སྤྱ་མ་འཕགས་པའི་ཐབས་མཁས་ཀྱི་བྱེད་ཐབས་འདི་དག་ནི་
བསྐྲུགས་བརྗོད་འོས་པ་ཞིག་ཡིན།

རྒྱ་མཆན་འདི་འབྲེལ་བཞུགས་ནས་རྟོག་བོད་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་
དེ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་གཅིག་སྤྲིན་པར། སྤྱ་མ་འཕགས་པ་ལ་བོད་
ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཆོས་སྲིད་ལུགས་ཀྱི་དབང་ཆ་ཆ་ཆ་ཡོད་པར་མ་ཟད།
རྟོག་གི་སྲིད་དོན་གྱི་གནས་བབ་གལ་ཆེན་ཐག་གཅོད་བྱེད་པའི་དབང་ཆ་
ཀྱང་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། རྟོག་མེ་ཆེན་ཐུག་པོས་“ད་ལྟ་ནི་ཀྱི་བཤེ་མོང་
ཞན་པས། བཤེ་མོང་མཚོན་པའི་ཐབས་དང་། འཆོས་ཕྱོགས་ཇི་ལྟར་བྱས་ན་
འཐད་གསུངས་པས། སྤྱ་མའི་ཞལ་ལྟས། ཁྱེད་རང་ལ་ཡོད་པའི་མཚོན་གྱི་
ཆ་རྒྱུན་དང་། དམག་མི་རིས་པའི་གྲངས་ལོང་ལས་ལོ་འགའི་བར་ལ་གཞི་

ཆོས་བཤད་མཁན་ཙམ་གྱི་དབུ་སྒྲ་དཀྱིལ་མ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། རྒྱལ་བོས་ལས་
དོན་གལ་ཆེན་ཚོམ་སྐབས་སྒོ་བ་སྟོན་ཞུ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་བོ་ཕུགས་འདུག་ཅིག་ཡིན་
པ་ཤིན་ཏུ་གསལ།

ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་བལྟས་ན། རོར་རྒྱལ་པོ་བྲང་ནང་དུ་སྒྲ་མ་
འཕགས་པ་ལ་དབང་ཆད་དེ་ལྟ་བུ་སྒྲེབས་པ་ནི་སྒྲ་མའི་ཆོས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་
གཅིག་ཕུས་བྱང་བ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་པར། གཅིག་ནས་སེ་ཆེན་རྒྱལ་བོ་ཐུ་མཐུད་
ནས་བོད་ལ་འཛིགས་སྒྲུང་དང་སེམས་ཁུལ་ཆེ་བ་དང་། གཉིས་ནས་སྒྲ་མ་
འཕགས་པའི་སྒོ་གསུམ་གྱི་སྒྱུད་ལམ་གཙང་ཞིང་ཆོས་སྲིད་ལུགས་གཉིས་ལ་
ཤེས་རྒྱ་འགྲན་ཆེ་བལྟས། སྒྲ་མ་འཕགས་པའི་ཡོན་ཏན་དང་གཟི་བརྟེན་
ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ལ་མིང་ཙམ་གྱི་དབང་རྒྱུར་བྱེད་ཐབས་སུ་སྒྲ་མ་ལ་བརྟེན་
མཁས་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་ཤེས་ནུས་ཏེ། དང་ཐོག་ཆོས་འབྲེལ་མ་ཞུས་སྟོན་ལ་
རྒྱལ་བོས་མ་ཉན་པར་སྒྲ་མས་རྩ་དགོངས་ཞུས་ཏེ་བོད་དུ་ཡོག་ཅིས་གནང་བ་
ལ་བརྟེན་མོས་ཐབས་མཁས་ཀྱིས། རྒྱལ་བོ་དང་སྒྲ་མ་གཉིས་འདུམ་འགྲིག་
བྱས་པ་དེ་གཅིག་ཕུ་ལས་བྱིས་སུ་རྒྱལ་བོས་སྒྲ་མའི་གསུང་མ་བཅིས་པ་ཞིག་ལོ་
རྒྱུས་ཡིག་ཆང་ཁག་དུ་མཐོང་རྒྱ་མེད་པ། དཔེར་ན། སེ་ཆེན་ཁྲན་གྱིས་“སྒྲ་
མ་འཕགས་པ་ཁྱེད་བོན་འདི་བ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་བོ་ཡིན་ན་རང་རེས་མི་ཐུབ།”
ཅས་རྒྱལ་བོའི་སེམས་ཁོང་གི་འཛིགས་སྒྲུང་ཤེས་ཤིང་། “དེས་སྒྲན་ཁྱོད་ཉོན་
ཅིག་ བོད་འདིར་མི་ཐུ་མོ་ཡིན་པར་འདུག་ སྟོན་བོད་རྒྱལ་བོ་ཡོད་དུས་ཐང་
ཐའི་དྲུང་རྒྱལ་བོའི་རིང་ལ། རི་བོ་རྩེ་ལྷ་བར་བོད་དམག་མང་བོ་ཡོང་།”ཞེས་
སྒྲ་མ་འཕགས་པ་གཅིག་ཕུའང་མ་ཡིན་པར་བོད་མི་བྱིངས་ཀྱི་དཔལ་ཆལ་དང་
འཛོན་ཐང་ངོས་ལེན་བྱས་པའང་ཤེས་ཐུབ་པོ། །

ཡང་སེ་ཆེན་གྱིས་སྒྲ་མ་འཕགས་པ་བོད་དུ་ཐེབས་སྐབས་འབྱོན་ལམ་

438 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སྐབས་བདེ་ཡོང་གི་རྒྱུ་འདྲེ་མོ་འཕ་ངལ་གསོའི་འབབ་ཚུགས་འདྲེ་གས་ཕྱིར།
 མེན་ཆེན་དེས་སྐྱོན་བྱ་བ་བོད་དུ་བཏང་སྐབས་རྒྱལ་པོ་ལ་རེ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་
 བློ། བོད་ལ་དོན་གྱིས་དབང་སྒྱུར་བྱ་རྒྱུ་དེ་མ་ཡིན་པར། བོད་ཆེན་པོ་ཏོར་སེ་
 ཆེན་གྱི་དབང་འོག་དུ་སྐྱེ་བས་འདུག་ཅེས་པ་ཙམ་གྱི་སྐྱོན་གྲགས་རྒྱུ་རྒྱུ་ལ་
 རེ་བ་རྒྱག་གིན་ཡོད་དེ། “དེས་དམན་ཁྱོད་སྒྱོད་པ་བཟང་བོ་ཡོད་པས་ས་སྐྱར་
 ཐངས་གཅིག་སོང་ཤོག བོད་བྱིངས་པོ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་བོའི་འོག་དུ་རྒྱག་ནས། མི་
 ཆེན་དེས་སྐྱོན་ཡང་ས་སྐྱོན་སྐྱེ་བས་ཡོད་པར་འདུག་ཟེར་(ན་)གཏམ་སྐྱོན་པོ་
 ཐོས་པ་ཡིན་གསུངས།”ཞེས་གསུངས་པའི་ལན་དུ་དེས་སྐྱོན་གྱིས་“དེ་ལྟ་
 བཏང་། བོད་བྱ་བ་མི་ཐུ་མོར་འདུག་པ་དང་། ཁོང་རང་གི་རྒྱལ་ཁྲིམས་ཞིག
 ཏོར་གྱི་རྒྱལ་ཁྲིམས་ཇི་བཞིན་མ་འདགས། སོ་ཁ་ནམས་ཀྱང་མ་ཚུགས་པར་
 ཡོད་འདུག་པས། བར་ཕྱིར་གྱི་མཐུན་ཆེན་སྒྱོར་བ་དང་། བྱ་བ་ཆེན་པོ་གྲུབ་
 པ་ཇི་ལྟར་ཡོང་ཡིན་ཟེར།”ཞེས་དེས་སྐྱོན་གྱིས་ཡར་ཁྱུ་བྱས་པ་དེའི་ཤུགས་ལས་
 སྐྱིར་བཏང་བོད་གྱི་མིའི་འདོན་ཐང་ལ་ཞེད་སྣང་ཡོད་པ་སོགས་གྱི་དབང་གིས་
 ལས་དོན་གལ་ཆེན་བསྐྱབ་དཀའ་བར་བཤད་པར་མ་ཟད། “པར་ཕྱིར་གྱི་
 མཐུན་ཆེན་སྒྱོར་བ་”ཞེས་བོད་དུ་ཡར་འགོ་མར་འོང་སྐབས་ཁ་ཟས་སྒྲོད་
 མཁན་དང་ཞག་མལ་འཕེན་ཡུལ་འཁྱོར་མིན་ལ་སེམས་བྲལ་བྱས་པ་དེའི་ཐོག་
 བས་དོན་གྱིས་བོད་ནང་དུ་ཏོར་གྱི་དབང་ཤུགས་ཆེ་རྒྱུ་ཅི་ཡོད་གསལ་བོར་
 རྟོགས་ཐུབ་པ་བཅས། ཡང་སྤྱིང་དེས་སྐྱོན་གྱི་དྲི་བ་དེའི་ལན་དུ་“ཡང་རྒྱལ་
 བོའི་ལྷང་གིས། རང་ལ་བོད་བྱིངས་པོ་འོག་དུ་རྒྱག་ཡོད་པར་འདུག་ཟེར་བའི་
 གཏམ་སྐྱོན་པ་ཐོས་པ་དེས་ཆོག” ཅེས་རྒྱལ་བོས་དེས་སྐྱོན་བོད་དུ་གཏོང་ཁར་
 རྒྱལ་བོ་རང་གི་སེམས་གཏོང་གི་རེ་བ་བཤད་པ་འདིའི་ཐོག་ནས་ཏོར་གྱིས་བོད་
 ལ་དབང་སྒྱུར་བྱས་པའི་གནས་སྤངས་ཅི་ཙམ་ཡིན་པ་གསལ་བོར་ཤེས་ནས་

པ་ཡིན།

དེས་སྒྲན་བོད་དུ་སོང་ནས་འཇམ་མོ་བརྩལ་པ་ལ་སྲིད་དོན་གྱི་རྩ་བ་
མེད་པར། སེ་ཆེན་རང་གི་སྒྲ་མ་བོད་དུ་ཡར་ཐེབས་མར་བསུ་སྟབས་བདེ་ཡོང་
བ་ལ་ཆེད་དུ་དམིགས་ནས་བརྩལ་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། “སྒྲ་མ་ཡར་བོད་ལ་
ཐེབས་དུས་འབྱོན་ལམ་བདེ་དགོས།”ཞེས་རྒྱལ་བོས་འཇམ་མོའི་དམིགས་ཡུལ་
བཤད་ཡོད་ལ། ཡང་“བོད་འཇམ་ཉི་ཤུ་ཙུ་བདུན་པོ་བདེ་མོར་འཇགས་པས།
སྒྲ་མ་དཔོན་ཆེན། ཉོར་བོད་ཀྱི་གསེར་ཡིག་པ་རྣམས་འབྱོན་ལམ་བདེ་ཞིང་།
བོད་འབངས་སྐྱིད་པོ་བྱུང་སྐད།”ཅེས་འབྱུང་བ་འདིས་ཀྱང་འཇམ་མོའི་རྩ་བ་
ལ་གསལ་བཤད་བྱས་ཡོད།

ད་དུང་དེས་སྒྲན་འཇམ་མོ་འཇུགས་སུ་འགོ་བའི་ཆ་རྒྱུན་གལ་ཆེ་ཤོས་
ནི་སྒྲ་མ་འཕགས་པའི་བཀའ་ཤོག་ཡིན། ལོ་རྒྱུས་སུ་“སྒྲ་མའི་བཀའ་ཤོག་དང་།
རྒྱལ་བོའི་འཇམ་ས་གནང་།”ཞེས་གསལ་ལ། ང་ཆོས་སྒྲ་མའི་བཀའ་ཤོག་གལ་
ཆེན་ཡིན་པའི་རྒྱ་མཚན་གང་ནས་ཤེས་སྟུང་ན། གལ་སྲིད་སྐབས་དེར་བོད་
སེ་ཆེན་ལྷན་གྱི་མངའ་འབངས་བསྟོན་མེད་ཡིན་ན། སྒྲ་མའི་བཀའ་ཤོག་དགོས་
དོན་མེད་པར་རྒྱལ་བོའི་འཇམ་ས་གཅིག་ཤུས་མི་འཐུས་པ་ཡོང་མི་སྲིད་པ་
དང་། སེ་ཆེན་རང་གིས་བོད་བྱིངས་པོ་སེ་ཆེན་གྱི་འོག་དུ་ཡོད་པའི་མིང་ཙམ་
གྱིས་ཆོག་པར་བཤད་པ་འདི་གཉིས་ཀྱི་ཐོག་ནས་བོད་དེ་ཉོར་འོག་གི་མངའ་
འབངས་རྣམས་མར་མ་གྱུར་པ་རྗེ་གསལ་དུ་སོང་བ་ཡིན།

མདོ་དོན་དེས་སྒྲན་བསྟན་པ་བྱི་དར་གྱི་མེ་རོ་གསོ་ས་མདོ་སྒྲད་དན་
ཏིག་ཤེལ་གྱི་སྒྲ་ཁང་དུ་མཇལ་ཞིང་། མདོ་སྟོད་གཙུག་མདོ་བསམ་འགྲུབ་ཅེས་
པ་སོགས་བརྒྱད་དེ་དབུས་གཙང་དུ་བྱོན་ཅིང་། བོད་ཀྱི་བན་སྐྱ་ཆན་མགོ་བྲག་
རིམ་ལ་རྒྱལ་བོའི་བང་མཛོད་ནས་བཏོན་པའི་ལེགས་སྐྱེས་བཟང་བོ་སུལ་ཏེ།

440 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གི་དང་།

ཆུ་བོད་ཀྱི་མཆོམས་ནས་ས་སྐྱུ་མན་ལ་འཇམ་ཆེན་ཉི་ཤུ་ཙུ་བདུན་ཏེ། དབུས་གཙང་ལ་འཇམ་མོ་བཙུག་ཅིག་དང་། བདེ་སྐྱོད་ལ་འཇམ་མོ་དག། བདེ་སྐྱོད་ལ་འཇམ་མོ་བདུན་བཙུགས་པར་བཤད། བདེ་སྐྱོད་ཀྱི་ཚྱངས་འདི་ས་ཁྱོན་ཆེ་ཞིང་མི་འབོར་ཆེ་བས་འཇམ་མོ་བདུན་ཙམ་ལས་མ་བྱུང་བ་ཅི་ཡིན་སྐྱེམ་ན། ཆ་ཁོའི་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་རྫོང་རྒྱལ་ཁབ་བཙེ་བརྒྱད་དུ་གྲགས་པའི་བཙན་ས་དེ་ལ། རྟོར་དམག་དང་རྟོར་གྱི་དབང་ཤུགས་ཙུ་ནས་སྐྱེའམ་ཕྱོང་མེད་པས་རྟོར་གྱི་འཇམ་མོའི་ཁོངས་སུ་ཐེ་ཡོད་ཆོད་མི་འདུག་སྟེ། ཨ་ལགས་ཙུ་ཡུས་དཔེ་དེ་བ་དུ་རྒྱལ་རྫོང་གི་གནས་སྟངས་བཤད་སྐབས། “རྒྱ་ནག་དང་ས་འབྲེལ་ཡིན་ཡང་སྐར་ཆོས་རྒྱལ་མེས་དཔོན་གྱི་དུས་ནས་བཟུང་། ཕྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོའི་བར་ཕྱིའི་མི་རིགས་གང་ཞིག་ལ་འང་འབྲེལ་བ་གཏན་ནས་མེད་པར་རང་ས་རང་གིས་སྦྱོང་བའི་ཡུལ་ལུང་རྒྱུང་རྒྱུང་ཞིག་ཡིན།”ཞེས་གསུངས་འདུག་ཅིང་། ལྷང་སྐྱའི་ནམ་ཐར་དུ། རྒྱལ་མོ་རྫོང་འདི་ས་ཆ་ཤིན་དུ་བཙན་པས་སྒྲོན་གྱི་དུས་སུ་རྟོར་དང་རྒྱའི་རྒྱལ་པོ་འགའ་ཞིག་གིས་དམག་དྲངས་ཀྱང་ལེན་མ་སྟབ་ཞིག་ཡིན་པ་ལ། ཞེས་ཀྱང་གསུངས་ཡོད་སྟབས། བདེ་སྐྱོད་ཀྱི་འཇམ་མོ་བདུན་གྱི་སྟེང་ལ་རྒྱལ་རྫོང་རྒྱལ་ཁབ་བཙེ་བརྒྱད་བསྐྱོན་པས་འཇམ་མོ་རེ་གཉིས་ཇེ་མང་དུ་འགོ་རྒྱུ་ཡིན་པ་གསལ་བོ་རེད།

བདེ་ར་ན་ས་སྐྱུ་དང་རྟོར་མཆོད་ཡོན་འབྲེལ་བའི་སྐབས་བོད་དུ་འཇམ་མོ་བཙུགས་པ་དང་། མི་གངས་དང་དུད་ཁྱིམ་རྩིས་གཤེར་བྱས་པ། བོད་ཁྱོན་ཡོངས་རྫོགས་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་བགོས་པ་བཙས་ལ་བསྐྱས་ཆོད་ཀྱིས། བོད་དུ་རྟོར་གྱིས་དབང་སྐྱུར་ཞིབ་ཆགས་བྱས་མེད་དམ་སྐྱེམ་པའི་སྤང་བ་སྟེར་སྟེད་ཀྱང་། རྟོན་གྱི་གནས་བབ་དངོས་ནི་རྟོར་བོད་མཆོད་ཡོན་དུ་མ་འབྲེལ་བའི་གོང་ཙམ་ལ་བདེ་སྐྱོད་སྐྱོད་དང་། བྱད་པར་མི་ཉག་ཐེ་བའི་བདེ་སྐྱོད་བྱང་ཤར་

ཀྱི་རྒྱ་དུ་དྲོ་དམག་གིས་མི་མེར་གསོད་འདེད་དང་། རྒྱ་དངོས་འཕྲོག་
 བཅོམ་དང་གཏོར་བཤེག་མི་བཟད་པ་བྱས་པས་འདབ་ཅོར་སྤྲོད་མཁན་ཁ་
 ཤས་བྱང་འདུག་པ་ལས། ཕྱིས་སུ་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ས་རིས་མི་སྡེ་དང་
 བཅས་པའི་བདག་དབང་འགོ་མགོན་འཕགས་པ་ལ་སྤུལ་བ་ནས། བོད་ཀྱིས་
 དོར་ལ་ཁྲལ་ཁུ་ལག་གང་ཡང་བསྐྱབ་མི་དགོས་ལ། བོད་ཀྱི་ཐོག་དྲོ་དྲོར་རང་
 གི་རྒྱལ་འབངས་ལ་སྤྲོད་པའི་སྤྲོད་རྒྱས་ལག་བསྟར་བྱས་མེད་པ་དཔེར་ན།
 རིང་གིར་ཁུན་ལ་བྱ་བའི་ཡོད་པ་ལས། ཆེ་བ་ཐོག་མག་གི་རྒྱལ་བོར་བསྐྱོས་པ་
 དང་། གཉིས་པ་ཆ་ག་ཏུ་ལ་ཆེན་མང་གི་གོ་ས་ཨོ་རྩེ་རྒྱལ་བོར་བསྐྱོས།
 གསུམ་པ་རང་གི་རྒྱལ་ཆ་བ་དྲུ་བསྐྱོས། ལུ་གཉིས་པ་ཐའི་ཅི་ཆ་ག་ཏའི་ལ་བྱ་ལྟ་
 ཡོད་པའི་ཆེ་བ། ཨ་ལྟོ་ལ་ཐའི་རྒྱལ་ཆ་བ་དང་། གཉིས་པ་ཁ་ཆེའི་རྒྱལ་བོར་
 བསྐྱོས། གསུམ་པ་རྒྱ་གར་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་བོར་བསྐྱོས། བཞི་བ་རོམ་ཡུལ་གྱི་
 རྒྱལ་བོར་བསྐྱོས། ལྟ་བུ་ཨོ་རྩེ་ཁོའི་རྒྱལ་བོར་བསྐྱོས་འདུག་པ་དེའི་ཐོག་ནས།
 དོར་གྱི་མངའ་འབངས་ལ་དངོས་སུ་གཏོགས་པ་ནམས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ཁག་
 ལས། རྒྱལ་བོའམ་དབང་རྒྱུར་བྱེད་མཁན་གྱི་མགོ་གཙོ་ཁག་རྒྱལ་བོ་རང་གི་
 རྒྱལ་རྒྱུད་དང་མག་པ་སོགས་ཉེ་འབྲེལ་ཡིན་དགོས་པ་དང་། དེ་མིན་གྱི་འབྲིང་
 རིམ་དཔོན་རིགས་པལ་ཆེར་ཀྱང་དོར་གྱི་རིགས་རྒྱུད་ཅན་བསྐྱོ་བཞིན་ཡོད་
 ཀྱང་། བོད་དུ་འཇའ་མོ་སྤང་མཁན་གྱི་མི་ཆེན་གཅིག་ཅུ་བཏང་བ་ལས་དོར་
 རིགས་ཀྱི་མཐོ་རིམ་དཔོན་རིགས་གཅིག་ཀྱང་བསྐྱོ་འདོག་བྱས་མེད།

འགོ་མགོན་འཕགས་པ་དགྲང་ལོ་ཉི་ཤུ་བ་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་ཤིང་སྟག་
 རྟེན་ལོ་༡༣༥༩ ལོར་གྱུ་ཤེའམ་ཀའོ་མི་(ཡིག་ཆ་ལ་ལར་རྟེན་ལོ་༡༣༦༠ ལོ་ཡིན་
 པར་བཤད)ཞེ་རྒྱལ་བོའི་དབུ་མ་དང་། དགྲང་ལོ་སོ་དྲུག་པ་རབ་བྱུང་ལྔ་བའི་
 རྩལ་ལོ་ཉི་ཤེས་ལོ་༡༣༧༠ ལོར་དྲུ་ཤེས་ཀོང་མའི་དབུ་མར་མངའ་གསོལ་ཏེ་ཆེ་

442 བདོ་སྟོང་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

བསྟོད་ཕུལ་ཅིང་། དེ་ཅིན་གྱི་གོང་མའི་ཕོ་བྲང་དུ་ཚུང་གི་ཡོན་ནམ་ཕྱིས་ཤོན་གྱི་ཡོན་ཞེས་པའི་ལས་ཁུངས་ཆེད་འཇུགས་གྱིས་དེའི་མགོ་བྱེད་དུ་བསྐྱོས་པ་སྟེ། ས་སྒྲིའི་གདུང་རབས་ངོ་མཆར་བང་མཛོད་དུ་སྤྲུལ་འཕགས་པ་ལ་མ་ཞུས་པར་བོད་གྱི་ལས་དོན་གང་ཡང་རྒྱལ་བོས་ཐག་གཅོད་མི་བྱེད་པའི་གནས་ཚུལ་གསལ་¹⁰བ་ལྟར། སྤྲུལ་འཕགས་པ་ལ་བོད་གྱི་ཆོས་སྲིད་ལུགས་གཞིས་གྱི་བདག་དབང་ཆ་ཆང་ཡོད་པ་དེ་ཅང་གསལ་བོ་རེད། ད་དུང་སྤྲུལ་འཕགས་པ་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་སྒྱུ་དབང་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡོད་པ་ནི་དོར་གྱིས་དབང་སྒྱུར་བྱེད་པའི་བྱུང་ཁོངས་ཡོངས་རྫོགས་གྱི་ཆོས་ལུགས་སྒྲིའི་དབུ་ཁྲིད་མཐོ་ཤོས་དེ་ཡིན།

ཁོང་གིས་ཕུགས་རྒྱུང་རིང་བོའི་སྲིད་རྒྱུས་ཤིག་གཏན་འབེབས་གནང་བ་ནི། དོར་བོད་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་ལམ་ལས་བྱུང་བའི་བོད་གྱི་ཆོས་སྲིད་རྒྱུང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་དེ། མི་རབས་ནས་མི་རབས་བར་རྒྱན་མཐུད་བཏན་གནས་ཡོང་ཆེད་ས་སྒྱུ་ལ་དཔོན་ཆེན་ལམ་ལུགས་གསར་འཇུགས་ཐོག་དཔོན་ཆེན་ཤུ་གྲ་བཟང་པོ་ཞེས་པ་དཔོན་ཆེན་ཐོག་མར་བསྐྱོས་པ་ནས། བསྐྱར་དུ་བསྐྱོས་པ་སོགས་བསྟོམས་པས་དཔོན་རབས་༡༠ ལྷག་བྱུང་བ་རྣམས་གྱིས་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཡས་མས་ལ་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལ་ཆོས་སྲིད་རྒྱུང་འབྲེལ་གྱི་སྟོན་མངའ་དབང་བསྐྱར་བ་ཡིན་ནོ། །

བཞི་བ། རྟོར་སྐད་དང་མདོ་སྣང་གི་ འགལ་འབྲེལ།

བོད་སྐད་མཆོད་ཡོན་དུ་འབྲེལ་སྐབས་སེ་ཆེན་ལྷན་དང་སླ་མ་
འཕགས་པའི་ལོ་རྒྱུ་བ་བྱས་ཏེ་རིམ་གྱིས་སྐབས་དེའི་དབྱས་སྤྱོད་གཞུང་ནང་གི་
སློན་ཆེན་མཐོ་ཤོས་སུ་གྱུར་པ་སྤྱི་ལྷ་བ་དང་། སྐུ་འབྱུང་བེ་ན་མཁན་པོ་ལྷ་
སླ་མ་འཕགས་པ་དང་སེ་ཆེན་ལྷན་གཉིས་ལ་ཞབས་འདེགས་སྐབས་ཆེན་
བསྐྱབས་པས་མཆོད་ཡོན་གཉིས་ཀྱིས་འདྲེལ་སྐབས་སུ་ཏིག་མ་རེ་རེ་གནང་ཞིང་།
མདོ་སྣང་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་ཡུལ་གྱུ་པལ་ཆེར་ས་སྐལ་དུ་སྤྱད་པ་དེ་དང་། ཡང་གཏམ་
སྤྱོད་དང་ཡོན་ཏན་གྱིས་སླ་མ་འཕགས་པ་དང་སེ་ཆེན་ལྷན་གཉིས་ཀྱི་ཐུགས་
ཡིད་འཕྲོགས་ཏེ་སློན་ཆེན་དུ་བསྐྱོས་ཤིང་། རྒྱ་ནག་སུང་ལྷོ་མ་(དེང་སང་གི་
རྒྱ་ནག་གི་ཅང་ཕྱོགས)ལ་དམག་བརྒྱབ་ནས་དབང་འོག་དུ་བསྐྱུ་མཁན་བ་
ཡན་ཞེས་བྱ་བ། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྤྱོད་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་
བདག་དབང་རྒྱུན་གནས་ཡོང་ཆེད་ས་སྐྱར་དཔོན་ཆེན་ལམ་ལུགས་ཐོག་མར་
བསྐྱོས་སྐབས་ཀྱི་དཔོན་ཆེན་དང་པོ་ཤུ་བཟང་པོ་བྱ་བ་དེ་ཡང་མདོ་སྣང་གི་
ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་གལ་ཆེན་གས་ཡིན་¹¹ཞིང་། རྟོར་བོད་མཆོད་ཡོན་འབྲེལ་བའི་
ཁྲོད་སྤྱོད་དོན་དང་འབྲེལ་བའི་མདོ་སྣང་གི་གནད་ཡོད་མི་སྣ་སྐོར་ཞིག་བྱང་
འདུག་པ་དང་། ས་པཎ་ཁྲ་དཔོན་མདོ་སྣང་ལེང་རྩར་ཐེབས་ལམ་དུ། མདོ་
སྣང་གི་སློན་པ་སློ་གྲོས་རབ་གསལ་གྱིས་རྩི་བ་ཞུས་ལན་ས་པཎ་བཀའ་འབུམ་

444 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ལོ་

དུ་བཞུགས་པ་དང་། ཡང་བཀའ་གདམས་པ་ནམ་མཁའ་འབྲུམ་གྱིས་བྱེད་ལ་
མངོན་རྟོགས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཅི་མངའ་བ་མི་འཆབ་པར་སྤྲིང་གཏམ་གྱི་ཚུལ་དུ་
གསུངས་པའི་སྐབས་འདྲུག་ཁྱེས་¹²པ་སོགས་ལས། དེ་སྐབས་མདོ་སྐྱོད་ཕྱོགས་
ཀྱི་ཆོས་ཀྱི་ཉམས་རྟོགས་ལྡན་པའི་མཁས་པ་དང་རྣལ་འབྱོར་བ་མང་ཙམ་
བཞུགས་པ་སོགས་ཀྱང་འཆད་པ་སྐབས་སུ་བབ་པ་ཡིན་པོད། སྐབས་དོན་
སྤྱི་བ་པར་དོགས་ནས་ལེའུ་གཞན་དུ་འཆད་པར་བྱའོ། །

རང་ཅག་བོད་ཀྱི་དེང་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཉམས་ཞིབ་པ་ལ་ལས་མདོ་སྐྱོད་
ཙོང་ཁ་བྱུལ་བོའི་བྱུལ་རབས་ཐོར་བའི་མཛུགས་ཅན་ལ་དོར་དམག་གིས་གོ་
སྐབས་བཅའ་ཉེ་ཐོག་མར་བོད་ཡུལ་མདོ་ཁམས་སྟོད་སྐྱོད་ལ་དམག་སྤྱོད་
ནས་གསད་གཏུབ་འཕྲོག་བཅོམ་བྱེད་སྐབས་སྤིང་གེ་སར་བྱུལ་བོ་བྱོན་ཏེ། ཏོར་
ལ་འགོག་ཆོལ་བྱས་ཏེ་དོར་དམག་བོད་ཡུལ་ནས་མཐར་སྟོད་བཏང་བ་ལ་
བརྟེན་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་དོར་སྤིང་གཡུལ་འགྱེད་བྱུང་ཞིང་། དེ་ནས་སྤྱི་ལོ་
དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་བར་དོར་དམག་བོད་དུ་སྤྱོད་སྐབས་ཐུབ་མེད་པར་
བཤད།

སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་བར་དོར་དམག་བོད་དུ་སྤྱོད་སྐབས་མེད་
པ་དེ་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཡིན་ཀྱང་། སོག་པོ་སློབ་བཟང་ཏྲ་དབྱངས་ཀྱིས་
“གྲུང་དཀར་བྱུལ་བོ་ནི་སོག་རིགས་དང་། ཏོ་ཐོན་གྱི་རིགས་གྲུང་མེད། བོད་
འཕྲོག་པའི་རིགས་གྲུང་ནག་བྱུལ་བོ་ཡིན་པར་བཤད།”¹³ཅས་སོགས་དོར་སོག་
གི་མཁས་པས་བཅུམས་པའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་
ཡར་སྟོན་ལ་དོར་བོད་འཁྲུགས་ཚུལ་བཤད་པ་ལ་ཞིབ་བཟླ་དགོས་པར་སྐྱེ།

སྤྱི་ལོ་༡༩༠༥ ལོར་རིང་གི་ལྷན་གྱིས་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་འདབས་སུ་གཏོགས་
པའི་མི་ཉག་གླའི་བྱུལ་ཁབ་དུ་དམག་དཔུང་ཐོག་མར་བྱངས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༠༩

ལོར་ཡང་བསྐྱར་མི་ཉག་ཏུ་དམག་དངས་ཏེ་རྟོར་འོག་གི་རྒྱལ་ཕྱན་ལྟ་བུ་ཞིག་
ཏུ་གྱུར་ཀྱང་རིམ་གྱིས་མི་ཉག་པས་རྟོར་ལ་མ་རྩིས་པས་སྤྱི་ལོ་༡༩༣༥ ལོར་རིང་
གི་ཁྲུན་རང་ཉིད་གྱིས་མི་ཉག་ཏུ་དམག་དཔུང་དངས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༣༧ ལོར་
མི་ཉག་གི་རྒྱལ་བོས་མགོ་འདྲོགས་བྱས་པས་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་མི་ཉག་རྒྱལ་
རབས་ཅ་ཐོར་དུ་བྱུང་།

རྟོར་གྱིས་མདོ་སྐྱད་བྱང་མཐའི་མི་ཉག་རྒྱལ་ཁབ་ཅ་གཏོར་བཏང་བ་
དེས། མདོ་སྐྱད་ཀྱི་མཐའི་ལྷགས་རི་བཞིག་པ་དང་མཚུངས་པར་རྟོར་དམག་
གིས་བཅན་འདྲུལ་བྱེད་སྟབས་རྩི་བཤེར་བྱེད་ཅིང་། གོ་ཏན་ཁྲུང་གིས་མི་ཉག་
ལ་ལྟེ་གནས་བྱས་ཏེ་ལེང་གྲོའུ་སྐགས་མདོ་སྐྱད་བྱང་འདབས་ཀྱི་བཅན་འདྲུལ་
གིས་དབང་རྒྱུར་གང་འཚམ་བྱས་ནས་སྟོབས་ཤུགས་རྒྱས་པས། མདོ་སྐྱད་མཆོ་
སྟོན་དང་དཔལ་རིས་སྐགས་ས་འབྲེལ་ཡུལ་ལུང་ཁག་ལ་བརྟེན་གསུམ་བཏང་
སྐྱོར་ནི། “དེ་ལྟར་རྟོར་རིང་གིར་རྒྱལ་བོས་སྤྱི་ལོ་༡༩༣༧ ལ་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་
སྐངས་རྩིས་མ་རྩི་བཟུལ་ཏེ་ལྷ་རྒྱུའི་སྐྱད་རྒྱུད་དང་ཤིང་ཀྱན་དང་ཀ་རུ་མ་རྒྱུའི་
ལྟོ་རྒྱུད་ཀྱི་སྐག་རྒྱུད་དང་ཙོང་རྒྱུའི་རྒྱུད་ཟི་ལིང་སྐགས་ལ་དཔུང་འདུག་བྱས་ཏེ་
བོད་ཀྱི་ས་ཆར་སྐག་དམག་བསྐྱོད་ཚུལ་སྐྱོར་རྒྱ་ཡིག་གི་ཡོན་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་
པར་བཀོད་ཡོད་ཅིང་།¹⁴⁾” ཞེས་བཤད་འདུག་པ་ལྟར། རྟོར་དམག་གིས་མདོ་
སྐྱད་ཀྱི་ཡུལ་ལུང་མང་བོར་དམག་དཔུང་དངས་པ་དངོས་འབྲེལ་ཡིན་ཀྱང་།
སྐག་བོས་མདོ་སྐྱད་ཀྱི་བོད་ལྗེ་དེ་དག་ལ་སྤྱི་དོན་གྱིས་དབང་རྒྱུར་ཅི་བྱས་
སྐྱོར་གསལ་བའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་ད་ལྟ་མ་མཐོང་།

སྐབས་དེར་མདོ་སྐྱད་ལྟོ་བྱང་གི་ཡུལ་ལ་ཁ་ལོ་རྒྱུར་མཁན་ནི་མདོ་སྐྱད་
དཔལ་རིས་པ་དག་ཡིན་མོད། ཕྱིས་སུ་དཔལ་རིས་པའི་སྤྱི་དབང་གི་རྟ་
དམར་ཅན་དུ་གྲགས་པ་བོད་ཨ་ཆི་བྱ་བའི་དཔུང་གིས་འཕྲོགས་ཏེ་མཆོ་སྟོན་

446 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

ཕྱོགས་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱས། བོད་ཨ་ཆེ་བྱ་བས་མཆོ་སྡོན་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱེད་
སྐབས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་༡༧༡༠ ལོར་སོག་པོ་ཐུ་མེད་ཀྱི་མགོ་བ་ཡུམ་ཆེ་ཞེས་པས་བོད་
ཨ་ཆེ་འི་སྤྱི་དབང་འཕྲོགས་ནས་མཆོ་སྡོན་པོ་འེ་མཐའ་འཁོར་སོགས་སྤྱི་དབང་
སྐྱུར་བྱས་ཀྱང་། ཕྱིས་སྤྱི་ལོ་མེད་ཨལ་ཐན་རྒྱལ་བོ་འི་བྱ་བེན་པོ་བྱ་བས་བཟུང་
ནས་མདོ་སྐྱོད་བྱང་འདབས་ཀྱི་ཡུལ་གྱ་རྩུ་མ་སོག་པོ་ཐུ་མེད་རུ་སྤེས་བཟུང་སྟེ་
སོག་རིགས་བོད་ཡུལ་དུ་གཞིས་ཆགས་ཐབས་བྱས།

བོད་རབ་བྱུང་བརྒྱ་བའི་ས་སྟག་སྤྱི་ལོ་༡༧༢༤ ལོར་སོག་པོ་ཨལ་ཐན་
རྒྱལ་བོས་རྒྱལ་དབང་སྐྱུ་མེད་གསུམ་པ་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཆོ་མདོ་སྐྱོད་ཆབ་
ཆའི་ཡུལ་དུ་གདན་འདྲེན་གྱིས་བཀྱར་བཞུགས་ཆད་མེད་ཞུས་ཞིང་ཤོར་བོད་
མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་ལམ་བརྟགས་པར་མ་ཟད། བོད་སོགས་མཆོད་ཡོན་གྱི་
འབྲེལ་བ་སྤྱི་དང་བྱུང་པར་རི་བོ་དགེ་ལྡན་པའི་བསྟན་པ་རྒྱན་གནས་ཡོང་ཆེད།
མཆོད་ཡོན་བྱུང་གྲོས་མོལ་གྱིས་སོག་པོ་འི་ཕྱོགས་ནས་ཁྲོ་ལྷ་ཆེད་པ་ཐུར་བྱ་བ་
དང་། བོད་ཕྱོགས་ནས་སྟོང་སྟོར་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཆོ་མགོ་དཔོན་སྐྱུ་ཆབ་དུ་བསྐོ་
བཞག་གནང་བ་དེ་ནས་བོད་སོག་བར་གྱི་འབྲེལ་ལམ་ལ་འགྱུར་བ་གལ་ཆེན་
ཞིག་ཐེབས་པ་ནི། མདོ་སྐྱོད་མཆོ་སྡོན་གྱི་སོག་པོ་འི་དཔོན་ཁག་གིས་སྐབས་
དེའི་བོད་ཀྱི་དབང་སྐྱུར་བ་པག་གྱ་སྤྱི་དགཞུང་ལ་ལོ་རེ་བཞིན་རྟ་ཁྲལ་འཇལ་
རྒྱུ་ཞིམས་གཞི་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་དེ་ཡིན།

བོད་རབ་བྱུང་བརྒྱ་བའི་མེ་ཁྱི་སྤྱི་ལོ་༡༧༤༦ ལོར་ཨལ་ཐན་གྱི་སྐས་དུ་
རིང་བྱ་བས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་མཆོ་སྡོན་བརྒྱུད་ཨལ་ཐན་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱལ་
ས་སོག་ཡུལ་མཐར་སྡོན་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས་པ་དང་། རབ་བྱུང་བརྒྱ་བའི་
ས་སྐང་སྤྱི་ལོ་༡༧༤༩ ལོར་རྒྱལ་དབང་བཞི་བ་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཆོ་སོག་ཡུལ་དུ་
སྐྱུ་འབྲུངས་པ་འདི་དག་བོད་སོག་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་ལམ་རྒྱན་གནས་ཡོང་

བ་ལ་པན་པ་ཡིན་མོད། མདོ་སྨད་ཚུགས་སུ་དེའི་བཟང་ཞོར་ལ་ངན་འབྲས་
ཞིག་སྒྲིན་པ་ནི། འབྲེལ་ལམ་དེ་བརྒྱད་ནས་སོག་པོའི་རུ་སྒྲེ་འཕོར་ཆེན་མདོ་
སྨད་མཆོ་སྒྲིན་ཚུགས་སུ་གནས་སྒྲོས་གཞིས་ཆགས་ཀྱི་གོ་སྐབས་བྱུང་བ་དེ་ཡིན།

བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཐོར་ཞིག་དུ་སོང་བ་ནས་དུས་རབས་རིམ་
བཞུད་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཆམས་ཁག་དུ་བྱི་མི་ནང་འཛུལ་གྱིས་ས་སྒྲོན་རྩེ་
ཚུང་དུ་སོང་བ་དག་ནི། བྱེ་བཅན་འཛུལ་ལ་ཁ་གཏད་གཞལ་བའི་སྟོབས་
ཤུགས་མ་འདང་བས་བྱུང་བ་གཅིག་པུ་མ་ཡིན་པར། དཔེར་ན་རབ་བྱུང་
བརྒྱད་པའི་ལུགས་སྐང་སྤྱི་ལོ་༡༤༡༡ ལོར་ཀམ་ཞུ་དམར་བཙུགས་ཡེ་ཤེས་
ཀྱིས་རིན་སྤྱངས་ཀྱན་བཟང་བ་སོགས་བསྐྱལ་ནས་གཙང་དམག་ཆེག་ཁྲི་ལྷག་
དབུས་སུ་བྱངས་ཏེ། དགེ་ལུགས་པའི་སྤྱིན་བདག་སྒྲེའུ་གདོང་ངག་དབང་
བསོད་ནམས་ལྷན་པོ་ས་བུ་གནས་དབྱུང་བཏང་ཞིང་། རབ་བྱུང་བརྒྱད་པའི་
ས་ཏྲ་སྤྱི་ལོ་༡༤༧༩ ནས་ལོ་ངོ་ཉི་ཤུའི་རིང་དགེ་ལུགས་པ་ལྷ་ལྷན་སྒྲོན་ལམ་ཆེན་
མོར་ཞུགས་མི་ཆོག་པ་བཟོས་པ། རབ་བྱུང་བརྒྱབ་པའི་ཤིང་སྤུལ་སྤྱི་ལོ་༡༥༠༥
ལོར་སྒྲེ་བ་ཞིང་ཤག་པ་ཆེ་བ་ཏན་རྩོ་རྩོ་དང་འབྲི་གྲང་བ་གཉིས་མཉམ་འབྲེལ་
ཀྱིས། གཙང་དམག་བྱངས་ནས་སྐབས་དེའི་དགེ་ལུགས་པའི་སྤྱིན་བདག་གཙོ་
བོ་སྒྲེ་བ་སྤྱིད་ཤོད་པ་བཅོམ་ཞིང་། རབ་བྱུང་བརྒྱབ་པའི་ཚུ་བྱི་སྤྱི་ལོ་༡༥༡༩ དང་།
རབ་བྱུང་བརྒྱབ་པའི་ཚུ་སྐང་སྤྱི་ལོ་༡༥༡༩ ལོ་སྤྱི་བཅའ་བཙུག་ཚོགས་རྣམ་
རྒྱལ་གྱིས་རྒྱལ་དབང་སྤྱི་ཤེང་བཞི་བའི་ཡང་སྤྱི་དོན་འཛིན་བྱེད་མི་ཆོག་པ་
བཟོས་པ་བཅས་ཀྱིས། སྤྱིད་ཤོད་སྒྲེ་བས་སོག་པོ་ཁལ་ཁ་ཆོ་ཁྲར་དཔོན་པོར་
ཆེ་པོ་དུ་ལའི་ནང་རྟེན་བྱིན་ཅན་འཕགས་པ་ལོ་གེ་ཤུ་ར་ལག་ཏུ་གས་སུ་སྤུལ་ཏེ་
དགེ་ལུགས་པའི་དོན་དུ་དམག་སྤྱལ་ཞུས་པ་བཞིན། རབ་བྱུང་བརྒྱབ་པའི་མེ་
སྤུལ་སྤྱི་ལོ་༡༥༡༩ ལོར་ཁལ་ཁའི་སོག་དམག་དབུས་སུ་འབྱོར་ནས་དབུས་

448 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིམ་གཞུང་གིང་།

དམག་དང་མཉམ་དུ་གཙང་བར་དམག་དངས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

རབ་བྱུང་བཅུ་བའི་ས་ན་སྒྲིམ་ལོ་༡༤༡༩ ལོར་གཙང་བ་ཡུན་ཚོགས་ནམ་
 རྒྱལ་གྱིས་དམག་གངས་ཆིག་ཁྲི་ལྷག་དབུས་སུ་དངས་ནས་སེའབྲས་གཉིས་
 གཏོར་སྟོན་དང་ཉེ་འཁོར་གྱི་སེར་རྒྱ་མི་གངས་ལྗོངས་ལྷག་བསད་པ་སོགས་
 གྱི་རྒྱུན་པས། པཎ་ཆེན་སྟོ་བཟང་ཆོས་རྒྱན་མངའ་རིས་སུ་བྲོས་བྱོལ་ལ་ཕེབས་
 དགོས་བྱུང་ཞིང་། སེའབྲས་གྱི་གྲ་བ་ཡོངས་རྫོགས་གནས་ཐབས་བྲལ་ཏེ་མདོ་
 སྨད་མཆོ་སྟོན་དུ་བྲོས་བྱོལ་བྱ་ཅིས་གྱིས་སྟག་ལུང་དུ་འབྱོར་སྐབས། སྟག་ལུང་
 ཞབས་དྲུང་དག་དབང་ནམ་རྒྱལ་གྱིས་ཕེབས་བཞོལ་དང་འབྲེལ་སེའབྲས་
 གཉིས་གྱིས་གཙང་བར་དུལ་འཁོར་ཆེན་སྟོན་རྒྱ་བྲས་པས་སེའབྲས་གྱི་གྲ་
 བ་ནམས་རང་དགོན་སེ་སེ་ནས་སྟོན་འབྲས་ཆོག་པ་ཙམ་བཟོས་ཀྱང་། ད་དུང་
 ལུ་མཐུད་ནས་དགེ་ལུགས་པ་འཆོ་གནས་སྟབ་མིན་གྱི་ཉེན་ཁ་ཆེ་སྟབས། ལྷག་
 མདོད་བསོད་ནམས་རབ་བརྟན་གྱིས་མདོ་སྨད་གྱི་བོད་སོག་ནམས་བསྐྱལ་
 ནས་སོག་དཔོན་གྱ་རུ་ཉོན་ཐའེ་ངེ་དང་སྟོ་བཟང་བརྟན་འདྲིན་སོགས་ལ་དགེ་
 ལུགས་པར་རྒྱུ་རྒྱུ་དམག་བསྐྱལ་ཞུས་པ་ལྟ་བུ།

ཡང་གཙང་བ་རྒྱལ་བོ་སོགས་གྱིས་དབུས་གཙང་གི་དགེ་ལུགས་པའི་
 དགོན་སྡེ་མང་བོར་བརྟན་གཙོས་དང་གྲུབ་མཐའ་གཞན་ལ་བསྐྱུར་བས། རབ་
 བྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་ཆུ་བྱ་སྒྲིམ་ལོ་༡༤༩༩ ལོར་ལྷག་མདོད་བསོད་ནམས་ཆོས་
 འཕེལ་དང་སོག་པོ་སྟོ་བཟང་བརྟན་འདྲིན་གཉིས་གྱིས་སོག་དམག་ཉིས་སྟོང་
 ལྷག་དབུས་སུ་དངས་ནས་སྡེ་བ་རྒྱིད་ཤོད་པའི་དམག་དང་མཉམ་སྡེ་བ་གྱིས་
 གཙང་དམག་སྟོང་ལྷག་དུ་མ་བསད་ཅིང་། གཙང་དམག་ཙམ་མེད་བཟོ་ཉེར་
 སྟག་སྐབས་པཎ་ཆེན་སྟོ་བཟང་ཆོས་རྒྱན་དང་སྟག་ལུང་ཞབས་དྲུང་སོགས་
 གྱིས་ཆིངས་འགྲིག་ཙམ་གནང་སྟབ་པ་བྱུང་ཡང་། འབྲས་སྐྱུངས་དགའ་ལྟན་

པོ་བྱང་བ་དར་རྒྱས་སུ་བྱིན་ན་གཙང་རྒྱལ་དང་དེའི་རྒྱལ་ཉེན་གྱི་ཆོས་རྒྱུད་ལ་
གནོད་དོགས་ཀྱིས་སྤུ་མཐུད་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱོད་ངོས་འཛིན་བྱས་མི་ཆོག་པ་
བྱས་པ།

སྤུ་མཐུད་ཀྱི་ཆོས་ལ་སྤྱོད་དང་བོས་སྐད་པོ་ཆ་ཏར་ལེན་ཏན་རྒྱལ་
བོ་དང་། ཁམས་བེ་རི་དཔོན་པོ་གཉིས་ལ་འབྲེལ་བ་བྱས་ཏེ་དགེ་ལུགས་པ་ཙུ་
མེད་བཟོ་ཆེད་སྐད་དམག་འཁོར་ཆེན་མདོ་སྤྱོད་མཆོ་སྤྱོད་དུ་དངས་བྱང་།
ལེན་ཏན་རྒྱལ་བོ་འདས་གྲོངས་སུ་བྱིན་ནས་སྐད་དམག་རྒྱལ་ས་རང་བཞིན་
ཀྱིས་མཆོ་སྤྱོད་དུ་གནས་སྤྱོད་བྱས་པ་ལྟ་བུ།

རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ཤིང་གི་ལྷོ་ལོ་༡༦༩༧ ལོར་སྐད་པོའི་
དཔོན་ཁག་རྣམས་ལ་ནང་འབྲུག་བྱུང་ནས་ཏལ་ཏེ་ཆོག་སྤུ་སྐད་ལུ་ནས་
གནས་དབྱུང་བཏང་བས། ཁོས་སྐད་དམག་བཞི་བྷི་ལྷག་ཁྱིད་དེ་མཆོ་སྤྱོད་
པོའི་མཐའ་འཁོར་གྱི་སྤུ་མེད་ཅུ་ཕྱེ་རྣམས་བཅོམ་ནས་མདོ་སྤྱོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་
ཅིག་དབང་སྐྱུར་བྱས་ལྟར་སྤྱོད་དེ་ཁུལ་གྱི་བོད་ཕྱེ་རྣམས་ཆོག་སྤུའི་གདུག་རྒྱུབ་
ཀྱིས་གདུངས་ཏེ་མཆོ་སྤྱོད་པོའི་ཉེ་འཁོར་ནས་ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་གནས་སྤྱོད་བྱས་པས་
སྐད་པོ་རྣམས་མཆོ་སྤྱོད་དུ་གནས་སྤྱོད་བྱས་པ།

ཆོག་སྤུས་མདོ་སྤྱོད་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་མང་བོ་གཏོར་བཅོམ་དང་།
དགེ་ལུགས་པའི་སྤྱོད་ཀྱི་མང་བོ་བསད་གདུབ་དང་བཅོན་འདུག་བྱས་པར་མ་
ཟད། ཁམས་ཀྱི་བེ་རི་དཔོན་ཡོད་ས་དགེ་བཀའ་རྒྱུད་ཐམས་ཅད་ལ་མི་དགའ་
བས་བྱུང་མཐའ་དེ་དག་གི་དགོན་སྡེ་གཏོར་བཅོམ་དང་། དགེ་འདུན་པ་
རྣམས་གསོད་མས་བཅོན་འདུག་ཡང་བྱས་ཁར། ཀྱི་ཆོས་ལ་སྤྱོད་དང་བེ་
རི་དཔོན་ཡོད། སྐད་པོ་ཆོག་སྤུ་གསུམ་མཉམ་འབྲེལ་ཀྱིས་དགེ་ལུགས་པའི་གདུག་
ས་གཙོ་བོ་མེ་འབྲས་དགེ་གསུམ་ཙུ་མེད་བཟོ་རྒྱུ་དང་། རྒྱལ་བ་པཎ་ཆེན་རྣམ་

450 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

གཞིས་ཀོང་པོ་ནས་བཙོན་འདྲུག་བྱ་རྒྱུ་འཕྲུལ་དམ་བཞག་བྱས་
 ལྟམས། རྟེ་སྤྱིད་བསོད་ནམས་རབ་བརྟན་དང་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་མོ་
 སོགས་དགེ་ལུགས་པའི་དབུ་ཁྲིད་དག་ཏུ་བྱུག་ཐབས་ཟད་ཀྱི་སྐབས་དེར། བདོ་
 སྐྱད་དགོན་ལུང་གི་གྲ་བ་འགའ་རུ་ལོ་ཚྭ་བ་སྣ་ཆེ་དང་། སེམས་ཉིད་ཁ་ཆེ་བྱ་
 བ་གཞིས་ཡོང་ནས་སྟེ་བ་མཆོ་སྦྱོར་དོ་རྩེ་དང་གོས་མོལ་དང་། ལ་མོ་ཆོས་སྦྱོང་
 ལ་ལུང་བརྟན་ལྷས་པས། “བྱང་སྦྱོགས་དཔོན་གྱིས་དག་མགོ་གཞོན་ཐུབ་
 ”ཅེས་ལུང་བབ་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཨ་མདོ་སྐྱད་དགོན་ལུང་བ་འགའ་རུ་ལོ་ཚྭ་
 བ་སྣ་ཆེ་གཙང་ཁུལ་དུ་ཀམ་བརྟན་སྦྱོང་སོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལ་སོ་ཉུལ་བྱེད་
 དུ་སོང་ཞིང་། བྱུག་མཛོད་བསོད་ནམས་ཆོས་འཕེལ་དབུས་ཁུལ་དུ་ཉུལ་ནས་
 གནས་ཚུལ་རྒྱས་ལོན་བྱས་མཐར། འགའ་རུ་ལོ་ཚྭ་བ་སྣ་ཆེ་དང་སེམས་ཉིད་
 ཁ་ཆེ་གཞིས་གསང་སྐབས་ཀྱིས་མདོ་སྐྱད་དུ་སོང་ནས། ཨ་མདོ་དཔལ་རིས་
 སོགས་མཆོ་སྟོན་སྦྱོགས་ཀྱི་དམག་བསྟུས་ཏེ་སོག་ཡུལ་རྩན་གར་དུ་སོང་ནས་
 གུ་མྱི་ཏན་ལ་རི་བོ་དགེ་ལུགས་པའི་བརྟན་པ་བརྟན་འཛིན་དང་བཅས་པ་ཆག་
 འཛིག་གི་མཆོམས་ལ་སྟེབས་པར་རྒྱབ་རོགས་བྱེད་དགོས་པའི་བསྐྱལ་མ་ཁྲུས་
 ལྟམས། སྤྱི་ལོ་༡༦༩༥ ལོར་ཏལ་ཏ་ཆོག་ཐུས་བུ་ཨར་ས་ལང་ཐའི་རི་ཞེས་པ་
 གཙང་རྒྱལ་ཀམ་བརྟན་སྦྱོང་ལ་དམག་རོགས་བྱེད་དུ་བཏང་བ་གུ་མྱི་ཏན་གྱིས་
 ཐོས་ནས། ཆོང་བར་བརྟུས་ཤིང་ཉུག་དམག་ཉུང་ཤས་ཁྲིད་དེ་བོད་དུ་ཕྱིན་
 སྐབས་འབྲི་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུད་དུ་ཨར་ས་ལང་ཐུག་ཅིང་། མི་མངོན་པའི་རྒྱལ་གྱིས་
 དབུས་སུ་མཉམ་བཞེད་བྱེད་ཞོར་ལ་ཨར་ས་ལང་གི་བསམ་ཚུལ་ཆ་ཆང་སྤངས་
 མཐར། ཉིན་མང་བོའི་རིང་གནས་ལུགས་རྒྱ་མཚན་བཟང་སྟེ་དགེ་ལུགས་པར་
 དམག་བརྟུན་ན་མི་ལེགས་ཚུལ་བཤད་པས། ཨར་ས་ལང་གི་བསམ་སྟོར་
 འཁྱར་བ་ཐེབས་ནས་དགེ་ལུགས་པར་བརྟུས་གཙོས་གང་ཡང་མ་བྱས་ཁར།

ཡར་འབྲོག་རྒྱུད་དང་སྣ་དཀར་ཅེ། རྒྱལ་ཅེ། གཞིས་ཅེ་སོགས་ཀྱི་གཙང་བ་
རྒྱལ་བོའི་དཔུང་དམག་ལ་དག་ཚེས་བྱས་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༦༩༦ ལོར་དབུས་
སུ་སྤྲེལ་ས་ནས་འབྲས་སྤྲེལ་སུ་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོ་ལས་དབང་ཞུས་པ་
སོགས་བྱས་པས། ཆོག་ཕུ་དཔོན་པོའི་མངག་བཅོལ་དང་གཙང་རྒྱལ་གྱི་མདོན་
འདོད་འགྲུབ་ཐུབ་ཅིང།

དེར་བརྟེན། ཀམ་ལྷ་དམར་བས་མཆོ་སྤྱན་དྲུག་ནས་སྤོད་སོག་པོ་ཨར་
ས་ལང་གི་ས་ལ་ཁོ་བའི་བྱས་དགེ་ལུགས་པར་དག་དཔུང་མ་བཤམས་ཁར།
རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ལས་དབང་ཞུས་པ་སོགས་དགེ་ལུགས་ལ་མཐུན་ལམ་
བཅུགས་སྒྲིར་གྱི་ཡི་གེ་བཏང་བས། ས་ཆུན་ཁྲིས་ཏེ་ཁོ་རང་གི་བྱ་ཨར་ས་ལང་
སྒྲིག་གསོད་བྱེད་ཐབས་གྱིས་ཞེས་བརྒྱུ་ལན་འབྱོར་བ་ལྟར། ཨར་ས་ལང་གི་
སྤོན་པོ་ཐའི་ཆིང་གིས་ཨར་ས་ལང་སྒྲིག་གསོད་བྱས་ཀྱང་གཙང་བ་རྒྱལ་བོར་
དགེ་ལུགས་བཅོམ་རོགས་སུ་བཏང་བའི་དོན་འབྲས་མ་སྤྲོད།

སྤྱི་ལོ་༡༦༩༧ ལོར་གྱུ་མེན་ཏན་ཆོང་བར་བརྟུས་ཏེ་ནང་འཁོར་ཉུང་བསྐྱས་
དང་བཅས་དབུས་སུ་སྤྲེལ་ས་ནས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་དང་པཎ་ཆེན་སྒོ་བཟང་
ཆོས་རྒྱལ་ལྷ་གཉིས་ལ་མཇལ་ཁ་ཞུས་ནས་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་བཅུགས་
པས། རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་གྱུ་མེན་ཏན་ལ་“བསྐྱན་འདྲིན་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་
བོ་”ཞེས་པའི་གོ་གནས་དང་ཆོ་ལོ་གནང་།

སྤྱི་ལོ་༡༦༩༨ ལོར་གྱུ་མེན་ཏན་གྱི་དམག་དཔུང་ཆིག་ཁྲིས་མཆོ་སྤྱན་
དྲུག་ནས་སྤོད་སོག་པོ་ཆོག་ཕུའི་དམག་དཔུང་སུམ་ཁྲི་དང་འཐབ་པས། ཆོག་
ཕུའི་དཔུང་དམག་ཅ་ཅིང་དུ་བཏང་བ་དང་ཆབས་ཅིག་གྱུ་མེན་ཏན་གྱིས་མཆོ་
སྤྱན་གཙོས་པའི་མདོ་སྨྲ་ལ་དབང་བསྐྱར་བྱས་པ་དེའི་ཞར་ནས། གཙང་བ་
རྒྱལ་བོར་སོག་ཡུལ་དུ་རྒྱབ་རྟེན་བཅོལ་ཡུལ་ཅིང་པར་ཐུར་ཅིང་། ཐེངས་དེའི་

452 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

དམག་འཐབ་ཀྱི་ཞུ་ལ་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་གུ་མི་དཀར་གྱིས་ཨོ་རྩོ་ཆོ་བཞིའི་
ནང་ནས་རང་གི་རུ་སྤེལ་གཏོགས་པ་ནས་མཆོ་སྤྱོད་དུ་གནས་སྤོ་བྱས་པ་སྟེ།
གུ་མི་དཀར་ལ་བྱ་བ་རུ་ཡོད་པའི་ཆེ་བ་ཆེ་རིང་ཨེལ་ཚུ་དུ་ཆེ་ཚུ་དུ་པ་དང་བཅས་
པ་མཆོ་སྤྱོད་གཡས་རུ་དང་། བདེ་འཕེལ་ཆེ་ལེན། རྒྱུ་ཆ་སོགས་སུ་གཞིས་
ཆགས་ཤིང་། བྱ་གཞན་པ་ཆོ་གཡོན་རུ་ཆགས། ཆེ་རིང་ཨེལ་ཚུ་དུ་ཆེའི་བྱ་
ཆེ་བ་མཁའ་འགྲོ་སྟོ་བཟང་བསྟན་སྟོང་དང་ཚུང་བ་དར་རྒྱལ་པོ་ཤོག་བྱ་གཞིས་
ཀྱིས་མདོ་སྟོད་ཁམས་ཁྲལ་པལ་ཆེར་དབང་འོག་དུ་བསྟན་ཤིང་། ཕྱིས་སྤྱད་ར་
རྒྱལ་པོ་ཤོག་བྱའི་རུ་སྤེལ་ནས་མཆོ་སྤྱོད་ཀྱི་དར་གུ་གཞིས་ཆགས་ཏེ། འབལ་
གཞུང་དང་། ཆེ་ཁོག་སོགས་ཀྱང་བདག་བཟུང་བྱས། དེ་ནས་ཅོ་ཞེ་དང་ཐེ་
པོ། རེབ་གོང་། ར་བ། ར་མདོ། རུང་ཚུ་སོགས་མངའ་འབངས་སུ་བསྟན་ཏེ་
རིམ་གྱིས་དུམ་བྱ་གཞིས་སུ་གྱེས་པ་ནི་དེང་སང་གི་ཆ་སྟོ་སོག་རྫོང་སྟེ་ཡུལ་ཆུ་
ཀྱི་སོག་པོ་ནས་ཡིན་ལ། དུམ་བྱ་གཞན་པ་ནི་དེང་སང་གི་མཆོ་སྟོ་ཁྲལ་དུ་
གནས་པའི་སོག་པོ་ནས་ཡིན། མཆོ་སྤྱོད་པའི་གཡས་རུ་གཡོན་རུ་གཞིས་
མདའ་ཆུ་པ་བརྒྱ་ལྷག་དང་། ཡུལ་ཆུ་ཞེན་ཀྱི་སོག་པོ་ནས་མདའ་ཆུ་
པ་བརྒྱ་གཅིག་དུ་བཞོས། མཆོ་ཁའི་སོག་ཁྲོད་དུ་དཔོན་ཁག་སུམ་ཅུ་ལྷག་ཡོད་
པ་ལས་དར་རྒྱལ་པོ་ཤོག་བྱ་བྱ་བ་གཡས་རུའི་སྤྱི་དཔོན་དུ་བསྐྱོས།

རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ས་ཡོས་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོའི་བོད་རྒྱ་ལཱ་བའི་
ནང་གུ་མི་དཀར་གྱིས་རང་གི་མངའ་འོག་དུ་གཏོགས་པའི་སོག་དམག་དང་།
དཔའ་རིས་སོགས་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་བོད་དམག་གཏོས་ཆེ་བ་ཉམས་འབྲེལ་གྱིས་
མདོ་སྟོད་པེ་རི་ཕྱོགས་སུ་དངས་ནས་པེ་རི་དོན་ཡོད་ཕྱོགས་ཁག་ཅུ་གཏོར་
བཏང་ནས་དར་ཅེ་མདོ་ཡན་ཀྱི་ཁམས་ཁྲལ་ཡོངས་རྫོགས་དབང་འོག་དུ་
བསྟན་ཤིང་། སྤྱོད་ཆད་པེ་རི་དོན་ཡོད་ཀྱིས་བཙོན་འཇུག་བྱས་པའི་ས་དགེ་

བཀའ་རྒྱུ་གི་སྒྲ་གྲ་༡༠༠ ལྷག་བཅོམ་གྲུ་བཏང་།

ཁམས་ཁུལ་ནས་ཐེ་རི་དོན་ཡོད་ཆར་གཅོད་བྱས་སྐོར་སྐྱོན་གསལ་ཞུ་
 ཆེད་དགེ་བསྐྱོན་དོན་གྲུབ་དང་མེ་ཆེན་ཨོ་པ་ཤི་གཉིས་དབུས་སུ་བཏང་སྐབས།
 སོག་དམག་ཁམས་ཁུལ་ནས་མཆོ་སྒྲོན་སྤྱོད་སྤྱོད་ལྷག་ལས་གཙང་བ་ཀླུ་
 བསྐྱོན་སྐྱོད་གི་ཐོག་ཏུ་འདྲེན་རྒྱུ་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བས་ཐུགས་མཐོང་མ་གནང་
 ཡང་། བྱག་མཛོད་བསོད་ནམས་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་གྲུ་མི་ཁུན་ལ་སྐྱོག་འབྲེལ་
 བྱས་པས། སོག་དམག་གསང་སྐབས་གྱིས་དབུས་སུ་བཏང་སྟེ་གཙང་རྒྱལ་པམ་
 སྟེ་བཅོམ་འདུག་བྱས།

ཐོག་མར་གཙང་རྒྱལ་ལ་སྐྱོག་ཆད་མི་གཅོད་པར་ཉོ་སྐྱུལ་སྤྲད་ནས་
 འདྲིལ་ཅིས་ཡིན་པ་ལ། བཟུང་དམག་གི་ཁྲོད་ནས་ཀླུ་ཞུ་དམར་བའི་སྒྲ་བྲང་
 གི་རྩ་མཆོས་དབྱིངས་ཀྱི་ཨམ་སྤྱག་ནས་ཡི་གེ་ཞིག་ཐོན་པའི་ནང་དུ། གཙང་
 རྒྱལ་ཀླུ་བསྐྱོན་སྐྱོད་དང་ཞུ་དམར་བ་གཉིས་མཉམ་ཏུ་བ་གྱིས་སེ་འབྲས་གྱིས་
 མཆོན་པའི་དགེ་ལུགས་པ་མིང་མེད་བཟོ་རྒྱུ་དང་། རྒྱལ་བ་པཎ་ཆེན་གཉིས་
 ཀོང་པོར་བཅོམ་འདུག་བྱ་རྒྱ་སོགས་ཀྱི་ཡི་གེའི་སྟེང་ཀླུ་མཉམ་ག་བརྒྱབ་པ་
 ཞིག་ཐོན་སྐབས། གཙང་རྒྱལ་ལ་ཀོ་འབྲས་བརྒྱབ་སྟེ་གཙང་པོར་བསྐྱར་ཅིང་།
 རབ་བྱང་བཅུ་གཅིག་པའི་ཆུ་ཉ་སྤྱི་ལོ་༡༧༩༡ ལོར་གྲུ་མི་ཁུན་གྱིས་རྒྱལ་དབང་
 ལྷ་བ་གཙང་དུ་གདན་ཞུས་དང་འབྲེལ་གཙང་བ་རྒྱལ་བོའི་གཞིས་ཀ་དང་
 བཅས་བོད་ཁྱེད་ཡོངས་ཀྱི་བདག་དབང་ལུལ་བ་ལ་བརྟེན་ནས་གཞུང་ས་
 དགའ་ལྷན་པོ་བྲང་བ་དབུ་བརྟེས་པ་ཡིན་ནོ། །

རྒྱལ་བ་པཎ་ཆེན་ལྷམས་གཙོས་རི་བོ་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་འདི་
 ཉིད་སྐྱོབ་ཆེད་མདོ་སྤྲད་པ་འགའ་རུ་ལོ་ཙཱ་བ་སྣ་ཆེད་པེམས་ཉིད་ཁ་ཆེ། དེ་
 བཞིན་དཔལ་རིས་བོད་དམག་གིས་གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་པོ་བྲང་བཅུ་གས་

454 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

པའི་བྱས་རྒྱུ་ཅི་བས་ཆེ་བ་བཞག་སྒྲོར་སྤྱོད་རྒྱལ་རབས་སོགས་ལོ་རྒྱུས་
ཡིག་ཆ་ཁག་ཏུ་གསལ་ཚུལ་གོང་འོག་གི་སྐབས་དུ་མར་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་
ལགས་ཤིང་། ཡང་སྤྱོད་རྒྱལ་རབས་“དེ་ནས་གྱུར་ཐིར་ཁྲུང་། ཅོ་ཞེ་ཆོས་
རྒྱུ་སྤྱོད་ཐོག་གོང་ནས་རྒྱལ་ཁྲུང་དཔོན་སོགས་འགྲུལ་བ་ལྟོས་ཆེ་བ་ལྟ་སར་
འབྱོར། དགའ་ལྷན་ཁང་གསར་དུ་ཡར་རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་ཆེ་དང་མཇལ་ཞིང་།
དབང་དང་རྒྱུས་གནང་སོགས་ཞུས། གཙུག་ལག་ཁང་གི་རྩོ་བོའི་པང་གཙལ་
སྤྱོད་གྱུ་ཐིར་ཁྲུང་ལ་དགེ་ལྷན་བསྟན་པའི་སྤྱོད་བདག་ཏུ་གཟེངས་བསྟོད།
བསྟན་འཛིན་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་བོའི་ཆོ་ལོ་དང་། ཐམ་ག་སྦྱལ་ཞིང་། ... གྱུ་ཐིར་
ཁྲུང་གི་སྐྱས་དང་། མི་བཟང་ནམས་ལའང་རི་ལྟར་འོས་པའི་ཆོ་ལོ་སྦྱལ།”¹⁵
ཞེས་གསལ་བའི་ཅོ་ཞེ་ཆོས་རྒྱུ་དཔོན་སོགས་སྐབས་དེའི་ཨ་མ་དོའི་སྐུ་མགོན་
དེ་དག་གྲང་གཞུང་དང་དགེ་ལྷན་བསྟན་པའི་ལ་རྒྱུ་དམིགས་ནས་དབྱུས་
སྤྱོད་ལོང་བ་ཞིག་ལས་རང་བཞིན་གྱི་འགྲུལ་བ་དཔུས་མ་ཞིག་མ་ཡིན་པ་ཤེས་
ནུས་པ་བཅས། རྒྱུགས་གང་ནས་བསྟན་གྲང་མདོ་སྐྱོད་འདི་གཞུང་ས་དགའ་
ལྷན་མོ་བྲང་འཇུགས་མཁན་གྱི་སྤྱོད་སྤྱུགས་གཙོ་བོ་ཡིན་པ་ཤེས་ནུས་སོ། །

དེ་ལྟར་གྱུ་ཐི་ཏན་གྱིས་ཐོག་མར་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དབང་འོག་ཏུ་
བཅུག་གྲང་། ཁོ་རང་ལུ་མཐུད་ནས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་མ་བྱས་པར་བོད་ཆོལ་ཁ་
གསུམ་གྱི་བདག་དབང་རྒྱལ་མཆོག་ལྟ་བུ་ཆེན་པོར་ལུལ་ཅིང་། བཅུགས་མ་
ཐག་པའི་རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུ་ཆེན་པོའི་སྤྱོད་གཞུང་སྤྱོད་ལོང་བའི་ཞབས་
འདེབས་ལ་དམིགས་ནས། གྱུ་ཐི་ཏན་ཁོ་རང་རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུའི་འོག་གི་བྲག་
པོའི་དམག་དཔོན་གྱི་ནམ་པ་ལྟ་བུས་དཔུན་ལྟ་ས་དང་དབྱར་དུས་འདས་
གཞུང་དུ་གནས་གཞི་བཟུང་སྟེ། འདས་པ་ནམས་ལ་འདས་བརྒྱུ་ཤོག་བརྒྱད་
ཅེས་པའི་དམག་གི་ཤོག་ཆེན་བརྒྱད་བཟོས་པས། ད་ལྟའང་འདས་གཞུང་བ་

དག་གིས་རང་རང་སྐད་པོ་རྒྱུ་པ་ཡིན་པར་འདོད་ཅིང་། སྐད་པོ་ལྷགས་
སྐད་ལྷན་ཚོད་མ་བཞེས་ཏེ་འོ་མ་འཁྱུང་སྐད་ཡང་དར། ལྷ་སའི་སྐད་ལམ་གཏོར་
རྒྱལ་སྐབས་འདམ་གྱི་པོ་གསར་དར་མ་བརྒྱ་ཕྱག་ལྷ་སར་སོང་ནས་ཏེན་ཐུག་
འབྲེགས་དགོས་ཤིང་། ལྷ་ལྷན་སྐད་ལམ་ཆེན་མོ་འཁྱུང་རྒྱལ་མ་གྲོལ་བར་
གྱི་འདམ་པ་ཡ་སོར་བ་དག་གི་བཟུང་དང་སྐད་གནས་ཆ་ཆང་ལྷ་ས་ཆོ་བ་
དང་ཆུ་པོ་བརྒྱུ་ཅུ་ཞེས་པས་ནར་གཏོང་བྱེད་དགོས་པའང་། སྐད་དུས་
གྱི་ཕྱི་ལྷན་གྱི་དཔུང་དམག་འདམ་གཞུང་དུ་བསྐྱེད་པ་ལས་མཆོད་པའི་རྒྱུ་
པ་ལ་མཐོང་བཞེས་སྐད་པར་བཤད།

གནས་ཚུལ་དེའི་དབང་གིས་གྱི་ཕྱི་ལྷན་གྱི་སྐས་ད་ཡན་ཏན་དང་ད་ལི་
ཏན་སྐགས་གྱིས་ཀྱང་གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་བའི་མངའ་འོག་གི་དམག་
དཔོན་གྱི་ལས་འགན་བསྐྱབས་ཤིང་། ལྷ་བཟང་ཏན་གྱིས་ལོ་རྒྱུ་མའི་རིང་
བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་བྱས། སྐས་རྒྱུད་གཞན་འགའ་ཞིག་མདོ་སྐད་མཆོ་སྐད་ཕྱགས་
གྱི་མགོ་དཔོན་དུ་བསྐྱོས་པའི་ནང་ནས། གྱི་ཕྱི་ལྷན་གྱི་ཆ་པོ་དར་རྒྱལ་པོ་ཤོག་
ཐུ་མཆོ་སྐད་གཡས་རུའི་སྐྱིད་པོ་དུ་ཀྱར་པ་རོང་བོ་ཤར་སྐལ་ལྷན་ཆུ་མཆོ་དང་
མཆོད་ཡོན་དུ་འབྲེལ། དེའི་སྐས་རྒྱུ་ནང་གིས་མགོ་ལོག་དང་འཇམ་ཐང་། ར་
བ། ར་མདོ། ཐེ་བོའི་ཕྱགས་ལ་དབང་བསྐྱར་བྱས་ནས་མངའ་ཐང་རྒྱས་ཤིང་།
ཀྱན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞུད་པ་དབྱས་ནས་གདན་འདྲན་གྱིས་སྐྱེ་བྱང་
བཟུ་ཤིས་འབྲེལ་གྱི་དགོན་པ་གསར་འདེབས་གྱི་སྐྱིན་བདག་གཙོ་བོ་ཞུས་པས།
དཔོན་རྒྱུ་ནང་ངམ་རྒྱལ་པོ་རྒྱུ་ནང་ཞེས་བསྐྱབས་ཤིང་། ཉེ་རབས་ནས་སྐྱེ་བྱང་
རྒྱལ་པོ་མང་ཟེར་ཞིང་ད་ལྟའང་དེའི་རྒྱུ་འདྲིན་བོད་སྐད་འདྲེས་མར་ཀྱར་
པ་ནམས་སྐྱེ་བྱང་བཟུ་ཤིས་འབྲེལ་གྱི་སྐྱིན་བདག་གི་གཙོ་བོ་ལྷ་བྱར་ཡོད་པ་
ཡིན་ནོ། །

456 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གི་དང་།

མཆོ་སྒྲོན་གྱི་སྐོམ་པོའི་དོན་ཁག་དག་གིས་དབུས་ནས་རྒྱལ་བ་པའ་
 ཆེན་གཉིས་གཙོས་པའི་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་བཀུར་ཅིང་། བདེ་སྐྱོད་
 དུའང་ཤར་སྐལ་ལྷན་རྒྱུ་མཆོ་དང་། ལཱ་མོ་ཞབས་བྱུང་དཀར་བོ། ཀུན་མཁྱེན་
 འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་ཡབ་སྐུ་སྐྱེས་པའི་འཕྲུལ་ཏུ་བཀུར་བ་ལ་བརྟེན་ནས།
 ཁོང་ཆོའི་རྒྱུད་པ་རྣམས་བོད་ཀྱི་ས་ཐོག་ཏུ་གནས་འཆའ་བ་ལ་ཁ་གཏད་བྱེད་
 མཁན་མེད་པར་གྱུར་གྱུང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༧ ལོར་རྒྱ་གར་ཆོ་དབང་རབ་བརྟན་
 གྱིས་ལྷ་བཟང་ཏན་བཀོངས་པ་དང་། རྒྱ་ནང་ཡང་འདས་པའི་རྗེས་སུ་རྒྱ་
 གར་བས་མཆོ་སྒྲོན་དུ་ཡོད་པའི་རྒྱ་ནང་གི་མངའ་ཞབས་གྱི་སྐོམ་རུ་དུད་ཁྱིམ་
 སུམ་ཁྲི་(༡༠༠༠༠)ཡོད་པ་མང་ཤོས་འཕྲོགས་ཏེ་གྲུ་མི་ཁཱ་གྱི་རྒྱུད་པ་རྣམས་
 གཏོར་ཕམ་བཏང་བས། རུ་སྤེ་དེ་དག་གིས་རང་མགོ་གང་ཐོན་གྱིས་ཁམས་
 ལུལ་དང་མགོ་ལོག་རྩ་བ་སྐོམ་གྱི་བོད་པའི་ཁྲོད་དུ་གནས་ཐབས་བྱས་སྟབས།
 རང་བཞིན་གྱིས་བོད་རིགས་ཀྱི་ནང་དུ་ཐིམ་ནས་ཆོས་རིག་དང་སྐྱོད་ཡིག་
 ཐམས་ཅད་བོད་པ་དང་གཅིག་མཚུངས་སུ་གྱུར་ཡོད་ལ། དེང་སང་གི་སྟན་
 ངག་པ་ལྡང་བུ་དང་སྤྱང་ཚུམ་པ་ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ། ཚུམ་པ་བོ་ཆབ་བྲག་ལྷ་
 མོ་སྐྱབས་སྐོམ་པའི་ཡིག་གི་ཐོག་ནས་ཚུམ་པའི་ཡིག་འབྲི་མཁན་ཚུམ་པ་བོ་མང་
 ཅམ་ཐོན་བཞིན་ཡོད་ལ། བོད་ཡུལ་སྟོད་སྐྱོད་བར་གསུམ་དུ་སྐོམ་རུ་དང་།
 ཏོར་བྲག་མགོ། ཏོར་དཀར་མཛེས། ཏོར་ཁོག་ ཏོར་ནག་ ཏོར་གཙང་ལྷ་བུའི་
 ཏོར་གྱི་མིང་གིས་འབོད་པའི་རུ་སྤེ་མང་བོ་བྱུང་འདུག་པ་དེ་དག་གྱུང་། ཏོར་
 སྐོམ་གྱི་རུ་སྤེ་བོད་རིགས་སུ་ཐིམ་པའམ་ཏོར་དམག་གིས་རྒྱན་རིང་ཁ་ལོ་བསྐྱུར་
 བའི་རྗེས་ཤུལ་ལུས་པ་ནི་ད་ཅིང་གསལ་བོ་ཡིན།

ཡིན་ནའང་དེང་སང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་གནའ་དུས་ཏོར་བོད་བར་
 དབྱ་གཉེན་ཅི་རིགས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་བྱུང་བ་དེ། བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་

ལ་འབྲེལ་བཞིན་ཡོད། གལ་སྲིད་བདེན་པ་དཔང་བཅུགས་ཀྱིས་ཚྡོད་དགོས་
ན་ལོ་རྒྱས་སྟོན་གི་བོད་སྐད་གཞིས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་དེ་བོད་སྐད་གཞིས་ཁོ་རང་
གི་འབྲེལ་ལམ་ཞིག་ལས་མི་རིགས་གཞན་གང་གི་འབྲེལ་ལམ་མ་ཡིན་མོད།
རྒྱ་པས་སྒྱིན་བདག་གི་དཔུལ་བ་ལ་མེ་མདའ་བཅུགས་ཏེ་རྒྱ་དངོས་འདི་དག་
ཐམས་ཅད་རྒྱ་པ་དང་རང་གི་ཡིན་པར་སྒྲིམ་ན་རྒྱ་པའི་འདོད་པ་ལྟར་བྱེད་
པ་ལས་སྒྱིན་བདག་ལ་རྒྱས་པ་གང་མེད་པ་བཞིན་ཡིན་པས། ད་ལྟའི་ཆ་ལ་བོད་
ནང་གི་བོད་པ་ནམས་ཆེ་སྟོན་གི་ཉག་ཐག་ལ་འདིགས་ནས་བོད་སྐད་གི་འབྲེལ་
ལམ་དེ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡིན་པར་འཆད་དགོས་པའི་དུས་ཡིན་ནོ།

ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་ང་ཚོས་སྐབས་དེའི་བོད་སྐད་གི་ལོ་རྒྱས་ལས་
གསལ་བོར་མཐོང་བྱུང་བ་ཞིག་ནི། གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་པོ་བྲང་བ་དབུ་
བརྟེས་པ་ནས། དབུས་ཀྱི་འདམ་གཞུང་དང་ནག་ཏུ། བདེ་སྐྱོད་མཆོ་སྟོན་
སྐད་སྐད་ཀྱི་ཞུ་བ་ཞི་ཆགས་པའི་གྲུ་མི་ལྟ་བུ་ཀྱི་རིགས་རྒྱུད་སྐད་སྐད་པོ་ནམས་བོད་
གཞུང་གི་ཆབ་འབངས་ལ་གཏོགས་སྟབས། གཞུང་སྐད་རྒྱལ་བོ་ཡབ་སྲས་ཞེས་
པའི་ཐ་སྐྱོད་ཆགས་ཤིང་། བོད་འབངས་སྐད་གཏོགས་པའི་སྐད་པོའི་དཔོན་
རིགས་ཁག་ཅིག་གིས་མཐུན་ནས་བོད་ཀྱི་ས་གནས་མགོ་དཔོན་གྱི་ལས་
འགན་ཁུར་སྤོང་ཡང་། ཁོང་ནམས་ཀྱིས་བོད་གཞུང་ལ་ཏཱ་ཐུགས་སྐད་སྐད་དཔུ་
ཁལ་སྒྲིབ་འབུལ་བྱས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ཡུལ་མིའི་ལས་འགན་ལྟ་སྟོ་ཁག་ཚུལ་བཞིན་
དུ་བསྒྲུབས་པ་ལས། བོད་ཀྱི་ཡུལ་རྒྱུ་འབྱུང་ནས་ཡུལ་ཁྲིམས་སྤྱད་བཅི་ལྟ་མི་
དགོས་པའི་དམིགས་བསལ་གྱི་བྱེད་དབང་ལོངས་སྤྱོད་མེད་པ་འདི་ཡིན།

སེ་ཆེན་ལྟ་བུ་ཀྱི་དུས་བོད་ཀྱི་དུད་ཁྲིམ་དང་མི་གངས་ཆེས་བཤེར་བྱས་
ཚུལ་ནི། “མི་ཆེས་དུད་གངས་བྱུང་བའི་དུས། བདེ་སྐྱོད་ནས་པར་ཆེས་ཆེས་
པར་འདུག་པས། ག་ཚུ་རབ་ཁ་ན་ནང་སོ་ལ་གཏོགས་པའི་གཞིས་དང་། བྱང་

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་སྡེ་སྤྱི་དཔག་ བྱས་བོད་ལ་དབང་བསྐྱར་སྐབས་ ཀྱི་མདོ་སྨད།

དང་བོ། སྐབས་དེའི་བོད་སྤྱིའི་གནས་བབ།

ཐོག་མར་རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་རིག་པ་ལ་དོ་སྣང་ཡོད་མཁན་དག་གིས་
ངོས་འཛིན་གསལ་བོར་གནང་དགོས་པ་ཞིག་ནི། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོའི་ཡར་སྡོན་
ཀྱི་རང་རེའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ཁག་སྤོས་མེད་ཐོག་ དེང་སང་རྒྱ་ལོག་ཏུ་འཛིགས་
སྒྲུང་གི་ངང་ལ་བྲིས་པའི་ཕུན་ཚོགས་ཆེ་རིང་གི་དེབ་ཐེར་ཀྱན་གསལ་མེ་ལོང་
དང་། ཐུབ་བསྟན་ཕུན་ཚོས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་པར་རྒྱ་གཞི་ལྡེ་མིག་ རྒྱལ་མོ་
འབྲུག་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤེང་བའི་གཏམ་སོགས་དཔེ་དེབ་ཏུ་བསྐྱར་བ་དང་།
ཆགས་པར་དང་དུས་དེབ་ཁག་ཏུ་ལོ་རྒྱུས་དབྱེ་སྤྱོད་ལས་འཕྲོས་པའི་ཚྭ་

460 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཡིག་འབྲས་ཆེན་པོ་ན་པ་པལ་ཆེར་གྱིས་ཀྱང་ས་སྐྱུ་བས་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཤིལ་
བོར་དབང་བསྐྱུར་བྱས་པར་མ་ཟད། རྟེ་སྤྱིད་པག་མོ་བྱ་བའི་སྐྱབས་དང་། རྒྱལ་
དབང་ལྷ་བའི་སྐྱབས་ནམས་སུའང་བོད་ཡོངས་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱས་པའི་
དངོས་དོན་དེ་ཁས་ལེན་གཙང་མ་བྱས་འདུག་པ་འདི་ཡིན།

ས་པཎ་ཁུ་དབོན་གྱི་སྤྱིད་དོན་གཟིགས་རྒྱུ་ཉ་ཅང་རིང་བོ་ཡོད་
སྟབས། ཐབས་མཁས་ཀྱི་དོར་འོག་ནས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་བདག་དབང་
སྤངས་ཏེ་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལ་ཆོས་སྤྱིད་ལུགས་གཉིས་ཀྱིས་མངའ་དབང་
སྐྱུར་གནང་བར་མ་ཟད། ས་སྐྱུའི་དཔོན་ཆེན་ལམ་ལུགས་བརྟུགས་པའི་དཔོན་
ཆེན་ན་རིམ་གྱིས་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལ་མངའ་དབང་བསྐྱུར་བའི་སྐྱབས་ཆེན་
ཀྱི་ལེའུ་ཞིག་བསྐྱུན་ཟིན་ན་ཡང་། ཕྱིས་ས་སྐྱུའི་བདག་ཆེན་བཟང་བོ་དཔལ་
ཀྱི་བརྟུན་མོ་བདུན་ལས། རྒྱ་ནག་གི་ཅང་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱ་མོ་ཞིག་བཞེས་པ་ལ་སྲས་
གཅིག་བྱང་བ་རྒྱུད་དུ་ཕྱི་ཞིང་། གཉིས་པ་དོར་མོ་ལུ་ད་གན་ལ་སྲས་གཅིག་
དང་སྲས་མོ་གཅིག་གསུམ་པ་མང་མཁར་སོག་སྟེ་མ་ངང་མོ་ལ་དེ་ཕྱི་ཀུན་
དགའ་སྟོ་གོས་བཅས་པ་བཅས་བརྟུན་མོ་དེ་གསུམ་གྱི་རིགས་སྲས་དག་ལ་སྟོ་
བྱང་ལོགས་སུ་མ་བྱུང་ཡང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༣༤ ལོར་བདག་ཆེན་བཟང་བོ་དཔལ་
འདས་ནས་བརྟུན་མོ་ཕྱི་མ་བཞིའི་སྲས་དག་གི་བར་ལ་མཐུན་ལམ་མ་བྱུང་བས་
སྟོ་བྱང་ཁག་བཞིར་གྱུས་ཤིང་། རིམ་གྱིས་སྟོ་བྱང་ཁག་གིས་ས་རིས་མི་སྟེ་དང་
དབང་ཐང་གོ་ས་བཅུད་ནས་ནང་ཁུལ་རྫོག་འདྲིང་དུ་གྱུར་པ་དང་། ལྷག་པར་
བརྟུན་མོ་དག་གི་རིགས་སྲས་མང་བོ་འཕེལ་བས་དཔོན་སྤྱན་ཡང་རྗེ་མང་དུ་
སོང་ཞིང་། དཔོན་སྤྱན་ཁག་ནང་ཁུལ་གྱི་རྫོག་རྒྱུད་གས་ལ་ཐིམ་ནས་བོད་
སྤྱི་དོན་འཕུས་ཤོར་ཉམས་ཞན་དུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་ཁར། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་
ནས་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་ནང་ཁུལ་ནས་ཕག་བྱ་དང་གཡའ་བཟང་བ་གཉིས་ས་

རིས་མི་སྡེ་ཚོ་དཔེ་ཁ་མཚུ་ལ་སྤྱད་སྐབས། ས་རྒྱའི་དཔོན་པོ་ཁག་གིས་བཀའ་
བརྒྱན་པའི་ཤོག་ཁག་མི་འདྲ་བ་རེ་རེ་རྒྱབ་ཅ་བྱས་པའི་མཁུག་འབྲས་སུ་ས་
ཕག་གཉིས་འབྲུག་ཅིང་། རབ་བྱང་རྒྱལ་པའི་ས་སྐང་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༩༤༩ ལོར་
ཕག་གུ་བྱང་རྒྱབ་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་ས་རྒྱའི་མི་དད་བར་འཕྲོགས། རབ་བྱང་
རྒྱལ་པའི་ཤིང་རྟ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོར་ཕག་གུ་བྱང་རྒྱབ་པས་རྒྱང་ཆེན་ཤེས་
རབ་བཀའ་ཤིས་ལ་སྡེར་མོ་བཞི་ལྟ་བུ་གྱི་སེང་ལྷགས་གྱི་ཐོག་དངས་ཏེ་དངོས་
འབུལ་སྤྲེལ་དང་བཅས་ཏོར་རྒྱལ་པོ་ཐོ་གན་ཐེ་མུར་ལ་འཆོམས་འདྲི་བྱེད་
དུ་ཤེ་ཅིང་ལ་བཏང་ཞིང་། ཏོར་རྒྱལ་གྱིས་ས་རྒྱ་བས་བོད་ལ་དབང་རྒྱུར་བྱེད་
སྐབས་ཀྱི་མི་དབྱུག་སྤར་ཐུས་སེར་བཞག་ཐོག་ཕག་གུ་བ་བོད་ཀྱི་དབང་རྒྱུར་
བྱེད་པོར་མངའ་གསོལ་བྱས་པ་ཡིན་ནོ།

ཕག་བྱའི་རྒྱལ་རབས་འདིའི་རྒྱབས་པོ་ད་ཡུལ་དུ་དུས་བདེ་ཞེས་
འབགས་བྱུང་ནས་མངའ་འབངས་ལ་བདེ་སྐྱིད་ཆེ་བས་ཆན་མོ་གསེར་ཁུར་གྱི་
དུས་ཞེས་པེ་རྒྱས་ནམས་ཀྱི་བསྐྱེད་པ་བརྗོད་མཛད་ཡོད། འདི་ལ་རྒྱལ་རབས་
བཅུ་བྱུང་བ་དག་གི་ཁྲི་རབས་ནི།

१	ཏྲའི་སི་ཏུ་བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་མཆོན།	११९ ८༡११९ १
༢	ཏྲའི་སི་ཏུ་འཇམ་དབྱངས་ཤུག་རྒྱལ་མཆོན།	११९ ९༡११ १
३	ཟུན་མ་གཤམ་པ་བྱང་ཚུབ།	११९ ११༡༡ १
༤	ཆོས་རྗེ་བསོད་ནམས་གཤམ་པ།	११९ १༡༡१ १
༥	མི་དབང་གཤམ་པ་རྒྱལ་མཆོན།	११९ १༡༡ १
༦	དབང་གཤམ་པ་འབྱུང་གནས།	१९ १༡༡ १
༧	དབང་ཀུན་དགའ་ལེགས་པ།	१९ १༡༡ १
༨	ཆོས་རྗེ་དག་གི་དབང་བོ།	१९ १༡༡ १

མིང་གིས་ཤོང་མ་ཟེམ་གྱི་རྒྱལ་གྱིང་བྱ་བ་ཁི་བཞུགས་སྐབས། རྒྱུལ་དུ་ལུ་གེ་
སོགས་བཀྲ་མི་ཤིས་པ་མང་པོ་ཤར་བ་བརྒྱུག་ཐབས་མ་བྱུང་ནས། རྒྱ་ནག་སྡེར་
ཐང་རྩིས་མོ་བཏབ་པས་པོད་དུ་བྱང་རྒྱབ་སེམས་དཔའ་ཞིག་བཞུགས་པ་ལ།
ལུང་ལས་སོགས་སྤུལ་ན་དགེ་ཞིང་བཀྲ་ཤིས་པ་ཡོང་བའི་ལུང་བསྟན་བབ་སྟེ།
ལུང་ལས་གང་ལ་འབུལ་རྒྱུ་འང་བཟགས་པས་རིན་ཆེན་རྣམ་རྒྱལ་འདི་བར་
བབ་སྟེབས་སྟོན་ཆེན་ཅིང་གི་དང་། ཏུ་ཤི་འཁོར་བཅས་འཇའ་ས་དང་ལེགས་
སྟེས་གུ་འོ་མ་དང་བཅས་པོད་དུ་བརྒྱུངས་པ་(འབྲི་གྲུང་བསྟན་འཛིན་པ་རྣམས་
རྒྱལ་མཆན་གྱི། འབྲི་གྲུང་གདན་རབས་གསེར་སྟེང་ཤོག་ངོས་༡༠༩ དུ་
གསལ)འདི་ལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དོན་སྤྱིང་ཙུ་ནས་མེད་པར། རྒྱུལ་གྱི་ནད་ལུག་
ཆབས་ཆེན་པོད་སྤྱི་མའི་རྣམ་མཐུ་ལ་བརྟེན་ནས་འགོག་ཐབས་རྒྱབས་བཅོལ་
ཞུས་པ་ད་ཅང་གསལ་པོ་ཡིན། རྒྱུ་མཆན་འདི་འདྲའི་ཐོག་ནས་བསམས་སོད་
པའི་དང་བདེན་གྱི་སྟོ་ཁོག་ཡོད་ན། པོད་ཀྱི་སྤྱི་གྲ་མང་པོར་རྒྱ་སོག་གིས་ཆོ་
ལོ་དང་ཐམ་ག་སྤྱད་ཆད་དཔང་འོག་དུ་བཟུག་པའི་རྟགས་མཆན་ཡིན་མིན་
ཤིས་རྣམས་པར་སྟེ།

གཉིས་པ། སྐབས་དེའི་མདོ་སྨད་ཀྱི་གནས་བབ།

ཕག་གུས་ཐོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལ་མངའ་དབང་བརྒྱུར་སྐབས་ཀྱི་མདོ་
 མཉན་གྱི་གནས་བབ་ཇི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ནམ་སྟམ་ན། ཐོད་སྤྱོད་བྱེད་ས་དང་འདྲ་
 བར་ས་གནས་ཁག་ཏུ་དཔོན་གཞིས་བཟུང་ནས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་
 ཐོག་ལུལ་མི་མཆོད་གཞིས་སུ་གྱུར་ཅིང་། རྒྱ་ཆོལ་བར་ཆོས་འབྲེལ་གྱི་ཉག་སྤྱད་

464 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

བརྒྱུད་ནས་ས་གནས་ཁག་གི་སྤྱི་ལོ་དང་པོ་ནི་རིགས་རྣམས་ཀྱི་དཔོན་མིང་
མ་ཉམས་ཀྱང་། མང་ཆོག་གིས་དཔལ་བྱེད་ཡུལ་དཔོན་སྡེ་དང་སྤྱི་ལོ་ཁག་
དང་མཉམ་འབྲེལ་བྱེད་དགོས་སྟབས། རྒྱལ་སྤྱི་གཞི་གནས་ས་གནས་དཔོན་
རིགས་ཆོའི་དབང་ཤུགས་རྩི་བརྟན་དུ་སོང་བ་ཡིན་པོད། རྒྱལ་སྤྱི་གཞི་གནས་
ནས་མང་ཆོག་སྤྱི་དོན་རྒྱུ་ལྷན་ཁྲུང་ཆད་རང་འདོད་ལྟར་ཐག་གཅོད་བྱེད་
སྟབས་མི་བདེ་བར་གྱུར་པའང་ཡིན།

སྐད་ཆ་གཞན་ཞིག་གི་ཐོག་ནས་བཤད་ན། འདི་ནི་ས་སྤྱི་བས་ཆོས་
སྤྱི་དུང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་དངོས་སུ་ལག་ལེན་བསྟར་བའི་སྤྱི་བས་རྒྱུ་
བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ལ་བྱུང་གི་དུ་སོང་བའི་མཆོན་ཉག་གི་དང་། བདེ་
ཁམས་སྤོད་སྤྱི་དང་མངའ་རིས་སོགས་རྒྱལ་སྤྱི་མཐའི་སྤྱི་གྲ་མང་བོ་ཡུལ་
དབུས་སུ་སོང་ནས། སྤྱི་དཔོན་རྒྱལ་སྤྱི་མ་གཞི་གནས་ལས་ཆོས་གཞུང་ལ་སྤྱི་བས་
ཤིང་ཆོའི་དང་ཐམ་ག་སོགས་བསྐྱམ་ནས་རང་རང་གི་སྤྱི་ལུ་ལ་བྱིར་ཐེབས་
ཏེ། དཔོན་སྡེ་འདྲུགས་སྤྱི་བརྒྱུད་ནས་ཡུལ་ལུང་རང་རང་གི་སྤྱི་དཔོན་
རྒྱལ་སྤྱི་མ་གཞི་གྱི་ཡོད་པའི་དུས་སྤྱི་བས་གི་ཀྱང་ཡིན།

སྤྱི་བོད་ལ་མི་སེར་དུས་མ་དང་སྤྱི་ཆོག་གི་ལོ་རྒྱུས་བསྟར་ཆགས་
སུ་བྱིས་པ་ཞིག་ཏེ་ལམ་མེད་པ་ལྟར། བདེ་སྐྱོད་ལའང་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གི་
ཚན་ནས་མེད་སྟབས། སྤྱི་སྤྱི་ཕག་མོ་གྲུ་བས་བོད་ལ་མངའ་དབང་བསྐྱུར་
སྤྱི་བས་ཀྱི་མདོ་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་ཆགས་གི་སུས་ཀྱང་མི་ལྟས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་
པོད། ཡིག་ཆ་འགའ་རེའི་ཟུར་ན་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ཆོག་འབྲུག་ལ་ཆེན་རེ་རྟེན་
རྒྱ་མེད་པའང་མིན་ཏེ། དཔེར་ན། འབྲི་གུང་སྤྱི་བ་པ་འཛིག་རྟེན་མགོན་པོ་
དགུང་ལོ་དོན་གསུམ་པ་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་མེ་བྱི་སྤྱི་ལོ་༡༩༡༥ ལོར། འབྲི་
གུང་དུ་དགེ་འདུན་ཁྲི་ཆོ་བཙེན་བརྒྱུད་འདོམས་པ་ལས་ཆོས་རྩི་སྤྱི་ཆོག་གི་རྒྱ་

མཆོག་ཚེས་པའི་སྐྱོབ་མ་མང་བོ་དེ་མེད་དང་། གྲུ་གེ་གྲུ་ཡ་སྐྱང་། མང་ལུལ། ལྷ་
རངས་སོགས་སུ་འབྱི་གྲུང་བཀའ་བརྒྱད་པའི་བརྟན་པ་དར་སྤེལ་བྱེད་པར་
བཏང་། འདྲུག་པ་དང་།

ཡང་འབྲི་གྲུང་འདིག་ཏེན་མགོན་པོའི་དངོས་སྒྲོབ་འབྲི་གྲུང་རིན་ཆེན་
བཟང་པོ་དང་། ཆོ་བཞིའི་དགེ་བསྟེན། ཙོང་ཁའི་རྟོག་བཟང་སོགས་གྲུབ་པ་
སྒོམ་པའི་རྣལ་འབྱོར་བ་གཙོ་འཁོར་འགའ། འབྲི་གྲུང་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་
བསྟན་པ་སྟེལ་ཆེད་ཡུལ་མདོ་སྨད་སྟགས་སུ་བཏང་ཐེབས་སྐབས། རྟག་ཆང་
ལྷ་མོ་བརྒྱུད་གཡའ་རིའི་ཚོག་ལུང་དུ་ཐེབས་ནས་སྒྲུབ་པ་མང་དེ་ཅིང་སྤུ་བདུད་
བཅན་གསུམ་དམ་ལ་བཏགས། དེ་དག་གི་ཁ་གཏོན་དུ་མགར་བའི་སོལ་ཁུང་
དུ་གཤམ་པའི་གནས་སུ་(ད་ལྟ་ཏི་རྟགས་རི་བེར)མགར་ཏི་ཆར་གཤམ་པའི་
མཆོད་རྟེན་མགོ་མཇུག་བསྒྲོག་པར་བཅུགས། རི་མགོན་པོའི་མདོར་དུང་
གཡས་འབྲིལ་གྱི་མཆོན་མ་ཡོད་སར་(ད་ལྟ་གཏེར་ལུང་དགོན་པའི་རྒྱབ་
རི)གཏེར་མང་པོ་སྤྲས། བྲག་ལྷ་མགོན་པོའི་རྩར་མགོན་པོ་ཞལ་བཞི་བའི་ཞལ་
གཟིགས་ཏེ་སྤར་བྲག་དེ་ལ་ཐིམ་པ་དང་། གཞན་ཡང་། ས་འདུལ་གྱི་རྩྭ་འབྲུམ་
དང་ལབ་ཙོ་འགའ་རེ་ཡང་བཅུགས་པར་གཤམ་སོ།།

མཁས་པ་འབྲི་གྲང་མི་གསུམ་དུ་གྲགས་པ་གནས་འདིར་བཞུགས་
སྐབས། དུལ་འདིར་ཟུར་སྒྲོར་བེར་བའི་སྒྲེབ་དེར་བཞུགས་པའི་གསང་སྔགས་
འཆང་བའི་ནལ་འབྱོར་བ་ནལ་པོ་ལྷ་རྒྱལ་དུ་གྲགས་པ་དེ་འབྲི་གྲང་རིག་བཟང་
བའི་སྒོབ་མར་ཟུར་དེ་འབྲི་གྲང་མཁས་པ་ནལ་གསུམ་གྱིས་སྒྲུབ་པ་མཛད་པའི་
ཤུལ་དུ། སྐུ་མའི་བཀའ་བཞིན་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་ཆུ་རྟ་སྟེ་ལོ་༡༩༣༩ ལོར་
སྔགས་དེའི་གྲ་རྒྱན་འགའ་བསྐྱུས་དེ་དགོན་ཆུང་ཞིག་གསར་འདེབས་མཛད་
ཅིང་འདྲེ་ཁང་ཞིག་ཀྱང་བཞེངས། དེ་ནས་བཟུང་གཏིང་ལུང་དགོན་དུ་གྲགས།

466 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

དེ་དུས་དགོན་པའི་ཡི་དམ་གཙོ་བོ་རྟ་མགིན་ཡང་གསང་དང་རྡོ་རྗེ་སྐྱུ་ར་པ་ལ་
བྱེད་པས། བཀའ་རྒྱུ་འདྲེས་མའི་གྲུབ་མཐའ་འཛིན་པའི་སྡེ་ཞིག་དུ་སྤང་།²
ཞེས་གསུངས།

མདོ་སྐྱོད་ཆོས་འབྲུང་དུ་“འབྲི་གྲུང་འཛིན་རྟ་མགོན་པོའི་དངོས་
སྟོབ་འབྲི་གྲུང་སྐྱ་མ་རིན་ཆེན་བཟང་བོ་དཔོན་གཡོག་ས་བྱི་ལོར་འདི་ཚུགས་
སྐྱ་ལེབས་པའི་ལོ་རྒྱུས་སྤང་ལ།³” ཞེས་དང་། “དེ་ལྟར་ན་རབ་བྱུང་གཞིས་
པའི་ཚུ་ཕག་ལ་འབྲི་གྲུང་འཛིན་རྟ་མགོན་པོ་འཁྲུངས་པའི་ཞེར་ལྷ་བ་མེ་ཕག་
ལ་ཕག་མོ་གྲུབ་པའི་མདུན་དུ་ལེབས་པའི་བྱི་ལོའི་ས་བྱི་དེ་ཡིན་དགོས་ཤིང་།”
ཞེས་གསུངས་པ་ལ་བརྟག་ན་ས་བྱི་དེ་ནི་རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་ས་བྱི་སྟེ་སྟེ་ལོ་
༡༡༥༩ ལ་འཁེལ་སྐབས། བདེ་སྐྱོད་དུ་འབྲི་བསྐྱོན་ཐོག་མར་བྱུང་དུས་དོས་
འཛིན་བྱེད་སྐབ་ཅིང་། འབྲི་གྲུང་མཁས་པ་མི་གསུམ་མདོ་སྐྱོད་རེབ་གོང་
སོགས་སྐྱ་བཞུགས་ནས། ཆོ་བཞིའི་དགེ་བསྟེན་གྱི་རྒྱུད་པ་ལས་རེབ་གོང་ཆོ་
བཞི་དང་། ཡུ་ཤོང་། ཡི་དོགས་གསུམ་ལ་སྐྱགས་རྒྱུད་ནུས་མཐུ་ཅན་མང་བོ་
བྱུང་བ་སོགས་རེབ་གོང་གི་སྐྱབས་སྐྱ་འཆད་པར་འགྱུར་རོ།

གང་ལྟར་རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་ས་བྱི་སྟེ་ལོ་༡༡༥༩ ལོ་ནས་རབ་བྱུང་
བརྒྱབ་དུན་པའི་ཚུ་རྟ་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༠༠༩ བར་ལོ་ངོ་༥༩༤ སོང་ཡོད་པ་འདིས།
འབྲི་བསྐྱོན་མདོ་སྐྱོད་དུ་དར་བའི་དུས་ཡུན་ཅུ་ལྷོན་པ་མ་ཡིན་པར། ཆོས་
ལུགས་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་ཐོད་གྱི་མཐའ་དབུས་ལ་ཆོས་སྤྱི་རྒྱུང་
འབྲེལ་གྱིས་དབང་བསྐྱུར་བྱས་པའམ། ཆོས་སྤྱི་རྒྱུང་འབྲེལ་གྱི་མང་གཞི་ལྟན་
པའི་སྐད་པོན་སྐྱགས་མའི་མ་ལག་གིས་ཐོད་ཁྱོན་ཡོངས་ལ་དབང་བསྐྱུར་བྱས་
པ་མཆོན་བཞིན་ཡོད། བཀའ་བརྒྱུད་གསེར་ཤིང་དུ་འཁྲུངས་ཡུལ་མདོ་སྐྱོད་
ཁང་གསར་ནས་ཡིན་པ་ནམ་མཁའ་རྒྱལ་མཆོན་ནམ། མཆོན་གཞན་ལ་བྱི་

པ་ཆེན་པོར་གཤམ་པ་འབྲི་གྲང་དུ་བྱོན་ནས་སྐྱོབ་པ་འདིག་ནིན་མགོན་པོ་སླ་
 མར་བསྟེན་ནས་བྱུང་པ་བརྟེན་གྱིང་། སྐྱེའི་མཐར་འཇུག་ལུས་བརྟེན་པར་
 བཤད་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཤོང་དུ་དངས་པ་མདོ་སྨད་དུ་ཕེབས་པའི་འབྲི་གྲང་
 མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་ནང་ཆོན་ཙོང་ཁའི་རྫོང་བཟང་དང་ཆོ་བཞིའི་དགེ་
 བསྟེན་གཉིས་ཀྱང་། མདོ་སྨད་ནས་འབྲུངས་པར་སྤང་སྟེ། རྫོང་བཟང་གི་
 བཙུན་ལྷན་དུ་ཙོང་ཁ་གསལ་པོར་ཡོད་པས་ཤེས་སྤྲིན་། ཆོ་བཞིའི་དགེ་
 བསྟེན་ཡང་རེབ་གོང་ཆོ་བཞི་ནས་ཡིན་ཤས་ཏེ་ཅང་ཆེ་སྟེ། ཁོང་ནམས་དང་
 ཐོག་མདོ་སྨད་དུ་ཕེབས་སྐབས་སྟག་ཚང་ལྟ་མོ་དང་གནམ་ལྟ་ནོར་གཙང་
 བརྒྱད་རེབ་གོང་དུ་ཕེབས་ནས་རྒྱན་བཞུགས་གནང་བ་དེ་ཡང་། ཆོ་བཞིའི་
 དགེ་བསྟེན་རེབ་གོང་ནས་ཡིན་སྐབས་མཁས་པ་གཞན་པ་གཉིས་རང་གི་སྐྱེ་
 ཡུལ་ལ་གདན་འདྲེན་བྱས་པར་སྤང་བས་དབུད་པར་མཛོད།

468 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིམ་གཞུང་གིང་།

གསུམ་པ། རྗེ་ཙོང་ཁ་བས་རིག་གཞུང་ གསར་བརྗེ་དང་བོད།

རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་ས་ཕག་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༡༥༩ ལོར་འབྲི་གྲང་སྐྱོབ་པ་
འདིག་རྟེན་མགོན་པོས་འབྲི་གྲང་ཐེལ་བྱང་ཚུབ་སྒྲིང་གསར་འདེབས་མཛད་
ནས་ལོ་ངོ་བརྒྱ་དང་སུམ་ཅུ་བ། རབ་བྱུང་ལྔ་བའི་ས་བྱ་སྤྱི་ལོ་༡༣༠༩ ལོར་ཆོས་
རྗེ་དོན་གྲུབ་རིན་ཆེན་མདོ་སྨད་དུ་སྐྱུ་འཁྲུངས་གིང་། ཕྱིས་དབུས་སུ་བྱོན་ནས་
སྟེ་ཐང་བཀྲ་ཤིས་སེང་གེ་སོགས་ལས་པར་བྱིན་དང་། བཙུག་ལྷན་རིག་རལ་
ཀྱི་བྱ་ཆེན་སྟོང་སྟོན་རིགས་པའི་སེའླེ་ལས་ནས་འབྲེལ། སྐབས་དེར་ཀུན་མཁྱེན་
དུ་འབོད་པ་བྱ་སྟོན་རིན་གྲུབ་དང་ལྷན་དུ་ཆོགས་དབུས་སུ་གཞུང་ལུགས་བཟོ་
སྒྲིང་མཛད་ནས་དམ་བཅའ་ལེགས་པར་བྱིན་སྟབས། ཤར་སྟོགས་རིགས་པའི་
དཔའ་བོ་ཞེས་པའི་སྟན་པ་འབར། སྤྱི་མ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་བ་ཞེས་པ་ལས་
འདིགས་བྱེད་སོགས་སྟགས་སྟོགས་ལ་སྦྱངས་གིང་། མཆིམས་སྟོ་བཟང་གྲགས་
པའི་མདུན་དུ་མདོ་སྟགས་ཀྱི་ཆོས་མང་བོ་གསན་སྐབས་གིག་ལ། རྒྱུད་ཀྱི་
གནས་དང་གདུལ་བྱ་མདོ་སྨད་དུ་ཡོད་ཅེས་པའི་ལུང་བསྟན་ཐེབས་པ་ལ་
བརྟེན་ནས་ཕྱིར་མདོ་སྨད་དུ་ཐེབས་ནས་གིང་ཀུན་སྟེ་གསར་དགོན་གྱི་མཁན་
པོ་མཛད་སྐབས། དབུས་ནས་སྟེ་ཐང་བདེ་བ་ཅན་གྱི་མཁན་པོར་ཐེབས་
དགོས་པའི་གསོལ་བ་བཏབ་པ་ལྟར་སྤར་ཡང་དགོས་དབང་གིས་དབུས་སུ་

ཕྱོན། དངོས་ཆས་འཕོར་ཆེན་བསྐྱམས་པ་ལས་སྟེ་ཐང་བདེ་བ་ཅན་དང་སྤར་
ཐང་སོགས་ཀྱི་དགེ་འདུན་གྱི་ཚོགས་ལ་བསྟེན་བཀུར་རྒྱ་ཆེན་པོ་དང་གཙུག་
ལག་ཁང་བཞེངས། ཡབ་ཚས་སྤངས་སུ་རྟོགས་ལྡན་བསམ་གཏན་དཔལ་བ་
ཞེས་པ་ལས་ཞི་བྱེད་གཙོད་ཀྱི་སྐོར་གསལ་ཅིང་། སྐྱབ་པ་ལ་ཅེ་གཅིག་དྲུ་བསྐལ་
བས་ཞི་ལྷག་ལ་དབང་ཐོབ་སྟེ་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོའི་རྟོགས་པ་འཁྱུངས་པར་གྲགས།

རིམ་གྱིས་མདོ་སྨད་དུ་ཕེབས་ནས་ག་སྤང་དུ་(རེབ་གོང་ག་སྤང་ཡིན་
ནམ)དགོན་པ་ཞིག་བཏབ་སྟེ་དཔོན་པོ་ཤུག་བཟང་པོ་གདན་སར་བསྐོས།
རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་ས་མོ་སྤང་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༩༤༧ ལོར་ཞུ་སེར་བསྟན་པའི་རྒྱ་
མགོར་གྲགས་པ་བྱ་བྱུང་ཐེག་ཆེན་ཡོན་ཏན་དར་རྒྱས་སྤང་བཏབ། རྩོམ་
ཁ་བ་ཆེན་པོའི་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ཀྱིས་གདན་འདྲེན་བྱས་པ་བཞིན་སྐྱུ་འདུམ་
རྒྱ་དཀར་རི་ཁྲོད་དུ་ཕེབས་སྐབས་འཁྱུངས་ནས་རིང་པོར་མ་སོང་བའི་རྩོམ་
ཁ་བ་དེ་ཉིད་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ལ་བསྐྱངས་པ་ལྟར་འདུལ་བར་ཁས་སྐྱངས་པ་
བཞིན། རྩོམ་ཁ་བ་པོ་བཞི་བར་ཕེབས་སྐབས་སྤར་གྱི་ཁས་ལེན་ལྟར་ཆོས་རྩོམ་
དོན་རིན་པར་སྤུལ་བ་ནས་བཙུ་དྲུག་པར་དབུས་སུ་མ་ཕྱོན་བར་ཡིན་དམ་གྱི་
རྩོམ་གནང་སོགས་ཆོས་སྐོར་ཆ་ཆང་བསྐྱབས་ཤིང་། དབུས་སུ་ཕེབས་ཁར་
རྩོང་བརྒྱུད་དང་འགྲོ་འདུག་སྟོན་ལམ། སྟོབ་གཉེར་གནང་ལུགས་སོགས་ཞལ་
གདམས་གནང་བས་རྩོམ་ཁ་བ་པོ་ཆེས་བཀའ་ངེན་ཆེ་བའི་སྐྱམས་བཟུང་བ་ཡིན།

འདི་བ་འཁྱུངས་ཡུལ་སྐོར་མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་དུ། “མདོ་སྨད་
བསྟན་པའི་མེས་པོ་ཆོས་རྩོམ་ཁ་བ་རིན་ཆེན་ཡུལ་བྱང་ཚྭ་གས་ཀྱི་རྒྱུད་
འདིར་སྐྱུ་འཁྱུངས། འཁྱུངས་ཡུལ་ཡི་གེ་རྣམས་སུ་མི་གསལ་ཡང་རེབ་གོང་དོན་
རིན་ཉིན་ཡིན་ཟེར་མཁན་སྤང་།” “ཞེས་པ་ཅམ་ལས་མ་བྱུང་ཞིང་། ཉེ་རབས་
ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་ཆེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་བས་རེབ་གོང་ག་སྤང་ཡིན་པར་གསུངས་

470 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

པ་དང་། གཞིན་སྒྲིམ་ལ་ལས་རེབ་གོང་དོན་རིན་ཞིན། ཡང་ལ་ལས་གཅན་
 ཆའི་སྒྲུང་ར་ཡིན་པར་འདོད་པ་བཅས་ཆོག་ཐག་གཅོད་དཀའ་ཡང་། བདེ་
 སྐྱོད་ཆོས་འབྱུང་དུ་“སོན་བྱ་ཆང་” ཉུག་ཞིན་ཆོན་བྱུང་མེད་ཅིག་ཡོད་པས་
 གསོལ་ཆོགས་དངས་པར་གསུངས་པ་ལ་བརྟགས་ན་སྒྲུང་ར་ཡིན་ཤས་ཆེ་
 ཅས་ཡོད་པས་བརྟག་པར་བྱའོ།

བྱ་ཁྱུང་དགོན་པ་བཏབ་ནས་ལོ་བདུན་པ་རབ་བྱུང་དུག་པའི་མེ་བྱ་སྒྲིལ་
 ཉེ་སྒྲིལ་༡༡༥༤ ལོར་རྟོགས་ལྡན་འདམ་དཔལ་རྒྱ་མཆོ་མདོ་སྐྱོད་ཅོང་ཁ་ནས་
 རྒྱ་འབྲུངས་གིང་། དགུང་ལོ་བཅོ་བརྒྱད་པར་དབུས་སུ་ཕེབས། ལྷ་མ་ཞོ་ཡུང་
 ཆོ་ཁ་བ་དང་། རྟག་ཡུང་ལོ་ཙྰ་བ། སྒྲོ་བ་དཔོན་དཀོན་མཆོག་སེམས་སྤྲུལ་
 བསྟེན་ཉེ་མདོ་སྤྲུལ་གྱི་གཞུང་ལ་སྐྱུངས་པར་མ་བཟད། རྗེ་ཅོང་ཁ་བ་སྒྲོ་བ་བཟད་
 གྲགས་པའི་དཔལ་སྒྲོ་མའི་གཙོ་བོར་བཟུང་སྟེ་གཞུང་ལུགས་སྒྲི་དང་། ཁྱུང་
 པར་མདོ་སྤྲུལ་གཞིས་གྱི་གནད་བསྐྱུས་པའི་དགེ་ལྡན་སྟན་བརྒྱུད་གྱི་
 གདམས་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་གསན་བཞེས་ཆོག་བརྒྱུད་མཛད་དེ། རྒྱལ་
 བསྟན་སྒྲི་དང་ཁྱུང་པར་རི་བོ་དགེ་ལྡན་པའི་བསྟན་པ་རྒྱས་པ་ལ་འཕྲིན་ལས་
 ཆེ་བའི་སྒྲིས་ཆེན་དམ་པ་ཞིག་ཡིན་ནོ།

རྟོགས་ལྡན་པ་འབྲུངས་པའི་ཕྱི་ལོ་སྟེ་རབ་བྱུང་དུག་པའི་མེ་བྱ་སྒྲིལ་
 ༡༡༥༥ ལོར་རྗེ་ཅོང་ཁ་བ་སྒྲོ་བ་བཟད་གྲགས་པའི་དཔལ་མདོ་སྐྱོད་ཅོང་ཁའི་ཡུལ་
 ཆ་རྒྱ་འབྲུམ་དུ་འབྲུངས་གིང་། དགུང་ལོ་གསུམ་པ་སྒྲིལ་༡༡༦༠ ལོར་ནགས་
 ཡོན་ཤ་བ་རྫོང་ཞེས་པར་ཀམ་རྒྱ་སྤེང་བཞི་བ་རོལ་བའི་རྫོང་རྗེ་ཉོར་གོང་མ་ཐོ་
 གན་ཐེ་མུར་གྱིས་གདན་དངས་པ་ལྟར་ཕོ་བྲང་དུ་ཕེབས་ལམ་ནས་དགེ་བསྟེན་
 གྱི་སྤྲོམ་པ་འབུལ་བཞེས་གྱིས། ཀུན་དགའ་སྤྲིང་བོ་ཞེས་པའི་མཆོན་གསོལ་དང་
 འབྲེལ་སྒྲིས་བྱ་དམ་པ་ཡིན་པར་ཡུང་བསྟན། དགུང་ལོ་བཞི་བར་ཡབ་ཡུམ་

གཉིས་ཀྱིས་སྤར་གྱི་ཁས་ལེན་ལྟར་ཆོས་རྩོམ་གྱི་ཐོན་པ་རིན་ཆེན་ལ་ཕྱུག་པ་དེ་
 མཆོག་དང་གྱི་རྩོམ་སོགས་རྒྱུད་སྤེལ་གྱི་ལོ་དང་ལོ་དང་གནང་ནས་གསང་
 མཆོན་དོན་ལོན་རྩོམ་སྤེལ་། དགྲུང་ལོ་བདུན་པར་ཆོས་རྩོམ་གྱི་ཐོན་པ་རིན་
 ཆེན་གྱིས་མཁན་པོ་དང་། ཀུན་བཀའ་ལོན་ལྷན་གྱིས་སྤོང་དཔོན་མཛད་
 དེ་དག་ལྟལ་གྱི་སྤོང་པ་འབྲུལ་བཞེས་དང་། མཆོས་སྤོང་བཟང་གྲགས་པའི་
 ལུང་བསྟན་ལྟར་མཆོན་ལ་སྤོང་བཟང་གྲགས་པ་གསལ་། དགྲུང་ལོ་བཅུ་དྲུག་
 པར་དབུས་སུ་བྱོན་སྐབས་ཆབ་མདོ་ནས་འབྲི་གུང་བའི་འབྲུལ་དཔོན་ལྷན་མ་
 རིན་ཆེན་དཔལ་བྱ་བས་གདན་འདྲེས་ཏེ་དགྲུང་ལོ་བཅུ་བདུན་སྟེང་འབྲི་གུང་
 ཐེལ་དུ་ཐེབས། (ནམ་ཐར་ལ་ལར་བཅུ་བདུན་སྟེང་དབུས་སུ་ཐེབས་པར་
 བཤད་པ་ནི་ལམ་བར་ནས་ལོ་སར་བར་སྐྱེལ་སྐྱོན་སྤོང་གི་རྒྱལ་བོ་དང་
 མཛལ་ནས་ཐེག་ཆེན་སེམས་བསྐྱེད་མཆོད་པ་དང་ཕྱག་ཆེན་ལྷན་སོགས་
 གསན་རིམ་བཞིན་ཆོལ་གུང་ཐང་དུ་སྐྱོན་པ་དཀོན་མཆོག་སྐྱབས་ལས་གསོ་
 དབྱེད་དང་། སྟེ་ཐང་བདེ་བ་ཅན་དུ་སྟེ་ཐང་བ་བཟུ་གིས་སེམས་། གདན་ས་
 བ་དག་བསྐྱོངས་པ། སྤོང་དཔོན་ལྷན་རྒྱུ་པ། བདེ་བ་འཇམ་རིན་པ་སོགས་
 ལས་མདོན་ཉོགས་རྒྱུ་ཅ་འགྲེལ་དང་བྱམས་ཆོས་ཕྱི་མ་ནམས་ལ་གསན་
 བསམ་མཛད། ཞ་ལུར་མཁན་ཆེན་རིན་ཆེན་ནམ་རྒྱལ། ས་བཟང་དུ་ས་བཟང་
 པའ་ཆེན་མ་ཏི། རྩོམ་ལྷན་དུ་ཆོས་རྩོམ་སྤོང་གས་ལས་ནམ་རྒྱལ་སོགས་ལས་ཆོས་
 བཀའ་མང་དུ་གསན་ཅིང་། རྩོམ་དུ་རྩོམ་གི་མཁས་དབང་ཉ་དཔོན་ཀྱན་
 དགའ་དཔལ་བ་ལས་ཐར་བྱིན་དང་། རྩོམ་ལྷན་རེད་མདའ་བ་གཞོན་ལྷན་སྤོང་
 ཐོས་ལས་མཛོད། རྩོམ་མོ་ལུང་བའི་མཁན་པོ་སྤོང་གསལ་ལས་འབྲུལ་མཛོད།
 ཡང་རྩོམ་ལྷན་རེད་མདའ་བ་དང་ལོ་ཚུ་བ་དོན་བཟང་སོགས་ལས་ཆོད་མའི་
 རྩོམ་། རེད་མདའ་བ་དང་འཇམ་རིན་པ་སོགས་ལས་དབུ་མ། ལུང་བོ་ལྷས་

472 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་།

པ་ལས་ཡོ་ག་སོགས་རྒྱུད་སྤྱོད་མ་དང་། རེད་མདའ་བ་དང་གོང་གསུམ་བདེ་
 ཆེན་པ་སོགས་ལས་གསང་འདུས་སོགས་སྤྱོད་ཀྱི་རྒྱུད། སྤྱོད་མ་ཆོས་ཀྱི་དཔལ་
 བ་ལས་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་འོ་སྒྲིལ། ལོ་ཆེན་ནམ་བཟང་བ་དང་ས་བཟང་མ་ཉི་
 པའ་ཆེན་སོགས་ལས་སྒྲན་དག་དང་སྤྱོད་སྤྱོད་སོགས། རྟོགས་ལྡན་ཡེ་ཤེས་
 རྒྱལ་མཆོན་ལས་ཆེས་ཀྱི་སྒྲོར་གསན་བཞེས་མཛད་པ་སོགས། དང་བོར་དམན་
 པའི་བརྟུལ་ལྷགས་ཁོ་ན་ལྟར་སྤངས་ཉེ་མཁས་པའི་བཞེས་གཉེན་ཤིན་དུ་མང་
 བོ་བཞེན་ནས་གཞུང་ལུགས་ལ་ཐོས་པ་གཤེས་བྱེན་པ་བཅུ་པ་དང་། བར་
 དུ་ཐོས་པའི་དོན་ལ་སྒྲོ་འདོགས་དང་ཐེ་ཆོམ་ཡོངས་སུ་བསལ་ནས་མདོ་དང་
 བསྟན་བཅོས་ནས་རི་ལྟར་བསྟན་པའི་དོན་རྣམས་གདམས་དག་དུ་ཤར་བ་
 དང་། མཐའ་མར་རང་གི་རྒྱུད་སྤྱོད་དུ་སྤྱོད་ནས་ཉམས་སུ་སྤངས་སྤྱོད་ཀྱིས་
 ས་ལམ་ཀྱི་མདོན་རྟོགས་སྤྱགས་རྒྱུད་ལ་འཁྱུངས་པ་ན། རང་གིས་རི་ལྟར་
 ཉམས་སུ་སྤངས་པའི་ཉམས་རྟོགས་རྣམས་བྱི་རབས་གདུལ་བྱའི་ཆེད་དུ་
 གཞག་བྱིར་ཆོམ་པ་ལེགས་བཤད་ཀྱི་དགའ་སྟོན་བསྟུལ་བ་སྟེ་མདོར་ན། སྐབས་
 དེའི་དབུས་གཙང་གི་ཆོས་རྒྱུད་ཀྱུ་བ་མཐའ་ཁག་གི་མཁས་པའི་དབང་བོ་ཡོད་
 ཆོད་བཞེན་ཉེ་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་བཤད་སྟོལ་མི་འདྲ་བ་རྣམས་ལ་སྤྱོད་ཐག་ཆོད་
 པའི་ཐོས་པ་བཅུ་པ་ཀྱང་། ཐོས་ཆོད་ཐམས་ཅད་ཆོད་མར་བཟུང་བའང་མ་
 ཡིན་པར་མདོ་དང་ཤིང་རྟ་ཆེན་པོ་དག་གི་བཀའ་སྟོལ་དང་མཐུན་མིན། རང་
 གི་རྒྱུད་སྤྱོད་དུ་སྤྱོད་ནས་ཉམས་བཞེས་མཛད་ཆོམ་དོན་པར་རྟོགས་པའི་ཡོན་
 ཏན་རང་རྒྱུད་ལ་སྤྱོད་པའི་རྣམས་པ་ཆོང་མིན་སོགས་སྤྱོད་ཐག་ཆོད་པའི་དབུ་
 ཐབས་ལ་བཞེན་ནས། རྩི་སྤྱོད་ལྷགས་མདའ་ལྷགས་གཞུང་གསུམ་པ་རྒྱལ་
 པའི་གསུང་རབ་ལ་དྲང་ངེས་འབྱེད་པའི་བསྟན་བཅོས་ལེགས་བཤད་སྤྱོད་བོ་
 དང་། བ་རོལ་དུ་བྱེན་པའི་ལམ་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཆོང་ལ་མ་ཞོར་སྟོན་པ་ལེགས་

བཤད་གསེར་གྱི་ཐོང་བ། གསུང་རབ་དགོངས་འབྲེལ་དང་བཅས་པ་གདན་
 ཐོག་གཅིག་ནས་གང་ཟག་གཅིག་གིས་ཉམས་སྲུ་ལེན་པའི་རིམ་པར་བསྐྱས་
 པ་བྱང་རྒྱལ་ལམ་གྱི་རིམ་པའི་སྒོར། གསང་སྤྲུགས་ཀྱི་རྒྱུད་སྤེལ་བཞིའི་ལམ་གྱི་
 ལུས་ཡོངས་སུ་འཆང་རྒྱ་བའི་ཆ་རྒྱུན་དུ་བྱིར་གྲེས་པའི་བསྐྱན་བཅོས་སྤྲུགས་
 རིམ་ཆེན་མོ་སོགས་མཛད་ཅིང་། བོད་སྤྲུལ་བས་པ་དག་གིས་མདོ་སྤྲུགས་བྱང་
 འབྲེལ་བྱར་མེད་པར་འདོད་པ་ལ། ཕྱི་རུ་ཉན་སོས་སྦྱོད་བསྐྱངས་ཤིང་། །ནང་
 དུ་འདུས་པ་ལ་རབ་དགལ། །གསུངས་པ་ལྟར་ཕྱི་འདུལ་བའི་ཀུན་སྦྱོད་གཙང་
 མར་གནས་བཞིན་དུ་ནང་བདེ་སྟོང་གི་ཡེ་ཤེས་ལ་རོལ་ནས་པའི་ལམ་སྒོལ་སྒྲ་
 ན་མེད་པ་གངས་རིའི་ཁྲོད་འདིར་གསར་བཏོད་གནང་བ་ཡིན་ལ། འཕགས་
 པ་སྐྱེས་པ་ལ་སྤྲུགས་ཀྱི་དགོངས་པ་མཐར་སྐྱུག་པ་ཟབ་མོ་དང་མའི་ལྟ་བ་སྐྱན་
 མོང་མ་ཡིན་པ་གཏན་ལ་འབབས་པ་ལ་རྩ་ཤེས་ཀྱི་ཆེན་དང་རྣམ་བཤད་
 དགོངས་པ་རབ་གསལ། རྒྱུད་སྤེལ་གྱི་དང་དེའི་ནང་ནས་ཀྱང་སྒྲ་མེད་ཀྱི་རྒྱུད།
 སྒྲ་མེད་ཀྱི་ནང་ནས་ཀྱང་དཔལ་གསང་བ་འདུས་པའི་རིམ་ལྟ་དང་། དེའི་ནང་
 ཀྱང་རིམ་པ་གསུམ་པ་སྐྱེ་ལུས་སྐྱབ་རྩུལ་ཕྱིར་ཕྱོད་པ་སྤོན་ཆད་སུས་ཀྱང་མ་
 རུས་པ་གསར་བཏོད་མཛད་དེ། དཔལ་གསང་བ་འདུས་པའི་རྩོགས་རིམ་རིམ་
 པ་ལའི་སྒོར་སོགས་གསང་འདུས་ཀྱི་ཆོས་སྒོར་རྒྱས་ཤིང་རྒྱས་པ་གསར་ཆོམ་
 མཛད་པ་ཡིན་ནོ།

འོ་ན་རྩོམ་ཁ་བ་ཆེན་པོས་སྒོལ་བཏོད་པ་འདི་ལ་རི་བོ་དགེ་ལུགས་
 པའི་བསྐྱན་པའམ་གྱལ་མཐའ་ཞེས་ངེ་ལྟར་བྱང་ངམ་སྒྲམ་ན། མང་བོ་ཞིག་
 གིས་རྒྱལ་བའི་བསྐྱན་པ་ལ་བྱི་དོར་ཆེན་པོ་བྱས་པ་ཉིད་རྩོམ་པའི་མཛད་རྩིས་
 མཐར་སྐྱུག་དུ་བཤད་མོད། དེ་ཙམ་གྱིས་གྱལ་མཐའ་གསར་བ་ཞིག་དུ་འཛོག་
 ཐབས་གལ་ཡོད་ཀྱང་། ལྷང་སྐྱེ་རོལ་བའི་རྩོ་རྩེའི་ཞལ་ནས། “ལྟ་བའི་རྣམ་

474 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

གཞག་པ་ལ་ཆེར་རེད་མདའ་བ་དང་རྩེ་སྒྲ་མའི་བཞེད་པ་གཅིག་ཀྱང་། སྤང་
བས་ཡོད་མཐའ་དང་། སྟོང་བས་མེད་མཐའ་སེལ་ཞིང་སྟོང་བ་ཉིད་རྒྱ་འབྲས་
སུ་འཆར་ཚུལ་རྩེ་སྒྲ་མའི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ཡིན།” ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་
ཡིན་པས། རྩེ་སྒྲ་མའི་སྤྱི་ཚོམ་དུ་གཏོགས་པ་ལེགས་བཤད་གསེར་སྤྱོད་དུ་འང་
བོད་སྤྱི་རབས་པའི་ལྟ་བའི་འདོད་ཚུལ་ཅུང་ཟད་རེ་ལུས་སྟབས། ཁོང་གི་པ་
རོལ་དུ་བྱིན་པའི་སྒྲོར་གྱི་རང་ལུགས་མཐར་ཐུག་ལ་བྱིས་མདོ་དང་བསྟན་
བཅས་ཡོངས་རྫོགས་ལ་དབྱད་པ་རྫོགས་ནས་བཀའ་བྲིད་གནང་བ་རྒྱལ་ཆབ་
ཆོས་རྩིས་བྱིས་སུ་བཏབ་པ་ནས་བཤད་སྟོང་བོའི་རྒྱན་ཉིད་འདོག་པ་
སོགས་ལྟ་ཤེས་པ་ཞིག་གིས་བལྟས་ན་གོ་རྒྱུ་ཏུ་ཅང་ཟབ་པར་སྤང་།

དེར་བཞེད་བོད་སྤྱི་རབས་མང་པོ་ཞིག་གིས་སྟོང་ཉིད་ཀྱི་དོན་ཅི་ཡང་
མེད་པ་ཞིག་དུ་བབྱུང་བ་ནི། དགེ་མི་དགེ་དང་ལས་འབྲས་སོགས་ཀྱང་གཏན་
མེད་དུ་འདོད་དགོས་པས་ཡང་དག་པའི་ལམ་ལས་གོལ་བ་ཡིན་ལ། ཡང་ལ་
ལ་ཞིག་གིས། སྟོང་ཉིད་བདེན་གྲུབ་དང་། དེ་ཀྱན་རྫོབ་པའི་ཆོས་གཞན་གྱིས་
སྟོང་བ་སྟོང་ཉིད་དུ་འདོད་ཀྱང་། དེ་ནི་རྟག་ལྟར་འཇུག་བས་མ་དག་པ་ཡིན།
ལ་ལས་ཡོད་ཅིང་བབྱུང་ན་མཚན་འདྲིན་དུ་འཇུག་བས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཡོད་
པའང་མིན། མེད་པའང་མིན་པས་འདོག་སྒྲོམ་གྱི་སྐབས་སུ་བདག་ཡོད་མེད་
དང་སྟོང་མི་སྟོང་སོགས་གང་ཡང་ཡིད་ལ་མི་བྱེད་པ་ཅིང་སྒྲོམ་དུ་འདོད་མོད།
ཅི་ཡང་ཡིད་ལ་མི་བྱེད་སྟམ་པ་དེ་ག་རང་ཡིད་ལ་བྱེད་པར་འཇུག་བས་སོགས་
ཀྱི་སྒྲོན་འབྱུང་བས་དེ་ཡང་མ་དག་པ་དང་། ཡང་ལ་ལས་རིགས་པའི་རྩིས་སུ་
འབྲངས་པའི་དབྱད་པ་དང་རྟོག་དབྱེད་གང་ཡང་མི་དགོས་པར། སེམས་
འདས་པའི་རྩིས་མི་གཅོད། མ་འོངས་པ་སྟོན་མི་བསུ། ད་ལྟ་མདོན་དུ་ཀྱར་
པའི་ཤེས་པ་སོམ་ལ་བཅས་མི་བྱེད་པར་ནམ་རྟོག་གི་སྒྲོས་པ་མཐའ་དག་དོར་

ནས། སེམས་བདེ་འཕོལ་ལེ། ལྷོད་ཤིག་གེར་བཞག་པས་སེམས་ཉིད་ཆོས་སྐྱུའི་
རང་ངོ་བོ་གཅེར་རྩོད་མཐོང་བར་བཤད་ཀྱང་། གང་ཡང་ཡིད་ལ་མ་བྱས་
པར་བསྐད་པ་ལ་ཅི་ཡང་མཐུན་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་རྩོལ་མེད་དུ་འོང་
ན། མི་མཐུན་པའི་རྒྱ་ལས་མི་མཐུན་པའི་འབྲས་བུ་འབྱུང་བར་འཇུག་བས་
རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་མཐའ་དག་འཆོལ་བས་དེ་ཡང་མ་དག་པ་སྟེ་མདོར་
ན། གོང་སྒྲོས་དེ་དག་གིས་དོན་དམ་དཔྱད་བྱེད་ཀྱི་རིགས་པས་དཔྱད་པ་ན་
དགག་བྱ་མ་ལུས་པ་ཞིགས་ཀྱང་། དགག་བྱ་དེ་བཀག་པའི་ཤུལ་དུ་ལས་འབྲས་
བྱ་བྱེད་སོགས་སྤང་སྟོང་ཉིས་ཆོགས་འཛོག་མ་ཤེས་པས་ནོངས་པ་ཡིན་ནོ།།

འོ་ན་རྩོམ་ཁ་ཚོང་ཁ་ཆེན་པོས་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལས་བྱུང་དུ་
འཕགས་པའི་ལེགས་བཤད་ཅི་ཞིག་གསར་བཏོད་གནང་ཡོད་དམ་ཞེ་ན།
འཁོར་འདས་ཀྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་རང་གི་གདགས་གཞིའི་ངོས་ནས་དོན་
དམ་པར་བྱུབ་པ་གཏན་མེད་ཀྱང་། གདགས་གཞི་དེ་དག་གི་སྟེང་དུ་མིང་དང་
རྟོག་པས་པར་བཞག་ཙམ་དེ་ཐ་སྟོད་དུ་ཆད་མས་བྱུབ་པར་འདོད་པའི་ལྟ་བ་
འདི་གསར་བཏོད་གནང་བ་ཡིན་ལ། ལུགས་འདིར་མིང་བརྟན་པར་བཞག་
ཙམ་ཀྱི་རྟེན་འབྲེལ་ལ་ངེས་པ་ཅི་ཙམ་རྟེན་པ་དེ་ཙམ་གྱིས། ཆོས་ཐམས་ཅད་
རང་བཞིན་དུ་མེད་པ་ལ་ངེས་པ་སྒྲ་ལྷག་དུ་བསྐྱེད་པས། ལྷོང་བ་རྟེན་འབྱུང་
དང་རྟེན་འབྱུང་སྟོང་བར་གཅིག་པན་གཅིག་གྲོགས་སུ་བྱེད་ཤེས་པའི་ལྟ་བ་
ལུལ་དུ་བྱུང་བ་འདི་ཉིད་གསར་བཏོད་མཛད་པ་ལགས་སོ།།

རྩོམ་ཁ་མ་བྱོན་པའི་ཡར་སྟོན་དུ་བོད་འདིར་ཆད་མ་ནི་རིགས་ལམ་
བྱང་བའི་ཐབས་ཙམ་ལས། སངས་རྒྱས་ཀྱི་སར་བཞོད་པའི་ལམ་ཀྱི་ཉམས་ལེན་
ལ་པན་པའི་ཆ་རུང་བྱེད་པར་འདོད་པ་ལ། རྩོམ་ཁས་གང་ཟག་
གཅིག་འཆང་རྒྱ་བའི་ལམ་ཀྱི་ཉམས་ལེན་ལ་དགྲི་བའི་གདམས་ངག་གསར་

476 བདོད་ལོ་རྒྱལ་གྱི་འགྲུང་ཤིང་།

བདོད་ཇི་ལྟར་གནང་ཚུལ་རྗེ་རང་གི་རྟོགས་བརྗོད་འདུན་ལེགས་མར་གསལ་
བ་ལྟར་ཡིན་པས། ལྟ་ཤེས་ན་འདི་ཙམ་ཡང་རིགས་ལམ་གྱི་སྒྲོ་མོ་ཆེ་གསར་དུ་
བདོད་པ་ཡིན་ནོ།།

ད་ནི་རང་ཅག་གི་ན་མཉམ་སྒོ་གྲོས་ཅན་འགའ་རེས། གཞུང་ལུགས་
གྱི་གསར་བདོད་ཅེས་པ་རི་འབྲུལ་ཞིག་ལ་འདྲིལ་གཞུང་ཞེས་འདྲི་ན། སྐབས་འདིའི་
གཞུང་ལུགས་གྱི་གསར་བདོད་ཅེས་པ་ནི། སྐབས་དེ་དང་སྐབས་དེ་དང་གཉམ་གསར་
བ་ཐན་ཐུན་རེ་བྲིས་པ་ལྟ་བུ་ལ་གོ་རྒྱུ་ཡིན་ལ། ཆོག་འཁྲིའི་རིགས་པ་ནི་ཆོ་བ་
ཐན་ཐུན་ཤར་བ་ཙམ་དང་སྟོང་སངས་སང་གི་རྣམ་པ་འཆར་བའི་སྒྲོ་མོ་ཆེ་བ་
དེ་འབྲུལ་གོ་རྒྱུ་འདྲ་མ་ཡིན་པར། གཞུང་ཆེན་མོའི་དཀའ་གནད་ལ་བག་
འབྲེན་རྒྱུ་པའི་ལྟ་བ་གསར་བ་བདོད་བྱས་པ་ལ་ཟེར་དགོས་ཏེ། དཔེར་ན།
རྒྱ་གར་ཆོད་མའི་ཤིང་རྟ་བ་ཆེན་པོ་ཕྱོགས་གྱི་སྤང་བོ་ལ་དབྱིག་གཉེན་གྱིས་
རང་ལས་མཁས་པའི་སྒྲོ་བ་མའི་མཆན་བསྟོད་གནང་བའི་རང་ལས་མཁས་
ཚུལ་ཡང་། དུན་པ་ལས་ཀྱང་བདག་རིག་གྲུབ། །ཅེས་པའི་ཆོག་རྒྱུང་འདིས་
ཁ་ནང་ཁོ་ནར་ཕྱོགས་པའི་ཤེས་པ་རང་རིག་དུ་གྲགས་པ་ཞིག་གསར་རྟོག་བྱུང་
བ་ཙམ་གྱིས་ཡིན་ལ། སྒྲོ་བ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན་ལ་ཀུན་མཁྱེན་ཞེས་པའི་སྐབས་
གྲགས་བྱུང་དགོས་པའང་། ཉི་ཤུ་བ་ན་རྩལ་སྤྲོ་རབ་ཆ་བཅས་ཆ་མེད་གང་ཡིན་
གྱི་རིགས་པ་སྤྲོ་མོ་ཞིག་གསར་བདོད་གནང་བ་ཙམ་གྱིས་ཡིན་པའི་གནད་ཤེས་
ན། ཤར་ཅོང་ཁ་བ་ཆེན་པོའི་མདོ་སྐྲགས་གྱི་ལྟ་བ་མང་བོ་ཞིག་སྟོན་ཆད་སྤྲོས་
ཀྱང་བྱ་མ་རྒྱུས་པའི་གསར་བདོད་ཡིན་པ་ཤེས་པར་འགྱུར་རོ།།

ད་ནི་རྗེ་ཙོང་ཁ་བའི་གཞུང་ལུགས་གྱི་དཀའ་གནད་ཁག་ཅིག་གསར་
བདོད་མཛད་པ་ལ་རིས་མེད་མཁས་དབང་མང་བོས་ཆད་མཐོའི་གདེང་
འདྲིལ་གནང་སྒྲོར་གྱི་དཔེ་མཆོན་འགའ་ཞིག་བྲངས་ན། མཁས་གྲུབ་དག་གི་

ལེགས་དཔལ་བཟང་གིས།

ཕྱགས་འདིར་སྟོན་ཆད་གཞན་གྱིས་མ་སྟོང་བའི། །

ལམ་གྱི་མཐར་ཐུག་རིམ་གཉིས་ཟབ་མོའི་གནད། །

ངེ་བཞིན་གཟིགས་ནས། ཞེས་དང་།

སྒྲག་ཚང་ལོ་ཙྰ་བ་ཆེན་པོས།

མདོ་སྒྲགས་མཐའ་དག་བྱད་པར་ངོ་རྩེ་ཐེག །

རྒྱད་ཕྱེ་མཐའ་དག་བྱད་པར་སྒྲ་མེད་དོན། །

རིམ་གཉིས་མཐའ་དག་བྱད་པར་སྒྱུ་ལུས་ལ། །

སྟོན་མེད་ལེགས་བཤད་གཏེར་ཆེན་ཁྱོད་ལ་འདུད། ། ཅས་

དང་། ཡོངས་འདིན་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཁོན་གྱིས།

དེས་ན་གངས་རིའི་ཁྱོད་འདིར་རྩེ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་དང་མཛད་

པ་མཚུངས་པ་སུ་ཡང་མ་བྱོན་ཏེ་ ... ཆོས་རྒྱལ་སྤང་བཅན་སྒྲམ་

པོ་སོགས་སྒྱལ་བའི་ཆོས་རྒྱལ་མེས་དཔོན་ཅན་གསུམ་དང་། སད་

མི་མི་བདུན་སོགས་བསྟན་པ་སྤྲ་དར་ལ་བྱོན་པ་དེ་ཅན་སྤྲ་དང་།

བསྟན་པ་བྱི་དར་ལ་སྟོ་བྲག་མར་བ་ལོ་ཙྰ་དང་། འབྲོག་མི་ལོ་ཙྰ་དང་།

རྩེ་འགོས་དང་། རྩེ་ལོ་ཆེན་པོ་སོགས་ལོ་ཙྰ་བ་བཀའ་དྲིན་ཅན་མང་

པོ་དང་། རྒྱལ་འབྱོར་གྱི་དབང་ཕྱག་མི་ལ་རས་པ་སོགས་གྲུབ་པའི་

གོ་འཕང་མཐོན་པོར་བྱོན་པའི་སྒྲིམ་སྲུ་དམ་པ་མང་དུ་བྱོན་མོད་

ཀྱང་རྒྱལ་བས་གསུངས་པའི་མདོ་སྒྲགས་གྱི་བསྟན་པ་ཡོངས་རྫོགས་

སྤེལ་བ་ལ་རྩེ་སྒྲ་མ་འདི་དང་མཚུངས་པ་སུ་ཡང་མེད་དེ།

ཅས་དང་། ཐུའུ་བཀའ་ཆོས་གྱི་ཉི་མས་ཀྱང་རྩེའི་དྲང་ངེས་ལེགས་
བཤད་སྒྲིང་བོའི་དབུའི་ཆོགས་བཅད།

478 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

གཞུང་ལུགས་མང་ཐོས་རིགས་པའི་ལམ་དུ་ཡང་། །

ངལ་བ་མང་བསྟེན་མངོན་པར་རྟོགས་པ་ཡི། །

ཡོན་ཏན་ཆོགས་ཀྱིས་མི་དཔལ་དུ་མས་ཀྱང་། །

འབད་ཀྱང་རྟོགས་པར་མ་གྱུར་གནས་དེ་ནི། །

འཇམ་མགོན་སྤྱི་མའི་བྲིན་གྱིས་ལེགས་མཐོང་ནས། ། ཞེས་

པ་འདི་བྲངས་ནས་ཆོགས་བཅད་འདིའི་བསྟེན་དོན་གྱི་གཞུང་ལུགས་མང་
ཐོས་ལ། རྟོག་ལོ་སྒོ་ལྟན་ཤེས་རབ་དང་། ས་སྐྱུ་པའ་ཆེན། སུ་སྟོན་རིན་ཆེན་
གྲུབ་པ་སོགས་དང་། རིགས་ལམ་ལ་ངལ་བ་མང་དུ་བསྟེན་མཁན་ལ། ལྷ་བ་
ཆོས་སེང་སོགས་རིགས་པའི་སེང་ཆེན་བརྒྱད་དུ་གྲགས་པ་དང་། མངོན་
རྟོགས་གྱི་ཡོན་ཏན་མི་དཔལ་པ་ལ། ཀུན་མཁྱེན་དོལ་བུ་བ་དང་ཉ་དཔོན་ཀུན་
དགའ་དཔལ་བ་སོགས་བཞག་ནས། དེ་དག་གིས་ངལ་བ་བརྒྱ་ཕྱག་བསྟེན་
ཀྱང་མ་རྟོན་པའི་ལྷ་གྲུབ་གསར་བ་རྗེ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་རྟོན་པར་བཤད་འདུག་
པ་སོགས་བསམ་ཤེས་ན་བསམ་རྒྱ་ཟབ་པར་སྒྲུང་།

རྗེ་རང་གིས་ཀྱང་གསར་བཏོད་མང་པོ་གནང་བ་ཞལ་བཞེས་མཛད་
པ་ནི། སྟོན་གསལ་གྱི་མཆན་བུར། སྟོན་ཆད་ཕྱོགས་འདིར་མངོན་དུ་མ་གྱུར་
པའི། ཆོག་དོན་བདུད་ཅིས་གང་བའི་བུམ་པ་རྟོན། ། ཅེས་དང་། བདེ་མཆོག་
གི་རྟོགས་རིམ་དངོས་གྲུབ་སྟེ་མར་ཡང་། སྟོན་ཆད་ཕྱོགས་འདིར་རྩ་བཤད་
གྱི། རྒྱུད་སྤེ་ལེགས་པར་མ་བཀལ་བ། །བདག་གིས་བརྩོན་པ་ཆེན་པོ་ཡིས། །རིང་
དུ་འབད་ལས་རྟོན་གྱུར་པ། ། ཞེས་སོགས་གསུངས་འདུག་པ་ལྟར་ཡིན་ལ།
རྒྱས་པར་ནི་རིས་མེད་སྟེས་ཆེན་ལྷན་གྱིས་མཛད་པའི་རྗེའི་ལྷན་ཐར་ཁག་
དང་། རྗེ་རང་གི་ལེགས་བཤད་དག་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ།

རྒྱ་མཆན་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ལ་སྟོན་ཆད་ས་བྲུབ་རྟོ་བྲུབ་དུ་

དར་བའི་རྟིང་མ་དང་ས་སྒྲ། བཀའ་བརྒྱད། རྩོམ་ནང་བ་དང་བྲུ་ལྷགས་
སྟགས་ཆོས་རྒྱུད་གྲུབ་མཐའ་རི་སྟེད་ཅིག་ཡོད་བཞིན་དུ་རྩོམ་འདིའི་རང་ལྷགས་
དེ་ཉིད་སྦྱུ་མ་མཛོད་དང་འཕྲད་པའི་མེ་ལྷབས་རི་བཞིན་མཛོད་དཔུས་ཁམས་
གསུམ་སྟག་ཡུལ་དང་བཅས་པར་བྱུང་བ་ལྟར་པ་ཡིན་ནོ།

ང་ཆོས་ཤར་ཅོང་ཁ་བ་ཆེན་པོའི་སྐྱེ་ཆེ་ཡོངས་རྩོགས་ཀྱི་མཛད་པ་དང་
དེས་བོད་ཆོལ་ག་གསུམ་ཅམ་དུ་མ་བཟད། བྱང་ཕྱོགས་ཤོར་གྱི་ཡུལ་དང་། ཆེན་
པོ་རྒྱ་ཡི་ཡུལ། དེང་དུས་ས་སྐྱང་གི་ལ་བོར་ཕྱོགས་མེད་དུ་བྱུང་བའི་སྟོབས་
ཤུགས་ལ་བསམ་སྐྱབས། རྩོམ་ཁ་བ་ཞལ་བཞུགས་པའི་སྐྱབས་དེ་ལ་ལོ་རྒྱུས་
སྟག་གི་གསེར་བཟང་གི་དུས་རབས་ཞེས་བཏགས་ཀྱང་མི་རུང་བ་མེད་པར་
སྤང་སྟེ། འདི་བས་བོད་གངས་ཅན་པའི་ཆོས་སྲིད་རིག་གནས་དང་བཅས་
པར་བསུབ་དུ་མེད་པའི་བྱས་རྩིས་ལྷབས་པོ་བཞག་པ་ལྟ་བུ་ནི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་གིན་
དུ་མཐོང་དགོན་པའི་བྱིར་རོ།

ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་བལྟས་ན་ལོ་ན་བཅུ་དྲུག་སོན་པའི་ཨ་མ་ཛོ་བ་
སྤྱོད་ཆེད་ཉིད་རྟོག་ཁྲིས་ཀྱིས་གཞོན་བཞིན་དཔུས་ཕྱོགས་རྒྱང་འགྲོས་བརྒྱབ་
ཅིང་། གཞིས་ཀ་དང་གདུང་རྒྱུད་ཀྱིས་མི་སེར་གཞོན་པའི་རྒྱབ་སྐྱོངས་ནི་མེད།
རྒྱ་ཤོར་གྱི་ཐོབ་དང་ཐམ་ག་འཕྱར་ཏེ་མི་དམངས་ཉམ་ཚུང་ལ་འཛིགས་སྤང་
སྐྱལ་བྱེད་ཀྱི་ལུང་ལས་ནི་བྲལ། ཟས་གོས་དང་ལོངས་སྟོང་ཀྱིས་འཁོར་ཆོགས་
བསྐྱེད་འགྲུག་བྱེད་པའི་འབྱོར་བ་ནི་མེད། དཀ་པོའི་དཔུང་ཤུགས་བསྐྱེད་དེ་ཡུལ་
ཁམས་ལ་བཅན་འཇུག་བྱེད་པའི་སྟོབས་ཤུགས་སྟགས་ཅི་ཡང་མེད་པར། རྩོ་
བོ་སུས་མཐོང་ན་མི་མཐུན་པ་མེད་པའི་རང་གི་སྟོ་གསུམ་གྱི་སྟོང་པ་ཚུལ་
བཞིན་བསྐྱམས་ནས་མི་ཆོགས་ཀྱི་སེམས་པ་རང་དབང་མེད་པར་བཀྲུག་ཅིང་།
རིས་མེད་རྩོས་ཆེན་ཅམས་པར་བཟད་རང་དང་ལྟ་བུ་མི་གཅིག་པའི་མཁས་

480 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་པོ་།

པར་གྲགས་པ་དག་ལའང་མིང་དངོས་དམར་རྩོམ་ཏུ་བཏོན་ནས་དགག་པ་
 རྒྱལ་མོ་ནམ་ཡང་མ་མཛད་པར། ལུང་རིགས་རྒྱ་མཚན་ཉག་ཅིག་ངངས་ཏེ་
 བ་རོལ་བའི་ལྷ་གྲུབ་སྲུང་སྐྱོང་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་བ་རོལ་དགག་ཡུལ་གྱིས་
 གཞུང་དོན་ངེས་པའི་མ་ཏོགས་པ་ལ་སྤྱོད་རྩིས་དང་། མོངས་པའི་གཡང་ས་དེ་
 ལས་སྐྱོབ་འདོད་ཀྱི་བཅེ་བས་ཀྱན་ནས་བསྐྱེད་སྤྱོད་ཏེ་གཞན་ལ་གྱུས་བཀྱར་ཁོ་
 བ་གཉེར་བས། སྐབས་དེའི་མཁས་པའི་གདན་ཁྲི་ལ་དབང་བའི་ཚྭ་གས་ལྷ་
 འགའ་ཞིག་གིས་ཀྱང་“རྩོམ་ཁ་བ་ལ་བྱང་རྒྱལ་གྱི་སེམས་མངའ་བས་ཚྭ་
 རྒྱ་མིན་”ཞེས་སོགས་གསུངས་ནས་ཁོང་གི་སྐྱོ་ཆེ་ཕྱི་ལ་བོར་ཐུག་ཀྱིས་མཁན་
 སུ་ཡང་མ་བྱུང་བ་ཉེ་མདོར་ན། ལྷ་སྐྱོམ་སྤྱོད་གསུམ་བཅུ་མས་ཆོས་དང་བཅས་
 པས་བོད་ཁམས་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་མི་དམངས་པལ་མོ་ཆེའི་སེམས་ཁམས་ལ་
 སྤྱང་ཆང་གི་མངར་ཁ་དང་མཚུངས་པའི་རིག་གཞུང་གསར་བ་དེས་དབང་
 བོ་ནམས་བྱུང་བར་བྱས་པ་ཡིན་ནོ།།

བཞི། རྩོམ་ཁ་བ་དང་བོད་ཀྱི་སྤྱི་དོན་གནས་བབ།

ཤར་ཚོང་ཁ་བ་སློབ་ཐོན་གྲགས་པ་དུས་གཏན་དུ་བོད་མི་ཡོངས་ཀྱིས་
 དམིགས་དཔེར་ལྷ་འོས་པའི་ཆོས་སྤུལ་བྱུང་གི་ནང་བ་སངས་རྒྱུས་པའི་ཆོས་
 ལུགས་པ་ཞིག་དང་། རྩོམ་རིག་པ། མཚན་ཉིད་པ། ལྷ་གྲུབ་སྐྱེ་བ་ཞིག་ཡིན་
 པར་མ་ཟད། སྤྱི་དོན་ཐོག་སྲུགས་རྒྱུང་རིང་བོར་གཟིགས་སྤུལ་པས། སྐྱེས་
 ཆེན་དམ་པའི་ཞལ་འབག་གི་པག་ནས་ལོ་རྒྱུས་ནག་རྫོང་གཏོང་མཁན་ཉུང་
 ཤས་དེ་དག་དང་ཡང་འདྲ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། སྐབས་དེའི་རྒྱ་ནག་མིང་རྒྱལ་རབས་
 ཀྱི་གོང་མ་ཡུང་ལོ་བྱ་བས་རྩོམ་ཁ་བའི་སྐྱོན་གྲགས་ཐོས་ཏེ། མི་དྲག་བཞིས་

སྒྲིབ་དང་ས་པའི་མི་གྲངས་བརྒྱུ་ཕྱག་དྲུ་མ་ཆེད་མངགས་ཀྱིས་རྒྱའི་ཕོ་བྲང་དྲུ་
གདན་ཞུ་ཞུས་ཀྱང་། རྒྱའི་རྒྱལ་པོ་ལ་བོད་ཀྱི་སྤྱོད་མས་བཀའ་ཆོས་གནང་བའི་
ཞལ་བཞེས་པར་ཟད། ཐ་ན་གདན་ཞུ་བ་ནམས་ལ་ཐུག་འདོད་ཅམ་ཡང་མ་
གནང་སྟབས། གདན་ཞུ་རྒྱ་མི་ནམས་ཀྱིས་རྗེའི་ཞལ་རས་ཅམ་ཡང་མ་མཐོང་
ན་ལས་དོན་གྱི་ཆ་ཤས་ཅམ་ཡང་མ་ཐུབ་པས་གོང་མས་ཉེས་ཆད་ཕོག་དོགས་
ཀྱིས་དུངག་དང་བཅས་རྗེ་སྤྱོད་མའི་སྦྱོན་བདག་གཙོ་བོ་དང་། སྤྱོད་མ་དེའི་བོད་
ཀྱི་སྦྱེ་སྦྱིད་དབང་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཆོན་དང་། དཔོན་ཆེན་ནམ་མཁའ་བཟང་
པོ་གཉིས་ལ་དོ་ཆེན་ཞུས་པ་བརྒྱད་ནས་ལྷུ་ཚུགས་མཐའ་ནན་བྱས་མཐར་
མཇལ་ཁ་ཅམ་གནང་ཡང་། རྒྱུང་ས་ནས་བོད་ཀྱི་དགེ་སྦྱོང་སྤྱོད་མོས་དམར་སེར་
ཀྱིས་སྦྱད་པ་ཞིག་རྒྱའི་རྒྱལ་སྦྱོན་དང་བཅུ་ལྔ་མོ། དམག་དཔུང་དང་གཡོག་
འཁོར་གྱི་དབུས་སུ་ཞུགས་ནས། མེ་ཉོག་ཡོངས་འཛིན་གྱི་གསོལ་ཇ་དང་། འབྲུ་
སྦྱོན་དང་སྦྱེའུ་མཐུད་ཀྱི་ཞལ་བས། རྒྱ་མོ་ན་རྒྱུང་མའི་བྲོ་གར་ལ་རོལ་རྒྱུ་འོས་བབ་
ཡི་ནས་མེད་ཁར། དེ་སྦྱོན་ནས་རྒྱ་སོག་གི་རྒྱལ་པོ་ཆོས་བོད་ཀྱི་སྤྱོད་མ་བསྐྱུ་
འགྲུག་གིས་བོད་ཁམས་ཟ་ཏམ་གྱི་དམིགས་ཡུལ་ཡོད་པ་མཁྱེན་ནས་རྒྱ་ཡུལ་
དུ་ཕེབས་རྒྱུ་ཞལ་བཞེས་གནང་མེད། འདིའི་སྐོར་“གསེར་ཡིག་པ་དྲུ་ཞིང་
བཞེས་མགོ་བྱས་བརྒྱུ་ཕྱག་མང་པོ་མངགས་བྱུང་བ་ལ། དང་པོར་རྒྱུང་བྱང་
དཔེན་པ་འདྲར་མདོན་རྒྱུང་བར་བཞུགས་ཏེ། གསེར་ཡིག་པ་ནམས་ལ་མཇལ་
དུ་མ་གནང་། རྗེས་སུ་མི་དབང་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཆོན་པས་གཙོ་མཛད། དཔོན་
ནམ་མཁའ་བཟང་པོ་དང་བཅས་པ་དོ་ཆེན་ལ་སྦྱོན་ནས། གསེར་ཡིག་པ་མཆི་
མ་བྱུང་ཞིང་། ཞུ་བ་ནན་གྱིས་སུལ་བས་སེ་རར་ཕེབས། མཇལ་ཁ་གནང་།
འབྲུལ་བ་ནམས་བཞེས། རྒྱ་ཡུལ་དུ་འབྱོན་པ་དགག་བྱ་ཆེ་ཞིང་དགོས་པ་རྒྱུང་
བའི་རྒྱ་མཆོན་དང་བཅས་པའི་ཞལ་ཏ་ནན་ཅན་ཞིབ་པར་བྱོན་ནས། སྦྱོན་

482 བདོ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

མ་རྒྱུངས་པར་གསེར་ཡིག་པ་རྣམས་ཕྱིར་ལ་ཐེགས།”ཞེས་གསལ་ཞིང་། སྲིད་
 འོན་ཀྱང་ལ་རབས་སུའང་“རྗེ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སློ་བཟང་གྲགས་པ་རྒྱའི་ཕོ་
 བྲང་དུ་གདན་ཞུའི་མི་སྣ་གསེར་ཡིག་པ་སྤྲ་རྗེས་བཏང་ཡང་། རྗེ་རིན་པོ་ཆེ་
 དཔེན་པ་ཁོ་ན་ལས་བསྐྱེན་བཀུར་སྟོན་གྲགས་ལ་མི་དགུས་ཤིང་། ལྷག་པར་
 ཆེན་ངོ་འཛིན་མཛད་རྒྱུར་གཏོང་ནས་མི་དགུས་པས་ཐོག་མར་མི་སྣ་རྣམས་
 ལ་མངལ་ཁ་མ་གནང་ཡང་།”ཞེས་གསལ་བའི་དཔེ་མཆོན་འདིའི་ཐོག་ནས་
 གསལ་བོར་མཐོང་ཐུབ་པ་ནི། སྐབས་དེ་དག་ཏུ་བོད་ལ་རྒྱས་ཀྱིས་ཤུགས་ཅི་
 ཅམ་ཐེབས་ཀྱིན་ཡོད་མེད་དེ་ཡིན། གལ་སྲིད་དེ་སྐབས་བོད་ལ་རྒྱས་སྤངས་
 འཛིན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ན། རྒྱ་ནག་མིང་རྒྱལ་སློན་དམག་དཔུང་དང་བཅས་
 པས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚན་ཞིག་ལ་བཀའ་རྒྱ་གཏོང་མི་ཐུབ་པ་གལ་སྲིད་སྟམ་མོ།།

མཐའ་དོན་གདན་ཞུ་བ་ཐའི་ཀྱེན་དང་ཉོ་ཁུ་བྱེན་སོགས་ཀྱིས་རྗེ་སྤྱི་མ་
 ཉིད་མ་ཐེབས་ཀྱང་ཆོས་གསུང་མཁན་གྱི་སྤྱི་མ་གཞན་ཞིག་མངག་གཏོང་
 གནང་བའི་རེ་བ་ཡང་ཡང་ཞུས་པས། སྤྱིར་རྗེ་སྤྱི་མ་འདི་ལ་བྱམས་སྒྲིང་རྗེ་དང་
 བྱང་ཚུབ་གྱི་སེམས་བཅོས་མིན་དུ་མངའ་སྟོབས། སེམས་ཅན་གྱི་དོན་ཕྲ་མོ་
 ཅམ་ཡང་བྱད་དུ་མི་གསོད་པས་ན་རང་གི་དངོས་སློབ་བྱམས་ཆེན་ཆོས་རྗེ་ཤུག་
 ཡེ་ཤེས་རྒྱ་ཡུལ་དུ་ཆོས་གསུང་མཁན་ལ་མངག་གཏོང་གནང་བ་ཡིན། རྒྱ་
 མཆོན་འདིའི་ཐོག་ནས་ཤར་ཚོང་ཁ་བ་ཆེན་པོའི་སྲིད་དོན་གྱི་གཟིགས་རྒྱུ་
 ཅི་ཅམ་རིང་མིན་ཤེས་ཐུབ་ཅིང་། སྐབས་དེར་ཁོང་གིས་རྒྱའི་གོང་མ་ལ་གནང་
 བའི་ཡི་གེ་དེར་བལྟས་པས་ཀྱང་ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་བསམ་འདུན་གཅིག་སུ་ལ་ཞལ་
 འཕང་མཛད་པ་ལས་སྲིད་དོན་གྱི་མདོ་ཅི་ཡང་ཤོར་དུ་བཅུག་མེད་པ་ཤིན་ཏུ་
 གསལ་བ་ཡིན་ནོ།།

ལྷ་བ། གསོན་ཤུགས་ལྷན་པའི་རྩིས་ ཁ་བའི་བསྟན་པ།

གཅིག དབྱུང་གཙང་ཏྲུ་རྩིས་ཁ་བའི་དངོས་སྟོབ་ཏྲུ་རྩིས་ཁ་བའི་
བཏུང་པའི་དཔྱད་སྟོན་ཁྲི་བཞག་

༡། རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ས་གྲང་ཉེ་སྟེ་ལོ་༡༤༠༩ ལོར་རྩིས་ཁ་བ་ཆེན་
པོས་ཞུ་མེད་བསྟན་པའི་འབྱུང་ཁུངས་འབྲོག་རི་པོ་དགེ་ལྷན་ནམ་པར་རྒྱལ་
བའི་སྤྱིང་ཐུག་འདེབས་མཛད།

༢། རབ་བྱུང་བདུན་པའི་མེ་སྤེལ་ཉེ་སྟེ་ལོ་༡༤༡༦ ལོར་རྩིས་ཁ་བའི་དངོས་སྟོབ་
འཇམ་དབྱངས་ཆོས་རྩིས་ཁ་བའི་དཔྱད་སྟོན་ཁྲི་བཞག་དཔལ་ལྷན་པས་འབྲས་སྤྱངས་བཏབ།

༣། རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ས་གྲང་ཉེ་སྟེ་ལོ་༡༤༡༩ ལོར་རྩིས་ཁ་བའི་དངོས་སྟོབ་
མཁས་གྲུབ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་གིས་རྒྱལ་ཆེ་དཔལ་འཁོར་ཆོས་
སྟོན་བཏབ།

༤། རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ས་གྲང་ཉེ་སྟེ་ལོ་༡༤༡༩ ལོར་རྩིས་ཁ་བའི་དངོས་སྟོབ་

484 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

བྱམས་ཆེན་ཆོས་རྒྱུ་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་སེར་ཐེག་ཆེན་སྤྱིང་བྱེད།

༥། རབ་བྱུང་བདུན་པའི་མེ་ལོས་ཏི་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༧ ལོར་རྒྱའི་དངོས་སྒྲོབ་
དགེ་འདུན་གྲུབ་པས་བཀའ་ཤིས་ལྷན་པོ་བྱེད།

༦། རྒྱུ་དངོས་ཀྱིས་ཐུག་འདེབས་མཛད་པ་གསང་སྤྲུགས་མཁར།

༧། གསང་སྤྲུ་ར་བ་སྟོན་པ། ཐོག་མར་ས་ལུགས་ཀྱི་བཤད་བྱ་ཞིག་ཡིན་
ཀྱང་། རོང་སྟོན་གྱི་སྒྲོབ་མ་མཁུན་རབ་དབང་ཐུག་གཤམ་པ་སེང་གེ་བྱ་བ་རྒྱའི་
སྒྲོབ་མར་འདུས་གིང་། ཕྱིས་རིམ་གྱིས་དགེ་ལུགས་སུ་གྱུར།

༨། ལྷས་བྱ་དགོན། སངས་རྒྱུས་དཔོན་གྱི་བྱ་ཆེན་སངས་རྒྱུ་ར་བ་སྟོན་པས་
བྱེད་ཀྱང་། རྒྱུ་ཞབས་ཀྱིས་བཅགས་གིང་ཆད་མ་ནམ་འབྲེལ་གྱི་ཆོས་འཁོར་
སྟོར་བའི་རྒྱུ་གྱིས་རང་ལུགས་ཀྱིས་དགེ་ལུགས་སུ་གྱུར།

༩། སྟོར་མོ་ལུང་། དང་ཐོག་སྤུལ་ཏི་དབྱ་བཅོམ་པ་དབང་ཐུག་ཚུལ་ཁྲིམས་
ཀྱིས་བྱེད་ཀྱང་། སྤུལ་ཏི་དབྱ་བཅོམ་པའི་བཤད་རྒྱུ་འཛིན་པ་བཀའ་བཞི་
སྟོ་གསལ་ལས་རྒྱུ་མས་འདུལ་བའི་བཤད་སྟོལ་གསན་ཅིང་། བཀའ་བཞི་
སྟོ་གསལ་བའི་དཔོན་པོ་མཁན་ཆེན་ཆོས་རྒྱལ་བྱ་བ་རྒྱའི་དངོས་སྒྲོབ་ཏུ་གྱུར་
ནས་དགེ་ལུགས་སུ་འགྱུར་བ་ཡིན་ནོ།

༡༠། དགའ་བ་གདོང་། ཞིག་པོ་ཤེས་རབ་པ་བྱ་བས་བྱེད་ཀྱང་། རྒྱུ་ཅོང་
ཁ་བ་ཆེན་པོ་དང་སྤུལ་ཏི་དབྱ་མ་གཉིས་རྒྱུ་རིང་བཞུགས་པའི་གདན་ས་ཞིག་
ཡིན།

༡༡། སྟོན་ལུང་རྒྱ་བཟང་། རྒྱའི་དངོས་སྒྲོབ་ཤེས་འབྱུང་སྟོ་ཐོས་ཀྱིས་བྱེད།

༡༢། སྟོས་རྒྱལ་བ་ལྷ་ནང་བས་དཔོན་རྒྱུ་ལྷ་བ་དབང་གི་རྒྱལ་བོས་སྤྱིད་
སྤྱད་གེ་རེར་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས། དེའི་རྒྱུ་འཛིན་ཕྱི་མ་སངས་རྒྱུས་
དབང་ཐུག་བྱ་བ་རྒྱའི་དངོས་སྒྲོབ་ཏུ་གྱུར་ནས་གྲུབ་མཐའ་དགེ་ལུགས་སུ་གྱུར།

༡༩། རྒྱུད་ཤོད་གེ་རེ་དགོན། རྩེ་དེ་སྤོ་སྤོ་བ་ཀའ་བཞི་བ་ཀྱན་དགའ་
མགོན་པོས་བཏབ།

༢༠། རྒྱུ་མ་རིན་ཆེན་སྒྲུང་། དགེ་བཤེས་སྒྲེ་བུར་བའི་སྤོ་བ་མ་གྱིས་སྤོ་བ་གཞོན་
བྱ་གཤམ་པས་བཏབ། ཕྱིས་གདན་ས་བ་སྤོ་གོས་རྒྱལ་མཆན་བྱ་བ་རྩེ་དེ་སྤོ་
སྤོ་བ་དུ་གྱུར་ནས་བྱུ་མཐའ་དགེ་ལུགས་སུ་གྱུར།

༢༡། བཙུན་མོ་ཆལ་གྱི་ཆོས་སྒྲེ། རྩེ་དེ་སྤོ་སྤོ་བ་འདུལ་འཛིན་པ་གཤམ་
པ་རྒྱལ་མཆན་གྱིས་བཏབ། བེ་མེར་བེ་ཅིན་དཔར་མ་ཤོག་དོས་༢༢ ན། སྤོང་
སྤོང་ཡོན་རྒྱལ་པ་དེའི་སྤོ་སྤོ་བ་སྤོ་བ་ཤད། འདི་བས་གདན་ས་མཛད་ཡོད་ཆོད།

༢༢། ཉི་ལྷེ་སྤོ་སྤོ་བ་སྤོ་བ་སྤོ་བ་དཔའ་ཆེན་པོས་བཏབ།

༢༣། མས་རྩོ་ཆ་དཀར་དགོན། རྩེ་དེ་སྤོ་སྤོ་བ་སྤོ་བ་སྤོ་བ་གཤམ་གཤམ་པ་རྒྱ་
མཆོས་བཏབ།

༢༤། རྒྱུ་མ་རིན་ཆེན་བྲག་དགོན་པ། རྩེ་དེ་སྤོ་སྤོ་བ་ཉན་པོ་ཤུ་གྲུ་རྒྱལ་
མཆན་པས་བཏབ། ཉན་པོ་བ་འདི་གཏེར་ལུང་ནས་འཁྱུངས་པའི་ཉན་པོ་ཤུ་གྲུ་
རྒྱལ་མཆན་ཡོན་ནས་བཏབ། ཉན་པོ་ཤུ་གྲུ་རྒྱལ་མཆན་པ་ཉན་པོ་དགོན་པའི་
གདན་རབས་སུ་འདྲུང་འབྱུང་།

༢༥། འབྲོང་སྤོང་། བེ་མེར་དུ་ཉན་པོ་ཤུ་གྲུ་རྒྱལ་མཆན་གྱིས་བཏབ་པར་
བཤད།

༢༦། འབྲི་གུང་གི་ཆོས་སྤོ་སྤོ་བ་སྤོ་བ་སྤོ་བ་གཤམ་གཤམ་པ་
རྒྱ་མཆོས་བཏབ། ཕྱིས་བྱུ་མཐའི་ཕྱོགས་རིས་གྱིས་གཏོར་ནས་བྱང་ལྷལ་ཅམ་
ལས་མེད་ཅེས་སྤོ་སྤོ་བ་སྤོ་བ་པས་གསུངས།

༢༧། ཡང་དགོན་རི་ཁྲོད། གནས་འདིར་རྩོམ་ཁ་བ་སྤོ་བ་ཡུན་རིང་
གནང་ཞིང་། བྱང་རྒྱལ་ལམ་གྱི་རིམ་པ་སོགས་ལེགས་བཤད་མང་པོ་བཙུམས་

486 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ས་བྲག་མེང་གེའི་ཞོལ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་པར་སྡེ་སྤྱིད་གསུངས།

༡༡། སྤྱངས་ཤོད་འབའ་ཆག་ཆོས་སྡེ། རྗེའི་དངོས་སློབ་སེམས་དཔའ་ཆེན་
པོ་རྒྱལ་མཆོན་གྲགས་བཟང་བས་བཏབ། གནད་རབས་སུ། ཅོ་ནེ་བཞེས་
གཉེན་གྲགས་པ་བྱ་བ་ཞིག་འབྱུང་།

༡༢། སྤྱངས་ཤོད་དཔལ་འབར་སྐང་། རྗེའི་དངོས་སློབ་མངའ་རིས་པ་
བསོད་ནམས་རིན་ཆེན་གྱིས་བཏབ།

༡༣། སྒྲག་ཕུ་ཆོས་སྡེ། རྫོ་བོ་རྗེའི་སློབ་མ་རིན་ཆེན་སྟོང་པོ་བྱ་བས་བཏབ།
ལ་མང་པོ་སོང་བའི་རྗེས་སུ་ཀུན་དགའ་དོན་གྱུབ་བྱ་བ་རྗེའི་དངོས་སློབ་དུ་གྱུར་
ནས་དགེ་ལུགས་པ་ཆགས།

༡༤། རྗེང་སྤྱི་ལྷ་ཁང་། ལྷ་ཆེན་དཔོངས་པ་རབ་གསལ་གྱི་སློབ་མ་གར་མི་
ཡོན་ཏན་གཡུང་རྒྱུད་གིས་བཏབ། རྗེ་ཅོང་ཁ་བས་ཞིག་གསོ་མཛད་དེ་མཁན་
པོ་བསྐྱོས། བདེ་སྐྱོད་པ་སློ་གྲོས་མེང་གེ་བྱ་བ་ཞིག་འདིའི་གདན་ས་བ་མཛད་
འདུག

༡༥། འོལ་དགའ་བསམ་སྤྱིང་། ལྷ་མ་པོ་བས་སྐྱུབ་པ་མཛད་ཅིང་འབྲི་གུང་
གདན་ས་ཐེལ་རྟོགས་ལྷན་མི་བརྒྱད་ཀྱིས་མཆོད་ཁང་བཞེངས།
རྗེ་ཅོང་བ་བཞུགས་ནས་ཆོས་གསུངས་གིང་། གསང་འདུས་སྐོར་གྱི་བསྟན་
བཅོས་མཛད་ནས་དགེ་ལུགས་པར་གྱུར།

༡༦། རྒྱ་བཟང་དཔོན། རྗེ་ལྷ་མས་ཞབས་གྱིས་བཅགས་གིང་། རྗེའི་དངོས་
སློབ་གྱུབ་ཆེན་ནམ་མཁའ་རྒྱལ་མཆོན་དང་། རྒྱུད་ཆེན་བསོད་ནམས་སློ་གྲོས་
གྱིས་བཏབ།

༡༧། ཉི་མ་སྤྱིང་། རྗེའི་དངོས་སློབ་འཁོར་དག་པ་ནམ་བརྒྱད་ཀྱི་ནང་ཆོན་
རྣལ་འབྱོར་བ་བྱང་རྒྱུ་མེང་གེས་བཏབ།

༡༧། རི་པོ་གསེར་སྤིང་། རྩོམ་མའི་གསལ་ང་བ་ཡོན་ཏན་སློ་བྱས་ཀྱིས་
བཏབ།

༡༨། བྱ་འོར་དགོན། པོ་ཏོ་བའི་སློབ་མ་སྦྱོར་ཆོས་འབར་གྱིས་བྱ་བས་བཏབ།
རྩོམ་ཁ་བ་འདིར་བཞུགས་ནས་འདུལ་བ་གསན་ཅིང་། བསྟན་བཅོས་ཀྱང་
མཛད།

༡༩། ཏེན་ར། པོ་ཏོ་བའི་སློབ་མ་སྦྱོར་འདུལ་བ་ཆེན་པོས་དགོན་པ་བཏབ།
ཕྱིས་ཡེ་ཤེས་དཔལ་བྱ་བ་ཞིག་རྩེའི་དངོས་སློབ་ཏུ་གྱུར་ནས་དགེ་ལུགས་སུ་གྱུར་
ཅིང་། ལྷ་མ་འདི་རྩེའི་དངོས་སློབ་ཁྱིལ་འདྲེགས་པའི་ལྷ་མེད་བཞིའི་ནང་གི་
གཅིག་ཡིན་པར་བཤད།

༢༠། བྱང་ཐང་ཆོས་སྡེ། རྩེའི་དངོས་སློབ་ཆོས་རྩོམ་ཞེ་བཞིའི་ཡ་གྲུལ་བྱང་ཐང་
ཆོས་རྩོམ་མཛད་པ་དཔལ་གྱིས་བཏབ།

༢༡། ལྷོ་བྲག་བཟོ་བ་དགོན། བྱུང་བུ་མཁན་ཆེན་ལྷ་བ་རྒྱལ་མཆན་གྱིས་
བཏབ། ཕྱིས་ལྷོ་བྲག་གྲུབ་ཆེན་ནམ་མཁན་རྒྱལ་མཆན་དགྲང་ལོ་བདུན་ཅུ་
བ་སྟེ། རྩོམ་མ་དགྲང་ལོ་སོ་དགུ་བཞིས་དུས་མངལ་ནས་བཀའ་གདམས་དང་
བྱག་རྩོར་གྱི་ཆོས་སྦྱོར་གསན་ནས་བཟོ་བ་མཛད་པས་ཆོས་སྡེའི་མིང་ལ་བཟོ་
བ་དགོན་ཐོགས་ཤིང་དགེ་ལུགས་སུ་གྱུར།

༢༢། གཏམ་བུལ་བཟ་ཤིས་སྤིང་། རྩེའི་དངོས་སློབ་འཕྱོང་རྒྱས་པ་མགོན་
པོ་བྱང་རྩེའི་གྱིས་བཏབ་པར་གྲགས།

༢༣། ཆོས་གྲུ་ཆེན་པོ་ཅེས་དང་། ལྷ་མེས་ཀྱི་གདན་སར་ཏའི་སི་བྱང་རྩེའི་རྒྱལ་
མཆན་པས་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས་ནས་འབྲི་བྱང་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་
གདན་ས་གཙོ་བོ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་། རྩོམ་ཁ་བས་ཅེ་ཐང་ནས་མདོ་སྡེ་གས་ཀྱི་
ཆོས་འཁོར་སྦྱོར་སྐབས། དགེ་འདུན་པ་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱིས་སྤུལ་བ་བཞིན། བྱང་

488 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

མ་བ་བྱ་བ་རྗེ་ལ་ཚོད་པ་བྱེད་དུ་ཕྱིན་སྐབས་ནམ་འགྲེལ་ཚད་མ་གྲུབ་པའི་
ལེའུའི་ལུགས་འབྱུང་ལྡན་གི་སྒྲོར་འཆད་པ་གསན་ནས་ལྡན་མེད་གྱི་དད་པ་
སྦྱིས་ཏེ་དངོས་སློབ་དུ་གྱུར།

༡༥། འཕྱོས་བདེ་བྱམས། རྗེའི་དངོས་སློབ་བསོད་ནམས་རིན་ཆེན་གྱིས་
བཏབ།

༡༦། རི་བོ་ཚོས་སྤྱིང་། རྗེའི་དངོས་སློབ་སྦྱན་གཡས་པ་ཚོས་རྗེ་དོན་གྲུབ་
དཔལ་བས་བཏབ།

༡༧། ལམ་རིམ་ཐེག་ཆེན་སྤྱིང་། ཚུལ་བཟང་བས་བཏབ་ཀྱང་། རྗེའི་དངོས་
སློབ་གཞོན་རྒྱ་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་ལམ་རིམ་གསུངས་པས་དགོན་མིང་དུ་ཆགས་
ཤིང་དགེ་ལུགས་པར་གྱུར།

༡༨། མོན་མཁར་ཕྱུགས་དགོན། རྗེའི་དངོས་སློབ་སྦྱན་སྲ་བསོད་ནམས་
རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བཏབ། འདི་བའི་མཚན་ལ། སྦྱན་སྲ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་
མཚན་དང་། ལྷ་གཟུགས་རས་པ། ཉེར་གཉིས་པ་རིན་པོ་ཆེ་ཞེས་གྲགས་པར་
བཤད།

༡༩། མོན་མཁར་དགའ་ལྡན་ལྷ་སྤྱིངས། རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་བཀྲ་ཤིས་གདོང་དུ་
ཐེབས་སྐབས་ཆགས་པར་གྲགས།

༢༠། གྲུ་རི་བོ་ནམ་རྒྱལ། རྗེའི་དངོས་སློབ་གནས་བརྟན་དགེ་འདུན་རྒྱལ་
བོས་བཏབ།

༢༡། གཙང་བོ་བྱང་ཁ་མདོ་སྤྱགས་སྤྱིང་། རྗེའི་དངོས་སློབ་བྱང་ལེམས་ཀྱན་
དགའ་བཟང་བོས་བཏབ།

༢༢། འོན་དགའ་ལྡན་ཚོས་འཁོར་སྤྱིངས། རྗེའི་དངོས་སློབ་འོན་པ་ཚོད་
སྤྱག་གྲགས་པ་འབྱུང་གནས་ཀྱིས་བཏབ།

༤༤། རོང་བྱམས་སྤྱིང་ངམ་བྱམས་ཆེན་ཆོས་སྟེ། རྩེ་དངོས་སྟོབ་སེམས་
དཔལ་ཆེན་པོ་གཞོན་ནུ་རྒྱལ་མཆོག་གིས་བཏབ།

༤༥། རོང་གི་ལྷན་བསྐྱོད་སྟེ། རྩེ་དངོས་མཁས་གྲུབ་རྩེ་གཙུང་པོ་བ་
སྐྱོད་ཀྱི་རྒྱལ་མཆོན་བཞུགས་གནས་ལ་དགོན་པ་ཆགས།

༤༦། བཞད་གྲུ་ཆང་ཆེན་མོ། རྩེ་དངོས་སྟོབ་ཀྱན་མཁྱེན་གྲགས་པ་བཟང་
བོས་བཏབ།

༤༧། བཞད་སྟེང་ཁ་དགོན། རྩེ་དངོས་སྟོབ་རྩེ་བཙུན་ཤེས་རབ་སེང་གེས་
བཏབ།

༤༨། ཉ་ནག་ཁ་ལ་དགོན་པ། རྩེ་དངོས་སྟོབ་རྟུ་གྲགས་པ་མགར་སྟོན་བྱང་
ཚུབ་དཔལ་བས་བཏབ།

༤༩། རི་ཁུད་དགོན། བཞུན་པ་ཐུ་དར་སྐབས་ལོ་ཆེན་བེ་རོས་བཏབ་པར་
གྲགས་ཤིང་། ཕྱིས་རྩེ་དངོས་སྟོབ་དགེ་འདུན་གྲུབ་པ་སོགས་ཀྱིས་སྟོན་ལམ་
ཆེན་མོ་སོགས་བཙུགས་ནས་དགེ་ལུགས་སུ་རྒྱུར།

༥༠། ཀ་ལིང་བ་ངག་དབང་གྲགས་པའམ་གྱ་གེ་ངག་དབང་གྲགས་པ་
དབུས་སུ་ཐེབས་ནས་རྩོམ་ཁ་བའི་དངོས་སུ་རྒྱུར་ནས་དམ་ཆོས་དཔག་མེད་
གསན་ཅིང་། སྤར་མངའ་རིས་སུ་བྱོན་ནས་གྱ་གེ་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་གདུང་རྒྱུད་བཟ་
ཤིས་འོད་སྟེང་། བློ་རྒྱལ་འོད་སོགས་སྟོབ་མར་འདུས་ནས་དགེ་ལུགས་
སུ་རྒྱུར་ཅིང་། གྱ་གེ་ངག་དབང་གྲགས་པ་ཁོང་མཐོ་ལྡིང་གསེར་གྱི་ལྷ་ཁང་གི་
གདན་སར་བསྐྱོས་ཤིང་། སྟེ་སྟོན་སངས་རྒྱལ་པས་འདི་ལ་མཐོ་ལིང་ཟེར་བ་
མ་དག་པར་གསུངས།

༥༡། ཚུ་བོ་སི་རྟེ་རྒྱུད་ཀྱི་མངའ་རིས་མང་ཡུལ་གྱི་བློ་སྐྱོད་སྟེ། རྩོམ་
ཁ་བའི་དངོས་སྟོབ་སྟོན་ཤེར་བཟང་གི་དཔོན་པོ་དཔལ་ལྷན་ཤེས་རབ་ཀྱིས་

490 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

བཏབ།

༥༣། ཉང་པོ་རི་ཁ་ཆོས་སྡེ། དགེ་བའི་བཤེས་གཞིན་རི་ཁ་བ་ཆེན་པོས་བཏབ་
ཀྱང་། ཕྱིས་རྗེའི་དངོས་སྟོབ་གྲགས་པ་འོད་ཟེར་གྱིས་དགེ་ལུགས་སུ་བསྐྱུར།

༥༣། ཉང་པོ་སངས་སྐར་ཐེག་ཆེན་ཆོས་འཁོར་གླིང་། རྗེའི་དངོས་སྟོབ་སེམས་
དཔའ་ཆེན་པོ་ཆོས་འཕགས་པས་བཏབ།

༥༤། ཉང་སྟོད་འབྲས་དགེ་འདུན་སྐར་། རྗེའི་དངོས་སྟོབ་སེམས་དཔའ་
ཆེན་པོ་ཆོས་འཕགས་པས་བཏབ།

༥༥། ལྷ་རུ་བ། རྗེའི་དངོས་སྟོབ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་ཆོས་འཕགས་པས་
བཏབ་ཅིང་།

༥༦། བཀྲ་ཤིས་ཆོས་འཁོར་གླིང་། རྗེའི་དངོས་སྟོབ་རྟོགས་ལྡན་སངས་རྒྱས་
དཔལ་བཟང་གི་སྤྱས་འཕགས་པ་ལྷས་བཏབ།

༥༧། འབྲུ་ཤལ་དགོན། རྗེའི་དངོས་སྟོབ་རྫོག་དན་པའི་མི་ངོ་རྒྱ་བ་བཟང་
པོས་བཏབ།

༥༨། ཡོང་ཡུལ་ཆབ་ནག་རི་པོ་དགལ་ལྡན་གླིང་། རྗེའི་དངོས་སྟོབ་གོང་པོ་
རྫོག་པ་ལྡན་པ་དར་རྒྱས་གྱིས་བཏབ།

གཉིས། ཁམས་ཁུལ་དུ་རྗེའི་དངོས་སྟོབ་ནམས་གྱིས་
བཏབ་པའི་དགོན་པ་ཁག

༡། སྟོ་འཕོར་འགྱིར་ཉི་སྐར་། རྗེའི་དངོས་སྟོབ་སངས་རྒྱས་དཔལ་བཟང་
གིས་བཏབ།

༢། བྱང་བར་ལ་སྟོད་དགོན། ཀམ་པ་ཤིས་སྐྱབ་སྟེ་ཆུང་དུ་ཞིག་བཅུགས་

པ་རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་གསེར་གོང་དཔོན་པས་དགེ་ལུགས་སུ་བསྐྱར་ནས་
བསྐྱངས།

༡། རྫོང་འཛོལ་ཤད་སྐྱབ་དར་རྒྱས་བདེ་ཆེན། རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་གཙང་
བ་སངས་རྒྱས་རྒྱས་དཔལ་བཟང་གིས་བཏབ།

༢། ལུག་ཡང་སྤང་དགོན། རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་སྒོ་གྲོས་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་དགེ་
ལུགས་སུ་བསྐྱར་ནས་བསྐྱངས།

༣། རྒྱང་ཆང་དགོན། རྫོང་མའི་བསྐྱབ་སྟོན་ལྷ་ར་གཟེར་ཆེན་པོས་སྒོ་
བཟང་རྒྱལ་བྱ་བ་བསྐྱོས་ཏེ་བསྐྱངས།

༤། འཛོམ་དགོན། རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་ཏུ་གྲགས་པ་གྲུང་དམར་སྤང་ཆེམས་
རིན་པོ་ཆེས་བཏབ།

༥། རྫོང་ལྷ་དགོན། རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་དཀའ་བཞི་བ་རིན་ཆེན་པས་བཏབ།
དར་རྒྱས་དེ་ཙམ་མ་བྱུང་བས་རྫོང་མའི་བཀའ་བཞིན་སྐྱེས་དཔལ་འབྱོར་སུན་
ཆོགས་བྱ་བ་ཐོ་བཅུན་གསར་སྤྱད་པར་བསྐྱོས་ཏེ་བསྐྱངས།

༦། དབུ་ནགས་དགོན། རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་ཆ་ལས་པ་དགོན་དར་བས་ཆང་
བཏིང་།

༧། རྒྱང་འབུམ་སྐྱར་དགོན། རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་དབུ་རྣམ་བཟང་བྱ་བས་
སྤོང་མོ་གཏེ་འདམ་ཟེར་བ་བཏབ།

༨། འཕར་བ་རིན་ཆེན་སྤང་། རྫོང་བུ་ཆེན་སྒོ་བ་དཔོན་དཀའ་བཅུ་མཁའ་
བཟང་པོས་བཏབ།

༩། སྐར་རོང་མཆན་ཉིད་གྲ་ཆང་། རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་འགབ་དགོན་མཆོག་
སངས་གས་བཏབ།

༡༠། རྒྱག་ཆང་དགོན། རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་ཀ་གོ་རེ་ཤུ་བཅོན་འགྲུས་གྱིས་

492 བདེ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིའི་གཞུང་ཤིང་།

བཏམ།

༡༩། བྱལ་པ་དགོན། རྗེའི་བྱ་ཆེན་བྱལ་ཏོག་རྒྱ་ལམ་པ་རྒྱལ་མཆན་འོད་ཟེར་
གྱིས་བཏབ།

༡༧། འར་ཁུར་ལྷག་དགོན། རེའི་དངོས་སྟོབ་ཏུ་བྱགས་པ་ཙུག་སྟོབ་
དཔོན་དཔོན་པོས་བཏབ།

༥༥ ཆབ་མདོ་བྱམས་པ་སྤིང་། རྗེའི་ཡུང་བསྟན་ལྟར་རྗེའི་དངོས་སློབ་བྱང་
སེམས་ཚིག་རྗེ་ཤེས་རབ་བཟང་ལོས་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ཤིང་གི་དང་མེ་སྤྲུལ་
གང་རྒྱུང་ལ་བཏབ།

༡༦། ས་སྒྲང་དགོན། རེའི་དངོས་སྒྲོབ་མཁའ་སྤྱོད་ནམ་མཁའ་རྒྱལ་མཚན་
གྱིས་བཏབ།

ལ། མེ་མདའ་དགོན། རེའི་དངོས་སྒོ་བ་རྒྱ་བ་གཤམ་པ་བྱ་བས་ཉ་ལམས་
དགོན་ཞེས་པ་བཏབ།

༡༥། སྒང་མིང་དགོན། རྗེའི་ཆུ་མ་དཔྱིད་ཕུལ་དུ་བྱུང་བའི་སྟོབ་མ་གཉིས་
 གྱི་ཡ་གྲུལ། ཞང་ཞུང་བ་ཆོས་དབང་གྲགས་པས་བཏབ།

༡༩། དགོན་ལུང་། རྗེའི་དངོས་སྟོབ་གཙང་བ་བཙོན་འགྱུས་བཟང་པོས་
བཏབ།

༡༠། མིག་ཚོས་རྫོང་། རྫོང་དངོས་སྒྲོབ་ཞང་ཞུང་ཚོས་དབང་གྲགས་པས་
བཏབ།

༡༡། ཉགས་ཤོད་སྤྱི་མཐུན་མདའ་རྣམ་རྒྱལ་དཔལ་འབར། རྗེའི་དངོས་སློབ་ཞང་
ཞུང་བ་ཆོས་དབང་གྲགས་པ་བཏབ།

༡༩། བྱག་ཐང་དགོན། རྗེའི་དངོས་སྟོང་གྱུ་སྟོན་སྟོང་ཐང་བྱག་ས་པས་
བཏབ།

༡༩། ཀར་ཤོད་དགོན། རྫོང་དངོས་སློབ་ཏུ་གྲགས་པ་བཟ་ཤིས་རྒྱ་མཚོས་
བཏབ།

༢༠། ཁྱི་རྩོད་དགོན། རྫོང་དངོས་སློབ་ཞང་ཁྱུང་ཚོས་དབང་གྲགས་པས་
བཏབ།

༢༡། ལྷམ་མདའ་དགོན། རྫོང་དངོས་སློབ་མཁན་ཆེན་བཟ་ཤིས་རྒྱ་མཚོས་
བཏབ།

༢༢། བྱང་ལྷ་རི་འགོ་བདེ་ཆེན་སྤང་། རྫོང་དངོས་སློབ་ཀྱི་ནང་ནས་ཁྱི་རྩོད་
མཛེས་པའི་སླ་ཆེན་བཞིའི་ཡ་གྲུལ་གྱི་ཕྱི་དཔལ་ལྷན་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་བཏབ།

ད་དྲུང་ཏ་ཅང་ཞིབ་ཚགས་པའི་ལུགས་སུ་བྱས་ན། འཇམ་དབྱངས་
ཚོས་རྫོང་གིས་དཔལ་ལྷན་པ་དང་། རྒྱལ་བ་དགེ་འདུན་གྲུབ། བྱང་རི་རྒྱལ་
མཚན་བཟང་བོ་སོགས་རྫོང་དངོས་སློབ་བྱ་ཆེན་དག་གི་སློབ་མར་གྱུར་པ་
འགའ་ཞིག་གིས་བཏབ་པའི་དགོན་སྡེ་སྐོར་རེ་འདུག་མོད། དེ་དག་གིས་རྫོང་
ཞབས་ཟིན་ཡོད་མེད་དང་རྫོང་དངོས་སློབ་ཏུ་གྱུར་ཡོད་མེད་གསལ་བོར་མ་
ཤིས་པས་འདིར་བྲངས་མེད།

གང་ལྟར་སྡེ་སྤྱིད་ཀྱི་བེ་མེར་ལྟར་ན། ཁམས་ཕྱོགས་སུ་དགེ་ལུགས་པའི་
དགོན་པ་ཆེ་ཆུང་གངས་ཧམ་ཡོད་འདུག་ཅིང་། ཕྱིས་དེ་ལས་ཀྱང་མང་དུ་
ཕྱིན་ཡོད་པ་སློས་མ་དགོས་མོད། ད་ནི་རྒྱ་དམར་གྲུང་ཁན་གྱིས་དགོན་སྡེ་དེ་
དག་རྩ་གཏོར་བཏང་སྟེ། བྱལ་མེད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་དེ་དག་གི་དཀར་ཆག་སྤྱིག་
བཞིན་པའི་སྐབས་སོ།

494 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་ཤིང་།

གསུམ། རྗེའི་དངོས་སློབ་མཛད་སྤྱད་ཀྱི་སྒྲིམ་ཆེན་ཁག་ཅིག

༡། རྗེའི་དངོས་སློབ་ཟེ་ན་ཆོས་འཕགས་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་སྐྱེ་འབྲུམ་ས་ཆར་ཟེ་
བ་བསམ་འགྲུབ་སྤྲིང་བཏབ།

༢། རྗེའི་དངོས་སློབ་ཟེ་ན་ཆོས་རྗེ་དཔལ་ལྷན་བཀྲ་ཤིས་གྱིས་རབ་བྱུང་
བདུན་པའི་མེ་བྱ་སྒྲིལ་༡༤༡༢ ལོར་ཟེ་ན་རྩ་ལྷན་གྱུབ་བདེ་ཆེན་སྤྲིང་བཏབ།

༣། རྗེའི་དངོས་སློབ་ཆ་ཁོ་ངག་དབང་ཤུགས་པ། རབ་བྱུང་བདུན་
པའི་ལྷགས་སྟག་སྒྲིལ་༡༤༡༠ ལོར་མདོ་སྐྱོད་དུ་ཕེབས།

༤། རྗེའི་དངོས་སློབ་རོང་ཆེན་ལྷགས་ནག་པས་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་རྒྱ་
འབྲུག་སྟེ་སྒྲིལ་༡༤༡༣ ཆ་ཁོ་ཀ་ལ་རིའི་རི་ཁྲོད་བཏབ།

༥། རྗེའི་དངོས་སློབ་ཞལ་བཀྲར་སྐྱ་མ་ཉྟག་རུ་ཁྱེལ། འདི་བ་བྱམས་ཆེན་
ཆོས་རྗེའི་སྐྱེ་འཁོར་དུ་རྒྱ་ནག་ལ་ཕེབས་ཤིང་། ཕྱིས་ནོར་གཙང་གི་སྐྱག་ཆང་
སྟོམ་གྱ་བཟུང་ནས་བཞུགས་ཚུལ་ཨ་ལགས་ཞལ་བཀྲར་ཆང་གིས་གསུངས་པ་
དངོས་སུ་ཐོས་ཤིང་། བདེན་ཉགས་ཤིག་ཡོད་པ་ནི། དེ་ཕྱིན་དམག་གིས་ཕེ་
ཅིན་རྒྱ་ནག་གོང་མའི་ཕོ་བྲང་མེ་སྒྲིག་མ་བཏང་གོང་ཞལ་བཀྲར་སྐྱ་མའི་འབྲ་
སྒྲིལ་ཐང་ག་དེ་དབུ་སྒྲིལ་ཐང་གའི་གས་སུ་ཡོད་པར་གསུངས།

ད་དུང་ཉྟགས་ལྷན་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཆོད་དང་། དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་
ཤུགས་པ། དགེ་བཤེས་འཇམ་དཔལ་བཀྲ་ཤིས། དགེ་བཤེས་དཔལ་སྐྱོང་། ཉི་
ཤི་ལེགས་བཟང་པོ། མདོ་སྐྱོད་པ་བསོད་ནམས་ཤེས་རབ། མདོ་སྐྱོད་པ་འོད་
ཟེར་མོགས་རྗེ་ཙོང་ཁ་བའི་དངོས་སློབ་དུ་གྱུར་པ་མང་དག་ཅིག་བྱུང་འདུག་
ཀྱང་། དེ་དག་གིས་མདོ་སྐྱོད་དུ་དཔོན་གཞིས་བཟུང་མིན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མ་རྟོག་
པས་ལོ་རྒྱུས་རིག་པ་ལ་འདུག་པ་ཡངས་པ་དག་གིས་དཔྱད་པར་བྱའོ།

དུག་པ། རྩོམ་ཁ་བའི་ལྷ་གྲུབ་ཀྱིས་བོད་ཡོངས་ལ་ བཞག་པའི་བྲུགས་རྒྱུན།

སྤྱིར་བཏང་རྩོམ་ཁ་བས་ཆོས་ཀྱི་གསལ་བསམ་མཐར་ཕྱིན་ནས་
མཛད་འཕྲིན་རྒྱས་ས་དབུས་གཙང་རང་ཡིན་སྟབས་རྒྱལ་ཆབ་དར་མ་རིན་
ཆེན་དང་། མཁས་གྲུབ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་སོགས་དབུས་གཙང་མངའ་
རིས་དྲགས་ཀོང་དང་བཅས་པ་ནས་བྱོན་པའི་རྩོམ་སློབ་སྦྱོར་ཆེན་ཆེས་
ཤིན་ཏུ་མང་བ་དང་། ས་བབ་སྟབས་འབྲེལ་གྱི་དབང་གིས་གྲུང་རི་རྒྱལ་མཆོན་
བཟང་བོ་དང་། འདན་མ་བ་ཡོན་ཏན་དཔལ་སོགས་མདོ་སྟོད་པའང་མང་
བོ་བྱོན་པ་དང་བསྐྱར་ན། དབུས་གཙང་དང་ས་ཁད་ཏ་ཅང་འགྲང་ཞིང་།
དབུས་གཙང་དུ་འགོ་བ་ལ་ལྷ་འོ་མང་བོའི་རིང་རྒྱང་འགྲོས་རྒྱལ་དགོས་པར་
མ་ཟད། གཙན་གཟན་གཏུམ་པོ་དང་། རྒྱན་ཇག་མ་རྒྱུད་འབྲི་རྒྱ་སོགས་
རྒྱ་ཁྲུང་ཤིན་ཏུ་ཆེན་པོ་མང་དག་ཅིག་ཀྱང་གཙོད་དགོས་པས་འགྲིམས་འགྲུལ་
གྱི་དཀའ་ངལ་འོག དབུས་གཙང་དུ་འབྱོར་བའི་མདོ་སྟོད་པ་རང་བཞིན་གྱིས་
ཉུངས་སྟབས། རྩོམ་སློབ་ཏུ་གྱུར་པའི་མདོ་སྟོད་པ་དེ་ཅུ་མང་བོ་བྱང་
མ་ཐུབ་པ་གསལ་བོ་ཡིན་མོད། ང་ཆོས་ལོ་རྒྱུས་ལ་གདེང་འདོག་བྱེད་སྐབས་

496 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ངེས་དགོས་པའི་དོན་གནད་འགངས་ཆེན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། རྗེ་ཙོང་ཁ་བའི་
བསྟན་པ་འདིག་ཉེན་དུ་བྱུང་བ་དེས། བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ལ་ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་
ཀྱི་ཤུགས་སྒྲིབ་དང་སྒྲུལ་ཤུགས་ཇི་ཙམ་ཐེབས་ཡོད་ཅིང་བརྟག་རྒྱ་འདི་ཡིན་
པར་སྣང་།

རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་དང་སྐྱེ་ཐོག་པལ་ཆེར་མཉམ་པའི་དབུས་གཙང་ཕྱོགས་
ཡོངས་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་འདིན་པའི་སྐྱེས་ཆེན་འགའ་རེ་དཔེ་མཚན་དུ་བྲངས་ན།
རྗེ་འཛམ་གྲུབ་སྐྱོབ་མཁས་གྲུབ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་དང་། རྒྱལ་ཚབ་དར་
མ་རིན་ཆེན། རྗེ་འཛམ་གྲུབ་གཉིས་ཀར་གྱུར་པ་རྗེ་བཙུན་རེད་མདའ་བ་ཆེན་
པོ། རྗེ་བཙུན་མཁྱེན་རབ་དབང་ཕུག་གམ་སྒྲར་ཁམས་པ་གྲགས་པ་བཟང་
བོ་སོགས་ས་ལུགས་འདིན་པའི་སྐྱེས་ཆེན་གསེར་གྱི་རི་རབ་ལྟ་བུ་དེ་དག་དང་།
འབྲི་གྲང་རིན་པོ་ཆེ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་བོ་དང་། འབྲི་གྲང་ཆོས་སྒྲོ་བ་བཀྲ་ཤིས་རིན་
ཆེན། བཀ་གུ་སྐྱེ་ཐུ་བསོད་ནམས་གྲགས་པ། བཀ་གུ་ཆོས་སྒྲོ་བ་འཇམ་དབྱངས་
ཁ་ཆེ། དུགས་པོ་བཀྲ་ཤིས་རྣམ་རྒྱལ། (འགོས་ལོ་ཙ་བ་གཞོན་ནུ་དཔལ་བ།
)འདུལ་འདིན་ཆོས་རྗེ་དག་གི་དབང་བོ་སོགས་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་
འདིན་པ་སོགས་མདོར་ན། ས་རྒྱུང་ཀར་འབྱུག་རྩོད་ནང་། བོ་དོང་བ་སོགས་
གྲུབ་མཐའ་རིས་སུ་མ་ཆད་པའི་མཁས་གྲུབ་ཆེན་ལྟན་གྱུན་གྲང་གང་གི་གསང་
བ་གསུམ་གྱི་རྣམ་ཐར་ལ་སྤྱིང་ནས་དད་པ་འཁྱུངས་པས།⁹ ཞེས་གསུངས་པ་
ལྟར། སྐལས་དེའི་དབུས་གཙང་ཡོངས་རྫོགས་སྤིལ་གྱིས་བབྱུང་བའི་ས་སྐྱེ་བ་
དང་བཀའ་བརྒྱུད་པ། རྒྱུང་མ་བ། རྩོད་མ་བ། བོ་དོང་བ་སོགས་བསམ་གྱིས་
མི་བྱུང་བའི་མཁས་གྲུབ་ཀྱི་སྐྱེས་ཆེན་དེ་དག་པལ་ཆེར་གྱིས་རྗེ་འདི་བའི་ཞབས་
ལ་གདུགས་ནས་གཞུང་ལུགས་གསན་པ་སྟེ། རང་རང་ཐར་བའི་གོ་འཕང་དུ་
བཞོད་བྱེད་ལ་ཡིད་ཆེས་བྱེད་པའི་སྣང་ཡོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའི་ལམ་པོ་ཆེ་དེ་དག་

གཏན་དུ་བསྐྱར་བའམ། དེས་མ་ཆོམས་པར་གསར་དུ་བྱང་མ་ཐག་པའི་དགེ་
ལུགས་པའི་བྱབ་མཐའ་ངོས་ལེན་ཉམས་བཞེས་གནང་བ་དེས་ཅི་ཞིག་མཆོན་
གིན་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། རྩོམ་ཁ་བའི་ཆོས་ལུགས་འདིས་བྱབ་མཐའ་དང་སྐྱ་
མེར་མཐོ་དམན་གྱི་དབྱེ་བ་མེད་པར་དབྱས་གཙང་མངའ་རིས་དྲགས་གོང་
དང་བཅས་པ་བསམ་སྒྲིལ་སྟོན་སྟོབས་ཤུགས་གསར་བ་ཞིག་གིས་ཕྱི་ལྟུང་གིས་ཁ་ལོ་
བསྐྱར་བ་དེ་མཆོན་སྟབས་པ་ཡིན།

ལྷག་པར་དུ་གཤམ་གསལ་བ་ལྟར་རྩོམ་ཁ་བ་ཞིང་དང་རྩོམ་ཁ་བ་སྟོན་
ཁོ་ནས་བྱུང་འདེབས་མཛད་པའི་དགོན་སྡེ་༩༠ ཙུའང་སྤྱི་གཞི་བོད་ཁྱེད་
ཡོངས་ལ་བྱབ་པ་དེ་དོན་དག་ཚུང་ཞིག་མ་ཡིན་པར། རྩོམ་ཁ་བ་མི་བསྐྱོད་ངོ་
རྩོམ། ཁྱོད་ཀྱིས་ལོ་ཤས་ཅུང་ཟད་ཅམ་ཞིག་ལ། །རྒྱ་ནག་ནས་བཟུང་རྒྱ་གར་
ཁ་ཆེའི་བར། །རྩལ་སྤྱོད་འཆང་བས་བྱབ་མཛད་ཅོང་ཁ་བ། །རི་བོ་དགའ་ལྷན་
པ་ལ་བསྐྱོད་པར་བཅུ། །¹⁰ཞེས་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ལ་ཉལ་ས་ཏེ་བསྟུགས་
བཞིན་གནང་བ་ལྟར། དུས་ཡུན་དུ་ཅང་སྤང་དུ་དེ་ལྟ་བུ་ཞིག་གི་ནང་། སྤང་
རྒྱ་ནག་ནས་སྟོད་ལ་དྲགས་ཀྱི་བར་རི་བོ་དགེ་ལུགས་པའི་དགོན་སྡེས་མ་བྱབ་
པ་མེད་པར་བྱས་པ་འདི་སྟོ་ཡུལ་ལ་ཤོང་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། དེར་སང་
དམག་ཤུགས་དང་བྱིམས་ལུགས་བཙན་པོ་ཟུང་འབྲེལ་གྱིས་འཛུགས་སྐྱོན་
ཤུགས་ཆེན་བྱས་ཀྱང་འགན་མི་སྟབས་པའི་ཆོད་དུ་སྤང་ལ། དེ་དག་བསྐྱོད་སྐྱོན་
བྱེད་པོ་དག་གི་རྒྱབ་ལོགས་ན་སྐྱུལ་གསོད་གཙང་འདེད་མེད་པར་དང་སྤང་
ཤུགས་ཆེ་བ་དང་། ཁང་བ་སྟོང་བ་ཅམ་ཞིག་བསྐྱངས་པའང་མ་ཡིན་པར་སྐྱ་
གསུང་སྟུགས་སོགས་ནང་ཉེན་དུ་ཅང་འཕོར་ཆེན་མཉམ་བཞེངས་བྱེད་
དགོས་པ་དང་། ད་དུང་འདི་ལ་བྱད་ཆོས་གལ་ཆེན་གཞན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། ལྷ་
ཁང་བཙེག་རྒྱ་དེ་མ་ཡིན་པར། བཙེགས་བེན་པའི་ལྷ་ཁང་དེ་དག་དུ་དགེ་

498 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

འདུན་པ་མ་བསྐྱས་རང་ཤུགས་ཀྱིས་འདུས་པ་དང་། ལྷ་ཁང་བཅིག་མཁན་
མི་དམངས་ཀྱི་བསམ་སྒོ་མིལ་གྱིས་བཀྱག་སྐྱབ་པ་དེ་ཡིན།

ང་ཚོས་ཕྱོགས་དུ་མ་ནས་བལྟས་ཆེ་རྒྱུ་ཅོང་ཁ་བས་རིག་གཞུང་གསར་
བརྗེ་བྱས་པའི་དབྱེ་མཆོམས་གསལ་བོ་ཞིག་ནི། ལྷ་ཁང་གི་ལུགས་
ན་ལུགས་སྒོལ་དང་མན་ངག་ཆིག་བརྒྱད་ཤུགས་ཆེན་གནང་བཞིན་པ་དེ།
གཞུང་ལུགས་ཅན་དང་ལྷ་ཐུབ་ཅན་དུ་བསྒྱུར་བ་དང་། དག་སྒྲུང་བྱ་བ་སྦྱོད་
གྱིས་གྲུ་ཡངས་བག་མེད་ཤས་ཆེར་སྦྱོད་པའི་བྱིས་ཐབ་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྦྱོད་ལམ་
དེ། འདུལ་ཁྲིམས་རིང་ལུགས་ཅན་དུ་བསྒྱུར་བ་འདི་ཡིན་ལ། འདིས་ཡུལ་
དབུས་ཅོམ་མ་ཡིན་པར་བོད་ཁྱེད་ཡོངས་ལ་བྱབ་སྐྱབ་པ་དེས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
ཐོག་གི་མཁས་བྱུང་དེ་ཅང་མང་བོ་བསྐྱེད་བསྐྱེད་བྱེད་པའི་མཐུན་ཆེན་སྐྱེས་
དུ་བསྐྱུན་པར་མ་ཟད། གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་རྒྱལ་
འདིག་ཉེན་དུ་འབྱུང་བའི་རྒྱ་ཚོགས་གངས་ཆང་བསགས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

གོང་དུ་བཞོད་པ་དེ་དག་ལྷ་ཤེས་མཁན་ཞིག་གིས་བལྟས་ན་བརྗོད་
གཞི་དེ་ཅང་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཡིན་པས། ཤོག་ངོས་གཉིས་གསུམ་ཅམ་སྦྱུད་པས་ཡོང་
བ་ཞིག་མ་ཡིན་པར་ཆེད་ལས་ཉམས་ཞིབ་པ་ཞིག་གིས་ཞིབ་ཅིང་སྤྲོ་བའི་ལུགས་
སྤྱད་བྱེ་སྟེ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ཆབ་སྲིད། དམག་དོན། དཔལ་འབྱོར།
རིག་གནས། མི་དམངས་ཀྱི་བསམ་པའི་བྱིས་སོ་ཚུན་ཆད་ལ་འཇུག་བ་དང་
ཤུགས་ཆེན་ཅི་འདྲ་ཐེབས་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཆད་གཞལ་སྐྱབ་ཆེ། གོ་བ་ཅན་ལ་གོ་
རྒྱུ་ཡོད་པའི་ལོ་ཆན་དེ་ལས་པ་སྒྲོར་ཞིག་འབྱུང་རྒྱ་གདོན་མི་ཟ་ཡང་། ཁོ་བོར་
ནི་དེང་རབས་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆད་ལྷན་སྐྱེས་མཁན་དེ་དག་ལ་མངའ་བའི་སྤྱི་
ཚོགས་དབྱེ་ཞིབ་སྤྲུལ་མོ་འབྱེད་པའི་སྤྱུང་གྲུང་མ་འདྲོམས་ཤིང་། གནའ་ལུགས་
རྒྱང་འདེད་ཁོ་ན་གཉིས་པའི་སྤྱོད་མེད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེ་འདྲས་ཀྱང་མ་ཆོམས་པས་

རང་སྒྲོར་འཆར་ཚུལ་རྩུང་བྱ་བ་ཅིག་སྒྲོས་ན།

གཅིག་རྩོམ་ཁ་བས་རིག་གཞུང་གསར་བརྗེ་དང་གྲུབ་མཐའ་
གསར་བ་སྒྲུབ་བ་དེས་ཐོད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་པལ་མོ་ཆེར་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་
མཐའ་གཅིག་མཐུན་བྱུང་བ།

གཉིས། ཐོད་མི་མང་ཤོས་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའ་གཅིག་གྱུར་བྱུང་
བ་དེས་མི་དམངས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོག་གཅིག་གྱུར་བྱུང་བ།

གསུམ། མི་དམངས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོག་གཅིག་གྱུར་བྱུང་བ་དེས་ཐོད་ཀྱི་སྤྱི་
ཆོག་ས་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་གཅིག་གྱུར་ཀྱི་མང་གཞི་བསྐྱེད་པ།

བཞི། དགེ་ལུགས་ཀྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་གི་སྤྱི་བཟོ་ལམ་ལུགས་འཇུག་
ཆར་ཅན་དང་། སྤྱི་གཞི་ཅན། འདུལ་བྱེད་སྤྱི་མཐུན་དམ་པོ་ཅན། ཆོས་བྱེད་སྤྱི་གས་
སྤྱི་ཡོངས་ནས་གཞུང་ལུགས་ཅན། སྤྱི་མཐུན་བར་བྱེད་གསལ་བོ་ཅན་བཅས་
ཆོས་བྱེད་དགེ་འདུན་པའི་སྤྱི་མཐུན་གྱི་ཐོད་མཐོར་བཏང་བ་བཅས་ཀྱིས། མི་
དམངས་ཀྱིས་རང་རང་གི་དད་ཡུལ་ལ་ཡིད་ཆེས་སྤྲུལ་པོ་བྱུང་ནས་རྒྱུ་རྒྱུ་
ཐོབ་པ་བཅས་ཡིན་པར་སྒྲུབ།

རྩོམ་ཁ་བས་དགེ་འདུན་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་དང་།
སྤྱོད་སྤྱོད་ཉམས་ལེན་ལ་སྤྱོད་སྤྱོད་སོགས་ཁྱོད་ཡོངས་ནས་གཞུང་ལུགས་
ཅན་དུ་བསྒྱུར་བ་དེས། རྒྱལ་ཆབ་མཁས་གྲུབ་རྣམས་གཉིས་དང་། རྩོམ་ཁ་བ་དགེ་འདུན་
གྲུབ་པ་སོགས་གཞུང་ལུགས་འཆད་ཚོད་ཚོམ་གསུམ་ལ་འགན་ཁུངས་བའི་
སྤྱི་ཆེན་མང་པོ་བྱུང་ནས། མདོ་སྤྱི་གས་གཉིས་དང་། ཐུན་མོང་རིག་གནས་
སོགས་བསྟན་བཅོས་སྤྱི་ཆད་ལྡན་པ་འཕོར་ཆེན་སྤྱི་གས་ཚོམ་གནང་ཡོད།

འོན་དེའི་ཡར་སྤྱོད་དུ་ཐོད་ལ་བསྟན་བཅོས་སྤྱི་ཆད་ཅན་བྱུང་མེད་
དམ་ཞེན་ལོས་ཀྱང་ཡོད་དེ། རྩོམ་ཁ་བ་སྤྱི་གས་དང་། ས་པའ་ཡབ་སྤྱི་གས་ ཀུན་

500 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

མཁུན་བྱ་སོགས་རིག་པའི་གནས་དུ་མ་ལ་ཚོད་མེད་ཀྱི་མཁས་གྲུབ་མང་པོ་བྱང་
ཡོད་ཅིང་། ཁོང་ནམས་ཀྱིས་མཛད་པའི་བསྟན་བཅོས་ཡ་མཚན་པ་མང་པོ་
བྱང་ཡང་། རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་ཡབ་སྲས་ཀྱིས་མཛད་པའི་མདོ་སྔགས་རིག་གནས་
དང་བཅས་པའི་གཞུང་ལུགས་མ་ཚང་བ་མེད་པ་འདི་འདྲ་ནི་མ་བྱང་བ་དྲ་
ཅང་གསལ་བོ་ཡིན།

རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དང་སྔགས་ཕྱོགས་ཀྱི་བཅུ་མས་
ཆོས་གཅིག་བྱ་མ་ཡིན་པར། རྗེ་རང་གིས་མཛད་པའི་བསྟོད་ཆེན་བཞི་དང་།
སྟོན་སྔགས་པ་རྒྱལ་མཚན་ཀྱི་རྟོགས་བརྗོད་སྟོན་དག་ལྟན་པོ་དང་། རྟག་
དུ་བྱའི་རྟོགས་བརྗོད་སོགས་མ་ཟད། གསུང་ཐོར་བྱུང་གསལ་བའི་རིན་པོ་ཆེ་
གསུམ་ཀྱི་གཏམ་ཀྱི་སྦྱོར་བ་སོགས་སྟན་དག་ཕུན་སུམ་ཆོགས་པའི་ལམ་ནས་
བཅུ་མས་པའི་བཅུ་མས་ཆོས་མང་པོ་དང་། གཤིན་རྗེའི་བསྟོད་པ་རྒྱང་སྒྲུལ་མར་
གྲགས་པ་སོགས་རྩོམ་རྩལ་གིན་དུ་ངོ་མཆར་བའི་བསྟན་བཅོས་མང་པོ་ལྷགས་
རྩོམ་གནང་བའི་སྟོན་ལྟོས་ལྟ་བུས། མཁས་གྲུབ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་གི་
རྗེའི་བསྟོད་པ་ས་གསུམ་མར་གྲགས་པ་དང་། རྒྱལ་ཆབ་ཆོས་རྗེ་ལ་བསྟོད་པ་
དཔལ་ལྡན་ཡོན་ཆོགས་མ་སོགས་མ་ཟད། རྣམ་འབྲེལ་ཤིག་ཆེན་རིགས་པའི་
རྒྱ་མཆོའི་མཆོད་བརྗོད་སོགས་སྤྲུལ་བས་མཁས་པས་དཔེ་མཆོན་དུ་བྱེད་པའི་
སྟན་དག་གི་རོ་ཉམས་ཟད་དུ་མེད་པ་དང་། འདུ་ཁྱེད་བ་ཆོས་དབང་གྲགས་
པའི་ར་མ་ཏའི་རྟོགས་བརྗོད་ལས་བཅུ་མས་པའི་སྟན་དག་དེ་ཟེའི་བྱ་མེའི་རྒྱད་
མང་གི་སྦྱ་དབྱངས། རྒྱལ་བ་དགེ་འདུན་གྲུབ་ཀྱིས་མཛད་པའི་མེད་ལྗེ་དང་
ནགས་ཀྱི་སྒྲོལ་མའི་བསྟོད་པ་ལེགས་བྲིས་མར་གྲགས་པ་དང་། རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་
དྲན་པའི་མགྱུར་དབྱངས་ཤར་གངས་རི་མ་སོགས་གྲུབ་མཐའ་གསར་བ་འདི་
འདྲིན་མཁན་ཡབ་སྲས་ནམས་ཀྱིས་བཅུ་མས་ཆོས་སྤྲུལ་ཆེན་གིན་དུ་མང་པོ་

མཛད་པ་ལ་བརྟེན་ནས། བོད་གངས་ཅན་གྱི་སྒྲོང་ས་སྤྱོད་རིག་དབྱར་མཚོ་
ལྟར་འཕེལ་བྱས་སྤྱོད་པ་ཡིན་ལ། བོད་སྤྱོད་བསྟན་བཅོས་དེ་དག་གི་བརྗོད་
བྱ་བ་བསྐྱོད་ལྟར་པ་གཅིག་ཕུང་མ་ཡིན་པར་ཡིག་སྤྱོད་ཆེས་ཤིན་ཏུ་དག་
ཅིང་། རྩོམ་ཁ་བའི་སྐབས་ཚམ་ནས་བོད་དུ་ཤིང་དཔར་གྱི་ལག་རྩལ་ཡང་
དར་བྱུང་བྱུང་ནས་མཁས་པའི་བརྩམས་ཆས་ཁག་ཤིང་དཔར་དུ་བཏབ་པ་
དེས། བོད་གྱི་རིག་གཞུང་དང་དེའི་རྒྱ་བཀའ་ལ་ཆད་ལྷག་གི་སྤྱོད་མི་
འབྱུང་བར་བརྟན་པོར་གནས་པ་དང་། དཔེ་རྒྱུ་འཕོར་ཆེན་སྤེལ་བ་ལ་
དགའ་ངལ་རྒྱུང་བ་སོགས་རིག་གནས་ཀྱི་ཕྱོགས་སྒྲོར་མོ་ནས་ཡར་བྱས་ཀྱི་ལམ་
དུ་སྤྱོད་པ་དེ་དངོས་ཡོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རང་ཡིན།

ད་དུང་རྩོམ་ཁ་བ་ཡབ་སྤྱོད་ཀྱིས་བྱས་རྩིས་གལ་ཆེན་ཞིག་བཞག་
པ་ནི། གདན་ས་གསུམ་དང་བཟླ་ཤིས་ལྷན་པོ་བཅས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆ་བ་
མཚོན་གྱི་དགོན་སྡེ་ཆད་ལྟར་དེ་དག་འཇུགས་སྤྱོད་བྱས་པ་འདི་ཡིན་ཏེ། དེའི་
ཡར་སྤྱོད་བོད་དུ་གངས་ཅན་རིག་པའི་འབྱུང་གནས་སྤྱོད་གས་པའི་གསང་ཕུ་
དང་སྤྱོད་ཐང་བའི་བ་ཅན་སོགས་སྤྱོད་གཉེར་བྱེད་སའི་ཆོ་སྤེམ་ཅམ་ཡོད་
ཀྱང་། བོད་ཁྱོད་ཡོངས་ཀྱིས་གཅིག་མཐུན་དུ་ཁས་ལེན་བྱེད་པའི་དགོན་སྡེ་
འདི་འདྲ་མ་བྱུང་བས་དགོན་སྡེ་ཁག་ཐོར་སེལ་གྱི་ནམ་པར་ཡོད་སྟབས། མདོ་
སྤྱོད་སྤྱོད་དང་། མངའ་རིས་དྲགས་གོང་སོགས་བོད་ཀྱི་ཡུལ་མཐའི་གྲ་བཅུན་
ཁ་ཐོར་ཉུང་ཤས་ཤིག་ལས། གྲ་བཅུན་འཕོར་དུ་ཅང་ཆེན་པོ་དབྱས་གཙང་དུ་
འཛོམས་ནས་སྤྱོད་གཉེར་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་མེད་ཀྱང་། བོད་དུ་སྤྱོད་པའི་
གདན་ས་ཆེན་པོ་དེ་དག་ཚུགས་ཕྱིན་ནས་ཕྱོགས་མཐའི་སྤྱོད་གཉེར་བ་ཅི་ཙམ་
དབྱས་སྤྱོད་ཕྱོད་ཡོད་མེད་དང་། དེ་དག་གི་ནང་ནས་དགའ་ལྷན་ཁྲི་བར་བྱོན་
པ་སོགས་གཞུང་ལུགས་སྤྱོད་པའི་སྤྱོད་བྱ་ཅི་ཙམ་ཞིག་བསྐྱོད་བསྐྱོད་བྱས་ཡོད་

502 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་གིང་།

པ་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ལ་བཞུགས་ན་ད་ཅང་གསལ་བོ་ཡིན།

ད་དྲུང་རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་སྐྱེ་དངོས་ཀྱིས་དགའ་ལྡན་དུ་སྐྱེ་འབྲུམ་ཁམས་
 ཚན་བཅུགས་ནས། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་ཁམས་ཚན་ལམ་ལུགས་གསར་
 བཏོད་གནང་བ་དེས། རྩོགས་གཅིག་ནས་བོད་མཐའ་དབྱུག་གི་སློབ་གཉེར་
 བ་རྣམས་སྟོད་གནས་མགོ་འདྲེན་སོགས་སྐབས་བདེར་གྱུར་ཅིང་། རྩོགས་
 གཞན་ཞིག་ནས་བོད་ཚྭ་ཡོངས་ཀྱི་མི་དམངས་ཀྱིས་དབྱུག་གི་གདན་ས་ཁག་
 ལ་སེམས་ཐག་ཉེ་བོ་དང་། བཙེ་སྤང་མཐུན་སྦྲུལ་པའི་ཐབས་ལམ་ཞིག་
 སྟེ་འདི་ལ་སྲིད་དོན་གྱི་རྒྱས་པའང་ཐོན་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་ཡིན།

མདོར་བསྡུས་ནས་བཤད་ན། རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་མེད་ན་བོད་ཀྱི་ཚབ་མཆོན་
 ཆོས་རྒྱུད་གྲུབ་མཐའ་ཆེ་ཤོས་རི་བོ་དགེ་ལུགས་པ་མེད་ཅིང་། རི་བོ་དགེ་ལུགས་
 པ་མེད་པ་ཡིན་ན། རང་ཅག་གི་གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་སོ་བྲང་བ་འདི་ཡང་ཡོད་
 མི་སྲིད་པ་དེ་ཡིན།

བོད་ཁམས་སེལ་བྱུང་ཐོར་བའི་རྗེས་ནས་ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའ་ཁག་
 གིས་བོད་ལ་དབང་བསྐྱུར་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་བྱི་མིག་བཞུགས་ན། ས་སྐྱེ་བ་
 སྤྱི་ལོ་(༡༣༥༣།༡༣༥༤། ལོ་ངོ་༩༦།

སྟེ་སྲིད་པ་གཙོ་བྱ་བ་སྤྱི་ལོ་(༡༣༥༤།༡༤༠༤) ལོ་ངོ་༡༥༠།

གཙང་བ་སྟེ་སྲིད་སྤྱི་ལོ་(༡༤༡༤།༡༤༤༣) བར་ལོ་ངོ་༣༤།

གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་སོ་བྲང་བས་སྤྱི་ལོ་(༡༤༤༣།༡༥༠༠༣)བར་ལོ་ངོ་
 ༥༦། མོང་ཞིང་། ད་དྲུང་ཐུ་མཐུད་ནས་སྲིད་དབང་འདིའི་འཁོར་རྒྱུན་གནས་
 བཞིན་པའི་ཐོག་ནས་བསམ་སྒོ་བཏང་ཆོ། ཆོས་རྒྱུད་གྲུབ་མཐའ་ཁག་གིས་བོད་
 ལ་དབང་བསྐྱུར་བྱས་པའི་ལོ་གངས་རིང་ཤོས་དང་བརྟན་ཤོས་ཤིག་བྱང་བ་ནི།
 རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་ས་གསར་བཏོད་བྱས་པའི་དགེ་ལུགས་པ་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་

གཞུང་འདི་ཉིད་ལས་གཞན་མ་བྱུང་ཁར། རྩོམ་ཁ་བའི་བྱ་བ་མཐའ་གསར་
བཏོད་བྱས་པ་ནས་ད་ལྟ་བར་འདིའི་ཁ་གཏད་དུ་ལངས་ནས་པམ་ཉེས་བྱེད་
པའི་བྱ་བ་མཐའ་སྟོབས་བྱགས་གཞན་གཅིག་ཀྱང་བྱུང་སྟུང་མེད་ལ། འདི་དང་
འབྲེལ་བའི་སྲིད་དབང་འདིའི་ཁ་གཏད་དུ་ལངས་ནས། སྲིད་དབང་འདིའི་
འཁོར་རྒྱུན་གཏོར་བྱས་པའི་ནང་ཁྲལ་གྱི་སྲིད་དོན་སྟོབས་བྱགས་གཞན་གང་
ཡང་བྱུང་མ་ཐུབ་པ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ཚུགས་གཅིག་དུ་བསྐྱེམས་ཏེ་
བསམས་ན། རྩོམ་ཁ་བ་ལྟ་བུ་འདིས་རྒྱ་ཆེའི་མང་ཚོགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲུལ་མང་གཞི་
བརྟན་པོ་ཅི་ཙམ་བསྐྱུན་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ་པ་ཡིན་ནོ།

བདུན་པ། བག་གྱའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་བྱོན་པའི་ མདོ་སྨྲ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་གལ་ཆེན་སྐོར་ཞིག

བག་གྱའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་མདོ་སྨྲ་ནས་བྱོན་པའི་མཁས་དབང་
གསལ་ཅན་ཁག་ཅིག་དཔེ་མཆོན་དུ་བཀོད་ནས་སྐབས་དེའི་མདོ་སྨྲ་གྱི་
གནས་སྐབས་རྟོགས་ཐབས་བྱ་བ་ལ།

༡། བསྐྱེད་པའི་མེས་པོ་འཕགས་པ་ཚུགས་རིགས་པའི་དཔའ་བོར་གྲགས་པ་
ཆོས་རྩོམ་གྱི་རིན་ཆེན་(༡༩༠༩།༡༩༡༥)པ་དང་།

༢། བློ་གྲིམ་ཨར་རྟོག་པ་ཆང་ལ་འཁྲུངས་པ་ཀུན་གཞིན་བྱུང་རྒྱལ།
(སྤྱི་ལོ་༡༩༠༠ ཡས་མས)

༡༥། ཅོ་ནོ་ད་པོ་ཅོ་ཆང་ལ་འབྲུངས་པ་ཅོ་ནོ་རི་ཅོ་ཆོ་ལྷོ་པོ། (སྟོ་ལོ་༡༩༥༦)

༡༦། ལྷོ་དང་འཁོར་རོང་བྱ་ལུང་དུ་འབྲུངས་པ་ལྷོ་དང་འཁོར་ལྷོ་བ་རྒྱལ་མཆོན།
(སྟོ་ལོ་༡༩༩༡༡༥༥)

༡༧། མདོ་སྐད་ནས་འབྲུངས་པ་སྐད་མ་དབྱེ་མ་བ་བཅོན་འབྲུག་མེ་ཆོ། རྩོ་རི་ཅོ་
པོ་ཆོས་དང་དུས་མཉམ། འདི་བའི་མཆོན་གཞན་ལ་དཔའ་བོ་རྩོ་རྩོ་ཡང་བེད།

༡༨། རྩོ་དངོས་སྟོ་བ་མདོ་སྐད་པ་དག་བཤེས་ཤེས་རབ་གྲགས་པ།

༡༩། རྩོ་དངོས་སྟོ་བ་མདོ་སྐད་པ་དག་བཤེས་འཇམ་དཔལ་བཟླ་ཤིས།

༢༠། རྩོ་དངོས་སྟོ་བ་མདོ་སྐད་པ་དག་བཤེས་དཔལ་སྟོང་།

༢༡། རྩོ་དངོས་སྟོ་བ་མདོ་སྐད་པ་ཉི་ཤེས་ལེགས་བཟང་པོ།

༢༢། རྩོ་དངོས་སྟོ་བ་མདོ་སྐད་པ་བསོད་ནམས་ཤེས་རབ།

༢༣། རྩོ་དངོས་སྟོ་བ་མདོ་སྐད་པ་འོད་བེད། སེགས་མཁས་བྱ་བ་སྟོས་རི་སྟོད་
ཅིག་བྱོན་འདུག་ཀྱང་དེ་དག་རེ་རེ་འབྲུངས་འདས་ལོ་ཆོགས་དང་ཅི་མཛད་
ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་ནི་རྟོད་པའི་གནས་མེད་དོ།

ཡིན་ནའང་རྩོ་ཅོང་ཁ་བ་དང་དུས་མཉམ་པའི་མདོ་སྐད་ཀྱི་མཁས་བྱ་བ་
དེ་དག་ཡུལ་དབྱུག་སྟེ་ཐུགས་ནས་མཁས་པའི་རྒྱལ་ཐབས་ལ་མངའ་བཞུགས་པ་
ཤ་སྟག་ཡིན་ལ། མཁས་བྱ་བ་དེ་དག་ལས་མང་བོ་ཞིག་བྱིས་མདོ་སྐད་དུ་ཐུགས་
ནས་དགོན་སྡེ་འདེབས་འཇུགས་དང་། འཆད་ཉན་དར་སྟེལ་གྱི་ཁྱུང་འགན་
བཞེས་ཏེ། མདོ་སྐད་ཀྱི་སྐད་ཅོད་དུ་གྱུར་པ་ཡིན་ལ། སྐད་ཅོད་དེ་དག་ལ་བྱང་
ཆོས་དམིགས་བསལ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། གཅིག་སྤྱར་བྲག་ཕྱག་ནས་ཉམས་
ལེན་བསྐྱངས་ཏེ་དགོངས་པ་རྩོགས་སོང་བའང་མ་ཡིན་པར། ཆོ་ཁོ་དང་རྩོ་
བ་ལྟ་བུའི་མདོ་སྐད་ཀྱི་ཡུལ་ལུང་ངས་ཅན་རེའི་སྐད་པོ་དུ་གྱུར་ཡོད།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་རིན་སྤངས་ དང་། གཙང་བ་སྡེ་སྤྱི་ཁྲི་སྐབས།

གཅིག རིན་སྤངས་པའི་སྐབས།

འཇིག་རྟེན་གྱི་སྤྱི་དུས་གཞུང་པལ་མོ་ཆེ་ཞིག་ནི་དཀའ་སྤྱད་དང་གཉའ་
གཞོན། འགལ་ཁྲི་དང་འཕྲོག་ཚྩོད། འཐབ་ཚྩོད་དང་རྟོག་འཛིང་གི་ལོ་རྒྱུས་
འཕེལ་རིམ་ལས་སྡེ་བཞིན་ཡོད་པ་རི་བཞིན། གཞུང་ས་དཀའ་ལྷན་པོ་བྲང་
བ་འདི་ཉིད་ཀྱང་དག་ལྷའི་གཉའ་གཞོན་དང་ཚུར་ཕྱོད་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་འོག་
ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་གསོན་ལམ་བཙལ་བ་སྟེ། འགལ་ཁྲི་སྟོབས་ཤུགས་ལ་ཁ་

གཏད་བཅལ་བ་ལས་སྐྱེས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ལས། དགའ་སྐྱེད་མོ་རྩུང་བཞིན་
ཞི་བདེ་བག་ཡངས་ངང་རང་ཤུགས་ཀྱིས་དབུ་བརྟེན་པ་ཞིག་ཡིན།

མ་གཞི་མིང་གཞུང་ཞེས་པའི་གོ་དོན་ནི། དུལ་ལུང་གང་ཞིག་ལ་དབང་
སྐྱུར་བྱེད་མཁན་གྱི་གཅིག་སྤྱད་སྟོབས་ཤུགས་ལ་གོ་དགོས་པ་ཡིན་སྟབས། ཆབ་
འབངས་མི་དམངས་རྣམས་མིང་གཞུང་སྐྱེ་མའི་སྐྱིག་སྟོལ་ལམ་ལུགས་ལ་མོས་
མཐུན་མེད་པར་གྱུར་ནས་མིང་དབང་དེ་སྤྱུ་མཐུད་གནས་པའི་གཞི་རྩ་མེད་
པར་གྱུར་པའམ། ཡང་ན་མིང་དབང་ཁ་ལོ་སྐྱུར་མཁན་གྱི་ནང་ཁྲལ་དབང་
ཆའི་འཐབ་རྩོད་ལ་ཕྱོགས་ནས་ཕྱོགས་ཁག་གཅིག་གིས་འགལ་ལྗོངས་ཕྱོགས་
ཁག་གཞན་དག་པམ་ཉེས་སུ་བཏང་ནས་མིང་གཞུང་གསར་བ་མགོ་ཚུགས་
ཀྱིན་ཡོད་སྟབས། དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་པའི་མིང་གཞུང་གསར་བ་ཚུགས་
པའང་། འཇུགས་མིང་པའི་མིང་གཞུང་གསར་བ་སྐྱེ་བ་ལ་དགའ་མོས་མེད་
པའི་འགལ་ལྗོངས་ཁག་དང་། མིང་གཞུང་འཇུགས་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན།
མིང་གཞུང་འཇུགས་མཁན་གྱི་གང་ཟག་ མིང་གཞུང་འཇུགས་པ་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་
བྱེད་མཁན་གྱི་སྟོབས་ཤུགས་བཅས་དོན་ཚན་འདི་དག་ངེས་པར་དུ་ཆང་ཡོད་
པ་ཡིན། དེར་བརྟེན། ང་ཚོས་ཐོག་མར་གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་པ་འདི་
ཉིད་འཇུགས་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་ལ་ལྟ་སྐབས་གསལ་བོར་མཐོང་བའི་དོན་
གནད་གཅིག་ཡོད་པ་ནི། གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་འཇུགས་དགོས་མིན་
དེ། རྒྱལ་བ་པཎ་ཆེན་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་གཙོས་པའི་རི་བོ་དགེ་ལུགས་པའི་
བསྟན་པ་བསྟན་འཛིན་དང་བཅས་པ་འཆིགས་ཅིན་གྱི་ཁྲུན་ཐག་གཅོད་རྒྱ་དེ་
ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༧ ལོར་རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་འབྲངས་ཤིང་། དགུང་ལོ་བཅུ་དྲུག་
ཐོག་དབུས་གཙང་དུ་ཐེབས་པ་ནས་རིས་མེད་སྐྱེས་ཆེན་མང་པོ་བསྟན་ཏེ་མདོ་

རྒྱལ་པོ་གཉིས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པའི་གཞུང་ཆེན་ཡོངས་རྒྱུ་ལ་ཐོས་བསམ་སྒྲུབ་
 གསུམ་མཐར་ཕྱིན་གནང་བའི་གྲུབ་དོན་དུ། རྒྱལ་བའི་བསྐྱེད་པ་སྤེལ་གནས་
 ལ་དག་ཐེར་དང་། སྤེལ་མེད་གསར་བཏོད་། མི་གསལ་བ་གསལ་བར་བཀྲལ་
 བ་དང་འབྲེལ་ནས་རི་བོ་དགེ་ལུགས་པའི་གྲུབ་མཐའ་བྱང་ཞིང་། བཀ་གྲུ་
 དབང་གཤམ་པ་རྒྱལ་མཆོན་དང་། བང་མོ་རིན་ཆེན་ལྷན་པོ་སོགས་ཀྱིས་རྒྱ་
 ཚོང་ཁ་བ་བཀྲར་ཏེ། རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ས་སྐང་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༩༠༥ ལོར་དགའ་
 ལྷན་དགོན་པ་གསར་འདེབས་མཛད་པ་དང་། སྟེ་ལྷན་གྲོང་རྒྱུང་དཔོན་ནམ་
 མཁའ་བཟང་པོས་མཐུན་ཆེན་སྐྱར་ཏེ་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་མེ་སྟེལ་སྟེ་ལོ་༡༩༡༥
 ལོར་རྒྱའི་དངོས་སྟོབ་འཇམ་དབྱངས་ཆོས་རྒྱལ་འབྲས་སྐྱུངས་དང་། རབ་བྱུང་
 བདུན་པའི་ས་པག་སྟེ་ལོ་༡༩༡༩ ལོར་རྒྱའི་དངོས་སྟོབ་བྱམས་ཆེན་ཆོས་རྒྱལ་
 སེར། གཞིས་རྒྱའི་རྒྱུང་དཔོན་འཕྲོངས་རྒྱས་པ་ཏོར་དཔལ་འཕྲོར་བཟང་པོས་
 མཐུན་ཆེན་སྐྱར་ཏེ། རབ་བྱུང་བརྒྱད་པའི་ཉག་མ་དང་པོ་མེ་ལོས་ཏེ་སྟེ་ལོ་༡༩༢༥
 ལོར་རྒྱའི་དངོས་སྟོབ་རྒྱལ་བ་དགེ་འདུན་གྲུབ་ཀྱིས་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོ་ཕྱག་
 འདེབས་མཛད་པ་བཅས་དགེ་ལུགས་ཀྱི་དགོན་ཆེན་དེ་དག་གསར་འདེབས་
 མཛད་པ་ནས་བོད་ཡུལ་དུ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྟོབས་ལུགས་གསར་བ་ཞིག་བྱུང་
 བ་ཡིན།

སྐབས་དེར་རྗེ་ཙོང་ཁ་བའི་ཕྱི་རྒྱུད་ལམ་དང་ནང་གི་ཉམས་རྟོགས།
གསར་ཚུལ་མཛད་པའི་བསྟན་བཅས་ཁག་ལ་བོད་ཚུན་ཡོངས་སུ་དད་གུས་
ཚད་མེད་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ཁར། དེ་སྐབས་ཀྱི་ཐོད་ཀྱི་སྤྱི་རྒྱུད་ཕག་གྲུ་དབང་
འི་མ་ཕྱོག་གིས་ཀྱང་རྒྱུ་རྒྱུ་ལྟགས་ཆེན་གནང་ནས་དགེ་ལྷགས་པའི་བསྐྱེ་
གནས་དགོན་རྗེ་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་དེ་དག་གསར་བསྟན་གནང་བྱུང་བ་དེ། ཆོས་
རྒྱུད་འདིར་དད་མཁན་ནམས་ལ་མཆོན་ན་བཅད་ཀྱིས་གདུངས་པའི་ལྗང་

ལྷུག་ལ་ཆར་བས་རེག་པ་ལྟར་གྱུར་མོད། གྲུབ་མཐའ་གཞན་ལ་འདོད་མོས་
མི་བྱེད་ཅིང་། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་དབང་བསྐྱུར་
འདོད་ཆེ་བའི་སྤྱི་དོན་པ་རྣམས་ལ་མཆོན་ན་ཆེས་སྟབས་མ་ལེགས་པའི་དོན་
ཀྱི་ཞིག་བྱུང་བའང་ཡིན་སྟབས། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༤ ལོར་ཕག་གྲུ་དབང་གྲགས་
པ་འབྱུང་གནས་པ་བྱ་གཞིས་སྤྱི་དབང་འཕྲོག་ཚོད་ལ་ཞུགས་ནས་མ་འཆམ་
པས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་སྟག་ལའི་སྤྱི་གཟར་ཆེན་མོ་བྱ་བ་བྱུང་ཞིང་། ཕག་གྲུའི་སྟོན་
པོར་གྱུར་པ་རིན་སྲུང་ས་ནོར་བུ་བཟང་པོ་བྱ་བས་གོ་སྐབས་དེ་སྤྱད་ནས་
གཞིས་ཀ་བསམ་འབྱུང་ཆེ་སོགས་གཙང་ཁུལ་གྱི་རྫོང་གཞིས་མང་པོ་འཕྲོགས་
བཅོམ་བྱས་པ་སོགས་ཀྱིས་ཀྱེན་བྱས་ཏེ། ཕྱི་སྤྱི་ཕག་གྲུའི་སྤྱི་དབང་ཉམས་
མགོ་ཚུགས་པ་དེ་དགེ་ལུགས་པའི་གྲུབ་མཐའི་ཆེག་ཆང་ལ་སྒྲུགས་རྩོམ་ག་པ་
ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

དེར་བརྟེན་རིན་སྲུང་ས་ནོར་བཟང་པ་བྱ་དང་ཕག་གྲུའི་བར་འཁོན་
འཁྲུག་ཡང་ཡང་འབྱུང་གིན་ཡོད་པ་དང་བསྐྱུན་ནས། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༡ ལོར་ཀྲ་
ཞུ་དམར་བ་ཆོས་གྲགས་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་རིན་སྲུང་ས་ནོར་བཟང་གི་བྱ་ཀྱན་བཟང་
བ་སོགས་བསྐྱུལ་ནས་གཙང་དམག་ཆིག་ཁྲི་ལྷག་དབུས་སུ་བྱུངས་ནས། དགེ་
ལུགས་པའི་རྒྱབ་ཆ་དང་སྤྱི་བདག་གཙོ་གས་སྤྱུ་གདོང་ངག་དབང་བསོད་
ནམས་ལྷན་པོ་པ་བྱ་གནས་དབྱུང་བཏང་བར་མ་ཟད། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་ལོ་
རྩི་ཤུའི་རིང་དགེ་ལུགས་པ་ལྷ་ལྡན་སྟོན་ལམ་ཆེན་མོར་ཞུགས་མི་ཆོག་པར།
ལྷ་སའི་ཞེ་འཁོར་གྱི་བཀའ་བརྒྱུད་དང་ས་སྐྱའི་གྲ་བཅུན་དག་ལྷ་ལྡན་སྟོན་ལམ་
ཆེན་མོར་འཆོགས་པ་སོགས་དགེ་ལུགས་པའི་དགེ་འདུན་པ་དང་དགོན་སྡེ་
ཁག་ལ་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་སྤྱོད།

རིན་སྲུང་ས་པས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་དབང་ལ་ཁ་ལོ་བསྐྱུར་སྐབས་རྒྱལ་

510 བདོ་སྟོང་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

རབས་ལྷ་ཙམ་བྱུང་བ་དག་ནི།

༡ ལྷ་བ་མཆོ་སྒྲིལ་དོ་རྩེ།

༡། དོན་ཡོད་དོ་རྩེ།

༡ ངག་དབང་རྣམ་རྒྱལ།

༤ དོན་འགྲུབ་དོ་རྩེ།

༥ ངག་དབང་འཇིགས་གྲགས་བཅས་ཡིན་ལ། ཕྱི་མ་འདི་རིག་གནས་ལ་ཤིན་
 ཏུ་མཁས་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། སྟོན་ངག་མེ་ལོང་མའི་འགྲེལ་བ་དང་། ས་པཎ་
 རྟོགས་བརྩོད་སོགས་བཅུ་མས་ཆོས་སྤྱོད་སྤྱོད་ཆོགས་པ་ཡོད་ཀྱང་། སྤྱི་དུང་
 སྟངས་ལ་དོ་སྟངས་དེ་ཆོས་མི་ཆེ་བས་སྤྱི་དབང་ཤོར་བར་གྲགས། བདོ་དོན་
 དོན་རྒྱལ་རབས་འདི་ལྷས་རབ་བྱུང་བརྒྱད་པའི་ས་ལུག་སྒྲིལ་༡༤༧༧ ལོ་ནས་
 རབ་བྱུང་དགུ་བའི་མཇུག་གི་ཤིང་སྤངས་སྒྲིལ་༡༥༤༥ ལོ་བར་གྱི་ལོ་གྲངས་༤༤
 རིང་པོ་དེ་གྱི་རྒྱལ་སྤྱི་ལ་མངའ་དབང་བསྐྱར་བ་ཡིན།

ཡིན་ནའང་ང་ཆོས་གསལ་པོར་ངེས་དགོས་པ་ཞིག་ནི་པག་གྲུའི་སྤྱི་
 དབང་རིན་སྤྱངས་པར་ཤོར་ཐོན་པའི་རྩེས་ཀྱི་དྲུས་ཡུན་གང་འཆོམ་རིང་ལུ་
 མཐུད་པག་གྲུའི་སྤྱི་དབང་གི་རྒྱས་ཤུགས་ལྷག་མ་གནས་ཡོད་པ་དེ་ཡིན།
 བར་སྐབས་པག་གྲུའི་དབང་ངག་དབང་བཟུ་ཤིས་གྲགས་པའི་སྤྱི་དབང་ལ་
 སྤྱི་ཡང་སྟོབས་ཤུགས་ཅུང་ཟད་རྒྱས་ཤིང་། རྒྱལ་བ་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཆོའི་
 ཐབས་མཁས་ཀྱི་གནང་བབ་གཉིས་ཀྱི་འབྲས་བུར། སྒྲིལ་༡༥༧༡ ལོ་ནས་དགེ་
 ལུགས་པའི་དགེ་འདུན་པ་རྣམས་ལྷ་ལྷན་སྟོན་ལམ་ཆེན་མོར་ཆོགས་ཞུགས་
 ཆོག་པར་གྱུར་པར་མ་ཟད། འབྲས་སྤྱངས་ཀྱི་སྟེ་གདོང་བའི་བཞུགས་གནས་
 དོ་ཁང་སྟོན་མོ་ཞེས་པ་དེ་རྒྱལ་དབང་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཆོར་སྤུལ་བ་ལ་དགའ་
 ལྷན་པོ་བྱང་བཏགས།

སྤྱི་ལོ་༡༥༣༤ ལོར་འབྲི་གུང་སྒོམ་པ་ཀུན་རིན་པས་འབྲི་གུང་ཕྱོགས་
 གྱི་དགེ་ལུགས་པའི་མཆོད་གཞིས་འཕྲོགས་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༥༣༥ ལོར་འབྲི་
 གུང་བས་འོལ་ཁ་དང་མལ་རྩོ་སོགས་གྱི་དགེ་ལུགས་པའི་མཆོད་གཞིས་
 འཕྲོགས་པར་མ་ཟད། དགེ་ལུགས་པའི་བྱབ་མཐའ་འཛིན་པའི་གྲ་བ་ནམས་
 གྱི་ཞུ་མོའི་ཁ་མདོག་བརྗེ་བསྐྱར་བྱེད་དུ་བཅུག་པ་སོགས་བརྟན་གཙོ་ནར་མར་
 བྱས།

གཞིས། ཕྱེ་སྤྱིད་གཙང་བའི་སྐབས།

ཕྱེ་སྤྱིད་གཙང་བའམ་གཙང་བ་ཕྱེ་སྤྱིད་དུ་གྲགས་པ་འདི་ལ་ཕྱེ་བ་ཞིང་
 ཤག་པ་ཆེ་བརྟན་རྡོ་རྗེ་དང་། ཕྱེ་སྤྱིད་སུན་ཆོགས་ནམ་ཁྲལ། ཀམ་བསྟན་
 དབང་པོ་བཅས་རྒྱལ་རབས་གསུམ་ཙམ་བྱུང་ཞིང་། དེ་དག་གིས་རབ་བྱུང་
 དགུ་བའི་བཟང་བྱང་བརྒྱད་པ་སྤྱི་ལོ་༡༥༥༥ ལོ་ནས་རབ་བྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་
 རྒྱ་ཉ་སྤྱི་ལོ་༡༥༩༣ ལོ་བར་གྱི་ལོ་ཙམ་༥༥ རིང་པོད་གྱི་རྒྱལ་སྤྱིད་ལ་མངའ་དབང་
 བསྐྱར་བ་ཡིན། སྐབས་དེ་ནི་པོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་རི་པོ་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་
 རྒྱུད་འཛིན་མཁན་ནམས་ལ་དཀའ་སྤྱུག་གིན་དུ་ཆེ་བའི་དུས་རབས་ཤིག་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༦༠༥ ལོར་ཕྱེ་བ་ཞིང་ཤག་པ་ཆེ་བརྟན་རྡོ་རྗེ་དང་འབྲི་གུང་བ་
 གཞིས་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་གཙང་དམག་དབུས་སུ་བྲངས་ནས་སྐབས་དེའི་དགེ་
 ལུགས་པའི་སྤྱིན་བདག་གཙོ་བོ་ཕྱེ་བ་སྤྱིད་ཤོད་པ་ཙམ་ཞེས་སུ་བཏང་ཞིང་། སྤྱི་
 ལོ་༡༦༡༠ ལོར་དགེ་ལུགས་པའི་སྤྱིན་བདག་ཕྱེ་བ་ཡར་རྒྱབ་པའང་ཙམ་པར་
 བྱས། སྤྱི་ལོ་(༡༦༡༣|༡༦༡༩)ལོར་གཙང་རྒྱལ་སུན་ཆོགས་ནམ་ཁྲལ་གྱིས་རྒྱལ་
 དབང་སྐྱེ་བྱེད་བཞི་བ་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཆོའི་ཡང་སྤྱིད་རོས་འཛིན་བྱེད་མི་ཆོག་

512 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

པ་བཟོས་པ་ལ་བྱི་སྤང་ནྟེ་གཟར་དུ་གྲགས་པ་སོགས་ཡུལ་ཁམས་མི་བདེ་བའི་
ཆེན་ངན་སྣ་ཚོགས་བསྐྱངས།

དེ་ལྟར་འབྲི་གཙང་གཉིས་ཀྱིས་བརྒྱས་གཙུག་མི་བཟད་པ་བྱས་པས་
དགེ་ལུགས་པ་སྦྱོན་བདག་ལྟོས་བཅས་གསོན་གནས་བྱེད་དཀའ་བའི་གནས་
སུ་གྱུར་སྐབས། སྐབས་དེའི་དགེ་ལུགས་པའི་སྦྱོན་བདག་སྦྱིད་ཤོད་ནེ་བས་སོག་
པོ་ཁལ་ཁ་ཆོ་ཁྲར་དཔོན་པོར་ཆེ་པོ་དྲུ་ལའི་ནང་ཉེན་བྱིན་ཅན་འཕགས་པ་ལོ་
ཀྱི་ཤུ་རའི་སྐྱབ་རྒྱལ་ལག་རྟགས་སུ་སྤུལ་ཏེ་དགེ་ལུགས་པའི་དོན་དུ་དམག་
བསྐྱལ་ཞུས་དོན་བཞིན། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༧ ལོར་ཁལ་ཁའི་དམག་དབུང་དབུས་
སུ་འབྱོར་ནས་དབུས་དམག་དང་མཉམ་དུ་གཙང་བར་དམག་བྱངས། སྤྱི་ལོ་
༡༩༡༩ ལོར་གཙང་བ་སུན་ཚོགས་རྣམ་ཆུལ་གྱིས་དམག་གངས་ཆིག་ཁྲི་ལྷག་
དབུས་སུ་བྱངས་ནས་སེ་འབྲས་གཉིས་གཏོར་ཅིང་། སེ་ར་དང་འབྲས་སྤངས་
ཀྱི་རྒྱབ་རིའི་ངོས་སུ་དགེ་ལུགས་པར་ཕྱོགས་པའི་སྐྱབ་སེར་མི་གངས་ལྷ་སྟོང་
(༥༠༠༠)ལྷག་བསད། པཎ་ཆེན་སློབ་བཟང་ཆོས་རྒྱལ་ཡང་བཞུགས་བཟོ་མ་
བདེ་བར་མངའ་རིས་ཕྱོགས་སུ་བློས་བྱོལ་ལ་ཕེབས་དགོས་བྱུང་ཞིང་། སྤེ་བ་
སྦྱིད་ཤོད་པའང་མདོ་སྨད་དུ་བློས་བྱོལ་ལ་ཕེབས། སེ་འབྲས་ཀྱི་གྲ་བ་ཡོངས་
རྫོགས་གནས་ཐབས་བྲལ་ཏེ་མདོ་སྨད་མཆོ་སྟོན་དུ་བློས་བྱོལ་བྱ་ཅིས་ཀྱིས་སྐག་
ལུང་དང་འཕན་ཡུལ་དུ་འབྱོར་སྐབས། སྐག་ལུང་ཞབས་བྱུང་ངག་དབང་རྣམ་
རྒྱལ་གྱིས་ཕེབས་བཞོལ་བྱས་ཏེ་ཁྲོ་ངོ་དུ་མར་འཆོ་བའི་མཐུན་ཆེན་སྦྱར་ཅིང་།
སྐག་ལུང་བས་བར་ཆིངས་བལྟམས་ནས་འབྲས་སྤངས་ཀྱིས་གསེར་ཞོ་ཉིས་
བརྒྱ་དང་། སེ་རས་གསེར་ཞོ་བརྒྱ་རེ་གཙང་བར་སྟོན་རྒྱ་ཁས་ལེན་བྱས་ཏེ་སེ་
འབྲས་ཀྱི་གྲ་བ་རྣམས་གདན་སར་སྟོན་ཆོག་པ་ཅམ་བཟོས་ཀྱང་། ད་དུང་སུ་
མཐུད་ནས་དགེ་ལུགས་པ་གསོན་གནས་བྱུང་མིན་གྱི་ཉེན་ཁ་སོ་ན་གནས་

སྟབས། ཕྱག་མདོད་བསོད་ནམས་རབ་བརྟན་གསང་སྟབས་ཀྱིས་ཀོང་ཡུལ་
བརྒྱད་མདོ་སྤྲོད་མཆོ་སྤྲོད་དུ་སོང་ནས་སོག་དཔོན་གྱི་རུ་ཉོན་པའི་ངི་དང་སྟོ་
བཟང་བསྟན་འཛིན་སོགས་ལ་དགེ་ལུགས་པར་རྒྱབ་རོགས་བཅོལ།

སྤྱི་ལོ་༡༧༩༡ ལོར་གཙང་བ་རྒྱལ་བོ་ཕུན་ཚོགས་རྣམ་རྒྱལ་ཤོངས་ནས་
དེའི་བྱ་ཀླུ་བསྟན་སྦྱོང་དབང་བོས་སྤྲོད་དབང་བཟུང་ཞིང་། སྤྱི་ལོ་༡༧༩༩
ལོར་ཕྱག་མདོད་བསོད་ནམས་ཆོས་འཕེལ་དང་སོག་པོ་སྟོ་བཟང་བསྟན་
འཛིན་གཉིས་ཀྱིས་སོག་དཔག་ཉིས་སྦོང་བྲངས་པ་སྟེ་བསྦྱིད་ཤོད་པའི་དཔུང་
དཔག་དང་བསྟོངས་ནས་གཙང་དཔག་སྦོང་ཕྱག་དུ་མ་བསད། ལྷགས་པོ་རིའི་
ཚུ་འགག་དུ་བརྟུག་སྟེ་གཙང་དཔག་ལྷག་མ་རྣམས་ཅ་མེད་བཟོ་ཉེར་གདུགས་
སྐབས་པཎ་ཆེན་སྟོ་བཟང་ཆོས་རྒྱན་དང་དགའ་ལྷན་གྱི་བ་རྩེལ་ཁྲིམས་ཆོས་
འཕེལ། ལྷག་ལུང་ཞབས་བྲུང་སོགས་ཀྱིས་འདུམ་ཆིངས་མཛད་དེ། དགའ་
ལྷན་སོ་བྲང་ལ་ཆོས་འཁོར་ལྷ་ས་གཙོས་པའི་ས་རིས་མི་སྟེ་གསར་དུ་བཅད་པ་
དང་། སེ་འབྲས་ཀྱི་མཆོད་གཞིས་འཕྲོགས་པ་རྣམས་ཕྱིར་སྟོད་བྱ་རྒྱ། དབུས་
གཙང་གི་དགེ་ལུགས་ཆོས་སྟེ་གྲུབ་མཐའ་གཞན་དུ་བསྐྱུར་བ་རྣམས་དང་། ས་
རིས་འཕྲོགས་པ་རྣམས་ཕྱིར་སྟོད་བྱ་རྒྱ་སོགས་འཕུལ་སེལ་གྱི་ཆིངས་འགྲིག་
དོན་ཆོན་ཁ་ཤས་བཞག་ཀྱང་། འབྲས་སྐྱུངས་དགའ་ལྷན་སོ་བྲང་བ་དར་རྒྱས་
སུ་ཕྱིན་ན་གཙང་རྒྱལ་དང་དེའི་རྒྱབ་ཉེན་གྱི་ཆོས་རྒྱད་གྲུབ་མཐའ་ཁག་གི་
དབང་ལྷན་ལ་འབྲེལ་བ་ཡོད་སྟབས། གཙང་བ་དང་ཀམ་འུ་ཕྱོགས་ནས་རྒྱལ་
པའི་ཡང་སྤྲོད་ངོས་འཛིན་བྱས་མི་ཆོག་པའི་སྤྲོད་རྒྱས་ལ་འགྱུར་བ་བཏང་མེད།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་རྒྱལ་དབང་ ལྷ་བ་ཆེན་པོའི་སྐབས།

དང་པོ། གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་པོ་བྲང་དབུ་བརྟེན་པ།

ཐུ་མཐུད་ཀྱི་འཕྲོད་ཆུང་དབང་པོས་སོག་པོ་ཆ་ཉར་ལེན་ཏན་རྒྱལ་
པོ་དང་། ཁམས་པེ་རི་དོན་ཡོན་གཉིས་དགེ་ལུགས་པར་གཏིང་ནས་མི་དགའ་
བའི་གོ་སྐབས་བཟུང་ནས་དེ་དག་ལ་འབྲེལ་བ་བྱས་ཏེ། དགེ་ལུགས་པའི་
གདན་ས་གཙོ་བོ་མེ་འབྲས་དགེ་གསུམ་རྩ་མེད་བཟོ་རྒྱུའི་མནའ་བསྐྱལ་དམ་

བཞག་བྱས་སྒྲབས། དགེ་ལུགས་པའི་ཚས་རྒྱུད་འདི་ཉིད་འདིག་ཉིན་དུ་གནས་
མིན་གྱི་འགག་ཚ་མཐར་ཐུག་ལ་སླེབས་པའི་གདམ་ཐོས་ནས། མདོ་སྨྲད་པ་
དག་གིས་མ་བཟོད་ནས་སྤྱོད་ཆ་བ་དབུས་སུ་བཏང་ཚུལ་གསལ་བ་ནི།

ཨ་མདོ་བ་སྤྱིང་སྒྲོབས་ཅན་འགའ་རྒྱ་གཞུང་བཟོད། དར་ཅེ་མདོ་
ནས་བར་ཁམས་བརྒྱུད་དབུས་སུ་སོང་།¹

ཞེས་གསལ་བ་དང་། སྤྱིང་དོན་རྒྱལ་རབས་སུ། ཨ་མདོ་དགོན་ལུང་
གི་གྲ་བ་འགའ་རུ་ལོ་ཙྰ་བ་སྣ་ཆེ་དང་། སེམས་ཉིད་ཁ་ཆེ་ཟེར་བའི་སྒོ་ཚོད་པ་
གཉིས་དབུས་སུ་ཡོང་སྟེ་སྤྱིང་ཤོད་པ་མཆོ་སྒྲེས་རྩོམ་རྩོམ་ཆོད་དང་གྲོས་མོལ་དང་
འབྲེལ། ལྷ་མཁར་ལུང་བཞུག་ཞུས་པས་སོག་པོ་གྲུ་ཤུར་ཏན་ལ་དགེ་ལུགས་པའི་
རྒྱལ་ཉིན་བཅོལ་རྒྱུ་དང་། དབུས་ཁུལ་དུ་བསོད་ནམས་ཚས་འཕེལ་དང་།
གཙང་ཁུལ་དུ་ཨ་མདོ་འགའ་རུ་ལོ་ཙྰ་བས་སོ་ཉུལ་གྱིས་གཙང་བའི་གནས་ཚུལ་
རྒྱས་ལོན་བྱས་ཏེ་མདོ་སྨྲད་མཆོ་སྒྲོན་དུ་སོང་ཞིང་། འགའ་རུ་ལོ་ཙྰ་བས་ཨ་མདོ་
དཔའ་རིས་ཚྭ་གས་ཀྱི་དམག་རྒྱུས་བསྐྱུས་ཏེ་རྒྱན་གར་དུ་སོང་སྟེ་གྲུ་མི་ཏན་
ལ་དགེ་ལུགས་པ་སྒྲོབ་པའི་དམག་རྒྱུས་བཅོལ་བར་བཤད།²

དུང་དཀར་མོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས། ཕྱག་མཛོད་བསོད་ནམས་
ཚས་འཕེལ་དང་སྟེ་བ་སྤྱིང་ཤོད་པ་མཆོ་སྒྲེས་རྩོམ་རྩོམ་ཆོད་གཉིས་ཀྱིས་འབྲས་སྤྲངས་
དགོན་པའི་བསམ་སྒོ་ཁམས་ཚན་གྱི་གྲ་བ་འགའ་རུ་ལོ་ཙྰ་བ་སྣ་ཆེ་དང་སེམས་
ཉིད་ཁ་ཆེན་ཟེར་བ་གཉིས་ལ་གསང་བའི་ཡིག་བསྐྱར་ཏེ་བརྒྱན་ཆས་སྤྲས་ནས་
མཆོ་སྒྲོན་བརྒྱུད་རྒྱན་གར་དུ་གྲུ་མི་ཏན་གྱི་སར་དམག་རྒྱུས་བཅོལ་བར་
བཏང་།³ ཞེས་གསལ་བའི་བཤད་སྒྲོས་དེ་གསུམ་གང་ཡིན་ཀྱང་། དགེ་ལུགས་
པ་དང་རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་ཆག་འདིག་གི་མཐའ་སྟེར་གདུགས་པ་མ་བཟོད་ནས།
སྟེ་བ་མཆོ་སྒྲེས་རྩོམ་རྩོམ་ཆོད་དང་ཨ་མདོ་བ་འགའ་ཞིག་གིས་བྱས་རྒྱུ་ཞེས་བཞག་པར་

516 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ཡི་གེ།

བཤད་པའི་ནང་དོན་འདྲ་ཡང་། ཨ་མདོའི་དཔལ་ལོ་དེ་དག་དང་ཐོག་མདོ་
སྨད་ནས་ཡར་ཡོང་བ་དང་། དབུས་ནས་མར་བཏང་བ་གང་ཡིན་ཐད་མི་འདྲ་
བའི་བྱད་པར་ཅམ་ཡོད་པ་ཡིན།

དུང་དཀར་བ་ལྟར་ན། སྤྱི་ལོ་༡༦༩༦ ལོར་གྲུ་མི་དན་སྨང་བརྩམས་ཀྱིས་
དབུས་ཕྱོགས་སུ་སླེབས་ཏེ་རྒྱལ་བ་པཎ་ཆེན་ལྷ་མ་གཉིས་ལ་མཇུག་ཁ་ཞུས་ཤིང་།
རྒྱལ་དབང་ལྷ་བས་གྲུ་མི་དན་ལ་“བསྟན་འཛིན་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་”ཞེས་པའི་གོ་
གནས་གནང་བར་བཤད་པ་དང་། མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་ལྟར་ན།

གྲུ་མི་དང་མཆོ་སྟོན་དུ་བྱོས་བྱོལ་ལ་ཕེབས་པའི་སྡེ་བ་སྦྱིད་ཤོད་པ་

ཡིད་བཞིན་སོགས་མཉམ་དུ་དབུས་སུ་ཕེབས། གཞུང་ནས་ངོ་ཤཀ་

གི་མདུན་དུ་རྒྱལ་བོ་ལ་གྲུ་མི་བསྟན་འཛིན་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་ཆོ་ལོ་སྤུལ།⁴

ཞེས་གསལ་བ་སྔ་ཕྱི་གཉིས་ཀྱི་ཆོག་ཟིན་ཅམ་ལ་བྱད་པར་ཅུང་ཟད་ཡོད་ཀྱང་།
བརྗོད་བབ་ལ་བྱད་པར་ཆེན་པོ་མི་འདུག གང་ལྟར་སྤྱི་ལོ་༡༦༩༦ ལོར་གྲུ་མི་
དན་གྱི་སོག་དམག་དང་ཨ་མདོ་དཔལ་རིས་སོགས་མདོ་སྨད་ཕྱོགས་ཀྱི་བོད་
དམག་གཅིག་ཁྲི་ཅམ་གྱིས་ཆོག་སྤྱི་དམག་དཔུང་སུམ་ཁྲི་ལྷག་ཙམ་དུ་བཙོས་
ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༦༩༧ ལོར་མདོ་སྨད་བོད་སོག་དམག་དཔུང་ཁམས་སུ་བྱངས་
ཏེ་བེ་རི་དོན་ཡོད་བཙོམ་ནས། དེས་བཙོན་འདུག་བྱས་པའི་ས་དགེ་རྩིང་གསུམ་
ཀྱི་སྒྲ་གྲ་རྣམས་སྟོད་གྲོལ་བཏང་།

དེ་ནི་དགེ་ལུགས་པ་རྣམས་ལ་མཆོན་ན་བདེ་འཇགས་ཀྱི་འཆོ་བར་
རོལ་བའི་རེ་བ་གསར་བ་ཞིག་ཤར་བ་ཡིན་མོད། ལུ་མཐུད་གཙང་རྒྱལ་གྱི་ཐོག་
དུ་དམག་དཔུང་འབྲེན་རྒྱུ་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བས་འདོད་མོས་མ་གནང་སྟབས།
ཕྱག་མཛོད་བསོད་ཆོས་ཀྱིས་ལུ་མཐུད་དགེ་ལུགས་པར་དཀའ་ངལ་སྟོན་
མཁན་དག་ཙམ་དུ་བཙོམ་གྲུ་མི་ལ་ལྟོག་འབྲེལ་གྱིས་སོག་དམག་དབུས་སུ་

འདྲེན་དགོས་པའི་རེ་སྒྲུལ་ཞུས་དོན་བཞིན། སོག་དམག་མཆོ་སྡོན་དུ་འགྲོ་ཁྲུལ་
བྱས་མཐར་སློང་བྱར་དུ་གཙང་ལ་དངས་ཤིང་གཙང་རྒྱལ་ཀྱི་བསྟན་སྡོན་སློང་
བཙོན་འདྲུག་བྱས། ཐོག་མར་རྒྱལ་དབང་ལྡན་བཞེན་པོས་གྲུ་ཐེལ།

ཚུར་ཆོལ་གྱི་ཞབས་འདྲེན་མ་བྱུང་བྱིན་གྱུ་བ་མཐའ་མཐའ་དག་རང་
འཇགས་སུ་བཞག་ན་རང་གཞན་ཆང་མར་སླེབས་ཆེ་ཚུལ་ཆོས་
རྒྱལ་འཕགས་པའི་རྣམ་ཐར་དཔེར་དངས་ནས་གསུངས་པས་རྒྱལ་
པོ་ཐུགས་དད་ཤིན་དུ་འཕེལ།⁵

ཞེས་མདོ་སྨྲ་དཀོས་འབྱུང་དུ་གསལ་བ་དང་། སྤེད་དོན་རྒྱལ་རབས་
སུ། རྒྱལ་དབང་མཆོག་གིས།

རང་སྟོགས་དགོན་པ་དང་། ས་རིས་ཕར་ཤོར་བ་རྣམས་ནི་ཚུར་ལེན་
དགོས་པ་གཞིར་བཅས། དེ་བྱིན་བསྟན་དོན་ལར་རྒྱར་མི་བདུབ་
པ་དང་། ཚུར་ཆོལ་ཞབས་འདྲེན་མ་བྱུང་བྱིན། གྲུ་བ་མཐའ་མཐའ་
དག་རང་འཇགས་སུ་བཞག་ན་རང་གཞན་ཆང་མར་སླེབས་ཆེ་
ཚུལ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་འཕགས་པའི་རྣམ་ཐར་ལ་དཔེ་དངས་ནས་
མཆོད་ཡོན་གཉིས་ཀར་ཞུས་པས། རྒྱལ་པོ་ནི་ཐུགས་ཀར་ཐལ་མོ་
སྒྱུར་ཏེ་དབུ་ཁྲུག་ཁྲུག་མཛད།⁶

ཅེས་འབྱུང་། རྒྱལ་དབང་ལྡན་བཞེན་མོའི་རང་རྣམ་དུ།
རང་སྟོགས་ཀྱི་དགོན་པ་ས་རིས་ཕར་ཤོར་བ་རྣམས་ནི་ཚུར་ལེན་
དགོས་པ་གཞིར་བཅས་དེ་བྱིན་བསྟན་དོན་ལར་རྒྱར་མི་བདུབ་པ་
དང་ཚུར་ཆོལ་གྱི་ཞབས་འདྲེན་མ་བྱུང་བྱིན་གྱུ་བ་མཐའ་མཐའ་དག་
རང་འཇགས་སུ་བཞག་ན་རང་གཞན་ཆང་མར་སླེབས་ཆེ་ཚུལ་
ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་འཕགས་པའི་རྣམ་ཐར་དཔེར་དངས་ནས་མཆོད་

518 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཡོན་གཉིས་ཀར་ཞུས་པས་རྒྱལ་པོ་ནི་ཐུགས་ཀར་ཐལ་མོ་སྦྱར་དེ་
དབུ་ཁྲུག་ཁྲུག་མཛད་འདུག ལྷེ་པའི་དགོངས་པར་བབས་མ་
བབས་ནི་མ་ཤེས།⁷

ཞེས་འབྱུང་བ་ལྟར་གཙང་རྒྱལ་ལ་ལྷོ་སྐལ་སྤྲད་ནས་གསོན་པོར་
འཛིག་ཅིས་མཛད་ཁར། ཡུལ་ཁམས་དང་ཆོས་རྒྱུད་གྲུབ་མཐའ་གཞན་པ་ལ་
ཆག་འཛིག་སྒྲོད་ཅིས་གནང་མི་འདུག་ཀྱང་། ལོ་དེའི་སྟོན་མཚུག་དུ་གཙང་དང་
ཀོང་པོའི་ཕྱགས་ཀྱི་ཀམ་འཛོལ་ཁག་བསྐྱར་ལངས་ཀྱིས་གཞུང་ལ་ངོ་ཚྏ་ལ་བྱས་
པས། དུང་དཀར་ལྟར་ན། “བཟུང་དམག་གི་ཁྲོད་ནས་ཀམ་བ359འེ་ཐ་བྲང་
གི་ང་མ་ཆོས་དབྱིངས་ཟེར་བའི་ཨ་མ་ཕྲག་ནས་ཡི་གེ་ཞིག་ཐོན་⁷”པ་དང་།
མདོ་སྐད་ཆོས་འབྱུང་ལྟར་ན། “ང་མ་ཆོས་དབྱིངས་ཀྱི་གཏུའི་ནང་ནས་ཡི་གེ་
དེ་ཐོན་⁸”པ་སྟེ་གཙང་རྒྱལ་ཀམ་བསྐྱར་སྒྲོད་དང་ཀམ་ལྷ་དམར་ནག་གཉིས་
བཅས་མཉམ་རུབ་ཀྱིས་སེ་འབྲས་ཀྱིས་མཆོན་པའི་དགེ་ལུགས་པ་མིང་མེད་
བཟོ་རྒྱུ་དང་། རྒྱལ་བ་པཎ་ཆེན་གཉིས་ཀོང་པོར་བཙོན་འདུག་བྱ་རྒྱ་སྟོགས་
ཀྱི་ཡི་གེའི་སྟེང་ཀམ་འེ་ཐམ་ག་བརྒྱབ་པ་ཞིག་ཐོན་སྟབས། གཙང་རྒྱལ་ལ་ཀོ་
འཐུམ་བརྒྱབ་སྟེ་གཙང་པོར་བསྐྱར་བ་སྟོགས་ནི། ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་ཀམ་འེ་བྲུབ་
མཐའ་ལ་ངབ་གསིག་བྱགས་ཆེན་པོའི་ཁྲེན་ཅ་ཉག་ཅིག་དུ་གྱུར་པར་སྤྲང་།

མདོ་དོན་སྒྲིའི་ལོ་༡༧༩༩ ལོར་གྲུ་ཕྱི་ལྷན་གྱིས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ལ་མངའ་
དབང་བསྐྱར་དེ་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་མོ་གཙང་དུ་གདན་འདྲེན་གྱིས་གཙང་
བ་སྟེ་སྤྲིད་ཀྱི་གཞིས་འཁོར་ས་རིས་དང་བཅས་པའི་ཐོག་བྲངས། འཕགས་པ་
རིན་པོ་ཆའི་མ་ཎ་ཏོའི་བྱག་རིལ་དང་། མཁའ་དྲུག་པོར་བ་ཅ་ཆེན་བོད་ཡུལ་ཁྲི་
སྒྲོར་བཅུ་གསུམ་གཡས་བཞག་གཡོན་བཞག་ཡིན་སྐད་སྟོགས་དངོས་རྒྱས་
འགངས་ཆེན་སྤྲོ་ཆོགས་ཀྱི་འབུལ་བ་དང་སྒྲགས་དེ། བོད་ཁྱོན་ཡོངས་རྫོགས་

ཀྱི་སྲིད་དབང་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོར་ཚེས་འབུལ་ཞུས་པ་ནས་གཞུང་སྐད་གཞུང་ལྷན་པོ་བློ་བྱེད་པ་ཡིན་ལོ།

གོང་དུ་བཞག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་ཐུང་དུ་དེའི་སྐོར་ནས་མཐོང་ཐུབ་པའི་དོན་གནད་འགའ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི།

༡། རིན་སྤྲུངས་པ་དང་གཙང་བ་སྡེ་སྲིད་སྐོར་གྱི་སྐོར་ལུགས་པ་བསད་གདུབ་གཏོར་བཅོམ་གྱིས་གཏོང་གཞོན་བརྒྱས་གཙུག་ཡང་ཡང་བྱས་པ་ནི་གཞུང་སྐད་གཞུང་ལྷན་པོ་བློ་བྱེད་འཛུགས་མཐུ་མེད་བཟོ་མཁན་གྱི་ཚུར་ཆོལ་སྟོབས་ཤུགས་ཡིན་པ་དང་།

༢། ཐུག་མཛོད་བསོད་ནམས་ཆོས་འཕེལ་སྐོར་གྱི་སྐོར་ལུགས་པའི་སྤྱིན་བདག་རྒྱལ་སྤྱི་བ་དག་གིས་རང་ཉིད་དང་པའི་ཆོས་རྒྱུད་སྤྱི་བ་བྱིས་སྐོར་གྱི་ཐོན་ལ་རྒྱབ་ཉེན་བཅོལ་བ་ནི་སྲིད་གཞུང་འཛུགས་རྒྱ་དོན་གཏོར་བྱེད་མཁན་གྱི་གང་ཟག་ཡིན་པ།

༣། ལ་མདོ་མཆོ་སྟོན་གྱི་སྐོར་པོ་དང་དཔལ་རིས་སྐོར་མདོ་སྟོན་སྟོ་བྱེད་གི་བོད་སྐོར་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་ཆོག་ཐུང་བེ་རི། གཙང་རྒྱལ་བཅས་པམ་ཉེས་སུ་བཏང་སྟེ་གཞུང་སྐད་གཞུང་ལྷན་པོ་བློ་བྱེད་འཛུགས་པ་མ་ཟད། བཅུགས་མ་ཐག་པའི་སྲིད་གཞུང་དང་འབྲེལ་བོད་ཁྱོད་ཡོངས་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་བདག་དབང་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོར་ཚེས་འབུལ་ཞུས་པ་དེ་སྲིད་གཞུང་འཛུགས་པ་ལ་མེད་ཐབས་བྲལ་བའི་རྒྱལ་སྤྱི་བ་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་ཡིན་པ།

༤། རྒྱ་ཆོགས་དེ་དག་ལ་བཞུགས་ནས་དགེ་ལུགས་པ་གསོན་གནས་ཐུབ་པ་དེ་སྲིད་གཞུང་འཛུགས་དགོས་པའི་དམིགས་ཡུལ་ཡིན་པ་བཅས་རེད།

རབ་བྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་རྒྱ་ཉ་ཉེ་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༡ ལོར་མདོ་སྟོན་བོད་སྐོར་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་ཆོ་སྐོར་དང་ཟུངས་ཁྲག་གིས་འབྲེ་བྱོན་བཏང་ནས་

520 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་བདག་དབང་རྒྱལ་མཆོག་ལྟ་བུར་སྤུལ་བ་ནས་བཟུང་། ད་
ལོ་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༠༠༧ བར་ལོ་ངོ་༡༩༥ འཁོར་བའི་རིང་། གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་
པོ་བྱང་བས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་རྫོགས་ལ་ཆབ་སྲིད་ཐོག་གཅིག་གྱུར་གྱིས་མངའ་
དབང་ཆ་ཆང་བསྐྱར་སྤྱོད་མེད་ཀྱང་། བོད་རང་གི་སྲིད་གཞུང་དེའི་འཁོར་
རྒྱུ་མ་ཆད་པར་གནས་སྤོང་ཅན་གྱི་བདེ་ཡང་འཁྱུག་པའི་གཞི་བཞུགས་ཅིག་
ཏུ་བསྒྱུར་དགོས་པ་ཡིན།

གཞིས་པ། གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་གི་སྒྲིམ་གཞི།

གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་བའི་སྒྲིམ་གཞི་གྲུབ་སྐྱབས་ཅི་འདྲ་ཞིག་
ཡིན་ནམ་སྒྲུབ་ན། སྟེ་ལོ་༡༩༥༡ ལོར་གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་བ་དབྱ་
བརྟེས་པ་ནས་སྟེ་ལོ་༡༩༥༩ ལོ་བར་གྱི་ལོ་ངོ་༡༡༧ རིང་རྩ་བའི་ཆ་ནས་འགྱུར་
བ་ཆེན་པོ་གང་ཡང་མ་བྱུང་བར་སྒྲིག་སྲོལ་ལས་ལྷགས་གཅིག་རང་གི་སྟེང་
ནས་བསྐྱུངས་པ་སྟེ། རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་གཙོ་བྱས་པའི་དགེ་ལྷགས་པའི་ཆེས་
མཐོའི་མི་སྣ་དང་། སྐྱོད་གཟུང་འབྲེལ་གྱིས་མངའ་དབང་བསྐྱར་བའི་ཆོས་
སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་གཞུང་ཞིག་ཡིན།

སྲིད་དབང་དེའི་གྲུབ་ཆ་གཙོ་བོ་ནི། རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་བོད་ཆོས་སྲིད་
ལྷགས་གཞིས་ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་དབྱ་སྲིད་ཡིན་པ་སྒྲིམ་མེད་ཐོག་ བཀའ་སློན།
མདའ་དཔོན། བློ་སྤྲུལ་དཔོན། བཟོ་རིག་དོ་དམ་པ། ཆེས་དཔོན། གཞིར་
ཆང་། མི་དཔོན། ལྷ་གཞིར། ཤིང་གཞིར། ཆོང་དཔོན། གསེར་ཡིག་པ། ཡོང་

སྤྱད་པ། བཀར་འདུག་པ། རྫོང་དཔོན། གཞིས་སྤྱད་བཅས་ལས་ཚན་མི་འདྲ་
 བ་མང་པོ་གསར་བཙུགས་གཏན་འབེབས་དང་། ཉའི་སི་ཏུ་བྱང་ཆུབ་ཆུལ་
 མཚན་གྱིས་གཏན་འབེབས་མཛད་པའི། ༡། དཔའ་པོ་སྟག་གི་ཞལ་ལྷེ། ༡།
 སྤར་མ་མ་ཡི་ཞལ་ལྷེ། ༡། སྒྲུ་མོ་ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ། ༤། ལྷ་བཞེས་བདེན་
 རྩལ་གྱི་ཞལ་ལྷེ། ༥། བཟུང་བཀྱིགས་ཁྲིམས་རའི་ཞལ་ལྷེ། ༦། ཉག་ཅན་ཁྲག་
 སྦྱར་གྱི་ཞལ་ལྷེ། ༧། དྲན་འཛིན་ཆད་ལས་གྱི་ཞལ་ལྷེ། ༨། རྟོར་འདྲ་ཟ་རྒྱུ་
 གི་ཞལ་ལྷེ། ༩། བསད་པ་སྟོང་གི་ཞལ་ལྷེ། ༡༠། མས་པ་ཁྲག་གི་ཞལ་ལྷེ། ༡༡།
 སྦྱོ་ཉམ་མནའ་དག་གི་ཞལ་ལྷེ། ༡༢། བརྒྱས་པ་འཇལ་གྱི་ཞལ་ལྷེ། ༡༣། ཉེ་འབྲེལ་
 འབྲལ་འདུམ་གྱི་ཞལ་ལྷེ། ༡༤། བྱི་བྱས་བྱི་རིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ། ༡༥། ཉམ་བར་
 རྩལ་གྱི་ཞལ་ལྷེ་བཅས་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཅོ་ལྔར་གྲགས་པ་དང་། གཙང་
 ཆུལ་ཀམ་བསྟན་སྦྱོང་གིས་དེ་དག་གི་སྟེང་དུ། སྐ་སྐོ་མཐའ་འཁོབ་གྱི་ཞལ་ལྷེ་
 ཞེས་པ་བསྟན་ཏེ་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཙུ་བྱག་གཏན་ལ་སབ་པ་ལས། སྤེ་སྤྱིད་
 བསོད་ནམས་ཆོས་འཕེལ་གྱིས། གཙང་བའི་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཙུ་བྱག་ལས་
 སྐ་སྐོ་མཐའ་འཁོབ་གྱི་ཞལ་ལྷེ་དང་། དཔའ་པོ་སྟག་གི་ཞལ་ལྷེ། སྤར་མ་མ་ཡི་
 ཞལ་ལྷེ་གསུམ་དོར་ནས། དེའི་འཕྲོས་ལྟག་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཙུ་གསུམ་
 ཞེས་པ་གཏན་འབེབས་བྱས་ནས་སྤྱིད་དབང་བཟུང་བར་གྲགས།

མདོ་དོན་གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་པོ་བྲང་བས་གོང་བཀོད་ཁྲིམས་ཡིག་
 དེ་དག་གི་ནང་དོན་རི་བཞིན་བེད་སྤྱོད་བྱས་ཡོད་མེད་དེ་གནད་འགག་གང་
 ཡང་མ་ཡིན་པར། རི་བོ་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་མི་སྣ་དག་གིས་མགོ་བྱིད་
 བྱེད་པའི་ཆོས་སྤྱིད་བྱང་འབྲེལ་གྱི་གཞུང་ཞིག་གིས་མི་དམངས་ལ་ཁ་ལོ་བསྐྱར་
 བ་གསལ་བོ་རེད།

གསུམ་པ། གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་སོ་བྲང་དང་མདོ་སྨད།

ཕག་གུའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཆུག་ཅམ་ནས་གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་སོ་
བྲང་བ་དབུ་མ་བརྟེས་ཀྱི་བར་ཆོས་རྒྱུད་ཁག་དང་དཔོན་རིགས་ཁག་གི་བར་
སྤྱིད་དབང་འཕྲོག་ཆོད་ཀྱི་སྐྱེས་སྤྱུང་བྱུགས་དག་འཆུབ་ནས། སྟོན་ལ་དྲགས་
ནས་སྨད་མདོ་ཁམས་ཀྱི་ཡུལ་གྱུ་ཕལ་མོ་ཆེར་སྤྱིད་དོན་ཐོག་གཅིག་གྱུར་གྱིས་
མངའ་དབང་བསྐྱར་བའི་རྣམ་པ་མ་བྱང་ཡང་། གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་སོ་བྲང་
བཙུགས་པ་ནས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོའི་ཐབས་མཁས་ཀྱི་མཛད་སྟོན་ལ་
བརྟེན་ནས་མདོ་སྨད་ལ་དབང་བསྐྱར་གང་འཆམ་བྱས་པ་ནི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་
ལོ་རྒྱུས་ཡིན་ལ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གྲགས་པ་ཅན་དྲུང་དཀར་སྟོ་བཟང་
འཕྲིན་ལས་ཀྱིས། “སྤྱི་ལོ་༡༦༩༡ ལོར་གུ་ཤི་ཏན་གྱིས་བོད་ཡོངས་ལ་དབང་
སྐྱར་བྱས་ཏེ་དྲུ་ལའི་ལྷ་མ་སྤྱི་ཕྱེད་ལྷ་བ་གཞིས་ཀ་ཆེར་གདན་དངས། བོད་ས་
གནས་ཀྱི་སྤྱིད་དབང་ཡོངས་རྫོགས་དང་། གཙང་བ་རྒྱལ་བོའི་སོ་བྲང་གཞིས་
ཀ་ཆེ་ནས་སྤངས་པའི་རྒྱ་ཁོར་རིན་ཐང་ཅན་མང་བོ་སུལ་ཏེ།”ཞེས་བཤད་
འདུག་པ་དང་། “ཆུ་ཏྲ་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཆོས་མགོར་བསྐྱན་འཛིན་ཆོས་ཀྱི་
རྒྱལ་བོའི་མངའ་འོག་དུ་བོད་ཤིང་སྟོ་ཅན་ཐམས་ཅད་རྒྱུད་པས་ཆོས་བཙུ་
གཅིག་ལ་རྒྱལ་བོས་གདན་འདྲེན་ཞུས་ཏེ་ལྷ་བ་ཆེན་པོ་གཙང་དུ་ཕེབས།”
ཞེས་གྲང་གསལ་བ་འདི་དག་གིས་གུ་ཤི་ཏན་གྱིས་ཐོག་མར་གཞན་གྱི་ལག་

ནས་ཐོད་ཡུལ་སྤྱི་ལོ་དབང་ཆ་འཕྲོགས་པ་རྒྱལ་དབང་ལྡན་པ་ཆེན་པོར་ཡར་
འབྲུལ་ཞུས་སྐོར་སྟོན་གྱིན་ཡོད་པ་དེ་རེད།

རབ་བྱུང་བརྒྱ་བའི་ས་སྟག་སྟེ་ལོ་༡༥༧༩ ལོར་སོག་པོ་ཨལ་ཐན་རྒྱལ་
བོས་རྒྱལ་དབང་སྐྱེས་ཤིང་གསུམ་པ་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཚོ་མདོ་སྤྱད་ཆབ་ཆའི་
ཡུལ་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས་སྐབས། མཚོད་ཡོན་བྱུང་གོས་མོལ་གྱིས་སོག་པོའི་
ཚྭ་གས་ནས་ལོ་ལྔ་ཆེད་པ་ཐུར་བྱ་བ་དང་། ཐོད་ཚྭ་གས་ནས་སྟོང་སྐོར་ཡོན་ཏན་
རྒྱ་མཚོ་མགོ་དཔོན་སྐྱེ་ཆབ་དུ་བསྐོས་ཞུས་ཀྱང་བར་མ་ཟད། མདོ་སྤྱད་མཚོ་
སྟོན་གྱི་སོག་པོའི་དཔོན་ཁག་གིས་སྐབས་དེའི་ཐོད་གྱི་དབང་རྒྱུར་བ་ཕག་གྱ་
སྤྱི་དགཞུང་ལ་ལོ་ལྔ་བཞིན་ཏེ་ཁྲུལ་འཇལ་རྒྱུའི་ཁྲིམས་གཞི་གཏན་འཁེབས་
བྱས།

རབ་བྱུང་དགུ་བའི་ས་ལུག་སྟེ་ལོ་༡༥༩༩ ལོར་སྟེ་གདོང་དབང་བཟ་
ཤིས་གཤམ་པས་རྒྱལ་བ་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཚོ་ལ་ཀྱན་ཏིང་ཏའི་གྱ་ཐེ་ཏིང་ཏང་
གི་མཚན་གནས་སྤུལ་ཅིང་། རབ་བྱུང་བརྒྱ་བའི་ས་སྟག་སྟེ་ལོ་༡༥༧༩ ལོར་
སོག་པོ་ཐུ་མེད་ཨལ་ཐན་རྒྱལ་བོས་རྒྱལ་བ་བསོད་རྒྱ་མཚོ་མདོ་སྤྱད་དུ་གདན་
འདྲེན་ཞུས་སྐབས། བསུ་བ་དང་ཐོར་ཨ་རིག་གི་སར་ཏེ་བ་བརྒྱད་བརྒྱ་དང་།
གཞིས་པར་ཏེ་བ་སུམ་སྟོང་། གསུམ་པར་ངོ་རིགས་སུ་ཐིའི་ངོ་དང་ཆེད་བ་པ་
ཐུར་སོགས་མི་སྟོང་དྲག་གས་ཀྱིས་བསུས་ཏེ་མཚོ་སྟོན་ཆབ་ཆར་གདན་འདྲེན་
ཞུས་ཏེ་མཇལ་འཕྲད་གནང་། རྒྱལ་དབང་གི་བཀའ་དན་ནས་བཟུང་སོག་པོ་
མགོ་དཔོན་ཡོངས་ཀྱིས་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་ལ་བཀྱར་དགོས་པ་དང་།
སོག་པོ་ཆོས་ཁྲིམ་བདག་ཤི་ན་རྒྱུད་མ་སོགས་མི་ཕུགས་ཀྱི་སྟོག་གཅོད་དང་།
ཨོད་ཀོང་དུ་གཤམ་པའི་ལྷ་དུས་ཀྱི་ཁྲག་མཚོད་དང་སྟོག་མཚོད་སོགས་ཀྱི་རྒྱུ་
གཅོད་དགོས་པའི་བཀའ་བྲལ་གནང་། མི་ཁྲིམ་རེར་མགོན་པོ་ཕུག་དུག་པའི་

524 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིམ་གྲུབ་ཤིང་།

སྐྱུ་བརྟན་རེ་བཞག་ཅིང་། རྒྱལ་བོ་གཙུག་པའི་དཔོན་འབངས་ཡོངས་ཀྱི་སྤར་
ཀྱི་ལྷ་རྟེན་མ་དག་པ་ནམས་ཆོག་མཆོད་ཀྱི་སྤྲོད་ནས་མེར་བསྟེགས་བྱས་པ་
སོགས་གཟེ་བརྟེན་ཀྱི་ལུ་དེའི་རྩིས་འབྲས་སུ། “དུ་ལའི་སྤར་མ་བཟོ་རྟེན་”སྟེ་
འཇུག་མེད་རྩི་རྩི་འཆང་རྒྱ་མཆོའི་སྤར་མ་ཞེས་པའི་གཟེངས་བརྟེན་ཀྱི་མཆོན་
གནས་སུ། འདི་ལ་དོན་སྤྲོད་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། སྐབས་དེའི་མདོ་
སྤྲོད་མཆོ་སྟོན་བྱས་ཀྱི་བོད་སོག་རུ་སྟེ་དང་བཅས་པའི་སྤར་དཔོན་གཞིས་ཆ་
རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་ཡིན་པར་གྱུར་པ་དེ་ཡིན།

རབ་བྱུང་བརྒྱ་བའི་མེ་ཁྱི་སྟེ་སྟེ་ལོ་འུ་མ་ཐན་ཀྱི་སྤར་དུ་རེང་
བྱ་བས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་སོག་ཡུལ་མཁར་སྟོན་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས་སྐབས།
དོར་ཤོས་ཞེས་བཞེད་བོད་སོག་སྟེ་མགིན་ནས་རྒྱལ་དབང་རང་ཉིད་དང་
རྟོགས་པ་མཉམ་པའི་སྐྱེ་ཆ་བཅིག་ཞུས་འབྲས་སུ། རྒྱལ་དབང་བསོད་ནམས་
རྒྱ་མཆོའི་བཀས་ལུ་མོ་སྐྱེ་ཤིང་དང་བོ་ཆོག་སོག་ཀྱི་སྤར་མཆོ་མཆོ་སྟོན་ཀྱི་སྤར་
དཔོན་དུ་བསྐྱོས།

ཡང་ལུ་མོ་སྐྱེ་ཤིང་གཞིས་པ་སྟོ་ཤོས་རྒྱ་མཆོའི་(ལོ་གྲུ་ལོ་ལོ་ལོ་)སྐབས་
ཁྲུ་ཁ་དང་ཨོ་རྩོད་གཞིས་ནང་འཇུག་བྱུང་བར། རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བ་ཆེན་མོས་
ལུ་མོ་སྟོ་ཤོས་རྒྱ་མཆོ་ལ་བཀའ་ཐབ་པ་བཞིན་བར་འདུམ་གནང་ཐུབ་པ་བྱུང་
བས། བོད་གཞུང་གིས་“ཆ་གན་ནོ་མོ་དན་”ཞེས་པའི་མཆོན་གནས་དང་
འབྲེལ་བྱས་སུ་ལྷ་སྟེ་ནང་མཆོ་བདུན་དུ་བྱགས་པའི་རོང་འབྲོག་གི་མི་སྟེ་མང་
བོ་གཟེངས་རྟགས་སུ་གནང་བ།

རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཞིས་པའི་མེ་ལུག་སྟེ་སྟེ་ལོ་གྲུ་ལོ་ལོ་ལོ་ ལོར་མཆོ་སྟོན་
དཔོན་ཁག་ཡོངས་རྩིས་ཀྱིས་སྟེ་བསྐྱེད་ཞུས་པ་བཞིན་ལུ་མོ་བ་རྒྱལ་མཆོག་
བསྐྱེད་བཟང་རྒྱ་མཆོའི་རབ་བྱུང་གི་མཁན་པོ་མཛད་ཅིང་། རྒྱལ་དབང་

བསྐྱེད་པ་བཟང་བ་གསེར་ཁྱིམ་འཛུགས་ལྟ་བུའི་གཙོ་འགན་བཞེས་པ་སོགས་
ཀྱིས། བོད་གཞུང་དཔལ་ལྷན་སྐྱོང་བས་“ཨ་ཆི་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་”ཀྱི་མཆན་
བསྟོན་གནང་།

ཆོས་དཔལ་ལྷན་གྱི་བཙུན་པ་འཕྲུག་ལ་ཐུག་པ་དང་རྒྱུད་འཛིན་
རིགས་རྒྱུད་མ་བྱུང་བ་སོགས་ཀྱིས་འཆི་ཁའི་ཁ་ཆེན་ས་བཞག་པ་ལྟར། ཁོའི་
ང་སྐུ་གི་ཐམ་ག་དང་རྩ་སྟེ། འབལ་གཞོང་སྟོན་སྟོན་ཐམས་ཅད་ལྷ་མོ་སྐྱེས་
བཞི་བ་སྟོ་བཟང་ཐུབ་བསྟན་དག་ལེགས་རྒྱལ་མཆན་ལ་ཐུལ་བ་དང་། དེ་
སྐབས་མདོ་སྟོན་མཆོ་སྟོན་ང་སྐུ་ཉེར་དགུ་ཡོད་པ་ལས། ལྷ་མོ་ཆོང་གཡས་
རུའི་ཕང་ང་སྐུ་ལུའི་ནང་ཆོན་སྟེ་དཔོན་སྐུ་མའི་གོ་གནས་སྟེ།

རབ་བྱུང་བཙོ་ལྷ་བའི་ས་བྱ་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༩༠༩ ལོར་རྒྱལ་དབང་བརྩུ་
གསུམ་པ་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཆོ་ལྷ་མོའི་སྐར་ཐོག་དུ་གདན་དྲངས་ནས། སྐར་
ལྷ་མོ་སྐྱེས་ན་རིམ་ལ་རྒྱལ་དབང་པཎ་ཆེན་སྐྱེས་རིམ་བྱོན་གྱིས་བཀའ་ཤོག་
ཉལ་ས་ཐམ་ག་ཐེངས་བསྟོན་ཅི་གནང་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱལ་དབང་ཡབ་སྐུ་
ཀྱི་གཟིམ་གུར་དང་དབུས་ནས་གདན་འདྲེན་ཞུས་པའི་རྗེ་ང་འབྲུ་མ་སོགས་
ཉེན་འགངས་ཅན་ནམས་སྟུན་འབེབས་ཞུས་སྐབས། རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་ཆེས་
བོད་ལུང་བ་ན་འདི་ལས་ལྷག་པའི་ཉེན་འགངས་ཆེན་དང་། བོད་སྟེ་བ་གཞུང་
ལ་འདི་ལས་ལྷག་པའི་གོ་གནས་སྐར་རྒྱ་མཆོད་ཅེས་གསུངས་ཤིང་། སྐར་ཡོད་
བཀའ་ཤོག་དག་ལ་རྒྱབ་གཞོན་གྱི་ཚུལ་དུ་བཀའ་ཤོག་སྟོན་སྟོན་དང་། ལྷ་མོའི་
སྐར་གཞུང་ལ་“ཁམས་གསུམ་ནམ་རྒྱལ་སྤིང་”ཞེས་པའི་མཆན་གསལ་
གནང་བ་བཅས། ལྷ་མོ་སྐྱེས་རིམ་བྱོན་གྱི་མཛད་ནམ་ལས་སྟོན་དོན་དང་
འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་གནད་དོན་འདི་དག་བང་བསྐྱེད་ནས་བསྟན་ན། ལྷ་མོ་
ཞབས་བྱུང་འདི་བར་རྒྱལ་དབང་ཡབ་སྐུ་དང་བོད་གཞུང་གིས་བཀའ་ལུང་

526 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

རིམ་སྒྲིལ་གྱིས་མདོ་སྐྱོད་མཆོ་སྒྲིལ་གྱི་བོད་སྐད་ཡོངས་རྒྱུ་གས་ཀྱི་ཆེས་
མཐོ་བའི་སྒྲ་དཔོན་རྒྱལ་ས་མར་བསྐྱོས་པ་མཐོང་བྱུང་ཅིང་། རྒྱལ་ས་གཞན་
ཞིག་ནས་རྒྱུ་ཆེད་ཀྱི་རྒྱལ་སོ་འགའ་རེས་གཟེངས་བསྐྱོད་དང་མཆོན་བསྐྱོད་
མི་ཉུང་བ་སྐུལ་ཡོད་པ་དངོས་བདེན་ཡིན་ཡང་། དངོས་ཡོད་དོན་གྱི་ཆ་ནས་
རྒྱལ་དབང་ཡབ་སྐུ་གྱི་བཀའ་ལྟར་ཁོ་ན་ལ་བཞེན་ནས་མཆོ་སྒྲིལ་བོད་སྐད་
ལ་དབང་བསྐྱུར་བྱས་པ་ནི་ད་ཅིང་གསལ་བོ་ཡིན་ནོ།།

བོད་གཞུང་དགའ་ལྷན་སོ་བྱང་བ་འདི་ཉིད་འབྱུང་བ་དང་ཡར་འཕེལ་
དུ་འགྲོ་བ་ལ་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་སྒྲ་སྐུལ་དཔོན་ཁག་ཅུ་མས་ལ་བྱས་རྗེས་ད་ཅིང་ཆེ་
སྟབས། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོས།

ཕག་མོ་བྱ་བའི་དུས་དང་མི་འདྲ་བར། དེང་སང་ཞུ་སེར་འཆང་བའི་
བསྟན་པ་འདི་བྱང་རྒྱལ་ས་ཀྱི་སྤྱི་བདག་ཅུ་མས་དང་ཁད་ཉེ་བར་
མཆོ་སྒྲིལ་སྐད་ཀྱི་དུས་བདེ་དོགས་ལ་རག་ལས།³

ཞེས་གསུངས་པ་དང་།

རྒྱ་མཆོན་དེ་ལ་བཞེན་ནས་ཡང་བསྐྱུར་རྒྱལ་དབང་ལྷ་ཆེན་པོས། “རྒྱ་
སྐད་གི་ས་མཆོམས་ཕྱེ། རྒྱ་རྒྱུ་སྐད་མས། ཆོང་ལམ་བཏོད། ས་མཆོམས་སུ་
སྐྱོད་མཁས་བྱེད་རྒྱུ་”⁴སྐད་ཀྱི་གསུང་བཏོད་དང་། སྐད་སོ་ནང་འབྲུག་བྱང་
བར་སྐོ་མང་དཔོན་སྐོ་བ་འཕྲིན་ལས་ལྷན་གྲུབ་མཆོ་སྒྲིལ་པོའི་མཆོ་ཁར་
མངགས་གཏོང་མཛད་དེ། དཔའ་རིས་འདྲུ་ལག་སྟོད་ཀྱི་ཤུག་ཤ་པད་སྐྱོད་གི་
རྒྱུ་འདྲུས་མདོ། ལྷག་སྒྲ་དགོན་དང་ཉེ་བར་དཔོན་པོ་ཐམས་ཅད་བསྐྱུས་ཏེ་
མཆོར་ས་བཞོས། གཡས་རུ་དང་གཡོན་རུ་ཕྱེ་སྟེ་བདེ་འཇགས་མཛད།

ཡང་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བས་“བཀྲ་ཤིས་པ་ཐུར་བྱ་བ་ཏུ་ཕྱི་རང་གི་སྐས་ཏེ་
མ་ཡིན་པས་བྱེད་ཆོའི་ཨ་ཁུ་ཡིན། མཆོ་སྒྲིལ་སྐད་དཔོན་དུ་བསྐྱོས་”ཞེས་མཆོ་

སྒྲིབ་དཔོན་ཁག་ལ་བཀའ་མངགས་གནང་བ་མོགས། མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་
སྟོད་ཆ་ན་རྒྱས་ཤིང་རྒྱས་པ་བཀོད་འདུག་པས་འདོད་པ་མི་ཆེ་མས་པ་བྱུང་ན་
དེར་བལྟ་བར་བྱཏོ།

མདོ་དོན་ཡང་སྒྲིང་རྒྱལ་དབང་ལྔ་བའི་སྐབས་མདོ་སྐྱད་མཆོ་སྦྱང་
འདི་བོད་ཀྱི་ས་སྒོ་གལ་ཆེན་དུ་བཅིས་ཤིང་། མཆོ་སྦྱང་གྱི་བོད་སྐད་ཁག་དཔེ་ཁག་
ནུས་ལ་སློབ་སྦྱོར་བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་གནང་མཛད་པར་མ་ཟད། ལྔ་ཕྱིར་
ལཱ་ལོ་ཆོག་སྐད་ཀྱི་མཆོ་དང་། རྒྱུང་སྒྲིང་མདོ་སྐྱད་ཀྱི་མཆོ་སྐད་སྐད་མཆོ་སྦྱང་
གྱི་སྐད་ཆེན་ཁག་ཅིག་མདོ་སྐྱད་བོད་སྐད་སྐད་མཆོ་སྦྱང་མཆོ་སྦྱང་མཆོ་སྦྱང་
བའི་སྐད་ཆེན་དུ་བསྒྲིང་བའི་ལོ་རྒྱུས་གསལ་ཞིང་གསལ་བ་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།

མཆེན་པོ་འདི་ནས་ང་ཚོས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཡོ་རྒྱས་ལ་ལྷ་སྐྱེས་གསར་བ་
 ཞིག་འདི་དགོས་པ་ནི། རྗེ་ཙོང་ཁ་བའི་སྐབས་ནས་མདོ་སྨད་ཀྱི་སླ་གྲ་མང་
 བོ་དབུས་སུ་སློབ་གཉེར་ལ་ཐེབས་ནས། དགའ་ལྷན་གསེར་གྲི་དང་གདན་
 ས་ཁག་གི་མཁན་པོ་སོགས་ཀྱི་མཆན་གནས་སྒངས་ཏེ། སླར་རང་ཡུལ་དུ་
 ཐེབས་སྐབས་རྟ་སླེལ་སྡོམ་དང་། ཞུ་མགོ་ལ་དོག་བཞག་ཆོག་པའི་ཐོབ་ཐང་
 ཡོད་ཅིས་ཡོངས་གྲགས་ཀྱིས་ཁས་ལེན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ལ། མདོ་སྨད་ཀྱི་དགོན་
 ལྷེ་ཞིག་ནས་དགེ་བཤེས་ཀྱི་དམ་བཅའ་ཆེ་མོས་དེ་བཞག་ཀྱང་། དགོན་པ་དེའི་
 དགེ་བཤེས་སུ་བཅི་བ་ལས། དབུས་ནས་ལྷ་རམས་པ་སོགས་ཀྱི་མཆན་
 བཏགས་སྒངས་པ་དང་གདན་ནས་མི་འདྲ་ཞིང་། དབུས་ནས་ལྷ་རམས་པ་
 སོགས་ཀྱི་མཆན་བཏགས་སྒངས་ཆེ་སླ་སྤྱུལ་ཆེན་པོ་ཆོ་དང་མཉམ་པའི་བཅི་
 མཐོང་ཆེན་པོ་ཡོད་པར་མ་ཟད། ད་ལྟའི་མདོ་སྨད་ཀྱི་སླ་ཆེན་པལ་ཆེར་དབུས་
 སུ་ལྷ་རམས་དང་དགའ་ལྷན་གསེར་གྲི་སོགས་ཀྱི་མཆན་བཏགས་སྒངས་
 མཁན་ཉག་ཅིག་ཡིན་པ་འདི་ཡིན།

528 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

འདིས་ཅི་ཞིག་མཆོན་བཞིན་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། འདས་པའི་ལོ་རྒྱུག་
བརྒྱའི་ནང་ཚུན་གྱི་མདོ་སྐྱོད་ནི་དགེ་ལྷགས་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་སློང་པོ་ན་
སྐྱུགས་པ་མ་དག་གིས་དབང་སྒྱུར་བྱས་ཡོད་ལ། དབང་སྒྱུར་བྱེད་མཁན་གྱི་
སློང་པོ་ན་སྐྱུགས་མ་དག་ཐོག་མར་དབུས་གཙང་དུ་སློབ་གཉེར་གནང་ནས་
མཁས་པའི་གོ་འཕང་ཐོབ་མཁན་ཤ་སྟག་ཡིན་སྟབས། དེར་རབས་གྱི་ཆབ་
སྲིད་ལམ་ལྷགས་ལྟ་བུའི་ཐོག་ནས་མཐའ་དབུས་གཅིག་གྱུར་གྱི་རྒྱས་པ་ཐོན་
ཡོད་ཅེད་གང་ལྟར། ཆོས་སྒྲིགས་དང་ལྷག་པར་བསམ་སློབ་རྒྱུད་ལམ་གྱི་ཐོག་
ནས་ཁ་བྲལ་དུ་ནམ་ཡང་སོང་ཅེད་པ་འདི་ཡིན།

གནས་སྐྱངས་འདི་གསལ་བོར་ཤེས་དགོས་ན་དུས་རབས་རེ་རེའི་ནང་
དབུས་གྱི་གདན་ས་ཁག་དུ་མདོ་སྐྱོད་གྱི་མཁས་པ་སུ་བྱང་དང་། མཁས་པ་དེ་
དག་ཕྱིར་མདོ་སྐྱོད་དུ་ཐེབས་པའམ་དེའི་ཡང་སྲིད་གྱིས་མདོ་སྐྱོད་དུ་དགོན་
གཞིས་ལྷ་སྡེ་ལ་དབང་སྒྱུར་ཅི་བྱས་གྱི་གནས་ཚུལ་ངས་པར་དུ་ཤེས་དགོས་པ་
ཡིན།

དེས་ན་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་སློབ་ཐུང་རྒྱ་མཆོན་རབ་བྱུང་བརྒྱ་བའི་མེ་
སྒྲལ་སྒྲིའི་༡༩༡༢ ལ་འཁྲུངས་ཤིང་། རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ཚུ་བྱི་སྒྲིའི་༡༩༤༣
འདས་པ་ཡིན་ལ། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་དང་སྐྱེ་ཐོགས་མཉམ་པའི་དབུས་གྱི་
གདན་ས་ཁག་གི་མདོ་སྐྱོད་གྱི་མཁས་དབང་ཚོད་ཅེད་སྐོར་ཞིག་དཔེ་མཆོན་
དུ་བྲངས་ན།

༡ རོང་བོ་ཆོས་རྩེ་ཤར་སྐལ་ལྷན་རྒྱ་མཆོ། ༡༩༠༢།༡༢༡༩

༢ ཡི་རོགས་བསམ་གདན་རྒྱ་མཆོ། ༡༩༣༩།༡༩༤༤

༣ བསམ་སློབ་སྒྲིན་པ་རྒྱ་མཆོ། ༡༩༣༡།༡༩༩༥

༤ དགའ་ལྷན་ཁྲི་ཐོག་ཞེ་ལྷ་བ་འཇམ་དབྱངས་ཚུལ་ཁྲིམས་དར་རྒྱས།

༡༥༩༣༡༡༥༩༥

- ༥ མ་གྲུ་ཤེས་རབ་བཟང་བོ། ༡༥༩༥༡༡༥༠༧
- ༦ ལ་མོ་གསེར་ཁྱི་དག་དབང་སློ་བྱོས་རྒྱ་མཚོ། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༧ ལྷ་འབྲུམ་དག་དབང་སློ་བྱོས་རྒྱ་མཚོ། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༨ བཀའ་འགྱུར་བ་སློ་བཟང་ཉི་མ། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༩ ཁིང་སྒྱུང་གཤམ་པ་བཀྲ་ཤིས། ༡༥༩༥༡༡༥༩༠
- ༡༠ སྒྲོང་སྒྲོར་མདོ་རྒྱུད་རྒྱ་མཚོ། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༡༡ ལྷ་འབྲུམ་དག་དབང་ཆོས་ལྷན། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༡༢ བྱང་རྒྱལ་མི་ལ་དག་དབང་བསོད་ནམས། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༡༣ ཉིས་ཚང་མ་ཁྱི་བ་ཤེས་རབ་བཀྲ་ཤིས། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༡༤ ཀུན་མཁྱེན་དག་དབང་བཙུན་འགྲུས། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༡༥ ཁྱི་ཆེན་དག་འདུན་ལྷན་ཆོས། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༡༦ ལ་མོ་གཤམ་ཆུ་སློ་བཟང་བཀྲ་ཤིས། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༡༧ གཡེར་གཤོང་འཇམ་དབྱངས་སློ་བྱོས། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༡༨ རྒྱ་བཟང་སློ་བཟང་བསྐྱེད་པའི་རྒྱལ་མཚན། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༡༩ བདེ་ཐང་མཁན་ཆེན་སློ་བཟང་ཆངས་དབྱངས། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༢༠ དགའ་ལྷན་ཁྱི་ཐོག་ཁྱི་དག་བ་སློ་བཟང་དར་རྒྱས། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༢༡ ལྷན་མཆོར་སློ་བཟང་དར་རྒྱས། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༢༢ དག་དབང་སློ་བཟང་བསྐྱེད་པའི་རྒྱལ་མཚན། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༢༣ ལ་མོ་དག་དབང་སློ་བཟང་བསྐྱེད་པའི་རྒྱལ་མཚན། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༢༤ ཅོ་ཁྱི་སློ་བཟང་དར་རྒྱས། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤
- ༢༥ ལ་མོ་ཞུ་དམར་དག་དབང་འཕྲིན་ལས། ༡༥༩༥༡༡༥༤༤

530 བདོ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

༣༥ ལྷ་ཁང་ལུང་བ་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཚོ། ༡༩༩༩།༡༢༡༢

༣༦ ཟླ་མ་ལྷ་མོ་བས་རྒྱུང་ཆེ་བ་དག་དབང་ཕུན་ཚོགས། ༡༩༩༩།

༣༧ ལྷ་དགེ་སློ་བྱས་རྒྱ་མཚོ། ༡༩༩༩།༡༢༩༠

༣༨ དགའ་ལྷན་སྤྱི་ཐོག་ལྷ་བརྒྱུ་བ་དགེ་འདུན་ཕུན་ཚོགས། ༡༩༩༩།༡༢༣༥

༣༩ རོང་ཁམས་ལྷ་མོ་བས་རྒྱུང་ཆེ་བ་རྒྱ་མཚོ། ༡༩༩༩།༡༢༡༣

༤༠ འདན་མ་དག་དབང་བསྟན་འཛིན་འཕྲིན་ལས། ༡༩༩༩།༡༢༣༣

༤༠ དགའ་བརྒྱུ་འཕྲིན་ལས་རབ་བརྟན། ༡༩༩༩།༡༢༩༩

༤༡ ལྷ་བ་སློ་བཟང་དོན་གྲུབ། ༡༩༩༩།༡༢༩༩

༤༢ ར་ཁོ་ཤེས་རབ་ཚོས་འབྱོར། ༡༩༩༩།

༤༣ ཆོ་འདུ་སློ་བཟང་འཕྲིན་ལས། ༡༩༩༩།

༤༤ ལ་མོ་སློ་བཟང་སློན་ལས། ༡༩༩༩།༡༢༡༤

༤༥ ཆོ་ལྷ་གསལ་པ་བཤད་སྒྲུབ། ༡༩༩༩།༡༢༩༩

༤༦ མི་ཉག་སློ་བྱས་དར་རྒྱས། ༡༩༩༩།༡༢༤༣

༤༧ ལ་འཛིན་དག་དབང་དཔལ་ལྷན། ༡༩༩༩།༡༢༤༦

༤༨ ལྷ་མོ་ཆོ་བཟང་རབ་བརྟན། ༡༩༩༩།༡༢༩༩

༤༩ དགའ་ལྷན་སྤྱི་ཐོག་དབེ་བ་སྤྱི་ཆེན་དག་དབང་མཚོག་ལྷན།

༡༩༩༩།༡༢༤༩

༥༠ བསེ་དག་དབང་བཟུ་ཤིས། ༡༩༩༩།༡༢༣༩

༥༡ མགོ་རྟ་སློ་བཟང་མཁས་མཚོག་ ༡༩༩༩།༡༢༩༩

༥༢ དགའ་ལྷན་སྤྱི་ཆེན་དག་སྤྱི་པ་གཙོས་རྒྱལ་མཚན་སེ་རྒྱ།

༡༩༩༩།༡༢༩༩

༥༣ ཤར་སྐལ་ལྷན་གཉིས་པ་དག་དབང་འཕྲིན་ལས། ༡༩༩༩།༡༢༩༩

༤༤ རྒྱལ་མཁན་ཆེན་སློབ་བཟང་ཉི་མ། ༡༩༧༧༡༡༧༧

༤༥ མཁན་ཆེན་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཚོ། ༡༩༨༠༡༡༧༧

༤༦ ཐུའུ་བཀྲ་ན་དག་དབང་ཚོས་ཀྱི་རྒྱ་མཚོ། ༡༡༧༧

༤༧ རོང་བོ་ཁྱི་ཆེན་སློབ་བཟང་བསྟན་པ་དར་རྒྱས། ༡༩༨༡༡༡༧༧

༤༨ བླ་ཉི་དགེ་བཤེས་རིན་ཆེན་དོན་གྲུབ། འདི་བའི་འཁྲུངས་འདས་ཀྱི་ལོ་
ཆོག་མ་རྟེན་གྱི་དུང་། བསྟན་ཅིས་འགའ་ཞིག་དུ་རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་མེ་
བྱ་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༧༧༧ ལོར་སྐུ་ཉག་གསུམ་ཀྱི་འབྲེལ་བ་བཅས་པར་གཞིགས་ན་རྒྱལ་
དབང་ལྷ་བའི་ཞབས་ཟིན་ཡོད་པར་ཐག་བཅད་ཆོག་པ་ཡིན།

མདོ་སྐད་ནས་དབུས་ཀྱི་གདན་སར་ཐེབས་ནས་ཚུད་མེད་ཡོངས་
གཤམ་ཀྱི་མཁས་པའི་རྒྱལ་སར་དབང་བར་གྱུར་པ་ཏུ་ཅང་མང་བོ་བྱུང་འདུག་
པ་དེ་དག་ལ་བསམ་སློབ་ཞིབ་དུ་བཏང་ན། ཁོང་པལ་ཆེར་ཞིག་གདན་ས་ཁག་
དུ་སློབ་གཉེར་ཐོན་པས་མི་ཆེད་ལེའུ་མཁུག་རྫོགས་སོང་བ་ཞིག་མ་ཡིན་པར།
སློབ་གཉེར་མཐར་ཕྱིན་པའི་རྗེས་སུ་ཕྱིར་མདོ་སྐད་དུ་ཐེབས་ནས་དགོན་
གཞིས་བཟུང་སྟེ་ས་ཁུལ་དེས་ཅན་རེད་ཆོས་སྤྱོད་གཉིས་ཀྱི་ཁ་ལོ་སྐྱུར་མཁན་
དུ་གྱུར་ཡོད་པ་དཔེར་ན།

རབ་བྱུང་བཅུ་བའི་ས་སྟག་སྟེ་ལོ་༡༧༧༧ ལོར་རྒྱལ་དབང་གསུམ་པ་
བསོད་ནམས་རྒྱ་མཚོ་མདོ་སྐད་དུ་བྱོན་ཏེ་སྐྱེ་འབུམ་དགོན་པ་བཏབ་པ་ནས།
ཕྱིས་སྐྱེ་འབུམ་དགོན་བདག་ཉི་ལྷ་བྱུར་གྱི་ལྷ་སྐྱེ་མེད་རིམ་བྱོན་དང་། ཟླ་
ན་ནང་སོ་སོགས་བྱུང་འབྲེལ་ལྟ་བུས་ལྟ་སྟེ་ནང་མཚོ་དུག་གིས་གཙོས་པའི་ཙོང་
ལ་རིང་མོད་ལྟོ་བྱང་གི་ཡུལ་ཆ་མང་བོར་ཆོས་སྤྱོད་ལུགས་གཉིས་ཀྱིས་མངའ་
དབང་བསྐྱུར་བ་ལྟ་བུ་དང་།

མདོ་སྐད་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་འགའ་ས་ཆེན་དགོན་ལུང་བུམས་པ་

སྤྱི་ལོ་འཕགས་པ་ལྷན་ཁག་གི་འཕྲུལ་སྤྱི་ལོ་༡༩༠༩ ལོར་རྒྱལ་ཁྲིམ་དོན་ཡོད་
ཆོས་ཀྱི་རྒྱ་མཆོས་བཟུང་པ་ནས། བོད་ཀྱི་ཁ་ཆེན་མཆོང་རྒྱ་དང་ཐུབ་པ་ལྟ་བུ་
མེད་ན་རིམ་གྱིས་རྒྱུང་ཞིང་། འཕྲོག་སྡེ་ཆོ་བརྒྱད་དང་། མེད་པ་ལྷན་པུགས་
ལྷན་ཆོ་བརྒྱན། མདུང་ནག་ཁག་གསུམ་སོགས་དཔལ་རིམ་ཕྱོགས་པལ་ཆེར་
ཕྱི་ཆོས་མིད་གཉིས་ཀྱི་སྡེ་གནས་སུ་གྲུར་པ་སྟེ་བྱ།

རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཅིག་པའི་མེ་ཁྱི་ཕྱི་ལོ་༡༧༩༩ ལོར་སྡོང་སྐྱོང་སྐྱོང་
བཞི་བ་མདོ་རྒྱ་ཆ་མཆོས་བདེ་པ་མདོ་རྒྱ་སྡོང་སྐྱོང་དགོན་པ་འདྲ་། སྡོང་
སྐྱོང་སྐྱོང་དང་པོར་རྒྱལ་དབང་གསུམ་པ་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཆོས་མདོ་རྒྱ་
པོད་སོག་ཕྱི་ཡོངས་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་སྐྱོམ་བྱ་བ་སྐོ་བཞག་གནང་བ་ནས།
སྐྱོང་རིམ་ཁྱོད་ཀྱིས་སྡོང་སྐྱོང་གཅོས་པའི་པོད་སོག་གི་རྩ་སྡེ་ད་ཅང་མང་པོའི་
མངའ་བདག་ཏུ་བྱུང་བ་ལྟ་བུ།

རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ལྷན་གྱི་༡༦༩༠ ལོར་ལ་མོ་སྤྱི་མཆོང་གསུམ་
པ་ངག་དབང་སློ་བཟང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་ལ་མོ་བདེ་ཆེན་དཔོན་
ཕྱག་འདེབས་མཛད་པ་ནས། རྒྱལ་དབང་ཡབ་སྲས་ཀྱི་བཀའ་བཀོད་དང་།
བྱུང་འབྲེལ་གྱིས་གཅན་ཆ་ནིན་སྲིབ་གནིས་དང་། མང་འབལ་བྱ་གསུམ། མཆོ་
སྟོན་གཡས་རྩ་གཡོན་རྩ་སོགས་མཆོ་སྟོན་ཕྱོགས་ཀྱི་པོད་སོག་གི་ཡུལ་ནེ་ཏ་ཅང་།
རྒྱ་ཆེན་པོ་ལ་ཆོས་སྲིད་ལྷན་གཉིས་ཀྱིས་མངའ་དབང་བསྐྱུར་བ་ལྟ་བུ།

རོང་པོ་གྲུབ་ཆེན་རྒྱལ་ལྡན་བླ་མ་ཆོ་ཡང་སྤྱི་ལོ་༡༩༡༣ ལོར་ཆོས་པ་རིན་
པོ་ཆེ་དང་མཉམ་དུ་དབུས་སུ་ཐེབས་ཤིང་། དགའ་ལྡན་བྱང་ཆེ་གྲུ་ཆང་ལ་
ཞུགས། སྤྱི་ལོ་༡༩༢༩ ལོར་གསང་སྤྱད་དགའ་བརྒྱའི་གྲུ་རྒྱོང་མང་ད། སྤྱི་ལོ་
༡༩༣༣ ལོར་མདོ་སྤྲད་དུ་ཐེབས་ནས། སྤྱི་ལོ་༡༩༣༠ ལོར་རོང་པོ་དགོན་ཆེན་
ལ་མཆན་ཉིད་བརྒྱགས། དགྲུང་ལོ་ཉིད་གཅིག་ནས་རེ་གསུམ་བར། ལྷོ་མདོད་

དགོན་པ་ལྟ་བུ་འབྲེལ་དང་དགོན་ལུང་ཚུན་ཆད་ཀྱི་རིང་འབྲེལ་གི་སྡེ་ཀུན་ལ་ཐེབས་ནས་འགྲོ་དོན་བསྐྱུངས། སྡེ་མིར་མཆོ་སྟོན་པའི་མཆོ་སྟོང་དང་དཔ་དྲིལ་ཡང་དྲིལ་ཞན་ཚུང་གནས་རྒྱུ་ཡིན། མཉམ་གཟིགས་པ་ལོང་བྲག་དཀར། རྟོ་གཙང་ཞོ་སྒྲག་དང་། རྟོ་གཙང་ཞོག་གི་ཁ་བར་སྟོམ་གྲ་དང་སྒྲག་ཆང་སྟོམ་གྲ་སོགས་སྲུ་བཞུགས་ནས་སྐྱབ་པ་མཛད། སྒྲ་བྲང་རི་ཁྲོད་གོང་དང་། རྒྱ་མོ་གཤམ་རལ། སྒྲག་ཆང་ལྟ་མོ་སོགས་མདོ་སྟོང་སྟོང་དུ་སྟོགས་མེད་རི་ཁྲོད་འབྲེལ་ནས་སྐྱབ་པའི་རྒྱལ་མཆོན་བཅུགས་པས། གྲུབ་ཆེན་ཤར་སྐལ་ལྟན་རྒྱ་མཆོ་ཞེས་པོད་ཡུལ་སྤྱི་དང་བྱད་པར་ཡུལ་མདོ་སྟོང་གི་སྟོང་ས་སྲུ་སྟོན་པའི་གཤམ་པ་དང་ལྟའི་བར་མ་ཉམས་པ་ཡིན་ལ། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་ཤིང་ཕྱི་མ་རྣམས་ཀྱང་རིང་པོ་དགོན་ཆེན་གཙོས་པའི་རེབ་གོང་སོག་པ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་དགོན་གྲང་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་སྤྱི་སྡེར་གྱུར་པ་མ་ཟད། རིང་པོ་ནང་སོ་དང་མཉམ་འབྲེལ་གི་སྟོན་ས་ཆོས་སྤྱད་གཉིས་ཀྱིས་ཁ་ལོ་བསྐྱུར་དང་སྐྱུར་བཞིན་པ་ཡིན་ནོ།།

གར་སྐལ་ལྷན་པ་མདོ་མྱད་དུ་ཐེབས་སྐབས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་དགུང་
ལོ་བརྒྱ་བ་ཡིན་སྟབས། ཁོང་དབུས་སུ་བཞུགས་སྐབས་གཞུང་ས་དགལ་ལྷན་
པོ་བྲང་བ་དངོས་སུ་དབུ་བརྟེས་མེད་ཀྱང་། ཁོང་དང་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་གཉིས་
རགས་ཅིས་གྱི་སྐྱེ་ཐོགས་མཉམ་པ་ཡིན་ལ། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་རྒྱ་ཐེབས་སྐབས་
མདོ་མྱད་ཆབ་ཆར་བཞུགས་རིང་གར་སྐལ་ལྷན་པ་ཆེད་བཅར་གྱིས་མངལ་
ཁ་ཞུས་པའང་ནམ་ཐར་དུ་གསལ་བ་ཡིན་ནོ།།

གུན་མཁུན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སྐྱེའི་དབང་པོ་རག་དབང་
བཙོན་འགུམ་པ་དགྲུང་ལོ་ཉེར་གཅིག་པ་རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ས་སྤེལ་
སྤྱི་ལོ་ ༡༩༤༩ ལོར་དབུས་སྤེལ་བས་ཤིང་། འབྲས་སྤྱངས་སྒོ་མང་གུ་ཚང་དྲ་

534 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་།

ཞུགས་ནས་སློབ་གཉེན་ལྷ་མོ་དུང་བས་ཀྱགས་སྟན་བྱེད། རབ་བྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་ཤིང་སྟག་སྤྱི་ལོ་༡༩༧༩ ལོར་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོ་ལས་བསྟན་རྫོགས་ཀྱི་སྟོན་པ་བཞེས། རིམ་གྱིས་སློ་མང་མཁན་པོ་(སྤྱི་ལོ་༡༩༠༠ ལོར་)དང་། བ་བོང་ཁའི་གདན་ས་(སྤྱི་ལོ་༡༩༠༧)སོགས་རིམ་པར་གནང་སྟེ། བདེ་སྐྱོད་ཀྱི་བཤད་ཁྱིད་སྟོན་རྒྱས་སུ་བསྩལ་བར་མ་ཟད། རོ་མཆར་བའི་ལེགས་བཤད་ཆང་ལ་མ་ནོར་བ་ལྷགས་ཚུལ་གནང་སྟེ་རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་བྱས་རྗེས་བཞག་ཅིང་། སློ་མང་གྲུ་ཆང་ལ་མཆོད་གཞིས་བསྐྱེགས་པ། སློ་མང་སྤྱོད་ཁྱིལ་གསོ་མང་དུ་པ་སོགས་ལོ་རྒྱུས་སོགས་འདི་ལྟ་བུའི་མཁན་པོ་མ་བྱུང་བར་ཀྱགས་ཤིང་། མང་རྒྱ་ནང་གིས་གདན་འདྲེན་ཞུས་པ་བཞིན་མདོ་སྐྱོད་དུ་ཕེབས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་༡༩༠༩ ལོར་ས་འདུལ་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༠ ལོར་རྒྱ་ཆེན་པོ་དུ་གྲུ་བཅུ་བས་དགོན་ས་སུ་ལ་བ་བཞིན་སྤྱོད་ཁྱིལ་བྱེད་ཀྱིས་འབྲེལ་གྱི་དགོན་པ་བཏབ།

བྱེད་ཀྱིས་འབྲེལ་བཏབ་པ་ནས་རིམ་གྱིས་སྤྱོད་ཁྱིལ་ལ་རྒྱུ་ཕྱིར་ཕྱི་མ་རྒྱུ་ལ་མདོ་སྐྱོད་ལྟ་བུར་གྱི་སྤྱོད་ཁྱིལ་དཔོན་དག་གིས་དགོན་མགོ་དང་ཆོ་མགོ་སུལ་ནས། ཀྱན་མཁུན་འང་མ་དབྱངས་བཞད་པ་ཡབ་སྐུས་ཀྱིས་མངའ་དབང་སྐྱུར་བའི་ཡུལ་ཁམས་ཏེ་ཅང་རྒྱ་ཆེན་པོ་སྟེ། ལྷ་སྟེ་ཤོག་པ་བཞི་དང་། ཡུལ་ཁའི་ཤོག་པ་བཅུད་སོགས་མ་ཟད། དགོན་མ་ལག་བཅུ་དང་བཅུད་ཀྱིས་བྱེད་པའི་ཡུལ་ཁམས་ལ་གནས་པའི་རོང་འབྲོག་གི་ས་རིས་མི་སྟེ་ཏེ་ཅང་འབོར་ཆེན་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱས་པ་ཡིན་ནོ།

ཅོ་མོ་དགོན་ཆེན་ཏིང་འདྲིན་དར་རྒྱས་སྤྱི་ལོ་ལོ་རབ་བྱུང་ལྷ་བའི་ཤིང་ལྷག་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༥ ལོར་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་དངོས་སློབ་དགེ་བཤེས་ཤིག་གིས་བཏབ་པ་ཡིན་སྟབས་བྱུང་མཐའ་ས་ལྷགས་ཡིན་མོད། རབ་བྱུང་བཅུད་པའི་ས་ཡོས་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོར་ཆོས་རྒྱུ་རིན་ཆེན་ལྷན་པོ་བས་དགེ་ལྷགས་སུ་

བསྐྱར་ཅིང་། དགོན་པ་འདི་དང་ཅོ་ནེ་ཡོངས་འདུའི་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་སྤྱི་ལོ་
 ༡༩༥༥ བར་མི་ཚང་གཅིག་གིས་ཁ་ལོ་བསྐྱར་བ་ཡིན་ལ། ལྷ་དཔོན་འདི་གཉིས་
 གིས་མངའ་དབང་སྐྱར་བའི་ཡུལ་ཁམས་ནི། དེང་སང་གི་དབང་དུ་བཏང་ན།
 ཅོ་ནེ་རྫོང་ཡོངས་རྫོང་དང་། བ་ཅོའམ་སྤྱི་ཚོང་རྫོང་། འབྲུག་རྒྱུ་རྫོང་གི་ས་ཁུལ་
 གང་འཆམ། ཐེ་བོ་རྫོང་། བསང་རྒྱུ་རྫོང་གི་ཁོངས་གཏོགས་ཀྱི་ཡུལ་སྡེ་གང་
 འཆམ་བཅས་ཡིན་ནོ།།

རབ་བྱུང་བདུན་པའི་རྒྱུ་ལོ་༡༩༡༦ ལོར་རྫོང་ཁ་བའི་དངོས་
 སྤོབ་གི་རྟེ་སྤྱི་མེང་དང་པོ་རོང་ཆེན་ལྷགས་ནག་པ་དགེ་འདུན་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་
 གི་རྟེ་མ་དགོན་ཀ་ལ་རིའི་རི་ཁྲོད་བཏབ་ཅིང་། རབ་བྱུང་བརྒྱ་གསུམ་པའི་
 ས་འབྲུག་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༥ ལོར་གི་རྟེ་སྤྱི་མེང་ལྷ་བ་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་སྟག་
 ཚང་ལྷ་མོའི་གི་རྟེ་དགོན་ཕྱག་འདེབས་མཛད། རབ་བྱུང་བཙུ་པའི་ལྷགས་
 ཏེ་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༠ ལོར་སྤྱི་ལོ་རྟེ་སྤྱི་མེང་བརྒྱད་པ་སྤོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་བསྟན་
 པ་རྒྱ་མཆོས་རྩ་བ་གི་རྟེ་དགོན་གསར་འདེབས་མཛད་པ་བཅས། མདོར་ན་
 གི་རྟེ་སྤྱི་མེང་རིམ་བྱོན་གྱིས། སྟག་ཚང་ལྷ་མོའི་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡུལ་སྡེ་དེས་ཅན་དང་།
 རྩ་བ་གི་རྟེ་མ། དམེ་རྒྱལ་བོའི་འོག་གི་རུ་སྡེ་ཡོངས་རྫོགས་བཅས་ལ་ཆོས་སྤྱིད་
 ལྷགས་གཉིས་ཀྱིས་མངའ་དབང་བསྐྱར་བ་ཡིན།

མདོ་སྤྱད་ལྟ་བུར་གི་དགོན་སྡེ་གསུམ་ཅན་སྟོར་ཞིག་དཔེ་མཆོན་དུ་
 བཀོད་པ་དེའི་ཐོག་ནས། གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་པོ་བླང་བས་བོད་ལ་དབང་
 སྐྱར་བྱེད་སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྤྱད་ཀྱི་གནས་བབ་པལ་ཆེར་རྟོགས་ནུས་པ་ཡིན་ཏེ།
 ང་ཆོས་རྩ་བ་དང་ཡན་ལག་ཉིང་ལག་གི་རྩལ་གྱིས་དེད་སོང་ན། གོང་བཀོད་
 དགོན་ཆེན་རེ་རེར་དགོན་ལག་མང་བོ་ཡོད་ཅིང་། དགོན་མ་ལག་དེ་དག་གི་
 མངའ་འོག་ལ་མ་འདུས་པའི་རུ་སྡེ་ཞིག་ཡོད་མི་སྤྱིད་པའི་གནས་ལྷགས་འདིས།

536 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་ཤེང་།

བརྒྱ་བཤད་ཆོག་གི་ཚ་བ་སྤྱི་ལོ་༡༧༥༥ བར་ཆོ་ཤོག་གི་ནམ་པར་ཡོད་པའི་མདོ་
སྨད་ཀྱི་མི་སྡེ་ནམས་སྤྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་ཡོད་པ་དང་། དབང་སྐྱུར་བྱེད་
མཁན་ཁྱེད་པོ་དེ་དག་གི་སྟོབས་ཤུགས་གཙོ་བོ་ཆོས་ལུགས་ལས་བྱུང་བ། ཁྱེད་
པོ་དེ་སྤྱུགས་མཁའ་། ཁྱེད་པོ་དེ་བྱུང་འབྲེལ་གྱིས་རོང་འབྲོག་མི་སྡེ་ཡོངས་
རྫོགས་ལ་ཁ་ལོ་བསྐྱུར་བའི་དངོས་དོན་དེ་དག་གསལ་བོར་རྟོགས་ཅུས་པ་ཡིན་
ནོ།།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་སྡེ་སྤྱི་དག སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཆོའི་སྐབས།

དང་པོ། སྤྱི་འཇུག་སྐབས་ལྟར་བཤད་པ།

ཐོག་མར་སྐབས་དེའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མི་སྣ་གཙོ་བོ་གསུམ་འདི་དག་གི་བར་གྱི་
འགལ་འབྲེལ་སྣ་ཆོག་གསུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་རིམ་འགྲོ་བཞུགས་ན། ཁོང་ཚུམས་ཀྱི་གནས་
བབ་ཤེས་རྒྱ་དུ་ཅང་གལ་ཆེན་ཡིན་སྐབས། དེ་དག་རེ་རེའི་ལོ་རྒྱུས་རིམ་འགྲོ་
མདོར་བསྟུན་ཤིག་འཆད་གལ་ཆེ་བ་ཡིན།

ལྷ་མྱེད་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཆོད་ནི། རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་བོད་ཀྱི་མྱེད་
 དབང་བཟུང་བ་ནས་བསྐྱོས་པའི་ཆེས་མཐོའི་དབྱ་མྱེད་ཨང་རིམ་ལྷ་བ་དེ་ཡིན་
 ལ། རྒྱ་ལོ་༡༩༥༩ ལོར་འབྲུངས། དགྲུང་ལོ་བརྒྱད་པ་ནས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བས་
 མདུན་ཞབས་སུ་སྦངས་ནས་གཏམ་ཡིག་ཅིས་གསུམ་བསྐྱབས་ཏེ་སྤྱན་
 བསྐྱུངས་ལྷ་མེད་གནང་། རང་ལོ་ཉེར་བདུན་པར་སྡེ་མྱེད་དུ་བསྐྱོས་ཏེ་ལོ་ངོ་
 ༡༧ རིང་བོད་ཀྱི་མྱེད་དབང་བཟུང་། རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བ་འདུལ་ཁའི་ཞལ་ཆེམས་
 ལྷར་ལོ་ངོ་༡༩ རིང་གསང་རྒྱ་དང་། སོ་བྲང་པོ་དྲུ་ལའི་སོ་བྲང་དམར་པོ་
 འཇུགས་སྤྱན་བྱས། རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བའི་ཡང་མྱེད་བཅུད་འཆོལ་དང་། གསེར་
 གདུང་འཛམ་སྤིང་རྒྱན་གཅིག་བཞེངས་བསྐྱབ། ཆབ་མྱེད་ཀྱི་བཀྱི་བ་དེ་དག་
 གི་ཞར་ལ་ལོ་རྒྱུས་དང་། སྤན་ཅིས་སོགས་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་བཅུ་མས་ཆོས་
 བོད་ཆེན་༡༩ བཞུགས། ལྷ་མྱེད་སེ་འབྲས་དགེ་གསུམ་ལ་མཆོད་གཞིས་མང་
 བོ་བསྐྱབས་པ་སོགས་ཁོང་ལ་གདན་ས་ཁག་གིས་རྒྱབ་སྐྱོར་བོ་བ་ཐབས་ལ་
 འབད་བཅོལ་ཆེན་པོ་གནང་ཡང་། རྩུགས་གཞན་ཞིག་ནས་དགེ་ལུགས་པའི་
 ཆོས་རྒྱུད་ལ་དོན་གྱིས་མི་དབྱེས་པ་སོགས་ཀྱི་མཛད་པ་གནང་། རྒྱ་ལོ་༡༩༠༥
 ལོར་ལྷ་བཟང་གི་གཡོ་རྩས་འོག་བཤོངས། ལྷ་དང་ལྷ་མོ་རྣམས་ཆིང་མྱེད་
 གཞུང་གིས་རྒྱ་ནག་དུ་ཁྲིད། གཞིས་ཀ་དང་རྒྱ་ནོར་ཡོངས་རྫོགས་ལྷ་བཟང་
 གིས་སེ་ར་དགོན་པར་སྐྱོར་འཇུགས་བྱས།

རྒྱལ་དབང་དྲུག་པ་རིན་ཆེན་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་ནི། རྒྱ་ལོ་ ༡༤ དེ
 ལོར་མོན་ཡུལ་ལ་འོག་ཏུ་འབྱུངས། རྟེན་གྱིས་ལྷ་བ་ཆེན་མོའི་ཡང་རྟེན་དུ་
 འོས་འཛིན་མངོན། གསང་སྟབས་ཀྱིས་མཚོ་རྩ་ལ་གདན་འདྲེན་བྱས་ཏེ་ཡིག་
 བོ་མོགས་བསྐབ་མགོ་རྒྱགས། དགྲའ་ལོ་བཅོ་ལྷ་བར་གསེར་གྱིར་མངའ་གསོལ་

མཛད། སྤྱི་ལོ་༡༧༠༡ ལོར་པཎ་ཆེན་སྒོ་བཟང་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་རབ་བྱུང་གི་སྟོན་
 པ་ལྟལ། རིན་ཆེན་ཚངས་དབྱངས་རྒྱུ་མཚོ་ཞེས་པའི་མཚན་གསལ་མཛད།
 པཎ་ཆེན་རིན་པོ་དང་། ཞེ་སྤྲིད། རྒྱལ་བློ་མཁས་དར་རྒྱས། དགེ་ལེགས་རྒྱུ་མཚོ་
 སོགས་ཡོངས་འདྲིའི་དུ་མ་ལས་ཐ་སྟོན་རིག་གནས་དང་མདོ་སྟགས་ཀྱི་ཆོས་
 མང་དུ་གསན། འབྲས་སྦྱངས་དང་རྩ་བ་སྟོན་པ་སོགས་ཀྱི་ཆོས་གྲུ་མེའམ་
 རས་རིགས་ལམ་སྦྱངས་པའང་སྟངས་། བཀའ་འགྱུར་དཔར་བཞེངས་གནང་
 མགོ་རྒྱུགས་ནས་པོད་གངས་༡༠ ལྷག་གྲུབ་པ་མཛད། ལྷ་ལྷན་གཙུག་ལག་
 ཁང་གི་མདའ་ཡབ་ཉམས་གསོ་མཛད་པ་སོགས་འཕྲིན་ལས་རྒྱས་མགོ་
 བཅུམས་ཀྱང་། ལྷ་བཟང་ཁང་གིས་གཡོ་ཐབས་སྒྲུ་ཆོགས་སྦྱང་དེ་བར་ཆད་
 ཀྱི་དབང་དུ་སོང་བ་ནི་ཤིན་དུ་ཕངས་པའི་གནས་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༧༠༢ ལོར་ལྷ་བཟང་གི་དབྱེན་སྦྱོར་ལ་བརྟེན་མན་ཆིང་སྤྲིད་
 གཞུང་གིས་རྒྱ་ནག་དུ་གདན་དྲངས། མཚམས་འདི་ནས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་ནམས་
 ལ་བཞེད་རྒྱལ་མི་འབྲུ་བ་གཉིས་བྱུང་ཡོད་པས་དེའི་སྟོར་འོག་དུ་འཆད་པར་
 འགྱུར།

ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་ནི། སྤྱི་ལོ་༡༧༤༩ ལོར་མདོ་སྟག་
 དུ་འཁྲུངས། དགྲུང་ལོ་ཉེར་གཅིག་སྟོང་དབྱུས་སུ་མེའམ་ཏེ་འབྲས་སྟོ་མང་ག་
 ཚང་དུ་སྦྱགས་གཉེར་གནང་སྟེ་མཁས་པའི་གྲགས་པ་རྒྱས། དགྲུང་ལོ་ཉེར་ལྔ་
 བར་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་མོ་ལས་བསྟེན་པར་རྫོགས། ཉེར་དགུ་ནས་ལོ་ངོ་
 བཞིའི་རིང་རྒྱུད་སྦྱང་དུ་སྟགས་ལ་སྦྱངས། སྤྱི་ལོ་ཞེ་སྤྲིད་ཀྱིས་དགའ་ལྷན་
 གསེར་ཁྲིར་མེའམ་དགོས་པའི་ཞལ་བཞོད་གནང་བ་ཡང་ཆེ་འདྲིའི་འབྲི་བ་
 བཅོན་ཆོད་ཀྱིས་དབེན་པར་སྦྱབ་པ་ཉམས་ལེན་ལ་གཞོལ་འདུན་གྱིས་ཞལ་

540 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་གིང་།

བཞེས་མ་གནང་། དགྲུང་གྲངས་སོ་གཉིས་ནས་ང་གསུམ་བར་ལོ་ངོ་༡༡ རིང་
དགེ་འཕེལ་རི་ཁོད་དུ་ཉམས་ལེན་དང་འཆད་ཉན། ལྷགས་ཚེ་མ་བཅས་ཀྱིས་
དུས་འདའ་བར་མཛད། དགྲུང་གྲངས་ང་གསུམ་པ་སྟེ་ལོ་༡༢༠༠ ལོར་སྟོ་མང་
གྲ་སྟེ་མགིན་ནས་གཞུང་ལ་ནན་བྱས་བཅིས་ཏེ་སྟོ་མང་མཁན་པོར་བསྐོས་ཏེ་
ལོ་ངོ་བདུན་རིང་བསྐྱུངས། ལྷ་ཕྱིར་རྒྱ་ནང་གིས་མདོ་སྐྱོད་དུ་དགོན་པ་
འདེབས་ཆེད་གདན་འདྲེན་བྱས་པ་ལྟར་སྟེ་ལོ་༡༢༠༧ ལོར་མདོ་སྐྱོད་དུ་ཕེབས་
ཏེ་སྐྱ་བྱང་བཟ་གིས་འབྲིལ་གསར་འདེབས་མཛད། སྟེ་ལོ་༡༢༡༡ ལོར་དགོངས་
པ་རྫོགས། འདས་ལོ་༡༢༡༣ ལ་བཞེད་མཁན་ཡང་ཡོད། བཅམས་ཆོས་གཞུང་
ཆེན་ལུ་མཐའ་དཔྱོད་སོགས་པོད་གྲངས་༡༥ བཞུགས།

ལྷ་བཟང་ཁང་། འདི་ལ་ལྷ་བཟང་སྐུ་དཔལ་དང་། རྒྱལ་པོ་ལྷ་བཟང་དུ་འང་
འབོད། གྲུ་མི་ལྷན་གྱི་ཆ་བོ་ཡིན། ལོ་ངོ་གཉིས་རིང་ཕྱི་སྲིད་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོ་
དང་མཉམ་འབྲེལ་ལྷ་བྱས་བོད་གཞུང་བསྐྱུངས། ཁོང་ནམ་གཉིས་བར་མཐུན་
ལམ་མ་བྱུང་བས་རྟོག་ཟེང་མང་བོ་ལངས། སྟེ་ལོ་༡༢༠༥ ལོ་ལྷ་ལྷན་སྟོན་ལམ་
ཆེན་མོ་ལོ་སྐྱབས་ལྷ་བཟང་གིས་ཕྱི་སྲིད་ཀྱི་བྱུང་འཁོར་བྲག་གསུམ་དུ་མ་དམར་
གསོད་བཏང་། ཕྱི་སྲིད་དང་གདན་སའི་སྐྱ་ཆེན་ཁག་གིས་ལྷ་བཟང་གི་དབང་
ཆ་སྐྱངས་ཏེ་ནག་ཚུར་ཐུད། ལྷ་བཟང་གིས་འདམ་གཞུང་དང་མཚོ་སྟོན་ནས་
དམག་སྡེ་གསར་བསྐྱེད་ཀྱིས་ཕྱི་སྲིད་དང་གཡུལ་འབྱེད་འཆར་གཞི་བཟོས།
ཕྱི་སྲིད་ཀྱིས་བོད་དམག་གི་སྡེ་དུ་རྒྱན་གར་དགའ་ལྷན་བཞུན་འཛིན་ལ་རྒྱལ་
རོགས་བཅོལ་ཏེ་ལྷ་བཟང་གི་སྟོན་པས་ཤུགས་རྩ་མེད་གཏོང་འཆར་བཤམས་
ཀྱང་། རྒྱན་གར་དགའ་ལྷན་བཞུན་འཛིན་དང་། ཁལ་ཁ་རྩེ་བཅུན་དམ་པའི་
བར་འགལ་སྐྱབྱང་སྡེ་སྡེ་སྲིད་ལ་རྒྱལ་རོགས་མ་ཐུབ་ནས་ཕྱི་སྲིད་ཀྱི་འཆར་

གཞི་ལམ་སྟོང་ས་མ་བུ་དང་།

རྒྱུ་ལོ་ ༡༩༠༥ ལོའི་ཉེས་རྒྱ་ལ་ བྱང་ལྷ་བཟང་གིས་སྡེ་སྲིད་ཀྱི་ཉེས་དྲུ་
 དཔུང་དམག་དྲངས་པར་གདན་ས་གསུམ་གྱི་མཁན་ལས་སྡེ་ལྷམས་བར་
 འདུམ་དུ་སེབས་ཏེ། སྡེ་སྲིད་ཆེན་མོ་སྲིད་ཁྱིམ་ལས་ལུང་བཞུགས་གནང་རྒྱུ་དང་།
 ལྷ་བཟང་གིས་ཐོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་སྐྱོར་རྒྱུའི་འདུམ་ཆེང་ས་བསྐྱེགས། ལོ་དེའི་
 ཉེན་ཀར་ལྷ་བཟང་གིས་དམག་དཔུང་ཁག་གཉིས་སུ་བལྟོས་ཏེ་སྡེ་སྲིད་ལ་
 དཔུང་འདུག་བྱས་ཏེ། ལྷ་བཟང་གི་རྒྱལ་མོ་ཆེ་རིང་བཟ་གིས་ཀྱི་དམག་གིས་
 ཐོང་དཀར་དུ་སྡེ་སྲིད་བལྟོངས། ལྷ་བཟང་རང་ཉིད་ཀྱིས་ལོ་རྒྱུ་ ༡༩ རིང་ཐོད་
 ཀྱི་སྲིད་ཁྱིམ་དབང་སྐྱོར་བྱས།

གྱུ་ལོ་ ༡༣༠༦ ལོར་ལྷ་བཟང་གིས་རྒྱལ་དབང་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཆོ་
 རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་ཡང་མིད་འཁྲུལ་མེད་མེན་པ་སོགས་ཀྱི་མྱོང་རྣམས་བཟོས་
 ཏེ་མན་རྩེའི་གོང་མ་ཁྲང་ཞི་ལ་རྩ་སྟན་སྤུལ་ཅིང་། ཁྲང་ཞིས་ཀྱིས་པར་བྲི་ཆེའི་
 སོགས་དཔོན་རིགས་ཁག་ཅིག་ལ་བཀའ་བཏང་སྟེ་ལྷ་སར་མངགས། ལྷ་བཟང་
 གིས་རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་པ་རྒྱལ་བའི་གསེར་གྱི་ལས་པབ་སྟེ་བཙོན་འཇུག་
 བྱས། གླུ་མ་དེར་སེའབས་ཀྱི་གྲ་མང་གིས་རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་ཆེ་ལྷ་བཟང་
 གི་ལག་ནས་བཙོན་འཇོགས་བྱས་ཏེ་འབས་སྤྱངས་སྤྱད་ན་འཇོན་ཁྲིམ། དེའི་
 རྒྱུ་ཀྱིས་ལྷ་བཟང་གིས་སོག་དཔག་འབས་སྤྱངས་སྤྱད་ན་ཏེ་འབས་སྤྱངས་
 རྒྱུ་མང་དང་། བདེ་ཡངས་གྲ་ཚང་གི་རྟོག་ཅལ་དུ་གྲ་མང་བསད་པའི་བེམ་རོས་
 ཁེངས། ལྷ་སའི་ལྷ་སྤྱིའི་རྩོཁ་སོགས་སྤྱངས་སེའབས་ཀྱི་གྲ་མང་བསད་པའི་
 བེམ་རོས་མང་མར་བརྒྱུ། གླུ་མ་དེའི་གྲ་མང་གིས་རང་སྟོག་སྟོས་བཏང་གནང་
 བའི་གཡུལ་འཁྲུག་དེས། གདན་ས་ཁག་གཙོས་པའི་པོད་མི་རྣམས་རྒྱལ་དབང་
 ཚངས་དབྱངས་པ་གོང་ས་ལྷ་བའི་ཡང་མིད་འཁྲུལ་བུལ་ཡིན་པའི་རྣམ་འགྱུར་

542 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཆད་མཐོ་ཤོས་དེ་བསྟན་པ་ཡིན་ཀྱང་། ལྷ་བཟང་དང་། ཆིང་དམག་ལྷ་སར་
བཏང་བ་ནམས་ཀྱིས་ཁོ་བ་ཆོར་གོང་མའི་བཀའ་གསུང་བསྒྲོག་པའི་ནུས་པ་
མེད་ལུགས་འབྲེལ་བཤད་བརྒྱབ་སྟེ། རྒྱལ་དབང་མཆོག་མན་རྟུ་གོང་མ་ཁྲུང་
ཞིས་ཀྱིས་བཏང་བའི་དཔུང་དམག་གིས་བཅན་ཁྲིད་བྱས། ལོ་དེར་ཁམས་ཆ་
བ་དཔལ་ཤོད་ཀྱི་གྲ་རིགས་ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ་བེར་བ་རྒྱལ་བའི་སྲིར་བཞག

སྤྱི་ལོ་༡༡༡༡ ལོར་ལྷ་བཟང་ཁང་གི་བུ་དགའ་ལྷན་བསྟན་འཛིན་ལ་རྟུན་
གར་རྒྱལ་བོ་ཆེ་དབང་གི་བུ་མོ་མནའ་མར་སྤངས། གོ་སྐབས་དེ་དང་བསྟན་
ནས་རྟུན་གར་བས་དམག་དཔུང་༦༠༠༠ ལྷག་དངས་པའི་མཐའ་མར་ལྷ་
བཟང་ལ་སོག་དམག་གིས་གི་རུབ་བརྒྱབ་སྟེ་དམར་གསོད་བཏང་ཞིང་། བུ་
གཉིས་གསང་སྟབས་ཀྱིས་མཚོ་སྟོན་སྟོགས་སུ་བཏང་བའང་ལམ་བར་ནས་
ཅུན་གར་བས་བཟུང་སྟེ། རྒྱུང་བ་རྒྱུས་འབྱེད་ནས་གི་བ་དང་། ཆེ་བ་ཅུན་གར་
དུ་ཁྲིད་དེ་བཅས་སྒྲོམ་ནང་བཅུག་སྟེ་གསོན་སྟེག་བཏང་།

ལྷ་བཟང་ཁང་གིས་སྟེ་ཁྲིད་བཀོངས་པའི་སྟེག་བཤགས་སུ་སེར་
ཆོགས་ཆེན་འདྲུ་ཁང་གསར་རྒྱག་བྱས་པ་དང་། ལྷ་བཟང་བྱམས་པར་བྲགས་
པའི་བྱམས་སྐྱབ་བཞེངས་སྐྱབ་བྱས་པ་སོགས་སྐྱབ་གསུང་བྲགས་ཉེན་མང་བོ་
བཞེངས་པ་དང་། འདམ་གྱི་ཤུ་ཆེ་གྲ་ཆང་སེར་སྟོས་ཏེ་སེར་འདྲུ་ཁང་རྫིང་
བར་སེར་ལྷགས་གྲ་ཆང་བཅུགས་པ་སོགས་བྱས་པར་བཤད།

རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་སྟོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་ནི། གཅིག་ནས་ཆོས་སྤྱིད་གཉིས་
ཐད་ལ་མཁྱེན་རྒྱ་ཡངས་པ་དང་། གཉིས་ནས་གྲུ་མི་ལྷན་གྱི་དམག་དཔུང་དང་
བཅས་པའི་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་སྤྱང་སྐྱོབས་ཡོད་པ། གསུམ་ནས་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་
ཆའི་མཆན་གནས་རྗེས་འབྲེལ་གྱིས་གདན་ས་ཁག་གི་སྤྱུལ་དགེ་བཤེས་
མཁས་དབང་མང་བོའི་རམ་འདེགས་ཡོད་པ། བཞིན་ས་དགེ་ལུགས་ཚ་མ་མ་

ཟད་རྒྱུ་མ་མོགས་ཆོས་རྒྱུ་རིས་མེད་ལ་གསན་བཞེས་མཛད་པའི་ཆ་ནས།
 སྐབས་དེའི་ཆོས་ལུགས་བྱུ་བ་མཐའ་རིས་མེད་ཀྱིས་བཙེ་བཀྱར་ཆེན་པོ་ཞུ་ཡུལ་
 ཏུ་བྱུར་སྐབས། ཆོས་སྤྱི་གཞིས་ཐད་ལ་གཟེ་བརྟེན་ཏུ་ཆེ་བ་སྒྲོས་མེད་
 ཡིན་ཀྱང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྤྱི་གཞིས་ཀྱི་དབྱེ་བྱིན་སྤྱི་
 བཞེད་པ་དང་། ལྷག་པར་རི་བོ་དགེ་ལུགས་པའི་བྱུ་བ་མཐའི་ཁོངས་ནས་བྱོན་
 པའི་སྐུ་ལ་མཐོ་ཤོས་དེ་ཡིན་པའི་ཆ་ནས། ཁོང་གིས་རྒྱུ་མེད་ཆོས་ལུགས་
 ལ་གཅིགས་ཆེན་ཅི་ཅམ་གནང་བ་དེ་ཅམ་གྱིས། ཕྱི་སྤྱི་སངས་རྒྱལ་ཀྱི་མཆོ་
 སོགས་གཞུང་གི་ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་དབྱེ་བྱིན་སྤྱི་གཞིས་རྒྱུ་མེད་ཆོས་རྒྱུ་
 ལ་རྒྱུ་རྒྱུ་གནང་བུགས་ཆེ་ཐལ་དྲགས་པ་དང་། དགེ་ལུགས་ལ་དེ་ཅམ་མི་
 མོས་པའི་མཛད་སྤྱོད་བསྐྱངས་པའི་དབང་གིས། བཅ་ཆེན་སྐོ་བཟང་ཆོས་
 རྒྱུ་གྱིས་ཀྱང་དགེ་ལུགས་པའི་གདན་ས་ཁག་རྒྱུ་མེད་པ་བསྐྱར་ཉེན་ཆེ་བར་
 དགོངས་ནས་དགྲུང་ལོ་དྲ་ཅང་མཐོན་པོའི་བར་བཞུགས་པར་གྲགས་པ་དང་།
 ལྷ་བ་ཆེན་མོའི་ཆ་རྒྱུ་དུ་གྲགས་པ་བྲག་སྒོ་རབ་འབྱམས་པས་ཀྱང་རྒྱལ་དབང་
 ལྷ་བས་རྒྱུ་མ་གནང་དྲགས་པ་ལ་བྱུར་བཟང་པོ་ཞུས་པ་ད་དུང་སྤྱི་ཆོགས་
 ཁོད་ཡོངས་གྲགས་ཡིན་ལ། གནས་ཚུལ་དེ་འདྲའི་དབང་གིས་སྐབས་དེའི་དགེ་
 ལུགས་པའི་བྱུ་བ་མཐའ་གཅིག་སྤུ་ལ་གཅིགས་འཛིན་གནང་མཁན་གདན་སའི་
 སྐུ་ལ་དགེ་བཤེས་མང་པོ་ཞིག་གི་སེམས་ལ་དགེ་ལུགས་པའི་བྱུ་བ་མཐའ་དེ་
 ཉིད་གཞན་དུ་བསྐྱར་ཉེན་ཆེ་བའི་དོགས་ཆོར་ཡོང་གིན་ཡོད་འདུག འོན་ཀྱང་
 དོན་དངོས་ཐོག་རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བ་ཆེན་པོ་ནི་ཆོས་ལུགས་རིས་སྤྱི་གཅིད་མཁན་
 གྱི་ཕྱོགས་རིས་རིང་ལུགས་པ་ཞིག་མ་ཡིན་ཁར། ཆོས་རྒྱུ་བྱུ་བ་མཐའ་དུ་མས་
 རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱི་ཆ་བཟུང་བའི་བོད་ཡུལ་དུ་དེ་ལྟ་བུའི་ཆོས་ལུགས་རིས་མེད་
 ཀྱི་ཐབས་མཁས་མཛད་པ་བསྐྱངས་པ་ནི་བསྐྱེད་པར་འོས་པ་ཞིག་ཡིན་ལ།

544 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ལོ་

ཁོང་སྐྱེས་ཀྱི་ལྷ་སྐྱབ་མཐར་སྐྱེས་གང་ཡིན་གསང་བ་བསམ་གྱིས་མི་བྱུང་པའི་
གནས་ཡིན་པས་སྐྱེས་ཀྱང་ཁ་ཆོན་གཅིད་ནུས་པ་མིན།

ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་སྐབས་དེའི་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་འཛིན་
པ་ནམས་ཀྱིས་རང་བཞག་གི་ཆེད་དུ་སྐྱེས་ཀྱིས་ཀྱང་བ་དེར་རྒྱ་མཚན་མེད་
པ་ཞིག་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་སྐབས་གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་ལོ་བྱང་བ་དབུ་བརྟེན་ནས་
རྒྱ་རིང་སོང་མེད་པ་དང་། སྐར་གྱི་ཀར་གཙང་མཉམ་རྒྱུ་ཀྱིས་དགེ་ལུགས་
པར་བརྟེན་གཅིས་རྒྱ་རིང་བྱས་པའི་སེམས་ནང་གི་མ་ཁ་སོས་ཁོམ་མ་བྱུང་
བའི་སྐབས་ཡིན་སྐབས། ཡང་བསྐྱར་ཆོས་རྒྱུད་ཀྱི་སྟོབས་སྐྱེས་གཞན་ཞིག་
གིས་དགེ་ལུགས་པར་བརྟེན་གཅིས་བསྐྱར་མ་འབྱུང་སྲིད་པའི་སེམས་ཁྲལ་
བྱས་པ་དེའང་མི་འོས་པ་ཞིག་ཏུ་བརྟེན་རྒྱུ་བ་མིན།

གང་ལྟར་རབ་བྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚུ་བྱི་ལོ་༡༧༤༣ ལོར་རྒྱལ་
དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོ་ཞིང་ཁམས་གཞན་དུ་གཤེགས་ཟིན་པའི་རྗེས་སུ། སྐབས་
དེར་གདན་ས་ཁག་གི་དགེ་བཤེས་ཆེ་ཤོས་སུ་གྱུར་པ་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་
དབྱངས་བཞད་པ་སོགས་དགེ་ལུགས་ཀྱི་དགེ་བཤེས་དང་མཁས་པ་ཁག་ཅིག་
གིས་སྐབས་དེའི་གཞུང་ས་དང་། ལྷག་པར་སྤེ་སྲིད་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོའི་
གནང་སྐྱེས་མང་པོ་ཞིག་ལ་སྐྱེས་ལོ་བྱང་མི་འདུག་ཅིང་། དེ་འདྲའི་
དབང་གིས་སྤེ་སྲིད་ཆེན་མོ་དང་ཁོང་རྣམ་གཉིས་སྐྱེས་སྤྱང་དེ་ཙམ་མི་གཤེན་
པའི་གནས་རྒྱལ་བྱུང་བ་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཆ་ཁག་ཏུ་གསལ་ཞིང་གསལ་བར་
ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།

གནད་དོན་འདི་དང་འབྲེལ་ནས་དེང་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཉམས་ཞིབ་པ་
འགའ་ཅེ་དང་། བོད་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་ཅན་སྐོར་ཅེས་ཆོར་བ་དང་། སྤེ་དོན་གྱི་
ལྷ་སྐྱབ་གཅིག་སུ་ཆོད་གཞལ་ཏེ་མཐའ་གཅིག་འཛིན་གྱི་དབྱེད་པ་དང་།

དགག་པ་ཆ་ན་རྒྱལ་གི་ཡོད་འདུག་ཀྱང་། ང་ཚོས་རྟོག་འདོད་གི་ལོ་རྒྱུས་
འདི་འདྲ་ལ་སྒྲིལ་ཆོག་འདོད་སྐྱབས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཡོངས་ལ་བལྟ་དགོས་
པ་ལས། ཚོར་བ་དང་། དད་མོས། ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་གང་ཞིག་ལ་དགའ་མོས་ཡོད་
མེད་སོགས་ཆད་མར་བཟུང་སྟེ་བལྟ་མི་རུང་བ་གནད་ཀྱི་དོན་པོ་ཡིན།

རྒྱལ་མཆན་འཆོལ་དགོས་པའི་གནད་འགག་གལ་ཆེན་ཞིག་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་
ཚང་ཁག་ཏུ་གསལ་བ་ནི། ཕྱི་སྤྱི་སངས་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆོས་པོད་ཀྱི་སྤྱི་དབང་
བསྐྱུངས་སྐབས་འབྲས་སྤྱངས་སོགས་དགེ་ལུགས་ཀྱི་གདན་ས་ཁག་ལ་ཉམས་
ཆག་ད་ཅང་ཆེན་པོ་བྱུང་ནས། རྒྱལ་མང་གྲུ་ཆོས་ལྷ་བྱ་ཐོར་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་ཞེན་ཆེ་
བ་ལྷ་བྱའི་གནས་ཚུལ་བྱུང་འདུག་སྟེ། “རྒྱལ་མང་གི་ཁམས་ཆ་ན་རྒྱལ་ས་དང་གྲ་
བ་ཆུ་གཞོན་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ད་རེས་སྤྱི་མ་དགེ་འཕེལ་བ་འདི་མིན་སུ་ཡང་
མི་འདོད། འདི་མ་བྱུང་ཕྱིན་རྒྱལ་མང་བ་འཐོར་བ་ལས་ཐབས་མེད་ཅེས་གཞུང་
ལ་ཞུས།” ཞེས་གསལ་བ་ལྷ་བྱ་དང་། ཕྱི་སྤྱི་ཀྱིས་མཛད་པའི་དུ་ཀྱུ་ལའི་གོས་
བཟང་གི་འཕྲོས་མཐུད་རབ་གསལ་གསེར་གྱི་སྟེ་མར་ཡང་འདིའི་རྒྱུ་རྩུ་
ཅམ་གསལ་བ་ཡིན།

ང་ཚོ་ལ་མཆན་སྟེ་དགོས་པ་ཞིག་ནི་སྐབས་དེ་འདྲ་ལ་མཁའ་མང་གྱེ་
བའི་འབྱུང་གནས་སུ་བསྐྱུགས་པའི་དཔལ་ལྷན་འབྲས་སྤྱངས་སུ་གྲུ་ཆོང་
འཐོར་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་གྲུབས་བྱས་པ་དེ་སྟོ་ཡུལ་ལས་འདས་དགོས་པ་ལྷ་བྱ་ཡིན་
ལ། ཕྱི་སྤྱི་སངས་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆོས་དགེ་ལྷན་ཆོས་འབྱུང་བེ་མེར་བཅམས་ཏེ་
འཇམ་མགོན་སྤྱི་མ་ཚོང་ཁ་བ་ཆེན་པོའི་བསྟན་པ་ལ་“རང་བསྟན་”ཞེས་ནང་
ཆགས་ཀྱི་མིང་ཆོག་པེད་སྟོད་ཡང་ཡང་བཏང་ཡོད་ཀྱང་། ཁོང་གི་ཞལ་གསུང་
དང་གནད་ཕྱོགས་གཉིས་འགལ་ལྷར་ཁྱུར་པ་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་དེང་སང་
གི་འཛམ་གླིང་ཤར་བྱུང་གྱི་སྤྱི་དོན་པ་དེད་པོ་དག་གིས་འདེམ་ཤོག་ཐོབ་

546 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཐབས་སུ་ཅི་ཡང་བྱེད་མོད་པའི་རྒྱུ་ཁམས་དེ་འདྲ་ཡོད་པ་ཡིན་ནམ། གཤམ་
དུའང་ཟུར་ཙམ་འབྱུང་བ་ལྟར་སྐབས་དེར་མི་དབང་སྡེ་སྲིད་ཆེན་མོའི་“རང་
བསྟན་”ཞེས་པའི་ཡིག་འབྲུ་འདི་དག་གི་རྒྱབ་དུ། འབྲས་སྒོ་མང་གྲ་ཚང་དང་
རྒྱུད་གྲ་སྒོ་སྐྱོད་སོགས་དགེ་ལུགས་ཀྱི་གདན་ས་གཙོ་གྲས་ཁག་ལ་དཀའ་ངལ་
ཤིན་དུ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་རྟོགས་སྟབས་པ་ཡིན།

ཀུན་མཁྱེན་འཇིགས་མེད་དབང་བོས།

ལར་ཁོང་གིས་རི་བོ་དགེ་ལྡན་པ་རྣམས་བཀའ་ངེན་ཚད་མེད་པས་
བསྐྱུངས་དགོས་རྒྱུ་ཡིན་པ་ལ། གླང་དོར་གོ་བསྐྱོག་ནས་རྒྱུང་མ་ངོས་
ལ་བདག་ཁྱེན་གཟེང་བསྟོད་དཔའ་ཐལ་མཛད་པ་ནི། འཕུལ་དུ་
བརྟག་ཆེ་དགོས་པའི་མཆོད་རྟེན་ནག་པོར་བཞག་ནས་མི་དགོས་
པའི་བྲག་ལ་དབུ་དཀར་གསོལ་ཞེས་པའི་དཔེར་སྤྲང་ཡང་། ཕྱགས་
རྒྱུང་དགོན་གོག་པོ་རྣམས་མི་དམིགས་པའི་དབྱིངས་སུ་རྒྱས་
འདེབས་པའི་རྒྱུ་འགྲུལ་ཤིག་འབད་པའི་སྒོ་ནས་སྟབས་པ་ལྟར་
འདུག་གོ།² ཞེས་འབྱུང་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ།

བསེངས་དབང་བཟ་ཤིས་“དེ་སྐབས་གཞུང་ནས་འགྲུལ་ཀུན་རྒྱུང་
མ་ལ་བསྐྱུར་འདོད་ནས། ... གྲ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་བྱག་བྱས་ཁྱེད་ཀྱིས་ད་
རེས་སྐྱ་མ་མ་གནང་བྱིན་གྲ་ཚང་འཛོར་བ་ལས་ཐབས་མེད་ཞུས་ཀྱང་།”³ཞེས་
སོགས་འཁོད་འདུག་པ་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་རྒྱལ་དབང་ལྔ་བ་དགོངས་པ་
རྟོགས་ནས་སྡེ་སྲིད་ཀྱིས་གཞུང་སར་དབང་བསྐྱུར་བྱས་སྐབས། གཞུང་གི་ཆེས་
མཐོའི་དབུ་ཁྲིད་ཁག་ཅིག་དགེ་ལུགས་ལ་འདོད་པ་མེད་པར་མ་ཟད། ཐ་ན་
གྲུབ་མཐའ་རྒྱུང་མར་བསྐྱུར་བའི་ཉེན་ཁ་ཡང་ཡོད་གིན་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་
ཀྱི་ཟུར་ཙམ་ཡང་ཤེས་ནུས་པ་ཡིན།

ཀུན་མཁྱེན་འཇིགས་མེད་དབང་པོས་ཀྱང་། ཕྱི་ཕྱི་ཕྱོད་སྦྲད་པ་འདི་
གྲུབ་མཐའི་ཆགས་སྒྲུབ་དང་ཕྱོགས་ངན་པས་བསྦྲད་ད།⁴ ཞེས་སོགས་མི་
དབང་ཕྱི་ཕྱི་ཆེན་མོ་ཆོས་ཕྱི་ལྷགས་གཞིས་ལ་མཁྱེན་རྒྱ་ཡངས་པའི་གྲགས་
པ་ཤིན་ཏུ་ཆེན་ཡང་། རྟེན་མའི་ཆོས་རྒྱུད་ཁོ་ན་ལ་ཞེན་ཐལ་དྲགས་པའི་དབང་
དུ་སོང་ནས་གྲུབ་མཐའི་ཕྱོགས་རིས་ཀྱིས་བསྦྲད་པས་སྒྲིའོ་མཐའ་མ་འཁྱོལ་
བ་གསལ་བ་ཡིན་ནོ།།

ད་དུང་ང་ཆོས་སྐབས་དེར་ཕྱི་ཕྱི་ཆེན་མོས་གཙོས་གཞུང་གི་མཛད་
ཕྱོགས་ཀྱི་བྱར་ཅམ་མཐོང་ཐུབ་པ་ནི། རྣམ་ཐར་བཅན་པོ་མར། “མི་ཆོ་ལ་
མགོ་སྐྱོར་ཞིག་ཡིན་འགྲོ་གསུངས། རྩ་བུས་པ་མཁྱེན་འདུག་ཀྱང་གཞུང་ལ་
ཕོག་དོགས་ནས་གཞན་ལ་གསུངས་པར་མི་མཛད།”⁵ ཅེས་ཀྱང་གསལ་བ་
འདིའི་གོ་དོན་ནི། ས་བོང་ཁའི་སྐྱགས་རྒན་ཞིག་གི་བའི་རོ་གཙང་བོ་བསྐྱུར་
ནས། རྟེན་ཆོས་ཉམས་ལེན་བྱས་ནས་འཇའ་ལུས་བརྟེས་པར་འུད་བསྐྱགས་
བྱས་པ་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སོགས་གདན་སའི་མཁས་པ་
དག་གིས་མཁྱེན་གྱིན་ཡོད་ནའང་། སྐབས་དེར་དངོས་ཡོད་གནས་རྒྱལ་མཛོན་
བསྐྱགས་ཆེན་གཞུང་གི་མཛད་ཕྱོགས་ལ་དོ་ཕོག་འབྱུང་གིན་ཡོད་པ་སྟེ། དགེ་
ལྷགས་པའི་གདན་ས་ཁག་དུའང་རྟེན་མའི་སྐྱོར་འཇོམ་ཐོན་མ་བྱས་ན་གཞུང་
གི་མཛད་ཕྱོགས་དང་འགལ་བའི་ཉེན་ཁ་ཡོད་པའི་གནས་སྤངས་ཀྱང་ཤེས་
ནུས་པ་ཡིན།

ཀུན་མཁྱེན་འཇིགས་མེད་དབང་པོས། ས་བོང་ཁའི་སྐྱགས་རྒན་གྱི་
བ་དུག་བརྒྱབ་པ་བྱ་བ་ཤི་བའི་རོ་མཆན་འགོ་བས་ཀྱིས་གཙང་བོར་འཕངས་
ཤིང་། དེ་ཉིད་འཇའ་ལུས་བརྟེས་རྒྱལ་འུད་བསྐྱགས་བྱས་ཆུལ་སོགས་སྐབས་
དེའི་གཞུང་གི་ཆེས་མཐོའི་དབུ་ཁྲིད་འགའ་ཞིག་གིས་འོས་བབ་མེད་པའི་གྲུབ་

548 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

མཐའ་ཕྱི་གསུམ་རིས་གནང་གིན་ཡོད་པའི་གནས་བབ་མཐོང་རྒྱས་པ་ཡིན།
 རབ་བྱུང་བཅུ་གཞིས་པའི་ལྷགས་འབྲུག་སྤྱི་ལོ་ ༡༧༠༠ ལོར་སྡེ་སྤྱི་དང་
 སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོས་ཀྱན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་ལ།
 མཁས་གྲུབ་ཀྱི་ཡིག་ཆ་འདི་ཆོས་མཚོག་གི་ཡིག་ཆ་དང་ཆེར་མི་
 མཐུན་འདུག་པས། བྱེད་ཀྱིས་འཐད་ལྷན་གཞིར་བཞག་གིས་ལ་
 རྩོམས་ཞེས་བསྐྱེད་པ་ལ་བཞེན་ནས་རྣམ་འགྲེལ་ལེན་དང་པོའི་
 མཐའ་དཔྱད་རྩོམ་པ་མཛད་ཅིང་། དེ་ཡང་མཁས་གྲུབ་རིན་པོ་ཆའི་
 རིག་ཆེན་གཞིར་བཞག་བྱས། སྡེ་བདུན་རྒྱན་སོགས་ཀྱི་ལུང་ཡང་
 མང་བོ་བྱངས་ནས་བཅུ་མས་པས་སྡེ་བ་ལ་གཟིགས་པ་ལུས་བས་ཅི་
 ཡང་མི་གསུངས། འཕྲོ་རྩོམ་ཞེ་བའི་དགོངས་ཀྱང་མི་བེད། ཡིན་
 པ་སྡེ་བའི་བསམ་པ་ལ་ཆོས་མཚོག་གི་ཡིག་ཆ་ལྟར་བྱས་ནས་མཁས་
 གྲུབ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་དགག་པ་བཏང་ཞེ་ཡོང་རེ་བ་ཡིན་འདུག་ཀྱང་།
 ཅི་ལས་མཁས་གྲུབ་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ལྟར་བྱས་པ་ལ་མ་དགའ་འདུག་ཅེས་
 གསལ་བ་མ་ཟད།

ཀྱན་མཁྱེན་འཇིགས་མེད་དབང་པོས་ཀྱང་གོང་མཚུངས་གསུངས་
 འདུག་⁸པ་འདི་དག་ལ་བལྟས་ན། སྡེ་སྤྱི་འདི་བ་རྗེ་ཡབ་སྐུ་དང་། ལྷག་
 པར་རྗེའི་བསྐྱེད་པ་ས་བྱུང་ལྟར་མཛད་མཁས་མཁས་གྲུབ་ཆོས་རྗེའི་
 འཕྲིན་ལས་ལ་ཐུགས་མི་དགུས་པའི་གནས་རྒྱལ་ཀྱང་ཤེས་རྒྱས་པ་ཡིན་ནོ།

གཞན་ཡང་སྤྱང་ཨ་ཁུ་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོའི་གསུང་འབུམ་ཁ་བ། སྤྱི་
 ལོ་ ༡༧༧༩ ལོར་ཡོངས་འཛིན་སྤྱི་དང་རིན་པོ་ཆེས་ལྷ་སའི་ཤིང་དཔར་མ་གཞིར་
 བཟུང་ནས་སྡེ་ལེར་དཔར་སྐྱེན་མཛད་པ། འཇམ་དབང་ལྷན་དགའི་དབང་

པེ་མ་ཉིའི་གདོང་ཅན་བཅུ་གསུམ་སྟེ་འཁོར་ལོའི་རིམ་པ་དང་པོའི་ཟིན་ཟིན་
འཛིགས་མཛད་རྟོ་རྗེའི་ཞལ་ལུང་དུ།

ཀུན་མཁྱེན་སྒྲ་མའི་འཛིགས་བྱེད་བསྐྱེད་རིམ་ལ་ལྷང་སྐྱེད་ག་
 དབང་རོལ་རྫོང་གིས་དགག་པ་བྱས་ཀྱང་། ལྷང་སྐྱེད་རོལ་རྫོང་ཀུན་
 མཁྱེན་འཛིགས་མེད་དབང་པོས་སྒྲ་མར་བསྟེན་བྱི། ལྷང་སྐྱེད་རིམ་
 པོ་ཆེར་ཚུམ་པའི་ཐུགས་བཞེད་མེད་ཀྱང་སྟེ་སྟོན་རྒྱུད་སྟོན་སྟངས་
 མི་དགའ་བ་དང་། ལྷང་སྐྱེད་སྒྲ་མ་ཡང་ཡིན་པས་བཅོན་ཚུགས་
 གིས་ཚུམ་བཅུག་པས་ན། འབྲུལ་སྟོང་དུ། ཁྱོད་ལ་གཞན་གྱིས་
 དབང་ཆེན་བྱས་སམ། ཞེས་པ་དེ་གོ་ཆེད་ཡིན་ཡང་བླེ།

ཞེས་གསུངས་ཡོད། འདིའི་ཐོག་ནས་ཀྱང་སྡེ་སྲིད་ཆེན་མོ་རི་བོ་དགེ་
 ཡུག་ས་པའི་གསང་སྐྱུག་ས་ཀྱི་བསྟན་པ་འཛིན་པའི་འདུས་སྡེ་ཆེན་པོ་དག་ལ་
 སྐྱུག་ས་མི་མ་ཞེས་པའི་གནས་ཚུལ་ཡང་ཤེས་སྟབ་པ་ཡིན། ཞེ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
 གྲོ་བ་དྲུང་དཀར་མོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས།

དྲ་ལའི་བྲ་མ་སྐྱ་མེད་ལྷ་བ་སྐྱ་འདས་རྗེས་སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་
མཆོས་སེའབྲས་དགེ་གསུམ་ལ་མཆོད་གཞིས་མི་སེར་མང་པོ་རྒྱད་
པ་སོགས་དཔལ་འབྱོར་སོག་ནས་དགེ་ལྷགས་པར་རྒྱབ་སྐྱོར་ལྷགས་
ཆེན་བྱེད་གྱི་ཡོད་ཀྱང་། ཁོ་རང་རྟོང་མའི་ཆོས་ལྷགས་ལ་དད་པ་ཆེ་
བ་ཡོད་པའི་སྐུན་གྱིས་སེའབྲས་དགེ་གསུམ་གྱི་ནང་ནས་ཆོས་
ལྷགས་ཕྱོགས་ཞེན་མེད་པའི་མི་ཁག་གཅིག་གིས་སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་
རྒྱ་མཆོར་དགའ་ཞེན་བྱེད་གྱི་ཡོད་ཀྱང་། དགེ་ལྷགས་པའི་ཕྱོགས་
ཞེན་ཆེན་པོ་ཡོད་མཁན་ཆོས་སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོར་
འཇིགས་སྤང་བྱེད་པ་ལས་དགའ་ཞེན་བྱེད་གྱི་མེད་ཅིང་།¹⁰

550 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཞེས་གསལ་བར་བཤད་པ་འདྲག་པ་སོགས་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཆ་ཁག་གི་གསུང་
སྒྲོས་ལ་ཞིབ་བཟླ་བ་ལྟག་བྱས་ཆོ། ལྷོ་སྤྱི་ཆེན་མོའི་གནང་ལམ་མང་པོ་ཞིག་ར་སྤྱོད་
བྱེད་ཐུབ་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

ལྷོ་སྤྱི་ཁྱིམ་དབང་ཆ་ལ་བརྟེན་ནས་ཆོས་རྒྱུད་ཕྱོགས་ཞེན་གྱིས། དགེ་
ལུགས་པར་བྱི་རྒྱུ་ལ་དྲུ་དད་ཁུལ་བྱས་པ་ཙམ་ལས་དོན་གྱིས་རྒྱབ་སྐྱོར་མེད་
པར་མ་ཟད། ཐ་ན་ཉམས་ཆག་དྲུ་འགྲོ་བའི་བཀོད་རྩིས་ཀྱང་བྱེད་གྱིན་ཡོད་
པའི་ཆ་ནས། སྐབས་དེའི་དགེ་ལུགས་པའི་མཁས་དབང་གྲགས་ཅན་ཀུན་
མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སོགས་ལྷོ་སྤྱི་ཁྱིམ་གཏད་དྲུ་ལངས་པ་
གསལ་བོ་རེད།

རང་ཅག་གིས་སྐབས་དེར་ལྷོ་སྤྱི་དང་དགེ་ལུགས་གཉིས་བར་གྱི་
(ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཤད་པའང་འདྲ།)དངོས་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་སྒྲོས་
ཤེས་འདོད་ན། ཆོས་ཕྱོགས་ནས་བལྟ་དགོས་ཏེ། ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་
བཞད་པ་འདི་བ་དགྲང་ལོ་རྒྱུད་དུས་ནས་བྱིས་ནས་མེད་པར་རབ་དྲུ་བྱུང་
ཞིང་། རི་བོ་དགེ་ལུགས་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་ཉག་ཅིག་ལ་བྱིར་མི་ལྡོག་པའི་གདེང་
སློབས་ཡོད་མཁན་ཞིག་ཡིན་སྟབས། རང་ཉིད་ཐར་བ་དང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་
པའི་སར་བཞུད་པའི་ལམ་པོ་ལ་ཆེ་ལ་གཞོད་པ་བྱེད་མཁན་བྱུང་ན་དོས་ལེན་
བྱེད་མི་ཐུབ་པ་ཤེས་སྟེ་ཞིང་། རང་གི་བསྟན་པའི་ཆེད་དྲུ་གཅེས་པའི་ཆོ་སྟོན་
ཀྱང་གཏོང་འོས་པའི་ལྟ་གྲུབ་བཟོན་པོ་སྟེས་ཀྱང་བསྐྱུལ་དུ་མེད་པ་རྒྱུད་ལྡན་
གྱི་གང་ཟག་ཅིག་གི་དོན་ནས་བཤད་ན། འཁོར་བའི་སྤྱན་ཆོགས་སམ་སྤྱི་
དོན་གྱི་ཡོ་ལང་ལས་རང་གི་ཆོས་རྒྱུད་ལ་གཅེས་པ་དེ་ཆོས་ལུགས་པ་ཞིག་ལ་
ངས་པར་ཡོད་འོས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ནོ།།

སྒྲིབ་ལྷོ་སྤྱི་སྒྲིབ་དངོས་ནས་ཆོས་རྒྱུད་གང་ལ་དད་མིན་དེ་གལ་ཆེན་

པོ་གང་ཡང་མིན་ཀྱང་། ཁོང་གི་ཐུགས་རྒྱུད་ཐུབ་མཐའི་ཕྱོགས་ཞེན་གྱི་དབང་
 ཏུ་སོང་བ་དང་། གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་བ་ཆེན་པོའི་སྤྱི་དོན་གྱི་དབང་
 ཆ་ལ་བཞེན་ནས་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་དང་། རྩེ་ཡབ་སྐུ་ལྷ་ཐུབ་ལ་
 རྟོག་པའི་མཛད་སྤྱོད་གནང་བ་དེས་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་འཛིན་མཁན་
 རྣམས་ཀྱི་སེམས་ནང་ལ་རྩ་ཁ་བཟོ་བ་དེ་རང་བཞིན་གྱི་ཆོས་ཉིད་ཅིག་ཡིན།

དེང་སང་བོད་ནང་ཏུ་ཕྱི་སྤྱི་དང་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་
 བཞད་པ་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་འགལ་ལྷ་ཆ་ནས་བྱུང་ཕྱོང་མེད་པའི་སྐྱབ་བྱེད་
 གཏོང་མཁན་སྐྱོར་ཞིག་དང་། ཡང་ཁོང་རྣམ་པ་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་འགལ་ལྷ་
 བྱུང་བར་མ་ཟད། ཁོང་གཉིས་བར་གྱི་འགལ་ལྷ་དེ་སྤྱི་དབང་འཕྲོག་ཚྫོད་
 ཀྱི་འཐབ་ཚྫོད་ཡིན་པར་སྐྱབ་བྱེད་གཏོང་མཁན་སྐྱོར་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་གིན་ཡོད་
 མོད། ཁོ་བོས་ནི་ཆོག་ཐག་ཆོད་པོས་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་
 དང་ཕྱི་སྤྱི་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོ་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་འགལ་ལྷ་བྱུང་བར་མ་ཟད། ཕྱི་
 སྤྱི་ཆེན་མོའི་གནང་བ་བའགའ་ཞིག་གི་དབང་གིས་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་
 དབྱངས་བཞད་པ་ཕྱི་སྤྱི་ཀྱི་ཁ་གཏད་ཏུ་ལངས་པ་དེ་དངོས་ཡོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
 ཡིན་པར་འདོད། ཡིན་ནའང་ང་ཆོས་ངོས་འཛིན་གསལ་བོར་བྱེད་དགོས་པ་
 ཞིག་ནི། སྤྱི་གཞུང་ཞིག་གི་ལས་ཀྱི་སྒྲུ་མོ་བ་བྱེད་བྲག་པའི་བྱེད་བཟའ་ལ་ངོས་
 ལེན་མ་བྱས་པས་གཞུང་གི་སྤྱི་གཞུང་གསལ་ལ་ངོས་ལེན་མེད་པའམ། རྒྱལ་
 དབང་རིན་པོ་ཆེས་དབང་སྐྱུར་གནང་བའི་ཆོས་སྤྱི་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་
 ལུགས་ལ་བྱུང་གསོད་བྱས་པར་ཅིས་ན་ཐད་དེ་ནོར་བ་ཡིན།

ཡིན་ནའང་ཁོང་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་བྱུང་བའི་འགལ་ལྷ་དེ་སྤྱི་
 དོན་འཕྲོག་ཚྫོད་ཀྱི་འགལ་ལྷ་ཞིག་ཆ་ནས་མ་ཡིན་པར། ཆོས་ལུགས་ལ་གཏའ་
 གཞོན་གཏོང་མཁན་དང་གཏའ་གཞོན་ཕྱོང་མཁན་གཉིས་བར་གྱི་འགལ་ལྷ་

552 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

རེད། གལ་སྲིད་ཀྱི་མཁུན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པས་སྲིད་དབང་འཕྲོག་
 ཚོད་ཀྱི་འཐབ་ཚོད་བྱས་པ་ཡིན་ན། རབ་བྱུང་༡༡ པའི་ཚུ་ལུག་སྤྱི་ལོ་༡༧༠༩
 ལོར་མོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་ཀྱི་མཁུན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་སྤྱིན་བདག་
 ལྷ་བཟང་ཁང་གིས་བཟུང་བ་ནས། ཀྱི་མཁུན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་ལྷ་
 བཟང་གི་སློབ་སློན་པའམ་ནང་སློན་ཆེན་པོ་ལྷ་བྱ་བྱར་ཡོད་པ་ལ་དེ་ལྟར་མ་
 གནང་བར་རབ་བྱུང་༡༡ ས་སྤང་སྤྱི་ལོ་༡༧༠༩ ལོར་མདོ་སྨད་དུ་ཕེབས་ནས་
 སླ་བྱང་བཀའ་ཤིས་འབྲིལ་དགོན་པ་གསར་འདེབས་མཛད་ནས་སྐྱ་ཆེའི་མཐའ་
 བསྐྱལ་གནང་བ་དེའི་ཐོག་ནས། ཀྱི་མཁུན་གྱིས་སྲིད་དབང་འཕྲོག་ཚོད་
 གནང་བ་མ་ཡིན་པ་གསལ་བོར་གྱུར་པ་ཡིན།

ལ་ལས་རྒྱན་གར་སླེབས་ནས་ཀྱི་མཁུན་མདོ་སྨད་ལ་བློས་བྱོལ་དུ་
 ཕེབས་པར་བཤད་པ་དེ་ཡང་ཚུ་མཆོན་གྱིས་འདར་བ་ཞིག་མ་ཡིན་ཏེ། རབ་
 བྱུང་༡༡ མེ་བྱ་སྤྱི་ལོ་༡༧༡༧ ལོ་སྟེ། ཀྱི་མཁུན་མདོ་སྨད་དུ་ཕེབས་ནས་ལོ་ངོ་
 དགའི་རྗེས་སུ་རྒྱན་གར་བས་རང་གི་བུ་མོ་ལྷ་བཟང་གི་བུའི་མནའ་མར་སྟེལ་
 བའི་ཐོལ་གྱིས་དབུས་སུ་དམག་དངས་ནས་ལྷ་བཟང་བསད་དེ་སྲིད་དབང་
 འཕྲོགས་པ་ཡིན་སྟབས། ཀྱི་མཁུན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་མདོ་སྨད་དུ་
 ཕེབས་པ་དང་རྒྱན་གར་གྱི་དམག་དབུང་དབུས་སུ་སླེབས་པ་གཉིས་ལ་འབྲེལ་
 བ་མེད། རྗེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོའི་སྐྱ་ཆེ་སྨད་ཀྱི་གནང་བབ་མང་བོ་ཞིག་
 ལ་དགེ་ལུགས་ཕྱོགས་པར་ཟད། རྗེ་མའི་ཕྱོགས་ནས་ཀྱང་མཐོང་ཚུལ་ཤུགས་
 ཆེན་བྱུང་འདུག་པ་ནི། ཆེ་མཆོག་འདུས་པ་ཆལ་གྱི་ནམ་ཐར་འཕྲོ་མཐུད་ནང་།

རྗེ་སྲིད་མཆོག་སྐྱ་དབང་བཙན་ཞིང་། བདེ་ཡངས་གསུམ་སྐྱས་
 འགོའི་བཀའ་ཤོག་དུ། རྒྱན་དུ་བག་མེད་ཀྱི་རྩོ་མོ་བཞེས་པ་ཐོགས་
 མཛད་མི་ཆོག་པ་ལ། དུས་བྱིས་འཆི་མེད་དགའ་ཆལ་དང་། དཔལ་

རབ་ཁང་གསར་གྱི་བདག་མོ་གཉིས་བཞིས་ཏེ་ཆེ་འདོན་བདག་ཆེན་
 ཡོངས་གྲགས་མཛད་པ་དང་། དེ་དུས་ལྷ་ས་དང་། རྩུགས་ནས་ཡོང་
 བའི་སྐྱེས་དམན་ཁ་སྟབས་དྲག་ཆད་ཕྱི་སྤྱི་རང་ནས་མ་བཞིས་པ་
 གཅིག་ཀྱང་མེད། བར་ཐེབས་ཚུར་ཐེབས་དུས་ལམ་འགག་ལ་མི་
 ཆོ་ཡང་མངོན་ཆེན་ཆེན་པོར་བལྟས་མི་ཆོག་པའི་ཆ་ཉམས་དང་།
 སྐྱ་བུ་ཁག་རྣམས་ཀྱི་ཕྱི་དབང་བཅན་པ་བཅས་དེ་ཆོའི་གནས་ཚུལ་
 གཏེར་སྟོན་རིན་པོ་ཆེས་གསན་ནས་ཤིན་ཏུ་སྤྲུགས་ཁྲིལ་བའི་རྣམ་
 པ་དང་། སྤྲུགས་ཞེན་བཞེངས་ནས། ད་མི་བྱེད་དགྲ་བྱེད་དེ་ཁ་གྱིས།
 མཁྱེན་པོར་རང་སྐྱ་མ་དེའི་རྒྱུ་འབྱེད་ཡོང་ཞེས་སྤྲུགས་འཕར་
 འཕར་གནང་། ཞུ་ཡིག་ཆ་པོ་རྒྱུང་བ་འབྲུལ་གནང་མཛད་ནས། ཕྱི་
 སྤྱི་རང་ཡང་གཏེར་སྟོན་རིན་པོ་ཆེར་སྤྲུགས་དད་ཚུང་དུ་སོང་།
 རྒྱལ་བོས་སྟོད་ལུང་སྤྱང་ཅེར་ཕྱི་སྤྱི་ཀྱི་མགྲུལ་བཅད་པ་གསན་
 དུས་སྤྱན་ཆབ་དང་སྤྲུགས། ད་ཞུས་པ་ལ་རྒྱུང་ནས་གསན་མ་བྱུང་
 ཞེས་སྤྲུགས་དབྱུང་བའི་གསུང་གཅིང་ཆེན་པོ་གནང་འདུག¹¹

ཅེས་བཀོད་འདུག་པ་དང་། སྤྱི་ལུང་(རིག་པ་འདིན་པ་སློབ་བཟང་
 འཕྲིན་ལས་ཀྱི་རྟོགས་བརྗོད་པ་སྐལ་བཟང་དགའ་སྟོན་)དབྲུས་དཔར་མ་ཤོག་
 ལྷུང་༡༩ རྒྱལ་བོས་སྤྱ། “ཕྱི་སྤྱི་ཀྱི་བདག་མོ་རྣམས་ལ་སྐྱ་རིགས་པལ་ཆེར་
 ཕྱག་འཆལ་དགོས་པས་དེད་ནས་ཀྱང་ཕྱག་ལུལ།”ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་བ་སོགས་
 ལ་གཟེགས་ན་བསམ་རྒྱུ་མང་པོ་ཞིག་རྟོགས་པར་སྤྱང་ཞིང་། ལུང་ཆོག་དེ་
 དག་གི་ཐོག་ནས་ང་ཆོས་ཕྱི་སྤྱི་ཀྱི་སྐྱ་ཆེ་སྤྱི་ཀྱི་གནང་སྟོད་རགས་ཅམ་
 མཐོང་རྣམས་པ་ཡིན།

554 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

གཉིས་པ། སྐབས་དེའི་ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་དེ་དག་གི་ འགལ་འབྲེལ་དང་། དེས་བསྐྱེད་ པའི་མཚུག་འབྲས།

ང་ཚོས་ངོས་འཛིན་གསལ་བོར་བྱེད་དགོས་པའི་དོན་གནད་གལ་ཆེན་
ཞིག་ཡོད་པ་ནི། རྩེ་སྤྱོད་དང་ལྷ་བཟང་གཉིས་ཀྱི་འགལ་ཟླ་དེ་ཡང་སྐབས་དེའི་
མན་ཆེད་སྤྱོད་གཞུང་གི་བོད་ལ་འཛིན་པའི་སྤྱོད་རྒྱུས་དང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་
བ་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སོགས་ལྷ་
བཟང་ཁང་དགེ་ལུགས་པར་ཤིན་ཏུ་གཅེས་པའི་ཚོས་རྒྱལ་དུ་གཟིགས་ནས་
དེའི་ཕྱོགས་འཛིན་གནད་བ་ནི། གཅིག་ནས་ཀུན་མཁྱེན་སླ་མའི་འབྲུངས་ཡུལ་
ཐེ་བའི་མདོ་སྐྱོད་པ་ནམས་སྒྲིའི་དུས་རབས་བརྒྱ་གསུམ་པ་ནས་བརྒྱུད་ལོ་
ངོ་བརྒྱ་ཕྱག་དུ་མའི་རིང་ཏོར་སོག་གི་དྲག་པོའི་དཔུང་དམག་གིས་ཡང་ཡང་
བཙོམ་པའི་དཀའ་སྤྱོད་ལ་རྒྱུས་མངའ་ཆེ་ཁར། ད་དུང་ལུ་མཐུད་ནས་ཏོར་
སོག་གི་དཔོན་དམག་གཏུམ་པོ་ནམས་ཀྱི་མངའ་འོག་ནས་ཐར་ཐབས་མེད་པ་

གསལ་པོར་ཤེས་ཏེ་དེ་དག་ལ་སོག་ཐིག་གཏོང་རྒྱུར་འདིགས་སྒྲག་སྒྲེ་བཞིན་
 ཡོད་པ་དང་། གཉིས་ནས་རི་བོ་དགེ་ལུགས་པ་ནམས་གཙང་བ་མེ་མིག་སོགས་
 གྱི་དྲག་གཞོན་མནར་གཅོད་ལོག་དཀའ་ཉན་མང་བོ་བརྒྱད་མཐར། སོག་
 རིགས་ཀྱི་མི་ལྷན་གྱི་སྟོབས་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་བསྐྱར་ལངས་རྒྱག་ཐུབ་པ་
 བྱུང་སྟབས། རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་ཀྱང་དེ་ཉིད་ལ་བསྟན་འཛིན་ཆོས་
 རྒྱལ་ཞེས་པའི་གཟེངས་བསྟོད་མཛད་པ་སོགས་དགེ་ལུགས་སྒྲགས་གྱི་སྒྲ་ཆེན་
 ནས་གྲ་རྒྱུ་གི་བར་དབྱེ་བྱེད་མེད་པར་བཀའ་དྲིན་རྗེས་དྲན་ཞུ་བཞིན་ཡོད་
 པ་དང་། ལྷ་བཟང་འདི་ཡང་གྱི་མི་བསྟན་འཛིན་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་ཆ་བོ་དངོས་
 གནས་པ་ཡིན་པས་རང་བཞིན་གྱིས་སེམས་ཐག་ཉེ་བོ་ཡོད་པ། གསུམ་ནས་
 ཀུན་མཁྱེན་ལྷ་མས་སྒྲ་ཆོག་གང་བོར་སྒྱུངས་བཙོན་གནང་བའི་ཤེས་ཡོན་ནི་དམ་
 པའི་ལྷ་ཆོས་ཡིན་པ་དང་། ལྷ་བཟང་ཁང་གི་སྤྱགས་འདུན་ངོ་མ་ནི་གོ་
 སྐབས་བཅའ་ཉེ་བོད་ཀྱི་མིང་དབང་ལ་ཁ་ལོ་བསྐྱར་རྒྱ་ཉག་ཅིག་ཡིན་པ་བཅས།
 ཁོང་ནམ་པའི་སེམས་སྤྱགས་གྱི་འཛིན་སྟངས་ལ་ཉེ་བཀ་ཆེན་ཤོར་བ་ལས་བྱུང་
 བའི་གོ་འཛོལ་གྱི་ཆག་སྒོ་ཞིག་ཡིན་པར་བཤད་ན་འཇུག་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

སྐབས་དེར་ཤིན་ཏུ་པངས་པའི་ཆག་སྒོ་གལ་ཆེན་ཞིག་བྱུང་བ་ནི། མེ་
 མིག་ཆེན་མོ་ཐུབ་མཐའི་ཆགས་སྤང་གི་དབང་དུ་སོང་དྲགས་པ་དང་། ཀུན་
 མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སོགས་གྱིས་དེ་ཉིད་ལ་བཟོད་སྒོམ་མ་ཐུབ་
 ནས་དེ་མཚུངས་ཀྱི་ཁ་གཏད་བཅའ་བ་དེ་ནི། ལྷ་བཟང་ཁང་དང་། མན་རྩ་
 ཤོང་མ་ཁྲུང་ཞི་གཉིས་བོད་ཀྱི་མིང་དོན་འཁྲབ་སྟོན་སྟེང་འཇུག་ཞུགས་བྱེད་
 པའི་གོ་སྐབས་ཡག་ཤོས་སུ་གྱུར་པ་དེ་ཡིན།

དེ་དག་ཐམས་ཅད་མདོར་བསྟུས་ནས་བཤད་ན། དེ་ལྟ་བུའི་ཆོས་མིང་
 མཉམ་བསྐྱེས་ཀྱི་དཀའ་རྟོག་བསྟོལ་བཅེགས་སུ་འཛིངས་པའི་གནས་ཚུལ་ལ་

556 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཡིད་ཐང་ཆད་དེ། རྒྱལ་དབང་ཆངས་དབྱངས་པས་བསྐྱབ་སྒྲོམ་རྒྱུ་སྒྲིང་
མ་གནང་བའང་ཡིན་སྲིད་པས་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ལོ་རྒྱུས་ལ་གཟིགས་རྒྱལ་ཡངས་
པ་དག་གིས་དབྱད་པར་མཛོད།

ང་ཆོས་རྒྱལ་དབང་དྲུག་པ་ཆངས་དབྱངས་པའི་མཛད་སྒྲིད་དེ་དག་
ལས་གསལ་བོར་མཐོང་ཐུབ་པ་ནི་ཞིག་ནི། ཁོང་ཉིད་རང་བཞིན་གྱི་མི་གཤིས་
གིན་དུ་བརྟན་ཅིང་སློ་ཐག་ཆོད་པོ། རྒྱ་མིན་སེར་མིན་གྱི་བར་མདོ་རུ་གནས་
སྒྲིང་བྱེད་འདུན་མེད་ཅིང་། ཆོས་སྲིད་མཉམ་བསྐྱེས་ཀྱི་སྲིད་དོན་ལམ་ལུགས་
ལ་འདོད་མོས་མེད་པ། ཐུགས་གཏིང་གི་མདོན་འདོད་གང་ཡིན་སློ་ཐག་ཆོད་
པོས་ལག་ལེན་དུ་བསྟར་བྱས་པའི་སྒྲིམ་བུ་སྟོང་སྟོང་སྟོང་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དེ་
དག་ཡིན།

ལྷག་པར་དུ་ཁོང་ཉིད་དེ་ལྷ་བུའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རྒྱུང་འཁུབ་ཁྲོད་སྐྱེས་
ནས་ཐུགས་བདེ་བག་ཐེབས་ངང་སློབ་གཉེར་གནད་སློབ་གནང་བའི་སྐྱེས་
འཇགས་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་དེ་ཙམ་མ་བྱུང་ཡང་། ཐུབ་དབང་སྟོང་བདོལ་སླ་མ་ངག་
དབང་སྟོ་བཟང་གི་གསུང་འབུམ་སྟེགས་བཅའ་གཉིས་པ་ལས་ཆོས་ཆན་(ར)བ།
ལས་འབྱུང་བའི་རྒྱལ་དབང་སྐྱ་སྤེང་དྲུག་པ་ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཆོའི་གསུང་
ཚོམ་ཁག་ཅིག་ཐོ་འགོད་གནང་འདུག་པ་ནི།

- ༡། སེར་ཆོགས་ཆེན་ལ་འདོན་པ་ཇ་མཆོད་པད་དཀར་ལྷར་བསྐྱགས་མ་ཙ་འབྲེལ།
- ༢། སེར་རྟ་མགིན་གཏོར་སྐྱབ།
- ༣། སྟོ་བ་བོད་པ་ཨ་ཤོན་གྱིས་ཞུས་པའི་རྟ་མགིན་གཏོར་འབུལ།
- ༤། ཇི་ཆོས་སྐྱ་སྒྲེ་མེད་མ་ཆབ་ཤོག་མགྱར་མ་དབྱངས་སོགས་དང་།
- ༥། རྣམ་ཐར་ན་བའི་བརྟུང་ལེན་བཅས་ཆོས་ཆན་ལྷ་ཙམ་གྱི་ཁ་བྱང་གསལ་ཞིང་།
སླ་བྱང་ཨ་ཁུཤེས་རབ་རྒྱ་མཆོའི་གསུང་འབུམ་པོད་(ང)ལས། ཆོས་ཆན་ཨང་༩ བ། དཔེ་
རྒྱུན་དཀོན་པ་འགའ་ཞིག་གི་ཐོ་ཡིག་དོན་གཉེར་ཡིད་ཀྱི་ཀུན་བཞད་པའི་སླ་འོད་འབུམ་
ཀྱི་སྟེ་མ་ཞེས་བྱ་བ་ལས་འབྱུང་བའི་རྒྱལ་དབང་སྐྱ་སྤེང་དྲུག་པ་ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཆོའི་

གསུང་ཚྭ་ཁག་ཅིག་གི་ཐོ་བྱང་གསལ་བ་ནི།

༡། རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་རྒྱལ་མཆོའི་ནུམ་རྒྱལ་གྱ་ཚང་གིས་ཁྱེས་པའི་རྒྱལ་བ་རང་དང་
ཕྱི་སྤྲོད་ཞབས་བརྟན་གངས་ཅན་པན་བདེ་ལ།

༢། འབྲུངས་རབས་གསོལ་འདེབས་བྱིན་རྒྱལ་ལྷ་རྒྱུ་འདྲུག་

༣། འབྲས་སྤྲངས་སྤྱིས་ཁྱེས་པའི་གསོལ་འདེབས།

༤། ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་ཞབས་བརྟན་གསོལ་འདེབས་ཤོ་ལོ་ཀ་གཅིག་

༥། ཡང་སྒོ་མང་གྱ་ཚང་སྤྱིས་ཁྱེས་པའི་ཤེས་རབ་སྣང་ཉིད་ལ།

༦། ང་མཆོད།

༧། སྒོལ་མའི་བསྟོད་པ།

༨། ཏ་མཁྱེན་གྱི་སྤྱབ་ཐབས།

༩། འཇམ་དབྱངས་ཨ་ར་པ་ཅ་ནའི་སྤྱབ་ཐབས་མ་རིག་ཐུན་སེལ།

༡༠། མཆོ་སྤེའི་ལྷ་མོ་ཅ་ཏའི་ཀའི་གདོར་ཆོག་ལས་བཞེ་ལྷན་གྲུབ་ལ།

༡༡། འདོད་གསོལ་མི་བཟད་འདིགས་རུང་ལ།

༡༢། ར་དུ་ལའི་འཕྲིན་ལས་དུག་མདའ་ནག་པོ་དག་སྟོག་གཅོད་པའི་སྤྱི་གི་གནམ་ལྷགས་
མེ་ཡིས་ཐིག་མདའ།

༡༣། ལྷ་མོ་སྤྲན་ཤལ་འདོད་གསོལ།

༡༤། དར་སྟོག་ཞལ་བྱང་ཁ་ཤས།

༡༥། གནས་རྒྱུང་གིས་བསྐྱལ་བའི་སྤྲན་དར་ཞལ་བྱང་བདེ་སྦྱིད་ཉི་མ་འབར་བའི་དགའ་
སྟོན་དབྱིད་གྱི་རྒྱལ་མའི་སྤྱ་དབྱངས།

ཡང་ཉེ་ཆར་སོག་ཡུལ་ནས་རྟེན་པའི་རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་པའི་
གསུང་། ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་ལ་གསོལ་བ་འདེབས་པའི་
ཆོགས་སུ་བཅད་པ་ཤོ་ལོ་ཀ་བདུན་ཅན། འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྩི་རྩེའི་
བསྟོད་པ་འདི་ཉིད་སྒོ་མང་གྱ་ཚང་གིས་བསྐྱལ་བའི་ངོར་ཤུགས་བཅུན་པ་སྟོ་
བཟང་རིན་ཆེན་ཚངས་དབྱངས་རྒྱལ་མཆོས་སྤྱར་བའོ། ཞེས་པའི་མཛད་བྱང་
ཅན།

ཡང་ཀུན་མཁྱེན་འདིགས་མེད་དབང་པོས་མཛད་པའི་ཀུན་མཁྱེན་

558 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྫོང་རྒྱུ་མ་ཐར་སྐལ་བཟང་འདུག་རོགས་སྒྲ་
བྲང་ཤིང་དཔར་མ་ཤོག་གངས་པ་༥༩ ཏུ།

དུས་མཐའི་སྒྲུ་བཙུན་གསུམ་ལྟ་ཚུལ་འདྲིན་པ། །

རང་གཞན་དོན་གཉིས་སྤྱོད་ཆོགས་ལ་རོལ་ཞིང་། །

གནས་ལུང་མཁས་མཆོག་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་ཁྱོད། །

སེམས་ཅན་འགྲོ་ལ་པན་ཕྱིར་རྟག་བརྟན་ཤོག ། ཅེས་པ་

ནམས་འདུག་ཅིང་། ཕྱི་མ་འདི་ཀུན་མཁྱེན་སྒྲ་མ་སྐྱ་བསྐྱེན་བཞེས་སྐབས་སྒྲོ་
མང་གྲ་ཆང་གིས་རྒྱལ་དབང་ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོར་ཞུས་པ་བཞིན་ཆེད་
དུ་ལྷགས་ཚུལ་གནང་བ་ཞིག་ཡིན་འདུག།

བཀོད་མ་ཐག་པའི་རྒྱལ་དབང་ཆངས་དབྱངས་པའི་གསུང་ཚུལ་ཁག་
ལ་བལྟས་ན། རིག་འདྲིན་ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོའི་མཛའ་སྤྱར་གྲགས་པའི་
སྐྱེན་མགུར་ཤོ་ལོ་ཀ་༥༩ བཞུགས་པ་ཅམ་མ་ཡིན་པར་བརྟམས་ཆོས་མང་པོ་
ཡོད་པ་ཤེས་ཀྱས་ཤིང་། མཁས་དབང་དུང་དཀར་སྒོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས།
རྒྱལ་དབང་འདི་བའི་ཕྱག་བྲིས་ཀྱི་བརྗོད་དག་དང་། བཀའ་ཚུལ་ཁག་སྐྱོ་གོང་
མའི་བག་ཆགས་བྱུང་པར་དུ་སད་པས་ཤིན་དུ་ངོ་མཚར་དང་དད་པ་འཕེལ་
བ་ཞིག་དུ་སྤང་ཞེས་བསྐྱགས་པ་མཛད་ཡོད།

གཞན་ཡང་སྤྱི་ལུང་རིན་པོ་ཆེས་རྒྱལ་བ་ཆངས་དབྱངས་པ་མཛའ་
སྐབས་ཀྱི་མཐོང་སྤང་བྲིས་བྲིས་མཛད་པ་ནི།

དེ་ནས་མཛའ་ཁར་ཕྱིན་པར་གོང་ས་རིན་པོ་ཆེ་གོས་ལིང་སྤྱི་སྒྲིའི་

ལ་པ་ཤག་སྒྲུབ་མོ་ཞིག་བཞེས། དབུ་སྐྱ་སྐྱེན་གཤམ་དུ་སྤྱི་བ་ཅམ་

དང་། ཕྱག་སོར་ཐམས་ཅད་ལ་ཕྱག་རྒྱ་སོགས་བཞེས་པའི་ ...

གོང་ཞབས་རིན་པོ་ཆེ་ནི་གཟི་བརྒྱུད་མཚུངས་པ་མེད་ཅིང་མཛའ་

ཅམ་ནས་དད་པ་ཤུགས་འབྱུང་གིས་སྐྱེའིང་ཡིད་འཕྲོག་པ། སྐྱ་ཟིལ་
 ཆེ་བས་ཅར་རྒྱག་དུ་བལྟ་མི་རུས་པ་སོགས་དམ་པའི་ཡོན་ཏན་
 འགོག་མེད་དུ་བཞུགས་འདུག་པས་བཙོས་མིན་གྱི་དད་པ་ཐོབ།

ཅེས་སོགས་འབྱུང་(རིག་པ་འདིན་པ་སློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་རྟོགས་
པ་བརྗོད་པ་སྐལ་བཟང་དགའ་སྟོན་དབུས་དཔར་མ་སོག་ལྗེ་བ་༡༡ རྒྱལ་རོས་
སྲ་གསལ)བ་ལྟར། རྒྱ་གསུང་ཐུགས་གསུམ་གྱི་ཡོན་ཏན་རྣམས་ཐ་མལ་བའི་
སྐྱེ་ཤོ་གཞན་གྱིས་རྒྱན་དུ་མེད་པའི་ང་མཛར་ཅན་ཞིག་ཡིན་པ་ཤིན་དུ་གསལ།
དེ་ལྟ་བུའི་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་འདི་བ་བར་ཆད་ཀྱི་དབང་དུ་འགྲོ་
དགོས་པའི་རྒྱ་མཆན་དུ་མ་མཐོང་བ་ལས།

༡། རྩེ་སྤིང་གིས་སྤིང་བྱི་བརྒྱུད་ས་སྐོབ་ས་རྫིང་མའི་གྲུབ་མཐའ་ལ་ཚྭ་གས་
 ཞེན་ཆེ་ཐལ་དྲགས་ནས། དགེ་ལྷགས་ཁམས་གཙང་ལས་གཞན་ལ་འདོད་མོས་
 མེད་པའི་དགེ་བཤེས་མགོ་མཁྱེན་ས་དག་གི་ཐུགས་ལ་འབབ་ཀྱིན་མེད་ཁར།
 རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤིང་རིན་པོ་ཆེ་ཡང་མོན་ལུལ་གྱི་ཚྭ་ས་རིགས་གཏེར་སྟོན་པར་
 སྤིང་བའི་གདུང་རྒྱུད་དུ་འབྱུངས་སྟབས། གལ་ཏེ་རྩེ་སྤིང་ཆེན་མོ་དང་རྒྱལ་
 བའི་ཡང་སྤིང་རྣམ་གཞིས་གྱིས་རྫིང་མའི་ཚྭ་གས་འདྲིན་མཛད་པ་ཡིན་ན། དགེ་
 ལྷགས་གྱི་ཆོས་རྒྱུད་ལ་གོད་ཆག་ཡོད་རྒྱུའི་སེམས་ཁུལ་རྗེ་ཆེར་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་
 པ་དང་།

༡། རྟེན་གྱིས་ལྷ་བ་ཆེན་མོ་གསེགས་པའི་གནས་ཚུལ་གསར་ཁྱེད་
དགོས་པ་སོགས་རྒྱ་མཆན་དུ་མའི་ཆ་ནས། རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བའི་ཡང་རྟེན་ངོས་
འདྲིན་ཀྱང་སྐབས་སྟོབ་དཔོན་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་གཙོས་པའི་དགེ་ལུགས་
ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་ཁྱ་སྐལ་དགེ་བསེས་སུ་ལའང་གོ་བསྐྱར་ཙམ་ཡང་མ་གནང་བར་
སྟོར་གཙོད་བྱས་པ་འདི་གཞིས་ནི། སྐབས་དའི་དགེ་ལུགས་ཀྱི་ཁྱ་སྐལ་སྟོར་

560 བདེ་སྤྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་གྱི་

ཞིག་ལ་དོགས་ཆོར་སྤྱོད་དགོས་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་ཅ་བ་དེ་ཡིན་པར་མཐོང་།

ཕྱི་སྤྱོད་ཀྱིས་རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བའི་ཡང་སྤྱོད་སྒྲོར་དགེ་ལུགས་ཀྱི་སྤྱོད་ཆེན་
སྤྱོད་ལའང་གོ་བསྐྱར་སྤྱོད་ལུགས་བརྟག་མ་ཞུས་པར་ངོས་འཛིན་མཛད་པ་ལ་ཕྱི་སྤྱོད་
རང་ཉིད་ཀྱང་སྤྱོད་བདེ་བཀ་ཐེབས་ཤིག་བྱུང་མི་འདུག་སྟེ།

དེར་སངས་རང་སྤྱོད་ཀྱི་བསྐྱར་པའི་བདག་པོ་བཟུང་གིས་ལྷན་པོའི་
པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྤྱོད་བཟང་ཡེ་ཤེས་ལ་སྤྱོད་དམ་བརྟག་པ་
སོགས་གང་ཅིའི་བསྐྱར་བསྐྱོན་ཞུ་འདོད་ཆེ་ནའང་སྤྱོད་འབྲུམ་
འཛེམས་སོགས་ཀྱི་སྤྱོད་པ་པོ་ཏེ་ལར་སྤྱོད་འཛེམས་མ་སྤྱོད་ཅིང་།
གདན་སའི་གཙོ་བོ་འབྲེག་རི་བོ་དགའ་ལྷན་ཀྱི་ཁྲི་རིན་པོ་ཆེ་ལའང་
ཞུ་འདོད་ཀྱང་ཆོག་དང་མཚུངས། སེ་འབྲུམ་དགེ་གསུམ་ཀྱི་སྤྱོད་
དཔོན་ལས་ཆེན་རྣམས་ལའང་གཅིག་གཉིས་ལས་དྲིས་པས་གོ་མི་
ཆོད་ཅིང་ཆང་མར་སྤྱོད་ན་རྒྱ་རྒྱུན་ཅ་མེད་ལ་མ་འདས་པ་བཅས་བྱ་
ཐབས་མ་བྱུང་།¹²

ཞེས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་ཡང་སྤྱོད་ངོས་འཛིན་ཞུ་སྐབས་ཞུ་སེར་ཀྱི་
བསྐྱར་པའི་བདག་པོར་བྱུར་པ་སྤྱོད་དཔོན་པའ་ཆེན་རིན་པོ་དང་། འཇམ་
མགོན་ལྷ་མའི་རྒྱལ་ཆབ་དགའ་ལྷན་གསེར་ཁྲི། སེ་འབྲུམ་དགེ་གསུམ་ཀྱི་མཁན་
ཁྲི་བ་སྤྱོད་ལའང་དགོངས་སྒྲོར་མ་ཞུས་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་ཅ་བཟང་འདུག་པ་ཁག་རྒྱ་
མཆོན་ཀྱིས་འདང་མིན་ནི་མ་ཤེས།

ད་དུང་ཕྱི་སྤྱོད་ཆེན་མོས་དེའི་སྒྲོར་མང་ཆོགས་ཀྱི་སྤྱོད་སྤྱོད་ལ་ལན་
འདེབས་ཤིག་མཛད་པ་ནི།

དུས་སྤྱོད་ཀྱིས་མ་ལྷ་བའི་དབང་གིས་བསམ་གཞིགས་ཆེར་མེད་
པ་རྣམས་ཀྱིས་བསྐྱར་ཆོད་བྱུང་པ་མེད་པར་ཐག་བཅད་པ་ལྷ་སྤྱོད་

མཐོང་དོགས་འདུག་པ།¹³ ཞེས་གསུངས་ཡོད་ལ།

དེ་དག་ཡོད་ཆད་ཁོང་གི་མཛད་ཚུགས་དང་འབྲེལ་བ་མེད་པར། ཏུས་སྒྲིགས་
མའི་མི་རྣམས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོག་དོང་ཚུགས་མ་འབྲིག་པའི་ཁག་དཀྱི་གནང་
འདུག་རུང་། ལོ་རྒྱུས་དང་སྤྱིམས་ལུགས་སོགས་འདིག་རྟེན་གྱི་གཞུང་ལུགས་
མང་བོ་ཞིག་ལ་དོན་གྱི་གནས་བབ་དངོས་བརྗོད་རྒྱ་ལས། ཏུས་སྒྲིགས་མ་ཡིན་
མིན་སོགས་ཆོས་ཚུགས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱས་རྣམས་པ་དེ་ཅམ་མི་ཐོན་པར་སྤང་ངོ་།།
རྗེ་འདིགས་མེད་དབང་བོས།

སྟོན་ཀ་སྐྱེ་ཞབས་ཆངས་དབྱངས་རྒྱུ་མཆོ་བསྐྱབ་པ་འབྲེལ་དུ་
ཐེབས་པའི་ཞབས་ཞུར་གཞུང་ནས་རྗེ་འདི་ཐེབས་དགོས་གསུངས་
པ་ལྟར་གཙང་དུ་བྱོན། ཁམས་གསུམ་འགོ་བའི་མགོན་པོ་པཌ་ཆེན་
ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་དང་མཛུལ། སྐྱེ་ཞབས་ནས་པཌ་ཆེན་རིན་
པོ་ཆེའི་བྱང་དུ་བསྐྱབ་པ་འབྲེལ་གྲབས་མཛད་པ་ན། རྗེ་འདིས་བྱག་
གསུམ་འཆལ་ཏེ་ཁྱེད་བོད་གངས་ཅན་གྱི་སྐྱབས་གནས་གཅིག་པུ་
ཡིན་པས་བསྟན་འགོ་ཀུན་ལ་བཅེ་བས་དགོངས་ཏེ་དེ་ལྟར་མི་
གནང་བར་བྱ་ཞེས་གདུང་ཤུགས་བྲག་པོས་གསོལ་བ་བཏབ་ཀྱང་
གདུལ་བྱ་རྣམས་བསོད་ནམས་དམན་པའི་དབང་གིས་གསན་དུ་
དགོངས་མ་གནང་བར་བསྐྱབ་པ་ཕུལ་ཏེ་རུར་སྒྲིག་གི་རྒྱལ་མཆན་
བོར་ནས་ཁྱིམ་པའི་བརྒྱལ་ཞུགས་མཛད་པས་དཀར་བོའི་ཚུགས་
ལ་མངོན་པར་དགའ་བའི་འབྱུང་བོ་རྣམས་ཡིད་མུ་ངན་གྱི་ཁོང་
བུར་རྒྱུད་ཅིང་།¹⁴

ཞེས་སོགས་འབྱུང་བ་ལས། རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་ཆེས་བསྐྱབ་སྒྲོམ་
བཞེས་མཆོམས་འདོག་རྒྱུར་ཀུན་མཁྱེན་སྒྲ་མ་ཐུགས་ཤིན་དུ་འཆབ་པའི་

བསྐྱད་དེ། ཕྱི་སྤྲོད་སོགས་ཤོས་མོལ་བརྒྱད་དེ་མཐར་རྒྱས་པ་གསོད་ཅིས་བྱས་
པ་དང་། མཐའ་མཐུག་ཨ་པོ་ལྷ་འཛོམས་ཞེས་པ་ཟངས་རྟ་མེ་འབར་ལ་བསྐྱོན་
ནས་ཁྲིམ་བྲིད་བྱས་མཐར་དམར་གསོད་བྱས་འདུག་པ་སོགས་མཐུག་འབྲས་
ཡིད་དུ་མི་འོང་བ་སྣ་ཆོགས་བྱང་འདུག།

ཡང་ལོ་རྒྱས་སྤྱོད་པ་ལ་ལས་རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་པའི་མཛད་སྤྱོད་དེ་
ལྟར་གནང་བ་ཕྱི་སྤྲོད་ཀྱིས་བསྐྱབ་བྱ་མཐའ་ནན་གནང་དགས་པས་ཁོང་ཉིད་
ཕྱི་སྤྲོད་ལ་མི་མཉེས་པར་རྒྱུར་ཚུལ་ཡང་བཤད་འདུག། གང་ལྟར་ཕྱི་སྤྲོད་རང་
ཉིད་དང་རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་པ་རྣམ་གཉིས་མཛེས་མའི་གྲོང་ཁྱེར་དུ་
འདུག་སྟེ་བ་གཅིག་མཚུངས་ལྟ་བུ་ཡིན་མོད། རྒྱ་མཆན་ཅི་ཞིག་གི་དབང་གིས་
མཐའ་མཐུག་ཁོང་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་མཐུན་ལམ་དེ་ཅོམ་ཡག་པོ་མ་བྱང་
བར་སྤང་།

ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྣམ་ཐར་བཅན་པོ་མར་
གསུང་པའི་ནང་། རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་པ་པོ་ཏཱ་ལའ་གདན་འདྲེན་ཞུས་
ཉིན་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་ཡང་ཕེབས་བསུར་བཅར་པའི་
གནས་སྐྱངས་སྐོར་གསལ་བ་ནི། “དེ་དུས་གཟིགས་སྤང་གང་ལགས་ཞུས་པས།
སྐྱེ་སྐྱེས་དེ་ལ་དབུ་མི་འདུག་པ་སྟམ་པ་ཡུན་རིང་གཟིགས་པས་མ་མཐོང་། ཞིབ་
དུ་ཡང་ཡང་གཟིགས་པས་རེ་ཞིག་ལ་མ་ཤར་གསུངས།¹⁶⁾”ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་
ཡིན་ལ། ཞིབ་དུ་བརྟག་ཆེ་དེ་སྐབས་གཟིགས་ཚུལ་ཅི་བྱང་འདྲི་མཁན་ཡང་
བསེ་ངག་དབང་བཟུ་ཤིས་པ་ཡིན་ལ། ཡང་བསེ་ངག་དབང་བཟུ་ཤིས་པས་
ཀུན་མཁྱེན་གྱི་གསུང་དུ་བགྲངས་པ་དེར་དོན་འགྲེལ་ཞིག་གནང་བ་ནི། “དོན་
ལ་རྒྱུན་མ་གཅིག་ཡིན་པའི་བརྗེ་དེ།¹⁷⁾”ཅེས་བཤད་འདུག། གལ་སྲིད་ཆོག་
དུམ་དེ་ཀུན་མཁྱེན་སྐུ་ལྡན་གསུང་ཡིན་དབང་དུ་བཏང་ཡང་། “སྐྱེ་སྐྱེས་དེ་

564 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

ལ་དབྱ་མི་འདུག་པ་སྟུང་པ་ཡུན་རིང་གཟེགས་པས་མ་མཐོང་། ཞིབ་དུ་ཡང་
ཡང་གཟེགས་པས་རེ་ཞིག་ལ་མ་ཤར་གསུངས།”ཞེས་པ་འདི་ཅུང་ལས་མ་བྱུང་
ལ། ཆོག་དུམ་དེ་ནི་སྐབས་དེར་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པས་རང་
གི་མཐོང་སྣང་ཅུང་གསུངས་པ་ལས་སྤྱུ་བདེན་རྒྱུན་གང་ཡིན་སྟོན་པའི་
སྤྱབ་བྱེད་དུ་འགྲེལ་སྟུབ་པ་མིན།

ཀུན་མཁྱེན་བར་མས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་དུ་རྒྱལ་དབང་ཚངས་
དབྱངས་པ་ཐེབས་བསུའི་སྐོར་གསལ་བ་ནི།

ལོ་དེའི་སྟོན་ཀ་སྤྱོད་ཞབས་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་མོན་ནས་གདན་
བྱངས་པ་ལ། རྗེ་འདི་རི་ཁྲོད་པ་ཡིན་པས་ཐེབས་དགོས་པའི་བར་
སྐབས་མ་མཆིས་ཀྱང་། ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ལྷ་བ་ཆེན་པོ་རྗེ་འདི་
ཉིད་ཀྱི་རིགས་ཀྱི་ཚོད་པན་ཡིན་པ་དང་། གཞུང་གི་ཡང་མཁྱེན་གིན་
ཡོད་པ་བཅས། ཆེབས་བསུར་ཐེབས་ནས་བསམ་འགྲུབ་སྐྱང་དུ་
བཞུགས་ཞག་མཛད། དེའི་སང་ཉིན་སྟེ་ཐང་དུ་རྟེན་གྱིད་སངས་རྒྱས་
རྒྱ་མཚོའི་གཙོ་བྱས་མི་ཆེན་སྐྱ་ཆེན་ལས་སྟེ་ཁྱི་ཕྱག་བཀལ་བ་རྣམས་
དང་ལྟན་དུ། རྗེ་འདིས་ཀྱང་ཆེབས་བསུ་མཛད། ལེགས་ཆོགས་
མཚོན་བྱེད་དངོས་པོ་ཐུ་ལོ་པ་ལྷུ་ལ། གཞུང་ནས་གསུང་བ་ལྟར་
བཞུགས་བྱལ་དུ་བྱོན། ཕྱི་ཉིན་ལམ་བར་དུ་སྟོ་བྱར་དུ་བྱགས་འཕྲོ་བ་
པ་ལྟར་མཛད་ནས་ཕྱག་གཡོག་ཀུན་ལ་བཀའ་བཀྱོན་གནང་ཞིང་།
ངག་དབང་རྗེ་རྗེ་ལ་ཁྲོད་ཀྱིས་དེ་རིང་ངའི་ཆོས་གོས་པོར་ཡང་
གསུངས་པས། ངག་དབང་རྗེ་རྗེས་མ་རངས་པ་ལྟར་བྱས་ནས།
ཁྲོད་ཀྱིས་གལ་ཆེ་དུས་འདི་ལྟར་བཀའ་བཀྱོན་རང་མཛད་པས་ང་
རང་ཆོ་འཚབ་ནས་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་བརྟེན་འགྲོ་བ་གཅིག་འདུག་

ཞུས་པས་ཅི་ཡང་མི་གསུང་། དེ་ནས་དགོན་པར་ཐེབས་སྐྱབས་སྐྱེ་
 ཆོས་པོར་འདུག་པ་ལ། རྗེ་འདི་ཉིད་ཀྱི་ཞལ་ནས། ཆོས་གོས་པོར་
 བ་དེ་ང་ལ་སྐྱོན་དུ་མི་འགྱུར། འོན་ཀྱང་ཉེན་འབྱེལ་མ་ལེགས་པ་ཞིག་
 འདུག་གསུང་ཞིང་། ཕྱིས་དེ་ཁོ་ན་ལྟར་བྱུང་བས་ཞབས་ཕྱི་ནམས་
 ཡིད་ཆེས་ཀྱི་གནས་དད་པ་ཐོབ།¹⁸

ཅེས་འབྱུང་བ་འདི་ཡིན་ལ། རྣམ་ཐར་འདི་ལྟར་ན། གྲུན་མཁྱེན་མ་
 མས་རྒྱལ་དབང་དུག་པ་ཆེབས་བསུའི་ཉིན་ཀྱི་གནང་ལམ་ཤིན་དུ་གསལ་བོར་
 རྟོགས་ནུས་པ་ཡིན།

དེས་ན་གྲུན་མཁྱེན་འཇིགས་མེད་དབང་བོས་མཛད་པའི་གྲུན་མཁྱེན་
 གོང་མའི་རྣམ་ཐར་འདི་དང་། བསེ་ངག་དབང་བཟླ་ཤིས་པས་མཛད་པའི་
 གྲུན་མཁྱེན་གོང་མའི་རྣམ་ཐར་བཙན་པོ་མར་གྲགས་པ་གཉིས་ཀྱིས་ཉིན་
 གཅིག་ལ་བྱུང་བའི་དོན་དག་གཅིག་བྲིས་པ་ཞལ་ཤིན་དུ་མི་མཚུངས་པ་ཡིན་
 བོ།

ཕྱན་གྱིས་ཆོར་བ་ཤིན་དུ་སྐྱེན་པའི་བརྗོད་གཞི་ལ་འདི་ལ་གཡོལ་
 ཐབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྗེས་སུ་མ་ཞུགས་པར་ཞིབ་འདུག་གང་འཚམ་བྱས་པའི་
 མཐོང་ཐོས་ནི། གྲུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྣམ་ཐར་བུ་སྟོབ་དང་
 མཁས་པ་གཞན་གྱིས་བྲིས་པ་ཁག་སྟེ། ཁོང་སྐྱེད་དོས་ཀྱིས་ལྷགས་ཚོམ་
 མཛད་པའི་ཡིག་ཆ་ལས། དཔལ་རྗེ་རྗེ་འཇིགས་བྱེད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་ཁམས་
 གསུམ་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བ་དངོས་བྱུང་གི་གཏེར་མཛོད་ཅེས་བྱ་བ། སྐྱེ་བྱང་
 བཟླ་ཤིས་འབྱོལ་གྱི་ཤིང་དཔར་མ་ཤོག་ལྟེབས་༡༡༩ དུ།

དེ་ནས་སྐུ་ལོ་དོ་གཉིས་མ་ལོན་པ་གཅིག་འཕར་ནས། སྐར་བར་
 ཁམས་ཆ་རོང་ཁ་དཀར་དུ། མཆོག་གི་སྐུ་ལ་བའི་སྐྱེ་བཙུན་སྐུན་

566 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

རས་གཟིགས་དབང་ཕྱུག་མིའི་རྫོས་གར་མཛད་པ་པད་དཀར་
འཛིན་པ་ངག་དབང་ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ་དཔལ་བཟང་པོ་འདི་འབྲུངས་
ཏེ། དེ་དུས་ཉགས་མཚན་ཤིན་དུ་ཡ་མཚན་པ་མང་པོ་བྱུང་། གསང་
བ་ཤིན་དུ་དམ་ཡང་སྟེང་མ་ཐུབ་པས་སྟེ་སྲིད་ཀྱིས་སྒྲོག་ནས་གདན་
བྲངས། ལྷགས་པོ་རི་ལ་སྐྱུ་སྐྱེས་ཡིན་ཟེར་མཁན་འགའ་ཞིག་དང་
ལྷན་དུ་བཞག་ནས་མིན་གྱི་བ་བྱས་ཀྱང་། སྟེ་སྲིད་གཤེགས་རྗེས་སུ་
མེ་མོ་པག་ལ་པོ་ཏ་ལའི་ཁྲིར་བཏོན་ཅིང་། ད་ལྟ་སྐྱེ་ཁྱབ་དེ་ཞིང་
ཐུགས་གཉེར་དང་གསུང་ཆོས་རྣམས་འཕེལ་བར་བཞུགས་པ་འདི་
ལགས་སོ།།¹⁹

ཞེས་གསལ་བ་འདི་ལས་གཞན་རྒྱལ་དབང་ཚངས་དབྱངས་པའི་སྒྲོར་ལ་
དགོངས་རྒྱལ་བརྗོད་པའི་ཡིག་ཆ་གང་ཡང་ཆེད་སོན་མ་བྱུང་།

འདིའི་ནང་དུ་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བཞེན་མའི་མཛད་རྣམ་བརྗོད་ཟེན་མ་
ཐག སྐུལ་སྐྱུ་ལོ་ངོ་གཉིས་མ་ལོན་པ་ཞིག་འཕར་ཞེས་འབྱུང་བ་དེའི་གོ་དོན་
གང་ཡིན་མ་ཤེས་ཤིང་། དེ་ནས་ལྷ་བཟང་ཁང་དང་མན་རྩའི་གོང་མ་ཁྲུང་ཞི་
གཉིས་ཀྱིས་རྒྱལ་བའི་སྲིད་ཁྲིར་བཞག་པའི་པད་དཀར་འཛིན་པ་ཡེ་ཤེས་རྒྱ་
མཚོ་བྱ་བ་དེར་ཆེ་བརྗོད་དང་བཅས་བཀོད་འདུག འདི་ལ་དགག་དགོས་རྒྱ་
མཚན་ཅི་ཡོད་ཐུན་ལྷ་བྱས་ཁ་ཆོན་གཙོད་མ་ཐུབ་རུང་། གོང་ས་རྒྱལ་དབང་
བཙུ་བཞི་བ་མཆོག་གིས་དེའི་སྒྲོར་ལ་གཟིགས་རྒྱལ་གསུངས་པ་ནི།

རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་སྐབས་ལ་འཆར་གཞི་ཞིག་བཏིང་བཞག རིན་
ཆེན་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་སྐྱེ་འབྲུངས་ནས་གཞོན་ནུའི་སྐབས་
ལ་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བས་བཏིང་བཞག་པའི་འཆར་གཞི་དེ་ནང་བཞིན་
བྱས་ནས་ཕྱིན་ཡོད་ས་རེད། དེ་ནས་འཆར་གཞི་དེ་རི་བཞིན་ལག་

ལེན་ཐོག་ལ་འཁེལ་ཐུབ་ཡོད་པ་མ་རེད། དེའི་སྐབས་ལ་གྲུབ་མཐའི་
 འཐེན་འབྱེར་བྱས་པའི་ཐོག་ནས་སྒྲོན་མང་པོ་ཞིག་ཏན་ཏན་བྱང་
 འདུག དེ་བྱང་བའི་རྒྱ་མཚན་ག་རེ་ཡོད་པ་རེད་ཟེར་ན། སྐབས་
 དེའི་སྒོ་མང་སྒོ་བ་དཔོན་ཀུན་མཁྱེན་སྤྲུང་མ་འཇམ་དབྱངས་བཞད་
 པ། འཇམ་བཞད་ངག་དབང་བཙུན་འགྲུས་དངོས་གནས་བསམ་
 གྱིས་མི་བྱབ་པའི་སྤྲུང་མ་རེད། དངོས་གནས་ངོ་མཚར་སྒྲུ་འོས་པ། རྗེ་
 རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་ཐེང་ཡིན། ཡང་སྤྲིད་ཡིན་ཞེས་བྱ་ཡང་བྱ་གི་ཡོད་
 པ་རེད་ལ། བྱ་དོན་གཞིར་བཟུང་དངོས་གནས་ངང་གནས་ཆ་
 མཚུངས་པའི་སྐྱེས་བུ་ཡིན་པ་རེད། ཁོང་གི་མཛད་རྗེས་ལ་ཆ་བཞག་
 པ་ཡིན་ནའང་ཡིག་ཆ་མང་པོ་མཛད་ཡོད། ད་ལྟ་སྤྲུང་བཟུ་ཤིས་
 འབྲེལ་གྱིས་མཚོན་པའི་བསྟན་པ་འཛིན་སྐྱོང་སྤེལ་གསུམ་གནང་
 མཁན་གྱི་བསྟན་པའི་གཞི་མ་དེ་འབྲེལ་བཅུགས། སྐྱེས་བུ་དམ་པ་
 བསམ་གྱིས་མི་བྱབ་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་
 ཐོག་ནས་རྒྱལ་བོ་ལྷ་བཟང་དང་། ཀུན་མཁྱེན་སྤྲུང་མ་འཇམ་དབྱངས་
 བཞད་པ་ཚོས་རྒྱ་མཚན་ཐོག་ནས་དམིགས་བསམ་ཐུགས་འདྲིས་ཡོད་
 པ་བྱས། ཞེ་སྤྲིད་ཀྱི་ཐོག་ནས་འགལ་ཁྲ་ཞིག་སྤྲོས་ན། དེ་འབྲེལ་
 གནས་ཚུལ་ཐོག་ནས་རིན་ཆེན་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་དངོས་
 གནས་གོང་ས་ལྷ་བཟང་པོའི་ཡང་སྤྲིད་ལ་ཐེ་ཚོམ་བྱེད་མི་དགོས་
 པའི་སྐུ་སྐུ་དེ་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་ཡང་སྤྲིད་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་
 ཡོད་པ་མ་རེད། དཔེར་ན། ཀུན་མཁྱེན་སྤྲུང་མ་འཇམ་དབྱངས་
 བཞད་པས་མཛད་པའི་ལེགས་བཤད་ཀྱི་གསུང་འཛིགས་བྱེད་ཆོས་
 འབྱུང་ནང་ལ་ལོ་རྒྱུས་གསུངས་ཡོད། གོང་ས་ལྷ་བཟང་པོའི་རྗེས་

568 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

དེ་ནས་མར་སྒྲེབ་ས་ཡོང་དུ་ས་ད་ལྷ་པད་དཀར་འཛིན་པ་ངག་
 དབང་ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ་འཚོ་ཞིང་བཞེས་པ་འདིའི་ཞེས་འཁོད་ཡོད་
 པ་རེད། དེར་བརྟེན་རིན་ཆེན་ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་རྒྱལ་བའི་
 ཡང་སྲིད་ཡིན་པ་ངོས་འཛིན་གནང་ཡོད་པ་མ་རེད། ཞེས་མ་ཞུས་
 ན་ངོས་ལེན་གནང་ཡོད་པ་མ་རེད། ལྷ་བཟང་ཁང་དང་། དེ་འབྲའི་
 ཐོག་ནས་བརྩུགས་བཞག་པའི་པད་དཀར་འཛིན་པ་ངག་དབང་ཡེ་
 ཤེས་རྒྱ་མཚོ་ཟེར་བ་དེ་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་ལ་ངོས་འཛིན་གནང་
 ཡོད་པ་རེད། དེ་ཚོས་རྟེན་འབྲེལ་ཉེས་སྐྱངས་དེ་ལྷ་ར་ཉེས་རྒྱུ་ཡོད་
 པ་རེད། ཡིན་གཅིག་མིན་གཞིས་མཐའ་ནས་དག་པོའི་དམག་ཡོང་
 དགོས་པ་མི་འདུག་གམ་(ཨང)། ལྷག་བསམ་མ་དག་པ་ཡིན་དགོས་
 གྱིན་མི་འདུག་གམ་(ཨང)། དེ་འབྲའི་ཐོག་ནས་གང་ལྷ་ར་རིན་ཆེན་
 ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་རྒྱལ་བ་ལྷ་བས་འཆར་གཞི་བཞིང་བའི་སྐང་
 ལ་ངི་བཞེན་མ་ཕྱིན་པ་བྱས་ནས་མཐའ་མ་རྒྱལ་བའི་མཚན་ནང་
 ལའང་ཞུགས་མ་ཐུབ་པའི་གནས་ཚུལ་དེ་བྱུང་བ་ཡིན་ས་རེད། དེ་
 ནས་རྟེན་འབྲེལ་ཉེས་པའི་ལག་རྒྱུས་ལ། ཁ་སང་ཞུས་པ་བཞེན་རྒྱལ་
 བ་སྐྱེའང་རིམ་བྱོན་སྐྱེ་ཆེ་མཐའ་མ་འབྲོངས་པར། མཐའ་མ་སྐྱེའང་
 བརྩུགས་པའི་སྐབས་ལ་གཞི་ནས་གནས་ཚུལ་སྐྱུག་པ་ཞིག་གི་
 འོག་ནས་འཆར་གཞི་ཞིག་བཞིང་བ་རེད།²⁰ ཅས་གསུངས་ཡོད།

ང་ཚོས་ཀུན་མཁྱེན་སྐྱ་མའི་འཛིགས་བྱེད་ཚོས་འབྱུང་གི་གསུང་བབ་
 དེར་དོགས་ཚར་དུ་མ་འཆར་བ་ནི། འཛིགས་བྱེད་ཚོས་འབྱུང་དེ་ཉིད་སྒྲིལ་
 ༡༧༠༧ ལོར་ཀུན་མཁྱེན་སྐྱ་མ་མདོ་སྐྱོད་དུ་མ་བྱོན་སྐྱོན་ལ་དབུ་བཅམས་གིང་།
 རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཉིས་པའི་གིང་ཏ་སྒྲིལ་༡༧༡༤ ལོར་ཚོམ་མཐུག་གྲུབ་པ་ཡིན་

ལ། ལོ་དེ་ནི་ལྷ་བཟང་ཁང་གིས་བོད་ཀྱི་ཆུལ་སྤྱི་བཟང་བའི་ལོ་དགུ་བར་ཁེལ་
 ཡོད། དེས་ན་སྐབས་དེར་དུང་ལྷ་བཟང་ཁང་གིས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཁྲིལ་དབང་
 རྒྱུར་བྱེད་བཞིན་པའི་སྤང་ཡིན་པ་དང་། ཁོ་བས་པད་དཀར་འཛིན་པ་ཡེ་ཤེས་
 རྒྱ་མཚོ་ཆུལ་བའི་ཡང་སྤྱི་ཡིན་ཚུལ་བསྐྱགས་ཏེ་ཁྲིལ་འཁོད་བཞིན་པའི་
 སྐབས་ཡིན་སྟབས། གལ་སྤྱི་ཀུན་མཁྱེན་སྐུ་ལྔ་བཟང་སྤྱད་པའི་
 བ་ཆུལ་མཆོག་ལྷ་བཟང་པོའི་ཡང་སྤྱི་འཁྲུལ་བྲལ་ཡིན་པ་དང་། པད་དཀར་
 འཛིན་པ་ཡེ་ཆུལ་ཡང་སྤྱི་དངོས་གནས་པ་མ་ཡིན་པར་བྲིས་ཆེ་སྐབས་དེའི་
 སྤྱི་སྤྱོད་ལྷ་བཟང་ཁང་དང་། དེའི་རྒྱུ་རྩ་མན་རྩའི་སྤྱི་གཞུང་གཞིས་ཀྱིས་
 གཞུང་འབྲེལ་ཐོག་ངོས་ལེན་ཡོད་པའི་ཆུལ་བའི་ཡང་སྤྱི་སྤྱོད་རྩལ་
 རོ་ཐོག་འབྲུང་རྒྱ་སྤྱོད་མེད་ཡིན་སྟབས། སྤྱོད་དང་བསྐྱུན་ནས་བྲིས་པའང་
 ཡིན་སྤྱི་པས་ལོ་རྒྱུས་རིག་པ་ལ་སྤྱོད་སྟབས་རྒྱས་པ་དག་གིས་དབྱད་པའི་
 གནས་ཡིན་ནོ།

570 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

གསུམ་པ། རྒྱལ་དབང་ལྡ་བའི་ཕུགས་རྒྱང་ བོའི་འཆར་འགོད་དང་རྒྱལ་བ་ ཚངས་དབྱངས་པ།

གོང་ས་རྒྱལ་དབང་བརྒྱ་བཞི་བའི་བཀའ་གསུང་དུ་མ་ཞིག་དུ། རྒྱལ་
དབང་ལྡ་བ་ཆེན་པོས་བོད་ཀྱི་སྲིད་ལུགས་སྐྱོང་ལྷངས་སྐོར་འཆར་གཞི་ཞིག་
བཏིང་བའི་གནས་ཚུལ་ཡང་ཡང་འབྱུང་གིན་ཡོད་ཀྱང་། ད་བར་ང་ཚོའི་སྤྱི་
ཚོགས་ཁྲོད་འཆར་གཞི་དེ་ཅི་ཡིན་གང་ཡིན་སྐོར་དོགས་སྐྱོང་བྱེད་མཁན་ཞིག་
དུ་ལམ་མ་བུ་དང་བའང་། ཡང་སྤྱིང་རྒྱལ་དབང་ལྡ་བས་བཏིང་བའི་འཆར་གཞི་
དེ་གང་ཡིན་ནམ། ད་དུང་རྒྱལ་དབང་བརྒྱ་བཞི་བ་བསྐྱེད་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་
མཚོག་གིས་སྐབས་རེར་རྒྱལ་མཚོག་ལྡ་བ་ཆེན་པོས་བཏིང་བའི་འཆར་གཞི་
གཞི་དེ་འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས་ཀྱིས་བོད་ཡུལ་རྗེས་སུ་འཛིན་པའི་
ཐུགས་བསྐྱེད་སྒྲོན་ལམ་དང་ཡང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་དགོངས་ཚུལ་
ཡང་གསུངས་འདུག

རྒྱལ་དབང་ལྡ་བའི་རང་ནམ་དུ་ཀླུ་ལའི་གོས་བཟང་སྤྲེགས་བམ་དང་
བོར་བོད་ཀྱི་སྲིད་ཁྲི་སྐྱོང་མཁན་ལེགས་ཤོས་ཅི་ཡིན་སྐོར་ཀྱི་དགོངས་ཚུལ་ཞིག་
གསལ་བ་དེ་ཡིན།

རྒྱ་གར་དང་མི་འདྲ་བའི་བོད་ཡུལ་འདིར་སླ་མ་ལ་གདུང་རྒྱུད་དང་
སྤྱི་བས་འཛིན་པ་གཉིས་སུ་འདུག་པའི་སླ་མ་ནི་ལུགས་གཉིས་ཀའི་

ཡོན་ཏན་ལྷན་སྐྱེས་པ་གྲུལ་བྱ་འདུགས་ལྟ་བུའི་བར་གསེང་མེད་ཅིང་
བྱ་སྒྲོབ་འཁོར་འབངས་ལྷན་གྱང་བག་སེབས་པར་སྤང་ལ། བྱི་
མ་ནི་གོང་མ་ལས་གོ་ལྡན་ཅིང་གི་གསོན་དཀོར་ནག་སོགས་ཟང་
ཟིང་གི་འབྲུལ་བ་མ་ཁི་བའི་རྟེན་སྐྱེས་ལྟར་ལེན་རྒྱ་ལྷན་ལྟན་ཆད་
པའི་དབང་གིས་རྗེས་འདུག་ཚོ་སྐྱ་མ་ཤོངས་པ་ལས་སྟེ་བ་མ་བྱང་
བ་སེམས་ལས་ཆེ་ཞིང་། དེ་གའི་བ་ཆད་ཀྱི་ཡུལ་གྱ་ཆེ་གོ་མོན་བྱིས་
པ་མ་སོགས་བྱིས་གཡོ་སྐྱེས་བཅོས་པ་འདྲ་ལ་ཆོམ་ཚོམ་མེད་པར་
བདག་དུ་བབྱང་བའི་བཞུགས་གཤམ་ལ་ཆུད་དེས་ཀྱི་ཐག་ཁྲ་ལ་སྐྱུལ་
དུ་མཐོང་བ་ལྟར་སྟེ་བོ་དུ་མའི་རི་བོང་ཅལ་འདྲོགས་ལ་བརྟེན་མ་
སྟེས་སང་གེར་བརྟུ་བའི་སྤང་ཚུལ་ཁོན་སྟེ།²¹ ཞེས་སོགས་གསུངས་
ཡོད།

ལུང་ཆོག་འདིས་བསྟན་དོན་གཙོ་བོ་ནི། བོད་ལ་གདུང་རྒྱུད་ཀྱིས་མིང་
དབང་འཛིན་པ་དང་། ཡང་མིང་ཀྱིས་འཛིན་པའི་ལམ་ལུགས་གཉིས་ལྟར་བ་
ལས། ཡང་མིང་ལམ་ལུགས་ཀྱིས་འཛིན་པ་འདིའི་དབང་དུ་བྱས་ན། སྐུ་སྣ་
མ་འདས་ནས་སྐུ་མ་བརྒྱད་གཙོད་ཐོགས་དཀའ་རྙོག་ཆེ་བ་དང་། རྒྱ་དང་སྟོན་
ཐགས་དབང་ཐང་ཐོགས་ལ་རམ་པའི་ས་མ་གཡོ་འཕྲུལ་ཅན་དག་གིས་རང་
རང་གིས་བྱས་པ་བྱུང་དུ་འབགས་པའི་རྒྱ་ལྷ་རྒྱུང་བཟོས་ནས་སྐུ་ལ་སྐུ་འཕྲུལ་
མེད་འཛོལ་རྒྱ་ལྷ་བས་བདེ་མེད་པ། སྐུ་མེད་སྐུ་མི་དེ་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་ཆབ་མིང་
པ་གཞན་ཀྱིས་མིང་དབང་གཡོ་འཕྲོག་དང་ལོག་སྒྱུད་བྱེད་པའི་ཁེ་ཉེན་ཆེ་བ་
བཅས་ལམ་ལུགས་དེ་ཉིད་ཐིགས་ལ་མི་འཐད་པའི་སྐྱབ་བྱེད་དང་། སྐར་གྱི་
ས་སྐུའི་ལམ་ལུགས་ལྟར་གདུང་རྒྱུད་ཀྱིས་འཛིན་པ་དེ་ས་བྱལ་ལུ་འཇགས་ལྟ་
བུ་ཡིན་པས་མིང་ལུགས་སྒྱུར་བའི་ཉམས་སྒྱུར་གིས་མི་འདང་བ་དང་། སྐུ་མིའི་

572 བདེ་སྤྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ལོ་

བར་སྤྱོད་མེད་པས་སྤྱི་དབང་བཟུང་པོ་རྒྱུ་གཅིག་ཏུ་གནས་སྤྱོད་པས་མི་
དམངས་ལ་རྒྱུ་གཅིག་རྒྱུ་བ་སོགས་ཀྱི་དགོས་མཆན་ཆེ་བའི་རྒྱུ་མཆན་ནན་
བརྒྱུད་མཛད་ཡོད། དེ་ལྟར་ནན་བརྒྱུད་མཛད་པ་ལ་རྒྱུ་མཆན་གལ་ཆེན་ཞིག་
ཡོད་པ་ལས། ཡིག་ཐོང་སྤྱོད་བ་དུ་མ་བྲིས་ནས་འཕུས་པ་ཞིག་ལ་ཡིན།

སྤྱོད་ཆ་འདི་འདྲ་ཕྱན་ལྟ་བུའི་ཁ་སྤྱོད་མེད་པའི་ཤེས་ལྡན་ཁེར་སྤྱོད་
ཤིག་གིས་ཐོག་མར་བཤད་པ་ཡིན་སྤྱོད་པས། ཆོས་པར་སྤྱོད་པ་མང་བོ་ཞིག་གིས་
རྒྱུ་མཆན་ཆེན་ལྟ་བུ་ཅི་ཡང་བཟང་རྒྱུ་མེད་པར་མི་དགའ་བའི་རྒྱུ་དུ་འགྱུར་
མི་སྤྱོད་པ་མིན་ཡང་། རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུ་ཆེན་པོས་བོད་གངས་ཅན་པ་རྣམས་
ལ་ཤིན་ཏུ་བཅེ་བའི་ཐུགས་སྤྱོད་པས་བསྐྱེད་དེ། དགོས་པའི་ཉེན་ཅན་ཡང་སྤྱོད་
ལས་ལུགས་ཀྱིས་ཆབས་འབངས་སྤྱོད་བ་ལ་ཉེས་སྤྱོད་ཆེ་བ་གཟིགས་ནས།
རྒྱལ་དབང་སྤྱོད་ཐོང་དུག་པ་ནས་རྒྱལ་བོའི་རྣམ་པས་བོད་འབངས་སྤྱོད་འོས་
པའི་དགོངས་གཞི་ཡོད་འདུག་པ་གསལ་བོ་ཡིན། འོན་ཀྱང་རབ་བྱུང་བ་
རྣམས་ལ་དབང་ཤུགས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་། བྱིས་པ་རྣམས་ལ་མི་ནག་པ་ཅེས་ཤིན་
ཏུ་དམན་པར་ལྟ་བུའི་སྤྱོད་ཆོགས་ཀྱི་གནས་བབ་དེ་འདྲ་ཞིག་གི་སྤྱོད་པས་རྒྱལ་
དབང་ལྟ་བུ་ཆེན་པོའི་འཆར་གཞི་དེ་ཉིད་ལག་ལེན་དུ་འཁེལ་སྤྱོད་རྒྱུ་དགའ་
བ་ནི་ཏེ་ཅང་གསལ་བོ་ཡིན།

དེ་ལྟ་བུའི་རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུའི་འཆར་གཞི་དེའི་སྤྱོད་པ་ཡོད་པས་རྒྱལ་
དབང་བཟུང་བའི་བཟུང་པོས་གསལ་བཤད་མཛད་པ་ནི།

རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུའི་སྤྱོད་པས་ལ་འཆར་གཞི་ཞིག་བཏོང་བཞག་ རིན་
ཆེན་ཆངས་དབྱངས་རྒྱུ་མཆོ་སྤྱོད་འཕྲངས་ནས་གཞོན་ནུའི་སྤྱོད་པས་ལ་
རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུའི་སྤྱོད་པས་བཏོང་བཞག་པའི་འཆར་གཞི་དེ་ནང་བཞིན་
བྱས་ནས་ཕྱིན་ཡོད་ས་རེད། དེ་ནས་འཆར་གཞི་དེ་རི་བཞིན་ལག་

ལེན་ཐོག་ལ་འཁེལ་ཐུབ་ཡོད་པ་མ་རེད།²² ཅེས་གསུངས་ཡོད།

ང་ཚོས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་འཆར་གཞི་དེ་ཡང་ངི་ལྟར་ཡིན་སྟོར་ཞེས་
དགོས་ན། ཨ་རི་བ་ཐོ་མི་སི་ལེ་རེ་ཌ་ཞེས་པས་རྒྱ་ཚོད་ལྷ་བརྒྱ་ཙམ་གྱི་རིང་ཡགོང་
ས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་ལ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྟོར་བཅར་འདྲི་བྱས་ནས་བཅུམས་
པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སམ་གཏམ་རྒྱད་(The Story of Tibet, Conversations with
the Dalai Lama)ཅེས་པ། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་(Grove Press, an imprint of Grove/
Atlantic inc.)ཞེས་པས་དཔར་སྐྱུན་བྱས་པའི་དཔེ་དེབ་དེའི་ལེ་ཆན་བརྒྱད་པ་
རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་དང་མན་རྒྱ་སྤེལས་པ་(the fifth Dalai Lama and the rise of
the Manchu, 1617-1720)ཞེས་པའི་ཤོག་ངོས་༡༩༠༡༧༡ བར་ཤིན་ཏུ་གསལ་
བོར་གསུངས་ཡོད་པས་དེར་གཟིགས་རྒྱ་གལ་ཆེན་ཡིན། དཔེ་དེབ་དེར་རྒྱལ་
བ་རིན་པོ་ཆེས་བཀའ་ལན་གནང་བའི་ནང་དོན་གཙོ་བོ་ཁག་བཞེམས་ན་
གཤམ་གསལ་ལྟར།

༡། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་དབྱེད་ལམ་ལུགས་སྤེལ་སྤྱོད་
ནས་རྒྱལ་རྒྱུད་ལམ་ལུགས་སུ་བསྐྱུར་རྒྱུའི་དགོངས་གཞི་ཡོད་སྟབས། ཁོང་གི་དེ་
འདས་ཁར་དྲུག་པའི་སྟོར་ཞེ་སྤྱི་ལ་ཞལ་ཆེམས་བཞག་པ།

༢། ཞེ་སྤྱི་གིས་ལྷ་བ་ཆེན་པོའི་དགོངས་གཞི་དེ་གི་དེ་འགྲུབ་ཐབས་
སུ་འབད་ཀྱང་མཐའ་མཐུག་ཁོང་ནམ་གཉིས་ཀྱང་ཐུགས་སྦྱང་དེ་ཙམ་མི་
གཤིན་པར་གྱུར་པ་སོགས་ཀྱི་བར་ཆད་བྱུང་བ།

༣། མཐར་རྒྱལ་དབང་དྲུག་པས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་མདུན་དུ་
བསྐྱབ་སྟོམ་ཕུལ་བ་དེ་གདན་ས་ཁག་གི་ཆོས་ལུགས་མཆོག་མཆོག་འཛིན་རིང་
ལུགས་པ་ཁག་ཅིག་གི་སྟོ་ངོར་མ་ཤོང་བའི་དཀའ་རྒྱུ་འབྱུང་བ།

༤། ལྷ་བཟང་ཁྲན་གྱིས་གོ་སྐབས་དེ་བཟུང་ནས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་

574 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ང་།

གི་མཆན་གནས་མེད་པར་བཟོས་ཏེ་ཁོ་རང་པོད་གྱི་རྒྱལ་པོར་འདྲེག་ཐུབ་
ཐབས་ལ་འབད་བཅོན་བྱས་པ།

༥། མན་རྩ་སྲིད་གཞུང་གིས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་བཟུང་སྟེ་སྙེ་བཟང་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱུགས་ཆེན་བྱས་པ་བཅས་ཀྱིས་རྒྱལ་དབང་རྒྱག་པ་མཆོག་རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བས་བཏིང་བའི་འཆར་གཞིའི་ཐོག་ཕེབས་མ་ཐུབ་པ་བཅས་སུ་འདྲ་བ་འདྲ།

མདོ་དོན་རང་ཅག་གངས་ཅན་པ་རྒྱལ་དབང་སྐུ་མེད་རིམ་ཁྱོན་
འཕགས་མཆོག་སྐུ་རས་གཟིགས་ཀྱི་སྐུ་འཕྲུལ་དུ་ཁས་འཆའ་བ་ནམས་ཀྱིས།
སྤྱིང་རྗེའི་ལྷ་མཆོག་དེ་ཉིད་ཀྱིས་གཟིགས་པའི་ཡུགས་རྒྱང་རིང་པོའི་ཁེ་ཕན་
ལ་གཟིགས་མ་ཐུབ་པར། རྒྱལ་དབང་ཆངས་དབྱངས་པ་རྒྱལ་པོའི་ནམ་པས་
པོད་ཀྱི་སྤྱིད་ཁྲིར་འཁོད་མ་ཐུབ་པར་རྒྱུན་དབང་དུ་བཏང་བ་ནི་བསམ་རིན་
ཡོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱ་བ་ལོ་ཞིག་ཡིན་པར་སྤང་།

བཞི་བ། རྒྱལ་བ་ཆངས་དབྱངས་པའི་འདས་ལོ་
དང་འབྲེལ་བའི་དབྱུང་པ།

རྒྱལ་དབང་རྒྱལ་པ་རིན་ཆེན་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་ནི། རབ་བྱུང་
 བརྒྱ་གཅིག་པའི་ཚུ་ཕག་ནི་སྤྱི་ལོ་༡༦༥༩ ལོར་འབྲུངས་ཤིང་། འདས་ལོ་ལ་མི་
 མཐུན་པ་གཉིས་བྱུང་བའི་དང་པོ་ལྷ་ར་ན་རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཉིས་པའི་མེ་ཕག་

སྟག་སྟོལ་ལོ་༡༩༠༨ ལ་འདས་པ་ཡིན་ལ། དེ་དུས་དགྲུང་གུངས་ནི ཡིན། ཕྱི་མ་
ལྟར་ན་རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཉིས་པའི་མེ་སྟག་སྟོལ་ལོ་༡༩༡༤ ལོར་འདས་པ་ཡིན་ལ།
དེ་དུས་དགྲུང་ལོ་༤༩ ཡིན།

ཁོང་གི་འདས་ལོ་ལ་མི་མཐུན་པ་གཞིས་འབྱུང་དགོས་པའི་རྒྱ་མཆན་
ནི། རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཞིས་པའི་མེ་བྱི་སྤུ་ལོ་༡༧༠༩ ལོར་རྣ་བཟང་ཁང་གི་གཡོ་
རྒྱས་ལམ་སྟོངས་བྱུང་ནས་རྒྱལ་དབང་ཚངས་དབྱངས་པ་མན་རྒྱས་དམག་
གིས་རྒྱ་ནག་དུ་བཅོན་ཁྲིད་ཞུས་ཤིང་། དེ་ཕྱིས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་གཅིག་མཐུན་མ་
བྱུང་བའི་དབང་གིས་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་ནས་ཀྱིས་འདས་ལོ་མི་འདྲ་བ་གཞིས་བྲིས་
པ་ཡིན།

པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་འདུག་ཟེད་མཁན་མང་པོ་ཞིག་གིས་རྒྱལ་
 དབང་ཚངས་དབྱངས་པ་རྒྱན་ག་ཏུ་ཁྱིད་སྐབས་མདོ་སྐད་མཆོ་སྟོན་སྟོགས་
 ལུ་འདས་པར་བཤད་ཅིང་། དེའི་བདེན་རྒྱལ་ལྟ་བུར་སྤྱིས་ཁོང་གི་སྐུ་གདུང་
 མདོ་སྐད་གསེར་ཁོག་བཅན་པོ་དགོན་ཏུ་བཞུགས་ཚུལ་བཤད་འདུག འོན་
 །ཀྱང་སྟོགས་དེ་འདྲིན་པ་རྣམས་ལའང་དེ་ལྟར་ཡིན་ལུགས་ཀྱི་གདེང་ཚོད་ཅི་
 ཡང་མེད་པར་ཚོད་དཔག་བྱས་པ་མང་ཤོས་ཡིན་ལ། ལ་ལས་མཆོ་སྟོན་ཏུ་ཆིང་
 དམག་གིས་སྐྱོག་བཀོངས་པར་ཚོད་དཔག་བྱས་པའང་སྣང་།

ད་དྲུང་ང་ཚོས་ཚུགས་གཞན་ཞིག་ལའང་བསམ་དགོས་པ་ཞིག་ནི། ལ་ག་མཁན་པོ་སྐྱ་མེད་དང་པོ་ལྷ་བཙུན་པའ་ཁྱིེ་ཏ་ངག་དབང་རྡོ་རྗེས་
(1914-1980)མཛད་པའི་རྒྱལ་དབང་ཚངས་དབྱངས་པའི་རྣམ་ཐར་(ཐམས་
ཅད་མཁྱེན་པ་ངག་དབང་ཚོས་གྲགས་དཔལ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་
གཏམ་སྟོན་ལྟའི་ཏམ་བྱ་རའི་རྒྱད་ཀྱི་སྐད་དབྱངས་ཞེས་བྱ་བ་)ཏེ་རྒྱལ་དབང་
ཚངས་དབྱངས་པའི་གསང་རྣམ་དུ་གྲགས་པ་དེ་ཡིན།

576 བདེ་སྒྲིབ་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ནམ་ཐར་དེར་(༦༥༡།༦༥༩)ཕྱི་སྤྱི་དང་ལྷ་བཟང་གཉིས་མ་འཆས་
ནས་འབྲུག་གཞི་ཆེན་པོ་བྱང་ཞིང་། ལྷ་བཟང་གིས་རྒྱལ་དབང་ཆངས་
དབྱངས་པ་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་དང་འབྲུལ་མེད་ཡིན་མིན་དོགས་གཞི་ཡོད་སྐོར་
གྱི་ཡི་གེ་བཏང་ཞིང་། བན་རྒྱ་གོང་མས་ལྷ་བཟང་དང་ཕྱི་སྤྱི་གཉིས་ལ་བར་
ཆིངས་བྱེད་པར་བྱག་ན་སྒྲུ་མ་དང་། ལྷ་ནམ་ཁ་བྱ་བ་གཉིས་བོད་དུ་བཏང་
ཡང་། ཁོང་གཉིས་དབུས་སུ་མ་སྒྲིབས་གོང་ལྷ་བཟང་གིས་ཕྱི་སྤྱི་བཏོངས་
པ་དང་། བན་རྒྱ་གོང་མའི་ངོ་ཆ་བ་གཉིས་ལྷ་སར་འབྱོར་སྐབས་ལྷ་བཟང་གིས་
དེ་ཅམ་མ་ཆིས་པའི་སྤྱི་པ་སྣ་ཆོགས་བསྟན་པས་ཆིང་དམག་གིས་རྒྱལ་དབང་
ཆངས་དབྱངས་པ་རྒྱ་ནག་དུ་ཁྲིད་རྒྱ་བྱས། ཁོང་ནམས་བྱང་ལམ་བརྒྱད་ནས་
མདོ་སྒྲིབ་སྤོང་རུ་མཆོ་ནག་དུ་སྒྲིབས་སྐབས། བན་རྒྱ་གོང་མས་སྐྱ་ཆབ་གཉིས་
ལ་ཁྲིད་ཆོས་རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་ཆེ་ཁྲིད་འོངས་ནས་བཞུགས་ས་དང་བསྟོན་
བཀུར་བྱེད་རྒྱ་སོགས་དཀའ་བས་བོད་དུ་སོང་བ་གོ་མ་ཆོད་ཚུལ་བཀའ་བཏུན་
དག་པོ་ཕབ་པས། ཁོ་ཆོ་ཕྱིར་རྒྱ་ནག་དུ་སོང་ན་སོག་ཆད་ཡོང་བའི་འདིགས་
སྤང་ཆེན་པོ་སྟེས་ཏེ། རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་ཆེར་ཁྲིད་གིས་སྐྱ་གཤེགས་པ་ལྷ་བྱ་
ཞིག་མ་མཛད་ཆོ། ང་ཆོའི་སྐེ་ལ་ཐུག་རྒྱལ་མེད་ཅེས་ཞུ་བ་ཡང་ཡང་ཐུལ།
དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཁོང་ནམས་མཆོ་སྟོན་གྱི་ཀུན་དགའ་འོར་ཞེས་པའི་ས་ཆར་
བཞུགས་སྐབས་རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་ཆེས་བརྟག་པ་མཛད། དཔལ་ལྷན་ལྷ་མོའི་
ལུང་བསྟན་དང་། ཉེན་འབྲེལ་བཟང་བ་བྱང་བས་གསེལ་དཔོན་གཉིས་དང་
མན་རྒྱ་གོང་མའི་ངོ་ཆ་བ་གཉིས་ལས་གཞན་སུ་གང་གིས་ཀྱང་མི་ཤེས་པར་བྱས་
ཏེ་མཆན་མོར་བྲོས་ཕྱོད་གྱི་ནམ་པས་སྤྱི་པ་ལ་གཤེགས་པར་བཤད་ཡོད།
ནམ་ཐར་འདི་ལ་ངེ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། བདེན་རྒྱུན་གང་ཡིན་པ་དེ་རེད། དེས་
ན་ང་ཆོས་གནས་ཚུལ་དེའི་སྐོར་ཤེས་ཐབས་སུ་ཕྱོགས་འདྲ་མིན་ནས་བརྟག་

སྐབས་བསམ་དགོས་པའི་དོན་དག་འགའ་ཞིག་ཡོད་པ་དག་ནི། འདི་ནི་ད་ཆེན་
 པ་པོ་ལྷ་བཙུན་དག་དབང་རྡོ་རྗེ་བ་རབ་བྱུང་བཙུ་གཞིས་པའི་ཤིང་ལུག་སྤྱི་ལོ་
 ༡༢༡༥ ལོར་འབྱུངས་ཤིང་། དགྲང་ལོ་གཞིས་པར་རྒྱལ་དབང་ཚངས་དབྱངས་
 པ་དེ་ཕྱོགས་སུ་བྱོན་སྐབས་སྡེ་སྤྱོད་སངས་རྒྱ་མཆོའི་ཡང་སྤྱི་དུ་རོས་འཛིན་
 མཛད། རྒྱུ་དུས་ནས་རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་པས་སྤྱན་བསྐྱངས་དཔེ་རྒྱ་
 མཛད་པ་མཛད་དེ་མདོ་སྤྱོད་ཀྱི་གཞུང་ལ་སྤྱངས། དགྲང་གངས་ནི་ཤུ་བར་
 རྒྱལ་བའི་བཀའ་དགོངས་བཞིན་དབུས་སུ་སློབ་གཞིར་ལ་བྱོན། པཎ་ཆེན་སློ་
 བཟང་ཡེ་ཤེས་ལས་བསྟེན་པར་རྫོགས། ལོ་རོ་གསུམ་ལ་སློབ་གཞིར་གནང་
 རྟེན་ཕྱིར་ཐེབས། ཕྱིས་སྤྱི་ལོ་༡༢༤༤ ལོར་རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་པ་འདད་ཁའི་
 ཞལ་ཆེམས་ལྟར་དཔའ་རིས་ཡར་ལུང་དགོན་པའི་ཁྱིམ་བཞུགས། རྗེས་སུ་ཡང་
 བསྐྱར་དབུས་སུ་ཐེབས་དེ་ཡུར་སྟོག་བྱམས་པ་རིན་པོ་ཆེ་སྤྱོད་པའི་གཞིན་
 མང་བོར་གདུགས་དེ་གསན་བསམ་མཛད་དེ་ལྷ་ལྷན་སྟོན་ལམ་ཆེན་མོའི་ལྷ་
 རམས་ལྷ་སྟོར་དམ་བཅའ་མཛད་པས་མཁས་གྲགས་རྒྱས། རྒྱལ་དབང་བསྐལ་
 བཟང་བསམ་ཨ་རི་ལུག་སན་ཨེ་ནི་ནི་ལོ་མོན་དེ་གི་ཆོ་ལོ་བསྟུལ། ཅེ་ནས་རྒྱལ་
 ལྷ་ཆང་གི་མཁན་ཁྱིམ་ཐེབས། ཕྱིར་རང་ལུལ་དུ་བྱོན་དེ་སྤྱི་ལོ་༡༢༥༤ ལོར་ལྷ་
 རིང་ཁོ་དགོན་པ་པན་བདེ་རྒྱ་མཆོའི་སྤྱིང་ཞེས་པའི་དགོན་པ་བཏབ། སྤྱི་
 བཀའ་ཆོས་ཀྱི་ནི་མས་ལྷ་བཙུན་པཎ་ཤི་ཏེ་ཞེས་བསྟགས་པ་ཆེ། རྒྱལ་དབང་
 ཚངས་དབྱངས་པའི་སྤྱལ་སྤྱོད་བཅའ་དེ་གདན་སར་བཀོད། རྒྱ་ཆེའི་མཇུག་དུ་
 ཨ་ལ་ཤ་མང་དང་མ་འཆམ་པ་བྱུང་ནས་བཙོན་དུ་བཙུག་ཅིང་། རབ་བྱུང་བཙུ་
 གསུམ་པའི་ལྷགས་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་༡༢༩༠ ལོར་འདས།

འོ་ན་གསང་ཆམ་དེ་དུས་ནམ་ཞིག་ལ་བརྩམས་པ་ཡིན་ནམ་སྟམ་ན།
རབ་བྱུང་བརྒྱ་གསུམ་པའི་མེ་སྒྲུང་སྤྱི་ལོ་ ༡༧༥༧ ལོར་བརྩམས་གྲུབ་པ་ཡིན་ལ།

578 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་།

ལོ་འདི་ནི་རྒྱལ་དབང་ཚངས་དབྱངས་པའི་འདས་ལོ་སྤྱི་ལོ་ལྟར་ན་ཁོང་འདས་
ནས་ལོ་༡༡ པར་ཁེལ་ཞིང་། ཕྱི་ལོ་ལྟར་ན་འདས་ནས་ལོ་༡༡ པར་ཁེལ་ཡོད།
ང་ཚོས་རྗེ་འདི་པའི་མཛད་ནུས་ལ་ལྟ་སྐྱབས་ཡོངས་འཛིན་སྤྱོད་ལྟོག་
རིན་པོ་ཆེ་དང་། རྒྱལ་དབང་བསྐྱལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ། སྤུ་བཀྱན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་
མ་སོགས་མདོ་དབྱས་ཀྱི་མཁས་གྲུབ་སྐྱེས་ཆེན་མང་པོས་ཚད་མར་མཛད་ཀྱི་ན་
ཡོད་པ་ཤེས་སྤྱོད་པ་དང་། རྒྱལ་དབང་ཚངས་དབྱངས་པའི་གསང་རྣམ་ཚུལ་
བསྐྱལ་མཛད་མཁན་ཡང་། ཡོངས་འཛིན་སྤྱོད་བྱམས་པ་རིན་པོ་ཆེ་དང་།
ཁྱི་རྒྱ་ནག་པ་སློ་བཟང་བསྟན་པའི་ཉི་མ། གསེར་ཁོག་ལྷ་ལུ་བ་སློ་བཟང་དཔལ་
ལྷན་སོགས་སྐབས་དེའི་མཁས་གྲུབ་སྐྱེས་ཆེན་ཁོ་ན་ཡིན་པ་བཅས་ཀྱི་ཆ་ནས་
བསམས་ན། གསང་རྣམ་འདི་ཉིད་ཚུལ་བསྐྱལ་གནང་མཁན་དང་། ཚུལ་པ་
བོ། ཚུལ་པའི་དུས་གང་ལ་བསམས་ཀྱང་ཉི་མ་ཁ་དཀར་ངོ་དཀར་ལ་གཞི་མེད་
ཀྱི་བཙུགས་སྤྱང་འབྱམས་བཅུ་དུ་འབྱེམས་པའི་འོས་མེད་པ་ཤིན་དུ་གསལ་བོ་
ཡིན།

སུམ་པ་པཎ་ཏི་ཏེ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་དུ། རྒྱལ་དབང་
ཚངས་དབྱངས་པ་མདོ་སྐྱོད་ཀྱན་དགའ་ལོ་དུ་འདས་པ་དང་དོན་དང་། སྐྱེ་
ཆོ་མཐར་ཕྱིན་པ་ངས་དོན་དུ་གསུངས།

ཉི་དུས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་། རྒྱལ་དབང་
ལས་ཀྱིས་སྐྱེ་ཆོ་མཐར་ཕྱིན་པ་འཐད་ཕྱོགས་སུ་མཛད་ཡོད་ཅིང་། མཁས་
དབང་དཔལ་རིས་དོར་ནི་སྤྱལ་སྤྱུས་ཀྱང་རྒྱལ་དབང་ཚངས་དབྱངས་པ་མདོ་
སྐྱོད་དུ་ཕྱོན་ཏེ་བོད་སོག་མི་དམངས་ཀྱི་འགྲོ་དོན་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་དེ་ཉིད་
ཚད་མར་མཛད་ཡོད།

ལྷག་པར་དུ་རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་མེ་སྤྱལ་སྤྱི་ལོ་༡༧༥༥ ལོར་དཔལ་

ལྷན་སྐྱེད་སྐྱེད་ཡིག་ཚང་གིས་དཔར་སྐྱབ་བཅུས་པའི་རྒྱལ་བ་སྐྱེས་པའི་རིམ་བྱོན་
 གྱི་མཛད་ནམ་བྱོགས་བསྐྱེགས་ཏེ། འཕགས་པ་འདིག་ཉེན་དབང་ཕྱག་གི་ནམ་
 རྒྱལ་རིམ་བྱོན་གྱི་འབྲུངས་རབས་དེབ་ཐེར་ཞོར་བུའི་འཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་
 སྐྱེགས་བཅ་གཉིས་པར་བཀོད་པའི་རྒྱལ་དབང་དྲུག་པ་རིན་ཆེན་ཚངས་
 དབྱངས་རྒྱ་མཚོའི་ནམ་ཐར་ལས་དགྲུང་ལོ་ཉེར་བཞི་མན་གྱི་ནམ་ཐར་ཁག་
 ལྷ་བཙུན་ངག་དབང་རྡོ་རྗེས་མཛད་པ་གཞི་ལ་བཞག་ཡོད་ཅིང་། དེབ་ཐེང་
 དེའི་སྐྱེགས་བཅ་དང་བོའི་སྡོན་སྤེང་ཤོག་ངོས་༤༡༤ བར་སྒྱིར་བཏང་འདིག་
 ཉེན་རང་དགའ་བའི་ལྷགས་སུ་བྱས་ན། རྒྱལ་དབང་དྲུག་པ་སྐྱེ་འཛོལ་བཞགས་
 གནང་བཞིན་དུ་སྒྱུ་ལོ་༡༧༠༩ ལོར་རྒྱལ་དབང་བདུན་པ་བསྐྱལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་
 འབྲུངས་པ་ནི་ནང་འགལ་ལྷ་བུར་མཐོང་ཡང་། འཕགས་ཆེན་དམ་པའི་བསམ་
 གྱིས་མི་བྱབ་མཛད་པ་ལ་འདི་འབྲུང་འབྲུང་རུང་བ་དང་། ལྷག་པར་དུ་རྒྱལ་
 དབང་རིན་ཆེན་ཚངས་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་རང་གི་གསུང་གཞི་ལ་བཞག་
 བས་བྱིས་པའི་ལྷ་བཙུན་གྱི་མཛད་ནམ་དང་། མདོ་སྨད་དུ་འདི་བས་ཕྱག་
 འདེབས་མཛད་པའི་དགོན་སྡེ་དང་། དངོས་སློབ་མང་བོ་བྱུང་བྱུང་འདུག་
 པ་དང་། སྒྱུ་ལོ་༡༧༥༩ ལོར་རྒྱས་ཆ་གཏོར་མ་བཏང་བར་མདོ་སྨད་དཔལ་རིས་
 གྱི་སྐྱེ་གདུང་བཞགས་སར་ལོ་རེ་བཞིན་བོད་སོག་གི་མཛལ་འབྲུལ་བ་ཤིན་དུ་
 མང་བོ་འཛོགས་པ་སོགས་ལུལ་ཁམས་འདི་དག་དུ་རྒྱལ་དབང་དྲུག་པའི་སྐོར་
 རྩོད་མེད་ཡོངས་གྲགས་ཡིན་པའི་མདོན་སུམ་གྱི་གནས་རྩལ་ལ་བསྐྱོན་དུ་མེད་
 པ་སོགས་རྒྱ་མཚན་མང་བོ་བཟངས་ཏེ། རྒྱལ་དབང་དྲུག་པ་དགྲུང་གངས་
 རེ་གསུམ་བར་མདོ་སྨད་དུ་བཞགས་པ་ཚད་མར་མཛད་འདུག་པ་བཅས་གྱི་
 ཆ་ནས་གྲགས་ཆེ་ཆུང་ལ་མ་ལྟོས་པར་འདི་བ་དགྲུང་གངས་ཉེར་བཞིའི་སྤྲེང་
 མཚོ་སྡོན་ཀུན་དགའ་ཞོར་དུ་འདས་པ་མ་ཡིན་པ་གསལ་བོར་སྤང་།

580 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

འོ་ན་ཡོངས་གྲགས་དགྲང་གྲངས་ཉེར་བཞི་བར་མཆོ་སྡོན་ཀྱན་དགའ་
 རོར་དུ་འདས་པར་བཤད་པའི་རྒྱ་མཚན་ཅི་ཡིན་སྟུམ་ན། དེ་ནི་གོང་དུ་བྱུར་
 ཅམ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར། ལྷ་བཟང་སོག་མ་རུང་བ་ནམས་རྒྱལ་དབང་སྐྱེ་
 གཤེགས་པར་བརྒྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ལ་ཡིད་ཆེས་སྐྱེ་བ་དང་། རྒྱལ་དབང་
 བདུན་པས་བོད་ཁམས་སྐྱོང་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་དེ་གཉིས་ལ་བརྟེན་ནས།
 སྤྱི་ལོ་༡༧༠༧ ལོར་མཆོ་སྡོན་དུ་འདས་པའི་བྲབ་བསྐྱགས་ཤུགས་ཆེན་བྲས་
 ལྟབས། ཕྱིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲི་བ་པལ་མོ་ཆེས་སྐབས་དེའི་བྲབ་བསྐྱགས་དེ་ཉིད་
 གཞི་ལ་བཞག་ནས་བྲིས་པ་ཤེས་པར་བྱའོ།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ཐུལ་དབང་ བསྐལ་བཟང་ཐུ་མཆོའི་སྐབས་ ཀྱི་མདོ་སྨད།

དང་པོ། སྤྱི་ལོ་གནས་བབ།

རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་སུ་གྲགས་ཆེ་བའི་ཚུ་ཡོས་དུས་འཁྲུགས་ཆེན་མོ་ནི།
སྐབས་དེའི་མཛད་གཞི་འགའ་ཞིག་གི་བྱས་ཤིང་ཀྱིས་ཆེན་བྱས་ཏེ་མདོ་སྨད་པ་
ཁྱིམ་མང་བོའི་ཆེ་སློག་ཤོར་བའི་དམར་བོ་ཁྲག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལེའུ་ཞིག་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༧༠༩ ལོའི་ལྷ་མོ་ཆོས་༡༧ ཉིན་ཁམས་ལི་ཐང་ནས་ཐུལ་དབང་
བསྐལ་བཟང་ཐུ་མཆོ་འཁྲུངས་ཤིང་། གནས་ཚུང་གིས་ཐུལ་བ་ཆངས་
དབྱངས་པའི་ཡང་སྤྱད་དུ་རྩོམ་འདྲིན་བྱས་པར་གྲགས་ལ། ལོ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་

582 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སུ་ལྷ་བཟང་ལྷན་གྱིས་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་ལོ་ཐང་ཕྱོགས་སུ་འཁྲུངས་པའི་
གཏམ་ཡན་ཐོས་ནས་ཉུལ་ཞིབ་པ་གཏོང་གིན་ཡོད་པའི་རྒྱུ་ལྱིས་རྒྱལ་བའི་
ཡང་སྤྱི་ལོ་ཉེན་གཤམ་ལྷ་བྱུར་སྤེལ་གྱི་ཕྱོགས་སུ་གདན་འདྲེན་ཞུས། གནས་
ཚུལ་དེ་མདོ་སྨད་མཆོ་སྤྱོད་ལྷུ་ལྱི་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཐོད་གཞུང་གི་སྤྱིན་
བདག་གཙོ་གས་ལ་སྐར་གཞུང་སོག་ཏུ་འཕོད་པ་ལས་ཆིང་ཐང་ཐའི་རི་དང་།
རྩ་ནང་། སྤོ་བཟང་བསྟན་སྦྱོང་སོགས་ཀྱིས་ཆོར་ཏེ། ལྷ་བཟང་གིས་སྐར་རྒྱལ་
བ་ཆིངས་དབྱངས་པ་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་ཡང་སྤྱི་ལོ་མིན་སྐོར་བྱུང་བསྐྱུགས་
བྱས་ཏེ་ངོས་ལེན་མ་བྱས་པ་དང་། ད་ལམ་ཡང་རྒྱལ་དབང་བསྐྱུལ་བཟང་བ་
སྤྱི་ཐེང་བྱུག་པའི་ཡང་སྤྱི་ལོ་རྩ་མིན་དང་། ཐོད་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་ཐོད་གཙོ་བཟང་བྱེད་
ཕྱིར་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་ལོ་རྩ་མིན་སྤོང་གཞོན་འཆོ་བཟོ་དོགས་ཆེ་སྟབས་མི་སྣ་
ཆེད་གཏོང་གིས། སྤྱི་ལོ་༡༧༡༩ ལོར་དགྲུང་ལོ་བདུན་ལ་ཐེབས་པའི་རྒྱལ་དབང་
བསྐྱུལ་བཟང་རྒྱལ་ཆོ་སྤེལ་གས་མཆོ་སྤྱོད་རྩ་ནང་སྐར་སོག་ཏུ་གདན་འདྲེན་
ཞུས་ཤིང་། དབུས་ཕྱོགས་ནས་ཀྱང་སྟག་ཆེ་ཞབས་བྱུང་སོགས་གསང་སྟབས་
ཀྱིས་མངགས་ཏེ་འདི་བ་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་ལོ་དོས་འཛིན་ཞུ་རྒྱུ་གཏན་ཁེལ་
བྱུང་། ཐོད་སོག་སྤོང་ཕོན་ནས་སུ་མས་པལ་ཆེར་གཅིག་མཐུན་གྱིས་ལི་ཐང་
ཏུ་འཁྲུངས་པའི་དོས་སྤུལ་དེ་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་ཡང་སྤྱི་ལོ་དོས་འཛིན་
ཞུས་པའི་གནས་ཚུལ་མན་རྩའི་གོང་མ་ཁྲུང་ཤིས་ཀྱིས་ཆོར་ཏེ་མི་སྣ་ཆེད་གཏོང་
གིས། སྐར་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་དང་མན་རྩའི་གོང་མ་གཉིས་མཆོད་ཡོན་ཏུ་འབྲེལ་
བའི་རྗེས་བྱ་དང་འབྲེལ། གནས་སྟབས་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་ལོ་རིན་པོ་ཆེ་སྤྱི་
འབུམ་ཏུ་གདན་ཞུ་བྱས་ན་ལེགས་ཚུལ་དང་། ལྷ་ཤི་ཁྲུང་གི་གདུང་རྒྱུད་མཆོ་
སྤྱོད་དཔོན་ཁག་གིས་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་ལོ་གུས་འདུད་ཞུ་དགོས་སྐོར། རྒྱལ་
དབང་མཆོག་གི་མཛད་འཕྲིན་དང་སངས་རྒྱུས་ཀྱི་བསྟན་པ་རྒྱས་ཐབས་ལ་

འབད་དགོས་པ་སོགས་བོད་ཀྱི་སླ་དཔོན་ཆེའི་སྒྲོར་འགྲེངས་ཀྱི་རེ་འདུན་
བསྐབ་བསྐུལ་བྱས་པ་སོགས་ཀྱིས། མཆོ་སྒྲོན་དཔོན་ཁག་གིས་གཙོ་འགན་ཁྲར་
ཏེ་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་སྐྱེའབྱས་དུ་གདན་འདྲེན་བྱས་པར་མ་ཟད། རྒྱལ་བའི་
ཡང་སྲིད་སྒྲོར་ཚོད་རྒྱུག་སྒྲིང་རྫོང་མི་ཡོང་བར་དམིགས་ནས་དགའ་ལྡན་རྩ་
ནང་གིས་མན་རྩའི་གོང་མར་ཡར་བྱས་བྱས་པ་སོགས་སྐབས་དེའི་གནས་ཚུལ་
ལ་དཔག་པའི་ཐབས་མཁས་དོན་ཅན་གང་ཡོང་བྱས་འདུག

རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་འདི་ནི་ད་སྔར་གནས་ཚུང་སྐྱོང་གིས་རོས་འདིན་
 བྱས་པ་ལ་སྐྱོང་རྟོག་གང་ཡང་བྱུང་མ་བྱུང་མོད། མན་རྒྱ་གོང་མའི་རོས་ནས་
 རྒྱལ་དབང་བསྐྱལ་བཟང་བ་རྒྱལ་དབང་སྐྱེ་སྐྱོང་བྱུག་པར་ཆ་འདོག་གིས་
 མངའ་ས་དང་། གསེར་གྱི་སྒྲིགས་བུ། ཐམ་ག་བཅས་སྤལ་བའི་བྱུང་རིམ་སྤང་
 རྒྱུ་འདིའི་ཐོག་ནས་དོན་གནད་འགའ་མཐོང་བ་ཐུབ་པ་ནི།

གཅིག་ ལྷ་བཟང་གིས་ཐོད་ཀྱི་རྒྱལ་མིད་བཟུང་སྟབས་ཐོད་གཞུང་
དམངས་གཉིས་ལ་རྒྱལ་དབང་རྒྱག་པའི་ཡང་མིད་ཐད་ཀར་ངོས་འཛིན་
གདན་ཞུ་བྱེད་པའི་ནུས་པ་མ་འདང་བ་དང་།

གཉིས། གླུ་མ་དེའི་སྐྱོ་བ་པོའི་དཔོན་ཁག་གིས་རྒྱལ་བ་དེ་ན་པོ་ཆེའི་
རྒྱལ་བ་དག་ཉར་བྱེད་ཐུབ་ན་པོད་ཀྱི་སྤྱི་དོན་སྐོར་གྱི་རྒྱུ་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་ན་ཡོད་
གླུ་མ་མཆོ་སྟོན་དཔོན་ཁག་གིས་གོ་གླུ་མ་བཟུང་སྟེ་རྒྱལ་དབང་མཆོག་མཆོ་
སྟོན་དུ་གདན་འདྲེན་བྱས་པ།

གསུམ། མེག་པོའི་མགོ་གནོན་ལ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་དང་སྒྲུབ་
བ་རིན་པོའི་མཆོན་གནས་ཤེད་སྟོན་ངེས་པར་དུ་བྱེད་དགོས་པ་དང་། མན་
རྟེན་སྟབས་ཤུགས་ཤོད་ནང་དུ་འཇུག་ཞུགས་བྱེད་དགོས་ན་ངེས་པར་དུ་སྒྲུབ་
བ་རིན་པོ་ཆེའི་མཆོན་གནས་ལ་མི་ལ་བརྟེན་མཐུ་མེད་ཡིན་པ་བཅས་ཀྱིས།

584 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

མན་རྩ་གོང་མ་ཁྲང་ཞིས་ཀྱིས་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱིད་ཀྱི་མཛད་འཕྲིན་དང་།
 སངས་རྒྱལ་ཀྱི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་དར་གནས་དགོས་སྐོར་ཀྱི་དར་ཆ་འཕྱར་
 བ་བརྒྱད་ནས་བོད་ནང་དུ་ཐེ་རྩས་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་བཟུང་བ་བཅས་ཡིན།
 དེ་འདྲའི་འགལ་རྒྱུན་སྒྲུབ་ཆོག་ཀྱི་དབང་གིས་རྒྱལ་དབང་བསྐྱལ་བཟང་བ་
 ཡར་སྐྱེས་མར་བསུ་བྱས་ཏེ་ལོ་ངོ་བརྒྱ་གཅིག་རིང་དབུས་སུ་གདན་འདྲེན་ཞུ་
 ཟུབ་མེད། རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཉིས་པའི་ས་མག་སྤྱི་ལོ་༡༡༡༩ ལོར་མཆོ་སྟོན་སོག་
 པོའི་དཔོན་ཁག་བསྟན་འཛིན་ཆིང་མང་དང་། དགའ་ལྷན་རྩ་ནང་གིས་གཙོས་
 བོད་སོག་དག་གས་མཉམ་མཐུན་གྱིས་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱིད་དབུས་སུ་གདན་
 འདྲེན་ཞུ་རྒྱུའི་ཁྲིམ་འཆམ་བྱུང་ཞིང་། རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཉིས་པའི་ལྷགས་བྱི་
 སྤྱི་ལོ་༡༡༣༠ ལོའི་ཟླ་༤ ཆོས་༣༡ ཉིན་མདོ་སྨད་མཆོ་སྟོན་གྱི་སོག་པོའི་དཔོན་
 རིགས་བསྟན་འཛིན་ཆིང་མང་དང་། དགའ་ལྷན་ཨེ་རི་ཅི་རྩ་ནང་། ཨེ་རི་ཅི་
 ཏཱ་ལེ་པོ་ཤོག་ཟུ། མེན་དྲི་ཆིང་སོགས་དང་། བོད་ཕྱོགས་ནས་ཐུབ་བཀའ་ཆོས་
 རྒྱ་མཆོ་དང་། གསེར་ཁོག་པ་ཏཱ་མ་མ་བཀའ་འགྱུར་བ་སྟོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་
 སོགས་སྟོ་དཔོན་དང་། མན་རྩ་ཕྱོགས་ནས་གོང་མའི་བུ་བརྒྱ་པ་རྩན་
 མང་བྱ་བས་འབྲི་རྒྱུའི་བར་དུ་ཐེབས་སྐྱེལ་དང་། ལྟོ་བྱང་གི་དམག་དཔོན་
 གཉིས། སྟོན་ཆེན་ཨ་ཏ་ཏ་། ཁོང་སས་ཨེ་ཅིན་སོགས་བོད་སོག་མན་གསུམ་
 ཀྱི་སྟོ་དཔོན་ཉུག་དམག་གི་དབུང་ཆོགས་དང་བཅས་ཐེབས་ཐོན་མཛད་ཅིང་།
 སྤྱི་ལོ་༡༡༣༠ ལོའི་ཟླ་༩ ཆོས་༡༤ ཉིན་ལྷ་སར་འབྱོར།¹ སྤྱིད་དོན་རྒྱལ་རབས་
 ཟུ། རྩན་རྩ་གོང་མ་ཁྲང་ཤིའུ་རྒྱལ་བོའི་གས་བརྒྱ་བཞི་བ་ཙང་རྩན་མང་ཡུན་
 ཏི་²ཞེས་བྲིས་འདུག

གཉིས་པ། ཀླུ་ཡོས་དྲུས་འབྲུག་ཆེན་མོའི་སྐུར་ཅི།

མདོ་སྨད་པོད་སོག་ལྷ་དཔོན་དྲག་གས་ཀྱིས་ཐོག་དངས་ཏེ་མི་
 དམངས་ཀྱིས་དཀའ་ངལ་བྱད་བསད་བྱས་འབྲས་སུ། ཀླུ་དབང་བསྐལ་
 བཟང་བ་དབྱས་སུ་གདན་འདྲེན་གྱིས་སོ་བྱང་པོ་རྒྱ་ལར་ཞབས་སོར་འཁོད་
 ཐུབ་བྱང་ཡང་། གསེར་ཁྱིམ་ངལ་གསོལ་གྱིས་མཛད་སྒོ་ཁག་ལ་མན་རྩེའི་གོང་
 མས་བཏང་བའི་རྒྱ་མིའི་དཔོན་རིགས་ནམས་དང་། པོད་དབྱས་ཀྱི་དཔོན་
 རིགས་ནམས་མདུན་གྲལ་དུ་བཞད་ཅིང་། མདོ་སྨད་མཆོ་སྨོན་པོད་སོག་
 དཔོན་རིགས་བྱས་རྗེས་ཅན་ནམས་ལ་ངེ་མི་སྟམ་པར་རྒྱབ་གྲལ་དུ་བཞག་པར་
 མ་ཟད། མདོ་སྨད་པོད་སོག་མི་སྣ་དག་གིས་སྐབས་དེའི་རྩལ་གར་ཕྱོགས་
 གཏོགས་སུ་བཅད་པའི་སྡེ་བ་སྟག་ཅེ་བ་དགྲང་ལོ་བདུན་བརྒྱ་བཟལ་བ་དང་།
 བཀའ་སློན་བཀྲ་ཤིས་ཅེ་བ། ཨ་ཆོས་སོགས་ལ་སྟག་ཁྲིམས་སོག་པ་དག་ལ་སྟག་
 ལྷའི་ངོ་ཆེན་ཞུས་ཀྱང་དོན་སྨིན་མ་བྱུང་བ། སྐར་བོད་གཞུང་དུ་གྱུ་སྒྲིལ་གི་
 རྒྱུ་འཛིན་རེ་བསྟོ་སྟོལ་ཡོད་ཀྱང་དེ་སྐབས་མེད་པར་བཅོས་ནས་མན་རྩེ་
 རྒྱ་རིགས་ལ་མཐོང་བཅོས་ཆེན་པོ་བྱས་པ་བཅས་ཀྱིས་མདོ་སྨད་པོད་སོག་
 དཔོན་དམག་དབྱང་དང་བཅས་པ་འདོད་སྟོ་མ་ཁེངས་སྐབས། འཆིག་པ་
 གཡག་ལ་བོས། མགོ་ལྷག་རྟ་ལ་གཞུས། ཟེར་སྟོལ་ཡོད་པ་སྟུང་། ཁོང་ཆོ་འཆིག་
 པ་ཟ་ས་གཙོ་བོ་དེ་སྐབས་དེའི་གཞུང་གི་མཛད་གཙོ་ཁག་ཅིག་གི་གནང་བ་

586 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

རང་ཡིན་མོད། གཅིག་ནས་ཁོང་ནམ་པས་དཀའ་ངལ་བྱུང་བས་ད་ཀྱིས་རྒྱལ་
བའི་ཡང་སྲིད་གསེར་སྲིར་འཁོད་ཐུབ་པ་བྱུང་བའི་འབྲས་བུ་རྒྱུད་ཐོས་སྲུ་མི་
འཁྱོ་བ་དང་། གཉིས་ནས་བོད་གཞུང་སྒྲིའི་ལ་རྒྱར་བསམ་ནས་སེམས་ནས་
འཆིག་པ་ཟ་སའི་བོད་གཞུང་ལ་ངོ་མྱོལ་བྱ་རྒྱུའི་ཆ་བ་དུ། ཕྱིར་མདོ་སྨད་དུ་
སླེབས་ནས་རྒྱ་ནག་མན་རྒྱུའི་གཞུང་ལ་ངོ་མྱོལ་བྱེད་རྒྱ་ཐག་བཅད་ནས། རྒྱལ་
དབང་ལྷ་བའི་གདུང་རྟེན་གསེར་གདུང་འཛམ་སྤིང་རྒྱན་གཅིག་གི་མདུན་དུ་
མནའ་བསྐྱལ་དམ་བཞག་བྱས་འདུག

ཁོང་ཆོས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་སྐྱེ་གདུང་མཆོད་རྟེན་དབང་བོར་བཞག་
སྟེ་རྒྱ་གཞུང་ལ་ངོ་མྱོལ་བྱེད་རྒྱུའི་མནའ་བསྐྱལ་དམ་བཞག་བྱས་པ་དེ་ནི། རང་
ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་ཡང་བའི་རྒྱ་ཡོས་དུས་འབྲུག་ས་ཆེན་མོ་ལངས་པའི་སྐྱེར་
རྩེ་ངོ་མ་དེ་ཡིན་ལ། མི་ལོ་སྤང་ཕྱག་སྤྱག་གི་རིང་ལ་བོད་མཐའ་མཆོམས་ནས་
ལྷག་ས་རིའི་རྒྱལ་དུ་གནས་པའི་མདོ་སྨད་མི་དམངས་ཁྲི་འབུམ་གྱི་ཆོ་སྲོག་ཤོར་
བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱ་སྐྱེར་མོ་གཉེར་བཅེགས་སུ་ཡོད་པའི་ནང་གི་གཅིག་
ཀྱང་ཡིན་མོད། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་རྒྱུན་སྐྱེར་མོ་འདི་མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་དང་
ལྷང་སྐྱུང་རོལ་རྟོར་གྱི་ནམ་ཐར་སོགས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ཉུང་ཤོས་ཤིག་དུ་རྒྱུང་
ནན་བཤད་བྱས་པ་ཙམ་ལས། གཞན་ལོ་རྒྱུས་སྐྱེར་བར་གྲགས་པ་མང་ཤོས་ཀྱིས་
དངོས་སུ་མ་མཐོང་བའམ། མཐོང་ཡང་མ་མཐོང་བའི་རྒྱལ་མཛད་པ་གང་
ཡིན་ཆ་མ་འཆོལ་ཀྱང་། ལོ་རྒྱུས་མང་ཤོས་སུ་གདན་ནས་མ་བཤད་པའམ་ཞར་
འཕྲོས་ཙམ་ལས་གཅིག་ས་འདིན་ནན་བཤད་བྱས་པ་མཐོང་དགོན་པོ་ཡིན།

གསུམ་པ། ཀླུ་ཡོས་དྲུས་འབྲུག་ཆེན་མོའི་ མཇུག་འབྲས།

ཀླུ་དབང་བསྐལ་བཟང་བ་ལྟ་སར་གདན་ཞུ་བྱེད་མཁན་མདོ་སྨད་
 བོད་སོག་དཔོན་འབངས་ནམས་ཕྱིར་མདོ་སྨད་དུ་ལོག་སྟེ། སྤྱི་ལོ་ ༡༧༡༩ ལོར་
 བསྟན་འཛིན་ཆིང་ཕང་སོགས་མཆོ་སྟོན་དཔོན་ཁག་གིས་མགོ་བྲིད་པའི་མདོ་
 སྨད་བོད་སོག་མི་དམངས་ཀྱིས་མན་རྩ་གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་ལ་ངོ་ཚྏ་ལྷན་
 ཞེས་། རིམ་གྱིས་ངོ་ཚྏ་ལ་གཞི་རྒྱ་ཆེ་རུ་སོང་སྟེ་མཆོ་སྟོན་གཙོས་མདོ་སྨད་བྱང་
 རྒྱུད་པལ་ཆེར་གཅིག་མཐུན་ལྟ་བུས་ཆེན་སྲིད་གཞུང་གིས་བྲི་ལིང་མཁར་དུ་
 བརྩམས་པའི་རྒྱ་དཔོན་ཁག་ཅིག་བསད་ཆས་དང་། རྒྱ་མཁར་སྒྲོར་ཞིག་གཏོར་
 བཞིག་བྲི་ལིང་སྟོགས་ཀྱི་རྒྱ་གོང་མང་བོ་བཙོམ་བསྐྱེད་ཀྱིས་པ་སོགས་གཞི་
 རྒྱ་ཆེ་བའི་རྒྱ་ཚོལ་འཐབ་འབྲུག་དྲག་བྱལ་ལྟན་པ་ཞིག་བྱས་འདུག་ཀྱང་། རིང་
 བོར་མ་སོང་བར་མན་རྩའི་དམག་དཔོན་ཡོའི་རང་རྩུན་དང་། ཉན་གོང་ཡེ་
 གཉིས་ཀྱིས་སྟེ་དངས་པའི་རྒྱ་དམག་གྲོག་ཚང་བཞོལ་བ་ལྟར་འཕྱར་ཡོང་ནས།
 ཀླུ་བ་བསྐལ་བཟང་ཀླུ་མཆོའི་ཡོངས་འཛིན་རྒྱ་བཟང་རིན་པོ་སོགས་མདོ་
 སྨད་ཀྱི་སྐྱ་ཆེན་མང་བོ་གསོན་བསྐྱེད་དང་། དཔལ་རིས་འདན་མ་གྲུབ་ཆེན་
 སོགས་སྐྱ་གྲུ་མང་བོའི་སྟེ་བཅད་པ་སོགས་མདོར་ན། བོད་སོག་གི་མི་འབྲུམ་
 ཕྲག་མང་བོ་བརྒྱལ་ས།¹ ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། སྤྱི་འབྲུམ་དང་གསེར་ཁོག་
 དགོན་ལུང་། འབྲུ་ལག་སོགས་མདོ་སྨད་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་པལ་ཆེར་མེར་

588 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

བསྐྱེད་པ་བྱུང་བའི་དུང་། སྐྱ་ལྷ་མོ་མེད་ཀྱི་མཁས་གསོད་འདེད་རྒྱུ་གསུམ་བྱས་
 པར་མ་བཟད། མི་ལོ་སྟོང་ཕྱག་རིང་བཞེངས་སྐྱོན་གཅེས་ཉར་བྱས་པའི་ཆོས་
 རིག་གསུང་ཉེན་ཅ་ཆེན་ཀྱི་མཁས་ཅ་མེད་ངེ་ལྟར་བྱས་ཚུལ་ནི། གཙུག་ལག་ཁང་
 སྐྱུལ་པོ་ཀྱམས་དང་བཀའ་བསྟན་བཅུ་བཞི་སོགས་ཉེན་ཀྱི་མཁས་མེད་བསྐྱེད་པ་
 ཉེ་རྒྱུ་ཤུལ་མེད་པར་བྱང་།² ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་ཡིན་ལ། ལྷང་སྐྱ་རོལ་བའི་
 རྩོམ་དང་ཐུབ་བཀའ་རིན་པོ་ཆེ་ཀྱི་གཉིས་སྐྱབས་དེའི་མན་རྒྱ་གོང་མའི་དབུ་
 སྐྱའི་རོལ་གྱིས་གོང་མའི་ཉེ་འཁྲིས་སུ་བཞུགས་ཐུས་ཡིན་མོད། གོང་མ་ལ་
 ཐབས་མཁས་ཞུ་བསྐྱུལ་ཅི་ཅམ་བྱས་ཀྱང་མེད་བསྐྱེད་པ་བྱང་བའི་དགོན་པ་
 ལག་གི་ལྷ་བ་ཀྱམས་བྱང་ཚུབ་སྒྲིང་དང་། ཆོས་བཟང་། མང་འདུས་རི་ཁྲོད་
 སོགས་སུ་གནས་ཕྱོད་ཆོག་ཅམ་གྱིས་རྒྱས་པ་ལས་བྱང་མི་འདུག

ཚུ་ཡོས་རྒྱས་འཁྲུགས་སྐྱབས་དཔལ་རིས་རྒྱ་རྟོག་དགོན་གྱི་སྐྱ་མ་
 གསེར་ཁོག་པ་སྒྲིང་ཉ་ལེ་ཆོས་རྒྱུས་དམག་དཔོན་བྱས། རྒྱ་རྟོག་གི་
 བོད་དམག་ཁ་ཤས་རྒྱ་མཁར་དུ་བརྒྱགས་པ་དང་། བཅོན་པོ་མེ་ཆེན་
 རབ་འབྱམས་པས་རིགས་གཏོགས་མང་པོ་ཁྲིད་ནས་སན་ཡན་ཅིང་
 གི་བཅོམ་རྒྱས་སྒྲངས་པ་རྒྱ་དམག་གིས་བཟུང་། སྐྱ་ཉེས་པའི་སྐྱོན་
 རྒྱ་མས་རྒྱ་དམག་གིས་གསེར་ཁོག་དགོན་པ་འདི་གཏོར། བཅོན་
 པ་ཉེས་མེད་བརྒྱ་ཕྱག་ཁ་ཤས་ཤིག་བཏོངས། འདུ་ཁང་གཙུག་ལག་
 ཁང་སོགས་མེད་བསྐྱེད་པ་ཞུ་བའི་ལྷ་ཁོག་གི་དགོན་པ་གསུམ། འདུ་ལག་
 གི་རྒྱ་རྟོག་དང་སེམས་ཉིད། སོ་རོད་ཀྱི་ཕྱ་སྟེ་དགོན་ཀྱི་མཁས་ལ་ཉམས་
 ཉེས་ཆེན་པོ་བྱང་། ཚུ་བཟང་རིན་པོ་མཛད་སྟོན་ཉེས་པ་བྱང་ཅིང་
 ཅམ་ཡང་མེད་ཀྱང་གསེར་དགོན་སྐྱ་མ་ལས་ཐོག་པ་ཡིན་པའི་ཉེས་
 པས་ཁོང་གིས་གཙོ་པའི་ཅིས་པའི་ལྷ་ཁོག་བཅུ་བདུན་ཅམ་གཡོ་སྐྱུས་

ཡུ་མིན་གྲོང་ཚེར་མེ་ཞུགས་སུལ།³

ཞེས་གསལ་བ་དང་། ཡང་ཆོས་འབྱུང་དེར།

སེར་མོ་པལ་ཆེར་རྒྱ་བྲག་ནགས་གསུམ་ལ་གབ། རྒྱ་མིའི་ཆས་གོས་

ཁྱོན་ཆད་ལ་འབྲོས་དགོས་པ་དང་། གྲོང་ཡུལ་དུ་བྱིས་པའི་ཆས་ཀྱིས་

སྟོ་འཆོལ་བ། གཟན་ཤམ་སྟེང་དུ་གོས་དཀར་ནག་ཁྱོན་དགོས་པའི་

དུས་ཡིན།⁴

ཞེས་སོགས་གསལ་བ་དང་། པཎ་ཆེན་སྟོ་བཟང་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་དཔྱད་སྟེན་
སྟོབ་དང་། ཤར་སྐལ་ལྡན་ཀླུ་མཆོད་དང་ཆོས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་མ་བསམ་སྟོ་
བ་འདན་མ་རྒྱལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཆོད་བའི་བཤེས་གཞིན་གྲགས་པ་ཅན་དེ་ཉིད་
བྱིས་དགོན་ལུང་གི་ཁྲི་བར་བསྐྱོས་སྐབས་མཆོད་སྟོན་དུས་འཁྲུགས་བྱུང་བས་
དཔའ་རིན་ཆེན་ཆོས་རྗེ་དང་། སུམ་པ་ཆོས་རྗེ། བདུང་ནག་ཆོས་རྗེ་སོགས་
དང་ལྷན་དུ་སྐྱེ་སྟོག་ལ་སྟོས་པ་མེད་པར་བེ་ལིང་ལ་མེབས་ནས་དགོན་སྡེ་གྲ་
ཚང་ཁག་ལ་དམག་འཁྲུག་གི་ཉེས་པ་མེད་པའི་གནས་ཚུལ་ཞུས་སྐབས་སྟོག་
སྟོན་མ་བྱུང་ཡང་། ཕྱིར་ལམ་སེ་ཆེན་རབ་འབྱམས་པ་བྱ་བའི་སྟོག་སྟོབས་ལ་
འབད་པས་གཞིས་ཀ་དམར་གསོད་བདང་བ་སོགས་མདོར་ན། སྤྱི་ལོའི་དུས་
རབས་བཙོ་བརྒྱད་པའི་དུས་སྟོད་ཀྱི་མདོ་སྨད་མི་དམངས་ཀྱི་གནས་སྐབས་
གཟུགས་བརྟན་དུ་པབ་པ་ཡིན་ན། གསོན་བསེགས་དང་། དམར་གསོད།
མེར་བསེགས། བཙོན་འདུག ཉེས་རྒྱུང་སོགས་སྟོ་སྟོ་སི་གསར་འཁྲུར་གྱི་བརྗོད་
སྟོང་གཙོ་བོ་ཆགས་ངེས་ཀྱི་ཡང་བའི་གནས་ཚུལ་ཉི་མ་རེ་རེ་བཞིན་བྱུང་འདུག་
པ་དེ་ཡིན།

ད་དུང་དེ་ཡས་མས་སུ་རྒྱ་ཡོས་དུས་འཁྲུགས་ཅམ་མ་ཡིན་པར་མདོ་
སྨད་བོད་སོག་མི་དམངས་རྒྱ་དང་འཁོན་འཁྲུག་རྒྱལ་མི་ཆད་དུ་ཡོང་གིན་ཡོད་

590 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཚུལ་མང་པོ་མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་དུ་གསལ་བ་ནི།

མཆོད་གཞིས་བུ་ཟའི་ངག་པས་རྒྱའི་དམག་དབུལ་བཙོམ་པས་
 དཔོན་ལུང་གི་སྟེང་དུ་དམག་སྡེ་བས། ཉིད་ཀྱི་དཔོན་པོ་དམ་ཆོས་
 སོགས་གཙོ་བོ་རྣམས་བཟུང་ནས་བཙོན་ལ་བརྟུག་འགའ་ཞིག་རྒྱ་
 དང་འཕྲིན་ནས་མི་ཆབ་སྟེར་རྒྱས་བྱས་པར། འབུལ་དཔོན་པས་
 རེད་ཀྱི་ཆ་བོ་མཁོ་བར་མ་ཟད། ང་རང་རྣམས་འཁོགས་པས་བྱི་རྒྱ་
 ཁའི་སེའུ་ཡིན་ཀྱང་མི་སྟོག་ལ་རབ་འབྲིང་མེད། སྟོག་ཐམས་ཅད་
 ལ་དཔོན་པས་མི་ཆབ་མི་སྟེར།⁵

ཞེས་སོགས་གསལ་བ་ལྟར། གནམ་ས་བར་སྤང་གང་དུ་འང་མགོ་
 འདྲེན་དབུང་གཉེན་མེད་པའི་མདོ་སྨད་མི་དམངས་ཀྱིས་བྱིས་མཆོ་རྒྱ་དམག་
 གི་དྲག་བྱུགས་མ་རྟོགས་པར་རི་བོང་བཅའ་འདྲོགས་བྱས་པ་ག་ལ་ཡིན་ཀྱང་།
 ལོ་རྒྱུས་ཀྱིས་བཟོས་པའི་རྒྱ་ཁ་ཟབ་མོར་ན་བྱུག་ལངས་ཐེངས་རེར་མིག་ཅན་
 གཡང་མཆོང་ལྟ་བུས་ཐེ་ཆོམ་མེད་པར་རྒྱ་དམག་ལ་རྒྱལ་འདྲིང་བྱས་པའི་
 མདུག་འབྲས་ཁག་མཐོང་རྣམས་པར་མ་ཟད།

དཔོན་སྟོབ་ཉིད་དང་ཡུལ་མའི་གཙོ་བོ་སལ་ཆེར་རྒྱ་མཁར་དུ་
 བཟང་བཙོན་ལ་བརྟུག་པ་སོགས་ཉེན་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡང་རྗེ་འདིས་
 དྲག་པོའི་མདོན་སྟོད་ཁོ་ནས་རྒྱ་དཔོན་རྣམས་ཆར་བཅད་པས་
 བདེ་འཛིགས་བྱུང་།⁶

ཞེས་རྒྱ་དམག་གིས་བོད་རིགས་དཔོན་འབངས་དྲག་ཞན་མཐའ་དག་
 གསོད་གཙོད་བྱེད་བཞིན་པའི་སྟུག་བསྐལ་ཐེག་ཕྱིར་གསེམས་གསོ་བྱས་པའི་
 གནས་ཚུལ་ཡང་ཤེས་ཐུབ།

ལྷགས་ལུག་ཁོར་ཟི་ལིང་དམག་ཆེན་སྡེ་བས། མི་དང་དུད་འགྲོའི་

མགོ་རྒྱུ་ལག་གཅོད་པ་དང་། རང་སྐོལ་འབྱེན་པ། མགོ་དང་ཡན་
ལག་སྒྲ་ཤད་ཕྱི་ཤད་བྱས་པ། ལག་པར་སྒོགས་པ། མདུང་ཚེ་འཛིན་
པ་མང་བོ། མཆོན་ཆ་རིགས་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་ཡོད་པ་དང་། བཀྱིག་
བརྒྱུང་བྱེད་པའི་སྤྲིམས་ཀྱི་ཡོད་བྱེད་སྒྲ་ཆོགས་བཟུང་བའི་དམག་
དཔུང་གྲངས་མེད་པས་འོ་རིང་འོ་ཐུང་། ཉ་ཉ་སོགས་ཀྱི་སྐྱས་སྒྲིང་
འགས་པ། ཆོའི་འདུ་བྱེད་པ་མ་བཏང་བར་གཤིན་རྗེའི་བྱོང་བྱེར་
དུ་སྐྱེབས་པ་ལྟ་བུའི་ནང་དུ་ཐུགས་ཆོམ་མེད་པར་ཞུགས།⁷

ཞེས་སོགས་སྐབས་དེ་དག་དུ་མདོ་སྟོན་མི་དམངས་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གོད་
ཆག་ཅི་ཅམ་བུང་བའི་གནས་སྐབས་ཁག་གསལ་བ་ཡིན།

སྐར་དཀར་རྟགས་བྱེན་ཡོད་པ་མཁྱེར་བས་བཞིག་བརྒྱུང་སྒོག་ལ་
ཆོ་བ་བྱས། ཉིད་ནས་སྐྱག་རྒྱ་ཅི་ཡོད། སྐྱེས་མཐར་འཆི་དགོས་པ་
རེད། ཤི་ན་ཡང་དགའ་ལྡན་དུ་སྐྱེ་བའི་སྦོན་ལམ་འདེབས་ཞེས་
བྱམས་པའི་དམ་གཟུངས་དཔུ་བསྐལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་འུར་གྱིས་
གསུངས་པས་རྒྱ་ནམས་ཉ་ལས། ཤིང་འབྲུག་ནག་ཟླར་ཡོ་གྲུང་ཡེ།
བྱི་གྲུང་ཡེ། ཟླ་ལིང་དང་ལང་རྩའི་ཙོ་ང་ཡེ་དམག་འབུམ་ཕྱག་བཟལ་
བ་བཅས་སྐྱེབས། ཉིད་དགོན་པར་བཞུགས་མ་ཚུགས་པར་ཤིང་
ལུང་སེར་མིང་དུ་བྱོན་པ་དམག་སྐར་དུ་ཆ་དག་གིས་གདན་དྲངས།
ཉེན་གྲུང་ཡེ་ནས་དགོན་པ་ལ་ཞུགས་སྐྱར་རྒྱུའི་ཡི་གེ་བབས་སོང་
བས་ལྟ་ཁང་གཉིས་ཅམ་མ་བསྐྱེད་ན་སྤྲིམས་སྐོལ་ལ་མི་རུང་།
གཞན་ལ་སྦོན་མི་བྱེད། ཉིད་དགེ་འདུན་བཅས་ས་བཟང་ཞིག་ལ་
བསྐལ་ཆོག་ཅེས་དཔུལ་སྤང་སུམ་བརྒྱའི་བདག་རྒྱེན་གནང་། སྐ་
བའི་ཆོས་བཞིའི་ཉེན་ལྟ་ཁང་གཉིས་དང་། བཙོ་ལྟ་བའི་ཆོས་བཞིའི་

592 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་ཤིང་།

ཉིན་ལྷ་ཁང་གཉིས་དང་། བཙོ་ལྷ་ཉིན་དགོན་པ་ཡོངས་རྫོགས་
མེར་བསྐྱེད་སྤྱི་ལོ་⁸

ཞེས་ཀྱང་གསལ་བའི་གནས་ཚུལ་འདི་གཅིག་སྤྱི་ལོ་ཐོག་ནས་བསམས་
ཀྱང་། ཐོག་མར་རྒྱ་དམག་གིས་བོད་ཡུལ་གྱི་ཞི་བདེའི་བསྐྱེད་གནས་དགོན་སྤེའི་
སླ་གྲ་ནམས་ལ་ལྷ་ཁང་རེ་བྱང་ལས་མེར་བསྐྱེད་སྤེའི་གཞོན་པ་དང་། དེའི་དོད་
ཀྱི་དཔུལ་འབོར་ཆེས་ཉུང་ཤས་ཀྱང་སྤྱད་ནས། མཐའ་མཐུག་དགོན་པ་ཡོངས་
རྫོགས་མེར་བསྐྱེད་སྤེའི་ཐལ་བར་བསྐྱེད་ཏེ་དགོན་པ་ལྷན་གྱི་སྤེའི་ནམས་ཆང་སྟོར་
བའི་ཕྱེལ་ལྷ་བྱ་བ་བཟོས་པར་མ་ཟད། ཡུལ་མིས་དཔུལ་དངོས་དང་ཚོལ་སྐྱབ་
ཀྱིས་བསྐྱེད་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་ལྷ་བ་ཁག་ཙམ་མེད་བཟོས་པ་དང་། བོད་མི་
དམངས་ཤི་གསོན་གཉིས་ཀྱིས་རེ་བ་བཙོལ་སའི་བསམ་སྟོན་གཞི་རྟེན་གལ་
ཆེན་ཁག་ཙམ་གཞོན་བྱས་པ་ཡིན།

རྒྱུའི་སྤེའི་མ་བཅས་དཔོན་གཡོག་རྒྱ་བཟང་དུ་བྱོན། སྤེའི་མ་ནམས་
ཕྱིར་ཐོན་ཁར་རྒྱ་མི་ཞིག་གིས། གསེར་ཁོག་དགོན་པ་མེར་བསྐྱེད་སྤེའི་
གྲ་བ་ཡོད་ཆད་བསད། ལུས་པ་ནམས་ལྷན་པ་སེར་བོ་ཅམ་ཡང་
ཁྱོན་ས་མེད་པ་ཟད་སླ་ཆུན་ལོ་དུག་རྒྱ་བཟང་ལྷ་ཅན་ཆོས་རལ་བ་
འདྲིག་དགོས་འདུག་ཟེར།⁹

ཞེས་ཀྱང་གསལ་བ་ལ་གཟིགས་ན། སྐབས་དེ་ཤིང་ནས་རྒྱ་མི་ནམས་
ཀྱིས་བོད་ལ་གཟུགས་ས་གཙོ་བོ་དེ། ཆོས་རིག་གི་ལྷ་གནས་དགོན་སྤེའི་ཁག་མེད་
པ་བཟོ་རྒྱུ་འདི་རང་ཡིན་ཏེ། ཁོ་ཆོ་བོད་ཀྱི་དགོན་སྤེའི་ཁག་གཞོན་པ་ཅོམ་བྱས་
པ་ཅམ་ཀྱིས་མ་ཆོམས་པར། ཆོས་ཀྱི་དགོན་པ་ལྷན་གྱི་མགོ་ལ་རལ་བ་
འདྲིག་དུ་བརྒྱུག་ནས་སྐྱེ་ཆས་སུ་བབས་ཀྱིན་ཡོད་པ་དེ་ཡིན།

ཡིན་ནའང་སྟོན་བྱོན་སྤེའི་བྱ་དམ་པ་དེ་ནམས་ཀྱིས་གཅིས་ཤིང་

པངས་བའི་སངས་པའི་སངས་ཀྱི་བསྟན་པའི་དོན་དུ་ཅི་ཡང་གཏོང་མོད་
 ཅིང་། ཀླུ་དཔོན་དག་རྩལ་ཅན་དག་ལ་ངོ་སྤྲོད་བསྟན་མཁས་ཀྱིས་ཐུན་པའི་
 སྤྱང་རུམ་ནས་འོད་སྤང་མེ་སྟག་ཙམ་ལའང་རེ་བའི་གནས་སྤངས་སྐྱོ་ལྷང་དེ་
 བ་ཡང་ཡང་གསལ་བ་དཔེར་ན། རྩེ་ཡོས་དུས་འཁྲུག་སྐབས་གྲ་ཆང་སྤྱི་གཉེར་
 གནང་། དམག་ཆེན་དཔོན་པར་བབས་པ་ཐབས་མཁས་ཀྱི་མཛད་སྒོ་ལེགས་
 པས་བྱུར་སྟོག¹⁰ ཅས་འབྱུང་བ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་འདི་སྐབས་དམག་སྤྱར་དུ་
 སེར་མོ་བ་ཞིག་སོང་བྱིན་མགོ་འབྲེག་དེས་ལྟ་བུར་ཡོད་ཅིང་། ལྟག་པར་དཔོན་
 ལུང་ནག་ཡིག་དུ་ཐེབས་པ་བཅས་ལྷང་སྐྱོ་ལྷ་བྱང་བ་རྣམས་འགྲོ་མ་རྒྱས་པར།
 རྩེ་འདིས་མཆོག་སྤྱུལ་ཉིད་རྒྱབ་དུ་ཁྱུར། རྩེ་ཁོ་གཟུངས་ཀླུ་བྱམས་དང་དཔོན་
 གཡོག་གསུམ་དམག་ཐོག་དུ་འབྱོར།¹¹ ཞེས་སོགས་གསལ་བ་ལྟ་བུ་དང་།
 སེམས་ཉིད་སྤྱུལ་སྤྱི་རྩེ་ཡོས་དུས་འཁྲུག་སྐབས་ཀྱི་གསུང་མགྲུར་དུ།

ཕན་བདག་གིས་མཆོག་གསུམ་གཙུག་དུ་བཀྱར། །

མགོན་དག་ལྟ་རྣམས་ལ་ཉེར་གཏད་དང་། །

མི་ཆེན་པོ་རྣམས་ལ་མཐུན་འདུག་བྱས། ། ཞེས་འབྱུང་བ་དང་། དཔོན་
 ལ་ཞུ་མཁས་ཀྱིས་རང་སྤྱོད་གས་གཏོགས་དང་བཅས་པ་དཀར་ཐོན། བདག་
 རྒྱུན་བཀྱར་བཅོས་ཆེ་བ་བྱུང་རུང་།¹² ཞེས་དང་། སྤྱིར་སེར་མོ་བ་ཐམས་ཅད་
 གྲ་ཆས་བྱས་ཆོག་པའི་བདག་རྒྱུན་དཔོན་ཚུལ་ནན་ཆེར་ཞུས་པར། སེར་ཆས་
 བྱས་ནས་ཆོས་དང་མི་མཐུན་པའི་ལས་བྱེད་མཁན་ཆོ་ཆར་གཙོད་བྱས་པ་ཡིན།
 ཐམས་ཅད་ཀྱིས་དུར་སྤྱི་གྲོན་མི་ཆོག་པ་མིན་ཞེས་བཀའ་ཐེབས་བཟང་པོ་
 བྱུང་།¹³ ཞེས་སོགས་གསལ་བ་ལྟར། ཁོང་རྣམ་པས་འཆོལ་བ་ཞིན་པ་ནི་སྐབས་
 འཕྲལ་དཔོན་སྤྱོད་ཁག་གནས་ཐབས་སུ་ཀླུ་དཔོན་ཁག་ལ་བསྟན་མཁས་ངོ་སྤྲོད་
 ཞི་ཐབས་ཁོ་ནར་འབད་ཀྱིན་ཡོད་པ་དེ་ཡིན་ལ། ཀླུ་དཔོན་རྣམས་ཀྱི་དམིགས་

594 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཡུལ་ནི་དགོན་སྡེ་ཁག་གཅིག་གྱུས་པའི་པོད་མི་ཡོངས་རྫོགས་གཏན་མེད་བཟོ་
 རྒྱའི་ཕྱགས་རྒྱུ་རིང་པོའི་ངན་འཆར་གཤོམ་གྱིན་ཡོད་པ་དེ་གཉིས་ཀྱི་བར་
 ཏེ་བག་འགྲུངས་བྱུང་གིན་ཏུ་ཆེན་པོ་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱལ་སྐྱོར་རོགས་འདེགས་
 གཉེར་མཁན་གྱི་དགའ་ཉེ་སྤྱན་གྲོགས་དང་། ཆོ་སློག་གི་རེ་བ་བཅོལ་སའི་སྤྱན་
 པ་ཆད་ལྟན། གཤམ་གས་བཅོས་བྱེད་པའི་ཡོན་དངུལ་ཙུང་བྲལ་གྱི་ནད་པ་ཉམ་
 ཐག་ལ་ནད་བཅོས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་གཅིག་ཡོད་པ་ནི། ནད་ཀྱི་རྩ་བ་འཛོམས་
 ཐབས་ལ་འབད་རྒྱ་དེ་མ་ཡིན་པར། གནས་སྐབས་ཟུག་གཟེར་གྱི་མགོ་གོན་
 ཐབས་ཀྱི་ཟུག་གཅིག་གི་སྤྱན་ཐུན་འགའ་རེ་བསྟེན་རྒྱ་དེ་རང་ལས་གདམས་
 གསེས་མེད་པ་ལྟར། མགོ་ན་ཡུལ་ལུང་སྤྱང་སྐྱོབ་བྱེད་མཁན་གྱི་སྲིད་གཞུང་
 མེད། སྟོབས་ལྡན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་རང་ཡུལ་སྤྱང་
 སྐྱོབ་སྟོབས་ལྡན་བཟོ་ཐབས་ཀྱི་འཆར་གཞི་མེད། གཤམ་འོག་མི་སེར་དཀྱུས་
 མའི་ཆོ་སློག་དང་། རྒྱ་དངོས། བདེ་འཇགས་སོགས་ལ་ཁག་ཐེག་དང་འགན་
 ལེན་ཅི་ཡང་མེད་པར། དགོན་སྡེ་ཁག་གི་སྤྱ་ཁང་དང་མཆོད་རྟེན་གང་ཆེ་གང་
 མཐོ་འབྲན་ཅིང་། སྤྱ་སྤྱུལ་ཁག་གི་བང་མཛོད་གང་ཕྱག་གང་རྒྱས་ཀྱི་འདུ་
 འགོད་ཙམ་ལས་མེད་པའི་ཡུལ་ལུང་དག་གི་མི་སེར་གྱི་ལས་དབང་ནི། མི་
 རབས་རེ་རེ་བཞིན་རྒྱ་དང་ཆོ་སློག་གི་འགོ་གོན་པངས་མེད་བཏང་སྟེ་བཙན་
 པོའི་ངོ་སྤྱང་མི་གཉེར་མཐུ་མེད་ཡིན་པ་ང་ཚོས་ཁས་ལེན་ལོས་བྱེད། དེས་ན་
 བྱེད་བབ་དེ་དག་ནི་དཀའ་སྤྱུག་གི་སྤྱུག་ཅུམ་ཁྲོད་གསོན་ལམ་བཙལ་བ་ལོ་རྒྱུས་
 ཀྱི་ནག་ཉེས་སུ་བབྲང་ག་ལ་འོས་ཀྱང་། སྤྱི་གནས་སུ་ངེས་པར་བབྲང་འོས་པར་
 སྟུམ།

བཞི་བ། རྒྱལ་དབང་བསྐྱལ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས་
བྱོན་པའི་མདོ་སྤྲད་ཀྱི་མཁས་པ།

རང་ཅག་གི་སྒྲ་རབས་ལོ་རྒྱུས་འབྲི་སྤངས་ཀྱི་དབང་གིས་ར་ཆོས་ད་
དྲུང་རྒྱལ་དབང་བསྐལ་བཟང་བའི་སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་ཅིང་སྤྲ་
བ་ལ་སྤྱི་ཐོམ་རྒྱག་སྤབས་བདེ་པོ་མེད་ཀྱང་། རྒྱལ་དབང་བསྐལ་བཟང་བ་དང་
སྤྱི་ཐོག་མཉམ་པའི་མདོ་སྨད་ཀྱི་མཁས་བྱུ་བ་སྤྱེས་ཆེན་དག་བང་བསྐྱེགས་ཏེ་
བསྐྱས་ན། སྐབས་དེར་མདོ་སྨད་ཀྱི་སྤྲོངས་སྤྱུ་ཆོས་རིག་གི་གནས་བབ་འདི་
འདྲ་ཞིག་ཡིན་འདུག་ཨང་སྟུམ་པ་འཆར་ཐུབ་ཅིང་། དེའི་ཤུགས་ལས་མཁས་
བྱུ་བ་སྤྱེས་ཆེན་དེ་དག་པལ་ཆེར་ལ་རང་རང་གི་གདན་ས་དཔོན་སྡེ་དང་། དེར་
བསྐྱེན་བཀུར་བྱ་མཁན་ཀྱི་མཆོད་གཞིས་སྤྱིན་བདག་སྟེ་སྡེ་དང་མི་སྡེར་བྲགས་
པ་རྒྱ་གང་ཆེ་རེ་ཡོད་སྤབས། སྤྱི་ཤེས་གནས་བབ་ཀྱི་སྐྱ་སྤྱིའི་སྤང་བ་བམ་བམ་ཞིག་
ཅིང་ཀྱང་སྤྱེར་ངེས་སྟུམ་ནས། གཤམ་དུ་སྐབས་དེའི་ཆོད་མེད་ཀྱི་མཁས་བྱུ་བ་
སྤྱེད་ཆེན་༡༥ བཀོད་ཡོད།

༡།	ཅེ་ནེ་ལྷོ་བཟང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆོན།	༡༧༠༩།
༢།	ཨ་ཀུ་ལྷོ་བཟང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆོན།	༡༧༡༠།༡༧༤༩
༣།	ཆེ་དབྱུས་གྲགས་པ་བཟང་བོ།	༡༧༡༡།༡༧༤༥
༤།	བྲག་ལྱང་ངག་དབང་མཁས་གྲུབ་རྒྱ་མཚོ།	༡༧༡༡།༡༧༧༣
༥།	ཆར་ཆ་མེས་རབ་རྩོ་རྩེ།	༡༧༡༣།༡༧༩༤

596 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

༤། རྩོད་ནམ་མཁའ་སེང་གེ	༡༢༡༣།༡༢༤༠
༥། དགའ་ཁྱི་༥༩ པ་ངག་དབང་ཆོས་གྲགས།	༡༡༢༤༠
༦། སྒོ་མེ་གྲགས་པ་རྒྱ་མཚོ། ཁོང་གི་འབྲུངས་འདས་ལོ་ཆོགས་མ་རྟེན་གྱིང་། སྒྲིའི་༡༢༠༧ ལོར་སྒོ་མེ་མཚོ་དེ་ནས་སྐྱེས་དགོན་པ་བཏབ་པ་ལས་ཁོང་འཆོ་ བཞུགས་གནང་སྐབས་རོབ་ཅམ་རྟོགས་བྱུང་།	
༧། ཐར་བུལ་ཆོས་སྒྲིང་རྒྱ་མཚོ།	༡༢༡༤།
༨༠། སྤང་ལུང་དགེ་འདུན་བསྟན་འཛིན།	༡༢༡༢།༡༢༧༠
༨༡། ལུང་སྒྲུ་རོལ་བའི་རྡོ་རྗེ།	༡༢༡༢།༡༢༤༤
༨༢། གཙོས་ངག་དབང་འཕྲིན་ལས།	༡༢༡༢།༡༢༧༠
༨༣། ཆོ་ཤོས་ངག་དབང་བསྟན་པ།	༡༢༡༤།
༨༤། སྤང་མོད་སྒོ་བཟང་བདེ་ཆེན།	༡༢༡༧།༡༢༧༩
༨༥། ཨ་རིག་སྒོ་བཟང་སྟན་གྲགས།	༡༢༡༧།༡༤༠༠
༨༦། དགོན་མཚོག་དམ་ཆོས་ཡར་འཕེལ།	༡༢༡༧།
༨༧། འངམ་དབྱངས་དགོན་མཚོག་ཉི་མ།	༡༢༡༧།༡༢༤༤
༨༨། མི་ཉི་བ་སྒོ་བཟང་མཁས་མཚོག	༡༢༣༠།༡༢༧༩
༨༩། སེར་ལི་སྒོ་བཟང་མཚོག་གྲུབ།	༡༢༣༡།༡༢༢༢
༩༠། རྩོད་ནམ་མཁའ་སེང་གེ	༡༢༣༡།༡༢༧༩
༩༡། དགའ་ཁྱི་༥༡ པ་ཆོ་རྩོད་ངག་དབང་ཚུལ་ཁྲིམས།	༡༢༣༡།༡༢༧༩
༩༢། དགའ་ཁྱི་༥༡ པ་དཔལ་ལྷན་གྲགས་པ།	༡༢༣༣།
༩༣། གཡི་བ་རབ་བཏན་རྒྱ་མཚོ།	༡༢༣༣།༡༢༧༠
༩༤། བསོད་ནམས་གྲགས་པ།	༡༢༣༤།༡༢༤༧
༩༥། བྱང་ཆེ་སྒོ་བཟང་བསྟན་པ།	༡༢༣༤།༡༢༤༣

༡༥།	ཁྱེ་བཟང་ངག་དབང་ཐུབ་བསྟན་དབང་ཐུག	༡༢༡༥།༡༢༧༥
༡༦།	ཨ་རིག་དགེ་བཤེས་ཁྱུ་མཆོན་འོད་ཟེར།	༡༢༡༥།༡༢༠༩
༡༧།	རྩ་བཅོད་ནམས་དབང་ཁྱུ།	༡༢༡༥།༡༢༧༩
༡༨།	ནི་གུ་དོན་ཡོད་ཚུལ་བྲིམས།	༡༢༡༥།
༡༩།	ཨ་རིག་སློབ་བཟང་སྦྱོན་པ།	༡༢༡༥།
༢༠།	ཀུན་མཁྱེན་འཛིགས་མེད་དབང་བོ།	༡༢༡༥།༡༢༧༧
༢༡།	བྱང་ཆེ་སློབ་བཟང་འཕྲིན་ལས།	༡༢༧༧།
༢༢།	དཔལ་རིས་ཁྱེ་ཏིག་ཞབས་བྱང་།	༡༢༡༧།
༢༣།	སློབ་བཟང་ཐུབ་བསྟན་དགེ་ལེགས་ཁྱུ་མཆོན།	༡༢༡༧།༡༢༧༤
༢༤།	སློན་དང་སློབ་བཟང་སློན་ལས།	༡༢༡༠།༡༢༧༤
༢༥།	ཁ་དྲོན་ནང་བ་སློབ་བཟང་བསྟན་འཛིན།	༡༢༡༠།༡༢༧༥
༢༦།	མགོན་ཀྱི་གྲགས་པ་ཁྱུ་མཆོན།	༡༢༡༠།
༢༧།	སློབ་བཟང་བསྟན་འཛིན།	༡༢༡༡།༡༢༧༠
༢༨།	ཅ་ཡུས་ནམ་མཁའ་ཁྱུ་མཆོན།	༡༢༡༡།༡༢༧༠
༢༩།	མཛོད་དགེ་དགེ་འདུན་བཟང་བོ།	༡༢༡༣།༡༢༠༧
༣༠།	མ་ཁ་ངག་དབང་དོན་གྲུབ།	༡༢༡༤།
༣༡།	ཟེ་ན་ངག་དབང་ཚུལ་བྲིམས་དར་རྒྱས།	༡༢༡༤།༡༢༤༢
༣༢།	གཡེར་གཤོང་དགེ་འདུན་སྒྲ་གྲགས།	༡༢༡༥།༡༢༡༡
༣༣།	ཐུའུ་བཀྲ་སློབ་བཟང་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ།	༡༢༡༥།༡༢༠༣
༣༤།	ཨ་མཆོག་འཇམ་དབྱངས་ཐུན་ཆོགས།	༡༢༡༥།༡༢༡༧
༣༥།	དཔལ་རིས་དཀོན་མཆོག་བདེ་ཆེན།	༡༢༡༥།༡༢༤༠
༣༦།	བསེ་ངག་དབང་འཇམ་དབྱངས་བཀྲ་ཤིས།	༡༢༡༥།༡༢༡༡

598 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

༤༩། ཨ་ཁྱ་ཡོངས་འཛིན་སྒོ་བཟང་དོན་གྲུབ།	༡༧༩༧།
༤༧། རྫོང་དཀར་ལུང་རྟོགས་བསྟན་པའི་ཉི་མ།	༡༩༠༩།
༥༠། བསོད་ནམས་སྒྲུབ་བསྟན་འཛིན་ནམ་རྒྱལ།།	༡༩༢༧།
༥༡། སྐ་ཕུག་སྒོ་བཟང་དོན་གྲུབ།	༡༧༤༠།༡༩༣༧།
༥༣། གཙང་པཎ་རི་དྭ།	༡༧༤༠།
༥༩། ཤར་སྐལ་ལྷན་དགེ་འདུན་འཕྲིན་ལས་རབ་རྒྱས།	༡༧༤༠།༡༧༧༤།
༥༤། ཨ་རོལ་གྲགས་པ་རྒྱ་མཚོ།	༡༩༠༤།
༥༥། ཨ་ཁྱ་ཡོངས་འཛིན་དབྱངས་ཅན་དགའ་སྒོ།	༡༧༤༣།
༥༦། བྱ་དགེ་སྒོ་བཟང་བཀྲ་ཤིས།	༡༧༤༣།༡༧༩༤།
༥༧། རྒྱལ་སྐལ་སྐལ་བཟང་ཐུབ་བསྟན།	༡༧༤༩།
༥༨། མཚམས་པ་སྒོ་བཟང་དཀོན་མཆོག་	༡༧༤༤།
༥༧། དཀར་བུ་སྐལ་བཟང་ཆོས་གྲགས།	༡༧༤༤།
༦༠། སྒོ་ཆང་བྲག་སྒོ་བཟང་བསྟན་པའི་ཉི་མ།	༡༧༤༤།
༦༡། སྟན་ལུང་སྒོ་བཟང་རྒྱལ་མཚན།	༡༧༤༥།
༦༣། ཆོ་འདུ་སྒོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ།	༡༧༤༥།༡༧༩༧།
༦༩། རིགས་གྲ་རིགས་པའི་རལ་གྲི།	
༦༤། གཤེར་རྟོག་རག་དབང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན། འདི་བ་སྒྲིའི་༡༧༤༦	
ལོར་སྐྱེ་འབྱུང་ཁྱིམ་བཞུགས། འབྲུངས་འདས་ལོ་ཆོགས་གསལ་བའི་ཡིག་ཆ་	
མ་རྟེན།	
༦༥། རྒྱལ་ས་རག་དབང་སྟན་གྲགས།	༡༧༤༦།༡༩༣༤།
༦༦། ཏུས་འཁོར་རག་དབང་ཐུན་ཆོགས།	༡༧༤༧།
༦༧། རྟོར་གཙང་འཛིགས་མེད་རིགས་པའི་སེ་རྟེ།	༡༧༤༧།༡༩༣༥།

༤༩།	སྒྲེ་བ་འཛིགས་མེད་ལུང་རིགས་རྒྱ་མཚོ།	༡༢༤༩།༡༢༢༩
༤༩།	དག་དབང་སྒོ་བཟང་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ།	༡༢༥༠།༡༢༩༥
༥༠།	མགོ་རྟ་འཛིགས་མེད་མཁས་མཚོག	༡༢༥༡།
༥༡།	ཐུར་མ་འཇམ་དབྱངས་དོན་གྲུབ།	༡༢༥༢།༡༣༩༩
༥༢།	སྒྲོང་སྒྲོར་དག་དབང་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ།	༡༢༥༣།༡༢༩༩
༥༣།	མི་ཉག་ཚུལ་ཁྲིམས་བསྟན་པའི་ཉི་མ།	༡༣༩༩།
༥༤།	དགའ་ཁྲི་༤༤ པ་དག་དབང་སྟན་གྲགས།	༡༢༥༤།༡༣༩༥
༥༥།	དགའ་ཁྲི་༥༥ པ་རྒྱལ་མཚན་སེལ།	༡༢༥༥།༡༣༩༥
༥༦།	ཐུང་ལུང་གྲུབ་ཆེན།	༡༢༥༦།

དཔེ་མཚོན་དུ་བཀོད་པའི་མདོ་སྨད་ཀྱི་མཁས་པ་འདི་དག་རྒྱལ་
 མཚོག་བསྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་དང་དུས་མཉམ་པ་ཡིན་ལ། འདི་དག་པལ་ཆེར་
 ཐོག་མར་དབུས་སུ་ཕེབས་ཏེ་གདན་ས་ཆེན་པོ་ཁག་དུ་སྒྲོབ་གཉེར་མཐར་ཕྱིན་
 ཏེ། ཕྱིར་མདོ་སྨད་ཀྱི་སྒྲོང་སུ་ཕེབས་ནས་བསྟན་འགྲུལ་འགྲོའི་དོན་ཆེན་མཛད་པ་
 དང་། ལྷག་པར་དགོན་སྡེ་ཆེ་ཕན་གྱི་བདག་པོར་གྱུར་ཏེ་ཡུལ་ལུང་ངེས་ཅན་
 རེར་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་ཁ་ལོ་བསྐྱར་མཁན་གྱི་སླ་དཔོན་སྒྲགས་མ་ལྟ་བུར་གྱུར་པ་
 ཡིན་པས། མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་བབ་གལ་ཆེན་བརྒྱུད་ཡོད་པ་ཡིན།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་རྒྱལ་དབང་ བརྒྱད་པ་ནས་བཅུ་གཉིས་པའི་ སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྨད།

དང་པོ། སྤྱི་ལོ་གནས་བབ།

ལེ་ཆོན་གཞན་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་སོ་བྲང་
བས་རྒྱལ་བ་ཙོང་ཁ་བའི་ཆོས་རྒྱུད་ལ་བརྟེན་ནས་ཡུལ་ཁམས་ལ་མངའ་དབང་
སྤྱར་གྱིན་ཡོད་སྐབས་གཞུང་འདི་ནི་ད་བརྒྱུད་པའི་ས་བོན་གྱི་འབྲུང་ཁུངས་
མདོ་སྨད་ལ་ཐུག་ཡོད་ལ། གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་སོ་བྲང་འཛུགས་མཁན་གྱི་
སྟོབས་ཤུགས་ཆེ་ཤོས་ཀྱང་མདོ་སྨད་བོད་སོག་མཉམ་རྒྱུ་གིས་བརྟོན་པར་མ་
ཟད། དུས་ནས་དུས་སུ་གཞུང་ལ་དཀའ་ངལ་གོད་ཆག་བྱུང་སྐབས་མདོ་སྨད་
ཀྱི་སླ་དཔོན་དག་གིས་བྱས་རྗེས་དེ་ལྟར་བཞག་པའི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་

ནམས། ལོ་རྒྱུས་སྤྱོད་པ་ཚོས་བཤད་དགོས་པར་སྤང་ཡང་། བཅན་བྱུང་ནང་
གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་ལོ་བྱང་བ་བརྩམས་ནས་ལོ་རྒྱུས་བརྒྱུག་ཏུ་འཁོར་
བའི་མཛད་སྒོ་དང་འབྲེལ་མཁས་པར་བཏགས་པ་མང་བོ་ཞིག་གིས་འདིའི་
སྐོར་གྱི་ཆེད་ཚུལ་བཏོན་འདུག་ཀྱང་། མདོ་སྨྲ་དེ་མཁང་ས་ཀྱིས་བཞག་པའི་
བྱས་རྒྱུས་སྤྲུག་ཅིག་ཀྱང་བཟང་མི་འདུག་པ་དེ་བྱང་བོ་དང་བདེན་པར་བཅི་
ཐུབ་པ་མིན།

ང་ཚོས་ཐུལ་དབང་བསྐལ་བཟང་བའི་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་ཏུ་
བྱས་ན། ལེའུ་གོང་མར་གསལ་བ་ལྟར་སྐབས་དེའི་བོད་གཞུང་གིས་ཐུལ་
དབང་བསྐལ་བཟང་བ་དབུས་སུ་གདན་འདྲེན་བྱུང་ཐུག་ཐུབ་པར་ལུས་ནས་ཡོད་
པ་མ་བཟོད་ནས། མདོ་སྨྲ་བོད་སོག་མི་དམངས་ཀྱིས་དགའ་ངལ་བྱུང་
བསད་ཀྱིས་དབུས་སུ་གདན་འདྲེན་བྱས་ཀྱང་། གསེར་བྱི་མངའ་གསོལ་གྱི་
མཛད་སྒོའི་སྐབས་ཁོང་ནམས་ལ་མཐོང་ཆུང་བྱས་པའི་སྒྲིང་ནད་རྒྱ་བོག་ལ་
བསྐྱོར་ནས། མན་རྩའི་གོང་མ་ཡུང་གི་བྱི་ལོ་དང་བོ་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༧༩༩ ལོར་
མདོ་སྨྲ་མཚོ་སྟོན་གྱི་དཔོན་རིགས་ཆེང་མང་སྟོ་བཟང་བསྟན་འཛིན་གྱིས་
མགོ་བཟོད་པའི་མདོ་སྨྲ་བོད་སོག་མི་དམངས་ཀྱིས་མན་ཆེང་སྟོན་གཞུང་ལ་
ངོ་ཚྭ་གཡུལ་འཁྱུག་བསྐྱངས་པས། ཐུ་དམག་ཏུ་ཅང་འབོར་ཆེན་བཏང་ནས་
མདོ་སྨྲ་བྱང་རྒྱུད་དགོན་སྟེ་གཏོར་བསྐྱེད་དང་། མི་སེར་གསོད་གཏུབ། ཐུ་
དངོས་འཁྱོག་བཅོམ་ཡང་བ་བྱས་ཏེ་བོད་སོག་གི་དམག་དཔུང་ཕམ་ཉེས་སུ་
བཏང་མཐར། ཡུང་གི་བྱི་ལོ་གསུམ་པ་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༧༩༦ ལོར་མདོ་སྨྲ་ཟླ་ལིང་
དུ་གོང་མའི་སྐུ་ཚབ་ཨན་བན་བཏང་བ་ནས། རིམ་གྱིས་མདོ་སྨྲ་བྱང་རྒྱུད་
ཀྱི་ཁོ་ཆང་དང་དམར་གཅང་། བཀའ་མ་ལོག་སོགས་སུ་རྒྱ་མི་གནས་སྟེ་བྱེད་
མགོ་བཅུམས། ཡུང་གི་བྱི་ལོ་ལྔ་བ་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༧༩༧ ལོར་བོད་གཞུང་གི་བཀའ་

602 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སྒོན་ང་སོད་པ་དང་། ལུམ་པ་བ། སྐྱར་ར་བ་གསུམ་གྱིས་བཀའ་སྒོན་དེའི་ཆིང་
 སྐྱ་དུར་དམར་གསོད་བཏང་ནས་ཟིང་འབྲུག་ལངས་པས། སོ་ལྷ་བ་བསོད་
 བཅས་སྒོ་བས་རྒྱལ་གྱིས་ང་ལུམ་སྐྱར་གསུམ་ལ་ཁ་གཏད་བྱས་པས་དབུས་
 གཙང་ལ་ནང་འབྲུག་ལངས་ཤིང་། རྒྱལ་བ་པཎ་ཆེན་ཅན་གཉིས་གཙོས་
 དགའ་ལྷན་གྱི་བ་སོགས་གདན་སའི་མཁན་འབྲུས་མཉམ་རུབ་གྱིས་བར་
 ཆིངས་འདུམ་སྒྲིག་བགྱིས་ཀྱང་། སོ་ལྷ་བསོད་སྒོ་བས་གྱིས་མན་རྩའི་གཞུང་
 ལ་དཔུང་རོགས་བཅོལ་ཏེ་རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་གཟུ་ཆིངས་ཁས་ལེན་མ་བྱས་
 པར་མ་ཟད། རྒྱལ་དབང་མཆོག་དང་དབུས་ཕྱོགས་ནས་དྲང་བདེན་གནང་
 མེད་ཚུལ་བསྟན་དེ་སོ་དྲུལ་འཛིན་མཐའ་བཞི་གཙང་དམག་གིས་བསྐྱོར་ཏེ་རྒྱལ་
 བའི་སྐྱ་ཕུ་ལའང་ཉེན་ཁ་ཆེན་པོ་བཟོས། དེའི་མཇུག་འབྲས་ལ་མན་རྩའི་གཞུང་
 གིས་གོ་སྐབས་དམ་འཛིན་གྱིས་དམག་དཔུང་དང་དཔོན་རིགས་བཏང་སྟེ། སྤྱི་
 ལོ་༡༧༣༧ ལོར་ལྷ་སར་སྟོད་པའི་མན་རྩའི་གོང་མའི་སྐྱ་ཆབ་ཨམ་བན་བཅུགས་
 འདུག་པ་སྟེ། བདོ་དོན་མདོ་སྐྱད་ཟིང་ལིང་དུ་བཅུགས་པའི་ཨན་རྩན་དང་
 ལྷ་སའི་ཨམ་བན་གཉིས་ལོ་ལྷ་རྩེས་ལ་བཅུགས་པ་ཡིན་ལོ།

གནས་ཚུལ་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་དེ་སྐབས་ནས་བོད་འདི་ཅད་དེ་རྒྱ་
 འོག་ཡིན་པའི་སྐབ་བྱེད་སྲས་ཀྱང་གཏོང་མི་ཐུབ་ཀྱང་། སྐབས་དེ་ཤིང་ནས་
 བདོ་སྐྱད་ཅན་མ་ཟད། བོད་དབུས་གཞུང་གི་སྤྱི་དོན་གྱི་ལས་ཀ་ཆེ་གས་དང་།
 རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་དོན་འཛིན་ཁྲི་གསལ་སོགས་གང་ཅིར་བོད་རང་གིས་ཐག་
 གཙོད་གཙང་མ་ཞིག་བྱེད་མི་ཐུབ་པར། ཨན་རྩན་སོགས་མན་རྩའི་གྲིབ་
 གཟུགས་ཤིག་ལུས་དང་གྲིབ་མ་བཞིན་འགྲོགས་འདུག་པ་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་
 ལོ་རྒྱུས་དང་སླ་མ་ཁག་གི་ཅན་ཐར་སོགས་ལ་བལྟས་ན་གསལ་བོ་ཡིན།

ང་ཆོས་དེ་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་གསལ་བོར་རྟོགས་ཆེད་རྒྱལ་དབང་

བསྐལ་བཟང་བའི་མཛའ་བཤེས་གཅིག་པུར་གྱུར་པ་མདོ་སྨད་ཀྱི་སྒྲ་ཆེན་ལྷང་
སྐྱུ་ཡབ་སྐུས་ཀྱི་མཛའ་རབས་དང་བསྐྱར་ནས་བལྟས་ཆོ། རྟེན་གྲུབ་སངས་རྒྱུས་
རྒྱ་མཚོས།

འདི་ཉིན་མཚོ་ཁ་ནས་དཔོན་སྤྱིས་བཏང་བའི་རྟ་ལམ་མི་དཔོན་པ་
འབྱོར་བ་དུར་ཐའི་ངི་དང་ཨེར་ཏེ་ན་ཏོང་ངི་སོགས་རྒྱར་ཐེབས་
དགོས་པ་གོང་མའི་བཀའ་ནན་ཆེ་ཞིང་། ལྷང་སྐྱུ་སྐྱུ་སྤྱིས་ཀྱང་མ་
ཐེབས་ན་གཞུང་བསྟན་ལར་རྒྱར་ལེགས་པོ་མི་ཡོང་ཚུལ་བྱུང་བས།
ཞེས་གསལ་བ་ལྟར།

པོད་གཞུང་བསྟན་ལ་རྒྱའི་ཆེད་ལྷང་སྐྱུ་སྐྱུ་སྤྱིར་གཞིས་པ་ངག་དབང་
ཚེས་ལྷན་དང་། ལུ་བཀའ་སྐྱུ་སྤྱིར་གཞིས་པ་ངག་དབང་ཚེས་ཀྱི་རྒྱ་མཚོ་རྣམ་
གཞིས་གོང་མས་གདན་འདྲེན་བྱས་ཏེ་པེ་ཅིན་དུ་ཐེབས་ནས་དབུ་སྒྲ་གནང་
ཞིང་། ཁོང་རྣམ་གཞིས་རྒྱ་ཡུལ་དུ་ཐེབས་ལུགས་ཀྱང་པོད་གཞུང་གིས་མན་
རྩའི་གོང་མའི་བཀའ་ལྱང་སྒྲོག་མ་ཐུབ་ནས་མངགས་གཏོང་གནང་བ་ཞིག་
ལས། ཁོང་རྣམ་པ་རྒྱ་ལ་ལུགས་སྤང་གཤེན་དགས་ནས། མངོ་མུ་ཁང་ནང་
འཆངས་པ་ལྟ་བུ་ནི་མིན་ཞིང་། མན་རྩའི་གོང་མས་དངོས་གནས་ཚེས་ཉམས་
ལེན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པའམ་སྤྱི་དོན་ལ་དམིགས་པ་གང་ཡིན་མི་ཤེས་ཀྱང་། ཁོ་
རང་ལ་དགོས་པའི་པོད་ཀྱི་སྒྲ་མ་ཞིག་གི་ཐོག་ལ་མཇུ་གྱུ་བཙུགས་ཟིན་ནས་
སྤྱི་ལྷང་སྐྱུ་སྐྱུ་སྤྱིར་གསུམ་པ་རོལ་བའི་རྩི་རྟ་ལ་མཚོན་ནའང་། ཚུ་ཡོས་
དུས་འཁྲུག་སྐབས་དགོན་པ་རྒྱ་དམག་གིས་བསྐྱོད་གསུམ་གཏོར་བྱས་པས། དགོན་
པའི་སྒྲ་ཆེན་འགའ་ཞིག་དང་མཉམ་དུ་གྲོག་རོང་དང་ནགས་གསེང་དུ་ག་བ་

604 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ནས་སང་འཆི་གནང་ས་འཆིའི་སྐབས་གོང་མས་འབོད་པ་མངགས་ཏེ་རང་ལོ་
 བཅུ་གསུམ་ལོན་ཅིང་གྲི་བའི་དུས་སུ་རྒྱ་གཞིང་ལ་ཁྲིད་ཅིང་། སྐྱེ་ཆེ་ཤིལ་
 བོ་རྒྱ་ཡུལ་ནས་རྫོགས་པ་ཡིན་ཀྱང་། དུས་ནས་དུས་སུ་སྐྱེ་སྐྱོག་ལ་ལྟོས་པ་མེད་
 པར་བོད་བསྟན་སྲིད་ལ་སྦྱོར་པའི་ཕྱག་ལས་རྒྱབས་པོ་ཆེ་ཞེ་ཅིག་ལས། བོད་
 བསྟན་སྲིད་ཀྱི་མཆོན་ཤས་སུ་འགྲོ་བ་ཞིག་གནང་མེད་པ་ལོ་རྒྱུས་དང་ནམ་ཐར་
 དག་ལ་བཞུགས་ན་གསལ་བོ་ཡིན་པ་དཔེར་ན། སོ་ལྷ་ཐེ་ངེས་རྒྱལ་དབང་བསྐལ་
 བཟང་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་ལ་ལོག་མཐོང་བྱད་གསོད་དང་སུན་གཙོར་བྱས་ནས།
 རྒྱལ་ས་ལྷ་སར་བཞུགས་བཟོ་མ་བདེ་བས་ལོ་རྒྱུ་མའི་རིང་ཁམས་མགར་
 ཐར་སོགས་སུ་འབྱམས་དགོས་བྱུང་སྐབས། ལྷང་སྐྱེ་རིལ་རྩོར་དབུས་ཐེབས་
 དང་བོའི་སྐབས་དབུས་སུ་གདན་ཞུས་ཀྱི་གསེར་ཁྲིར་བསྐྱར་འགོད་བྱས་པ་
 དང་། སོ་ལྷ་འི་བུ་དྲུ་ལེ་པུ་ཐུར་འཁྱུར་མེད་ནམ་རྒྱལ་གྱིས་རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་
 ཆེ་དང་། ཐུར་ལྷོག་བྱམས་པ་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་ལ་བརྟན་བཅོར་དང་། ལྷ་སྡོད་
 མན་རྩའི་དཔོན་རིགས་འགའ་ཞིག་ལ་རྩོམ་བྱས་འབྲས་སུ། གོང་མས་དཔུང་
 དམག་བཏང་ནས་བོད་ཡུལ་མནན་ཏེ་ལྷ་སར་རྒྱ་མཁར་ཆེན་པོ་ཞིག་བཅིགས་
 བས། བོད་འབངས་ཀྱི་མགོ་ཤེས་པའི་ཙོང་དུ་ཞིག་དང་། དམག་དཔོན་ཐེས་
 དུ་དམག་མི་ཁྲི་ཕྱག་དང་བཅས་པ་བཞག དཔུ་ཁལ་སྐྱུད་པ་དང་ཁྲིམས་
 གཙོད་པའི་དཔོན་པོ་ཏོན་བཀྱན། གྲི་ཕུ། གྲི་ཞན་སོགས་བསྐོས་ནས་བོད་ཀྱི་
 བྱ་བ་ཆེ་ཆུང་གང་ཡོད་རྒྱ་དཔོན་ཁོ་ནས་ཤེས་པ་ཞིག་བྱེད་རྒྱུའི་བཀའ་གཏམ་
 བསྐྱགས་སྐབས། ལྷང་སྐྱེ་རིན་པོ་ཆེས་ཤུས་ལོ་ས་ལ་བཅུགས་ཏེ། བོད་གངས་
 ཅན་ཀྱི་སྡེངས་བསྟན་པའི་འབྱུང་ཁུངས་ཡིན་པ་དང་། གོང་མ་ཁྲིད་ཀྱི་རྒྱད་
 པ་བསྟན་པ་དད་གྱས་ཆེ་ཆུལ། རྒྱ་དམག་གིས་བོད་ལ་དབང་བསྐྱར་ན་བསྟན་
 པ་ཉམས་དམས་སུ་འགྲོ་རྒྱ་ཉག་ཅིག་ཡིན་པ་སོགས་ཞུ་བསྐུལ་མཐའ་ནན་

གནང་བས་བཀག་འཁོག་བྱེད་ཐུབ་པ་སོགས་ལ་གཞིགས་ན།² རང་ཅག་གི་
ལོ་རྒྱུས་སྤྱོད་ཆོས་བསྟུགས་བརྗོད་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་འགོ་མགོན་འཕགས་པའི་
མཛད་རྗེས་ཀྱང་འདི་འདྲ་ལས་ལྷག་པ་ཅི་ཡོད་ང་ཚོས་ཤེས་གསལ་མ་ཡིན་ནམ།

ཕྱིས་ཐུལ་དབང་བསྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་དགོངས་པ་རྒྱུགས་ནས་གོང་
མའི་བཀའ་མངགས་ལྟར་ལྷང་སྐྱེ་རོལ་བའི་རྩི་རྒྱུས་ཐེབས་གཞིས་པའི་
སྐབས། མན་ཆེན་གོང་མས་ལྷང་སྐྱེ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་གོང་མའི་ཆེ་མཐོང་བསྟུང་
ཕྱིར་བོད་ཀྱི་སྤྱོད་ཆོས་ལའང་གྲས་ཕྱག་འཆལ་མི་ཆོག་པ་དང་། ཐུལ་བའི་ཡང་
སྲིད་ལྷང་སྐྱེ་རིན་པོ་ཆེ་གཅིག་པུས་ངོས་འཛིན་བྱེད་རྒྱ་བཅས་ཁྲིམས་བཅད་
གཞིས་བཞག་ཀྱང་། ལྷང་སྐྱེ་རིན་པོ་དབྱུགས་ཐེབས་ནས་བོད་གཞུང་གིས་
ཐེབས་བསུའི་གསོལ་སྟོན་བཞུགས་གཤམ་སྐབས། ཨམ་བན་གཞིས་གཤམ་མགོ་
ལ་བཞག་ཅིང་། ཐུལ་ཆབ་དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེ་ཨམ་བན་གཞིས་ཀྱི་འཕྲོ་ལ་བྲི་རྒྱུང་
དམའ་མོ་ཞིག་ཏུ་བཞུགས་སོལ་ཡོད་པ་ལ། ལྷང་སྐྱེ་རིན་པོ་ཆེས་ཐུལ་ཆབ་ལ་
རྒྱ་བོད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ཚོས་མཐོང་བཟོས་མི་ཆེ་བ་མ་བཟོད་ནས། ཐུལ་
དབང་མཚོག་གི་སྐྱེ་དོན་ལ་ཅི་བྱུང་ན་ཡང་སྐྱོན་མི་འདུག་དགོངས་ནས་ཐོག་
མར་ཐུལ་ཆབ་དང་མཇལ་སྐབས། ལམ་སང་ཆེབས་བཞོལ་དེ་ཕྱག་སྟུལ་བས།
ཐུལ་ཆབ་ཀྱིས་ཀྱང་སྐབས་འཕར་ལ་རྩྱུར་ཕྱག་སྟུལ་བས་མཉམ་ཕྱག་
དང་མཇལ་དར་ཅེ་སྟོད་བྱུང་། དེ་ནས་བཟུང་ཐུལ་ཆབ་ཀྱི་དབྱུང་འཕར་མཐོ་
རུ་ཕྱིན་པ་ཡིན། འདི་ལ་ཐུའུ་བཀྱན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མས་སྟོམ་ཆོག་གནང་བ་ནི།
“མཛད་པའི་ཆ་སྤྱོད་འདི་ཅམ་ཡང་གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་སོ་བྲང་བའི་བསྟན་
སྲིད་ཀྱི་གསོས་སྟོན་དམ་པར་གྱུར་དོ།”³ ཞེས་གསུངས་པ་ཤིན་ཏུ་མད་པའི་
གཏམ་ཡིན། འོན་ཀྱང་ལྷང་སྐྱེ་རིན་པོ་ཆེ་ཁོང་སྒྲེར་ངོས་ནས་གོང་མའི་བཀའ་
དང་བོ་དང་འགལ་ཞིང་། ཐུལ་བའི་ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་ཞུ་རྒྱུ་གཙང་དུ་

606 བདེ་སྤྱད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ལོ་

ཐེབས་ནས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་སྤུལ་ཅིང་། ཕྱིས་ཡང་སྤྱི་དོགས་གནས་གསུམ་བྱུང་བ་ལ་སྐྱེ་ཉེན་ལག་དང་སྤྱི་སྤུལ་འགའ་ཞིག་གིས་ཕྱོགས་འཐེན་བྱས་ཏེ་གཞི་གཅིག་དུ་འབབ་མ་ཐུབ་པའི་རྒྱུ་དང་སྐབས་ཀྱང་། འོས་སྤུལ་དེ་གསུམ་ལས་གང་ལེགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་དང་གིས་ཐུགས་བརྟག་གནང་བ་རང་གཞི་ལ་འཛོག་རྒྱུ་ལ་ཁྱུ་མཁན་ཡང་ལྷང་རྒྱུ་རིན་པོ་ཆེ་ཉིད་ཡིན་པས། དེ་ལྟགས་ལམ་སྤྱོད་སྤུལ་བ་ཡིན་ཡང་། ཁོང་སྒྲེར་ངོས་ནས་གོང་མའི་བཀའ་བཅད་གཉིས་པ་དང་ཡང་འགལ་བས། ཕྱིར་ཐེ་ཅིན་དུ་ཐེབས་ནས་གོང་མས་བཀའ་ཆད་ཕོག་སྟེ། ཕྱིར་ཁྱོད་ཀྱི་ཉེས་པ་འདི་སྟོན་ཆད་ཡིན་ཀྱང་། ངས་ཁྱོད་ཀྱི་ཙུ་ནས་མདོ་སྤྱད་ཀྱི་ཆོས་མང་བོ་ཞུས་པས་སྤྱི་མཐུན་པ་ཡིན་སྟབས་སྟོན་ཕོག་དུ་མི་གཏོང་བར། གནམ་བདེ་སྤྱོད་མེ་ཆེའི་མདུན། མི་ཆོགས་བརྒྱ་འགྲུལ་སྤོང་འགྲུལ་གྱི་མཐོང་སར། དུག་ཐལ་མོ་སྤྱར་ཅིང་། དུས་མོས་ལ་བརྟུགས་ནས་ཉིན་གསུམ་ལ་སྤོང་བརྟུག་འདུག འདིའི་སྒྲོར་དཔྱད་གེ་བསམ་གཏན་གྱི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དགའ་མེ་ལོང་མཆོ་སྤོང་དཔར་མའི་ཕོག་ངོས་༡༩༩ དུ་གསལ་ཞིང་། བདེ་སྤྱད་ཆོས་འབྱུང་ལྡེ་ལི་དཔར་མ་སྤོང་ཆུ་ཕོག་ངོས་༡༩༩ དུ་འདྲེན་གསལ་བ་ཡིན་ནོ།

ཡང་གོང་མས་བོད་ཡུལ་ཙམ་མ་ཟད་སོག་ཡུལ་དང་བཅས་པ་དགེ་ལྟགས་པར་བརྒྱར་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་བཤད་པ་ལ། ལྷང་རྒྱུ་རིན་པོ་ཆེས་ཐབས་མཁས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་ཆོས་རྒྱུད་རེ་རེར་དང་གི་ལྟ་སྟོན་སྤྱོད་གསུམ་གྱི་ནམ་གཞག་ཡོད་པ་དང་། བཞེད་སྟོལ་འགའ་རེ་ལས་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པས། ཐམས་ཅད་གཅིག་བཅོས་ན་འགབ་མིན་རྒྱུ་མཚན་དང་སྤྱད་ཀས་ནས་ཞུས་པས། སྤར་ལུས་རང་འཇགས་སུ་གནས་ཐུབ་པ་བྱུང་བའང་རྗེ་འདི་བའི་བཀའ་དྲིན་ཡིན་ལ། རྒྱུ་མཚན་དེའི་ཕྱིར་མཁས་དབང་ཆེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་བའི་སྟོན་པ་གསུ་

དོན་དུ། དོན་ཐུན་སོ་ལྟེ་བརྒྱུད་ཀྱི་བ་རྒྱུ་ཆེ་བའི་ཐུན་གྱི་ནང་གསེས་བསམ་
 པ་རྒྱུ་ཆེ་བའི་དཔེར་བཞིན་དུ། ཞོང་མ་ཆན་ལུང་ལ་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་ཡོངས་
 རྒྱུགས་དགེ་ལུགས་པར་བསྐྱར་རྒྱུའི་བསམ་སྒོ་ཡོད་པ་ལ། ལྷང་རྒྱ་རིན་པོ་ཆེས་
 རང་འཇགས་སུ་གནས་ཐབས་གནང་བའི་ལོ་རྒྱུས་དང་སྐྱར་བ་ཡིན་ལ། འདི་
 བསམ་པ་རྒྱུ་ཆེ་བ་ལ་འགོ་ཚུལ་ཡང་། རྒྱ་ནག་གོང་མས་རྒྱལ་སྐྱོར་ལྟ་བུ་པར་
 ཟད། དེང་སང་གཅིག་འོག་ལ་གཅིག་འཇུག་ཐབས་ལ་ག་ཐང་དུ་འབད་པའི་
 གནས་ཚུལ་ལུ་ཅག་གི་མིག་མདུན་ན་གསལ་སྟབས། ལྷང་རྒྱ་ཁོང་ཉིད་དགེ་
 ལུགས་པ་བཀུས་ན་མི་དག་པའི་ཆོད་ལྟ་བུ་ཡིན་མོད། ཆོས་རྒྱུད་ཡོད་ཆོད་དགེ་
 ལུགས་པར་བསྐྱར་རྒྱུར་འདོད་མོས་མ་གནང་བས་སོ།།

དེས་ན་ལྷང་རྒྱ་རོལ་བའི་རྩོམ་མི་ཆེ་རྒྱལ་ནས་བསྐྱལ་བ་དང་སོ་
 ལྟ་བུ་སོད་ན་མས་སྟོབས་རྒྱལ་གྱིས་མི་ཆེ་ལྟ་སའི་སོ་བྲང་སོ་དྲུ་ལའི་ནང་ནས་
 བསྐྱལ་བ་གཉིས་ལས། གང་གིས་བོད་བརྟན་སྲིད་ལ་རྒྱུའི་ཆེད་པན་བཏགས་
 ཡོད་མེད་ལ་བཏགས་ནས་ཆོད་གཞལ་ན་ལེགས་པར་སྤང་། ཐུའུ་བཀྱན་ཆོས་
 ཀྱི་ཉི་མ་ཡང་གོང་མའི་བཀའ་སློག་པའི་རྣམ་པ་མ་བྱུང་ནས་རྒྱུའི་སོ་བྲང་དུ་
 ཐེབས་དགོས་བྱུང་ཡང་། ལྷང་རྒྱ་རིན་པོ་ཆེ་དབུས་ཐེབས་གཉིས་པའི་སྐབས་
 རྒྱལ་མཐུག་ཞུ་སྟོང་གཙོ་བོ་ནི། རྒྱ་སྤེང་གོང་མ་མན་རྒྱ་གོང་མའི་དབུ་ཐ་
 གནང་བའི་སྟབས་བྱས་ནས། རྒྱལ་དུ་ཡོང་དགོས་སྒྲོར་སྤེང་སྟོང་བྱུང་ན་
 དེ་བསྐྱོག་ཐབས་ལ་འབད་རྒྱ་གཅིག་ཉིད་ཡིན་ལ། ཕྱིས་པེ་ཅིན་དུ་མི་ཐེབས་
 མཐུ་མེད་བྱུང་ནས་ཀྱང་། ལྷང་རྒྱ་རིན་པོ་ཆེས་མགོ་འདྲེན་རེ་གནང་ནས་
 བཞོལ་ཐབས་ཨེ་འགྲིག་དགོངས་ཏེ་ཐོག་མར་གསང་སྟབས་ཀྱིས་ལྷང་རྒྱ་རིན་
 པོ་ཆེར་མཇུག་བཅར་དང་འབྲེལ། ལྷང་རྒྱ་ཐེབས་མི་དགོས་པའི་རྒྱལ་མཐུག་
 ཞུས་སྒྲོར་གྱི་ཡུས་བགྲངས་འཇུག་པ་དང་།

608 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

བོད་ཡུལ་རྗེ་རྒྱལ་ཁབ་ཁོང་ཞིང་ཉམས་དགའ་བར། །

རང་འདོད་བག་ཡངས་རྒྱ་བའི་ཉེུ་རྒྱལ་བདག །

ལས་ཀྱི་ལྷགས་ཀྱས་བྲངས་ཏེ་རྒྱ་ཐང་གི །

གཞན་དབང་བྱེ་ཆོན་ནང་དུ་འགྲེ་བར་གྱུར། ། ཅེས་གསུངས་
འདུག་པ་ལ་གཟིགས་ན་རྒྱ་ཁོག་ལ་ཐེབས་རྒྱའི་ཐུགས་བཞེད་ཡོད་མེད་གསལ་
བོར་ཤེས་ཤིང་། ལྷང་རྒྱ་རོལ་རྗེས་ཀྱིས་ཀྱང་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར། “ད་རེས་
ཀྱི་མི་ཆེ་འདི་གོང་མའི་སྲིད་སྲོད་དང་འབྲེལ་བའི་བྱ་བཞག་སྣ་ཆོགས་འདིས་
གཏིང་ནས་ཡིད་སྲུན་ཡོད་པ་ལ།”⁴ ཞེས་གསུངས་འདུག་པ་དང་། ཐུའུ་བཀྱན་
རིན་པོ་ཆེར་སྐྱུན་གཞི་ཞིག་ཐོག་པ་དང་བསྐྱུན་ནས་གོང་མའི་ཕོ་བྲང་དུ་སྤྱོད་
མི་དགོས་པར་ས་ཡུལ་མདོ་སྐྱོད་དུ་ཐེབས་ཐུབ་པ་བྱུང་བ་ལ་ལྷང་རྒྱ་རིན་པོ་
ཆེ་སྐྱུན་པ་གོར་བ། ལྷང་རྒྱ་རིན་པོ་ཆེས་དབུ་སྐྱེན་སྣ་ཚད་གོངས་ཁྱུ་དགོས་
དགོངས་ནས་འབད་བཅོན་བྱས་ཀྱང་། ལོ་ངོ་བཞི་ལྷག་ལ་ལྟོད་ཁྱའི་གོ་སྐྱབས་
མ་རག་པ་སོགས་ལ་བལྟས་ན་ཤེས་རྒྱུ་མང་བོ་ཡོད་ལ། ལྷང་རྒྱ་ཐུའུ་བཀྱན་ནམ་
གཞིས་རྒྱ་ནས་བཞུགས་པས་མ་འགྲིག་པ་དང་། རྒྱ་ཐོབ་བྱུང་བས་མ་འགྲིག་
པར་བསྐྱེད་མཁན་བྱུང་ན། དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པ་ནས་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་ཆེན་
པལ་ཆེར་གྱིས་རྒྱ་སོག་གི་རྒྱལ་བོ་དག་ལས་ཐོབ་དང་ཐམ་ག་ཅི་སྤངས་དང་།
ལས་གནས་དེ་དག་ལ་འདུག་སྡོམ་ཅི་འདྲ་ཡིན་པ། དེས་བོད་བསྐྱེད་སྲིད་
ལ་ཐན་གཞོན་ཅི་བྱས་སོགས་ཤིན་དུ་ནས་གསལ་ཞིང་རྒྱས་པ་འཆད་ཆོག་ཆོག་
དུ་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།

ལྷག་པར་དུ་གལ་སྲིད་ལྷང་རྒྱ་རོལ་བའི་རྗེ་ཆེ་འདི་བ་པེ་ཅིན་མན་རྩའི་
གོང་མའི་ཕོ་བྲང་དུ་མེད་པ་ཡིན་ན། ཕོ་ལྷ་བས་མན་རྩའི་དཔོན་རན་འགའ་
རེ་རྒྱབ་དུ་བྱེར་ཏེ། རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་སྐྱེ་ཆེ་མཐའ་འཁྱོལ་རྒྱ་ཤིན་དུ་དགའ་

བའི་གནས་ཡིན་ཀྱང་། གཅིག་ནས་ཀྱལ་དབང་མཆོག་དང་ལྷང་སྐྱ་རིན་པོ་
 ཆེ་ནས་པ་གཉིས་རིགས་པའི་ལམ་ནས་པན་ཚུན་ཡིད་ཆེས་བརྟེན་པའི་མཛེས་
 བཤེས་སུ་གྱུར་པ་དང་། གཉིས་ནས་ལྷང་སྐྱ་རིན་པོ་ཆེའི་མཁས་བཙུན་བཟང་
 གསུམ་གྱི་མཁུན་ཡོན་དང་། ཆོས་འདིག་རྟེན་གཉིས་ལ་གཟིགས་ཀྱི་ཡངས་
 པའི་གཟི་བརྗེད་ཀྱིས་མན་རྩའི་གོང་མར་དོན་གྱིས་སྤངས་འདྲིན་གང་འཆམ་
 གནང་ཐུབ་ཀྱིན་ཡོད་པའི་གནས་སྤངས་འོག་ སོ་ལྟ་འདིགས་ནས་ཀྱལ་དབང་
 མཆོག་གི་སྲིད་དོན་གྱི་དབང་ཆ་པལ་ཆེར་འཕྲོགས་པ་ཅམ་ལས། སྐྱ་སྟོག་ལ་
 གོད་སྐྱོན་བཟོ་བའི་སློ་སློབས་མ་འདང་བ་བཅས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་འཁྲུག་
 གསལ་བ་ཡིན་ནོ།།

ཀྱལ་དབང་བསྐལ་བཟང་བ་དགོངས་པ་རྫོགས་ནས་བཀའ་སློན་
 རྣམས་དང་། སྐྱ་བཅར་ཁག་ གདན་ས་གསུམ་གྱི་མཁན་ལས། རྩང་ཡིག་སེར་
 སྐྱ་སྟོགས་ཤོས་བཟུར་བྱས་ཏེ་སྤྱི་མོས་བྱང་དོན་ལྟར། དེ་མོ་སྐྱ་སྐྱ་དག་དབང་
 འཇམ་དཔལ་བདེ་ལེགས་རྒྱ་མཚོ་ལ། རོ་མོན་ཏན་གྱི་ཆོ་ལོ་དང་བཅས་ཀྱལ་
 ཆབ་དྲུབ་སྒྲོས་ཀྱང་། གོང་འཁོད་ལྟར་དེ་མོ་བ་ནི་སྐྱ་སྐྱ་ལ་དཀྱུས་མ་ཀྱལ་བའི་
 ཀྱལ་ཆབ་དྲུབ་ཞུགས་པ་ཐེངས་དང་པོ་ཡིན་སྟབས་ལྷང་སྐྱ་རིན་པོ་ཆེ་དབུས་
 སུ་མ་ཐེབས་བར། མན་རྩའི་ཨམ་བན་གཉིས་དང་པོད་ཀྱི་བཀའ་སློན་ཆོས་
 མཐོང་བཟོས་རྒྱུ་ཡང་། ཁོང་ཐུགས་གཤིས་འཇམ་པས་མི་དྲག་རྣམས་ལ་
 སྤངས་འདྲིན་ནན་མོ་མ་གནང་བར་གང་འདོད་དྲུབ་ཞག་པས། ཀྱལ་ཆབ་
 ཀྱི་ལས་གནས་ལ་བར་ཆད་མ་བྱུང་བར། ཀྱལ་བོའི་མཆོན་གནས་བཞེས་
 བཞིན་ལོ་༡༩ ཕྱིན་ཏེ་སྐྱ་ལོ་༡༩༡༡ ལོའི་ལྷོ་ཉ་ ཆོས་༡༩ ཉིན་དགོངས་པ་རྫོགས།

གཞིས་པ། བོད་ཀྱི་སྤྱི་སྤྱོད་ཨ་མ་དོ་ ཆ་དོར་བའི་སྐབས།

སྤྱི་སྤྱོད་ཆ་དོར་འདི་བ་སྤྱི་ལོ་༡༧༣༡ ལོར་ཨ་མ་དོ་ཙེ་དར་ལོ་ཞེས་
པའི་ས་ཆར་འཁྲུངས་པ་ཡིན་ལ། ཐོག་མར་ཙེ་དཀོན་ཆེན་དུ་སློབ་གཞིར་
གནང་ཞིང་། སྤྱི་ལོ་༡༧༤༣ ལོར་དབུས་སུ་ཕེབས་ནས་སེར་སྤྱོད་ཆ་དོར་ཁམས་
ཆན་དུ་ཞུགས་པས་ཁོང་གི་མཆན་རྒྱུར་ལ་ཆ་དོར་ཐོགས་པ་ཡིན། སྤྱི་ལོ་༡༧༥༤
ལོར་དགེ་བཤེས་ལྷ་རམས་པའི་བླ་སྟོན་དམ་བཅའ་མཛད། དེ་ནས་རྒྱུད་སྟོན་
དུ་ཞུགས་ནས་གསང་སྐད་སྐད་ལ་སྤྱོད་པ་དཔྱིས་བྱིན་གནང་། དེ་ནས་རིམ་
བཞིན་དགྲུང་ལོ་༡༩ བ་སྤྱི་ལོ་༡༧༥༩ ལོར་རྒྱུད་པའི་དགེ་བསྟོན་དང་། དགྲུང་
ལོ་༤༠ བ་སྤྱི་ལོ་༡༧༦༠ ལོར་སྤྱོད་པ་དབུ་མཛད་གནང་། སྤྱི་ལོ་༡༧༦༣ ལོར་
རྒྱལ་བ་ཡབ་སྐུ་གཞིས་དང་བོད་གཞུང་གིས་བཀའ་མངགས་ལྟར་གོང་མ་
ཆན་ལུང་གི་རྟེ་ཕྱི་ལ་ཕེབས་ནས། བེ་ཅིན་ཡུང་དུ་བཀའ་དགའ་ལྷན་བྱིན་
ཆགས་སྤིང་གི་མཁན་པོ་དང་། གོང་མ་ཆན་ལུང་གི་དབུ་སྤྱོད་མཛད། སྤྱི་ལོ་
༡༧༧༧ ལོའི་ཟླ་༡ ཆེས་༣༡ ཉིན་རྒྱལ་ཆབ་དེ་མོ་བསྐྱུ་གཤེགས་པས། བོད་
གཞུང་གི་ཁྱེས་ལ་དབང་བ་སྤྱི་མགྱིན་ནས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་དགྲུང་གུངས་
ཉི་ཤུ་ལ་ཕེབས་ཟིན་པས་བོད་བསྐྱེད་སྤྱི་སྤྱོད་ཀྱི་ཐུགས་འགན་བཞེས་དཀོས་པའི་
སྐབས་བསྐྱུ་ཞུས་ཀྱང་། སློབ་གཞིར་གྱི་འཕྲོ་མཇུག་བསྐྱུང་དཀོས་པས་ཞལ་
བཞེས་མ་གནང་སྐབས། སྤྱོད་པ་ལ་ཁྱེས་བསྐྱུར་བརྒྱུད། ཨ་མ་དོ་ཙེ་བ་ཆ་

དོར་ངག་དབང་ཚུལ་ཁྲིམས་འདི་བ་རྒྱལ་ཚབ་དུ་བསྐྱོས་པ་བཞིན། མན་རྩའི་
གོང་མས་ཞལ་བཞེས་ཐོབ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༧༧༧ ལོའི་ཟླ་༧ ཞེས་ལཱ་ལྷན་རྩུ་
ཐེབས་འབྱོར་གྱིས་བོད་གཞུང་གིས་ནོ་མོན་ཏན་གྱི་ཆོ་ལོ་དང་བཅས་བོད་གྱི་
སྤྱི་སྤྱོད་གི་འགན་བཞེས། དེའི་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་༡༧༧༩ ལོར་དགའ་ལྷན་ཁྲིར་
བཞུགས་ནས་ལོ་ངོ་བདུན་རིང་བསྐྱུངས། ཁོང་གིས་ལོ་ངོ་བརྒྱའི་རིང་བོད་
ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱི་བསྐྱུངས་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་སྤྱི་དོན་རྒྱལ་རབས་སོགས་སུ་
བཀོད་པ་ནི།

སྤྱི་སྤྱོད་ཆེ་སྟོན་སྤྱི་ང་ཁྲི་ཆེན་ནོ་མོན་ཏན་འདི་ཆོས་སྤྱི་ཡོངས་ལ་
མཁྱེན་པ་རྒྱས་ཤིང་། ལས་དོན་ཆེ་ཆུང་གང་ལའང་ཐེ་ཆོས་མེད་པར་
འཕུལ་འཕུལ་ཐག་གཅོད་དང་། རང་བཞིན་དང་བོར་སྤྱོད་བ་དང་།
བཀའ་ཤག་གིས་མཆོཅ་གཞུང་གི་ཞབས་འབྲིང་ནམས་ལ་བྱས་བྱུང་
ནམ་དེ་བྱེ་ཐོན་ཞིང་། རྒྱུ་དུ་བཀའ་བསྟོན་སོགས་དྲག་ཤུལ་ཆེ་བ།
རྣལ་པར་ཁོང་པེ་ཅིན་དུ་བཞུགས་སྤྱོད་ཐོག་གོང་མས་ཀྱང་
གཟིགས་བསྐྱུངས་ཆེ་ལ། ལྷང་སྤྱོད་ཐོག་སྤྱི་གཙོས། ནང་གི་དཔོན་
རིགས་ཆེ་ཁག་ནམས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྐབས་ཀྱིས་བོད་ནང་
སྤྱི་པའི་མན་རྩའི་ཨམ་བན་གྱིས་གཙོས་ཞི་དྲག་དཔོན་རིགས་
ནམས་ལ་སྤྱིར་སྤངས་མཛད་སྟོན་དང་། གཟིགས་མོ། སྤྱི་སྤྱོད་སོགས་
ལ་མཐུན་ལམ་མཁྱོན་འབོད་ཅམ་ལས། ཆབ་སྤྱི་ལ་ཐེ་བྱས་བྱེད་
རྒྱ་པར་བཞག་མི་མེད་དབ་གསེག་དང་། རྒྱས་སྤྱོད་སོགས་གཏན་
ནས་བྱེད་ས་མེད་པའི་མཐོང་ཆུང་གཞུང་གོམ་གཞུང་།

ཞེས་བོད་གཞུང་སྤྱི་ཁྱིེད་བོད་སྤྱི་མན་རྩའི་དཔོན་རིགས་ལ་
བོད་ཀྱི་སྤྱི་དོན་ཐོག་ཐེ་བྱས་བྱེད་ས་བརྒྱུག་པ་དང་། དྲང་བདེན་གཙོར་

612 བདོ་སྤྲོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་ཤིང་།

བཟུང་གིས་རྒྱ་བོད་དཔོན་རིགས་སྤྱི་ལོ་མི་མེད་ལ་ཁྲལ་ལས་བཅོར་གཞོན་
རྒྱུ་གསལ་བྱས་མི་ཆོག་པར་བྱས་པ་སོགས་ཀྱིས་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་དཔལ་
འབྱོར་ཡར་རྒྱས་སུ་བྱིན་ཅིང་། ཡུལ་ཁམས་ལ་འཁོན་འབྲུག་ལུ་གེ་སོགས་མེད་
པས་སྤྱི་དུས་ལོགས་པའི་ཆད་དུ་བྱེད་པ་ཡིན་སྟབས། སྤྱི་དོན་རྒྱལ་རབས།
ཆུང་སྤྱི་རྒྱུ་ཐུག་ཐར་སོགས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་མང་པོར་སྤྱི་དུས་ལོ་
བའི་མཛད་རྒྱུས་ལ་བསྟུན་བརྒྱུད་ཡང་ཡང་གནང་འདུག

འདི་བར་བསྟུན་བརྒྱུད་གནང་དགོས་པའི་རྒྱ་མཆན་ཡང་། སྤྱི་ལོ་
༡༧༧༩ ལོར་དོན་ཆོན་༡༧ འཁོད་པའི་ཆ་ཆོག་བཀའ་སྟེ། གཞུང་གིས་མི་མེད་
ཀྱིས་ནས་འབྲུ་ཁྲལ་སྤྱད་ཕྱོགས་གཏན་འབེབས་གནང་སྟེ། གཞུང་གི་ལས་ཆོན་
ནང་མ་ཁག་དང་། རྫོང་གཞིས། འགོ་གཞིས། བཀར་འབྲུག་སོགས་ཀྱི་ཡོང་
འབབ་ཡོད་ཆད་བར་ས་ནས་བྱུང་བའི་ལུགས་སྟོལ་བསྐྱར་ཏེ། གཞུང་རང་ལ་
ཕན་པར་བཅོས་པ་དང་། བདོ་སྤྲོད་སྤྱི་སྤྱོད་དཔོན་དང་། རྩོད་པོན།
དགོན་སྟེ་ཁག་གིས་མཆོད་གཞིས་མི་སྟེ་ལ་ཁྲལ་ལོག་འགལ་བ། ལུ་ལོན་གྱི་སྤྱི་
ཀ་སྤྱི་རུ་གཏོང་བ། སྤྱི་དུས་ཀའི་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་དུས་ཀ་རྒྱལ་པ་སོགས་མི་ཆོག་པ་དང་།
ལམ་ཡིག་མེད་པར་གང་བྱུང་རྟ་ཁལ་མི་གསུམ་སྤྱལ་འདི་དུས་ཀྱི་ཆོག་པ།
ནམ་རྒྱལ་གྲ་ཆད་སོགས་ལྟག་སྟོ་བརྒྱུད་ནས་གཞུང་གི་ལས་ཆོན་དགྲ་བར་
འཆང་འཇུག་ལུགས་བྱས་མི་ཆོག་པ་སོགས་གཏན་འབེབས་མཛད་པ་དང་།

སྤྱི་ལོ་༡༧༨༩ ལོ་ནས་མདོ་དབྱས་ཁམས་གསུམ་གྱི་སྤྱོད་པ་མཁས་པ་
༩༥ བསྟུ་བསྐྱོང་གིས། རིན་ཆེན་ཆ་སྤྱོད་ཆེན་མོ་དང་། གང་སྤྱོད་ཆེན་མོ། མང་
སྤྱོད། དུག་འཛོམས་དབང་རིལ་སོགས་བཅོ་སྤྱོད་གཏན་ཁལ་མཛད་པ། ལྷན་
བལ་ཏམ་བེད་སྤྱོད་བྱེད་པ་ལ་ཏམ་ཀ་གསར་རྫིང་གི་རྟོག་རྫོང་ཆེ་བས་སྟབས་
བདེ་མེད་སྟབས། བོད་གཞུང་གིས་ཏམ་ཀ་གསར་བཅོའི་ལས་འཆར་བཏིང་།

བ་སོགས་གཞུང་སྤྱོད་ལ་སྤྲོན་པའི་བྱག་ལས་ཞིབ་ཚགས་ནམ་མང་བསྐྱབས་
པ་བཅས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཡིན།

ཡིན་ནའང་ཁོང་གིས་སྐབས་ལྷ་མྱེ་དེ་དག་གི་བོད་ཀྱི་སྤྱོད་དོན་པ་རྒྱས་
མེད་དག་གི་བྱེད་བབ་ལྟར། རང་ལ་ཉེན་ཁ་མི་འཕྲད་པ་གཙོ་བོར་བཟུང་སྟེ།
རང་དོན་ལ་མ་གཞོན་ན་སྤྱོད་དོན་ཉམ་ཁུད་ཐ་ཞན་དུ་ཅི་ཅམ་སྤྱོད་ཀྱང་མ་
མཐོང་བའི་བརྒྱལ་ཞུགས་འཛིན་པ་སྐམ་པོ་དང་། ཟབ་བསྐྱིང་ལྡན་པར་བཅི་
བའི་ལུགས་སྟོལ་དེ་ལས་སྟོག་སྟེ། བོད་སྤྱོད་དོན་གྱི་ཆེད་དུ་རང་ཉེད་ཀྱི་མདུན་
ལམ་ལ་བསམ་གཞིགས་མ་གནང་བར་བྱག་ལས་དང་ཚུགས་ནས་སྟོབས་ཅན་
གནང་བ་ལ་བརྟེན་ནས། བོད་སྤྱོད་མན་རྩའི་དཔོན་རིགས་དང་། སྐབས་
དེའི་བོད་གཞུང་ནང་གི་མན་རྩའི་སྟོགས་ཁྱེད་བ་ཆོས་གང་འདོད་བྱེད་ས་མེད་
པ་ལ་མ་དགའ་ནས། སྤྱི་ལོ་༡༧༥༤ ལོར་ཕྱང་སྐྱོ་རོལ་བའི་དོ་རྩེ་སྐྱོ་གཤེགས་
པའི་སླ་ཆབ་ཆད་ལྡན་ཞིག་དགོས་སྟོར་གོང་མས་རེ་འདུན་བཏོན་པའི་གོ་
སྐབས་བཟུང་སྟེ། བོད་སྤྱོད་མན་རྩའི་ཨམ་བན་སོགས་ཀྱིས་ཆ་དོར་བ་འདི་
ཉིད་ལྟག་མེད་ཚུལ་གྱི་སྟན་ཞུ་དང་སྐྱགས་འདི་བ་བསྐྱར་དུ་གོང་མའི་དབུ་མར་
ཕེབས་དགོས་བྱུང་།

འདི་བས་སྤྱོད་སྤྱོད་ཐུལ་ཆབ་ཀྱི་ལས་འགན་མཚམས་འཇོག་གནང་
ཁར། ཁོང་གིས་སྤྱོད་སྤྱོད་ལོ་ངོ་བརྒྱར་གནང་བའི་རིང་བོད་གཞུང་དམངས་
ལ་ཕན་པའི་བྱག་ལས་ཅི་མཛད་དང་། གཞུང་གི་དཔལ་འབྱོར་ལ་སྤྲོན་པའི་
འདུ་འགོད་ཅི་བཀྱིས་སོགས་ཆེས་འབྲུལ་ཁམས་གཙང་ཏ་ལས་པ་གནང་སྟེ། སྤྱི་
ལོ་༡༧༥༤ ལོའི་ཟླ་༥ ཆོས་༡༩ ཉིན་ལྷ་ལྡན་ནས་ཕེབས་ཕོན་གནང་།

ཁོང་སྤྱོད་སྤྱོད་ནས་དགོངས་པ་ཞུས་པའི་སྤྱི་ལོ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༧༥༧ ལོའི་
ཟླ་༦ པ་ནས་ཞུ་དམར་བས་གོར་དམག་བོད་དུ་དངས་ཏེ་གོར་བོད་དམག་

614 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

འབྲུག་ལངས་པ་དང་། དབུས་གཙང་མདོ་ཁམས་དང་བཅས་པའི་མངའ་སྡེ་ལ་
 གྱི་རྒྱ་དམག་འཁྲུ་ལམ་དུ་ཁེལ་བའི་བོད་སྡེ་ཁག་ཡུལ་འཕྲོད་བྱུང་བ་སོགས། ལོ་
 རྒྱུ་མའི་རིང་བོད་གྱི་ཆོས་སྤྱི་དཔལ་འབྱོར་རིག་གནས་དང་བཅས་པར་
 འཐུས་ཤོར་ཉམ་རྒྱུད་དུ་ཅང་ཆ་བས་ཆེན་བྱུང་ནས། སྐབས་དེའི་བོད་གཞུང་
 གིས་བྱ་ཐབས་མ་རྟོག་སྐབས་མན་རྩའི་གོང་མ་ཆན་ལུང་ལ་སྤྱི་ལུང་ཆ་རྒྱུ་
 ངག་དབང་རྒྱལ་ཁྲིམས་བོད་གྱི་སྤྱི་སྤྱོད་དུ་བསྐྱར་ཐེབས་དགོས་སྐོར་སྐྱོན་
 གསན་ཞུས་པ་ལྟར། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༠ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཆོས་༩ ཉིན་དགུང་གྲངས་
 བདུན་ཅུ་ལ་ཐེབས་པའི་ཆ་རྒྱུ་རིན་པོ་ཆེ་བོད་དབུས་སུ་ཐེབས་ནས་སྤྱི་སྤྱོད་
 གི་ལས་འགན་བསྐྱར་བཞེས་མཛད་ཀྱང་། ཟླ་བ་ལྔའི་རྗེས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༡ ལོའི་
 ཟླ་༩ པའི་ནང་དགུང་གྲངས་༩༡ ལ་ཐེབས་པའི་སྤྱི་སྤྱོད་ཆ་རྒྱུ་རིན་པོ་ཆེ་
 རྒྱ་དབང་ལས་འདས་སོ།།

འདི་བ་ནི་ཨ་མདོ་བས་བོད་གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་སོ་བྲང་གི་སྤྱི་སྤྱོད་
 རྒྱལ་བོ་གནང་བ་དང་བོ་ཡིན་ལ། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་སེ་རའི་ཉེ་འདབས་སུ་
 ཆེ་སྐྱོན་མིང་བཏབ་པ་ལ་བཞེན་ནས་སྐྱུ་རབས་རྗེས་མ་ནམས་ལ་ཆེ་སྐྱོན་མིང་
 ཐོགས་པ་ཡིན་ནོ།།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༡ ལོར་ཆ་རྒྱུ་དང་ལྟུང་ཁྲིམས་འདས་ནས་ལོ་༡༩
 གྱི་རྗེས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་རྒྱལ་བ་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཆོ་ཡང་རྒྱ་དབང་ལས་
 འདས།

འདི་སྐབས་སུ་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་སྤྱུལ་སྐྱུ་དཀོན་
 མཆོག་འཇིགས་མེད་དབང་བོ་དང་ཐུབ་ཀུན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ། གྲུང་ཐང་སྐྱུ་
 ཐེང་གསུམ་པ་དཀོན་མཆོག་བཞུན་པའི་སྐྱོན་མེ་སོགས་མདོ་སྐྱོད་ཕྱོགས་ནས་
 དབུས་སུ་སྤྱོད་གཉེར་ལ་ཐེབས་ནས་གདན་ས་གསུམ་སོགས་བོད་ཡུལ་དུ་ཚོད་

མེད་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་མཁས་པའི་གྲགས་པ་ཅན་མང་པོ་བྱོན་ཡོད་ལ། ཀུན་
མཁྱེན་འཇིགས་མེད་དབང་པོ་དབུས་ཐེབས་གཉིས་པའི་སྐབས། དབུས་
གཙང་ཁུལ་གྱི་དགོན་སྡེ་རིས་སུ་མ་ཆད་པའི་དཔེ་རྒྱན་བཙལ་དེ། གསེར་སྲང་
ཁྱིའོ་མང་པོ་བཏང་ནས་བུ་ཡིག་བཅད་པ་སོགས་ཀྱི་དཔེ་ཆ་སལ་ཆེར། ད་
ལྟ་སྤྱད་བཟུངས་ཤིས་འབྲིལ་གྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ཆེན་མོར་བཞུགས་པ་ཡིན་ལ།
སྤྱི་ལོ་༡༩༤༠ ལྷ་གངས་སྐབས། ལྷ་ས་སྤྱན་རྒྱུ་ཁང་གིས་སྤྱན་པ་ཆོད་དབང་
གིས་མཛད་པའི་རྒྱུད་བཞིའི་འགྲེལ་ཆེན་དཔར་འདེབས་འཆར་གཞི་བསྐྱེགས་
སྐབས། ལྷ་སར་ཡོད་པའི་མ་ཡིག་ཤོག་སྟེ་དྲུག་ཙམ་ཆད་ནས། པོ་དྲུ་ལའི་དཔེ་
མཛོད་དང་། འོ་ར་སྤྱི་དཔེ་མཛོད། དེ་ཅིན་མི་རིགས་རིག་གནས་པོ་བྱང་
གི་དཔེ་མཛོད་སོགས་ཆད་གཅོད་བྱས་འདུག་ཀྱང་རག་སོན་མ་བྱུང་ནས། ད་
ནི་གཞུང་ཆེན་འདིའི་དཔེ་རྒྱན་ཆ་ཆང་བའི་སྐབས་མི་འདུག་སྟུང་ཤེས་ལྡན་
འགའ་ཞིག་སེམས་ཁོང་དུ་རྒྱུད་ནས་ཡོད་ཀྱང་། མཛོད་དགེ་སྤྱན་རམས་པ་
མཁས་དབང་བསྟན་འཕྱོད་པའི་རྒྱུད་ནས་སྤྱད་བཟུངས་ཤིས་འབྲིལ་དུ་བཅད་གཅོད་
བྱས་སྐབས། སྤྱད་དུས་འཁོར་དཔེ་མཛོད་དུ་སྤྱན་པའི་འགྲེལ་ཆེན་ཆ་ཆང་
བཞུགས་པ་ལས་བུ་ཡིག་བཅད་དེ། ཕྱིས་ལྷ་ས་ནས་དབུ་མེད་ཀྱི་ཐོག་དཔེ་རིང་
དཔར་སློབ་བརྒྱབ་ཅིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༦ ཙམ་ནས་རྒྱ་ས་སྤྱན་རྒྱུ་ཁང་གིས་
ཀྱང་དེ་བཞུགས་སུ་བཏབ་པ་སྟེགས་བཅའ་གསུམ་ཅན་དཔར་འདེབས་བྱས་
འདུག་པ་འདི་ཙམ་ཡང་། ཀུན་མཁྱེན་འཇིགས་དབང་ས་བཞད་པ་ཡབ་སྐུ་
ཀྱིས་བོད་བསྟན་སྤྱི་དཔེ་གཅེས་པའི་མཛད་རྗེས་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ།

གསུམ་པ། རྒྱལ་དབང་དགུ་བ་ནས་བརྩ་གཉིས་ སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྤྱད།

རྒྱལ་དབང་སྐྱེ་ཐེང་དགུ་བ་(༡༩༠༥།༡༩༡༥)དགུང་ལོ་༡༠ ཐོག་དཔོངས་
པ་རྫོགས་པ་དང་། རྒྱལ་དབང་སྐྱེ་ཐེང་བརྩ་བ་ཡང་(༡༩༡༤།༡༩༡༥)དགུང་
གངས་༡༡ ཐོག་དཔོངས་པ་རྫོགས། རྒྱལ་བ་སྐྱེ་ཐེང་བརྩ་གཅིག་པ་
(༡༩༡༩།༡༩༤༤)དགུང་གངས་༡༥ ཐོག་དཔོངས་པ་རྫོགས། རྒྱལ་བ་སྐྱེ་ཐེང་
བརྩ་གཉིས་པ་(༡༩༤༤།༡༩༥༤)དགུང་ལོ་༡༠ དཔོངས་པ་རྫོགས་འདུག

རྒྱལ་དབང་སྐྱེ་ཐེང་འདི་བཞི་ལོ་ནང་གི་དགུང་ལོ་བཞེས་ཤོས་དགུང་
གངས་༡༡ ཅམ་ལས་མ་ཟིན་པ་འདི་རང་བཞིན་གྱི་གནས་ཚུལ་དཔྱད་མ་ཞིག་
མིན་པར་སྒྲུབ་སྟེ། སྤྱིར་བཏང་མི་སུ་ཡིན་ཀྱང་ལོ་ན་ཚུང་དུས་འདས་ཤོངས་
སུ་འཇུག་སྟེ་པ་ཡིན་ལ། དེ་བཞིན་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་ཡང་སྟོན་ལའང་དེ་
འདྲ་རེ་གཉིས་འབྱུང་མི་སྟེ་པ་ག་ལ་ཡིན་ཀྱང་། སྐྱེ་ཐེང་བརྩ་དེ་པ་དགུང་
གངས་༤༤ ལས་མ་བཞུགས་པས་ད་ཅང་གཞོན་ཁར། སྐྱེ་ཐེང་ཕྱི་མ་འདི་བཞི་
དཔོངས་པ་རི་ལྟར་རྫོགས་པ་ལ་ཞིབ་འདུག་བྱ་གལ་ཆེ་ཡང་། སྐབས་དོན་མདོ་
སྤྱད་ལོ་རྒྱུས་འཆད་དགོས་པས་འདི་ནས་དཔྱད་གཅིག་དུ་འཆད་འོས་མི་ཆེ་
སྐབས། ཕྱིས་འདི་ལོ་སྟོར་ལ་ཞིབ་འདུག་ནན་དན་ཅིག་བྱ་ཞེ་ཐུབ་བཞུ་འདོད་
ཡོད།

ཀྱལ་བ་བསྐྱལ་བཟང་བའི་སྐབས་ནས་མན་ཆེན་སྲིད་གཞུང་གིས་
 བོད་ནང་ལ་ཐེ་རྩུ་བྱེད་མགོ་བརྩམས་ཤིང་། ཆེན་སྲིད་གཞུང་གི་བྱེད་ཐབས་
 འི་ཀྱལ་བ་པའ་ཆེན་ནས་གཉིས་གཙོས་པའི་བོད་ཀྱི་ཆོས་རྒྱུད་ཁག་གི་སླ་ཆེན་
 རྣམས་ལ་གཟེངས་བསྟོད་བརྒྱན་པ་སྤྱོད་ཏེ་བསྐྱེད་འགྲུག་དང་། རྩོགས་གཞན་
 ཞིག་ནས་མདོ་སྨྲ་མཆོ་སྟོན་དང་། ཀྱལ་རིང་སོགས་ལ་དྲག་དམག་བཏང་
 བ་དམོན་སྟེ་བསྐྱེད་པ་སོགས་ཞི་དྲག་ངེས་མེད་ཀྱི་སྲིད་རྩུ་
 ལག་ལེན་བསྟར་བྱས་འདུག་ཀྱང་། སྐབས་རེར་ཀྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་བསྟེན་
 བསྐྱེད་བྱེད་དགོས་སྐབས་ཁོ་ཆོའི་དམིགས་ཡུལ་ཐད་ཀར་བསྐྱབ་མི་ཐུབ་
 པའང་ཡོང་གིན་ཡོད་པས་སྲིད་དོན་གྱི་འཕུལ་ཞིག་སྤྱད་པ་ཡིན་ནམ། ཀྱལ་
 དབང་བརྒྱད་པ་དགོངས་པ་རྫོགས་མ་ཉིད་ནས་མན་རྩུ་གོང་མས་བོད་སྟོད་
 ཨམ་བན་གྱི་གོ་གནས་སྤར་ཏེ་བེ་ཁྲོན་ཅུང་ཏུ་དང་འབྲེལ་བར་བྱས། སྤར་ལམ་
 བོད་གཞུང་བཀའ་ཤག་སོགས་ཀྱིས་གོང་མར་འབུལ་རྒྱུའི་ཡི་གེ་ཐད་ཀར་
 བཏང་ཆོག་པ་ལ། དེ་ནས་བརྒྱུད་ཨམ་བན་གྱིས་ཞིབ་འཇུག་བརྒྱད་ནས་མ་
 གཏོགས་བཏང་མི་ཆོག་པར་བཟོས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། གནས་ཚུལ་འདི་དག་གི་ཐོག་
 ནས་བསམ་ཆེ་འདིའི་བར་སྐབས་ཀྱང་བསྟོག་མ་ཚུངས་པའི་སྲིད་དོན་གྱི་རྫོབ་དོང་
 ཞིག་འབྱུ་རྒྱུ་ཡོད་པར་སྟེན་མོ།

བཞི་བ། བོད་ཀྱི་སྤྱི་དུས་སྐབས་ཨ་ཁོ་བ་དག་དབང་ འཇམ་དཔལ་ཚུལ་སྤྲོས་ས།

འདི་བ་ནི་ཆོ་སྒྲོན་སྤྱི་དུས་སྐབས་གཉིས་པ་ཡིན་ལ། རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་
བའི་༡༧༩༩ ལོར་ཨ་ཁོ་ཙོ་མ་ལོ་གྲང་ཤར་ཞེས་པའི་ཡུལ་དུ་སྐྱེ་འབྱུང་ས། རྒྱ་
ལོ་༡༨༩༥ ལོར་སྤྱི་ཆེན་ཆོ་སྒྲོན་སྤྱི་དུས་དབང་ཚུལ་སྤྲོས་ས་ཀྱི་ཡང་སྤྱི་དུ་
ངོས་འཛིན་བྱས། རྒྱ་ལོ་༡༩༠༦ ལོར་དབུས་སུ་གདན་དྲངས་ཏེ་མེར་སྐྱོད་ཆ་
རྡོར་ཁམས་ཆེན་དུ་ཆོས་ཞུགས་གནང་ནས་གཞུང་ཆེན་ལྷ་ལ་སྐྱུངས་པས། ལྷ་
རམས་དགེ་བཤེས་ཨང་དང་བོད་མཆན་ཉགས་སྐྱེད་ས། དེ་ནས་རྒྱ་ལོ་ཉི་དུ་
གསང་ལྷགས་སྐྱུངས་པས་རིམ་གྱིས་སྐུ་མ་དབུ་མཛད་མོགས་གནང་། དགྲུང་
ལོ་༡༩ པ་རྒྱ་ལོ་༡༩༡༩ ལོར་བོད་ཀྱི་སྤྱི་དུས་དུ་བསྐྱོས། རྒྱ་ལོ་༡༩༣༥ ལོར་
ཕྱི་བཞི་གྲ་ཆང་གི་ཉེ་འདབས་སུ་ཐུབ་བསྟན་ཆོས་འཁོར་སྤྱི་དུས་པའི་དགོན་
པ་བཏབ། རྒྱ་ལོ་༡༩༣༦ ལོར་མན་རྒྱ་གོང་མ་ཏེ་ཀྲང་གིས་ནམ་རྒྱལ་ཆོ་སྒྲོན་
སྤྱི་དུས་པའི་མིང་བྱང་གནང་བ་ནས་སྐུ་རབས་དང་དགོན་པ་གཉིས་ཀྱི་ར་
ཆོ་སྒྲོན་སྤྱི་དུས་ཐོགས། རྒྱ་ལོ་༡༩༣༧ ལོར་དགའ་ལྷན་སྤྱི་ལོ་ཐེབས་ནས་ལོ་ངོ་
བདུན་གྱི་རིང་བསྐྱུངས།

འདི་བ་སྤྱི་དུས་སྐབས་གནང་སྐབས་དཔོན་འབངས་མཐོ་དམན་སུས་
སྤྲོས་འགལ་བྱས་ཀྱང་ནག་ཉེས་ཆེ་ཆུང་ལ་གཞིགས་པའི་སྤྲོས་ཆད་ཡན་

པོར་མི་གཏོང་བས། གཟི་བརྗེད་ཆེ་ཞིང་ཁོང་སྲིད་སྐྱོང་གནང་རྒྱུ་རིང་ཨམ་
བན་བརྒྱད་ཙམ་བོད་དུ་སླེབས་པ་དག་ལའང་བབ་ལུགས་ཀྱི་མཐུན་ལམ་
གནང་བས་ཡུལ་ཁམས་བདེ་འཇགས་ཆེ་ཡང་། སྤྱི་ལོ་༡༥༩༩ ལོར་ཨམ་བན་
ཆེས་ཉན་ཞེས་པ་སླེབས་ནས། བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ནམས་སྒྲེར་གཅོད་ཀྱིས་སྲིད་
སྐྱོང་ལ་ཚིས་མེད་དོག་རོལ་བྱས་པས། ཁོང་དང་ཨམ་བན་བར་འགལ་སྒྲུབ་
ཞིང་། གོ་སྐབས་དེ་དང་བསྐྱུན་ནས་གཙང་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོའི་སྤྱོད་གི་
སྐབས་དབྱིངས་སྐྱོན་རི་བ་སྒོ་བཟང་སྤྱོན་པ་ཞེས་པ་དང་། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་
ཆའི་མ་ཡུམ་སོགས་གཙང་ཁུལ་ཀྱི་མཐོ་རིམ་མི་སྣ་ཁག་ཅིག་དང་། བོད་གཞུང་
གི་དཔོན་རིགས་མཐོ་འབྲིང་སྒྲོར་ཞིག་ངན་རུབ་ཀྱིས་ཆེས་ཉན་ཨམ་བན་
བརྒྱད་ནས། སྲིད་སྐྱོང་ནོ་མོན་ཉན་ཀྱི་ནག་ཁྲ་ཞེས་པའི་མ་ཞེས་ཁག་གཡོག་
གི་ཞུ་སྟན་རྒྱུ་མ་ཕུལ་བ་ལ་བརྟེན་ནས། གོང་མས་བཀའ་བདེང་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༥༩༩
ལོར་དགུང་ལོ་༥༩ ཏུ་ཕེབས་པའི་སྲིད་སྐྱོང་འདི་བ་ཁྲི་ལས་སའ་ཅིང་། རྒྱ་ནག་
དེ་ལུང་ཅང་ཞིང་ཆེན་དུ་རྒྱུད་ཕྱད་བཅོན་འདུག་བྱས་པར་མ་ཟད། ཡང་སྲིད་
བཅད་གཅོད་བྱས་མི་ཆོག་པའི་བཀའ་ཅད་བསྒྲགས། དེ་ནས་ལོ་ཤས་ཀྱི་རྗེས་
སུ་ཅོ་ནེ་དགོན་ཆེན་ཀྱི་ལས་སྟེ་དང་། བྲ་མང་། ཡུལ་སྟེ་བཅས་ཀྱིས་གོང་མ་
ལ་སྟན་ཞུ་ཡང་ཡང་ཕུལ་བ་ལ་བརྟེན་ནས། ཁོང་གི་འཁྲུངས་ཡུལ་ཅོ་ནེ་ས་ཆར་
བཞུགས་ཆོག་པའི་བཀའ་ཁྲོལ་ཐོབ་པ་བཞིན། མདོ་སྨད་ཕྱོགས་ཀྱི་དགོན་སྟེ་
མང་བོར་ཕེབས་ཏེ་མདོ་སྨད་ཀྱི་འཆད་ཉན་སྟེལ། སྤྱི་ལོ་༡༥༩༩ ལོར་སོག་
ཡུལ་ཐོར་གོད་ནས་གདན་ཞུ་བ་འབྱོར་བ་ལྷར་སོག་ཡུལ་དུ་ཕེབས་ནས་
དགོངས་པ་རྫོགས། སྲིད་སྐྱོང་འདི་བའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྐྱུས་འདི་དུང་དཀར་
བའི་ཆོག་མཛོད་དུ་བཀོད་པ་ལས་བདུས་ཤིང་། དུང་དཀར་བས་ཁྲུངས་
གཏུགས་སའང་དགའ་ལྷན་ཁྲི་ཐོག་ཀྱང་བདུན་པ་ཆེ་སྟོན་སྤྱིང་སྐྱེང་གསུམ་

620 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་ཤིང་།

པའི་ནམ་ཐར་ཡིན་འདུག་ལ། ཕྱིས་སུ་བྲིས་པ་རེ་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་སྐོ་བཏགས་
འཁྱོག་བཤད་མང་སྟབས་དཔུང་གཞིར་བྱ་ལོས་མ་མཆིས་ཞེས་མཐའ་སྟོམ་
གནང་འདུག་པ་བཀའ་བྲིན་ཤིན་ཏུ་ཆེ།

སྤྱི་ལོ་༡༩༠༩ ལོར་མདོ་སྐྱོད་མགོ་ལོག་ཁང་གསར་དང་། ཁང་ཆུན་
གཞིས་ཀྱིས་བོད་གཞུང་གི་བཀའ་བཅེ་དང་ལེན་མ་བྱས་པས། བཤད་སྐོ་དོན་
ཀྱབ་རྟོག་དང་། ལས་བྱ་ཐོགས་དཔོན་ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ། ཞོལ་གཞེར་བདེ་མཁར་
བ། བཀའ་བྱུང་གོང་གསར་བ། བཀའ་མགོན་ལ་མོ་བ་བཅས་ཀྱི་ཐོག་དབུས་
མདའ་དཔོན་པ་སྟོ་བ་དཔུང་དམག་གིས་སྡེ་དགེ་རྒྱ་ཤར་ནུབ་ཀྱི་དམག་བསྐྱས་
ཏེ་མགོ་ལོག་ལ་དཔུང་འཇུག་བྱས་པས། མགོ་བྱེད་ནམས་བྱང་རྒྱུད་ལྟོད་དགེ་
ཆེ་དང་། ཡར་མཁུན་ཕྱོགས་སུ་བྲོས་བྱོལ་དུ་སོང་བ་རྗེས་འདིད་ཀྱིས་མཐའ་
བསྐྱོད་བྱས་ཤིང་། དེ་བྱིངས་མགོ་སྐྱར་བྱེད་མཁན་གྱི་དཔོན་འབངས་མི་
དམངས་ནམས་ཀྱིས། སྐར་གཞུང་སའི་བཀའ་བཅེ་དང་ལེན་བྱེད་རྒྱུའི་མནའ་
གན་ཐུ་མོ་ཆེ་བཞག་ཚུལ་གསལ་བ་ཡིན།

ད་དུང་སྐབས་དེ་དག་དུ་ཨ་མདོ་སྐྱོད་ནག་ཁག་གསུམ་དང་། མཚོ་ལོ་
མ། པཎ་ཆེན་ཞིང་སྡེ། གོར་མོ་སོགས་མདོ་སྐྱོད་དུ་དཔུ་ཁལ་བསྐྱེ་མཁན་བསྐོ་
གཏོང་དང་། ལྟོང་སྐོར་དང་། བྲི་ལིང་སོགས་ཆོང་འདུས་ཀྱི་གོང་ཁྱེར་ཁག་
དུ་གཞུང་མཁོ་རྟ་བེལ་སྐྱབ་མཁན། དེ་བཞིན་ཡ་རྗེ་སོགས་སུ་རྩ་དང་ཁ་
བཏགས་མཁོ་སྐྱབ་བྱེད་མཁན་སོགས་ཀྱང་བསྐོ་འཇུགས་ཀྱིས། བོད་གཞུང་
གི་ལས་ཀ་བྱེད་མཁན་དང་ཆོང་བ་ནམས་སྐྱེལ་བསུ་བྱེད་ཀྱི་ལོད་སྐོར་སོགས་
ཀྱང་། ས་འབྲུག་ལོ་དང་ས་སྐྱེལ་ལོའི་བཀའ་ཤག་གི་ཐོ་དེབ་ལས་བཤུས་པ་སྤིང་
དོན་རྒྱལ་རབས་(༢༡༡༢༡)སུ་བཀོད་འདུག་པ་ཡིན།

རྒྱལ་དབང་གོང་མ་དེ་དག་གི་སྐབས་སུ་མདོ་སྐྱོད་དང་འབྲེལ་ལམ་

ཞིན་ཏུ་ཆེ་བར་མ་ཟད། ཨ་མདོ་དཔལ་རིས་ཕྱོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དཔེ་མཆོན་
 དུ་བཀོད་དེ་ཐུལ་དབང་ཡབ་སྲས་དང་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་ཅི་ཙམ་ཡོད་
 པ་གཞུང་ན། ལྷ་ལྷན་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་ཐུལ་དབང་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཆོད་དང་།
 བཤེན་ཆེན་སློབ་བཟུང་ཆོས་རྒྱལ་ལྷན་ཅིག་འདོམས་པའི་དྲུང་དུ།
 དཔལ་རིས་མི་སྣ་དག་གིས་དགོན་གནས་མདོ་སྨྲ་དགོན་ལུང་དང་སོག་ཡུལ་
 མཁར་སྡོན་གང་ལེགས་དང་། དེ་འདེབས་འདུགས་སྦྱོང་ཁུར་གནང་མཁན་
 གྱི་སླ་མ་སུ་ཐེབས་ཀྱི་ལུང་བརྟག་ཞུས་པར་ཐུལ་དབང་མཆོག་གིས། དགོན་
 གནས་མདོ་སྨྲ་དཔལ་རིས་དང་སླ་མ་ཐུལ་སྲས་རིན་པོ་ཆེ་ལ་བབ་པའི་ལུང་
 བརྟག་ཐེབས། རྒྱས་སྲས་འདི་བ་དྲགས་པོ་ནས་འཁྲུངས་ཤིང་དྲགས་པོ་གྲ་ཆང་
 དུ་སློབ་གཉེར་གནང་། ཐུལ་དབང་གི་བཀའ་མདོ་སྨྲ་དགོན་ལུང་དུ་ཐེབས་
 ནས་ཕྱིས་དགོན་ལུང་གི་སྐྱེ་རྒྱུད་ཡོད་པའི་སླ་ཆེན་གྱི་གས་ཡིན་ལ། སྐྱེ་ཆོག་གང་
 བོར་དགོན་སྡེ་བརྩམས་བཏབ་པར་བཤད།

གོང་གི་གནས་ཚུལ་དུ་མ་བྱ་དེའི་ཐོག་ནས་ང་ཆོས་མཐོང་ཐུབ་པ་ཞིག་
 བློ་དེ་སྐབས་གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་པོ་བྲང་བ་བརྩམས་མེད་ལ། ཀར་གཙང་
 གིས་དབུས་གཙང་ཁུལ་ཙམ་ལ་དབང་རྒྱུར་ཉི་ཆེ་བ་བྱེད་བཞིན་པ་ལས་མདོ་
 ལྷོད་སྨྲ་ལ་སྲིད་དོན་གྱི་སྒྲིག་འདུགས་ཅི་ཡང་འདུགས་ཐུབ་མེད་ནའང་།
 ཐུལ་དབང་བཤེན་ཆེན་ཡབ་སྲས་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་མདོ་སྨྲ་ཕྱོགས་སུ་དགོན་
 སྡེ་འདེབས་འདུགས་ཀྱི་ལམ་ནས་བདག་པོ་ཅི་ཙམ་གནང་གིན་ཡོད་པ་ཤེས་
 རུས་པ་ཡིན་ལ། འདི་ལ་ཆོས་ཕྱོགས་ལས་སྲིད་དོན་གྱི་རྣམ་པ་སླ་ལྷག་དུ་ལྷན་
 པ་ཞིག་དུ་ངོས་འདོན་བྱས་ཆོག་པ་ཡིན།

ལྷག་པར་དུ་དགོན་ལུང་ཕྱོགས་འདི་གཅིག་སུ་ལའང་“འབུལ་དཔོན་
 ”གྱི་མཆོན་གནས་ཅན་མང་བོ་ཡོད་པ་དེ་དག་ནི། དབུས་ནས་མདོ་སྨྲ་མང་

622 མདོ་སྨད་ཡོ་རྒྱལ་གྱི་འགྲུང་ཤིང་།

ཆོགས་ཀྱི་ས་ནས་ཞལ་འདེབས་སྤྱད་མཁན་དུ་མངགས་པ་དག་ཡིན་ངེས་སྟེ་མ་
 ཞིང་། མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་དུ་གཞུང་ནས་མལ་མཁན་པོ་འབུལ་སྤྱད་ལ་
 མངགས་དུས་ཉེན་མཇལ་གཏོང་ཆེད་བྱིན་པ་ཞེས་གྲུང་གསལ་བས། འབུལ་
 སྤྱད་པ་དེ་དག་སྒྲེར་ངོས་དང་དགོན་སྡེ་རི་ཁྲོད་གསར་འཛུགས་ཉམས་གསོ་
 ལྷ་བུའི་ཆེད་ཞལ་འདེབས་སྒྲོང་བ་ལྷ་བུ་མ་ཡིན་པར། གཞུང་ས་དགའ་ལྗན་
 པོ་བྱང་བས་གཞུང་འབྲེལ་རང་གི་ཐོག་ནས་མངགས་གཏོང་བྱས་པ་ཏ་ཅང་
 གསལ་⁷པོ་ཡིན། ཆོས་ཚྭ་གས་དང་འབྲེལ་བའི་ལས་དོན་འདི་རིགས་ལ་“དཔུ་
 ཁྲལ་”ཞེས་པའི་ཆོག་འདི་བེད་སྤྱོད་བྱང་མེད་ཀྱང་། དེ་སྐབས་ཀྱི་“འབུལ་
 སྤྱད་”ཅེས་པ་ལ་དོན་གྱིས་དཔུ་ཁྲལ་གྱི་གོ་དོན་དང་བྱས་པ་ལྗན་པ་ཡིན་
 སྟེ་བས། རྒྱའི་ཡིག་ཆ་ཏ་ཅང་མང་བོ་ན་མདོ་སྨད་དཔལ་རིས་ཚྭ་གས་འདི་སྤང་
 རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་ནས་རྒྱ་འོག་ཡིན་ཚུལ་མང་དག་ཅིག་བཤད་འདུག་པ་
 ལ་དངོས་ཡོད་ཀྱི་ཁྲུངས་ལུང་ཡོད་མེད་ཤེས་བྱས་པ་ཡིན།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་རྒྱལ་དབང་ བཅུ་གསུམ་པའི་སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྨད།

དང་པོ། སྤྱི་ལོ་གནས་བབ།

རྒྱལ་དབང་སྐུ་ཕྱེད་བཅུ་གསུམ་པ་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་ནི། རབ་བྱུང་
བཙོ་ལྷ་བའི་མེ་བྱི་སྤྱི་ལོ་༡༥༥༥ ལོར་དཀའ་པོ་སྤངས་མདུན་དུ་འབྱུངས་ཤིང་།
སྐབས་དེ་ནི་དབྱིན་གཞུང་གིས་བོད་ལ་ཚོང་འབྲེལ་བཅུ་གསུམ་པ་བརྒྱུད་ནས་
ཅན་རྟ་ར་ལྷ་སའི་སྐུ་ཕྱེད་ལ་བཏང་ནས་གནས་ཚུལ་རྒྱུ་ལོན་བྱས་མཐར་
དཀ་པོའི་གཡུལ་འབྲུག་བསྐྱངས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༠༥ ལོར་དབྱིན་ཇིའི་དམག་
ལྷ་སར་འབྱོར་ཞེས་སྐབས་རྒྱལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པ་མན་རྩའི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་
རོགས་སྐྱོར་བཅོལ་བར་ཐེབས་ནས། སྒོ་མང་སྤི་ཏི་སྤྱལ་སྐྱེད་དང་། ཁལ་ཁ་རྩེ་
བཅུན་དམ་པའི་གསོལ་དཔོན་གཉིས་པེ་ཅིན་ལ་བཏང་ནས་བོད་ནང་དབྱིན་

624 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

གཞུང་གིས་བཟོ་བཞིན་པའི་ཉེན་ཁ་ལ་རོགས་སྐྱོར་ཡོང་བའི་རེ་བ་ཞུས་ཀྱང་།
མན་རྩའི་གཞུང་གིས་ཡ་ལན་མ་བྱས་པ་མ་ཟད། བོད་སྡོད་ཨམ་བན་ཡུའི་ཐས་
ཞེས་པའི་བསམ་འཆར་ལ་ཉན་ཏེ། རྒྱལ་དབང་བཙུགས་པ་ཆེན་པོའི་མཆན་
གནས་མེད་པར་བཟོས་ཐོག ཏཱ་ལའི་སླ་མ་གསར་བ་བསྐྱོ་བཞག་བྱེད་དགོས་
པའི་བྱུང་བ་བསྐྱགས་བྱས།

སོག་ཡུལ་ནས་མན་རྩའི་གཞུང་ལ་འབྲེལ་བ་བཙུགས་པ་ལམ་སྟོངས་
མ་བུང་སྟབས། ཁོང་གི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་སར་ཐེབས་འདུན་ཆེན་འང་དབྱིན་
རི་གཞུང་དང་ལྷ་སྡོད་མན་རྩའི་ཨམ་བན་གཉིས་དན་གྲོས་བྱས་ཏེ་རྒྱལ་བ་རིན་
པོ་ཆེ་ལྷ་སར་ཐེབས་རྒྱུར་བཀག་འགོག་བྱས་པས། སྐབས་དེའི་ཨུ་རུ་སུའི་གོང་
མར་བོད་ལ་རོགས་སྐྱོར་ཡོང་བའི་རེ་བ་བོད་ཞུས་ཀྱང་། ཨུ་རུ་སུ་དང་ཉི་ཏོང་
གཉིས་དམག་འབྲུག་བརྒྱབ་ནས་ཨུ་རུ་སུ་ཐམ་ཉེས་བུང་བས་བོད་ལ་རྒྱབ་
རོགས་བྱེད་པའི་རྒྱལ་པ་མ་འདང་བ་བཅས་ཀྱིས། ཟ࿳་ལོ་༡༩༠༦ ལོར་སོག་ཡུལ་
ནས་ལང་ཡུའུ་ཕྱེ་བཞི་དང་ཟ࿳་ལོ་བརྒྱད་ཨ་མདོ་སྐྱུ་འབུམ་དུ་ཐེབས་ནས་
བཞུགས།

མན་རྩའི་གཞུང་གིས་སྐྱེ་ཁྲིལ་བཙུགས་པར་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་
མཆན་གནས་མེད་པར་བཟོས་པ་དེར། བོད་མི་ནམས་ཀྱིས་མཐའ་གཅིག་དུ་
རོ་རྒྱལ་བྱགས་ཆེན་བྱས་པས་མན་རྩའི་གཞུང་གི་ཐབས་ཟད་དེ། མན་རྩའི་གོང་
མ་བཀའ་ཞུས་ཀྱིས་སློན་ཆེན་ཞིག་མངགས་ཏེ་མན་རྩའི་གཞུང་གིས་རྒྱལ་བ་རིན་
པོ་ཆེ་དང་མཇལ་འཕྲད་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཆོག་མཆན་བཀོད་པ་སྟར། ཟ࿳་ལོ་
༡༩༠༩ ལོར་རི་བོ་ཚེ་ལྷ་སོགས་བརྒྱད་ནས་སློ་ནང་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་ས་པེ་
ཅིན་དུ་ཐེབས་འབྱོར་གྱིས། མན་རྩའི་གོང་མ་ཀའ་ཞུས་དང་ཡུམ་ཆེ་ཤིས་ཐའི་
དུའུ་སོགས་ལ་མཇལ་འཕྲད་གནང་ནས་བོད་དང་མན་རྩའི་མཆོད་ཡོན་གྱི་

འབྲེལ་བ་བཟན་གནས་ཡོང་ཐབས་དང་། མན་རྩའི་ཀླུ་སྟོན་ནམས་ཀྱིས་
 བོད་དང་བོད་ཆེན་པོའི་ཡུལ་གྱུར་གནས་པའི་དགོན་སྡེ་དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ་གཙོ་
 བོར་གྱུར་པའི་སངས་རྒྱུས་ཀྱི་བསྟན་པ་ཡུན་གནས་ཡོང་ཐབས་ལ་འབད་
 དགོས་པའི་བསྐྱེད་མ་གནང་ཡང་དོན་དངོས་ལ་ཕན་པའི་གྲུབ་འབྲས་གང་
 ཡང་མ་སྒྲིན།

མན་རྩའི་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་གནས་སྐྱད་ཉག་སྤྲུལ་ཐུག་པ་མཐོང་
 བས་སྐབས་དེར་གཞུང་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་ཁམས་ཉག་རོང་གི་ས་
 སྡེ་ནམས་འཕྲོག་ལེན་དང་། འབའ་ཐང་དང་ཆ་སྤེང་སོགས་སུ་ཡོད་པའི་བོད་
 གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་ནམས་སྤྱད་ནས་ཚབ་གསར་བསྐྱོས་ཤིང་། དགོན་སྡེ་
 ཁག་གི་ཆོས་ཀྱི་བྱེད་སྒོ་ལ་བསྐྱུར་བཅོས་བཏང་བ་བཅས་ཀྱིས་མི་དམངས་ཀྱིས་
 རོ་རྒྱུ་བྱས་ཀྱང་། རོ་རྒྱུ་བྱེད་མཁན་གྱི་བོད་མི་ཉ་ཅང་མང་བོ་དམར་གསོད་
 བཏང་བ་དང་། གཏེ་ཨེར་རྒྱུང་ཞེས་པ་དབུས་གཙང་དང་། ཡུན་ནན། སི་
 ཁྲོན་བཅས་ཀྱི་སྤྱི་བྱུང་གཅིག་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོས་པ། བོད་སྡོད་ཨམ་བན་ལིས་
 ཞེས་པས་བོད་གཞུང་གི་སྤྱི་འཛིན་ལམ་ལུགས་མང་དག་ལ་བསྐྱུར་བཅོས་
 བཏང་བ། སི་ཁྲོན་ནས་རྒྱ་དམག་སྟོང་ཕྱག་གཉིས་བོད་དབུས་སུ་བཏང་བ་
 ལྷ་སར་འབྱོར་ཉིན་ཅེ་མགོན་འཇམ་དབྱངས་ཀླུ་མཆོན་སོགས་ལམ་ཁར་
 ཐུག་ཆད་ལ་མེ་མདའ་བརྒྱབ་ནས་བསད་ཆས་དང་། ལྷ་ལྷན་གཙུག་ལག་ཁང་
 དང་སོ་བྲང་པོ་ཏྲུ་ལ་བཅས་ལ་ཁ་གཏད་ནས་མེ་མདའ་ཆོད་མེད་བརྒྱབ་པ་
 བཅས་ཀྱིས། དེའི་མཆོན་མོར་ཀླུ་དབང་སྟོན་འཁོར་ལྷག་བསྐྱུས་སུ་མ་རྩུ་ལྷག་
 མཆོན་འགེབ་ཀྱིས་རྒྱ་གར་དབྱིན་གཞུང་ལ་རྒྱབ་རོགས་བཅོལ་དུ་ཕེབས།

ཀླུ་བ་རིན་པོ་ཆེས་སྡེ་ཕྱིར་ལྷ་རུ་སུ་དང་། མན་རྩའི་གཞུང་ལ་ཐུགས་
 རེ་གནང་བ་དོན་ཐོག་ཏུ་མ་འཁྲོལ་སྐབས། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༠ ལོར་ཀླུ་དབང་མཆོག་

626 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་།

ཆུ་གར་དུ་བྱིན་གཞུང་ལ་འབྲེལ་ལམ་འདྲུགས་ཆེད་མེད་པ་དེར་མན་རྩེ་
སྤྱི་དགའ་མ་དག་འཛུགས། སྤྱི་ཡོང་ཆུ་ལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པར་ཏུ་ལའི་ཐ་
མའི་མཆན་གནས་མེད་པར་བྱས་ཆུ་ལ་གྱི་བྱལ་བསྐྱེད་པ་ཐོག་མེད་པ་བྱས།

མན་རྩེ་སྤྱི་དགའ་གིས་ཐོད་གྱི་དབུ་ཁྲིད་ཆུ་ལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་
མཆན་གནས་མེད་པར་བྱས་སྒྲོར་གྱི་བྱལ་བསྐྱེད་པ་བྱས་པ་ནི། བྱིས་པ་དུང་ག་
ཤོར་བ་དང་མཆོངས་པར་བྱས་པ་ཅི་ཡང་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་ནའང་། དེ་ནི་ཆུ་
དང་མན་རྩེ་རིགས་གྱི་མེམས་ཁམས་རྟོགས་བྱེད་གྱི་དཔེ་མཆོན་ཡག་ཤོས་ཤིག་
སྟེ། ད་ལྟོ་ཆུ་ལ་དབང་བཅུ་བཞི་བར་ཆུ་དམར་གྲུང་ཁུན་གྱིས་མན་ཆེན་
སྤྱི་དགའ་གི་བྱེད་བབ་དཔོན་བློ་བོ་དེ་འདྲ་མང་པོ་བེད་སྤྱོད་གཏོང་བཞིན་
པ་མཐོང་གསལ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༡༣ ལོའི་ཟླ་༣ ཆོས་ལ ཉིན་ལྷ་སར་སྤྱོད་པའི་ཆུ་དམག་གིས་
མེ་ར་དཔོན་པར་དཔུང་འདྲུག་བྱས་ཏེ། མེ་ར་ཆེའི་རི་ཁྲོད་དང་། ཆོས་སྤངས་
རི་ཁྲོད་སོགས་མེར་བསྐྱོད་པ་བྱུང་བའི་དུང་། མེ་ར་དཔོན་པའི་ཐོག་ཆུ་ཆོད་༩༦
རིང་མེ་སྐྱོགས་བརྒྱབ། ཆོས་ལ ཉིན་ཐོད་གཞུང་གིས་ཆུ་དང་དམག་འབྲུག་
ཆུག་རྩེ་བར་སྤྱོད་བྱུང་བའི་ཆུ་ཐོད་གཞིས་གྱིས་ལྷ་ལྷན་སྤྱུ་ལ་བའི་གཙུག་ལག་
ཁང་གཡུལ་ས་བྱས་ཏེ་དམག་འབྲུག་བརྒྱབ།

སྤྱི་དོན་ཆུ་རབས་སོགས་སུ་གསལ་བའི་དམག་འབྲུག་དེའི་གནས་
སྤངས་ལ་བལྟས་ན། ཆུ་ལ་ཁབ་ཅིག་གི་ཆུ་ལ་སའི་ཁ་སྐབས་དེ་འདྲ་ཞིག་རེད་
ཡང་སྐམ་ནས་སྤྱོད་ཁམས་གཞོན་མི་ཐུབ་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཡང་། ད་དུང་ཡང་རང་
ལྷ་མཆོག་འདོན་གྱིས་བཟེ་སྟེ་ཕྱོགས་དང་རིས་སུ་བཅད་ནས། ཕྱོགས་མཐའི་
མི་དམངས་གྱི་བྱས་པ་ལ་ངོ་སོ་སྤྱོད་ཅི་ཡང་མི་སྟེར་བའི་རྒྱད་ལྷན་རན་པ་
འདྲེན་བཞིན་པའི་གནས་ཆུ་ལ་ཡང་བ་ལུ་ཅག་གི་མིག་མདུན་ན་གསལ་ལམ་

ལམ་དུ་ཡོད་པ་འདི་ཡིན་ལ། སྐབས་དེ་དང་བསྟུན་ནས་ལྷ་སར་ཕྱོད་པའི་རྒྱ་
མི་ཡོངས་རྫོགས་མཐར་ཕྱོད་བཏང་བ་ནས་ལོ་ངོ་༡༠ ཅམ་ལ་བོད་གཞུང་དང་
རྒྱ་ནག་གཞུང་གཉིས་ལ་འབྲེལ་ལམ་ཅི་ཡང་བྱུང་མེད།

ཀླུ་དབང་མཆོག་སོ་བྲང་པོ་དུ་ལའི་སྐས་ཐེམ་བཀལ་དེ་ལོ་ངོ་ལྷ་ལྷག་
གི་རིང་ལ་སོག་ཡུལ་དང་། རྒྱ་ནག་ རྒྱ་གར་བཅས་ཕྱི་རོལ་གྱི་ཡུལ་གྲུ་མར་
ཐེབས་བཞུད་གནང་བ་དེས་ཁོང་གི་སྐྱ་ཆེད་ནང་མི་དོན་གྱི་ཉམས་ཐྱོང་
སྐབས་ཆེན་གསོག་པའི་གོ་སྐབས་ཤར་ཞིང་། ཁོང་གིས་སྤྱིར་ལྷ་རུ་སྤྱ་སོགས་
ཕྱི་རྒྱལ་ཁག་གི་མི་སྣ་སྐོར་ཞིག་ལ་མཇུག་འབྲུད་གནང་བ་བཅས་བརྒྱད་ནས་
ཕྱི་ལོ་གནས་ཚུལ་རྒྱས་ལོན་བྱུང་བས། བོད་འདི་ལུ་མཐུད་གངས་ལྷགས་ཀྱི་
སྐོང་རུམ་ནས་མགོ་བདུམ་ངང་གནས་ཐབས་མེད་པར། གསར་བརྗེ་མི་བྱེད་
མཐུ་མེད་ཀྱི་དགོངས་འདུན་འཁུངས་ནས། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༣ ལོའི་ལོ་མཇུག་རྒྱ་
གར་ནས་ཕྱིར་ཐེབས་མཆོམས་གདན་ས་ཁག་གི་སྤྱི་ལམ་ཀུན་སྦྱོད་ལ་དག་
ཐེར་དང་། བོད་གཞུང་དམངས་ཀྱིས་ལས་དོན་བྱེད་ཚུགས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་
ཆེད་རྫོང་གཞིས་ཁག་གི་འཐུས་མིའི་ཆོགས་འདུ་བསྐུ་བསྐོང་གནང་སྟེ། བྱིམ་
མཆོས་རྒྱལ་ཁབ་རྒྱ་གར་ལ་ཕྱི་འབྲེལ་འཇུགས་རྒྱ་དང་། གདན་ས་གསུམ་ཕུད་
པའི་དགོན་ཁག་དང་། གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་ཆང་མས་གཞིས་ཀ་རྒྱ་ཆེ་ཆུང་
ལ་གཞིགས་པས་དཔུ་ཁྲལ་འདུལ་དགོས་རྒྱ། རྗེས་སོར་གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་
རྣམས་ལ་གཞུང་ཁྲལ་ལ་རྒྱགས་མི་དགོས་པའི་གཞིས་ཁག་སྦྱོད་རྒྱ་མཆོམས་
འདོག་གིས་སོགས་སྐོབ་སྦྱོད་རྒྱ། དམག་སོགས་སུ་དཔུལ་སྦྱོད་རྒྱ། དམག་མིའི་
བྱིམ་ཆང་ལ་འཆོ་རྟེན་ས་ཞིང་སྦྱོད་རྒྱ་སོགས་སྐབས་དེའི་གནས་སྐབས་ལ་
དཔག་པའི་བསྐྱར་བཅོས་གནང་འཆར་མཛད་ཀྱང་། གཞུང་གི་མཐོ་རིམ་
དཔོན་རིགས་ཁག་ཅིག་དང་། དགོན་པ་ཁག་གིས་ངོས་ལེན་མ་བྱས་པས་ལམ་

628 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

སྒྲོང་ས་མ་བྱུང་།

ཡང་ཁྲིམས་ཁང་ནང་དུ་མང་ཆོག་ས་ཀྱི་འཕུས་མི་བདམས་ཏེ་ཁྲིམས་
 ཚོད་པ་གསར་འཛུགས་བྱེད་རྒྱ་དང་། རྒྱང་ས་འཁོར་འབྲོ་ལམ་བཟོ་རྒྱའི་ལས་
 འཆར་ལ་འགོག་རྒྱུ་བཟོས་ཏེ་མཆམས་འདོག་མཛད་དགོས་བྱུང་བ་དང་།
 སློབ་ཕྲུག་བཞི་དེ་བྱིན་རིའི་རྒྱལ་ས་ལོན་ཏོན་(LONDON)དུ་བཏང་ནས་སློག་
 དང་གཏེར་རྩལ་སློག་འདོན་སྒྲོར་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་དུ་བཅུག་པ། དེའུ་ལོར་
 དཔར་སྐྱུན་གནང་བ། མི་དམངས་ཀྱི་སྒྲན་བཅས་འཕྲོད་བསྟེན་ལ་ཕན་བྱིར་
 འབྲས་སྤྱངས་སྒྲན་པ་མཁས་པ་མཁུན་རབ་ལོར་བྲུག་དན་ཞུས་ཀྱིས། སྤྱི་ལོ་
 ༡༩༡༦ ལོར་ལྷ་ས་སྒྲན་ཅིས་ཁང་གསར་འཛུགས་བསྐྱུངས་པ་སོགས་པོད་འདི་
 གསར་བརྗེ་དང་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ལམ་དུ་སྦྱོད་པའི་ཐབས་ལམ་མང་པོ་བཅས་
 འདུག་ཀྱང་། པོད་ལ་གསར་བརྗེ་བྱས་ན་སྐྱེ་བྲག་དང་སྤྲུལ་ཆེན། གཞིས་ཀ་
 སོགས་ཀྱི་བདེ་སྐྱོད་ལ་དོ་སྣང་འབྱུང་སྲིད་པ་ཡིན་སྟབས། སངས་རྒྱས་ཀྱི་
 བསྟན་པ་ལ་གཞོན་ངོ་ཡོད་རྒྱལ་སོགས་ཆེད་བསྐྱུགས་བྱས་ཏེ། རྒྱལ་དབང་
 མཆོག་གི་དགོངས་གཞི་ལམ་སྒྲོང་ས་འབྱུང་དུ་བཅུག་ཅིང་། འདི་ལ་གཞོན་སོག་
 བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་

རྒྱལ་དབང་མཆོག་འདིས་པོད་སྒྲོང་ས་དམངས་གཙའི་རྒྱལ་ཁབ་དུ་
 བསྐྱུར་རྒྱ་དང་། ཆོན་རིག་ཤེས་ཡོན། ཡར་ཐོན་ལམ་ལུགས་སྒྲེལ་
 བའི་དགོངས་བཞེད་གྱིས་མཛད་སྲིད་དབུ་བཅུགས་ཅམ་ནས།
 གཞུང་ཞབས་སྐྱེ་བྲག་ཆེ་ལག་དང་། མི་འབྲས་དགའ་གསུམ། བཀྲ་
 ཤེས་ལྷན་པོ་སོགས་ཀྱིས་རང་སྒྲེར་གྱི་ཕ་གཞིས་ཆོས་གཞིས་དང་།
 བཅུག་གཡོག་མི་སེར་བདག་ཉར། སྲིད་དབང་སྒྲེར་འདོན་བཅས་
 ལ་དོ་སྣང་ཡོང་བར་ཤེས་ནས་འགོག་ཆོལ་ཁོ་ན་བྱས་པ་དང་།⁸

ཞེས་བཤད་ཡོད་ལ། མཁས་དབང་དཔྱ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས་ཀྱང་། “གསར་
བརྗེ་མི་བྱེད་ཐབས་མེད་ཀྱི་ཐུགས་དགོངས་ཤར་ན་ཡང་། དཔོན་རིགས་འགའ་
ཞིག་ནས་ཆོས་ཕྱོགས་ལ་གནོད་ཟེར་བ་སོགས་ཀྱིས་བཀག་འཁོག་གིས་ཐུགས་
དགོངས་ངེ་བཞིན་མ་གྲུབ།” ཅས་གསུངས་ཡོད།

གཉིས་པ། ཁྱུ་དབང་བརྩ་གསུམ་པ་དང་མདོ་སྨྲ།

སྤྱི་ལོ་༡༩༠༤ ལོར་དབྱིན་ཇིའི་དམག་ལྷ་སར་འབྱོར་ཞེའི་སྐབས་ཁྱུ་
དབང་བརྩ་གསུམ་པ་ཐུབ་བཞུག་རྒྱ་མཚོ་མཚོག་ཞེན་ཡོལ་ལྷ་སར་མདོ་སྨྲ་
ན་གོར་མོ་སོགས་བརྒྱད་ནས་སོག་ཡུལ་དུ་ཕེབས་ཤིང་། རིམ་གྱིས་ལང་གུའུ་
ལྷོ་བཞི་དང་དཔའ་རིས། ཟླ་ལིང་སོགས་བརྒྱད་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༩༠༤ ལོའི་ཟླ་༤
ནང་སྐྱེའབྱམ་དུ་ཕེབས་འབྱོར་བྱུང་། སྐྱེའབྱམ་དུ་ལོ་ངོ་གཉིས་ལྷག་བཞུགས་
རིང་མདོ་སྨྲ་ལྷོ་ཆ་དགོན་གྱི་སྤྲ་མ་ཞུ་དམར་པ་རྒྱེ་ཏེ་ཡོངས་འཛིན་དུ་བསྟན་
ཏེ། ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སོགས་མདོ་སྨྲ་གྱི་མཁས་གྲུབ་དག་
གིས་མཛད་པའི་ཐུགས་ཕྱོགས་གཙོ་བོར་བྱས་པའི་བཅམས་ཆོས་ཁག་གི་
དབང་ལུང་གི་རྒྱན་གསན་བཞེས་མཛད་ཅིང་། བྱ་ཁྱུང་དགོན་གྱི་རྡོ་རྗེ་འཛིན་
པ་བདེ་ཡངས་སྟན་གསུམ་རྒྱ་མཚོ་ལས་སྟོ་བྲག་བཀའ་འབུམ་སོགས་ཀྱི་ལུང་
དང་། སྐྱེའབྱམ་དུ་བཞུགས་པའི་སྤྲ་བྲང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་གྱི་མཁས་དབང་
དཔའ་རིས་རབ་གསལ་བསྟན་ཏེ། སྟན་ངག་ལེའུ་གསུམ་དང་དབྱངས་ཅན་
སྤྲ་མདོ་སོགས་ཐུན་མོང་རིག་གནས་ལའང་གསན་བསམ་མཛད་དེ། སྟན་

630 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ངག་གི་ཟིན་ཐོས་དང་དཔེར་བཞིན་དང་བཅས་པ་བཙུམས་པར་མ་ཟད།
སྟན་ངག་སྐྱུངས་པའི་གྲུབ་འབྲས་ལྟ་བུར་སྒྲ་བྲང་བཀའ་ཤིས་འབྲིལ་དྲུས་འཁོར་
གྲ་ཚང་ལ་སྟན་ངག་གི་ལམ་ནས་དངས་པའི་ཆབ་ཤོག་ཀྱང་བསྐྱེད་འདུག།

སྐབས་དེ་དག་དྲུག་ཅན་ཆའི་ཆ་གན་ནོ་མོན་དན་ལྷ་མོ་ཞབས་དྲུང་
དཀར་པོ་དང་། རོང་བོ་ཆོས་རྗེ་སྐལ་ལྷན་རྒྱ་མཚོ། ཀུན་མཁྱེན་བསྐལ་བཟང་
ཐུབ་བསྟན་དབང་ཕྱུག ལྷང་སྐྱ་རིན་པོ་ཆེ། སྐྱ་འབུམ་ཆེ་ཤོས་སྐྱལ་སྐྱ། ལྷ་
བཟང་རིན་པོ་ཆེ། ལུམ་པ་མཁན་པོ། རྟོང་སྟོར་རིན་པོ་ཆེ། གྲང་ཐང་འཇམ་
པའི་དབྱངས། ཀེ་རྟི་རིན་པོ་ཆེ། ལྷག་ཚང་ལྷ་མོའི་གསེར་ཁྲི་སོགས་མདོ་སྐྱད་
སྟོབྱང་གི་སྒྲ་ཆེན་ཡོད་དགྲ་ཆེད་བཅར་གྱིས་གྲུས་བཙེ་སྒོས་མི་འབྱུང་པ་ཞུས་
པར་མ་ཟད། སྒྲ་བྲང་བཀའ་ཤིས་འབྲིལ་གྱི་སྒྲ་སྒྲི་དང་། སྐྱ་འབུམ་སྒྲ་སྒྲི། ལྷང་
སྐྱ་སྒྲ་བྲང་དང་། ཐུའུ་བཀའ་སྒྲ་བྲང་། རྟོང་སྟོར་སྒྲ་བྲང་། དབྱུང་སྒྲ་སྒྲི། ལྷ་
མོ་ཞབས་དྲུང་བའི་སྒྲ་བྲང་། རེབ་གོང་རོང་བོ་དགོན་ཆེན། ལྷ་མོ་བདེ་ཆེན་
དགོན་པ། སྟོ་མེ་སོགས་མདོ་སྐྱད་གྱི་སྒྲ་ཆེན་དགོན་ཆེན་དག་གི་ལས་སྟེ་འབུས་
མི་རྣམས་གཅིག་རྗེས་གཉིས་མཐུད་དུ་བཅར་ནས། འབུལ་ཆེན་དང་། བཟན་
བཞུགས་བསྟར་འབུལ། བོད་གངས་ཅན་གྱི་བསྟན་འགྲོའི་བདེ་སྐྱོད་རྒྱས་
དགོས་པའི་གསལ་འདེབས་སོགས་བོད་ཀྱི་སྒྲ་ན་མེད་པའི་དབུ་ཁྲིད་གྱི་མཚན་
མཐོང་གི་ཐོག་ནས་གྲུས་བཙེ་སྒོས་ན་མེད་པ་ཞུས་འདུག།

ང་ཆོས་ལས་སྐྱ་བོའི་ངང་ཤེས་ཐུབ་པའི་སྐབས་དེའི་གནས་ཚུལ་གལ་
ཆེན་འགའ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། རྒྱལ་དབང་བཙུ་གསུམ་པ་མཚོག་དབྱིན་རིའི་
དག་སྟོད་ལ་གཡོལ་ཕྱིར་མདོ་སྐྱད་སྐྱ་འབུམ་དུ་བཞུགས་བཞིན་པ་ཡིན་ཀྱང་།
གོང་འཁོད་མདོ་སྐྱད་གྱི་རིས་སུ་མ་ཆད་པའི་སྒྲ་ཆེན་དཔོན་ཆེན་ཁག་ཆེད་
ཐེབས་གྱིས་རྒྱལ་དབང་མཚོག་ལ་མཇལ་བཅར་གྲུས་བཙེ་དཔེ་ལྷ་མེད་པ་ཞུས་

པ་དེ་ལ། ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་དོན་སྤྱིང་ཡོད་པར་མ་ཟད། སྤྱིང་ཕྱོགས་ཀྱི་དོན་སྤྱིང་
 དེ་བས་ཀྱང་ཆེན་པོ་ཡོད་དེ། སྤྱིང་པོན་དེ་དག་ནི་སྐྱེ་འབྲུམ་ཕྱོགས་དང་།
 དཔལ་རིས། གཙན་ཆ་ཉིན་སྤྱིང་། མཆོ་སྤྱོད་གཡས་རུ་གཡོན་རུ། དེ་བཞིན་
 ཤོག་པ་བཙུག་ཉིས། སྤྱིང་བྱང་བཟ་ཤིས་འབྲིལ་ལྷ་སྤྱིང་དགོན་ལག་དང་བཙན་
 པ། ར་བ་དང་སྐྱུ་ཆང་ལྷ་མོ་སོགས་མདོར་ན་ཡུལ་ཕྱོགས་དེ་དག་གི་ཆོས་སྤྱིང་
 གཉིས་ཆ་དབང་བསྐྱར་བྱེད་མཁན་ཡུལ་གྱི་ཀླུ་ཕུན་ལྷ་བྱ་ཤ་སྐྱུ་ཡིན་སྐབས།
 དོན་དངོས་ཐོག་བོད་ཀྱི་ཆོས་མཐོའི་དབྱ་ཁྲིད་ཀྱིས་དབང་བྱས་བཞེས་ཡུལ་
 ཡིན་པར་ངོས་ལེན་བྱས་པ་འདི་ཡིན།

ལྷག་པར་དུ་དེ་སྐབས་སྐྱེ་འབྲུམ་དགོན་གྱི་ལས་སྤྱིང་དེ་ཟུང་གི་སྤྱོད་པ་
 ཆོས་སྤྱིང་ལུགས་གཉིས་ལ་གཞི་དཔེ་གཟུགས་ནས། ཆོགས་ཆེན་ཁྲི་བ་དང་
 ཞལ་ངོ་སོགས་ཆོས་མཐོའི་ལས་སྤྱིང་སྐོར་ཞིག་གནས་དབྱང་དང་འབྲེལ། གསེར་
 ཏིག་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱེ་འབྲུམ་ཁྲི་བར་བསྐྱོས་ཏེ། ཆོགས་ཆེན་ཁྲི་བ་དང་དགེ་བསྐྱོས་
 གཉིས་ཀྱིས་སྤྱིང་ཁྲི་བས་གཞི་དཔེ་སྤྱོད་ཆུ་བཞིན་དགོས་པའི་བཀའ་བྲུབ་
 བསྐྱུགས་པར་མ་ཟད། ཆོས་སྤྱིང་གྱི་བཟུང་བ་དེ་ལྷ་རྒྱུ་བྱེད་པའི་བཙན་ཡིག་
 གསར་ཚུལ་གནང་སྟེ་ལག་ལེན་དུ་བསྐྱར་བཙུག་འདུག་པ་དེ་དག་དེང་སང་
 གི་ཚ་ཁྲིམས་དང་བཙན་ཁྲིམས་སུ་འབོད་པའི་ཁྲིམས་ལུགས་འདི་འདྲས་བོད་
 ཁྲིམ་ཡོངས་རྒྱུགས་གཅིག་གྱུར་བྱས་པ་མིན་ཡང་། དམིགས་བསལ་གྱི་བརྒྱུད་
 ལམ་གཞན་ཞིག་གི་ཐོག་ནས་ཡུལ་དབྱས་ཅམ་མ་ཡིན་པར། མདོ་སྤྱོད་སྤྱིང་
 ཀྱི་ཡུལ་གྱུ་གང་དུ་འང་བོད་ཀྱི་ཆོས་མཐོའི་དབྱ་ཁྲིད་ཀྱི་དབང་ཤུགས་སྤྱོད་ཀྱིན་
 ཡོད་པའི་བདེན་དཔང་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༠༩ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཆོས་༡༩ ཉིན་པེ་ཅིན་ནས་ཐེབས་ཐོན་དང་
 ཟླ་༡༩ ནང་མདོ་སྤྱོད་དགོན་ལུང་དང་། རྒྱ་བཟང་སོགས་དགོན་སྤྱིང་མང་པོར་

632 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཆིབས་བསྒྱུར་གྱིས་ཆོས་༡༧ སྐར་སྐྱེ་འབྲུམ་དུ་ཕེབས་འབྱོར་བྱུང་། དེ་སྐབས་
ཀྱང་མདོ་སྐྱོད་ལྟེ་བྱང་གི་དགོན་སྡེ་དཔོན་ཁག་མི་སེར་ད་ཅང་མང་བོ་མངལ་
བཅར་ཞུས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༠༧ ལོའི་ཟླ་༥ ཆོས་༡༩ ཉིན་བྱ་བྱང་དགོན་དུ་
ཆིབས་བསྒྱུར་བསྐྱུངས་ནས་དེ་ཁྲལ་གྱི་ཆོས་སྤྱིད་གནས་སྐྱངས་ལ་གཟིགས་
རྟོག་མཛད།

དེ་ནས་སྟོང་སྟོར་དང་གསེར་ཁོག་སོགས་བརྒྱད་ནས་ལཱ་ལོའི་སྐར་
ཐོག་ཁམས་གསུམ་ནམ་རྒྱལ་སྤྱི་དུ་ཕེབས་ནས། རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བ་ཆེན་པོ་
དང་། རྒྱལ་དབང་བདུན་པ་ནམ་གཉིས་ཀྱི་བཞུགས་ཁྲི་ལ་ཕེབས་ཤིང་། ལཱ་
ལོ་ཞབས་དྲུང་ལ་སྐར་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་གནང་བའི་གོ་མིང་ས་རིས་
ཀྱི་འཛིན་དབང་བདག་ཐོབ་ལ་རྒྱལ་མཆོག་ན་རིམ་གྱིས་ཤེ་བམ་བསྐྱལ་འདུག་
པ་ལ་རྒྱབ་སྟོན་གྱི་བཀའ་ཤོག་བསྐྱལ།

རིམ་བཞིན་མཆོ་སྟོན་ཕྱགས་ཀྱི་དགོན་ཁག་མང་བོ་བརྒྱད་ཀྱང་ཆར་
ཕེབས་ཏེ། ཀྱང་ཆ་དཔོན་པོ་སྡེ་ཤོག་དང་བཅས་པ་དང་། ཞབས་དཀར་ཆོགས་
དྲུག་རང་གོལ་གྱི་སྤྱལ་སྐྱེ་དང་། འདུལ་བ་སྤྱལ་སྐྱེ། ཡ་ལག་སྐལ་ལྷན་སྤྱལ་སྐྱེ།
མདོ་སྤྱལ། རོང་བོ་སྐལ་ལྷན་རྒྱ་མཆོའི་སྤྱལ་སྐྱེ་སོགས་ལ་ཡུལ་དེར་སྤྱན་རས་
གཟིགས་ཀྱི་ལྷ་ཁང་བཞེངས་དགོས་པའི་བཀའ་བཀོད་དང་། ཞབས་དཀར་
བ་དང་འདུལ་བ་སྤྱལ་སྐྱེ་གཉིས་དོ་དམ་པར་བསྐྱོས་ཏེ། ཕྱིད་སྟོའི་ལག་ཁྲིར་
དང་དདུལ་དངོས་ཀྱི་མཐུན་སྦྲེན་གནང་།

རྒྱལ་དབང་བརྒྱ་གསུམ་པ་མཆོག་མདོ་སྐྱོད་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་
དང་ཡུལ་ཁམས་མང་ཤོས་ལ་ཆིབས་བསྒྱུར་བསྐྱུངས་ཤིང་། དགོན་སྡེ་དང་
ཡུལ་དཔོན་སོགས་ཀྱི་བྱས་རྒྱུས་འཛོལ་ཐང་། བོད་གཞུང་གི་ལས་དོན་ལ་སྐྱག་
བསམ་ཡོད་ཅེད་བཅས་ལ་གཞིགས་ཏེ་གཟིགས་བཞེས་གོ་གནས་གནང་གིན་

ཡོད་པའི་དཔེ་མཚན་ཞིག་བཀོད་ན།

ཀར་ཆ་སྟོད་པ་དཔོན་པ་མེས་བརྒྱད་བཅས་ནས་གཞུང་སར་ལྷག་
བསམ་བྱས་རྗེས་མདོན་པར་མཐོ་བའི་གཟིགས་བརྗེས་དང་། ད་
ལམ་ཡང་འཁོས་བརྒྱན་སྤྱི་ཞུ་ལེགས་པར་བསྐྱབས་པའི་བདག་ཀྱིན་
དུ་ནང་སའི་གོ་མིང་དང་། བྱར་ཏོག་ཆོ་ལོའི་བཀའ་ཤོག་དམ་རྒྱས་
སྤང་བྱིན་ཟབ་མོ་བཅས་དཔྱེས་བཞིན་སྟེ།¹⁰ ཅས་འབྱུང་བ་ལྟ་
བུ་ཡིན་ལ།

ང་ཆོས་ཐུལ་དབང་བཙུགས་པ་མདོ་སྨྲ་དུ་ཆིབས་བསྐྱར་
བསྐྱངས་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལ་བསམ་གཞིགས་བྱེད་སྐབས་དོན་གནད་
འགའ་ཞིག་མཐོང་བ་ནི།

༡། སྤྱི་འབྱུང་དགོན་གྱི་ཆོགས་ཆེན་ཁྲི་བ་གནས་དབྱུང་དང་གསར་
བསྐྱོས་མཛད་པ།

༢། དཔོན་པའི་ཆོས་སྤྱི་བྱེད་སྤྱོད་ཁག་གི་གཞི་འཛིན་སའི་སྤྱི་ག་
ཁྲིམས་གཏན་འབེབས་མཛད་པ།

༣། རྟེ་ཆའི་སྐྱ་མ་ཞུ་དམར་རིན་པོ་ཆེར་ཆོ་ལོ་དང་བཀའ་ཤོག་ཐམ་
ག་བཅས་གནང་བ།

༤། མཚོ་སྟོན་ཀར་ཆའི་དཔོན་པོ་ལ་ནང་སའི་གོ་གནས་དང་། ཆོ་ལོ་
ལས་ཐམ་གནང་འདུག་པ་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་བལྟས་ཆེ། སྤྱི་ལོའི་དུས་
རབས་༡༠ བའི་མགོ་སྟོད་དེ་ཐུལ་དབང་སྐྱེས་པའི་བཙུགས་པས་བོད་ལ་
དབང་བསྐྱར་སྐབས། མདོ་སྨྲ་ཤར་བྱང་གི་ཡུལ་གྱི་མང་པོ་ཞིག་ལ་མན་རྩ་
སྤྱི་གཞུང་གི་གནོན་ཤུགས་ཆེན་པོ་ཡོད་བཞིན་པ་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་
ཡིན་ཀྱང་། བརྒྱ་ཆ་བརྒྱ་ཐམ་པ་རྒྱ་ལོག་དུ་ཡོད་པའང་མིན་པར། བོད་རང་

634 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ང་།

གི་ཆོས་ཁྲིད་གཉིས་ཀྱི་སྤྱོད་ཅེད་པའི་དབུ་ཁྲིད་ལས་ལྷག་པའི་བཙེ་བཀྱར་ཞུ་
ཡུལ་གཞན་ཅེད་ཅིང་། གོང་དུ་བཀོད་པའི་སྤྱོད་ཅེན་དེ་དག་ལ་རྒྱལ་དབང་
མཆོག་གིས་བསྐྱེད་པའི་ཆོ་ལོ་དང་ཐམ་ག་ གོ་གནས་དེ་ལས་ལྷག་ཅི་ཡང་མི་
དགོས་པར། གོ་མིང་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་རང་རང་གི་མངའ་ཁོངས་ལ་
དབང་བསྐྱུར་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་དེ་ཡིན།

གསུམ་པ། རྒྱལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པ་དང་ཆ་རྟོག་ ངག་དབང་སློ་བཟང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆན།

ཆ་རྟོག་ངག་དབང་སློ་བཟང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆན་ནི། རབ་བྱུང་
བཅུ་བཞི་བའི་རྒྱ་མག་སྤྱི་ལོ་༡༤༩༩ ལོར་མདོ་སྨད་ཅོ་ནེ་ཐང་སྐང་ག་ཞེས་པའི་
སར་འབྲུངས་གིང་། སྤྱི་ལོ་ཆ་རྟོག་འཇམ་དཔལ་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཆོའི་སྤུལ་
སྤྱོད་དང་། ཆོ་སྟོན་སྤྱིང་སྤྱོད་ཀྱི་གསུམ་པ་ཡིན། སྤྱོད་ཅེན་མར་མན་བོད་མན་
འབྲེལ་གྱིས་མ་ཞེས་ཁག་གཡོག་ཕོག་སྟབས་དགྲུང་ལོ་བཅུ་དྲུག་བར་དབུས་
སུ་ཕེབས་མ་ཐུབ་པར་ཅོ་ནེ་དགོན་ཆེན་དུ་བྱ་རྒྱུ་མའི་ངོ་བོར་བཞུགས་
དགོས་བྱུང་། ཆོས་དཔལ་ཞིང་སྤྱོད་ཅེན་ཐོས་སོག་ཡུལ་དུ་འབད་བཙོན་
བྱས་པ་བརྒྱུད་དགྲུང་ལོ་ཞེས་གཅིག་པར་ཆ་རྟོག་གོང་མའི་ཡང་སྤྱི་དུ་བྱུང་
བསྐྱེད་པ་དང་འབྲེལ་དབུས་སུ་ཕེབས། སེར་སྤྱོད་ཆ་རྟོག་ཁམས་ཆན་དུ་
ཐུགས་གཉེར་གནང་སྟེ་ལྷ་རམས་དགེ་བཤེས་ཐོན། རྒྱུད་སྟོད་དུ་སྤྱེད་པ་

སྦྱངས། སྤྲོ་མ་དབུ་མཛད་དང་། མཁན་པོ། ཤར་ཅེ་ཆོས་རྒྱུ་བཅས་ཀྱི་ཁྲིར་
 སེབས། དགྲའ་ལོ་ཞེ་ལྷ་བ་རབ་བྱུང་བཙེ་ལྷ་བའི་མེ་ལུག་སྤྱི་ལོ་༡༩༠༧ ལོར་
 དགའ་ལྷན་ཁྲི་རབས་ཀྱི་བདུན་པར་བྱོན། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༠ ལོར་ལུ་ཙུ་ཙན་ཞེས་
 པའི་སི་ཁྲོན་གྱི་རྒྱ་དམག་གིས་ལྷ་སར་འབྱོར་དེ་དགོན་སྡེ་མང་བོ་གཏོར་
 བསྐྱེད་དང་། བོད་མི་འབོར་ཆེན་དམར་གསེད་བཏང་བ་སོགས་ཀྱི་དབང་
 གིས་ཐུལ་དབང་བརྩུགས་པ་རྒྱ་གར་དུ་ཉེ་གཡོལ་ལ་སེབས་དགོས་བྱུང་བས་
 འདི་བ་ཐུལ་ཆབ་དུ་བསྐྱོ་བཞག་གནང་ནས་ལོ་ངོ་བཞི་འེ་རིང་སྤྱི་ལོ་བསྐྱུངས།
 སྤྱི་ལོ་༡༩༡༩ ལོར་འབྲུག་ཟིང་ཞེ་ནས་ཐུལ་དབང་རིན་པོ་ཆེ་ཕྱིར་བོད་དུ་སེབས་
 སྐབས་པ་བྱུང་སྐབས། བོད་ལ་དགའ་ངལ་གིན་དུ་ཆེ་སྐབས་འདི་བས་ཐུལ་
 དབང་མཆོག་གི་བཀའ་དགོངས་བཞིན་ཐུལ་སྤྱི་ལོ་བསྐྱུངས་པའི་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་
 དང་མཛད་རྒྱུ་ལ་གཞིགས་དེ་ཐུལ་དབང་རིན་པོ་ཆེས་དུ་ཐོག་སྤྱི་ལོ་ཆོ་ལོ་དང་
 གཟེངས་བཞུད་རྒྱ་ཆེར་མཛད་པ་སོགས། སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་
 སྤྱི་ལོ་ཆེན་ཞེས་ཡིན།

བཞི་བ། ཅན་སྤྱོ་བཟང་རྒྱ་མཆོ་དང་སྐབས་དེའི་ གཞུང་སྤྱི་གནས་སྤངས།

སྤྱི་ལོ་༡༩༡༧ ལོར་ཀམ་ཞུ་དམར་བའི་གཡོག་ཀམ་མཆོག་སྤྱི་ལོ་ཞེས་
 པས་སྤྱི་ལོ་དང་ས་པའི་གོར་བལ་ཡུལ་དམག་གིས་གཞུང་ནང་དང་། རོང་ཤར།

636 མདོ་སྨད་ཡོ་རྒྱུ་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ང་།

སྤྱི་དུ་གོང་སོགས་སྤྱི་དུ་ཁྲུལ་གྱི་ཡུལ་སྤེམ་མང་པོར་བཅོམ་འཕྲོག་བྱས་པ་དང་། སྤྱི་
ལོ་ ༡༩༧༡ ལོའི་ལྷན་ཚོས་ཅུ་གཉིས་མོར་དམག་གིས་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོ་དང་།
གཞིས་ཀ་ཅེ་གོང་བྱེད་བཅོམ་འཕྲོག་བྱས་པ། ལྷན་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་མགོ་
ཚམ་ལ་དབྱིན་ཇིའི་དྲག་དམག་སྤེལ་ནས་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོ་སོགས་གཙང་
ཁྲུལ་ལ་ཉམས་ཉེས་ཆེན་པོ་སོགས་སྤྱི་དུ་ཁྲུལ་ཁམས་མི་བདེ་བའི་འཐབ་འཁྲུག་
གི་རྒྱུ་གྱིས་དགོན་སྤེའི་འཆད་ཉན་ལ་དོ་སྤོང་བྱུང་བ་ཡིན་ནམ། བཀྲ་ཤིས་
ལྷན་པོའི་འཆད་ཉན་ལ་ཉམས་ཆག་བྱུང་ནས་པའ་ཆེན་དགུ་བ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མས་
ཀྱན་མཁུན་སྤྱི་ལོ་བཞི་བར་ཉིད་ཀྱི་གདན་སར་བཀྲ་ཤིས་འབྲེལ་ནས་དགོ་
བཤེས་སྒོར་ཞིག་དགོ་ཆུན་དུ་མངགས་གཏོང་དགོས་པའི་དགོངས་འདུན་
བཏོན་པ་བཞིན་གཙང་དུ་དགོ་ཆུན་བཏང་སྒོར་གསལ་བ་ནི།

དེ་ཡང་པའ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁུན་གཟིགས་མཆོག་ནས་སྤོན་ཀྱན་
མཁུན་སྤྱི་ལོ་བཞི་བ་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཞལ་འཛོམས་ཐོག་བཀྲ་ཤིས་
ལྷན་གདན་ས་ཆེན་པོར་མདོ་སྨད་གདན་ས་རང་ནས་དགོ་བཤེས་
བཤེས་གཞོན་འགའ་ཆེད་གཏོང་དགོས་ཚུལ་བཀའ་མོལ་ཡོད་ཀྱང་
དེ་ཐོག་མ་འཁེལ་བ་དང་། སྤྱི་དུ་ནས་མཆོག་སྤྱུལ་རིན་པོ་ཆེ་གདན་
སར་ཐེབས་འཕྲལ་ཆེད་གཏོང་དགོས་ཚུལ་དབལ་ཆུང་མཆོག་སྤྱུལ་
དང་མཆོག་སྤྱུལ་སྤྱི་སོགས་ལ་ཆེད་གཉེར་ནན་ཏན་ཐེབས་ཡོད་
སྟབས་བཀའ་རིས་སུ་འདོར་བ་ཆ་མིན་པར་དགོངས་ཏེ། གནས་
ལྷ་གཟིགས་པ་ཡོངས་ཀྱི་དགོ་བའི་བཤེས་གཉེན་ཆེན་པོ་ཆོས་པའི་
གཞིས་ཀ་བ་སྒོ་བཟང་རྒྱ་མཆོ་དང་། དགོ་བཤེས་དཔུ་དགོ་ཐུབ་
བལྟན་པ། (འདི་བ་གྱུང་ཐང་བལྟན་པའི་དབང་ཐུག་གི་ཡོངས་
འཛིན་ཡིན) གོ་ཚང་སྒོ་བཟང་ཡོན་ཏན། སོག་པོ་བཀྲ་ཤིས་རྩི་རྩེ།

སོག་པོ་དགེ་བཤེས་བསམ་འཕེལ་བཅས་གཙང་ཕྱོགས་སུ་ཕེབས་
ཐུར་ཆག་འདྲུགས་གནང་།¹¹

ཞེས་གསལ་བ་ལྟར། ཁོང་ནམས་བཟ་ཤིས་ལྷན་པོར་འབྱོར་ནས་པཎ་
ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་མངལ་བཅར་ཞུས་སྐབས། བྱེད་ནམས་ལས་རིག་གནས་
དང་། མཆན་ཉིད། བཀའ་ཆོས་གནང་མཁན་སུ་དང་སུ་ཡིན་བཀའ་འདྲི་
གནང་བར། ང་ཆོར་དེ་འདྲའི་ཆགས་འདྲུགས་དམིགས་བསམ་བ་མེད་ཅེས་
ཞུས། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་འོ་ན་ཅོ་ནེ་སྟོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་བཀའ་ཆོས་གནང་
མཁན་དང་། གྲོ་ཆང་ཡོན་ཏན་མགོན་པོ་རིག་གནས་དགེ་ཆུན། དལ་དགེ་
ཐུབ་བསྟན་མཆན་ཉིད་ཀྱི་དགེ་ཆུན་བཅས་སུ་བསྐོས་བཞག་མཛད་པ་ཡིན་
གསུངས།

ཁོང་ནམས་ལས་ཅོ་ནེ་སྟོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་དགུང་ལོ་༡༧ ལས་སོན་མེད་
པས་ལོ་ན་གཞོན་ཞིང་། བཟ་ཤིས་འབྱེལ་དུ་དགེ་བཤེས་ཏ་ཅང་ཆེ་ལག་གི་སྟན་
ཡགས་དེ་ཅམ་མེད་སྟབས་ཕེབས་རོགས་དགེ་བཤེས་གཞན་པ་ཆོས་བརྩེ་
མཐོང་རྒྱུང་ཁར། དབུས་ལམ་དུ་ང་མ་ལྟ་བུ་གཉེར་ནས་ཕེབས་པ་ཡིན་པས།
པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་སྟོ་བུར་བཟ་ཤིས་ལྷན་པོར་བཀའ་ཆོས་གནང་མཁན་
དུ་བསྐོས་བཞག་མཛད་པ་ལ་དགེ་བཤེས་གཞན་གཉིས་དང་ངས་འཆབ་སྦྲེས། རྒྱ་
མཆན་ནི་མཁས་མང་འདྲོམས་པའི་གདན་ས་ཆེན་པོ་དེ་ལྟ་བུར། མདོ་སྨྲ་
སླ་བྲང་བཟ་ཤིས་འབྱེལ་དུ་སྟོ་བ་གཉེར་གནང་མཁན་ཞིག་གིས་ཆོས་འཆད་
རྒྱ་སླ་པོ་མིན་ཕྱིར། སླ་བྲང་བཟ་ཤིས་འབྱེལ་གྱི་མཆན་མཐོང་ལ་རྒྱ་ལ་དོ་སྟོན་
འབྱུང་གིད་པའི་ནམ་རྟོག་འཆར་གྱིན་ཡོད་པ་དེ་རེད།

ཡིན་ནའང་ཅོ་ནེ་སྟོ་བཟང་རྒྱ་མཚོས་གསུང་ཆོས་གནང་སྐབས། བྱི་
ཏ་ཅང་མཐོན་པོ་ཞིག་དུ་བཞུགས་སུ་བརྩག་པ་ལ་འཆོར་སྤང་དང་འཆབ་

638 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཉམས་གང་ཡང་མེད་པར། གཟི་བརྗེད་སྤར་ལས་ཆེ་ཏུ་གྱུར་ཅིང་། པཎ་ཆེན་
 རིན་པོ་ཆེས་ཉེན་འབྲེལ་གྱི་གནད་ལ་དགོངས་ནས་གསུང་ཆོས་གྱི་ཐོག་མ་ལ་
 ཡོན་ཏན་གཞིར་གྱུར་མ་གནང་དགོས་གསུངས་པ་བཞིན། ཡོན་ཏན་ཀྱན་གྱི་
 གཞིར་གྱུར་ངོན་ཅན་རྗེ། །ཞེས་པའི་ཆོག་ཀླང་གཅིག་དུ་ལ་འཕགས་བོད་གྱི་
 མཁས་པའི་ལུང་རིགས་རྒྱ་མཚན་དཔེ་མཚན་དང་བཅས་བཀོད་ནས། སྤར་
 མཁས་པར་གྲགས་པ་མང་བོས་སོས་མྱོང་མེད་པའི་ལེགས་བཤད་རོ་མཚར་
 བ་ཆགས་སོགས་མེད་པར་གསུངས་པས། དཔུ་དགེ་ཐུབ་བསྟན་དང་གྲོ་ཆང་
 ཡོན་ཏན་གཉིས་ཏེ་ལས་ཤིང་། སྤར་དབུས་ལམ་དུ་ཇ་མ་བྱེད་བརྒྱལ་པ་དང་།
 བཀྲས་ལྷན་བཞུགས་ཤག་དུ་སྒོ་འགམ་གྱི་ཉལ་ས་སྒྲིའོས་སྤྲད་པ་ལ་རོ་ཆ་སྒྲིམ་
 བ་དགུང་མོ་ཉལ་ས་སྒྲིགས་མ་སུལ་གྱང་། ང་ལ་འདིས་མ་ཆོག་པ་མི་དགོས་
 ཞེས་ཞེས་སྒྲུངས་མཛད་ནས་མ་བཞེས་པར་གྲགས།

དེ་ལྟར་ལོ་ངོ་མང་བོར་མདོ་སྨད་སྤར་རིག་གནས་དང་བཅས་པ་འཆད་
 བྱིད་བསྐྱུངས་ཤིང་། བར་སྐབས་ཤིག་ནས་དབུས་གྱི་སྐྱེ་བྱུང་གཅིག་ཏུ་པར་
 གསུང་ཆོས་གྱི་གལ་དུ་སྡོད་པ་སྐྱེ་བྱུང་དུ་བཅར་ནས། ཆན་རིན་པོ་ཆེ་ལྟ་སར་
 ཐེབས་འདོད་དམ་བྱས་པར། འདོད་ཀྱང་སྡོད་གནས་དང་འགོ་སོང་ལྷོགས་
 དཀའ་གསུངས་པས། སྐྱེ་བྱུང་དེས་བཞུགས་གནས་དང་འགོ་སོང་ཁོ་བོས་སུལ་
 ཆོག་ཅེས་ཁས་ལེན་དང་འབྲེལ་ལྷ་སར་ཐེབས་གཏན་འཁེལ། གཙང་ནས་
 ཐེབས་སོན་ཁར་སྤྲ་ཆེན་ཆོར་འོས་པའི་སྐྱེལ་མ་དམིགས་བསལ་བ་མ་བྱུང་
 ཡང་། སྒྲེ་ཐང་དུ་འབྱོར་སྐབས་སེ་འབྲས་དང་སྒྲེ་བ་གཞུང་གི་ཆིབས་བསྒྲུ་
 གཟབ་རྒྱས་ཞུས་ཤིང་། ལྷ་སར་འབྱོར་ཉིན་སྐྱེ་བྱུང་དེའི་གཞིས་ཀར་འགོ་ཤག་
 བྱས་གྱང་། ཐད་ཀར་པོ་དྲུ་ལར་གདན་ཞུས་གྱིས་རྒྱལ་དབང་བརྒྱུགས་པ་
 ཆེན་པོ་དང་མཇུག། སྤང་བཀྲ་ཤིས་འབྱེལ་སོགས་སུ་ཅོ་ནེ་སྒོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་

འདི་བ་ཐུལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པས་ཡོངས་འཛིན་དུ་བསྟེན་པར་བཤད་ཀྱང་།
 དེང་སང་ཁོང་གི་ལོ་རྒྱུས་ནམ་ཐར་བསྟུས་པ་རོ་སྟོན་བྱེད་མཁན་ཆོས་ཐུལ་བའི་
 ཡོངས་འཛིན་དུ་བཞུགས་ཚུལ་བཤད་མི་འདུག་པ་གཞུང་བསྐྱོས་ཀྱི་ཡོངས་
 འཛིན་གཉིས་ལས་གཞན་དབང་ལུང་བཀའ་ཆོས་གསན་ཡུལ་ཡོངས་ཚྭ་གས་
 ལ་ཡོངས་འཛིན་གྱི་མཆན་གནས་འབུལ་སྒོལ་མེད་པས་ཡིན་པར་སྣང་།

སྤྱི་ལོ་༡༩༣༦ ལོར་དབུས་སུ་ཐེབས་པ་ནས་ཐུལ་དབང་མཆོག་དང་
 འབྲེལ་ལམ་ཟབ་ཅིང་། སེར་རར་རིག་གནས་བྲིད་སྐབས། བྲ་སྟེ་རིན་ཆེན་
 འོན་གྱུབ་ཀྱི་སྐུམ་རྟགས་དེ་ཉིད་མཁས་པ་པཎ་ཏི་ཏའི་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་
 སུ་གཟེགས་ནས་ཆད་མར་མཛད་ཅིང་། ན་ཡིག་གི་འདུག་པ་འཆད་སྐབས།
 སྟོབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན་གྱི་མཛོད་ཚ་བར། བསམ་གཏན་དང་བོན་ཐམས་
 ཅད། ཁྱི་སྟོགས་མེད་ན་དགའ་མ་གཏོགས། ཞེས་འབྱུང་བའི་ཆོག་རྒྱུ་འདི་
 གཉིས་ཀྱི་ཕྱད་ན་ཡིག་དེ་ཉིད་ཡིན་པར་བཤད་པས། དགེ་བཤེས་མང་བོས་
 དེ་རིང་ཙེ་མེ་སྐྱེ་མས་འབྲེལ་ལོག་བརྒྱབ་སོང་ཞེས་ཐུགས་ལ་མ་འཆར་བ་ལྟ་བུ་
 བྱུང་ཡང་། ཁོང་གིས། བསམ་གཏན་དང་བོན་ཐམས་ཅད་ཅེས་པའི་གོ་དོན་
 བོད་བསམ་གཏན་དང་བོད་གནས་ན་སངས་རྒྱུ་ཀྱི་ཡོན་ཏན་བྱང་ཆུབ་སྟོགས་
 ཀྱི་ཆོས་སོ་བདུན་ཡོད་པར་བཤད་པ་མིན་ཏེ། རང་ཅག་གིས་སངས་རྒྱུས་མེད་
 པའི་ས་སྟོགས་མེད་པར་ཁས་ལེན་བཞིན་དུ་བསམ་གཏན་དང་བོད་གནས་ན་
 སངས་རྒྱུ་ཀྱི་ཡོན་ཏན་དུ་གྱུར་པའི་བྱང་ཆུབ་སོ་བདུན་ཡོད་མེད་ཆད་པའི་
 འོས་གཤམ་ཡོད་ཀྱང་། བསམ་གཏན་དང་བོད་དངོས་གཞིའི་རོ་བོར་གྱུར་པའི་
 བྱང་ཆུབ་སོ་བདུན་པོ་ཡོད་ཅིང་། ཁྱི་སྟོགས་མེད་ཀྱི་དངོས་གཞིའི་རོ་བོར་
 གྱུར་པ་ཆད་མེད་བཞིའི་ནང་གི་དགའ་མ་གཏོགས་པ་གཞན་སོ་དུག་པོ་ཡོད་
 ཅེས་པའི་དོན་ཡིན་ཞེས་གསུངས་སྐབས། གདན་སའི་དགེ་བཤེས་ཆོ་ཏང་

640 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

སངས་ཏེ། འོ་ད་ཙེ་མེ་སྒྲ་མ་རིན་པོའི་ཆེས་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ལེགས་བཤད་
 གྱི་རིགས་པའི་སྒོ་མོ་གསར་བ་ཕྱེ་སོང་ཞེས་ཤེས་ནས་བསྐྱེད་པ་བྱས་པ་བཞུགས་པ་བློ་སྒྲིལ་
 ཤོང་བ་མཛད།

དགྲུང་གངས་རྒྱལ་རྒྱལ་ཐུག་པའི་ཐུག་པའི་སྐྱེ་ལོ་༡༩༩༠ ལོར་རྒྱལ་དབང་བཙུ་
 གསུམ་པའི་བཀའ་ལོ་རྒྱུ་གཞིས་རིང་ལོ་རྒྱུ་སྤྱི་བཀའ་འཁུར་དཀར་ཆག་
 རྒྱུ་སྤྱི་བཀའ་མཛད་བཞུགས། དགྲུང་གངས་རི་གཞིས་ཏེ་སྐྱེ་ལོ་༡༩༩༡ ལོར་ལོ་
 སྤྱི་བཀའ་སྤྱི་བཀའ་དཀར་ཆག་པ་བློ་སྒྲིལ།

ཡང་སྐྱེས་ཏེ་འོ་གདན་སའི་མཁས་པའི་ཡང་ཆེ་འབྲས་སྤྱི་འབྲས་དགེ་
 བཤེས་ལྷ་རམས་པ་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཆོ་དང་མཉམ་དུ་བྱ་སྤྱི་བཀའ་འབྲས་
 དཔར་བཞུངས་ཀྱི་ཞུས་ཆེན་པ་གནང་བཞུགས་སྤྱི་བཀའ་ཤེས་རབ་བཤད་ཚུལ་
 ཡོད་ལ། སྤྱི་དོན་རྒྱལ་རབས་སྤྱི་བཀའ་དེའི་བྱ་རྒྱུ་ཆེན་གསལ་བ་ཡིན།

ལྷ་བ། སྤྱི་འབྲས་དགེ་བཤེས་རབ་རྒྱ་མཆོ་དང་སྐྱེས་ དེའི་བོད་གཞུང་།

འབྲས་སྤྱི་འབྲས་ལྷ་རམས་པ་དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཆོ་ནི། སྐྱེ་ལོ་
 ༡༩༩༤ ལོར་མདོ་སྐྱོད་རྒྱུ་སྤྱི་བཀའ་འབྲས་ཤིང་། དགྲུང་ལོ་བདུན་པ་སྤྱི་
 ལོ་༡༩༩༧ ལོར་ཡུལ་དེར་བཞུགས་པའི་སྒོ་མང་དགེ་བཤེས་ལྷ་རམས་པ་ལོ་
 སྤྱི་བཀའ་རབ་ཏུ་བྱུང་། དགྲུང་གངས་བཙུ་རྒྱལ་པ་སྤྱི་ལོ་༡༩༠༠ ལོར་སྤྱི་བཀའ་

བཟླ་ཤིས་འབྲིལ་དུ་ཕེབས་ནས་མདོ་སྨྲ་གསུམ་རིག་གནས་ལ་སྦྱངས་བཙོན་
 མཛད། དགྲུང་གྲངས་ཉེར་གཅིག་པ་སྟེ་ལོ་༡༩༠༥ ལོར་དབུས་སུ་ཕེབས་ནས་
 འབྲས་མོ་མང་གྲ་ཚང་དུ་ཆོས་ཞུགས་མཛད། རྣམ་དཔྱད་ལ་འགན་པའི་ཟླ་
 དང་བུལ་བས་མཁས་པའི་གྲགས་སྟན་ཏ་ཅང་ཆེ་སྟབས། དགྲུང་ལོ་མོ་གསུམ་
 པ་སྟེ་ལོ་༡༩༡༧ ལོར་གདུགས་དཀར་བོའི་འོག་དུ་དམིགས་བསལ་ལྟ་རམས་
 པ་འཕར་མའི་མཆན་བཏགས་བཞེས་ཤིང་། རྟོར་སྒྲིང་ཕོ་བྲང་དུ་ཚྱུང་རྒྱུགས་
 སྐབས་ཨང་དང་བོ་ཐོབ། དགྲུང་ལོ་མོ་བཞི་བ་སྟེ་ལོ་༡༩༡༩ ལོར་ཀྲུལ་དབང་
 བརྒྱུ་གསུམ་པའི་བཀའ་མངགས་ལྟར་ལོ་ངོ་དུག་གི་རིང་ལ་བུ་སྟོན་རིན་པོ་ཆེའི་
 གསུང་འབུམ་དཔར་གཞི་གསར་བཞེངས་ཀྱི་ཞུས་ཆེན་པ་མཛད་ཅིང་། དགྲུང་
 ལོ་བཞི་བརྒྱུད་ཕེབས་པ་སྟེ་ལོ་༡༩༢༤ ལོར་ཀྲུལ་དབང་རིན་པོ་ཆེས་བཀའ་
 གནང་བ་ལྟར་ལོ་ངོ་བདུན་ཀྱི་རིང་ལྟ་སའི་བཀའ་འཇུག་དཔར་གཞི་གསར་
 བཞེངས་ཀྱི་ཞུས་ཆེན་པ་མཛད། དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོ་འདི་བ་མཆེན་
 རབ་ཀྱི་སྒྲོང་བརྒྱལ་བ་ལྟ་བུ་སྟེ་སྐབས་དེའི་གདན་ས་གསུམ་སོགས་མདོ་དབུས་
 ཁམས་གསུམ་ན་འགན་པའི་ཟླ་དང་བུལ་བའི་མཁས་པའི་བཤེས་གཞིན་ཉག་
 ཅིག་ལྟ་བུ་ཡིན་སྟབས། ཀྲུལ་བའི་ཡོངས་འཛིན་རྣམ་གཞིས་སོགས་གདན་སའི་
 དགེ་བཤེས་གྲགས་སྟན་ཅན་མང་བོས་ཁོང་གི་ཞབས་ལ་གདུགས་པ་ཡིན་མོད།
 ཁོང་གི་སྟན་སྒྲིམ་ཀྱི་གཤིས་ཀ་བྲང་ཞིང་། འཕགས་བོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་རྒྱ་
 མཚོ་ལྟ་བུ་ལ་ནང་བྱ་རྒྱུད་པར་མ་ཟད། ཚུམ་པ་ལེགས་བཤད་ཀྱི་རྩལ་རྒྱབས་
 འགན་ཟླ་བུལ་བ་སོགས་ཀྱིས་ཐུགས་སྦྱོབས་ཏ་ཅང་མཐོ་བ་དང་། བོད་ཆོས་
 སྲིད་ལུགས་ཀྱི་མངའ་བདག་ཀྲུལ་དབང་རིན་པོ་ཆེས་གཟུགས་བཟོས་ཀྱང་ཆེ་
 བ་བཅས་ཀྱིས། སྐབས་དེའི་གཞུང་གི་སྲིད་དོན་པ་མང་བོ་ཞིག་ལ་ཕོག་ཐུག་
 ཤོར་བ་དང་། དཔལ་སྐང་ལོ་ཙ་བ་དང་། ཞུ་བ་ཆོས་སྦྱོང་བཟང་བོ་སོགས་

642 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་།

ཀྱི་དགོངས་དོན་བཞིན། བདག་སྐྱོ་མ་ཡིན་པའི་མིང་མཐའི་པ་དང་བའི་ཐོབ་
ཐང་སྐབས། ག་ད་བ་ས་ན་མ་པ། །ང་འ་ར་ལ་མཐའ་མེད་བ། ། ཞེས་པ་ལྟར་
བཀའ་འཇུག་བ་ལ་ཞུས་དག་གནང་བས། གཞུང་ལ་གཏིང་ཟབ་མ་སྤྱངས་པར་
གོ་ཐོས་ཅིང་དང་། འདོད་ཚུལ་ཅིང་གཙོ་བོར་མཛད་མཁན་མཐོ་རིམ་པ་ཁག་
ཅིག་གི་ཐུགས་ལ་མ་བབ་ནས། རྒྱལ་བའི་བཀའ་འཇུག་རིན་པོ་ཆེར་བསྐྱེས་
ལྟར་བཅུག་ཚུལ་གྱི་སྤེང་རྒྱ་ཆེད་བཅོས་དང་། ཙུ་མེ་སྤོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་
དགོངས་པ་རྒྱུགས་སྤངས་ལ་འབྲེལ་བ་ཡོད་ཚུལ་སོགས་གཞི་མེད་བསྐྱད་
འདོགས་སྒྲ་ཆོགས་ཀྱིས་ཐུགས་སུ་ན་མི་བཟད་པ་བཅོས་པས་ལུ་མཐུད་དབུས་
ནས་བཞུགས་འདུན་ཡལ་ཞིང་། དགྲུང་གྲངས་ང་ལྟ་བཞིས་པ་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩
ལོར་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་ཏང་གི་དགཞུང་གིས་གདན་ཞུས་ལྟར་ནན་ཅིན་དུ་ཕེབས་
ནས་བཞུགས་དགོས་བྱུང་། དེའི་རྒྱུར་སྤྱི་དོན་རྒྱལ་རབས་སུ།

འབྲས་སྤྱངས་སྒོ་མང་དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོ་ཞུ་བ་ཁོང་མདོ་
སྤགས་རིག་གནས་སོགས་ལ་མཁས་པ་འབྲན་ལྷ་བྲལ་བ་ཞིག་ཡིན་
ནའང་། རྒྱལ་དབང་སྐྱེ་འཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པའི་བཀའ་དགོངས་
རྒྱལ་བའི་བཀའ་འཇུག་རིན་པོ་ཆེའི་ཞུས་དག་སོགས་ལ་དགོངས་
ལྟན་ཞིག་རང་མ་བྱུང་བས་རྒྱ་ནག་ཕྱོགས་བཞུགས་ལུས། སྤར་ཡང་
གདན་སར་བསྐྱུར་ཕེབས་གནང་རྒྱུའི་ཅིས་ཀྱིས་ཤིང་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལྷ་
༦ ནང་ནག་རྒྱ་ཁར་ཕེབས་འབྱོར་བྱུང་བྱུང་། ཁོང་གོ་མིང་ཏང་
ཐོད་སོག་ལས་ཁྲུངས་ཟེར་བའི་ཕྱག་ལས་ཁོངས་སུ་ཡོད་ལུས་ཐོག་
ད་ལམ་གོ་མིང་ཏང་གཞུང་ནས་དམིགས་བསལ་རྒྱ་ཆེའི་ཕྱག་སྤྲེ་
དང་བཅས་བཏང་བར་བརྟེན་གདན་སའི་ནང་རྒྱུད་བསྐྱེལ་བྱུང་
དགོལ་འདྲ་འབྱུང་དོགས་ལྟ་ས་ཁྲུལ་ཡོང་མི་ཆོག་པའི་དགག་བྱ་

གནང་སྟེ་སྤྱིར་ལོག་གནང་དགོས་བྱུང་བས། ལོ་ཤས་རྗེས་རྒྱ་ནག་
ཡོངས་རྫོགས་རྒྱ་དམར་གྱི་བླ་ཉང་གིས་དབང་བསྐྱར་སྐབས་ཁོང་
གྱུང་བའི་ཁྱི་སྤྱི་དོན་གྱི་ལག་ཆ་ལྟ་བུ་ཞིག་ལ་གྱུར་ཏེ་སྐབས་ཤིག་
མཆོ་སྟོན་སྟོགས་ཀྱི་ཀྱ་ཞི་གནང་ཞིང་། རྒྱ་འཕྲིན་ཐོག་བོད་སྐད་
ནས་རྒྱ་དབུས་ཁྱབ་བསྐྱགས་ཀྱང་རྒྱ་ཆེ་གནང་། ཞེས་བཤད་
འདུག¹²

སྤྱིར་དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཆོ་རྒྱ་ནག་དུ་ཕེབས་ནས་བཞུགས་པ་
དངོས་བདེན་ཡིན་ཀྱང་། ཡིན་ནའང་བོད་རྒྱལ་ཁབ་བཙོང་མཁན་གྱི་བྱེད་
གཏེ། རྒྱ་བོད་གཞུང་གི་བཀའ་སྟོན་སྟོན་སྟེ་ཁྱི་ལ་ལོ་ལ་མང་བོའི་སྟོ་ལ་
རྒྱ་ལ་སྟོགས་ནས། བོད་ཡུལ་རྒྱ་དམར་གྱིས་དབང་བསྐྱར་བྱེད་པ་ལ་མཐུན་
ཁྱེན་སྟོན་དུ་སྤྱིར་མཁན་མང་ཐག་ཆོད་བྱུང་བ་དེ་དག་གི་བྱས་ཞེས་སྟོན་གཅིག་
ཀྱང་མ་བཟངས་པར། སྤྱི་རྒྱུ་འདི་བའི་སྤྱིར་རྒྱལ་དུ་བཏོན་ནས་བཤད་པ་
ལ་མཆོན་པའི་གནས་ཡིན་ལ། འཛིགས་མེད་ཐེག་མཆོག་གིས།

རྒྱལ་ཁབ་སྤྱི་ནང་ཀུན་དུ་སྟོན་དཔོན་ཆེན་པོར་གྲགས་པའི་བ་དན་
ཅི་ཡང་སྟོན་པ་མཁས་པའི་དབང་པོ་རྗེ་བརྩ་གསུམ་པའི་རབ་རྒྱ་མཆོ་
དཔལ་བཟང་པོ་ནི། ... འུ་སྟོན་བཀའ་འབུམ་པར་གཞི་གསར་
བསྐྱར་གྱི་ཞུ་དག་སྟོན་གྱི་འགན་བཞེས་ཤིང་། ཅེ་ཤོད་བཀའ་
འཁྱར་གྱི་པར་གཞི་གསར་བཞེངས་ཀྱི་ཐད་ལ་ཞུ་དག་མཐར་ཕྱིན་
གནང་། ཅེ་སྟོན་གྱ་ཆེན་མོར་མཁས་པའི་དབང་པོ་སྟེ་སྤྱི་པའི་
རྒྱས་རྒྱ་མཆོ་སྟོན་གྱིས་སྟེ་བ་སྤྱིར་བསྐྱིགས་པ་ལ་ཞུ་དག་བསྐྱར་
བསྐྱིགས་དང་། འོར་སྤྱིར་ཆོད་རྒྱུགས་ཀྱི་དཔང་པོ་མཛད། འདི་
འདྲའི་མཛད་བཟང་ཐུགས་ཆེན་ཡིན་ཀྱང་རྒྱལ་དབང་བརྩ་གསུམ་

དུག་པ། མཁས་དབང་དགེ་འདུན་ཚེས་འཕེལ་ དང་སྐབས་དེའི་བོད་གཞུང་།

ཨ་མདོ་དགེ་འདུན་ཚེས་འཕེལ་ནི་སྤྱི་ལོ་༡༩༠༩ ལོར་རེབ་གོང་ཞེ་
འཕོང་དུ་འཁྲུངས་ཤིང་། རྒྱུ་དུས་ནས་ཡ་མ་བཟ་ཤིས་འབྲིལ་དང་སྡེ་ཆ་
དགོན་པ་སོགས་སུ་ཚེས་ཞུགས་བྱས། སྤྱི་ལོ་༡༩༣༣ ལོར་སྐྱབས་བཟ་བཟ་ཤིས་
འབྲིལ་དུ་བསྐྱུས་ཟླ་དང་ནམ་འབྲེལ་ལ་སྦྱངས་པས་སྟན་གཤམ་རྒྱས་མགོ་
བརྩམས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༣༥ ལོར་དབུས་སུ་ཕེབས་ནས་འབྲས་སྦྱངས་སྟོ་མང་
ཟླ་ཆང་དུ་དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོ་དགེ་ཆན་དུ་བསྟེན་ནས་གཞུང་ལུགས་
ལ་སྦྱངས་ནས་མཁས་པའི་གཤམ་པ་འབར། རིག་གནས་ཀྱི་སྟན་གཤམ་དང་
རི་མོའི་ལག་ཆལ་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་དག་སྟོར་ཞིག་དང་འབྲེལ་ལམ་བུར་མགོ་
ཚུགས།

སྤྱི་ལོ་༡༩༣༩ ལོར་རྒྱ་གར་དུ་ཕེབས་འབྱོར་གྱིས་ལོ་ངོ་བརྩ་གསུམ་ལྷག་
ལ་རིག་གནས་སྤྲོ་ཚོགས་ལ་སྦྱངས་ནས་སྤར་བས་མཁས་པར་གྱུར་ཏེ་གཏམ་
རྒྱུད་གསེར་ཐང་སོགས་རྒྱ་གར་གྱི་གནས་ཚུལ་གསལ་བོར་བཀོད་པའི་བསྟན་
བཅོས་མང་། རྒྱ་སྤྱི་ཁྱིམ་བྱང་རིན་པོ་ཆེ་དང་བཀའ་སྟོན་བཀའ་ཤོད་པ་
གཉིས་ཀྱིས་ཡི་གེ་བཏང་ནས་ལྷ་སར་གདན་ཞུ་བྱས་པ་ལྟར་སྤྱི་ལོ་༡༩༤༦ ལོའི་
ལོ་མཇུག་ཅུ་ལ་ལྷ་སར་འབྱོར།

646 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སྒྲ་སར་འབྱོར་ནས་དུས་ཡུན་རིང་པོ་མ་སོང་བར་འཛིན་བཟུང་
བཅོན་འདུག་བྱས་ཤིང་། ལོ་ངོ་གསུམ་ལྷག་རིང་བཅོན་ཁང་དུ་བཅུག་པས་
སྒོ་པམ་ཆད་མེད་བྱུང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༠ ལོར་རྒྱལ་དབང་བཅུ་བཞི་བ་བསྐྱོན་
འཛིན་རྒྱ་མཚོ་གསེར་སྤྱིར་མངའ་གསོལ་ཞུས་སྐབས་བཅོན་པ་ཡོངས་རྫོགས་
སྒོད་གྲོལ་བཏང་བའི་ནང་ཕྱི་ལོགས་སུ་སྒྲིབས་ཐུབ་ཀྱང་། ལུས་པོ་ནད་གཅོང་
དུ་སྐྱུར་སྐབས་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༡ ལོར་འདས་གོངས་སུ་སྐྱུར་པ་ཡིན།

ཟམ་གདོང་སྤུལ་སྐྱས་བདེན་དཔང་གནང་བ་ལྟར་མཁས་དབང་དགེ་
ཚེས་འདི་བ་དང་། རྒྱལ་བའི་ཡོངས་འཛིན་སྤྱི་བྱང་རིན་པོ་ཆེ་རྣམ་གཉིས་
རིགས་པའི་མཛའ་བཤེས་སུ་སྐྱུར་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག་ཀྱང་། སྤྱི་བྱང་རིན་པོ་
ཆའི་རང་རྣམ་དུ་དགེ་ཚེས་དང་ཐུག་སྐྱོར་གྱི་ཟུར་ཚམ་ཡང་གསུངས་མེད། ང་
ཚོས་ཆོད་དཔག་བྱས་ན། ཁོང་གིས་དངོས་སུ་བྲིས་པའམ། ཉག་རོང་སྤྱོད་བཟུང་
གིས་བྲིན་བྲིས་བཏབ་པ་གང་ཡིན་ཆ་མ་འཆལ་ཀྱང་། རྗེ་ཚོང་ཁ་བའི་ལྷ་བའི་
བཞེད་ཚྭ་གས་མཐར་ཐུག་ཐ་སྐྱོད་ཆད་ཐུབ་ལ་དགག་པ་བསྐྱོན་ཡོད་སྐབས།
དགེ་ལུགས་པའི་ཁོངས་ཀྱི་ཚོས་ལུགས་ཐལ་སྤྱོད་རིང་ལུགས་པ་དག་གིས་མེད་
པར་བྱས་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

ད་ལྟ་མཐོང་ཡུལ་དུ་ཡོད་པའི་དགེ་ཚེས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་ལོ་རྒྱུས་ཁག་དུ་
ཁོང་བཅོན་འདུག་རྒྱས་འགོད་བྱེད་མཁན་ངོ་མ་སུ་ཡིན་དང་། བཅོན་དུ་བཅུག་
དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་ཅི་ཡིན་མི་གསལ་ལ། ར་ཀ་ར་རིན་པོ་ཆེ་དང་། རྟོར་ཁང་
བསོད་ནམས་དཔལ་འབར། ཨ་པོ་སྤྱོད་ཆུང་མི་ཁག་ཤེར་རྒྱལ་སོགས་ཁོང་གི་
མི་ཆེ་ལ་རྒྱས་ཐོབ་ཡོད་མཁན་དག་གིས། གཞུང་སའི་མི་སྣ་ཁ་ཤས་ཀྱིས་ཞེས་
པ་ལྟ་བུ་ལས་ཁ་ཤས་དེ་དག་སུ་དང་སུ་ཡིན་གསལ་བོར་བཤད་ཐུབ་མེད་ལ།
ད་དུང་ཡང་སྐབས་དེའི་བོད་གཞུང་གིས་དགེ་ཚེས་ལ་ནག་མེད་ཉེས་འགེལ་

གྱིས་མནར་གཅོད་བཅོན་འདུག་བྱས་པ་ནོར་འཁྲལ་ཡིན་པར་ངོས་ལེན་གྱིས་
གཞུང་འབྲེལ་དཀར་འདོན་བྱས་མེད་ཀྱང་། མཁས་པ་དང་ཚུམ་པ་པོ་མང་
བོ་ཞིག་གིས་བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་པ་ཆོས་ཁོང་མེད་བརྒྱུ་དུ་བཏང་བ་ལ་ཕངས་
སེམས་དང་གདུང་ཡུལ། རྗེས་ངན་བཅས་མཆོན་པའི་དཔེ་དེབ་དང་སྟན་འག་
མང་བོ་འབྲི་བཞིན་ཡོད། དགེ་ཆོས་འདི་བའི་སྐོར་ལ་ཁྱལ་དབང་བཙུ་བཞི་
བ་བསྟན་འཛིན་ཆུ་མཆོ་མཆོག་གིས། མདོ་སྨྲ་དང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ནི།
དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བ་འདིའི་ནང་། བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ཁྲོད་ནས་གཞན་རིང་མི་
འཛིག་པའི་ཤེས་དཔྱད་ཀྱི་སྒོའི་ཆལ་དང་། སྤྱི་བྱའི་གནས་ཚུལ་ཐོག་ཕྱགས་
ཆུང་རིང་བོའི་མནོ་བསམ་ཐོངས་པའི་ནུས་པ་བཅས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཡར་ཐོན་པར་
བགྱང་འོས་པའི་སྐྱེས་བུ་ཞིག་ཡིན། ཞེས་དོན་ལ་གནས་པའི་བསྐྱགས་བརྗོད་
མཛད་པ་ལྟར། མཆོན་ཉིད་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་དང་། སྟན་འག ལོ་
རྒྱུས། རི་མོ། ཡུལ་སྐོར་སོགས་ཤེས་བྱའི་གནས་མང་བོར་གསར་བཏོད་ཀྱི་སྒོ་
མོ་འབྱེད་མཁན་སྐྱེས་མཆོག་གཞན་འགྲན་མ་མཆིས་པ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་།
སྐབས་དེའི་གཞུང་སའི་ཁ་དབང་ཅན་འགའ་ཞིག་གིས་ཉེས་མེད་ཉེས་འགའ་
གྱིས་ལྷ་ལམ་དུ་བརྒྱུད་པ་ནི་བདེན་པ་དང་ཡང་དག་པ་ཡིན་པའི་སྐྱབ་བྱེད་
ནམ་ཡང་འགོད་དུ་མེད་པར་སྤང་ངོ་།

བདུན་པ། སྐུ་མ་དཀར་བོ་དང་སྐབས་དེའི་ བོད་གཞུང་།

ཁྱལ་དབང་སྐྱེས་ཐོང་བཙུགས་པའི་སྐབས་སུ་མདོ་སྨྲ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མི་

648 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སྒྲ་གལ་ཆེན་བྱུང་བའི་ནང་གི་གཅིག་ནི། རྩེ་བཙུན་བྱམས་པ་མཐུ་སྟོབས་སམ་
 སྒྲ་མ་དཀར་པོར་གྲགས་པ་འདི་བ་ཡིན་ན་ཡང་། དེ་སྒྲ་སྒྲ་མ་དཀར་པོ་འདི་
 བའི་རྣམ་ཐར་ལག་གིས་མ་གཅིག་ལས་མེད་སྟབས་ཐོད་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱིས་ཤེས་
 རྟོགས་མེད་པ་སྟེ། སྤྱི་ལོ་༡༩༤༠།༡༩༤༡ ལོར་ཁོ་བོ་སྒྲ་བྲང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་
 གྱི་དཔེ་མཛོད་དུ་སྟོན་སྟབས་འདི་བའི་རྣམ་ཐར་ལག་གིས་མར་མཇུག་མཛུང་
 ཞིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༤ ལོར་ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་སྒྲ་བྲང་བཀྲ་
 ཤིས་འབྲིལ་གྱི་མ་དཔེ་ལག་གིས་མ་དེ་ཉིད་དེབ་གཟུགས་སུ་དཔར་སྐྱུན་བྱས་
 འདུག་པས་ད་ལྟ་དཔེ་རྒྱུན་འབེལ་གྱང་། ད་དུང་འདི་བའི་སྐོར་ཤེས་མཁན་
 ཏེ་ལམ་མེད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། ཐོད་གྱི་ཉེ་རབས་ལོ་རྒྱུས་མི་སྒྲ་གལ་ཆེན་སྒྲ་
 མ་དཀར་པོ་དོ་སྟོན་དང་སྟབས་ཅིག་སྟབས་དེའི་ཐོད་གཞུང་དང་འབྲེལ་ལམ་
 རི་ལྟར་བྱུང་སྐོར་སོགས་འཆད་པ་སྟབས་སུ་བབ་པ་ཡིན།

སྒྲ་མ་དཀར་པོ་ནི་རབ་བྱུང་བཙུ་བའི་བའི་ཤིང་ལུག་སྤྱི་ལོ་༡༤༩༥ ལོར་
 བདེ་སྐྱོད་ཆོས་དཔལ་ཞིང་དུ་སྟོང་རིགས་སུ་གཏོགས་པའི་བོན་བྱིམ་ཞིག་དུ་
 འབྱུངས་ཤིང་། རྒྱུང་དུས་ནས་རབ་དུ་བྱུང་ཞིང་ཨ་འཁོར་བྲག་དཀར་གྱི་ཨ་
 ལུ་རིག་འཛིན་ཞེས་པའི་བྱུང་ནས་དག་ཡིག་སྦྱངས། ཁྱོད་ཀྱིས་དག་ཡིག་
 སྦྱངས་ནས་ཅི་བྱེད་བྱིས་པས། ང་སྐྱོད་སྟོགས་སུ་འགོ་བསམ་ནས་བྲིད་པ་ཡིན་
 ཞེས་བཤད།

དགྲང་ལོ་བཙུ་བཙུང་སོག་སོག་ཡུལ་དུ་ཐེབས། སྟབས་དེར་སོག་ཡུལ་
 དུ་ཨུ་རུ་སུ་དང་། ཏེ་སག་ཅེས་པའི་ཁ་ཆེའི་རྒྱུ་དམག་གཏོས་ཆེ་སྟེབས་ཏེ་ཡུལ་
 ཁམས་ལ་ནད་ཡམས་འཐབ་འབྲུག་མི་བཟད་པ་འབྱུང་གིན་ཡོད་ཀྱང་། མི་
 དམངས་ལ་སྟེ་བྲིད་མཁན་ཆད་ལྟན་ཞིག་མེད་པ་གཟེགས་ནས། དགྲང་ལོ་
 སོག་ཞེས་པ་སྤྱི་ལོ་༡༩༤༤ ལོར་ཞི་ནི་ཨང་གི་འདུ་ཤོན་པའི་ཉེན་གཙོ་བྱམས་སྒྲིའི་

དུང་དུ་བསྐྱབ་པ་ལུལ་ཅིང་། ཁོང་ལ་ཡིད་ཆེས་བྱེད་པའི་མི་དམངས་བསྐྱུས་
 ཏེ་དག་ལྟའི་གསལ་མཆོད་དང་། བསངས་དང་གསེར་སྐྱེམས་སོགས་ཀྱིས་ལུལ་
 ལྟ་དག་ལྟ་སོགས་མཆོད་དེ། ལུལ་དེའི་མི་དམངས་འཐབ་འཁྲུག་དང་མུ་གེ་
 ལས་སྐྱོབ་ཆེད་“ངས་དམག་སྣ་འདྲེན་རྒྱ་ཡིན་”གསུངས་ནས་དམག་མི་རྣམས་
 ལ་དམག་འཐབ་སྣ་ཆོགས་བསྐྱབས། དམག་མི་རྣམས་ལ་དམག་གི་ལྷགས་སྒོལ་
 ལྟར་གྱི་ཁྲིམས་བཅས་ཏེ། དམག་ཁྲིམས་ལས་རྩ་ཟད་ཀྱང་འདའ་མི་ཆོག་པའི་
 བཀའ་བྲུབ་བསྐྱགས།

ལོ་དེའི་ཟླ་༩ ཆེས་༡༧ ལ་ཁ་ཆེའི་དམག་ཆེན་ཡོང་གིན་ཡོད་པ་ཐོས་
 ཏེ། ཆེས་༡༩ ཉིན་ཀྱག་དམག་སུམ་རུ་ཅམ་ཁྲིད་ནས་དག་དམག་གི་གདོང་
 ལ་སོང་སྟེ། “ང་ཡོད་ན་སྐྱག་མི་དགོས། དག་ངན་འདི་ཆོད་ང་འཐབ་དགོས་
 ”གསུངས་ནས་ཁ་ཆེའི་དམག་ནང་དུ་རྒྱགས་པས་དམག་མི་སྟོང་ཕྱག་དུ་མ་
 བསད་ཅིང་། ར་མོང་བརྒྱད་རུ། མེ་སྐྱོགས་ཆེན་པོ་བརྒྱད། ཏྲ་སྐ་ཅན་སྟོང་
 ཕྱག་དུ་མ་སོགས་ཤིན་དུ་མང་པོ་ཐོབ་ཅིང་། ལུལ་ཁམས་བདེ་འཇགས་སུ་
 བཏང་བས་ཕྱོགས་དེའི་མི་རྣམས་ཏེ་ལས་ཏེ་འཁོར་ཆོགས་རྒྱ་ཆེན་པོ་རྒྱས་མགོ་
 བརྩམས།

དེ་ནས་ཐར་པ་ལྷ་གྲུ་ཐའི་མཁར་ཆེན་པོར་གནས་པའི་མན་རྩའི་ཨམ་
 བན་གྱིས་གཙོས་པའི་མི་ཁྲི་ཕྱག་མང་པོ་ཁ་ཆེའི་དམག་གིས་བསྐྱོར་ནས་ལུ་གེའི་
 འཆི་བ་ལ་གདུགས་སྐབས། སྐ་མ་དཀར་པོས་དམག་གངས་སྟོང་ཕྱག་གཅིག་
 དངས་ནས་ཁ་ཆེའི་དམག་དཔུང་བཅོམ་པས་མཆན་སྟན་དེ་བས་རྒྱས། ཟླ་
 ༩ ཆེས་༥ ཉིན་དམག་གི་དཔུང་ཆེན་བསྐྱོངས་ཏེ་“སང་ཉིན་ངས་དག་ངན་
 ལོག་ལྟ་ཅན་འདི་རྣམས་གཞོམ་མ་ཐུབ་ན། བྱེད་ཆོ་ཕྱིན་ཆད་ངའི་རྩེས་ལ་
 འབྲང་མི་དགོས། ཏོས་དུ་ཨོ་འུ་མེ་མདའ་ཆེན་པོའི་ཁ་ནས་འདྲིན་རྒྱས་པའི་

650 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

དཔལ་པོ་ཡོད་ན་ཚུར་ཤོག་”གསུངས་པས། དཔལ་པོ་བཞི་བརྒྱ་བྱུང་། འདིའི་
ནང་ན་དམག་དང་གཡུལ་བསྐྱེས་སྐྱབས་ང་དང་མཉམ་དུ་ཐོག་མར་འཐབ་
ཅིང་འཇུག་པར་བྱེད་པའི་དཔལ་པོ་སྤྲིང་སྟོབས་ཅན་དུ་ཡོད་གསུངས་པས།
འདིགས་སྒྲག་དང་ཆོམ་ཆོམ་མེད་པར་ཐོགས་མེད་དུ་འཇུག་ནུས་པའི་དཔལ་
པོ་ལྷ་བརྒྱ་ཐམ་པ་བྱུང་། དེ་ནས་དམག་སྐར་དང་དམག་གི་སྒྲིག་འཇུགས་
བཀོད་སྒྲིག་བྱས།

ཟླ་༥ ཆེས་ཉ་༡ ཉིན་ཁ་ཆེའི་དམག་དཔུང་དང་ཐུག་སྐབས། རྒྱལ་
མཆན་ཅེ་མོའི་དཔུང་རྒྱ་ཆར་གཅིག་གསུངས་ཏེ། ས་སྤར་བ་གང་དག་ཕྱོགས་
སུ་གཏོར་ནས་གཡུལ་བསྐྱེས་པས། ས་རོལ་དགའི་དཔུང་ཆོགས་སའི་རྒྱལ་
གངས་ལ་འགུན་པ་པམ་པར་མཛད། བླ་ཀླ་ཐའི་མཁར་ནང་གི་ཨམ་བན་གྱིས་
སླ་མའི་རྟ་ཁ་ནས་ཁྲིད་ཅིང་མི་ཆོགས་ཁྲི་ཕྱག་གིས་མཁར་ནང་དུ་གདན་འདྲེན་
ཞུས། སླ་མ་དཀར་པོ་ཞབས་སྟེགས་སྟེང་བཞུགས་སུ་གསོལ་ནས། བོང་མའི་
ཨམ་བན་གྱིས་གཙོས་པའི་མི་དམངས་ཀྱིས་ཤུས་མོ་ས་ལ་བརྟུགས་ཏེ་ཕྱག་དང་
གསོལ་འདེབས་ཞུས་དོན། ཆེན་པོ་དོར་གྱི་ཡུལ་འདིར་ནད་ལུག་འཐབ་ཚོད་
འབྱུག་སྒྲོང་མཆོ་བཞིན་དུ་རྡོལ་བའི་སྐབས་སུ་སྒྲིས་བྱ་ཆེན་པོ་བྱེད་གང་ནས་
བྱོན་སོགས་ངེས་པས། “ང་ཨ་མ་དོ་ཅོ་ནེ་དཔོན་པོའི་མངའ་འོག་གི་མི་ཡིན།
སླ་མ་མིང་ཆེན་པོ་དང་ཡོན་ཏན་རྒྱ་འཕྲུལ་སྟོན་ནུས་པའང་མ་ཡིན་པར། སྒྲོང་
མོ་གཉེར་ཏེ་ཡུལ་ཕྱོགས་འདིར་འོངས་པ་ཡིན་”གསུངས།

མན་རྒྱ་གོང་མས་བཏང་བའི་ཡུལ་དེའི་ཨམ་བན་ཟེར་བ་དང་། ཡི་ལྷའི་
ཅང་རྒྱན་སོགས་ཀྱི་སླ་མ་འདི་བའི་གནས་ཚུལ་གོང་མ་ལ་སྟན་གསན་པུལ།
རང་གི་མངའ་ཁོངས་ཡིན་ཟེར་བའི་ཡུལ་མཐའ་ལ་བདག་པོ་བྱེད་པའི་ནུས་
པ་ཅི་ཡང་མེད་པའི་མན་རྒྱའི་གོང་མ་དགའ་སྟེ། “ཨ་ཆེ་དོ་ཐོག་ཐུ”ཞེས་པའི་

ཆོ་ལོ་གནང་ཡང་། ག་མས་“ང་ནི་རྩྱལ་མིན་པ། བྱ་བ་མ་ཡིན་པ། རྒྱུད་པ་
 འན་པ། སེར་རྒྱུ་གཉིས་ཀྱི་བར་མ། རྟིག་རྒྱུད་མཁན་ཞིག་ལ་གྲ་ཆེན་རྩེས་བྱ་
 དམ་པ་ཆོར་གནང་རྒྱུ་ཡི་གཟེངས་བསྟོད་མཆན་གནས་དེ་འདྲ་མི་དགོས།”
 ཞེས་གསུངས་དེ་ཆོ་ལོ་དེ་ཐབས་མཁས་ཀྱིས་ཕྱིར་འབུལ་མངོན།

དེ་ནས་བྱ་རྒྱ་དུ་བཅ་ཟེར་བའི་ས་ཆར་གཡུལ་གྱིས་པས་མི་སྟོང་སྟག་
དུ་མ་བསད་ཅིང་། ཡུག་ཁྱི་སྟག་མང་པོ། ཉ་སྟོང་སྟག་དུག་ ར་མོང་བརྒྱ་ལྷག་
ཟང་སྟོང་སྟག་བདུན་སྟག་ས་ཟངས།

དེ་ནས་ཏ་མར་རྒྱ་བན་ཞེས་པའི་སར་གཡུལ་གྲེས་པས་བྱིས་ཚང་ལྷ་
བརྒྱ་བཙེམ་ཞིང་མི་མང་པོ་བསད། ལུག་ཁྱི་ཕྱག་གཅིག་ ཏ་སུམ་བརྒྱ། ར་
མོང་བརྒྱ། སྒང་བདུན་རྟོང་བཅས་ཐོབ། དེ་ནས་ཐོ་བློ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་གཡུལ་
བསྐྱེས་པས་དགུ་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་ཞིང་། ཏ་དང་ར་མོང་ལུག་སོགས་གངས་
ཀྱིས་མི་ལངས་པ་ཐོབ།

ཉིན་ཞིག་དག་དམག་ཁྲི་ཕྱག་མང་པོ་སླེབས་ནས་མི་མདའི་སྒྲ་སྐད་
 ཐོས་པས་སློ་བྱུང་དམག་སྐར་བཏབ། དམག་ཚོགས་ཀྱིས་གཤིན་རྗེའི་ཁ་སྒྲོ་དང་
 མཚུངས་པའི་དག་དམག་གི་མདུན་ནས་འགྲོས་ཐབས་མ་བྱས་པར་སྡོད་པ་
 འོས་མ་ཡིན་པའི་རྩ་རག་བཟངས་ཀྱང་། ཁོང་བཞད་མོ་མང་ད་ནས་སྐག་མི་
 དགོས། ས་རྒྱལ་སྐར་བ་གང་གནང་ནས་འདི་དག་དམག་གི་སྟོགས་སུ་གཏོར་
 བསུངས་པ་བཞིན། ས་རྒྱལ་གཏོར་མ་ཐག་རྩ་རྒྱང་ནག་འཁྲུབ་མ་འབྱུགས་ཏེ་
 དག་དམག་པམ་རྩེ་གཡུལ་ལས་རྒྱལ།

གྱི་ལོ་ ༡༨༤༤ ལོའི་ཟླ་ ༣ ནང་ཐོག་མར་ཁོང་གི་སྡོད་ཡུལ་ཐར་བུ་གྲུ་
 བ་ཞེས་པའི་ནེ་འཁོར་གྱི་དུ་སག་རྒྱམས་པམ་པར་བྱས་ཏེ། རང་གི་མངའ་
 ཁོངས་ཀྱི་མི་དམངས་རྒྱམས་ཆོས་འཁོར་བདེ་གྱིད་ཀྱི་འཆོ་བ་བསྐྱབ། དེ་ནས་

652 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཐན་པས་གདུངས་ཏེ་ཕུ་གེས་མནར་བའི་ཡུལ་ཁམས་ལ་ཆར་པབ་ནས་
དབུགས་དབྱུང་བ་དང་། བད་ཀྱིས་མནར་བའི་སྐྱེ་བོ་ནམས་ལ་སྒྲགས་དང་
བྱིན་རྒྱབས་སོགས་ཀྱིས་ནད་ལས་གྲོལ་བར་བྱས་པ་སོགས་སྐྱེ་བོ་འབྲུམ་སྤྲག་
མང་བའི་དོན་བསྐྱབས་པས་ཆེན་པོ་ནོར་གྱི་ཡུལ་དུ་གྲགས་སྟན་རྒྱས་པར་མ་
ཟད། ཁོང་གིས་ལྷ་སྤང་བྱས་པ་སྐྱེལ་གྱིས་ལྷ་རུ་སྤྱད་དང་དྲ་སྤྲུག་སོགས་ཆམ་ལ་
པབ་པས། ལྷ་རུ་སྤྱའི་ཡུལ་དུ་སྤྲོ་མ་འདི་བར་འདིགས་སྤང་དང་འབྲེལ་བའི་
སྟན་གྲགས་དྲ་ཅང་ཆེ་སྟབས་ཡང་བསྐྱར་“ནོ་ཐོག་སྤུང་ཆོ་ལོ་”སྤུལ་བར་མ་
ཟད། ནོ་ཐོག་སྤུ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་གོང་མ་ལ་ཐད་ཀར་ཡི་གེ་སྤུལ་
ཆོག་པའི་ཐོབ་ཐང་སྤྲད།

ད་ལྟ་ང་ཆོས་བལྟས་ན་གོང་མ་ལ་ཐད་ཀར་ཡི་གེ་སྤུལ་ཆོག་པའི་ཐོབ་
ཐང་དེ་ལ་ཆོར་བ་ཅི་ཡང་ཡོང་མི་སྲིད་ཀྱང་། རྒྱལ་དབང་བཙུགས་པ་ཆེན་
པོ་ལེ་ཅིན་དུ་ཐེབས་ནས་མན་རུའི་གོང་མ་དང་མཇུག་འབྲུག་གནད་སྐབས།
རྒྱུ་མེད་པོ་དེ་གྱི་གནད་དོན་ཁག་པོ་དེ་སྟོན་ཨམ་བན་དང་གཤམ་འོག་དཔོན་
རིགས་དག་བརྒྱུད་མི་དགོས་པར། རྒྱལ་དབང་མཆོག་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཐད་ཀར་
གོང་མར་སྤུལ་ཆོག་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོང་རེ་ཞུས་ཀྱང་། དོན་དག་དེ་ཙམ་ལའང་
ཀྱུ་འབྲུམ་མ་སོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་བསྐྱར་ནས་བལྟས་ཆོ། སྤྲོ་མ་དཀར་བོ་
འདི་བས་ཡར་ཞུ་ཙམ་ཡང་བྱེད་མ་དགོས་པར་གོང་མས་དང་སྤངས་ཀྱིས་ཐོབ་
ཐང་དེ་འདྲ་སྤྲད་པ་ནི། སྐབས་དེའི་གནས་སྟངས་ལ་གཞིགས་ན་གནད་འགག་
ཆེན་པོ་ཞིག་དུ་ཆིས་ཆོག་པ་ཡིན།

ཡང་ཐོ་མར་བོ་ཀླ་ཞེས་པའི་ཡུལ་དུ་དབྱ་དམག་དང་གཡུལ་གྱིས་པས།
བྱིས་ཆང་ཁྱི་༡༠༠༠ ལྷག་དང་། ལྷག་༡༠༠༠༠༠ ལྷག་ ཉ་༡༠༠༠ ། ར་མོང་
༦༠༠༠ སྤང་༤༠༠༠༠ བཅས་ཐོབ།

སྤྱི་ལོ་༡༤༥༩ ལོའི་རྟོར་སྐྱེ་ལ རང་ཁོང་གིས་ཕྱག་འདེབས་མཛད་པའི་
ཨལ་མུ་ཞེས་པའི་ཡུལ་དུ་དགོན་པ་བཏབ་པའི་མཐའ་ལ་རྒྱ་དམག་སླེབས་པས།
འདི་བས་རྒྱ་དམག་སྟོང་ཕྱག་མང་བོ་དང་གཡུལ་གྱིས་ཏེ་རྒྱ་དམག་ནམས་
གཡུལ་པམ་ནས་བྱོས། རྟོར་སྐྱེ་ལ རང་རྒྱ་དམག་སྤར་བས་མང་བ་བྱུང་ལ་
འཐབ་པས་རྒྱ་དམག་ཆམ་ལ་པབ་ཀྱང་། རྒྱ་དམག་བསད་ལྷག་བྱོས་པ་ནམས་
མཉམ་རུབ་ཀྱིས་ཡུལ་གྱི་མང་བོར་མི་བསད་འཕྲོག་བཅོམ་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་
སྟབས། འདི་བས་དམག་སྟོང་ཕྱག་དུ་མ་ཁྲིད་དེ་རྟོ་བོག་རི་ཞེས་པའི་ས་ཆར་
རྒྱ་དམག་མཆོ་ལྟར་བརྫོལ་འོངས་སྐབས། ཀྱལ་མཆོན་ཅེ་མེའི་དབྱང་རྒྱན་ཆར་
གཅིག་གསུངས་ཤིང་ས་སྤར་བ་གང་གཏོར་ནས་གཡུལ་འཐབ། རྒྱ་དམག་
ནམས་མཁར་ནང་དུ་བརྒྱུག་པས་འཆི་ལམ་ལས་འོས་མེད་པ་ཤེས་ནས་དམག་
དཔོན་གྲུང་ཤིང་དང་གྲུང་ལྷུ་སོགས་སླེབས་ནས་མགོ་བཏགས་ཞུས་ཏེ་གཡུལ་
ལས་ནམ་པར་རྒྱལ།

དེ་ནས་རིམ་གྱིས་ཏ་སག་གི་མི་བྱིམ་ཁྲི་ཕྱག་མང་བོ་མངའ་འོག་དུ་
བརྒྱུག་ནས་དབྱ་ཁལ་སྒྲ་མ་དཀར་བོ་ཆང་ལ་འབུལ་བའི་ལམ་ལུགས་བཅོས།
འདི་བས་དམག་བརྒྱབ་ནས་པམ་པའི་ལོ་རྒྱུས་མ་བྱུང་ལ། རྟོར་སོག་གི་ཡུལ་
ཁམས་མང་བོ་བདེ་འཇགས་སུ་མཛད་པའི་གནས་ཚུལ་ནམས། ཡུལ་ཕྱོགས་
དེ་དག་དུ་ཨམ་བན་གྱི་མིང་ཅམ་ཁུར་ནས་སྟོད་མཁན་ཆོས་མན་རྩ་གོང་མར་
སྟོན་གསན་ཡང་ཡང་ཞུས་པས། “ཅང་རྩན་རྟོ་ཐོག་ཐུ་ཆེན་པོ་ཀུན་དགའ་
རྒྱལ་མཆོན་”ཞེས་པའི་ཆོ་ལོ་སྟུང།

དེ་སྐབས་ཆེན་པོ་རྟོར་གྱི་ཡུལ་དུ་ཐོར་གོད་དཔོན་པོ་དང་འདི་བ་ལས་
ལྷག་པའི་དབང་ཆེན་གྱི་མི་མེད་སྟབས། རྟོར་ཞིག་གིས་སྒྲ་མ་འདི་ལ་ལྷན་སྦྲེས་
ཀྱི་དབང་ཐང་ཆེ་བའི་ཐོག་གོ་གནས་དེ་འདྲ་ཆེན་པོ་ཡོད་ན། རིམ་གྱིས་རྟོར་

654 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཡུལ་ཡོངས་རྫོགས་མངའ་འོག་ཏུ་བསྐྱུས་ནས། བན་རྒྱ་གོང་མའི་རྒྱལ་སྲིད་ལ་
གནོད་པ་བཟོ་སྲིད་པའི་སྤྱི་བཟོ་གས་བཟོས་ཏེ་གོང་མ་ལ་སྤུལ་བས། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩
ལོའི་ཟླ་༡༩ ཆེས་ལ་ ལ་ཅང་རྒྱན་གྱི་ལས་ཐམ་ཕྱིར་བསྐྱུ་བས། ཁོང་གི་མངའ་
འོག་གི་མི་དམངས་ཟུང་ན་གྱིས་གནོད་ཀྱང་། ཁོང་གིས་“སྲོད་ཆོས་སེམས་
ཁྲལ་བྱེད་མི་དགོས། ང་གྱ་བ་ཞིག་ལ་ཐམ་ཀས་ཅི་བྱེད། དེ་བས་མ་ཁི་བཏོན་
ན་བཟང་། ཐམ་ཀ་ཡོད་ན་སྤྲིག་པ་གསོག་པ་མ་གཏོགས་དགེ་བ་སྦྱབ་ཡོང་མེད་
”ཅས་གསུངས། མངའ་འོག་གི་དཔོན་རིགས་ཆོས་མན་རྒྱའི་ལུགས་སྲོལ་ལྟར་
ཐམ་ཀ་གདན་དྲོངས་ཤོག་ཟེར་བ་བཞིན་ཐམ་ཀ་བྱེད་ཡོང་བ་ལ། ཁོང་གིས་
རྒྱ་ཐོབ་ཀྱི་ན་བཟང་ཆང་མ་གྱོན་ཏེ་རྒྱའི་ལུགས་ཀྱི་ཕྱག་དགྲུ་ཕྱགས་འཆལ་ཏེ།
ཐམ་ཀའི་སྤྱིང་གི་ཡི་གེ་རྣམས་སྟེ་རེས་གསེལ་ནས་སྤྲད་པས། དཔོན་རིགས་
རྣམས་སྤྲག་ནས་གོང་མ་ལ་འདི་འདྲ་འབུལ་སྲོལ་མེད་པས་མི་རུང་ཟེར་བ་ལ།
“དེ་འདྲ་འབུལ་ཚུལ་མེད་རུང་རྒྱལ་བོའི་བཀའ་སླེམས་ང་ལ་ཡོད་པས་སྲོད་ཆོ་
སྤྲག་མི་དགོས་”གསུངས་ཏེ་ཕྱིར་འབུལ་བས།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༠ ལོར་ཡུ་ལྷ་མོ་ཐའི་ཅང་རྒྱན་གྱི་མཁར་ཁ་ཆའི་དམག་གིས་
བཙམ་པའི་གདོང་ལེན་དུ་འགྲོ་དགོས་སྟབས། སྤྲུང་ཡང་གོང་མས་མན་སོག་
བོད་གསུམ་གྱི་ཡི་གེ་སྤྲགས་མའི་གསེར་ཐམ་ངོས་སུ། “ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཆོན་
ནོ་ཐོག་ཕུའི་སྲོལ་མ་གནམ་བསྐྱོས་པའི་ཐམ་ཀ་”ཞེས་པའི་ཆོ་ལོ་གནང་།

དེ་ནས་ཨལ་ཐའི་ས་ཆར་བཞུགས་སྐབས། ཡུ་རུ་སུ་རྒྱལ་བོའི་མངའ་
འོག་གི་ཏ་སག་ཁྱིམ་ཆང་སྤྱི་སྤྲག་གཅིག་དབང་འོག་ཏུ་བསྐྱུས་པ་དང་། ཡུ་རུ་
སུའི་དམག་དཔོན་ཆེན་པོ་བཞི་འཛིན་བཟུང་བཙོན་འདུག་དང་། གཞན་མང་
བོར་རྟ་ལྷག་བརྒྱ་སྤྲག་མང་བོ་བྲབ་ནས་ཕྱིར་མངགས་མཛད།

སྐབས་དེར་གཙང་ནས་པཎ་ཆེན་སྲོ་བཟང་བསྟན་པའི་དབང་ཕྱག་

མཆོག་གིས་མགོན་གཉེན་རྒྱ་མཚོ་སོགས་མི་སྣ་འཆམས་ཞུར་བཏང་འབྱོར་
ལྟར། གསེར་གྱི་བཀའ་ལུང་དང་། བཀའ་ཤོག་ཐམ་ཀ་རྟགས་ཐེལ། གསེར་
གྱི་རྩི་རྩེའི་དོག་ཕྱག་མདུད། སྤྱང་འཁོར་བཀའ་རྒྱ་མ་སོགས་གནང་། ཕྱིས་
སུ་གོང་མའི་ཕོ་བྲང་དུ་འགྲོ་སྐབས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་གནང་བའི་གསེར་
གྱི་རྩི་རྩེ་ཞུ་མགོ་ལ་བཏགས་ནས་ཐེབས་པས། གོང་མའི་སློན་འཁོར་རྣམས་
དུ་ལས་ཏེ་གོང་མའི་སྐྱེ་མདུན་དུ་འདི་འདྲ་མནའ་ནས་འགྲོ་སློལ་མེད་ཚུལ་
སོགས་བཤད་སྐབས། ཁོང་གིས་“འདི་གྱོན་མི་ཆོག་ཟེར་དོན་ཅི་ཡིན། འདི་
ང་ལ་བོད་ཀྱི་པའ་ཆེན་སྤྲུལ་མས་གནང་བ་ཡིན”ཞེས་སོགས་གསུངས་འདིགས་
ཞུ་མེད་པར་ཁ་འཛིངས་གནང་བའི་གནས་ཚུལ་བྱུང་འདུག།

སྐབས་དེ་མེད་ཅིག་ལ་གོང་མའི་སློན་འབྲུར་ཏེ་སྤར་ཅང་རྩུན་གྱི་གོ་
གནས་ཕྱིར་བསྐྱུ་བྱས་པ་བསྐྱར་སློལ་གནང་སྟེ། བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡུལ་ཐམས་
ཅད་ཀྱིན་ཅང་རྩུན་དང་བྱེད་གཉིས་ཀྱིས་བདག་སྦྱོང་བྱེད་དགོས་ཞེས་བཀོད་
ཁུབ་གནང་། ཡིན་ནའང་ཁོང་གོ་གནས་ཆེན་པོ་དེ་འདྲ་རག་པ་ལ་དགའ་སྣང་
ཅི་ཡང་མེད་པར། ཅང་རྩུན་དང་ཨམ་བན་གཉིས་བརྒྱད་ནས་ཕྱིར་འབུལ་
མཛད། རྒྱ་མཚན་དེ་ལ་བཞེན་ནས་ཕྱིས་སུང་སྤྲུལ་མ་འདི་བར་སོག་ཡུལ་དུ་
“ཡི་ལྷ་ཅང་རྩུན”ཞེས་འབོད་པ་ཡིན།

འདི་སྐབས་ཤིག་ལ་སྤྲུལ་པ་དཀར་པོ་མཆོག་གིས་སྤུ་མོ་ནས་དབུས་
གཙང་དུ་སོང་ནས་ཐུལ་དབང་པའ་ཆེན་རྣམ་གཉིས་ལ་མཛལ་མདུན་ཡོད་
ཀྱང་། ད་བར་གོང་མ་ཆེན་པོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཞབས་འདེགས་བསྐྱབས་ནས་
འགྲོ་ལོང་མ་བྱུང་ཡང་། ཀྱིན་ཅང་རྩུན་དང་ཨམ་བན་བྱེད་རྣམ་པ་གཉིས་ཀྱིས་
གོང་མར་དགོངས་པ་ཞུ་རྟོགས་ཞེས་བསྐྱུལ་བ་བཞིན། གོང་མས་པའ་ཆེན་
རིན་པོ་ཆེའི་སྐོར་ཅི་ཡང་མ་གསུངས་ཀྱང་“ཐུལ་བ་རིན་པོ་ཆེར་ཕྱག་འཆམ་

656 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

དུ་སོང་ཆོག་”ཅེས་བཀའ་འཁྲུག་སྤྲོད་ཆེ། ཤིང་རྟ་ཉི་ཤུ་ཙམ་བཞི་དང་། རྟ་ལྔ་
བཅུ་ཐམ་པ། རྒྱ་ལོ་རྟ་དཔག་མེད་བཅས་དབུས་རྫོང་ལུལ།

སྤྱི་ལོ་༡༤༤༡ ལོར་སོག་ཡུལ་ནས་ཐོན་ཏེ་ལན་གྲུའུ་སོགས་བརྒྱད་ཁྲུག་
དུར་ཐེབས། ཁྲུག་དུའུ་ནས་ལྷ་ལྷན་སྐྱོན་ལམ་ཆེན་མོའི་དམིགས་སྒོར་ང་ལན་
ཆེན་བརྒྱད་ཅུ་ལྷག་དང་། ཁྲུག་དུའུ་ཕུགས་ཀྱི་ཁ་བཏགས་ཡོངས་རྫོགས་ཉེས་
ཏེ་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་ཁྲུག་དུའུ་ཁ་བཏགས་ཆོང་བའི་རྒྱུ་ཆད་པ་སོགས་དངོས་
ཚོག་སྒོར་མི་ཤོང་བ་བསྒྲིགས་ཏེ་དར་ཅེ་མདོ། ལི་ཐང་སོགས་བརྒྱད་དེ་ཆབ་
མདོར་འབྱོར་སྐབས། རྒྱལ་དབང་མཆོག་དང་བོད་ཀྱི་སྲིད་སྐྱོང་རྒྱལ་པོ་གཉིས་
ཀྱི་མཁུན་གཉེར་གཉིས་ཐེབས་བསུར་འབྱོར། བོད་སྡེ་བ་གཞུང་གིས་སོག་ཡུལ་
དུ་སྡོད་པའི་ཨ་མདོའི་སླ་མ་ཐོབ་དང་ཐམ་གས་མཐོ་བ་ཞིག་སླེབས་ཀྱིན་ཡོད་
པ་བོད་བསྐྱན་སྲིད་ལ་ཐན་གཞོད་གང་ཡོད་ཀྱི་རྣམ་རྟོག་ཤར་ཏེ། གནས་རྒྱུང་
སོགས་ལ་ལྷ་ཐབ་ནས་བཀའ་ལུང་ཞུས་པ་སོགས་ཀྱི་གནས་རྒྱུལ་དགོད་བྲོ་བོ་
ཡང་བྱུང་འདུག་ཅིང་། ཀོང་པོའི་རྒྱ་མདར་སླེབས་སྐབས་བོད་ཀྱི་བཀའ་སློན་
དང་། སྲིད་སྐྱོང་བྱུར་བ་ཆེ་སློན་སྤིང་། སེར་སྐྱོད་གྲ་ཆང་སོགས་ཀྱིས་ཆེབས་
བསུ་དང་། བདེ་ཆེན་རྫོང་དུ་བཀའ་སློན་བཞི། དྲུང་ཡིག་བཞི། བོད་རྒྱལ་
བོའི་ང་ལག་ཅེ་དྲུང་མང་བོ་བཅས་མཐའ་མེད་པས་བསུས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་༡༤༤༣
ལོའི་རྟོར་སླ་༩ ཆོས་༩ ཉིན་ལྷ་སར་འབྱོར། ལྷ་སའི་གཙང་བོའི་ཁར་བོད་ཀྱི་
སྲིད་སྐྱོང་རྒྱལ་པོ་རྟ་ཆགས་ནོ་མོན་ཏན་དང་། རྡེ་བ་གཞུང་། སྤིང་བ་བཞི།
བཀའ་སློན་བཞི། དྲུང་ཡིག་བཞི། རྒྱབས་མགོན་རིན་པོ་ཆའི་ཅེད་ཤོད་གཉིས་
ཀྱི་དྲུང་འཁོར། སྐ་སྤུལ་མང་བོ། སེར་འབྲས་སོགས་ཀྱི་སྐ་སྤྱི་དང་གྲ་མང་
བཅས་སྤྱི་བོ་ད་ཅང་མང་བོའི་ཆོགས་ཀྱིས་བསུ་ཉོན་སློན་མི་ཁྱུང་པ་བྱས།

ལྷ་ལྷན་དུ་ཕུར་སྤྱོད་བྱམས་པ་རིན་པོ་ཆེ་བཞེན་ཏེ་འདོད་ཆོས་མང་བོ་

གསལ་པ་དང་། དངུལ་སྒང་ཁྱིའི་འབྲུམ་མང་པོས་ཀླུ་དབང་རིན་པོ་དང་
གདན་ས་གསུམ་། རྒྱུད་གྲུ་སྟོང་སྟོང་སོགས་སུ་སོགས་འབྱེད་ཅི་གནང་དང་།
རྩོ་བོ་རྣམ་གཉིས་ལ་དབུ་རྒྱུད་འཕགས་ཅན་རིན་ཐང་གཞལ་དུ་མེད་པ་
སྤུལ་བ། པ་བོང་ཁར་གྲུབ་ཆེན་བརྒྱུད་ཚུའི་ལྷ་ཁང་བཞེངས་པ་སོགས་ཟང་
ཟིང་གི་མཆོད་སྦྱིན་སྟོས་པ་རྣམས་སྟོང་འགྲུལ་ཙམ་མིན་པར་སྟོ་ཡུལ་ལ་རྒྱན་
དཀར་བ་ཡིན་ལ། སེ་འབྲས་ཀྱི་གྲ་མང་གིས་བལ་བོའི་ཆོང་བ་བཙམ་པའི་རྒྱུ་
ཀྱིས་བལ་དམག་ལྷ་སར་སླེབས་ནས་བོད་ཀྱི་གནད་ཡོད་མི་སྣ་སྟོར་ཞིག་འདྲིན་
བཟུང་བྱས་པའི་ཁྱེད་རྒྱུ་མ་མཐུན་པས། སྤྲོ་མ་དཀར་པོ་འདི་བར་སྐྱབས་
འདུག་ཞུས་སྐབས། སེ་འབྲས་དང་བལ་བོ་སྐྱབས་སྐབས་དཔྱད་མི་གཏོང་
བའི་རྒྱ་མཆོན་ཅི་ཡིན་སོགས་དྲིས་ཏེ་ལྷ་སྟོང་ཨམ་བན་ལ་བཏང་བས། ཨམ་
བན་གཉིས་སྐྱག་ནས་མཇལ་བཅར་དུ་ཡོང་ཡང་། “ངེད་ཉི་མ་ཁ་ཤས་ལ་ཁྱེད་
ཆོར་སྐྱག་ཁོམ་མེད་”གསུངས་ནས་སྐྱག་འཕྲད་དུ་ཡོང་མ་བརྟག་པ་དང་། དེ་
ནས་ཉི་མ་༡༩ རྗེས་སུ་ཨམ་བན་གཉིས་ཀྱིས་མཇལ་བཅར་ཆོག་པའི་ཡུ་རྫོགས་
མཐའ་ནན་སྤུལ་བས་ཡོང་འཕྲས་ཆོག་མཆན་གནང་ཡང་། དོན་ཀྱིས་སྒྲོ་རོ་
དུ་མ་ལ་མཇལ་བཅར་ཞུ་མ་བརྟག་པ་དང་། ཀླུ་དབང་མཆོག་དང་གནས་
རྒྱུད་ཆོས་སྟོང་གཉིས་ཀྱི་བཀའ་ལུང་གིས་བལ་བོད་ཀྱི་ཁྱེད་སྣ་རྒྱུ་མ་ཁན་ཁྱེད་
ལས་མེད་ཅེས་ལུང་བསྟན་སོག་པ་ལྟར། དངུལ་རྩོ་ཆད་ལྷ་སྟོང་སྟོང་དགོས་
པ་ལས་ཨམ་བན་གཉིས་རེ་རེའི་མགོ་ལ་རྩོ་ཆད་ཆེག་སྟོང་རེ་དང་། ལྷེ་བ་གཞུང་
གི་མགོ་ལ་རྩོ་ཆད་ཆེག་སྟོང་། བོད་ཡུལ་ཁྱི་སྟོར་བརྟུགས་ཀྱི་མགོ་ལ་རྩོ་ཆད་
ཆེག་སྟོང་། ལྷེ་བ་གཞུང་དང་ཨམ་བན་གཉིས་མཉམ་རུབ་ཀྱི་མགོ་ལ་རྩོ་ཆད་
ཆེག་སྟོང་བཞག་ཀྱང་། ལྷེ་བ་གཞུང་ལ་དངུལ་ཀྱིས་མ་འདང་བས་སྤྲོ་མ་དཀར་
པོ་ཁོང་རང་གིས་ལྷེ་བ་གཞུང་ལ་དངུལ་རྩོ་ཆད་ལྷ་བརྒྱ་སྟོང་དེ་སེ་འབྲས་ཀྱི་

658 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

གྲ་མང་གི་ས་ནས་དངུལ་ཆབ་སྒྲོན་མི་དགོས་པ་བྱས་ཏེ་བལ་བོད་ཀྱི་གྲོད་སྒྲ་
རྒྱུ་མ་པ་བོད་སྒྱི་ཡོངས་ལ་བཀའ་དྲིན་ཆེ་བ་ཡིན།

གོང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱར་དེའི་ཐོག་ནས་སྤྲོམ་དཀར་བོ་འདི་བའི་བསོད་
ནམས་དང་གཟི་བརྗིད་ཀྱིས་བོད་སྤེལ་གཞུང་ལ་སྤང་མེད་བྱུང་གསོད་བྱེད་
བཞིན་པའི་མན་རྩའི་ཨམ་བན་དག་ས་འོག་ལ་ཐིམ་འགོ་བ་ལྟ་བུའི་དངངས་
སྒྲག་གི་གནས་སུ་བཀོད་དེ་སྤྲོ་བཀོང་བར་བྱས་པའི་གནས་སྤངས་མཐོང་ཐུབ་
པར་མ་ཟད། ཐོག་མར་དབུས་སུ་ཕེབས་སྐབས་བོད་གཞུང་དང་རྒྱལ་དབང་
མཆོག་གི་སྒྲི་ཆབ་ཆབ་མདོ་བར་ཕེབས་བསུར་བཅར་བ་དང་། ཕྱིས་ལྷ་ས་ནས་
ཕེབས་ཐོན་སྐབས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་དང་བོད་ཀྱི་སྲིད་སྒྲོལ་རྒྱལ་བོ་མོགས་
ཆེ་དགུ་དག་གིས་ཆེད་ཐང་བར་ཆིབས་སྒྲེལ་གནང་བ་དང་། དེ་མིན་བོད་
གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་ཆེ་གས་མང་བོས་ཆབ་མདོ་བར་གཞུང་འབྲེལ་གྱིས་
ཕེབས་སྒྲེལ་ཞུས་པ་ལྟ་བུའི་ཆེ་མཐོང་གནང་བ་འདི་འདྲ་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་མཐོང་
དགོན་པོ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༤༡ ལོའི་དོར་ལྷ་༡༡ ཆོས་༡༠ ཉིན་རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་ཆེས་
བཀའ་འབོད་གནང་བ་བཞིན་པའི་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་གཟིམ་ཁང་བདེ་བ་ཅན་
དུ་ཞག་བཞུགས་དང་། ཆོས་༡༩ ཉིན་རྒྱལ་དབང་མཆོག་དང་ལྷན་དུ་བདེ་
མོ་དགུ་འཆམ་ལ་གཟིགས། སྤྱི་ལོ་༡༩༤༢ ལོའི་ལྷ་༡ ཆོས་༡ ཉིན་རྒྱལ་དབང་
མཆོག་དང་། བོད་ཀྱི་སྲིད་སྒྲོལ་རྒྱལ་བོ་རྟ་ཆོག་ནོ་མོན་ཏན། ཨམ་བན་གཉིས་
བཅས་ལྷན་དུ་སྲིད་གསུམ་བདག་མོའི་གདོར་ཆོག་སྒྲུབ་སྐབས། ཨམ་བན་གྱི་
འཁོར་འགའ་ཞིག་གིས་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་སྒྲི་པར་དུ་ཁ་བཏགས་འཕངས་པ་
ལ། སྤྲོམ་དཀར་བོ་ཐུགས་ཁྲོས་ཏེ། “གཡོག་པོ་ཁྱོད་ཆོ་ལྷ་བུས་རྒྱལ་དབང་
རིན་པོ་ཆེའི་སྒྲིའི་ཕྱོགས་སུ་ཁ་བཏགས་འཕངས་ཆོག་པའི་ཐོབ་ཐང་སུས་

གནང་།”ཞེས་དང་། “ཁྱོད་ཆོ་གཡོག་པོས་ཐུལ་དབང་རིན་པོ་ཆེའི་སྐྱུ་པང་
 དུ་ཁ་བཏགས་འཕེན་པ་པར་ཞོག་སྐྱུ་མདུན་དུ་ཡོང་མི་ཆོག་པས། ཁྱོད་ཆོ་
 ལ་དབང་ཆེན་པོ་དེ་ལྟ་བུ་སྤྲུལ་བྱིན་ཡོད།”ཅེས་བཀའ་བཀྲོན་གྱིས་ཆར་བཅད་
 པས། ཞུམ་བན་འཁོར་བཅས་འཛིགས་ཤིང་སྐྱག་པ་དང་འདར་ཞིང་ཁྱུ་ཁྱུ་
 པོར་འདུག་པའི་བརྒྱལ་ཁྱུགས་བདག་གིར་བྱེད་པ་ལ་བཀོད། ཅེས་སོགས་
 གསལ་བ་འདི་ཅུམ་ལ་བཞུས་ཀྱང་། བོད་རང་གི་ཐུལ་ས་ན་ཆོས་སྤྱིད་གཉིས་
 ཀྱི་བདག་པོ་ལ་རྒྱུ་གཡོག་འཁོར་ཆོས་མཐོང་རྒྱུ་བྱེད་བཞིན་པ་མ་མཐོང་
 བའི་ཚུལ་གྱིས་ཉི་མ་འཁྱོལ་ཐབས་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་འདུག་ཀྱང་། འདི་བས་བོད་
 བསྟན་སྤྱིད་ཀྱི་ལ་རྒྱལ་བསམ་ནས་རང་ཉིད་སྟོས་བཏང་གནང་བ་མཐོང་ཐུབ་
 པ་ཡིན།

སྤྱིར་ཐུལ་བ་པཎ་ཆེན་རྣམ་གཉིས་མ་གཏོགས་ལྷ་ལྷན་གཙུག་ལག་
 ཁང་གི་ངོ་མདུན་ནས་བསྟེན་རྫོགས་བསྐྱབ་མི་ཆོག་པ་ལ། འདི་བར་ཐུལ་
 དབང་མཆོག་གིས་བཀའ་འཁྱོལ་ཐོབ་པ་ལྟར་སྟེ། ཆོས་ཀྱི་ཉིན་ཡོངས་འཛིན་
 སུར་སྟོག་རིན་པོ་ཆེས་བསྟེན་རྫོགས་ཀྱི་སྟོན་པ་བསྐྱལ་བ་སོགས་དབུས་སུ་
 བཞུགས་རྒྱུ་རིང་ཐུལ་དབང་མཆོག་དང་སྤྱིད་སྤྱིད་རིན་པོ་ཆེ། ཡོངས་འཛིན་
 སུར་སྟོག་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་ཀྱིས་གཟིགས་བཟོས་སྟོར་མི་ཤོང་བ་མཛད་འདུག་

དེ་ནས་ལྷ་ལྷན་སྟོན་ལམ་ཆེན་མོའི་སྤྱིན་བདག་ཁྱུ་ཉེ་ཐུལ་དབང་
 རིན་པོ་ཆེ་ཆོགས་དབུར་སྐྱུན་འདྲེན་གྱིས་སྤྱིད་ན་དཀོན་པའི་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱ་
 ཆོགས་ཀྱིས་སོགས་དངས་ཉེ་འབྲལ་ཆེན་བཏེགས་པས། བོད་ལུང་བའི་དྲག་
 ཞན་ཐམས་ཅད་ཀྱིས། “ཀྱན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་ཕེབས་ན་བོད་
 ལུང་བ་ཆོས་ཀྱིས་ཆོམས་འོངས། ཅོ་ཞེ་ཞོ་མོན་ཏན་ཕེབས་ན་བོད་ལུང་བ་སྤྱིད་
 ཀྱིས་ཆོམ་འོངས། སྐབས་རྗེ་ཆོག་ཏོ་སོག་ཐུ་བྱེད་རང་ཕེབས་ན་བོད་ལུང་

660 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

བ་ཚོས་ནོར་ཁྲིམས་གསུམ་གྱིས་ཚིམ་འོངས་”ཞེས་སྒྲེང་བར་བྲགས།

ད་དྲུང་ཁོང་དབུས་སུ་བཞུགས་རིང་བྱག་ལས་སྒྲུབས་ཆེན་ཞིག་
མངོད་པ་ནི། དགའ་ལྷན་ཁྲི་ཐོག་གྱུ་བདུན་པ་ཆ་དོར་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱ་སྒྲེང་གཞིས་
པ་དེ་བོད་ཀྱི་སྲིད་སྐྱོང་རྒྱལ་བོ་གནང་སྐབས། གཙང་དང་ལྷ་སའི་སྐྱ་དྲག་སྒྲོར་
ཞིག་དང་། ལྷ་སྡེ་ཨམ་བན་བཅས་མཉམ་རུབ་གྱིས་ནག་ཡིག་སྒྲ་ཚོགས་རྒྱན་
བཟོས་བྱས་ཏེ་མན་རྩ་གོང་མ་ལ་ཁྱུ་གཏུགས་བྱས་པས་སྲིད་སྐྱོང་གི་ཁྲི་ལས་ཐབ་
ཅིང་རྒྱ་ནག་ཏེ་ལུང་ཅང་དུ་རྒྱུད་པའོན་འདྲག་དང་། གཞིས་ཀ་དང་རྒྱ་
ནོར་ལྷོས་བཅས་བོད་སྡེ་བ་གཞུང་གིས་གཞུང་བཞེས་བྱས་པར་མ་ཟད། མན་
རྩ་གོང་མས་བཀའ་བྱུང་བསྐྱགས་ཏེ་ཡང་སྲིད་དོན་འཛིན་བྱེད་མི་ཚོག་པ་དང་།
དགེ་ཚུལ་སྒོར་གི་སྡོམ་པ་བཞེས་མི་ཚོག་པ། སྒོ་བ་གཞེར་གནང་མི་ཚོག་པ།
བོད་དབུས་སུ་ཐེབས་མི་ཚོག་པ་སོགས་ཁྲིམས་བཅད་བྱས་ཡོད་སྐབས། འདི་
བས་སྤར་སོག་ཡུལ་དུ་བཞུགས་སྐབས་ཐབས་མཁས་གྱིས་གྱིན་ཅང་རྒྱན་
སོགས་བརྒྱད་གོང་མར་སྒྲན་གསན་པུལ་བས། གོང་མས་ཆེ་སྒྲོན་སྒྲིང་གི་ཡང་
སྲིད་དབུས་སུ་སྒོ་བ་གཞེར་ལ་སོང་ཚོག་པའི་བཀའ་འཁྲོལ་ཐོབ་པ་ལྟར་མཐུན་
ཁྱེན་སྐྱར་ཏེ་དབུས་སུ་བརྒྱུད་པ་དང་། ལྷ་ས་ནས་ཐབས་ལམ་སྒྲ་ཚོགས་
བཅའ་ཏེ་ཆེ་སྒྲོན་སྒྲིང་གི་ཁར་དབང་ཚུར་སྤངས་ཏེ་སྐུལ་སྐྱེའི་བྱག་དུ་གཏད་
པ་དེ་ཡིན།

སྲིད་སྐྱོང་ཉ་ཆག་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཚོས་སྐྱོང་ནམ་གཞིས་གྱིས་སྤུ་མ་
དཀར་པོ་འདི་བ་བོད་ཀྱི་སྲིད་སྐྱོང་རྒྱལ་བོར་བཞུགས་ན་བོད་བསྐྱན་སྲིད་ལ་
ཐན་པའི་ལུང་བསྐྱན་ཐེབས་པ་ལ་ཁོང་གིས། “ང་རང་གི་བསམ་པར་སོག་
ཆན་(སོག་ཡུལ་དུ་རྒྱན་རིང་བསྐྱད་པའི་དོན)བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོར་བཞུགས། རྡེ་
བ་གཞུང་གི་དོན་བྱས། དེ་ནས་སྐྱོན་བཞེས་ཏེ་ལྷས་ངན་ཆང་མ་མགོ་ལ་ལེན་

རྒྱ་རེད་སྟེ། ཐུལ་བོར་མ་བཟུང་ཀྱང་སྟོན་བཞེས་ཡོད་ཆོད་ཡིན་གསུངས།¹⁵ ཞེས་གསལ་བ་དེ་དག་ལ་བསམ་ན་དེ་སྐབས་ཀྱི་བོད་གཞུང་གི་གནས་སྟངས་ ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྒྲིབ་བརྩམས་ཀྱི་ཐོག་མེད་པའི་ལམ་དུ་འཆར་མི་ཡོང་ངམ།

མདོ་དོན་སོག་ཡུལ་ཨལ་ཐའི་དགོན་པ་དང་། སོག་ཡུལ་རྣམ་རི་ལྷ་ ཞོལ་གྱི་དགོན་པ། དབུས་པ་བོང་ཁའི་ལྷ་ཁང་། ཁོང་གི་འཁྲུངས་ཡུལ་ཆོས་ དཔལ་ཞིང་གི་དགོན་ཆེན་བཅས་ཕྱག་འདེབས་མཛད་པར་མ་ཟད། སྐྱ་བུ་ བཀྲ་ཤིས་འབྲེལ་གྱི་གསེར་ཁང་ཆེན་མོར་རྒྱ་ཐེབས་བཞེངས་པ་སོགས། ཁོང་ གི་སྐྱ་ཆེ་ཡོངས་རྫོགས་བོད་ཀྱི་བསྟན་འགྲོའི་བདེ་ཐབས་ཁོ་ནའི་ཆེད་བཏང་ བ་ནི་དམ་པ་འདི་བའི་རྣམ་ཐར་གྱི་གནད་འགངས་ཡིན་ནོ།

གོང་འཁོད་སྐྱ་མ་དཀར་བོའི་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྟུས་དེ། སྐལ་བཟང་ ལེགས་བཤད་ཅེས་པ་སྐྱ་མ་དཀར་བོའི་སྐྱ་བཅར་མཁས་པ་ཞིག་གིས་བཅུམས་ པའི་རྒྱལ་ཀུན་གསང་བའི་མངའ་བདག་རྩེ་བཙུན་བྱམས་པ་མཐུ་སྟོབས་ཀུན་ དགའ་རྒྱལ་མཆན་དཔལ་བཟང་བོའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་དོ་མཆར་ནོར་བུའི་ འཕྲི་ཤིང་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ཞེས་པ་སྐྱ་བུ་བཀྲ་ཤིས་འབྲེལ་དུ་ལག་བྲིས་ མ་གཞིར་བཟུང་སྟེ། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་ དཔར་སྐྱུན་བྱས་པ་ལས་རྩལ་ཅད་བསྟུས་པ་ཡིན་ལ། འདི་བའི་སྐོར་རྒྱུ་པ་ ཤེས་འདོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་གོང་གི་རྣམ་ཐར་ལ་གཟིགས་པར་བྱའོ།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་རྒྱལ་དབང་ སྐྱེས་པའུ་བཞི་བའི་སྐབས།

དང་པོ། སྤྱི་ལོ་གནས་བབ།

རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ཆུ་བྱ་སྤྱི་ལོ་༡༧༩༩ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཚེས་༩༠ ཉིན་
རྒྱལ་དབང་སྐྱེས་པའུ་བཞི་པ་མཆོག་དགོངས་པ་རྫོགས། ཁོང་འདས་ནས་
ཉིན་༩ པ་ཉི་ཟླ་༡༡ པའི་ཚེས་༩ ཉིན་སྐུ་གསལ་ཐུབ་བསྟན་ཀྱན་འཕེལ་
གྱིས་ཆེད་འདུགས་གནང་བའི་གོང་དྲག་དམག་ཁོངས་ཀྱི་དམག་མི་པལ་ཆེ་

བས་དམག་ཞབས་ནས་ཙ་དགོངས་ཁྱ་རྒྱ་བཀའ་ཤག་ལ་སྟན་གསན་ཁྱས་པ་
 དང་། དེ་ནས་ཉིན་༡༡ པ་སྟེ་ཟླ་༡༡ ཚེས་༡༥ ཉིན་སྟུན་གསལ་ཐུབ་བསྟན་
 ཀྱན་འཕེལ་དང་། སྟན་ཞབས་པ་བྱམས་པ་ཡེ་ཤེས། གནས་རྒྱུ་རྟེན་སྟགས་
 རོར་སྒྲིང་ག་ཟེམ་རྒྱུ་འགག་དུ་བསྐྱོང་འགྲུག་དང་། ཙུ་ཤར་ཆེན་ཚྭ་དུ་བཀག་
 བསྐྱེལ་དོ་དམ་བྱས། ཀྱན་འཕེལ་གྱིས་ཐུལ་དབང་རིན་པོ་ཆའི་སྐྱེ་ལྗོངས་སྐོར་
 འཕུལ་དུ་སྟན་གསན་མ་ཁྱས་པའི་ནག་ཉེས་བཀའ་དེ་རྒྱ་དངོས་མཁར་དབང་
 ཡོངས་རྫོགས་གཞུང་བཞེས་ཐོག་ནང་མི་དང་བཅས་གོང་པོ་ཙུ་སྐྱོང་དེ་མོ་ཆབ་
 དགོན་དུ་རྒྱུ་ཕུད་དང་། སྐྱེ་བཅར་བཀྲ་ཤིས་གྱི་རྒྱ་དངོས་མཁར་དབང་
 གཞུང་བཞེས་གྱིས་དོན་གྲུབ་དྲགས་པོ་སྐྱེ་ནམ་ཕྱོགས་སུ་རྒྱུ་ཕུད། སྟན་
 ཞབས་པ་བྱམས་པ་ཡེ་ཤེས་གྱི་རྒྱ་དངོས་མཁར་དབང་གཞུང་བཞེས་ཐོག་སྟོ་
 ལ་དོལ་ཁུལ་དུ་རྒྱུ་ཕུད་བཏང་བ་དང་། གནས་རྒྱུ་རྟེན་སྟགས་འབྲེལ་
 ཡོད་མི་སྟུ་རྒྱུ་གས་ཁག་ལ་བབ་བསྟན་གྱི་ཉེས་ཆད་སྟག་ཡོད།

མདོ་དོན་ཐུལ་དབང་མཆོག་དགོངས་པ་རྫོགས་ནས་ཟླ་དོ་གཅིག་
 ཅམ་གྱི་ནང་དུ་སྐར་གྱི་ཐུལ་དབང་མཆོག་གི་སྟུན་གསལ་དག་འདི་ལྟར་གཅིག་
 མཐུག་གཉིས་མཐུད་དུ་རྩ་མེད་བཅོས་པ་ནི། སྐྱོ་བྱར་དུ་ལྷགས་པའི་དོན་རྒྱུ་
 ཞིག་ཡིན་ཀྱང་རྩ་བ་རྫིང་བ་ལ་ལོ་མ་གསར་བ་འབྱས་པ་ཞིག་ལས། རྩ་བ་གསར་
 བ་ལ་ལོ་མ་སྐྱོ་བྱར་དུ་འབྱས་པ་ཞིག་མིན།

ཐུལ་དབང་བརྩ་གསུམ་པ་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་ནི། སྐྱོ་སྟོབས་
 ཆེ་ཞིང་དཔའ་ངར་ལྡན་པ། སྐྱེ་ཟིལ་དང་ཐུགས་དཀྱེལ་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་པས་
 ཁོང་དང་རིགས་མཐུན་གྱི་མི་ཚོད་འདོན་ཐང་ཅན་ལ་མཐོང་ཆེན་གནང་གིན་
 ཡོད་སྟབས། སྟུན་གསལ་ཀྱན་འཕེལ་ལྟ་བུ་གཙང་ཐུག་གཡོག་ཞབས་པ་ཞིག་
 བྱིས་རྒྱུད་རིང་ལུགས་ལ་གཅིགས་མཐོང་ཆེ་བའི་སྐྱོ་དོ་ས་དབང་ཞབས་པ་དང་

664 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཆོའི་གྲལ་མགོར་བཞག་པ་ཡིན་མོད། རྒྱལ་དབང་མཆོག་ཞལ་བཞུགས་རིང་
 ཐུགས་ཟེལ་དང་གཟི་བརྗིད་མ་བཟོད་ནས་སྐྱོད་དག་གི་ནང་མདངས་ཕྱི་ལ་
 འཕྲོས་མ་ཐུབ་ཀྱང་། རྒྱལ་དབང་བཙུགས་པ་དགོངས་པ་རྫོགས་པའི་ཉིན་
 གསུམ་པ་ནས་ཁོང་གི་སྒྱུན་གསལ་དག་ཐེར་འདོན་བཅོན་འདུག་རྒྱུ་ཡིན་གྱི་
 ལས་འགུལ་བརྩམས་པ་དེ་ལེགས་ཕྱོགས་སུ་འགྲེལ་མཁན་དག་ལ་འདང་ངས་
 གྱི་སྒྲུབ་བྱེད་ནམ་ཡང་མེད་ངེས་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༥ ལོར་རྩིས་པ་ལུང་ཤར་བ་དོན་རྗེ་ཆོ་རྒྱལ་སོགས་ཆེ་བྱང་༡༠
 ལྷག་དང་། ཤོད་རྫོང་མི་གངས་༡༩ ཡོད་པའི་གསང་བའི་སྤྱི་གཞུགས་སྤྱིད་
 ཕྱོགས་ཀྱན་མཐུན་ཟེར་བ་བཙུགས་གིང་། སྐབས་དེའི་བཀའ་ཁྲོན་བསྐོས་ཕྱོགས་
 དང་། ལྷག་པར་བློ་སྒྲོན་འོར་དབང་བ་བྱང་མིན་རྫོང་གི་སྐད་ཆ་བྱང་བ་ནམས།
 སྤྱིད་ཕྱོགས་ཀྱན་མཐུན་གྱི་ཆོགས་མི་ཡིན་པ་ཀ་ཤོད་ཆོས་རྒྱལ་ཉི་མས་གསང་
 གནས་བློ་སྒྲོན་པར་བསྐྱལ་བས། རྩིས་པ་ལུང་ཤར་བས་དམར་ཤོག་ཆོགས་
 པ་བཙུགས་ཚུལ་བསྟན་དེ་ཁོང་གི་རྒྱ་དངོས་དང་མཁར་དབང་ཡོངས་རྫོགས་
 གཞུང་བཞེས་སོག་མིག་འབྲས་བཏོན་ཏེ་ཆོ་བཅོན་དང་། ཁོང་གི་ཕྱོགས་
 གཏོགས་རྫོང་ཞིག་ཀྱང་རྒྱུད་དང་འགའ་ཞིག་ལ་དངུལ་ཆད་བཅད་པ་
 སོགས་ལས་འགུལ་བསྐྱངས།

རྒྱལ་དབང་བཙུགས་པའི་སྤྱི་ཆོའི་སྤྱད་དུ་མན་དུའི་ཨམ་བན་ལྟོས་
 བཅས་སོགས་རྒྱ་མི་ཡོད་ཆད་བོད་དབུས་ནས་ཕྱིར་བསྐྱོད་བྱས་པ་དང་།
 ཁམས་ཕྱོགས་སུ་དམག་དཔུང་དང་གོ་ལག་རྒྱག་བསྐྱིགས་གྱིས་གཡུལ་འཐབ་
 ལ་རྒྱལ་ཁ་མང་ཅམ་སོབ་ནས་རྒྱ་དམག་མང་བོ་མཐར་བསྐྱོད་བཏང་བ། ལྷ་
 ཕྱིར་ས་མཆོམས་སོགས་གནས་ཚུལ་མང་དག་ལ་ཆིངས་ཡིག་སོགས་གྱི་ལམ་
 ནས་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་གྱི་བར་འབྲུད་པའི་དཀའ་རྒྟོག་སངས་ཐབས་མཛད་པ།

ཅེ་ཤོད་སོགས་གཞུང་ཞབས་སོགས་སྐོབ་དང་། ཞིང་འབྲོག་མི་སེར་གྱིས་དཔུ་
 ཁལ་བསྐྱབ་ཕྱོགས་དང་བདེན་འཐུས་ཚང་བཅོས་པ། ཚན་རིག་པ་དང་། ལག་
 རྩལ་མི་སྣ་རེ་བྱུང་བསྐྱེད་བསྐྱིད་གནང་བ་སོགས་བོད་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ལམ་བྱར་
 འགོ་མགོ་ཚུགས་ཀྱིན་ཡོད་ཀྱང་། གཞུང་སའི་གནད་ཡོད་མི་སྣ་མང་དག་
 གངས་ལྗོངས་སྤྱིའི་བདེ་སྤྱུག་ལ་སྒྲན་པའི་ཕྱག་ལས་གནང་བའི་རྒྱས་པ་དང་
 བསམ་འདུན་མ་འདང་ཞིང་། བྱང་ཁུལ་རྫོགས་རེས་ཁོ་ན་གཞེས་བས་བོད་
 གཞུང་གི་ཆབ་སྲིད་དང་། དམག་དོན། དཔལ་འབྱོར། གཞུང་སྲིད་ཀྱི་སྒྲིག་
 འདུགས་སོགས་ཕྱོགས་ཡོངས་ལ་ཉམས་ལྟས་འཆར་བཞིན་པའི་སྐབས་ཏེ། ཟ࿳་
 ལོ་༡༩༩༥ ལོར་ཐུལ་དབང་བཅུ་བཞི་བ་བསྐྱན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་མདོ་སྨད་
 སྐྱེ་འབུམ་ཚོ་དྲུག་གི་ཁོངས་ཆེ་ཀྱའོ་བའི་ནང་ཚན་སྐྱེ་མཆོར་དུ་ཟུ་ཆ་སྤེལ་རུས་
 རྒྱུད་དུ་སྐྱེ་འབྱུངས་ཤིང་། ལྷ་སྤེལ་ལུང་ཉགས་ཅེ་མཐུན་བྱུང་དོན་བཞིན་ཐུལ་
 དབང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཡང་སྲིད་དུ་རོས་འཛིན་སྐྱེ་མཆོར་ཐག་བཅད་དེ། ཟ࿳་
 ལོ་ལོ་༡༩༩༩ ལོའི་ཟ࿳་༧ པར་འབྱུངས་གཞིས་སྐྱེ་མཆོར་དང་ཞལ་གྱིས་ཏེ་
 དབུས་སུ་གདན་འདྲེན་ཞུས། ལོ་དེར་ཐུལ་ཚབ་རྒྱེད་ལས་གཙུག་ཕུད་
 བཞེས་ཤིང་། ཟ࿳་ལོ་༡༩༩༠ ལོའི་ཟ࿳་༥ ཚེས་༡༡ ཉིན་སོ་བྱང་སོ་དྲུ་ལར་གསེར་
 ཁྲི་མངའ་གསོལ་མཛད།

ཐུལ་ཚབ་རྒྱེད་འདི་བས་ཟ࿳་ལོ་༡༩༩༥ ལོའི་ཟ࿳་༡ ཚེས་༡༠ ཉིན་ཐུལ་
 ཚབ་དུ་འཁོད་པ་ནས་ཐུལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཡང་སྲིད་རོས་འཛིན་དང་།
 དབུས་སུ་གདན་འདྲེན་ཞུ་རྒྱུ་སོགས་སྐབས་ཆེན་གྱི་ལས་འགན་མང་པོ་
 བསྐྱབས་པ་ཡིན་ལ། ཕྱིས་རྒྱ་སྐྱེ་མཆོར་དོན་ཁྱེན་གྱི་ཐུལ་པམ་གཡུལ་འབྱུག་ཁོད་
 སྐབས་དེའི་གོ་མིན་ཏང་སྲིད་གཞུང་ལ་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱས་སྒྲོར་གསལ་བའི་ཡིག་
 ཆ་སྒྲུ་ཆོགས་སྤང་ཡང་། ཐུལ་དབང་འདི་བ་ཐུལ་བའི་ཡང་སྲིད་དུ་རོས་འཛིན་

666 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཞུ་འདོད་མེད་མཁན་སྤང་མདུན་ཀུན་དཔལ་སོགས་ལ་ཁ་གཏད་བཅལ། རྒྱལ་
དབང་རིན་པོ་ཆེའི་འབྲུངས་ཡུལ་སོགས་ཟྱེ་ཡིང་ཁ་ཆེའི་མ་ཇག་གི་དབང་འོག་
དུ་ཤོར་ཆེན་དབུས་སུ་གདན་ཞུ་སྟབས་བདེ་མེད་པ་སོགས་ལ་ཐབས་ལམ་
བཅལ་ཏེ། དེང་དུས་ཡངས་པའི་ས་ཆེན་པོ་འདིའི་སྤྱིང་ན་འཛམ་སྤྱིང་ཞི་བདེའི་
དེད་དཔོན་དུ་བསྐྱུགས་པའི་རྒྱལ་དབང་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཆོ་རྒྱལ་བའི་ཁྱིམ་
འཁོད་པ་སོགས་ཀྱི་མཛད་རྗེས་ནི་ཤིན་དུ་སྤྱབས་ཆེན་ཡིན་པར་སྟངས་།

སྤྱི་ལོ་༡༧༡༤ ཡས་མས་ནས་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་ཏང་གིས་ས་གནས་དཔོན་
རིགས་སུ་བསྐོས་པའི་ཁ་ཆེ་མ་ཕུ་སྤང་གིས་མདོ་སྨད་མཆོ་སྟོན་གྱི་ཡུལ་སྡེ་པལ་
མོ་ཆེར་དབང་བསྐྱུར་བྱེད་བཞིན་པའི་དུས་སྐབས་ཤིག་ཡིན་སྟབས། རྒྱལ་
དབང་མཆོག་གི་ཡང་སྤྱིད་དབུས་སུ་གདན་འདེན་ཞུ་རྒྱུར་འགལ་ཆེན་བཟོས་
སྟོར་སོགས་རྒྱལ་བའི་མཛད་རྗེས་སོགས་གཞན་དུ་ཤེས་པར་བྱ་ཞིང་། ཁ་ཆེའི་
ཇག་ཆོགས་དེས་མཆོ་སྟོན་སྟོགས་སུ་ལོ་ངོ་༤༠ རིང་བསད་ཆས་འསྟོག་བཅོམ་
གཏོར་བཤིག་ཅི་བྱས་སྟོར་གཤམ་གྱི་ལེ་ཆན་གཞན་དུ་འཆད་ཅིས་ཡིན།

གང་ལྟར་སྤྱི་ལོ་༡༧༤༠ ལོའི་ཟླ་༡༡ པར་སྟག་བྲག་གི་འབྲུལ་ལ་བརྟེན་
ནས་གནས་རྒྱུང་ཐོག་ཐེབས་ཀྱི་རྒྱལ་དུ་ཡོང་སྟེ་རྒྱལ་ཆབ་རྩ་སྤྱིང་ལ་བར་ཆད་
ཆེན་པོ་ཡོད་རྒྱལ་ཞུས་པས། རྩ་སྤྱིང་རིན་པོ་ཆེས་སྟོ་སྤྱིང་བྲང་གསུམ་རྟོན་ས་
རང་གི་སྤམ་མ་སྟག་བྲག་རིན་པོ་ཆེར་ལུང་བཏག་ཞུས་ཀྱང་གནས་རྒྱུང་གི་ལུང་
བསྟན་དང་གཅིག་མཚུངས་བཤད་པས། གནས་སྐབས་རིང་རྒྱལ་ཆབ་ཀྱི་ལས་
འགན་སྟག་བྲག་ལ་བཅོལ་ཏེ་རེ་ཞིག་རྒྱལ་ཆབ་དགོངས་པ་ཞུས།

སྤྱི་ལོ་༡༧༤༡ ལོའི་ཟླ་༡ ཆོས་༡ ཉིན་སྟག་བྲག་གིས་རྒྱལ་ཆབ་ཀྱི་ཁྱུར་
འགན་སྤངས་ཤིང་། རྩ་སྤྱིང་བ་སྟག་བྲག་གི་བཀའ་བཀོད་ལྟར་བྱང་རྩ་སྤྱིང་
དུ་ཐེབས་ནས་ལོ་ངོ་བཞིའི་རིང་སྐུ་མཆོམས་བསྐྱུལ་སྟེ་བར་ཆད་བསྐྱོག་

ཐབས་སུ་ཞབས་རིམ་ལ་འབད། ཞབས་རིམ་གྱི་ཕྱི་ལྷོ་སར་སྟག་བྲག་གི་
མདུན་དུ་བཅར་ཀྱང་ཐུལ་ཚབ་ཀྱི་གོ་གནས་ཕྱིར་སྐྱོད་མ་གནང་བ་སོགས་ཀྱིས་
དམ་ཆོག་མི་མཐུན་པའི་མགོ་ཚུགས་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

སྤྱི་ལོ་༡༧༩༥ ལོའི་ཟླ་༡ ཆོས་༡༠ ཉིན་སྟག་བྲག་སོགས་གསང་ཆོགས་
གནང་ནས་ཐུལ་བུར་རྟ་སྐྱོང་བ་འཛིན་བཟུང་བྱེད་རྒྱ་ཐག་བཅད་ཅིང་། མི་
དམངས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོར་འགྱུར་བ་འགྲོ་ཆེད་རྟ་སྐྱོང་བས་ཐུལ་ཚབ་སྟག་བྲག་
གསོད་འཆར་ཡོད་སྒྲོར་ཀྱི་སྐྱོང་ཕྱོགས་བཅོས་ཏེ་འཛིན་བཟུང་བཅོན་འདུག་
བྱས། སེར་བྲེས་གྲུ་ཚང་གིས་ཐུལ་བུར་རྟ་སྐྱོང་བའི་རྒྱ་ཚ་བྲས་ཏེ་སེར་དམག་
ལངས་ཤིང་། སེར་ཐེག་ཆེན་སྤིང་ལ་གཞུང་དམག་འདྲེན་མཁན་དགའ་བའི་
གནས་སུ་གྱུར་སྐབས། ཀའོད་ཆོས་ཐུལ་ཉི་མས་སྤར་རང་ཉིད་རྟ་སྐྱོང་བའི་
ཕྱོགས་པོ་ཡིན་སྟབས། སྟག་བྲག་ཕྱོགས་ཀྱིས་དོགས་འཆར་ཡོང་སྲིད་པར་
མཐོང་ནས་སྟག་བྲག་ཡིད་ཆེས་སྐྱེ་བས་ཆེད་སེ་རའི་སྐྱོང་དམག་སྟེ་འདྲེན་རྒྱུ་
ཁས་ལེན་བྱས། གཞུང་དམག་དང་སེ་རའི་སེར་དམག་གཉིས་ཉིན་གསུམ་རིང་
དམག་འཐབ་བྱས་ཏེ་སེ་རའི་གྲུ་བ་༧༠ སྟག་བསད།

སྤྱི་ལོ་༡༧༩༥ ལོའི་ཟླ་༡ ཆོས་༡༥ ཉིན་ཐུལ་ཚབ་རྟ་སྐྱོང་ལ་བཅོན་ཁང་
དུ་བསྟོན་གཞི་བཞེས་པ་ལ་སྐྱ་སྟན་མཁྱེན་རབ་འོར་བུས་ཕྱག་རྩེར་བཟླས་སྟེ་
བསམ་འཕེལ་འོར་བུ་ཞེས་པའི་གསལ་སྟན་འབུལ་རྒྱ་ཆོགས་འདུལ་སྟན་
གསན་དང་། ཆོས་༡༩ ཉིན་གྱི་མཆན་མོའི་རྒྱ་ཆོད་༡ པར་བཅོན་ཁང་དུ་སྐྱ་
གཤེགས། དེ་དུས་ཐུལ་བུར་རྟ་སྐྱོང་བ་དགྲང་ལོ་༡༥ ཅམ་ཡིན།

ཁོང་བཅོན་ཁང་དུ་རི་ལྟར་གཤེགས་རྒྱུ་སྒྲོར་ལ་ལོ་རྒྱུས་སྟོན་པ་ནམ་ཁ་
མི་མཐུན་པར་མ་ཟད། སྐབས་དེའི་བཅོན་སྐྱུང་བ་དག་ཀྱང་ཁ་མི་མཐུན་པ་
འདྲིར་དཔེ་མཆོན་རེ་བྱང་བྲངས་ན། སྲིད་དོན་ཐུལ་རབས་སུ།

668 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཆོས་པ་ གྱི་སྒྲ་དྲོའི་རྩ་ཆོད་གཉིས་པར་དགོངས་པ་གཞན་དོན་དུ་
གཤེགས་ཚུལ་ཅེ་བྱག་ཐུབ་བསྟན་ཚུལ་པོ་དང་། སྤྱང་བྱའི་འགོ་
འཛིན་ཅེ་མགོན་སྐལ་བཟང་ངག་དབང་གཉིས་ནས་ཞིབ་གཙུག་
ཆོགས་འདུར་སྟན་གསེང་གནང་བར་ཇ་སག་ཆ་རོང་བ་དང་།
མཁན་ཆེ་སློ་བཟང་བཟླ་ཤིས་སོགས་ཆོགས་འཇུག་དང་། མཁན་
འཇུག་འགའ་ཤས། རྒྱ་སྒྲིའི་ལྷོ་གཉེར་སོགས་མཉམ་བསྐྱེད་གྱིས་སྤྱི་
པུར་ལ་བརྟག་དབྱེད་གནང་བར་ཞབས་སྤོངས་སྟེང་སྤྱི་ཤིག་ནར་
མོ་ཞིག་ལས། དེ་མིན་མ་ཤུལ་དང་། བརྟུང་ཤུལ་སོགས་གང་ཡང་
མི་འདུག་ཅེས་སྤྱི་ཆ་བ་ནས་མཉམ་གསུངས་སོང་།¹⁶ ཞེས་གསལ་
བ་དང་།

སྐབས་དེའི་བཙོན་སྤྱང་དོ་དམ་པ་ཅེ་བྱང་ཤར་ཅེ་ཡེ་ཤེས་ཐུབ་བསྟན་
དང་། ཤོད་མགོན་སྐལ་བཟང་ངག་དབང་སོགས་གྱིས།

ཨར་གར་སོ་ལྷ་ཡིན་ཟེར་བའི་སྟན་བཙོན་ན་ཉར་ཉོར་བྱེད་པ། ཤོག་
ཐུམ་ལ་ཆོས་སེར་པོ་འགོས་པ་ཞིག་དུས་གསུམ་ལ་སྟོན་དགོས་ཞེས་
བཀའ་མངགས་གནང་བ་བཞིན་རིམ་གྱིས་སྤྱད་པས། སྤྱི་ཤིག་མདང་
ཡོད་ཀྱང་སྤྱི་ཤིག་མི་ཐུབ་པ། ལྷགས་དབྱུགས་ཏུ་ཞིང་སྤྱི་ལུས་སྟོན་
མི་ཆོགས་པ་ཆགས་མཐར་གྱོངས།¹⁷

ཞེས་བཤད་འདུག གདོང་སོག་བསྟན་པའི་ཚུལ་མཆན་གྱིས།
གཞུང་ནས་ལྷ་སའི་གྲོང་ཁྱིམ་ནང་གང་སར་རྒྱུང་རིན་པོ་ཆེ་རང་
བཞིན་གྱིས་འདས་པར་དེ་མིན་སྟེང་སྤྱི་གས་བྱས་ན་མི་དེ་ལ་ཁྲིམས་
གཙུག་དུག་པོ་བྱེད་དེས་ཡིན་ཅེས་ཡིག་སྤྱི་ཤིག་དང་། དངོས་འབྲེལ་ནི་ཚུལ་
ཟུར་རྒྱུང་རིན་པོ་ཆེ་སྤྱི་གས་འབྲས་བཙོན་ནས་བཞོངས་པར་ཡོངས་

གཤམ་ཡིན། ... རྒྱུ་དཔོན་པའི་རྟེན་གསུམ། མཆོད་ཆས། རྒྱུ་
 རྒྱུ་རིན་པོ་ཆའི་ན་བཟའ་སྐྱེ་ཆས། གྲ་རྒྱུ་གི་ཕོར་བ་ཚུན་ཆད་
 འཕྲོགས་ཏེ་ལྷ་སའི་གཙུག་ལག་ཁང་གི་ཐོག་ཁར་ཁྲོམ་བསྟན་ནས་
 བཙོངས། རྒྱུ་སྒྲོ་ཁང་བཞུགས། དམག་མི་ཆོས་བཀའ་བསྟན་
 དཔེ་རས་བཟུས་ཏེ་ས་ལ་གཏོར། དཔེ་ཐོག་ལ་གཅིན་བཏང་། དཔེ་
 རས་རྣམས་འབྱེད། ཆོས་གཞིས་མངའ་འབངས་གཞུང་བཞེས་
 བཏང་། རྒྱུ་དུ་ཐོག་ཐུའི་གོ་གནས་སའི་སྐྱེ་སྐྱེ་ལྱིན་ཡང་སྐྱེ་
 དུས་མའི་ཐོབ་ཐང་ལས་མེད་ཅེས་བྱབ་བསྐྱེད་ཀྱིས་སོ།¹⁸ ཞེས་
 བཤད་འདུག་པ་ཡིན་ལ། ཐུན་ཆོགས་ཆེ་རིང་གིས།
 རྟེན་དེའི་དཔོན་རྫོའི་ཚུ་ཆོད་བཞི་བ་ཙམ་ལ་ཤོད་མགོན་སྐལ་བཟང་
 ངག་དབང་གིས་ཨ་གར་སོ་ལྷ་ཡིན་ཞེས་སྟན་རིལ་བུ་གསུམ་ཤོག་
 བུར་བསྐྱེད་ནས་བཙོན་སྐྱུང་བ་གཞིས་ལ་སྐྱེད་ཐོག་སྟན་འདི་ཨ་
 གར་སོ་ལྷ་ཡིན་པས་ཤ་ཁུའི་ཐང་གིས་སྟན་ཏེ་བྱས་ཏེ་ཐངས་རེར་
 རིལ་བུ་རེ་བྱས་ཏེ་འབུལ་དགོས་ཞེས་བཀོད་མངགས་བྱས་པ་ལྟར་
 བཙོན་སྐྱུང་བ་གཞིས་ཀྱིས་དཔོན་རྫོའི་ཚུ་ཆོད་ལྷ་བ་ཙམ་ལ་ཕག་ཤ་
 བཙོས་པའི་ཁུ་བས་སྟན་ཏེ་བྱས་ཏེ་ཐངས་གཞིས་སུལ་བས་རྒྱལ་བུར་
 རྒྱུ་གི་སྐྱུང་གཞི་རྗེ་ལོད་དུ་སོང་། ... ཨོ་རྒྱན་རྣམ་གྲོལ་དང་
 ཤར་ཆེ་ཡེ་ཤེས་ཐུབ་བསྟན་གཞིས་ཀྱིས་སྟན་ཕག་ཤའི་ཁུ་བས་ཏེ་
 བྱས་ཏེ་སུལ་ཟིན་ཚུལ་དང་། རྒྱལ་བུར་རྒྱུ་གི་སྐྱུང་གཞི་རྗེ་ལོད་
 དུ་བྱིན་པའི་རྟོག་སྟན་མེད་ཞུས། དེ་རྗེས་ཁོ་བས་སྟན་ལྷག་མ་རིལ་
 བུ་གཅིག་ཕུ་དེའང་འབུལ་དགོས་ཞེས་བཙོན་པ་ལྟར་གོང་གསལ་
 བཙོན་སྐྱུང་བ་གཞིས་ཀྱིས་རིལ་བུ་ལྷག་མ་དེ་སུལ་འབུལ་སྐྱུང་གཞི་

670 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

རྟེ་སྐྱུག་དུ་སོང་སྟེ་སྐྱུག་སྤང་གནང་བ་ལས་སྐྱུག་མི་ཐུབ་པ་དང་།
 ལྷགས་དབུགས་ཏལ་ཞིང་སྐྱུ་གཟུགས་བཞུགས་མི་ཚུགས་པར་གྱུར་
 སྟབས། ... དེ་ནས་ནམ་མཁུན་ཡུལ་ཙམ་གྱི་ཚུ་ཚོ་ད་དང་བོ་ཙམ་ལ་
 རྟ་སྒྲིང་རིན་པོ་ཆེ་དགོངས་པ་རྒྱུགས།¹⁹ ཞེས་གསལ་བ་དང་།

ཡང་ཐུན་ཚོགས་ཆེ་རིང་གིས།

ཟུལ་ཟུར་རྟ་སྒྲིང་བཤོང་ཚུལ་སྒྲོར་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་མང་ཙམ་
 བྱུང་བ་སྟེ། ལ་ལས་མགུལ་དུ་དར་བརྒྱུངས་བརྒྱབ་སྟེ་བཤོངས་པ་
 རེད་ཟེར་བ་དང་། ལ་ལས་ཕོ་མཆོན་གྱི་འབྲས་བུ་བཙུར་ཏེ་བཤོངས་
 པ་རེད་ཟེར་བ། ལ་ལས་དུག་སྤུལ་ཏེ་བཤོངས་པ་རེད་ཟེར། དོན་
 དུ་ཤོད་ཚུལ་དེ་རིགས་འགལ་བ་མེད་ཅིང་། སྐབས་དེར་བཙན་
 དགའ་ཤོག་ཁས་ཐབས་སྒྲ་ཚོགས་སྐྱུད་ནས་བཤོངས་པ་ནི་སྒྲོས་མེད་
 རེད། ཕྱིས་ཟུལ་ཟུར་རྟ་སྒྲིང་བཤོང་སྐབས་གསུང་ངན་ཆེན་པོ་ཤོར་
 བ་སྐྱུང་བྱ་བོད་དམག་ལ་ལས་ཐོས་བྱུང་ཟེར་བ་དང་། སྐྱུ་གཟུང་
 ལ་བཟླག་སྐབས་ཞལ་དང་ཤངས་ནས་ཁྲག་མང་བོ་དོན་པའང་མི་
 མང་བོས་མཐོང་བ་རེད།²⁰

ཅེས་སོགས་ཤིན་དུ་སྐྱི་གཡའ་བའི་བཤད་ཚུལ་མང་བོ་བཀོད་འདུག ཟུལ་ཟུར་
 རྟ་སྒྲིང་བ་བཙོན་ཁང་དུ་སྟེན་དབང་གིས་གཤེགས་པ་ཞིག་ཨེ་ཡིན་སྟམ་པའི་
 གནས་སྤངས་མང་བོ་མཐོང་བྱས་ཏེ། ཁོང་འདས་ནས་སྐྱུག་བྲག་སོགས་ཚོགས་
 འདུར་འཛོམས་ཏེ། ཟུལ་ཟུར་བའི་སྐྱུ་སྐྱུང་རགས་རྒྱུ་ཨ་པར་སྒྲོད་རྒྱ་བྲས་
 པ་དང་། གཞུང་དམག་བཏང་སྟེ་རྟ་སྒྲིང་དགོན་པ་དང་རྟ་སྒྲིང་ཐ་བྲང་ལ་
 གཏོར་བཙོན་ཆད་མེད་བཙོས་པ་མ་ཟད། རྟ་སྒྲིང་རྩོམ་འཇུག་དཔལ་རྩོམ་རྩོམ་
 སྐྱུ་མདུན་གྱི་གསེར་ཀོང་ཡན་ཆད་བརྟུངས་ནས་ལེབ་ལེབ་བཙོས་ཏེ་རྒྱ་བྲེར་

བྱས་པ་སོགས་ལས། རྟག་བྲག་རི་ལྔ་པོ་ཆེའི་ཐུགས་སུ་ཐུལ་ཟུར་རྟ་སྒྲིང་ལ་
བཅངས་པའི་འཁོན་འཛིན་ཅི་ཙམ་ཡོད་མེད་ཤེས་ཐུབ་ཅིང་། རྟ་སྒྲིང་འཛིན་
བཟུང་བྱ་དགོས་སྒྲོར་ཟུར་ཁང་དབང་ཆེན་དགེ་ལེགས་ཀྱིས་སྐྱོས་མགོ་བཏོན་
པར། རྟག་བྲག་གི་ཞལ་རས་དམར་པོར་གྱུར་ཅིང་། སྐྱུན་གཉིས་ཀ་མཆི་མས་
ཁེངས། གསུང་སྐད་འདར་བཞིན་དབུགས་ཏལ་བའི་ངང་ཟུར་དུ་སྟོ་སར་ཁྲིད་
ཡོང་རོགས།²¹ ཞེས་གསུང་སྒྲོར་སོགས་སུ་ཆོགས་ཆེ་རིང་གིས་བརྩམས་པའི་
རྟ་སྟག་དོན་རྒྱུན་ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་དུ་རྒྱས་ཤིང་རྒྱས་པར་བཤད་འདུག་པས་
རྒྱས་པར་ཤེས་འདོད་པ་ནམས་ཀྱིས་དེར་གཟིགས་པར་ཞུ།

བར་འདིར་རྟ་སྒྲིང་དང་འབྲེལ་བའི་གནས་ཚུལ་གཞན་ཞིག་ཀྱང་བྱང་
བ་ནི། སྤྱི་ལོ་༡༩༤༦ ལོར་ཐུལ་ཡབ་མཆོག་སྒྲིང་ཆེ་རིང་མཆོག་རྒྱུན་འདས་སུ་
གྱུར་པ་དེ་ཡིན། ཐུལ་ཡབ་མཆོག་ཐུལ་དབང་གི་བཅུ་བཞི་བཞེས་ཐུང་ཡབ་དུ་
གྱུར་པ་ཙམ་ལས་གཞུང་གི་སྲིད་དོན་གྱི་ཁྲུང་འགན་གང་ཡང་མེད་སྟབས།
སྲིད་དོན་པ་གནག་ཤོས་དག་གི་ཁྱོད་ཤིང་གསོན་གྱི་གར་སྟེགས་ཐོག་སྟེབས་
དགོས་དོན་མེད་པ་སྟེ་བྱ་ཡིན་མོད། ཁོང་གི་མདོ་སྣང་གོང་གསེབ་པའི་གཤིས་
ཀ་ཡོ་རྒྱུག་མེད་པ་དེས། རྟག་བྲག་སོགས་མཐོ་རིམ་སྲིད་དོན་པ་དག་གི་སྒྲུལ་
མདོག་འགྱུར་གྱི་བྱ་སྒྲོལ་ལ་རྩེས་སྟེག་བྱེད་མ་ཐུབ་པས་བརྟུང་གསལ་རེ་རེ་ཐོག་
སྐབས། མྱི་བ་རོ་རྒྱག་གི་ནམ་ཐར་བཟུང་བས་དེ་དག་ལ་དོན་གྱིས་ཐོག་ཐུག་
ཤོར་བ་དང་། སྐྱེ་ཐོག་གོང་མཆོ་དང་སྟབས་འབྲེལ་གྱིས་མདོ་སྣང་པ་ནམས་
རྟ་སྒྲིང་དང་སྟོ་ཐག་ཉེ་ཁར། ཡབ་གཞིས་དང་རྟ་སྒྲིང་རི་ལྔ་པོ་ཆེ་གཉིས་ལ་ནང་
མའི་འབྲེལ་ལམ་ཟབ་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་དེ་དག་གིས། ཐུལ་ཡབ་སྟོ་བྱར་དུ་འདས་
པ་དེ་ཐུལ་ཆབ་རྟ་སྒྲིང་པམ་ཉེས་སུ་གཏོང་རྒྱུའི་འཆར་འཁོད་དང་འབྲེལ་བ་
གཏོང་བཅའ་ཡོད་པར་སྟངས། གདོང་ཐོག་བསྟན་རྒྱུ་པས།

672 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

རྒྱལ་ཟུར་རྩ་སྒྲིང་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཡབ་གཞིས་འབྲེལ་བ་ཆེ་ཞིང་།
 ལྷག་པར་རྒྱལ་ཡབ་དང་ཁོང་གཞིས་ཀ་ཆེབས་རྟ་ལ་མཉེས་པོ་ཡོད་
 པས་ཆེབས་ཅེད་མཉམ་དུ་མཛད་པ་སོགས་ཏེ་ཅང་ནང་ཆགས་
 ཡིན་པས། སྤྱོན་ལ་རྒྱལ་ཡབ་མེད་པ་མ་བཟོས་ན་རྩ་སྒྲིང་མེད་པ་
 བཟོ་མི་ཐུབ་པར་ཤེས་ནས། ... སྐྱུ་ཕུང་ནག་པོར་གྱུར་པ་དང་།
 ཞལ་དང་ཤངས་ནས་ཁྲག་ཟག་པ་སོགས་དུག་བཏང་བའི་རྟགས་
 གསལ་བོ་བྱང་ཡོད།²²

ཅེས་གསལ་ཞིང་། ཙོང་ཁ་ལྷ་མོ་ཆེ་རིང་གིས་བཅུ་མས་པའི་བཅན་ཆོལ་
 རྒྱལ་སྐྱོབ་དེབ་ཐོང་དང་བོ་དང་། རྒྱལ་ཡུམ་ཆེན་མོས་གསུངས་པའི་ངའི་བུ་
 ཏཱ་ལའི་སྐྱ་མ་ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་རྩམས་འདིའི་སྐོར་མགྱིན་དབྱངས་གཅིག་གྱུར་
 ཡིན།

ད་དུང་མདོ་སྐྱད་ནས་ཐེབས་པའི་ཡབ་གཞིས་འདི་བའི་ཐོག་བྱང་བའི་
 དཀའ་ངལ་གཞན་ཞིག་ནི། ལྷག་པར་སོགས་ཀྱིས་ལྷ་སྐྱུ་ལུང་བརྟག་ཅེ་
 མཐུན་བྱང་ནས་ངོས་འཛིན་ཐུགས་ཐག་བཅད་ཟིན་པའི་རྒྱལ་དབང་བརྒྱ་
 བཞེ་བ་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་དོགས་གནས་ཡོད་སྐོར་སྐྱེད་ཕྱོགས་ཆེད་བཟོས་
 བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་རྒྱལ་ཡུམ་ཆེན་མོས་གསུངས་པའི་ངའི་བུ་ཏཱ་ལའི་སྐྱ་མ་
 ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་དུ་གསལ་བ་ནི།

ཏཱ་ལའི་སྐྱ་མའི་ཡང་སྲིད་ངོ་མ་ཞེ་དུག་རིན་པོ་ཆེ་ཡིན་ལུགས་ཀྱི་
 དཀྱོག་གཏམ་སྤེལ་ཅིང་། མཐར་ཙོང་ཁ་བའི་སྐྱུ་བརྟན་མདུན་
 མཆན་བྱང་གཞིས་ཆ་དཀྱུག་འདོན་ཐེངས་གསུམ་བྱས་པ་གསུམ་
 གར་ཞེ་དུག་མ་ཐོབ།²³

ཅེས་གསལ་བ་དང་། གདོང་ཐོག་དེབ་ཐེར་དུ།

ཐུལ་ཚབ་སྟག་བྲག་གིས་དེས་མ་ཚད་རྩལ་ངན་གཞན་ཡང་རིམ་
 པར་བྱས་ཡོད་དེ། ཐུལ་བའི་ཡང་སྲིད་ནོར་ཚུལ་གྱི་སྒྲིང་ཕྱོགས་
 བཅོས་ཏེ་འབྲི་སྒྲུལ་དང་ཐུལ་དབང་འདི་བའི་མཚན་ཟན་བརྟག་
 ལན་གསུམ་བསྒྲིལ་ཀྱང་ཐུལ་དབང་འདིའི་མཚན་ཐོན་པས་སྲིད་
 བཀས་གང་ཡང་བྱེད་མ་ཐུབ།²⁴

ཅེས་གསལ་བ་འདི་དག་ཡིན་ལ། དེའི་ཁྲུངས་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཆོག་ཟིན་ཅུང་ཟད་
 རེ་མི་འདྲ་ཡང་། སྟག་བྲག་རིན་པོ་ཆེས་འོས་བབ་མི་ཆེ་བའི་གནང་བབ་མང་
 བོ་ཞིག་སྟོན་པ་བྱས་དེ་གཅིག་མཚུངས་ཡིན།

ད་དུང་ཨ་མ་དོའི་སོ་ནམ་པའི་བྱིས་གཞིས་ནས་འཁྲུངས་པའི་ཐུལ་
 དབང་བཅུ་བཞི་བ་འདི་བའི་སྐྱེའི་འཆར་ལོངས་སྐབས་ཀྱི་དཀའ་སྟུག་གི་
 གནས་ཚུལ་མང་བོ་འབྲེལ་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ཁག་ཏུ་གསལ་བ་དག་འདིར་འགོད་
 གལ་ཆེ་བ་ཡིན་མོད། དེང་དུས་ནི་རྟོན་བཞི་གོ་སྟོག་ཏུ་སྦྱོད་པའི་དུས་ཡིན་པས།
 དེ་དག་རེ་རེ་བཞིན་ཞིབ་འབྲི་བྱ་འདུན་མ་མཆིས་ཀྱང་། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྲག་ངོས་
 ལ་བཞོས་པའི་རི་མོ་རྣམས་དབང་ཅན་ཏམ་ཤེད་ཅན་དག་གི་མངོན་འདོད་
 ཀྱི་ཆར་བས་ནམ་ཡང་བསུབ་ཐབས་མེད་པར། འབྱུང་འབྱུར་མི་རབས་རིམ་
 བསྐྱེད་ཀྱིས་ངེགས་ལ་དང་ངེ་ཞིབ་ཏུ་བཏང་ནས་སྤར་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱས་ཉེས་
 ཁག་བསྟོག་འདོན་བྱ་རྒྱུར་སོམ་ཉི་མ་མཆིས་སྐབས་རེ་ཞིག་བཞག་གོ།

སྐབས་དེའི་གནས་ཚུལ་དེ་དག་ཐུལ་དབང་བཅུ་བཞི་བ་མཆོག་གིས་
 ཕྱིར་བྲན་གནང་བ་ནི།

ཕན་ལོན་རྒྱུ་སྐབས་ང་ཚོའི་གཞུང་ནང་མི་མཐུན་པའི་གནས་
 ཚུལ་བྱུང་ཞིང་། ཆབ་སྲིད་སྦྱོང་སྤངས་ཀྱང་ཉམས་སྤྱད་གྱུར་ཏེ་མི་
 སལ་ཆེ་བས་འགན་དབང་ལ་གཡོལ་ཐབས་བྱེད་པའི་དུས་ཤིག་ཏུ་

674 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སྒྲེབས་ཡོད།²⁵ ཅེས་དང་།

སྲིད་གྱི་ཐད་ལ་ཁོར་འཁྲུལ་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད། ལྷག་པར་རྒྱལ་བ་སྐྱུ་
གོང་མ་དགོངས་པ་གཞན་དོན་དུ་གཤེགས་རྗེས་ནས་བོད་རྒྱལ་
ཁབ་གཞུང་དང་། བོད་མི་མང་སྤྱི་དོན་གྱི་ལས་ཀ་ཆགས་ཚུད་པོ་
ཞིག་ཙམ་ནས་བྱུང་མི་འདུག²⁶ ཅེས་གསུངས་འདུག་པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

རྒྱལ་དབང་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་འཛིན་ཉེན་དུ་བྱོན་དུས་ནི། སྤྱི་ལོ་
༡༩༡༡ ལོར་འཛམ་གླིང་དམག་ཆེན་དང་བོ་ལངས་ནས་ཅང་མ་འགོར་བ་དང་།
དམག་ཆེན་གཉིས་པ་ལངས་བཞིན་པའི་སྐབས་ཏེ། དམག་འཁྲུག་དེ་དག་གི་
རྒྱུ་གྱིས་སྤྱི་རོལ་བཅན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པ་དག་གིས་འཛམ་གླིང་ཤར་བྱུང་
དུ་མི་མེད་སྤུལ་གྱི་བྱས་པ་རྒྱུ་འབྱུངས་བྱེད་མི་ཐུབ་པའི་ཉམས་མཚན་
འཆར་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། རྒྱ་གར་ནག་གཉིས་སུ་འང་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་སྤྱི་
རོལ་བཅན་འཛུལ་བ་འགོག་ཆོལ་གྱི་ལས་འགུལ་སྤེལ་བཞིན་པ་དང་། ཕྱོགས་
གཞན་ཞིག་ནས་ནང་ཁུལ་གྱི་བཀའ་བཀོད་བརྒྱུད་འཛིན་ལམ་ལུགས་རྩ་
གཏོར་བྱེད་གྱིན་ཡོད་པ་བཅས། འཛམ་གླིང་རང་བཞིན་གྱི་ཡོ་འབྱོར་ཆེན་པོ་
དེ་དག་གི་བསྐྱུལ་ཤུགས་ཀྱིས། རྒྱལ་ཁབ་མང་དག་བརྒྱུར་བའོ་བྱེད་པའི་དུས་
རིམ་འཁྲུག་ཆ་དོད་པོ་ཞིག་ལ་ཁེལ་ཡོད།

འཛམ་གླིང་དམག་ཆེན་གཉིས་པ་མཚུག་བསྐྱེལ་ནས་ལོ་ངོ་གཉིས་པ་
སྤྱི་ལོ་༡༩༤༢ ལོའི་ཟླ་༥ ཚེས་༡༥ ཉིན་རྒྱ་གར་ལ་རང་བཅན་ཐོབ་པ་དང་།
དེ་ནས་ལོ་གཉིས་པ་སྤྱི་ལོ་༡༩༤༩ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཚེས་༡ ཉིན་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་
པས་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་དངོས་སུ་བཅུགས་པའི་བྱུང་
བསྐྱེགས་བྱས།

སྐབས་དེའི་རྒྱ་གར་ནག་གཉིས་ལ་ཐུན་མོང་གི་དཀའ་ངལ་དང་

མདོན་འདོད་མང་དག་ཡོད་པ་ལས་གཙོ་བོ་གཉིས་ནི། རང་དབང་རང་བཙན་
 ཐོབ་མ་ཐག་པའི་སྐབས་ཡིན་པས་ཀླུ་ཁབ་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་། དམག་
 འོན། ཀླུ་སྤྱང་སོགས་ཡོད་ཆད་ཆད་ནས་གསོ་དགོས་པ་དང་། ཕྱི་རོལ་བཙན་
 འཇུལ་བའི་གཉའ་གཞོན་མནར་གཅོད་བསྐྱར་དུ་མི་འབྱུང་ཆེད། མཁྱེགས་
 ལྷར་ངང་ཀླུ་མཆོམས་གཏན་འབེབས་དང་སྤྱང་སྦྱོབ་བྱེད་རྒྱ་དེ་གཉིས་ཇོ་
 ངག་གི་ལས་ཀ་ཞིག་དུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།

སྐབས་དེར་རྒྱ་གར་ནག་གཉིས་ངོས་ནས་བོད་ནི་དམག་དོན་གྱི་
 ལྟོབས་ཤུགས་རྩ་ནས་མེད་ཅིང་། འབྱུང་འབྱུར་ལ་ལངས་ཕྱོགས་དང་དམིགས་
 ཡུལ་ངེས་གཏན་གང་ཡང་མེད་པའི་གནས་སྤངས་ཀྱང་ཤེས་ཀྱིན་ཡོད་སྐབས།
 ཀླུ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ལུགས་རང་བཞིན་གྱི་ས་མཆོམས་ཐག་གཅོད་གཏན་འབེབས་
 གང་ཡང་མེད་པའི་གོ་སྐབས་དང་བསྟུན་ནས། དམག་དོན་དང་ཀླུ་སྤྱང་
 གི་དགོས་མཁོ་ཤིན་དུ་ཆེ་བའི་བོད་ཡུལ་མཐོ་སྐང་མངའ་འོག་དུ་འཇུག་ཐབས་
 གི་ཆེ་ལམ་མང་བོ་འབྲུག་བཞིན་ཡོད།

དེར་བཞེན་རྒྱ་ནག་ཕྱོགས་ནས་ཀླུ་ཁབ་བཅུགས་མ་ཐག་བོད་ཡུལ་
 བཅིངས་འགོལ་བྱེད་རྒྱ་བྱབ་བསྐྱགས་ཀྱང་བྱས་ཡོད་ལ། དེ་མཚུངས་ཀྱི་གོ་
 སྤྱོད་འཐུས་ཆང་ཡང་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།

རྒྱ་གར་ནི་ལོ་ངོ་སྟོང་ལྷག་དུ་མའི་རིང་ཆོས་ལུགས་དང་། ལྷ་བྱུང། རྒྱ་
 རྩལ་སོགས་ཉིན་རེ་མི་ཆེ་འོ་ནང་ཐིམ་ནས་ཡོད་པའི་ཡུལ་ཁམས་དམིགས་
 བསལ་བ་ཞིག་ཡིན་སྐབས། དམག་དོན་སྟོབས་ཤུགས་དེ་ཙམ་འཐུས་སྟོ་ཆང་
 བ་མེད་ཅིང་། སྤྱི་སྤེར་གྱི་ལས་ཀ་ཡོངས་རྫོགས་ལ་བྱི་བཤོལ་དང་སྟོད་ཉམས་
 ཤིན་དུ་དོད་པོ་ཡིན་ཁར། རྒྱ་ནག་རི་བཞིན་དམ་པ་དང་སྟོ་སྟོབས་ཀྱང་ཆེན་
 པོ་མེད་པ་དེ་རྒྱ་ནག་གིས་བོད་ཡུལ་བདེ་སྐྱབས་དང་བཙན་འཛིན་བྱེད་ཐབས་པའི་

676 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིམ་པ་བླ་མ་ཤིང་།

རྒྱ་རྒྱུ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་ ༡༩༤༩ ལོའི་ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༡༠ ཉིན་མའོ་ཙོ་རྩུང་གིས་ཤར་ཐི་གི་
སི་ཐན་(ཤིན་ཅང)དཔུང་རྫོང་ཕྱེད་བཞིན་པའི་དམག་སྤྱི་མང་གིན་ལ་ཤོད་
དུ་དཔུང་དམག་འདེན་དགོས་པའི་བཀའ་རྒྱ་བཏང་ཡོད། དེ་ནི་རྒྱ་ནག་མི་
དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་བརྩམས་ནས་ཉིན་ ༩ བར་ཁེལ་ཡོད།

གྱི་ལོ་༡༩༤༩ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཚེས་༡༩ ཉིན་ཕན་ཏེ་ཞེའི་ལ་བོད་ཀྱི་གནད་
 འོན་ཐག་གཅོད་བྱེད་དགོས་ན་ངེས་པར་དུ་དམག་དབུང་འདེན་དགོས་པའི་
 བཀོད་མངགས་དང་། གྱི་ལོ་༡༩༥༠ ལོའི་ཟླ་༡ ཚེས་༡༡ ཉིན་རྒྱ་ནག་གི་སྡོ་
 ལུ་བ་རྩས་ཁོངས་ཀྱི་དམག་སྡེ་ཨང་༡༥ པ་བོད་དུ་བརྩོད་དགོས་པའི་གསལ་
 བསྐྲགས་བྱས།

བོད་བཅན་བབྱང་བྱེད་རྒྱུར་དམིགས་ནས་མའོ་ཡིས་ཤུ་རུ་སུ་ནས་གནམ་ཤུ་༩༠ ཆེད་དུ་མངག་ཞོ་བྱས་ཏེ་སི་ཁོན་ཤིན་ཅིའི་གནམ་ཐང་དུ་བརྒྱལ་བ་མོགས་ཤུ་མྱིག་གང་གཟབ་བྱེད་བྱིན་ཡོད།

གྲུ་ལོ་ ༡༩༥༠ ལོའི་ ལྷན་མཆོས་ ༡༩ ཉིན་ བོད་རྒྱལ་དམག་དཔུང་གི་ ཉང་
 ལག་རུ་ཁག་ཅིག་དཀར་མངའ་ས་སུ་སླེབས་ཤིང་ ཡུལ་མིས་མཐུན་འཇུག་གང་
 བཟང་བསྐྱབས།

གྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ལོའི་ལྷ་ཡུལ་ཆོས་ཀྱི་ཉན་མདོ་གྱི་ང་པོ་དང་གྱིས་ཆབ་མདོའི་
 གོ་མཛོད་མེར་བསྟེག་བཏང་། ལྷ་དེའི་ཆོས་ ༡༡ ཉན་ང་པོ་དང་གྱིས་མི་སྣ་ཆེད་
 མངགས་གྱིས་རྒྱ་དམག་ལ་མགོ་བཏགས་ནུས།

གྱི་ལོ་༡༧༥༠ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཟླ་མཇུག་ནི་ནི་ཁ་གྲི་མཚན་མོར་བཅིངས་འགོལ་
 དམག་དབུང་གིས་འབྲི་རྒྱ་བཟལ་ཏེ་སྟོགས་ལྷ་ནས་ཐོད་དམག་ལ་ཚུར་ཕྱོད་
 བྱས། ནི་ཁ་༡༤ རིང་དམག་འཐབ་ཆེ་རྒྱུང་༡༡ བརྒྱབ་མཐར་ཐོད་དམག་སམ།

མདའ་དཔོན་ཡན་གྱི་ཞི་དག་དཔོན་རིགས་ཀྱི། གསོན་འཛིན་དང་། སྐྱ་མེར་
མི་བྱངས་པ་ལྟ་བུར་ཅུ་མེད་དུ་བཏང་། མདའ་དཔོན་སྡེ་དགེ་སྐུ་ལ་བཟང་དབང་
འདུས་གཙོས་དམག་བྱངས་ཀྱི་ཅུ་མེད་ཀྱིས་ཐུ་དམག་ལ་མགོ་འདོགས་བྱས།

ཆབ་མདོར་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་གཙོ་གནད་དམག་དཔུང་པམ་ཉེས་སུ་
བཏང་བ་ཤེས་འཕྲུལ། སྲིད་སྦྱོང་དང་། བཀའ་ཤག་དུང་ཅིས། གདན་སའི་
མཁན་པོ་རྣམས་འཆོགས་ཀྱང་གྲོས་མགོ་འདོན་མཁན་མ་བྱུང་སྐབས། གནས་
ཚུང་དང་། དགའ་གདོང་སྐྱ་རྟེན་གཉིས་ལ་ལུང་བརྟག་ཞུས། གནས་ཚུང་
གིས་ལུང་བརྟན་གསལ་ཁ་མ་བཏོན་པར་སྐྱ་ཡལ་ཞིང་། དགའ་གདོང་ལ་ནན་
ཞུ་བྱས་པས་ཡགོང་ས་མཆོག་སྲིད་ཁྲིར་འཁོད་དགོས་པའི་ལུང་བརྟན་གནང་།
དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༧༥༠ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཚེས་༡༢ ཉིན་དགུང་བྱངས་ཀྱི་ལ་
ཐེབས་པའི་ཐུལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་སྲིད་ཁྲིར་འཁོད།

ཤིན་ཏུ་ཐབས་རྒྱགས་ཀྱི་གནས་སྤངས་དེ་འདྲ་ཞིག་གི་འོག་ཡགོང་ས་
སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་སྲིད་ཁྲིར་འཁོད་པ་ཡིན་སྐབས། ལྷ་ས་མི་
དམངས་ཀྱིས་སྐབས་དེའི་ཐུལ་ཆབ་གཙོས་ཆེས་མཐོའི་དཔོན་རིགས་དག་གི་
གནས་སྤངས་མཆོན་པའི་སྐྱོ་གཞས་ཤིག་གསར་བཏོད་བྱས་པ་ནི།

དག་དག་ཐུལ་བོས་བཟོས་སོང་། །

སྐྱ་ལུང་བྲག་གིས་བཟོས་སོང་། །

ཕུལ་སོང་ལ་དང་ཕུལ་སོང་། །

ཆབ་རལ་བྱག་ལ་ཕུལ་སོང་། ། ཞེས་སོགས་ཡགོང་ས་མཆོག་
གི་བྱག་ལ་འབུལ་སྐྱེའི་གཞུང་སྲིད་རི་འདྲར་ཡོད་པ་གསལ་བཤད་བྱས་ཡོད།
སྤྱི་ལོ་༡༧༥༠ ལོའི་ཟླ་༡༡ ཚེས་༡༢ ཉིན་ཆབ་མདོ་བཅུང་འགོ་ལ་ས་
ཁུལ་སྐབས་དང་བོའི་མི་དམངས་འཕུས་ཆོགས་བསྐྱོངས། འཕུས་ཆོགས་དེར་

678 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

མི་གྲངས་༡༥ ཡོད་ཅིང་། བོད་ཀྱི་མདོ་སྐྱིད་པོ་དང་གཏུ་རིན་གཞོན་པར་བསྐྱོས།
 ཆབ་མདོ་ཤོར་བ་དེས་ལྷ་སའི་བདེ་འཇགས་ལ་གས་ཆག་བཏང་སྟབས། རྒྱལ་
 བ་རིན་པོ་ཆེ་ཕྱི་རྒྱལ་དུ་ཉེན་ཡོལ་ལ་གདན་འདྲེན་བྱ་རྒྱུའི་གྲ་སྒྲིག་བྱེད་བཞིན་
 པའི་སྐབས་སུ། ང་པོ་དང་ཀྱིས་བང་མི་སྤྱི་ཕྱི་ཆེད་བཏང་གིས་པེ་ཅིན་དུ་བོད་རྒྱ་
 ཞི་མོལ་གྱི་འཐུས་མི་བསྐོས་གཏོང་དགོས་པ་དང་། སྤྱི་ཐག་མ་ཆོད་བར་ལྷ་སར་
 རྒྱ་དམག་མི་འདྲེན་རྒྱ་དང་པོ་དང་ལོ་གཡོག་མི་གྲངས་༤༠ ཁག་ཐེག་བྱས་ཡོད་སྐོར་
 སྟན་གསན་ཞུས།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༠ ལོའི་ཟླ་༡༡ ཆོས་༡༡ ཉེན་སྲོ་བཟང་བཟུ་ཤིས་དང་། ལྷ་
 ཁང་བ་གཉིས་སྤྱི་ཆབ་དུ་བསྐོས། ལོ་དེའི་ཟླ་༡༡ ཆོས་༡༩ ཉེན་རྒྱལ་བ་རིན་
 པོ་ཆེ་གྲོ་མོར་ཉེན་གཡོལ་དུ་ཕེབས།

བཀའ་ཤག་གིས་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཆོགས་ལ་ཞུ་སྟན་འབུལ་མཁུ་
 རྩ་དང་གཉིས་ཆེད་དུ་བཏང་བའི་དུང་ཆེ་ཆོས་འཕེལ་བྱིར་གྲོ་མོར་འབྱོར་ཏེ།
 དེ་ཕྱིན་གཞུང་དང་། རྒྱ་གར་གཞུང་གིས་དགག་བྱ་བྱས་ཏེ་དོན་འབྲས་མ་སོན་
 སྐོར་སྟན་གསན་ཞུས།

དེས་ནི་བོད་གཞུང་དམངས་གཉིས་ལ་འདོད་པ་ཡོད་ཅིང་ལ་མ་ལྟོས་
 པར། རྒྱ་ནག་དང་མཉམ་དུ་སྐྱོད་ཆ་བཤད་ནས་ཐག་གཅོད་བྱེད་རྒྱལ་ས་
 གདམ་ག་གཞན་ཅིང་པ་དེ་བསྟན་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༡ ལོའི་ཟླ་༡ ཆོས་༡༥ ཉེན་བོད་གཞུང་གིས་བོད་རྒྱ་ཞི་འགྲིག་
 བྱ་རྒྱུའི་ཡིག་གེ་ཞིག་ལྷོ་ལའི་རྒྱ་ནག་གཞུང་ཆབ་བརྒྱད་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་
 མཆན་ཐོག་ནས་བཏང་ཞིང་། ལོ་དེའི་ཟླ་༡ ཆོས་༦ ཉེན་ཐུབ་བསྟན་ལེགས་
 སྟོན་དང་། བསམ་པོ་བསྟན་འཛིན་དོན་གྲུབ་གཉིས་ཆབ་མདོར་བཏང་སྟེ་རྒྱ་
 དམག་ལྷ་སར་སྐྱོད་འཐུས་ཅིང་པ་སོགས་ཀྱི་ཆ་རྒྱུན་དོན་ཆོན་ལ་བཏོན་པ་རྒྱ་

ཕྱོགས་ནས་ཁས་ལེན་མ་བྱས་ཁར། ང་ཚོད་ཀྱིས་གྲོས་མོལ་ལ་ཆང་གཞི་མེད་
པར་བཤད་ནས་གྲོས་མོལ་བྱེད་མ་ཐུབ། དེར་བརྟེན་ལྷ་དེའི་ཆོས་༡༧ ཉིན་
ཡང་བསྐྱར་ཐུལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་མཆན་ཐོག་ནས་སྐྱ་ཆབ་ལྷ་རྒྱ་ནག་པེ་ཅིང་དུ་
གཏོང་རྒྱུའི་འཕྲིན་ཡིག་བཏང་།

ལྷ་དེའི་ལྷ་༩ ཆོས་༥ ཉིན་གྲོ་མོ་ནས་ངོ་སྤྲོད་ཁེ་སྤྱོད་བསོད་ནམས་
དབྱང་འདུས་དང་། ལྷ་ཁྱུ་རྟ་ར་ཐུབ་བསྟན་བསྟན་དར་གཞིས་ཆེད་གཏོང་གིས་
སྤྱག་དམ་སྦྱར་མའི་ལག་ཁྱེར་བྱི་ནང་གཞིས་སྤྱད་ཅིང་། ཕྱི་མའི་སྤྱོད་པོད་ཀྱི་
འཐུས་མི་ལྷ་འི་མིང་གཞུང་དང་ཐོབ་ཐང་སྐོར་འཁོད་ཡོད་ཅིང་། བྱང་མའི་
སྤྱོད་པོད་རྒྱ་ནག་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་སྤྱོད་རྒྱ་ཁས་ལེན་གྱིས་ལོ་རེ་བཞིན་ཉིན་
འབུལ་ཞུ་འཐུས་ལས་གཞན་ཁས་ལེན་བྱེད་ཐལ་མི་ཆོག་པ་དང་། གྲོ་མོར་རྒྱང་
འཕྲིན་མ་ཐུད་ཐབས་ཀྱིས་དོན་གནད་གལ་ཆེན་རིགས་སྐབས་འཕྲལ་དགོངས་
སྐོར་ཞུ་དགོས་པའི་མངགས་ཆ་དང་བཅས། ལྷ་དེའི་ལྷ་༥ ཆོས་༡༥ ཉིན་པེ་
ཅིང་དུ་སླེབས་འབྱོར་བྱུང་།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༡ ལོའི་ལྷ་༥ ཆོས་༡༩ ཉིན་པོད་རྒྱུའི་ངོ་ཆབ་དག་འཆོགས་
ནས་གྲོས་མོལ་བྱེད་ཕྱོགས་སྐོར་གོ་བསྐྱར་བྱེད་སྐབས། རྒྱ་ཕྱོགས་ནས་དོན་
ཆན་བཅུ་ཅན་གྱི་གྲོས་འཆར་ཟིན་བྲིས་ཤིག་བཏོན་པ་དང་། པོད་ཕྱོགས་ནས་
དོན་ཆན་ལྷ་ཅན་གྱི་གྲོས་འཆར་ཟིན་བྲིས་ཤིག་བཏོན་འདུག

གང་ལྟར་གནས་ཚུལ་གསལ་ལ་མ་གསལ་བ་ཞིག་གི་འོག་ལྷ་དེའི་ལྷ་༥
ཆོས་༡༩ ཉིན་པོད་ཞི་བས་བཅིང་འགྲོལ་འབྱུང་ཐབས་སྐོར་གྱི་གྲོས་མ་ཐུན་
དོན་ཆན་བཅུ་བདུན་ལ་མིང་རྟགས་བཀོད། ཐོག་མར་བཀའ་ཤག་གིས་
མངགས་ཆ་གནང་བ་ལྟར་གྱི་གནས་ཚུལ་ཁག་སྐབས་འཕྲལ་སྟན་གསན་ཞུ་
མཁན་སུ་ཡང་མ་བྱུང་བ་འདྲ་ཞིང་། ང་ཚོད་སོགས་པོད་གཞུང་བཀའ་ཞག་

680 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

གི་སྐྱེ་ཆ་བཟོ་དག་དོན་གྱིས་བཀའ་ཤག་གི་བཀོད་རྒྱས་ཀྱིས་ཁ་ལོ་སྐྱུར་མི་སྤུབ་
པའི་གནས་སྤངས་ཀྱང་གསལ་བོ་མཐོང་སྤུབ་པ་ཡིན།

མདོ་དོན་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་དང་བཀའ་ཤག་གིས་སྤྱང་འཕྲིན་ལས་
བོད་ཀྱི་སྐྱེ་ཆ་བཟོ་དག་གིས་ཁོས་ཆོད་དོན་ཆོན་བརྩུ་ལ་མིང་རྟགས་བཀོད་
པ་གསན་སྐབས་སློ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་དོན་དག་ཅིག་ཏུ་གྱུར་ཅིང་། ཁོས་
ཆོད་ལ་མིང་རྟགས་འགོད་ཐལ་ཤོར་ཟིན་ནའང་ཁོས་ཆོད་དང་ཟུར་ཐོ་གཞིས་
གོ་མོར་ཡོད་པའི་བཀའ་ཤག་དང་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་སྐྱུན་འབེབས་སྟན་
གསན་ཞུ་དགོས་པ་དང་། གནས་ཚུལ་དེ་ཞིབ་ཐག་མ་ཆོད་བར་སྐྱེ་ཆ་བཟོ་མས་
པ་ཅིང་དུང་ད་སྐྱུག་བྱེད་དགོས་པའི་ཏར་ཕྱིན་བཏང་འདུག་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་
སྐྱེ་ཆ་བཟོ་དག་གིས་བཀའ་ཤག་ལ་ལན་འདེབས་ཤིག་བྱས་པ་ནི། དེ་ཅིང་ནས་
གོ་མོར་ཏར་ལམ་ནས་དགོངས་སྒོར་ཞུ་སྐབས་བདེ་མེད་པ་དང་། ཟུར་ཐོ་
དེ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གསང་བ་དང་འབྲེལ་བས་ངོ་ཁྱེད་ཞུ་སྐྱུག་བཀའ་ཤག་ཁོས་དོན་
ལ་ངོས་ལེན་མེད་ཆོ་སྐྱེ་ཆ་བཟོ་འཕུས་མི་གཞན་བསྐྱོད་ཀྱི་དགོས་པ་ལས་ཁོ་བ་
ཆོ་བྱིར་ལོག་བྱ་རྒྱུ་བཅས་ཡིན།

ལྷག་པར་དུ་ཁོས་ཆོད་མ་བཞག་པའི་ཉིན་༤ སྟོན་ང་ཕོད་ཏིང་ཞའོ་
ཕེན་དང་སྤྱགས་འཕྲད་བྱས་ཏེ། ཏཱ་ལའི་སྐུ་མ་བྱིར་ལོག་ལ་བཙོན་ལེན་བྱེད་
རྒྱ་དེ་རྒྱས་རབ་དང་། རྒྱ་གར་བརྒྱུད་ནས་ཡོང་མཁན་ཇ་དུང་གཞིས་ལ་གོ་
བསྐྱོན་གྱིས་བོད་དམག་བྱིར་འཐེན་བྱས་ཏེ་ཞི་བའི་སྐོན་ནས་བོད་དུ་དཔུང་
འདུག་བྱེད་རྒྱ་དེ་རྒྱས་འབྲིང་རེད། ཅས་བོད་གཞུང་གི་སྐྱེ་ཆ་བཟོ་སྐྱུག་གཞུང་
ལ་སློ་འདོན་བྱས་པ་དེ་ལ་བཟང་ཕྱོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བཤད་ཆོད་ལྷན་རྒྱལ་སྤུབ་
མཁན་ནམ་ཡང་མེད་ངེས་ཡིན།

དེར་བཞེན་བོད་ཀྱི་བདག་དབང་འཕྲོག་པའི་ཆ་འཛིན་ལྷོ་བ་ཆིངས་

ཡིག་དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་དུ་གྲགས་པ་དེ་རྒྱ་ཕྱོགས་ཀྱི་གཞོན་ཤུགས་གཅིག་
 ཡུས་ལན་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་སྐབས་ཀྱི་ཆོད་ལྡན་རྟེན་སྤྱོད་པ་མིན་ལ། གྲོ་མོའི་
 རི་སྤུལ་དུ་སྤྲས་པའི་ཆུལ་དབང་རྒྱུ་མེད་རིན་པོ་ཆེར་ལེ་ཁག་དེ་བས་ཀྱང་
 མེད་ངེས་ཡིན།

དེ་ལྟ་བུའི་གནས་ཚུལ་ཐབས་རྒྱགས་ཤིག་གི་འོག་ཆུལ་དབང་རིན་པོ་
 ཆེ་བྱིར་ལྷ་ལྡན་དུ་སེབས་ནས། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་གནས་སྐབས་ལ་བསྐྱར་
 བཅོས་གཏོང་རྒྱུའི་བཀའ་བཏོད་དང་འབྲེལ། སྤྱི་བཅར་མཁན་པོ་དང་དྲུང་
 རྒྱུ་མོགས་གོ་བསྟར་བརྒྱུ་དང་སྤྱི་བཅོས་ཀྱི་ཕྱོགས་དོན་ཚན་བཅུ་ཅན་
 རྟེན་གསན་ཞུས་ཏེ་གསལ་བསྒྲགས་དང་། བཀའ་ཚོན་ང་མོ་དང་ཟུར་ཁང་
 གཉིས་གཙོས་དྲུང་རྒྱུ་མོགས་མི་གངས་ཉ་ ལས་ཀྱབ་པའི་ཚོགས་ཚུང་གསར་
 འཛུགས་བྱས། དྲུང་ཆེ་ཆོས་འཕེལ་སྤྱོད་བསྟན་སོགས་རྒྱན་ལས་པ་མི་གངས་
 ༡༥ ཙམ་བསྐོས་ཞུས་གནང་སྟེ། སྤྱི་ཚོགས་ལེགས་བཅོས་ལས་ཁུངས་གསར་
 འཛུགས་གནང་བ་ལྟར། རྫོང་གཞིས་ཁག་ལ་སྤྱི་མཐུན་དྲུང་བཅོན་དང་། མི་
 དམངས་ལ་དོན་མེད་རྟེན་གསེག་སྤྱོད་བཅོར་མི་འོས་པའི་རྩ་ཆོག་དོན་ཚན་
 ལ་ཅན་འབྲེམས་སྤེལ་གནང་བའི་དགོངས་གཞི་རྒྱབས་ཆེན་ཡིན་ཀྱང་། ངན་
 གོམས་རུལ་སྤངས་སྤྱོད་ཀྱི་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་ལ་ཟུང་ནས་འགྱུར་བ་གཏོང་
 རྒྱུ་དེ་དཀའ་ཁག་མེད་པ་ཞིག་ག་ལ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོར་རྒྱ་དམར་གྱིས་གདན་ཞུས་ལྟར་རྒྱ་ནག་ཆུལ་ས་ལེ་
 ཅིང་དུ་སེབས་ནས་མའོ་སོགས་མགོ་བཙུག་དག་ལ་ཤུགས་འཕྲད་གནང་ཞིང་།
 སྐབས་དེར་ཆུལ་བ་རིན་པོ་ཆེར་རྒྱ་ནག་དཔོན་རིགས་དག་གི་བསམ་ཚུལ་ལ་
 རྒྱས་ལོན་གནང་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་ཡག་ཤོས་ཤར་ཞིང་། མའོ་ཡིས་ཆུལ་བ་རིན་
 པོ་ཆེའི་ན་རྩེ་སྐད་གདངས་དམའ་བུའི་ངང་ཆོས་ནི་དུག་རེད་ཅེས་སོགས་

682 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་།

བཤད་པ་དེས། རྒྱ་དམར་གྲུང་ཁྲན་གྱི་མངའ་ཞབས་སུ་བོད་མི་རིགས་ལ་བདེ་
སྐྱོད་དང་རང་དབང་ཅི་ཙམ་ཐོབ་མིན་གྱི་འཆར་སློབ་ཕྱེ་བ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

སྐབས་དེར་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེར་ཐུགས་འཆབ་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡོད་པ་ནི།
རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་གིས་ཆབ་མདོའི་གནས་སྐང་ས་ལ་དཔེ་འགྲེལ་གྱིས་ལྷ་
ས་རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་དམག་སྲིད་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་ཐད་ཀར་འཛིན་
སྐྱོང་བྱ་རྒྱུ་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་དེ་ཡིན་སྟབས། སྐབས་དང་བོའི་རྒྱལ་ཡོངས་
མི་དམངས་འཐུས་མི་ཚོགས་ཆེན་གྱི་སྐུ་འཁྲུག་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༤ ཟླ་༩ ཚེས་༡༤ ཉིན་
གྱི་དགོང་དྲོར་ཆེད་མངག་མའོ་དང་མཇལ་འཕྲད་གནང་སྟེ། ལྷ་ས་རྒྱ་ནག་
དབུས་དམག་སྲིད་གྱིས་ཐད་ཀར་འཛིན་སྐྱོང་བྱ་རྒྱུ་དེ་ཤིན་ཏུ་མི་འཆམ་པའི་
དགོངས་ཚུལ་བཏོན་ཏེ་བྱིར་འཐེན་གནང་ཐུབ་པ་བྱུང་ཞིང་། དེའི་ཆབ་དྲུ་བོད་
རང་སྐྱོང་ལྗོངས་འཕྲུགས་རྒྱུའི་གྲོས་ཐག་ཆོད་པ་དེ་གནས་དུས་ལ་དཔག་པའི་
རྒྱལ་ཁ་ཞིག་དྲུ་ཅིས་ཆོག་པ་ཡིན། དེར་བརྟེན་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༤ ལོའི་ཟླ་༤ ནང་
འཐུས་མི་༥༡ ལས་གྲུབ་པའི་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་གྲ་སྒྲིག་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་
བཙུགས་ཏེ། རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་འགན་འཛིན་དང་། པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་འགན་
འཛིན་གཞོན་པ། ང་ཕོད་དྲུང་ཡིག་ཆེན་མོར་བསྐོས་བཞག་བྱས། ལྷན་ཁང་
དེའི་འཐུས་མི་༥༡ ནང་རྒྱ་རིགས་ལྷ་མ་གཏོགས་མེད་ནའང་། ཆབ་མདོ་དམག་
ལྷན་གྱི་འཐུས་མི་༡༠ དང་། པཌ་ཆེན་ནང་སྐང་གི་འཐུས་མི་༡༠ ཡོད་པའི་
སྟེང་རྒྱ་རིགས་མི་འཐུས་༥ བསྐྱུར་ན་༣༥ ཡོད་ནམས་རྒྱ་གཞུང་དང་ལངས་
ཕྱོགས་གཅིག་ཅིང་། དེ་དག་གི་ནང་མ་འདུས་པའི་ང་ཕོད་སྐོག་སྐོག་བོད་གཞུང་
དམངས་གྱི་ངོ་ཆ་བ་དྲུ་འདོད་པ་ལག་ཅིག་ཀྱང་རྒྱ་བོད་གྱི་ངོ་ཆ་བ་གང་ཕྱེད་ཆ་
མ་འཆལ་བ་ཡིན་སྟབས། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་གྲ་སྒྲིག་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་
བོད་གྱི་ལས་དབང་ལ་ཕན་ཐུས་འདོན་ཐུབ་མིན་གསལ་བོ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོའི་ལྷ་ལྷན་སློན་ལམ་ཆེན་མོའི་སྐབས་དགྲང་གྲངས་ཉེར་
བཞིར་ཕེབས་པའི་ཀླུ་དབང་མཆོག་གིས་གཞུང་ཆེན་ལྷའི་ཐུགས་གཉེར་
མཐར་མེན་བྱུང་བའི་འབྲས་ཏྲགས་ལྷ་རམས་དམ་བཅའི་གྲ་སྒྲོར་ལ་མཛད་
བྲེལ་གྱིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་། ཐུགས་གཞན་ཞིག་ནས་ལྷ་ལྷན་སློན་ལམ་ཆེན་མོ་ཚུགས་
ལ་ཉེ་སྐབས་ལྷ་སྤྱོད་རྒྱ་དམག་མགོ་དཔོན་ཐན་ཀའོ་སན་ཞེས་པས་ཀླུ་བ་རིན་
པོ་ཆེ་ལོ་གསར་དམིགས་བསལ་ཅེད་རིགས་གཟིགས་མོར་དམག་སྐར་དུ་
ཕེབས་རྒྱུའི་སྒྲན་གསན་ཞུས་ཀྱང་། གྲ་སྒྲོར་དམ་བཅའི་མཛད་བྲེལ་གྱིས་མི་
སྤྱོད་པའི་བཀའ་ལན་གནང་། ལྷ་ལྷན་སློན་ལམ་ཆེན་མོ་མ་གྲོལ་གོང་ཅམ་
ལ་རྒྱ་མི་ཐན་ཀའོ་སན་གྱིས་མངགས་རབས་ཟེར་བའི་རྒྱ་མི་གཉིས་སྐྱུ་མདུན་
དུ་བཅར་ཏེ་ཅེད་གཟིགས་ལ་ལྷ་ཚུགས་གྱིས་གདན་འདྲེན་ཞུས་པས། རྒྱ་བོད་
འབྲེལ་ལམ་ལ་དགོངས་ནས་ཕེབས་རྒྱུ་ཞུས་པའི་མཛད་། འོན་ཀྱང་རྒྱ་ཐུགས་
ནས་ཆ་རྒྱུན་ཞིག་བཏོན་པ་ནི། ཀླུ་བ་རིན་པོ་ཆེ་གཟིགས་མོར་ཕེབས་སྐབས་
ནམ་རྒྱུན་གྱི་སྐྱུ་སྐྱུང་ཉལ་དམག་ཉི་ཤུ་ཅམ་ཡོད་པ་ལས་རེ་བྱུང་མ་གཏོགས་
མཉམ་ཁྲིད་མི་ཆོག་པ་དང་། དེ་དག་གིས་གོ་མཆོན་ཐོགས་མི་ཆོག་ཁར། རྒྱ་
མིའི་དམག་སྐར་གྱི་ཉེ་འཁྲིས་རྩོམ་བཀལ་ཏེ་བོད་མི་སུ་ཡང་ཉིན་དེར་ཡོང་
མི་ཆོག་པ་བཅས་ཀྱི་ཆ་རྒྱུན་བཏོན་པ་དེ་དག་ལ་བོད་མི་ནམས་སྒོ་འཆབ་གྱིན་
ཏུ་ཆེན་པོ་སྐྱེ་བཞིན་ཡོད་ཅིང་། རྒྱ་དམག་གིས་ཀླུ་བ་རིན་པོ་ཆེ་རྒྱ་གཏིང་དུ་
བཅན་ཁྲིད་བྱ་འཆར་ཡོད་སྒྲོར་གྱི་གཏམ་ཡན་གང་སར་བྱལ།

དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོའི་ཟླ་༩ ཆོས་༡༠ ཉིན་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་
ནས་སྐགས་པའི་བོད་མི་ཁྲི་ཕྲག་མང་པོ་རང་བཞིན་གྱིས་འདུས་ཏེ། མི་
དམངས་ཀྱི་འཐུས་ཆ་བཞི་གྲངས་༦༠ ཅམ་བཀའ་ཤག་དུ་ཆེད་བཅར་གྱིས་
ཀླུ་བ་རིན་པོ་ཆེ་དམག་སྐར་དུ་ཕེབས་རྒྱུ་སྒོས་འགན་མི་བཟོད་པས་ཕེབས་

684 བདོ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

བཤོལ་བྱ་དགོས་སྒྲོར་གྱི་བསམ་ཚུལ་ཤུགས་ཆེན་ཞུས། དེ་སྐབས་གོ་ཐུག་ཐོག་
པའི་རྒྱ་དམག་དང་། ཞེ་སྤང་འབར་བཞིན་པའི་བོད་མི་གཉིས་ཀྱི་བར་དཀྱིལ་
དུ་མཛད་དཀའ་འཕྲད་པའི་གནས་ཚུལ་མཛད་ནམ་དུ་གསལ་བ་ལྟར་ཡིན།

ད་དུང་རྒྱ་མིས་སྤིགས་ར་ཐུ་མཐུད་བསྐྱལ་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། བོད་
མི་རྣམས་ཁོང་ཁྱོད་ཆེན་ཆེ་རུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་སྟབས། རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་དང་
བཀའ་ཤག་གིས་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་དམག་སྐར་དུ་ཕེབས་རྒྱ་ཕྱི་བཤོལ་དང་
འབྲེལ་རྒྱ་ཕྱོགས་ལ་རྒྱ་མཆན་གསེད་བཀྲོལ། བོད་མི་རྣམས་ལ་བསྐྱབ་བྱ་རི་
ཅམ་བརྒྱབ་ཀྱང་ཉིན་མཆན་སྒྲེལ་ཏེ་སོ་བྲང་གི་མཐའ་བསྐྱོར་ནས་སྡོད་པ་ལས་
ཕྱིར་ལོག་བྱེད་མཁན་མ་བྱུང་། ཉི་མ་རེ་རེ་བཞིན་རྒྱ་དམག་གིས་སྤིགས་ར་
བསྐྱལ་ཤུགས་རི་ཆེར་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། ལྷག་པར་ཆོས་ཀྱི་ཉིན་རྒྱ་
དམག་གིས་ནོར་སྤིང་སོ་བྲང་གི་བྲང་ངོས་སུ་མེ་སྒྲོགས་བརྒྱབ་པ་དེ་ནི། བོད་
མི་ས་ཡ་དུག་འཛོག་གནས་ཀྱི་སྲོག་གིང་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་དང་བོད་མི་ས་ཡ་དུག་
གི་འབྱུང་འབྱུར་ལ་སྤྱད་པའི་གདམ་ག་མཐའ་མ་དེ་ཡིན་སྟབས། མཆན་མོ་
དེར་དམག་ཆས་དཀྱུས་མ་མན་བས་གིང་སྐྱེ་འཁོར་ཐུག་བསྐྱུས་དང་བཅས་
གཙང་བོ་བཀལ་བསྐྱོལ་གྱིས་སྐྱབས་བཙོལ་གྱི་ཕེབས་ལམ་བསྟེགས།

ཆོས་༡༠ ཉིན་ནས་ཉིན་མཆན་གསུམ་གྱི་རིང་རྒྱ་དམག་གིས་བོད་མི་
ཁྱི་སྤྱག་མང་བོའི་ནང་མེ་མདའ་སྤྱག་སྤྱག་འཁོར་ལོ་སོགས་བསྐྱོར་ཏེ་སྤེལ་
གསོད་དང་། རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་བཞུགས་གནས་ནོར་སྤིང་མི་འབྱུར་ཏུག་
བཏུག་སོ་བྲང་མེ་སྒྲོགས་ཀྱིས་གཏོར་བཞིག་བཏང་། བོད་མི་ཁྱི་སྤྱག་མང་བོ་
བསད་པའི་བེམ་རོ་རྣམས་ཕྱོགས་གཅིག་དུ་སྤྱངས་ཏེ་མེར་སྟེག་བཏང་བའི་དུད་
སྒྲིན་ནག་པོས་ནམ་མཁའ་བསྐྱིབས་གིང་། ཤ་ཁྲག་གི་འཆིག་རྩིས་ལྷ་ལྷན་ཞིང་
ཁམས་བྱུང་བར་བྱགས།

གཉིས་པ། སྐབས་དེའི་མདོ་སྨད་ཀྱི་སྐོར་ བྱེ་བྲག་ཏུ་བཤད་པ།

སྤྱི་ལོ་༡༧༩༧ ལོར་རྒྱ་དམར་དངོས་སུ་བོད་ཡུལ་དུ་མ་སྐྱེ་བས་ཡར་སྡོན་གྱི་མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཆོག་གཅིག་གིས་སྡོན་ཆོག་འགོད་མི་ཐུབ་ཅིང་། རྒྱ་སྡོན་ཆེ་ཞིང་ས་སྡེ་མང་བའི་མདོ་སྨད་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་གནས་བབ་གཅིག་མཚུངས་ཀྱང་མིན་ཏེ། དཔེར་ན་སྤྱི་ལོ་༡༧༩༧ སྡོན་གྱི་ལོ་ངོ་༤༠ ཙམ་གྱི་རིང་ལ་མདོ་སྨད་བྱང་རྒྱ་དམར་མཆོ་སྡོན་སྟོགས་པལ་ཆེར་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་སྲིད་གཞུང་གིས་བསྐྱོས་པའི་ས་གནས་དཔོན་རིགས་ཁ་ཆེ་དྲག་སྡོད་པ་ལྷ་ཁྱིམ་རྒྱ་དམར་གྱིས་བཙན་བཟུང་བྱས་ཡོད་ཅིང་། རྒྱལ་ཤོར་གི་ཡུལ་ཁམས་མང་དག་ཅིག་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༦ ལོར་མན་རྒྱལ་དཔུང་དམག་གིས་པམ་ཉེས་སུ་བཏང་བ་ནས་ས་གནས་དཔོན་རིགས་འབྲམ་མིན་བསྐྱོས་པའི་མིང་འོག་ཏུ་གནས་དགོས་བྱུང་ཡོད།

དེ་མིན་མདོ་སྨད་ཀྱི་ས་ཁུལ་པལ་མོ་ཆེས་མན་རྒྱའི་སྲིད་གཞུང་དང་། གོ་མིན་ཏང་གི་དཔུང་ལ་བསྐྱོན་མཁས་ལྷ་བུའི་ངང་གནས་ཤིང་། སྐབས་རེར་རྒྱ་དམག་གིས་དྲག་གཞོན་འཕྲོག་བཙོམ་གྱི་དཀའ་སྤྱད་ཕྱོད་གིན་ཡོད་ཀྱང་། སྐབས་རེར་བདག་གཞོན་གང་ཡང་མེད་པར་ལུང་ཆོན་རེ་རེའི་སྐྱོ་

686 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

དཔོན་དག་ས་གནས་རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་ནམ་པ་ལྟ་བུར་གནས་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༩༤༩ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཚེས་༡ ཉེན་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་སྲིད་དབང་
བཙུགས་པ་ནས་མདོ་སྐྱོད་སྐྱོད་ཀྱི་ཡུལ་གྱུ་ཀུན་ལ་རྒྱ་དང་རྒྱའི་ངོ་ཚབ་མང་པོ་
སླེབས་ནས། ཞི་འཇམ་བསྐྱེད་འགྲུག་གི་སྲིད་རྒྱུས་ལག་བརྟམས་བྱས་པ་བོད་ཁྱེད་
ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་གནས་སྐྱོང་ས་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་ལ། དེ་འབྲའི་བསྐྱེད་ཉེ་
སྲིད་རྒྱུས་ཀྱི་ནང་དོན་གཙོ་བོ་ནི། ས་གནས་ཁག་ཏུ་དབང་བྱས་ལྡན་པའི་སྐྱ་
དཔོན་ཁག་དངུལ་དངོས་ཀྱི་བསྐྱེད་བྱིད་དང་། འུལ་དང་རྫོང་གི་ལས་ཁུངས་ག་
གེ་མོའི་མགོ་གཙོ་གཞིན་པ་སོགས་ཀྱི་ཤོ་གནས་སྤྱད་ཅིང་། བོད་ནང་ལ་སྟོས་
པས་བཟོ་ཞིང་དམག་གསུམ་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ལམ་དུ་སྒྱུད་བཞིན་པའི་རྒྱ་ནག་གི་
གོང་ཁྱེད་ཁག་ཏུ་ལྟ་སྟོར་ལ་བྲིད་པ་སོགས། དོན་དངོས་སུ་འཛིགས་བསྐྱུལ་
དང་། འཇམ་བྱིད་བྱུང་འབྲེལ་དུ་ཡོད་པའི་སྲིད་རྒྱུས་ལོ་ངོ་དུ་མའི་རིང་སྐལ་
བ་དེས། སྐབས་དེའི་སྐྱ་དཔོན་མང་ཚུལ་དང་། མི་དམངས་གྲངས་འཕོར་
ངས་ཅན་གྱི་བསམ་སྒྲོལ་མང་ནས་འཁྱུར་བ་གཏོང་བྱུང་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༥ ལོའི་ལོ་མགོར་དམངས་གཙོ་བཙུན་ཞེས་པའི་ཁ་
གཡང་འོག་ས་གནས་སོ་སོའི་སྐྱ་སྐུལ་དཔོན་རིགས་མང་དག་འཛིན་བཟུང་
བཙོན་འདུག་དང་། དཔོན་སྡེ་ཁག་གི་ཆོས་སྟོན་བརྒྱུ་པ་སོགས་བོད་རྒྱུ་ཆེའི་
མི་དམངས་ཀྱི་བསམ་ངོར་འདུ་ཐབས་མེད་པའི་གྲུང་ཁྱེད་ཀྱི་ཕུགས་འདུན་ངོ་
མ་གསལ་སྟོན་བྱས་པ་དེ་མདོ་སྐྱོད་རྒྱུ་ཆེའི་མི་དམངས་ཀྱིས་ངོས་ལེན་དང་
བཟོད་སྟོན་བྱེད་ཐབས་བྲལ་ནས། གཅིག་གྱུར་གྱི་མགོ་བྲིད་དང་སྒྲིག་འདུགས་
ཅི་ཡང་མེད་པར། ཡུལ་སྡེ་སོ་སོས་མ་བསྐྱུལ་དང་སྐྱུང་གིས་རྒྱ་གཞུང་ལ་ངོ་ཚོལ་
གཡུལ་འཐབ་གཉེར་བ་དེར་ཇག་འཛོམས་ཀྱི་མིང་གིས་བཏགས་ནས་དམར་
གསོད་བཙོན་འཁྲོག་སྤར་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་སུ་མ་གྲགས་པ་ཅི་བྱས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་

དག་བཀའ་བྱུང་ཨ་ལགས་ཅ་ཡུས་བསྟན་འདྲིན་དཔལ་འབར་ལགས་ཀྱིས་
 ཆེད་ཚོམ་དཔེ་དེབ་ངའི་པ་ཡུལ་གྱི་ཡང་བའི་ལོ་རྒྱུས་སྐྱབས་ལ་འཁོད་མཛད་
 འདུག་པ་ལྟར་ཡིན་པས་འདིར་བསྐྱར་སྒྲོས་བྱ་རྒྱུ་མིན།

སྐབས་དེའི་རྒྱ་མོ་དམར་མོའི་དམར་གསོད་ཆེན་མོ་དང་། བིས་སིན་
 དམར་གསོད་ཆེན་མོ། མགོ་ལོག་གི་དམར་གསོད་ཆེན་མོ། ཐེ་བོ་དང་རྒྱལ་
 རོང་གི་གྲང་ཁྲོལ་གཡུལ་འཁྲུག་མང་བོ། སྤང་རའི་དཔོན་པོས་སྡེ་ཁྲིད་པའི་
 གྲང་ཁྲོལ་གཡུལ་འཁྲུག་ སྤང་བྱང་ཨ་མཆོག་སོགས་ཀྱི་གྲང་ཁྲོལ་གཡུལ་འཁྲུག་
 ཆེན་མོ་སོགས་མདོ་སྤྲོད་སྟེ་བྱང་གི་ཡུལ་སྡེ་སོ་སོར་བྱང་བའི་སྐབས་དེའི་གྲང་
 ཁྲོལ་གཡུལ་འཁྲུག་རེ་རེ་ཞིབ་འབྲི་བྱེད་དགོས་ན། དེ་དག་རེ་རེ་ལའང་སྒྲེགས་
 བཅ་ལོངས་པ་ཡོད་པས་འདི་འདྲའི་ཞར་བཤད་ཀྱིས་རྣམ་པ་ཞིག་མིན།

རྒྱ་དམར་བཅིང་འགྲོལ་དམག་རྒྱུ་དམག་གི་ཧྲུབ་པའི་དམག་འཐབ་
 དངོས་བཞོད་ལོ་རྒྱུས་སྐྱབས་སུ་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༤ ལོ་གཅིག་པུར་ད་ལྷའི་ཀན་སྟོ་བོད་
 རིགས་རང་ཁྲུལ་དུ་འབོད་པ་འདྲིའི་ཁོངས་སུ་རྒྱ་བོད་གཉིས་བར་གཡུལ་
 འཁྲུག་ཐངས་༩༩༦ བརྒྱབ་ནས་བོད་མི་ཉིས་ཁྲི་(༢༠༠༠༠)ལྷག་ཙམ་དཔོན་
 སྒྲོར་གསལ་བོར་འཁོད་འདུག་པ་སོགས་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༤ ལོའི་མདོ་སྤྲོད་མི་
 དམངས་ཀྱི་རྒྱ་ཁྲོལ་གཡུལ་འཁྲུག་བྱས་པའི་གནས་གནས་ཚུལ་དང་བསྐྱར་བ་
 ཡིན་ན། མོང་དུ་བཤད་ཟིན་པའི་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོའི་ཟླ་༩ པའི་ནང་ལྷ་སར་
 རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་སྐྱུ་ལྷ་དང་འབྲེལ་བའི་གཡུལ་འཐབ་ཉིན་གསུམ་རིང་བྱས་
 པ་དེ་འདྲའི་དངངས་སྐྱབས་སྐྱེད་གོས་པ་ཞིག་མིན་ཀྱང་། སྐབས་མ་ལེགས་པ་
 ཞིག་ལ་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༠ རོན་གངས་སུ་བཅམས་པའི་བོད་ཀྱི་སྤྲོད་རོན་རྒྱལ་རབས་
 སྐྱབས་ལགས་པ་སོགས་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༤ ལོའི་མདོ་སྤྲོད་སྟེ་རྒྱ་ཁྲོལ་གཡུལ་འཐབ་
 དེ་དག་གི་བྱུང་ཚམ་ཡང་མ་གསུངས་པ་དེ་ཡིན།

688 བདོ་སྒྲུབ་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སྒྲག་པར་དུ་སྒྲིའི་ལོ་༡༧༥༧ ལོར་རྒྱ་དམག་ལྷ་སར་འབྱོར་ཞེས་གཏུགས་
ནས་གཞུང་དམངས་གཉིས་ཆ་ལ་དངངས་སྒྲག་མི་བཟད་པ་ལངས་པའི་
གནས་ཚུལ་སྒྲིམ་གྱིས་བྲིས་པ་ཁག་དུ་འདྲ་། སྒྲིའི་ལོ་༡༧༥༩ ལོར་མདོ་སྒྲུབ་
གཉིས་རྒྱ་དམར་གྱིས་དག་འདོམས་ཐབས་རྒྱགས་ཅི་བྱས་མ་གསན་པ་ལྷ་བྱས་
གདུང་སེམས་མཉམ་བསྐྱེད་ཅེས་ཡང་མ་གནང་བར། ཆབ་མདོ་ནས་རྒྱ་དམག་
འགོག་རེའི་སྒྲོང་སེམས་བཅངས་པ་དེ་མཁར་གྲུང་འབྲེལ་ཟིན་པ་མ་ཆོར་ནས།
སྒྲུའི་ལོ་གྱིས་མདེལ་ཆར་འགོག་རེ་བྱས་པ་དང་མཚུངས་པ་ཡིན་ནོ།

གསུམ་པ། སྒྲོ་སྒྲུང་མི་སྟེར་བའི་བདེན་པ།

ད་ནི་སྐབས་སྔ་ཕྱི་དེ་དག་གི་གནས་ཚུལ་ལ་སྤྱི་ཡོངས་ལ་ཉམས་ཞིབ་
བྱས་སྐབས་ནང་ཁྲལ་གྱི་སྒྲོ་གནས་སྒྲོར་ཞིག་མཐོང་བ་ནི། སྤྱི་ལོ་༡༩༣༥ ལོར་
ཀླུ་དབང་བཙུ་བཞི་བ་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་མདོ་སྒྲུང་དུ་འཁྲུངས་པ་དང་།
དེ་ནས་ལོ་ངོ་གཉིས་པ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༩༣༧ ལོར་པཎ་ཆེན་བཙུ་བ་མཚོག་ཀྱང་མདོ་
སྒྲུང་དུ་འཁྲུངས་པ་འདི་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བྱུང་ཚུང་མེད་པའི་དོན་དག་
དམིགས་བསལ་བ་ཞིག་ཡིན།

བོད་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་བསམ་འབྲེར་ལ་ཀླུ་དབང་པཎ་ཆེན་ནམ་གཉིས་
དུས་ཚོད་མ་སྔ་མ་འཕྱི་བའི་སྐབས་རྒྱའི་ས་མཆམས་དང་ཁད་ཉེ་བའི་ཨ་མདོའི་
ཡུལ་དུ་འཁྲུངས་པ་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་སྟོང་ད་ཅང་ཆེན་པོ་ལྟན་པ་ཞིག་ཡིན་
ཁར། ཁོང་ནམ་གཉིས་ཀྱི་འཁྲུངས་ཡུལ་ཨ་མདོའི་ནང་ནས་ཀྱང་རྒྱ་དང་སོ་
མཆམས་ན་གནས་པའི་བྱང་ཤར་གྱི་མཐའ་སྟེ་ཡིན་པ་དེ་སྐུ་ཕྱེད་གོང་མ་དག་
གི་ཐུགས་བསྐྱེད་སྟོན་ལམ་རྒྱབས་ཆེན་ལས་བྱུང་བར་འདོད་ཀྱིན་ཡོད་ནའང་།
ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཀླུ་བ་པཎ་ཆེན་གྱི་ཡང་སྲིད་ཡུལ་འདི་
ཁྲལ་དུ་འཁྲུངས་པ་ཐེངས་དང་བོ་ཡིན་པར་མ་ཟད། ཁོང་ནམ་པ་གཉིས་ལ་

690 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིའི་གཞུང་ཤིང་།

ལ་ངོ་གཉིས་ཙམ་གྱི་བར་ཁྱད་ལས་མེད་པས་བཟེས་གཞོན་གྲང་མཉམ་པ་དེ་
འདི་སྲིད་དོན་པ་ནམས་ལ་མཆོན་ན་འདིགས་སྤང་ཆེན་པོ་སྦྱེད་གོས་པ་ཞིག་
ཡིན་ཏེ། རྟེན་དབང་ཞིག་གམ་གནས་སྤངས་ལ་མཆོན་པོ་ཞིག་གི་འོག་བོད་
ཡུལ་སྦྱིའི་ཆེས་མཐོའི་དབྱ་ཁྲིད་ནམ་པ་གཉིས་ཡུལ་ལུང་གཅིག་དུ་འཁྲུངས་པ་
འདིས། གཅིག་བྱས་ན་ཁྱིམ་རྒྱུད་ཀྱིས་གཞུང་སྲིད་བརྒྱུད་འཛིན་བྱེད་པའི་ལམ་
ལུགས་ལ་ངོ་ཕོག་གཏོང་སྲིད་པར་མ་ཟད། རྒྱ་བོད་ས་མཆོམས་ཀྱི་མི་ཆང་
དཀྱུས་མར་འཁྲུངས་པའི་སྤུ་གྲུ་འདི་གཉིས་སློ་བྱར་དུ་ས་དབང་ཞབས་པད་
ཆོས་ལྷ་སྤྱད་འབུལ་བའི་ཡུལ་དུ་གྱུར་པ་ཙམ་མ་ཡིན་པར། ཆོས་སྲིད་ཀྱི་བྱ་བ་
ཡོད་ཆད་སྤུ་གྲུ་དེ་གཉིས་ཀྱི་བྱང་ནས་བཀའ་འཁྲོལ་ཞུ་དགོས་པ་དེར་ཆོས་
སྤྱོད་ནས་འབུལ་བཤད་ཅི་ཙམ་བརྒྱབ་ཀྱང་། ཆབ་སྲིད་པ་དག་གི་སྤྱོད་
ལ་དངངས་སྤྱད་ལངས་པ་དེ་རང་བཞིན་གྱི་ཆོས་ཉིད་ཅིག་ཡིན།

སྐབས་དེའི་ཆབ་སྲིད་པ་ཚོའི་སྲུགས་སྐྱད་ཀྱི་དངངས་སྒྲག་དེ་སྐྱེས་
ནས་ཡལ་འགོ་བའི་དངངས་སྒྲག་སྐོ་བྱར་བཞིག་ཀྱང་མ་ཡིན་པར། གཞི་རྒྱ་
ཆེ་ཞིང་སྲུག་སྐྱད་རིང་བའི་འཐབ་ཚོད་དམིགས་བསལ་བཞིག་གི་རྒྱང་གཞིར་
བྱུར་པར་སྒྲང་སྟེ། དེ་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་སྒྲ་སྐོར་མོ་ནས་བཞག་ཆེ་འདི་ལྟར་
མཐོང་སྟེ།

གཅིག གདན་ས་གསུམ་གྱི་མཁས་པ་འི་ཡང་ཅེ་སྟེ་འབྲུམ་དག་བཤེས་
ཤེས་རབ་རྒྱ་མཆོའི་མཁྱེན་ཡོན་ཐུགས་སྟོབས་ལ་འགྲན་ཟླ་བལ་ཞིང་། རྒྱལ་
བའི་བཀའ་འགྱུར་དང་བྱ་སྟོན་གསུང་འབྲུམ་ཞུས་ཆེན་གྱི་ཞབས་ཞུ་ལོ་ངོ་བར་
ཕྱག་སྟོན་ཞུས་པ། རྒྱལ་དབང་བར་བཞི་བའི་ཡོངས་འཛིན་རྣམ་གཞིས་སོགས་
མཁས་པའི་དབང་བོ་མང་ཞིག་གི་དགེ་ལྡན་དུ་གྱུར་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག་ཀྱང་།
ཁག་འདོགས་སྣ་ཆོགས་ཀྱིས་རྒྱལ་བའི་ཡོངས་འཛིན་གྱི་འོས་ཁྲིའང་ས་ནས་བདོན་

པ་དང་། ཐུལ་བའི་བཀའ་འགྲུར་ལ་བསྟེན་ནས་བརྒྱུ་ཚུལ་གྱི་སྟངས་འདོགས་
འོག་ཆེ་མཚུག་ཐུལ་དུ་སྐྱེལ་དགོས་བྱུང་བ་ལྟ་བུ་དང་།

གཉིས། དུས་རབས་ཉི་བའི་བོད་ཀྱི་ཚུལ་པ་བོད་པ་མཆན་ཉིད་པ། ལོ་
རྒྱུས་སྒྲིབ། ཡུལ་སྐོར་བ་གྲགས་ཆེན་ཨ་མདོ་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་ཐུ་
གར་ནས་བོད་དུ་ཞི་འགྲུག་དང་། བོད་དུ་སྐྱེལ་བའི་འཕྲུལ་གསང་ཉལ་དང་སོ་
བ་སོགས་ཉེས་མིང་སྒྲ་ཆོགས་བཅན་འགེལ་གྱིས་བཅོན་འདུག་མནར་གཅོད་
བཏང་སྟེ་སྒྲོ་པམ་ངང་འདས་གོངས་སུ་གྱུར་པ།

གསུམ། ཐུལ་དབང་བརྒྱུ་གསུམ་པས་གཙང་ནས་འགྲུག་ཐབས་
གནང་བའི་ཅེ་ནེ་མ་སྟོ་བཟང་རྒྱ་མཆོས་འོར་སྤིང་དུ་བཀའ་འགྲུར་དཀར་
ཆག་སྒྲིག་སྐབས་སྟོ་བཟང་འདས་གོངས་སུ་བྱིན་པའི་འགན་ཁག་དགེ་བཤེས་
ཤེས་རབ་ལ་བཀའ་བ་སོགས་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་དཀྱིལ་སྟོན་དུ་མདོ་སྟོང་
ནས་བྱོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཆབ་མཆོན་མི་སྣ་གཅིག་ལས་གཅིག་ལྟག་འཁུངས་པ་
དེ་དག་ལྟ་ལྟན་ཞིང་ཁམས་སུ་ལྟན་འཛིན་བྱུང་བའི་། ཁོང་ནམ་པ་ནི་ཆོས་
ལུགས་པ་དང་། ཚུལ་རིག་པ། ལྟ་བུ་སྒྲིབ་སོགས་རིག་གཞུང་གི་ཆེས་མཐོའི་
མི་སྣ་ཉག་ཅིག་ལས་སྤིང་དོན་གྱི་འཆར་འགོད་དམིགས་བསལ་བ་ཅི་ཡང་མེད་
ངེས་ཀྱང་། སྐབས་དེའི་ཆབ་སྤིང་པ་དག་གིས་ཆབ་སྤིང་གི་ལྟ་སྟངས་སྤྱད་དེ་
བལྟས་ན་འདིགས་སྤང་སྐྱེ་མི་སྤིང་པའང་མ་ཡིན་ཏེ། གལ་སྤིང་ཁོང་ནམས་
གྱི་སྟོབས་ཤུགས་ཆབ་སྤིང་ཐོག་བསྐྱར་དེ་མཉམ་རུབ་བྱུང་བ་ཡིན་ན། ལས་
སྒྲ་བོའི་ངང་འགོག་སྟོལ་བྱ་བུ་བ་ཞིག་མ་ཡིན་པའང་དེས་ཡོད་གནས་ཚུལ་
ཡིན།

གང་ལྟར་སྤར་གྱི་གཞུང་སྤེལ་བྱེད་ལ་བསྟེན་ནས་ཐུལ་དབང་པཎ་
ཆེན་ཚུང་སྤིང་ནམ་གཉིས་མངལ་འཕྲད་ལ་བཀག་འགོག་དང་། དགེ་བཤེས་

692 བདོ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

རབ་རྒྱ་མཆོ་དང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ནམ་གཉིས་ཀྱི་སྒྲ་སྒྲོབ་དམ་ཆོག་གི་
འབྲེལ་ཐག་གཙོད་ཆེད། དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་ལ་གསང་བསྐྱལ་ཞུས་ཏེ་དགེ་
ཆོས་དགག་ཏུ་བརྩལ་ནས་འགལ་སྒྲ་བཟོས་པ་སོགས་ཁོང་ནམས་མཉམ་
གནས་འབྲེལ་འདྲིས་བྱེད་པ་ལ་བར་ཆད་ཀྱིས་གཏོར་ཕམ་བཏང་བ་དེ། སྤིང་
དོན་པ་དག་གི་སྒྲིའི་དོན་ནས་ལས་ཀ་ལམ་སྟོངས་བྱུང་བ་ཞིག་ཏུ་བཅི་སྤིང་པ་
ཡིན་མོད། འདི་ནི་ཡུལ་ལྷང་ནི་ཆོ་བར་སོག་པའི་གྲོང་གུན་ཅམ་མ་ཡིན་པར།
བོད་སྒྲི་དོན་ལ་བསུབ་ཐབས་དཀའ་བའི་གས་ཆག་ཤོར་བ་ཞིག་ཡིན།

བཞི་བ། མཐུག་སྒྲུབ་གྱི་ཚུལ་དུ་བསམ་ ཚུལ་འགའ་རེ།

དེང་དུས་རང་རེའི་སྤྱི་ཚོགས་ཁྲོད་རང་དབང་དམངས་གཙོ་སྐབས་
གྱི་མིང་འོག་དུ་རང་ཅག་བོད་གངས་ཅན་པ་རྣམས་ལ་བཀའ་ངིན་ཟླ་ལྷག་དུ་
ཆེ་བའི་ཐུལ་དབང་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱེས་དང་། ཁོང་གི་སྤྱི་དོན་གྱི་དགོངས་གཞི་
བཅས་ལ་རིན་ཐང་འགོད་མཁན་དང་། སྒྲུབ་ཆོག་རྒྱུ་མཁན། ཤིན་དུ་མི་
འོས་པའི་བྱུང་བ་དང་སྒྲུབ་འབྲེལ་གྱི་མཁན་རེ་བྱུང་ཡོང་བཞིན་ཡོད་པ་དག་
ལ་གྲོས་འདེབས་རེ་བྱུང་ཞུ་འདོད་པ་ནི།

༡། སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་དགུ་བའི་དུས་དཀྱིལ་དུ་བོད་བཙན་པོའི་ཐུལ་
ཁབ་སེལ་འཁོར་དུ་སོང་བ་ནས། ས་སྐུའི་སྐབས་སྤར་ཡང་གཅིག་ཀྱང་གྱི་གོ་
སྐབས་ཙམ་བྱུང་བ་ལས་གཞན། ལོ་ངོ་ཆིག་སྟོང་ལྷག་གི་རང་བོད་ས་ཡོངས་
རྫོགས་ཀྱི་ལ་གྱིས་གཅིག་སྒྲིལ་བྱེད་མཁན་སུ་ཡང་མ་བྱུང་བར་སེལ་འཁོར་དུ་
གནས་པའི་ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་གྱི་མཐུག་འབྲེལ་ངན་པ་རྣམས། སྤྱི་ལོའི་དུས་

694 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

རབས་ཉི་ཤུ་བར་བྱོན་པའི་ལ་རྒྱལ་དབང་བཅུ་བཞི་བའི་སྟེང་དུ་བཀལ་བ་ཡིན་
ན་བདེན་པ་དང་དང་བོ་མིན་ལ། ལོ་རྒྱུས་རིག་པའི་ཆ་དོན་དང་ཡང་འགལ་
བ་ཡིན།

༡། བོད་མི་བརྒྱ་ཆའི་གོ་བདུན་ཙམ་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་པའི་སྤངས་
འཛིན་དམ་དྲག་འོག་གནས་བཞིན་པའི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ལས་བརྒྱལ་
ཏེ། རྒྱལ་དབང་འདི་བ་རྒྱ་གར་གྱི་རང་བཅན་ཚུད་ལེན་པ་ལྟན་ནི་དང་། རང་
དབང་རང་བཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཡོད་པའི་མགོ་ཁྲིད་ཅིག་གི་གོ་སར་བཞག་སྟེ།
བོད་དོན་བདེན་མཐའ་སེལ་ཐུབ་མིན་སོགས་ཀྱི་འགན་ཁུར་དང་གོང་ཆད་
བསྐྱོན་པ་ཡིན་ན་ནོར་འཁྲུལ་ཆབས་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན།

༡། རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེས་མཛད་པ་ཐམས་ཅད་ལས་ཆེས་མཆོག་དུ་གྱུར་
པ་ནི། ལོ་ངོ་སྟོང་ཕྲག་གཅིག་ལྷག་གི་སིལ་འཛོར་དུ་གནས་པའི་བོད་མི་ཡོངས་
རྫོགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོ་ལོ་རྒྱུས་སོག་བྱུང་མ་ཕྱོང་བའི་གཅིག་སྒྲིལ་བཅོས་པ་འདི་
ཡིན་ལ། འདི་ནི་དབུལ་དངོས་དང་། དམག་ཤུགས་གང་གིས་ཀྱང་བསྐྱབ་
མི་རྣམས་པའི་དོན་དག་ཉག་ཅིག་དེ་ཡིན།

༢། རྒྱལ་དབང་འདི་བས་བོད་མི་ས་ཡ་དྲུག་ལ་ཐུལ་བའི་ལེགས་སྒྲིལ་
ཆེ་ཤོས་ནི། བོད་དོན་འདི་ཉིད་རྒྱལ་སྒྲིལ་ཅན་དུ་བསྐྱར་བ་འདི་ཡིན་ལ། མི་གཅིག་
གི་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱིས་གངས་རིའི་ར་བའི་ནང་ཚུད་པའི་བོད་མིའི་ཆ་དོན་གྱི་
གནས་བབ་འདི་འདྲ་ཞིག་དུ་སྒྲིལ་ཐུབ་པའི་རྣམས་སྟོབས་ལ་ལོ་ངོ་ལྔ་བཅུའི་སྟོན་
མཁས་དབང་སུས་ཀྱང་ཆོད་དཔག་བྱེད་ཐུབ་མེད།

༣། རྒྱལ་དབང་འདི་བས་བོད་མི་ས་ཡ་དྲུག་ལ་བཞག་པའི་མ་ཆ་ཆེ་ཤོས་
ནི། བོད་མི་རིགས་འདིའི་ཆ་མཐོང་ཆད་གཞི་མཐོ་ཤོས་སུ་བསྐྱལ་བ་འདི་ཡིན།
འདི་ལ་བརྟེན་ནས་དེ་རིང་ང་ཚོ་འཛམ་གླིང་ཤར་ནུབ་གང་དུ་བསྐྱོད་ཀྱང་། ང་

པོད་པ་ཡིན་ཞེས་ཐེ་ཆོམ་མེད་པར་ཁ་ནས་ཐོན་ཐུབ་པའི་མི་རིགས་སྤྱིའི་སྟོབས་
པ་འདི་ཉིད་བསྐྱུན་པ་ཡིན།

༦། པོད་དོན་བདེན་མཐའ་གསལ་མིན་ནི་པོད་རྒྱ་ཆེའི་མི་དམངས་
ཀྱི་སྤྱིང་སྟོབས་དང་འཛོན་ཐང་ཉག་ཅིག་ལ་རག་ལས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ལས།
ཐུལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་མི་གཅིག་ཁོ་ན་ལ་འགན་འབྲིཡོད་པ་དང་། ཁོང་གཅིག་ཕུས་
སྒྲེར་ངོས་ནས་གཙང་སེལ་བཟོ་དགོས་པའི་ལྷ་ཚུལ་ནི་ཁྲུངས་ལུང་དང་གཞི་
འཛོན་ས་མེད་པའི་ལྷ་ཚུལ་ཞིག་ཡིན།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ཁམས་ཆན་ གྱི་ཐོག་ནས་བོད་གཞུང་དམངས་ གྱི་འབྲེལ་བར་ལྟ་བ།

འདི་ལ་ཁམས་ཆན་དང་། ཁམས་ཆན། ཁམས་ཆན་དེ་འབྲེལ་ཆུ་ལ་མི་
འདྲ་བ་དུ་མ་ཞིག་བྱང་ཡོད་ཀྱང་། མཐའ་གཅིག་དུ་འབྲེལ་ཆུ་གང་ཞིག་ཆད་ལྷན་
ཡིན་མིན་གྱི་ཁྲུངས་སྒྲེལ་ཡང་བྱར་མེད་པར་ཡིག་དོན་དང་སྒྲ་བཤད་ཅིམ་ལ་
བརྟེན་ནས་རང་རང་གི་ཞེ་འདོད་སྒྲུབ་གྱིན་ཡོད་པ་ལ་ཡིག་དོན་གྱི་ཐོབ་ཆོད་
ལྟར་གྱི་སྒྲ་བཤད་རེ་འགོད་དགོས་གཤེད་ཆེ་བར་མཐོང་།

༡། ཁམས་ཆན་ཞེས་པའི་གོ་དོན་ནི་སྡེ་ཆན་མི་འདྲ་བ་ཁག་ལ་ཁང་བ་
ཁག་བགོས་གྱིས་ཆན་པར་བྱེ་བ་ལ་གོ་དགོས་པ་འདྲ་སྟབས། གཙོ་བོ་སྡོད་ཡུལ་
གནས་གྱི་ཆ་ནས་བཏགས་པ་ཞིག་དུ་སྣང་།

༡། ཁམས་ཚན་ནི་འབྲུང་ཁྲུང་ས་རིགས་རྩ་སམ་གཤིས་ཀའི་ཆ་ནས་
བཏགས་པ་ཞིག་སྟེ། ཡུལ་ལུང་གཅིག་དུ་མཉམ་སྟོང་མཉམ་གནས་བྱེད་མཁན་
ནམས་རིགས་རྩ་གཅིག་དུ་བཅེ་སྟོལ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ཁམས་ཁྲུལ་ནས་
ཡོང་མཁན་ལ་ཁམས་རིགས་ཟེར་བ་ལྟར། ས་ཡུལ་གང་ཞིག་དུ་རྩ་སྟེ་འདུས་
སྟོང་བྱེད་པའི་རིགས་རྒྱུད་གཅིག་མཚུངས་མཉམ་རྩལ་གྱིས་ཚན་པ་ཚན་པར་
བགོས་པས་ཁམས་ཚན་ནམ། ཡང་ན་གནས་ཡུལ་བྱེ་བྲག་གཅིག་ནས་མཉམ་
སྟོང་བྱེད་མཁན་དག་གི་ཁམས་སམ་གཤིས་ཀ་བྱེད་སྟོང་འགྲོ་ལུགས་ལ་མཐུན་
ཚབས་ཆེ་བས། གཤིས་ཀའམ་ཁམས་འདྲ་མཚུངས་ཁྱེར་མཁན་དག་ཚན་པར་
བསྟེན་པས་ཁམས་ཚན་བཏགས་པར་སྟུམ།

༡། ཁམ་ཚན་འདི་གིས་པ་རེ་བྱང་མཐོང་རྒྱ་འདུག་ཅིང་། འདི་ཉིད་
ཡིག་ནོར་དུ་ཅི་མཁན་ཡང་ཡོད་ཆོད་སྒྲུང་མོད། རོན་གྱིས་ནི་གངས་འབོར་
མི་མང་བའི་གྲ་བ་བྱ་སྟོར་རེ་གཏན་འཇགས་ཀྱི་ཁང་བ་ཞིག་དུ་མཉམ་སྟོང་བྱེད་
པ་ལ་གོ་དགོས་པ་འདྲ་སྟེ། ཟས་ཁམ་གང་ཞེས་པ་ཁ་ནང་ལ་ཤོང་ཅམ་གྱི་ཟས་
ལ་གོ་ཞིང་ཉུང་བའི་ཆོད་དུ་འཛིན་པ་དང་། སྤུ་གྱ་རྒྱུང་རྒྱུང་དག་ཉུང་ཅམ་ཉུང་
ཅམ་རེ་སྒྱུགས་པ་ཁམ་སྒྱུགས་ཟེར་སྟོལ་ཡོད་པ་དེ་འདྲ་དང་དཔེར་སྒྱུར་ནས།
གངས་འབོར་མི་མང་བའི་སྟོར་ཆོགས་ཉུང་དུ་དག་སྟེ་ཚན་དུ་བྱེ་བ་མཚོན་བྱེད་
དུ་བཀོད་པ་ཞིག་ལ་བཤད་གྱིན་ཡོད་པར་སྟུང་།

ཐོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་ལྟར་ན་སེ་ར་དགོན་པར་ཁམས་ཚན་༡༠
དང་། འབྲས་སྤྱངས་ལ་༡༠། དགའ་ལྡན་ལ་༡༦ བཅས་དེ་གསུམ་བསྟོམས་
པས་ཁམས་ཚན་༡༩ ཡོད་པར་བཤད་ཀྱང་། དུས་རབས་ཀྱི་འཕོ་འགྱུར་སྒྲ་
ཆོགས་ཀྱི་དབང་གིས་སྤར་དགོས་མཁོ་བྱུང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་བཙུགས་པའི་
ཁམས་ཚན་དང་མི་ཚན་འགའ་ཞིག་བྱིས་གྲ་རྒྱུན་ཡོང་མཁན་མེད་པས་ཐོར་

698 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གི་དང་།

ཞིག་དུ་ཕྱིན་པ་ལྟ་བུ་སྒྲོར་རེ་ཡོད་འདུག

ཁམས་ཚན་ནི་དེང་སང་གི་སློབ་གྲྭ་ལ་མཆོན་ན་སློབ་རྒྱུན་རིང་གཏན་
འཇགས་སྡོད་ཁང་ནི་སི་ཁྱིལ་(Hostel)དང་འདྲ་བ་ལས་གྲྭ་ཚང་གི་ངོ་བོ་མེད་
ཀྱང་། ཁམས་ཚན་སོ་སོའི་སྒྲིག་འཇུགས་གཞོན་མཁན་གྱི་མགོ་བྱེད་དུ་བསྐྱོས་
པ་ཁམས་ཚན་དགེ་ལྡན་སོགས་སྒྲིག་འཇུགས་ཆ་ཚང་ཡོད་པའི་སྒྲིད་སྐྱུག་ལྟ་
བུ་ཞིག་རེད།

མི་ཚན་ནི་ཁམས་ཚན་གྱི་ཡན་ལག་ཡིན་ཀྱང་། བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོའི་
ཆོས་འབྱུང་དུ་མི་ཚན་༥༧ བཀོད་འདུག་པ་ལས་ཁམས་ཚན་གྱི་མིང་མི་འདུག
གང་ལྟར་སྡོན་ཆད་དགོན་པ་ཆེ་ལག་གི་གྲྭ་བའི་གཞི་རིམ་སྡེ་ཚན་གྱི་འཐུས་མི་
སྟེ་མི་ཚན་སྒྲིའི་འཐུས་ཟེར་བའང་བསྐོ་སྐོལ་བྱུང་འདུག

སླ་བྱང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་སོགས་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་དགོན་ཆེན་པལ་ཆེར་ལ་
ཁམས་ཚན་གྱི་ལམ་ལུགས་དར་སྐོལ་བྱུང་མི་འདུག་ཀྱང་། རྟེན་རི་ཡ་ཐིམ་ལུ་
ཕྱོགས་ཀྱི་ཁང་བ་ཟེར་བ་ལྟ་བུ་ས་ཐག་ཏུ་ཅང་རིང་བོ་ནས་ཡོང་བའི་གྲྭ་རྒྱུན་
ཉུང་ཤས་དེ་དག་སྡོད་གནས་སྟབས་བདེ་ཡོང་ཆེད་བཅུགས་པའི་སྒྲིའང་
འགའ་རེ་ནི་ཡོད་ཅིང་། ཞ་མཆོག་མཆོན་ཉིད་དགོན་ལྟ་བུ་ཁམས་ཚན་གྱི་ལམ་
སྐོལ་ཡོད་མཁན་གྱི་དགོན་སྡེ་རེ་བྱུང་ཡང་བྱུང་འདུག

ང་ཆོས་ཁམས་ཚན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟ་བུ་འདི་དུ་ཅུང་ཟད་བྱས་ཆོག་དན་ས་
ལག་གི་ཁམས་ཚན་མི་ཚན་དག་བྱུང་བའི་དུས་སྐབས་དང་། འཇུགས་མཁན་
གྱི་གང་ཟག་ ཁམས་ཚན་གྱི་མིང་ཐོགས་སྟངས་སོགས་གཅིག་མཚུངས་མིན་
པ་དཔེར་ན། དགའ་ལྷན་སྐུ་འབྱུང་ཁམས་ཚན་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་
ཁམས་ཚན་དང་བོད་དང་། འཇུགས་མཁན་རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་ཡིན་ལ། ཁམས་ཚན་
གྱི་མིང་ལ་སྐུ་འབྱུང་ཐོགས་སྟངས་ལ་བསམ་ནའང་། རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་རང་གི་

རིགས་རྒྱུད་དམ་ཡབ་སྲུ་འབུམ་ཏྲ་ར་ཁ་ཆེའི་མཆན་བྱུར་རམ། ཡང་ན་ཁོང་གི་ཡབ་སྲུ་འབུམ་ཚོ་དྲུག་གི་ནང་ཆན་སྲུ་འབུམ་ཚོ་བ་ནས་ཡིན་སྟབས་པ་ཡུལ་གྱི་ཚོ་བའི་མིང་ཁམས་ཚན་ལ་བཏགས་པ་སྟེ་ཡབ་དང་པ་ཡུལ་རྗེས་དྲན་གྱི་ནང་དོན་ཡང་ཡོད་པར་སྤང་བ་སྟེ། གང་ཟག་གམ་ཡུལ་མིང་ཁམས་ཚན་ལ་སྟོན་པ་འདྲུག་ཡང་ཆ་བ་དང་ཉེ་ཉོར་དང་། རྒྱལ་རྩིང་། ཀོང་པོ་ཁམས་ཚན་སྟོན་པ་ཡུལ་ལུང་གི་མིང་བཏགས་པ་དང་། ཏྲ་དཔོན་དང་བསམ་སྟོན་ལྟ་བུ་འདྲུགས་མཁན་གང་ཟག་གི་མིང་ཁམས་ཚན་ལ་སྟོན་པ་ལྟ་བུ་མི་འདྲ་བ་སྟེ་ཚོགས་ཤིག་ཡོད་པར་སྤང་།

གོང་སྤྱོད་ལྟར་དགེ་ལུགས་པའི་ཁམས་ཚན་དེ་དག་འདྲུགས་མཁན་གང་ཟག་དང་། འདྲུགས་བྱའི་ཁམས་ཚན་གྱི་མིང་། ཁམས་ཚན་དེ་དག་འདྲུགས་དུས་སྟོན་གཅིག་མཚུངས་གཏན་ནས་མ་ཡིན་ཀྱང་། བཅུགས་ཟིན་པའི་ཁམས་ཚན་དེ་དག་གིས་དགེ་ལུགས་པའི་ཚོས་རྒྱུད་དར་བྱུང་བའི་ས་ཁྱོན་ཡོངས་ལ་བྱུང་བའི་རྣམས་པ་གཅིག་མཚུངས་པ་ཞིག་སྟོན་གྱིན་ཡོད་པ་ནི། བོད་ཆོས་ཁ་གསུམ་གྱི་དགེ་ལུགས་དར་བའི་ས་ཁྱོན་ཡོངས་རྫོགས་གདན་ས་གསུམ་དང་བཟླ་ཤིས་ལྷན་པོ་བཅས་དབུས་གྱི་དཔོན་སྡེ་ཆེན་པོ་གང་ཞིག་གི་ཁོངས་སུ་མ་འདུས་པ་མེད་པ་དེ་ཡིན།

མཐའི་ཡུལ་མི་རྣམས་དབུས་གྱི་དཔོན་སྡེ་དེ་དག་གང་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་མིན་བཞོ་སྟངས་དེ་ཡང་རྩ་སྡེ་དང་ཡུལ་ལུང་གཙོ་བོར་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། དཔེར་ན་སྤྱི་བྱང་བཟླ་ཤིས་འབྲེལ་གྱི་གོས་སྤྱི་བྱང་པའི་ཡན་འདབས་ནས་བྱ་བུལ་ཁམས་ཚན་གྱི་ཁོངས་གཏོགས་དང་། ཟམ་པ་དེའི་མན་ཆད་པ་ཉེ་ཁམས་ཚན་གྱི་ཁོངས་གཏོགས་ཡིན་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཉོར་གཙང་ཤོག་པ་བཞིའི་ནང་ནས་རྒྱ་ཕུག་ཤོག་པའི་ཁོངས་གཏོགས་སྤྱི་བྱང་སྡེ་བ་ཕུད་པའི་ཉོར་གཙང་བྱིངས་ཏྲ་

700 བདོ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

དཔོན་ཁམས་ཚན་ལ་ཐོབ་ཀྱང་། སླ་ནག་སྒྲེ་བ་པལ་ཆེར་ཤ་ཉེ་ཁམས་ཚན་ལ་
ཐོབ་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། དབུས་ནས་སུ་ཞིག་གིས་ཕྱོགས་མཐའི་ཡུལ་མི་རྣམས་མ་
འདྲེས་ཞིབ་ཚགས་སུ་བགོས་པ་ངེ་བཞིན། ཕྱོགས་མཐའི་མི་དམངས་ཀྱིས་བཙུ་
སྲུང་ཚུལ་བཞིན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདི་དེ་ཅང་ཡ་མཚན་ཡིན།

ད་དྲུང་འདི་ལ་དོན་གནད་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། གཞུང་ས་དགའ་
ལྡན་སོ་བྱང་བའི་སྐྱབས་སུ་མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་གྱི་དགོན་སྡེ་མི་སེར་
ཡོངས་རྫོགས་གདན་སའི་ཁམས་ཚན་གང་ལ་གདོགས་མིན་ཐད་ཁམས་ཚན་
གཉིས་བར་ཚྭ་དཔ་བྱུང་ནས་ཐག་མ་ཆོད་ཆོ། ཁམས་ཚན་མགོ་བྱེད་ཀྱིས་ཆེ་
ཡིག་ཆང་དུ་ཁྲིད་ཅིང་། ཆེ་ཡིག་ཆང་དུ་འང་ཁམས་ཚན་གྱི་གནད་དོན་སྐོར་
ལ་ལྟ་རྟོག་བྱེད་མཁན་གྱི་ལས་བྱེད་ཅིག་ཡོད་པའི་ལག་དྲུ། ཚྭ་གཞི་ཅན་གྱི་
མི་དེ་ཡོང་ཁྲུངས་ཡུལ་ལུང་གི་དབང་གིས་གདན་སའི་ཁམས་ཚན་གང་དུ་ཐོབ་
མིན་གཞུང་གིས་ཐག་གཅོད་གདན་འབེབས་མཛད་པའི་ཡིག་ཆ་ཡོད་པ་ལྟར་
ཐག་གཅོད་བྱེད་པར་གྲགས། ཁམས་ཚན་གྱི་མགོ་བྱེད་དུ་སྔོན་མཁན་
ཤུ་ཆུང་འགའ་ཞིག་གིས་བཤད་པ་ལྟར་ན། ཚྭ་དཔ་ལ་ཐུག་ཆེ་གཞུང་གིས་ཆ་
འཛིན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཆང་མ་མི་སྟོན་པར། ཚྭ་གཞི་ལ་ཐུག་པའི་ཁམས་ཚན་དེ་
དང་དེའི་ཐད་ཅུ་སྟོན་པར་བཤད་སྟོན་ཡོད། འོན་ཀྱང་གཞུང་གི་མགོ་བྱེད་
དག་གིས་དཔུལ་དངོས་སྟོན་ལེན་དང་། ཆ་འཛིན་ཡིག་ཆར་གསལ་ཁ་མེད་
ཀྱིན་གྱིས་དཀའ་རྟོག་བསང་མ་ཐུབ་པ་རེ་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་ཡོད་
འདུག

མདོ་དོན་ཡང་སྟོང་ང་ཆོས་ཁམས་ཚན་གྱི་ལམ་སྟོན་འདིའི་ཐོག་ནས་
ཤེས་ཐུབ་པ་ནི། ཁམས་ཚན་གྱི་སྒྲིག་འཇུགས་འདི་ཆོས་ཕྱོགས་ནས་བོད་ཀྱི་
མཐའ་དབུས་ཡུལ་གྱུ་ནས་སྟོན་གཉེར་ལ་འབྱོར་བའི་གྲ་བ་དག་གི་རང་རང་

གི་ཐོབ་ཁོངས་སྟེག་སའི་རྟེན་གཞི་ཡིན་ལ། སྲིད་དོན་གྱི་ཕྱོགས་ནས་བསྟན་
ན་གཞུང་གི་དབང་ཚད་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་དྲུག་ཅུ་ལྟ་ཆོས་ལུགས་པས་འཛིན་པའི་
བོད་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་གཞུང་གིས། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་བེད་
སྟོང་བཏང་སྟེ་ཕྱོགས་མ་ཐའི་བོད་ཀྱི་རུ་སྟེ་ནམས་སྤངས་འཛིན་བྱེད་པའི་
ཐབས་ལམ་འཕར་མ་ཞིག་སྟེ། ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་ངོ་བོ་ལྟན་པའི་སྒྲིག་
འཇུགས་ཏེ་ཅང་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པ་དེ་རེད།

རྒྱ་མཚན་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཁམས་ཚན་དགོས་པ་དང་ཁམས་ཚན་གྱི་
སྒྲིག་འཇུགས་ཆགས་ཚུད་དགོས་སྐོར་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་མོས་བསྟན་པ་
ནི། “རྒྱ་གར་དང་། བལ་བོ་ལྷ་བུ་ལ་མི་ཚན། ཁམས་ཚན་གྱི་ཐ་སྟངས་མ་མཆིས་
ཀྱང་། གཞན་རྒྱ་ནག་དང་། ཏོར་སོག་གིས་མཚོན་ཆང་མར་ངོ་མི་ཤེས་པ་དང་།
གཅིག་ལ་གཉིས་བརྟེན་ཡོང་བ་གཞིར་བཅས་པར་ངན་རྒྱབ་བྱས་ཏེ། བཅུན་
པའི་རྟགས་ཆ་ལུགས་ཅན་ཆང་བ་རྟགས་སུ་བཀོད་ནས། ཐམས་ཅད་ཆོགས་
འདུ་ཁང་གི་ཕྱི་ནང་མདོ་སྟེགས་ཐམས་ཅད་ཁོངས་ཀྱིན་ཡོད་འདུག་པ།²⁷”
ཞེས་ཁམས་ཚན་དགོས་པ་དང་། ཁམས་ཚན་གྱི་སྒྲིག་འཇུགས་ཆགས་ཚུད་
མ་བྱུང་ཆོ། རྒྱ་ནག་དང་ཏོར་སོག་གི་མི་ཡན་མགོ་མཇུག་མེད་པར་སྤངས་
གསོག་གིས་གཅིག་གི་ངན་རྒྱབ་ལ་གཅིག་ལངས་ནས་གདན་ས་དང་གཞུང་
གི་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཐད་ལ་ངོ་ཐོག་འབྱུང་གཞིར་འགོ་སྲིད་པར་བསྟན་པ་དང་།

རྗེ་ཆེ་བྱམས་པ་ཐུབ་བསྟན་གྱིས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་ལམ་སྟོན་དེ་ལ།
“དགག་དགོས་དུ་མའི་སྤྲད་དུ་དབྱས་གཅང་གིས་མཚོན་པའི་བོད་ཆོལ་ཁ་
གསུམ་གྱི་གདན་ས་ཆེ་འབྲིང་པལ་མོ་ཆེར། རང་རང་སོག་མའི་སྒྲིམ་ཡུལ་ལུང་
བའི་ཕྱོགས་དེད་དམ། གཞིས་དགོན་གྱི་འབྱུང་ཁུངས་ནས་རྩིས་པའི་གྲ་རྒྱ་
སོ་སོའི་འབབ་ཁུངས་ཁམས་ཚན་གྱི་ནམ་གངས་དབྱེ།²⁸ ཞེས་བཤད་ཡོད།

702 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དཔྱད་གཞི།

འོ་ན་ཁམས་ཚན་ཞེས་པ་དེར་མི་མངོན་གྱིད་དོན་གྱི་ནུས་པ་དེ་འདྲ་
 ཞིག་ཡོད་ན། སོག་པོ་ནམས་ལ་ཁམས་ཚན་དང་མི་ཚན་ཡོད་པས་མི་གཞོད་
 དམ་ཞེ་ན། སྤྱིར་བཏང་ས་པའ་ཁུ་དཔོན་ནས་བོད་སོག་འབྲེལ་བ་ཟབ་མོ་ཡོད་
 མུང་བ་དང་། དེ་ཡང་རབ་བྱུང་བརྒྱད་པའི་ལྷགས་སྤང་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༤༡༡ ལོར་
 ཀམ་ཁྲ་དམར་བ་ཆོས་གཤམ་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་རིན་སྤྲངས་ས་བྱ་བསྐྱལ་ཏེ། གཙང་
 དམག་ཆིག་ཁྲི་ལྷག་དབུས་སུ་བྲངས་ནས་དགེ་ལུགས་པའི་སྤྱིན་བདག་གཙོ་
 བོ་སྟེང་གདོང་རྫོང་དཔོན་ས་བྱ་གནས་དབྱུང་བཏང་ཞིང་། རབ་བྱུང་བརྒྱད་
 པའི་ས་རྟ་སྤྱི་ལོ་༡༤༧༩ ལོ་ནས་མི་ལོ་༡༠ལྷག་རིང་སེ་འབྲས་དགེ་གསུམ་ལྟ་ལྟ་
 སྟོན་ལམ་ཆེན་མོར་ཡོང་མི་ཆོག་པ་བྱས་པ་དང་། སོག་པོ་དལ་ཏ་ཆོ་བདུན་གྱི་
 དཔོན་པོ་ཆོག་ཐུ་ཟེར་བ་དང་། གཙང་བ་སྟེ་སྤྱིད་ཀམ་བསྟན་སྟོང་དབང་བོ།
 ཁམས་ཀྱི་པེ་རི་རྒྱལ་བོ་དོན་ཡོད་སོགས་སྤྱིར་མངོན་མི་མངོན་ཅི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་
 དཔོན་མང་བོས་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་འཛིན་མཁན་ནམས་རྩ་གཏོར་
 བྱས་དང་བྱེད་བཞིན་པའི་སྐབས་སུ། སོག་ཡུལ་ཨོ་རོད་རྩུབ་གར་གྱི་དཔོན་
 པོ་གུ་ཕྱི་དན་གྱིས་གོང་གི་མི་སྣ་དེ་དག་མེད་པར་བཟོས་ཏེ། གཞུང་ས་དགའ་
 ལྟོ་སོ་བྲང་བཅུགས་ནས་རྒྱལ་མཆོག་ལྟ་བུ་ཆེན་མོར་ཡར་འབྲལ་ཞུས་པ་ཡིན་
 སྐབས། སོག་པོ་དང་དགེ་ལུགས་པའི་བསྟེན་གནས་གདན་ས་གསུམ་བར་གྱི་
 འབྲལ་ལམ་ཤིན་ཏུ་ཟབ་ཁར། གཞུང་ས་དགའ་ལྟོ་སོ་བྲང་བ་བཅུགས་ནས་
 གནས་ཐུབ་པའང་སོག་པོར་གྱུར་པ་གུ་ཕྱི་དན་གྱི་བཀའ་ངོན་ཡིན་སྐབས།
 གཞུང་དང་གདན་ས་གཉིས་ངོས་ནས་ཆོས་ཞུགས་བྱེད་མཁན་གྱི་སོག་པོ་
 སླེབས་ན་གཞན་ལས་ལྷག་པའི་དགའ་བསུ་ཞུ་བ་ལས་འོས་མེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་
 ཀྱི་རྒྱུ་རྐྱེད་ས་མཐུག་པོ་དེའི་དབང་གིས་སོག་པོ་ཆོ་ལ་གདན་སར་ཁམས་ཚན་
 གྱི་ཐོབ་ཐང་སྤྲད་པར་སྟུང་ཞིང་། སོག་པོའི་གནས་སྟངས་དེ་གཞན་ལ་དཔེ་

གདན་སའི་ཁམས་ཚན་དང་གཞུང་དམངས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ། 703

འགེབ་ལད་སྒྲོས་བྱ་མི་རིགས་པའི་ཆེས་དམིགས་བསལ་གྱི་འབྲེལ་ལམ་ལས་
བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་དགོས།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ བྱེ་ལིང་མཁར།

དང་བོ། བྱེ་ལིང་མཁར་ཞེས་པ་དེ་སྤྱི་
བཅའ་གསལ་པ་ཡིན་ནམ།

མདོ་སྨད་དུ་གནས་མཁར་ད་ལྟ་ཡང་ཡོད་པ་དང་། ཞིག་ཤུལ་ཙམ་ལས་
མེད་པ་སོགས་མཁར་དང་མཁར་ཤུལ་མང་བོ་ཡོད་ཀྱང་། དེ་དག་ལས་སྐད་
གྲགས་ཆེ་ཤོས་ནི་བྱེ་ལིང་མཁར་ཡིན། ད་ལྟ་ཡང་བོད་མི་པལ་ཆེར་གྱིས་བྱེ་ལིང་
གོང་ཁྱེར་ལ་བྱེ་ལིང་མཁར་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་ནའང་། འོན་ཀྱང་མི་དེ་ལྟའི་
བྱེ་ལིང་ནི་མཁར་ཙམ་གྱི་གནས་ཆད་ལས་ཐད་དེ་བཟུལ་ནས། རྒྱ་རིགས་མི་
གྲངས་༥༧༩༩༩ དང་། བོད་རིགས་མི་གྲངས་༦༦༦༧ དེ་བཞིན་ཉོར་དང་

ཁ་ཆེ། ཟ་ལར་སོགས་མི་རིགས་སྡེ་འདུས་གནས་སྡོད་བྱེད་པའི་ཤོང་ཁྱེར་ཆེན་
པོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད། ཡིན་ནའང་མདོ་སྡེ་ལོ་རྒྱུས་སྤེང་གི་གནའ་མཁར་
གྲགས་ཅན་འདིའི་བྱང་འཕེལ་གནས་སྤངས་ལ་དབྱད་ཞིབ་བྱ་རྒྱ་དེ་མདོ་སྡེ་
ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རིམ་སྤོང་གི་དོན་དག་ཚུང་ཚུང་ཞིག་ཡིན།

བྱི་ལིང་མཁར་ནི་བོད་སིལ་བྱུར་གནས་སྐབས་མདོ་སྡེ་དུ་བྱང་བའི་
རྒྱལ་བོ་གྲགས་ཅན་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ཁྱི་ལྷ་བྱ་བས་རྒྱལ་སྲིད་བབྱང་སྐབས། སྲིད་
དོན་གྱི་དགོས་མཁོ་དང་བསྐྱུན་ནས་བཅིགས་པའི་རྒྱལ་མཁར་ཞིག་ཡིན་ལ།
ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ཁྱི་ལྷ་ནི་བོད་བཅན་པའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཚོད་མེད་ཅིག་ཡིན། སྤྱི་ལོ་
༡༩༧༧ ལོར་སྡོད་མངའ་རིས་སྒྲོར་གསུམ་གྱི་སའི་ཆར་གཏོགས་མང་ཡུལ་ཏེ།
དེར་གི་སྤྱི་ཁྱེར་རྫོང་ཁོངས་སུ་འཁྱུངས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་མདོ་སྡེ་
སྡོད་རྒྱུད་བསང་ཚུའི་འབབ་རྒྱུད་ས་ཁུལ་དུ་(དེར་ཀན་སུའུ་ལིན་ཞ་དང་ཀན་
སྡོད་ཁུལ་གྱི་རྒྱུད་དུ་མཆིས་)སྤེལ་ས་ནས་ཡིས་གོང་མཁར་ཞེས་པར་བཞུགས་
སྐབས་རྒྱལ་སྐུ་སྤྱི་ཁྱེ་ཞེས་འབོད་མགོ་ཚུགས་ཤིང་། ལོ་རྒྱུས་གྱི་འཕེལ་འགྱུར་
ནང་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ཅམ་ལ་བྱང་རྒྱུད་དུ་ཕེབས་དགོས་བྱུང་ནས་ཙོང་ཁ་བདེ་
ཁམས་སུ་རེ་ཞིག་བཞུགས་ཀྱང་། རབ་བྱུང་དང་བོའི་ཐོག་མ་མེ་ཡོས་སྤྱི་ལོ་
༡༩༩༧ ལོར་གྱི་ཐང་སྡེ་དེར་གི་བྱི་ལིང་དུ་སྤོས་ཏེ་བཞུགས་མཁར་པོ་བྱང་དང་།
རྒྱལ་སྲིད་གྱི་ཕྱག་ལས་གནང་སའི་མཁར་རྫོང་བཅིགས་པ་ལ་བྱི་ལིང་མཁར་
དུ་སྤོགས་པ་ཡིན།

དེས་ན་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༧ ལོར་བྱི་ལིང་མཁར་བཅིགས་པ་ནས་ད་ལོ་སྤྱི་ལོ་
༢༠༠༧ བར་ལོ་ངོ་༡༠ སོང་ཡོད། ཡང་ལ་ལས་རབ་བྱུང་དང་བོའི་ཤིང་གྱི་
སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་བྱི་ལིང་མཁར་བཅིགས་པར་འདོད་པ་སོགས་ལོ་ཆོགས་མི་
མཐུན་པ་དུ་མ་སྤང་བས་དབྱད།

706 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

གཉིས་པ། ཟླ་ལིང་མཁར་གྱི་བཀོད་པ་ དང་རྒྱ་ཁྱོན་གྱི་སྒྲིམ་།

ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་སྐབས་ཀྱི་ཟླ་ལིང་མཁར་གྱི་རྣམ་པ་རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དང་
འགར་གསལ་བ་ནི། ཆེན་ཐང་མཁར་ལ་ཤར་བྱུང་གྱི་མཁར་གཉིས་ཡོད་ཅིང་།
ཤར་མཁར་དུ་དུད་ཁྱིམ་བརྒྱ་ཕྱག་འདུས་ནས་ཆོང་ལས་གཉེར་གྱིན་ཡོད་པས་
འདུ་འཁོད་ཀྱི་ཟང་ཟིང་འཁྲིགས་ཤིང་། རྒྱུ་མཁར་དུ་རྒྱལ་བོ་དང་བཙུན་
མོ། སློན་འཁོར་དང་བཅས་པ་མི་ཁྱིམ་སྟོང་ཕྱག་འདུས་པར་བཤད།

ཨ་ལགས་ཙུམ་བསྐྱེད་འཛིན་དཔལ་འབར་གྱིས་བཅུ་མས་པའི།
ངའི་པ་ཡུལ་གྱི་ཡ་ང་བའི་ལོ་རྒྱུས་(རྒྱ་ས་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༧ དུ་གསལ)སྟེ།
རྒྱལ་སྐས་ཀྱི་སྔ་བྱང་གི་མདུན་དུ་མཁར་སྟོན་ཡོད་ལ། སྟག་དུ་སྔ་བྱང་ཡོད།
མཁར་གྱི་རྒྱུ་སྟོན་འགལ་དུ་རྒྱལ་སྐས་ཀྱི་སྟང་དམག་རྣམས་སྟོར་འཁོར་ནས་
བཅད་ཡོད། དབུས་སྟོན་བརྒྱུད་དེ་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ཕྱིན་ན་མགོན་བསུའི་སྟོན་ཡོད།
སྟོན་དེ་ལས་བྱང་ལ་སོང་ན་ཤར་བྱུང་གཉིས་སུ་རྒྱལ་སྐས་ཀྱི་བཙུན་མོ་བཟའ་མི་
རྣམས་འདུག་ས་ཡོད། མགོན་བསུའི་སྟོན་བྱང་ངོས་ནི་སྤྱི་དོན་ཁང་ཆེན་ཡིན་
ལ། དེའི་ཐོག་རྒྱ་མི་བས་དང་ཀ་གདུང་ལ་ཆོན་ཁྲས་སྐྱས། དེའི་ནང་རྒྱལ་
བོའི་ཁྱི་དཔང་ཆེ་ཞིང་མཐོ་ཆད་ལ་ཁྱི་ཅི་བཙུ་ལྟག་ཡོད་པ་ལ། ཁྱིའི་མཐའ་ནི་
གཡུ་མདོག་ཅན་གྱི་སོ་པག་གི་ར་བ་དམའ་མོས་བསྟོར། འཁོར་སྟོན་རྣམས་

གྱིས་ར་བ་དེའི་བྱི་རོལ་ནས་ཞུ་བ་འབྲུལ་དགོས། ཁང་ཆེན་དེའི་འགྲམ་དུ་
གསེར་གྱི་སྒྱུ་འབྲུལ་མི་ཅི་དགུ་བཅུ་ཅན། ལུ་ཏིག་གི་རྒྱན་དང་། མ་བྱའི་གདུགས་
དང་ལྷན་པ་ཞིག་ཡོད། དེའི་མདུན་ནི་སྒོན་པོ་ནམས་གྱི་གཞུང་དོན་སྒྲུབ་ས་
རེད། ཅེས་གསུངས་པ་སོགས་ལས་སྐབས་དེའི་བྱི་ལིང་མཁམ་གྱི་ནང་གི་བཀོད་
པ་རགས་ཅམ་གྲེས་སྤྱབ་པ་ཡིན་ལ། ལྷག་པར་དུ་མདོ་སྨད་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་
མངའ་ཐང་གི་གནས་སྐྱངས་ལ་ཆོད་དཔག་རགས་པ་ཅམ་ཡང་བྱེད་སྤྱབ་པ་
ཡིན།

གསུམ། བྱི་ལིང་ཞེས་པའི་མིང་ལ་དབྱད་པ།

བྱི་ལིང་ཞེས་པ་རྒྱའི་གནའ་དེང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་དུ་
ཆིན་ཐང་ཞེས་བྲིས་ཡོད་ཅིང་། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཁག་ཅིག་དུ་བྱང་ཐང་
འཁོད། མདོ་སྨད་ཀྱི་སྐོར་དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་རྩིང་རྒྱུ་ལས་ཆེར་
དུ། ལཱ་མདོ་སྨད་སྨད་གཞིས་ཁམས་གསུམ་དུ་བགོས་པ་ལས། “མདོ་ཁམས་
ལ་སྤྱར་ཁམས་བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག་ མདོ་སྨད་ལ་གཡར་མོ་ཐང་བཏགས་
པ་ཁམས་གཅིག་ ཙོང་ཁ་ལ་གྱི་ཐང་བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག་” ཅེས་གསལ་
བའི་ཡ་གྲུལ་བྱི་ལིང་དང་བཅས་པའི་ཙོང་ཁ་བདེ་ཁམས་ཀྱི་ཡུལ་ལ་གྱི་ཐང་དུ་
འབོད་པར་བཤད་པའང་ཡོད་ལ། དེང་རབས་རྒྱ་རིགས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་
དབྱད་མཁན་སྐོར་ཞིག་གིས་བྱི་ལིང་ཞེས་པ་ནི། རྒྱའི་སྒྲིག་དངས་“ཤིས་ཉིན་
”ཞེས་པ་ཚུར་བོད་སྐད་དུ་བརྒྱུ་བའི་མཉུར་ནས་བྱི་ལིང་ཐོགས་པར་བཤད་པ་

708 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

སོགས་བཤད་ཚུལ་སྒྲ་ཆོགས་ཤིག་འདུག་ཅིང་། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲ་བ་མང་
 བོ་ཞིག་གིས་འདི་ཉིད་ཆད་མར་འཛིན་བཞིན་པ་ཡིན། ཡིན་ནའང་ང་ཆོས་
 བསམ་དགོས་པའི་དོན་དག་རེ་གཉིས་ཤིག་ཡོད་པ་ནི། ཟླ་ལིང་དང་བཅས་
 པའི་ཚོང་ཁ་བདེ་ཁམས་ཀྱི་ཡུལ་ཆ་འདི་སྤར་བོད་མི་གནས་སྡོད་བྱེད་ས་བསྟོན་
 མེད་ཡིན་ཅིང་། རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་ཆུང་དུ་འབོད་པ་སྟེ་གདོད་མའི་བོད་ཀྱི་རུས་
 ཆེན་ཕྱང་རིགས་ཀྱིས་འབྲོག་ལས་གཉེར་ས་ཡིན་པས། ཆེས་སྤུས་འབྲོག་ཐང་
 འདིར་རྟའི་རིགས་རྒྱུད་ཀྱི་བྱེ་བྲག་ཀྱི་ལིང་ངམ་རྒྱུང་རིགས་གནས་སྡོད་ཤས་
 ཆེར་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཀྱི་ཐང་སོགས་སྤྱིད་པའང་ཡིན་ལ། རབ་བྱུང་བཞི་
 བའི་རྒྱ་སྐད་སྒྲིའི་༡༩༤༦ ལོ་ནས་འགོ་མགོན་འཕགས་པ་ཡབ་སྐུ་མཆོད་སྐྱོད་
 བྱང་རྒྱུད་དང་རྒྱ་སོག་གི་ཡུལ་དུ་བཞུགས་སྐབས། སྐུ་འབྱུང་བེ་ན་མཁན་པོ་
 ཤེས་རབ་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་འགོ་མགོན་འཕགས་པ་དང་ཉོར་སེ་ཆེན་རྒྱལ་བོ་མཆོད་
 ཡོན་ལ་ཕྱག་རོགས་ཐུགས་ཟིན་ངེས་བསྐྱབས་པས་ཚོང་ཁ་བདེ་ཁམས་སོགས་
 ས་སྐལ་དུ་གནང་ནས། བདེ་སྐྱོད་བྱང་རྒྱུད་དུ་ཁྲི་དཔོན་མང་ད་སྟོར་མདོ་སྐྱོད་
 ཆོས་འབྱུང་དུ་གསལ་27བ་ལྟར། ཟླ་ན་དཔོན་རྒྱུད་ཀྱིས་བཟུང་བའི་ཡུལ་ལ་
 ཟླ་ལིང་སོགས་པར་འདོད་མཁན་ཀྱང་ཡོད་ཆོད་དེ། དེ་ལ་ཟླ་ན་འེ་ཟླ་ཡིག་གི་
 ཟུར་གཅིག་སུ་ལས་ལིང་སྐྱ་གཞི་འཛིན་ས་མེད་པས་མི་འབྱོར་བར་འདོད།

ཕན་གྱིས་སེམས་ངོར་ཤས་ཆེར་འབབ་པ་ནི་བོད་ཀྱི་སྤར་བས་ལོ་རྒྱུས་
 ལྟ། བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་ཕྱང་རིགས་ལ་གནས་སྡོད་དཀར་བོ་ས་སྐྱ། ཉི་ཕྱང་སེར་
 བོ་ཟླ་ན། ས་ཕྱང་གྲོ་བོ་གོན་ལིང་ཞེས་གྲགས་ཤིང་། ཡང་མི་བྱེད་ཕྱང་དང་།
 ཕྱང་བྱེད་ཟླ་ན་ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་བ་ལྟར། བདེ་སྐྱོད་ཀྱི་རུས་རྒྱུད་ལ་ཕྱང་ཤས་
 ཆེ་བ་དང་། བྱང་རྒྱུད་སྐུ་འབྱུང་དང་ཚོང་ཁ་བདེ་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་ཉི་ཕྱང་སེར་
 བོ་ཟླ་ན་དང་། ས་ཕྱང་གྲོ་བོ་གོན་ལིང་གི་རྒྱུད་པ་ཤས་ཆེར་གནས་པའི་ཡུལ་

ཡིན་པའི་ཆ་ནས། ཟེ་ནའི་ཟེ་དང་། གོན་ལིང་གི་ལིང་ཆོག་སྤྱད་བྱས་ཏེ་ཟེ་ལིང་
ཐོགས་པ་ཡིན་ནམ་སྟམ།

གང་ལྟར་ཟེ་ལིང་གི་ཡུལ་མིང་ལ་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་མང་བོ་བྱང་
བ་དང་མཉམ་དུ། ཟེ་ལིང་མཁར་ལའང་ཆེན་ཐང་མཁར་དང་། བྱང་ཐང་
མཁར། གྱི་ཐང་མཁར། ཟེ་ལིང་མཁར་བཅས་སྣ་ཆོགས་ཤིག་རང་བཞིན་གྱིས་
བྱང་བ་ཡིན་ནོ།། ཉེ་ཆར་མཆོ་སྟོན་ཅེར་སྟེགས་ཚོམ་སྒྲིག་པ་ཆོ་བཟླ་ན་དོ་རྩེ་
ལ་བཟླ་ན་འཕྲིན་བཅར་འདྲི་བྱས་སྐབས། ཁོང་གིས་འདི་ལ་སྤར་ཚུ་ཕང་མཁར་
ཟེར་ཚུལ་བཤད་སོང་བ་སོགས་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་མང་ཡང་། གནའ་དུས་
རྒྱའི་ཡིག་ཆར་ཆེན་ཐང་བྲིས་པ་ནི། བོད་ཀྱི་བརྗོད་དུག་གང་རུང་ཞིག་གི་སྐྱ་
གདངས་བྲིས་པའི་བྱར་རྒྱང་བཟང་ཉམས་པར་སྤང་ཞིང་། དེང་སང་ཤིས་ཉིན་
ཟེར་བ་ནི། རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་ཟེ་ལིང་གི་སྐྱ་རི་བཞིན་མ་འཁྱོངས་པར་སྤང་།

བཞི་བ། ཟེ་ལིང་མཁར་དུ་དབང་སྐྱར་ བྱེད་མཁན་སུ་བྱང་།

གོང་དུ་བཤད་ཟེན་པ་ལྟར་ཐོག་མར་ཟེ་ལིང་འཛུགས་སྐྱོན་བྱེད་
མཁན་ནི་མདོ་སྤྱད་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ཁྱི་ལྷེ་ཡིན་ལ། རབ་བྱང་དང་བོད་ཤིང་ཁྱི་
སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩ ལོར་རྒྱལ་སྐྱུ་ཁྱི་ལྷེས་ཟེ་ལིང་མཁར་བཅེགས་ནས་ལོ་ངོ་༡༠༠
ཡས་མས་སུ་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་བྱ་རབས་ཆ་རྒྱུད་ཀྱིས་མདོ་སྤྱད་ལ་དབང་སྐྱར་
བྱེད་སའི་ལྷེ་གནས་སུ་བྱུར་པ་ཡིན་ནོ།།

710 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ད་དྲུང་ང་ཚོས་སྐབས་འདིར་བསམ་དགོས་པ་ཞིག་ནི། བདོ་སྐྱད་ཚོས་
འབྱུང་(ཞི་ལི་དཔར་མ་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༥༩)དུ། ཟླ་ལིང་མཁར་དུ་མཁས་པ་
མི་གསུམ་གྱི་སྐྱུ་གདུང་། ²⁹ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་ཡིན། འདིའི་ཐོག་ལ་ངོ་བོ་གཞིས་
ཡོད་པ་ནི། སླ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་གྱི་སྟོབ་དཔོན་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་
མི་གསུམ་དུ་བྲགས་པ་དག་ཟླ་ལིང་གི་ཡུལ་འདིར་བཞུགས་ནས་དགོངས་པ་
རྫོགས་པ་ཡིན་ནམ། དགོངས་པ་རྫོགས་ཟིན་པའི་རྗེས་ཤིག་ལ་སྐྱུ་གདུང་ནམས་
ཟླ་ལིང་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས་པ་ཡིན་ནམ་ཞེས་པ་འདི་དག་ཡིན་ལ། ཟླ་ལིང་
དང་ཐག་མི་རིང་བའི་དམར་གཙང་སླ་ཆེན་གྱི་བྲག་ངོས་སུ་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་
མི་གསུམ་གྱི་སྐུ་ཁང་ཞིག་རོ་ད་ལྟའང་ཡོད་པས། གཅིག་བྱས་ན་མཁས་པ་མི་
གསུམ་དམར་གཙང་དང་ཟླ་ལིང་གི་ཡུལ་འཁོར་འདིར་བཞུགས་ཏེ་དགོངས་
པ་རྫོགས་པས་སྐུ་ཁང་བཞེངས་ཤིང་། སྐྱུ་གདུང་བཞུགས་སུ་གསོལ་བ་ཡིན་
ནམ་ཡང་སྟམ་ལ། རྒྱུ་ལིག་ཆ་དུ་མ་ཞིག་དུ་དེང་གི་མཚོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་སྲིད་
གཞུང་དང་སློ་ར་གཅིག་དུ་ཁེལ་བའི་དུ་སྟོ་ཟླ་ལིང་ཞེས་པ་དེར་མཁས་པ་མི་གསུམ་
ལས་གཡོ་དགེ་འཇུག་འདས་ཚུལ་བྲིས་འདུག་ཀྱང་། དམར་གཙང་གཞིས་གང་
དུ་འདས་མིན་མིན་མི་གསལ།

གལ་སྲིད་ཁོང་ནམས་གྱི་སྐྱུ་གདུང་སྐུ་ཁང་དེ་དུས་བཞེངས་པ་ཡིན་ན།
སླ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་ནི་མེ་མཁའ་རྒྱ་མཚོ་༡༦༩ རྒྱ་བྱི་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༩༡
ལ་འཁྲུངས་ཤིང་། མེ་མཁའ་རྒྱ་མཚོ་༡༥༡ ཤིང་པག་སྟེ་ལོ་༡༩༡༥ ལོར་འདས་
(སླ་ཆེན་སྟེ་ལོ་༡༩༡༣ ལ་འཁྲུངས་ཤིང་། སྟེ་ལོ་༡༩༡༥ ལ་འདས་པར་བཞེད་
མཁན་ཡང་མང་།)པ་ཡིན་སྟབས། སླ་ཆེན་དགོངས་པ་རྫོགས་ནས་ལོ་༡༩ གྱི་
རྗེས་སུ་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོས་ཟླ་ལིང་མཁར་བཅེགས་པ་ཡིན་པས། སླ་ཆེན་
དགོངས་པ་རབ་གསལ་ལས་ལྷབ་འཇུག་གིས་སྐྱུ་ན་བགེས་པའི་མཁས་པ་མི་

གསུམ་ཟིལིང་དུ་བཞུགས་སྐབས་སམ། སྐྱ་གདུང་ལྟ་ཁང་བཞེངས་སྐབས་ཡིན་
ལ། ཙུང་ཁ་རྒྱལ་བོས་སྐྱ་མཁམ་མ་བཅེགས་པའི་ཡར་སྡོན་ཟིལིང་དུ་མཁམ་
ཞིག་ཡོད་པ་ཡིན་ནམ་སྐྱ་མ་པའི་དོགས་པ་བ་བ་གཞན་ཞིག་ནི། ཕྱི་ལོ་༡༠༩༤
ལོ་སྟེ་རབ་བྱུང་དང་པོའི་ཤིང་ཨོ་བྱི་ལོར་ཆེན་ཐང་སྟེ་ད་ལྟའི་ཟིལིང་མཁམ་དུ་
རྒྱལ་ས་སྟོན། (ཨ་ལགས་ཙུལ་རིན་པོ་ཆེའི་ངའི་ས་ཡུལ་གྱི་ཡང་བའི་ལོ་རྒྱུས།
རྩ་ས་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༩༤) ཞེས་འབྱུང་བ་ལ་གཞིགས་ན། ཙུང་ཁ་རྒྱལ་བོས་
གནས་གཞི་མ་སྟོན་པའི་ཡར་སྡོན་ནས་ཟིལིང་མཁམ་ཡོད་པ་ལྟ་བུའི་ཉམས་
ཤིག་མི་འདུག་གམ།

དེ་ལྟར་ཡིན་ན་རྒྱལ་བོའི་ཕོ་བྲང་ཡིན་མིན་ལ་མ་ལྟོས་པར་ཤོག་མར་
ཟིལིང་དུ་མཁམ་པ་མི་གསུམ་གྱི་སྐྱ་གདུང་ལྟ་ཁང་བཅེགས་ཤིང་། ཕྱིས་ལོ་ངོ་
༡༩ གྱི་མཆོམས་ཙུང་ཁ་རྒྱལ་བོས་ཕོ་བྲང་བཅེགས་པ་ཡིན་དགོས།

ད་དུང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ང་མང་བོ་བསྟོགས་ཆེ་མཁས་པ་མི་
གསུམ་དང་། ཟིལིང་མཁམ་གཞིས་ལ་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་མང་
ཙམ་རག་ཐུབ་སྟེ། དགྲུ་རོང་རྒྱལ་སྐྱུ་གྱི་ནམ་ཐར་དུ།

དགྲུང་ལོ་ཞེ་བཞི་བ་རབ་ཆེས་ས་ཏྲ་སྟེ་ལོ་༡༧༡༥ ལོའི་ཟླ་༥ ཆེས་༡༡
ཉིན་ལྷང་རྒྱ་མཆོག་སྐུ་ལ་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་ཀྱིས་ཁོང་པེ་ཅིན་ན་
བཞུགས་དུས་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་ལྟ་ཁང་ཐུགས་ལ་
འདོགས་དགོས་ཞེས་པ་སོགས་ཀྱི་དགོངས་འདུན་གྱིས་ཀུན་ནས་
བསྐངས་ཏེ། ཟིལིང་མཁམ་དུ་ཆེབས་ཀྱི་ཁ་ལོ་བསྐྱུར། མཁས་པ་
མི་གསུམ་གྱི་ལྟ་ཁང་ངམ་ད་ལྟ་ཏྲ་སྟེ་སི་(da fo si) ཞེས་འབོད་པ་འདི་
ནི། གཡོ་དགེ་འབྱུང་དང་དམར་ཤུག་ལྟ་ནི། གཙང་རབ་གསལ་
ཏེ་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་མི་གསུམ་དཔེན་འབྱུང་ནམ་མཁམ་རྫོང་ངམ་

མདོ་སྟོང་ཨ་ཁུང་གནས་རྫོང་གི་ཡང་ཅེ་ཉམས་དགའ་རིག་པ་
 དངས་པའི་སྐྱབ་གནས་དབེན་པའི་མཆན་ཉིད་གསུམ་ག་ལྟན་
 རྫོགས་སུ་ཆང་བ། ཀླང་ལམ་ཕྱ་མོ་སྒྲུ་བོ་པལ་གྱིས་བཟོད་པར་མི་
 སྟོབས་པའི་བཅན་རྫོང་(ད་ལྟ་མཆོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་གཅན་ཆ་རྫོང་
 ཁམས་ར་ཞང་གི་མངའ་ཁོངས་)དེ་ནས་སྒྲུ་ལོ་༧༥༩ རིམ་གྱིས་
 མཁས་པ་མི་གསུམ་གསང་རྒྱ་ལས་བཞེངས་ཚུལ་ནི། དགྲུ་རོང་
 མཆོག་སྐྱལ་གྱིས་“དམར་གཡོ་གཅང་གི་རུར་སྐྱག་འདྲིན་གསུམ་
 དང་། །བདུད་རྒྱལ་གཤེད་མ་དཔལ་གྱི་རྡོ་རྗེ་ནམས། །རིམ་བཞིན་
 གནས་འདྲིར་བྱོན་ནས་གངས་ལྗོངས་ཀྱི། །བསྟན་པའི་ཆགས་ཆེ་
 ཉམས་ང་ཡོངས་ཞི་ཆོ། །རིགས་བཟང་ལུ་བྷི་གསལ་འབར་ཐོགས་
 བངས་ཏེ། །བསྟན་པའི་མེ་མདོ་ཁམས་སྟོང་ནས་གསོས། །”ཞེས་
 གསུངས་པ་ལྟར། རྒྱ་འབྲམ་རྡོ་རྗེ་བྲག་(ད་ལྟ་མཆོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་
 གཅན་ཆ་རྫོང་མར་ཁུ་ཐང་གོང་བརྟལ་གྱི་མངའ་ཁོངས་)དང་།
 དན་ཏིག་ཤེལ་གྱི་ཡང་རྫོང་(མཆོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་དུ་ལུང་རྫོང་
 ཁོངས་)། དམར་གཅང་བྲག་(ད་ལྟ་མཆོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་ཕིན་ཨན་
 རྫོང་ཁོངས་)སོགས་བརྒྱད་དེ་ཙོང་ཁ་བདེ་ཁམས་ཀྱི་ཡུལ་ལྗོངས་བྷི་
 ན་རྒྱལ་བོའི་ལིང་མཁར་ཆགས་པ་ནས་བྷི་ལིང་ཞེས་འབོད་པར་
 གཤགས་པའི་གོང་བྱེར་གྱི་ཡང་དབུས་(ད་ལྟ་མཆོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་
 མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་གི་གཡས་རུར་)འདི་མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་
 དམ་ཆོས་བདུད་ཅི་འཆད་སྟེལ་ཉམས་ལེན་མཛད་པའི་གནས་
 མཆོག་ཞིག་དུ་གྱུར་ལ། མཐར་མཁས་པ་མི་གསུམ་སྐྱུ་མུ་ངན་ལས་
 འདས་པའི་གནས་ཀྱང་འདི་ཉིད་ཡིན་པར་གཤགས་པས། སྐབས་དེ་

དག་དུ་ཁོང་ཅག་གི་སློབ་རྒྱུ་རྣམས་ཀྱིས་“དང་པོ་དུས་གསུམ་
 སངས་རྒྱུ་ཀྱི་སློབ་རྒྱུ་རྣམས་པར་བཞེངས་པ་རིམ་གྱིས་ཉམས།” ཞེས་
 ཚད་ལྡན་གྱི་དམ་པ་དག་གིས་གསུངས་པ་ལྟར། ཁོང་གསུམ་གྱི་སློབ་
 དུས་གསུམ་སངས་རྒྱུ་རྣམས་པ་ལྟར་བཞེངས་པར་ངེས་ཀྱང་། ཕྱིས་
 རྒྱུ་མཁའ་དུ་གྱུར་པས་ས་འབྲུང་ཙམ་ལས་མི་འདུག་པ་ལས་སྤུ་སི་
 ཞེས་པའི་རྒྱ་བྱིམ་ཞིག་གིས་བདག་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པའི་ལག་ནས་
 རི་ལྟར་ཉེས་ཏེ་སྤྲོད་ཉམས་གསོ་བྱས་ཚུལ་ནི། སློབ་བཟང་འཕྲིན་ལས་
 རྣམས་པར་རྒྱལ་བས་བསྐྱུས་པའི་རྣམས་ཐར་ས་པོན་ཆེན་མོའི་ཤོག་ལྗེ་
 ༥༢ བ་ན་མཚོན་ཙམ་བཞུགས་པ་འདིར་བཀོད་ན། “དང་པོ་དུས་
 གསུམ་སངས་རྒྱུ་ཀྱི་སློབ་རྒྱུ་རྣམས་པར་བཞེངས་པ་རིམ་གྱིས་ཉམས་
 བས་ལས་སྤུ་སི་དང་ཞིན་ཏན་ཅ་སོགས་རྒྱ་བྱིམ་འགའི་ལག་དུ་ཤོར་
 འདུག་པ་ཐབས་མཁས་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་མཐར་དདུལ་སྤང་དུག་བརྒྱ་
 དང་དངོས་ཏྲ་མང་པོ་དང་བཅས་བྱིན་ནས་སྤུ་ཙམ་ཁང་བ་གུན་
 བདུན་གྱི་ས་གོ་ཏན་ཚུན་ཆད་བྱིར་ཉོས། ཆོས་ཉེར་ལཱ་ཉེན་ཆང་
 མ་ཐག་བཅད་ཡི་གེ་བྲིས། ས་ཉོས་པའི་ཡིག་ཏན་ནས་ཐམ་ག་དང་
 ཞན་གོ་བྱི་སྤྱར་བར་དདུལ་སྤང་བརྒྱ་བདུན་གནང་། དེ་ནས་རྩ་རྒྱུ་
 སློབ་ཞབས་རྒྱལ་བ་ཆང་དང་སློབ་འབྲུམ་པེ་ཀྱེ་ཆང་། ཨ་ལགས་སྐལ་
 ལུན་ཆང་། ཀླང་ཆའི་ཆེན་དུ་གནས་བཏན། བཀའ་བརྒྱུད་ཆེན་
 དུ་བྱམས་པ། པོང་སྟག་ཆེན་དུ་དཔལ་བཟང་། ལས་ཆེན་དུ་ལྷེ་
 ཆའི་ནང་སོ། དཔལ་རིས་རྒྱ་ཏིག་ཆང་། སློང་སློར་དགོན་པ། སེམས་
 ཉིད་ཨ་ཆུང་ཆང་། རྒྱལ་ཡུམ་འདྲོམ་སྐྱེད་སོགས་སྤྲ་དཔོན་ཆེ་དག་
 རྣམས་ཀྱི་དཀར་ཐིགས་དང་། གསེར་ཁོག་དགོན་པ་དང་། མཛོ་

སྒྲ། ལྷ་དབང་ཐང་བཅས་ཀྱི་རོགས་སྐྱོར་མང་གཞིའི་སྟོང་ཁོང་གིས་
ལག་ཡོན་ཁོ་ན་དངུལ་སྲང་ཉིས་སྟོང་སྐུམ་བརྒྱ་དང་བདུན་དང་ཞེ་
བདུན་སྟུན་དུག་དང་གོས་དར་དང་ནག་འབྲུ་རིགས་བཅས་དངོས་
རྩལ་ཐོན་ཆེ་བ་བཏང་སྟེ་ལྷ་ཁང་གི་ཕྱི་ནང་ཐམས་ཅད་གསར་དུ་
བཞེངས། ལྷ་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ཆོས་ཉི་ཤུར་རང་ཡུལ་མ་དུ་ཉི་སྐར་
དུ་ཕེབས་ཏེ་ཉི་ལྗེ་ག་དང་འབྲེལ་བར་རྟ་ཏའི་ཆེ་སྒྲུབ་
བཅུགས།³⁰ཞེས་དང་།

བདུན་པའི་ཆོས་མགོར་ཟླ་ལིང་དུ་ཕེབས་ཏེ་དུས་གསུམ་སངས་རྒྱལ་
ཀྱི་སྒོག་གིང་གཟུངས་བཞུགས་སོགས་བྱེད་སྒྲུབ་རྒྱ་ཆེར་བྱས།
དངུལ་སྲང་ཉིས་བརྒྱའི་གསེར་དོག་ཞིག་ཉོས་ནས་ལྷ་བདུན་པའི་
ཆོས་བཅོ་ལྷ་ཉིན་གཞིན་རྩེའི་ལྷ་ཁང་གི་ཡང་ཐོག་དུ་སྐུལ། ཟླ་ལིང་
ལྷ་བཅུགས་ཟམ་པའི་དཀར་ཐིག་ལ་དངུལ་སྲང་ཉིས་བརྒྱ་དང་ལྷ་
བརྒྱ་ནུན་མེད་ལོར་བདག་ལྷ་ཁང་གི་དཀར་ཐིགས་ལ་རྟ་བརྒྱ་
བཅས་གནང་། བདུན་པའི་ཉི་ཤུ་ཉིན་ཁོང་གིས་མཁས་པ་མི་གསུམ་
ལྷ་ཁང་གི་ཕྱི་རའི་ལས་ཀ་སོགས་ཀྱི་འགན་མཐའ་དག་བཀའ་བརྩེད་
སྟོང་དཔོན་ལྷ་འབྲུག་སོགས་ལ་བཞག་ཅིང་། གསེར་སོག་དགོན་
པའི་གིང་རིན་ལ་དངུལ་ཏམ་སྟོང་དུག་བཞི་བརྒྱ་བཅོ་བརྒྱད་ཆད་
པ་དང་། མདོ་སྒྲ། ལྷ་དབང་ཐང་ལ་བྱ་དགའི་རྟ་སྐྱ་སྐུ་འཕྲོད་མ་
གསུམ་རེ་བཅས་ཟླ་ལིང་མ་ཆེ་ལ་སྤྲད་ཅེས་ཁོང་གི་དབུས་ལྷ་ལྷན་
དུ་ཕེབས་པའི་ཉིན་ཐོར་བཀོད་པ་ལྟར་ལགས།³¹

ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་། ལྷ་རྒྱ་རིན་པོ་ཆའི་བཀའ་བཞིན་དགྲ་རོང་རྒྱས་
སྐུ་འདི་བས། ཟླ་ལིང་མཁས་ནང་དུ་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་མི་གསུམ་

མི་ལྷ་ཁང་དང་རྟེན་གསུམ་ཉམས་གསོ་ཇི་ལྷ་མཛད་སྒྲོར་འདིར་གསལ་བ་
ལྷ་ལགས་ཤིང་།

དེར་དུས་བསྐྱེད་པའི་མཆོ་སྡོན་དགོན་ཁག་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཡིག་མར།
རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ལྷགས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༠ ལོར་ཡུལ་འདིའི་དཔོན་པོ་(tu gun
li nan ge)ཞིག་གིས་མཐུན་ཆུན་རྒྱུར་རྟེན་དགོན་པ་བསྐྱུར་འདེབས་བྱས། སྤྱི་ལོ་
༡༩༩༤ ལོར་རྟེན་པོ་དེ་ཅས་པའི་དགོན་མིང་བཏགས། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་ལཱ་
མོ་ཞབས་བྱུང་དཀར་པོ་སྐྱ་ཕྱེད་བདུན་པ་དགེ་འདུན་བསྟན་འཛིན་ལོ་རྒྱུས་
དགོན་པ་ཉམས་གསོ་དང་རྒྱ་བསྐྱེད་མཛད། ལཱ་མོ་ཞབས་བྱུང་དཀར་པོ་སྐྱ་
ཕྱེད་དང་པོ་མཆོ་སྡོན་གྱི་སྐྱ་དཔོན་སྐྱེད་མར་གྱུར་པ་ནས། དགོན་པ་འདིའི་
དགོན་བདག་ཏུ་གྱུར་ནས་སྐྱ་ཕྱེད་རིམ་བྱོན་གྱིས་སྐྱོང་ཁུར་གནང་བར་བཤད་
ཅིང་། ལྷ་ཁང་ངམ་དགོན་པ་འདིའི་དོན་དུ། ལཱ་མོ་ཞབས་བྱུང་དཀར་པོ་དང་།
དགུ་རོང་ཆང་མ་འཆམ་ནས་ཚོད་པ་ཡུན་རིང་བྱས་ཤིང་། ཕྱིས་ཀྱང་ཁོང་རྣམ་
གཉིས་ཐུགས་སྣང་དེ་ཅམ་མི་གཤིན་པ་འདིའི་རྒྱན་གྱིས་ཡིན་པར་སྐྱེད་། ད་
ལྷ་མོ་ཁོང་རྣམ་འཛིན་རྟེན་པ་རོལ་ཏུ་འདས་ཟིན་པས་ཚོད་སྐྱེད་ཡོད་དགོས་
མ་མཐོང་།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༡ ལོར་ཞབས་བྱུང་དཀར་པོ་སྐྱ་ཕྱེད་བརྒྱད་པས་དགོན་པ་
པའ་ཆེན་སྐྱ་ཕྱེད་བརྒྱ་བར་སྤུལ་ནས། སྐབས་དེའི་པའ་ནང་མ་སྒང་གི་ཟིལ་
བཅའ་སྡོད་དོན་གཅིད་ཁང་བཅུགས། དེ་ནས་བཟུང་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་
ཟིལ་བཞུགས་ཤག་ལས་ཁང་དུ་གྱུར། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་རྒྱ་གཞུང་གིས་ཆོས་
སྒོ་བརྒྱབ། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་མཆོ་སྡོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་དགཞུང་གིས་སྒོ་ར་རྒྱ་
བསྐྱེད་དང་། ཁང་བ་གསར་རྒྱག་གི་འཆར་གཞི་བསྐྱེད་ཏེ། ཏཱ་ལྷོ་བྱི་གཏོར་
ལ་ཉེ་སྐབས། པའ་ཆེན་སྐྱ་གོང་མར་ནང་སྟན་སྤུལ་ཏེ་བཞུགས་ཡུལ་པོ་བྱང་།

716 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

གསར་ཐུག་གནང་འདུག ད་ལྟ་ལྷ་མོ་ཞབས་བྲུང་གིས་བདག་གཉེས་བྱེད་ཀྱིན་
ཡོད་ཚུལ་ཐོས།

ཞུ་དམར་སྐྱ་སྤྱང་བཞི་བ་དགེ་འདུན་བསྟན་འཛིན་གྱི་ནམ་ཐར་དུ། ཞུ་
དམར་བ་ཟླ་ལིང་དུ་ཐེབས་སྐབས་ཤིག་ལ་མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་ལྷ་ཁང་སུལ་
བ་ལྟར་བདག་གིས་བཞེས་ཚུལ་དང་། སྤར་དགུ་རྩོད་ཆང་གིས་བདག་སྦྱོང་
གནང་སྐབས་ཤིང་རིན་མོགས་ཆད་དུལ་ནམས་ལྷག་མེད་དུ་སྦྱང་ཚུལ་
མོགས་གསལ་ཡང་། ཞུ་དམར་དགེ་འདུན་བསྟན་འཛིན་ནི་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༡ ལོར་
འབྲངས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༣ ལོར་འདས་པ་ཡིན་ལ། དགུ་རྩོད་ཨོ་ཆུན་འཛིགས་
བཤམ་ཆོས་དབྱིངས་རྩོམ་ནི། རབ་བྱུང་བཙེ་ལྷ་བའི་ཤིང་ཕག་སྤྱི་༡༩༥༥ ལོར་
འབྲངས་ཤིང་། དགུང་བྲངས་བཅུ་དྲུག་པ་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༠ ལོར་བྱ་བྲང་དུ་རྩོམ་
ཞུ་དམར་པཎ་ཏི་ཏ་སྐུ་མར་བསྟེན་ཏེ། སྤར་ཆད་དང་སྟན་པལ་གྱི་ཐུག་མཐའ་
དང་ལམ་རིམ་མོགས་སྦྱངས་པ་ཡུན་རིང་མཛད། དགུང་ལོ་དང་བརྒྱད་བཞེས་
པ་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༣ ལོའི་འོད་ཟླ་མཇུག་ཆོས་ལྷ་ཉིན་འདས་པ་སྟེ། བོད་དུ་བཤད་ཟིན་
པ་ལྟར་དགུ་རྩོད་འདི་བས་ཟླ་ལིང་གི་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་བཞུགས་
ཤུལ་དུས་གསུམ་སངས་ཐུག་གྱི་ལྷ་ཁང་ཞིག་པའི་ས་ཆ་བྱིན་དུ་མའི་ལག་ནས་
ཉོས་སྐབས་ནི། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༥ ལོ་ཡིན་པས། དེ་དུས་ཞུ་དམར་དགེ་འདུན་བསྟན་
འཛིན་འདས་ནས་ལོ་དྲུག་པ་ལ་ཁེལ། དུས་ན་སྤར་ཞུ་དམར་བས་བདག་པོ་
ཐུག་སྐབས་དགུ་རྩོད་ཆང་གིས་ཤིང་རིན་ཆད་པ་མོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ནི་དགུ་
རྩོད་གོང་མ་ཡིན་དགོས་ཤིང་། དགུང་རྩོད་ཆང་དང་ལྷ་མོ་ཞབས་བྲུང་སྐྱ་སྤྱང་
བརྒྱད་པ་གཉིས་ཀྱིས་ལྷ་ཁང་དེ་འཕྲོག་ཆོད་བྱས་པའི་དགུ་རྩོད་ནི་དགུ་རྩོད་
ལུ་ཆུན་ཆོས་དབྱིངས་འཛིགས་བཤམ་གྱི་སྤྱུལ་སྐྱ་དགུ་རྩོད་ཆུལ་སྤར་ཡིན་དགོས་
པར་སྤང་བས་དབྱད།

མདོ་དོན་ངོ་ཚོས་གསལ་བོར་ཤེས་ཐུབ་པ་ཞིག་ནི། སྤྱི་ཆེན་དགོངས་
 པ་རབ་གསལ་མེ་མཁའ་རྒྱ་མཚོ་༡༤༧ རྒྱ་བྱ་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༡ ལ་འཁྲུངས་ཤིང་།
 མེ་མཁའ་རྒྱ་མཚོ་༡༥༩ ཤིང་པག་སྤྱི་ལོ་༢༠༠༥ ལོར་འདས་པ་ཡིན་ལ། སྤྱི་ཆེན་
 དགོངས་པ་རྫོགས་ནས་ལོ་ངོ་༡༩ གྱི་རྗེས་སུ་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོས་ཟིལིང་མཁའ་
 བཅིགས་པ་ཡིན། དེས་ན་སྤྱི་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་གྱི་སློབ་དཔོན་དག་
 གིས་བཞེངས་པའི་ལྟ་ཁང་དང་། ཁོང་ནམས་གྱི་སྐྱེ་གདུང་ལྟ་ཁང་བཞེངས་
 ནས་དེ་ལོ་སྤྱི་ལོ་༢༠༠༡ བར་ཉུང་མཐར་ཡང་ལོ་ངོ་༡༠༠༠ ལྷག་བཟུལ་ཡོད་
 ཅིང་། ལོ་རྒྱུས་འཕོ་འགྱུར་སྣ་ཚོགས་དང་བསྐྱོངས་ཏེ་ཟིལིང་མཁའ་ལའང་
 འགྱུར་བ་སྣ་ཚོགས་ཤིག་བྱུང་བ་ཡིན་ཀྱང་། རགས་ཅིས་གྱིས་སྤྱི་ལོ་དུས་
 རབས་དགུ་བའི་ནང་མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་ལྟ་ཁང་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩ ལོར་
 རྒྱལ་སྐས་གྱིས་སྐྱེ་མཁའ་བཅིགས་ཤིང་བྱིས་སྤྱི་དབང་ཉམས་པ་ནས། སྤྱི་
 ལོ་༡༢༣༩ ལོར་མཚོ་སྔོན་དུས་འཁྲུག་ཆེན་མོ་མ་བྱུང་བར་ཟིལིང་མཁའ་རྟེན་
 གཞི་བྱེད་མཁན་གྱི་རྒྱལ་སློན་དམག་དཔོན་དབང་ཐང་ཅན་སུ་ཡང་མ་བྱུང་
 བར། གཙོ་ཆེར་བོད་དང་སོག་རིགས། ཁ་ཆེ་དང་རྒྱ་རིགས་ཉུང་ཤས་བཅས་
 འདུས་སྟོན་བྱེད་པའི་མཁའ་གོང་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་། ཆེན་དབང་སློབ་བཟང་
 བསྟན་འཛིན་གྱིས་སྤྱི་ལོ་བོད་སོག་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་མན་རྩའི་ཆེན་
 སྤྱི་གཞུང་ལ་ངོ་ཚོལ་དམག་འཁྲུག་བསྐྱངས་པས། ཡོད་ཅང་རྒྱན་དང་། ཉན་
 ཀོང་ཡེ་ཞེས་པའི་དམག་དཔོན་གཉིས་གྱིས་སྤྱི་ལོ་བོད་སོག་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་
 གྱི་དགོན་རྟེ་པལ་ཆེར་མེར་བསྐྱོད་དང་། རྒྱལ་དབང་བསྐྱེད་པའི་བཟང་བའི་
 ཡོངས་འཛིན་རྒྱ་བཟང་རིན་པོ་ཆེ་གཙོས་སྤྱི་ལོ་༢༠༠༠ ལྷག་དང་། མི་སེར་དུས་
 མ་ཁྲི་ཕྱག་བཟུལ་བ་དམར་གསོད། མི་སྤྱོད་ཕྱག་དུ་མ་ཤུལ་མེད་བཟོས་ནས་
 མདོ་སྤྱི་བྱུང་རྒྱུད་གྱི་སློབ་སྤྱི་གསུམ་ཉམས་རྒྱུད་དུ་གྱུར་པའི་གོ་སྐབས་སྤྱད་

718 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

དེ། སྤྱི་ལོ་༡༩༣༥ ལོར་བེ་ལིང་ཨ་ཁར་དུ་མན་རྩེ་ཨ་མ་བན་བཅུགས་ཤིང་། དེ་
ནས་སྤྱི་ལོ་༡༩༣༧ ལོར་རྒྱ་ནག་པ་སུང་ཀྱང་ཉན་སོགས་ཀྱིས་ལྷགས་པག་ལོའི་
གསར་བརྗེའི་ལས་འགུལ་བསྐྱངས་ཏེ་མན་ཆེན་རྒྱལ་རབས་མཚུགས་རྒྱལ་ས་
དང་མན་རྩེ་བེ་ལིང་ཨ་མ་བན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་མཚུགས་བསྐྱེད་པ་ཡིན།

མན་རྩེ་ཨ་མ་བན་དག་གིས་མདོ་སྐྱོད་ཡོངས་ལ་གཅིག་གྱུར་གྱི་
དབང་སྐུར་བྱས་པ་ཐོན་པ་བྱས་མ་ཕྱིར་ཡང་། མན་རྩེ་གོང་མ་སོག་པོ་ལ་
འཛིགས་ཏེ་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་མ་ཁག་ཅིག་ལ་ལོ་མོན་ཉན་དང་། ལོ་ཐོག་ཐུ་སོགས་ཀྱི་
གོ་མིང་ཕུལ་བ་བརྒྱུད་ནས་བོད་ནང་དུ་ཐེ་རྩུས་གང་འཆམ་རེ་བྱུང་བ་ཅམ་
ལས། དོན་གྱིས་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་དབང་དབང་ལ་གཡོ་འགུལ་ཐེབས་མེད་
ཀྱང་། ཨ་མ་བན་དག་གིས་སོ་བྱང་ནང་གི་གོང་མས་བོད་ཡུལ་གྱི་གནས་ཚུལ་
མི་ཤེས་པ་དང་། རང་གི་གོ་གནས་འཕར་ཆེད་མདོ་སྐྱོད་སོགས་བོད་ཡུལ་ལ་
མངའ་དབང་བྱགས་ཆེན་སྐུར་གྱིན་ཡོད་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་འབྱུང་ཆེན་ཕུལ་བ་ལ་
གཞིགས་ཏེ། གོང་མའི་སོ་བྱང་ནང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཚོམ་སྒྲིག་བྱེད་མཁན་ཆོས་ལྷ་
སྟན་ཏེ་དག་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་དུ་བརྒྱུད་ནས་མ་དག་རྒྱུན་འབྲམས་པའི་
ལོ་རྒྱུས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་སྒྲིགས་བཅས་བརྒྱུ་སྐྱོད་གཅིག་ཡོད་པ་དེ་དག་བྱུང་བ་
ཡིན་མོད། དོན་གྱིས་ནི་ཨ་མ་བན་དེ་དག་བེ་ལིང་ཨ་ཁར་དུ་གནས་སྡོད་བྱས་
པ་ཅམ་ལས་མདོ་སྐྱོད་ཡོངས་རྒྱལ་ས་མངའ་དབང་ཆ་ཆང་བསྐུར་བའི་ལོ་
རྒྱུས་བྱུང་མེད།

སྤྱི་ལོ་༡༩༣༧ ལོར་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་ཏང་གིས་རྒྱ་ནག་ལ་དབང་སྐུར་བྱེད་
སྐབས། བོད་ཡུལ་དུ་དབང་སྐུར་བྱེད་པའི་སྟོབས་བྱགས་མ་འདང་ཡང་། མདོ་
སྐྱོད་ཀ་ཆུ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁ་ཆེ་དག་སྤྱོད་པ་དག་གིས་ཉེ་འཁོར་གྱི་རྒྱ་རིགས་དང་།
བོད་རིགས་མི་སྡེ་དག་ལ་སུན་བཅོར་བྱེད་བཞིན་པ་ཤེས་ཆོར་བྱུང་སྟེ། གོ་མིན་

དང་སྲིད་གཞུང་གིས་ཁ་ཆེའི་དག་དཔོན་མ་ཆེས་ཞེས་པར་ས་གནས་དཔོན་
རིགས་ཀྱི་གོ་མིང་སྤྲད་ཅིང་། གྱི་ལོ་༡༧༩༠ ལོའི་ཟླ་༡ ནང་གོ་མིན་སྲིད་གཞུང་
གིས་མ་ཆེས་ལ་བེ་ལིང་གུའུ་ཞིའི་མིང་ཐོབ་སྤྲད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བེ་ལིང་གུའུ་
ཞི་ཞེས་གྲགས་ཤིང་། དག་ཆོག་ས་དག་གིས་ལོ་ངོ་༤༠ ཡས་མས་རིང་སྟོང་
གནས་གཙོ་བོ་བེ་ལིང་ལ་བྱས་ཏེ་མདོ་སྤྲད་བྱང་རྒྱུད་གཙོ་བོར་བྱས་པའི་བོད་
སོག་མི་སེར་ལ་གསོད་རྒྱུ་འཕྲོག་གསུམ་མི་བཟད་པ་བྱས།

གྱི་ལོ་༡༧༩༧ ལོའི་རྗེས་སུ་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་པས་བོད་ཡུལ་ལ་དབང་
སྒྱུར་བྱས་ཏེ། གནའ་བོའི་བོད་ཀྱི་མཁར་གྲོང་གྲགས་ཅན་བེ་ལིང་ལ་མཆོ་སྟོན་
ཞིང་ཆེན་གྱི་ཉེ་གནས་བྱས་པ་ནས། ད་ལྟ་ནི་བོད་མི་༦༠༠༠ ལྷག་ལས་མེད་
པའི་རྒྱ་རིགས་དང་ཁ་ཆེའི་གྲོང་ཁྱིམ་ཤིན་ཏུ་ཆེན་པོ་གྱུར་ནས་ཡོད་པ་བཅས་
ནི། བོད་གནའ་མཁར་གྲགས་ཅན་བེ་ལིང་མཁར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྟུས་
ཅུ་ཡིན་ནོ།

ལྷ་ཁང་། བེ་ལིང་དུ་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་ལྷ་ཁང་ཁག

མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་ལྷ་ཁང་།

ལྷ་ཁང་འདི་བོད་རྒྱལ་སྐད་དར་གྱིས་བསྟན་པ་བསྟུབས་པས། དབུས་
ནས་མཁས་པ་མི་གསུམ་མདོ་སྤྲད་དུ་ཕེབས་སྐབས་གནས་འདིར་བཞུགས་
པའི་ཤུལ་དུ་ལྷ་ཁང་བཙུགས་པར་བཤད་ལ། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་གསུང་རྒྱུར་
འགའ་རེར་གཞིགས་ན། མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་སྐབས་ནས་ལྷ་ཁང་ཞིག་ཡོད་

720 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་།

པ་སྐྱ་བུ་ལོ་ཉམས་ཤིག་ཀྱང་འདུག་པས་དཔྱད།

རྒྱལ་བཤད་སྒྲོམ་སྤྱོད་པ་བྱུང་བའི་ལྷན་སྐྱོད་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༠ ལོར་
ཡུལ་འདིའི་དཔོན་པོ་ཞིག་གིས་མཐུན་ཆེན་སྐྱུར་ཏེ་དཔོན་པོ་བསྐྱར་འདེབས་
བྱས། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༤ ལོར་ཉན་པོ་དེ་ཅས་པའི་དཔོན་མིང་བཏགས། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩
ལོར་ལྷ་མོ་ཞབས་བྱུང་དཀར་བོ་སྐྱ་ཕྱེད་བའི་དཔོན་པོ་དགེ་འདུན་བསྐྱར་འདེབས་
ཞོར་བྱས་དཔོན་པོ་ཉམས་གསོ་དང་རྒྱ་བསྐྱེད་མཛད། ལྷ་མོ་ཞབས་བྱུང་
དཀར་བོ་སྐྱ་ཕྱེད་དང་བོ་མཆོ་སྒྲོན་གྱི་སྤྱོད་པོ་སྐྱ་ལས་མར་གྱུར་པ་ནས།
དཔོན་པོ་འདིའི་དཔོན་བདག་ཏུ་གྱུར་ནས་སྐྱ་ཕྱེད་རིམ་བྱོན་གྱིས་སྐྱོང་ཁུར་
གནང་།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་ཞབས་བྱུང་དཀར་བོ་སྐྱ་ཕྱེད་བརྒྱུད་པས་དཔོན་པོ་
པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱ་ཕྱེད་བཅུ་བར་སྤུལ། དེ་ནས་བཟུང་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་
ཆེས་ཟླ་ལིང་བཞུགས་ཤག་ལས་ཁང་དུ་གྱུར། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་ཆོས་སྒྲོལ་བརྒྱུ་
སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་སྐྱར་གསོ་མཛད། དེ་དང་སངས་ལྷ་མོ་ཞབས་བྱུང་གིས་ལྷ་མོ་
བདེ་ཆེན་དང་ཐར་ཤུལ་ནས་གྲ་རྒྱུན་བཏང་སྟེ་འདི་ལྟར་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པར་
བཤད།

ནོར་ཇོ་མོ་གླིང་།

འདི་ནི་སྤར་མེན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐྱབས་ཚམ་ལ་བཞེངས་པ་ཞིག་ཡིན་
འདུག་ཀྱང་། མན་ཆེན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐྱབས་ཚམ་ནས་སྐྱ་འབུམ་གྱི་དཔོན་
ལག་ཏུ་གྱུར་པས། སྐྱ་འབུམ་དཔོན་པོས་འདིར་གཞུང་ལས་ཁང་སྐྱ་བུ་བཅུགས་
ཤིང་། སྐྱ་འབུམ་ལ་མཆོད་འབུལ་བྱེད་དུ་ཡོང་མཁན་གྱི་སྤྱིན་བདག་ལག་ལ་
སྟེ་ལེན་བྱ་ཡུལ་བྱས།

སྐྱུ་འབྲུམ་དགོན་ནས་སྐྱུ་གཉེར་ལྟ་བུའི་མི་གཅིག་ནས་གཉེས་གཏོང་
 སྒོལ་ཡོད། སྐྱུ་ལོ་༡༧༥༩ ལོར་ཆོས་སྒོ་བརྒྱབ་ནས་བེ་མིང་གི་རྒྱ་ནག་ལས་ཁུངས་
 ཤིག་བཅུགས། སྐྱུ་ལོ་༡༩༥༥ ལོར་ཆོས་སྒོ་བརྒྱུར་འབྲེད་ཀྱིས་སྐྱུ་འབྲུམ་དགོན་
 པར་དབང་བར་བྱས་ཟེར། ད་ལྟ་སྐྱུ་འབྲུམ་དགོན་པའི་སྡེ་ལེན་ཁང་ལྟ་བུ་བྱས་
 བྱས་ཡོད་པར་སྤང་།

ཚང་ཅིང་གི།

འདི་བྱག་འདེབས་མཛད་པོ་ནི་བོད་ཀྱི་སྐྱ་མ་གཤམ་པ་བསོད་ནམས་
 བྱ་བ་ཡིན་འདུག་ལ། སྐྱུ་ལོ་༡༩༧༠ ལོར་བཏབ། སྐྱུ་ལོ་༡༩༧༩ ལོར་ཏོར་རྩོ་
 ཞེས་པའི་དགོན་མིང་བཏགས་ཟེར།

དགེ་བཤེས་གཤམ་པ་བསོད་ནམས་བྱ་བ་འདི། རྒྱ་ནག་མིན་རྒྱལ་
 རབས་ཀྱི་གོང་མ་ཡུང་ལོས་དབུ་སྐྱར་བཀུར་བར་ཡང་བཤད། འདི་བ་ལན་
 དུ་མར་རྒྱ་ནག་པེ་ཅིང་དུ་བསྐྱོད་ནས་སྐབས་དེའི་རྒྱ་ནག་གོང་མ་དག་གིས་
 དཔལ་འབྱོར་སྟོན་རྟགས་སྐྱོར་བྱས་ནས་དགོན་པ་བརྒྱུངས་པར་བཤད།

ཕྱིས་པཎ་ཆེན་སྐྱེའང་བྱག་པས་སྐྱ་བྲང་བཀུ་གིས་འབྲེལ་ལ་གནང་བ་
 བཞིན་སྐྱ་བྲང་དགོན་གཞུང་གིས་འཛིན་བདག་མཛད། ཕྱིས་སྐྱ་བྲང་དགོན་
 གྱི་བེ་མིང་གཟིམ་ཤག་བྱས། སྐྱ་བྲང་དགོན་པ་ནས་སྐྱུ་གཉེར་གཏོང་སྒོལ་ཡོད།
 སྐྱུ་ལོ་༡༩༥༩ ལོར་རྒྱ་གཞུང་གིས་འཕྲོགས། བེ་མིང་རྒྱ་མིས་ལྷམ་བཟོ་ཁང་
 སྟོན་གྱི་ལས་ཁང་བཅུགས།

ཉི་དུས་ཤིག་ནས་སྐྱ་བྲང་དགོན་པས་དགོན་པ་དེ་ཉིད་ཕྱིར་སྐྱ་བྲང་
 ལ་སྐྱོད་རྒྱུའི་རེ་འདུན་ཞུས་པ་ལ་དོན་འབྲས་ཅི་ཡང་མ་སོན་པར། ལུ་མ་མུད་
 རྒྱ་མིའི་ལྷམ་བཟོ་ཁང་སྟོན་སྤར་ལུས་ལུ་གནས་ཞེས། མཆོ་སྤོན་དགོན་སྡེའི་

722 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཡིག་མར་བཤད།

ད་དྲུང་ཞུ་དམར་དགེ་འདུན་བསྟན་འཛིན་གྱི་ནམ་ཐར་དུ་གསལ་བ་
ལྟར་སྒྲིའི་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་མགོ་སྟོན་དུ་བེ་ལིང་གོང་ཁྱེར་མཐའ་འཁོར་
དུ་ཡོད་པའི་དགོན་སྡེ་མང་ཚུལ་གསུངས་འདུག་ཀྱང་། ད་ལྟོ་ཤུལ་ཚུལ་ཡང་
རྟོག་ཐབས་མེད་པ་ཡིན་སྟབས་འདིར་འགོད་པའི་ངལ་བ་བསྟན་ཅིང་།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ཁ་ཆེ་ ལྷ་བྱིས་རྒྱུད།

དང་བོ། ཁ་ཆེ་ལྷ་བྱིས་རྒྱུད་ལ་དྲག་པོའི་སྟོབས་ཤུགས་
ངེ་ལྟར་བྱུང་བ་ཡིན་ནམ།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོ་ནས་ཀན་སུའུ་རྟོ་ཤོའུ་(དེང་ལེན་ཞུ་ཁ་ཆེ་རིགས་རང་
སྦྱོང་ཁུལ།)ཞེས་པའི་ས་ཆར་གནས་པའི་ཁ་ཆེའི་ཆོས་དཔོན་ལྷ་ཀན་ཨའོ་གཙོ་
བོར་གྱུར་པའི་ཆོས་ལུགས་མི་སྣ་ནམས་ཀྱིས། ཁ་ཆེ་འདུས་སྡོད་ཆེ་བའི་ས་ཁུལ་
ཡོངས་སུ་མན་ཆེན་གོང་མའི་བཅན་གནོན་ལ་དྲག་པོའི་ངོ་ཚྭ་བྱེད་མགོ་
ཚུགས་ཤིང་། ངོ་ཚྭ་གྱེ་ལས་འགལ་དེ་རིམ་གྱིས་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཁ་ཆེའི་དྲག་

724 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་པོ་།

ཆས་དམག་དཔུང་གི་ཚ་འཇུག་ས་ཤིག་ཏུ་སྤྱར།

སྐབས་དེར་མ་ཕུ་ཕུ་སྤྱང་གི་ཨ་ཁྱེས་མ་ཉེ་ཡུན་ཞེས་པའང་དམག་
དཔུང་དེའི་མགོ་ཁྲིད་གི་གས་སུ་ཞུགས། དེ་ནས་བཟུང་ཁ་ཆེ་མ་ཕུ་སྤྱང་གིས་
རྒྱ་དེར་ལུགས་གི་དྲག་པོའི་དམག་དཔུང་གི་ཕྱ་གྲུ་ཐོག་མར་འབྱུང་བ་ཡིན།

སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་བཅུ་དགུ་བའི་མཇུག་ཏུ་སྤྱི་བས་སྐབས་མན་ཆེན་
ཀྲུལ་རབས་ལ་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་ཉམས་ཉག་ས་འཆར་གྱིན་ཡོད་ལ། སྤྱི་ལོ་
༡༩༠༩ ལོར་མན་རྩའི་གོང་མ་བཀྲང་ཞེས་འདས་ཤིང་། ཀྲུལ་རབས་ཐ་མ་ཞོན་
ཐུང་བྱས་པའི་གནས་སྐབས་ཡིན་པ་དང་། ཀྲུལ་མོ་ཆེ་ཤིས་ཐའེ་དོན་ཡིས་ཀྲུལ་
སྤྱི་རྒྱུང་ཁུལ་བྱེད་གྱིན་ཡོད་ཀྱང་། དེ་ཡང་ལོ་ན་བཅུ་ལྔ་པ་དང་། རྒྱས་ཤུགས་
ལྡན་པའི་གོང་མ་དངོས་གནས་པ་མེད་པ་བཅས་ཀྱི་གོ་སྐབས་འོག རྒྱ་ནག་
གི་ས་ཕྱོགས་མང་པོར་གྱུན་ལངས་ངོ་རྒོལ་གྱི་ལས་འགུལ་སྤྲོ་ཆོགས་འབྱུང་
བཞིན་ཡོད་ལ། གནས་སྤངས་དེ་འདྲའི་འོག་གོང་གི་རྒྱུ་བྱེད་ཕྱོགས་སུ་གནས་
སྤྱི་བྱེད་མཁན་ཁ་ཆེའི་ས་གནས་དྲག་པོའི་དཔུང་ཆོགས་ལའ

ང་ཚ་བ་དང་། ཡལ་ག ལོ་འདབས་བཅས་ཀྱས་པའི་གོ་སྐབས་བྱུང་བ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༡༡ ལོར་རྒྱ་ནག་གི་ལྷགས་པག་ལོའི་གསར་བརྗེར་གྲགས་པའི་
ལས་འགུལ་སོགས་ཀྱིས་ཆེན་ཀྲུལ་རབས་མགོ་དྲིང་སློག་ནས། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༣ ལོར་
རྒྱ་ནག་གྲང་དུ་མེན་གོ་སྤྱི་དབང་ཚུགས་ཀྱང་། དོན་དངོས་ཐོག་དེ་ལའང་
ཀྲུལ་ཁོངས་སུ་བཏགས་པའི་མཐའ་མཆམས་ས་ཁུལ་པལ་མོ་ཆེར་ཐད་ཀར་
དབང་བསྐྱར་གྱི་རྒྱས་པས་འདང་གིན་མེད།

སྤྱི་ལོ་༡༩༡༣ ལོར་ཁ་ཆེའི་དྲག་པོའི་དམག་དཔུང་གིས་ཀ་ཚུ་ས་ཁུལ་
དང་། ལན་ཀོའུ་(དེང་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་མངའ་སྡེའི་ཀྲུལ་ས།)ས་ཁུལ་གྱི་ཁ་
ཆེའི་སྤྱོད་ཆོ་རྒྱུས་ལ་ཁ་ཆེ་མི་རིགས་རང་བཙན་རང་རྒྱུང་གི་ཁ་གཡང་བསྐྱགས་

ཉེ་དབང་དུ་སྐྱད་བཞིན་ཡོད།

ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་དུས་སྐབས་དེར། མདོ་སྐྱད་ཀྱི་པོད་སྡེ་ཁག་
དུ་སྐྱར་བཞིན་སྡེ་དཔོན་ཆོ་དཔོན་དང་། དགོན་སྡེ་ཁག་གི་སྐྱུ་ལ་སོ་སོས་ལྷ་
སྡེ་དང་མི་སྡེའི་མིང་གིས་བཏགས་པའི་ཡུལ་ཁམས་གང་འཆམ་རེར་དབང་
བསྐྱར་ཅམ་བྱེད་པ་ལས། རོན་དངོས་ཐོག་པོད་རིགས་ནམས་གཅིག་སྐྱད་བྱེད་
མཁན་གྱི་མགོ་བྲིད་དང་། གཅིག་ལྟར་གྱི་སྤྱིད་དབང་སྟོབས་ཤུགས་ལྡན་པ་
གང་ཡང་འདྲུགས་སྟབས་མེད།

གནས་བབ་དེ་འདྲའི་འོག་ཁ་ཆེ་ལྷ་ཆེས་ཀྱིས་གོ་སྐབས་སྐྱད་དེ། དག་
པོའི་དམག་དཔུང་གི་ཡིང་དུ་བསྐྱུས་ནས་གི་ཡིང་གཙོས་མདོ་སྐྱད་མཆོ་སྡོན་
ཕྱོགས་ཀྱི་ཡུལ་ལུང་ངེས་ཅན་ལ་དག་པོས་དབང་བསྐྱར་དང་། མདོ་སྐྱད་སྟོ་
རྒྱུད་ལ་དག་འདོམས་ནར་མར་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་བྱུང་བ་ཡིན།

ཁ་ཆེའི་དམག་ཤེད་ཅན་དེའི་དམག་དཔུང་གི་དབང་བསྐྱར་བ་གཙོ་
པོ་ནི། ལྷ་བྱིམ་རྒྱུད་དང་། དེའི་རུས་གདོགས་བཅས་ཀྱི་མཉམ་འབྲེལ་ཏེ། ཉིང་
ཞུ་(སྐར་པོད་མི་ཉག་སྐྱའི་ཡུལ་ཁམས།)ཕྱོགས་ཀྱི་དམག་དཔོན་ལྷ་སྐྱེ་ཞུང་གི་
བུ་ལྷ་ཁོ་འུ་ཆེས། ཆ་བོ་ལྷ་ཁོ་འུ་པེན། སྐྱན་མཆེད་ལྷ་སྐྱེ་འུ་བཅས་ཀྱིས་གྲུབ་
པ་ཞིག་ཡིན་ལ། མཆོ་སྡོན་ལྷ་ཆེས་ཡི་དམག་དཔུང་གི་དམག་སྤྱིད་དབང་ཆ་
དང་དམག་དཔུང་གི་གྲུབ་ཆ་གཙོ་པོ་ནི་ལྷ་ཡུང་དང་། ལྷ་པེའོ། ལྷ་ཏེ། ཆ་བོ་
ལྷ་ཕུ་འུ་ཞང་། ལྷ་ཕུ་འུ་ཀོ་འུ། སྐྱན་མཆེད་ལྷ་ལེན། བུ་ཆེ་བ་ལྷ་ཕུ་འུ་ཆེན། བུ་
རྒྱུང་བ་ལྷ་ཕུ་སྒྲང་བཅས་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན།

ལྷ་ཕུ་སྒྲང་གིས་རང་གི་བྱིམ་རྒྱུད་ཁོ་ནའི་བུ་རབས་ཆ་རྒྱུད་ནམས་སྐྱེད་
བསྐྱར་བྱེད་རྒྱུར་གཅིགས་ཆེན་བྱས་ཏེ། རང་གི་བུ་ལྷ་ཆེས་ཡོན་དང་། ཆ་བོ་
ལྷ་ཀྱང་ཕྱ། ལྷ་ཁྱང་ཤིན་སོགས་སྟོབ་འབྲིང་འདྲིན་རིམ་བདུན་པ་ནས་བརྒྱ་

726 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

བའི་བར་སྔོན་སྐབས་ནས་བཟུང་། ཁོ་བའི་དམག་སྲིད་སྒྲིག་འཛུགས་ལས་
 “ཡུན་”དང་། “ཐོན་”སོགས་རུ་ཁག་གི་དམག་དཔོན་གྱི་གོ་མིང་སྨྲད་པ་དང་།
 བུ་མ་ཅིས་ཡོན་རང་ལོ་བརྒྱ་དགའི་སྟེང་། ཁོན་ལན་མཐོ་སྒྲོབ་དུ་(སྒྲོབ་གྲ་འདི་
 མ་ཕུ་སྤང་གིས་ཆེད་དུ་གཉེར་འཛུགས་བྱས་པའི་ཁ་ཆེའི་དག་དཔུང་སྒྲོབ་
 འབྲིང་ཞིག་ཡིན་ལ། སྒྲོབ་གྲ་འདི་ནས་ཐོན་པའི་མ་ཚང་གི་བུ་ཆ་ནམས་སྐབས་
 དེའི་མ་ཕུ་སྤང་གི་ཡིད་ཆེས་བྱེད་སའི་དམག་དཔོན་དག་ཡིན།)ཞུགས་སྐབས་
 གྲང་། མཆོ་སྔོན་སྟོ་སྟོགས་མཐའ་སྲུང་དམག་དཔུང་གི་དམག་སྲིད་བཀོད་
 འདོམས་པའི་གོ་གནས་སྨྲད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

མ་ཕུ་སྤང་གིས་རང་གི་བྱིས་རྒྱུད་གཙང་མའི་གཞོན་སྐྱེས་ནམས་ལས་
 ཆེད་དམིགས་གྱིས་རང་གི་སྤུན་མ་ཕུ་སྤུ་ལེའན་དང་། མ་ཕུ་སྤུ་ཁྲང་། མ་ཕུ་སྤུ་
 ཞོན། སྤུན་རྒྱུང་བ་མ་ཆོན་ཡུས། བུ་མ་ཅིས་ཡོན་སོགས་ལ་དབང་ཆ་གཙོ་བོ་
 ཁག་འཛིན་དུ་བརྒྱག་པ་དང་། ཁོ་བ་རང་ཉིད་གྱིས་ཐད་ཀར་སྤངས་འཛིན་
 བྱེད་གྱིན་ཡོད།

འོན་ཀྱང་ང་ཚོས་གསལ་བོར་ངེས་དགོས་པ་ཞིག་ནི་ཁ་ཆེའི་མ་བྱིས་
 རྒྱུད་གྱི་ཆེས་མཐོའི་གོ་དབང་དེ་གོ་མིན་ཏང་ནན་ཅིན་དམག་སྲིད་ཁང་ཞེས་
 པས་བརྒྱུད་སྔོན་བསྐྱོབ་ཞུས་པ་དེ་ཡིན། དེས་ན་ལོ་ངོ་༤༠ རིང་མཆོ་སྔོན་
 ཟླ་ལིང་ཉེ་ཁུལ་གཙོས་བྱས་ཏེ་མདོ་སྨད་བོད་རིགས་མི་དམངས་ལ་དྲག་གཞོན་
 དང་། བཅོམ་འཕྲོག་བཅན་གཤམ། དམར་གསོད་སོགས་ཆེས་ཤིན་དུ་ཡ་
 ང་བའི་གནས་ཚུལ་དེ་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་སྲིད་གཞུང་གིས་ཤེས་གྱིན་ཡོད་ལ། ཁ་
 ཆེའི་ཇག་ཆོགས་གྱིས་མདོ་སྨད་བོད་རིགས་མི་དམངས་ལ་བསགས་པའི་ནག་
 ཉེས་དེ་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་ཏང་དང་ཁ་ཆེ་མ་ཇག་གཉིས་ཆོགས་གྱིས་བཟོས་པའི་
 ཉག་ཉེས་ཐུབས་ཆེན་ཞིག་ཡིན།

ལ་ཆེ་ལྷ་སྤྲུང་ཁྱིམ་རྒྱུད་ཀྱིས་མཆོ་སྟོན་ཟེ་ཡིང་དུ་དབང་གེད་ཀྱི་རྒྱུད་
 བ་ཚུགས་མ་ཐག་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་སྐབས་དེའི་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་དང་དམག་
 གེད་ཅན་དང་མཉམ་འབྲེལ་བྱས་ཏེ། (ལྷ་ཆེས་དང་ལྷ་སྤྲུང་པ་བྱ་གཉིས་ཀྱིས་
 རྒྱ་ནག་གོ་མིན་སྤྱི་འཛིན་ཅང་ཅེ་མི་ལ་གསེར་དངུལ་དང་། སྟོན་ཚུ་ཆ་ཆེན་
 རིགས་སོགས་སྒོག་བརྒྱན་འབོར་ཆེན་སྤྱད་ནས་རང་གི་གོ་གནས་སྤྱོད་བྱས་
 པ་དེ་གཉིས་པན་ཚུན་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་གཞི་ཚུགས།) ལྷ་ཁྱིམ་ཆང་གི་སྐར་
 དབང་དམག་གི་དམ་བཅུན་དུ་བཏང་བ་དང་། ཕྱོགས་གཅིག་ནས་མདོ་སྤྱད་
 རྟོ་བྱང་གི་བོད་སྤེ་དང་དགོན་པ་ནམས་ལ་ཁྲག་རི་ཕོ་བའི་དག་གཞོན་གྱིས།
 བོད་རིགས་ཁྱིམ་མང་བོ་བསད་མས་སུ་བཏང་ཞིང་། རྒྱ་ཡང་རིན་ཐང་
 གཞལ་མི་ཐུབ་པའི་གནའ་རྒྱས་ཆ་ཆེན་ཁྱིམ་མང་བོ་འཕྲོག་བཅོམ་བྱས་
 པ། སུ་མོ་ན་རྒྱུད་མ་ཁྱིམ་སྤྱོད་མང་བོར་བཅན་གཡེམ་དང་། དེ་དག་བཅན་
 འཕྲོག་གིས་ཟེ་ཡིང་དམག་དཔུང་ལ་མོ་འབྱེད་བཏང་བ་སོགས་བྱས་པར་མ་
 ཟད། སྤྱ་བྱང་དང་། རེབ་གོང་། ར་བ། མགོ་ལོག་ལྷ་མོ་གི་རྟེ་སོགས་ཀྱི་བར་
 འཁོན་འབྲུག་ཚོད་རྟོག་ཤིན་ཏུ་མང་བོ་བྱང་བ་དེ་དག་པལ་ཆེར་ལ་ལྷ་སྤྲུང་
 གིས་དབྱེན་དཀྱུག་མ་བྱས་པ་མེད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། ཆོས་རྒྱུད་བྱབ་མཐའ་དང་
 དགོན་སྤེ་ཆེ་ཁག་པན་ཚུན་གྱི་བར་ལའང་དེ་ལྟར་མི་མདོན་པའི་འགལ་ཁྲ་དང་
 དཀྱུགས་ཤིང་མང་བོ་བཟོས་པ་སྟེ། བོད་སྤེ་ཁག་གཉིས་ཀྱི་བར་ཚོད་རྟོག་བྱང་
 ཆེ་གཅིག་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་གྱི་རྒྱུ་པས་གཞན་དེ་པམ་ཉེས་སུ་འགོ་ཐབས་ལ་འབད་
 བཅོན་བྱེད་གྱིན་ཡོད་པ་འབྲེལ་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་མང་བོ་ལས་ར་སྤྱད་བྱེད་
 རུས་པ་ཡིན།

གཞིས་པ། ལ་ཆེ་ལྷ་པུ་སྤང་གི་བྱིམ་རྒྱུད་དང་མི་ཆེ།

ཁ་ཆེ་ལྷ་ཕྱུ་སྒྲུང་གི་ཁེས་པོ་ལྷ་ལྷ་སྐྱེས་པ་དེ་ཡིན་ལ། དེ་ལ་ལྷ་ཕྱ་ཕྱུ་
 ཉང་། ལྷ་ཉེ་ཡན། ལྷ་ཉེ་ཁྲོ། ལྷ་ཉེ་ཆེན། ལྷ་ཉེ་ཡའན་ཕྱུ་ལྷ་ཡོད་ལ། དེ་དག་
 ལས་ཕྱག་ཉིས་པ་ལྷ་ཉེ་ཡན་ལ་ལྷ་ཆེས་དང་། ལྷ་ལེན། ལྷ་སྒྲིན་བཅས་གསུམ།
 ཕྱེ་བ་ལྷ་ཆེས་ལའང་ལྷ་ཕྱུ་ཆེན་དང་། ལྷ་ཕྱུ་སྒྲུང་། ལྷ་ཕྱུ་ཡུན་བཅས་གསུམ་
 ཡོད། དེ་དག་གི་ཆེ་བ་ལྷ་ཕྱུ་ཆེན་ལ་ལྷ་ཁེས་ཡའན་དང་། ལྷ་སྐྱེ་གཏོ་གཉིས་
 ཡོད། ལྷ་ཕྱུ་སྒྲུང་ལ་ལྷ་ཅིས་ཡའན་ཁེས་པའི་ཕྱག་ཅིག་ ལྷ་ཕྱུ་ཡུན་ལ་ཕྱེད་
 པ་བཅས། ལྷ་བྱིམ་རྒྱུད་ཀྱི་རིགས་རྒྱུད་འབྲེལ་བ་དེ་ལྟར་ཡིན།

ཁ་ཆེ་ལྷ་པུ་སྤྱང་གི་པ་ནི་ཤོང་དུ་གསལ་བའི་ལྷ་ཆེན་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་
 ཞིང་། ལྷ་ཆེན་ནི་སྤྱི་ལོ་ ༡༨༢༩ ལོར་སྐྱེས། རྒྱུང་དུས་ནས་པ་ལྷ་ཏེ་ཡན་དང་
 བཞུགས་དུ་ཁ་ཆེའི་རིགས་རྒྱུད་དཔག་དཔུང་དུ་ཞུགས། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༡༩ ལོར་ལྷ་
 ཆེན་ཡིས་ལན་གོ་ཉུ་ཤོང་ཁྱེར་དུ་གནས་སྡོད་བྱེད་མཁན། ཀན་སུ་ཀན་དོ་ཉུ་
 ཤོ་མེ་ཞེས་ཞེས་པ་ལ་གསེར་སྒང་ནིས་བརྒྱ་དང་། གསེར་སྒྱུ་སོགས་སྒོག་བརྩན་
 འཕོར་ཆེན་བརྒྱུད་ས་པས། དཔོན་རིགས་ཀྱི་འཛེམ་པས་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་དབུས་
 སྤྱིད་གཞུང་ལ་ཡར་ཞུ་བྱས་འབྲས་སྟུ། ལོ་དེའི་ཟླ་ ༩ བའི་ནང་ལྷ་ཆེན་མཆོ་
 སྡོན་ཟི་ཡིང་ཤོང་ཁྱེར་གྱི་དཔག་སྤྱིར་བསྐོས། དེ་ནས་བཟུང་ལྷ་ཆེན་ཁྱིམ་རྒྱུད་

ཟླ་ལིང་དུ་གནས་སྟོན་གྱིས་མཆོ་སྟོན་ཕྱོགས་ལ་དག་གཞོན་འཕྲོག་བཅོམ་གསུག་རྒྱུ་གྱིས་དབང་རྒྱུར་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལུ་ཡ་ང་བ་དེའི་མགོ་བརྒྱུམས་པ་ཡིན།

ཟླ་ལོ་༡༩༡༩ ལོའི་ཟླ་༡༠ པའི་ཟླ་དཀྱིལ་ཙམ་ལ། གོ་མིན་སྲིད་གཞུང་གིས་ལྷ་ཆེས་མཆོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་སྲིད་གཞུང་གི་སྲིད་ཆབ་དུ་བསྐྱོས་ཤིང་། ལྷ་ཕུ་སྒྲུང་གིས་མཆོ་སྟོན་བ་ཡན་དུ་ཡོད་པའི་དམག་དཔུང་ཟླ་ལིང་དུ་གནས་སྟོན་བྱས། ལྷ་ཕུ་སྒྲུང་ཟླ་ལིང་དུ་སླེབས་ནས་དམག་དཔུང་སྟེན་སྲིད་བསྐྱུར་བཅོས་བྱས་ཏེ། དམག་ཤོག་ཨང་གཉིས་པའི་ཆེད་བརྒྱུགས་ལུ་ཨང་དགུ་བ་ཞེས་པར་བསྐྱུར་ཏེ་ལྷ་ཕུ་སྒྲུང་གིས་དེའི་ལུ་ཨང་གི་འགན་ཁུར།

ཟླ་ལོ་༡༩༡༩ ལོའི་ཟླ་༡༡ པའི་ནང་ལྷ་ཆེས་གྱིས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་སྲིད་གཞུང་གི་སྲིད་འཛིན་ཅང་ཅེ་ཉི་ལ་འཆོམས་ཞུ་བ་ཆེད་གཏོང་གིས། རང་ཉིད་གོ་མིན་སྲིད་གཞུང་དང་། སྲིད་འཛིན་ཅང་ཅེ་ཉི་ལ་སྟོན་ཀྱང་ལྷག་བསམ་ལྟན་པ་སོགས་གནས་སྟངས་མང་པོ་བཤད་ཅིང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་སྐབས་དེའི་རྒྱ་ནག་དོན་ལྟོ་ཀོ་ལུ་ལུ་ཐུང་ཞེས་པ་ལ་གསེར་སྒང་འཕོར་ཆེན་སྒྲུང་ཅིང་། ཀོ་ལུ་ཞེས་པ་བརྒྱད་ནས་ཅང་ཅེ་ཉི་ལ་ཆེས་ལ་དོ་སྒྲུང་ཆེ་རུ་བཏང་བ་ཡིན།

ལྷ་ཆེས་པ་ཕུ་གཉིས་གྱིས་ལུ་མཐུད་ཡི་གེ་དང་རྒྱ་ཁོར་གཏོས་ཆེ་བ་བརྒྱུད་ནས་དོ་སོ་ལོན་ཐབས་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད། ཅང་ཅེ་ཉིས་ལྷ་ཆེས་བྱིས་རྒྱུད་གྱིས་མཆོ་སྟོན་ཟླ་ལིང་གི་དབང་ཆ་ནམས་བཟུང་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། རང་ཉིད་ལ་དམག་ཤུགས་སོགས་གང་ཅིའི་ཆ་ནས། མདོ་སྒྲུང་བོད་ཁུལ་ལ་ཐེ་གཏོགས་ཙམ་བྱེད་པ་ལས། དོན་དངོས་སུ་དབང་བསྐྱུར་བྱེད་ཐུབ་ཀྱིན་མེད་པའི་གནས་ཚུལ་ཤེས་གསལ་ཡིན་སྟབས། ཟླ་ལོ་༡༩༢༠ ལོའི་ཟླ་༡ དང་བོའི་

730 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ནང་། ཉན་ཅིན་གོ་མེན་སྤྱི་གཞུང་གིས་ལྷ་ཆེས་ལ་བྱི་ལིང་གུའུ་ཞིའི་མིང་སྐོབ་
དངོས་སུ་སྤྱད།

དེར་བརྟེན་ལྷ་ཆེས་ཀྱིས་བྱི་ལིང་ཁུལ་གྱི་སྤྱི་གཞུང་གི་གནད་ཡོད་
ལས་ཁུངས་ཁག་གི་མགོ་བྱིན་བརྗེ་བསྐྱར་གྱིས་རང་ཉིད་ཀྱི་བྱིས་རྒྱུད་དང་།
རང་ཉིད་ལ་སློ་སེམས་དཀར་བའི་མི་ཁ་ཆེའི་མི་རིགས་དྲག་འདེམས་བྱས་ཏེ།
ལྷ་ཕུ་སྤྱང་དང་། ལྷ་ཕུ་ཆེན་ཕུ་སྤྱན་གཉིས་ཀྱིས་དམག་དཔུང་གི་གཙོ་འགན་
ཁུར་ཏེ། དམག་ཤུགས་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱས་པ་སོགས་མཆོ་སྤྱོད་བྱི་ལིང་གི་དམག་
སྤྱི་དབང་ཆ་པལ་ཆེར་ལྷ་ཆེས་ཆང་བྱིས་རྒྱུད་ཀྱི་ལག་ཏུ་ཤོར།

ལྷ་ཆེས་ཀྱིས་ལུ་མཐུད་རང་གི་བྱིས་རྒྱུད་ཀྱིས་མཆོ་སྤྱོད་ཀྱི་ཡུལ་སྡེ་རྒྱ་
ཆེན་པོ་ལ་དབང་བསྐྱར་སྤྱོད་པ་ཉན་ཡོད་ཆེད། རང་གི་བུ་ཆེ་བ་ལྷ་ཕུ་ཆེན་ཆུང་
རུ་ནས་དམག་དཔུང་དུ་བརྟུག་པ་དང་། ཆུང་བ་ལྷ་ཕུ་སྤྱང་ལ་ཁ་ཆེའི་ཆོས་
ལུགས་སྤྱང་རྒྱའི་གོ་སྐབས་བསྐྱེད་མོད། ལྷ་ཕུ་སྤྱང་ནི་ཁ་ཆེའི་ལྷ་ཁང་གི་ཆོ་བ་
ཁུ་སེམ་པོ་སྐྱེལ་རྒྱུར་ཡིད་ཐང་ཆད་ནས་དྲག་དཔུང་དུ་ཞུགས་ཤིང་། གཡོ་སྐྱོ་
དང་གཏུམ་སྐྱོད་གང་ཐད་ནས་གཅེན་ལྷ་ཕུ་ཆེན་ལས་སྤྱན་པ་བྱུང་བས། ལྷ་
བྱིས་ཆང་གི་པ་མེས་ཀྱི་བྱ་བཞག་ནམས་ལྷ་ཕུ་སྤྱང་གིས་རྒྱན་འཛིན་རྒྱ་བསྐྱེད་
བྱས།

ལྷ་ཕུ་སྤྱང་ནི་སྤྱི་ལོ་༡༧༠༩ ལོར་སྐྱེས་ཤིང་། རང་ལོ་བརྟུ་དྲག་པ་སྤྱི་ལོ་
༡༧༡༩ ལོར་ལྷ་ཆེས་བྱིས་རྒྱུད་ལ་སྐྱེར་དབང་ལྷ་བུའི་ཁ་ཆེའི་དམག་དཔུང་སྡེ།
ཉན་ཏེ་སྐོར་སྤྱང་རྟ་དམག་ཅེས་པའི་རུ་དཔོན་དུ་བསྐོ་བཞག་བྱས་པ་དེ་ནི། ལྷ་
ཕུ་སྤྱང་པ་ཆན་གྱིས་གསོ་སྦྱོང་བྱས་ཏེ་མི་གསོད་ཁྲག་སྦྱོར་བྱེད་མཁན་ཁ་ཆེའི་
དྲག་ཆས་དམག་དཔོན་གྱི་གཡུ་དུ་ཞུགས་པའི་གོ་མ་འགྲོས་དང་པོ་དེ་ཡིན།

རིམ་གྱིས་པ་ཆན་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༧༣༠ ལོར་དམག་དཔུང་དེའི་

ན་དམག་ཡུན་གྱི་ཡུན་ཀྱང་དུ་འཕར། སྤྱི་ལོ་༡༩༣༥ ལོར་ན་དམག་ཐོན་གྱིན་
གྱི་ཐོན་ཀྱང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༣༠ ལོར་མཆོ་སྒོན་འཕུལ་སེལ་ཙུང་འཕྲུགས་ཀྱི་དང་
བོའི་ཀྱང་དང་། མཆོ་སྒོན་བདེ་སྤྱང་དམག་སྤྱི་སྐོག་གི་ལས་འགན་ཁུར།

སྤྱི་ལོ་༡༩༣༡ ལོར་མ་ཕུ་སྒྲུང་གིས་མངའ་ཁོངས་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱེད་ཆེད་
རྒྱ་ནག་གོ་མེན་ཏང་ལ་ལག་འབྲེལ་གྱིས་མཆོ་སྒོན་བྱང་ཁུལ་དུ་དམག་སྐར་
བཙུགས་ནས། མ་ཀྱང་ཡུན་གྱི་བྱང་ཁུལ་དམག་དཔུང་མཐའ་འདེད་བཏང་།

ལོ་དེའི་རྒྱུ་ཡིན་པའི་རྒྱ་མགོར་མ་ཆེས་དེད་གི་སྤྱི་འབུམ་རྫོང་ཁོངས་ཀྱིས་
ཞུ་ཞེས་པའི་སར་སྤོ་སེང་དུ་སོང་ནས་ཡོད་སྐབས་ན་ཆ་ཕོག་ཅིང་། དེར་སྤོན་
བཅོས་བྱེད་བཞིན་པའི་སྐབས་སུ། མ་ཕུ་སྒྲུང་བྱང་རྒྱུད་ནས་ཟླ་ལིང་དུ་ལོག་
ཅིང་ས་ཁྲན་ལ་སྤོན་འདྲི་བྱེད་པར་སོང་ནས། བྱང་ཁུལ་དུ་མ་ཀྱང་ཡུན་མཐའ་
འདེད་བཏང་བའི་གནས་ཚུལ་བཤད་པས། མ་ཆེས་གྱིས་མ་ཀྱང་ཡུན་ལ་བཅོན་
གཞོན་དང་དམག་འཁྲུག་བྱས་པ་ནི། ཤ་ཁྲག་གཅིག་པའི་ནང་མིར་དམར་
གསོད་བྱས་པ་ཡིན་སྟབས་སེམས་སྤྱུག་མ་ཞོན་ནས་ནད་གཞི་རི་སྤྱུག་དུ་སོང་
སྟེ་ཟླ་ལིང་དུ་མི་ཆེ་རྫོགས། མ་ཆེས་ཤེ་ནས་དེའི་སྤྱོད་མ་ལོན་གྱིས་ཕུ་བོའི་འདས་
མཆོད་བསྐྱབས་ཤིང་། ཅང་ཅེ་ཀྱིས་འདས་མཆོད་དོད་དེ་དཔུལ་སྒྲོར་སུམ་སྟོང་
སྟེ།

མ་ཕུ་སྒྲུང་གིས་རང་ཉིད་པའི་ཆབ་དུ་ཟླ་ལིང་གྲུ་ཞིར་སྟོད་རྒྱུའི་འཆར་
གཞི་སྤྲོ་ཆོགས་བསྐྱེད་ཀྱང་། ལིས་ཏན་ཞེས་པ་སྐོག་མགོ་བྱེད་ཁྲན་གས་
ཁག་བཤོས་ཏེ་མ་ཆེས་གྱི་ཆབ་དུ་མ་ལོན་བསྐྱོ་འདྲི་བྱེད་འདོད་ནས། མ་ཕུ་
སྒྲུང་གི་མི་ལམ་ལ་བཀག་འགོག་བྱེད་གྱིན་ཡོད། སྐབས་དེར་རྒྱ་ནག་གོ་མེན་
མིང་གཞུང་གིས་ནན་ཅིན་དུ། མིང་འཛིན་ཅང་ཅེ་ཀྱིའི་དགོངས་ཚུལ་དང་།
ས་གནས་གྱི་ཡར་ལྷོ་སྐོག་ལ་གཞིགས་ཏེ་ཐེན་ཀྱང་གི་གོ་གནས་འཛིན་པ་མང་

732 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཡུས་བྱ་བ་ཟི་ལིང་གནས་སྐབས་ཀྱུ་ཁྱེ་ལ་བསྐྱོ་བཞག་བྱས་པ་དང་། རིམ་གྱིས་
མི་སྣ་དག་འདེམས་གིས་ཀྱུ་ཁྱེ་ལ་བསྐྱོ་འཛོག་བྱེད་རྒྱུའི་གནས་ཚུལ་བྱབ་
བསྐྱགས་བྱས།

ཡིན་ནའང་ལྷ་ལེན་དང་། ལྷ་ཕུ་སྤང་གཉིས་གིས་རང་གི་པ་ཀླན་སོགས་
ལྷ་བྱིམ་རྒྱུད་པ་མེས་དག་གིས་དཀའ་སྤྱད་ལས་བསྐྱུན་པའི་འབད་འབྲས་ཡོད་
ཆད་འཆར་དོགས་གིས། ཅང་ཅེ་ཉི་གཙོས་ནན་ཅེན་གོ་མིན་སྲིད་གཞུང་གི་
དབང་ལྷན་མི་སྣ་ཆོར་ཤུ་ར་དང་། སྤྱ་ཅི། དོམ་མཁྲིས། གུར་གུམ་སོགས་སྤྱན་
རྒྱས་ཆ་ཆེན་ཤིན་ཏུ་འཕོར་ཆེན་ནར་གཏོང་གིས། ལང་ཡུས་ཟི་ལིང་ཀྱུ་ཁྱེར་
དངོས་སུ་བསྐྱོ་གཞག་བྱེད་རྒྱུར་བར་ཆད་གང་མང་བཙམས་པ་དང་། མཆོ་
སྡོན་ཞིང་ཆེན་སྲིད་གཞུང་(ལྷ་ཆང་བྱིམ་རྒྱུད་ཀྱི་དབང་འཛིན་ཀླན་གས་
ནམས།)གིས་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱས་པ་བརྒྱུད་ནས། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༡ ལོའི་ཟླ་ ༩ ཆོས་ན
ཉིན་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་ཏང་སྲིད་སྲིད་འཛིན་ཅང་ཅེ་ཉིས་ལྷ་ལེན་ཟི་ལིང་ཀྱུ་ཁྱེ་
དང་། ལྷ་ཕུ་སྤང་མཆོ་སྡོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་སྲིད་གཞུང་ལུ་ཡོན། ལྷ་ཕུ་ཆེན་(ལྷ་
ཆོས་ཡི་བྲ་ཆེ་བ།)སྤར་བཞིན་ཀན་སུའུ་ཏྲ་དམག་ཉི་དང་པོའི་ཉི་གང་བཙས་
སུ་བསྐྱོ་འཛོག་བྱས་སྐོར་བྱབ་བསྐྱགས་བྱས།

ལྷ་ཕུ་སྤང་ལ་གསར་འཛུགས་བྱས་པའི་དམག་དཔུང་ཉི་དགུ་བའི་ཉི་
གང་གི་གོ་གནས་དང་། ལྷ་ལེན་ལ་ཟི་ལིང་ཀྱུ་ཁྱེའི་གོ་མིང་ཡོད་ཀྱང་། དམག་
སྲིད་ཀྱི་དབང་ཆ་པལ་ཆེར་ལྷ་ཕུ་སྤང་གིས་བཟུང་ཡོད་སྟབས། ལྷ་ཕུ་སྤང་གིས་
ལྷ་ལེན་དང་ལྷ་བྱིམ་ཆང་དཔོན་རིགས་ཀླན་གས་ནམས་གིས་རང་ཉིད་ཟི་ལིང་
ཀྱུ་ཁྱེར་མ་བསྐྱོས་པར་འཕོན་སེམས་བཙངས་ཏེ། ལྷ་ལེན་ལ་ཕྱོགས་གང་ཐད་
ནས་དཀའ་ངལ་སྤོང་གིན་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༡ ལོར་ལྷ་ཕུ་སྤང་གིས་མཆོ་སྡོན་ལྷོ་ཁུལ་མཐའ་སྤྱང་དམག་

སྒྲིའི་ལས་འགན་ཁུར་བ་དང་མཉམ་དུ། བསྐྱེགས་ལྷུར་ངང་རང་གི་དམག་
དཔུང་རྒྱ་བརྒྱེད་ཀྱིས་དམག་ཤྲགས་སྤར་ཐབས་ལ་འབད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། ༡༩༩༧ ལོའི་བར་མཆོ་མོད་དམག་འབྲུག་དང་། སུབ་ལྷ་
གཡུལ་འབྱེད་དུ་གཤམ་པ་སོགས་ཀྱི་སྐབས་ལྷ་པུ་རྒྱུད་པ་རྒྱལ་ཁ་ཐངས་དུ་མར་
སོབ་པ་དང་། དངོས་ཤུགས་ཅི་རིགས་ནས་གཤེ་རྒྱ་རྣམས་འབྲུབ་སྐྱེན་རྒྱ་
ནག་གོ་ཐེན་དང་མིན་གཞུང་གིས་རོ་བསྟོད་ཀྱི་གོ་མིང་རྣམས་སྤྲད།

གྱུ་ལོ་ ༡༩༩༧༡༩༩༧ ལོའི་ལྷོ་ཀ་བར་ལྷ་ཡུལ་རྒྱུ་རྒྱུ་གིས་ས་གནས་ཁག་
 ཉུ་དམག་ཁྲལ་བཅོན་འགལ་གྱིས་དམག་གྲངས་ ༡༢༠༠༠ ཅམ་སྤར་དང་། ལོ་
 བའི་ཉམ་སེམས་དང་དབང་ཤུགས་སྤར་བས་རྗེ་ཆེར་ཡུར་ཏེ་ལུ་མ་ཐུད་སྤྱིད་
 དབང་སྤར་བཅོན་དུ་གཏོང་ཆེད་དམག་ཤུགས་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱས།

གྱུ་ལོ་༡༩༩༦།༡༩༩༧ ལོའི་བར་ལྷ་པུ་རྒྱང་གིས། རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁབ་གྱི་
 དམར་དམག་རྒྱབ་སྐྱོད་འགོ་གཞོལ་ལ་ཆེད་དུ་དམིགས་ནས། རྒྱ་དམག་
 བརྒྱ་སྐྱོད་བྱ་གས་ཆེར་བཏང་སྟབས། གྱུ་ལོ་༡༩༩༧ ལོའི་དབྱིད་ཀར་དངོས་
 གཞིའི་དམག་དཔུང་ཅོན་གཅིག་གི་སྟེང་དུ། གསར་བརྒྱ་བྱས་པའི་རྒྱ་དམག་
 དང་། རྒྱ་དམག་བཅས་བརྩོམས་པས་དམག་གུང་ས་༩༠༠༠༠ བཀལ་བ་བྱུང་།

དེ་ལྟར་བྱི་ལིང་གི་དམག་སྲིད་དབང་ཆ་པལ་ཆེར་ལྷ་ཕུའུ་སྒྲང་གཅིག་
ཕུར་ཐོབ་སྐབས། རང་གི་ཨ་ཁུ་ལྷ་ལེན་དང་། ལྷ་ཁྱིམ་རྒྱུད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་
ཟན་གས་ནམས་ལ་བཅངས་པའི་སྤྱིང་ནད་ཚོད་འདུན་ཕྱགས་ཆེར་འཕར་
ཅིང་། བྱི་ལིང་གུའུ་ཞིའི་གོ་གནས་རག་ཐབས་སུ་མངོན་སྟོག་ཅི་རིགས་ནས་
གཞོན་ཕྱགས་དང་འདིགས་བསྐྱལ་ལན་མང་བྱས་པས། ལྷ་ལེན་རང་གི་ཆ་
བོ་ལྷ་ཕུ་སྒྲང་གི་རན་སེམས་དང་གདུག་རྩུབ། རྟམ་སེམས་དང་གཡོ་རྒྱུ་བཅས་
ལ་འདིགས་སྒྲུང་སྟེན་ཏེ། ལྷུ་ལོ་༡༧༩༦ ལོའི་རྒྱ་དུ་པར་ནན་ཅིག་གོ་མིན་སྲིད་

734 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

གཞུང་ལ་ལྷ་དྲུག་རིང་ནད་གསོའི་དགོངས་ཤོག་སྤུལ་།

ལྷ་སྤུལ་སྤངས་གིས་སྒོག་དུ་རང་གི་ཨ་ཁུ་ལྷ་ལེན་གྱི་སྒྲན་ཁྱའི་མདུག་དུ་སྤིང་
ཆབ་(ཀུའུ་ཞིའི་ཆབ་དུ་)དུ་ལྷ་སྤུལ་སྤངས་འོས་ཚུལ་གྱི་འབྲི་སྒྲན་བརྒྱབ་ནས་སྤུལ་
བས། གོ་མིན་སྤིང་གཞུང་གིས་སྒྲན་ཁྱའི་འབྲི་དོན་ལྟར་ལྷ་ལེན་ལ་ལྷ་པུ་རིང་
ནད་གསོའི་དགོངས་ཁྲོལ་སྒྲག་མ་སྤྱད་ནས། ཕྱི་རྒྱལ་དུ་སྒྲན་བཅོས་བྱེད་དུ་
མངགས་གིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༤ ལོའི་ལྷ་པུ་རིང་ཆོས་ཀྱི་ཞེན་ལྷ་སྤུལ་སྤངས་མཆོ་སྒྲན་གྱི་
ལིང་ཀུའུ་ཞིའི་སྤིང་ཆབ་དུ་བསྒྲོས།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༥ ལོའི་ལྷ་པུ་རིང་ནད་ལྷ་ལེན་ཕྱིར་རྒྱ་ནག་དུ་ལོག་མ་ཐག་
ལྷ་སྤུལ་སྤངས་གིས་འཕུལ་དུ་ཅང་ཅེ་ནི་ལ་གསེར་དདུལ་དང་། སྒྲག་གཟིག་གི་
པགས་པ་སོགས་རྒྱ་ནོར་གཏོས་ཆེ་བ་བཏང་སྟེ་བསྐྱེད་བྱས་པས། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༦
ལོའི་ལྷ་པུ་རིང་ནད་གོ་མིན་སྤིང་གཞུང་གིས་ལྷ་སྤུལ་སྤངས་མཆོ་སྒྲན་གྱི་ལིང་ཀུའུ་
ཞིར་བསྒྲོས།

ལྷ་སྤུལ་སྤངས་གིས་གཡོ་ཐབས་སྒྲ་ཆོགས་ལ་བརྟེན་ནས། རང་གི་ཁུ་ལྷ་
ལྷ་ལེན་གྱི་ཆོས་མཐོའི་དབང་ཆ་ཡོད་ཆད་འཕྲོག་སྤྲོལ་སྤུལ་ལྷ་ལེན་སྒོ་པམ་དང་
ཡིད་ཆད་གྱི་རང་ཕྱིར་རང་གི་སྤྱི་ལོ་ལྷ་པུ་རིང་ག་ཆུ་སྤྱོད་སྤུལ་ལོག་ཅིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༧
ལོའི་ལྷ་པུ་རིང་ཆོས་ཀྱི་ཞེན་ལྷ་ལེན་འདས་ཁྲོངས་སུ་སྤྱུར།

ལྷ་སྤུལ་སྤངས་གིས་ཁུ་ལྷ་པུ་རིང་ནད་གོ་གནས་བཟུང་སྐབས། མཆོ་
སྒྲན་མངའ་ཁོངས་སུ་དྲག་འདྲོམས་དང་། གཡོ་འཕྲོག་དམར་གསོད་སོགས་
སྤར་བས་ཆེ་དུ་བཏང་བར་མ་ཟད། ཕྱི་ལིང་ཀུའུ་ཞིའི་གོ་གནས་བརྟེན་གནས་
ཡོང་ཆེད་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་སྤྱོད་མཆེད་ལྷ་སྤུལ་ཆེན་ལའང་ཞི་དྲག་སྒྲ་ཆོགས་
གྱི་སྒོ་ནས་སྤྲོད་སྤྱོད་རྒྱུ་ཡོད་པའི་ལོ་ལྷ་པུ་རིང་གི་ལྷ་སྤུལ་སྤངས་མཆོ་སྒྲན་
གི་གཞུང་པོ་ལྷ་སྤུལ་སྤངས་ལ་འདྲིགས་སྤངས་དང་། ཡིད་ཐང་ཆད་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩

ལོ་འི་ད་ཕྱིད་ཀར་སྒྲེ་ཡུལ་ཀ་རྒྱར་སོང་ཞིང་། དེ་ནས་རྒྱ་ནག་གོ་མེན་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་སོག་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་ཞེས་པའི་འཁུས་མིར་བསྐོས་པ་དེ་ནི། ལྷ་ཕུ་ཆེན་གྱིས་མཆོ་སྡོན་བོད་སྡེ་ཁག་ལ་འཕྲོག་བཅོམ་བྱས་པའི་ཁ་རྩེ་དབང་ཐང་ཡོད་ཆད་དང་། དམག་ཤེད་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷ་བྱིས་རྒྱུད་ཀྱིས་འཛིག་རྟེན་ཁ་ལོ་བསྐྱར་འདོད་ཀྱི་ཆེ་ལམ་མངར་མོའི་མཚུག་ཡོངས་སུ་བསྐྱས་པ་ཡིན།

ལྷ་ཕུ་སྒྲང་གིས་རང་གི་བྱིས་རྒྱུད་ནང་གི་སྲིད་དོན་ལ་རྣམས་པ་གང་འཆམ་ཡོད་མཁན་གྱི་སྐུན་ཉེ་དག་ཙམ་མེད་བྱས་པ་ནས། ལུ་མཐུད་མཆོ་སྡོན་དུ་ལྷ་བྱིས་རྒྱུད་ཀྱིས་བརྟུགས་པའི་སྲིད་དབང་རྒྱུན་འཛིན་དང་སྲ་བརྟན་ཡོང་ཐབས་ལ་འབད་ཀྱིན་ཡོད་ལ། དམག་ཁྲལ་བསྐྱས་ཏེ་མཆོ་སྡོན་གྱི་དམག་དཔུང་སྟོད་གནས་ཁག་དུ་ལམ་ཁ་གསར་བཟོ་དང་། ཕྱི་དངོས་ནང་འབྲེན། མཆོ་སྡོན་བོད་ཁྲལ་གྱི་དམིགས་གསལ་ཐོན་རྒྱས་འཕྲོག་བཅོམ་གྱིས་ཕྱིར་འབྲེན། ཁ་ཆའི་རིགས་གྱི་སློབ་གྲ་ཆེ་འབྲིང་འཚུགས་གཉེར། ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་ལག་རྩལ་མི་སྣ་དང་། གསར་འགོད་ཆོགས་པ། རྒྱ་རྩལ་མི་སྣ་སོགས་མཆོ་སྡོན་གྱི་ལིང་དུ་ལྷ་སྐོར་ཡོང་བའི་སློ་མོ་ཕྱེས་པ་བཅས། འབྲུག་ཆ་དོད་ཅིང་ཡར་ཐོན་གྱི་རྣམ་པ་ལྷན་པའི་ཁ་ཆའི་བྲག་རྒྱུད་རིང་ལུགས་གྱི་ལྷ་ཡུལ་ཞིག་བསྐྱབ་གྱིན་ཡོད།

ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་ལྷ་བྱིས་ཆང་གི་འཁོར་བའི་སྐུན་ཆོགས་ཡོད་ཆད་བྲག་པོའི་དཔུང་དམག་ལ་བརྟེན་ནས། མཆོ་སྡོན་གཙོ་བོར་བྱས་པའི་བོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་དང་། ཞིང་འཕྲོག་བོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱིས་མི་ལོ་བརྒྱ་སྟོང་ལ་བསགས་པའི་འབད་འབྲས་ཡོད་ཆད་འཕྲོག་བཅོམ་ལ་བརྟེན་ནས་ཡོང་གིན་ཡོད་སྟབས། ཞི་བདེ་ལ་གོ་མས་པའི་བོད་རིགས་མི་དམངས་ལ་བྲག་གཞོན་དང་། འཕྲོག་བཅོམ་མ་བྱས་པ་ཡིན་ན། ལྷ་བྱིས་ཆང་གི་རྒྱལ་བོའི་མངའ་ཐང་ལྷ་བུའི་བདེ་སྦྱིད་སྟོབས་འབྱོར་པར་ཟད། ཐ་ན་དམག་གི་བ་འབྲུ་ཙམ་

736 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་གི་དང་།

ཡང་འདང་ཐབས་མེད་སྟབས། ལུ་མ་ཐུང་དམག་ཁྲལ་གྱི་མིང་ཐོག་ནས་གཞོན་
སྒྲིལ་ཁྲི་ཕྱག་མང་པོས་རྒྱལ་ས་རང་ཁུར་གྱིས་ལྷ་བྲིམ་ཆང་གི་དྲག་འདེད་ལོག་
ལྷ་དག་བྲིམ་ཆང་ལ་ཕྱོགས་ནས་བདེ་སྐྱོད་བསྐྱུན་གྱིན་ཡོད་ལ། ལྷ་བྲིམ་རྒྱུད་
གྱིས་དབང་བསྐྱུར་བྱེད་བཞིན་པའི་ས་ཁུལ་ཁག་གི་སྒྲིལ་པ་རང་ལོ་༡༥༡༤༥ བར་
དམག་ཁྲལ་དུ་རྒྱལ་དགོས་པ་སྟེ་ཆ་སྟོན་སྟེ་ཆང་རེར་ནང་མི་༣༡༩ ཡོད་
ན་དམག་ཁྲལ་གཅིག་རེ་དང་། ༤༡ བར་དམག་མི་གཉིས་རེ། ༥ ཡན་བྱུང་
ན་དམག་ཁྲལ་གསུམ་རེ་བཅས་བཅོ་དགེལ་བྱས་པས་འཕྲལ་དུ་ལྷ་དམག་ཁྲི་
ཕྱག་བཙོ་ལྷ་(༡༥༠༠༠༠)བཞུགས།

ཁ་ཆེའི་སྟོབ་གྲ་རྒྱུང་འབྲིང་ཁག་ནི། སྟོབ་གྲ་ལ་ཁ་གཡར་བ་ཙམ་ལས་
དོན་གྱིས་དྲག་དམག་གསོ་སྦྱོང་ཆེད་ཁ་ཆེའི་མི་རིགས་གཙང་མའི་ཕྱ་གྲ་རྣམས་
བསྐྱས་ཏེ། མི་གསོད་ཁྲག་སྦྱོར་བྱེད་སྟངས་ཁོ་ནར་སྦྱོང་བརྟེན་འབྲེལ་མིན་སྟོན་
པ་ལས། སྦྱོང་ཁྲག་ལ་པན་པའི་རིག་གནས་སོགས་གང་ཡང་སྟོབ་བྲིད་བྱེད་
གྱིན་མེད།

ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་ཆོང་ལས་པ་སོགས་མི་སྣ་འབྲེལ་ནང་འགྲུག་གིས་དེ་དག་
བརྒྱད་ནས་ཉོང་གོང་སོགས་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་དངུལ་ཁང་ཁག་ཅིག་དུ། བདེ་སྐྱོད་
མཆོ་སྟོན་བོད་སོག་མི་རིགས་ལ་བཅོ་དགེལ་བཟུ་བཞོག་བྱས་པའི་ཁྲལ་
རིགས་སྟོང་གས་ཀྱི་དངུལ་དངོས་རྣམས་སྟེར་དོས་ནས་ཉར་འཛོག་བྱས་པ་
བཅས་བརྒྱད་ནས། ལྷ་བྲིམ་རྒྱུད་ཀྱི་དྲག་དཔུང་གིས་མཆོ་སྟོན་དུ་བཅུགས་
པའི་མྱིད་དབང་སྲ་བཏན་མ་ལྟག་དུ་ཐུར་ཐུབ་པ་བྱུང་ཡོད།

གསུམ་པ། ལ་ཆེ་མ་དག་གིས་མདོ་སྨྲ་དང་དྲུག་གཞོན་ འཕྲོག་བཅོམ་ཅི་བྱས་རགས་བསྟུས།

ལ་ཆེའི་མ་བྱིས་རྒྱུད་དང་། རྒྱ་ནག་གོ་མིན་སྲིད་གཞུང་གཞིས་ངན་པ་
ལག་འབྲེལ་གྱིས་མཆོ་སྡོན་ཟེ་ལིང་དྲུག་པོའི་དམག་དཔུང་གི་རྟེན་གཞི་
བཅུགས་ཤིང་། དྲུག་ཤུགས་ཁོ་ན་ལ་བརྟེན་ནས་ལོ་ངོ་༤༠ ཅམ་ལ་མཆོ་སྡོན་
བོད་སོག་མི་དམངས་ལ་ཆེས་གདུག་རྩུབ་ལྡན་པའི་བཅོན་གཞོན་བྱས་པའི་ལོ་
རྒྱུས་ཀྱི་ལེའུ་ནག་པོ་དེའི་ནང་བྱུང་བའི་དཔེ་མཆོན་རགས་རིམ་ནི།

སྤྱི་ལོ་༡༩༣༡༡༩༤༡ ལོའི་བར་མདོ་སྨྲ་མགོ་ལོག་ཁྲལ་དྲུག་བཅོན་འཛུལ་
ཐེངས་བདུན་ཅམ་བྱས་སྐབས། རྒྱ་ཆེའི་མགོ་ལོག་མི་དམངས་ཀྱིས་དཔའ་ངར་
ཞུམ་མེད་ཀྱིས་འགོག་ཁྲོལ་དམག་འཐབ་དྲུག་པོ་བྱས་པས། ལ་ཆེ་མ་དག་གིས་
ཡུན་རིང་དབང་རྒྱུར་བྱེད་རྒྱུའི་སྒོར་བསམ་མ་འགྲུབ་ཀྱང་། མ་དག་གིས་
བོད་མི་དམངས་གསོད་བྱས་པ་དང་། རྒྱ་དངོས་འཕྲོག་བཅོམ། བུད་མེད་གཞོན་
ནུ་མ་ནམས་བཅོན་བཟུང་གིས་ཟེ་ལིང་དྲུག་པོ་ནས་དམག་པོགས་བརྒྱབ་པ་
སོགས་མི་སྤྱོད་ལས་འདས་པའི་བཅོན་འཛུལ་ཐེངས་མང་བྱས་པ་དེས། མགོ་
ལོག་བོད་རིགས་མི་དམངས་ལ་མི་རྒྱ་གཞིས་ཐད་ནས་ཕོག་པའི་རྒྱུད་གྲུབ་དེ་

738 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ནི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་བསུམ་ཐབས་བྲལ་བ་ཞིག་ཡིན།

ལྷ་རྒྱལ་རྩ་ཆོག་གི་ཀྲི་མ་དོ་སྐྱོད་མགོ་ལོག་ཏུ་བཅན་འདྲེལ་ཐེངས་
བདུན་བྱས་པའི་གཡུལ་འགྲེད་ཁྲོད་མགོ་ལོག་གི་ཕོ་ཕོ་ཆུན་དར་གཞོན་གསུམ་
མི་གྲངས་༡༩༧༠ ལྷག་(གྲངས་འཕོར་འདི་དང་དུས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཞིབ་
འཇུག་སྒྲུལ་ཅིས་ལྟར་བཀོད་པ་ཡིན།)དམར་གསོད་བཏང་བ་དང་། ལྷག་ས་
ཐོག་གྲངས་(རྟ་ལོ་ལུག)ཁྲོན་ཁྲི་ཡུག་སུམ་བཅུ་མོ་དུག་(༡༩༧༤་༡༠)ལྷག་
བཅན་འཕྲོག་དཔུལ་སྒྲོར་ཁྲི་ལྷ་བཅུ་(༥༠༠༠༠༠)ལྷག་འཕྲོག་བཅོམ། ལུག་
བལ་རྒྱ་མ་ཁྲི་འབུམ་མང་པོ་བཅན་འཕྲོག་བྱས་པར་མ་ཟད། ལུང་མེད་གཞོན་
རྒྱ་མ་མཐོང་ཆད་ལ་བཅན་གཤམ་དང་འཛིན་བཟུང་། ལུ་ལྷག་མང་པོ་ཟི་ལིང་
དུ་བཅན་ཁྲིད་ཀྱིས་ཁ་ཆེའི་མི་རིགས་སུ་བསྐྱུར་བ། ཨ་ཁྲེས་མ་ཆེན་སོགས་རྩ་
རི་ཁག་ཏུ་གསེར་གཏོར་སྒྲོག་འདོན་བྱས་ཏེ། རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་དང་རྩ་སར་
གཞོད་ཆབས་ཆེན་བཟོས་པ་བཅས། རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་པས་མགོ་ལོག་ལ་
བཅན་འདྲེལ་མ་བྱས་གོང་མདོ་སྐྱོད་མགོ་ལོག་གི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་ཕྱི་མིས་བཅན་
འདྲེལ་བྱས་པ་ཆེ་ཤོས་དང་སྐྱུག་ཤོས་དེ་ཆགས་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༡༡༡༧༩༡ ལོའི་བར་དུ་སྐྱེ་བུ་(དེང་གི་མཆོ་སྤྱན་ཞིང་ཆེན་ཡུལ་
ཤུལ་ཁུལ།)ས་ཁུལ་དུ་བཅན་འདྲེལ་ཐེངས་དགུ་བྱས་སྐབས། ཁུལ་དེའི་རྒྱ་ཆེའི་
བོད་རིགས་ཞིང་འབྲོག་མི་དམངས་ཀྱིས་འཛིགས་ཞུམ་བྲལ་བའི་དྲག་ཆོལ་
བྱས་ཅི་ཙམ་བྱས་ཀྱང་། གོ་ལག་དང་དམག་ཤུགས་ཀྱིས་མ་སྒྲོགས་ནས། ཁ་
ཆེ་ལྷ་སུ་སྤྱང་གིས་སྐྱེ་དགུ་མདོར་གྱི་ཏོས་ཞེས་པའི་ཁ་ཆེའི་དྲག་དམག་གཏན་
སྤྱོད་རྩ་ཤོག་ཅིག་བཅུགས་ཏེ། མི་མང་དྲག་གཞོན་དམར་གསོད་དང་། ཁུལ་
ལོག་བཅན་འགེལ་བྱས་པའི་གདུག་རྩུབ་ཀྱི་དྲག་སྤྱོད་འོག་ཡུལ་དེའི་བོད་
རིགས་སེར་སྐྱ་ཕོ་ཕོ་༥༠༠ ལྷག་གི་ཆེ་སྒྲོག་ཤོར་བ་དང་། ལྷག་ས་ཐོག་(རྟ་ལོ་

ལྷག་གྲངས་༤༢༡༥༠ ལྷག་དང་། དངུལ་སྒོར་སྲང་༡༤༠༠༠ ལྷག་གསེར་
ནག་སྲང་༤༠ བཅས་བཅན་འཕྲོག་བྱས་ཐོག་དགོན་སྡེ་ཆེ་ཆུང་མང་པོ་གཏོར་
བཅོམ་དང་མེར་བསྐྱེད་སྤྱོད་ལྷ་རྟེན་ཆོས་གསུམ་མེད་བསྐྱེད་ཏུ་བཏང་བ།
གསེར་དངུལ་གྱི་སྒྲིའང་དང་རིན་པོ་ཆའི་རིགས་སྣ་ཆོགས་འཕྲོག་བཅོམ། ལྷག་
པར་ཡེར་བ་བཙུན་དགོན་གྱི་བཙུན་མ་༡༡༠ ཡོད་པ་རེ་རེ་བཞིན་བཅན་གཡེམ་
བྱས་པ་བཅས་འགྲོ་བ་མའི་རིགས་གྱི་སྒོ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལུ་
ནག་པོ་ཞིག་གིས་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༧༩༡ ལོའི་ཟླ་༡༩ ནས་སྤྱི་ལོ་༡༧༩༩ ལོའི་ཟླ་༩ བར་ཁ་ཆེ་ལྷ་
ཕྱོད་གི་རྒྱ་ཆོགས་ཀྱིས་མདོ་སྨད་རེབ་གོང་ཕྱོགས་སུ་བྱག་པོའི་བཅན་
འདུལ་ཐངས་ལྷར་བྱས་ཏེ། རེབ་གོང་འབྲང་ཡར་ནང་དང་། ཏོར་ནག་སྒོན་
ཆོས་སོགས་སུ་བོད་རིགས་མི་གྲངས་༤༠༠ ལྷག་དམར་གསེད་དང་། དངུལ་
སྒོར་ཁྱི་སྟག་བཙུ་བྱག་(༡༤༠༠༠༠)ལྷག་ ཕྱགས་ཐོག་(རྟ་ལོ་རྒྱུ་ལྷག)ཆིག་ཁྱི་
(༡༠༠༠༠)ལྷག་བཅས་བཅན་འཕྲོག་བྱས་པ་མ་ཟད། ཕྱོགས་དེའི་དགོན་སྡེ་
མང་པོ་གཏོར་བཅོམ་དང་མེར་བསྐྱེད་སྤྱོད་ལྷ་རྟེན་ཆོས་གསུམ་གཅོད་འབྲེག་དང་།
ནགས་ཆལ་ལ་མེ་བརྒྱབ། ལྷག་པར་དུ་རེབ་གོང་གོ་འཕྲུ་སྡེ་སྡེ་བར་མི་གྲངས་༤༠༠
ཅམ་ཡོད་པས་ལས། མི་གྲངས་༡༤༠ དམར་གསེད་བཏང་ཞིང་། དེ་དག་གི་
མགོ་བོ་བཅད་ནས་རོང་བོའི་ནང་སོགས་སུ་གནས་འདོགས་ཁྲོམ་སྒོན་བྱས་
ཏེ་རེབ་གོང་མི་དམངས་ལ་འདིགས་བསྐྱེད་བྱས་ཤིང་། མི་མགོ་རེར་དངུལ་
སྒོར་༩༠༠ རེའི་སྒྲི་ཡོན་སྒྲངས་པ་སོགས་མནར་གཅོད་ཆད་མེད་བཏང་།

རེབ་གོང་ཏོར་ནག་སོགས་སུ་འང་དེ་ལྷགས་ཀྱི་དམར་གསེད་དང་།
འཕྲོག་བཅོམ། ཁྲལ་རིགས་འདྲ་མིན་སྣ་ཆོགས་བཅན་འགེལ་བྱས་པ་དཔེར་
ན། ལྷམ་ཁྲལ་དང་། རྟ་ཁྲལ། གོ་ལྷགས་ཀྱི་ཁྲལ་བཅས་ཁྲལ་རིགས་ནམ་གྲངས་

740 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

༡༡ བཅན་བསྐྱུ་བྱས་པའི་སྐྱུག་བསྐྱེལ་མ་བཟོད་ནས། སློན་ཆོས་དང་ཉིར་
ནག་སོགས་སྡེ་བ་མང་པོའི་བོད་བྱིས་མང་དག་ཏུ་སྐྱུག་ཐབས་ཟད་ཀྱིས་སླ་བྱང་
ཨ་པ་ཨ་སློའི་མངའ་འོག་ཏུ་སྐྱུབས་བཅོལ་དུ་སོང་བས། ས་ཞིང་དང་ཁང་བྱིས་
མང་བོ་བདག་མེད་སྟོང་ལུས་སུ་གྱུར། རྒྱ་ནུ་ལོ་ཡོད་ཆད་ལྷ་ཇག་གིས་རྒྱ་བྱེར་
དམ་བོས་བྱས།

གཅན་ཆ་ཉིན་བ་ཡན་ཕྱོགས་ཀྱི་བོད་སྡེ་མང་བོ་མང་ནས་བཅོལ་སྟེ།
ཁ་ཆེའི་ཞིང་བ་དུད་བྱིས་བརྒྱ་ཕྱག་མང་བོ་གནས་སྟོན་བྱེད་དུ་བརྟུག་པ་དང་།
བོད་རིགས་མང་དག་ཅིག་མང་འབལ་བྱ་གསུམ་གྱི་སོགས་སུ་ཡུལ་བྱོལ་ལྟ་བུར་
བྱིན་པ་དང་། ཡུལ་ལྟག་བོད་རིགས་རྣམས་ཁ་ཆེའི་ཆོས་མགོར་བསྐྱུར་བ་
སོགས་བྱས་པས། དེང་སང་ཡང་སྡེ་ཆོ་དུ་མ་ཞིག་ཏུ་ཁ་ཆེའི་ཆོས་གོས་བྱོན་ཞིང་།
ཁ་ཆེའི་ཆོས་ལུགས་ཁོ་ན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་མོད། ཁ་སྐད་མ་འགྱུར་བར་བོད་སྐད་
རང་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་པ་ལ་བོད་ཉེ་ཞེས་གྲགས་པ་དག་ཡིན་ལ། ཡུལ་སྡེ་དེ་དག་
ལྷ་ཇག་དམག་ཆོགས་ཀྱི་འཆོ་སྟོན་ཞིང་ལས་གཉེར་མཁན་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་ལུང་
ཞིག་ཏུ་བསྐྱུར་ནས། ད་ལྟ་བ་ཡན་ཁ་ཆེའི་རིགས་རང་སྦྱོང་རྫོང་བཅུགས་ཡོད་
པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༡༦ ལོར་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སྐྱུ་ཕྱེང་བཞི་
བ་གཤེགས་རྗེས། སླ་བྱང་དགོན་པའི་ནང་ཁུལ་གྱི་ཕྱག་མཛོད་བཅོན་འགྲུས་
བྱི་སྐྱུག་དང་། སྤྱི་སྦྱོང་དབལ་མང་སྐྱུལ་སྐྱུའི་བར་འགལ་སླ་བྱང་ཞིང་། ཅི་
ལིང་ལྷ་ཇག་རུ་ཆོགས་ཀྱིས་བཅོན་འགྲུས་བྱི་སྐྱུག་སོགས་ལ་རྒྱབ་སྦྱོར་གྱི་རྣམ་
པའི་ཐོག་སླ་བྱང་བཟ་གིས་འབྱོལ་དུ་ཇག་པོའི་དཔུང་དམག་ཐེངས་དུ་མར་
བྱངས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༩ ནས་སྤྱི་ལོ་༡༩༣༧ བར་དགོན་པའི་ནང་ཇག་དམག་
བསྐྱེད་དེ། དགོན་གཞུང་དང་ནང་ཁག་གི་རྒྱ་ནུ་ལོ་ཆ་ཆེན་མང་བོ་དང་། རྒྱ་

གསུང་ཐུགས་རྟེན་མང་པོ་མེད་བཞགས། སྒྲ་བྲང་དང་གཙུག་རྒྱ་སྒྲོ་གཉིས་
 སུ་ཁྲལ་སྤྱད་ལས་ཁྲུངས་བཅུགས་ནས། ཚུ་དང་ཇ། ཀོ་པགས། ཤ་མར། འབྲུ་
 རིགས་དང་སྤྱུམ། གསེར་དངུལ་སོགས་ཁྲལ་ལོག་མང་པོ་བཅན་འགེལ།
 དངུལ་སྒྲོར་ཁྲི་སྟག་བཅུ་ལྷག་བཅན་འཕྲོག་སྒྲ་བྲང་བཟ་ཤིས་འབྲིལ་དང་། ཨ་
 མཆོག་དགོན་པ་གཙུག་པའི་དགོན་སྡེ་དང་། སྤོང་སྡེ་མང་པོར་གཏོར་བཅོམ་
 མེར་བཟེག་སོགས་སྤྱག་ལས་སྣ་དགུ་བྱས་པའི་སྤྱག་གནད་མ་ཐེག་ནས། ཀུན་
 མཁྱེན་སྐྱ་མེད་ལྷ་བའི་སྐྱ་མཆེད་ཨ་པ་ཨ་སྒོས་སྡེ་ཁྲིད་པའི་སྒྲ་བྲང་སྣ་སྡེ་ཁག་
 གི་མི་དམངས་ཀྱིས་དཔལ་ངར་ལྷུ་མེད་ཀྱིས་དྲག་ཆོལ་ཐེངས་དྲུ་མར་བྱས་
 པས་བོད་རིགས་མི་༡༠༠༠ ལྷག་གི་ཆེ་སྟོག་ཤོར་བ་ཡིན་ཡང་། ལྷ་ཇག་གིས་
 སྒར་མགོ་ལོག་དང་། སྐྱེ་རྒྱ། རེབ་གོང་སོགས་སུ་དྲག་པོའི་བཅན་འཕྲུལ་བྱས་
 སྐབས་དང་མི་འདྲ་བར། བོད་ཕྱོགས་གཅིག་སུ་མ་ཡིན་པར་ལྷ་དམག་ལའང་
 ཡམ་ཉེས་ཆེན་པོ་བཟོས་ནས་རང་དགར་ཇག་རྒྱག་བྱེད་མི་སྤུབ་པར་གྱུར་
 ཅིང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་ཨ་སྒོས་སྒྲ་བྲང་ཕྱོགས་བེ་ལིང་གི་མངའ་འོག་
 ནས་འཐེན་ཏེ་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ཁོངས་སུ་སྤྱར་བ་བཅས་ཀྱིས་ལྷ་ཇག་ལ་ལོ་
 རྒྱས་རང་བཞིན་གྱི་ཕམ་ཁ་ཕོག་པ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༧༩༥ ལོར་རྒྱ་ནག་གིས་ཆེད་མངགས་སྡོམ་ཅིས་བྱས་པ་ལྟར་
 ན། སྤྱི་ལོ་༡༧༩༥།༡༧༩༦ ལོ་དོ་གཉིས་རིང་ལ་ལྷ་སྤྱང་གིས་མཆོ་སྡོན་གཙུག་
 མི་དམངས་ལ་འབྲུ་ཁྲལ་བཀལ་བ་གཅིག་སུ་ལྷ་དམག་ཁྲི་སྟག་དྲུ་མའི་འཆོ་
 ཐབས་དང་། འཕྲོག་ཁྲལ་གྱི་ཀོ་པགས་དང་ལྷག་བལ་སོགས་འཕྲོག་ལས་ཐོན་
 རིས་རྒྱ་ནག་དྲུ་བྲངས་ནས། དྲག་ཆས་དང་བརྟེན་བསྐྱར། དངུལ་སྒྲོར་ཉེ་ཆོང་
 བྱས་པ་བཅས་ཀྱི་ལྷག་མ་འབྲུ་མཛོད་དྲུ་འབྲུ་རིགས་བེད་མེད་རུལ་སྤངས་སུ་
 གྱུར་པ་རྒྱ་མ་༡༧༠༠༠༠ ལྷག་ཡོད་ཅིས་བྲིས་འདུག

742 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞི་ལྟར་གྲིང་།

སྤྱི་ལོ་༡༩༣༡༡༩༤༡ བར་འབྲོག་ཁུལ་དུ་ཁུལ་རིགས་བཅན་སྤྱད་བྱས་
 པ་ནམས་གངས་ཁྱིམ་ལས་བཞུགས་པ་དང་། ལོ་ལྟར་ཁུལ་རིགས་ནམས་ལྟ་
 བཅིག་ལྟ་སྤྱད་ཀྱིན་ཡོད་ཅིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༤༥ ལོར་རྒྱ་ནག་གིས་སྤོམ་ཅིས་
 བྱས་པ་ལྟར་ན། ལོ་དེ་རང་ལ་མཆོ་སྤོམ་ཞིང་ཆེན་ཡོངས་ཀྱི་འབྲོག་ཁུལ་ལྟ་
 བཟུལ་མ་འབྲུམ་བཟུང་ལྟ་བུ་(༡༥༠༠༠༠༠)དང་། ཀོ་གངས་ཆིག་ཁྱི་
 བཟུང་སྟོང་ལྟ་བུ་(༡༥༠༠)ལྟ་ དངུལ་སྒོར་གཅིག་ཁྱི་སྤོམ་སྟོང་
 (༡༩༠༠)ལྟ་ ལྟ་སྤྱད་ཀྱིས་གངས་གཅིག་འབྲུམ་ཆིག་སྟོང་(༡༠༡༠༠)ལྟ་
 བཞུགས་ཀྱི་དུགས་སྤོམ་ཆིག་ཀྱི་པགས་པ་དང་། སྤོམ་རིགས་ཆ་ཆེན་སྤྱད་པ་
 སྤོམ་ཀྱི་གངས་ཆད་ལ་སྤོམ་ཅིས་རྒྱག་ཐབས་མེད་པར་བཤད།

ཁུལ་རིགས་ཀྱི་མིང་མ་བཟགས་པའི་དངུལ་དངོས་ལེན་སྤྱད་ཀྱིས་གཞན་
 ཞིག་ནི། ཆེན་འབྲེལ་ལག་འབྲུམ་དང་། དང་སྤྱད་ཀྱིས་འབྲེལ་ལག་ཀྱི་མིང་
 གིས་བཟགས་པའི་དངུལ་དངོས་འབྲེལ་ཆེན་གཡོ་ལེན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་
 དཔེར་ན། སྤྱི་ལོ་༡༩༣༤ ལོར་ལྷ་ཅིས་ཡའན་ཀྱི་གཞན་སྤོམ་ཆེན་འབྲེལ་ཆེད་
 ཟླ་ལོང་སྤོམ་ཆེན་འབྲེལ་ཆེད་ལས་སྤོམ་ཀྱི་ཁྱི་ཆད་རེས་དངུལ་སྒོར་གཞིས་
 རེ་དང་། བོད་འབྲོག་སྤོམ་ཁུལ་ཁག་དུ་མགོ་ལོག་གཅིག་དུར་གཞིས་ནག་རྒྱ་
 ཞེར་བཞི་དང་། དངུལ་དཀར་རྒྱ་མ་བཟུ། མ་སྤོམ་གངས་ཞིས་བཟུ། གུར་
 ཀྱི་མ་ཞུ་བཟུ་(ཞུ་ནི་རྒྱ་ནག་གི་སྤོམ་མའི་དངོས་པོ་ཆད་ལེན་བྱེད་ཅིག་གི་
 མིང་།)བཅས་སྤྱད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༤༠ ལོར་ལྷ་པོ་སྤྱད་ཀྱིས་སྤོམ་ཆེན་ཀྱི་དམག་ལས་ཞེས་པའི་
 མིང་སྤོམ་ནས་ཟླ་ལོང་གོང་ཁྱིམ་ཁུལ་དུ་དངུལ་སྒོར་ཁྱིམ་ཁུལ་
 (༡༠༠༠༠)དམག་ཐོས་བྱས་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༤༩ ལོར་ལྷ་པོ་སྤྱད་དམག་དཔུང་
 ཡང་བཞི་བཟུ་བའི་དམག་སྤྱིར་བཏོད་ཐབས་བྱས་པའི་ཆེན་འབྲེལ་མཛད་སྤོམ་

གཞིར་ཏེ་མི་དམངས་ཀྱི་ལག་རྟགས་ཙམ་ཆེན་རིགས་འདྲ་མིན་དང་། དངུལ་
སྒོར་ཆིག་ཁྲི་ལྔ་སྟོང་ལྷག་(༡༠༥༠༠༠)བཀལ་བ་གཡོ་ལེན་བྱས་པ་བཅས་གྲངས་
འཁོར་དུ་འགྲུག་ཐབས་མེད་ཅིང་། ལྷ་སྤྲུང་གིས་སྒོར་གཞིར་ཆོང་ལས་
སོགས་ནག་ཆོང་བརྒྱབ་ནས་ཐོས་པའི་དངུལ་འཁོར་ནི་དེ་བས་ཀྱང་སྒྲིམ་ཅིས་
བྱེད་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་པར་བཤད།

སྟེ་ལོ་༡༩༤༥ ལོར་རྒྱ་ནག་གི་རི་འགོག་དམག་འཁྲུག་མཛུགས་སྒྲིལ་དེ།
གོ་གྲང་ནང་འཁྲུག་རྒྱ་དྲག་དུ་གྱུར་པས། གོ་མིན་སྲིད་གཞུང་གིས་རྒྱ་ནག་ནང་
ཁུལ་གྱི་གནས་བབ་ཉམས་ཞན་དུ་གྱུར་ཅིང་། གྲང་དམག་དང་གཡུལ་འཁྲུག་
བྱེད་ཐངས་དུ་མར་པམ་ཉེས་ཕོག་པ་བཅས་ཀྱིས། རྒྱབ་བྱང་ས་ཁུལ་དུ་དམག་
དཔུང་སྤྱོད་བཟོ་བཅོ་རྒྱུ་གལ་གནད་དུ་ཅིས་ཤིང་། བྱ་ཅིན་གོ་མིན་སྲིད་
གཞུང་ཁྲིན་དུ་གྲོང་ཁྲིའི་དུ་གནས་སྡོད་དང་། ཉེ་འབྲེལ་རྒྱབ་བྱང་མཆོ་སྡོད་དང་།
ཀན་སུའུ་ཕྱོགས་ཀྱི་ལྷ་ཁྲིམ་དམག་དཔུང་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་དམར་ཤོག་
གྲང་དམག་བཅན་འདྲུལ་བར་འགོག་ཆོལ་བྱེད་རྒྱུ་ལས་གདམས་ཀ་མ་རྟེན་
སྟབས། སྟེ་ལོ་༡༩༤༥ ལོར་ལྷ་སྤྲུང་གིས་ཅང་ཅེ་ཕྱི་ལོ་བཀའ་མངགས་དང་
ལེན་གྱིས་(ཕྱགས་སུ་རང་ཉིད་ཀྱི་དབང་ཐང་དང་དམག་ཤུགས་མཆོ་སྡོད་
ལས་བཀལ་བའི་ཀན་སུའུ་ཁུལ་དུ་རྒྱ་བརྒྱུད་དང་རང་ཉིད་རྒྱབ་བྱང་གི་རྒྱལ་
བོ་བྱེད་ཆེད་གོ་སྐབས་དམ་བཟུང་བྱེད་རྒྱུའི་དམིགས་ཡུལ་བཅངས་ཡོད།)རང་
གི་སུ་ལྷ་ཅིས་ཡའན་ལ་ཉག་དཔུང་རྟ་དམག་ཆིག་ཁྲི་ལྷག་སྤྲད་ནས་གྲང་ཆོལ་
དམག་འཁྲུག་རྒྱག་ཆེད་ཀན་སུའུ་ཡུང་དུ་ཁྱེས་པའི་སར་བཏང་ནས་གྲང་
དམག་དང་གཡུལ་འཁྲུག་ཐངས་མང་བྱས། སྟེ་ལོ་༡༩༤༩ ལོར་དམར་ཤོག་
གྲང་ཁྲན་ལ་རྒྱ་ནག་ནང་ཁུལ་དམག་འཁྲུག་གི་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་སྟབས། བོད་རྒྱའི་
ས་མཆོམས་ཀྱི་ས་ཁུལ་འགའ་ཞིག་དང་། མདོ་སྤྱོད་བོད་ཁུལ་དུ་དྲག་པོའི་

744 བཅོམས་པའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་གཞུང་གི་དང་།

བཅོམ་འདྲེལ་ཤུགས་ཆེན་བྱས། གྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོའི་ཟླ་༥ པའི་ནམ་མཁུ་ལྷན་གྲོ་གིས་ཡང་བསྐྱར་དམག་གྲངས་༥༥༡༠༠ དང་། ཉེན་ཞེས་མ་ཤོང་ཁེ་ཞེས་པས་དམག་གྲངས་༩༠༠༠༠ ལྷག་ མ་ལྷན་གྲོ་གིས་རྒྱལ་བྱང་དམག་སྤྱི་དཔོན་གྱི་གོ་གནས་ཁུར་ཏེ། གོ་མེན་སྤྱི་གཞུང་གི་དམག་དཔུང་དང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཤུགས་གཅིག་སྒྲིལ་གྱིས། གྲུང་དམག་བཅོམ་འདྲེལ་བར་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་འགོག་ཆོལ་དམག་འཁྲུག་བྱས་ཀྱང་། གྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོའི་ཟླ་༩ ཆོས་༥ ཉེན་གྲུང་དམག་གིས་ཟི་ལིང་ལ་དྲག་ཆོལ་གྱིས་བཅོམ་བཟུང་བྱས།

མ་ལྷན་གྲོ་པ་ལྷན་གྱིས་བཟུང་མི་ལྷན་ལྷན་ཆུང་དང་། གསེར་ནག་དཔུལ་སྒོར་འབུམ་ཕྱག་མང་བོ་མཉམ་བྱེད་གྱིས་གནམ་ཐོག་ནས་རྒྱ་ནག་གོང་གོ་འཁྲུང་བརྒྱད་ཏོང་ཁྲོད་དང་། དེ་ནས་ཨིས་རེབ་རྒྱལ་ཁབ་དུ་བྱོས་བྱོལ་གཏན་སྡོད་བྱས། གྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་ཨིས་རེབ་(Egyot)རྒྱལ་ཁབ་གྱིས་རྒྱ་དམར་གྲུང་དུ་མི་དམངས་ཁྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཅེས་པ་དོས་ལེན་བྱས་སྐབས། མ་ལྷན་གྲོ་གིས་རང་གི་མདུན་ལམ་བརྟན་སྡོང་ས་མེད་པ་ཤེས་ཏེ། སའྲོ་རྒྱུ་ཨ་རབ་རྒྱུ་ཡ་(Saudi Arabia)རྒྱལ་ཁབ་དུ་གནས་སྡོས་གཏན་སྡོད་བྱས། ཅང་ཅེ་ཅི་ཐའི་ཕན་དུ་སྒྲིབས་པའི་རྒྱུ་ཁོ་བ་སའྲོ་རྒྱུ་ཨ་རབ་གྱི་ཅང་ཅེ་ཅིའི་སྐྱེ་ཆ་བ་ལྷ་བུར་བསྐྱོས་པ་སོགས་བྱས་ཏེ་ཆོ་མདུག་བསྐྱལ་བར་བཤད།

མ་ལྷན་གྲོ་པ་རྒྱུད་ནི་མདོ་སྤང་མི་དམངས་ཀྱི་ལག་དམར་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡིན་སྐབས། ང་ཆོས་སྐབས་ཐོག་དེར་དམག་འཐབ་གཡུལ་འབྱེད་ཁྲོད་རྒྱལ་ཁབ་ཐོབ་རུང་། རང་གི་ས་མེས་བཅོམ་པའི་ལག་དམར་དེ་དག་གིས་ཅི་བྱས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཅམ་ཤེས་རྒྱ་གལ་ཆེར་མཐོང་ནས། རྒྱ་ཡིག་དུ་བྲིས་པའི་རྒྱལ་བྱང་གི་མ་ལྷན་ཞེས་པ་དང་། རྒྱ་ཡིག་དུ་འཁོད་པའི་ཨ་མདོ་བོད་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བསྐྱེད་པ་ཞེས་པ་སོགས་ལས་གནད་བསྐྱེད་བྱས་པ་ཡིན།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་སྒྲིག་ས་ཁམས་དང་བོད་དཔུང་ གཞིའི་ལུང་ཁྲུང་ས་ཁག

བོད་ཡུལ་རི་ལྗང་ཆགས་སྒྲུབ་ཀྱི་མཆན་འབྲེལ་དང་ལུང་ཁྲུང་ས།

1. དེང་དུས་རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་བོད་གངས་ཅན་གྱི་ལྗང་ས་སྒྲིབ་ཆེན་ཅང་གཏོ་ཡོན་ཟེར་བ་ནི། མཆོ་བོད་མཐོ་སྒྲོང་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་ལ། ཁམས་ཁྲུལ་ནས་ལྗང་ས་རྒྱ་བའི་གཞུང་ལམ་ལ་ཁྲོན་ཅང་གཞུང་ལམ་དུ་འབོད་པ་ཡང་སི་ཁྲོན་དང་བོད་བར་གྱི་གཞུང་ལམ་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན། དེ་དག་གི་དོན་བསྐྱུས་ན་མདོ་ཁམས་གཞིས་བོད་མ་ཡིན་པའི་གོ་དོན་ལྟན་པ་ཡིན། དོན་གྱིས་ཐོབ་ཆོད་བྱས་ན་མདོ་དཔུས་མཐོ་སྒྲོང་ཞེས་འབོད་དགོས་པ་ཡིན།
2. གངས་ལྗང་ས་མི་རིགས་ཁག་གི་འབྲེལ་བ་བརྗོད་པ་གཟུར་གནས་ཡིད་ཀྱི་དགའ་སྟོན། ཆབ་འགག་རྟམ་གྱིན། ༡༩༩༩ མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།
3. བོད་ལྗང་ས་ས་མཐོ་ནི་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཐོག་མར་བྱང་སའམ་འབྱང་ཆ་ཞིག་ཡིན། བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་མ་བྱུང་མ་རེལ་གྱི་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་སྒྲོར་གཅིག་ལྟོགས་སུ་སྒྲེང་བ། གྲང་མིང་། ༡༩༩༡ བོད་ལྗང་ས་ཞིབ་འཇུག་༩ བར་བཀོད་པའི་དཔུང་རྩོམ་ཞིག
4. དེབ་ཐེར་སྟོན་པོ་སྟོད་ཆ། ཤོག་ངོས་༦༠གསལ། འགོ་ས་ལོ་ཙཱ་བ་གཞོན་ནུ་དཔལ། ༡༩༡༩ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།

མདོ་སྨད་ཀྱི་རི་དང་རི་རྒྱུད་གཙ་གས་ཁག་གི་མཆན་འབྲེལ་དང་ལུང་ཁྲུང་ས།

1. མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་དེབ་ཐེར་རྒྱ་མཆོ་ཤོག་ངོས་༡༩༩ བར་གསལ། བྲག་དགོན་པ་དགོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས། ༡༩༡༥ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།

746 མདོ་སྨྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

2. དེ་བ་ཐེར་སྡོན་པོ་སྟོད་ཆ་ཤོག་རོས་༤༠ གསལ། འཕྱོང་ལོ་རྒྱུ་བ་གཞོན་ཏུ་དཔལ། ༡༩༡༩
སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟར་ཁང་།
3. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་དང་མཁས་པ་དག་འབྱེད་ཆེན་མོ་འཛམ་གླིང་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། ཤོག་རོས་
༡༡༡༩ རྒྱ་ཆ་དང་དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོ། ༡༩༡༠ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟར་ཁང་།
4. བཀའ་ཆེན་མཁས་ཀ་ཁོལ་ལ། ཤོག་རོས་༩༥༡༥༥ བར། ལེའུ་བཞི་བ། ཟང་ཕྱིང་གིས་བཏུལ་བ།
ཞེས་པ་དང་། ཤོག་རོས་༥༡༡༩༩ བར། ལེའུ་ལྷ་བ། རིགས་རྒྱུད་དང་རྒྱལ་བོའི་གཏུང་རྒྱུད་ཀྱི་
ལོ་རྒྱུས། ཞེས་པ་གཉིས་སུ་གསལ། སྟོང་བཅན་སྐམ་པོ། ༡༩༡༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟར་
ཁང་།
5. མ་ཁི་བཀའ་འབུམ་སྒྲིགས་བཅ་དང་པོ་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་སངས་རྒྱུ་སྟོང་ཆའི་ལོ་རྒྱུས། དཔེ་
རིང་ཤོག་ལྡེ་བ་༡༤༩ ཅན་ ཤོག་ལྡེ་བ་༥༩ སྤྱི་བ་ནས་མགོ་བཅུགས་ཏེ། སྤྱི་དང་བྲག་མིན་
འདུས་ནས་བོད་ཀྱི་འགྲོ་བ་མི་བྱུང་ཚུལ་བཀའ་ཆེན་སྟེར་གསལ་བ་ཡིན། སྟོང་བཅན་སྐམ་པོ།
༡༩༩༡ མཆོ་སྡོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟར་ཁང་།
6. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་དང་ཆེན་མོ་ཤོག་རོས་༡༡ པར་གསལ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟར་ཁང་།
7. འགྲེལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་གཞན་པོ་གཡུ་ཆའི་བསང་དུད་སྨྱད་ཆའི་རྒྱར་བཀོད་མགོ་ལོག་རྩས་མཛོད་
ཤོག་རོས་༡༡༥ གསལ། རྒྱ་ལུང་བྲག་ཤིས་རྒྱ་མཆོ་མོགས། རྩ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།
8. འདིའི་སྐབས་ཀྱི་རྒྱ་བོད་རྟོར་གསུམ་བྱ་བ་ཡང་བཤད་མ་ཐག་པའི་གཤམ་རྒྱ་དང་། སྤྱི་ཞང་
རྟོར། སྤྱི་རྒྱལ་བོད་བཅས་སུ་བྱེ་བའི་ནང་ཆོན་ཀྱི་རྒྱ་བོད་རྟོར་གསུམ་ཡིན་པར་སྤྱང་བས་དཔུང་།
9. རྩས་མཛོད་མེ་རྟག་སྤྱི་དང་ཆོལ་ལམ་མགོ་ལོག་རྩས་མཛོད། འགྲེལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་གཞན་པོ་གཡུ་
ཆའི་བསང་དུད་སྨྱད་ཆ་ཤོག་རོས་༡༡༩ ན་གསལ།
10. རྒྱ་ཆ་དང་རྩེད་པའི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་དང་ཆེན་མོ་ཤོག་རོས་༡༡ པར་གསལ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་
དཔེ་སྟར་ཁང་།
11. འགྲེལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་གཞན་པོ་གཡུ་ཆའི་བསང་དུད་སྨྱད་ཆའི་རྒྱར་བཀོད་མགོ་ལོག་རྩས་
མཛོད་ཤོག་རོས་༡༡༦ གསལ། རྩ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།
12. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་དང་ཆེན་མོ་སྤྱི་ལོ་༡༩༡༥ ལའི་སི་ཁྲོན་དཔར་མའི་ཤོག་རོས་༡༡ ན་གསལ།

གནའ་རྩས་ཀྱི་ཤོག་ནས་ལོ་རྒྱུས་ལུ་འདི་དེ་ཀྱི་མཆན་འབྲེལ་དང་ལུང་ཁྲུང་ས།

1. བོད་མྱོང་ས་གནའ་རྩས་གཞི་འཛིན་ཆེན་མོ། རྒྱ་བོད་དབྱིན་གསུམ་སྒྲགས་མ། ཤོག་རོས་

1. 1011100 བ་གསལ། རྟོན་མི་གྲུ་ 1000 བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུང་ཁང་།
2. བོད་ལྗོངས་གནའ་རྒྱུ་གཞི་འཛིན་ཆེན་མོ། རྒྱ་བོད་དབྱིན་གསུམ་སྒྲགས་མ། ཤོག་རིས་ 1011100 བ་གསལ། རྟོན་མི་གྲུ་ 1000 ལོར་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུང་ཁང་།
3. བོད་ལྗོངས་གནའ་རྒྱུ་གཞི་འཛིན་ཆེན་མོ། རྒྱ་བོད་དབྱིན་གསུམ་སྒྲགས་མ། ཤོག་རིས་ 1061100 བ་གསལ། རྟོན་མི་གྲུ་ 1000 ལོར་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུང་ཁང་།
4. མཆོ་སྒྲོན་ས་ཁུལ་གྱི་བྱང་ས་ཆས་དུས་རབས་ཀྱི་ཁ་རྩལ་རིག་གནས་སྒྲོར་རྒྱུ་ཚུལ་མཐོང་བ། བསྐྱེད་ནམས་ཆེ་རིང་། 1000 བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག་ 1 བཤོད།
5. མཆོ་སྒྲོན་གནའ་མཁར་ལ་དབུད་པ། ལིས་ཀྱི་ཤིན། 1000 ལོར་རྩལ་བྱང་སྒྲོབ་ཆེན་པར་སྟུང་ཁང་།

འཁོར་དང་རྩལ་གྱི་རྒྱལ་སྒྲོན་གྱི་མཆན་འགྲེལ་དང་ལུང་ཁྲུང་སྒྲུབ་

1. བོད་མིའུ་གདོང་རྩལ་གི་རྩལ་མཛོད་མེ་རྟོག་སྒྲིལ་ཆལ་ཞེས་བྱ་བ་ཤོག་རིས་111 བ་གསལ། རྒྱ་ལུང་བཀའ་ཤིས་རྒྱ་མཆོད་དང་ལུགས་མཆོག་རྟོག་ 1000 མཆོ་སྒྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུང་ཁང་།
2. དག་ཡིག་གསར་བསྒྲིགས། ཤོག་རིས་100 བ་གསལ། བསམ་གཏན་སོགས་ཀྱིས་བསྒྲིགས། 1000 མཆོ་སྒྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུང་ཁང་།
3. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆེན་ཤོག་རིས་111 ལ་བྱངས་པའི་བཀའ་གཅིགས་ཀྱི་རོ་བཤུས། དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་སྒྲིལ་བ། 1000 ལམ་ཆ་ཞི་འཆོད་པེ་མཛོད་ཁང་།
4. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆེན་ཤོག་རིས་111 བ་གསལ། དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་སྒྲིལ་བ། 1000 ལམ་ཆ་ཞི་འཆོད་པེ་མཛོད་ཁང་།
5. རྒྱལ་བ་དགའ་འདུན་རྒྱ་མཆོད་རང་རྣམ་ཤོག་རིས་100 བ་གསལ། 1000 འབྲུག་ཡུལ་ཐིམ་བུའི་དཔར་མ།
6. དུས་གསུམ་རྒྱལ་བའི་མཁུན་བཅེ་རྩལ་པའི་རང་གཟུགས་དཀྱིལ་འཁོར་རྒྱ་མཆོད་གཙོ་བོ་ཁྱབ་བདག་རྟོག་མཁས་དཔའི་རོ་བོ་མཁོན་པོ་བསྐྱེད་ནམས་མཆོག་ལྷན་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆན་དཔལ་བཟང་བའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་རོ་མཆར་དད་པའི་སྐབས་སྒྲིལ་ཞེས་བྱ་བ། ཤིང་དཔར་མ་ཤོག་གྲངས་111 བ་གསལ། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ།
7. མཁོན་པོ་བསྐྱེད་ནམས་མཆོག་ལྷན་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆན་གྱི་རྣམ་པར་ཐར་བ་རོ་མཆར་དད་པའི་སྐབས་སྒྲིལ་བ། ཤིང་དཔར་མ་ཤོག་གྲངས་111 བ་གསལ། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ།

748 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

8. ཏུང་དཀར་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་ཤོག་ངོས་༡༥༥ ན་གསལ། ཏུང་དཀར་ཆོ་བཟང་འཕྲིན་ལས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
9. ཆོས་འབྲུང་ཆེན་མོ་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན་ལྷེ་འུ་རྩོ་གས་ཀྱིས་མཛད་པ་ཤོག་ངོས་༡༡༩ ན་གསལ། ༡༩༩༧ བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
10. ལུན་སེལ་སྒྲོན་མེ། རྩོད་སྲུ་དགེ་བསམ་གཏན་རྒྱ་མཆོའི་གསུང་འབུམ་པོད་གསུམ་པ། ཤོག་ངོས་༧༩༩།
11. བཀའ་པ་ལྷེ་འུ་ཆོས་འབྲུང་། ཤོག་ངོས་༩༩༥ བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྩིང་དཔར་མ།
12. བཀའ་པ་ལྷེ་འུ་ཆོས་འབྲུང་། ཤོག་ངོས་༩༧༩ བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྩིང་དཔར་མ།
13. རྩོད་སྲུ་དགེ་བསམ་གཏན་རྒྱ་མཆོའི་གསུང་འབུམ་པོད་གསུམ་པ། ཤོག་ངོས་༩༧༥ བར་གསལ།
14. ཅོ་མེའི་ལོ་རྒྱུས། ཤོག་ངོས་༩༠༩ བཞོན་པོ་དབང་རྒྱལ། ༡༩༩༧ ཀན་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
15. གྲུང་ཞོའི་ལོ་རྒྱུས་གཏམ་བརྒྱུ་བ། ཏན་སྐྱུ་ཉིས་སྐབས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཤོག་ངོས་༩༩། མིས་ཡོན་གྱིས་བཅུམས།
16. བཀའ་ཐང་ལྷེ་ལྷ། ༡༩༩༧ ལོ་ལྷ་༥ བར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གི་དཔར་ཐེངས་གསུམ་པའི་ཤོག་ངོས་༡༡༥ བར་གསལ།
17. ཆེན་པོ་ཤོར་གྱི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་རོ་མཚར་གསེར་གྱི་དེབ་ཐེངས་དཔེ་རིང་ཤོག་གངས་༩༥ ན་གསལ།
18. ཆོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༧ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
19. བོད་ཀྱི་གསེར་ཆོས་འབྲུང་ཤོག་ངོས་༡༩༩༩ ཀན་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
20. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ་དེབ་གསུམ་པ་ཤོག་ངོས་༩༥༩། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྩིང་དཔར་མ།
21. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ་དེབ་གསུམ་པ་ཤོག་ངོས་༩༥༩། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྩིང་དཔར་མ།
22. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ་དེབ་གསུམ་པ་ཤོག་ངོས་༩༥༩། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྩིང་དཔར་མ།
23. རོན་གྲུབ་རྒྱལ་དང་ཁྱིན་ཆེན་དབྱིན་གཉིས་ཀྱིས་བསྐྱུར་བའི་ཐང་ཡིག་གསར་རྩིང་ལས་བྱུང་བའི་བོད་བཙན་པོའི་སྲིད་ལུགས་ཞེས་པ། བཙོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་བསྐྱུན་

པའི་ཤོག་ངོས་ཉ་ཉ ༥་འཁའི་སྐྱོར་གསལ་ཞིང་། ཡང་དེ་བའི་ཤོག་ངོས་༧༡༠ བར། ཤོག་ངོས་༡༦ བཅས་སྤྱ་འཁའི་སྐྱོར་གསལ།

24. མདོ་སྨྱད་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༦ གསལ། ༡༩༤༣ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

25. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་དཔེ་ཤོག་ངོས་༡༠༧ དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོ། ༡༩༤༥ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

26. ཡར་ལུང་རྩོམ་ཆོས་འབྱུང་། སི་ཁྲོན་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༣༧ བར་གསལ།

27. ལྷག་ལྷ་སྐུན་ཆོགས་བཀའ་ཤིས་ཀྱིས་བསྐྱུར་བའི་རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དཔེ་ཤོག་ངོས་འབྱུང་བའི་བོད་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བ་ རྩ་རམ་ས་ལ་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༤༤༥ བར་གསལ།

28. འཁའ་ཞེས་དེ་གང་ལ་ངོས་འདྲི་བའི་སྐྱོར་མདོ་ཅན་སྒྲུབ་བ། ལྷག་ལྷ་འབུམ། ༡༩༩༤ མཆོ་སྐྱོན་སྐོབ་གསེད་བ་ཉ ཤོག་ངོས་༤༤ བར་གསལ།

29. ལྷག་ལྷ་སྐུན་ཆོགས་བཀའ་ཤིས་ཀྱིས་བསྐྱུར་བའི་རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དཔེ་ཤོག་ངོས་འབྱུང་བའི་བོད་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བ་ རྩ་རམ་ས་ལ་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་ བར་གསལ།

30. ཏུན་ཏོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༧། ༡༩༩༣ ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

31. ཏུན་ཏོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༥ གསལ། ༡༩༩༣ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

32. ཏུན་ཏོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༥ གསལ། ༡༩༩༣ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

33. དཔལ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབུམ་བོད་རྒྱལ་པ་ཤོག་ངོས་༣༩༦།༣༩༧། ༡༩༩༧ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

34. བཀའ་ཐང་ཕྱེ་ལྷ། ༡༩༩༧ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གི་དཔར་ཐང་ས་གསུམ་པའི་ཤོག་ངོས་ ༡༡༥།༡༡༩ བར།

35. བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་སྐྱོད་པའི་བཀའ་ཤིས་ཅན་གྱི་སྟོན་ཆ། ༡༩༩༦ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གི་དཔར་ཐང་ས་གསུམ་པའི་ཤོག་ངོས་༡༣༣༣ བར་གསལ།

36. པད་མ་བཀའ་ཐང་། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༣༦༣ གསལ།

37. སེག་པོ་སྐོབ་བཟང་ནད་བྱངས་ཀྱི་ཆེན་པོ་ཏོར་གྱི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་རོ་མཆར་གསེར་གྱི་དེ་བ་ཐེར་དཔེ་རིང་ལྡན་གྲངས་༡༩ བའི་སྐོབ་ངོས་སྤྱ་གསལ།

38. འགོས་ལོའི་དེ་བ་ཐེར་ཐོན་པོ་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༣༥། ༡༩༩༤ ལོར་སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་

750 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

སྐྱུན་ཁང་།

39. ལུས་པ་ཡི་ཤེས་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་སྒྲུབ་པ། ཤོག་ངོས་༩༩༡ བར་གསལ། ༡༩༩༩ ཀན་སྐུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

40. རྟག་ཚང་དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོའི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཤོག་ངོས་༡༩༩ ན་གསལ། ༡༩༩༥ སེ་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

41. རྒྱ་དབྱིན་མིང་མདོད་ཅེས་པ་ཤོག་ངོས་༤༩༩ བར་གསལ། བེ་ཅིན་ཕྱི་རྒྱལ་སྐད་ཡིག་སྒྲིབ་གྲ་ཆེན་མོ།

42. དག་ཡིག་གསར་བརྒྱུགས། ཤོག་ངོས་༡༩༩ བར་གསལ། བསམ་གཏན་མོགས། མཆོ་སྒྲུབ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

43. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༧ བར་གསལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

44. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༩ བར་གསལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

45. ཐང་ཡིག་གསར་རྟེན་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཆེན་པོའི་མིན་ལུགས། ཤོག་ངོས་༩༩ བར་གསལ། འོན་གྲུབ་རྒྱལ་དང་ཁྲིན་ཆེན་དབྱིན་གཉིས་ཀྱིས་བོད་བརྒྱུར་བྲམ། ༡༩༩༩ མཆོ་སྒྲུབ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

46. མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༧༠༧ན། ༡༩༩༩ ཀན་སྐུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

47. མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༧༡༠ན། ༡༩༩༩ ཀན་སྐུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་སུ་མ་པའི་སྒྲོར་གྱི་མཆན།

1. མཁས་པ་ལྷེ་འུའི་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༩༩༧།༩༩༩། ༡༩༩༧ བོད་སྨྱུང་ས་དཔེ་རྟེན་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

2. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༤༠། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

3. དགའ་འབྱུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་ཚམ་དེབ་གསུམ་པ་ཤོག་ངོས་༩༩༥།༩༩༦ བར་གསལ། བོད་སྨྱུང་ས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྟེན་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

4. མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་དེབ་ཐེར་རྒྱ་མཆོ་ལྷེ་ལི་དཔར་མའི་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༤༩ ན་གསལ།

5. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་བའི་གཏམ་ཤོག་ངོས་༩༩༡། རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པ། ༡༩༩༥ མི་རིགས་

དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

6. རྒྱུ་ལྷིག་ལྷིག་ཚང་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། འོག་རོས་
༤༤༧༤༥༠ བར་གསལ། ལྷག་ལྷ་སྤྱན་རྒྱལ་ལྷ་མོས་ཀྱིས་བསྐྱར།

7. དཔལ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་ཀྱི་གསུང་འབུམ་པོད་གསུམ་པ། འོག་རོས་༡༠༧ ལ་གསལ། ༡༩༩༧
མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

8. དཔལ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་ཀྱི་གསུང་འབུམ་པོད་དྲུག་པ། འོག་རོས་༡༤༡ ལ་གསལ། ༡༩༩༧
མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

མདོ་སྐད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་མི་ཉག་གི་མཆན་དང་ལུང་ཁྲུང་ས།

1. བོད་མི་བྱ་གཏོར་དྲུག་གི་རྩ་མཛོད་མེ་དོག་སྐྱེད་ཆ་ལ་ཞེས་བྱ་བ། (འགྲེལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་གཉན་
པོ་གཡུ་ཆེའི་བཟང་དུད། སྐད་ཆ་འོག་རོས་༡༧༩ ན་གསལ།) གྱི་ལུང་བཟུམ་མོགས་ཀྱིས་
བཅུམས། ༡༠༠༠ ལྷ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།

2. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆ་འོག་རོས་༡༡༧ ན་གསལ། དཔལ་པོ་གཙུག་
ལག་ཁྲེང་བ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

3. རྒྱུ་ལྷིག་ཚང་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས། འོག་རོས་༤༤༧ ན་གསལ། ལྷག་ལྷ་
པན་བཟུམ་པོད་བསྐྱར་བྱས།

4. རྒྱ་བོད་ལྷིག་ཚང་ཆེན་མོར་འོག་རོས་༡༤༠ ན་གསལ། ལྷག་ཚང་དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོ།
༡༩༩༥ མི་ཁྲོ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

5. ཀུན་ཐོག་ཆེད་བར་ནོར་བྱས་ཀྱང་། བྱ་སྟོན་ལ་ཆེའི་མཛད་པའི་ཆོས་འབྱུང་རིན་པོ་ཆེའི་མཛོད་
ལས། རིག་པ་འདྲིན་པ་ཆེན་པོར་བྱས་ཉེ་བར་བུས་པ་ཞེས་པ་ལག་གིས་མ་འོག་རོས་༡ པར་
གསལ། ལྷ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་བཞུགས།

6. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆ་འོག་རོས་༡༡༠ ན་གསལ། མི་ཁྲོ་མི་རིགས་
དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

7. འབྲུག་པ་པད་དཀར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་འོག་རོས་༡༤༡ ན་གསལ། བོད་སྐད་དཔེ་རྒྱུ་
སྐྱུན་ཁང་།

8. རོར་ཆོས་འབྱུང་འོག་རོས་༡༧ ན་གསལ།

9. དེབ་ཐེར་དམར་པོ་འོག་རོས་༤༠༤ ན་གསལ། ཆོལ་བ་ཀུན་དོར། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་

752 བདེ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

ཁང་།

10. བཙུག་ལྷན་ཁྲུང་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་བསྐྱུད་པ་བྱས་ཤིང་། འོག་རོལ་ལྷན་གསལ་༡༩༩༩
མཚོ་སྒྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུད་ཁང་།

11. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་དང་ཆེན་མོ་འོག་རོལ་ལྷན་གསལ་༡༩༩༩ བར་གསལ་། ༡༩༩༩ སེ་ཁྲོན་དཔར་མ།

12. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་ལུ་ཀན་སྐུ་དཔར་མ། འོག་རོལ་༩༠ བ་གསལ་།

13. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་། ཀན་སྐུ་དཔར་མ། འོག་རོལ་༩༠ བ་གསལ་།

14. དེབ་དཔར་མཆན་འགྲེལ་འོག་རོལ་༩༩ བ་གསལ་། དྲུང་དཀར་སྐོ་འཕྲིན། མི་རིགས་
དཔེ་སྐྱུད་ཁང་།

བདེ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་འཇར་གི་མཆན།

1. བཙུག་ལྷན་ཁྲུང་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་བསྐྱུད་པ་བྱས་ཤིང་། འོག་རོལ་ལྷན་གསལ་༡༩༩༩
མཚོ་སྒྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུད་ཁང་།

2. དུན་ཏོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ། ཞེས་པ་དབང་རྒྱལ་དང་བཞེད་ནམས་སྒྲིའི་
གཞིས་ཀྱིས་ཚུགས་བསྐྱེད་དང་མཆན་འགྲེལ་བཏབ་ཅིང་། ༡༩༩༩ ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུད་
ཁང་གིས་བསྐྱུད་པའི་འོག་རོལ་༩༩ བ་གསལ་།

3. དུན་ཏོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ། ཞེས་པ་དབང་རྒྱལ་དང་བཞེད་ནམས་སྒྲིའི་
གཞིས་ཀྱིས་ཚུགས་བསྐྱེད་དང་མཆན་འགྲེལ་བཏབ་ཅིང་། ༡༩༩༩ ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུད་
ཁང་གིས་བསྐྱུད་པའི་འོག་རོལ་༩༩ བ་གསལ་།

བདེ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ཆུང་གི་མཆན།

1. རྒྱ་ཆ་སྐོམ་པ་ཆེ་རིང་གི་དཔྱད་ཚུལ། རྒྱ་ཆ་དང་གི་ཆོས་སྒྲིའི་བྱུང་རིམ་མཐོང་གསལ་མེ་ལོང་
ཞེས་པ་སྒྲིའི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་རྒྱང་ཆར་༩ བར་གསལ་།

2. ལུང་མེལ་སྒྲོན་མེ། ལུང་མེལ་དབང་དཔྱད་ཀྱི་བསམ་གཏན་གྱི་དཔྱད་ཚུལ་ཚུགས་བསྐྱེད་མི་
ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུད་ཁང་གི་དཔར་མའི་འོག་རོལ་༡༩༩༩ བ་གསལ་།

ལི་ཡུལ་གྱི་མཆན།

1. མཁས་པ་ལྷུ་འཁྲུག་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༥༣།༡༥༣། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུ་ཁང་།
2. ལྷུ་འཁྲུག་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༥༣ ན་གསལ། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུ་ཁང་།
3. རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་དེབ་ཐེར་དཔྱད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྐུ་དབྱངས། ཤོག་ངོས་༥ ན་གསལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།
4. གུས་རབས་བདུན་པ་དང་བརྒྱད་པའི་གུས་ཀྱི་བོད་མི་མཛའ་མཐུན་འབྲེལ་བའི་སྐོར་བཤད་པ་ཞེས་པའི་དབྱད་ཚུལ་ཟིན་བྲིས་སྐུ་ལུང་བྲངས་པ། ལ་སྐང་བཟུལ་གྱིས་ཆོ་རིང་།
5. གུས་རབས་བདུན་པ་དང་བརྒྱད་པའི་གུས་ཀྱི་བོད་མི་མཛའ་མཐུན་འབྲེལ་བའི་སྐོར་བཤད་པ་ཞེས་པའི་དབྱད་ཚུལ་ཟིན་བྲིས་སྐུ་ལུང་བྲངས་པ། ལ་སྐང་བཟུལ་གྱིས་ཆོ་རིང་།
6. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ། སྐྱག་ཆང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོ། ༡༩༡༥ མི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།
7. ཆོས་འབྱུང་ཆོས་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྒྲུང་ཆ་༡༩༡༥ ན་གསལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།
8. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ། ཤོག་ངོས་༡༤ ན་གསལ། སྐྱག་ཆང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོ། ༡༩༡༥ མི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།
9. རོང་སྟོན་ཤུག་རྒྱལ་མཆན་(༡༩༢༡།༡༩༢༩)གྱིས།
10. ཆོས་འབྱུང་མཁས་དགའ་སྒྲུང་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༡༥།༡༩༡༥། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།
11. ཆོས་འབྱུང་མཁས་དགའ་སྒྲུང་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༡༥ ན་གསལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།
12. དེབ་དཀར་ཤོག་ངོས་༡༥།༡༥ ན་གསལ། ༡༩༡༥ རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
13. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྒྲུང་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༡༥། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།
14. དེབ་ཐེར་དཀར་ཤོག་ངོས་༡༥།༡༥ བར་གསལ། ༡༩༡༥ རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
15. ཆེན་པོ་རྟ་ཀྱི་རྟོགས་བརྗོད་རྩ་མཆར་གསེར་གྱི་དེབ་ཐེར་ལས། རྒྱལ་བསྟན་དར་རྒྱལ་གྱི་ཤོག་ངོས་༥ གྲིབ་ན་གསལ། སོག་པོ་སློབ་བཟང་རྟ་དབྱངས། ལག་བྲིས་མ།
16. བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་ཤོག་ངོས་༡༥༣༩ ན་གསལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།
17. དེབ་ཐེར་དཀར་པོ། ཤོག་ངོས། ༡༥ ན་གསལ། རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
18. ཆེན་པོ་རྟ་ཀྱི་རྟོགས་བརྗོད་རྩ་མཆར་གསེར་གྱི་དེབ་ཐེར་ཤོག་གྲངས་༡༥ ན་གསལ། སློབ་བཟང་རྟ་དབྱངས།

754 བདེ་སྐྱབས་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་གིང་།

19. ཆེན་པོ་རྟོག་གི་རྟོགས་བརྗོད་དོ་མཚར་གསེར་གྱི་དེབ་ཐེར་ཤོག་གངས་ཀྱི་ ར་གསལ། སྤྱི་
བཟང་ཏ་དབྱངས།
20. དེབ་ཐེར་དཀར་བོ། ཤོག་ངོས་༡༦༡༢ ར་གསལ། རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
21. སྤྱི་ལོ་བསྟན་མཉམ་ཤོག་ངོས་༡༢༥ ར་གསལ། ༡༩༥༩ རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
22. ཏུན་རྟོག་ནས་ཐོན་པའི་གནའ་བོའི་བོད་ཡིག་ཤོག་རིལ་འཕྲོ་མཐུད། རྒྱ་བོད་ཤན་སྐྱར་མའི་
བོད་ཡིག་ཤོག་ངོས་༡༡༥༤ ར་གསལ། ༡༩༩༩ སི་ཁྲུལ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱར་ཁང་།
23. མཁས་པ་ལྷུ་ལེ་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༢༥ ར་གསལ། བོད་ལྷོངས་དཔེ་རྒྱུ་དཔར་ཁང་།
24. མཁས་པ་ལྷུ་ལེ་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༢༠ ར་གསལ། བོད་ལྷོངས་དཔེ་རྒྱུ་དཔར་ཁང་།
25. གངས་ཅན་མཁས་གྲུབ་རིམ་བྱོན་གྱི་མིང་མཛོད་ཤོག་ངོས་༡༡༩ ར་གསལ། བོ་ཤུལ་གྲགས་
པ་འབྱུང་གནས་སོགས། ༡༩༩༩ ཀན་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱར་ཁང་།
26. རྒྱལ་ཁབ་ས་རིགས་པས་བརྒྱུ་ར་བའི་གནའ་རྒྱུད་གསེར་གྱི་ཐང་མ། དག་ཆོས་གྱི་དེབ་དང་
བོ་ཤོག་ངོས་༡༡༢ ར་གསལ། ༡༩༩༠ བོད་ལྷོངས་ཡིག་རྒྱུ་དཔར་ཁང་།

ཙང་ཁ་རྒྱལ་པོའི་སྒྲོར་གྱི་མཆན།

1. མདོ་སྨྲ་དཀོས་འབྲུང་ལྷ་ལི་དཔར་མ་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༤༡༤༥ བར་གསལ།
2. ཆོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༤༡༤ བ་གསལ། མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་ཁང་།
3. ཙོང་ཁ་རྒལ་པོའི་གནས་གཞི་སྟོས་རིམ་ལ་རྩུང་ཟད་དཔུང་པ། རྣམ་སྲས་ཀྱི་དཔུང་ཚོམ། སྟེ་ལོ་༡༩༩༡ ལོའི་ཀྲང་པོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག དེ་བ་གཉིས་པ་ཤིག་ངོས་༡༤ བ་གསལ།
4. རྩེ་དུ་དགེ་བསམ་གཏན་རྒྱ་མཚོའི་གསུང་འབྲུམ་པོད་གསུམ་པ་ཤོག་ངོས་༣༡༣ བ་གསལ། ༡༩༩༡ མཚོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་ཁང་།
5. རུ་བཀའ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མའི་རྟོགས་བརྩེད་པ་རྒྱ་དཀར་པོའི་སྟོན་ཆ། ཤོག་ངོས་༡༡ བ་གསལ། གྲུང་ཐང་བསྟན་པའི་སྟོན་མེ། གན་སྤུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་ཁང་།
6. རྒལ་སྲས། རྩུང་རྒལ་རྒལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་དབང་། གྲུ་རྒྱས་ཡོན། རྒལ་སྟེ་ལོ་༡༩༩༤ ལོར་མཚོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་ཁང་།
7. ཙོང་ཁ་རྒལ་པོའི་གནས་གཞི་སྟོས་རིམ་ལ་རྩུང་ཟད་དཔུང་པ། རྣམ་སྲས་ཀྱི་དཔུང་ཚོམ། སྟེ་ལོ་༡༩༩༡ ལོའི་ཀྲང་པོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག དེ་བ་གཉིས་པ།

དགའ་ལྷན་མོ་བྲང་བ་དང་མདོ་སྦྱང་གི་སྒྲོར་གི་མཆན་འབྲེལ།

1. བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་སྒྲོར་བཤད་པ། ཤོག་ངོས་༡༠༠ ན་གསལ། གྲུང་དཀར་སྒོ་འཕྲིན། མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
2. མདོ་སྦྱང་ཆོས་འབྱུང་ལྗེ་ལི་དཔར་མ། ཤོག་ངོས་༡༥ ན་གསལ།
3. མདོ་སྦྱང་ཆོས་འབྱུང་ལྗེ་ལི་དཔར་མ། ཤོག་ངོས་༧༥ ན་གསལ།
4. མདོ་སྦྱང་ཆོས་འབྱུང་ལྗེ་ལི་དཔར་མ། ཤོག་ངོས་༧༥ ན་གསལ།

སྒྲོན་འགྲོའི་ཐ་སྙད་གསལ་ཆེན་ཁག་ཅིག་ངོས་འཛིན་དང་དཔུང་ཞིབ་གི་མཆན།

1. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་མཛད་པའི་བོད་ཆེན་པོའི་སྲིད་ལུགས་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱལ་རབས་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་ཤོག་ངོས་༥ བར་གསལ། ༡༩༩༩ ལྷ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
2. དཔལ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་ཚཱ་བོད་གསུམ་པའི་ཤོག་ངོས་༡༩༧ ན་གསལ། ༡༩༩༧ མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
3. བཤད་མཛོད་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་ལག་བྲིས་དཔེ་ཐུང་༡༡༠ ན་གསལ། དོན་དམ་སྒྲུབ་པའི་མང་གེས་བཅམས། ལྷ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།
4. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་མཛད་པའི་བོད་ཆེན་པོའི་སྲིད་ལུགས་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱལ་རབས་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་ཤོག་ངོས་༥ བར་གསལ། ༡༩༩༩ ལྷ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
5. བཤད་ཚུལ་འདི་ལྟ་སྟོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོའི་གསུང་སྒྲོས་ཡིན་འདུག་ལ། ལོ་རྒྱུས་དེ་ཉིད་ད་ལྟ་མཐོང་ཡུལ་དུ་ཡོད་རབས་མ་ཐོས་ཀྱང་། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་(མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་གི་དཔེ་མ)སྟོན་ཆའི་ཤོག་ངོས་༡༥༩ སྤྱད་སྤྲོད་འདུག།
6. རྒྱུད་བཞིའི་འབྲེལ་བ་མེས་པོའི་ཞལ་ལུང་། ཀྱང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སླུབ་ཁང་གི་དཔར་མ་སྒྲེགས་བམ་དང་བོད་ཤོག་ངོས་༡༠བར་གསལ།
7. རྒྱུ་པ་ཆོད་བར་གི་གསེར་རིག་རྒྱུད་བཞིའི་འབྲེལ་བ་སྒྲེགས་བམ་དང་བོད་ཤོག་ངོས་༡༩བར་གསལ། ལྷ་ས་བོད་གཞུང་སྒྲན་ཆེས་ཁང་།
8. འདྲའི་རུས་མཛོད་གཡུ་འབྲུག་སྒྲོན་མོའི་བཞད་སྒྲ། ཤོང་ངོས་༩། འདྲུ་ཨ་བོ་དང་། འདྲུ་ཀྱན་བདེ་གཉིས་གྱིས་བཅམས། ཁོ་བོར་རག་པ་ནི་སྒྲགས་པར་དང་ལག་བྲིས་འདྲེས་མ་ཞིག་ཡིན་

756 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཁྱང་། དེང་དུས་དཔར་དུ་འཁོད་ཡོད་པ་འདྲ།

9. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་མཛད་པའི་བོད་ཆེན་པོའི་སྲིད་ལུགས་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱལ་
རབས་དེབ་ཐེར་དཀར་བོ་ཤོག་ངོས་༡༠ པར་གསལ། ༡༩༤༤ ལྷ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།

10. འཇམ་དཔལ་འཕྲིན་ལྷན་གྱི་གསུང་འབྲུག། ཡ། ཆད་མ་ནར་པར་ངེས་པའི་མཆན་དོན་བཞུགས།
ཤིང་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་གཉིས་པའི་སྲིབ་ངོས་དང་། གསུམ་པའི་ཉིན་ངོས་སྟུགས་ལ།

11. བཀ་དགོན་པ་དཀོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་མཛད་པའི་མདོ་སྨད་ཆོས་འབྲུང་ཤོག་
ངོས་༩ པར་གསལ། ༡༩༤༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

12. གྲུང་ཐང་བསྟན་པའི་སྒྲོན་མེས་མཛད་པའི་ཀུན་མཁྱེན་འཛིགས་མེད་དབང་པོའི་རྣམ་ཐར་
རྒྱལ་སྐུ་རྒྱ་མཆོའི་འདུག་རྒྱུ་ཞེས་བྲ་བ། ཀན་སུའུ་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༤༩ ཏུ།

13. བསེ་ལྷོ་བཟང་དཔལ་ལྷན་གྱི་གསུང་ཆོམ་པོད་གསུམ་པ་ཤོག་ངོས་༩༤ མི་རིགས་དཔེ་
སྐྱུན་ཁང་།

14. རོ་གྲུབ་ཆེན་བསྟན་པའི་ཉི་མས་མཛད་པའི་ལོ་གསར་སྟོན་བཤད། གསུང་ཆོམ་གཅེས་
བསྐྱེད་ཤོག་ངོས་༩༡༡ ན་གསལ། ༡༩༩༩ མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

15. བསེ་འཛམ་དབྱངས་བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་ཤོག་ངོས་༤། ལྷོ་བཟང་བཀྲ་ཤིས་འཕྲིན་ལས་
རྒྱ་མཆོ། ༡༩༡༩ ཡོར་བཙམས། ད་ལྟའི་དེབ་གཞུགས་བྱས་པ་གང་དུ་དཔར་སྐྱུན་བྱས་པ་མི་
གསལ།

16. མདོ་སྨད་ཆོས་འབྲུང་ལྟེ་ལི་དཔར་མ་སྟོད་ཆའི་ཤོག་ངོས་༤༩༡ ན་གསལ།

17. མདོ་སྨད་ཆོས་འབྲུང་ལྟེ་ལི་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས། ༩ ན་གསལ།

18. རྟེ་དགེ་བསྟན་འཕྱར་དཀར་ཆག་བོད་ལྗོངས་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༤༩༡ ཏུ་གསལ། ལྷུས་
ཆེན་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན་གྱིས་བཙམས།

19. མདོ་སྨད་ཆོས་འབྲུང་ལྟེ་ལི་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༩ པར་གསལ།

20. བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གི་དཔར་མ་༡༩༦༠ ན།

21. སྐུ་འབྲུམ་གདན་རབས་དོན་ལྡན་ཆངས་པའི་དབྱངས་སྟོན་ཤོག་ངོས་༩༤ ཏུ་གསལ། གསེར་
དོག་ལྷོ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཆོས། ༡༩༤༩ མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

22. ཕུའུ་པ་ལྟེ་ལུས་མཛད་པའི་ཆོས་འབྲུང་རྒྱུ་པ། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྟིང་དཔེ་སྐྱུན་དཔར་
མའི་ཤོག་ངོས་༩༤༤ ན་གསལ།

23. དེབ་ཐེར་སྟོན་པོ་སྟོད་ཆའི་ཤོག་ངོས་༤༩། འགོས་ལོ་ཙ་བ། ༡༩༤༩ མི་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་
སྐྱུན་ཁང་།

24. གོང་མཆོངས་ཤོག་ངོས་༡༥ པར་གསལ།
25. ལྷུ་འེ་ཆོས་འབྱུང་རྒྱུ་པ་བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྟེན་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༧ བ་གསལ།
26. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆར་ཆེན་མོ་མཁས་པ་དགའ་བྱེད། ཤོག་ངོས་༤༧ ལྷག་ཆར་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་བཅུམས། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
27. དཔལ་ཆེ་དབང་ནོར་བུའི་རྒྱལ་བའི་བཟུན་པ་རིན་པོ་ཆེ་བྱང་ཕྱོགས་སུ་འབྱུང་བའི་ཚེ་ལག་བོད་རྩི་བཅན་པོའི་གདུང་རབས་ཆོག་ཉུང་དོན་གསལ་ཡིད་ཀྱི་མེ་ཡང་ཤོག་བྲངས་༡༩༡ ༡༩༧༤ ལྷ་ཡིར་དཔར།
28. གོང་མཆོངས་ཤོག་བྲངས་༡༩ པར་གསལ།
29. གོང་མཆོངས་ཤོག་བྲངས་༡༩ པར་གསལ།
30. ལྷག་ལུང་གྲགས་པ་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་མཛད་པའི་བརྒྱུད་པ་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུའི་རྟོགས་བརྗོད། ཅས་བྱ་བ་ཤོག་ངོས་༡༩༥ བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྟེན་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཡངས་གྲགས་འདི་ལ་ལྷག་ལུང་ཆོས་འབྱུང་ཡང་ཟེར་སྤྲང་།
31. བདུད་འཛོམས་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༩༩ ཏུ་གསལ། ༡༩༩༥ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
32. བཟུན་པའི་རྟེན་བོ་གསང་ཆེན་ལྷ་འབྱུང་ངོས་དོན་བཟུང་མའི་ཆོས་ཀྱི་བྱུང་བ་གསལ་བར་བྱེད་པའི་ལེགས་བཤད་མཁས་པ་དགའ་བྱེད་དོ་མཆར་གདམ་གྱི་རོལ་མཆོ་ཞེས་བྱ་བ་སྒྲེགས་བཅ་གཞིས་པའི་ཤོག་ངོས་༡༩༦ ཏུ་གསལ། ༡༩༩༩ བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། འདི་ལ་གྲུ་བཀའ་ཆོས་འབྱུང་ཡང་ཟེར།
33. བོད་ནས་ཐོན་པའི་ཤར་རྒྱལ་བ་བསྐལ་བཟང་དཔོན་གྱི་བྱུང་བ་རགས་བཟུས་ཞེས་པ་ཤོག་ངོས་༡ གསལ།
34. ཆོ་མ་རྒྱུག་རྒྱ་མཆོའི་ནོར་བུ། ལྷ་ཆེན་པ་དགའ་འདུན་གྱི་དཔེ་སྐྱུན་ཟིན་ཐོ། ཤོག་ངོས་༡༤༧ ༡༠༠༤ སི་ཁྲོན་དཔེ་སྐྱུན་ཆོགས་པ།
35. དགེ་ལུན་ཆོས་འབྱུང་བེ་སེར་ཤོག་ངོས་༡༩༤༡༡༩ བཟུས་ན། ལྷེ་མིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོ། ༡༩༩༩ གྲུང་པོའི་བོད་རིག་ཞིབ་འཇུག་ཉེ་གནས།འདིར་དར་ཅེ་མདོ་ནས་ཆབ་མདོའི་བར་གྱི་དཔོན་པ་༡༡ མདོ་སྤྱད་གྱི་ཁོངས་སུ་བཤད་འདུག་པ་འདྲ་བས་ལོ་རྒྱུས་ལ་དཔུང་སྟོབས་རྒྱགས་པ་ཆོས་དཔུང་པར་མཛོད།
36. དགེ་ལུན་ཆོས་འབྱུང་བེ་སེར་ཤོག་ངོས་༡༩༤༡༡༩ བཟུས་ན། ལྷེ་མིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོ། ༡༩༩༩ གྲུང་པོའི་བོད་རིག་ཞིབ་འཇུག་ཉེ་གནས།འདིར་དར་ཅེ་མདོ་ནས་ཆབ་མདོའི་བར་གྱི་

758 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

དགོན་པ་༡༡ མདོ་སྨད་ཀྱི་ཁོངས་སུ་བཤད་འདུག་པ་འདྲ་བས་ལོ་རྒྱུས་ལ་དཔུང་སྟོབས་རྒྱུགས་པ་ཆོས་དཔུང་པར་མཛོད།

37. བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། བེ་ཅིན་དཔར་མ་སྒྲེགས་བཅ་གཉིས་ཤོག་ངོས་༡༤༩ བར་གསལ།

38. བོད་པའ་རྒྱ་ཉམ་མཛད་པའི་ཐོན་ཀྱི་གཏམ་མེ་ཏོག་ཕྱེང་བ། བོད་ཐོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྒྱུ་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༩༥༨༡༡། ༡༩༤༩ གྲུང་ཁོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་འདོན་ཐེངས་༩ ཤོག་ངོས་༤༩ རྩ་གསལ།

39. བོད་པའ་རྒྱ་ཉམ་མཛད་པའི་ཐོན་ཀྱི་གཏམ་མེ་ཏོག་ཕྱེང་བ། བོད་ཐོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྒྱུ་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༩༥༨༡༡། ༡༩༤༩ གྲུང་ཁོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་འདོན་ཐེངས་༩ ཤོག་ངོས་༤༩ རྩ་གསལ།

40. བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། སྒྲེགས་བཅ་གཉིས་པའི་ཤོག་ངོས་༡༩༤༩ རྩ་གསལ།

41. ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོས་བཅུ་མཚན་པའི་བཀལ་ལན་ལུང་རིགས་གནམ་ལྷགས་འབར་བ་ཞེས་པ་ཤོག་ངོས་༡༩༥། ༡༩༤༩ ལྷ་རན་སིའི་རྒྱལ་ས་པེ་རེ་སི་(Paris)དཔར་མ།

42. ཏུན་ཏོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩། ༡༩༩༩ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

43. བཀལ་ལན་ལུང་རིགས་གནམ་ལྷགས་འབར་བ་ཤོག་ངོས་༡༩༥༡༡༤༡༡༩༤ པེ་རེ་སི་(Paris)པར་མ།

44. སློ་མང་མཁན་བླུ་ར་དག་དབང་ཉི་མའི་གསུང་འབྲུམ་པོད་གསུམ་པ། ཅ། ཆ། ཤོག་ངོས་༩༣༥

45. སློ་མང་མཁན་བླུ་ར་དག་དབང་ཉི་མའི་གསུང་འབྲུམ་འབྲས་སློ་མང་གདན་རབས་དོན་གཉིས་པ་རྗེ་དག་དབང་ཉི་མའི་གསུང་འབྲུམ། ཅ། ཆ། ༡༠༠༩ ཤོག་ངོས་༤༤༩ འབྲས་སློ་མང་དཔེ་མཛོད་ཁང་།

46. ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད། ཤོག་ངོས་༡༤༩༡༤༤ ༡༩༤༤ མི་རིགས་དཔེ་བསྐྱུན་ཁང་།

47. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ་སི་ཁྲོན་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༧༤ ཏུ། འདི་ལ་མ་རྒྱུའི་གྲག་པ་ཞེས་གསལ་པ་ཡིན། དེས་ན་དཔུང་ཞིབ་པ་ཆོས་ཁྲག་པ་དང་གྲག་པ་གཉིས་ཀྱི་གོ་དོན་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་མིན་དཔུང་གལ་ཆེ།

48. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ་ཤོག་ངོས་༡༤༩ པར་གསལ། ༡༩༤༤ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་

སྐྱོན་ཁང་།

49. ཀུན་མཁྱེན་ཉི་མའི་གཞེན་གྱི་བཀའ་ལུང་གི་དགོངས་དོན་ནམ་པར་འགྲེལ་བའི་བསྟན་བཅོས་གངས་ཅན་པའི་སྐད་དུ་འགྱུར་རོ་འཆལ་གྱི་ཆོས་སྤྱིན་རྒྱན་མི་ཆད་པའི་ངོ་མཆར་འཕྲུལ་གྱི་ཕྱི་མོ་རྫོགས་ལྷན་བསྐལ་བའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་སྤྱིན་པུང་རྒྱས་པར་དཀྱིགས་པའི་ཚུལ་ལས་བཟམས་པའི་གཏམ་ངོ་མཆར་རྒྱ་གཉེར་འཕེལ་བའི་ལྷ་བ་གསར་བ་ཞེས་བྱ་བ། ཤོག་ངོས་༤༩༡ ན་གསལ། ཞུས་ཆེན་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན། ༡༩༡༥ བོད་ཚྲོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་། ཡངས་གྲགས་ལྷེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར་དཀར་ཆག་ཟེར།

50. ཀུན་མཁྱེན་ཉི་མའི་གཞེན་གྱི་བཀའ་ལུང་གི་དགོངས་དོན་ནམ་པར་འགྲེལ་བའི་བསྟན་བཅོས་གངས་ཅན་པའི་སྐད་དུ་འགྱུར་རོ་འཆལ་གྱི་ཆོས་སྤྱིན་རྒྱན་མི་ཆད་པའི་ངོ་མཆར་འཕྲུལ་གྱི་ཕྱི་མོ་རྫོགས་ལྷན་བསྐལ་བའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་སྤྱིན་པུང་རྒྱས་པར་དཀྱིགས་པའི་ཚུལ་ལས་བཟམས་པའི་གཏམ་ངོ་མཆར་རྒྱ་གཉེར་འཕེལ་བའི་ལྷ་བ་གསར་བ་ཞེས་བྱ་བ། ཤོག་ངོས་༤༩༡ ཞུས་ཆེན་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན། ༡༩༡༥ བོད་ཚྲོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་། ཡངས་གྲགས་ལྷེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར་དཀར་ཆག་ཟེར།

51. བསྟན་པའི་སྤྲིང་བོ་གསང་ཆེན་ལྷ་འགྱུར་ངེས་དོན་བཟུང་མའི་ཆོས་ཀྱི་བྱུང་བ་གསལ་བར་བྱེད་པའི་ལེགས་བཤད་མཁས་པ་དགའ་བྱེད་ངོ་མཆར་གཏམ་གྱི་རོལ་མཆོ་ཞེས་བྱ་བ་སྤྲེགས་བམ་གཉིས་པའི་ཤོག་ངོས་༡༤༦ ཏུ་གསལ། ༡༩༩༡ བོད་ཚྲོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་། འདི་ལ་གྲུ་བཀའ་ཆོས་འབྱུང་ཡང་ཟེར།

52. ཏུན་ཏོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༡ ༡༩༩༡ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་།

53. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་ཚོམ་དེབ་གསུམ་པའི་ཤོག་ངོས་༦༡ བོད་ཚྲོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་།

54. ཆོ་ཏན་ཞབས་བྱུང་བའི་སྤྲ་ཆེན་ནམ་ཐར་ཐུབ་བསྟན་ཁང་བཟང་མཛེས་པའི་དོག་ཅེས་བྱ་བ། ༡༩༩༡ མཆོ་སྤྱོད་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་གིས་བསྐྱོན་པའི་ཤོག་ངོས་༤༩༠ བར་གསལ།

55. བྲག་དགོན་པ་དགོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་མཛད་པའི་མདོ་སྤྲད་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༢ བར་གསལ། ༡༩༡༡ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་།

56. བྲག་དགོན་པ་དགོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་མཛད་པའི་མདོ་སྤྲད་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༢ བར་གསལ། ༡༩༡༡ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་། འདི་ལ་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བསྐྱུ་བྱས་གནང་བའི་ཏུན་ཏོང་ཡིག་རྒྱུ་ཞེས་བྱ་བ་ཞེས་བྲིས་འདུག་ཅིང་། ལོ་

760 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

རྒྱལ་འགའ་རེ་ན། འབྲུ་ཤིང་ཀུན་ཡང་ཐིམ་འདུག

57. དགེ་འདུན་ཚོས་འཕེལ་གྱིས་བསྐྱུ་རུབ་གནང་བའི་དུན་ཉོང་ཡིག་རྒྱུང་དུ་ཤོག་ངོས་༥༩ པར་གསལ།

58. བཅོན་པོ་སྐུལ་སྐྱུས་བཅམས་པའི་འཛམ་སྐྱིང་རྒྱལ་བཤད་ཤོག་ངོས། ༡༩༩༠ ལོར་བཅམས་གྲུབ། འདི་བ་མདོ་སྐྱོད་གསེར་ཁོག་གི་བཅོན་པོ་སྐུ་སྤྱིང་བཞི་བ་ཡིན། དཔེ་ཆ་འདི་ཉིད་དེར་དུས་ཀྱི་ཡུལ་སྐོར་ཐེན་གྱིས་ཉལ་བྱ་བྱེད་པས་ཁུངས་ཡོད་མེད་སྣ་ཚོགས་ཤིག་སྤང་ཡང་། སྐབས་དེར་མཚོན་ན་ཡར་ཐོན་གྱི་ནམ་པ་ཡོད་པའི་བཅམས་ཚོས་ཤིག་ཡིན།

59. བཀའ་ཐང་སྡེ་ལྷ་ཤོག་ངོས་༤༤ དུ་གསལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༩༩༧ དཔར་ཐེངས་གསུམ་པ།

60. མ་དེ་གྲགས་པ་རྒྱ་མཚོའི་མདོ་སྐྱོད་སྐུ་ཉོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཤོག་ངོས་༩། ཀན་སྐུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

61. མཚོ་སྐྱོན་པོའི་གནས་ཡིག་ཤོག་ངོས་༤ ། སངས་རྒྱས་རྒྱལ་དང་རྟ་མགིན་ཆེ་རིང་མོགས་ཀྱིས་བསྐྱེདས། རྒྱ་བོད་དབྱིན་གསུམ་ཤན་སྒྱུར། ༢༠༠༩ མཚོ་སྐྱོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

62. བླ་ཤ་དཀོན་པ་དཀོན་མཆོག་བསྐྱེད་པ་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་མཛད་པའི་མདོ་སྐྱོད་ཚོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༥༩ པར་གསལ། ༡༩༩༩ ཀན་སྐུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

63. མཁས་པ་ལྷེ་འཕྲུལ་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ། ཤོག་ངོས་༩༤ ན་གསལ། བོད་ཡོངས་ཡིག་རྒྱུང་དཔར་མ།

64. ཆོས་འབྱུང་ཆེན་མོ་བསྐྱེད་པའི་རྒྱལ་མཚན་ལྷེ་འཕྲུལ་ཆོས་ཀྱིས་མཛད་པ། ཤོག་ངོས་༡༥༩ པར་གསལ། ༡༩༩༧ ལོར་བོད་ཡོངས་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། འདི་ལ་ལྷེ་འཕྲུལ་ཆོས་འབྱུང་བསྐྱེད་པའང་ཟེར་བར་སྤང་།

65. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆར་ཆེན་མོའི་ཤོག་ངོས་༡༩ པར་གསལ། ལྷག་ཆར་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོ། ༡༩༩༥ མི་རྒྱུན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

གཞུང་ཁྲིའི་ཡར་སྐྱོན་མདོ་སྐྱོད་དུ་བོད་མི་ཡོད་དམ་ཞེས་པའི་མཆན།

1. ཀྱང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཆོ་ཁག་ཤོག་ངོས་༢༠༤།༢༡༠ པར་གསལ།

2. ཀྱང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་གཞུང་བཟུ་བ། ཏན་སྐུ་ཉིས་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཆབ་སྤྱིད། ལིས་ཡོན་གྱིས་བཅམས།

3. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་འཕྲོས་ཏེ་མིའུ་རིགས་བཞི་མོགས་ཀྱི་སྒོར་རགས་ཙམ་སྒྲེང་བ། རེབ་ཁོང་
རྩོམ་མཁར་གྱིས་བཅུམས། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ཤོག་ངོས་༩༥ ། ༡༩༩༠ ལོའི་དེབ་༡།

བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་མདོ་སྐད་ཀྱི་ཤེས་རིག་གི་གནས་བབ་ཞེས་པའི་མཆན།

1. གསེ་རིག་སྒྲན་གྱི་ཁོག་འབྲུགས། ཤོག་ངོས་༡༩༩༡༠ གསལ། ལྷོ་མིང་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ།
ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
2. ལྷུ་འེ་ཆོས་འབྲུང་ཤོག་ངོས་༡༥༡ ན་གསལ། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུང་དཔར་མ།
3. དཔོན་ཞང་རྩོམ་དང་ཐང་བོད་བར་གྱི་འབྲེལ་བཤོག་ངོས་༡༥ ན་གསལ། གནའ་ཁོང་
སའོ་ན་མཚོ་གཞི་བརྟེན། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
4. མདོ་སྐད་ཆོས་འབྲུང་སྐད་ཆ་ལྷོ་ལི་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༩༦ ན་གསལ།
5. ལྷུ་འེ་ཆོས་འབྲུང་ཤོག་ངོས་༡༩༡ ན་གསལ། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུང་དཔར་མ།
6. ཆོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྐད་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༠༡ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
7. རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་དེབ་ཐེར་དཔྱད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྤྱད་བྲུང་ས། ཤོག་ངོས་༤༥། མི་རིགས་
དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
8. དེབ་དཀར་ཤེས་དཔར། ཤོག་ངོས་༡༩༩ ན་གསལ། རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
9. ཀུན་མཁྱེན་སྐྱེ་སྤྱེང་གསུམ་པ་འཛིགས་ཐེད་རྒྱ་མཚོའི་ནམ་ཐར། ཤོག་ངོས་༡༡༥ གསལ།
ཏོར་གཙང་གཤེར་ཁྱི་སྐྱེང་བཞི་བ་དང་། མཁན་པོ་ངག་དབང་ཐུབ་བརྟན་རྒྱལ་མཚོ་གཤེས་
ཀྱིས་བཅུམས། གྲུང་གོའི་བོད་རིགས་པ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
10. ལྷུ་འེ་ཆོས་འབྲུང་ཤོག་ངོས་༡༩༦། མཁས་པ་ལྷུ་ལྷོ་ བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུང་དཔར་མ།
11. ཏོར་རམ། ཡོན་གྱི་རྒྱལ་རབས་དང་། ཏོར་བོད་འབྲེལ་བར་དཔྱད་པའི་གནམ་བདེན་དོན་
རབ་གསལ། ཤོག་ངོས་༡༥)
12. ལྷུ་འེ་ཆོས་འབྲུང་ཤོག་ངོས་༩༦༡ ན་གསལ། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུང་དཔར་མ།
13. མེ་ཏོག་རྒྱུང་པོ་སྤྱང་མེའི་བརྟུད་ཤོག་ངོས་༤༡༥ གསལ། ཉང་རལ་ཉི་མ་འོད་ཟེར། བོད་
ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུང་དཔར་མ།
14. རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་འོང་། ཤོག་ངོས་༡༩༡༡༡༩༡ ན་གསལ།
15. སྤོང་ཆེན་ཆོས་འབྲུང་། ཤོག་ངོས་༡༩ ན་གསལ། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུང་དཔར་མ།
16. ཆོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྐད་ཆ་ཤོག་ངོས་༤༡༥༡༤༡༦ ན་གསལ། མི་རིགས་

762 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

17. རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་དེབ་ཐེར་ཤོག་ངོས་༥༩ ན་གསལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
18. བདུད་འཛོམས་ཆོས་འབྱུང་། ལག་བྲིས་མ་ཤོག་ངོས་༡༩༩ ན་གསལ།
19. བདེ་སྐྱོད་ཆོས་འབྱུང་ཀན་སྐུ་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༥ ན་གསལ།
20. བདེ་སྐྱོད་ཆོས་འབྱུང་ཀན་སྐུ་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༩༡ ན་གསལ།
21. བདེ་སྐྱོད་ཆོས་འབྱུང་ཀན་སྐུ་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༩༩ ན་གསལ།
22. ཆོས་འབྱུང་མེ་ཏོག་སྒྲིང་པོ་སྒྲུང་ཆེན་པོ་ཤོག་ངོས་༡༥༡། བོད་ཚྲངས་ཡིག་རྩིང་དཔར་མ།
23. ཅོ་ནེའི་བསྟན་འཕྱར་དཀར་ཆག་ནོར་བུའི་སྒྲིང་བ་ཤོག་ངོས་༡༠༩ ན་གསལ། ཀུན་མཁྱེན་འཛིགས་མེད་དབང་པོ། ༡༩༡༩ ཀན་སྐུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
24. རྒྱུང་ཆེན་ཆོས་འབྱུང་། ཤོག་ངོས་༡༡༥། བོད་ཚྲངས་ཡིག་རྩིང་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
25. བུ་སྟོན་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་ཤོག་ངོས་༡༡༩། ཀྲང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
26. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆེན་པོ་ཤོག་ངོས་༩༩། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
27. རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས། བོད་ཆེན་པོའི་སྲིད་ལུགས་ཞེས་པ་ལྷགས་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༡༡། ཐང་ཡིག་གསར་མའི་སྒྲིགས་བཅའ་ཉིས་བརྒྱ་དང་བརྒྱ་དྲུག་པའི་སྐད་ཆ་ཞེས་པར་གསལ།
28. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་ཆོམ་དེབ་གསུམ་པ་(ཤོག་ངོས་༡༠༩།༡༠༩)པར་གསལ།
29. ཆོམ་པའི་དེབ་དམར། ཤོག་ངོས་༡༩ པར་གསལ། རྒྱའི་ཡིག་ཆ་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་གནད་བསྟན་སྐུ་བཞོན་པ།

ལྷ་ཁང་མོགས་ལས་སྒྲིད་དོན་གྱི་གནས་བབ་ལ་བརྟེན་པ་ཞེས་པའི་མཆན།

1. གངས་ཅན་མཁས་གྲུབ་རིམ་བྱོན་གྱི་མིང་མཛོད། ཀན་སྐུ་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༡༡།
2. གཏེར་ལུང་དཔོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་གདན་རབས་མདོར་བསྟན། ༡༩༩༠ ཟླ་བཅེར་༡ ཤོག་ངོས་༥༥་༦༥པར་གསལ། བསེ་མོ་བཟང་དཔལ་ལྷན་ཆོས་ཀྱི་དོ་རྩེ།

ཨ་མདོ་བས་བསྐྱངས་པའི་གསར་བརྗེའི་གྲུན་ལོག་ཅེས་པའི་མཆན།

1. འདིའི་དེང་རབས་དབྱུང་གཏམ་པའི་ཁྲོད་དུ་འང་༡༩༩༥འདོད་མཁན་དང་༡༩༩༦ ཏུ་འདོད་

མཁན་སོགས་འདོད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་བྱུང་ཡོད།

2. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༩༠། དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་མེད་པ།
༡༠༠༡ ལཱ་ཏ་བཟླ་བའི་དུལ་དཔེ་མཛོད་ཁང་།
3. སྤྱི་ལོ་༡༩༩༠ ལོའི་བདག་པོ་དུས་དེབ་གཞིས་པར་བཞེད་པའི་(ཆོས་འཕེལ་གྱི་)འབངས་གྲུན་
ལོག་སྐོར་གྱི་དཔྱད་ཚོམ་དུ་གསལ།
4. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བའི་གཏམ་ཤོག་ངོས་༡༥༤། རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པ། ༡༩༩༥ མི་རིགས་དཔེ་
སླུན་ཁང་།

བསྟན་པའི་མེ་རི་མདོ་སྤྲད་ནས་གསོས་པ་ཞེས་པའི་མཆན།

1. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཨང་ཆེན་མོ་ཤོག་ངོས་༡༡༠། ༡༩༥༥ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སླུན་ཁང་།
2. འབྲུག་པ་པད་དཀར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་བོད་ཚྲིངས་དཔེ་རྒྱུ་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༥༡།
3. (དེབ་སྟོན་ཕྱགས་དཔར་མ་སྟོན་ཆ་སྤྱི་༤)
4. མཁས་པ་ལྷུ་འུའི་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༩༩༠། བོད་ཚྲིངས་དཔེ་རྒྱུ་དཔར་མ།
5. སྤྱི་ཆེན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དགོངས་པ་རབ་གསལ་གྱི་རྣམ་པར་ཐར་བ་མདོ་ཙམ་བཞུགས་
པ་རིན་པོ་ཆེའི་མེད་མཛེས་ཞེས་པ་དགོན་ལུང་གི་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡ སྤྱི་བའི་ན། སྤྱི་
བཀའ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ།
6. སྤྱི་ཐབས་བཏགས་མ་ཤོག་ངོས་༡༥༤ ན་གསལ། རྒྱ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
7. རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་ཤོག་ངོས་༡༥༡ མི་རིགས་དཔེ་སླུན་ཁང་།
8. རྩོ་ནང་རྒྱ་རྒྱ་ཐའི་མུང་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༥༠༡༡༡༡ བོད་ཚྲིངས་མི་དམངས་དཔེ་སླུན་
ཁང་།
9. ཆོས་འབྱུང་མཁས་དགའ་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༩༡༡ མི་རིགས་དཔེ་སླུན་ཁང་།
10. སྟོན་གྱི་གཏམ་མེ་དོག་མེད་བཟླ་བའི་དུལ་དཔེ་མ་སྟོན་ཆ་སྤྱི་༩༩༩༤།
11. ཀྱན་མཁུན་སྤྱི་མེད་བཞི་བའི་རང་རྣམ་སྟོན་ཆ། སྤྱི་བའི་དཔར་ར་མ་ཤོག་གྲངས་༩༠༤།
12. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཨང་ཆེན་མོ་ཤོག་ངོས་༡༡༠། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སླུན་ཁང་།
13. བོད་སོག་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༩༠༡ ཤིང་བཟའ་སྐལ་བཟང་། མི་རིགས་དཔེ་སླུན་ཁང་།
14. དེབ་སྟོན་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༤༩། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སླུན་ཁང་།
15. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཨང་ཆེན་མོ་ཤོག་ངོས་༡༡༡ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སླུན་ཁང་།

764 བདེ་སྤྲུང་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུ་ལི་གཞུང་གིང་།

- [illegible]

བོད་སྐད་འབྲེལ་ལམ་གྱི་སྟེང་ལ་བོད་སྐད་ཀྱི་མཆན།

1. གྲུང་བཟའི་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༢༡། གྲུང་གོ་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
2. བདུད་འཛོམས་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༩༡།༡༩༢། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
3. འཛོམས་སྒྲིབ་བྱང་ཕྱོགས་ཆེན་པོ་དོན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ས་ཀྱི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པའི་བསྐྱུར་བཅོས་ཆེན་པོ་དཔྱད་ལྟོན་མཁུ་བྱེད་གསེར་གྱི་དེབ་ཐེར་ཞེས་བྱ་བ་ལག་བྲིས་མ་ཤོག་ངོས་༡༩ གྲིབ་ངོས། ཨོག་པོ་སྒྲོ་བཟང་རྟ་དབྱངས།
4. སྤྱི་དེན་རྒྱལ་རབས་ཚྭ་དེ་ཆེན་ཆེན་ཤོག་ངོས་༡༢༠། རྒྱ་ས་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
5. སྤྱི་དེན་རྒྱལ་རབས་ཚྭ་དེ་ཆེན་ཆེན་ཤོག་ངོས་༡༢༡། རྒྱ་ས་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

6. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་སི་ཁྲོན་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༧༩ ན་གསལ།
7. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་སི་ཁྲོན་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༩༠ ན་གསལ།
8. ངའི་ས་ཡུལ་གྱི་ཡ་ང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཤོག་ངོས་༦༩། ཨ་ལགས་ཅ་ཡུས། རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
9. ལྷ་འཕྲི་རྒྱ་རྒྱུ་བའི་རྩོམ་ཐུང་ཐུང་ལྷ་འཕྲི་རྒྱུ་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༥༥༩། ལྷ་འཕྲི་བཀྲ་ལྷ་ཆོས་གྱི་ཉི་མས་མཛད།
10. ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཆར་བའ་མཛོད་ཤོག་ངོས་༡༥༩། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུ་ཁང་།
11. དཔྱད་གཞི་བསམ་གཏན་གྱི་གསུང་འབུམ་པོད་གསུམ་པ་ཤོག་ངོས་༡༡༧། མཆོ་སྤྲོད་དཔར་ཁང་།
12. ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ཤོག་ངོས་༩༩༩། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུ་ཁང་།
13. ངོ་མཆར་གསེར་གྱི་དེབ་ཐེངས་ཤོག་ངོས་༡༥༥༥། ལག་བྲིས་ཁ།
14. ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐོང་བའི་གཏམ། ཤོག་ངོས་༡༡༩། རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུ་ཁང་།
15. སྤྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་སྤྲོད་ཆ། ཤོག་ངོས་༩༡༡༩༡། རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།

ཕྱི་སྤྲིད་པག་གྱའི་སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྤྲོད་ཞེས་པའི་མཆན།

1. གངས་ཅན་མཁས་གྲུབ་རིམ་བྱོན་གྱི་མིང་མཛོད། གསུང་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༡༡༩།
2. གཏེར་ལུང་དཔྱོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་གདན་རབས་མདོར་བསྟུས། ༡༩༩༠ ལོའི་ལྷོ་ཕྱེར་༩ ཤོག་ངོས་༥༢།༦༥།
3. མདོ་སྤྲོད་ཆོས་འབྲུང་ལྷ་ལི་དཔར་མའི་སྤྲོད་ཆ་ཤོག་ངོས་༧༩༡༧༩༩།
4. མདོ་སྤྲོད་ཆོས་འབྲུང་ལྷ་ལི་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༩༩༩།
5. མདོ་སྤྲོད་ཆོས་འབྲུང་ལྷ་ལི་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༩༩༩།
6. ལྷ་འཕྲི་བཀྲ་ལྷ་ཆོས་ཐུང་ཐུང་ལྷ་འཕྲི་རྒྱུ་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༧༩།
7. ལམ་རིམ་སྐྱུ་རྒྱུད་ཆུང་ཆུང་ལོ་རྒྱུས་ཤོག་ངོས་༡༦༩།
8. རྩོམ་ཐུང་ཐུང་དང་པའི་འབྲུག་དཔེ་སྐྱུ་ཁང་མཆོ་སྤྲོད་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༩༩། མཁས་གྲུབ་ཆོས་ཆེས་མཛད།
9. ཐོད་ཀྱི་སྤྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་མའི་སྤྲོད་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༡༩།
10. འབྲུག་རྒྱལ་དབང་ཆོས་ཆེས་མཛད་པའི་རྩོམ་ཐུང་ཐུང་ལོ་རྒྱུས་ཤོག་ངོས་༦༩༡།

766 བདེ་སྤྲུང་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་ཤིང་།

11. རྟེན་གཞི་ལ་མཁུ་བ་ལྟོད་དེ་རྟེན་གཞི་ལ་སྟོད་པ། རྟེན་ནས་ཐར་ཆེན་མོ་མཆོ་སྟོན་དཔལ་ལོག་
 རོ་མ་༩༩། འཕྲུག་རྒྱལ་དཔལ་ཆོས་རྟེན་མཛད།

གཙང་བ་སྟེ་སྟོང་སྟོགས་ཀྱི་སྒྲུབས་ཀྱི་མཆན།

1. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྲུང་ཁྱིལི་དབང་མ་སྟོན་ཆ་ཤོག་རིས་༥༡།
2. ཨིད་དོན་རྒྱལ་རབས་སྟོན་ཆ་ཤོག་རིས་༩༠༡། ལྷ་ས་ཤེས་རིག་དབང་ཁང་།
3. བོད་ཁྱིམ་སྡིད་བྱང་འབྲེལ་ཤོག་རིས་༡༠༠། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
4. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྲུང་ཁྱིལི་དབང་མ་འཁྱོད་ཆ་ཤོག་རིས་༩༥།
5. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྲུང་ཁྱིལི་དབང་མ་འཁྱོད་ཆ་ཤོག་རིས་༩༥།
6. ཨིད་དོན་རྒྱལ་རབས་སྟོན་ཆ་ཤོག་རིས་༩༥༡། ༡༩༡༩ ལྷ་ས་ཤེས་རིག་དབང་ཁང་།
7. རྒྱལ་དབང་ཁྱེད་པའི་རང་ནུམ་དྲུ་གུ་ལའི་ཤོས་བཟང་སྟེགས་བཅས་དང་བོ་ཤོག་རིས་༣༣༡། ༡༩༤༩
བོད་སྡེ་རམ་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

ཕྱེ་སྤྱིད་གྱིས་སྤྱིད་ཁྱི་ལ་མངའ་དབང་བསྐྱུར་སྐབས་གྱི་མཆན།

1. བསེ་ངག་དབང་བཟ་ཤིས་པས་བཙུགས་པའི་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྣམ་ཐར་ཁྲ་བྱང་བཟ་ཤིས་འབྲིལ་ཤིང་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༥༧ སྤྱི་བོས་སྲུ་གསལ།
2. མཁས་ཤིང་བྱུང་པའི་དབང་བྱུག་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྫོ་རྩེའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་ངོ་མཚར་སྐལ་བཟང་འབྲུག་ངོགས་ཞེས་བྱ་བ། ཤོག་གངས་༤༩ བ།༤༩ ཅ་དུ་གསལ། ཁྲ་བྱང་ཤིང་དཔར་མ།
3. ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྣམ་ཐར་བཟ་ཤིས་འབྲིལ་ཤིང་དཔར་མའི་ཤོག་རྩེ་༥༥ བར་གསལ།
4. ཀུན་མཁྱེན་རྣམ་སྐལ་བཟང་འབྲུག་ངོགས། ཤོག་གངས་༦༠ ཅ། ཁྲ་བྱང་ཤིང་དཔར་མ།
5. བསེ་ངག་དབང་བཟ་ཤིས་པས་བཙུགས་པའི་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྣམ་ཐར་ཁྲ་བྱང་བཟ་ཤིས་འབྲིལ་ཤིང་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༥༧ སྤྱི་བོས་སྲུ་གསལ།
6. མཁས་ཤིང་བྱུང་པའི་དབང་བྱུག་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྫོ་རྩེའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་ངོ་མཚར་སྐལ་བཟང་འབྲུག་ངོགས་ཞེས་བྱ་བ། ཁྲ་བྱང་ཤིང་དཔར་མ། ཤོག་ངོས་༤༩༤༩

བར་གསལ།

7. བསེ་རག་དབང་བཟླ་ཤིས་ཀྱིས་མཛད་པའི་ཀུན་མཁྱེན་སྐུ་མའི་རྣམ་ཐར་བཙན་པོ་མར་གྲགས་
པ་ཤོག་གངས་མཆོ། སྐུ་བྱང་ཤིང་དཔར་མ།

8. མཁས་ཤིང་གྲུབ་པའི་དབང་ཕྱག་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྩོ་རྩེའི་རྣམ་པར་
ཐར་བ་རོ་མཆར་སྐལ་བཟང་འཇུག་རོས་ཞེས་བྱ་བ། ཤོག་རོས་༡༥༡༡༦། ཀུན་སྐུ་མའི་རིགས་
དཔེ་སྐྱུ་ཁང་།

9. འཇམ་དཔལ་དུས་དབྱའི་དབང་པོ་མ་ཉེའི་གདོང་ཅན་བཅུ་གསུམ་ལྟའི་འཁོར་ལའི་རིམ་པ་
དང་པོའི་ཟེན་ཟེས་འཇིགས་མཛད་རྩོ་རྩེའི་ཞལ་ལུང་ཞེས་བྱ་བ། ཤོག་གངས་མཆོ། སྐུ་བྱང་བཟླ་
ཤིས་འཁྱེལ་གྱི་ཤིང་དཔར་མ། ཡོངས་གྲགས་འཇིགས་བྱེད་ཆོས་འབྱུང་དུ་འབོད།

10. དུང་དཀར་སྐོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྤྱི་ལུང་འབྲེལ་སྐྱོར་བཤད་པ། སྐུ་ལོ་
༡༩༡༡ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུ་ཁང་གི་དཔར་མ་ཤོག་རོས་༡༡༩༡༡༩།

11. སྤྱི་དོན་རྒྱལ་རབས་ཤིས་རིག་དཔར་ཁང་དཔར་མ་སྟོན་ཆ་ཤོག་རོས་༩༡༡།

12. ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་བྱུག་པ་སྐོ་བཟང་རིན་ཆེན་ཆོངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོའི་ཐུན་མོང་ཕྱིའི་
རྣམ་པར་ཐར་བ་དུ་ཀྱ་ལའི་འཕྲོ་འབྱུང་རབ་གསལ་གསེར་གྱི་སྒྲེ་མ་སྒྲེགས་བཅ་དང་པོ། ཤོག་
རོས་༡༡༥༡། ཕྱི་སྤྱི་དཔེ་སྐྱུ་ཁང་མཆོ། ༡༩༡༩ བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུ་ཁང་།

13. ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་བྱུག་པ་སྐོ་བཟང་རིན་ཆེན་ཆོངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོའི་ཐུན་མོང་ཕྱིའི་
རྣམ་པར་ཐར་བ་དུ་ཀྱ་ལའི་འཕྲོ་འབྱུང་རབ་གསལ་གསེར་གྱི་སྒྲེ་མ་སྒྲེགས་བཅ་དང་པོ། ཤོག་
རོས་༡༡༥༡། ཕྱི་སྤྱི་དཔེ་སྐྱུ་ཁང་མཆོ། ༡༩༡༩ བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུ་ཁང་།

14. ཀུན་མཁྱེན་རྣམ་ཐར་སྐལ་བཟང་འཇུག་རོགས། ཤོག་གངས་མཆོ། ཀུན་མཁྱེན་འཇིགས་
མེད་དབང་པོ། སྐུ་བྱང་ཤིང་དཔར་མ།

15. ཀུན་མཁྱེན་རྣམ་ཐར་སྐལ་བཟང་འཇུག་རོགས། ཤོག་གངས་མཆོ། ཀུན་མཁྱེན་འཇིགས་
མེད་དབང་པོ། སྐུ་བྱང་ཤིང་དཔར་མ།

16. ཀུན་མཁྱེན་རྣམ་ཐར་སྐལ་བཟང་འཇུག་རོགས། ཤོག་གངས་མཆོ། ཀུན་མཁྱེན་འཇིགས་
མེད་དབང་པོ། སྐུ་བྱང་ཤིང་དཔར་མ།

17. ཀུན་མཁྱེན་རྣམ་ཐར་བཙན་པོ་མ་ཤོག་གངས་མཆོ། བསེ་རག་དབང་བཟླ་ཤིས། སྐུ་བྱང་
ཤིང་དཔར་མ།

18. ཀུན་མཁྱེན་རྣམ་ཐར་སྐལ་བཟང་འཇུག་རོགས། ཤོག་རོས་རོས་མཆོ། ཅན་གསལ། ཀུན་
མཁྱེན་འཇིགས་མེད་དབང་པོས་བཅུམས། ༡༩༡༢ ཀུན་སྐུ་མའི་རིགས་དཔེ་སྐྱུ་ཁང་།

768 བཛྲ་མཛྲ་ལོ་རྒྱུ་སྒྲིལ་གྲུང་ཤིང་།

19. ཀུན་མཁུན་འཇིགས་བྱེད་ཆོས་འབྱུང་། ཤོག་གྲངས་༡༡༡། ལྷ་བྱང་ཤིང་དཔར་མ།
20. ཤོང་ས་ཡ་རྒྱལ་མཁོན་ཆེན་པོ་མཆོག་ནས། ཆོས་རྒྱུང་བཞེན་ཚུགས་རྒྱུ་བཀའ་སློབ་སྣ་
རྣམས་བསྐྱེད་པ་ཁག་ཆ་ཆོང་ཚུགས་བཞེད་ས་ཁྱུས་པ། ཤོག་ངོས་༡༤༥།༡༤༦། ༡༩༩༤ ལྷ་ས་ཤོད་
ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
21. ཟ་ཉོར་གྱི་བན་དེ་རག་དབང་སློབ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་འདི་སྤྲང་འབྲུལ་བའི་རོལ་ཆེད་རྟོགས་
བརྗོད་གྱི་ཚུལ་དུ་བཀོད་པ་དུ་ཀུལ་འཇིགས་བཟང་ལས་སྒྲེགས་བཅུ་དང་བོ། ཤོང་ངོས་༡༡། ༡༩༩༩
ཤོད་སྤྲེང་ས་མི་དཔར་ས་དཔེ་སྒྲུབ་ཁང་།
22. ཤོང་ས་ཡ་རྒྱལ་མཁོན་ཆེན་པོ་མཆོག་ནས། ཆོས་རྒྱུང་བཞེན་ཚུགས་རྒྱུ་བཀའ་སློབ་སྣ་
རྣམས་བསྐྱེད་པ་ཁག་ཆ་ཆོང་ཚུགས་བཞེད་ས་ཁྱུས་པ། ཤོག་ངོས་༡༤༥།༡༤༦། ༡༩༩༤ ལྷ་ས་ཤོད་
ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།

རྒྱལ་དབང་བསྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས་ཀྱི་མཛྲ་མཛྲ་ཀྱི་མཆན།

23. བཛྲ་མཛྲ་ཆོས་འབྱུང་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༩༡༩།
24. མི་དེན་རྟོན་རྒྱལ་རབས་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༤༡༢ བ། རྩལ་རྩལ་ཤོང་མ་ཁང་ཤིའུ་རྒྱལ་བའི་
སྣས་བརྒྱུ་བཞེ་བ་ཅན་རྩལ་མང་ཡུན་ཏི་ཞེས་བྲིས་འདུག ལྷ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
25. རྩལ་མ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱི་གསུང་འབྲུམ་ཤོད་གསུམ་པ་མཆོམ་རིགས་དཔེ་སྒྲུབ་ཁང་གིས་
བསྐྱུན་པའི་ཤོག་ངོས་༡༠༩།
26. བཛྲ་མཛྲ་ཆོས་འབྱུང་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༡༩།
27. བཛྲ་མཛྲ་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ཆ་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༩༩།
28. བཛྲ་མཛྲ་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ཆ་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༡༢།
29. བཛྲ་མཛྲ་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ཆ་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༤༦།
30. བཛྲ་མཛྲ་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ཆ་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༤༩།
31. བཛྲ་མཛྲ་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ཆ་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༢༡།
32. བཛྲ་མཛྲ་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ལྷེ་ལི་དཔར་ཤོག་ངོས་༡༢༦།
33. བཛྲ་མཛྲ་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ཆ་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༢༦།
34. བཛྲ་མཛྲ་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ཆ་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༩༤།
35. བཛྲ་མཛྲ་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ཆ་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༩༤།

36. བདེ་སྤང་ཆོས་འབྱུང་ནི་ལི་དཔར་མ་སྟོང་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༧༥།༡༧༩།

སྐུལ་དབང་བསྐྱད་པ་ནས་བརྒྱ་གཉིས་སྐུལ་གྱི་མདོ་སྐྱད་གྱི་མཆན།

- [illegible]

770 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིའི་གཞུང་ཤིང་།

16. སྔོན་དོན་ཀླུ་རབས་སྤང་ཆའོག་ངོས་༡༩༠༡༩༡ ལྷ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
17. བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔུང་གཞིའི་རྒྱ་ཆ་བདམས་བསྐྱེགས། དེབ་གསུམ་པ། འོག་ངོས་༡༩༡༡།
18. གདོང་ཐོག་གི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་སིང་ལྷ་མོར་དཔར་མའི་འོག་ངོས་༡༩༢༡༡༩༢༡།
19. རྩ་སྐད་གི་དོན་རྒྱུན་དང་དེའི་ངོ་བོའི་སྐོར་གླེང་བ། འོག་ངོས་༡༩༠༤༡༩༠༤ ། སུན་ཚོགས་ཆེ་རིང་། ༡༩༩༩ བོད་ཚྲིངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
20. རྩ་སྐད་གི་དོན་རྒྱུན་དང་དེའི་ངོ་བོའི་སྐོར་གླེང་བ། འོག་ངོས་༡༩༠༤༡༩༠༤ བར། སུན་ཚོགས་ཆེ་རིང་། ༡༩༩༩ བོད་ཚྲིངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
21. བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔུང་གཞིའི་རྒྱ་ཆ་བདམས་བསྐྱེགས། དེབ་༦ པའི་འོག་ངོས་༩༤ དང་། རྩ་སྐད་གི་དོན་རྒྱུན་དང་དེའི་ངོ་བོའི་སྐོར་གླེང་བ། འོག་ངོས་༩༩ བཅས་སྤྱད་གསལ།
22. གངས་ཅན་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ལོ་ཚོགས་དང་རྒྱལ་འཁྲུང་ལོ་ལང་ལ་དཔུང་པ་སྤོན་མེད་པའི་དེབ་ཐེར་གཟུར་གནས་དཔྱད་ལྟ་དཔྱེས་པའི་དབྱངས་སྒྲན་ཞེས་བྱ། འོག་ངོས་༡༩༡ རྩ་གསལ། གདོང་ཐོག་བསྟན་རྒྱུ། ༡༩༠༩ སི་ལྷ་མོར་དཔར་མ།
23. པའི་བྱ་རྒྱལ་ལེ་ལྷ་མ། རྟོང་རྟོང་རྒྱ་ཡིག་རྒྱ་དཔར་སྐྱབ་བྱས། རྒྱལ་ཡུམ་ཆེན་མོ། གྲག་ཀྱིས་ཆེ་བའི་བཅུད་ལམ་དང་། འོད་སྟོང་འབར་བའི་མི་ཆེ་འོག་ངོས་༡༩ བར་གསལ། ༡༩༠༩ བཅོ་སྤྱད་ཆོས་སྤྱི་གཞི་ཆོགས་ཆུང་།
24. གདོང་ཐོག་དེབ་ཐེར་འོག་ངོས་༡༩༡༡།
25. འོང་ས་མཆོག་གི་རང་རྣམ་ངོས་ཀྱི་ཡུལ་དང་ངོས་ཀྱི་མི་མང་འོག་ངོས་༩༡༩༡། ལྷ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
26. འོང་ས་མཆོག་གིས་མི་མང་ལ་བསྐྱེད་པའི་བཀའ་སློབ་པོད་དང་པོ་འོག་ངོས་༡༩༡༡།
27. སེ་ར་ཐེག་ཆེན་སྤྱིང་གི་ཆོས་འབྱུང་འོག་ངོས་༡༩༩༡ ༡༩༩༡ ལག་བྲིས་མ།
28. སེ་ར་ཐེག་ཆེན་སྤྱིང་གི་ཆོས་འབྱུང་འོག་ངོས་༡༩༩༡ ༡༩༩༡ ལག་བྲིས་མ།
29. བཅོ་སྤྱད་ཆོས་འབྱུང་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་སྟོད་ཆའོག་ངོས་༩༩༡༡།
30. བསྟན་འཛིན་གྱིས་བསྐྱེགས་པའི་དགྲ་རིང་སྐུ་མེད་ཐུ་བྱིའི་རྣམ་ཐར་པཌ་ཏེ་རི་ཀའི་འཁྲི་ཤིང་ཞེས་བྱ་བ། འོག་ངོས་༡༩༠༡༡༩༡༡ ༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
31. བསྟན་འཛིན་གྱིས་བསྐྱེགས་པའི་དགྲ་རིང་སྐུ་མེད་ཐུ་བྱིའི་རྣམ་ཐར་པཌ་ཏེ་རི་ཀའི་འཁྲི་ཤིང་ཞེས་བྱ། འོག་ངོས་༡༩༡༡༡༩༡༩ བར་གསལ། ༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ཚོམ་སྒྲིག་སྐབས་ཀྱི་འབྲེལ་ཡོད་ ཡིག་ཆ་ལྟ་སྟོག་བྱས་པ་ཁག་གི་ཐོ་གཞུང་རགས་རིམ།

1. ཐོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སྟོང་བཅན་སྐམ་པོའི་ནམ་ཐར་བཀའ་ཆེན་གསལ་གྱི་འབྲེང་བ། འདི་ཉིད་བཅན་པོ་སྟོང་བཅན་སྐམ་པོས་མཛད་ཅིང་། རྩོམ་ཆེ་ཨ་ཉི་ཤས་(སྟོ་ལོ་༩༡༩)གཏོར་ནས་བཏོན་པར་གྲགས། ༡༩༤༩ མཚོ་སྔན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཡོངས་གྲགས་འདི་ལ་བཀའ་ཆེན་གཞི་གཞུང་ལ་ཟེར།
2. མ་ཁི་བཀའ་འབུམ་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་སངས་རྒྱལ་སྟོང་ཆའི་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་བཞུགས། (འདི་ལ་སྒྲིགས་པམ་ཉིད་སྨད་གཞིས་ཡོད།) བཅན་པོ་སྟོང་བཅན་སྐམ་པོས་མཛད་པར་གྲགས། ༡༩༩༡ མཚོ་སྔན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། རྩོད་གཏེར་ཤིང་དཔར་གཞི་ལ་བཞག་པའི་དཔེ་རིང་།
3. ལུ་རུ་ལུ་རྒྱུན་སྒྲིང་པས་ཡར་སྐྱེས་ཤེལ་གྱི་བྲག་ཐུག་ནས་བཏོན་པར་གྲགས་པ། བཀའ་ཐང་རྩོམ་པ། ༡༩༤༦ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
4. བཅན་པོ་སྟོང་ཐེ་བཅན་དང་། མཁན་པོ་སྟོང་དཔོན་པ་སྐུའི་དུས་མདོ་སྨད་སོ་སོར་མཛད་པའི་སྐབས་བཞེད་ཞབས་བཏགས་མ། ༡༩༥༤ ཐོད་གཞུང་ཤེས་རིག་པར་ཁང་།
5. སྟོད་པ་སྒྱི་སྒྲོར་སྒྲུང་སྟོད་ཀྱི་འདོས་ཟབ་མོ། འདི་ཐོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་འཇུག་གི་རིན་ཐང་ཆེན་པོ་ལྟར་པའི་གནའ་ཚོམ་ཞིག་ཡིན་པར་གྲགས།
6. དེབ་ཐེར་དམར་པོ་རྒྱམས་ཀྱི་དང་པོ་རྟུ་ལན་དེབ་ཐེར། ཆལ་བ་ཀུན་དགའ་དོ་རྗེས་མཛད། ༡༩༤༡ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། འདི་ལ་དྲུང་དཀར་སྟོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་མཆན་འབྲེལ་བཏབ་འདུག
7. སྐངས་ཀྱི་པོ་ཉི་བམ་རུ་རྒྱུས་པ། རྟུ་མི་རྟུ་བྱང་རྒྱལ་མཆན་སོགས་ཀྱིས་མཛད། ༡༩༤༦ ཐོད་སྨྱེངས་ཡིག་རྩིང་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
8. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆར་ཆེན་མོ་མཁས་པ་དགའ་བྲེད། ལྷག་ཆར་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོས་མཛད། ༡༩༤༩ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

772 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུ་ལོ་གཞུང་གིང་།

9. རྩོམ་གྱི་གདམ་མེད་ཀྱི་ཕྱིང་བ། འཕྲུལ་པ་རྟེན། ༡༩༤༩ བོད་ཡུལ་ཡིག་རྒྱུ་དཔར་སྐྱེན་ཁང་།
10. བཤད་མཛོད་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ། དཔེ་ཐུང་ལག་བྲིས་མ། རོན་དམ་སྐྱེ་བའི་སངས་ཤེས་པ་མཛད། རོ་བཤུས་རྩ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་བཞུགས།
11. དཔལ་ཆེད་བར་ནོར་བུའི་རྒྱལ་བའི་བསྐྱེད་པ་རིན་པོ་ཆེ་བྱང་སྟོགས་སུ་འབྱུང་བའི་ཆ་ལག་བོད་རྩི་བཙན་པོའི་གདུང་རབས་ཆོག་ཏུ་རོན་གསལ་ཡིད་ཀྱི་མེ་ལོང་ཤོག་གུང་ས་༡༣། ༡༩༥༥ རྩི་ལེར་དཔར།
12. རྒྱལ་རབས་འཕྱུལ་གྱི་ལྷ་མིག་གམ་དེབ་ཐེར་དམར་པོ་འཕྲུལ་དེབ་གསར་མ་ཞེས་བྱ་བ། པཌ་ཆེན་བསོད་ནམས་གྲགས་པས་མཛད། ༡༩༤༩ བོད་ཡུལ་མེད་མངས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་།
13. གངས་ཅན་ཡུལ་གྱིས་ལ་སྟོད་པའི་མཐོ་རིས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁོན་གཙོ་བོར་བརྟེན་པའི་དཔེ་ཐེར་རྩོགས་ལྡན་གཞིན་རྒྱུ་དཀར་མེན་དཔྱད་ཀྱི་རྒྱལ་རྩིའི་སྐུ་དབྱངས་ཞེས་བྱ་བ། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བསོད་བཟང་རྒྱ་མཆོས་མཛད། ༡༩༥༥ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་།
14. རྒྱ་བོད་རྟོར་སྟོག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཏུང་ཏུར་བརྟེན་པ་བྱིས་པ་འཕྲུག་པའི་འབབ་སྟེགས། དཔལ་མང་པཌ་རྟེན་པས་མཛད། ༡༩༩༠ མཆོ་སྐྱེན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་།
15. བོད་ཆེན་པོའི་སྲིད་ལུགས་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱལ་རབས་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ། བརྟོ་སྐྱེད་པ་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་མཛད། ༡༩༤༤ བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་པར་ཁང་།
16. གངས་ཡུལ་མཛོད་པོད་ཆོས་སྲིད་གཞིས་ལྡན་གྱི་ལྷ་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་གསལ་བར་སྟོན་པ་རྒྱ་བ་ཡུག་འཆར་བའི་རྒྱུ་ཐུང་ལ། རྩོགས་ལ་བྱང་བ་དགའ་བའི་རྩལ་མཆོ། (སྟེགས་བམ་དང་བོད་དང་། གཞིས་པ།) ༡༩༥༥ བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་པར་ཁང་། དཔོན་ཞུས་པ་དབང་ལུག་བདེ་ལྡན། མི་གཞི་ཚུ་མ་མཁན་ལ་རྩོད་གཞི་ཡོད།
17. རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། ས་སྐྱེ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་བཅུམས། ༡༩༤༡ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་།
18. དཔོན་ཞང་རྩོམ་དང་ཐང་བོད་བར་གྱི་འབྲེལ་བ། གཉའ་གོང་དཀོན་མཆོག་ཆེ་བརྟན་གྱིས་བཅུམས། ༡༩༤༥ གན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་།
19. རྒྱུ་ཡིག་ཆང་ནང་གསལ་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། ལྷག་ལྷ་ཐུན་ཆོགས་བཟུ་ཤིས། ༡༩༥༩ རྒྱ་གར་རྩ་རམ་ས་ལ།
20. ལ་དྭགས་རྒྱལ་རབས། ཆོས་འདོམས་སྟོགས་གྱིས་བསྐྱིགས། ༡༩༤༥ བོད་ཡུལ་མེད་མངས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་།

21. བོད་ཀྱི་གནས་བབས། ཡེ་ཁལ་སྤྱི་མན་མལ་ཏ་མན་པ་རག་ ༡༩༤༩ བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་
དཔར་ཁང་།
22. ཏུང་ཏོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ། དབང་རྒྱལ་དང་བསོད་ནམས་སྐྱིད་ཀྱིས་
བསྐྱར་ཅིང་བཀྲལ། (བོད་དབྱིན་ཆ་ཤན་སྐྱར་) ༡༩༩༩ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
23. བོད་ཀྱི་རྩོམ་འགྲེལ་དང་རྩལ་བུའི་ཁ་བྱང་། བསོད་ནམས་སྐྱིད་ཀྱིས་མཆན་འགྲེལ་བཏོད།
༡༩༩༩ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
24. ཏུང་ཏོང་ནས་ཐོན་པའི་གནའ་བོའི་བོད་ཡིག་ཤོག་རྩལ་འཕྲོ་མཐུད། (བོད་ཆ་ཤན་སྐྱར་མ)
མང་ཡའོད་དང་ཁྱེན་ཅན་གཉིས་ཀྱིས་བསྐྱེད་སྐྱུད། ༡༩༩༩ མི་ཁྱེན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
25. བོད་ཀྱི་གལ་ཆའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྐྱེད་སྐྱུད། ཆབ་སྲེལ་ཆེ་བཙན་ཕུན་ཚོགས་ཨོགས་
ཀྱིས་བསྐྱེད་སྐྱུད། ༡༩༩༡ བོད་ཕྱོང་ས་ཡིག་རྩིང་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
26. ཏོར་རམ། ཡོན་མུ་རྒྱལ་རབས་དང་། ཏོར་བོད་འབྲེལ་བར་དཔུང་པའི་གནའ་བོ་དེན་དོན་
རབ་གསལ། བཀའ་བླར་སྐྱབ་ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས། ༡༩༩༥ བོད་གཞུང་གི་རྩལ་ལས་ཁུངས་།
27. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་གསལ་དང་གཞུང་ཡིག་ཕྱོགས་བསྐྱེད་དང་སེལ་ཤེས་ལོང་། བཀྲ་ཤིས་
དབང་འདུལ་གྱིས་བསྐྱེད་སྐྱུད། ༡༩༩༩ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
28. བོད་རང་ཕྱོང་ས་ཡིག་ཆ་གསལ་ཁང་གིས་བསྐྱེད་སྐྱུད། བོད་ས་གནས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དཔེ་ཚོགས་བཅའ་
ཡིག་ཕྱོགས་བསྐྱེད་སྐྱུད། ༢༠༠༡ བོད་ཕྱོང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
29. རའི་ས་ཡུལ་གྱི་ཡང་བའི་ལོ་རྒྱུས། ཨ་ལགས་ཅ་ཡུས་བསྐྱབ་འཛིན་དཔལ་འབར། ༡༩༩༩
རྒྱ་གར་དཔར་མ།
30. དེབ་ཐེར་ཀུན་གསལ་མེ་ལོང་། ཕུན་ཚོགས་ཆེ་རིང་གིས་བཅམས། (དཔར་ཐེངས་གཉིས་
པ།) ༢༠༠༠ བོད་ཕྱོང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
31. གངས་ཅན་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ལོ་ཚོགས་དང་རྒྱུ་ལོ་ལང་ལ་དཔུང་པ་ཕྱོན་མེད་དེབ་
ཐེར་གཟུར་གནས་དཔྱད་ལྷན་དཔེ་སྐྱུང་པའི་དབྱངས་སྒྲན། གདོང་ཐོག་བསྐྱབ་པའི་རྒྱལ་མཆན།
༢༠༠༩ ས་པཎ་བཤད་སྐྱབ་མིང་།
32. ཆབ་འགག་ཡུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྩི་མེད་ཤེལ་དཀར་སྐྱེད་བཤེད། གཅོད་པ་དོན་གྲུབ་དང་། ཉ་མགྱེན།
རྩོམ་ཆེ་རིང་ཨོགས་ཀྱིས་བསྐྱེད་སྐྱུད། ༢༠༠༡ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
33. གངས་ཕྱོང་ས་སྤྱི་མཐུན་མི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བཤད། ར་མེ་དཀོན་མཆོག་རྒྱ་མཆོ། ༢༠༠༩ བོད་ཕྱོང་ས་
མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

774 བཛོལ་ལོ་རྒྱུ་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

34. རྒྱལ་རབས་དེ་བཟེང་དཀར་པོའི་ཁ་སྐོང་མེས་ལྷོན་གོང་མའི་ཞལ་ཆེན་ལ། ར་ཀ་ར་བཀྲ་ས་
མཐོང་ཐུབ་བཞུག་ཆོས་དྲར་གྱིས་བཅུམས། ༡༠༠༡ ལྷ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།

35. རྒྱའི་དྲུང་དཀར་དཀོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་གནད་བསྐྱེད་ལེགས་བཤད་ཆོས་དྲུང་དཀར་པོའི་སྐུ་
དབྱངས། རབ་བྱུང་བཅུ་བདུན་པའི་མེ་སྤང་སྒྱིལ་༡༧༧༢ ལོར་བྲིས། ཨོ་རྒྱལ་འཕྲིན་ལས། ལག་
བྲིས་ལ། ཤོག་ངོས་༥༩ ཅན། བོད་འབྲོང་།

36. ར་ཁུལ་ནང་བཞུག་ཐུབ་མཐའ་རིས་མེད་ཀྱི་དཀོན་མཆོད་མཆོམས་སྒྲོལ་སྤྲུལ་པའི་དྲུང་སྒྲིའི་
ཆོས་གསལ་དང་། དག་ཤུལ་ཤེར་གྲགས་སོགས་ཀྱིས་ཚུལ་སྒྲིག་བྲས། ར་བ་ཁུལ་སྤྱི་དྲུག་དང་།
༡༠༠༥ ལོར་ཀྲང་ཤེའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བཞུག་སྐོབ་སྒྲིའི་ཞིབ་དཔྱད་ཁང་གིས་དཔར། (ནང་
ཁུལ་དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་ཡིན)

37. བཛོད་དཔེའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བཞུག་དཀོན་མཆོད་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྐྱེད་བཞུགས། བཛོད་
དཔེ་རྒྱུ་སྒྲིའི་ཐོས་ཀྱིས་བསྒྲིགས། ར་བ་ཁུལ་དཔྱད་ཡིག།

38. ཀ་སར་ཆོས་བཟང་མདུན་པའི་ལོ་རྒྱུས། རྒྱུ་བཟང་དཔེ་འདུན་གྱིས་བཅུམས། མཆོ་སྤྲུལ་མི་
རིགས་དཔར་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར།

39. ར་མེད་རྒྱུ་སྒྲིའི་དཀོན་ལོ་རྒྱུས། གཤེན་རུ་འབྲུབ་རྒྱལ་སོགས་ཀྱིས་ཚུལ་སྒྲིག་བྲས། ༡༧༧༧
ར་མེད་རྒྱུ་སྒྲིའི་དྲུག་ཀྱིས་དཔར། ཤོག་ངོས་༡༠༥ ཅན།

40. ལ་གྱའི་སྐར་རྒྱུང་དཀོན་དཀར་ལྷན་བཤད་སྐྱུ་བ་འཕེལ་རྒྱས་སྒྲིའི་གི་ཆགས་རིམ་དང་ལ་གྱ་སྒྲིའི་
ལོ་རྒྱུས་སྐྱུ་བ་གཞོན་རྒྱུ་འདུལ་ཟེར། རྒྱུ་བཟང་རྒྱ་མཆོས་བཅུམས། ༡༧༧༡ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་
དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

41. ར་ཤུལ་གཉི་དཀོན་གྱི་ཆགས་རིམ། རྒྱུ་བཟང་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བཅུམས། ཤོག་ངོས་༦༩ ཅན།
༡༧༧༩ ལོར་བྲིས་འདུག དཔར་ཁང་གི་མིང་སོགས་བཞོད་མི་འདུག

42. ལ་རྒྱལ་ལ་པཎ་ཡཔ་སྐས་གཞིས་ཀྱིས་དབུས་བོད་སོག་སྐྱེད་དུ་མ་དང་། ལ་ཤོང་མ་མཆོད་
ལོན་དུ་ཐུར་རྒྱུ་སྐྱེད་སོགས་སྐབས་འབྲེལ་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་བསྐྱེད། རྒྱུ་སྒྲིའི་བྲམས་པ་ཐུབ་བཞུག་གྱིས་
བཅུམས། ༡༧༧༢ ལྷ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།

43. བོད་དང་། བན་རྒྱའི་འབྲེལ་བར་དབྱེད་པའི་གཏམ། དུས་སྐབས་ལྷ་ཅན། ༡༧༧༧ བོད་
གཞུང་བདེ་སྤྱང་བོད་གནས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་།

44. བོད་སྐལ་བུའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་ཤེལ་དཀར་སྤེང་བ། རོར་བྱང་ཨོ་རྒྱལ་གྱིས་བཅུམས། ༡༧༧༡
བོད་རྒྱུང་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

45. གངས་ཅན་ཡུལ་གྱིས་ལ་སྟོན་པའི་མཐོ་རིས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁོན་གཙོ་མོར་བརྗོད་པའི་དེབ་ཐེར་རྫོགས་ལྷན་གཞིན་ནུའི་དགའ་སྟོན་དཔུང་གི་རྒྱལ་མའི་སྤྱ་དབྱངས་ཀྱི་འགྲེལ་བཡིད་ཀྱི་དགའ་སྟོན། རོར་བུ་ཨོ་རྒྱུན་གྱིས་བཅམས། ༡༩༩༩ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
46. བོད་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་ཟེར་བ་གཏན་ནས་མིན་པའི་ཁྲུངས་སྐྱེལ་བདེན་པའི་ཉིང་ཁྲ། མདོ་སྨད་པ་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཆོས་བཅམས། ༡༩༩༡ བོད་གཞུང་གི་དྲིལ་སྤྱོད་ཁང་།
47. རེབ་གོང་གསེར་མོ་ལྗེ་ངས་ཞེས་ཡོངས་སྤྱུ་གཤས་པའི་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་བྱུང་བ་མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ་འདོད་འབྱུང་གཏེར་གྱི་བུམ་བཟང་། མིང་རྒྱ་བ་སྐུ་མ་ཆེ་རིང་གིས་བཅམས། ༢༠༠༡ ཞང་ཀང་ཐེན་མ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
48. རེབ་གོང་མེད་གཤེད་གཤེད་གཤེད་ལོ་རྒྱུས་གངས་རིའི་རྒྱ་རྒྱ། འཛིགས་མེད་བསམ་གྱུ་བ་གྱིས་བཅམས། ༢༠༠༥ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
49. མཆོ་སྟོན་པོའི་རྒྱ་ཆའི་ལོ་རྒྱུས་མེས་པོའི་ཞལ་ལུང་། རྒྱ་པོ་དང་རྒྱལ་ཁྲིམས་གཉིས་ཀྱིས་བཅམས། ༡༩༩༦ མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
50. ཉ་པོ་གོང་ཞོལ་དང་དམེ་ཆང་སྤྱ་རྩ་ཆོ་རྒྱལ་སྐོས་སྤྱུ་ནག་ཞེ་བའི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲོར། མགོ་ལོག་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔུང་ཡིག་དེབ་བཞི་བ། ༢༠༠༤ མགོ་ཁྲུལ་སྲིད་ཁྲོས་ཀྱིས་དཔར་།
51. རོང་ཆེན་བཞུན་པའི་སྟོན་མེ་སྐྱབས་མགོན་ཀི་རྟེ་ཆང་གི་བཀའ་ཐམ་ལས་རྟགས་རི་ལྟར་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་དང་འབྲེལ་བའི་མཆོན་དོན་ནམ་བཤད་དཔྱད་ལྡན་ཡིད་ཀྱི་མེ་ལོང་། ༢༠༠༠ ལོར་ཀི་རྟེ་ཁྲེས་པ་གྲ་ཆང་གིས་དཔར་སྐྱུན་བྲས།
52. ཀི་རྟེ་ཆང་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས་ཉམས་ཕྱོང་ཁན་པོའི་གཏམ་སྤྱིང་། དེབ་དང་བོ། ༢༠༠༩ ལོར་ཀི་རྟེ་ཁྲེས་པ་གྲ་ཆང་གིས་དཔར་སྐྱུན་བྲས།
53. ལྷག་ཆང་ལྷ་མོ་ཀི་རྟེ་དགོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ་རོ་མཆར་ལྷ་ཡི་རོལ་མོ། མཛོད་དཔེ་མཁས་པ་སྐྱེ་བཟང་ཉེ་མས་བཅམས། དཔེ་དེབ་རྫིང་རལ་ཏུ་སོང་བས་དཔར་ཁང་དང་དཔར་ལོ་སྐོས་མི་གསལ་ཡང་། ༡༩༩༠ རྒྱ་གངས་ཤིག་ཡིན་ནམ་སྐྱེ།
54. འགྲེལ་གཤེད་ལོ་རྒྱུས་གཏན་པོ་གཡུ་རྩའི་བསང་དུད། རྟོན་ཆ་དང་སྨྲད་ཆ་སྐྱགས་བམ་གཉིས་ཅན། དམ་ཆོས་དཔལ་བཟང་གིས་བཅམས། རྩ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། རྒྱ་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས་དེབ་སྤྱིང་༡༩ པ་དང་༡༤ བ།
55. བོད་དོན་སྤྱིང་བ། དབང་འདུས་ཀྱིས་བཅམས། ༡༩༩༩ བོད་ལྗེ་ངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

776 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་གིང་།

56. བོད་ཁྱིམ་ལོ་རྒྱུས་ཁྲིམ་ལན་བརྒྱུ་བ། ཆ་རིས་སྐལ་བཟང་ཐོགས་མེད་ཁྱིམ་བཅམས། ༡༩༩༧
ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
57. བོད་ཁྱིམ་ལོ་རྒྱུས་གཞི་རྒྱ་དགའ་བའི་གཏམ་སྒྲུང་། དགེ་འདུན་ཁྱིམ་བཅམས། ༡༩༩༧ ཀན་
སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
58. བོད་ཁྱིམ་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིགས་འདུག་པའི་འབབ་སྒྲེགས། ཆོགས་གཞིས་རབ་རྒྱས་ཁྱིམ་བཅམས།
༢༠༠༥ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
59. ལྷ་རྩེ་རྩེ་མོང་བརྒྱུད་ཁྱིམ་ལྷ་རྩེ་མོང་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ། ཆོས་རྒྱུ་ལྷ་རྩེ་མོང་གི་
གཙན་ཆ་རྒྱུད་ཀྱི་ཐོས་ཁྱིམ་སྐྱུ་མ་དཔར་དུ་བཏབ། ཐོག་ངོས་༩༥ ཅན། བོད་འཕྲིན།
60. ཆེ་མོག་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟན། ལག་བྲིས་མ། ཆེ་མོག་པ་སྐྱུ་ཞབས་སྒོ་བཟང་ལྷན་ཁུངས་
ཁྱིམ་བྲིས། ཁོང་སྐྱུ་བྱང་བཟླ་མིས་འབྲེལ་འདྲིལ་བྱ་གཞུང་གསར་ཙམ་ནས་རང་ལུལ་དུ་ཕེབས།
རིབ་ཁོང་ཕྱི་ཆོས་ལོ་རྒྱུས་ལག་ཅིག་དུ་དུས་རབས་འདྲིལ་རིབ་ཆེ་གཞིས་སུ་བྱུང་བའི་མཁས་པའི་
དོག་ལྷ་བུ་ཆམས་ཁྱིམ་མཚན་བྱང་བཀོད་པ་ཞེས་པའི་ནང་བཀོད་འདུག།
61. ལུལ་མཁོ་ལོག་གི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་པ་སྐྱུ་དཀར་པོའི་ཆུན་པོ་ཞེས་བྱ་བ། དོན་གྲུབ་དབང་རྒྱལ་
དང་ལོར་ཐོག་ཞེས་ཁྱིམ་བཅམས། ༡༩༩༩ བཙུན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
62. ཀུན་ལོ་ལྷ་འབངས་རྒྱ་ཁྲུ་པའི་ཆགས་རིམ་ལོ་རྒྱུས་བདེན་གཏམ་ན་བའི་བཅུ་ལེན། དཀོན་
མཆོག་རིན་ཁྱིམ་བཅམས། དཔར་ཁང་ཐོགས་གང་ཡང་བཀོད་མི་འདུག ཐོག་ངོས་༡༥༡ ཅན།
63. བོད་སྐད་ལོ་རྒྱུས་བཞུས་པའི་དག་སྒྲིས་རང་གྲོལ། སུན་ཆོགས་ཁྱིམ་བཅམས། ༡༩༩༩ ཀན་
སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
64. མ་ལུལ་རོང་པོ་སྒོན་ཆོས་ཁྱིམ་གྲུང་རབས་དོན་ལྷན་ཚངས་པའི་སྒྲ་དབྱངས། རོང་པོ་ལྷ་རྒྱལ་
དཔལ་ཁྱིམ་བཅམས། ༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
65. རྟོར་གཙང་དང་རྟོར་གཙང་གི་རྟོའི་དཀོན་ཁྱིམ་ལོ་རྒྱུས་དུང་རི་དཀར་པོའི་རང་སྐྱུ། རྟོར་གཙང་
བསྐྱེད་འཕེལ་ཁྱིམ་བཅམས། ༢༠༠༩ དཔར་ཁང་མི་གསལ།
66. མང་རའི་ལོ་རྒྱུས། སྐུ་ནག་པ་ཡེ་ཤེས་བཟང་པོ། ༢༠༠༡ ཞང་ཀང་སྐུ་མ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
67. རིབ་ཁོང་རིག་པ་འབྲུང་བའི་ཁོང་ཁྱིམ་མཛེས་རྒྱན་མང་དུ་བྱུང་བ་ལྷ་བཟོ་རིག་པའི་དགའ་
ཆོལ་གཞན་ཐོག་བྱམས་པ་སྒྲིང་གི་ལོ་རྒྱུས་ལེགས་པར་བཤད་པ་མི་མཐའ་དཔེས་པའི་རོལ་མོ། སྒོ་
བཟང་སྐུ་བྲགས་ཁྱིམ་བཅམས། ༢༠༠༠ བཙུན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
68. ཆོ་བདུན་བཟླ་མིས་ཆོས་སྒྲིང་གི་ལོ་རྒྱུས་སུ་དོག་སྒྲུང་མཛེས། བསྐྱེད་འདྲིན།

69. ཆ་རིས་སྐལ་བཟང་ཐོགས་མེད་ཀྱིས་བཅམས། ཤེས་ཚད་དཔོན་གསར་དགའ་ལྷན་བཤད་
སྒྲུབ་ཆོས་འཁོར་སྤྱིར་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུས་བཀའ་ཤེས་ཆོས་དྲུང་བཞད་པའི་རང་སྒྲ།
70. མཁས་པ་མི་གསུམ་དང་ལྷ་ལུང་དཔལ་རྟོག་གི་སྒྲུབ་གནས་མདོ་སྒྲུབ་གནས་ཆེན་མ་འགྲམ་རྟོ་
རྩེ་བྲག་གི་ལོ་རྒྱུས་ལེགས་པར་བཤད་པ་བཟོ་གོས་ཀྱི་རི་མོ། རྫོང་བཟང་སྟོན་བྲགས་ཀྱིས་བཅམས།
བེ་ལིང་མེ་རིགས་དཔར་ཁང་ཞེས་བཞོད་འདུག།
71. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིར་བཏེན་གྲུག། རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པ། ༡༩༩༥ མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།
72. དཔོན་ཐོང་མའི་ལོ་རྒྱུས་འཕྲོ་དང་ཡུལ་སྤེལ། ལྷ་མཆོག་རྒྱལ་ཀྱིས་བཅམས། ༡༩༩༩
མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།
73. བྱ་ཁོག་གི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་ནོར་བུའི་མགུལ་རྒྱན། བས་མཁས་བཅམས། མཆོ་སྟོན་བེ་ལང་
དཔར་ཁང་ནས་དཔར་ཞེས་བཞོད་འདུག།
74. མདོ་སྒྲུབ་བྱང་ཤར་གི་བོད་ཀྱི་ཆོ་བ་ཤོག་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་རིག་གནས་བཅས་པར་དཔུང་པ།
འབྲུག་ཐར་གྱིས་བཅམས། ༡༩༩༩ མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།
75. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སློབ་གཞི་སློབ་གསལ་འདུག་པའི་འབབ་ཞེགས། རིན་ཆེན་ནོར་བུས་བཅམས།
༡༩༩༥ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།
76. མ་རི་བྲགས་པ་རྒྱ་མཆོས་བཅམས། མདོ་སྒྲུབ་ལྷ་སྟོན་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་ས་གསལ་མེ་ལོང་། ༡༩༩༧
ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།
77. མདོ་སྒྲུབ་མ་ཁྲུག་ཆ་འགྲམ་ཡུལ་གྱའི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་ཆེན་མོ། འབྲུག་ཐར་དང་སངས་རྒྱལ་
ཆོ་རིང་གཞིས་ཀྱིས་བཅམས། ༡༩༩༥ མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།
78. ད་ཆར་དཔོན་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུས། དར་རྒྱས་མོགས་ཀྱིས་བཅམས། ༡༩༩༩ གངས་
རྩེངས་གཙུག་ལག་ཆོས་སྒྲིག་ཁང་། (རྒྱ་བོད་ཤན་སྒྱར་མ)
79. གསེར་ཐལ་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་སྟོལ་རྒྱན། དབལ་ཤུལ་བསོད་ནམས་དར་རྒྱས་ཀྱིས་བཅམས།
༡༩༩༥ གྲུང་ཁོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྟླན་ཁང་།
80. བོད་རྒྱུའི་ལོ་རྒྱུས་དང་དྲུས་རབས་གཅིག་གི་རིང་དྲུབ་བའི་ལོ་རྒྱུས་གནད་ཆེན་འགའ་ཞུགས་
གཅིག་དྲུགས་ལ་བོར་བཞོད་པའི་ལོ་དཀར་མེ་ལོང་། ཤ་ཐོ་པ་རྒྱ་རྒྱལ་ཀྱིས་བཅམས། ༡༩༩༧ དཔར་
ཁང་བཞོད་མེད།
81. ཤར་རྒྱལ་བ་བསྐལ་བཟང་དཔོན་གི་ལོ་རྒྱུས་བྱང་བ་རགས་བསྟུས་ཙམ་བརྗོད་པ་ལྷའི་ར་སྒྲ།
ཤེས་རབ་འོད་གསལ་དང་བྱང་རྒྱུབ་རྒྱ་མཆོག་གཞིས་ཀྱིས་བཅམས། ༡༩༩༥ མི་སྟོན་མི་རིགས་
དཔེ་སྟླན་ཁང་།

778 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིའི་གཞུང་ཤིང་།

82. མ་ལྷོ་སོགས་རྫོང་གི་ལོ་རྒྱུས་དབྱེད་ཡིག་དེབ་དང་བོ། མ་ལྷོ་སོག་རྫོང་གི་དཔེ་མཛུགས་ཀྱིས། ༡༩༩༦
83. མ་ལྷོ་སོགས་རྫོང་གི་ལོ་རྒྱུས་དབྱེད་ཡིག་དེབ་གཉིས་པ། མ་ལྷོ་སོག་རྫོང་གི་དཔེ་མཛུགས་ཀྱིས། ༡༩༩༩
84. བཅོངས་འབྲེལ་སྡོན་གྱི་ནག་ཁུ་རྫོང་ཆེ་ལག་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུན། ཆེ་རིང་རྟོ་རྩེས་ཚུལ་
སྒྲིག་བྱས། ༡༩༩༥ བོད་རྫོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
85. མཆོ་ལྷོ་ཁུལ་གྱི་དཔོན་ཕྲེ་ལག་གི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིར་བསྟུན། མཆོ་ལྷོ་ཁུལ་ནང་བསྟན་མཐུན་ཆོག་ས་
དང་ཀྱང་གཏི་ཤོད་བརྒྱད་ནང་བསྟན་མཐུན་མཐོ་རིམ་སློབ་སྦྱང་ཞིབ་འཇུག་ཁང་ནས་བསྒྲིགས། ༡༩༩༩
མཆོ་སྡོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
86. ཨམ་རྟོད་སོགས་ཨ་མ་དེ་རྫོང་ཁོངས་ཀྱི་དེ་སྡོན་ཤོག་ལ་ཤས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོར་བྱ་བྱུང་ཚུང་བའི་
དོན་ཁྱེན་འགའ་ཞིག་སྟོར། འོར་བསམ་སོགས་ཀྱིས་ཚུལ་བསྒྲིགས་བྱས། ༡༩༩༩ བོད་རྫོངས་
མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
87. བོད་ཀྱི་ཤོན་དཔོན་ལག་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་ད་ལྟའི་གནས་བབ། ཤར་ཡུལ་སྟུན་ཆོག་ས་ཆེ་རིང་
གིས་བཅུམས། ༢༠༠༢ མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
88. རེབ་གོང་མི་དམངས་ཀྱི་ཆེད་དྲུང་སྟེག་ཐོས་བྱུང་བའི་རིང་བོ་ནང་སོ་དཀོན་མཆོག་སྐུ་བས་
ནམ་ཡང་མི་འཇིག་པ། ཤ་བོ་ཕ་སྐྱ་རྒྱལ། དཔར་ཁང་དང་དཔར་ལོ་བཞེད་མི་འདུག
89. རྒྱ་འབྲུམ་གསོ་རིག་ཤེས་བྱའི་འདུག་རྟེན། ༢༠༠༢ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
90. མགོ་ལོག་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས། (རྟོད་ཆ་དང་སྦྱང་ཆ་གཉིས།) ༡༩༩༡ མགོ་ལོག་ཁུལ་གྱི་ད་
ཤོས་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་ཞིབ་འཇུག་ཁང་།
91. ཀངས་རྫོངས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་བྲགས་ཅན་མི་སྣ། དོན་རྟོག་དང་བསྟན་འཛིན་ཆོས་བྲགས་ཀྱིས་
བསྟུ་སྒྲིག་བྱས། ༡༩༩༩ བོད་རྫོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
92. མགོ་ལོག་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས། (དེབ་གཉིས་པ།) ༡༩༩༩ མགོ་ལོག་ཁུལ་གྱི་དཔེ་མཛུགས་རིག་
གནས་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་ཞིབ་འཇུག་ཁང་།
93. མི་པམ་མཆོག་སྐུལ་དགྲ་རྟོག་རྒྱལ་སྤྱི་རྒྱལ་གྱི་ནམ་ཐར། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
94. བྲགས་ཤོད་འཕྲི་ཐུའི་ལོ་རྒྱུས། རི་དབང་བསྟན་འཛིན་གྱིས་བཅུམས། ༢༠༠༢ བོད་རྫོངས་
མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
95. བྱ་རྟོད་སྐར་ཁམས་གསང་སྟགས་བསྟན་པའི་དཔལ་ཁྱིམ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལུགས་གཉིས་དར་རྒྱུད་
གསལ་བའི་མེ་ལོང་། སྐར་འཇའ་དམ་ཆོས་རྒྱ་མཆོས་བཅུམས། ཀང་དྲུད་པར་སྟུན་བྱས་པ་དང་
དཔར་ལོ་བཞེད་མི་འདུག

96. མཚོ་ལྷོ་བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆེ་ལོང་ཙམ་བརྗོད་པ་སྟན་དབང་གསོ་བའི་ཙོང་
སྒྲ། ཆེ་རིང་དོན་བྱའཇུག་སོགས་ཀྱིས་བསྐྱར། ༡༩༩༠ མཚོ་ལྷོ་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།
97. ལམས་ཕྱོགས་དཀར་མངའ་སྡེ་ཁུལ་གྱི་དགོན་ལྡེ་སོ་སོའི་ལོ་རྒྱུས་གསལ་བར་བཤད་པ་ནང་བསྟན་
གསལ་བའི་མེ་ལོང་། (སྟོན་ཆ། བར་ཆ། སྟོན་ཆ་ཉེ་མྱེགས་བཅ་གསུམ། ནང་ཁུལ་ཡིག་ཆ)ཀྱང་
གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ཞིབ་འཇུག་ཉེ་གནས་ཚོས་ལུགས་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་སོའི་དང་། དཀར་
མངའ་སྡེ་ཁུལ་ཡིག་བསྐྱར་ཅུད་སོགས་ཀྱིས་ཚུལ་སྒྲིག་བྱས། ༡༩༩༩ ཀྱང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ཞིབ་
འཇུག་ཉེ་གནས་ཁང་།
98. བོད་སོག་གི་རིག་གནས་འབྲེལ་བའི་ཞིབ་འཇུག་སངས་རྒྱལ་རིན་ཆེན་དང་འབྲུག་ཐར་གྱིས་
བཅུམས། ༢༠༠༩ ལོར་ཀན་སུའི་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།
99. སྐལ་བཟང་བྱ་མཚོ། ལུ་ཁ་མའི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་པ།
100. དབལ་ཤལ་ཡལ་གྱི་རང་བཞིན་མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ་གཟུར་གནས་དགའ་བའི་གདམ། དཀྱང་
ལོ་འམ་པ་སྟོད་གསལ་གྱིས་བསྐྱབ་བསྐྱགས་བཞིས། ༡༩༩༩ གསེར་རྩ་རྩོད་སྟོན་གྱིས་བསྐྱགས་
ཤིང་དཔར།
101. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྱི་དོན་ཀྱན་གསལ་ནོར་བུའི་མེ་ལོང་། རིན་ཆེན་ནོར་བུས་བཅུམས། ༢༠༠༦
མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།
102. ལམས་སྟོད་ལོ་རྒྱུས་ཐོར་བསྐྱས་སུ་བཀོད་པ་གངས་ལྷག་བསུ་བའི་ཤིང་རྩ་ཞེས་བྱ་བ། རྟོད་
ཆ། The brief history of upper eastern Tibet, Volume I 1995 ལུ་ཁ་མ་འཇམ་དབྱངས་
ཚུལ་ཁྲིམས་དང་། ནང་ཆེན་མཁན་པོ་དོ་རྩེ། ༡༩༩༥ ཀན་སུའི་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།
103. ལམས་སྟོད་ལོ་རྒྱུས་ཐོར་བསྐྱས་སུ་བཀོད་པ་གངས་ལྷག་བསུ་བའི་ཤིང་རྩ་ཞེས་བྱ་བ། སྟོད་
ཆ། The brief history of upper eastern Tibet, Volume II 1995
104. ལུ་ཁ་མ་འཇམ་དབྱངས་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་། ནང་ཆེན་མཁན་པོ་དོ་རྩེས་བཅུམས། ༡༩༩༥
ཀན་སུའི་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།
105. དཔལ་དོ་རྩེ་འཇིགས་བྱེད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་ལམས་གསུམ་ལས་ནམ་པར་རྒྱལ་བ་དངོས་ཀྱི་
གཏེར་མཛོད་ཅེས་བ་བཞུགས་སོ། ཀྱན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་གསུམ་འབུམ་པོད་
ཅ་བ། སྐ་བྱང་བཀྱ་ཤིས་འཁྲུལ་གྱི་ཤིང་དཔར་མ།
106. རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱལ་པ། དགེ་བཤེས་ལྷེ་ལྷོ་(དུས་རབས་༡༩ པར་བྱུང་)མཛད།
༡༩༩༥ བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྩིང་དཔེ་སྟླན་ཁང་།
107. ཆོས་འབྱུང་ཆེན་མོ་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན་ལྷེ་ལྷོ་སྐུ་ཀྱིས་མཛད་པ། ༡༩༩༥ བོད་ལྗོངས་

780 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

མི་དམངས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་། འདི་ལ་ཕྱི་ལོ་ཚེས་འབྲུང་བསྐྱུས་པའང་ཟེར་བར་སྤང་།

108. དགེ་ལྷན་ཚེས་འབྲུང་ཚེས་འཕྲོ་ཅན། ཀུན་མཁྱེན་འཇིགས་མེད་དབང་པོ་གསུམ་འབུམ་
ཅ་བ། སྐྱ་བྱང་ཤིང་དཔར་མ། འདིར་རྗེ་དངོས་སྒྲོལ་སྤྱད་ཤིར་བཟང་གི་ནམ་ཐར་མགོ་བཙུགས་
ཅམ་གནང་ནས་ཚེས་འཕྲོར་ལུས་འདུག།

109. དམ་པའི་ཚེས་ཀྱི་འཁོར་ལོས་བསྐྱུར་བ་ནམས་ཀྱི་བྱུང་བ་གསལ་བར་བྱེད་པ་མཁས་པའི་
དགའ་སྟོན། སྐུགས་བམ་སྟོད་སྤྱད་གཤིས། དཔའ་པོ་གཙུག་ལག་སྤེར་བས་མཛད། འདི་ལ་སྟོ་
བྲག་ཚེས་འབྲུང་ཡང་ཟེར། ཚེས་འབྲུང་འདིར་སྤར་གྱི་རྩི་རིང་ཡིག་རྟེན་རོ་བཟུས་སོགས་རིན་
ཐང་ལྷན་པའི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་འཛོམས་ཤོས་ཤིག་ཡིན།

110. ལུལ་མདོ་སྤྱད་ཀྱི་ཐུངས་སུ་བྱུང་བ་ལྷན་རིན་པོ་ཆེ་རི་ལྷར་དར་བའི་ཚུལ་གསལ་བར་བརྗོད་
པ་དེབ་ཐེར་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་ཞེས་བ། ཡོངས་གྲགས་སུ་མདོ་སྤྱད་ཚེས་འབྲུང་ཟེར། སྐྱ་བྱང་བཀྲ་
ཤིས་འབྲེལ་གྱི་གདན་རབས་ཞེ་དགུ་བ། བྲག་དགོན་སྐུལ་སྐྱེད་གོན་མཚོག་བསྐྱར་པ་རབ་རྒྱས་
ཀྱིས་བཅམས། ཚེས་འབྲུང་འདི་སྒྲིའི་༡༨༤༤ ལོར་ཚུམ་མཚུག་གྲུབ། ཚུམ་ལུན་ལོ་རྒྱུ་པོ་
༡༩ འཁོར་བ་ཡིན་ཀྱང་། བཀྲ་ཤིས་འབྲེལ་གཙོས་དགོན་མ་ལག་གི་ཁྲི་བ་སོགས་མཛད་ཁྱུར་
མང་དག་བཞེས་དགོས་བྱུང་བས། ཚུམ་སྐྱིག་གི་བྱུག་ལས་དངོས་གཞི་ནི་ལོ་གྲངས་དེའི་ཕྱིད་ཀ་
ཅམ་ལས་སོང་ཨེ་ཡོད་སྟུམ།

111. འཁོས་ལོ་རྒྱུ་བ་གཞིན་རྒྱ་དཔལ་གྱིས་མཛད་པའི་དེབ་ཐེར་སྟོན་པོ། འདི་བ་རྗེ་ཚོང་ཁ་བའི་
དངོས་སྒྲོལ་ཡིན་ལ། གཞུང་ལུགས་སྒྲིའི་བྱེ་ལ་གཟིགས་རྒྱ་དང་གཟབ་ནན་ཆེ་བས་སྟོན་བྱོན་མཁས་
པ་ལས་ཆེར་གྱིས་ཁྱུངས་བཅོལ་མཛད་སའི་ལོ་རྒྱུས་ཆད་བྱུང་ཅིག་ཡིན།

112. འབྲི་གྲུང་བསྐྱར་འཇིན་པད་མའི་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བཅམས་པའི་འབྲི་གྲུང་གདན་རབས་
གསེར་ཕྱིང་། བོད་ཐུངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྟེན་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་།

113. དཔལ་ལྷན་རྩོ་ནང་བའི་ཚེས་འབྲུང་རྒྱལ་བའི་ཚེས་ཚུལ་གསལ་བྱེད་ཆུ་བའི་སྟོན་མེ་ཞེས་བྱ་
བ་བཞུགས་སོ། དག་དབང་ཆོ་གོས་གྲགས་པས་མཛད། ༡༩༩༩ ལོར་ཀྱང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་
རིག་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་གིས་དཔར།

114. དཔལ་ལྷན་རྩོ་ནང་བའི་ཚེས་འབྲུང་རྒྱལ་བའི་ཚེས་ཚུལ་གསལ་བྱེད་ཆུ་བའི་སྟོན་མེ་ཞེས་
བྱ་བའི་གཞུང་གི་ཁ་སྐོར་ལྷན་ཐབས་བརྒྱད་རིམ་དཔལ་ལྷན་ཆུ་མ་གང་དག་གི་མཚན་ཉིད་རབ་
ཏུགས་ལ་བ་ཉི་གཞིན་འོད་སྤང་དད་པའི་པད་མོ་ནམ་པར་བཞད་བྱེད་ཅས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།

115. དག་དབང་ཆོ་གོས་གྲགས་པས་མཛད། ༡༩༩༩ ལོར་ཀྱང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱོན་
ཁང་གིས་དཔར།

116. ས་སྐྱ་བ་དག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཆན་གྱིས་མངོན་པའི་དགེ་བའི་བཤེས་གཞིན་དཀའ་གདམས་པ་རྣམས་ཀྱི་དམ་པའི་ཆོས་བྱུང་བའི་ཚུལ་ལེགས་པར་བཤད་པ་རོ་མཆར་རྒྱ་མཚོ། རྒྱ་གར་དཔར་མ་དཔེ་རིང་།
117. འཇམ་དབྱངས་མཁྱེན་བཟེའི་དབང་པོས་མངོན་པའི་རང་བཞིན་རྒྱལ་པ་ཆེན་པོའི་ཆོས་འབྱུང་རིག་འཛིན་བརྒྱུད་པའི་རྣམ་ཐར་རོ་མཆར་ནོར་བུ་བཞུགས་པའི་ཕྱིང་བ། ལག་བྲིས་མ།
118. ཆོས་འབྱུང་ཆེན་མོ་བཞུན་པའི་རྒྱལ་མཆན་ལྷུང་རྩོ་སྤྲེལ་གྱིས་མངོན་པ། ༡༩༡༧ བོད་ཐོང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
119. དམ་པའི་ཆོས་རིན་པོ་ཆེ་འཕགས་པའི་ཡུལ་དུ་རི་ལྷོ་རྒྱ་རྒྱུ་བའི་ཚུལ་གསལ་བར་སྟོན་པ་དགོས་འདོད་ཀུན་འབྱུང་། ཡོངས་གྲགས་རྒྱ་གར་ཆོས་འབྱུང་ཟེར། རྩོ་རྒྱུ་རྒྱ་རྒྱ་ཐས་བཅམས། ༡༩༡༦ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
120. དགེ་བའི་བཤེས་གཞིན་བཀའ་གདམས་པ་རྣམས་ཀྱི་དམ་པའི་ཆོས་བྱུང་བའི་ཚུལ་ལེགས་པར་བཤད་པ་རོ་མཆར་རྒྱ་མཚོ། དག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས་གྱིས་བཅམས། ༡༩༧༥ མཚོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
121. རྒྱ་ནག་གི་ཡུལ་དུ་དམ་པའི་ཆོས་དར་ཚུལ་གཙོ་བོར་བཤད་པ་སྟོན་གསལ་ཀུན་དུ་དགའ་བའི་ན་རྒྱ། གུང་དགོན་པོ་སྐྱབས་གྱིས་བཅམས། ༡༩༩༡ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
122. ཆོས་འབྱུང་རིན་པོ་ཆེའི་མངོན་བཞུན་པ་གསལ་བར་བྱེད་པའི་ཉིའོད། རྫོང་ཆེན་རབ་འབྱམས་གྱིས་མངོན། ༡༩༩༡ བོད་ཡིག་རྩིང་དཔར་མ།
123. བཞུན་པའི་རྣམ་ཐར་དཔར་དཔར་རྒྱལ་གསལ་བའི་སྟོན་མེ། སྤ་བཞུན་རྒྱལ་བཟང་པོས་བཅམས། ༡༩༩༡ གུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
124. བདུད་འཛིན་ཆོས་འབྱུང་། བདུད་འཛིན་པའི་ཤེས་རིག་ཆོས་བཅམས། ༡༩༩༦ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
125. ཆོས་འབྱུང་ཀུན་གསལ་མེ་ལོང་། དཔལ་ལྷན་ཚུལ་བྲིས་སྤྲེལ་ལུང་རྟོགས་ཤེས་རབ་རྩོ་རྩེ། ༡༩༧༡ རྒྱ་གར་ལྷ་ལི་གསར་བ།
126. དག་དབང་མཁྱེན་གྱིས་བཅམས་ཤིང་། རྫོ་བཟང་དགེ་འདུན་སོགས་གྱིས་བསྐྱར། ལུ་ལི་ཆོས་འབྱུང་།
127. གངས་ཐོང་ས་རྒྱལ་བཞུན་ཡོངས་རྒྱལ་གྱི་ཕྱི་མོ་སྤྲེལ་རྩིང་མའི་ལུགས་ཀྱི་ལྷ་སྟོན་སྟོན་གསལ་གྱི་རྣམ་བཞག་མདོ་ཙམ་བཞུན་པའི་ཆོས་བའི་ལྷ་བ། ཁྲོ་རི་ཆེ་རྣམ་གྱིས་བཅམས། ༡༩༩༩ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

782 བདོ་སྐྱད་པོ་རྒྱལ་སྤྱིའི་གཞུང་གིང་།

128. བདོ་སྐྱད་ཆོས་རྒྱལ་སྤྱི་དགའི་རྒྱལ་རབས་ལས་འཕྲོས་པའི་ཆོས་ཀྱི་བྱང་ཚུལ་མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ་གཞུང་གནས་སློབ་ལྟ་དབྱེས་པའི་ཏམ་བྱ་ར། ཀམ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བསྒྲིགས། ༡༩༩༩ ལང་ཁོང་ཡ་སྤྱིང་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

129. རྗེ་བཙུན་སྐ་མ་དམ་པ་སྒྲེས་མཆོག་འཇམ་དབྱངས་བཟང་པོའི་སྐྱེ་འཕྲེང་ཡང་སྤྱིད་མཁན་དཔོན་རྒྱུད་འཛིན་དང་བཅས་པའི་མཛད་བཟང་གི་སྤྱང་སྒྲན་ཡོངས་སུ་འཆར་བའི་ཆོས་འབྱུང་ངེ་མེད་དངས་ཤེལ་གྱི་མེ་ལོང་། ༡༩༩༩ སེ་ཁྱོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

130. བསྟན་པ་མུ་དར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་འབྲེལ་ཡོད་དང་བཅས་པའི་དུས་རབས་ཀྱི་མཐའ་དཔྱད་འཕྲུལ་གྱི་མེ་ལོང་། ཁང་དཀར་ཚུལ་ཁྲིམས་སྐལ་བཟང་། ༡༩༩༩ ལྷ་ལི་གསར་བ།

131. སྤྱི་འབྱུར་གྲུབ་དབང་རྒྱལ་བ་རྗེ་གས་ཆེན་པའི་གདན་རབས་ཆོས་བརྒྱུད་དང་བཅས་པའི་བྱང་བ་བརྗོད་པའི་གཏམ་ཡིད་བཞིན་དབང་གི་རྒྱལ་བོའི་སྤང་བཞེས་བྱ་བ། བསྟན་འཛིན་ཀྱན་བཟང་ལུང་རྟོགས་བསྟན་པའི་ཉི་མས་བཅམས། གྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༢༠༠༩

132. ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཉི་ཤེ་འཁོ་མཁོན་འཕགས་པའི་མཛད་ཅན། ཁྲིན་ཆེན་དབྱིན་གྱིས་བཅམས། སྐལ་བཟང་དར་རྒྱས་གྱིས་བསྐྱར། ༢༠༠༩ གྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

133. ལྷ་ར་བཅས་སྤྱིད་ཞིའི་གཙུག་རྒྱུན་གོང་ས་རྒྱལ་བའི་དབང་པོ་བཀའ་ངེ་མཆོངས་མེད་བཙུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོའི་ཅན་པར་ཐར་བ་རྒྱ་མཚོ་ལྷ་བྱ་ལས་མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ་རོ་མཆར་རིན་པོ་ཆེའི་སྤང་བ། རྒྱལ་བ་མཚོ་སྤྱིད་གཉིས། སྤར་སྤྱོག་ཡོངས་འཛིན་སྤབ་བསྟན་བྱམས་པ་རྒྱལ་ཁྲིམས་བསྟན་འཛིན་གྱིས་རབ་བྱུང་བཙུ་བྱུག་པའི་ལྷགས་འབྲུག་སྤྱི་སྤྱོལ་༡༩༩༠ ལོར་གྲུབ་པར་མཛད། ལྷ་ས་ཤིང་དཔར་མ།

134. ཆེ་ཤོས་མཁན་ཆེན་རྗེ་བཙུན་སློབ་ཟུང་བྱང་ཚུབ་བསྟན་པའི་སྦྱོན་མེའི་རང་ཅན། ལྷ་ལྷའི་བཙུན་གཞུགས་སྤྱི་སྤྱོལ་ཉི་ཤེ་རང་ཉིད་འཁོར་བར་འབྱམས་པའི་ངང་ཚུལ་ངེ་བཞེན་གསལ་བར་བཀོད་པ་དེ་ཉིད་གསལ་བའི་སྦྱོན་མེ། སྐྱེ་འབྱུང་ཤིང་དཔར་མ།

135. ལྷང་སྐྱེ་རོལ་བའི་རྩོ་རྗེས་མཛད་པའི་དགེ་ལྡན་ཁྲི་རིན་པོ་ཆེ་ཨ་ཆེ་སྤྱོན་མེན་ཏན་ངག་དབང་མཆོག་ལྡན་གྱི་ཅན་ཐར་མཁའ་སྦྱོད་འབྲུབ་པའི་གཏམ་སྒྲན་ལྷའི་རྩ་བོ་ཆེ། ཤིང་དཔར་མ།

136. རྒྱ་ཁོ་འཛིགས་མེད་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་མཆོས་མཛད་པའི་ལ་མོ་ཞབས་བྱང་དཀར་པོ་སྐྱེ་སྤང་བཙུན་པ་རྗེ་དགེ་འདུན་བསྟན་འཛིན་ཞོར་བྱ་དཔལ་བཟང་པོའི་ཅན་ཐར་དང་རྗེ་ཉིད་ཀྱི་སྐྱེ་གདུང་དཀར་ཆག་ཤིང་དཔར་མ།

137. སྐལ་བཟང་དགོན་མཆོག་རྒྱ་མཆོས་མཛད་པའི་ཀུན་མཁྱེན་ཆེན་པོ་རྩོམ་སྟོན་བཟང་འཇམ་
དབྱངས་ཡེ་ཤེས་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆོན་དཔལ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་དཔག་བསམ་སྟོན་
། སླ་བྲང་ཤིང་དཔར་མ།

138. བསེ་ངག་དབང་བཟ་ཤིས་ཀྱིས་མཛད་པའི་རྩོམ་སྟོན་དམ་པ་མཆོན་བརྩོན་པར་དཀའ་བ་
འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྩོམ་སྟོན་རྣམ་པར་ཐར་པ་ཡོངས་སུ་བརྩོན་པའི་གཏམ་དུ་བྱ་བ་དད་
པའི་སྟོན་འབྲེད་ཀྱི་དཀའ་འབྲེད་བ་སླ་བྲང་ཤིང་དཔར་། འདི་ལ་རྣམ་ཐར་བཅན་པོ་མ་ཡང་ཟེར།

139. ཁྱི་ཆེན་དཔལ་ལྡན་གྲགས་པའི་རྣམ་ཐར་དད་པའི་ལྷ་ཀྱ། ཉོར་གཙང་ཁྱི་ཆེན་སྐྱེས་པའི་གསུམ་
པ་འཛིགས་མེད་རིག་པའི་སེང་གེས་མཛད། (སླ་བྲང་ཤིང་དཔར་མ)

140. རྒྱལ་ཀུན་གསང་བའི་མངའ་བདག་རྩོམ་སྟོན་བྱམས་པ་མཐུ་སྟོབས་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཆོན་
དཔལ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་རོ་མཆར་རྟོར་བུའི་འཁྲི་ཤིང་ཞེས་བྱ་བ། ཞེས་པ་སླ་བྲང་
བཟ་ཤིས་འབྲེད་དུ་ལག་བྱིས་མ་གཞིར་བཟུང་སྟེ། སླ་མ་དཀར་པོའི་སྐྱེ་བཅར་མཁས་པ་སྐལ་
བཟང་ལེགས་བཤད་ཀྱིས་བཅུམས། ༡༩༩༩ ཀན་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

141. དཔལ་ལྡན་སླ་མ་དམ་པ་དུས་གསུམ་རྒྱལ་བའི་སྐྱེ་གཟུགས་བཀའ་འཁྲི་མཆོངས་བལ་རྩོམ་
འཇམ་དབྱངས་རྒྱ་མཆོན་དཔལ་བཟང་པོའི་འཁྲུངས་རབས་དང་བཅས་པའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་མདོ་
ཙམ་གཏམ་དུ་བསྟན་པ་དད་པའི་ཚུགས་ཉེར་འཕེལ་བའི་སླ་ཤེལ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ཀུན་མཁྱེན་
ཡོངས་འཛིན་གྲགས་པ་རྒྱ་མཆོས་མཛད། ཨ་མཆོག་མཆོན་ཉིད་དགོན་གྱི་ཤིང་དཔར་མ་ཤོག་ལྟེ་བ་
༡༡ ཅན། རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ཤིང་བྱ་སྟེ་ལོ་༡༩༩༥ ལོར་བཅུམས།

142. སྟེགས་དུས་ཀྱི་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཡོངས་འཛིན་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་བཀའ་འཁྲི་མཆོངས་མེད་
རྩོམ་སྟོན་དགོན་འདུན་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཆོན་དཔལ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་མདོ་ཙམ་སྟོན་
སྤངས་ཉེ་བརྩོན་པ་རྩ་སྐྱེ་བའི་གསེར་གྱི་སྟེང་བ་དད་ལྡན་མགྱིན་པའི་མཛོས་རྒྱན་ཞེས་བྱ་བ་
བཞུགས་སོ། དགེ་བཤེས་གྲགས་པ་རྒྱ་མཆོས་བཅུམས། རྩོམ་ཉི་ཤིང་དཔར་མ་གཞིར་བཟུང་
སྟེ་ལོ་༡༩༩༠ ལོར་མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

143. དཔལ་ལྡན་སླ་མ་དམ་པ་ལ རྩོམ་སྟོན་སྟོན་པའི་སླ་དཔལ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་
པའི་ས་ཐོན་མདོར་བསྟན་ཉེ་བཀོད་པ་དད་པའི་ཚུགས་ཉེར་འཕེལ་བའི་སླ་བ། དགོན་མཆོག་རིན་
ཆེན་གྱིས་བཅུམས། ༡༩༩༦ ར་བ་ཁུལ་པར་ཁང་།

144. ཡོངས་རྩོགས་བསྟན་པའི་མངའ་བདག་རྩོམ་སྟོན་སླ་མ་རྩོམ་ཆོང་དགོན་མཆོག་རྒྱལ་མཆོན་
དཔལ་བཟང་པོའི་ཞལ་སྟེན་གྱི་རྣམ་པར་ཐར་པ་ཐར་པ་འདོད་འཇུག་རིགས། བྲག་དགོན་པ་
དགོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་མཛད། ༢༠༠༡ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

784 བདེ་སྤྲུང་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུ་ལྷི་ལ་ཞུ་བ་ཤིང་།

145. རྒྱལ་བའི་དབང་བོ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་གཟིགས་དོན་མཆང་སྒོ་བཟང་བསྐལ་བཟང་རྒྱལ་ཆོ་
དཔལ་བཟང་བོའི་ཞལ་ལྷན་གྱི་རྣམ་པར་ཐར་བ་མདོ་ཙམ་བཟྍེད་པ་དཔག་བསམ་རིན་པོ་ཆའི་
སྟེ་མ། རྟོད་ཆ། ལུང་སྒྱུ་རྩལ་བའི་དོན་རྩམ་མཛད། ༡༩༩༠ བོད་ཡུངས་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
146. རྒྱལ་བའི་དབང་བོ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་གཟིགས་དོན་མཆང་སྒོ་བཟང་བསྐལ་བཟང་རྒྱལ་ཆོ་
དཔལ་བཟང་བོའི་ཞལ་ལྷན་གྱི་རྣམ་པར་ཐར་བ་མདོ་ཙམ་བཟྍེད་པ་དཔག་བསམ་རིན་པོ་ཆའི་
སྟེ་མ། རྟོད་ཆ། ལུང་སྒྱུ་རྩལ་བའི་དོན་རྩམ་མཛད། ༡༩༩༠ བོད་ཡུངས་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
147. ཆོས་སྤྱོད་བའི་དགེ་སྤྱོད་སྒོ་བཟང་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཆན་གྱི་སྦྱོང་ཚུལ་གསལ་བར་སྟོན་པ་ནོར་བུའི་
ཕྱེང་བ། པཌ་ཆེན་སྒོ་བཟང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རང་རྣམ་ཡིན། བོད་ཡུངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
148. དཔལ་ལྷན་སྤྱོད་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་
ཞབས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཐར་བ་དོ་མཆར་གྱི་དགའ་སྟོན། (བོད་དང་པཌ་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར།) ༡༩༩༡
བོད་ཡུངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྟེན་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
149. རྟོན་པཌ་དེ་ཏའི་རྣམ་ཐར། (རྟོན་ཆ་དང་སྤྲད་ཆ་སྟེགས་བམ་གཉིས་ཅན།) རྟོན་པཌ་ལྷན་
འཛིན་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་བཅུམས། ༡༩༩༦ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
150. རྟེགས་དུས་འགྲོ་བ་ཡོངས་ཀྱི་སྐྱབས་མགོན་ཞབས་དཀར་དོན་མཆང་ཆེན་པོའི་རྣམ་པར་
ཐར་བ་རྒྱས་པར་བཤད་པ་སྐལ་བཟང་ག་དུལ་བྱ་ཐར་འདོད་རྣམས་ཀྱི་རེ་བ་སྐོང་བའི་ཡིད་བཞིན་
གྱི་ནོར་བུ་བསམ་འཕེལ་དབང་གི་རྒྱལ་བོ། (རྟོད་ཆ) ༡༩༩༥ མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་
ཁང་།
151. ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སྐྱུ་ཕྱེང་གཉིས་པ་རྩེ་འཇིགས་མེད་དབང་བོའི་རྣམ་
ཐར། བྱང་ཐང་བཞན་པའི་སྟོན་མེས་མཛད། ༡༩༩༠ ཀུན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
152. རིགས་དང་དཀྱིལ་འཁོར་རྒྱལ་ཆོའི་མངའ་བདག་རྩེ་གསེར་ཁང་བསྒོ་བཟང་བཞན་འཛིན་
རྒྱལ་ཆོའི་ཞལ་ལྷན་གྱི་རྣམ་པར་ཐར་བ་མདོ་ཙམ་བཟྍེད་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པར་བཤོད་པའི་
ཐེམ་སྐས། རྟོ་སྒོ་བཟང་བཞན་པའི་རྒྱལ་མཆན་དང་སྒོ་བཟང་བཞན་པ་རྒྱལ་ཆོས་བཅུམས། ༡༩༩༦
ཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
153. དགྲུ་རྩེད་སྐྱུ་ཕྱེང་ལྷ་ཕྱིའི་རྣམ་ཐར་ཕུ་ཤར་རི་ཀའི་འཁྲིཤང་། བཞན་འཛིན་གྱིས་བསྐྱེགས་
ཤིང་བཅུམས། ༡༩༩༤ ཀུན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
154. ཟདོར་གྱི་བན་དེ་དག་དབང་སྒོ་བཟང་རྒྱལ་ཆོའི་འདི་སྤང་འཁྲལ་བའི་རྩེད་རྟོགས་བཟྍེད་
གྱི་རྩལ་དུ་བཀོད་པ་དུ་ཀུ་ལའི་གོས་བཟང་། སྟེགས་བམ་དང་བོ། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བསྒོ་བཟང་
རྒྱལ་ཆོས་མཛད་པའི་རང་རྣམ་ཡིན། ༡༩༩༩ བོད་ཡུངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

155. ཟེ་ཉོར་གྱི་བན་དེ་ངག་དབང་སྒོ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་འདི་སྤང་འབྲུལ་བའི་རོལ་ཅེད་རྟོགས་བརྗོད་
 གྱི་ཚུལ་དུ་བཀོད་པ་དུ་ཀུ་ལའི་གོས་བཟང་། རྟོགས་བཅུ་གཉིས་པ། རྒྱལ་དབང་ལ་བ་སྒོ་བཟང་
 རྒྱ་མཚོས་མཛད་པའི་རང་རྣམ་ཡིན། ༡༩༡༩ བོད་ཨྲེང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
156. ཟེ་ཉོར་གྱི་བན་དེ་ངག་དབང་སྒོ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་འདི་སྤང་འབྲུལ་བའི་རོལ་ཅེད་རྟོགས་བརྗོད་
 གྱི་ཚུལ་དུ་བཀོད་པ་དུ་ཀུ་ལའི་གོས་བཟང་། རྟོགས་བཅུ་གསུམ་པ། རྒྱལ་དབང་ལ་བ་སྒོ་བཟང་
 རྒྱ་མཚོས་མཛད་པའི་རང་རྣམ་ཡིན། ༡༩༡༩ བོད་ཨྲེང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
157. ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་དུག་པ་སྒོ་བཟང་རིན་ཆེན་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོའི་ཐུན་མོང་ཕྱི་
 རྣམ་པར་ཐར་བ་དུ་ཀུ་ལའི་འཕྲོ་མཐུད་རབ་གསལ་གསེར་གྱི་སྟེ་མ། ཞེ་སྟོན་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོས་
 བཅུམས། ༡༩༡༩ བོད་ཨྲེང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
158. མི་ཉག་མཁས་དབང་ལྷའི་རྣམ་ཐར། སང་གེ་བཟང་བོ་མོགས་ཀྱིས་བཅུམས། ༡༩༡༦ མི་
 ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
159. རྩེ་བུ་འཕྲུལ་སྒྲ་མ་ཙོང་ཁ་བ་ཆེན་པོའི་དོ་མཚར་སྤང་དུ་བྱུང་བའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་དད་པའི་འབྲུག་
 རོགས། མཁས་གྲུབ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་། ༡༩༡༩ མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
160. བདུད་འཛོམས་ཚང་གི་རང་རྣམ་རིག་འཛིན་གཏེར་མིང་འཛིན་པ་བདུད་འཛོམས་རྩོ་རྩེ་ལོ་
 བ་ཚལ་གྱི་རྣམ་པར་ཐར་བ་དེས་དོན་སྟོང་བོའི་འབྲུག་རོགས། ༡༩༩༡ མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་
 དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
161. སྤྲུལ་འཛོང་དཔོན་སྒོ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་རབས་ཀྱི་བྱུང་བ་ཨ་རུ་རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་སྟེ་མ།
 འཛིགས་མེད་ཐེག་མཆོག་གིས་བཅུམས། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
162. བསྟན་འཕྲོའི་དཔུང་གཞིན་དམ་པ་ལུང་བཟང་ནང་སྐུ་འཕྲེང་རིམ་ཐོན་གྱི་རྣམ་པར་ཐར་
 བ་ལས་བཅུམས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལུ་ཉིག་འཕྲེང་བ། དཀོན་མཆོག་རིན་ཆེན་གྱིས་བཅུམས། ༡༩༩༥
 ར་བ་ཁྲུལ་དཔར་ཁང་།
163. རྒྱལ་ཅེ་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་རྣམ་པར་ཐར་བ་དད་པའི་ལོ་ཐོག་དངོས་གྲུབ་གྱི་ཆར་འབེབས། འཛིགས་
 མེད་གྲགས་པས་བཅུམས། ༡༩༡༧ བོད་ཨྲེང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
164. ཆོས་རྩེ་དཔལ་ལྷན་སྐུ་པོ་བ་ཆེན་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་ཡིད་བཞིན་གྱི་ནོར་བུ་རིན་པོ་ཆེ་
 ཀུན་ཁྲབ་སྟན་པའི་བ་དན་ཐར་བ་རིན་པོ་ཆེའི་རྒྱ་གྱི་མཆོག་ བཅོད་ནམས་ལྷན་གྲུབ་གྱིས་
 བཅུམས། ༡༩༩༩ མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
165. གྲུང་ཐང་བསྟན་པའི་སྟོན་མའི་རྣམ་ཐར། དབལ་མང་པཎ་དེ་ཏས་བཅུམས། ༡༩༡༧ ཀན་
 སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

786 བདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུ་ལྷི་གཞུང་གིང་།

166. ལྱལ་པའི་དབང་ཕྱོག་ཆེན་པོ་རྗེ་པུན་དལ་པ་སངས་རྒྱལ་གྱི་ནལ་པར་ཐར་བ་དངོས་ལྱལ་
འོད་སྟེང་འབར་བའི་ཉིལ། ཆོས་གྱི་མང་གོ་དང་གང་པ་གཉིས་གྱིས་བརྒྱུམས། ༡༩༩༡ མཆོ་
སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་།

167. ཤོང་ས་ཀྱལ་མཆོག་བཅུ་བཞི་བ་ཆེན་པོའི་སྐུའི་གཅེན་པོ་སྐུ་འབྲུམ་གྱི་བྱར་སྟག་མཆོར་མཆོག་
སྐུལ་ལུབ་བསྟན་འཛིན་གསལ་མེད་ལོར་བུའི་ཐུག་མེད་མཛད་རིམ་བསྟུས་དོན་དཔྱད་ཐུག་ཡོངས་ལ་
གཏམ་དུ་བྱ་བ་ཚོན་མེད་ལེགས་བཤད་ངེས་དོན་མཇིག་ལྱི་ཤོ་ག། མདོ་སྦྱང་བ་ཡོན་ཏན་ཀྱང་མཆོས་
བཅུངས། ༡༩༤༩ ཀྱ་ལར་ཕྱོ་ཕྱོགས་མོན་ཕྱོ་འབྲས་སྤིང་གཅུག་ལག་གཏེར་མཛོད་འཕྲུལ་ཁང་།

168. ལྲོལ་གཤམ་པ་རྒྱལ་ཆོའི་སྤྱུ་ཁྲེང་རིམ་ཕྱོད་གྱི་རྣམ་ཐར། དགེ་འདུན་ཆོས་གཤམ་གྱིས་བཟམས།
 ༡༩༩༥ ཀན་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།

169. ལུག་དབང་སྒྲུང་ཅེས་སྒྲུབ་པའི་ཕྱོད་ཀྱི་ལྷ་མ་ཐར། ཕྱ་གཞུང་གྲོ་བ་ཟང་གིས་བཟུངས། ༡༠༠༩
མི་དེགས་དཔེ་སྒྲུབ་ཁང་།

164. བཤའི་ཉལ་མ་པ་ལ་ཞེས་དཔལ་འབྱོར་མཆོག་གི་སྒྲིབ་ཚུལ་བརྗོད་པ་རྒྱ་འཛིན་བཅུད་ལེན་
ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། ༡༠༠༡ བྱང་པོའི་པོད་ཀྱི་ཞེས་རིག་དཔེ་རྒྱུན་ཁང་། འདི་ཁོང་གི་རང་
ཟླ་ཡིན་འདྲ།

170. དཔལ་ལྷན་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རྩོན་པའི་ལུགས་སྒྲམ་བརྒྱད་པའི་ནམ་ཐར་བཞུགས། བྱང་
སེམས་རྒྱལ་བ་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་བཟངས། ༡༠༠༩ ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱར་ཁང་གིས་དཔར།

171. རྩེ་བཅུན་ཀུན་དགའ་ཤོལ་མཆོག་གི་ཕྱི་ནང་གསང་གསུམ་གྱི་ཆུམ་ཐང་། ཀུན་དགའ་ཤོལ་
མཆོག་གིས་བསྐྱུངས། ༡༠༠༥ ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་དབང་།

172. རྗེ་བཙུན་སྒྲ་མ་ཤིང་བཟའ་དོ་རྗེ་འཆང་ཆེན་པོ་སྒྲོ་བཟང་དར་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ་དཔལ་བཟང་བོའི་
 རྣམ་པར་ཐར་བ་མདོ་ཙམ་དུ་བརྗོད་པ་དད་པའི་བརྗོད་པའི་ཤིན་ཏུ་ཅེས་བྲ་བ། ཨ་ཀྱ་
 བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆན། ༡༠༠༥ ཨ་ཡིག་གསུང་རབ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། (འདི་ཤིང་བཟའ་སྒྲ་བྲང་
 དང་བོའི་རྣམ་ཐར་ཡིན།)

173. བྱལ་བདག་འཁོར་ལོའི་མགོན་པོ་བཀའ་ངིན་རྣམས་དང་རྩེ་བཙུན་སྟོ་བཟང་བསྟན་པའི་དབང་
ལྷན་ཚུལ་ཁྲིམས་ཐུན་ཆོག་པ་དཔལ་བཟང་བོའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་ཀུན་བཟང་སྟེང་ཚུལ་གསལ་པའི་
མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བ། ཞུ་དམར་དགེ་འདུན་བསྟན་འཛིན་ཆ་མཆོས་བརྩམས། ༡༠༠༥ ཡ་ཡིག་
གསུང་རབ་དཔེ་སྟན་ཁང་། (འདི་ཤིང་བཟའ་སྒྲིལ་དང་གཉིས་པའི་རྣམ་ཐར་ཡིན།)

174. ཀྱུན་མཁྱེན་སྒྲུ་མ་འང་མ་དབྱངས་བཞད་པའི་དོན་རྗེ་རྗེ་བརྟུན་སྒོ་བཟང་ཐུབ་བརྟན་འདིགས་
མེད་ཆུ་མཆོད་པལ་བཟང་པོའི་ཞལ་སྒྲ་ནས་ཀྱི་རྒྱལ་པར་ཐར་བ་བཤད་སྐྱབ་བརྟན་པའི་མཛེས་

ཐུན། ཏོར་གཙང་གསེར་ཁྱིའི་འཛིགས་མེད་བསྟན་པའི་ཉི་མ་དང་། མཁན་པོ་རག་དབང་ཐུབ་
བསྟན་ཐུ་མཆོག་ཉེས་ཀྱིས་མཛད། ༡༩༩༡ གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྟུན་ཁང་།

175. ལུ་ཐུན་གྱ་རུ་པ་ཐུ་འབྱུང་གནས་ཀྱི་སྒྲིམ་རབས་ནམ་པར་ཐར་བ་ཐུས་པར་བཏོད་པ། གཏེར་
ཆེན་ལུ་ཐུན་སྒྲིང་བས་གཏེར་ནས་བཏོན་པར་གྲགས། ༡༩༩༩ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།

176. བྱང་ཚུབ་ལམ་གྱི་རིམ་པའི་སྒྲ་མ་བརྒྱད་པའི་ནམ་པར་ཐར་བ་ཐུལ་བསྟན་མཛེས་པའི་ཐུན་
མཆོག་སྟུལ་བྱུང་ནོར་བུའི་སྤང་བ། ཡོངས་འཛིན་ཡི་ཤེས་ཐུལ་མཆོན་གྱིས་བཅུམས། ལྷ་ས་བོད་
གཞུང་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།

177. སྟོབ་དཔོན་ཆེན་པོ་པ་ཐུ་འབྱུང་གནས་ཀྱི་ནམ་པར་ཐར་བ་གསལ་བར་བྱེད་པའི་ཡི་གེ་ཡིད་
ཆེས་གསུམ་ལྟན། རྟོན་རྒྱ་རྒྱ་ཐས་མཛད། འདི་ལ་སྟོབ་དཔོན་པ་ཐུ་འབྱུང་ནམ་པར་ཐུ་གར་ལུགས་
ཞེས་ཀྱང་ཟེར།

178. ཐུལ་དབང་བརྒྱུ་བཞི་བ་བསྟན་འཛིན་ཐུ་མཆོ་མཆོག་གི་སྒྲ་ཆེ་སྟོད་ཀྱི་རང་ནམ། རོས་ཀྱི་
ཡུལ་དང་། རོས་ཀྱི་མང་། བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།

179. རྟོན་པོ་འབྲེན་ལས་བསྟན་འཛིན་ཐུ་མཆོའི་ནམ་པར། ལྷ་མོད་པའོད་ཟེར་གྱིས་བཅུམས།
༡༩༠༠ སི་ཁྲོན་ཁྲིན་དུ་སམ་ལྟོ་པར་སྒྲིག་ལྟེ་གནས་ཁང་།

180. ཀ་རབས་ནམ་པར། ༡༩༠༦ འགྲོ་པན་དཔེ་སྟུན་ཁང་།

181. ཁང་སར་བསྟན་པའི་དབང་བྱུག་གི་ནམ་པར། གཙང་རིགས་སྐལ་བཟང་ནམ་འབྲེན་གྱིས་
བཅུམས། ༡༩༠༥ མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།

182. མཆོ་སྟེའི་གསང་ཆེན་རྟེན་མ་བའི་མཁས་གྲུབ་ཡོངས་ཀྱི་མཛད་ནམ། ཁྱི་སེར་ནོར་བུ་མཆོ།

183. གྲུབ་དབང་སྐྱུང་ཅེ་སྐྱུ་སྤྱང་རིམ་བྱོན་གྱི་ནམ་པར། ༡༩༠༦ མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།

184. རྟོན་པོ་བཀྲ་ཤེས་ཀྱི་ནམ་པར་དང་སྐྱུང་ག་དབང་ལེགས་པའི་ནམ་པར། ༡༩༩༩ མཆོ་
སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།

185. མི་ཉག་འཇམ་དབྱངས་གྲུ་པའི་རང་ནམ། ༡༩༠༥ གྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྟུན་ཁང་།

186. རྟོན་པོ་སྒྲ་མ་དམ་སྟོ་བཟང་བསྟན་པའི་དབང་བྱུག་དཔལ་བཟང་བོའི་ནམ་པར་དཔག་
བསམ་ལྟོན་ཤིང་ཞེས་བྱ་བ། བསོད་ནམས་ཐུ་མཆོས་བཅུམས། དཔར་ཁང་དང་དཔར་ལོ་མེགས་
མི་གསལ། འདི་ཚུ་བཟང་སྐྱུ་སྤྱང་རིམ་བྱོན་གྱི་ནམ་པར་ཡིན།

187. སེར་ཡང་སྟུལ་གྱི་ནམ་པར། འདིའི་ནང་དུ་སྐབས་རྟོན་པོ་འཛིན་གསང་ལུགས་སྒྲིང་
བའི་གསང་གསུམ་མད་དུ་བྱུང་བའི་རོ་མཆར་གྱི་རྟོགས་པ་བརྟེན་པ་རིག་འཛིན་མཁའ་འགྲོ་དབྱེས་
པའི་ཐོལ་སྒྲ་ཞེས་བྱ་བ་དང་། སྐབས་མཆོག་རྟོན་པོ་སྒྲ་མ་དམ་པོ་ཆེའི་ནམ་པར་ཐར་བ་དང་།

788 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

གསུམ་པ་རྫོང་འབྲེད་པའི་ནི་གཞིན་ཞེས་བྱ་བ། བསོད་ནམས་ནི་མས་བཅམས། ༡༩༩༩ གསེར་
ཐར་རྫོང་རིག་གནས་ཁང་གིས་བསྐྱེད་སྤེལ་གནང་དཔར།

188. དེབ་རྒྱུང་ཨ་རུ་རའི་དགའ་ཚལ་ཞེས་བྱ་བ། བསྐྱེད་གསལ་གྱིས་བཅམས། ༡༠༠༡ སི་
ཁོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། འདིའི་ནང་དུ་གསེར་རྟ་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐྱུལ་དང་། བཀའ་འགྲོ་
ལ། དཔོན་ཕྱེ་ཁང་ཅིག་གི་ལོ་རྒྱུས་སོགས་བཅམས་ཚོས་མང་དག་ཕྱོགས་བྱས་འདུག་ཀྱང་། མང་
སོས་ནམ་ཐར་ཡིན། འདི་རྩམ་པ་བོའི་མིང་གཞན་ལ་དགྲང་ཡོང་བ་ཟེར།

183. འཇམ་མགོན་བྱལ་བའི་བྱལ་ཚབ་གསེར་གྱི་རིམ་ཕྱོན་ནམས་ཀྱི་གྲི་རབས་ཡོངས་འདུའི་སྒྲོན་
བཟང་ཞེས་བྱ་བ། འབྲས་སྤངས་མཁན་གྱི་བསྟན་པ་བསྟན་འཛིན་གྱིས་བཅམས། ༡༩༩༡འབྲས་
སྤངས་སྒོ་མང་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་དཔར།

189. གླ་བུང་ཨ་ཁུ་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཆོའི་གསུང་འབྲུམ་ཁ་བ། འཇམ་དཔལ་དུས་དབྱའི་དབང་པོ་
མ་ཉེའི་གདོང་ཅན་བརྒྱ་གསུམ་ལྟའི་འཁོར་ལོའི་རིམ་པ་དང་བོའི་ཟིན་གྱིས་འདིགས་མཛད་རྩོ་
རྒྱུ་ཞེས་ལུང་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། སྤྱི་ལོ་༡༩༧༡ ལོར་ཡོངས་འཛིན་སྤྱིང་རིན་པོ་ཆེས་ལྷ་
སའི་ཤིང་དཔར་མ་གཞིར་བཟུང་ལྟེ་ལི་ནས་དཔར་སྐྱུན་མཛད་པ།

190. བོད་ཀྱི་རྟའི་གསོ་དཔུད་གཞུང་ལུགས་བདེ་སྐྱོད་བསྐྱེད་གསུམ། ༡༩༩༠ བོད་སྤྱོད་ས་བོད་ཡིག་
དཔེ་རྒྱུང་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་བསྐྱུན།

191. བདེ་ལས་བྱུང་བའི་གདམ་རྒྱུད་སྒྲ་ཚོགས། ཞེ་ཆེན་པ་རྒྱ་ནམ་བྱལ་(༡༩༧༡༡༩༩༦)གྱིས་བསྐྱེད་གསུམ།
༡༩༩༠ གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

192. སྤུ་བཀའ་བྱུང་བའི་ཐུང་སྤུ་བཀའ་སྐོ་བཟང་ཚོས་ཀྱི་ནི་མས་བཅམས། ༡༩༩༩ ཀན་
སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

193. རྒྱ་ཞབས་བྱུང་ཚང་གི་གསུང་འབྲུམ། ༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་སྤུ་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

194. དག་འདུན་ཚོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་ཚོམ། སྤེགས་བམ་དང་བོ། ༡༩༩༠ བོད་སྤྱོད་ས་ཡིག་
རྒྱུང་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

195. དག་འདུན་ཚོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་ཚོམ། སྤེགས་བམ་གཞིས་པ། ༡༩༩༠ བོད་སྤྱོད་ས་ཡིག་
རྒྱུང་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

196. དག་འདུན་ཚོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་ཚོམ། སྤེགས་བམ་གསུམ་པ། ༡༩༩༠ བོད་སྤྱོད་ས་ཡིག་
རྒྱུང་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

197. མཁས་ཤིང་གྲུབ་པའི་དབང་ཕྱུག་ཆེན་པོ་རྟོ་གྲུབ་ཆེན་ཀུན་བཟང་འཛིགས་མེད་བསྟན་པའི་
ཉི་མ་དཔལ་བཟང་པོའི་གསུང་རྩིས་གཅེས་བསྒྲིགས་ལེགས་བཤད་ནོར་བུའི་ཕྱིང་བ། མགོ་ལོག་
ཁུལ་སྒྲིག་རྒྱུར་རྩས་ནས་བསྒྲིགས། ༡༩༩༩ མཚོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
198. ལེགས་བཤད་རིན་པོ་ཆའི་གཏེར་མཛོད་དཔྱད་ལྡན་དགའ་བའི་ཆར། ཤར་རྩ་བཟའི་སྤྱི་སྒྲུབ་
མཚན་གྱིས་བཅུམས། ༡༩༩༤ མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
199. བོད་ཀྱི་དྲུས་རབས་རིམ་གྱི་ཁྱེད་མཁས་ལིག་ཕྱོགས་བསྟན་དང་ས་ཁྱེད་གེ་ཏེ་ག་ཆེ་རིང་བདེ་
སྦྱིད་བསྒྲིགས། ༡༩༩༥ བོད་སྡེ་རིམ་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
200. གངས་སྡེ་རིམ་མཁས་དབང་རིམ་བྱོན་གྱི་ཆོས་ལིག་གསེར་གྱི་རྒྱུ་ལྷ། དེབ་དང་པོ། སློབ་བཟང་
ཆོས་གྲགས་དང་བསེད་ནམས་ཅེ་མོ། ༡༩༩༩ མཚོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
201. གངས་སྡེ་རིམ་མཁས་དབང་རིམ་བྱོན་གྱི་ཆོས་ལིག་གསེར་གྱི་རྒྱུ་ལྷ། དེབ་གཉིས་པ། སློ་
བཟང་ཆོས་གྲགས་དང་བསེད་ནམས་ཅེ་མོ། ༡༩༩༩ མཚོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
203. གངས་སྡེ་རིམ་མཁས་དབང་རིམ་བྱོན་གྱི་ཆོས་ལིག་གསེར་གྱི་རྒྱུ་ལྷ། དེབ་གསུམ་པ། སློ་
བཟང་ཆོས་གྲགས་དང་བསེད་ནམས་ཅེ་མོ། ༡༩༩༩ མཚོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
204. མཉམ་མེད་ཤུའི་རྒྱལ་པོ་འདས་འཁྲུངས་ཀྱི་ལོ་ཆོགས་གཙོར་གྱུར་པའི་བསྟན་ཆེས་ལོ་སྟུམ་
སྟོང་ཅམ་གྱི་རེ་ལྷོ་ལྷོ་གི་རྩམ་བཞག་མཛོད་ཆད་ཀུན་ལས་བདུས་པ། ཆོ་ཏན་ཞབས་བྱུང་གིས་
བཅུམས། ༡༩༩༩ མཚོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
205. དཔལ་ལྷན་གསོ་བ་རིག་པའི་ཁོག་འབྲུགས་ལེགས་བཤད་བེ་རྒྱུའི་མེ་ལོང་དྲང་སྟོང་དཔེ་སྟུན་
པའི་དགའ་སྟོན། རྩེ་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོས་བཅུམས། ༡༩༩༩ གན་སྤྱུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
206. བོད་ཀྱི་ཆོས་སྤྱི་རྒྱུང་འབྲེལ་སྒྲོར་བཤད་པ། དྲུང་དཀར་སློབ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་བཅུམས།
༡༩༩༡ མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
207. བོད་ཀྱི་གསོ་རིག་དར་ཚུལ་རྒྱས་བསྟན་འཆམ་པར་བཀོད་པ་བེ་རྒྱུའི་འཕྲིང་བ། དཀོན་
མཆོག་རིན་ཆེན་གྱིས་བཅུམས། ༡༩༩༩ གན་སྤྱུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
208. བསྟན་ཆེས་གསལ་བའི་ཉིན་བྱེད་དང་ཐ་སྟོན་རིག་གནས་ལྡེའི་བྱུང་ཚུལ་སློབ་གསལ་མགིན་
རྒྱ། མང་ཐོས་སྤྱུ་རྒྱུ་རྒྱ་མཚོ་དང་འདར་སྟོན་དག་འདུལ་དབང་པོ་གཉིས་ཀྱིས་བཅུམས། ༡༩༩༥
བོད་སྡེ་རིམ་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
209. སྤྱི་དཔེ་མཛོད་སྟུགས་ཀྱི་ཆ་འབྲེལ། དྲན་པ་ནམ་མཁས་བཅུམས། ༡༩༩༩ རྒྱ་གར་མ་
ཏེ་མཚོ་སྟོན་ཁང་།

790 བདོ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

210. བོད་ཀྱི་ཡིག་རྟེན་ཞིབ་ཞིབ་འདུག ལ་སྒྲུང་བཀའ་ཤིས་ཆོ་རིང་སོགས་ཀྱིས་ཕྱོགས་བསྐྱེགས་བྱས།
༡༠༠༩ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

211. བོད་ཀྱི་གདུང་རུས་ཞིབ་ཞིབ་འདུག རྟོང་ཀ་ཚང་དགེ་ཤིས་ཆོས་གྲགས་སོགས་ཀྱིས་བཅུམས།
༡༠༠༩ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

212. ཆོ་སྒྲོག་གི་འབྲུལ་སྒྲུལ། ཀྱང་པེ་ཆའི་ཡིས་བཅུམས་ཤིང་དབང་ལགས་ཀྱིས་བསྐྱུར། ༡༠༠༩
བོད་རྟོང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

213. ལམས་དབང་དམ་པ་དཔྱད་གོ་བསམ་གཏན་གྱི་དབྱང་ཚོམ་ཕྱོགས་བསྐྱེགས། བསྐྱེད་པ་བྲིས་སྐྱེད་ཀྱིས་བསྐྱེགས། ༡༩༩༩ མི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

214. དཔལ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབྲུམ་དེབ་གསུམ་པ། ༡༩༩༧ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

215. བསྐྱེད་ཆེས་ཀ་སྤྱིར་ལག་དེབ། བསོད་ནམས་རྒྱ་མཆོད་དང་ལོ་རྒྱུས་དཀར་ཀྱིས་བསྐྱེགས།
༡༠༠༠ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

216. ལུག་འཛོམས་ལོར་བུའི་ཐེང་བ། དོར་ཞི་གདོང་དྲུག་སྒྲེམས་སྒྲོས་བཅུམས། ༡༩༩༦ མི་
རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

217. ཏུང་ཤོང་ཡིག་རྟེན་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་སྒྲོན་ལམ་དང་དེའི་མཆན་འགྲེལ།
རབ་གསལ་གྱིས་བཅུམས། རྩེ་ལེ་བོད་ཀྱི་ཁང་བ།

218. བོད། ཏུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་རྒྱ་ནག་གི་ཆེབ་རུས་མཉེན་པོ། སང་ལེ་ཁུང་གིས་བཅུམས་
ཤིང་། རྩི་རྩི་ཆོ་རིང་གིས་བོད་བསྐྱུར་བྱས། བོད་གཞུང་བདེ་སྐྱུང་བོད་གནས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་།

219. ཨ་རིག་གི་ལོ་རྒྱུས་མ་ཆེན་གངས་རིའི་ཐེགས་མ། (མ་ལྷོ་སོག་རྫོང་གི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་
དབྱེད་ཡིག་དེབ་གཉིས་པ།) ཨ་དཀོན་མཆོག་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བཅུམས། ༡༩༩༩ མ་ལྷོ་སོག་རིགས་
རང་སྐྱོང་རྫོང་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་བདམས་སྒྲིག་ཁང་།

220. ཀན་ལྷོའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དགོན་སྡེ་སོ་སོའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུས། རྟོད་ཆ། ཀན་
ལྷོའི་ལོ་རྒྱུས་དབྱེད་གཞིའི་ཡིག་རིགས་ཁང་། ༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

221. ཀན་ལྷོའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དགོན་སྡེ་སོ་སོའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུས། བར་ཆ། ཀན་
ལྷོའི་ལོ་རྒྱུས་དབྱེད་གཞིའི་ཡིག་རིགས་ཁང་། ༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

222. ཀན་ལྷོའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དགོན་སྡེ་སོ་སོའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུས། སྤང་ཆ། ཀན་
ལྷོའི་ལོ་རྒྱུས་དབྱེད་གཞིའི་ཡིག་རིགས་ཁང་། ༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

223. དཔལ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབྲུམ་པོད་ལྔ་བ། ༡༩༩༧ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

224. རྗེ་དཔྱད་དགོ་བསམ་གཏན་རྒྱ་མཆོའི་གསུང་འབུམ་པོ་ད་གསུམ་པ། ༡༩༩༧ མཆོ་སྒྲོན་མི་རིགས་
དཔེ་སླུབ་ཁང་།
225. མདོ་ཁམས་གནས་ཡིག་ཕྱོགས་བརྒྱུགས་དང་བསྐྱུལ་ལྟ་དབང་རྩ་སྒྲུབ་བྱ་བ། ཀམ་རྒྱལ་
མཆོན་གྱིས་བསྐྱུ་བསྐྱུགས་བྱས། ༡༩༩༥ མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་། དེབ་འདིའི་ནང་དྲུ་དཀར་
མཛེས་ཁུལ་གྱི་རྩོང་ཁག་དག་དང་། ཡུ་ནན་བཅས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་གནས་ཆེན་ཁག་རྩོ་སྒྲོད་
བྱས་པའི་རྩོམ་ཡིག་ཁག་མང་པོ་བཞེད་འདུག
226. དཀར་ཆག་འཕང་ཐང་མ། རྒྱ་སྒྲོར་བམ་པོ་གཉིས་པ། འདི་གཉིས་པོ་ད་སྒྲོངས་ཉེན་རྩལ་
བཤམས་སྒྲོན་ཁང་གིས་ཕྱོགས་སྒྲེབས་ཀྱིས་བསྐྱུགས། ༡༩༩༥ ལོར་དཔར་ཐངས་གཉིས་པ། མི་
རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
227. པོ་བྲང་ལྷན་དཀར་གྱི་དམ་པའི་ཆོས་འཁྱུར་རོ་ཅོག་གི་དཀར་ཆག་བལྟ་བཤེར་བསྐྱུགས་པ་
གནའ་བོའི་གཏམ་ལ་འདུག་པའི་པོ་ཉ། རབ་གསལ་གྱིས་ཉུ་སྒྲིག་བཀྲིས། ༡༩༩༥ ལྷ་ཁ་པོ་ད་
གྱི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་།
228. བཤེ་བར་གཤེགས་པའི་བཀའི་དཀོངས་འགྲེལ་བསྐྱུར་བཅོས་འཁྱུར་རོ་ཅོག་པར་དྲུ་སྒྲུབ་པའི་
ཚུལ་ལས་ཉེ་བར་བཅུམས་པའི་གཏམ་ཡང་དག་པར་བརྗོད་པ་དཀར་ཆག་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུའི་
ཐོང་བ། ཀུན་མཁྱེན་འཛིགས་མེད་དབང་པོ་ ༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
229. ཀུན་མཁྱེན་ཉི་མའི་གཉེན་གྱི་བཀའ་ལུང་གི་དཀོངས་དོན་རྣམ་པར་འགྲེལ་བའི་བསྐྱུར་བཅོས་
གངས་ཅན་པའི་སྐད་དྲུ་འཁྱུར་རོ་འཆལ་གྱི་ཆོས་སྒྲིབ་རྒྱུན་མི་ཆད་པའི་རོ་མཆར་འཕྲུལ་གྱི་ཕྱི་
མོ་རྩོགས་ལྷན་བསྐལ་བའི་བསྐྱེད་ནམས་ཀྱི་སྒྲིབ་ཕུང་རྒྱས་པར་དཀྱིགས་པའི་ཚུལ་ལས་བཅུམས་
པའི་གཏམ་རོ་མཆར་རྒྱ་གཉེར་འཕེལ་བའི་སྒྲ་བ་གསར་བ་ཞེས་བྱ་བ། ཤོག་ངོས་༩༩༡༩༩༩ ལྷས་
ཆེན་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན། ༡༩༩༥ བོད་སྒྲོངས་མི་དམངས་དཔེ་སླུབ་ཁང་། ཡོངས་གྲངས་
སྟེ་དགོ་བསྐྱུར་འཁྱུར་དཀར་ཆག་ཟེར།
230. ཟིང་རྒྱ་རྩོང་པོ་ད་བརྒྱུད་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་དང་གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་དཀོན་ཁག་སེ་སེའི་
དཀར་ཆག ཨ་མྲིང་བསྐྱུར་འཕེལ་སོགས་ཀྱིས་རྩོམ་བསྐྱུགས་བྱས། ༡༩༩༩ ལོར།
231. སྐལ་བཟང་དང་རྒྱལ་པོས་བཅུམས། དཔལ་ཞུ་ལུའི་གཙུག་ལག་ཁང་ཉེན་དང་བཞེན་པར་
བཅས་དཀར་ཆག་བྱང་ཆེན་ཐར་ལམ། ༡༩༩༧ བོད་སྒྲོངས་མི་དམངས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
232. དགོ་ལྷན་བསྐྱུར་པའི་རང་སྟེལ་མཆོག་དྲུ་དར་བའི་སྒྲུབ་སྟེ་ཆེན་པོ་སྟོད་མར་དགའ་ལྷན་སྐྱུར་
ཆོགས་སྒྲིང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་བཅས་དཀར་ཆག་གདུང་སེལ་སྒྲན་གྱི་ཕྱུག་། སྟོ་བཟང་དགོ་འདུན་
གྱིས་བཅུམས། ༡༩༩༡ མཆོ་སྒྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།

792 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་ཤིང་།

233. ལང་རྩས་ཕྱི་ལོ་མཁོ་གསུམ་གྱི་དཀར་ཆག་ཕྱོགས་བསྐྱེགས། ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྲངས་ཉུང་
མི་རིགས་གནད་དེ་ལོགས་སྒྲིག་ཁང་གིས་བསྐྱེགས། ༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།

234. སྤྱང་བཀའ་ཤིས་འབྲེལ་གྱི་གདན་རབས་ལྷན་རྒྱུ་ཆེ། དབལ་མང་པཎ་དེ་ཁས་མཛད།
༡༩༩༧ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།

235. ཨ་མཆོག་དཔོན་པའི་གདན་རབས་(ཆོས་ཕྱི་ཆེན་པོ་ཨ་མཆོག་མཚན་ཉིད་དཔོན་དཔལ་ལྷན་
སྤྱང་བའི་སེང་གེ་སྤྱིང་གི་ལོ་རྒྱུས་འཕགས་པོད་བསྟན་འཛིན་རེ་སྒྲོང་ཡིད་བཞེན་དབང་རྒྱལ་ཞེས་
བྱ་བ། སེར་སྒྲུ་ཆང་གིས་བཅུམས།

236. བདེ་སྐྱོད་བསྟན་པའི་གནས་གཞི་རོང་པོ་དཔལ་གྱི་དཔོན་ཆེན་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ལས་ནུམ་
པར་རྒྱལ་བ་བདེ་ཆེན་ཆོས་འཁོར་སྤྱིང་གཙོ་བྱས་པའི་གསེར་ལྗངས་རིག་པ་འབྱུང་པའི་ཁྱོད་ཁྱེད་
དྲུང་པའི་ཆོས་དར་ཚུལ་ཆེ་ལོང་ཅམ་བཟྃ་དཔེ་རྒྱུས་ལྷན་གཏམ་གྱི་རང་སྒྲ། འཇིགས་མེད་
ཐེག་མཆོག་གིས་བཅུམས། ༡༩༩༩ བཙུག་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།

237. བེས་པ་འཇམ་དབྱེད་སྐྱེད་པའི་གསུམ་པ་མོགས་ཀྱིས་བཅུམས། བེས་མདོ་དཔོན་ཆེན་བཀྲ་ཤིས་
ཐོས་བསམ་ཆོས་འཁོར་སྤྱིང་གི་གདན་རབས་དད་པའི་ཚུ་བོ་གཞོལ་བའི་འབབ་སྟེགས། ༡༩༩༡
མཚོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།

238. ཨ་མཆོག་མཚན་ཉིད་དཔོན་གྱི་གདན་རབས་(ཨ་མཆོག་མཚན་ཉིད་དཔོན་གྱི་དྲུས་དེབ།
༡༩༠༠། ༡ ཤོག་ངོས་༥༡)མཁན་རྒྱུ་སྒྲུབ་བཟང་རྒྱ་མཆོས་བཅུམས།

239. ཆགས་པའི་གདན་པའི་གདན་རབས་ལོ་རྒྱུས། ཤེས་རབ་རྒྱ་མཆོས་བཅུམས། ༡༩༠༩
ལོར་ཞང་ཀང་ཐེན་མ་དཔེ་སྟླན་ཁང་།

240. རྩོད་པའི་གདན་རབས་མདོར་བསྟན་བྱེད་སྤྱིང་ཆུན་པོའི་ཞལ་ལུང་། རྩོད་མཛད་མཐུན་
ལོ་རྒྱུས་ཚུལ་སྒྲིག་ཆོགས་པས་ཚུལ་སྒྲིག་བྱས། ༡༩༠༥ ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་གིས་དཔར་།

241. རྩོད་པའི་གདན་པའི་ཆོས་འཕེལ་སྤྱིང་གི་གདན་རབས། ལྷང་ལོན་ཏན་གྱིས་བཅུམས།
༡༩༩༦ ལོར་ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།

242. བདེ་སྐྱོད་བྱང་རྒྱུད་གྱི་བཤད་སྟེན་ཆོས་ཀྱི་དཀར་ཆལ་དཔལ་མི་འབྱུར་དགེ་ལྷན་བཀྲ་ཤིས་
ཆོས་ཕྱིངས་གྱི་གདན་རབས། བཤད་སྟེན་རྒྱལ་ཆོ་མཚོ། ༡༩༩༥ མཚོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།

243. ཕྱོགས་ལས་ནུམ་པར་རྒྱལ་བའི་ཕྱི་ཆེན་པོ་བཀྲ་ཤིས་གཡུང་རྒྱུད་སྤྱིང་ངམ་སྤྱང་ཞིག་རྒྱལ་བསྟན་
ཕུན་ཆོགས་སྤྱིང་གི་གདན་རབས་བསྟན་པར་བཤད་པ་རྒྱུས་ལྷན་དག་གི་རྒྱལ་ར། བྱ་འཕྲུར་
ནམ་མཁའ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བཅུམས། རྒྱ་གར་སེམ་ལ། ལུ་ཁྱི་བཙན་པོ་ཞང་པོད་རིག་གཞུང་
ཞིབ་འཇུག་ཁང་།

244. ཞལ་ཤུལ་དགོན་དགའ་ལྷན་བཤད་སྐྱབ་བཟ་ཤིས་འབྱུང་གནས་སྤྱིང་གི་གདན་རབས་དང་
འབྲེལ་བར་ལོ་རྒྱུས་ཅུང་ཟད་བརྗོད་པ་བདེན་གཏམ་ཆངས་པའི་དབྱངས་སྟན། བསེཾ་ཆང་སྟོ་
བཟང་དཔལ་ལྷན་གྱིས་མཛད། ༡༠༠༡ ཀན་སྟོའི་གསར་འབྱུང་པར་ཁང་གིས་དཔར།
245. གཙང་དགོན་པའི་གདན་རབས་དབྱངས་ཅན་པང་འགྲོའི་གདངས་སྟན། ཆོས་འཕེལ་གྱ་
མཆོས་བཅུམས། ༡༠༠༠ མཆོ་སྟོན་ཉིན་རེའི་ཆགས་པར་ཁང་།
246. ར་ཡུལ་སྟོ་མང་དགོན་པའི་གདན་རབས། རྟོང་ཡོན་ཏན་གྱ་མཆོས་བཅུམས། ༡༠༠༠ མི་
རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།
247. གངས་ཆོན་སྤུངས་ཀྱི་ཆོས་སྟེ་ཆེན་པོ་དཔལ་ལྷན་གྱ་བ་ཐུབ་བསྟན་ཆོས་འཁོར་སྤྱིང་གི་གདན་
རབས་མདོར་བསྟུས་སྐྱ་བརྗོད་པ་ལེགས་བཤད་ཆངས་པའི་ར་སྐྱ། རོར་སྟེས་བཅུམས། ༡༩༩༩
མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།
248. ར་གྱ་དགའ་ལྷན་བཟ་ཤིས་འབྱུང་གནས་བཤད་སྐྱབ་དར་རྒྱས་སྤྱིང་གི་གདན་རབས་གསེར་
གྱི་སྤྱང་བ་ཞེས་བྱ་བ། སྤྱིང་བ་མཁས་བཙུན་བཟང་པོ་སོགས་ཀྱིས་བཅུམས། ༡༠༠༢ ཤིང་བཟང་
སྐྱ་བྱང་གིས་དཔར་སྟེ་བཟུམས།
249. རྒལ་རོང་རྒལ་ཁག་བཙོ་བརྒྱད། ལིས་མའོ། ༡༩༩༢ ར་བ་ཁུལ་གྱིས་དཔར།
250. gansu guji ming sheng ci aian རྒྱ་ཡིག་རྒྱབ་བྱང་དགེ་ཐོན་སྟོན་ཆེན་གྱིས་བཅྱིགས།
༡༩༩༩ ཀན་སྟུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།
251. ཀྱུ་ཆེའི་ཡའན་གྱིས་བཅུམས། རོ་སྟུས་ལགས། སྤང་རྒལ་རབས་སྐབས་གྱི་བོད་གྱི་སྤྱིང་
དབང་། མཆོ་སྟོན་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་། ༡༩༩༩ (རྒྱ་ཡིག)
252. ཀན་སྟུ་ཙང་ཙུ་ཐུང་མི། རྒྱ་ཡིག་འབྲུག་ཐར་དང་ཁྱོ་གོ་ཆེ་རིང་གིས་བཅུམས། ༡༠༠༩
ཀན་སྟུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།
253. རོ་ཕུ་མེན་ཁྱིན་གྱིས་གཙོ་བཅྱིགས་བྱས། ཀན་སྟུ་དང་མཆོ་སྟོན་བོད་བརྒྱད་སངས་རྒྱས་
ཆོས་ལུགས་གྱི་དགོན་པ་ཁག་མཆོ་སྟོན་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་། ༡༩༩༠ (རྒྱ་ཡིག)
254. སྟན་གྲགས་དང་པེ་དགེ་འདུན་གཞིས། མཆོ་སྟོན་བོད་བརྒྱད་ནང་བསྟན་སངས་རྒྱས་ཆོས་
ལུགས་དགོན་པ་ཁག་ཀན་སྟུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་། ༡༩༩༩ (རྒྱ་ཡིག)
255. ཟེ་ཁྱོན་ཞིང་ཆེན་ར་བ་བོད་རིགས་ཆའང་རིགས་རང་སྤྱོད་ཁུལ་ས་གནས་ལོ་རྒྱུས་བསྟན་སྐྱིག་
ཁང་། ར་བ་ཁུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས། (སྤྱད་ཆ)མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་། ༡༩༩༩། ༡༠ (རྒྱ་ཡིག)

794 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིའི་གཞུང་ཤིང་།

256. ཨ་སི་བྲ་རི་ཡ། ལའི་ནའེ་རྩེ་རྩེ་ལ་ཤེའི་སི་ཅིའེ་རྩེ་ལ་འེ་བྲ་པའི་ཆོས་པལ་མཁུ་ལ། ཞའེ་ཅིའེ་
ཅི་ན་གྲིས་པལ་རྩུར། གངས་རྩོངས་ཀྱི་ལྷ་དང་འབྲེ། བོད་རྩོངས་མི་དམངས་དཔེ་རྩུན་ཁང་གིས་
པར་བྲིས། ༡༩༩༥ (ཟླ་ལྷག)

257. མཚོ་སྤྱན་བོད་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས། འབྲི་བཀའ་ཀའོ་ཡིས་བཙུམས། མཚོ་སྤྱན་མི་རིགས་དཔེ་
སྤྱན་ཁང་། ༡༩༩༥ (ཀྲ་ཡིག)

258. མཆོད་ཕྱོད་བཏོམས་ཚེས་རུས་ཀྱིས་བཟླུགས། ཞིང་ཆེན་ཡོངས་ཀྱི་གངས་ལྷོང་མི་རིགས་ཀྱི་
མི་གངས་ཆོད། རྒྱ་ནག་འབྲས་བཏོམས་འཕོར་དཔེ་རྒྱན་ཁང་། རྒྱ་ཡིག ༡༠༠༠

259. ཡུང་ཤི་ཤོང་གིས་བྲིས། ཅོ་མོ་ཡུང་དཔོན་པོའི་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྟུས། སེལ་ལོ་མི་རིགས་
དཔེ་སྟར་ཁང་། ༡༩༩༩ (རྒྱ་ཡིག)

༡༩༡། བོད་རིགས་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། རྒྱ་ཡིག་ བོད་ཡིག་གི་ས་མིང་དང་མི་མིང་ཅན། སྤྱི་ལོ་
 ༢༠༠༩ ལོར་ཀན་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུག་ཁང་གིས་དཔར་དུ་བསྐྱུག།

260. བོད་ཆུ་དཀྱིན་སྐྱད་ཀྱིས་ཁམས་རིག་པའི་ཚིག་མཛོད། བསོད་པ་སོགས་ཀྱིས་བསྐྱུགས། ༡༩༩༥
ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུག་ཁང་།

བོད་ཁྱིམ་གྱི་དུས་དེའི་ལག་དང་། དེ་མིན་གྱི་འབྲེལ་ཡོད་སྒྲིམ་ཡིག་ལག་གིས་མ་ཐུང་རིགས་
ལ་སློབ་སྦྱོང་བྱས་པའི་མིན་སོ་རགས་རིམ།

261. དོར་མེ་བོད་མིའི་དྲུང་མཆོད་བྱེད་སྒྲིལ་སྒྲོར་ལ་གསར་དུ་དཔྱད་པ། ཆངས་དབང་དགེ་འདུན་བསྟན་པ། ༡༠༠ན བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡།

262. མཆོ་ཁྲི་ཤོར་རྒྱལ་མོའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་འབྲོག་པའི་གཞེན་སྒོལ་རོབ་ཙམ་གླང་བ། ལྷིང་པོ་ཆོ་
རིང་། གྲུང་གོའི་བོད་ལྗོངས།

263. བོད་ལྟོ་ཁ་ཁུལ་གྱི་དབྱིང་ཚོས་གནང་སྒྲེལ་བྱེད་སྟོ། ཨོ་རྒྱན་ཆེ་རིང་། གུང་གོའི་བོད་སྟེང་ས།

264. རྒྱུ་ལྡན་གྱི་གར་འཆམ་དང་ལྷ་རིམ་རྒྱུ་ཅལ་སྒོར་ལྡན་། མེ་དབང་དང་ལྷག་ལྷ་གཉིས། གུང་
མོའི་བོད་ལྗོངས།

265. རྟོ་རྩེ་མཁར་གྱིས་བསྟན་པའི་གཞེན་སྟོན་ཚུ་མེད་ལྟ། ༡༧༥༩ བཙོ་སྟོན་མང་མོ་གས་ལྟ་ཆ་པ། ༩

266. བོད་ཀྱི་གཞིན་བཤད། དབང་འབྲུམ་རྒྱལ། 1749 མཆོ་སྡོན་མང་ཆོག་པ་སྐྱེ་ཅུ་ཙམ། ༡།

267. བོད་ཀྱི་ཇ་བཤད། འཕགས་པ་རྒྱབས་ཀྱིས་བསྟུན། 1799 མཆོ་སྟོན་མི་ཆོགས་སྐྱ་ཆལ།

268. ཆབ་འགག་རྟ་མགྲོན་གྱིས་དག་སྒྲིག་བྱས་པའི་རོགས་འཐེན་ཐོས་པ་ཀུན་སྒྲིབ་དང་། ལྷོ་ཁ་
མཁས་གྲུབ་ཀྱིས་བྱས་པའི་དཔལ་ལྷན་དང་ཆོ་དབྱངས། ཁམས་བུས་བསྐྱས་པའི་རོགས་འཐེན་
ཙོ་ཀའི་དྲུག་འཁྱར་སོགས་རོགས་འཐེན་གྲངས་༡༠ ལྟན།
269. དག་ལྷན་རྒྱ་མཚོས་བྱས་པའི་མནའ་བཅད་དོན་ཁོ་སྒྲིལ་ལྟའི་རིགས།
270. དག་ཤིས་ཆོ་རིང་གིས་དག་སྒྲིག་བྱས་པའི་བག་མར་གཏོང་ཁའི་གདམས་ཆོག་དང་། རྩོམ་
མཁས་ཀྱིས་བྱས་པའི་བག་སྟོན་གྱི་བཤད་པ་སོགས་བག་སྟོན་གྱི་བཤད་པའི་རིགས།
271. མགོ་ལོག་པ་གྲུ་རུ་རྒྱལ་མཆན་གྱིས་བྱས་པའི་སྤྲིང་གེ་སར་གྱི་བཤད་པ་བཅུ་གསུམ་ལས་ལྷག་
ཆན་གྱི་བཤད་པ་སྤྲིང་སྦྱང་ལས་བྱང་བའི་བཤད་པའི་རིགས།
272. རྟ་མགྲོན་གྱིས་བྱས་པའི་ཆང་བཤད་ན་བའི་བཅུད་ལེན།
273. སངས་རྒྱས་ཆོ་བརྟན་གྱིས་བསྐྱས་པའི་དཔའ་རིས་ཡུལ་གྱི་གཞེན་བཤད་དང་།
260. བསམ་གྲུབ་ཀྱིས་བསྐྱས་པའི་ཨ་མ་དོའ་ཞིང་སྤྱ་སོགས་ཁལ་སྤྱའི་སྒོར།
274. ཀྱང་གོའི་བོད་རིགས་མི་འབོར་གྱི་གངས་ཆད་འཕོ་འཁྱར་དང་དེའི་ས་ཁམས་བྱབ་ཚུལ། ཀྱང་
གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ལྷ་རོང་དང་ཐུན་ནེའི་ཀུའུ་བཅམས་ཤིང་ཕུར་པན་གྱིས་བསྐྱར། ༡༩༩༡།༩
275. མཚོ་སྒོན་ཞིང་ཆེན་གྱིས་སྤྱི་ལོ་༡༠༠༠ ལོར་མི་འབོར་ཞིབ་བཤེར་ཐངས་ལྷ་བ་གྲུབ་པའི་གྲངས་
འབོར་སྒྱི་བསྐྱགས།
276. སང་ཁིས་བྱིས་ཞིང་གནམ་གྲས་ཀྱིས་བསྐྱར། དཔངས་གཙོ་བོས་བསྐྱར་སྒོན་ལ་བོད་རིགས་
མི་གངས་འཕར་བ་དལ་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་འགའ་ཆོད་བརྗོད་བྱེད་པ། ཆེར་སྟེན། ༡༩༩༩
277. སྦྱང་ཆར་གྱི་ཤེས་རབ་ཀན་པོའི་འབེལ་གདམ་ལས་ལོ་རྒྱུས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་ཕལ་ཆེར།
278. བོད་རིགས་རང་སྦྱོང་ས་ཁོངས་བསྐྱར་དུ་ལེགས་སྒྲིག་བྱས་ནས་མི་རིགས་རང་བདག་དབང་
ཆར་དངོས་འབྲེལ་འགན་སྦྱང་ཡོང་ཐབས་སྒྲིར་གྱི་བསམ་འཆར་འགའ་ཤས། ཡིག་ཆ་འདི་སྒྱུ་ལོ་
༡༩༩༡ ལོར། ཀན་ལྷོ་བོད་རིགས་རང་སྦྱོང་ཁུལ་གྱི་བོད་རིགས་ལས་བྱེད་པ་སྐལ་བཟང་ཆོ་བརྟན་
དང་། འཇམ་དབྱངས་སྟོ་ཤོས། ཅོ་ནེ་དབང་རྒྱལ་སོགས་མི་གངས་བདུན་གྱིས་བྱས་ཏེ། སྐབས་
དེའི་རྒྱ་ནག་དབྱུས་གཞུང་ལ་ཕུལ་བས། རྒྱ་ནག་གི་སྤྱི་འདྲི་རྒྱ་ཏུ་ཡའོ་པར་གྱི་ཆོར་ཤུགས་དང་
འབྲེལ་ཏེ་ཆབ་སྤྱི་དྲུག་ལོ་མ་རྒྱུང་རིགས་བརྒྱབ་ཀྱང་ཁོངས་ནམ་པའི་དམིགས་ཡུལ་སྐབས་པོ་
ཆོལ་དཔག་པའི་གྲུབ་འབྲས་མ་ཡང་། བོད་མི་ཞིག་ཡིན་ཕྱིན་ཡིག་ཆ་དེ་ཆར་གཅིག་བསྐྱག་དགོས་
ངས་ལྟ་བུ་ཡིན། སྐལ་བཟང་ཆོ་བརྟན་དང་འཇམ་དབྱངས་སྟོ་ཤོས་སོགས་ཀྱིས་བྱས།
229. རྩོམ་ཁོ་ལམ་མན་ཆེན་དག་དབང་གྲགས་པའི་ནམ་ཐར་མ་དོར་བསྐྱས་ཆོས་སྤྱ་བ་ཟེགས་མ་ཅམ།

796 བདེ་སྐྱབས་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

280. བོད་དུ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་ཀ་བྱེད་པའི་གི་གནས་ཚུལ་རགས་ཙམ་སྤེང་བ། ཁྲིང་ཤི་ཀྱང་གིས་
བྲིས། (བོད་ཡུལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྒྲིག་འཇགས་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་ཞིབ་འཇུག་ཙུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་།
281. འོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་སྤྲུལ་སྤྲུལ་བྲིས་པའི་ཁྲི་ཆེན་གྱི་ཐང་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་དུས་འཁོར་
དབང་ཆེན་ཐེངས་བརྒྱ་བ་གནང་བའི་གནས་ཚུལ་རགས་བསྟན།
282. མཁའ་འགྲོ་སྐྱབས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་མ་ཕུ་ཕྱང་གིས་དོ་ཀྱང་དག་གཞོན་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་
མདོར་བསྟན། གཙམ་ཆ་རྒྱུང་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་བདམས་སྒྲིག
283. བོད་ཆོས་གསུམ་གྱི་ཁྲུལ་དུ་གནས་པའི་ཡུལ་དང་ཁྲུལ་རྒྱུང་བཅས་ཀྱིས་མིང་། (བོད་དེ་བྱིན་
ཆུ་ཆུགས་དཔལ་ལ།
284. སྐལ་བཟང་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་བྲིས་པའི་དོ་སྤྲུང་ལྟོ་ཆུང་གི་ཕྱོགས་ལ་ས་མིང་རི་ལྟར་འདྲགས་
དགོས་པའི་ཚུལ་རགས་ཙམ་དབྱེད་པ་ཐོག་མའི་འཆར་སྤྲང་། མ་ཟེན།
285. སྐུ་ལྷ་གྲགས་པ་འབྱུང་གནས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱི་རུས་མིང་བསྟར་ནས་བོད་
རིགས་ལ་རུས་མིང་ཡོད་པའི་སྐོར་ཆེ་ཡོང་ཙམ་བརྒྱུད་པ། རུབ་བྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་
རིག་གཞུང་དུས་དེབ། ༡༩༩༧ ༡
286. རྒྱ་པོ་ལ་ཤར་འཕགས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་གཙམ་ཆའི་ཆོས་ཆང་མའི་སྐགས་འཆམ་གྱི་བྱང་ཚུལ་
དང་དེའི་རྒྱ་ཆུལ་སྐོར་རགས་ཙམ་སྤེང་བ། བོད་ཡུལ་རྒྱ་ཆུལ་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༧ ༡
287. དགའ་སློབ་ཐང་དཔལ་ལྷན་གྱི་དཔལ་ཆུལ་སྐོར་གྱི་ལྟེ་བྱང་། རྒྱ་མོ་ཆ་བོད་དུ་
གནས་སྐོར་བྱས་པའི་མཐོང་ཐོས། བོད་ཡུལ་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༧
288. རིན་ཆེན་རྒྱལ་བོ་དང་རེབ་གོང་རྩོམ་པ་གཉིས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་སྤྲ་བྱང་བཀའ་ཤིས་འབྲེལ་
དང་རོང་བོད་གོན་ཆེན་གཉིས་ནས་དར་བའི་བོད་ཀྱི་“ནམ་ཐར་”སྒྲིག་གར་གྱི་བྱང་བ་བརྒྱུད་
པ། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༧ ༡
གོང་གི་འཕྲིན་མཐུད། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༧ ༡
289. དཀོན་མཆོག་བསམ་གཏན་དང་དམ་ཆོས་གཉིས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་སྤྲ་བྱང་དཀོན་པའི་གསེར་
ཁྲི་རྒྱལ་བའི་ནམ་ཐར་ཉུང་བསྟན། བོད་ཡུལ་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༧
290. སེང་གཞིང་རྩོམ་པ་ཆེན་པོས་བྲིས་པའི་རེབ་གོང་རྒྱ་ཆུལ་དང་དེའི་ཁྲུང་ཆོས་རགས་ཙམ་བརྒྱུད་
པ། བོད་ཡུལ་རྒྱ་ཆུལ་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༧ ༡
291. རོན་ཐར་རྒྱལ་ཀྱིས་བྲིས་པའི་རེབ་གོང་སྤྲ་བོད་དང་ཆོས་ལུགས་བར་གྱི་འབྲེལ་བའི་གཏན་
རོལ་ཙམ་སྤེང་བ། མཆོ་སྤྲོ་སྤྲོ་བ་གསོ། ༡༩༩༧ ༡

292. དབང་རྒྱལ་གྱིས་གྲིས་པའི་ཀན་ལྷོ་ཁྲལ་གྱི་བོད་མའི་ཡུལ་སྐོལ་གོམས་གཤིས་མདོ་ཙམ་གྲེང་
བ། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ ༡༩༩༥། ༩
293. རིན་ཆེན་རྒྱལ་མས་གྲིས་པའི་རེབ་གོང་རྒྱལ་བོ་ས་ཁྲལ་གྱི་གཉེན་སྐོལ་སྐོར་གྲེང་བ། གྲུང་
གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ ༡༩༩༩། ༩
281. སོ་སྒྲུང་ཐར་རྒྱལ་ཆོས་གྲིས་པའི་གྲོ་ཆང་ས་ཆའི་བག་སྟོན་གྱི་ཆོག་མེ་ཏོག་ཆོམ་བྱ། སྒྲུང་ཆར།
༡༩༩༩། ༡ གོང་གི་འཕྲོམ་མཐུད། སྒྲུང་ཆར། ༡༩༩༩། ༩
294. རིན་ཆེན་རྒྱལ་མས་གྲིས་པའི་རེབ་གོང་རྒྱལ་བོ་ས་ཁྲལ་གྱི་ཡུལ་གྲིམས་སྐོར་གྲེང་བ། གྲུང་
གོའི་བོད་ཁྲོང་སྒྲུབ། ༢༠༠༠། ༡
283. ཉག་པ་ཆེ་རིང་གིས་གྲིས་པའི་སྐྱེ་འབྲུམ་བྱམས་པ་གྲིང་གི་མེ་ཏོག་མཆོད་པའི་སྐོར་རགས་ཙམ་
བརྗོད་པ། བོད་ཁྲོང་སྐབ་འདུག་ ༡༩༩༩། ༩
295. ཨ་མ་ཕྱོན་བཟའི་སྐུ་དང་རྣམ་ཐུག་གཉིས་ཀྱིས་གྲིས་པའི་མདོ་སྐད་དུ་དར་ཆེ་བའི་དུག་པའི་
སྐྱ་རོལ་སྐོར་གྲེང་བ། བོད་ཁྲོང་སྐྱ་རྒྱལ་ཁེབ་འདུག་ ༡༩༩༩། ༩
296. བསོད་ནམས་ཆེ་རིང་གིས་གྲིས་པའི་མདོ་སྐད་གཅན་ཆའི་ཡུལ་དུ་དར་བའི་མདའ་ཆེད་ལ་
རགས་ཙམ་དཔྱད་པ། བོད་ཁྲོང་སྐབ་འདུག་ ༡༩༩༩། ༩
297. ཐོན་ཐར་རྒྱལ་གྱིས་གྲིས་པའི་རེབ་གོང་སྐྱ་རོལ་དང་ཆོས་ལུགས་བར་གྱི་འབྲེལ་བའི་གཏམ་
རོལ་མ་གྲེང་བ། ཆོས་ལུགས་ཁྲོམ་གསལ་ ༡༩༩༩། ༡
298. པར་རྒྱ་རྒྱུ་གྲིས་པའི་ཨ་མ་དོའི་རྣམ་ཐར་གྱི་བྱུང་འཕེལ་སྐོར་རགས་མ་བརྗོད་པ། བོད་ཁྲོང་ས་
ཁེབ་འདུག་ ༡༩༩༩། ༩
288. གཅན་ཉི་གཞོན་གྱིས་གྲིས་པའི་ཙོང་ཁའི་ཕྱོ་རྒྱུད་དུ་དར་བའི་བོད་ཀྱི་ལྷ་འཆམ་སྐོར་རགས་
ཙམ་གྲེང་བ། བོད་ཁྲོང་སྐྱ་ཁེབ་འདུག་ ༡༩༩༩། ༡
299. གཅན་ཆའི་ཆེད་བར་རྒྱུ་གྲིས་པའི་འཛམ་གྲིང་དུ་སྒྲན་བཟུགས་ཁྲལ་པའི་རེབ་གོང་རྒྱུ་རྒྱལ་
དང་འབྲེལ་བའི་སྐོར་གྲེང་བ། བོད་ཁྲོང་སྐྱ་རྒྱལ་ཁེབ་འདུག་ ༡༩༩༩། ༩
300. རྣམ་ཐུག་གྱིས་གྲིས་པའི་མཆོ་སྟོན་ལྷོ་ཤར་དུ་དར་བའི་དུག་པའི་སྐྱ་རོལ་ལ་ཏོག་ཁེབ་བྱས་
པའི་དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་རིགས། བོད་ཁྲོང་སྐྱ་རྒྱལ་ཁེབ་འདུག་ ༡༩༩༩། ༩
301. རེབ་ས་ཆེ་རིང་རྒྱལ་གྱིས་གྲིས་པའི་རེབ་གོང་སྐྱ་རོལ་བྱུང་འཕེལ་གྱི་སྐོར་རགས་ཙམ་གྲེང་
བ། བོད་ཁྲོང་སྐྱ་རྒྱལ་ཁེབ་འདུག་ ༡༩༩༩། ༡
302. རེབ་ས་ཆེ་རིང་རྒྱལ་གྱིས་གྲིས་པའི་སངས་ལོ་གཤོང་ཡ་འགོ་དཔོན་པའི་འཆམ་གྱི་འབྱུང་ཁྲུང་ས་
དང་འབྲེལ་བའི་སྐོར་གྲེང་བ། བོད་ཁྲོང་སྐྱ་རྒྱལ་ཁེབ་འདུག་

798 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་ཤིང་།

303. སྐྱེ་རིངས་ཤར་འཕགས་ཀྱིས་བྱིས་པའི་མདོ་སྐྱོད་གཅན་ཆའི་ཡུལ་ན་དར་བའི་མདའ་མོའི་
སྐྱེ་ཆལ་ལ་རགས་ཅམ་དཔྱད་པ། བོད་མྱོངས་སྐྱེ་ཆལ་ཞིབ་འདུག ༡༩༩༡། ༡

304. ཆོ་དབང་རྩོམ་བྱས་པའི་མདོ་སྐྱོད་མདའ་ཆོ་དང་འབྲེལ་བའི་ལྷ་གསལ་བསང་གཏོང་སྐོར་
ཅུང་ཅམ་སྒྲིང་བ། བོད་མྱོངས་སྐྱེ་ཆལ་ཞིབ་འདུག ༡༩༩༡། ༡

305. གཅན་ནི་གཞོན་ཀྱིས་བྱིས་པའི་ཚང་ཁའི་སྐྱོད་དྲུ་དར་ཆོ་བའི་མདའ་ཆོད་སྐོར་སྒྲིང་བ། བོད་
མྱོངས་སྐྱེ་ཆལ་ཞིབ་འདུག ༡༩༩༡། ༡

306. ཨ་ཁྱིལ་གིས་བྱིས་པའི་ཀན་ལྷོ་ཡུལ་གྱི་ཤིང་ལོ། (འདི་ཡིན་རྒྱ་ནི་ཤིང་སྒྲིང་ཡིན།) གངས་
མྱོངས་རིག་གནས། ༡༩༩༡། ༤

307. འབྲེམ་གོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པའི་གསུང་འབུམ་ལས་འབྲེལ་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་བརྟན་པ། དཔལ་
ལྷན་ས་སྐྱའི་བཀའ་འབུམ་པོད་པ་བ་སྒྲིང་གེ་ཤིང་དཔར་མ།

308. ཁ་སྐང་དཔལ་ཆེན་ཐར་ཀྱིས་བྱིས་པའི་སྐོ་འདྲང་ཏེ་དུ་རྩོམ་གི་སྐོར་སྒྲིང་བ། བོད་མྱོངས་
ཞིབ་འདུག ༢༠༠༡། ༡

309. གངས་འཆོས་བྱིས་པའི་གྲུ་མ་བཅན་པའི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་གྱི་གནད་དོན་འགའ་ལ་དཔྱད་པ།
ཀྱང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༡། ༡

310. བསོད་ནམས་ཆོས་རྒྱལ་ཀྱིས་བྱིས་པའི་བོད་ཀྱི་གནད་པོའི་རྩོམ་པ། རྩོམ་པ་ཡི་གེ་རྩལ་
བུའི་ཁ་བྱང་བཅས་ཀྱི་འབྲེལ་བ། ཀྱང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༡། ༡

311. ལྷན་སྐྱའི་བྱིས་པའི་ཚང་ཁ་རྒྱལ་པོའི་གནས་གི་སྐོར་རིམ་ལ་ཅུང་ཅམ་དཔྱད་པ། ཀྱང་
གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༡། ༡

312. ཆ་རིས་བན་དེ་སྐོར་ཀྱིས་བྱིས་པའི་བོད་དྲུ་དར་བའི་བོན་པོའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དར་རྒྱུད་དང་
འབྲེལ་ནས་སྤར་བས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གནད་དོན་འགའ་རགས་ཅམ་སྒྲིང་བ། ཆར་སྒྲིག

313. འདུ་ཨ་བོ་དང་འདུ་ཀུན་བདེའི་འདུའི་རུས་མཛོད་གཡུ་འབྲུག་སྐོར་མོའི་བཞད་སྒྲ།

315. བཀའ་འབྲེལ་ཆོ་རིང་གི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་འབངས་ཁྱེན་ལོག་རགས་ཅམ་སྒྲིང་བ།

316. བོད་ཆགས་ཡུལ་གྱིས་དག་སྐྱོན་མོ་གན་རྒྱལ་དྲུ་ཉལ་བ་ལྷ་བྱ་ཁག་ཞོན་བྱས་པའི་དཔེ་རིས་
གསལ་བའི་ཞལ་ཐང་རྟོག་ཞིབ་ལམ་ཅམ་བྱས་པ། ཨའི་གཞུང་གྱིས་བཅམས་ཤིང་ཆོ་དབང་
གིས་བསྐྱར། བོད་མྱོངས་སྐྱེ་ཆལ་ཞིབ་འདུག ༡༩༩༡། ༡

317. མཆོ་སྐྱོན་ཞིང་ཆེན་དུར་ལམ་རྩོད་གི་བོད་བཅན་པའི་བང་སོའི་སྐོར་བཞུགས་པ། སྐྱེང་ལུགས་
རྒྱལ་གྱིས་བསྐྱར། གངས་མྱོངས་རིག་གནས། ༢༠༠༡། ༤

318. དག་དབང་རྒྱལ་མཆན། ཆོས་རྒྱལ་ཕྱོད་སྐྱམ་པོས་ཡི་ཡུལ་གྱི། དག་ཚུལ་གཞིས་ལ་དངོས་
གྲུབ་བསྐྱལ་བ། སྤང་རྒྱན་མེ་དོག ༡༩༩༦། ༡
319. ཆོ་དབང་རྫོ་རྩེས་བྱིས་པའི་བཅན་པོ་ལྷ་ཐོ་ཐོ་རི་སྒྲན་གལ་བར་གྱི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་སྐོར་བྱུར་
ཅན་མྱེད་བ། གངས་ལྗོངས་སློབ་གསོ། ༡༩༩༡། ༩
320. བསོད་ནམས་ཆོ་རིང་གིས་བྱིས་པའི་མཆོ་སྒྲན་ས་ཁུལ་གྱི་བཅས་ཆས་དུས་རབས་ཀྱི་ཁ་རུབ་
རིག་གནས་སྐོར་རགས་ཅན་མྱེད་བ། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༠༠༡༡༡
321. དོར་ཞི་གདོང་དུག་སྒྲེམས་སློབ་བྱིས་པའི་ཕྱོད་བཅན་སྐྱམ་པོ་ནས་མྱེད་དར་བར་གྱི་ལོ་ཆོགས་
གཏན་འབེབས་ལུང་རིགས་བདུད་ཅིའི་རྒྱན་བཟང་། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༡། ༡
322. ཆབ་འགག་རྫོ་རྩེ་ཆོ་རིང་གིས་བྱིས་པའི་རྒྱ་བཟང་ལུན་ཁྲིན་གོང་ཚོ་དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་
ཀྱི་གནས་ཚུལ་འགར་དཔྱད་པ། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༡༡༡
323. དཔལ་མགོན་སྐུབས་ཀྱིས་བྱིས་པའི་རང་ཁུལ་གྱི་མི་རིགས་ས་མིང་འབྱུང་ཁུངས་རགས་ཅན་
དཔྱད་པ། ར་ཁུལ་གྱི་དེབ་ཐེར། ༡༩༩༡། ༦
324. ཆོས་གྲགས་ཀྱིས་བྱིས་པའི་མཚོ་དྲུག་ཞེས་པའི་མིང་རི་ལྷར་ཐོགས་པ་ཡིན།
325. སེང་རྒྱལ་དང་ལྷག་སྒྲོལ་གྱིས་བྱིས་པའི་བྲག་ཁྲིན་མོ་དང་སྒྲེའུ་ཡི་“གཏན་རྒྱུད་དེས་ཡང་
སྤོང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གསར་རྒྱ་གར་ཞིག་བཞུགས་ཡོད། བོད་ལྗོངས་སློབ་གྲུ་ཆེན་མོའི་རིག་དེབ། ༡༠༠༡༡༡
326. ཨ་མ་དོ་ཉི་མ་ཐར་གྱིས་བྱིས་པའི་བོད་མི་རིགས་ཀྱུབ་པའི་དུས་རབས་དང་གཞན་པའི་སྐོར་
རགས་ཅན་བཅོད་པ།
327. རེབ་གོང་རྫོ་རྩེ་མཁར་གྱིས་བྱིས་པའི་གཏུང་ཁྲི་བཅན་པོ་མ་ཕྱོན་གོང་གི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆེ་
ལུང་ཅན་བཅོད་པ།
328. བསོད་ནམས་དོན་གྲུབ་ཀྱི་གནའ་རབས་བོད་དང་བྱང་ཕྱོགས་རྒྱུ་རིགས་རྒྱུད་ལ་གཏོགས་
པའི་མི་རིགས་དག་གི་འབྲེལ་བ་ལ་རོབ་ཅན་དཔྱད་པ། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༩། ༩
329. རྫོན་ལྷག་གནས་ལྷ་རྒྱལ་གྱིས་བྱིས་པའི་རྫོན་ཆེན་མགར་དང་ཁོང་གི་བྱ་རབས་ཆ་རྒྱུད་ནམས་
ཀྱི་མཛད་འཕྲིན་ཆེ་ལོང་བཅོད་པ། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༩། ༡
330. ཉ་གོ་དང་འཕྲིན་ལས་གཞིས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་རུས་རྒྱུད་དཔྱད་གཞི་ཏམ་བྱ་རའི་སྐོར་དབྱངས།
331. རེབ་གོང་རྫོ་རྩེ་མཁར་གྱི་བྱང་གི་འབྱུང་ཁུངས་ལ་དཔྱད་པའི་ཐོག་མའི་བསམ་ཚུལ།
332. རྣམ་སྐྱུས་ཀྱིས་བྱིས་པའི་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་གནས་གཞི་སྐོས་རིམ་ལ་རྩེད་ཅན་དཔྱད་པ། གྲུང་
གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༡། ༡

800 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

333. རྣམ་སྤྱོད་ཀྱིས་བྲིས་པའི་མི་ཉག་དང་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐོར་ཆེ་ལོང་ཙམ་བརྗོད་པ། བོད་
ཐོངས་ཞིབ་འདུག ༡༩༩༠། ༣

334. བཀའ་རྒྱུ་བསམ་གཏན་གྱིས་བཅམས་ཤིང་བདེ་ཁང་བསོད་ཆོས་ཀྱིས་བརྒྱུར་པའི་བོད་
མིའི་འབྲུང་ཁུངས་བརྗོད་པའི་གཏན་རྒྱུད་ལ་དབྱེད་པ། བོད་ཐོངས་སྒྲུ་རྒྱལ་ཞིབ་འདུག ༢༠༠༣། ༡

335. འཇམ་དབྱངས་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་སོག་པོའི་ཆོ་བ་ལག་གཅིག་མདོ་སྐད་དུ་གཞིས་
ཆགས་པའི་རྒྱ་རྒྱུ་སྐོར་རགས་ཙམ་སྤྲེང་བ།

336. དགེ་བསྟེན་ཆོས་དཔལ་དར་དབྱང་གིས་བཅམས་པའི་ཆག་ལོ་ཙུ་བ་ཆོས་རྗེ་དཔལ་གྱི་རྣམ་
ཐར། རྒྱ་གར་དཔར་མ། (མེ་ར་ཏ་མེ) ༡༩༩༩

337. བཞོན་དབང་གིས་བྲིས་པའི་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་དང་ཁོང་གི་བཟླ་ཤིས་
འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་མདོ་ཙམ་སྤྲེང་བ། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༩། ༣

338. རིག་གནས་གནའ་ཤུལ། (རྒྱ་ཡིག་དཔར་མ།)

339. ར་བ་བོད་རིགས་ཆའང་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་གྱི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔལ་དུ་ཡིག་བདམས་
བསྐྱེད། སྒྲིའི་དེབ་བདུན་པ། (བོད་ཡིག་གི་དེབ་གསུམ་པ།) ར་བ་ཁུལ་སྤྱི་དགོས་རིག་གནས་
ལོ་རྒྱུས་དབྱེད་ཡིག་ཁང་། ༡༩༩༩། ༡༠

340. ཨ་དཀོན་མཆོག་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བྲིས་པའི་མ་སྟོའི་སོག་ཡུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིང་གི་དོན་ཆེན་
གསལ་བའི་མེ་ལོང་། (མ་སྟོའི་སོག་རྗོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དབྱེད་ཡིག་དེབ་དང་བོ།)

341. འདུ་ཨ་བོ་དང་འདུ་ཀུན་བདེ་ཡིས་བསྐྱེད་པའི་འདུའི་རྩ་མཛོད་ཀྱི་བྱང་ཚུལ་མདོན་
པར་བརྗོད་པ་གཡུ་འབྲུག་རྩོན་མོའི་བཞད་སྒྲ། བཞོལ་ག་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དེབ་གསུམ་པ།

342. ཀུན་དགའ་བཟང་བོ་དང་འགྲོ་པ་ལྟ་མཐའ་ཡས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་མཞོལ་ག་ཨ་སྐྱོང་གི་ལོ་རྒྱུས་
ཙམ་འཛོན་སྟེ་ཆོག་དྲང་སྟངས་ལུང་།

343. ཅོར་ཁང་བསོད་ནམས་དཔལ་འབར་གྱི་གསུང་ཚམ་ཚུགས་བསྐྱེད། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་
ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

344. དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས་མཛད་པའི་དུགས་པོའི་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་སྐོར། རྒྱང་
ཆར། ༡༩༩༡། ༣

345. རེབ་གོང་རྩོ་རྗེ་མཁར་གྱིས་བྲིས་པའི་པོ་བོ་ལྟོང་གི་སྐོར་རགས་ཙམ་སྤྲེང་བ། བོད་ཐོངས་
ཞིབ་འདུག ༡༩༩༥། ༣

346. རེབ་གོང་རྩོ་རྗེ་མཁར་གྱིས་བྲིས་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་འབྲས་ཏེ་མིའུ་རིགས་བཞི་སོགས་
ཀྱི་སྐོར་རགས་ཙམ་སྤྲེང་བ། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༠། ༡

347. ལྷག་འབྲུམ་ཐར་གྱིས་བྱིས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལས་འཁུལ་ཞེས་པ་དང་གང་ལ་ངོས་འཛིན་པའི་སྐོར་
མདོ་ཙམ་སྒྲེང་བ། མཆོ་ཕྱོད་སྒྲོབ་གསོ། ༡༩༩༧། ༡
348. ཆ་རིས་སྐལ་བཟང་ཐོགས་མེད་གྱིས་བྱིས་པའི་རུས་སྤུལ་བྱུན་སྐོགས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་དེ་ཆེན་མོ་
ལས་བྱུང་བའི་འབྲེལ་ཡོད་ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འགའ་མཆོམས་སྒྱུར་མདོར་བསྟུས་ཙམ་བྲེད་པ། གྲུང་
ཐོའི་ཐོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ ༡༩༩༡། ༤
349. རྣམ་སྤྱོད་གྱིས་བྱིས་པའི་མི་ཉག་དང་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐོར་ཆེ་མོང་ཙམ་བརྗོད་པ། ཐོད་
ཕྱོངས་ཞིབ་འཇུག་ ༡༩༩༠། ༩
350. རེབ་ཐོང་རྩོུ་མཁར་གྱི་མི་ཉག་སྐོར་རགས་ཙམ་སྒྲེང་བ། ཐོད་ཕྱོངས་ཞིབ་འཇུག་ ༡༩༩༧། ༩
351. གློ་བྱོལ་རྒྱ་མཆོས་བྱིས་པའི་ཐོད་མི་བྱ་གདུང་བྱ་གཉིད་བྱུང་བའི་བརྗོད་པ་ལས་སྤྱོད་ཆ་སྤྱོད་སྐོར་
ཐོད་ཕྱོངས་ཞིབ་འཇུག་ ༡༩༩༧། ༩
352. དུའུ་ཀན་གྱིས་བྱིས་པའི་མི་ཁྲོན་མི་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་སྤྱོད་པའི་ལམ་ལུགས་ཆེ་མོང་ཙམ་
སྒྲེང་བ། ཐོད་ཕྱོངས་ཞིབ་འཇུག་ (གསར་གཏོད་དེབ་) ༡༩༩༡།
353. ཆོགས་གཞིས་རྩོུ་མཁར་བྱིས་པའི་ཐོད་དམག་ཅེས་པའི་ས་ཆར་སྤྱོད་པའི་གངས་ཅན་པའི་འབྱུང་
ཁུངས་སྐོར་སྒྲེང་བ། ཐོད་ཕྱོངས་ཞིབ་འཇུག་ ༡༩༩༧། ༩
354. རེབ་ཐོང་རྩོུ་མཁར་གྱིས་བྱིས་པའི་ཐོད་མིའི་འབྱུང་ཁུངས་ཆེ་མོང་ཙམ་བརྗོད་པ། ཐོད་
ཕྱོངས་ཞིབ་འཇུག་ ༡༩༩༧། ༡
355. གློ་བཟང་དར་རྒྱས་གྱིས་བྱིས་པའི་ཕྱི་སྤྱོད་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཆོ་དང་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་
དབྱེངས་བཞད་པ་གཞིས་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་སྐོར་སྒྲེང་བ། མཆོ་ཕྱོད་སྒྲོབ་གསོ། ༡༩༩༡། ༩
356. ཆེ་ཉན་ཞབས་བྱུང་གིས་བཅམས་པའི་སྤྱོད་དམག་ཅེས་པ་རབ་གསལ་གྱི་རྣམ་པར་ཐར་བ་
མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ་བྱུང་བསྟན་ཁང་བཟང་མཛེས་པའི་དོག་
357. ཡལ་རྩེ་སྤུལ་སྤྱོད་རྒྱ་མཆོའི་གསུང་འབྲུམ་ཐོད་དང་པོ་ལས་མདོ་སྤྱོད་ཨ་མདོའི་ཕྱོགས་
སུ་བསྟན་པ་དར་ཚུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུས།
358. རེབ་ཐོང་རྩོུ་མཁར་གྱིས་བྱིས་པའི་པོ་པོ་ཕྱོང་གི་མི་རྒྱུད་ཁག་ཅིག་ལུལ་གང་དུ་གནས་པ་
རགས་ཙམ་སྒྲེང་བ། ཐོད་ཕྱོངས་ཞིབ་འཇུག་ ༡༩༩༧། ༩
339. ཤེས་རབ་ཉིམ་དང་ཀམ་རྒྱལ་མཆོན་གཞིས་གྱིས་བྱིས་པའི་ཐོད་རིགས་དཔོན་དམག་རྣམས་
གྱིས་མེས་རྒྱལ་ཤར་ཕྱོད་མཆོ་རྒྱུད་ཀྱི་དབྱིན་འཕྱོག་གཤུལ་སའི་ཐོག་བཞག་པའི་དམག་འཐབ་བྱས་
རྩིས། གྲུང་ཐོའི་ཐོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ ༡༩༩༠། ༡

802 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་ཤིང་།

360. ཆབ་འགག་རྟ་མགྲིན་གྱིས་བྲིས་པའི་བོད་དང་ཆང་རིགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་བཤད་པ། བོད་
ཐུངས་ཞིབ་འདུག ༡༩༩༡། ༡

361. ༡༩༩༡༡༩༩༥ ལོའི་བར་ཀན་སྟོ་ཁུལ་དུ་ཆ་སྐྱུལ་གདན་སར་བཀོད་པའི་རེའུ་མིག ཨ་
ཁྱིག་དང་དབང་ཆུལ་གྱིས་བསྒྲིགས།

362. ལྷ་མོ་སྐུབས་ཀྱིས་བཤུས་པའི་ཀན་སྟོའི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་མཁས་མཆོག་འགའི་
འཁྱུངས་འདས་རྩོམ་སྒྲིལ་བྱ། ཟླ་བཟེར། ༡༩༩༦། ༡

363. ལྷ་མོ་སྐུབས་ཀྱིས་བཤུས་པའི་ཀན་སྟོའི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་མཁས་མཆོག་འགའི་
འཁྱུངས་འདས་རྩོམ་སྒྲིལ་བྱ། ཟླ་བཟེར། ༡༩༩༦། ༡

364. ཤེས་རབ་བསྟན་པའི་ཟླ་བས་བྲིས་པའི་ཆོན་གྱའི་ཚེ་དབུས་དཔོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་རགས་ཙམ་
བརྗོད་པ། ཟླ་བཟེར། ༡༩༩༦། ༡

365. ལྷ་མོ་སྐུབས་ཀྱི་དཀོན་མཆོག་དམ་ཆོས་ཡར་འཕེལ་གྱི་ནམ་ཐར། ཟླ་བཟེར། ༡༩༩༧། ༩

366. དུ་མཛྲངས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་ཆུལ་མཁན་པོ་གྲགས་པ་ཆུལ་མཆན་གྱི་ནམ་ཐར་མདོར་བསྟུས་
སུ་བཀོད་པ། ཟླ་བཟེར། ༡༩༩༧། ༡

367. ཆུལ་མཁར་ལྷ་མོ་སྐུབས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་ཀན་སྟོའི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་མཁས་མཆོག་
འགའི་འཁྱུངས་འདས་རྩོམ་སྒྲིལ་བྱ། ཟླ་བཟེར། ༡༩༩༡། ༡

368. ལྷ་མོ་སྐུབས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་ཀན་སྟོའི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་མཁས་མཆོག་འགའི་
འཁྱུངས་འདས་རྩོམ་སྒྲིལ་བྱ། ཟླ་བཟེར། ༡༩༩༦། ༩ (ཁོང་འཕྲོས) ཟླ་བཟེར། ༡༩༩༡། ༡

369. སོག་པོའི་ཤང་ཆོས་ཆུལ་ངག་གི་དབང་པོའི་ནམ་ཐར། སྐགས་མང་ཞིབ་འདུག་ལས་བཤུས།

370. རྒྱུང་སྐུལ་ལུང་རྟོགས་སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཆོའི་ནམ་ཐར་བསྟུས་པ་ཆོགས་གཉིས་རིན་ཆེན་གཏོར་
མཛྲོད། མཆོ་སྟོན་སྟོབ་གསོ། ༡༩༩༡། ༡

371. རྒྱུང་སྐུལ་ཚུལ་ཁྲིམས་ནམ་མཁའ་བསྟན་འཛིན་གྱི་མཉམ་མེད་ཤེས་རབ་ཆུལ་མཆན་མཆོག་
གི་ནམ་ཐར་མདོར་བསྟུས་སུ་བརྗོད་པ་ཡིད་གྱི་མཆོད་སྨིན། ཆོ་སྟོན་སྟོབ་གསོ། ༡༩༩༦། ༦

372. ཉིན་ལིན་དུའི་ཡིས་བཅམས་པའི་ཡི་གེ་མ་བྱུང་སྟོན་གྱི་རྩོ་ཆས་དང་བྲག་བཞོས་རི་མོ་ལས་
བོད་ཀྱི་གནའ་བོའི་ལུས་ཆལ་སྟེང་བ། མི་འགྱུར་གྱིས་བསྐྱར། གྲུང་གོའི་བོད་ཐུངས། ༡༩༩༧། ༡

373. གྲགས་པ་སྟོན་ལམ་སྟོ་བྲོས་ཀྱིས་བཅམས་པའི་སྟོན་གྱི་གདམ་མེ་རྟོག་སྟེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནུ་
པཎ་དེ་ཏས་མཛྲོད་པ། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༧། ༩

374. གྲུང་ཐང་བསྟན་པའི་སྟོན་མཛྲོད་པའི་བདེ་བར་གཤེགས་པའི་སྐྱུག་སུང་ཐུགས་ཀྱི་རྟེན་
བཞེངས་པ་དང་ཐུག་མཆོད་སྟོར་བའི་པན་ཡོན་བསྟན་པ། དཀར་ལས་ལ་སྐུལ་བྱེད་དཀར་ཆག་

ལྷའི་ཇ་ཆེན། ཟླ་བེར། ༡༩༩༡། ༡། ༡། ༡༩༩༡། ༡། ༤ ༡༩༩༤། ༡ བཅས་སུ་མཐུད་འགོད་བྱས་
འདུག།

375. སྤུལ་མིང་བ་སྤྱུ་མཆོག་གིས་བཅུམས་པའི་སྤུལ་བསམ་གཏན་ཆོས་འཁོར་སྤིང་གི་ལོ་རྒྱུས་
མདོ་ཅན་བརྗོད་པ་ཀུན་གསལ་མེ་ལོང་།

376. དཔལ་རྩོམ་གྱིས་བཅུམས་པའི་བཀའ་འགྲུར་གྱིས་མ་དང་དཔར་མ་ཁག་གི་དོ་སྙིང་། གྲུང་
གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ ༡༠༠༠། ༤

377. ཆོ་ཏན་ཞབས་བྱུང་གིས་བཅུམས་པའི་མདོ་སྨད་གྲུབ་པའི་གནས་ཆེན་དན་ཏིག་ཤེལ་གྱི་རི་
བོ་ནས་དམར་གཡོ་གཙང་གསུམ་དང་སྤྱེད་ཆོས་པོས་བསྟན་པའི་མེ་རོ་གནས་འདི་ནས་རྩི་ལྷར་བསོས་
ཚུལ། ༡༩༩༡། ༡ བོང་འཕྲོས་) ༡༩༩༡། ༤

378. སྤུལ་བཟང་དོན་གྲུབ་གྱིས་བཅུམས་པའི་སྤྱི་ཆེན་ཡོངས་འཛིན་སྤིང་སྤྱོད་ཆོ་སྟོན་སྤིང་དག་
དབང་འཇམ་དཔལ་ཚུལ་གྱིས་སྤྱི་ཆེན་ཆོས་མཁོའི་ནམ་ཐར་མདོར་བསྟུས།

379. ཁམས་སངས་བན་དེ་མཁར་གྱི་ཁ་གཏེ་ཆོགས་གསུམ་རི་ཁྲིད་བཏབ་ཚུལ། ༡༩༩༡། ༡། ༤

380. ཚུལ་གྱིས་ཀྱི་འཆོ་བྱེད་བསྟན་པ་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་མཛད་རྩིས་མདོ་ཅན་བརྗོད་པ།

381. ཆོ་རིང་རྩོ་རྩིས་གྱིས་པའི་ཀོ་ཏུ་བ་དགོན་པའི་ལོ་རྒྱུས། ༡༩༩༤། ༡

382. ལྷང་ར་སྟོབ་གྱའི་བསྟན་གོས་གྱིས་པའི་ཆོས་རྩོད་ཀྱི་འཛིན་གྲུབ་རིན་ཆེན་གྱིས་ཐུག་འདེབས་མཛད་
པའི་ལྷང་ར་འེག་མེར་ཁང་དོ་སྙིང་མདོར་བསྟུས། ༡༩༩༡། ༤

383. བསྟན་ནམ་གྱིས་གྱིས་པའི་དཔལ་གཤེན་བསྟན་གཡུང་བྱུང་བདེ་ཆེན་སྤིང་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོ་ཅན་
སྤིང་བ། ལྷང་ར་ཆུ་མེ་ཏོག་ ༡༩༩༡། ༡

384. བན་ཆུང་སྤྱིད་གྱིས་གྱིས་པའི་དཔལ་རིས་ས་ཁུལ་གྱི་བོད་མིའི་ལུལ་སྟོལ་གོམས་གཤེས་རགས་
ཅན་སྤིང་བ། མཆོ་སྟོན་མང་ཆོགས་སྤྱུ་ཚུལ། ༡༩༩༡། ༡

385. བཀྱ་ཤེས་ཆོ་རིང་གིས་གྱིས་པའི་མདོ་སྨད་མཁས་དབང་གསུམ་གྱི་སྤྱུག་ཆེ་ལས་ཐོན་པའི་
ལུལ་སྟོངས་གཅིག་གི་བྱུང་ཆོས་བརྗོད་པ་དོ་མཆར་འབྲུམ་ལྟ། ༡༩༩༡། ༡

386. གཙོས་དགོན་པའི་དོད་མ་ལུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་མདོ་སྨད་གཙོས་སྤྱུག་ཆེ་ལས་ཐོན་པའི་
ལུལ་སྟོངས་ཆེན་མོ་གསར་བཞེངས་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐན་བདེ་འདོད་འདོ། ཟླ་བེར། ༡༩༩༤། ༡། ༤

387. རྩོ་སྤྱིས་ཆོས་སྤྱོད་གིས་གྱིས་པའི་མཆོད་རྟེན་རང་བྱུང་དང་དེའི་འཆར་སྤང་། མཆོ་སྟོན་
མང་ཆོགས་སྤྱུ་ཚུལ། ༡༩༩༡། ༡

388. སྤྱི་ཀའི་འཕྲིན་ལས་བྱུང་གིས་གྱིས་པའི་སྤྱི་ཆེན་འགྲུལ་བྱུང་གྱི་གནས་ཆེན་གཞིས། མཆོ་
སྟོན་མང་ཆོགས་སྤྱུ་ཚུལ། ༡༩༩༡། ༡

804 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

389. ལིས་ཅོང་དུ་ཡིས་བྲིས་ཤིང་ཆེ་རིང་ནོར་བདག་གིས་བསྐྱར་བའི་ཕྱོ་ཆང་བོད་རིགས་ཀྱི་ལོ་
རྒྱུས་དང་རིག་གནས་ཁྱད་ཆོས་སྒྲིའི་སྒྲིང་བ།

390. འཇམ་དཔལ་ཆོས་ཀྱི་བསྐྱན་འཛིན་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་འཇམ་སྒྲིང་ཆེན་པོའི་རྒྱུས་
བཤད་སྒྲིང་བརྒྱུད་ཀྱན་གསལ་མེ་ལོང་། ༡༩༩༥། ༡། ༡

391. སྒོ་བཟང་ལྷན་གྲུབ་རྩོམ་ཆུང་དང་མདོ་དབྱས་མཐོ་སྒྲིང་གི་ཁོར་ཕྱག་སྒྲིང་ཆར། ༡༠༠༠།༡

392. ཆབ་འགག་པ་དབྱངས་ཅན་དགའ་སྒོས་བྲིས་པའི་ཐུབ་བཀུན་སྒོ་བཟང་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མའི་
སྐྱོན་ཆོག་ལས་མདོ་སྐྱོད་སྒྲིང་ས་ལ་བསྐྱགས་པ་བརྗོད་པ། ༡༩༩༠། ༡

393. ལྷ་མོ་སྐྱབས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་མཆོ་སྒྲོན་པོའི་ཕྱོགས་སྒྲུ་གནས་པའི་མཁར་རྩིང་གཉིས།

394. དབང་འབྱུང་རྒྱལ་ཀྱིས་བྲིས་པའི་མཆོ་སྒྲོན་སྒོ་མེ་ས་ཆའི་ས་མིང་མདོར་བསྐྱས། ཟླ་བེར།
༡༩༩༥། ༤ བོད་འཕྲོས། ༡༩༩༥། ༡

395. ལུ་རྩེན་པསྒྲིང་དབང་ཆེན་ཀྱིས་བྲིས་པའི་ལུ་རའམ་ལུ་ར་ཏན་འཁྲོག་ཞེའི་ལོ་རྒྱུས་མདའ་མོ་
བསྐྱར་གང་། ༡༠༠༠ལོར།

396. བསེད་ཤོན་ཐུབ་བསྐྱན་ཕྱོགས་ལས་ནམ་རྒྱལ་སྒྲིང་གི་གདན་རབས་ངེས་དོན་ཆོས་སྐྱ་རྒྱུ་མཆོའི་
རོལ་མོ། (ལག་བྲིས་མ་བོད་འཕྱོར།) ༡༠༠༡། ༤

397. གསར་སྐྱགས་ཐེག་མཆོག་རྩོམ་བྲིས་པའི་རེབ་ཀོང་སྐྱགས་མང་གི་ལོ་རྒྱུས་རོ་སྒྲིང་མདོར་
བསྐྱས། སྐྱགས་མང་ཞིབ་འཇུག་ ༡༠༠༡།༡༡ ༤

398. ཨ་པ་ལིས་བསྐྱས་བསྐྱར་རྒྱལ་རིང་རྒྱལ་མོ་རྒྱལ་ཆུའི་ལྷགས་ཐག་ཟམ་པ། ཤེས་བྱའི་བེཌ་མ། ༡

399. མིག་དམར་ཆེ་རིང་གིས་བྲིས་པའི་གཙང་ཞེས་པའི་ཕྱལ་ཀྱི་ཐ་སྐད་ལ་དབྱད་པ། བོད་སྒྲིང་ས་
ཞིབ་འཇུག་ ༡༠༠༡། ༤

400. འོད་ཟེར་འཆོས་བྲིས་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་བྱད་པར་དང་རྒྱ་ཆོམ་ལོ་ཙྰའི་བར་གྱི་འགལ་འདྲ་
རགས་ཙམ་བརྗོད་པ། བོད་སྒྲིང་ས་ཞིབ་འཇུག་ ༡༠༠༡། ༤

401. ལྷ་མོ་སྐྱབས་ཀྱི་གྲུང་རྩོམ་གི་བོད་རིགས་འཆོ་བའི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་རགས་ཙམ་སྒྲིང་བ།

402. དབང་འབྱུང་རྒྱལ་ཀྱིས་བྲིས་པའི་མཆོ་སྒྲོན་ཞིང་ཆེན་ཁྲི་ཀའི་རྩིང་གི་ས་མིང་མདོར་བསྐྱས།
ཟླ་བེར། ༡༩༩༥། ༡

403. བས་མཁའ་ཡིས་བསྐྱར་བའི་མཆོ་སྒྲོན་གྱི་གནས་གཤེས་ཀྱི་བྱད་ཆོས་དང་ཕྱིའི་ཆགས་རྒྱལ་
རགས་ཙམ་སྒྲིང་བ། ཟླ་བེར། ༡༩༩༥། ༡

404. པསྒྲུ་བཀྲ་ཤིས་དང་ནོར་སྒྲིང་བཀྲ་ཤིས་གཉིས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་སྒོ་སྒོ་འབྱེད་པའི་སྒོ་བ་ཁྲིད་
བྱེད་ཐབས་རགས་ཙམ་སྒྲིང་བ། མཆོ་སྒྲོན་སྒོ་བ་གསོ། ༡༩༩༩། ༤

405. སངས་རྒྱལ་འཛིན་ཆེན་གྱིས་བྲིས་པའི་མཆོ་སྦྱོན་པོ་བྱང་ཚུལ་ལེགས་བརྗོད་གཏམ་གྱི་ལྟ་ལོག་གིས་བྱའི་བེགས་མ། ༥
406. སྐལ་བཟང་དར་རྒྱས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་མ་སྟོ་སྟོག་རྫོང་གི་མཆོད་ཁྲུང་སྤྱོད་པ།
407. རྫོང་ནང་མ་དགོན་ཉག་བཏུན་སྦྱོར་ཆོགས་ཆོས་སྒྲིབ་གི་འདུས་སྒྱུ་ཁང་ནས་བྲིས་པའི་ཁྱུ་སྦྱོན་དང་ཆོལ་གསུམ་ཁོངས་སུ་དཔལ་རྫོང་བའི་རིས་དོན་སྒྲུབ་རྒྱུད་ཀྱི་བཏུན་པའི་གནས་གཞིའི་དགོན་སྡེ་ཁག་ཅིག་གི་མཆོད་མོ། ༡༠༠༩། ༡
408. ཆོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་བོད་རིགས་ཀྱི་དངོས་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་གས། བོད་རྫོང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༩༩༩ (རྒྱ་ཡིག)
409. རྫོང་རྫོང་པེ་ཅིན་གྱི་བོད་རིགས་རིག་དངོས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། (རྒྱ་ཡིག)
410. དགའ་བྱུང་དགེ་བཤེས་བམཐོད་ནམས་རྒྱལ་མཆོན་གདགས་བྱང་གི་བྱུང་བ། ༡༠༠༠ དཔར།
411. བྱམས་པ་ཐུབ་བཏུན་གྱིས་མཛད་པའི་སེ་ར་ཐེག་ཆེན་སྒྲིབ་གི་ཆོས་འབྱུང་ལས་ཁང་གི་ཆོན་སྟོར། (ལག་བྲིས)
412. འཕགས་པ་སྟོ་ཁྱོས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་དགའ་ལྡན་ཤར་ཆེའི་ཆོས་སྟོན་མཛད་རིམ་ལས་ཁང་ཆོན་སྟོར་དང་། བཟ་ཤིས་ལྷན་པོའི་ཆོས་འབྱུང་ལས་ཁང་ཆོན་སྟོར།
413. སེར་སྒྲིབ་སྟོར་ར་ཡེ་ཤེས་དབང་གིས་བཅམས་པའི་སེར་སྒྲིབ་ཐོས་བསམ་ནོར་སྒྲིབ་བྲལ་ཆང་གི་ཆོས་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ནོར་བུའི་ཐེང་བ།
414. དགེ་བཤེས་སྟོ་ཁྱོས་ཀྱིས་མཛད་པའི་འབྲས་སྒྲུང་སྟོན་འབྱུང་། ༡༩༥༩
415. ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བྲིས་པའི་སྒྱུ་ལོའི་དྲུས་རབས་དགུ་པའི་དྲུས་དཀྱིལ་ནང་བྱུང་བའི་འབངས་གྲུབ་ལོག་གི་འབྱུང་རྒྱུད་དང་དེའི་ལོ་རྒྱུས་དོན་སྦྱོར་སྟོར་རགས་ཅན་སྟེང་བ། ༡༩༩༠། ༡
416. ཆོ་དབང་གིས་བྲིས་པའི་རེ་བ་ཤོང་སང་གི་གཤོང་གི་མའི་རྒྱུད་ཀྱི་ཐོག་མའི་འབྱུང་ཁྲུང་སྤྱོད་ལ་རགས་ཅན་དཔུང་པ། བོད་རྫོང་ས་ཞིབ་འདུག ༡༩༩༩། ༡
417. མགར་རྒྱུད་ཁོ་རྒྱལ་གིས་བྲིས་པའི་རེ་བ་ཤོང་ས་ཆའི་བོད་རིགས་ཀྱི་འབྱུང་ཁྲུང་སྤྱོད་རགས་ཅན་དཔུང་པ་ཞེས་པར་བཏུས་རྗེས་ཀྱི་འཆར་སྤྱང་། ཅེར་སྟེག ༡༩༩༩། ༡
418. སྟོན་པ་བཟ་ཤིས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཆོག་འཁྱོམ་ཆོག་གི་སྟོར་ཆེ་ལོང་ཅན་སྟེང་བ།
419. སངས་རྒྱལ་མཁར་གྱིས་བྲིས་པའི་རྟུང་རྟུང་གཏེར་ཡིག་ལས་“འབངས་ཀྱི་ནང་ན། དོར་རྟེ་ལྷག་ཆམས་སྟེ་འཛོམ་དཔལ་བའི་མཆོན་མར། ལྷག་ཐོག་བྱ་སྒྲལ་རྟེ་”ཞེས་བྱུང་བའི་དོན་དང་དེ་འབྲེལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་དཔུང་པ།

806 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

420. རིན་ཆེན་བཀའ་ཤིས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་ཡོན་ཏྲུལ་རབས་ཀྱི་ཀྱང་དབྱང་སྤྱིད་གཞུང་ནང་གི་བོད་
རིགས་སློབ་ཆེན་སངས་ལྷ། བོད་ཡུལ་སྤྱི་བཟུངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༧། ༩

421. གཅན་ཉི་གཞིན་ཀྱིས་བྲིས་པའི་བོད་སྐད་ཀྱི་སྐད་ཆ་ལྷན་ཁྲིམས་ལ་གོང་མ་རིམ་བྱོན་
ཀྱིས་གནང་བའི་མཆན་བསྟོད་ཀྱི་ཆོ་ལོའི་མིང་ཆེ་ལོང་ཅམ་བཤད་པ། ཀྱང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་
༡༩༩༩། ༩

422. རྟོ་ལིན་ཀྱིས་བྲིས་པའི་ཆ་གན་ནོ་མོན་དན་ཆའི་བྱང་བ་དང་ཆབ་སྤྱིད་ཀྱི་བག་ཆགས་རགས་
ཅམ་བཤྟོད་པ། ཅེར་སྟེག ༡༩༩༧། ༩

423. དབང་འབྲུམ་ཏྲུལ་ཀྱིས་བྲིས་པའི་མདོ་སྐད་ཡུལ་དུ་མིང་གྲགས་ཆེ་བའི་ཁྱི་ཀའི་མཆོད་རྟེན་
དཀར་པོ། ཟླ་བཟེར། ༡༩༩༠། ༩

424. ལ་སྐང་བཀའ་ཤིས་ཆེ་རིང་གིས་བྲིས་པའི་ཨ་མདོ་སྐད་ཀྱི་མིང་འབྲེལ། བོད་ཡུལ་སྤྱི་བཟུངས་
ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༩། ༩

425. བསོད་ནམས་འབྲུམ་ཀྱིས་བསྟུས་པའི་ས་མིང་མཆམས་སྟོར། མཆོ་སྐྱོན་སྟོབ་གསོ། ༡༩༩༠། ༡

426. གཟུགས་འབྲུམ་ཐར་ཀྱིས་བྲིས་པའི་མདོ་སྐད་ཀྱི་རྩོད་དང་ཁྲུལ་ཀྱི་མིང་འདོགས་ཚུལ་ལ་
མདོ་ཅམ་དབྱེད་པ། བོད་ཡུལ་སྤྱི་བཟུངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༩། ༩

427. ལ་སྐང་བཀའ་ཤིས་ཆེ་རིང་གིས་བྲིས་པའི་ལ་སྐང་བས་ལ་སྐང་ཐད་ཀྱི་ལྟ་ཚུལ་བཤྟོད་པ།

428. ལུ་ཀྱིང་དུ་ཡིས་བྲིས་པའི་འཛམ་གླིང་གི་གོག་རོང་གི་རིང་ཤོས་ཀྱི་མིང་ལ་ཡར་ལྷང་གཙང་
པོའི་འགག་ཅེས་འདོགས་དགོས། ཀྱང་གོའི་བོད་ཡུལ་སྤྱི་བཟུངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༩། ༩

429. ལུལ་ཆེན་ཐེག་མཆོག་བསྟན་པའི་ཉི་མས་བྲིས་པའི་རྟོགས་ལྡན་སྤྱིན་པོལ་བཀའ་ཤིས་འབྲེལ་
ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུས། གངས་རིའི་འོད་ཟེར། ༡༩༩༩། ༡

430. བདེ་ཆེན་སྟོལ་མས་བྱོགས་བསྟུས་བསྟུར་སྟོག་བྱས་པའི་སྟོང་མཛེས་བལ་ཏེ། བོད་རྒྱུང་བ།
(དབྱེད་ཡིག) ༢༠༠༠། ༡༠། ༩

431. བཤད་སྒྲུབ་ཏུ་མཆོས་བྲིས་པའི་ཁྱི་ཀའི་མི་ཉག་མཆོད་རྟེན་ཀྱི་དཀར་ཆག་དང་གསུམ་ཉིན་
བྱེད་འདེན་པའི་སྐུ་རིངས། ཟླ་བཟེར། ༡༩༩༩། ༩

432. རྟོ་གསལ་ཀྱིས་བྲིས་པའི་རྟུལ་མཆོད་རྟེན་ལྟོག་ཐེག་ཆེན་བྱམས་པ་སྤྱིང་གི་བྱང་བ་བཤྟོད་
པ། ཟླ་བཟེར། ༡༩༩༠། ༩

433. སྐལ་བཟང་རིན་ཆེན་ཏྲུལ་ཀྱིས་བསྟུགས་པའི་ར་བྱ་དགོན་པའི་བཀའ་འཁྲུང་ཀྱི་དཀར་ཆག་
ཅེར་སྟེག ༡༩༩༡། ༩

434. གོང་འཕྲོས། ཅེར་སྟེག ༡༩༩༡། ༩ གོང་འཕྲོས། ཅེར་སྟེག ༡༩༩༡། ༩

དཔལ་རྒྱུད་ཀྱིས་བྲིས་པའི་དཔལ་རིས་ཡུལ་གྱི་ཡུལ་སྐྱོང་ཆེན་པོ། ཀ་འོད་བྲག་དཀར་གནས་རི།
སྤང་བྱ་མེད་ཀྱི་གྲོ་གྲོ་ ༡༩༩༧། ༩

435. ལྷགས་ཐར་རྒྱལ་གྱིས་བྲིས་པའི་སྒྲག་རི་ཐིམ་པ་བཀ་ཤིས་ཆོས་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྟུས་
ལེགས་བཤད་གཏམ་གྱི་ཉིང་ཁྲ། སྤང་ཆར། ༡༩༩༦། ༩

436. ལི་འུ་ཏེ་ཅང་གིས་བྲིས་པའི་མཆོ་སྒྲོན་པོའི་འཕྲོ་འཁྱར། སྤང་ཆར། ༡༩༩༡། ༩

437. སུན་ཆོགས་གྱི་མཆོ་སྒྲོན་ས་ཕྱགས་གྱི་དཔུང་གཞིའི་ཡིག་རིགས་རྒྱུང་བ། ཅེར་སྟེག ༡༩༩༡།
༩

438. འཇིགས་མེད་ཐེག་མཆོག་གི་ལོ་རྒྱུས་གྱི་འབེལ་གཏམ་ཐུང་དུ། ཅེར་སྟེག ༡༩༩༡། ༩

439. བ་རེས་གྱི་པོང་སྒྲག་གི་རྩས་རྒྱུད་སྒྲོར་ཅུང་ཟད་སྤང་བ། ཅེར་སྟེག ༡༩༩༥། ༩

440. འཕྲིན་ལས་དང་ལྷ་མོ་ཆོ་བརྟན་གཞིས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་ཨ་མ་དོའི་ཙོང་ཁ་བ་ཆོ་བྱུག་གི་དོ་སྙོལ་
མདོར་བསྟུས། ཅེར་སྟེག ༡༩༩༩། ༩

441. སངས་རྒྱལ་མཁར་གྱིས་བྲིས་པའི་སྒྲོན་པོ་ཐར་དགའ་ལྷན་བཤད་སྒྲུབ་དར་རྒྱས་སྤྲིང་གི་ལོ་
རྒྱུས་རགས་ཅམ་བཞུད་པ། གླ་ཟེར། ༡༩༩༩། ༩། ༩

442. དཔལ་རྒྱལ་གྱིས་བྲིས་པའི་ཙོན་དང་བཅས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཐོར་བྱ་ནམས་དོ་སྙོལ་མདོར་བསྟུས།
ཀྱང་གོའི་པོད་གྱི་ཤིས་རིག ༡༩༩༩། ༩

443. དཔལ་ཤུལ་བསྟན་ཆོས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་གཉི་དགོན་ཆེན་གསུམ་དང་འབེལ་བའི་སྤང་པོན་
རིམ་བྱོན་གྱི་བྱུང་བ་མདོ་ཅམ་བཞུད་པ། པོད་སྤྲོང་སྤྲིང་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༥། ༩

444. བན་དེ་མཁར་གྱིས་བྲིས་པའི་ཁ་བྱ་མེ་ཆོད་ཆོ་བྱུག་དང་དགེ་ལྷན་བསྟན་འཕེལ་སྤྲིང་གི་བྱུང་
བ་མདོ་ཅམ་བཞུད་པ། གླ་ཟེར། ༡༩༩༩། ༩

445. ལྷ་རྒྱལ་ཆེ་རིང་གིས་བྲིས་པའི་རེབ་གོང་མེང་གི་གཤོང་གི་མི་རིགས་སྒྲོར་རགས་ཅམ་དཔུང་
པ། པོད་སྤྲོང་སྤྲིང་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༡། ༩

446. བཀ་ཤིས་དབྱངས་ཅན་དགའ་སྒོས་བྲིས་པའི་དཔལ་བདེ་མཆོག་གི་པོ་བྲང་ཆན་གྱི་བྲག་
དཀར་ལ་གནས་མཇལ་དུ་བྱིན་པའི་མཐོང་སྤང་ཐོར་བྱ། པོད་སྤྲོང་སྤྲིང་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༩། ༩

447. བསེ་ཆང་སྒོ་བཟང་དཔལ་ལྷན་གྱིས་མཛད་པའི་གཏེར་ལུང་དགོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་གདན་
རབས་མདོར་བསྟུས། གླ་ཟེར། ༡༩༩༠། ༩

448. རྒྱ་ཅོ་སྒོམ་པ་ཆེ་རིང་གི་ཤོ་ཆང་གི་ཆོས་སྤྱིད་བྱུང་རིམ་མཐོང་གསལ་མེའོང་། སྤང་ཆར། ༡༩༩༩། ༩

449. སངས་རྒྱལ་གྱི་ཤོ་ཆང་རྩོམ་ཆང་གི་བཤད་པ་དྲི་མེད་ཤེལ་གྱི་མེའོང་། སྤང་ཆར། ༡༩༩༡། ༩

808 བདེ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིའི་གཞུང་ཤིང་།

450. ཀམ་མཁའ་འབྲུམ་གྱིས་བྲིས་པའི་བོད་གནད་རབས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་དང་ལས་བརྗོད་པའི་སྣང་རི་
མཆོད་པ་དང་དེའི་སྐོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྷན་ཅན་བརྗོད་པལམ་ཆོ་སྒྲུབ་སློབ་པ་གསུམ། ༡༩༩༡ ལ

451. རེབ་ཤོང་དོ་རྩེ་སྐྱེད་བྱངས་རྒྱ་མཆོས་བྱིས་པའི་མདོ་སྐྱེད་ཅིང་ཚུའི་བརྒྱུད་ཀྱི་དཔོན་ལྟེ་འགའི་
རོ་སྟོན། བོད་སྟོངས་ཞིབ་འདྲུག། ༡༩༥༧། ༩

452. གང་ཐེན་ལུ་དང་གང་མའི་གཉིས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་གྲང་གོའི་བོད་མིའི་འཕེལ་འགྱུར་རྒྱུར།
གྲང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཐེས་ཅིག་ ༡༩༩༡། ༣

453. རྩུང་མྱོ་བཟང་བསྟན་འདིན། ལྷགས་བྱང་ལེགས་པར་བཤད་པ་ནམ་མཁའི་བསྟན་བཅོས།
 ༡༩༥༥ལོར། རྩོམ་གྲང་མ།

454. རྣམ་སྲས། འདྲེན་གྱིང་ས་རྒྱས་ཆོགས་སུ་བཅད་པའི་སྤྱད་བྱངས།

455. གྲུང་ཐང་སྐྱུ་བྲེང་རམ་ཕྱོན་མིས་སྒར་སྐྱེ་ཆོག་ཆོག་ས་པདག་དཔང་མཛད་རྒྱལ་གྱི་ལོ་རྒྱུ་ས་
ལུ་ཉིག་འབྲེང་མཛེས། ལྷ་སྐྱུ་པད་ལྟན་པའི་ནི་མས་བྲིས།

456. རྣམ་ཐུག་གནང་རབས་པོད་ཆེན་པོའི་མངའ་ཐང་གི་ར་གངས་མིའི་རྣམ་ཐུག་

457. ངག་དབང་དགེ་ལེགས། ཀུན་མཁྱེན་སྐྱམ་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྫོ་རྗེའི་ལྷ་མ་ཐར།
 ༡༩༥༤ ལྷོ་ལི་དཔར་མ།

458. རྩེ་ཆུ་ཤོལ་འཕྲིན་ལས་བསྐྱེད་འཛིན་བྱ་མཆོད་རྩམ་ཐང་། ལྷ་ཤོད་པ་འོད་ཟེར་གྱིས་བཅུམས།
 ༡༠༠༠ ལོར་སི་ཁྲོན་ཁྲུན་ཏུ་སམ་རྩོུ་པར་རྒྱག་ལྷེ་ཁུས་ཁང་། ཤོག་ངོས་༩༦༩ ཅན།

459. རྩོད་རྩོད་ཤིང་ཤོན་ལོ་རྒྱལ། གཤེན་ཏུ་འབྱུང་བྱལ་སོགས་ཀྱིས་ཚོམ་སྒྲིག་བྱས། ༡༩༩༩
ལོར་རྩོད་རྩོད་ཤིང་ཤོས་ཀྱིས་དཔར་སྐྱབ་བྱས། ཤོག་ངོས་༡༠༥ ཅན།

460. ར་ཡུལ་གཤིན་དཔོན་གྱི་ཆགས་རིམ། གློ་བཟང་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བརྒྱམས། ཤོག་ངོས་༦༩
 ཅན། ༡༩༩༩ ལོར་གྲིས་འདུག་ཀྱང་། དཔར་ཁང་གི་མིང་ལོགས་བཞོན་མི་འདུག

461. རྩོམ་ཆེན་བཟུལ་པའི་སྒྲིལ་མེ་སྒྲུབ་མགོན་ཀི་རྟེ་ཆང་གི་བཀའ་ཐམ་ལས་ཉགས་ཇི་ལྟར་
བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་དང་འབྲེལ་བའི་མཆོད་དོན་ཙམ་བཤད་དཔྱད་ལྟན་ཡིད་ཀྱི་མེ་ལོང་། ༡༠༠༠
ལོར་གཏི་ཁྲེས་པ་གྲུ་ཆང་གིས་དཔར་སྐྱབ་བྱས།

462. ཀའི་ཆང་དང་འབྲེལ་བའི་དག་རྒྱན་ལོ་རྒྱུས་ཉམས་མུང་ཆན་པོའི་གཏམ་མེད། དེ་བ་དང་
བོ། ༡༠༠༩ ལོར་ཀའི་བྱེས་པ་གྲ་ཆང་གིས་དཔར་སྐྱབ་བྱས།

463. ལྷག་ཚང་ལྷ་མོ་གཉིད་གོན་གྱི་ཡོ་རྒྱས་མདོ་ཅམ་བཤོད་པ་ངོ་མཆར་ལྷ་ཡི་རོལ་ལོ། མཛོད་
དགེ་ཞེས་ས་བཅུ་མཁ། དཔེ་དེབ་རྫོང་རལ་དུ་མེད་བས་དཔར་ཁང་དང་དཔར་ཡོ་མོག་ས་མི་གསལ་
ཡང་། ༡༩༩༠ གྲ་བྱངས་ཤིན་ཡིན་ནམ་སྒྲམ།

464. ཡུལ་མགོ་ལོག་གི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བ་ཐེར་པ་རྒྱ་དཀར་པོའི་ཚུན་པོ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། རོན་གྲུབ་དབང་རྒྱལ་དང་རོན་ཞེ་གཉིས་ཀྱིས་བཅམས། ༡༩༩༩ ལོར་མཆོ་ཕྱོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་བསྐྱུན།
465. དཔལ་ལྷན་རྫོང་ནང་བའི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱལ་བའི་ཆོས་ཚུལ་གསལ་བྱེད་ལྷ་བའི་སྐྱོན་མེ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། ངག་དབང་ལྷོ་ཕྱོས་གྲགས་པས་མཛད། ༡༩༩༩ ལོར་ཀྲང་ཁོའི་ཐོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར།
466. དཔལ་ལྷན་རྫོང་ནང་བའི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱལ་བའི་ཆོས་ཚུལ་གསལ་བྱེད་ལྷ་བའི་སྐྱོན་མེ་ཞེས་བྱ་བའི་གཞུང་གི་ཁ་སྐོང་ལྷན་ཐབས་བརྒྱད་རིམ་དཔལ་ལྷན་སྐྱ་མ་གང་དག་གི་མཆོན་ཉིད་རབ་ཏུ་གསལ་བ་ཉི་གཞིན་འོད་སྣང་དད་པའི་པད་མོ་རྣམ་པར་བཞད་བྱེད་ཅེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། ངག་དབང་ལྷོ་ཕྱོས་གྲགས་པས་མཛད། ༡༩༩༩ ལོར་ཀྲང་ཁོའི་ཐོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར།
467. ར་ཁུལ་ནང་བཞུན་གྲུབ་མཐའ་རིས་མེད་ཀྱི་དཀོན་མཆོའི་མཆོམས་སྐྱོར་སྐྱན་པའི་དྲུང་སྒྲ། མིང་ཆོས་གསལ་དང་། དྲག་ཤལ་ཤར་གྲགས་སོགས་ཀྱིས་ཚོམ་སྒྲིག་བྱས། ར་ཁུལ་གྲོང་ཁྱེས་དང་། ༢༠༠༤ ལོར་ཀྲང་ཁོའི་ཐོད་བརྒྱད་ནང་བཞུན་སྐོབ་མིང་ཞིབ་དཔྱད་ཁང་གིས་དཔར། (ནང་ཁུལ་དཔུང་གཞིའི་ཡིག་ཆ་ཡིན)
468. དཔལ་ལྷན་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རྫོང་ནང་བའི་ལུགས་སྐྱ་མ་བརྒྱད་པའི་རྣམ་ཐར་བཞུགས། བྱང་སེམས་རྒྱལ་བ་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་བཅམས། ༢༠༠༤ ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར།
469. རྩེ་བརྩུན་ཀུན་དགའ་ཕྱོལ་མཆོག་གི་བྱི་ནང་གསང་གསུམ་གྱི་རྣམ་ཐར། ཀུན་དགའ་ཕྱོལ་མཆོག་གིས་བཅམས། ༢༠༠༤ ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར།
470. རྫོང་ནང་བའི་གདན་རབས་མདོར་བསྐྱས་བྱང་སྤྱང་ཀན་པོའི་ཞལ་ལུང་། རྫོང་ནང་མཛའ་མཐུན་ལོ་རྒྱུས་ཚོམ་སྒྲིག་ཆོགས་པས་ཚོམ་སྒྲིག་བྱས། ༢༠༠༤ ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
471. ཀ་སར་ཆོས་བཟང་མདུན་སའི་ལོ་རྒྱུས། ལྷོ་བཟང་དགེ་འདུན་གྱིས་བཅམས། མཆོ་ཕྱོན་མི་རིགས་དཔར་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར།
472. ཀི་རྟེའི་ལྷ་འབངས་རྒྱ་ཁྲུ་ཁ་བའི་ཆགས་རིམ་ལོ་རྒྱུས་བདེན་གཏམ་ན་བའི་བརྩལེན། དཀོན་མཆོག་རིན་ཀྱིས་བཅམས། དཔར་ཁང་སོགས་གང་ཡང་བཞོད་མི་འདུག ཤོག་ངོས་༡༧༡ ཅན།
473. རྩེ་ཐོང་དཀོན་བཀའ་ཤེས་ཆོས་འཕེལ་སྤྱིང་གི་གདན་རབས། ལྷོང་ཡོན་ཏན་གྱིས་བཅམས། ༡༩༩༤ ལོར་ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

810 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

474. མདོད་དགའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དགོན་ཕྱེ་སེ་སེའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུས་བཞུགས། མདོད་དགའི་རྫོང་སྤྱི་ཚུལ་གྱིས་བསྒྲིགས། ནང་ཁུལ་དཔལ་ཡིག།

475. ཨ་མཆོག་མཆན་ཉིད་དགོན་གྱི་གདན་རབས་(ཨ་མཆོག་མཆན་ཉིད་དགོན་གྱི་དུས་དེབ། ༡༠༠༡ ༡ ཤོག་ངོས་༥༡)མཁན་རྟེན་སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཆོས་བཅམས།

476. ཨ་མཆོག་དགོན་པའི་གདན་རབས་(ཆོས་ལྷེ་ཆེན་པོ་ཨ་མཆོག་མཆན་ཉིད་དགོན་དཔལ་ལྷན་སྒྲུབ་པའི་སངས་ལྷོ་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་འཕགས་བོད་བསྟན་འཛིན་རེ་སྒོར་ཡིད་བཞེན་དབང་རྒྱལ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། ཟིན་བྲིས་ཤོག་ངོས་༡༩༩ ཅན།)སེར་སྒྲིའི་ཆང་གིས་བཅམས།

478. ཅེ་ཁོག་པ་སྒོ་བཟང་ལུན་གྲུབ་གྱིས་བྲིས་པའི་ཅེ་ཁོག་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུས། ལག་བྲིས་མ།

479. སྤྱི་ལོ་༡༠༠༩ ལོར་ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར་དུ་བསྐྱུན་པ། བོད་རིགས་ཆོག་མདོད་ཆེན་མོ། རྒྱལ་གྱི་བོད་ཡིག་གི་ས་མིང་དང་མི་མིང་ཅན།

480. དབང་རྒྱལ་གྱི་ཀན་སྤེའི་བོད་གྱི་ཤེས་རིག་རྒྱས་བཤད། ༡༠༠༠ ཀན་སྤེ་ཁུལ་སྤྱི་ཚུལ་གྱིས་བཅམས།

481. རྒྱལ་རོང་རྒྱལ་ཁག་བཅོ་བརྒྱད། ལིས་མའོ་ཞེས་པས་བཅམས། ༡༩༩༥ ལོར་རྩ་བ་ཁུལ་གྱིས་དཔར།

482. ཆོག་ན་པེ་ཤང་དགོན་པའི་གདན་རབས་ལོ་རྒྱུས། ཤེས་རབ་རྒྱ་མཆོས་བཅམས། ༡༠༠༩ ལོར་ཁང་ཀང་ཐེན་མ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

483. རྒྱང་ཆའི་ཆབ་ཆན་གྱི་གནས་ཡིག་ཚྭ་གས་བསྒྲིགས། ཐེ་རྒྱང་བྲན་སྐར། ༡༠༠༦ ལོར།

484. བོད་སོག་གི་རིག་གནས་འབྲེལ་བའི་ཞིབ་འཇུག་སངས་རྒྱུས་རིན་ཆེན་དང་འབྲུག་ཐར་གྱིས་བཅམས། ༡༠༠༩ ལོར་ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

485. ཀན་སུའུ་ཅང་ཙུ་ཐུང་ཞི། རྒྱལ་གྱི་འབྲུག་ཐར་དང་ཁྱོ་ཆོ་རིང་གིས་བཅམས། ༡༠༠༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

486. gansu guji ming sheng ci aian རྒྱལ་གྱི་ལུབ་བྱང་དགེ་ཐོན་སྒོ་བ་ཆེན་གྱིས་བསྒྲིགས། ༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

487. ཀ་རབས་རྣམ་ཐར། འགྲོ་པན་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༠༠༦

488. རེབ་གོང་སངས་ལྷོ་གོང་གི་ལོ་རྒྱུས་གངས་རིའི་ཚུ་རྒྱུན་ཞེས་བྱ་བ། འཛིགས་མེད་བསམ་གྲུབ་གྱིས་བཅམས། ༡༠༠༥ ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

489. རྒྱ་པོ་དང་ཚུལ་ཁྲིམས་གཉིས་གྱིས་བཅམས་པའི་མཆོ་སྤྱན་པོའི་རྒྱང་ཆའི་ལོ་རྒྱུས་མེས་པོའི་ཞལ་ལུང་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། ༡༩༩༦ ལོ་མཆོ་སྤྱན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར།

490. ཏྲ་པོ་ཤོང་ཞོལ་དང་དམེ་ཚང་སྐུར་ཚོ་དྲུག་མོགས་སྒྲ་ནག་མེ་བའི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲོར། མགོ་ལོག་
རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔྱད་ཡིག་དེབ་བཞི་བ། ༡༠༠༩ ལོར། མགོ་ཁུལ་སྲིད་ཁྲོས་ཀྱིས་དཔར།
491. དགེ་འདུན་ཚོས་གཤམ་གྱིས་བཅམས་པའི་ལྷ་མོ་གཤམ་པ་རྒྱ་མཚོའི་སྐུ་མེད་རིམ་བྱོན་གྱི་ནམ་
ཐར། ཀན་སྐུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་། ༡༩༩༧༥།
492. བྱ་གཞུང་སློ་བཟང་གིས་བཅམས་པའི་གྲུབ་དབང་སྐུང་ཅེ་སྐུ་མེད་རིམ་བྱོན་གྱི་ནམ་ཐར་
བཞུགས་སོ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་། ༡༠༠༦།
493. པཌ་རྟེ་ཏ་སུམ་པ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར་མཚོག་གི་སྒྲིབ་ཚུལ་བརྗོད་པ་སྐྱེ་འཛིན་བརྟན་ལེན་
ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། གྲུང་ཤོའི་ཐོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་། ༡༠༠༡།(རང་ནམ་)
494. དགེ་འདུན་གྱིས་བཅམས་པའི་ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གཞིན་རྒྱ་དགའ་བའི་གཏམ་མེད། ཀན་སྐུ་
མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་། ༡༩༩༧
495. རྒྱའི་དྲུང་དཀར་དགོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་གནད་བསྐྱེས་ལེགས་བཤད་ཚོས་དྲུང་དཀར་པོའི་སྐྱ་
དབྱངས། རབ་བྱུང་བརྟན་བརྟན་པའི་མེ་སྐྱེ་ལོ་༡༩༩༧ ལོར་བྲིས། ཨ་རྒྱུན་འཕྲིན་ལས། ལག་
བྲིས་མ། ཤོག་ངོས་༥༩ ཅན། ཐོད་འབྱོར།
496. རྒྱང་རྟེའི་ཐོང་བརྒྱད་ཀྱི་ཆེན་ཏུ་རིམ་བྱུང་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ། གཅན་ཆ་རྗོད་
སྲིད་ཁྲོས་ཁང་། ཚོས་རྒྱུ་ལས་བྲིས། ལག་བྲིས་མ་ཤོག་ངོས་༩༦ ཅན། ཐོད་འབྱོར།
497. ལྷ་མོ་གཤམ་པ་རྒྱ་མཚོའི་སྐུ་མེད་རིམ་བྱོན་གྱི་ནམ་ཐར། དགེ་འདུན་ཚོས་གཤམ་གྱིས་བཅམས།
༡༩༩༥ ཀན་སྐུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།
498. ལྷ་མོ་ཆ་གན་ནོ་མོན་ཏན་ནོ་ཐོག་ལྷ་ཚང་གི་ནམ་པར་ཐར་བ། མཚོ་བྱང་ཁུལ་མི་རིགས་ཚོས་
ལུགས་ལས་དོན་རྒྱུ་དང་། མཚོ་བྱང་ཁུལ་ནང་བསྐྱེས་མཐུན་ཚོགས། དཔར་ལོ་བཀོད་མེད།
499. འདིའི་ནང་དུ། སྲིད་ཞིའི་གཙུག་རྒྱུན་དམ་པ་རྗེ་བརྟན་དགེ་འདུན་བསྐྱེས་འཛིན་ནོར་བུ་
དཔལ་བཟང་ཐོའི་ནམ་པར་ཐར་བ་གཏན་དུ་བརྗོད་གནམ་སད་ལྷའི་རྩ་ཆེན་སྐལ་བཟང་གཏུལ་
བྱའི་རེ་སྒོར། སྐུ་བྱང་ཨ་ལགས་རིན་པོ་ཆེ་འཛིན་མེད་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་མཚོས་མཛད་པ་དང་།
500. ཆ་གན་ནོ་ཐོག་ལྷ་དགེ་འདུན་བསྐྱེས་འཛིན་ནོར་བུ་དཔལ་བཟང་ཐོ་སྐྱེ་གཏུང་རིན་པོ་ཆེ་དགེ་
ལེགས་འོད་འབར་གྱི་དཀར་ཆག་ལྷུང་པལ་གཞིན་རྒྱུ་མེད་ཐོ་ཞེས་བྱ་བ། ཐར་བུལ་ཚོས་སྐྱོང་
རྒྱ་མཚོའི་སྐུལ་སྐྱེས་མཛད་པ།
501. ལྷ་མོ་ཞབས་དྲུང་དཀར་པོ་སྐུ་མེད་བརྒྱུད་པའི་སྐུ་ཆེ་སྲོད་གྱི་ནམ་ཐར་ས་ཐོན་དད་པའི་རྒྱ་
གཏེར་འཕེལ་བའི་སྐུ་ཤེལ་ཞེས་བྱ་བ། ཐར་བུལ་གྲ་རིགས་རྒྱལ་སྐུས་སློ་བཟང་དཔལ་ལྷན་གྱིས་
བཅམས། དགྲང་ལོ་ཉེར་བརྟན་ཡན་གྱི་ནམ་ཐར་བཀོད་འདུག

812 མདོ་སྨད་ཡོ་རྒྱུ་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

502. ལཱ་མོ་ཆོ་གན་དུ་ཐོག་ཟུང་བཅས་ཀྱི་ཡོ་རྒྱུ་མདོར་བསྟུགས། ལཱ་མོ་ཡོངས་འཛིན་མཁས་གྲུབ་
ཆུ་མཆོས་མཛད་པ་སོགས་ཚུགས་བསྐྱེད་ཀྱིས་བྱས་འདུག།

503. མཆོ་སྟོ་རིག་གནས་ཡོ་རྒྱུ་དེབ་གཉིས་པ། སྤྱིད་ཕོས་མཆོ་སྟོ་བོད་རིགས་རང་སྦྱོར་ཁུལ་ཁྱུ་
ཡོན་ལྷན་ཁང་རིག་གནས་ཡོ་རྒྱུ་དཔྱད་ཡིག་ཁྱུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་བསྐྱེད་སྤྱད། ༡༩༩༩ ལོར་དཔར།

504. མདོ་སྨད་ཀྱི་གནའ་བོའི་རྒྱན་གོས་བརྗོད་པ་རབ་གསལ་ཚུ་ཤེལ་ནོར་བུ། མཁའ་འགྲོ་འཆོས་
བཅས་ས། ༡༩༩༩ གན་སྤྱུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།

505. གཅིག་སྒྲིལ་ས་ཁུལ་གྱི་དཔོན་ཕྱེ་ཁག་གི་གདན་རབས་ཚུགས་བསྐྱེད་སྤྱད། གཅིག་སྒྲིལ་རྫོང་
སྤྱིད་ཕོས་ཀྱིས་བསྐྱེད་སྤྱད། ༡༩༩༩ ལོར་དཔར།

4506. རྫོང་དཀར་སྐྱེ་ཕྱིར་རིམ་བྱོན་གྱི་ནུམ་ཐར། རྫོང་བཙུན་ཐུང་མ་དམ་པ་ཤེས་རབ་གྲགས་པ་འི་
ནུམ་པར་ཐར་བ་དང་ལྷན་ཚུ་སྐྱེས་པ་སྤྱིའི་ཁ་འབྲེད་ཅེས་བྱ་བ། རྫོང་དཀར་དགེ་འདུན་སྤྱན་རྒྱུ་ཆོག་གས་
ཀྱིས་བཅས་ས། ༡༩༩༩ དཔར་ཁང་མི་གསལ།

4507. མི་ཉག་འཇམ་དབྱངས་གྲགས་པ་འི་ནུམ་ཐར་གཞན་པན་ཉི་མའི་འོད་ཟེར་ཞེས་བྱ་བ། ༡༩༩༩
ཀྱང་མའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྟུན་ཁང་། འདི་རང་ནུམ་ཡིན།

508. མཁན་ཆོ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས་བྱ་བས་བསྐྱེད་སྤྱད་པ་འི་དར་ཐང་གདན་རབས་ཤོག་རོས་༡ ཅ།
ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལས་མདོ་སྨད་མི་ཡི་ཆོལ་ཁ། ལྷང་གསུམ་ལས་མདོ་སྨད་གཡར་མོ་ཐང་དུ་གཏོགས།
ཞེས་བཤད་འདུག།

509. བོད་རྒྱལ་མོ་རོང་གི་ཡོ་རྒྱུ་རབ་གསལ་མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བ། རྒྱལ་རོང་བྲག་བར་དཔལ་ལྷན་
ཀྱིས་བཅས་ས། ༡༩༩༩ ར་ཁུལ་འབར་ཁམས་རྫོང་སྤྱིད་ཕོས་ཡོ་རྒྱུ་དཔྱད་ཡིག་དེབ་བཞི་བ།

410. རྫོང་སྤྱན་རྒྱུ་ཆོག་གས་དར་རྒྱུ་ཆུ་མཆོའི་ནུམ་ཐར་དང་གསུང་རྩམ་ཐོར་བུ་འགའ་བཞགས་སོ།
བསྟན་འཛིན་ཤེས་རབ་ཀྱིས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས། བཀ་ཤིས་ཅེ་དགེ་ལྷན་དར་རྒྱུ་སྤྱིད་ཕོས་དཔར།
དཔར་ཁང་དང་དཔར་ལོ་མི་གསལ།

511. ཤར་སྐལ་ལྷན་ཆུ་མཆོ་སྐྱེ་ཕྱིར་བརྒྱུད་པ་འི་ཡོངས་འཛིན་འཇམ་པ་འི་དབྱངས་རྫོང་དགེ་འདུན་
བསྟན་འཛིན་གྱི་ནུམ་ཐར་དང་པ་འི་མཛེས་རྒྱན། རོང་བོ་སྐོ་བཟང་སྟན་གྲགས་ཀྱིས་བཅས་ས།
༡༩༩༩ བོད་ཀྱི་དུས་བབ་ཁང་གིས་དཔར།

512. ཀའི་ཉིའི་མ་དགོན་དཔལ་འབྱུང་མེད་ཀླ་ལ་རིའི་དཔོན་གནས་བཀ་ཤིས་ལྷན་གྲུབ་སྤྱིད་ཕོས་ཆོག་གས་
རིམ་དང་འབྲེལ་བའི་ཆོས་འབྱུང་ཤེས་བྱ་ཀུན་གསལ་ཞེས་བྱ་བ། སྤྱིགས་བཅས་སྟོད་ཆ། ཚུགས་
བཞི་ཆང་སྐོ་བཟང་ཡེ་ཤེས་ཆུ་མཆོ། ༡༩༩༩ སེ་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།

513. ཀའི་མ་དགོན་དཔལ་འབྱུར་མེད་ཀླུ་ལ་རིའི་དགོན་གནས་བཀའ་ཤེས་སྒྱུན་གྱུ་བ་སྤྱི་གི་ཆགས་རིམ་དང་འབྲེལ་བའི་ཆོས་འབྱུང་ཤེས་བྱ་ཀུན་གསལ་ཞེས་བྱ་བ། སྒྲེགས་བཅས་སྤྲད་ཆ། ཟླ་གསུམ་བཞི་ཆང་སྟོ་བཟང་ཡེ་ཤེས་ཆུ་མཚོ། ༡༠༠༧ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

514. བོད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད། ཏཱ་ལའེ་ལྷ་མ་དང་བཀའ་མོལ་ཞུས་པ། The Story of Tibet, Conversation with the Dalai Lama
Thomas Laird, 2006 Grove Prss New York.

515. Labrang, A Tibetan Buddhist Monastery at the Crossroad of Four Civilizations. Paul Kocot Nietupski. 1999 Snow Lion Publications, Ithaca, New York.

515. ཨ་རི་བ་ལིལ་ཡིམ་ལོ་ཁུ་རྟེ་སྒྲེལ་རྟོག་ཁིལ་(Wiliam Woodville Rockill)ཞེས་པ་ཆུ་ནག་བརྒྱུད་མདོ་སྐད་མཚོ་སྒྲོན་ཟླ་གསུམ་དང་ཁམས་ཁུལ་སྐོག་སྐྱུ་བའི་ཡུལ་སྐོར་བེ་བྱིས་སྐྱ་མའི་འཛིག་ཉེན་ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ། ༡༩༩༡ དབྱིན་ཡུལ་ཆུལ་ས་ལན་ཏོན་(London)དྲུ་དཔར་སྐྱུན་བྱས།

516. (Perceval Landon)ཞེས་པ་ཞིག་(1903-1904)དབྱིན་ཇིའི་གཞུང་གིས་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྒྲེལ་བ་ཆོ་དང་མཉམ་དྲུ་བོད་ཡུལ་དྲུ་བཏང་ནས། ཁོས་སྐབས་དེའི་བོད་མིའི་གནས་སྐོང་ས་བེ་བྱིས་པའི་དཔེ་དེབ་ལྷ་ས་ཞེས་པ་བཅུ་མས། ༡༩༠༥ ཆུ་གར་ལྷ་ལི་ནས་དཔར་སྐྱུན་བྱས།

517. དབྱིན་གཞུང་གི་གསང་བའི་ལས་བྱེད་ཡིན་པ་ཆུ་གར་བ་སྐྱ་ར་ཅན་ཉི་ར་ཉ་སི་(Sarat Chandra Das)ཞེས་པ་བོད་དྲུ་བཏང་སྟེ། བོད་དབུས་དང་ལྷ་ས་ལ་སྐྱོད་པ། ཞེས་པའི་པའི་དཔེ་དེབ་ཅིག་བཅུ་མས་པ་སྟེ་ལོ་༡༩༠༩ ལོར་དབྱིན་ཡུལ་ཆུལ་ས་ལན་ཏོན་(London)དྲུ་དཔར་སྐྱུན་བྱས།

518. ཟེ་ཏི་ལི་(Waddeli)ཞེས་པ་ཞིག་གིས་ལྷ་ས་དང་དེའི་གསང་བ་ཁག་ཅེས་པའི་དཔེ་དེབ་ཅིག་བྲིས་པ་སྟེ་ལོ་༡༩༠༦ ལ་དཔར་སྐྱུན་བྱས།

519. ཏར་ཝཱ་རི་(Hungary)བརྟེན་རིག་པ་བ་དང་ཡུལ་སྐོར་བ་གྲགས་ཅན་(Alexander Csoma de Körös) (1784-1842)བྱ་བས་ལ་དྲགས་ཟངས་དཀར་གྱི་སྟོབ་དཔོན་སངས་ཆུས་སུན་ཆོགས་དང་མཉམ་དྲུ་བསྐྱེགས་པའི་དབྱིན་བོད་ཆོག་མཚོད་ཀྱི་སྟོན་སྟེང་། ༡༩༡༩ ལོར་ཆུ་གར་ཤར་ཟླ་གསུམ་གྱི་ཤོང་ཁྲེར་ཀལ་ཀ་ཏར་(Calcutta)དཔར་སྐྱུན་བྱས།

520. (Schmidt I. J.) (1779-1847)བྱ་བ་ཞིག་གིས་བོད་སྐད་དང་འཇར་མན། འཇར་མན་དང་བོད་སྐད་སྐྱགས་མའི་ཆོག་མཚོད་ཅིག་བསྐྱེགས་པའི་སྟོན་སྟེང་། ལྷི་ལོ་༡༩༡༡ ལོར་དཔར་སྐྱུན་བྱས།

521. འཇར་མི་ཞེའི་མཁས་པ་འཇའ་སི་ཁཱ་(H. A. Jaschk)བྱ་བ་ཞིག་ཆུ་གར་དྲུ་སྒྲིབས་ཤིང་སྐབས་

814 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུ་སྒྲིའི་གཞུང་གིང་།

དེའི་དབྱིན་ཇིའི་དབང་རྒྱུ་ལོག་ཡོད་པའི་ལ་ཉོལ་ཕྱོགས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ས་མཆོམས་སུ་བྱིན་ཏེ། སྤྱི་
ལོ་༡༩༡༧ ལོ་ནས་བོད་ཡིག་རྒྱུང་མགོ་བཙམས་གིང་། སྤྱི་ལོ་(༡༩༡༧༡༩༡༨)བར་བོད་སྐད་དང་
འདར་མན་སྐད་གཉིས་ཤན་རྒྱུར་གྱི་ཆོག་མཛོད་ཅིག་དཔར་སྐྱབ་བྱས། དེ་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༩༡༩ ལོར་
ཁོང་གིས་བསྒྲིགས་པའི་བོད་དབྱིན་ཤན་རྒྱུར་གྱི་ཆོག་མཛོད་དེ་གྲུབ་ནས་༡༩༡༩ ལོར་དབྱིན་
ཡུལ་ལོན་ཏོན་ནས་དཔར་སྐྱབ་བྱས་པ་མེད་པ་གི་སྤྲེང་གཞི།

522. རྒྱ་གར་བ་ས་ར་ཅན་ཤི་ར་ཤི་སི་(Sarat Chandra Das) (1849 1917)འུ་བས་བསྒྲིགས་པའི་
བོད་དབྱིན་ཆོག་མཛོད་ཀྱི་ཚོན་སྤྲེང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༠༩ ལོར་ཀལ་ཀ་ཏར་དཔར་སྐྱབ་བྱས།

གོང་དུ་ལོ་རྒྱུ་དང་འབྲེལ་བའི་དབྱུང་ཡིག་(༤༩༠ ལྷག་བཀོད་པ་ནི་ཁོ་ཙོས་མདོ་སྨད་
ལོ་རྒྱུ་ཆེན་མོ་ཙོ་ཙོ་སྒྲིག་སྐབས་དངོས་སུ་ཉ་མོག་བྱས་པའི་དཔེ་དེབ་ཁག་གི་རགས་ཟིན་ཡིན་ལ།
དེར་དུས་ལྟ་རྒྱ་ཆེ་བར་བྱུང་བསྐྱུག་འདོད་ནས་དཀར་ཆག་ཁག་གི་དཔེ་མིང་ཟིན་ཆད་མོ་འགོད་
བྱེད་པ་དག་དང་བསྐྱར་ན་རིན་ཐང་གནམ་ས་ལྟ་བུའི་བྱུང་པར་ཡོད་པ་ཡིན།